

6594

IN

Medyc.

metri. 6594

352

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBRI QVINQUE.

DISSECTIOES, ET ANIMADVERSIONES, NUNC PRIMUM EDITAS,
COMPLECTUNTUR PROPEMODUM INNUMERAS, MEDICIS,
CHIRURGIS, ANATOMICIS PROFUTURAS.

Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum
accuratissimus.

TOMUS PRIMUS

DUOS PRIORES CONTINENS LIBROS.

EDITIO SECUNDA

Ab Auctore recognita, atque a mendis omnibus expurgata.

PATAVII,

MDCLXV.

SUMPTIBUS REMONDINIANIS.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

ILLUSTRISSIMIS
ATQUE EXCELLENTISSIMIS VIRIS
ANGELO CONTARENO
ÆDIS S. MARCI PROCURATORI
PAULO RAINERIO
FRANCISCO II. MAUROCENO
EQUITI ET ÆDIS S. MARCI PROCURATORI
TRIUMVIRIS LITTERARIIS
TOTIQUE EORUM ORDINI PRÆSTANTISSIMO

Joannes Baptista Morgagnus

F

Æpe cogitanti mihi, SENATORES
AMPLISSIMI, grataque, ut par est,
memoria tot, & tanta Augusti Vestri SENATUS
in me beneficia repetenti, nullum prorsus ex decem
Senatus Consultis ab anno usque 1711. ad hoc tem-
pus benignissime de me factis visum est quod me-
diocritati huic meæ potius, quam Auctoritati Gra-

vissimi Magistratus Vestri, debeatur. Referentibus enim qui eum tunc Magistratum gerebant, Viris Summis, & in iis Carolo Ruzzino, Aloysio Pisano, Petro Grimano, qui magnis suis quisque meritis postea ad Principatum eveſti sunt, aut hoc eodem dignissimis Equitibus Jo. Francisco, & Michaelē Maurocenis, aut Ædis S. Marci Spectatissimis Procuratoribus Federico Marcello, Laurentio Theupolo, Francisco Superantio, Joanne Emo, Daniele Bragadeno, aut Marino Georgio, Petro Mocenico, Jo. Petro Paschalico Præstantissimis Senatoribus, his, inquam, aliis alio tempore, ad SENATUM referentibus, decretum est primum, ut in hanc suam, toto Orbe Celeberrimam, Academiam honestissimis conditionibus etiam tum juvenis arceſſeret, mox autem, ut ab nobili in qua locaverat, sede ad multo nobiliorem ascenderem; neque enim aut hic, aut usquam ulla alia est cui quisquam Vesalii, Columbi, Falloppii, Fabricii, Casserii, Spigeli, Veslingii, & eorum qui his deinceps successerunt, illustris famæ non ignarus, Primariam hanc Cathedram Anatomicam facile postponat. Paulo post quoque decretum est, ut a quingenis honorarium cresceret, idque raro exemplo, ad aureos octingenos, novissime autem longerrariori, atque adeo intra hos nonaginta annos uni-

co, ad bis millenos. Ego vero qui nimis assentari mihi nesciam, sicuti priora illa non tam mihi, quam eorum quos nominavi, Auctoritati concessa fuisse, credo; ita hoc præcipue quod postremo dixi, ab Sapientissimo SENATU esse datum, puto, consilio Barboni Mauroceni, Ædis Marcianæ Procuratoris meritissimi, & Duorum ex Vestro Ordine Summorum Virorum, quos eadem Honoris amplitudine ornatos, boni Superi Patriæ, & nobis, ut diutissime precantibus, reliquere, cum illum, & cæteros quos supra laudavi, mœrentibus præpropera vel in senio visa, mors eripuerit. Et Trium quidem eorum consilium etsi eo spectasse, non dubito, ut regium Venetæ Munificentia exemplum erga Professore Humanitatis eximium superiore sæculo extans, iterum nostro ad ingenia excitanda renovaretur; hoc ipso tamen quod in me potissimum renovari, maluerint, quantus ad cætera Magistratus Vestri in me beneficia velut cumulus, accesserit, cæcus essem, si non perspicerem, ingratus, si non faterer. Sed non minus ingratus essem, si reticerem, qua me singuli benignitate & coram, & per epistolas excipere consueveritis; per epistolas autem? imo vero per Libros etiam Eruditissimos, ut cum Rei Litterariæ Venetorum Historia ad seros posteros meum sit nomen perventurum iis titulis exornatum, quos,

ut a tanto Viro datos, olim credar promeruisse. Eadem ergo qua me soletis, & qua tot, ac talia cum Majores Vestri, tum VOS, SENATORES AMPLISSIMI, in me contulistis, singulari benignitate oro, atque obsecro, ut hæc mea, ultima fortasse, scripta accipiatis, testificatura, ut cætera me defecerint, certe voluntatem VOBIS inservienti in erudienda per tot annos mihi commendata Juventute non defecisse. Faxit Deus, ut meis votis felix respondeat exitus, in quibus illud quidem est, ut vel me mortuo, his perlectis libris illa proficiat; sed hoc in primis, ut VOS incolumes REI Vestræ PUBLICÆ, & huic Gymnasio quam diutissime conservet.

BENIGNE

BENIGNE LECTURO AUCTOR.

UÆ duo C. Lucilius, ut est apud Tullium (a), dicere solebat, ea quæ scriberet, neque ab indoctissimis, neque ab doctissimis legi velle, horum ego pariter utrumque hic dicerem, si ut juvare cupio non indoctissimos, sic me vicissim ab doctissimis adjuvari non averem. Duo enim mihi in his edendis Scriptis proposui, alterum illud, ut Studiosæ Juventuti, alterum hoc, & præcipuum, ut omnibus, sed

doctorum accedente auxilio, prodessem. Id quale sit, ex Præfatione hac apparebit.

2. Theophilus Bonetus de Medica Facultate, atque adeo de universo hominum genere egregie, si quis alius, meritis est, cum anno 1679. libros qui *Sepulchretum* inscribuntur, vulgavit. Eorum enim quos morbi sustulerant, dissectiones, quotquot potuit, colligens, & in ordinem redigens, corpus ex omnibus unum confecit; ut quæ per innumera Auctorum volumina dispersæ non magnam afferebant utilitatem, conjunctæ, ordinatæque maximam afferrent. Cum editum Opus pleisque omnibus, ut par erat, perplacuisse; idem, sed parte minimum tertia auctius, prodit anno 1700. cura, & studio Jo. Jacobi Mangeti. De hac igitur nos, ut pleniori, editione loquemur.

3. Et primum siqui sunt qui utriusque illorum consilium, animum, laborem magnis efferant laudibus, cum his ultro facimus, & faciendum censemus. Sed cum apud Viros, cæteroquin Præstantissimos, legimus, *Sepulchretum diligentia incomparabili, ex omnibus optima colligendo, & redigendo ad capita, esse confectum*, atque alia hujusmodi; utinam in his quoque adstipulari possemus. Cur vero me quidem non posse, credam, mox indicabo, semper tamen eorum memor quæ modo ultro dedi, & præterea novæ, ac vastæ adeo susceptæ provinciæ duos, haud amplius, homines, quantumvis industrios, non esse pares; quandoquidem, ut est in Iliadis, opinor, quarto, non simul omnia Dii dederunt hominibus, & in duodecimo, multorum autem opus melius.

4. Quæ tamen libens & agnosco, & fateor; tamen si Opus tam utile deinceps utilius reddendum est; reticere non debet, superesse apud Auctores tum veteres, tum ita recentes, ut ante alteram *Sepulchreti* editionem extarent, superesse, inquam, ut aliorum qui ibi ne nominantur quidem, sic aliorum etiam qui nominantur, *Observationes* haud ita paucas, dignas sane quæ minime omitterentur: contra autem, omittendas fuisse tum quæ semel jam positæ, in una eademque sectione, & nonnunquam in una atque eadem pagina, per incuriam repetuntur, tum præsertim quæ a versuto quodam Scriptore ita transformatæ sunt, ut si ægrorum nomina, & conditionem, & civitatem spectes, novæ appareant; at si res ipsas, atque sententiam, continuo intelligas, easdem omnino esse quæ ex veris Auctoribus supra leguntur. Huc eas adde, in quibus vel mediocriter in sanorum, morbidorumque corporum sectionibus exercitati facile agnoscant, aut quæ secundum naturam sunt, pro morbosis, aut quæ ad certum quoddam pertinent læsionis genus, pro longe altero esse proposita, ut puta aneurysma pro abscessu: quæ nimirum *Observationes* aut accipiendæ non erant, aut certe non sine aliqua subjecta dubitatione ponendæ. Mirro quæ ad illud, ad quod attinebant, caput non sunt redactæ, quæ male ex autographo descriptæ, quæ ex quo sint Auctore, nescias, aut quas ejus cujus non sunt, esse credas: ne multa, quidquid præterea operarum incuriæ, aut incitiæ imputare malueris, libenter mitto; quanquam non emendata in gravissimos errores conjicere

(a) l. 2. de Orat.

cere legentes possunt, & nisi emendentur, Operis minuunt utilitatem. Quam & alia duo vehementer imminuunt, de quibus continuo verba faciam, hic interim confirmans, quæ hæcenus dixi omnia, non temere dicta fuisse, quicumque hos meos versaverint libros, planissime esse cognituros.

5. Cum rari sint morbi, longiores præsertim, ad quos non alius aliquis se adjungat, aut plura, variaque non accedant symptomata; propterea illorum singulæ Observationes, ubi sub eo capite ad quod potissimum videntur spectare, plene atque ex toto propositæ fuerint, sub aliis quoque capitibus ad quæ præterea pertinent, sunt certe commemorandæ, paucis quidem verbis, sed quæ locum illum ipsum indicent, in quo statim possit lector, cui totæ legendæ sunt, totas reperire. Neque enim, ut sit in Sepulchreto, satis est Sectionem quæ plurimas sapius continet, designare, velut ad Observationem illam; ut ex innumeris unam saltem, exempli causa, proferam; Jo. Petri Lotichii, quæ præterquam quod non sub omnibus sub quibus debebat, capitibus commemorata est, in quatuor, sub quibus commemoratur, de *Dolore Capitis* Obs. X. de *Insomniis*, & *Incubo* Obs. II. de *Vertigine* Obs. VII. & de *Convulsione* Obs. XII. semper in Sectione indicatur de *Melancholia*. Verset igitur lector necesse est Sectionem hanc universam, id est quinquaginta, ex quibus constat, Observationes, ut illam tandem, neque ita facile, inveniatur, quæ ibi est XXXI. Dixi autem neque ita facile, quoniam in omnibus iis quatuor locis sic incipit *Juvenis*, hic autem sic *Famulus mercatoris*. Verum ubi perlegerit, & illam esse ad quam rejiciebatur, cognoverit, putasne, ibi totam habere? Non habet certe. Deest enim externa morbi causa, propinatum philtum, desuntque alia, quæ deesse, ne suspicetur quidem, nisi forte aut incidat in illum de *Dolore Capitis* locum, aut quod melius esset, auctorem ipsum Lotichium legat. Sed ut illud tantum de quo dicere cœpimus, attendamus, quantum videlicet temporis infumere oporteat ad id quod quaeritur, reperendum; vides profecto, multo utilius Opus fuisse futurum, si tota Observatio semel ubi commodius fuisset, proposita, & certo numero designata, per hunc, ubicunque commemoranda erat, nec per Sectionem dumtaxat, esset indicata.

6. Longe autem majorem adjecti Operi duo saltem accuratissimi Indices præbuisent utilitatem. Memini, cum Bononiam, ubi tunc degebam, recusum nuper Sepulchretum fuisset importatum, me vehementer esse gavisum, dum in ejus fronte editum legerem cum *Indicibus necessariis*. Sed gaudium tandiu perstitit, donec hos quærens, unum tantummodo esse, vidi, qui nihil, nisi præfixos Observationibus titulos, contineret: quorum plurimi cum ipsi quoque aut latenter, aut aperte, nec dissimulanter sint manci, omnes autem haud alio quam Observationes, ordine propositi; dici non potest, quot symptomata, aut quot item læsiones Partium in Observationibus quidem describantur, per Indicem autem neque designentur, nec singula, nec singulæ una cum sui similibus exhibeantur. Unde ingentis Operis magna ex parte utilitas perit, quæ inde præsertim extitisset, si plura, similia symptomata præsto essent quæ cum pluribus læsionibus, inter se aut similibus, aut dissimilibus, facile posses comparare, & sic intelligere, quænam illorum sapius, aut rarius, aut nunquam cum harum utrolibet genere jungantur. Memini quoque jam tum, ut juvenis audet vel de maxime arduis, & labore plenissimis rebus cogitationes suscipere, non desperasse me, quin, si diuturnum olim daretur otium, cum cætera quæ dixi in Sepulchreto desiderari, aliaque præterea, tum præsertim quod ad Indices spectat, & qua ratione, supplerem, imo cogitatum hoc meum cum Inicyta illa quam nunc Instituti Scientiarum vocant, Academia communicasse.

7. Alia autem quæ, ut modo innuebam, in Sepulchreto præterea desiderantur, fere ad Scholia attinent. Quorum multa esse æquo longiora, non dubitabam; sed tanto longiora videri, quod sæpe utiliorum loco aut minus utilia, aut minus probanda exhiberent, imo nonnunquam iterarent. Utilius fuisset ne bona quidem repetere, sed jam semel posita, verbo, si iterum opus esset, ubi essent posita indicare, dubitationes ad quædam Observationum loca opportune subijcere, ad alia quantum cum aliis consentiant Observationibus, animadvertere, ad alia quæ inde ad Medicinæ partem illustrandam sive theoricam, sive potissimum practicam consequerentur, docere, ad alia demum quæ minus facile intelligi posse viderentur, non per doctrinas aut jam desertas, aut apud plerosque in dubium vocatas, sed per magis probabiles, faciles, & quoad ejus fieri posset, com-

communes explicare. Et horum quidem omnium aliqua in Sepulchreti Scholiis aliquando facta esse non inficior, & quæ doctrinæ, cum Bonetus viveret, dominarentur, non ignoro. Verum non de eo redarguendo hic agitur; sed de ejus Opere, ut hæc ferunt tempora, magis proficuo reddendo.

8. Cum igitur omnia quæ de Sepulchreto dixi, non semel animo postea versassem, & quantulumcunque possem ad ejus augendam utilitatem conferre denique cœpissem: me vehementer in proposito confirmarunt quæ in novis, subinde prodeuntibus, Doctorum Hominum Scriptis legebam, illo Opere, vix aliud utilius esse, aut quod magis mereretur suppleri, & ad nostra tempora deduci: item mirum, quantum adaugeri, & meliore Indice pro studentium commoditate instrui posset: verum; ut cætera prætermittam; longe tamen majori laude, atque honore dignum futurum Boneti laborem fuisse, si partim in seligendis, atque ad singulos morbos, tanquam capita, referendis Observationibus aliquanto accuratior fuisset, partim in Scholiis, adnotationibusque monuisset, quæ hinc inde incerta, aut prorsus falsa, atque ab auctoribus sui parum recte exposita fuerint. Nunc in re quæ ad omnes, neque hac tantum, sed & insequentibus ætatibus spectat, quid a me uno, & quatenus hic expectare æquum sit, ut judicari facile queat: unde mihi prima hos libros scribendi occasio data sit, non est reticendum.

9. Editis jam Anatomicis Valsalvæ Scriptis, & Epistolis in illa meis, forte accidit, ut cum Patavio, sicuti illis annis haud raro solebam, ætivo tempore secessissem, conveniret me sapius optimus Juvenis, egregiæ indolis, & cum aliis, tum præsertim Rei Medicæ, studiis deditus. Qui cum illa, easque perlegisset, identidem me in eum sermonem, quo nullus mihi jucundior est, revocabat, de Præceptoribus videlicet meis, Valsalva in primis, & Albertino, quorum vel minusculas in medendo consuetudines cognoscere avebat: quin de meis quoque ipsis, nedum illorum, & Observatis, & Cogitatis subinde sciscitabatur. Quæ inter cum illa forte, ut sit in colloquiis, aperuissem quæ ad Sepulchretum attinebant: omnibus me fatigare precibus nunquam desistit, ut in ea præ cæteris incumberem, & quando in Commentariolo de Valsalvæ Vita, promiseram, daturum me operam, ut ejus plurimæ, quæ superessent, eodem spectantes, Observationes prodirent, cum iis conjungerem meas, & in utrisque exemplo quasi quodam ostenderem, quid in nova Sepulchreti editione, ab se fortasse, si Amici auxiliarentur, aliquando suscipienda, desiderarem. Familiariter, ut vellem, scriberem, sicque illa etiam quæ in colloquiis dixeram, aliaque similia, minuta quantumlibet, at sibi gratissima, interjicerem. Quid quaeris? Exorari me sivi. Res enim flagitabatur, quam in illo Commentariolo ex parte pollicitus fueram, ex parte autem haud inutilem fore, sperabam, si ex sententia succederet, possetque recensita postea, atque edita, aliquando ad idem laboris genus me longe meliores excitare. Hac mente, Patavium reversus facere periculum cœpi aliquot missis ad Amicum Epistolis. Quas illi non displicuisse, duo ostenderunt, alterum, quod me suis assiduis flagitationibus ad alias, atque alias deinceps mittendas, ad septuagesimam usque perduxit; alterum, quod easdem mihi, ut recenserem, petenti, non antea remisit, quam sancte promitterem, nihil me esse detracturum.

10. Intelligis, benigne Lector, cur initio dixerim, hæc mea ab indoctissimis legi nolle, dicturus pariter, neque ab doctissimis, si ea tantummodo continerent quæ ille retineri voluit, nempe quæ Studiosis Adolescentibus prodesse possent. At vero hic mihi non licet Lucilianum illud (b) meum facere, *Perfium non curo legere hæc: Lælium Decimum volo*; imo Perfios, id est doctissimos, cupio, qui cætera Decimis Læliis, id est non illiteratis Juvenibus relinquentes, consilium dumtaxat, & desiderium perpendant meum, & si forte non displiceat, assensu; si melius fieri posse, credant, monitis adjuvent, & exemplo, ut ex Sepulchreto denique utilitas quanta maxima potest, capiatur. Quo facilius utrumlibet faciant, quidquid his Epistolis in hunc finem ipse præstiterim, quanto paucioribus licebit in re multiplici, & varia dilucide narranda, proponam.

11. Observationes (ab his enim incipiam, ut eundem fere quo supra usus sum, ordinem conservem) Observationes, inquam, illas quas animadverti sive ex Veteribus, sive ex Recentioribus in Sepulchreto exhiberi potuisse, nec tamen exhibitas esse, illasque insuper quæ ab altera ejus editione ad hoc usque tempus prodie-

(b) Cicero. l. cit.

dierunt, suis sub capitibus indicavi, quaecunque inter scribendum succurrerunt. Quod ideo dico, ut omnes sciant, superesse quæ addantur, quamplurimas; neque enim ex iis quos perlegeram, libris cunctæ, ex iis vero quos non videram, certe nullæ succurrere potuerunt: multos autem non vidi aut quia non huc fuerant his Europæ calamitosi temporibus importati, aut quia iis linguis quas non satis calleo, ab Auctoribus erant scripti; neque enim interpretibus quibuslibet, in rebus præsertim ejusmodi, plurimum fidere consuevi. In singulis quoque Sepulchreti Sectionibus; si paucas ex prioribus excipias; quæ non semel Observationes aut per incuriam, aut ob fucum a transformatoris versutia factum, proponantur, & in quibus aut sana promorbidis, aut morbus promorbolio describatur, aut typographus oscitanter, graviterque peccaverit, quantum animadvertere potui, notare non omisi; ut non levem opem vel in minutis, sed non levis sæpe momenti, rebus, iis qui rursus Sepulchretum sint edituri, mihi videar attulisse. Utinam parem opem afferre licuisset sive cum lectores alio rejiciuntur, ubi plenius descriptam hanc, aut illam Observationem reperiant; nec signanter indicatur Observationis ejusdem numerus, sive cum obruuntur longissimis Scholiis, nec tamen utiliora, sed modo supervacua, modo repetita, modo falsa, aut perquam dubia continentibus. De quibus interdum quidem admonui: at semper facere infinitum fuisset. Ad Indices autem conficiendos, quam necessarios, tam longi, gravisque laboris, otium mihi defuisse, non est cur scientibus dicam. Satis superque iis qui æqui sint, visum iri, spero, quod hac ætate, nemine adjuvante, ne discipulo quidem, aut amanuense, cum in his ultimis, tum in cæteris de quibus dictum est, quæ distinctius omnia nunc ordine recensentur, exemplo saltem qualicunque ostenderim meo, qua ratione existimem, Sepulchretum auctius, simulque utilius aliquando reddi posse.

12. Igitur ineditas ad hoc tempus Observationes profero, bene multas Valsalvæ, Amicorum non paucas, maxima autem ex parte meas. Primis & meriti, & honoris causa primum in singulis capitibus locum tribuo. Illas eadem cura qua alia olim, ut in ejus Vita dictum est, collectas, & ubi italice scriptæ fuerant, latine redditas; omnes autem ita, ut ipsum optare consuevisse, sciebam, rescriptas, ea fide propono, ut sicubi nonnunquam subdubitavi, an recte intelligerem, ipsa ejus maluerim verba producere, nihil usquam detrahens, aut addens, nisi ex illius ore acceptum, quod in paucis accidit, quas mihi diligenter narraverat, non scripserat, Observationibus. Cæteras enim ex ejus chartis aut inter se nexis, aut solutis excepi. Quas omnes chartas, ubi Observationes, Experimenta, aliaque his Epistolis proposita, jam satis excerpseram, et si postmodo ita, uti antea fuerant, & numeratas, & obsignatas reddidi illius Genero Ludovico Montefanio Viro Cl. qui Bononiensi Scientiarum Instituto a Bibliotheca est; tamen si quis forte aliquam velit cum his meis conferre descriptionibus, & ex me quærat, quo illam signo in tanto chartarum numero invenire possit, docere non gravabor, ut neque litteras ostendere, per quas mecum suas, quibus utor, Observationes Amici communicarunt, spectata omnes fide, peritia, & diligentia. Nam quod denique ad meas attinet, quo singulas anno, mense, loco, & quibus adstantibus, aut adjuvantibus, habuerim, semper, nisi antea satis significaveram, diserte adscripsi. Et non modo ætatem, & sexum, sed & alia, quantum scire, & nosse licuit, quæ de ægrotantibus requirit Peyerus (c), & in iis, quæ ad curationem adhibitam spectant, adnotavi: quanquam admonendus es, ne mihi utquam, aut Valsalvæ curationem ullam, nisi siquam a nobis præscriptam fuisse, dicemus, magis imputes, quam morborum externas causas, & symptomata; ut enim hæc, ita & curationem narramus. In ipsis autem dissectionibus describendis cavendum præ cæteris mihi duxi, ne quod in aliorum certis quibusdam descriptionibus improbarem, ipse admitterem, si quæ aut secundum naturam sunt, aut non extra naturæ modum, ut quædam sunt varietates, ea tanquam morbosa proponerem. Dedi quoque operam, ne historias dividerem, sed totas semel exhiberem, aut si quando; perraro autem id contigit; conducibilis visum est dividere, aut, quod sæpe accidit, commemorare; semper indicarem eum ipsum locum in quo aut reliqua pars, aut tota historia continuo posset inveniri; nunquam repeterem, ne tum

(c) Meth. Hist. Anat. Medic. c. 2. & 3.

tum quidem cum olim in aliquo ex meis Scriptis jam proposita fuisset satis; quippe odiosum haud secus ac Homérico Ulyssi (d), odiosum, inquam, mihi est iterum aperte dicta narrare. Sic enim revera nimis longæ sunt historiae; non cum omnia quæ ad prægressas morbi causas, & ad symptomata (quæ utinam ambæ res cunctæ semper notæ esse potuissent) aut ad Partium læsiones attinent in cadavere animadversas, accurate describuntur. Quin etiam sæpe causæ sunt, cur in utrisque non modo quæ fuerint; sed & nonnulla quæ defuerint, diserte, ut feci, sint adnotanda.

13. Quid vero dicam de scholiorum prolixitate? Non equidem ignorabam, & minus gratam esse plerisque, & quibusdam minus probatam; quanquam Peyerum, qui ex his est (e), historiae suæ (f) Scholium adjunxisse video septem paginis quam ipsa, longius. Sed primum dico, non quidquid in his meis libris præter historiae est, Scholia esse. Deinde ajo, si præstanda in meis fuerant quæ in multis dixi (g) Sepulchreti Scholiis desiderari, me brevem esse non potuisse. Quid? quod erant certe simul Observationes propemodum innumeræ, quæ illi adderentur, indicandæ, simul quid in iis ex quibus jam constabat, seligendis, describendis, disponendis, designandis, aut ob rerum copiam, aut propter incuriam typographorum peccatum fuerat sæpenumero, ostendendum. Hic quæres fortassis, an non sapicule peccasse me quoque, credam, non jam dico in operarum, a quibus nimirum longe aberam, hallucinationibus prohibendis; sed in eo ipso dico quod præsertim illis in Scholiis minus probabam, in doctrinarum videlicet, ac sententiarum delectu, per quas explicarem Observationes, faciliorem, probabiliorum, magis communium, seu quas plerique in dubium non revocassent? Ego vero is sum qui, siquis alius, nihil humani a me alienum putem, neque in ea re modo, sed in aliis etiam. In ea re tamen, memor ad quem scriberem, dedi operam, quantum potui, ne abstrusis, & arduis, sed obviis, planisque, neque singularibus, sed fere communibus uterer explicandi rationibus, fere, inquam, communibus eo tempore quo scribere incepi. Multum enim jam scriptio processerat, cum repente agitari coeptæ sunt controversiæ quædam, propter quas cum operosius fuisset scripta mutare, satis fore, credidi, si in his quæ scribenda supererant, ita me gererem, ut nemo jure conqueri posset, præsertim cum per me cuique & tum, & antea aperteliceret, si quid forte minus probaret, id aliter explicare ad arbitrium suum. Neque enim præcipuum in hoc vertitur propositum meum: neque, si Observata excipias, aliud præsto; reliqua haud secus ac si a me non essent, probare malis, an improbare, libens permitto, veritus alioqui, ne cum ex opinione loquimur, etsi veri similia sequamur, aliquis tamen aliquando existat qui in nos intorqueat illud Homericum (h), *Dixit mendacia multa, dicens veris similia*. Quamobrem neque in explicationibus multus fui, libentiusque interjeci alia ad faciendam Medicinam spectantia, alia ad ejus, alia ad Anatomies historiam, alia denique ad alia studia illius ad quem scriberem, Juvenis attinentia, ut vel sic ejus animum paulisper abducerem ab horrida morborum, & cadaverum perpetua tractatione. Quæ omnia si probe perpenderis, & ab scholiis sejunxeris; facile intelliges, quæ proprie ad hæc pertineant, adeo multa non esse: aut si tamen esse multa, existimes; fac meo non gravate relinquo *Lælio*, & sic cogites, illa, atque alia quæ tibi displiceant, ea fortasse mihi quoque nunc displicere, sed ea ipsa esse, quæ ne demerem, ipse me obstrinxit.

14. Antequam de Indicibus adjectis dico, noli expectare, ut hic quædam iterum quæ in Præfatione posui ad Epistolas Anatomicas. Satis ibi (i) dictum est unde omnes intelligant, cur tandiu in hoc quoque Opere, illius in plurimis simili, perscribendo moratus sim, & cur per Epistolas scripserim. Vel si ibi dicta non satis sunt; moræ justissimam causam ad alias adde auctam adeo ab illo tempore ad hoc ætatem, ut recensita, quantum licuit, hæc omnia sub anno prodeant ex quo natus sum, propemodum octogesimo. Cur vero per Epistolas scripta; non tam post recentium, veterumque Medicorum exemplum (quos inter Manardus (k) Archigenem, & Themisonem recenset, quorum alter, Galeno testante, undecim, alter, Paulo teste, decem scripsit Epistolarum Medicinalium libros) quam post summos Anatomicos, a me ibidem (l) nominatos, qui vel

(d) Odyss. l. 12. in fin. (e) Meth. cit. c. 5. in fin. (f) Ibid. c. 6. (g) supra, n. 7.
(h) Odyss. l. 19. (i) n. 1. & seqq. (k) l. 1. Epist. Medic. 1. (l) n. 3.

vel multo longiores quam ego, Epistolas edidere, minus in praesentia mirandum est, cum supra (m) ostenderim, unde mihi has scribendi occasio orta sit, & Epistolae ipsae passim quocum agerem, plane commonstrent, opportune quidem; sic enim ad Amicum Juvenem plura simul scribere decuit, per quae Auditores proficiant mei. Et quamvis Plinius minor (n) Litteras ad Tacitum suas his verbis concludat, *aliud est Amico, aliud omnibus scribere*; tamen cum ceteris eas ipsas Litteras publicavit, nondubitans, fore, ut easdem cum omnes legerent, non omnibus tamen scriptas fuisse, cogitarent. Nec quod has Epistolas videas in Libros divisas, aliter me de his sentire, credas, quam de meis illis Anatomicis (o). In eadem sententia persto, idque apparere sic satis, puto, ab numerorum quibus singulae designantur, serie per divisionem illam non interrupta; id quod insuper non modo ad Indices conficiendos, sed & passim ad hanc, aut illam, ut opus erat, Epistolam, indicandam, ut magis expeditum, sic magis mihi commodum fuit, & aliis fortasse erit. Ista autem Librorum inscriptio, istaque in Libros divisio longe aliis de causis est instituta. Id enim optabant Biblioplae: id postulabat Sepulchreti, de quo agebatur, in Libros distributio: id denique peropportune respondebat iustissimo, quod statim exponam, cogitato cuidam meo.

15. Scilicet qui adolescens non omissem erga primam quae me exceperat, Scientiarum Academiam grati animi sensa publica significatione patefacere, eamque significationem vidissem eadem summa benignitate ab illa acceptam, quae tot antea beneficia contulerat, quot in ejus elegantissima Historia (p) is qui ipsi, & Bononiensi Scientiarum Instituto a secretis est, memoravit Celeberrimus Vir Franciscus Maria Zanottus; num committerem senex, ut prorsus ingratus morerer in quinque alias nobilissimas universae Europae Scientiarum Academies, quae me deinceps perbenigne, perque honorifice inter suos cooptarunt Sodales? Igitur cum mihi nihil esset, aut fore sperarem, per quod memorem beneficiorum animum, quomodocumque possem, ostenderem, nisi ad singulas allegarem qui simul hunc animum, & obsequium testarentur meum, simul hujus Operis exemplar offerrent, rogarentque, ut quaecumque esset, pro sua quaque spectata Humanitate aequi bonique consuleret; hanc mihi rationem, occasionemque existimavi non amittendam. Atque ut haec omnibus essent nota, commode accidit, ut Librorum numerus in quos Epistolae haec meae essent quasi per se divisae, responderet numero Academiarum ita, uti Libris praefigere possem singulis eas ipsas Litteras quae ostenderent quid illarum singulis cuperem meis verbis significari. Praefixi autem non alio servato ordine, quam temporis quo in earum quamque sum cooptatus: atque ut magis a quibusque perlegerentur, alia, atque alia meis grati, & obsequentis animi testificationibus adjecei, & ex quinque illis Epistolis totidem quasi Praefationes feci, quibus dissectorum post morbos cadaverum quae sit utilitas, demonstrarem. Itaque in prima nonnullis occurrere, qui eam utilitatem ausi sunt in dubium vocare, & quomodo sint ab dissecantibus, & sedem, causamque morbi ex dissectione arguentibus alioquin faciles, quae obijciuntur, deceptiones vitandae, cavendaeque, indicavi. In altera eandem utilitatem comprobavi ex summa consensione Medicorum fere omnium, quotquot apud excultas quasque Nationes a vetustissimis usque temporibus in primis florere, singularum in hanc rem merita, & plerorumque nomine ex ordine proponens, eorum praesertim qui ante Bonetum ex propriis, aut ex alienis etiam Observationibus conficere Sepulchretum voluerunt. Tertia is potissimum responsum est, qui, quoniam ad primas illas abditissimas, & sensibus omnino inaccessas morborum causas retegendas inutiles sunt dissectiones, ideo frustra institui, putant, quasi nullas intus evidentes causas retegerent, aut harum inutilis notitia esset propterea quia, his ipsis cognitis, haud pauci nihilominus morbi non sanantur. Quarta disquiritur, post rariorem (nam & horum quosdam secumimus) an post magis communem morbum denatos dissecare utilius sit. Quinta denique etiam tum sanorum tum morbo confectorum Anatome sit necessaria; hanc tamen illa multo esse utiliore, ostenditur. Quae omnia ut praetermittenda, alia ob aliam causam, non erant, ita si in hanc unam essent Praefationem conjecta; ex longa, qualem prorsus cetera in hac dicenda requirebant, multo longissimam fecissent.

16. Re-

(m) n. 9. (n) l. 6. Epist. 16. (o) Praefat. indicat. n. 3.
(p) Commentar. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. ubi de ejus Academia c. 1. & seqq.

16. Reliquum est, ut de Indicibus tandem loquamur. Quatuor dedimus. Quorum brevissimus est primus, longissimus ultimus. Nam primus nihil praeter argumenta singularum Epistolarum, earumque ordinem praemonstrat. Quo de ordine mihi deliberandum non fuit, Bonetum necessario sequenti. Is autem, ut tunc plerique solebant Medici, fere Alexandrum Trallianum secutus est, qui, ut Freindius (q) animadvertit, cum ceteri morbos admodum perturbare collocassent, hoc ipse consequenter a Capite ad Pedes disposuit. Habes causam, quare cum potius ab Apoplexia voluissem initium ducere, ut quo de Morbo & plures habeo Observationes, & plura, ac varia adnotare potui, unde facilius, & certius cognoscere quid in his libris praestitum sit; ab Dolore tamen Capitis cum Boneto incipere debuerim.

Ultimus autem Index propterea uberrimus est, quia singillatim monstrat quidquid paulo dignius adnotatione videri potest, siue Anatome utralibet, ejusque Historia, & certae quaedam controversiae spectentur, seu varietates, aliaque minus frequentia, seu Medica aut monita, aut observata, & a quibus sint, quae a nobis haud sunt, nunc primum propositae dissectiones. Morem enim servavimus nostrum, ut diserte sua cuique tribueremus, itemque ut Recentiores bene de nostra Facultate, aut de nobis meritos (qui utinam omnes viverent) Auctores plerosque Clarissimos laudaremus; Veterum autem dumtaxat, aut certe non amplius viventium lapsus aliquos, ne juniores eorum falleret auctoritas, nominatim indicaremus. Inter quae praesertim, quippe ad institutum nostrum praecipuum attinentes, illi designantur loci, ubi in Sepulchreto quae desiderari, quae corrigi, quae demi, in primis autem quae addi posse visa sint, non reticendum esse, credidimus.

17. Ad idem autem institutum, siquid aliud, duo certe attinent reliqui Indices secundus, & tertius, ut pote quos non tam confecimus, ut Observationes his libris propositae, quam ut si Viris Doctissimis Index forte neuter displiceat, haud dissimili ratione illae quoque omnes quae in Sepulchreto jam extant, aut deinceps addendae sunt, in promptu non modo ipsae, verum & singula quae continent, esse possint, & sic pleniorum multo utilitatem asserre. Horum igitur Indicum alter quae in vivis, alter quae in mortuis observata sunt, monstrat; ut siquis Medicus singulare aliquod aut aliud symptoma in agro animadvertat, & scire cupiat, quae interna laesio illi soleat symptomati respondere, aut siquis Anatomicus singularem aliquam laesionem in cadavere quopiam offendat, & nosse aveat quod symptoma in aliis laesionem ejusmodi praecesserit; Medicus primo de his duobus Indice inspecto, Anatomicus autem altero, Observationem quae habeat ambo, si ambo a nobis observata sint, continuo, & eo facilius inveniat, quia ubi de aliquo symptomate, aut de alicujus Partis laesione indicare plura oportuit, singula non sine certo ordine sunt indicata. Nec vero symptomata solum, & morbos primus Index monstrabit, sed & alia quae addere perutile esse, duximus, ut morbi praevias externas causas, ut victus genus, ut viduam vitam, aut virgineam, ut teneram aetatem, aut decrepitam, ut artem denique, & opificium; ut siquis rursus de Virginum, aut Puerorum, aut Senum, aut, Ramazzinum nostrum imitari cupiens, ejusve librum augere, de Artificum Morbis scribere instituat: is habeat unde sciat tum quibus priores illi, iidemque, aut alii artifices obnoxii sint morbis, tum quae in eorum cadaveribus vitia soleant deprehendi. Neque in altero Indice omisimus quod ad sanguinis, aliorumve, ut res tulit, humorum aut copiam, aut constitutionem attinebat, adnotare. Quin etiam cum Valsalva saepius quae in lymphae ductibus viderit, & quae in effusa intra caveas corporis aqua pericula fecerit, diligenter adscripserit; haec in Quarto saltem Indice non omisimus.

18. Verum sicuti nostrae omnes Observationes paucae sunt, si cum illis quas Sepulchretum habet, comparentur; ita ad eas capiendas, quas memoravimus, utilitates longe majori usui esse illae poterunt, si ex ipsis Indices a Viro aliquo diligenti, & ex aliis quas alii deinceps edant, ad hunc fere modum ab suis Auctoribus conficiantur. Nec difficile adeo, imo commodius mihi fuit hos meos omnes conficere. Ubi enim Observationem, aut scholium, aut animadversionem suo quamque immutabili praefixo numero perscripseram, continuo singula, dum adhuc animo praesentia erant, in suum Indicem referebam. Itaque in longo Opere, eoque digniori, ut si quae secus ac vellem, irrepsissent (plura autem ir-

replis-

reptisse, perquam credibile est) benigne excusetur, per Indices ipsos admonitus, ne quid repeterem, facile cavebam, & absoluto Opere, ne molestissimus accederet labor illos conficiendi, eadem opera prospectum fuerat, simulque ut siquando forte alia quacumque forma recudatur, ne fallaces Indices evadant, sed idem semper, ut ex altera mearum Epistolarum Anatomicarum editione apparet, significare pergant. Unum est incommodum quod possit accidere, & mihi nonnunquam accidit, æquo major prolixitas nonnullorum articulorum. Cum enim alia, & mox alia addere ibi vellem, nec seriem amplius perturbare numerorum liceret, mihi autem ex quo, Adversariis I. editis, hinc perpetuam, optimamque Majorum consuetudinem, inde vero animadverti, quantum & lectoribus, & auctoribus pariter officiat a filo, & vi descriptionis per subjectas notas avocatio; mos nunc propemodum communis satis placere non potuerit; malui legentes aliquo nonnunquam prolixitudinis tædio afficere, quam sæpius a lectione avocare. Ut cunque id est (neque enim eum morem prorsus improbo, & magno Scriptoribus commodo esse, fateor, expertis, ut ego, sicut alias (r) cum Plinio minore dixi, quam laboriosum sit nova velus membra peractæ corpori intexere, nec tamen priora turbare.) in Observationes certe cadere non potest, ut cum semel omnia quæ in ægro, & cadavere deprehensa fuerant, diligenter posuerimus, alia accedant quæ ita multis verbis sint adjicienda. Ad Observationes autem solummodo spectant duo illi Indices; aut ad eum qui dictus est modum conficiendi, aut ad meliorem, quem Viri Doctissimi indicaverint. Quod ipsos ut velint facere pro boni publici studio, etiam atque etiam rogo, nec minus propemodum rogo, ut siquid forte minus improbandum in his libris, & in hoc meo senili exemplo, pro sua Humanitate, esse, censeant, id propria, quæ maxima est, auctoritate confirmare, sicque ei pondus addere ne graventur. Sermo enim, ut ait Euripides (s), ab incelebris profectus, & a celebribus idem, non idem valet.

Ex Gymnasio Patavino III. Kal. Septembr. A. MDCLX.

(r) Prefat. ad Epist. Anat. n. 2. (s) in Hecuba.

I N D E X

P R I M U S

Argumenta ex ordine ostendens totius Operis.

- L** *Lib. I. de Morbis Capitis:*
 Epist. 1. de Capitis Dolo. *Epist. 2. de Apoplexia in universum, & speciatim de ea quæ fit a Sanguine.*
 Epist. 3. de eadem Apoplexia Sanguinea.
 Epist. 4. de Apoplexia Serosa.
 Epist. 5. de Apoplexia neque Sanguinea, neque Serosa.
 Epist. 6. de reliquis Affectibus Soporosis.
 Epist. 7. de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio.
 Epist. 8. de Mania, Melancholia, Hydrophobia.
 Epist. 9. de Epilepsia.
 Epist. 10. de Convulsione, & Motibus Convulsivis.
 Epist. 11. de Paralyfi.
 Epist. 12. de Hydrocephalo, & Hydrorachitide.
 Epist. 13. de Catarrho. Et de Oculorum Affectibus.
 Epist. 14. de Aurium, & Narium Affectibus. Et de Balbutie.
- Lib. II. de Morbis Thoracis:*
 Epist. 15. de Respiratione Læsa a causis potissimum extra thoracem positis, sed & a positis intra pulmones, calculis præsertim.
 Epist. 16. de eadem Læsa a Thoracis, aut Pericardii Hydrope.
 Epist. 17. de eadem Læsa a Cordis, aut Aortæ intra thoracem Aneurysmatibus.
 Epist. 18. de eadem indidem Læsa.
 Epist. 19. de Suffocatione, & de Tussi.
 Epist. 20. de Pectoris, Laterum, & Dorsi Dolo.
 Epist. 21. de eodem.
 Epist. 22. de Sputo Sanguinis, & de Sputis Purulentis, Empyematè, & Phthisi.
 Epist. 23. de Palpitatione, & Dolo Cordis.
 Epist. 24. de Pulsibus præter naturam.
 Epist. 25. de Lipothymia, & Syncope.
 Epist. 26. de Morte Repentina ex vitio vasorum sanguiferorum potissimum in thorace.
 Epist. 27. de eadem ex vitio Cordis. Et de Gibbere.
- Lib. III. de Morbis Ventris:*
 Epist. 28. de Fame præter naturam. De Morte ex Inedia. Et de Læsa Deglutitione.
 Epist. 29. de Singultu. De hominum Ruminatione. Et de Ventriculi Dolo.
 Epist. 30. de Vomitu.
 Epist. 31. de Alvi Profluviis Incruentis, & Cruentis.
 Epist. 32. de Alvi Adstrictione. Et de Hæmorrhoidibus.
 Epist. 33. de Recti Intestini Prolapsu.
 Epist. 34. de Intestinorum Dolo.
 Epist. 35. de eodem.
 Epist. 36. de Tumore, & Dolo Hypochondriorum.
 Epist. 37. de Ictero. Et de Calculis Biliosis.
 Epist. 38. de Hydrope Ascite, Tympanite, Peritonæi, & de aliis quos Saccatos vocitant.
 Epist. 39. de reliquis internis Ventris Tumoribus.
 Epist. 40. De Lumborum Dolo.
 Epist. 41. de Urinæ suppressione.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

- Epist. 42. de Urinæ Difficultate, Ardore, aliisque ejus vitiis.
 Epist. 43. de Herniis.
 Epist. 44. de Gonorrhœa.
 Epist. 45. de Uteri tum Descensu, tum, ut mulieres ajunt, Ascensu.
 Epist. 46. de Veneris Impedimentis, & Sterilitate in utroque Sexu.
 Epist. 47. de Menstrui Fluxus vitiis. Et de Fluore Muliebri.
 Epist. 48. de Graviditate Falsa. De Abortu. Et de Partu infelici.
 Lib. IV. de Morbis ad Chirurgiam, aut ad univrsam Corpns spectantibus.
 Epist. 49. de Febribus.
 Epist. 50. de Tumoribus.
 Epist. 51. de Vulneribus, & Ictibus Capitis.
 Epist. 52. de iisdem.
 Epist. 53. de Vulneribus, & Ictibus Colli, Pectoris, & Dorsi.
 Epist. 54. de Vulneribus, & Ictibus Ventris, Lumborum, & Artuum.
 Epist. 55. de Ulceribus, & Sphacelo.
 Epist. 56. de Ossium Fracturis, Luxationibus, aliisque vitiis motui officientibus.
 Epist. 57. de Arthritide, aliisque Artuum Doloribus.
 Epist. 58. de Lue Venerea.
 Epist. 59. de Morbis a Veneno inductis.
 Lib. V. de addendis ad singulos quatuor Libros superiores.
 Epist. 60. de Apoplexia.
 Epist. 61. de Delirio quæ sine febre contingunt.
 Epist. 62. de Epilepsia, Convulsione, Paralyfi.
 Epist. 63. de Cæcitate, Aphonía, Angina.
 Epist. 64. de pluribus Thoracis Morbis.
 Epist. 65. de plerisque Ventris Morbis.
 Epist. 66. de Morbis potissimum Vesicæ Urinariæ.
 Epist. 67. de Morbis Partium Genitalium utriusque Sexus, & præsertim Muliebris.
 Epist. 68. de Febribus, & de Tumoribus.
 Epist. 69. de Ictibus, & Vulneribus Capitis, & Thoracis. De Juncturarum vitiis. Et de Lue Venerea.
 Epist. 70. de promissis in extrema Epistola 66. Et simul de quibusdam Ventris, & Thoracis Morbis.

INDEX

SECUNDUS

Morbes, & Symptomata exhibens, illorumque externas causas, ætates extremas, vitæ genus, artes, & alia ejusmodi.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos denotant.

A

- A** Bdomen nigricans. XLI. 10.
 baculo percussum. XLIX. 6.
 Equi calce ictum. LIV. 14. 41.
 Contusum in epicolica regione dextera. LIV. 39.
 Abdominis dolor. XLIX. 6.
 Gangræna. Vide Gangræna.
 Vulsus in epigastrio. LIV. 8. 10.
 in hypochondrio sinistro. LIV. 35.
 ad marginem ossis ilium dexteri. LIV. 4.
 in epicolica regione sinistra. LIV. 37.
 ad imam epicolicam regionem dexteram. LIV. 33.
 infra umbilicum. LIV. 6. 20.
 in hypogastrio. LIV. 31.
 circa inguen. LIV. 2.
 Abortus. XXI. 24. XXXIX. 12. Vid. & Fœtus.
 Achores. X. 9.
 Agrotatio perpetua. XVII. 12.
 Aer. Ab acre tenui in crassum translatus domicilium. XLIX. 14.
 Ætas decrepita. II. 17. III. 11. IV. 11. VI. 12. VII. 9. 10. XI. 6. XII. 2. XV. 15. XVI. 8. 12. XVII. 14. XVIII. 28. XIX. 58. XX. 5. 33. 39. 63. XXI. 4. 15. 17. 19. XXIII. 6. 11. XXVII. 28. XXXIV. 25. XXXVII. 30. XXXVIII. 12. 13. XLI. 6. XLIV. 15. XLVII. 24. LX. 6. LXII. 7. LXIV. 7. LXV. 8. LXVII. 9. 11. LXIX. 10.
 Æthiops. V. 17.
 Agricola. IV. 26. 30. 35. XXI. 9. XXXIV. 9. XLI. 4. XLII. 28. LX. 4. LXIV. 7.
 Aleator. XXVII. 28.
 Alimenta multa sumendi impotentia. XVIII. 25.
 Alvi adstrictio. IV. 30. XXX. 7. XXXIV. 5. 9. 11. 18. XXV. 14. XXXIX. 21. 29. XLII. 13. 28. XLIX. 14. L. 48. LIV. 35. 39. LVII. 10. LXV. 3. 13. LXX. 5. lubricitas perpetua. XXXI. 2.
 Fæces præter voluntatem emissæ. II. 22. IV. 4. LII. 34. LIII. 40. LIV. 26. LXIV. 13.
 multa repente ejecta. LIX. 3.
 repente suppressa. LIII. 18.
 magnis cum conatibus redditæ. XXXIX. 2. 12.
 modo virides, modo nigricantes. XL. 9.
 virides, maculis quæ elui non possent, linteæ inficientes. XLVIII. 55.
 biliose per intervalla. XLII. 13.
 Vid. Dejectiones. Diarrhœa. Dysenteria. Hypercatharsis.
 Amaurosis. IX. 20.
 Anasarca. XVI. 4. XXII. 10. XXXVIII. 6. 26.
 Aneurysma. Vid. Brachii. Inguinis. Poplitis.
 Angina. VIII. 8. XLIV. 3.
 definens in dorsi dolorem. XX. 56.
 ad paralytodeam accedens. LXIII. 19.
 Animi affectus. XVI. 4. XVIII. 30. XXIII. 4. XXV. 6. XXIX. 18. XXXVII. 2. XLVIII. 44. LII. 4. LXIV. 5. Vid. Ira. Terror.
 inquietudo assidua. XLIX. 14.
 perpetuorum sensuum repentina mutatio. LVII. 10.
 Anus. Ad hunc excrecentia. XLVII. 28.
 intra ipsum condylomata. XLII. 2.
 ex his quotidie hæmorrhagia. Ibid.
 Anxietas. XXX. 4. XXXIV. 9. XXXVI. 17. LV. 11.
 Aphonía. XI. 15. XIV. 35. XVII. 21. LI. 2. 11. 12. 27. 42. 44. 45. 50. 53. 59. LII. 25. 28. 34. 35. LIII. 7. LXIII. 13. Vid. & Vox amissa.
 Apoplexia. I. 4. II. 9. 11. 13. 15. 16. 17. 19. 20. 22. III. 2. 4. 6. 11. 14. 16. 17. 20. 24. 26. IV. Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.
 4. 9. 11. 13. 16. 20. 21. 24. 26. 28. 30. V. 2. 15. 17. 19. VI. 6. XI. 6. 13. 15. 22. XIV. 27. XXXV. 6. XLVII. 24. LI. 30. 37. 59. LII. 38. LVI. 12. LVII. 2. 14. LX. 2. 4. 6. 8. 10. LXII. 7. 9. 11. ter repetens. LX. 4. 6. LXII. 11.
 ingruens in decubitus mutatione. LI. 30.
 imperfecta. IV. 2. 6. 7. 8. 19. V. 6. 11. XLIV. 21. Vid. etiam Hemiplexia.
 Appetitus ciborum dejectus. XII. 16. XX. 15. 28. XXIII. 4. XXVI. 13. XXIX. 10. 12. XXX. 7. XLII. 13. XLIX. 2. L. 48. LXV. 13.
 Articuli. Ad ipsos crepitus in motibus. LVIII. 4. dolores fævissimi. LIII. 7.
 Arthritis. XXIX. 10. XL. 2. LVII. 10. Vid. Ischiadicæ hæreditaria. XXV. 6. L. 46.
 retrocedens. LVII. 10.
 Artuum dolores. LI. 15.
 olim prægressi. LVI. 14.
 diuturni prægressi. XXXVIII. 22.
 debilitas, sive paralyfis. LXII. 15.
 Artuum Superiorum dolores. XXIII. 4. XXVI. 9. Vid. & Brach.
 alterius stupor per intervalla. XLII. 13.
 Inferiorum Vid. Ossa. Crurum.
 alter brevior factus. LVI. 14.
 multo quam alter, brevior. LX. 6.
 multo quam alter, tenuior. LVI. 42.
 alterius dolores, excepto pede. L. 11.
 sensus rei ascendens. XXIX. 10.
 Asphyxia. Vid. Pulsus privatio.
 Asthma. XV. 13. XVIII. 34. XLVI. 17. LII. 8. LXVII. 9. Vid. Respiratio difficilis.
 Aurifex. LVII. 17.
 Auris. Ex ea sanguis. LI. 50. LII. 25. 30.
 ichor multus. XXII. 10.
 fanies. LII. 28.
 pus. XIV. 3. 5.
 Aurium dolor. XXI. 24.
 alterius. LI. 33.

B

- B** Ajuli. III. 4. VII. 6. X. 13. XXXIV. 18. XXXVI. 25. L. 32. LIII. 37. LXX. 5.
 Balbuties adventitia. X. 11. XI. 2. 4. XLIII. 5. LI. 35.
 Bibosi. XLI. 13. XLII. 34. LX. 12. LXII. 5. LXIX. 2. LXX. 5. Vid. Vini. Ebriosi.
 vel dum calent adhuc ab itinere. XVI. 40.
 Brachii aneurysma, ineptam venæ sectionem consecutum. L. 7.
 dolor. XVI. 36. XXIV. 34.
 stupor. XXVI. 31.
 tremor. XXX. 4.
 Brachiorum dolores. XXVII. 8.
 Bronchocele. L. 31. 32. 33. 34. 36.
 Bubones olim prægressi. XLIV. 15. XLVIII. 32.
 Bubulus. XLIII. 22.

C

- C** Achexia. XVI. 2. XVII. 17. XVIII. 17. XX. 32. XXII. 24. XLIII. 4. XLVII. 34. L. 51. LXI. 5. LXIII. 8.
 Cacoehymia. IV. 7. 30.
 Cæcitas. XIII. 15. 17. XVII. 21. LXIII. 10. Vid. Amaurosis.
 alterius oculi. XIII. 8. 9. LII. 30. LXIII. 2. 4. 6. in

INDEX MORBORUM

in morbo accedens. LI. 2.
Caput efus. XXIX. 8.
Calculi. Vid. Vesicæ.
emicti. IV. 2. X. 11. XI. 6. XL. 4. LVII. 10.
emingi diftentes. Ibid.
Calor internus. XXI. 44.
Calvitium. LX. 12.
Cancer intra os ferpens. XIX. 49.
Cancrofus Tumor. V. 4. XXXII. 2. E. 4. Vid. Mammæ.
Canis morfus. XLVIII. 38.
Cannabis carminatores. VII. 13. X. 13. XV. 6. XXIV. 13.
Caput æquo majus. IX. 4. XII. 16.
Capitis dolor. I. 4. 6. 10. 12. 14. II. 9. IV. 2. 9.
21. 26. V. 15. VI. 12. VII. 6. IX. 25. XX. 5.
11. 28. 33. XXV. 2. 6. XXXIX. 18. XXXIX. 12.
XLIX. 8. 14. LI. 15. LII. 15. LV. 20.
frequens. XX. 5.
affidus. XIX. 58.
pertinax. XXIX. 12.
acerrimus. XVI. 17. XVII. 19. XXXVIII. 22.
LI. 17. LII. 38. LXII. 15. LXV. 13.
Capitis dolor in fronte. LV. 10.
supra oculos. I. 2.
dimidiæ partis, five hemicrania. XXIX. 10.
ab occipite incipiens. LII. 38.
ad occiput profundus. II. 20. V. 2.
Capitis plenitudinis fenfus. III. 11. XXV. 6.
gravitatis. VI. 12. VII. 9. IX. 25. XLII. 2.
LI. 6. LII. 10. 15. LVII. 10. LXII. 5.
ad posteriora. LI. 9.
debilitatis. XXV. 4. 6. XXXIV. 23. LI. 6.
caloris. XXV. 6.
constrictionis. LII. 38.
ad occiput. XXV. 6.
perturbationis. XXVII. 8. LI. 15.
confufionis. XXXVI. 35.
Capitis in latus inclinandi difficultas. LXIX. 5.
elevatio incommoda. XXI. 49.
inclinatio, & thoracis antrorium, commodior.
XVIII. 17.
Capitis ictus. VIII. 15. IX. 20. LI. 38. LII. 3. 4.
11. 23. 34. LVI. 18.
vulnus. LI. 42. LII. 28.
cum contufione. LI. 34.
vulnus a tergo, & a fronte. LI. 53.
vulnus, & ictus a tergo. LI. 25. 27.
Capitis fingularum partium ictus, aut vulnera. Vid.
fuis locis.
Carduorum efus. XXXIV. 5.
Caltanearum ex farina panis comestus. XXIX. 8.
Cafus ab alto. XL. 9. LI. 7. 9. 11. 28. 37. 42. 50.
LII. 2. 3. 8. 15. 34. 35. LIII. 7. 9. 37. LIV.
18. LV. 22. LVI. 31.
Cafus in terram statim ab ictu, aut vulnere. LI. 15.
17. 18. 19. 25. 45. 59. LII. 19. LIII. 2.
non statim. LI. 27. 44.
Catarrhalis affectio perniciofa. XXI. 11.
Catarrhis obnoxii. XIII. 3.
Catarrhus. XXXVII. 30. XLV. 16. LXIX. 8.
Suffocativus. XIII. 3.
Catheteris prope vesicam impedimentum. X. 13. XXXIV. 7.
& alibi. IV. 20.
Caustici ufus. LV. 20.
Cerebrum non modica ex parte detectum. LVIII. 11.
Cervicis dolor. VI. 12.
Ciborum falforum abufus. XXIX. 12.
pravorum ufus affidus. XL. 23.
Ciborum ingurgitatio. IX. 14. XXI. 17. LXX. 5.
Vid. Edaces.
crassorum. XXI. 9. XXXIV. 9.
multum fumendi impotentia. Vid. Alimenta.
fastidium. XIX. 48. XLII. 20. XLVII. 8.
ab ipfis abftinentia. Vid. Inedia.
ab ipfis fenfus ponderis. XXII. 4. 14.
fenfus tensionis ventriculi. XLVII. 8.
Cistarii. XVII. 17. XL. 26.
Claudicatio. XLVI. 17. XLVIII. 32. LVI. 10. 12. 14.
17. 18. 20. 21. 26. LVII. 2. LX. 6. LXIX. 2. 10.
Colici dolores. III. 2. XXXV. 8.
Collum crassiusculum. XXXIII. 4.
subtumidum. XLIV. 3.
tumens. XVI. 38.
livens. XVIII. 6.
Colli glandulæ tumentes. XXII. 18. Vid. & Bronchocele.
tumens, & duræ. LV. 20.
tumor utrinque durus cum dolore. XXIX. 12.

pulfans. XXVI. 21.
exulceratus. LV. 20.
arteriarum magna pulfatio. XVII. 23. XXXIII. 6.
fenfus quasi laquei constringentis. XVIII. 17.
Colli vulnera. XLIV. 7. LIII. 2. 21.
excutibus offeis fragmentis. LIII. 2.
Coma vigil. LII. 11.
Conatus in onere attollendo. XXXVI. 25.
Convulſio. II. 22. 23. IV. 11. 27. 28. 30. V. 4. X.
13. XIV. 3. XX. 16. XXV. 6. XXXIV. 25.
XXXVII. 2. 4. XXXIX. 14. XLII. 2. LI. 15.
LIV. 33. LV. 20. LIX. 18. LXII. 5.
alterius faciei partis. LI. 7.
Vid. etiam Teranus. Illium offis.
Convulſivi motus. I. 2. 4. II. 9. 17. III. 11. 16. VI. 6. VII.
9. 13. IX. 20. X. 5. 7. 9. 11. 17. 19. XVII. 25. XX. 43.
XXI. 34. XXV. 6. XXX. 4. XXXI. 5. XXXV. 16.
XXXIX. 25. XL. 2. XLI. 8. XLV. 21. XLVII. 8.
15. XLVIII. 28. LI. 2. 11. 12. 17. 26. 27. 32. 33. 38.
45. 50. 59. LII. 6. 8. 19. LIV. 16. 22. 29. 31. 44. LV.
10. 11. 22. LVII. 10. LXII. 5. LXIV. 15. LXVI.
2. Vid. etiam Tremor convulſivus.
in altero corporis latere. XI. 6.
in altero præcipue. LI. 45.
Convulſivi motus vehementes. LI. 39.
quasi incredibiles. LI. 17.
Coqui. XXI. 49. LIII. 29. LXII. 15. LXV. 8.
Cordis pulſatio æquo major. LXIV. 12.
palpitatio. XVI. 30. XVII. 14. 21. XXXII. 2. 4. 6. 8.
XXVII. 5. XXX. 7. XLII. 13. XLIX. 24. LXIV. 12.
angor. XVII. 6. 17.
oppreſſionis, conſtrictioniſve fenfus. XVI. 43.
XXXIII. 8. XXXIV. 23.
quasi impoſiti ponderis fenfus. XVI. 43.
punctionum fenfus. Ibid.
Corpus inæqualiter nutritum. V. 6. XXVI. 31. 35.
universum tumens. Vid. Tumor.
dolens. Vid. Dolor.
Coſtarum quasi coincidentium fenfus. XXVI. 21.
XLV. 26.
fractura. LIII. 5.
Coxendicis contuſio. LVI. 17.
Cranii gummata venerea. IX. 23. LVIII. 8.
a carie venerea, non modica abſumptio. LVIII.
11.
ex ejus foramine prominentia pulſans. IX. 23.
Cribrans triticum. XXI. 34.
Cruis fracturam cum vulnere. LVI. 31.
abſceſſus, menſtruorum tempore ſemper exacer-
batus. XXXVI. 17.
utriuſque movendi impotentia. LVII. 17.
Crurum dolor. LXVIII. 12.
dolores venereis. LVIII. 8.
ulcera V. 15. XXV. 12. XXXVI. 17. XLVII.
33. LII. 30. LX. 10.
antiqua. XXI. 32. XLVII. 4. XLVIII. 35.
LXIV. 13.
perperam fanata. XXVII. 8.
Culcitarum conſector. XVII. 23.
Cutis color quasi cachectici. XVIII. 2. 14.
citrinus XVII. 17.
quasi lividus. XVII. 12.
fædæ pulſulæ. IV. 35.

D

Debilitas. X. 13. XIV. 3. XVII. 12. 19. XVIII.
30. XXX. 7. XXXVI. 11. Vid. Vires.
artuum inferiorum. XII. 16.
Decubitus capite humili. XX. 35. 36. XXII. 4.
Decubitus in ventrem. XX. 35.
in dorſum. VI. 10. XVI. 8. XX. 13. 22. XXI.
9. 17. 19. 23. 29.
in latera potius, quam in dorſum. XX. 24. XXI. 24.
Decubitus difficilis in dorſum. XXXVIII. 15.
in alterum latus difficilis, aut facilis. VI. 12.
VII. 13. XVI. 10. 12. 26. 38. XVII. 6. 14. XX.
3. 16. 17. 33. 35. 36. 41. 43. 51. 55. 56. 59. XXI.
24. 29. 32. XXII. 4. 6. 10. 12. 15. 16. XXIV.
2. XXIX. 14. XXX. 7. XXXV. 16. XXXVIII.
4. 6. 15. 16. 30. XLII. 2.
in utrumlibet difficilis. XX. 26. 30. 45. 53. 63.
XXI. 27. 36. XXXVIII. 12. 13.
quicunque difficilis. XXI. 49.

Deflu-

ET SYMPTOMATUM.

XXI

Defluxionibus obnoxii. XVI. 43. Vid. Rheumatici.
Deglutitio. In ipſa dolor. XXVIII. 9. 10.
Ab ipſa infultus ſuffocativi. XVII. 25. XVIII. 17.
Deglutitionis difficultas. XV. 15. XXVIII. 9. 10. 12.
XLII. 2. XLIV. 3. LIV. 2.
in ima oſophagi parte. XXIII. 4.
Deglutitionis impoſſibilitas. XVII. 19. XVIII. 22.
LXIII. 19.
Dejectiones. Vid. Alvi.
Dejectiones virides. XXIX. 18. XL. 9.
nigræ XXXV. 18. XL. 9.
aquæ, quasi fuligine tinctæ. XXX. 2.
materias variæ fecitidæ. XXXII. 7.
nigerrimæ, referentis atrabilem. LXV. 13.
fubrubræ. XX. 28.
fanguinis fecitidi. XXXV. 16.
fanguinis multi. XXIX. 10. LIV. 39.
cum materia, inſtar picis, fecitidiſſima.
XXIX. 10.
Deliquia. XVI. 43. XVII. 14. 17. 21. XVIII. 2.
XXIV. 2. 13. 34. XXV. 6. 15. XXVI. 21. XXVII.
2. XXX. 10. XXXV. 14. XXXVIII. 4. XXXIX.
14. XLII. 2. XLVI. 20. LIII. 14. 18. LIV. 8.
39. LVII. 10. LIX. 3. LXV. 13.
noctu graviora. XXIV. 34.
Deliquii quali cujuſdam fenſus. XXVII. 28.
Deliquis obnoxii. XXIV. 13. 34. XXV. 4.
Delirium. I. 2. 4. 14. IV. 30. V. 2. 4. VI. 2. VII.
6. 7. 15. 17. VIII. 25. IX. 16. X. 5. 17. XIV.
3. 5. XVI. 40. XVII. 19. XX. 2. 16. 28. 47. 61.
XXI. 6. 23. 29. 32. 33. 35. XXX. 4. XXXV. 2.
16. XXXVII. 2. 4. XXXVIII. 22. 30. XLVII.
12. XLIX. 6. LI. 15. 17. 18. 34. 35. 42. 44.
49. LII. 6. 10. 19. LIII. 2. 5. LV. 11. 20. 22.
Vid. Phrenitis, Mania, Melancholia, Stultitia, De-
ſipientia, Fatuitas.
Delirium leve, five ſubdelirium. LXII. 15. LXV. 13.
Vid. & Vaniloquium.
Dentes pauci, & corroſi. XVI. 40.
perpauci reliqui. LXX. 5.
Dentium omnium caſus. IV. 2. XXXVII. 30.
Dentitio difficilis. IX. 4. X. 9. XXXI. 5.
Deſipientia. IX. 9. XI. 6. LXIX. 10.
Diarrhoea. X. 7. 9. XX. 11. 30. XXI. 29. 35. XXX.
7. XXXI. 5. XLII. 11. 28. XLVIII. 38. L. 48.
LIV. 6. LXX. 10.
ſæpius recurrens. XXXVIII. 30. LXIV. 7.
diuturna LXV. 5.
diuturna, & ingens. XVI. 12.
tormentofa. XXXI. 12.
biliſa. XX. 9. XXXI. 2. 5. XXXV. 6. XXXVIII. 30.
XLII. 20.
variorum colorum. XLII. 2.
feroſa, & copioſa. XXII. 14. XXXVIII. 30.
fecidorum liquaminum. XXXVIII. 34.
viſcidorum paucorum. LIII. 3.
nigerrima. XXXI. 5.
fanguinis infecta. Ibid.
Diarrhoea ſuppreſſa. Ibid.
Dolor univerſi corporis ambitus. XXI. 35. XLIX. 8.
LVI. 17. Vid. Rheumatici. Vid. partes ſingulas.
in certo ſectorum integumentorum loco. XIV. 3.
e ventre ad thoracem aſcendens. LXIV. 15.
Dolores tenſivi. LIV. 29.
a lumbis in totum corpus diſfuſi. LI. 53.
Dorſi ictus. LII. 34. LIII. 35. LVI. 10.
vulnus. LIII. 12. 16.
intra thoracem penetrans. LIII. 18.
ad ſcapulam. XVI. 28. LIII. 14.
abſceſſus ingens, per ſe ruptus. LI. 19.
Dorſi dolor. XX. 28. 56. XXXIX. 2. 5. LI. 15.
color ingens. XXIX. 10.
ſectendi impotentia. XX. 28.
Dorſum. Caſus in dorſum. XX. 28. XXXIV. 27.
Dyſenteria. XXXI. 2. 25.
diuturna XXXI. 14.
Dyſpnœa. Vid. Reſpiratio difficilis.
Dyſuria. Vid. Urinæ difficultas.

E

Ebrietas. XIX. 58. LII. 30. 32. LVIII. 13. LX. 12.
LXIX. 2.
aphoniam inducens. XIV. 35. LXIII. 13.
Ebriofa. LXII. 5. LXIII. 13. LXX. 5.
Morgagni de Sed. & Cauſ. Morb. Tom. I.

Edaces. IV. 19. XI. 6. XVIII. 30. XXXVIII. 18.
XLII. 11. Vid. Ciborum.
Ellebori nigri extractum ſumptum. LIX. 15.
Emphyſema leve univerſale. XXXVIII. 22.
circa vulnus abdominis. LIV. 37.
Empyema. XXII. 6. 8. 10. 12. 23.
Enterocœle. Vid. Hernia.
Epilepſia. IX. 2. 3. 4. 9. 12. 14. 16. 18. 20. 23. 25.
XXX. 4. XL. 4. LI. 6. 27. LXII. 2. LXIV. 5.
Epilepſia obnoxii. IX. 17. LII. 11.
Epiplœce. vid. Hernia.
Eryſipelas in pedibus. XXII. 16. XXXIX. 2.
Euganeorum balnearum, & lutorum abufus. XXV. 6.

F

Faber ferrarius. XXX. 16.
lignarius. XLIV. 3.
Fabri murarii. XXI. 6. L. 55. LIV. 18.
Facies minus placens. XXXIV. 9. XXXV. 2.
cachectica. XLII. 28.
cadaverofa. IV. 9. XXI. 44.
œdematoſa. XVI. 2. 10.
alba, & ſubrumida. XXI. 49.
tumida facta. XVI. 19. 30. XVII. 17. 25. XVIII.
25. XXII. 6. XXXVIII. 4. LI. 14. 37. LII. 6.
qualis alias in atrophia. VIII. 25.
qualis in ſoporofa. XXI. 23.
lurido colore. LXIV. 15.
illaudabili colore. XLVIII. 44.
Facies pallida. XX. 30. XXI. 19. 36. XXVI. 3. 5. XXVII.
8. XXXVI. 11. 23. 25. LI. 37. LII. 28. LV. 22.
pallida, & concidens. XII. 16.
modo pallida, modo livida. LI. 51.
livida. IV. 4. XVIII. 6. XXVI. 21. XXXVIII. 4.
valde rubens. XVII. 19. XX. 15. XXI. 34.
XXXV. 16. LI. 38. 41. 50. 54. LII. 10.
idque repente. XXV. 6.
morboſe rubens. Vid. Genarum.
ex rubro fuſca. XVIII. 25.
ex rubro violacea. LXIV. 19.
flaveſcens. XXXVI. 2. XLIV. 7. LI. 14. LII. 8.
ſubflava. XXIX. 8. XXXVI. 11. XXXVIII. 52.
LV. 22.
Facies convulſa uno in latere. LI. 7.
convulſa, an paralytica uno in latere. LI. 27.
Fames. XVII. 10.
acris, ultimis præſertim morbi diebus. LXVIII. 12.
Fatuitas. I. 10.
quasi quædam in morbo. LI. 12.
Faucium convulſio. LIV. 22. 29.
rheuma. XVI. 40.
ſiccitas. XLVII. 8.
dolor. XLII. 34. LIV. 2.
ardoris cujuſdam fenſus. LI. 26.
punctionum fenſus. XLII. 2.
eroſionis fenſus. XXII. 22.
ulcus. XIX. 50.
Febres prægreſſæ. XXII. 12. LVII. 17.
Febricula. XVI. 21. XVII. 19. XVIII. 30. XXI. 15.
32. XXII. 10. 11. 22. XXIV. 6. XXXVI. 23.
XXXVIII. 34. 52. XXXIX. 9. 21. XLVIII. 38.
XLII. 15. LXIV. 7.
noctu increſcens. XXXVI. 25.
erratica. XVI. 38. LXVIII. 12.
Febris. XIV. 5. XVI. 19. 40. XXII. 16. XXIX. 10.
14. XXXI. 5. XXXIV. 9. 15. 25. XXXVI. 20.
XXXIX. 14. 21. 33. XL. 23. XLI. 13. XLII. 8. 15. 25.
28. XLVII. 12. XLIX. 14. L. 48. LI. 12. 14. 15. 18.
27. 45. LII. 10. 11. 15. 19. 23. LIII. 16. 29. LIV. 2. 37.
LV. 10. 20. LVI. 7. 10. LXII. 2. 5. LXIII. 19. LXV. 13.
Febris redux. XXII. 6. 8.
periodica. XVI. 12. XXI. 49.
exacerbationes quotidie habens. XXI. 32. XXXV. 16.
mitiſcens, & poſtea recrudescens. XL. 9. LI. 7.
Febris catarrhalis epidemica. XIII. 3.
chronica. XX. 2. 30. 51. XXII. 11. XXXVI.
17. XLVII. 36.
lenta. XVI. 6. XXII. 15. 18. XLVI. 27. XLIX.
2. LIII. 12. LXX. 5.
magna. LXIII. 13.
acuta. XVI. 17. XX. 3. XXI. 47. XXV. 17.
XXXI. 2. XXXVI. 11. XXXVII. 2. XXXVIII.
22. XXXIX. 12. XLII. 20. XLV. 16. XLVII. 33.
XLIX. 12. LI. 42. LIII. 9. LVIII. 13. LXV. 8.
b 3 Febris

Febris ardens. IV. 26. VII. 6. XXI. 9. XXII. 8. XXV. 4. XXXIV. 7. XLIX. 8.
 sine ulla omnino crisi abiens. XXXIV. 23.
 Febris inflammatoria. XX. 9. 11. 17. 22. 26. 28. 30. 33. 39. 43. 45. 47. 49. 51. 56. 59. 61. XXI. 6. 9. 17. 19. 23. 24. 27. 29. 30. 32. 33. 35. 36. 44. XXII. 22. XXXVI. 23. XLIV. 3. XLV. 16. XLVIII. 28. LV. 11.
 Febris lypyria. VI. 8. XXI. 44.
 hujus similis. XXX. 14. XXXIX. 25.
 Febris Maligna. IV. 9. VI. 2. 4. VII. 2. XXX. 4. XLIX. 24. LV. 11.
 levata præter rationem. IV. 9.
 Febris epacmaistica. XLVIII. 28.
 Febris cum frigore ingruens. XXXII. 7. LI. 2. 3. 11. 33. 34. LII. 28. LVI. 26. LVII. 20.
 cum levi horrore. XLII. 2.
 cum horrore, & tremore. XXXVIII. 30.
 cum rigore. XXXVI. 17. XLVIII. 28. L. 48. LI. 3. 17. 20. 25. 26. 49. LIII. 14.
 cum longo rigore, & frigore. XL. 4.
 cum rigore quotidie non semel rediens. LI. 9.
 quotidie rediens. LI. 30. LIV. 4.
 Febris horrida, pluries recurrens. LI. 19.
 Febris quotidie recurrens. LI. 3.
 vespere increfcent. XXIX. 12. XXX. 7. LII. 28.
 Febris Tertiana. XVII. 21. XXXI. 2. LIX. 18.
 duplex. XXX. 4. XLIX. 6. 8.
 continua. LXX. 5.
 Quartana. LI. 17.
 Febris ex intermittente facta continua. LI. 17.
 Febris obnoxia. XVII. 17. XXXVI. 17.
 Femur funum vulneratum. LV. 22.
 inum cultro transixum. LIV. 46.
 Femoris luxatio. LVI. 7.
 Femoris cervicis fractura. LV. 22.
 pro luxatione accepta. LVI. 9.
 Figulus. VII. 11.
 Fistula supra mastoideum processum. XIV. 5.
 thoracis, non penetrans. XLIV. 12.
 Flatulentæ affectiones. V. 19. XXXVIII. 30.
 eructationes. XLVII. 8.
 Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
 Fœcunditas magna. LX. 6.
 Fœtus immaturus, & mortuus, ejectus post copiosos fluxus hæmorrhoidales, & febrem. XLVIII. 5.
 post largam sanguinis missionem. XLVIII. 7.
 post diuturnum, magnumque sanguinis ex utero profluvium. XLVIII. 9.
 post subitum, vehementemque animi affectum. XLVIII. 18.
 umbilicali funiculo arcte circum crus convolutus. XLVIII. 53.
 Fœtus mortuif. post quales graviditates editi. XLVIII. 48. 50. 52. 53. 54.
 sine cranio, & collo. XLVIII. 48. 50. 52.
 sine naso, oculis inter se contingentibus. XLVIII. 53.
 abdomine in marsupium se expandente. XLVIII. 48. 52. 55.
 abdomine aperto, effusisque intestinis. XLVIII. 53.
 gemino capite, & collo. XLVIII. 57.
 Foricarius. LXII. 5.
 Frigiditatis aeris injuria. XLIII. 4. 5. XLIV. 3. XLV. 16. LI. 3. LII. 6. LVI. 31.
 Frigus aeris repentinus. XXXIV. 18.
 Frigus corporis universale. IV. 8. VIII. 23. XXI. 44. XXVI. 21. XLVIII. 44. LIII. 40.
 extremorum. XX. 32. XXI. 49. XXX. 7. XLII. 13. LIV. 16.
 Frontis ictus. LI. 30. LII. 32. LVI. 26.
 magna fugillatio. LII. 32.
 vulnus. LI. 3. 5. 12. 15. 37. LII. 23.
 Furorum sensus ad caput ascendendum. XXVII. 8.

G

Gangrena XXIII. 11. Vid. Vulnere.
 celerrime progrediens. LV. 22.
 Gangrena abdominis. XLVIII. 55.
 abdominis ad media usque femora se extendens. XLI. 10.
 penis. XI. 13.
 ad os Sacrum. XVII. 21. LXI. 2.
 clunis. XI. 15.
 utriusque. LI. 19. LVI. 17.

rotius artus inferioris. LV. 22.
 poplitis. L. 55.
 Genarum morbosus rubor. XLV. 16. LXV. 8.
 Genu inflexile. LVI. 26.
 Genuum dolor. LXVIII. 12.
 Gibbi. IV. 16. X. 13. XIII. 3. XXXVIII. 4. 40.
 XLIII. 17. XLVIII. 34. 35. LV. 10. LVII. 2.
 Gingivarum pruritus. XXXI. 5.
 Gonorrhœa virulenta. XXIV. 18. XXV. 6. XLII. 2.
 XLIV. 3. 5. 7. 15. LXIII. 13.
 Graciles. XXXIV. 21. 23. 25. XXXV. 16. XXXVI. 17. XXXVIII. 4. 15. XXXIX. 14. LI. 14.
 Graviditas. XVI. 38. XX. 9. XL. 12. 18.
 in graviditate, ponderis attollendi conatus. XLVIII. 28.
 Gummatæ. Vid. Cranii.
 Guttur. Ad ipsum dolor spasmodicus. XXXIX. 33.

H

Hæmorrhagia. Vid. Narium. Ani. Uteri.
 Hæmorrhagiæ ex vulnerebus magna. XLIV. 7. 46.
 ex abscessu. LVIII. 4. 5.
 Hæmorrhoidibus obnoxia. XXXII. 10.
 ex illis fluxus definens. XXXIX. 21.
 Hebetudo infolita. III. 24. XX. 61. XXXVII. 2. LI. 6. 30. LIII. 24. Vid. Mentis.
 Hemiplexia. II. 9. 11. 13. 15. 16. 17. III. 2. 11. 14. 16. 17. IV. 13. 19. V. 6. 15. XI. 2. 4. 6. 13. XLV. 11. LI. 27. 35. LXII. 7. 9. 11. LXIII. 13. LXVII. 14.
 levior. IV. 2. V. 2. 4. XI. 11. 15.
 Hemiplexia, quod ad motum attinet. LI. 11. 17. 42. 54.
 imperfecta. LVII. 14.
 Hepatitem referens morbus. XX. 30.
 Hernia. Bubonocèle. LXV. 8.
 Circocèle. VII. 11. XX. 24. XXI. 19.
 Cruralis. XXXIV. 15.
 Enterocèle. V. 2. 19. XXI. 15. 19. XXIV. 16. XXVI. 37. XXXIV. 5. 7. 9. 11. 18. XXXVIII. 2. XLI. 10. 13. XLIII. 2. 4. 5. 27. LXVII. 11.
 Epiplocele. II. 20. XXI. 15. 19. XXXIV. 9. 11. 18. XLIII. 2. 31. LXVII. 11.
 Hydrocele. XX. 24. 26. XXI. 19. XLIII. 17. 18. 19. 22. 24. 25. 31. LXIV. 7.
 Omphalocèle. XXXIV. 11.
 Oscheocèle. XLII. 34.
 Horror. XXI. 32. 36. 44.
 Humeri dolor. XI. 15.
 Hydrophobia. VIII. 23. 25. 27.
 Hydrops. LVI. 20.
 universalis. XXX. 12. XXXVIII. 10. 18.
 ascites. XXXVIII. 20. 28. 35. XLI. 18. LXX. 9. Vid. Ventris Tumor.
 apparet. XXXIX. 39.
 incipere visus. LVII. 10.
 incipiens. XLVII. 34.
 Hydrops prægressus. XVII. 17. XXXIX. 29.
 Hypercatharsis. XVI. 43.
 Hypochondriaca affectio. VI. 2. XXXIX. 21. LXI. 5. LXIV. 15.
 Hypochondriorum vulnus. Vid. Abdominis.
 dolor gravans, & tendens. XXXVI. 11.
 dolor quasi a fascia circumjecta. XXII. 8.
 ad alterum dolor. LXIV. 13.
 ad utrumque dolores convulsi. XXXVIII. 34.
 sensus auræ, ex ipsis ascendens. XLVIII. 17. LXIV. 5.
 Hypochondrii dexteri dolor. XXIV. 13.
 dolor periodicus. I. 4.
 tensio. XXX. 14.
 durities maxima. XXX. 14.
 tumor, manui renitens. XXIV. 13. XXXVI. 23. 25.
 paulatim evanescens. XXIV. 13.
 Hypochondrii finitri dolor. XXX. 14. XLVII. 12.
 vehemens. XXXVI. 20.
 gravativus. XXXVI. 11.
 tumor. XXXVI. 17.
 magnus. XXXVI. 11.
 durus. Ibid.
 Hysterica affectiones. XXXIX. 14. XLV. 21. 23. XLVII. 8.
 his obnoxia. XLVIII. 44.

I

Iactatio totius corporis. XX. 9. XXVII. 8. XXXI. 5. XXXIV. 9. XXXVI. 17. XLII. 8. XLIV. 3. LIV. 16.
 Icterus. X. 7. XXXVII. 2. 4. 7. XLIX. 10.
 Ictericus a morbo color. LIII. 16.
 Jejunium. Vid. Inedia.
 Ilium os. Adejus marginem spasmodicus dolor. LIV. 22.
 Incessus, ope alterius potissimum curis. XXXIV. 25.
 Incubo similis affectio. XVIII. 6.
 Inedia. XXIV. 34. LXI. 7.
 etiam sine potu ad dies sex. XVII. 25.
 Infantis. IX. 4. X. 7. 9. XII. 16. XX. 15. XXXI. 5.
 Inguinis, aut ad inguen tumor. Vid. Tumor.
 Inquietudo. XX. 9. XXI. 23. 44. XXX. 4. XXXVII. 2. XXXVIII. 22. LV. 11.
 Ira. XXXV. 16.
 Iracundus. XXXV. 2.
 Ischiadicus dolor. XLVII. 8. LVII. 2.
 pertinacissimus a partu. LXIX. 10.
 Jugulum. Ad ipsum evidens pulsatio. XVII. 17.
 tumor, sarcoma mentiens. XVII. 18.

L

Labores nimii. IX. 14. X. 17. XXI. 6. 27. 30. 36. 49. XXII. 4. XXVII. 12. XXX. 14.
 Laborum livor. XXVI. 21.
 ad ipsa pustule. XLII. 2.
 Lacrymatio a morbo. XLVII. 12.
 morbofa diuturna. XLII. 27.
 Lactans. XLVIII. 37.
 Lanarii. X. 17. 18. XVI. 28. XXVII. 16. XXXVI. 23. LII. 35. LIV. 46. LXX. 7.
 Lanearum telarum torpor. XVIII. 25.
 Languor. LI. 34.
 Laniones. XX. 13. XXI. 19. LVIII. 13.
 Lapidida. XXI. 35.
 Lassitudinis sensus. X. 13. XXIV. 34. XXVI. 13. XXX. 4. LX. 8.
 ulcerosa. XX. 61.
 Lepros. XX. 56.
 Lingua fœcitas. IV. 9. XXI. 17. 29. 30. XXX. 6. XXXIV. 9. 25. XLVII. 12.
 asperitas. XXX. 4.
 rubedo. XLVII. 12.
 dolor ingens. XI. 15.
 titubantia. IV. 35.
 paralytis. XI. 11.
 glandulæ deficientes. LXVIII. 10.
 tubercula. LXVIII. 10.
 Lini carminator. XXXVI. 11.
 Loquela, quasi a convulsione, vitiata. XXXIV. 25.
 vi morbi vix, aut nullo modo intelligibilis facta. XLIV. 15. LXII. 5.
 Loquela difficultas. XLIV. 2. LVII. 14.
 amissio. XXVI. 3. LIX. 12.
 Lotrix. XVIII. 34.
 Lumborum cutis pruritus. XLII. 2.
 molestus quidam sensus. XXXVI. 11. XXXVI. 25.
 debilitatio. XXXVI. 25.
 dolor. XVI. 38. 40. XVII. 23. XXIX. 12. XL. 4. 9. 26. LI. 53. LVII. 17.
 alterius. XXXIX. 2. XLI. 4.
 caloris magni sensus. XXXIV. 21.
 alterius. XX. 30.
 Lumbi vulnus. LIV. 20. 22.
 pulsatio. XL. 26.
 Lumbi finitri tumor mollis, modo magis, modo minus apparet. XXXVI. 29.
 tumor magnus, costas attollens. XL. 26.
 Lumbri cum febre. XLVI. 2.
 Lumbri ejedi ex ore. XXI. 44. XXXIV. 9. XXXV. 14. XLVII. 12. XLVIII. 38. LIV. 49.
 per alvum ejedi. XXI. 44.
 Luminis horror. VIII. 27.

M

Macies. XV. 25. XVII. 14. XVIII. 14. 17. 30. XIX. 58. XX. 30. XXI. 17. XXII. 11. 15. 16. 22. XXIV. 16. XXV. 2. XXVI. 13. XXVII. 16. XXVIII. 9. 10. XXX. 2. Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

XXXII. 7. XXXV. 6. XXXVI. 25. 29. XXXIX. 2. 14. 21. 33. XL. 23. XLII. 15. 20. 28. XLVII. 4. 8. XLVIII. 38. XLIX. 4. 16. 18. LIX. 18. LXI. 2. LXIII. 19. LXV. 3. 5. LXVII. 9. 11. LXVIII. 12. LXX. 5.
 lateris præsertim finitri. XXXIX. 14.
 superiorum partium. XXXVIII. 30. 34.
 Mamillæ virilis tumor prædurus, pugni magnitudine. L. 45.
 Mammæ tumor crassus, durus, cum pungentibus doloribus. L. 48.
 inæqualis, & valde dolorificus, exulceratus. L. 41.
 Mammæ ictus. L. 48.
 Mania. VIII. 2. 4. XLV. 21.
 Manus palma alte infixis ligni fragmentis vulnerata. LIV. 44.
 Maxilla inferior. Ad ipsam dolor. LVIII. 4.
 Melancholicum delirium. VIII. 27. LIX. 15.
 Menstruorum initium tardius. XLVII. 2.
 magna imminutio. 5. 4. XIX. 51. XXI. 29.
 emanatio XXXV. 16. XXXVI. 17. XXXVIII. 34. XLV. 21. XLVII. 4.
 suppressio. XX. 32.
 nimia copia. Vid. Uteri hæmorrhagia.
 Mentis obtenebratio levis. X. 13. Vid. Hebetudo.
 stupor. XXXI. 2.
 perturbatio. LII. 38. LVI. 26.
 Mercurialis remedium abusus. LXX. 3.
 Mercurius in metu Iliacæ passionis datus. LXX. 5.
 Meretrices. XXII. 15. XXVI. 13. XLV. 21. 23. XLVIII. 32.
 Miles. XLIII. 17.
 Molitores. XXIV. 18. LIV. 37. 39. LXIII. 10.
 Monitrofa. Vid. Fœtus.
 Morbi levamen apparet. LIII. 18.
 Mors ægri, cum minus expectaretur. XX. 5. XLIX. 2.
 10. LI. 57. LIX. 15. LXII. 15.
 Mors cita. XXXVI. 17. XXXVII. 4. XLII. 13. XLIII. 5. XLVI. 20. XLVIII. 44. LI. 37. 50. 51. 59. LII. 25. 30. 34. 35. 37. LIII. 7. 26. 33. 40. LIV. 10. 16. 18. 20. 25. 31. 33. 37. 46. LV. 10. 11. LIX. 2. 12. 15. LX. 4. 6. 12. LXII. 2. LXIX. 24.
 Mors subita. Vid. Apoplexia. Suffocatio. & XVII. 10. 17. XVIII. 2. 8. 14. 25. XXI. 47. XXIV. 13. XXV. 2. 10. 12. XXVI. 3. 5. 7. 9. 11. 15. 17. 19. 21. 29. 31. 33. 35. 37. XXVII. 2. 5. 8. 12. 16. 28. XXVIII. 9. 10. 12. XXX. 20. XXXV. 8. XL. 29. XLII. 11. 34. LIII. 35. 37. LIV. 41. LXIV. 13.
 Mors subita in venere. XXVI. 13. Vid. etiam 11. 12. in decubitus mutatione. XX. 17.
 a capitis ictu. VIII. 15.
 Mortis suæ præsentio. XLVIII. 44. LVII. 10.
 Morfus canis. Vid. Canis.
 Muliebris Fluor. XXXIX. 33. XLVII. 8. 12. & seqq. LXVII. 14.

N

Nares. Ex ipsis due, tresve sanguinis guttæ. XLII. 13.
 Narium hæmorrhagia. XXI. 6. XXV. 6. LI. 50. 51. LII. 19. 25. LIV. 35.
 non amplius rediens. XXVII. 12.
 Narium hæmorrhagiæ obnoxia. III. 24. IX. 25. XL. 2.
 Narium polypi. XIV. 18.
 pruritus. XXXI. 5.
 Natis vulnus. LIV. 22.
 Nausea. XXIX. 10. 12. XXX. 7. XXXIV. 25. XXXIX. 29. 33.
 Nauta. XLII. 34.
 Nephritis. Vid. Ren.
 Nofocomia. Diuturnus in his decubitus. XX. 3.
 Nupta septies. XXXVII. 29.

O

Oblivio. II. 13. XXXVII. 2.
 etiam recentis casus. LI. 9.
 Occipitis ictus. LI. 51. LII. 38.
 vulnus. LI. 28. 49.
 Oculi. Sub ipsis livor. XXXIV. 9.
 intra orbitas subidentes. XXXIV. 25. LXX. 5.
 fixi, & immoti. IV. 26. 35. LI. 12.
 quasi diversa tuentes. IV. 35.
 convulsi aliquid ostendentes. XXXV. 2.
 lucentes. IV. 35. VII. 7.
 Oculus. Ad ipsum, vulnus pertinet. LI. 57.

sub ipso vulnus. LI. 59.
 Oculorum dolor. I. 2.
 alterius fævus. LI. 7.
 alterius contusio. LI. 7. 57.
 Oculorum contusio. IV. 28.
 rubedo. LI. 10. LX. 2.
 inflammatio. XVII. 21. XXV. 6.
 alterius XLII. 11.
 Edema plerarumque Partium. XVI. 2.
 Edema artus superioris. L. 48.
 brachiorum. XVII. 25.
 alterius. XVI. 36. L. 4.
 manuum. XXIII. 6.
 Edema artuum inferiorum. L. 48.
 quod abierat. LXIX. 16.
 alterius. XL. 26. XLII. 11. L. 11. LVI. 10.
 femorum. XXXVIII. 30.
 crurum. XVII. 25. XXI. 34. 49. XXIII. 4. 6.
 XXIV. 18. XXXVIII. 30.
 alterius cruris & pedis. L. 55.
 alterius pedis. XVI. 8.
 Edema pedum. IV. 2. X. 11. XVI. 2. 6. 10. 12. 21.
 36. XVIII. 30. XXI. 34. 49. XXI. 4. 14. 16. XXIV.
 34. XXX. 12. 14. XXXVI. 4. 25. XXXVIII. 2.
 12. 13. 30. 34. XXXIX. 2.
 detumescens. X. 11.
 ex eo ingens feri effusio. IV. 2.
 Edema lumborum, & dorsi. XXXVIII. 30.
 penis. X. 11.
 scroti. XXXVI. 25.
 Olfactus privatio. IX. 25.
 Omenti pars ex vulnere prodians. LIV. 6. 10.
 Oris distortio. X. 11. XIV. 27. LXII. 5. 11.
 adaptatio impedita. LXIII. 19.
 Os. In eo sensus pravi saporis. XXIX. 10. XXXIV. 18.
 amari saporis. XXIX. 12.
 Ex ipso halitus graveolens. XXIX. 10. 12.
 aqua spuriosa subrubra. XXI. 29.
 sanguis. LI. 37. 38. 51. LIV. 35.
 Orthopnea. XV. 6. XVI. 2. 4. 6. 19. 21. 30. 34.
 XVII. 8. 25. XVIII. 17. 28. 30. XX. 9. 11. 13.
 24. 26. 32. 33. XXI. 32. 34. XXII. 12. 22. XXIII.
 6. 8. XXIV. 34. XXXVI. 17. XLV. 16. LIV. 10. 20.
 noctu præsertim urgens. XXII. 22.
 Offa flexilia facta, quasi essent cæca. LVIII. 4.
 ad ipsa dolores diuturni. Ibid.
 in ipsis fracturæ sensus in motibus. Ibid.
 Offa artuum inferiorum, in levî etiam motu dolentia.
 LVIII. 4.

P

Palatum molle, ab ulcere absumptum. XXVIII. 12.
 Pallor. X. 13. XVI. 14. 30. 38. XXXIV. 23.
 Palustribus in locis vita ducta. IX. 9. XXII. 8. 10.
 Paralyfis. X. 11. LVII. 2. Vid. etiam Hemiplexia.
 imperfecta. XI. 22. XLV. 11.
 & brevis. XXV. 6.
 Paralyfis linguæ. Vid. Linguæ.
 colli musculorum imperfecta. V. 2.
 artuum omnium imperfecta. LIII. 2.
 a thorace deorsum perfecta. LIII. 18.
 artuum dexterorum imperfecta. XXIX. 10.
 artus superioris alterius. XX. 5. XXX. 4. LI. 28.
 imperfecta. L. 48.
 manus alterius imperfecta. LI. 44.
 artuum inferiorum. XXVI. 21. LI. 25. LXV. 8.
 imperfecta. X. 13. LIV. 26. LXII. 15.
 pedis. L. 11.
 Paraphrenitis. VII. 13.
 Parotides glandulæ tumentes. XXII. 18.
 Partus difficillimus. LXIX. 10.
 præmaturus. XLVIII. 28.
 Pectoris. Vid. & Thoracis.
 Pectoris ictus. LIII. 32.
 compressiones. XX. 28.
 vulnus. LIII. 24.
 ad medium sternum. LIII. 3.
 ad sterni latus sinistrum. LIII. 29. LXIX. 4.
 infra mamillam sinistram. LIII. 26.
 ad inum latus. LIII. 40.
 Pectoris intumescencia a sinistris. XXXI. 2.
 summi tumor pulsans. XVII. 25. XVIII. 25.
 XXVI. 5. 9.
 imi tumor. X. 13.

pulsatio. XXIV. 34.
 magna a sinistris. XVIII. 30.
 Pectoris dolor, dorsi vulnere respondens. LIII. 18.
 in regione cordis. XXIV. 13. XXV. 17. XXVI. 17.
 imi dolor acerbis. XXIV. 13. XXXV. 16.
 molestus sensus. XVIII. 28.
 sensus frigoris. XXV. 6.
 Pectoris, & ventris ad communes fines dolor. Vid. Ventris.
 Peripneumonia. VI. 10. 12. 14. VII. 4. XX. 2. 5.
 XXI. 2. 3. 4. 6. 7. 15. 17. 19. 23. 24. 27. 29. 30. 32.
 33. 34. 35. 36. XXII. 10. 22. XXXVI. 23. XLV.
 16. LXIV. 2. LXVII. 9. LXX. 10. Vid. etiam
 Thoracis morbus inflammatorius.
 Peripneumonia sub levis catarrhalis affectionis specie
 latens, & improviso occidens. XXI. 11.
 Peripneumoniz quodammodo similis morbus. XIX. 58.
 L. 51.
 frequenti obnoxii. VII. 13. XXI. 4.
 Peripneumonia prægressa. I. 2. XXIV. 2.
 nuper prægressa. XXII. 6. 8.
 Pedis extremi percussio. LIV. 29.
 calcanei a plastris rota compressio. LIV. 49.
 Phrenitis. VII. 2. 4. 9. 11. 13.
 Phthitici existimati. IV. 21. X. 11. XLIX. 16.
 Phthisis. XXII. 11. 14. 15. 16. XXVI. 29.
 Pila ligneæ ludus nimius. XXVI. 9.
 Pilorum fere omnium, exceptis capillis, defectus. XLVI. 2.
 Pinguedo nimia. XIV. 27. XX. 9. XXVII. 2. XXXV.
 18. XXXIX. 21. XL. 4. LVII. 10.
 Pinguedo artuum, & capitis non respondens multæ
 pinguedini reliqui corporis. XLV. 23.
 Piscator. V. 19.
 Plethora. XXI. 27. 29.
 Pleuritis. Vid. Thoracis morbus inflammatorius.
 Pleuritis recidiva. XXI. 34.
 prægressa sine ulla expectoratione. XVI. 12. XXII. 22.
 Pleuritis quasi quadam. XLIII. 29.
 Pleuripneumonia. VII. 11. 13. XLV. 16. Vid. &
 Thoracis morbus inflammatorius.
 sine ulla expectoratione. VII. 11. 13. XLV. 16.
 Plumbeus globulus, tormento jactus in femur, in hoc
 remanens. XXVII. 28.
 Poplitis aneurysma. L. 9. 55.
 sphacelo accedente disruptum. L. 55.
 Perionum refrigerantium abusus. XXXVIII. 30.
 Potulentorum nimia brevi tempore ingurgitatio. XVI. 45.
 Præcordia. Ad ipsa gravis quadam exambulatione mo-
 lestia. IV. 4.
 tremores crebri. XXIX. 10.
 Præcordiorum angustia. XVI. 2. 10. XXXI. 5. LVII. 10.
 Pruritus quidam magnus. LIII. 18.
 Ptyalismus falsus. IV. 2.
 idem deficiens. Ibid.
 Puellus. IX. 4.
 Pueri. XIV. 3. XLII. 8.
 Puerperæ. XLVI. 27. XLVIII. 44.
 Pulsus magnus. XXI. 9. 17. XXX. 7. XXXIV. 25. LI. 17.
 plenus. XXI. 30.
 turgidus. XLII. 2. 13. LI. 27. 50. LIII. 3. LXIV. 13.
 Pulsus parvus. IV. 30. VI. 8. 12. XIV. 35. XVI. 14. 28.
 XVII. 10. 25. XX. 59. XXI. 4. 23. 29. 30. 32. 36. 44.
 XXIII. 11. XXIV. 11. 13. 16. XXIX. 6. 12. XXX. 4.
 7. XXXI. 2. XXXIV. 11. 18. XXXV. 12. XXXVI.
 11. 25. XLII. 13. XLVII. 12. XLIX. 6. 34. LII. 8.
 LIII. 3. LIV. 20. LIX. 12. LXIV. 7. LXV. 13.
 contractus. LV. 10.
 ligatus. XVI. 40. XXXV. 2. 16.
 quasi introsum-retractus. XXI. 29. LII. 34.
 vix sensibilis. XXII. 10. XXIII. 8. XXVI. 21.
 XXX. 14. XXXVIII. 6. LIII. 3. 40. LIV. 16. 18.
 Pulsus vehemens. XVII. 6. XVIII. 30. LI. 17. 27.
 LII. 28. LIII. 29.
 vibratus. VI. 12. XVII. 6. 14. 17. 21. XVIII.
 28. 30. XXI. 9. 17. 32. 47. XXIV. 34.
 XXXIV. 25. XLII. 13. LVIII. 13. LXII. 15.
 in arteriis omnibus ab agro perceptus.
 XXIV. 34. XXIX. 20.
 Pulsus debilis. IV. 30. 35. XI. 13. XVI. 40. 43. XVII. 14.
 25. XVIII. 2. XX. 30. 59. XXI. 15. 19. 29. 30. 32.
 XXIII. 11. XXIV. 11. 13. 16. XXV. 1. 8. XXIX.
 6. 10. 12. XXX. 2. 4. 7. XXXI. 2. XXXIV. 9. 18.
 25. XXXV. 12. XXXVIII. 4. 13. 30. XL. 23.
 XLII. 13. 20. XLVII. 12. XLVIII. 38. LI. 54.
 LII. 10. LIII. 14. LIV. 20. 31. LVII. 10. LIX.
 12. LXIV. 13.
 formicans. XXX. 7.

Pul-

Pulsus durus. VI. 8. XVI. 12. 28. XVII. 6. 10. 14. 17. 19.
 XX. 9. 32. 33. XXI. 17. 27. 30. 32. 34. XXIX. 20.
 XXXVI. 11. XLV. 16. LIII. 5. 29. LV. 10. LIX. 12.
 tensus. XVII. 21. XXI. 35. LXII. 15.
 Pulsus celer. XVII. 6. 10. 19. XX. 9. 30. 59. XXI.
 32. XXXI. 2. XXXIV. 23. 25. XXXVI. 11. XLII.
 2. XLIX. 6. LI. 27. LIII. 3.
 Pulsus frequens. XVI. 2. 30. XVIII. 2. XX. 9. 30.
 33. 59. XXI. 9. 15. 17. 19. 23. 29. 30. 32. 36.
 XXIII. 11. XXIV. 13. XXXI. 2. XXXIV. 9. 29.
 XXXVIII. 30. XXXIX. 25. XLII. 2. XLVII. 12.
 XLIX. 10. LII. 8. 28. LIII. 14. 29.
 minus tamen, quam cordis. XVI. 30.
 Pulsus rarus. XVII. 6. 14. 17. 21.
 rarissimus. LIV. 5.
 Pulsus inæqualis. IV. 26. 35. XVI. 30. XVII. 6. 14. 19.
 XVIII. 2. XX. 9. 30. XXI. 2. 19. 23. 34. 44. XXIII.
 6. XXIX. 10. XXXIV. 18. XXXV. 18. XLII. 13.
 Pulsus intermittens. IV. 9. VI. 8. XX. 9. 30. XXI.
 19. 34. XXII. 22. XXV. 4. XXIX. 10. XXX. 7.
 XXI. 13. XLV. 16. LVII. 10. LXV. 13.
 nonnunquam. XLVIII. 38. LXX. 5.
 Pulsus maxime confusus. XXI. 34.
 Pulsus pessimus factus. LIII. 29.
 Pulsus non æque in utroque brachio manifestus. IV. 35.
 non æque in utroque peccans. XVIII. 30.
 XXIX. 10. XLII. 13.
 Pulsus obscuratio. VI. 8. XVI. 6. 8. 10. 43. XXIV.
 13. XXI. 13. XLIX. 14. 24. LXIV. 7.
 Pulsus privatio per intervalla. XXXIV. 25. XLII. 13.
 XLIX. 14.
 Pulsus privatio. IV. 8. XIV. 3. XXI. 33. XXIV. 2.
 6. XXIX. 10. XXX. 14. XXXV. 2. 14. XLIII. 5.
 XLVIII. 44. LXIV. 13. 19.
 in carpis. XVII. 34. XXI. 49.

R

Raucedo. Vid. Vox.
 Renum affectionibus obnoxius. XL. 18.
 Renum affectiones, multos annos quiescentes. LVII. 10.
 dolores. XL. 2. LVII. 10.
 dexteri. XXIX. 10.
 calculi. XXXI. 10.
 Respiratio difficilis. VII. 11. 13. X. 11. XI. 4. 13. XIII.
 3. XIV. 27. XV. 15. 25. XVI. 8. 10. 12. 14. 17. 26. 36.
 XVII. 6. 10. 12. 14. 17. XVIII. 2. 6. 8. 17. 22. 25. 30.
 34. XIX. 58. XX. 2. 3. 7. 9. 11. 17. 20. 24. 26. 28. 30.
 32. 35. 36. 41. 43. 45. 47. 49. 51. XXI. 9. 19. 33. 24. 27.
 29. 30. 33. 36. 44. 49. XXII. 4. 10. 15. 22. 24. XXIV.
 13. 34. XXV. 2. XXVI. 3. 21. 33. XXVII. 12. XXIX.
 12. XXX. 4. XXXIV. 25. XXXV. 2. 18. XXXVI. 2. 4.
 25. XXXVIII. 2. 4. 6. 12. 13. 15. 16. 18. 22. 24. XL. 23.
 XLII. 4. XLIII. 8. XLIV. 3. XLV. 16. XLVIII. 28.
 XLIX. 10. 24. L. 4. 48. LI. 6. 17. 20. 30. 50. 54. 59. LII. 8.
 LIII. 5. 9. 14. 16. 18. 29. LIV. 2. 4. 6. LV. 10.
 11. 22. LVI. 7. LVII. 10. LXIV. 5. 19.
 Respiratio difficilis a cibo potissimum. XXVI. 35.
 ab assumptis dumtaxat calentibus. XVI. 38.
 a sessione in lecto. XXXVIII. 4.
 a motu. XXXVI. 11.
 a motu concitato. XVII. 14. 19. 24. XXVI. 11. 31.
 ingravescentia a motu. XVII. 17. XIX. 8. 31.
 XXII. 8. 14.
 in ascensu. LIII. 7.
 noctu. XXIV. 34.
 minus difficilis facta post venæ sectionem. XXVI. 5.
 facilis facta præter rationem. VII. 13.
 Respiratio difficilis cum sibilo. XVII. 23. Vid. Asthma.
 cum quodam materie sonitu. XLIX. 10.
 cum stertore. XLI. 6.
 cum brevitate. XVII. 14.
 interdum accidens. XXVI. 3. 5. 21. XXIX. 20.
 cum dolore. XX. 61.
 cum gemitu. XXI. 30.
 suspiriosa. XX. 26. XXXVII. 2.
 anxia. LXIV. 15.
 qualis solet in moribundis. XXIV. 13.
 erecta cervice. Vid. Orthopnea.
 valde difficilis. XLI. 4. LIII. 32. LIV. 14.
 diuturna. LIII. 29.
 Respiratio frequens. XXI. 17. 23. 30. L. 48.
 tarda. XVI. 10. XXVI. 21. LI. 51.
 debilis. XXI. 23.
 Rhedarius. XX. 2.

Rheumatici dolores. XXVI. 35. XXVII. 8.
 Rheumatici vix dolores. LVII. 17. 20.
 Rhododaphnes succus epotus. LIX. 12.
 Rigores. XXIX. 12. XL. 13. LII. 6. LIII. 24. Vid. & Febris.
 crebri. XXXIV. 21.
 periodici quotidiani. XXI. 6. XXXV. 16.
 Ructus crebri. XXIX. 6.
 amari, aut acidi. XXXIV. 25.

S

Salfamentarius. IV. 24.
 Sanguis e vena incisa profilire incipiens, sed statim
 impetum amittens. XXXV. 2.
 Sanguis missus, præniger. LXII. 5.
 lente, parumque concrevens. XXIV. 13.
 crustam habens crassam polyposam. XVII. 17. XXI.
 19. 27. 30. 34. XXII. 22. XXXIV. 25. LVIII. 13.
 sed quæ a levi motu in laminas abibat. XXI. 29.
 crustam tenuem. XXX. 4. LV. 10.
 flavam. XXI. 19. 29. 30. XXXIV. 25.
 viridem. XXXVIII. 30.
 Sanguis habens crassamentum densius. XXI. 34. LV. 10.
 durissimum. XLIV. 3. LXII. 5.
 durissimum, & nigerrimum. XXI. 27.
 diffuens. XXI. 19. 29. XXX. 4.
 Sanguis habens serum paucum. XLIV. 3. LXII. 5.
 feri vix quidquam. XXI. 19.
 feri nihil. XXIV. 25.
 serum viridescens. XXI. 27.
 lacteum. XXX. 4.
 aurei coloris. XXI. 29.
 flavedine lineæ inficiens. XXXVII. 2.
 Sartores. V. 11. XXVI. 37. LIII. 40.
 Scabies. XV. 25. XVIII. 2. XXI. 17. XXV. 6. XXXIV.
 18. LIII. 26. LV. 10. 11.
 reficcata. X. 9.
 repulsa introsum. XVI. 34. XXXVIII. 22. XLI. 4.
 Scabies sicca, evanescens. XXI. 32.
 Scapulæ vulnus. Vid. Dorsum.
 Scurtus puris. XXVIII. 12.
 Scrotum nigricans. XLI. 10.
 tumens. XLI. 18.
 exulceratum. XLII. 28.
 habens tuber durum a sinistris. XXXIX. 2.
 Secundarum in utero emansio. XLVIII. 28. 44.
 Sedentaria vita. XXXIX. 21. XLII. 9. XLII. 2.
 Senectus. Vid. Aetas.
 Sensus interni torpescences. XLII. 13. LI. 54. LII. 10.
 19. 32.
 eorum obtenebratio. LI. 18. 38. 39. 45. 54.
 amissio. LI. 59. 51. 53. 59. LII. 25.
 Sensus amissio. LIII. 40.
 Sincipitis ictus. IX. 16. LI. 6. 11. 20. 35. 50. LII. 13.
 19. 35.
 vulnus. LI. 2. 9. 14. 18. 19. 26. 32. 54. LII. 2. 8. 10.
 Singultus. XXX. 4. XXXI. 5. XXXIV. 9. XLII. 2.
 XLVIII. 28.
 Sitis. IV. 9. VI. 2. X. 13. XVI. 2. 4. 8. 10. 12. 14. 17.
 19. 21. 40. 43. XVII. 10. XX. 9. 35. 36. 49. 56. 61. XXII. 4.
 6. 8. 10. 12. 14. XXIII. 11. XXIV. 2. XXV. 6. XXIX. 6. 10.
 XXX. 4. 10. XXXIV. 9. 18. 23. XXXV. 14. 16. XXXVI.
 2. 4. 11. 25. XXXVIII. 2. 6. 12. 13. 15. 16. 22. 30. 34.
 XLII. 8. 13. XLVIII. 38. L. 4. 48. LIX. 12. LXV. 8.
 Sitis remissa, aut cessans ante mortem. XXXVIII. 2. 6.
 Solitudinis amans. XXXV. 2.
 Somnolentia. II. 9. III. 2. 11. IV. 2. VI. 2. IX. 9.
 XVI. 10. L. 48.
 æquo major, a cibo. XXVI. 11.
 Somnus laboriosus. XX. 9.
 Somnus turbatus. XX. 30.
 Somnus. Ad eum proclivitas. XLVII. 12.
 Sopor. XLVIII. 12. LII. 23. LVII. 10.
 imperfectus. L. 11. LIX. 12. Vid. etiam Coma.
 Soporosa affectio. I. 2. II. 20. VI. 2. 4. 6. 8. 10. 12. 14. IX. 23.
 X. 17. XIV. 5. XXI. 33. XXXVII. 2. XXXVIII. 30.
 LI. 14. 17. 28. 34. 35. LVII. 14.
 Spasmus. Vid. Convulsio.
 Spina. Ad eam internus erosionis sensus. XXIII. 4.
 Spinae totius dolor. II. 20.
 ad lumbos tantum. XVI. 40.
 ad eisdem tumor. XII. 16.
 ictus. LIV. 25. 26.
 Spuma circa os. XV. 4. XVIII. 25. XXVI. 35.
 sanguinolenta. XL. 4.

Sputa

Sputa copiosa. XIII. 3. XVII. 10. 14. XVIII. 17. XX. 11. 20. 22. 24. 26. 39. XXII. 8. 10. 14. LXIV. 12. Vid. Ptyalismus.

suppressa. XIII. 3. XX. 9. 22. 39. 55.

Sputa serosa. XVII. 6. XX. 26. XXII. 10. viscida, lenta, tenacia. XX. 26. XLII. 2. crassa. XVII. 10. 14. XVIII. 25. 34. XX. 9. 39. 49. XXI. 19. 30. XXII. 14. XXXV. 16. craffa, & pravi faporis. LXV. 3. catarrhalia. XX. 32. 39. XXXVI. 4. XXXVIII. 6. 12. 13. XL. 13. L. 4. LXVIII. 12. catarrhalia cruenta. XX. 32.

Sputa cruenta. XVI. 28. XVIII. 30. 39. 43. 57. XX. 3. 28. 33. XXI. 19. 35. 44. XXXV. 16. LIII. 14. 29. LIV. 39. LXV. 19. LXX. 7. cruenta viscida. XXI. 34. cruenta spumosa. XXXVI. 17. cruenta cinerea. LIII. 29.

Sputa rosea spumosa. XX. 17. ex rubro flava. XIII. 3. flava. XX. 9. 39. ex flavo variegata, spumosa. XXI. 30. varie colorata. XXI. 24. ad viride inclinantia. XX. 3. cinerea, & livida. XXI. 32. LXIV. 5. livida fluida. XX. 9. flava fluida. XXI. 30. rufa fluida. XVI. 36. nigra. XXI. 32. alba, non concocta. XXI. 44.

Sputa in morbis thoracis inflammatoriis æquo pauciora. XX. 13. 41. 47. 51. 55. XXI. 34. nulla. XX. 17. 35. 45. 63. XLV. 16. imminuta. XXI. 10. non pergentia. XXI. 35.

Sputum sanguinis. XVII. 14. 23. XXII. 4. 14. 15. 16. XXVI. 3. XXXI. 14. LIII. 18. frusti ossei. XXII. 24.

Sputa puriformia. LXIV. 12. quasi purulenta. XVII. 25. XVIII. 34. 35. quasi purulenta, & interdum cruenta. XVI. 19.

Sputa purulenta, & cruenta. XV. 15. purulenta & rotunda. XX. 61. purulenta. XX. 5. XXI. 32. XXII. 6. 11. 14. 15. 16. 24. LI. 18. 19. 20. LIV. 6. LVIII. 13. suppressa. XX. 5. XLVIII. 37.

Sputa grave olentia. XX. 26. XXI. 32. materiz illaudabilis. XXVI. 33. materiz, sanguine nonnihil tinctæ. LII. 15. gelatinæ subrubræ. XVII. 21. particularum albarum quasi polyporum. XXI. 19. falivæ erodentis. XVIII. 17.

Strabularius. IV. 19.

Sterilitas. XX. 7. XXXVI. 17. XLVI. 20. LV. 10. Sterna a primordiis depressio. L. 46. Sternutatio nimia. XIV. 27. XXVII. 28. Stertor. VI. 12. XIII. 3. XVII. 14. 19. XVIII. 25. XX. 9. 15. 17. XXI. 9. 17. 23. XXVII. 2. XLII. 6. LII. 6. LIV. 49.

Strangulationis sensus. XX. 26.

Strumæ. XXI. 36. L. 29.

Stultitia. I. 10. VIII. 6. 8. 9. 11. 12. 15. LII. 4. LXI. 2. 5. 7. Vid. & Mania.

Stupor. IV. 26. 27. XI. 22. XXV. 6. LI. 9. 25. 33. LII. 38. LIV. 18.

Stupor alterius brachii. XXVI. 31. artuum inferiorum. LIII. 18.

Sudor plurimus. X. 2. XXI. 30.

Sudores frigidi. XXIX. 8.

Sudores nocturni. XXII. 14.

Suffocati instar, mortuus. LXIV. 5.

Suffocatio. VIII. 4. XV. 13. XVIII. 28. XIX. 49. 50. 51. XXI. 32. XXII. 4. XXVIII. 9. 10. 12. XXXVIII. 30. XLIV. 3. XLIX. 32. LIII. 21. 26.

Suffocatio a laqueo. XIX. 3. 5. 7. 8. 13. 15. 17. 19. 20.

Suffocationis sensus. XXII. 22. 24. XXVIII. 30. XLV. 23. periculum a levi quolibet motu. XVII. 25. a deglutitionis motu. Ibid.

Sulphur in vino epotum. LV. 10. 11.

Supercilii ictus. LI. 39.

vulnus. LI. 7. 17. 33.

Surditas. IV. 8. XIV. 3. imperfecta. IV. 11. LVII. 10.

Surditas in febribus, aliisve morbis accidens. VI. 4. XXI. 24. XXXI. 2. LI. 2. 12.

Suspendium. Vid. Suffocatio a laqueo.

Suppiriofæ voces. LI. 14.

Sutores. XVIII. 2. XXIV. 34. XXXVII. 30. LXIX. 4.

T Abacchi abusus. II. 19. V. 2. LV. 10.

Tabes. XLVII. 4.

Tarditas ad respondendum. IX. 20. XIII. 3. LI. 6. 44. singularis. XII. 14.

Temporalis musculi vulnus. LI. 44. 45. LII. 6.

Temporalium arteriarum evidens pulsatio. XVII. 17.

Temporis ictus. LII. 30. LXIX. 2.

Temporum livor. LI. 37.

Tensionum quarundam per corpus sensus. LI. 9.

Terror. XXII. 18. XXXVII. 4. LXII. 5.

Tetanus. X. 2. XX. 28. LIV. 49.

Textrix. XXVI. 17.

Thermalium balneorum abusus. Vid. Eugeneorum.

Thoracis pars altera depressior. IX. 4. altera in parte immoderati caloris sensus. XVI. 2.

Thoracis angustia sensus. XIV. 27. XVII. 10. 21. 23. XVIII. 17. XXI. 49. XXII. 10. 22. XXV. 4. XXVI. 31. XXVII. 8. XXIX. 20. XXXVI. 17. XLIX. 24. oppressio sensus. XVII. 6. 8. 9. 21. XL. 23. in altera parte. XVI. 12.

ponderis sensus. XV. 25. XVI. 4. 36. XXI. 49. XXII. 8. 12. XLV. 16. LI. 20. LIII. 14. LV. 22. in altera parte. XX. 32.

repletionis sensus. XVII. 21.

fluctuationis sensus. XVI. 36.

ardoris, & irritationis sensus in altera parte. XX. 32.

Thoracis dolor. XX. 24. 28. 36. 51. XXII. 4. 16. 18. in parte altera. XVI. 17. XX. 7. 13. 22. 45. 49. 61. XXII. 10. 15. 16. XLIX. 10. LI. 6. LIV. 6. ad sternum. VI. 12. XX. 11. 13. XXI. 30. XXVII. 8. a sternum usque ad medium abdominis. XX. 45. a sternum repente ad caput ascendens. XXV. 6. in medio thoracis. XX. 53. ad imam thoracis partem. XVIII. 2. zonæ instar. XX. 56.

ad scapulam vergens. XX. 9.

imæ thoracis Spina. X. 13.

alterius lateris. VI. 10. VII. 11. XX. 3. XXXVIII. 15. 16.

Thoracis dolor pungens. XXI. 30. 36. alterius lateris. XVII. 14. XX. 9. 35. 39. 41. 43. 47. 49. 55. XXI. 17. 19. 23. 29. 32. 33. 35. XXII. 22. LIII. 5. confopitus. XX. 9.

abiens præter rationem. XX. 47. XXI. 32.

gravans. XVII. 6. XX. 56. XXI. 27. 34. 49. in altera parte. XVII. 14. XX. 5. 9. 33. XXI. 34. LIII. 5.

erodens. XXXIII. 42.

vagus. XI. 11.

in una primæ, tum & in altera thoracis parte. XX. 16. 20. XXI. 27.

dolor nonnullus. XVII. 19. in altera parte. XX. 17.

obtusus. XXI. 44.

ad tactum crescens. XX. 59. XXI. 29.

Thoracis dolor citius recedens. VI. 12. VII. 4. XXI. 44. remittens a venæ sectione. XX. 49.

remittens præter rationem. XX. 41.

Thoracis dolores quidam interni. IV. 21. XX. 63. XXI. 24. XXXVIII. 18. in altera parte. XXI. 47.

Thoracis morbus inflammatorius. XX. 3. 7. 9. 11. 13. 15. 16. 17. 20. 22. 24. 26. 28. 30. 33. 35. 36. 39. 41. 43. 45. 47. 49. 51. 53. 55. 56. 59. 61. XXI. 44. 45. XXII. 16. XXXVII. 29. XLVIII. 32. LII. 15.

Vid. etiam Peripneumonia. Pleuripneumonia. Pleuritis.

Thoracis vulnus. XXI. 28. Vid. Dorfi.

ictus alterius lateris. LI. 6. LIII. 5. 9.

compressio a superductis carri rotis. LIII. 33.

Tibiarum dolores. Vid. Crurum.

Timor. LXVIII. 12.

Timori nimio præter rationem obnoxii. XLV. 23.

Tonfor. LX. 12.

Torpor alterius lateris. X. 11.

Tremor. IV. 11. V. 17. XII. 16. XXVI. 15. XXXVIII. 30. LI. 12. nocturnus. XXXIV. 23. ingens. IX. 20. convulsivus. XXI. 34. XXX. 4. XLI. 13. LI. 54. LIV. 2. 37. 49. LXII. 5.

Triremibus damnati. LXI. 5. LXVI. 9.

Tristitia. XII. 16. XXXV. 2. 16. XLII. 2. LVII. 10. Tubi-

Tubicen. XVIII. 22.

Tumor universi corporis. XLI. 4. LIV. 2.

Tumor canerosus. Vid. Cancrofus.

Talpa dictus, in abscessum degenerans. XXIV. 11.

Tumor buccæ. IV. 24.

pone aurem. XIV. 3.

in occipite. XXIV. 11. LII. 38.

in collo parvus ad latus ossis hyoidis. L. 18.

alii Vid. Bronchocele. Strumæ.

mammæ. Vid. Mammæ, & Mamillæ.

inguinis parvus. XXI. 19.

ad inguen. LVII. 17. 20.

e nate pendens magnus. L. 23.

femoris prædurus. L. 60.

meliceridem mentiens. LXVIII. 6.

in genu. L. 20.

e crure pendens. LXVIII. 8.

ad malleolum exiguus, sed maxime dolorificus. L. 15. LVIII. 8.

Tumores subcutanei per collum, pectus, abdomen, dorsum. LXVIII. 12.

Tussis. XIII. 3. XV. 6. 25. XVI. 2. 8. 10. 19. 21. XVII. 6. 10. 14. 17. 25. XVIII. 2. XIX. 8. XX. 3. 7. 9. 13. 16. 22. 28. 33. 35. 36. 39. 41. 43. 45. 47. 51. 55. XXI. 19. 24. 30. 32. 33. 34. 44. XXII. 4. 6. 8. 10. 14. 15. 16. XXVIII. 12. XXXI. 5. XXXV. 16. XXXVI. 4. XXXVIII. 6. 13. 18. 30. LI. 20. LIII. 14. 18. LIV. 39. LVI. 7. LXIV. 5. 13.

Tussis ficca. XVI. 6. 38. XVIII. 17. XIX. 58. XX. 2. 30. 49. 56. 59. XXI. 27. 29. 32. XXIV. 2. XXVI. 35. XXXVIII. 12. 16. LI. 19. LIII. 16. ferina. XVIII. 17.

vix ferenda. LIII. 3. LVIII. 13.

suffocans. XXVI. 35. XXXVIII. 13.

affidua. XL. 23. LVIII. 13.

frequens. XX. 9. LIV. 6.

rara. XLVIII. 38.

levis. LXVIII. 38. LXVIII. 12.

antiqua. LIII. 29.

Tussi obnoxii. XXI. 27.

V

Vacillatio. XXV. 2. 6.

Valetudinarii. XVII. 10. XXVI. 29. XXVII. 2. XXXVI. 11. 23.

Vaniloquium. VII. 17. X. 11. XXXIV. 25. XXXIX. 25. LXIV. 5.

Variolæ. XLIX. 32.

Variorum reliquia. XIV. 3.

Venatores. XXXIV. 21. XXXVI. 11.

Venena sumpta. Arsenicum. LIX. 3. Vid. & Rhododaphnes.

Venerea in re intemperantia. IV. 11. XVII. 17. XVIII. 30. XX. 26. XXVII. 28.

in ea mors. XXVI. 13.

Venerea lues. I. 14. XVII. 25. XXI. 36. XXII. 10. 11. XXV. 6. XXVI. 35. XXVII. 28. XL. 26. 29. XLII. 39. 40. XLIV. 15. XLVII. 28. LIII. 7. LVIII. 8. 11. 13. LXIX. 2. 16.

Vid. Bubones. Gonorrhœa. Cranii Gummata, & Caries. Crurum Dolores.

Ventriculi debilitas. XXV. 4. XXIX. 6. XXXIV. 23.

languor. V. 17.

levis perturbatio. LII. 23.

angor. LXV. 3.

pulsatio. XXIX. 10.

sensus plenitudinis. XXX. 4.

sensus ardoris. XXIX. 10. LV. 11.

Ventriculi dolor. XXV. 2. XXIX. 6. 8. 10. 12. 14. 18. 20. XXX. 4. 7. 14. 16. XXXV. 14.

a fale absinthii. XXX. 2.

a cibo. XXXVI. 2. LIX. 3.

Ventriculi dolor magnus. LIII. 16.

acerbissimus. XXXVI. 2. LIV. 14.

per intervalla diuturnus. LXV. 13.

Ventriculi tensio molestissima. XLVII. 8.

Venter. De eo querelæ. XVI. 40.

durus. XXXIV. 5. Vid. Hypochondria.

resonans ad manus ictum. XXXIV. 9. 18. XXXVIII. 30.

Ventris tumor universalis. X. 11. 13. XVI. 4. 10. XVII. 10. XXII. 4. 6. XXIII. 6. XXXIV. 18. XXXVIII. 21. 22. 30. 34. 51. 52. XXXIX. 39. XLI. 10. XLVII. 8. XLVIII. 28. LIII. 16.

tumor magnus. XXXIX. 2.

ingens, sed mollis. XXXVIII. 6.

universalis repentinus. XXXVI. 4. LIII. 18. LIV. 18. 39.

tumor levis. XX. 16. XXI. 34. XLII. 8. XLIII. 27.

Ventris distentio. XXXIV. 18. XXXV. 14.

detumefactio. XXIX. 6.

tensio. XVII. 6. XXIX. 6. XXXIV. 9. XXXV. 2. XXXIX. 9. LIII. 18. LIV. 18. 39.

ingens a cibi sumptione. XVII. 10.

a sinistris præsertim. LXVIII. 12.

Ventris tumor in epigastrio durus. XXXVI. 25.

inter sternum, & umbilicum inæqualis. XXXVIII. 52.

& mobilis. XXXIX. 21.

supra umbilicum a dextris. XLVIII. 55.

ad umbilici latus inæqualis. XXXVIII. 51.

in regione umbilicali. XXXIX. 5.

ad umbilicum, & infra, dexterius. XXIX. 14.

ad iliacam regionem. XXXIV. 25.

in hypogastrio. XXXIX. 33. 37.

durus. XXXIX. 29.

mobilis. XXXIX. 12.

ex mobili immobilis factus. Ibid.

suppuratus, pus, & urinam effundens. XLII. 20.

intabilis protuberantia, in epigastrio autem perpetua depressio. XXXIX. 14.

ad inguina. XXXIX. 42.

Ventris tumor sic factus mobilis. XXIX. 14.

inæqualis, & tactui cedens. XLVIII. 55.

Ventris intumescencia ad ventriculi regionem. LIV. 6.

globuli quidam mobiles. XXIX. 6.

Ventris durities. XXX. 14.

in quasi toto dextro latere. XXXVI. 2.

in epigastrio. XVI. 26. XXIX. 6.

circa umbilicum. XXI. 49.

ad iliacam regionem. XXXIV. 25.

ad uteri regionem. XXXIX. 12.

Ventris dolores. XXXIV. 5. 9. 11. XXXV. 18. XXXVIII. 30. XXXIX. 9. 21. XLVII. 14. LI. 20. LIV. 16. 35. 39. LIX. 15.

per intervalla acerbiores. XLII. 13.

certa hora a cibo recurrentes. XXXV. 6. XXXIX. 14.

ingentes, profundique. XXXIV. 27.

vehementes. LIV. 20.

quasi ut a moribus. XXXIV. 9. 18. 25. XXXV. 6. 16. XLII. 13.

pungentes. XX. 9. XXXIV. 21.

yagi, mox fixi. XXXIV. 23.

Ventris dolor in epigastrio. XX. 30. XXXVI. 4. XXXVIII. 30. XLIII. 5.

ad regionem stomachi. XXXVII. 2.

ad scrobiculum cordis. XLII. 13.

ad hypochondria. Vid. Hypochondria.

infra hypochondria. LXV. 8.

in umbilicali regione. XXXV. 2. 16.

ad ilia. XX. 43. XXXIV. 25.

in hypogastrio. XXXV. 14. XLII. 8. XLVII. 8. LXVI. 2.

noctu acerbissimus. XXXIX. 33.

ad uteri regionem, pungens. XXXIX. 12.

in toto pene dextro latere, ad tactum. XXVI. 2.

Ventris, & pectoris in communibus finibus dolor. XXX. 10.

Ventris molestus internus sensus ad scrobiculum cordis, LXX. 5.

supra umbilicum. X. 11.

ponderis sensus. XL. 9. LIII. 3.

ad iliacam regionem. XXXIV. 25.

in hypogastrio. LIV. 14.

in ventris imo. XXIX. 10. XLVII. 8.

circa pubem ardoris sensus. XLII. 13.

molestus bullarum sensus sub hypochondrio dextero. LII. 8.

sensus effusi humoris, ventre agitato. XXIX. 6.

magna supra umbilicum pulsatio. XXIV. 34.

Ventris dolor cito occidens. XXXIV. 23. XXXVI. 20.

citissime. XXXV. 2. 10.

sensum deficientem. XXXVI. 4.

Ventris crebri rugitus. XXIX. 6.

Ventris vulnus. LXVI. 9. Vid. Abdominis.

Ventris a super ducta curus rota compressio. XL. 26. LIV. 16.

Ventus frigidus. XXVI. 33.

Vermes. Vid. Lumbrici.

Vertigines. I. 6. II. 9. 22. III. 16. IV. 11. VI. 2. 6. X. 13. XVIII. 2. XXV. 2. XXVII. 2. LXIV. 5. Veficæ

- Vesicae dolores. XLII. 4. 15. 20. 25. 28.
calculus. XLII. 13.
calculi modo percepti, modo non. XLII. 8.
cum longo, & magno ægri cruciatu extra-
cti. XLV. 8.
Viduae. XXVI. 17. XXXV. 16.
Vigiliae. XI. 2. XV. 6. XVIII. 17. XIX. 18. XX. 33.
XXIX. 10. XLII. 2. XLVII. 8. XLIX. 14. L.
48. LII. 8. LXVIII. 12.
mensum durantes. L. 11.
Vini abusus. III. 2. 6. IV. 16. 19. V. 2. 11. VI. 8.
VII. 11. XIV. 27. XVII. 21. XVIII. 25. 30. XXI.
4. 32. 49. XXIV. 34. XXVI. 9. 13. 37. XXVII.
28. XXIX. 12. XXXIV. 23. 25. XXXV. 10. 14.
XXXVII. 29. XXXVIII. 18. XLIV. 3. XLV. 21.
23. LII. 30. LV. 10. 11.
Vid. Bibuli, Ebrietas, Ebriofus.
Vini potus usus. XXVI. 37. XXVII. 2.
Vini spiritus abusus. XXVII. 28. XXXV. 14.
Virgines. VIII. 2. X. 5. XV. 13. XVI. 17. 19. 34.
43. XVII. 10. 12. XIX. 51. XX. 11. 16. 32. 43.
XXI. 27. 29. XXII. 16. 18. XXXIV. 33. XXXVI.
20. XXXVIII. 34. XL. 9. XLVII. 2. 4. 12. 14.
23. LXI. 7.
Virium languor. XXV. 2. XXXIV. 23. L. 11. 48.
reptitinus. IV. 30. XXV. 2.
Virium prostratio. XX. 41. XXI. 44. XXII. 22. LIII.
3. 40. LX. 3. LXV. 13.
Viscerum e suis sedibus prolapsorum sensus. XXXIX. 14.
Visionis vitium. II. 13.
imminutio magna. XIII. 15.
abolitio. Vid. Amaurosis, Cæcitas.
Ulcera. Vid. Crurum, Faucium.
antiqua exsiccata. IV. 7. XII. 2.
occlusa. IV. 13. 30. 35.
Ulcus aëreus. L. 48.
Umbilicus. Vultus ad ipsum prægressum. XXXVIII. 15.
Ungues lividi. XXIX. 10.
Volvulus. XXXIV. 5. 9. 11. 13. 18. 21. 25. XXXIX. 29.
Vomendi voluntas. XXIX. 14. LII. 2.
irritatio inanis. LI. 5.
conatus assiduus. XXX. 10.
Vomitum. I. 2. IV. 35. XX. 30. XXIX. 10. XXX. 12.
20. XXXIV. 15. 27. 33. XXXV. 14. XXXVI. 2.
XXXVII. 2. XXXIX. 12. 33. XL. 9. XLI. 4.
XLII. 2. 8. 20. XLVII. 8. XLVIII. 38. LI. 2.
9. 18. 32. 33. 34. 38. 50. 51. LII. 15. 19. 32. 34.
LIII. 26. 40. LIV. 6. 8. 10. 14. 20. 31. 35. LIV.
37. 39. 49. LV. 10. 11. LIX. 3. 12. 15. LXV. 3.
Vomitum maxime diuturnum. XXX. 7.
contumacissimum. XXXIX. 21.
maxima copia. XXX. 4. XXXVI. 20. XXXIX. 29.
aliquot a cibo horis. XXIX. 6. XXX. 7. 14.
XXXIV. 11.
suppressus. I. 4.
Vomitum alimentorum omnium contumacissimum. LXX. 5.
solidorum alimentorum. XLV. 33.
certorum dumtaxat ex pluribus. XLVII. 8.
cibi vel post biduum nihil mutati. XXXIX. 21.
imò vel post dies quinque. XLII. 2.
Vomitum lumbricorum. XLVIII. 38.
excrementorum. Vid. Volvulus.
globi, intra triduum durissimi facti. XXX. 7.
Vomitum materie crasse & viscidæ, matutinus. Ibid. & XXX. 9.
amaræ. XXXIV. 9.
subobscuræ. XXXVII. 2.
paucæ, ex viridi quasi nigrescentis. LIX. 15.
Vomitum humorum varii coloris. XXX. 14.
biliosorum. X. 13. XX. 9. XXIX. 10. XXXIV.
23. LI. 30. LIV. 35. LXV. 13.
biliosorum, & viridium. VII. 13.
subflavorum. XXXIV. 9.
viridium. XVIII. 2. XXIX. 18.
porraceorum. XXX. 4. XXXV. 2.
Vomitum humoris aquei, & fere amari. XXX. 10.
nunquam amari. XXXIX. 21.
æuginosi. XVI. 8. XXXV. 2.
ex atro ferruginei. Ibid.
quasi fuligine infecti. XXIX. 6. XXX. 2. XXXIV. 7.
nigrescentis, & foetidi. XXXIX. 25.
nigri. XXXVIII. 52.
atramento simillimi. XXX. 16.
instar aquæ in qua chocolata soluta sit. XXX. 4.
instar loturæ carnis. XLIX. 6.
odore putridæ carnis. XXIX. 6.
innatantibus quasi membranarum particulis. XXX.
- Vomitum sanguinis. XXIX. 12. XXXVI. 11. XL. 2. LI. 6.
materie nonnihil cruentæ. LII. 15.
rubicundæ. LI. 54.
Vox rauca. XVIII. 25. XXII. 24.
clangorosa. VII. 13. XX. 26.
humilis. IV. 26. XV. 13. XXIX. 10.
imminuta, & facta quasi feminea. XVII. 19.
obscura. XVIII. 25.
amissa. XXVIII. 9. 10. Vid. Aphonia.
Urina copia. XXI. 36. XXIX. 6. XLII. 13. LVII. 10.
imminutio. X. 11. XXI. 30. 49. XXIX. 6.
XXXVIII. 16. 30. 34. LVII. 10.
suppressio. X. 13. XXXIV. 7. XXXV. 18. XL.
4. XLI. 4. 6. 8. 10. 13. LIII. 18. LIV. 20. 22. 26.
incontinentia. IV. 9. 19. XLII. 2. 8. XLVII.
12. LII. 34. LIII. 40.
stillsidium. XXXIX. 33. LVI. 12.
crebrior excretio. XXXIX. 2. XLI. 13.
Urinæ reddendæ difficultas. XXXIX. 5. XL. 4. XLI.
6. XLII. 28. 34. XLIV. 15. XLVII. 8.
a cathetere semel immisso levior facta. LXII. 13.
periodice rediens. IV. 2.
cum dolore. XLI. 4. XLII. 2. 13. 15. 20.
acerbissimo. LXVI. 2.
Urinæ vitia. IV. 13.
Urinæ cum ardoris sensu redditæ. XXIX. 18. XLII. 11.
flammæ. XXXVIII. 30.
rubræ. XX. 30. XXXVIII. 34.
ex rubro fusca. XXXV. 2.
rubellæ. XXI. 30.
instar loturæ carnis. LIV. 26.
fatur colore. XXXIV. 9. XXXVIII. 30.
faturati lixivii similes. XLI. 4.
quales in istericis. XXX. 14.
decolores. XIII. 3.
ex subflavo albicantes. XLII. 13.
turbatæ. XXI. 30. XXXV. 2.
crassæ. LXIV. 7.
cum filamentis quibusdam. XLII. 8.
putridis. XLVII. 8.
ex aquosis, & paucis factæ mucilaginosæ, & mul-
tæ. XL. 2.
Urinæ cum sedimento quasi lacteo. LXIV. 7.
albo modo tenui, modo lento. XLII. 13.
fanguineo, sub colore tabacci. XXXVIII. 30.
Urinæ foetida. XL. 4. XLII. 13. 20. 25.
purulenta. XL. 4. XLII. 2. 15. 20. LIII. 14. LXVI. 2.
Urinæ interdum sanguinolenta. XLII. 8.
cum paucis sanguine. XLI. 13.
cum sanguine foetido. XLVII. 8.
cum tenuibus quasi membranulis. XLI. 13.
Urinariorum partium vitia. IX. 12. XLII. 4.
Uteri prolapsus. XLV. 11.
prolapsui obnoxie. XXII. 22. XLV. 16.
Uteri hæmorrhagia. XXXIX. 33. XLVII. 8.
vel in apophysis perleverans. XLVIII. 44.
fluor. Vid. Muliebris Fluor.
Uterus. Ex eo foetida materia defluens. XLVIII. 28.
Vulnera. Vid. Singula suis locis.
Vulnera angusta. LIV. 44.
angusta, & obliqua. LIV. 35.
Vulneris labra, aut vicina loca intumescencia. LI. 2.
15. 26. 27. 49. LII. 6. LIII. 14.
a repressa hæmorrhagia. LIII. 12.
Vulneris fœtor magnus. LI. 26.
color non bonus. LI. 27. LII. 10. 23.
livor. LI. 14. LII. 2.
gangræna. LI. 3. 9. 11.
formicationis sensus. LI. 32.
Vulnus valde dolens. LII. 28. LIV. 8. LV. 22.
tactum non ferens. LI. 28. LIV. 28. 29.
subaridum. LII. 10. 28.
aridum. LII. 2.
aridum, & pallidum. LI. 34.
sine pure, & separatione. LIV. 29.
Vulnus. Ex eo sanguis quotidie effluens. LIII. 12.
pus paucum, & ichoris simile. LIV. 44.
ichor valde foetidus. LI. 14.
ferofus, & sanguinolentus. LI. 15.
fæcies multa. LI. 18. LIII. 12.
materia mentiens alvi fæces. LIV. 4.
Vulnus, cui subiectum os sublividum. LII. 10.
os fuscum. LII. 23.
cui, osse detecto, cicatrix induci nunquam po-
tuit. LI. 19.

INDEX TERTIUS

Eorum est quæ præter naturam in cadaveribus intus,
extraque observata sunt.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos indicant.

A

- A** Bdomen lividum. XXI. 9. XXII. 22. XXXV. 14.
ad ilia. XXI. 30. XLVII. 12.
sublividum ad ile alterum cum flaccido tume-
re. XXI. 19.
virens. LIV. 39.
tensum. XXVI. 13.
valde tensum. LIV. 16.
tumidum. XXX. 4. LII. 8. 30. LIV. 29. 49. LV. 10.
ab epigastrio deorsum. XXI. 24.
mira tumidum. XLVIII. 44.
minus tumidum factum in cadavere. XXII. 6.
XXXV. 14. XXXVIII. 52. XXXIX. 9.
Abdominis muscoli lividi. XXVIII. 12. LI. 19.
contusi. XLIX. 6.
fugilati certo loco a parte interiore. LIV. 49.
laxi, & ad inum subvires. XXXVI. 23.
foetentes. XXVIII. 12.
sanguine ad non breve spatium imbuti. LIV. 8.
Abdominis musculi. Inter eos ferum. XXXVIII. 2.
multum. XXXVIII. 6.
sanguinis grani. XLVII. 36.
concreti multum. LIV. 2.
subipsis aqua plurima putidissima. XXXVIII. 51. 52.
Adiposæ membranz cellulæ, pro pinguedine aquam ha-
bentes. IV. 24. 30. XVII. 25. XXV. 9. XXXVIII. 26.
in altero artu superiore. L. 4.
Adiposæ membranz Excrecentiæ. Vid. Tumor.
Aneurysmata. Vid. Aorta Aneurysma.
Aorta exterius quasi tuberosa. IV. 21.
perrupta. XXVI. 7. 15. 17. 21. XXVII. 28.
LIII. 7. Vid. Aorta Aneurysma.
perforata intra pericardium. LXIV. 13.
in thorace sinisterior, quam solet. LVI. 18.
Aorta Descendens tortuosa. IV. 16. XIX. 58. XXXVII.
30. XLII. 34.
inflexa. LXVII. 11.
aliquem ad tractum sua sede disjuncta. XVII. 6.
in transversum rupta. LIII. 35.
Aorta angustior. XVIII. 2. XXI. 36. XXIII. 4. XXX.
12. XXXVIII. 34. XLV. 23. LIV. 37. LV. 10.
LVI. 10. LXVI. 8.
latior. XXI. 17. XXIII. 6. XXVII. 28. XXXVII.
30. XLII. 34. XLIII. 17.
latior aliquanto, quam par sit, supra cor. XLIV.
3. 19. LXIV. 5.
Aorta dilatata. LXX. 5.
dilatata valde. XVII. 21. LXIV. 12.
statim supra cor. IV. 24. XXV. 10. LVI. 21.
paulo supra cor. XLII. 39. LXIX. 2.
a corde ad curvaturam. XXVI. 33. 35. XL. 23.
in curvatura, & ultra. XXVI. 31. XLV.
23. LXVII. 14.
usque ad diaphragma. LXIV. 13.
usque ad Emulgentes. XXVI. 21. LVII. 10.
ab Emulgentibus ad magnam Iliacarum tractum.
XXXVIII. 40.
Aortæ aneurysma prope cor. XVII. 17. 23. XVIII. 17. 28.
sacculi instar, perruptum. XXVI. 13.
a corde ad totam curvaturam. XVIII. 34.
ad diaphragma usque, exulceratum: & dis-
ruptum. XVII. 14.
ad Emulgentes usque. XVIII. 30.
Aortæ aneurysma ad curvaturam. LVIII. 13.
sacculi ingentis instar. XVII. 25. XVIII. 25.
in ipsa curvatura. XVIII. 22. L. 9.
magnum in pericardio disruptum. XXVI. 5. 19.
exterius disruptum. XXVI. 9.
duplex in thorace inchoatum. LXIV. 13.
- prope diaphragma in thorace perruptum. XXVI. 11.
statim sub diaphragmate, & per hoc in thorace
perruptum. XL. 29.
inter diaphragmatis appendices incipiens, & di-
midium ventris occupans. XL. 26.
paulo supra divisionem in Iliacas. XXXVIII. 40.
Aortæ ramorum aneurysmata. Vid. Brachiale, Cru-
rale, Popliteam Subclaviarum arteriam.
Aortæ tunica æquo tenuiores. XXVII. 12.
parietes ab uno latere ad angulum convenientes.
LXV. 5.
**Aorta intus certum ad tractum reticulata ex albis ex-
stantibus fibris.** LIII. 37.
fibras quasi distractas ostendens. XVIII. 34. LVI. 12.
quasi lineas & sulcos secundum longitudinem exhi-
bens. XVIII. 34. XXIII. 6. XXIV. 34. XXVI.
13. 21. XXVII. 12. XLV. 23. LIV. 37.
alioque sulcos in transversam. XXVI. 13.
rugosa. IV. 21.
certo loco. XLII. 34.
inaequalis. XXI. 47. XXIII. 8. XXVI. 21. 33.
35. XXXVIII. 40. XLII. 39. XLIII. 24.
LVIII. 13. LX. 8. LXVII. 11. 14.
inaequalis, & subflava. XXIII. 4. XXV. 10.
colore alieno a naturali. LXVII. 14.
ex rubro fusca. XLIV. 3.
ex atro rubens, ut ex inflammatione. XXVI. 35.
alba, dura, inæqualis. LXIV. 12.
**Aorta intus cum tuberculis quibusdam, & prominentiis,
& pultis.** XVIII. 8. XXVI. 17. XXVII. 28. LXIV. 5.
cum indicis quibusdam quasi incipientis erosionis.
XXIV. 11. XXV. 13. XL. 11. 34. 39. XLVI. 26.
cum erosionibus sanguinolentis. LXVII. 14.
hic illic exulcerata. VII. 9. XXVI. 17. XXVII.
2. XL. 24.
uno in loco. XXIV. 16. XXVI. 21.
tunica, seu lamina interna, facile abscedente.
XXIII. 4. 6. XXV. 10. XXVII. 28. XLV. 23.
Aorta intus cum offeis squamulis. IV. 4. 20. VII. 9. 11.
XVII. 17. 23. XVIII. 8. 28. 30. 34. XIX. 40. 58.
XXI. 4. 15. XXIII. 8. 11. XXIV. 6. 16. XXVI.
15. 17. 31. 37. XXVII. 2. XXXV. 10. XXXVII.
30. XXXVIII. 40. XL. 22. 23. 24. XLIII. 17.
22. 24. XLIV. 19. 21. XLVI. 26. XLVII. 16.
XLIX. 18. LIII. 37. LX. 4. 6. 10. LXIV. 7. 13.
LXVI. 9. LXVII. 11. 14. LXIX. 2. LXX. 10.
cum harum inchoamentis. IV. 21. VII. 17. IX. 18.
X. 13. 19. XIV. 35. XVII. 2. 25. 34. XIX.
58. XXIV. 6. 11. XXVI. 13. 17. 21. 21. 33.
35. XXVII. 16. XXIX. 20. XXX. 12. XXXVII.
30. XLII. 11. 34. 39. XLIII. 24. XLIV. 3.
19. XLV. 23. XLVI. 29. XLVII. 21. 30. 33.
XLIX. 18. LIII. 37. LVI. 21. 31. LVII. 2.
LVIII. 13. LX. 4. 6. 10. 12. LXIV. 2. 7. 19.
LXV. 5. LXVI. 6. 8. LXVII. 11. LXVIII. 6.
**Aortæ rami quo magis descendebant, eo magis offe-
scentes, & rigidi.** LX. 12.
Aorta durior. LXIV. 3.
eo durior, quo magis a corde distabat. LVII. 10.
durior, & crassior. XVIII. 34. XXVI. 21. 33.
rigida. XVIII. 30. XXVI. 21.
cartilaginea. XVII. 21.
Aortæ vascula sanguifera exterius maxime conspicua.
V. 17. VII. 9.
cellulæ exteriores, effuso in ipsas sanguine refer-
tæ. XXVI. 13. XXVII. 28.
parietum pars in aneurysmate absumpta. XXI.
47. XXVI. 3. 9.
Aortæ initium angustius. XIX. 51.
durius. XVIII. 2.
parietibus crassioribus. XIX. 51.

intus luridum, & inaequale. XVIII. 2.
 Aortae Valvulae ampliores. XLIII. 17.
 perparvae, & corrugatae. XXVII. 12.
 frigosae. XVIII. 2. XXVI. 13.
 contractae. XXIII. 11. XXIV. 18. LXVII. 11.
 nonnihil vitatae. LXVII. 11.
 adnatis excrescentiis introrsum protuberantes.
 XXIV. 18.
 duriores. III. 26. IV. 21. 26. VII. 9. X. 19.
 XVIII. 2. XXIII. 8. 11. XXVI. 31. XLII.
 34. XLVII. 16. XLIX. 18.
 craffiores. XXV. 10.
 duriores, & craffiores, in limbis praefertim. XXIII. 6.
 durae, & craffissimae in limbis. XXVI. 33. XXX. 7.
 corpusculis Arantii durioribus, & craffioribus.
 XXIII. 4. XXV. 10.
 in excrescentiam ex parte osseam mutatis.
 LXIV. 7.
 uno in carneam excrescentiam degenerante.
 XLVIII. 38.
 uno multo majori, quam aequum sit. LVIII.
 13.
 aggeribus craffioribus. XVIII. 34. LX. 2. LXIV. 19.
 pene offeis. XXIV. 16.
 ex parte offeis. LX. 4. LXIX. 2.
 offeis. XXXVII. 30.
 Aortae Valvulae tendinei aliquid habentes. XXIX. 20.
 offescentes ex parte. XLVIII. 38.
 offes ex parte. X. 19. XXVII. 2. LXVII. 14.
 offes, & introrsum protuberantes. XXI. 15.
 offes, & in tubercula ad limbum excrescentes.
 XXIII. 11.
 una offescens. XIX. 49. XXIX. 12.
 una offes ex parte. XXXVII. 30. XL. 23. LX. 6.
 una offes pene tota. XLVIII. 38.
 una offes. XXIII. 8.
 una in transversum imminuta. XXIV. 18.
 una cum hiato, & sejunctione suarum lamina-
 rum. LVIII. 13.
 una a limbo ad aggerem disrupta. XXIV. 18.
 Arteriae. Vid. Aorta. Artuum. Basilares. Brachiales.
 Bronchiales. Carotides. Coeliaca. Cordis Coro-
 nariae. Hepaticae ubi de Jecore. Hypogastricae.
 Iliacae. Popliteae. Pulmonariae. Splenicae. Subela-
 viae. Ventriculi Coronariae. Vertebrales.
 Arteriae. Intra eas sanguis. IV. 24. 26. V. 11. 17. 19.
 XIX. 17. 51. XXI. 19. XXIV. 16. XXVI. 21.
 XXVII. 2. XLV. 23.
 Arteriae concreto sanguine repletae. LIV. 25.
 ubique intus flavae. LXIV. 19.
 Arteriae plures offes factae. XXVII. 2.
 intus offes squamulas habentes. XXIV. 16.
 XXVI. 15. LXII. 7.
 prominentias, & pustulas. XXVII. 28.
 excrescentias quasdam. XLIV. 3.
 Arteria in quadam, innatus tumor, introrsum extu-
 berans. XI. 15.
 Arteria Aspera compressa. XVII. 25. XVIII. 22.
 a tumore steatomatofo. LXVIII. 12.
 spumae intus plena. VIII. 4.
 ciborum parte non exigua. LIII. 26.
 intus a magnis quasi lacertis inaequalis. XLIV. 15.
 ex rubro fusca. LXIV. 5.
 ex rubro nigrescens. VIII. 25.
 Arteriae Asperae exterior membrana humore distenta.
 LXIV. 2.
 exterior glandula amplificata. XLIV. 15.
 trunco innatus tumor. XV. 15.
 annuli praeduri. LVII. 10.
 ex parte, aut passim offei facti. VII. 11.
 XXIV. 16.
 in figura mutati. Ibid.
 Arteriae Asperae vulnus. LIII. 21.
 Articuli in cadavere omnes flexiles. XXX. 2.
 Artus in cadavere rigidi. IV. 11. 16. 21. 24. V. 17.
 XXVI. 17. LII. 35. Vid. Manus.
 Artuum arteriae passim offeis squamulis distinctae.
 XXVI. 15.
 venae in altero artuum inferiorum latissimae.
 XVI. 12.
 Auris Meatus ossis, fractus. LII. 25.
 carie perforatus. XIV. 3.
 Tympani Membrana sanguine tincta. XIX. 8.
 laesa. XIV. 5.
 disrupta. LII. 25. 30.
 Tympani in cavea sanguis. Ibid.
 materia saniosa. VI. 4. XIV. 5.

quasi purulenta. XXI. 24.
 Axillares glandulae craffiores, scirrhusae, lividae. L. 48.
 ipsis circumjecta adiposa membrana in durum
 quasi steatoma conversa. L. 48.
 Azyga vena sanguine distenta. XXXIV. 15.
 ejus varix, & disruptio. XXVI. 29.

B

Basilaris arteriae inaequalis dilatatio. IX. 18.
 durities. XXVII. 2.
 durities, & interior inaequalitas. XXV. 10.
 Brachialis arteria cum offeis squamulis. XLIII. 17.
 Bronchiales glandulae. Vid. Pulmon.
 Bronchialis arteria triplo, quam solet, latior. XXI. 4.

C

Cadaver tota posteriore facie violaceum. LIX. 12.
 nigrum. LIX. 3.
 quasi universali gangrena nigerrimum. LV. 22.
 icteri colore. VII. 12. LII. 14.
 quibusdam locis cito virens. LIII. 24. LXV.
 8. LXX. 7.
 foetens. Vid. Foetus.
 totum, triplo tumidius factum. LV. 22.
 contractum. LI. 3.
 rigidum. LII. 34. Vid. Artus.
 Cadaveris ex ore sanguis. XXI. 49. XXIII. 2.
 XXXVIII. 30. LII. 34.
 aqua foetens. XLVIII. 44.
 foeda materia. LII. 15.
 e naribus sanguis. LII. 34.
 e vulnere, sanguinis plurimi eruptio. LIII. 18.
 Cadaveris calor disturnior. III. 2. 4. IV. 11. 33. V. 6.
 VII. 9. XIX. 17. 19. XXI. 6. XXIII. 4. 6. XXVII. 2.
 XXXIV. 9. 33. XLII. 34. XLV. 23. LII. 30. LIX. 12.
 Cadaveris carnes molles, & flaccidae. XLIII. 4. L. 48.
 foetiae multum humorem emittentes. XLIII. 5.
 Caecum Intestinum, id est Appendicula Vermiformis,
 perbreve, & minime cavum. LXVII. 11.
 Caecum Veterum Intestinum mire dilatatum. XXXIV. 27.
 inflammatum. Ibid.
 Capitis integumenta sanguine infarcta. LVII. 10.
 musculi parvi anteriores, qui ipsum super pri-
 ma vertebra movent, deficientes. LXIX. 8.
 Carotides arteriae in collo flexuosae. XXXVII. 30.
 in cochleae modum contortae. XLIX. 18.
 dilatatae. IV. 19. VIII. 11. XLIII. 17.
 22. LXIV. 13.
 altera. XXIV. 6. XXVI. 21. XXIX. 20.
 intus offeis inchoamentis distinctae. LXIV. 13.
 & fulcis etiam. Ibid. & XXVI. 21.
 offeis squamulis. XLIII. 17. LXVII. 14.
 offes factae ex parte. XXVI. 37. LXII. 7.
 altera. XXIV. 6.
 Carotides arteriae ad cerebri basim duriores. XXV. 10.
 craffioribus tunicis. LVI. 21.
 Cava vena sine sanguine. LIV. 18.
 sanguine valde distenta. XIX. 17. XXI. 35.
 XXXIV. 15. XXXV. 10.
 Cavae venae superior truncus magis a sinistris. LVI. 18.
 in ipso fine anterior, quasi erosus. LIII. 37.
 Inferior latior aequo. LIV. 37.
 sine sanguine. XXIX. 20.
 cum oblonga & crassa polyposa concretion-
 e. XLV. 16.
 Cerebrum nullum. XLVIII. 48. 50.
 figura non naturali. I. 14. XII. 2.
 Cerebri abscissus. V. 2.
 abscissus sui generis. V. 6. 7. IX. 16.
 Cerebri arteriae. Vid. Basilares. Carotides. Vertebrales.
 Cerebri arteriae cum offeis squamulis. IV. 2. 11.
 tunicis firmioribus. VIII. 15. XXIV. 6. XXVII. 2.
 vasa omnia sanguine plurimo distenta. III. 26.
 VII. 7. 13. VIII. 12. 15. 23. IX. 12. 14.
 20. XIV. 5. XXIII. 6. LV. 20.
 cum aereis bullulis. LIII. 26.
 cum polyposis concretionibus. XLV. 21.
 Cerebri meninges aliquanto craffiores alicubi. LI. 3.
 cum valis sanguine plenioribus. LXII. 15.
 ex subviridi liventes alicubi. LII. 2. 3.
 puris colore infectae. LI. 28.
 saniosae alicubi. LI. 3.
 sub ipsis aqua. LII. 2.

Cerebri

IN CADAVERIBUS.

Cerebri meninges ambae cum vasis a sanguine multum
 dilatatis. XLIII. 27. XLIV. 3. LII. 35.
 cum arteriis craffioribus, durioribus, & offeis
 hic illic. XXVII. 28.
 ab erodente humore perforatae. IX. 20. XIV.
 3. LI. 12.
 vulneratae. LI. 45.
 fauciatae a magnis fragmentis offeis. LI. 35.
 in craffiores, & flaccidiores mutatae. IX. 23.
 Cerebri Meninx Dura. Ad hanc aqua acidula. I. 6.
 paucae aquae guttae. X. 5.
 gelatinosa concretio. VI. 10.
 pauxillum quasi gelatinae. LII. 23.
 quidpiam, mucis simile. LII. 19.
 ichor craffiusculus. LII. 8.
 sanies. LI. 5. 7. 34.
 sanies multa. LI. 15.
 quasi pus densatum. LI. 14.
 pus. LII. 4.
 purulenta pauca materia. LI. 57.
 purulenta materia, valde adhaerens. LI. 49.
 sanguis concretus. LI. 37. 50. LII. 30. 32.
 archissime adhaerens. LII. 6. 38.
 sanguis plurimus. LII. 35.
 Cerebri Meninx Dura acrius folito cranio affixa. III.
 11. XXVII. 2. XXXVII. 30. LXVII. 14.
 acrius alicubi. LII. 38. LXIII. 8.
 connata cum Pia & cerebro. I. 14. IX. 25.
 ejus vasis sanguine distentis. VII. 13. VIII. 4.
 25. 27. XXIV. 6.
 magis in altero latere. LII. 30.
 & dilatatis magis in altero latere. LII. 38.
 nonnihil turgidis. XIX. 7.
 arteria lacerata. LI. 37.
 sinibus cum sanguine multo. V. 19. XVIII. 2.
 cum aereis etiam bullis. LIV. 49.
 cum polyposis concretionibus. V. 11. VI.
 12. VII. 4. 6. 9. 11. 13. VIII. 2. 23.
 XIV. 35. XXIV. 16. LII. 6.
 Sinu Longitudinali perforato. LI. 54.
 Lateralibus disruptis. LII. 25.
 Falce craffiore, & duriore. XXVI. 33.
 & in hac magno offe. III. 20.
 parvo. XXI. 35.
 ossibus pluribus aculeatis. XXV. 6.
 Cerebri Meninx Dura valde corrugata. VII. 9.
 craffior facta. V. 6. VIII. 15. XLIX. 16. LX. 12.
 alicubi. I. 14. LI. 2. 45. LII. 6. 19. 38.
 quasi offea alicubi. I. 10.
 superficie quasi granosa. LII. 19.
 cinereo colore. I. 2.
 alicubi quasi cinereo. LI. 27.
 subflava alicubi. LI. 2.
 sublivida alicubi. LI. 19.
 subnigra a vasorum plenitudine. III. 11.
 leviter quasi fugillata. LII. 28.
 sanguineis quasi guttis distincta. VII. 15. LII. 6.
 inflammata alicubi. LI. 39.
 leviter. LI. 32.
 laesa alicubi leviter. LI. 17.
 quasi sphacelo affecta. LII. 4.
 pure erosa. XIV. 5.
 laesa a depressi offis squama. LI. 30. 34. 39.
 ab infixis fracti offis acutis particulis. LI. 18.
 Cerebri Meninx dura. Sub hac adhaerens frutum pseudo-
 membranae. LII. 8.
 aereae bullae. VIII. 23.
 aqua. V. 19. VI. 12. VII. 6. VIII. 11. 15. IX.
 2. X. 7. 9. 11. XI. 6. 11. XVI. 36. 40. XXV. 2.
 XXXVII. 2. LI. 9. 14. 17. 32. LII. 38.
 aqua limpida. I. 2. II. 22. IV. 11. 30. VI. 8. XI. 4.
 ferum mucosum. LII. 2.
 gelatinosum. VII. 6. XI. 2.
 saniosum. I. 2.
 flava quasi gelatina. LII. 15.
 sanies. LI. 11.
 materia puriformis. I. 12.
 pus. LI. 2. 17. 27. 28. 30. LII. 6. 19.
 sanguis. LII. 34.
 plurimus. LI. 51. 54.
 sanguis ad alterum cerebri latus. II. 17. III. 2.
 14. 17. 20. IX. 2. 4. X. 13. LX. 4.
 ad cerebellum. II. 21. 22. III. 2. 24.
 ad egressum Spinalis medullae. II. 20.
 Cerebri Meninx Pia. Ad hanc exterius adhaerens pau-
 xillum ichoris. LII. 8.

pauxillum mucis ex flavo viridis foetidif-
 simi. LII. 10. 11.
 sanguinis grumus non mediocri. LXIX. 2.
 Cerebri Meninx Pia. Ejus vasa sanguine turgida. I.
 14. III. 2. 6. 11. IV. 13. 16. 19. 21. 24. V. 6.
 11. VI. 14. VII. 13. 15. 17. VIII. 4. 25. 27. XI.
 11. 22. XIV. 3. 27. 35. XV. 8. XVI. 40. XVIII.
 2. XXI. 23. 29. 33. 35. XXIV. 6. XXV. 10.
 XXVI. 19. 21. 35. XXXVII. 4. XLVII. 12. 33.
 LI. 35. 42. LII. 6. LIII. 40. LIV. 39. LV. 10.
 LX. 4. 6. 8. 12. LXII. 5. 7. LXVII. 14. LXIX. 2. 4.
 non omnia. V. 15. VII. 9.
 magis in altero latere. LII. 30.
 in altero tantum. VII. 11. LX. 2. LXII. 9.
 aere etiam turgida. IV. 19. V. 17. 19. VIII. 9.
 cum aereis bullulis. XLVIII. 38. LIII. 26.
 cum polyposis concretionibus. VI. 14.
 vasa quadam quasi varicosa. LI. 15.
 arteriae quadam dilatatae. IV. 19. XXXVII. 30.
 carotidis truncus laceratus. II. 30.
 arteria quadam cum peculiari vitio. III. 6. IV. 19.
 Cerebri Meninx Pia craffior facta. LI. 30.
 hic illic albicans. XI. 13.
 exterius ad non modicum spatium ex subviridi
 flavens. XXXVII. 7.
 inflammata. VII. 21. 13. LI. 59.
 leviter inflammata. VI. 8. LI. 42.
 perforata. III. 2. 17.
 facile separabilis. IV. 4. 16. 24. V. 11. 19. VII.
 17. VIII. 12. XI. 11. XXIV. 34. XXXVII. 28.
 XLVII. 33. LI. 30. LXI. 2.
 Cerebri Meninx Pia. Intra ipsam aqua. I. 4. II. 17.
 22. IV. 2. 6. 7. 16. 19. 24. 26. 30. 35. V. 6. 17.
 19. VI. 8. VII. 13. 15. VIII. 6. 9. 11. IX. 3. 11.
 XI. 11. 13. 15. XXI. 23. 24. 29. XXV. 10. XXVII.
 2. XXXV. 16. XLVIII. 38. LI. 42. LII. 6. 8.
 LIV. 39.
 ferme limpida. X. 13. XIV. 35.
 turbida. VII. 2.
 flava. VI. 14.
 subcruenta. VII. 9.
 inipida, aut levissime falsa. LIV. 49.
 quasi gelatinosa. II. 22. III. 14. IV. 4. 9.
 13. V. 11. VI. 2. 12. VII. 2. 11. IX. 9.
 X. 7. 17. 19. XI. 2. XV. 6. XXI. 35.
 XXXVII. 2. LI. 6. LXII. 9.
 bullulae aereae. IV. 26. 35. VIII. 9. IX. 9. X.
 17. XIV. 35. LIV. 39. 49. LVII. 14.
 sanguis. II. 19. III. 4.
 in altero latere. III. 16. LII. 30.
 sanies. V. 11.
 Cerebrum laxius. I. 6. II. 9. III. 6. IV. 4. 9. 11.
 13. 26. 35. V. 11. VII. 4. IX. 4. 23. X. 11. XI.
 11. 22. XV. 6. XVI. 40. XVII. 23. XXI. 29. 35.
 XXVI. 21. XXXIV. 23. XXXVII. 2. 30. XLVII.
 12. 36. XLIX. 16. LI. 9. LV. 10. LVII. 10. 14. LIX. 15.
 Cerebrum durum. I. 10. V. 6. VIII. 4. 6. 8. 9. 11. 12. 15.
 IX. 9. X. 17. XXIV. 6. LXI. 2. 5. 7. LXII. 15.
 ficcum potius. VIII. 23.
 decolor. I. 12. IV. 4. 11.
 colore non prorsus naturali. XXXVII. 2.
 subflavum. III. 2. IX. 20.
 ingratum quid olens. VII. 9.
 a ferosa colluvie foetens, & nigricans. LI. 12.
 anterior vulneratum. LI. 59.
 Cerebri pars subpallida. LI. 28.
 subfusca. LI. 7. 11.
 sublivida. LI. 27.
 livida. LI. 14. LII. 2. 3.
 ad cinereum colorem vergens. LI. 30.
 nonnihil nigrescens. LI. 49. LII. 10.
 semiputrida. I. 14. IX. 18.
 alte corrupta, & saniosa. LI. 33.
 dura. IX. 23. 25.
 figura non naturali. X. 9.
 amplum, & profundum ad spatium male affecta.
 LI. 34.
 Cerebri cortex pallide subflavus. XXV. 10.
 nonnihil nigrescens alicubi. LII. 10.
 certo loco superficie tenus puris colore. LI. 17.
 exiguo loco superficie tenus corruptus. LI. 3.
 Cerebri medullaris substantia mollior corticali. LV. 20.
 fusca. IV. 21. VIII. 9. XXXVII. 30.
 in altero tantum latere. V. 15.
 cum vasis, aut guttis sanguineis evidentioribus. I.
 14. III. 6. 14. 26. IV. 21. V. 19. VII. 13. VIII.
 25.

25. X. 17. XV. 8. XXI. 33. 35. XXV. 10. XXVI. 19. XXXIV. 15. XXXV. 16. XLIV. 3. XLV. 16. L. 55. LII. 30. LIII. 40. LIV. 39. 44. LV. 20. LX. 8. LXII. 5. 15. evidentissimis. LXIX. 4.
- Cerebri hemisphaerium alterum ex albo viride magna ex parte.** LII. 23. nonnihil erosum. XI. 2. altius erosum. LI. 44. 45. corruptum aliqua ex parte. I. 6. ad pomi magnitudinem. LII. 28. substantia certum ad spatium quasi diffuente, & colore sanguineo obsoleto. LVII. 14. cum sinu in substantia corrupta. XI. 6. cum abcessu. V. 2. cum abcessu parvo, pus crassum viride continente. LI. 19. cum abcessu sui generis. V. 6. cum ulcere fanioso. LI. 28. intus lacerum excavatumque a sanguine. III. 2. 4. 6. 17. LX. 2. LXII. 9. 11. cum cavo quodam majori, in quo serum fuscum, & sanguis concretus. IX. 20. cum cavo quodam minori, in quo serum cum filamentis. IX. 23. pleno mucis femiccati. III. 6. pleno nigri sanguinis. LXIII. 13. subfudens ob comprimentem sanguinem. LII. 30. vulnere alte perforatum. LI. 54. 57. alte laceratum vulnere. LI. 53. vulnere in quo concretus sanguis. LI. 35. in quo serosa colluvies. LI. 44. in quo faniosus humor. LI. 45.
- Cerebri Callosum Corpus laxum.** LXII. 15. in eo duo sulci. VIII. 6. tractus secundum longitudinem, quodam loco duplicatus. LXI. 5.
- Cerebri Ventriculi.** In iis aqua. IV. 7. 35. XI. 15. LI. 9. LXIII. 13. LXIX. 16. plurima. IV. 6. 21. 24. VI. 6. XXXIV. 23. XXXV. 6. LIV. 49. pauca. IV. 9. 13. VI. 2. 10. VII. 7. XLVIII. 38. XLI. 6. 27. 28. 38. 45. LIV. 29. LXI. 2. nulla. VIII. 9. subfalsa plurima. II. 20. limpida plurima. XXXVII. 30. crassior pauca. IV. 8. flava. VI. 14. VII. 27. subrubra. XLVII. 12. In iis omnibus sanguis. III. 11. LII. 34. LX. 4. pene in omnibus sanguis concretus. LI. 59.
- Cerebri Ventriculi Laterales aequo breviores.** X. 17. In iis aqua. I. 4. III. 14. 24. IV. 16. 19. V. 11. 15. VIII. 2. 11. IX. 2. 3. 10. X. 11. XI. 13. XIV. 3. 27. XVI. 36. XX. 5. XXIV. 6. 16. XXVII. 2. XXXI. 5. XL. 2. XLIII. 4. LXIX. 8. LXX. 5. limpida. I. 10. III. 26. V. 6. IX. 12. XIV. 35. XV. 6. XXV. 10. XXIX. 12. LIII. 40. LV. 20. LXIX. 10. multa. XXV. 4. 10. XLVIII. 15. pauca. LX. 10. 12. LXII. 9. simplicitate multa. LXII. 15. subfalsa non pauca. LII. 35. pauca. XLII. 11. XLIV. 7. LII. 30. turbida multa. VIII. 4. XII. 2. XXI. 33. XXVI. 19. XXXVIII. 34. urinae colore non pauca. XXVI. 33. flava. IX. 9. subflava. XLV. 16. subfalsa plurima. I. 14. ex flavo rubens multa. VIII. 15. rubella. VIII. 25. IX. 4. 16. XXI. 23. 29. XXXV. 16. LII. 6. 9. 10. LXII. 5. LXIII. 8. sanguinolenta. III. 4. IV. 26. VI. 8. 12. VII. 9. 13. XI. 11. XVI. 10. XXVI. 35. XLIV. 3. LII. 23. LX. 2. 8. LXII. 7. glacie concreta. XIII. 15. falsa. IV. 2. 4. Sanguis. II. 19. 20. III. 2. 16. 17. Sanguis plurimus. II. 13. Purulenta materia. V. 2.
- Cerebri Ventriculi Laterales.** In eorum altero folliculus plurima aqua plenus. I. 6. aqua limpida. IX. 20. XI. 4. cruenta. LX. 6. aruginosa. XI. 4.
- mordacissima.** LI. 53. cum grumoso sanguine. LI. 54. LX. 6. falsa. X. 2. glacie concreta. LXVII. 14. Sanguis. II. 9. 11. 15. 22. III. 6. 11. 16. 17. non paucus. LXII. 7. tanta copia, ut ventriculum dilataverit. LII. 23. LXVII. 14.
- Pus.** V. 4. XIV. 5.
- Cerebri Ventriculi Laterales.** Eorum superficies subfusa. I. 14. V. 6. vasa per eam sanguine distenta. III. 14. V. 11. VIII. 4. X. 19. XXVII. 30. XLV. 16. XLVII. 12. LII. 30. LIII. 40. LX. 12. LXII. 15. membrana per quam repunt, facile separabilis. XLVII. 12.
- Septum eorum Lucidum, cum vasis per ejus latera sanguine valde distentis.** LIV. 39. laxius. XIV. 35. LXIII. 8. aquam intra suam duplicaturam habens. IV. 19. VIII. 11. LXIII. 8. ruptum. III. 2. 4. 17. V. 15. XIV. 3. XXV. 10. LX. 4. LXII. 7. LXVII. 14.
- Fornix in iis laxissimus.** VIII. 12. IX. 9. XIV. 3. 35. XXI. 33. XXV. 10. LXII. 5. LXIII. 8. absumptus. LX. 4. LXII. 15.
- Cerebri Ventriculi Laterales.** In iis Plexus Choroides decolores. I. 10. III. 2. 6. IV. 16. 21. V. 11. 15. IX. 9. X. 11. XII. 2. XIV. 35. XXI. 29. XXVI. 33. XXIX. 12. XXXV. 6. XXXVII. 30. XXXVIII. 34. XLII. 11. XLIV. 7. XLVII. 12. LII. 10. 30. LX. 2. LXI. 2. alter. IX. 20. LXII. 7. LXIII. 13. palliduli, sed in medio nigricantes. XXV. 10. sanguine pleniores. III. 14. VIII. 23. X. 17. XXI. 35. LII. 38. LX. 10. 12. inflammati quasi. II. 19. ex subatro rubentes. LIII. 40. LIV. 44. valde laesum alter. LXII. 7. laceratus. II. 9. 11. 13. 15. absumpti. LX. 4. laxissimi. IX. 9. firmius connexi cum subjectis Thalamis Opticis. LXI. 2. varicosus alter. VII. 4. in iis vesiculae aqua plene. I. 10. III. 14. IV. 11. 16. 19. 26. 35. V. 6. 19. VI. 12. VII. 11. 13. 15. IX. 2. 3. X. 11. XI. 13. XX. 5. XXI. 23. 29. 33. XXIV. 16. XXXV. 16. LV. 10. LX. 8. LXII. 7. LXIII. 13. LXX. 3. 5. maxima. III. 11. IV. 2. VIII. 4. XXV. 10. corpus, ex hydatidibus constans. XI. 6. corpuscula minima rubra, quasi glandulosa. LXII. 5. glandulae aequo majores. II. 22. IV. 24. VIII. 2. plurimum tumida. XXIV. 4. XXXIV. 23.
- Cerebri Ventriculi Laterales.** Eorum parietes minus laeves. XI. 11. erosi aut perrupti. II. 9. 11. 13. 15. 16. III. 2. 4. 6. 16. 17. LX. 4. in altero ulcus fordium. LI. 54. cavum ulcerosum. XI. 4. eorum cavitas amplificata. LX. 4. alterius. Vid. supra in eor. altero Sanguis.
- Cerebri Ventriculus Tertius brevior visus.** LXII. 15. rima superiore contricta. LXI. 2. lateribus vix agnoscendis. LX. 4. in eo aqua. III. 24. VI. 4. XI. 22. multa, nec turbida. XXV. 10. LXII. 15. cruenta. LXII. 7. sanguis. III. 6.
- Pituitaria illi subiecta glandula, ex flavo fusca.** XII. 2. cum mucosus intus. IV. 19. contracta, & subfudens. III. 6. IV. 26. 35. IX. 20. XII. 2. XXXVII. 30. LVII. 14. ex parte absumpta. IV. 19. XII. 2. XXV. 10.
- Cerebri, ut vocant, Ventriculus Quartus aequo longior.** LXII. 15.
- Cerebri Medulla Oblongata laxior.** XII. 2. XIV. 35. XXI. 33. XLVII. 12. LV. 10. LX. 15. LXII. 5. inter ipsam, & Piam meningem aqua. XLVII. 12. ejus crura rotundis corpusculis obfita. II. 20.
- Striata horum Corpora non striata, sed puncta medullaria habentia.** XII. 2. alterum Striatum protuberantius. IX. 9. depressius. IX. 20. XI. 11. colore fusco obsoleto. IX. 20. flavo,

- flavo, & quasi diffuens. XI. 11. cum rubro tuberculo. Ibid. a cerebro separatim. XI. 2. laceratum a sanguine, aut a pure. III. 4. V. 2. LXII. 7. laxius. LXII. 5. absumptum. LX. 4. ejus loco substantia mucosa corrupta. LX. 4. Thalamus nervi Optici strigosus. IX. 20. quasi absumptus. LX. 4. a sanguine laceratus. LXII. 7. Cerebri Medullae Oblongatae Nates, & Testes subflava. XI. 11. lacerata. LX. 4. Pinealis imposita glandula ex fusco leviter subflava. VIII. 12. rosea. X. 17. tenuis, & strigosa. VIII. 12. LXIX. 10. LXX. 5. laxissima. VIII. 12. XXXVII. 30. LIV. 39. tumida. X. 17. XXXVII. 30. temens ab aqua limpida. LXII. 15. ab aqua turbida, & materia subflava. XXI. 24. major, longioribus radiculis, & mucosior. LXI. 2. major, laxior, globosior. LXI. 15. major, & firmior, & albidior, cum quibusdam quasi loculis intus. I. 14. firmior, globosior, albicans. XXIX. 12. tota ex materia duriuscula. XI. 11. continens frutula materiae duriusculae. V. 11. VI. 12. X. 17. LXX. 5. adherentes habens flavas quasi arenulas. I. 10. III. 14. VII. 15. VIII. 6. 9. 15. XIV. 35. Cerebri Medullae oblongatae nervi flaccidi. V. 11. XIV. 35. circa nonnulla horum Paria fanies. LI. 33.
- Cerebellum pallidiusculum.** VI. 12. cortice ex subflavo pallente. XXV. 10. substantia laxiore. III. 6. 24. V. 11. VII. 9. 15. VIII. 4. 9. 11. 15. XII. 2. XV. 8. XXI. 29. XXV. 10. XXVI. 21. XXVII. 2. XXXVII. 30. XLII. 11. XLVII. 12. LII. 8. LIV. 39. 49. LV. 10. LIX. 15. LXII. 7. 9. firmiore, quam soleat. LXI. 2. 7. alicubi fraccida. II. 22. XIV. 3. vasculis, punctisque sanguineis intus evidentioribus. V. 19. LII. 30. intus habens effusum sanguinem. II. 22. intra alterum dumtaxat lobum. LX. 6.
- Cerebellum substantia alicubi connata cum utraque meningi.** I. 14. cum Pia. LXII. 15. nonnihil laesum ex ictu. LII. 25. plus media parte scirrhosum. LXII. 15. reliqua, utriusque substantiae insolita dispositione. Ibid.
- Clavicula fracta.** LII. 35.
- Clavicularum pars ab aneurysmate absumpta.** XXVI. 9. alterius. XVII. 25. rupta, & exesa. XVIII. 25.
- Clitoridis glans a primordiis sub pudendi cute omnino conclusa.** XLVI. 20.
- Caeliaca arteria intus cum offeis squamulis.** XL. 24. intus hic illic exulcerata. Ibid.
- Caeliaca rami.** Vid. Splenica. Ventriculus.
- Coli intestini situs minus frequens.** IV. 16. 26. 30. XVI. 8. 9. XVII. 25. XIX. 19. XX. 16. XXI. 33. 35. 47. XXIX. 12. XXXIV. 2. & seq. XLIII. 22. XLVIII. 38. LII. 2. LVII. 2. LIX. 12. LXII. 5. 7. LXX. 7. angustia, & contractio. III. 2. IV. 16. 35. XVIII. 2. XXIV. 34. XXIX. 12. XLVIII. 37. 38. 55. LIV. 39. 46. LV. 10. LXII. 7. distentio ab aere. XX. 16. XXI. 19. 30. 33. 35. 36. XLIII. 22. LII. 2. LV. 10. 11. cellulae paucae. III. 2. gyri ad finem ampliores. Ibid.
- Colon sebaceis tuberculis obfutum.** LXVIII. 12. livens. LII. 12. inflammatum sic, ut ad nigredinem vergat. XXXV. 8.
- Coli pars viridis.** XXXIV. 15. pingues appendices sublividae. LV. 11. coactus certo loco. XXXIX. 29. paries, non tubus totus, intra herniam intercepus, & nigricans. XXXIV. 15. initium valde rubens. XXXV. 10. ex coecino fuscum. LIV. 39. gangrana affectum. XXXI. 2. XXXIV. 25. exulceratum. XXXI. 2.
- Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.**
- Coli vulnus.** LIV. 20. 37. superficie tenuis. LIV. 35.
- Collum in cadavere livens.** XXI. 9. XXV. 2. XXVI. 13. tumens. XXV. 2. vasis sanguine turgidis. XXVII. 12. LXII. 7. quibusdam musculis disruptis. XIX. 8. 13.
- Cor duplex.** XLVIII. 57. a solita forma discrepans. XVII. 12. LX. 8. inferius, & sinisterius locatum. XVII. 25.
- Cor magnum.** III. 26. IV. 2. 16. V. 19. XVI. 6. XVII. 23. 25. XVIII. 2. 34. XX. 35. XXI. 30. XXIII. 4. XXVI. 15. 31. XXVII. 28. XXXVII. 30. XLII. 34. XLIII. 17. 22. XLIV. 3. 19. XLV. 16. LIV. 37. LXIV. 5. 19. LXVI. 9. LXX. 10. maximum. XVII. 6. 8. 21. XVIII. 6. 14. 28. 30. XXI. 49. XXIV. 13. XXVII. 12. XXXVIII. 12. XL. 23. LIII. 9. LVI. 17. parvum. XXVI. 17. LX. 8. valde parvum. XVII. 12. XXX. 10. L. 4. LXX. 5. Cor praepingue. III. 20. XVI. 36. XXVII. 2. XXXV. 18. XLIII. 17. LII. 34. ferme totum crassa, duraque pinguedine operum. LXV. 7. cum pinguedine inaequalis ex parte, & ex fusco rubente. XLV. 23. cum pauca pinguedine. XIV. 35. pinguedine omnino carens. XLIX. 18. LXX. 5. opertum quasi muli granis. XLIX. 4. albis hic illic concretionibus. XX. 36. 51. mentientibus erosionem. XXI. 2. XLIII. 17. quali puriformi materia. XLIII. 17. pseudomembrana polyposa. XLV. 16. corpore quodam reticulari. XX. 20.
- Cor superficie lurida, & inaequali.** XLIX. 18. inaequali, & quasi corrofa. LIII. 29. leviter erosa. XVI. 17. 43. cum squama offea non parva. XXVII. 16. cum vasis sanguine distentis, & quasi varicosis. III. 26. XVIII. 2. 30. XIX. 49. XXI. 35. 49. XXXVI. 23. LX. 4. LXX. 5. cum vasis varicosis. XXXVIII. 10. cum disrupta quadam quasi hydatide. III. 26. cum magna hydatide pendente ab ejus mucrone. XXV. 15. cum tumore cystico. XXI. 4. mucrone leviter inflammato. XVI. 40.
- Cor subviride.** LII. 4. membrana crassa facta. XXIV. 2. erosa. XXXVIII. 10.
- Cor totum, aut ex parte pericardio adhaerens.** Vid. Pericardium.
- Cor flaccidum.** IV. 4. 26. V. 11. 19. X. 11. XI. 11. XVIII. 14. XXI. 30. XXVII. 16. XXXIV. 18. XXXV. 16. LII. 2. LVI. 26. LVIII. 13. LX. 4. flaccidissimum. XI. 13. XXI. 49. XXX. 14. XXXI. 2. XLVIII. 44. LIII. 29. durum valde. XXVI. 11. 31. in se contractum. XXVI. 11.
- Cordis substantia pallida.** LXX. 9. tota ex cinereo livens. XXV. 10. intra ipsam os non parvum. XXVII. 2. parietes crassi. XLIV. 19. Cordis Ventriculi quali inter se permutati. XVII. 12. dilatati. XVIII. 28. 30. 34. XXI. 34. 49. XXXIII. 6. XL. 23. LVI. 17. LXIV. 5. 12. pleni sanguine atro, & grumoso. XXX. 7. concreto. XXII. 16. XLVIII. 15. XLIX. 2. polyposis concretionibus. LXX. 10. in iis aliquantum sanguinis spumosi, & fluidi. LI. 50. sanguis crassior. VI. 8. nihil ferme sanguinis. XXVI. 35. LIII. 33. nihil sanguinis. XXII. 4. XXVI. 13. 17. XXXIX. 18. LIX. 12.
- Cordis Ventriculus dexter dilatatus.** XVIII. 6. XXV. 2. parietibus extenuatis. XXVII. 28. XXIX. 20. XL. 23. columnis crassioribus. LXIV. 5. cavo ob lacerationum intricationem vix ullo. XXVII. 28. plurimo sanguine distentus. XXV. 2. XLIX. 24. in eo sanguis cum aereis bullis. LIV. 49. LVII. 10. nil ferme sanguinis. XLVIII. 44. LVII. 10. polyposa concretio notabilis. XXV. 2. XXXIV. 23.

Cordis Ventriculus sinister dilatatus. XVII. 21. XVIII. 8. XXVI. 21. 33. XXVIII. 12. 28. XLV. 23. LVI. 17. LXIV. 15. parietibus extenuatis. XVII. 21. XVIII. 2. crassioribus. XXIX. 20. LVI. 17. crassioribus, & durioribus. XXV. 12. XL. 23. hic illic tendineis factis. XLV. 23. columnis crassioribus. XXV. 12. XLV. 23. tendineis factis. XLV. 23. quasi inflammatis. IV. 21. in eo exterior, nec recens, erosio. XXVII. 8. internæ erosionis vestigium aliquod. XXIV. 18. sanguis plurimus distendens. XXVII. 12. fluidus. XL. 4. sanguinis vix aliquid. XXV. 10. sanguinis nihil. XXI. 3. XXXVIII. 30. XLVIII. 44. **Cordis Auricula dilatata.** XVIII. 2. XXIII. 6. LXIV. 5. sanguine turgida. III. 26. XXIII. 6. XXXVIII. 12. in iis nihil, aut fere nihil sanguinis. XXIX. 18. XLVIII. 44. polyposæ concretiones notabiles. VI. 12. VII. 11. **Cordis Auricula dextera albis maculis exterior distincta.** III. 26. granulis sebaceis obita. LXVIII. 12. cum squama offea. XXVII. 16. dilatata. XVIII. 8. XXI. 49. XL. 23. LVI. 7. maxime dilatata. XVII. 6. 8. 10. XVIII. 6. XXV. 2. aere valde dilatata. VIII. 23. 24. concretionem polyposam multum dilatata. XX. 63. XXI. 3. maxima sanguinis copia distenta. XVII. 10. XXI. 35. XLV. 23. LVI. 17. parietibus extenuatis. XL. 23. **Cordis Auricula sinistra multo quam solet longior.** XXI. 4. amplior. XXIII. 6. maxime dilatata. XXXVIII. 10. contracta. XXVI. 21. ei aditus Sinus amplior, & intus inæqualior. XVIII. 34. amplissimus. LXIV. 7. **Cordis Ovale Foramen sine ulla prorsus valvula.** XLVIII. 62. **Cordis Valvula omnes parvæ.** LX. 8. earum aliqua non sine offe. XXX. 12. Valvula Sigmoides, & Semilunares. Vid. Pulmonaris arteria, & Aorta. Valvula Tricuspidales, & Mitrales duriusculæ. XLVII. 16. hic illic crassiores, duræ, albicantes. XIV. 35. limbo quasi glanduloso. III. 4. X. 19. XXVI. 17. Valvula Tricuspidales inter se notabiliter inæquales. XVII. 12. Valvula Mitrales crassiores. XXI. 15. XXV. 10. XXVI. 33. XLVIII. 38. limbo tuberoso. XXIX. 12. XL. 23. LXIV. 2. subduræ, aut duræ. IV. 26. VII. 9. XXVI. 33. offeæ. XXVII. 2. amplificatæ, & crassiores. XL. 23. cum excrescentia cinerea. XI. 11. **Earum altera, duritie alicubi cartilaginea.** LXIV. 19. durior. III. 26. cum offe. XLII. 34. LVI. 17. cum officio, & interstitio inter suas membranas. XXIII. 6. **Cordis Arteriarum Coronarum officia amplissima.** LXX. 10. valde dilatata. XXVII. 28. Earum altera offea. XXIV. 16. **Cordis Vena Coronaria.** Valvula ejus ostio undique affixa, & foraminulis dumtaxat pertusa. III. 20. Valvula ejusdem loco tepue filamentum. LXVI. 9. Cor sanguine plenum. XIX. 49. XXI. 34. 49. XXIII. 6. LXIV. 19. plenissimum. XLVIII. 62. LVI. 17. In eo sanguis fluidus, & spumofus. LIII. 18. LIV. 16. nihil prorsus sanguinis. LIV. 46. LXIX. 4. polyposa concretio notabilis. IV. 21. VII. 4. XX. 63. XLIX. 10. 24. LVII. 14. polyposæ concretiones utrinque. VII. 4. 9. 11. XI. 11. 22. XIV. 35.

distractioni valde resistentes. XLIII. 28. XLVIII. 38. quædam a dextris, non a sinistris. V. 11. VI. 10. X. 7. 11. XXI. 3. XXX. 4. XL. 4. XLIX. 6. 8. 10. LXII. 5. & contra. XXI. 47. XXXVIII. 13. major a dextris. X. 5. XVI. 2. XX. 2. 3. 5. 24. 32. 33. 35. 36. 39. 41. 42. 47. 49. 51. 55. 59. 61. XXI. 19. 23. XXII. 15. 22. XXIV. 6. 13. 18. XXV. 4. XXX. 2. XXXVIII. 4. XLI. 4. XLII. 34. XLIII. 5. LI. 6. 20. LIII. 9. 16. LIV. 26. LX. 4. & contra. VII. 4. XVI. 17. XX. 26. XXI. 30. 32. LVI. 10. majores ad aurículas, quam ad arterias. X. 13. XX. 2. 3. 51. XXI. 32. non sic omnino. XX. 59. XXI. 23. notabiles productæ in vasa omnia majora, cum corde communicantia. VI. 12. VII. 13. LXIV. 2. in Pulmonarem arteriam. X. 7. **Cordis ulcus.** XXV. 17. ruptio sinistri ventriculi. XXVII. 2. 5. 8. LXIV. 15. vulnus ejusdem ventriculi. LIII. 26. dexteri. LIII. 3. LXIX. 4. **Costarum magna ad utrumque sterni latus depressio.** XLV. 23. in gibbo fitus. IV. 16. XLIII. 17. cartilagine æquo citius indurata. V. 17. diutius solito molles servatæ. XXIII. 6. XXVII. 2. quædam extrorsum protuberantes. VII. 11. X. 13. una vulnere incisa. LIII. 29. **Costæ ab aneurysmate excavatæ.** XXI. 47. XXVI. 5. corruptæ, aut absumptæ. XXVIII. 25. XXVI. 9. aliquot utroque in latere perforatæ. LII. 34. septemdecim. LIII. 37. altero in latere una, aut aliquæ. LII. 35. LIII. 33. undecim. LIII. 5. aliquæ depressæ. LIII. 33. **Cranii integumenta magnam fugillationem habentia.** LVII. 14. color alicubi nonnihil mutatus. LII. 11. **Cranium male conformatum.** I. 14. XII. 2. LIII. 26. LXII. 15. angustius. III. 6. angustius, cerebri respectu. LI. 30. capacious, eodem respectu. LI. 9. æquo crassius. III. 2. IV. 16. XIV. 35. XXVII. 2. LX. 12. tenuius. IX. 20. intus profundioribus foveis excavatum. LXIII. 8. quibusdam locis pertenui ex lamella constans. Ibid. fulcis pro vasis excipiendis altero in latere amplioribus, & profundioribus. LII. 38. futurarum sede pellucida. IX. 9. futuræ aliquæ laxatæ. LI. 19. 25. 26. 27. 28. LII. 28. molle factum. LVIII. 4. 5. facie interna ex rubro nigricans. I. 12. 14. variis in locis quasi ex nova ossis accessione extuberans. XXVII. 2. prominentia quadam pungente. LII. 11. **Cranium fissum.** LI. 42. 44. longissima fissura. LII. 35. utroque in latere. LI. 34. duabus fissuris, quarum una longissima. LII. 28. perforatum. IX. 20. 23. alicubi depressum, acuta lamina introrsum extante. LI. 34. fractum. LI. 38. LII. 28. in fragmenta disruptum. LIII. 37. basi tota in transversum fracta. LII. 25. **Cranium.** Ejus os petrosum utrumque superficie inæquali. LV. 10. alterum carie pervium. XIV. 3. 5. os ethmoides erosum, eoque omnino pervium. I. 6. Ejus ossa cætera. Vid. suis locis. **Cranium.** Intra ipsum odor acidus. XXI. 29. vasa omnia sanguine distenta. LX. 10. aqua. III. 14. IV. 4. 13. 19. 28. 35. V. 6. VI. 6. VII. 4. 9. X. 17. XI. 2. 13. XXII. 23. XXI. 7. 33. XXIV. 6. XXV. 10. XXXI. 2. XXXIV. 23. XXXV. 16. LVII. 10. LXIX. 8. 16. pauca. XX. 16. LI. 19. 20. crassior. IV. 9. sanguinolenta. LXIX. 15.

sanguis

sanguis effusus. IX. 25. XI. 2. XXVI. 17. LII. 25. perpaucus. LI. 25. pus. XIV. 3. 5. **Cranium.** Intra ipsum exiclu fragmenta offea. LI. 59. Crura extendentes musculi, obstantes ejus flexioni. LVI. 26. Cruris ossa fracta secundum longitudinem. LVI. 31. Crurales arteriæ duræ, & rigide. LX. 12. Cruralis arteriæ ingens summo in femore aneurysma. L. 11. ingens ad popliteum aneurysma. L. 55. ejusdem, & venæ loci supra popliteum transversa inciso. LIV. 46. Cruralis vena angustior tertia parte, quam altera. LVI. 10. Cutis durissima. XLIX. 16. Cutis. Sub cute universa aqua multa. XXXVIII. 6. aqua pauca. XXX. 12. **Femoris utriusque os antrorsum curvatum.** LXIX. 10. alterius æquo magis curvum, & crassum. LX. 6. conversum in externum latus. Ibid. capite non integro avulso, & intra acetabulum relicto. LVI. 10. integro avulso, ibidem relicto. LVI. 9. conico, & longiori. LXIX. 10. quasi complanato, & paulo majori. LVI. 12. depresso, imminuto, non laevi. LVI. 14. non rotundo, sed depresso, & inæquali. LVII. 2. minus ad imum lato. LX. 6. sine ligamento, in acetabulo non naturali. LVI. 12. 14. capitis cartilagine quasi confusa. LVI. 18. lurida, fusca, & hic illic rubente. LXIX. 10. lurida nec laevi, & ex parte deficiente. LVII. 2. medulla ad aquosam vergente. LXIX. 10. capitis ligamento terete laxato, indeque luxatio. LVI. 7. minus crasso, & firmo. LVI. 17. flaccido. LXIX. 10. lurida rubedine infecto. LVI. 17. capitis cervicæ crassior. LX. 6. brevior vasa. LVI. 20. 21. fracta. LVI. 9. absumpta. LVI. 10. **Femoris trochanter major crassior.** LX. 6. Femoris, prope ima capita, exostosis, cujus cellulae liquida, & flavo oleo scatebant. L. 60. Femoris ima capita erosa. L. 55. horum alterum æquo longius. LVI. 26. alterum crusta cartilaginea extenuata. LVII. 14. Fibulae summa pars erosa. L. 55. **Fœtor cadaveris, gravior solito.** VIII. 23. XVII. 23. XVIII. 34. XIX. 20. XXIV. 11. XXVII. 2. XLIII. 27. LI. 57. LII. 2. 15. LIV. 20. LXV. 8. qualis ex acida materia prodit. XXXV. 16. **Fœtus mortuus.** XX. 9. XLVIII. 5. 7. 9. 18. capite, & collo quasi a sugillatione nigricantibus. XLVIII. 9. capitis lateribus quasi compressis. XLVIII. 5. visceribus exsanguibus. Ibid. placenta cum magnis subus quasi globis nigricantibus. Ibid. album corpus continente. XLVIII. 23. valde extenuata. XLVIII. 18. funiculo umbilicali tenuissimo. XLVIII. 5. 18. **Fornix Cerebri.** Vid. Cerebri Ventriculi Laterales. **Frontis os, exterius subasperum.** LI. 14. exterius laevum. LI. 15. cum rima exteriori. LII. 23. cum rimis exterioribus, & fovea. LI. 12. fissum. LI. 17. 39. LII. 32. totum cum Sphenoidis parte. LII. 34. depressum. LI. 30. inæquali squama introrsum extante. Ibid. & 33. 39. diffractum. LI. 39. in oculi orbita. LI. 37. perforatum in oculi orbita. LI. 57. **Genu Ligamentum Laterale æquo tenuius.** LVI. 26. Ligamento Capsulari, & glandulae mucilaginosæ adnati plurimi ossi globuli. LVII. 14. Mucilaginosæ major glandula subdura sacca. LXIX. 2. Mucilaginis color non naturalis. LXIX. 2. Mucilago nulla. LVII. 14. **Glandulae.** Vid. arteriarum Asperæ. Axillares. Inguinales. Jugulares. Maxillares. Mesentericæ. Parotides. Pinales. Pituitaria. Prostata. Salivares. Thymus. Thyroidæ. Tonillæ. **Glandulae Cowperi.** Vid. Urethra. **Mucilaginosæ.** Vid. Genu. **Glandulae pleræque vitiatæ.** XXIX. 12. **Gummata.** Vid. Tumores.

E

E mphysematis initium circa vulnus abdominis. LIV. 37. Enterocæles facculus. Vid. Hernia. Epiploceles facculus. Vid. Ibid. Excrescentiæ. Vid. Adiposæ Membranae.

F

Facies cadaveris color roseus. XIV. 3. subrubens. XXVI. 33. ex rubro lividus. XXI. 30. sublividus. XXVI. 31. lividus. XVIII. 25. XIX. 3. 5. 7. XXI. 9. XXIV. 13. XXV. 2. XXVI. 35. niger, mox pallens. XLII. 34. qualis in suffocato. LIII. 26. **Facies cadaveris subrumida.** XXVI. 33. turgida. XVIII. 25. XXV. 2. deformis facta. LIV. 20. **Facies musculi omnes ex coecineo fusci.** LII. 30. Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

G

Genu Ligamentum Laterale æquo tenuius. LVI. 26. Ligamento Capsulari, & glandulae mucilaginosæ adnati plurimi ossi globuli. LVII. 14. Mucilaginosæ major glandula subdura sacca. LXIX. 2. Mucilaginis color non naturalis. LXIX. 2. Mucilago nulla. LVII. 14. **Glandulae.** Vid. arteriarum Asperæ. Axillares. Inguinales. Jugulares. Maxillares. Mesentericæ. Parotides. Pinales. Pituitaria. Prostata. Salivares. Thymus. Thyroidæ. Tonillæ. **Glandulae Cowperi.** Vid. Urethra. **Mucilaginosæ.** Vid. Genu. **Glandulae pleræque vitiatæ.** XXIX. 12. **Gummata.** Vid. Tumores.

H

Hepar. Vid. Jecur. **Hernia Cruralis facculus.** XXXIV. 15. **Ente.**

Enterocoles facculus. XXXVIII. 2.
gangranosus. V. 19. XXXIV. 5. 9.
orificio tres digitos lato. XXVI. 37.
Epiploceles facculus. XXI. 15. 19. XXXIV. 9.
Omphalocoles facculus. XXXIV. 11.
Oscheocoles faccus. XLII. 34.
Hydatides magnæ. Vid. Renes.
Hypoidi offi alligatus parvus tumor aquosus. L. 18.
Hypogastrica arteria latior, durior, nec sine offe.
LVI. 18.

I

Jecur magnum. IV. 16. 30. XIII. 3. XVI. 4. 38.
XXI. 33. XXX. 12. XXXVI. 23. XLVIII. 37. 38.
LIV. 37. LXIX. 2.
aliquanto majus æquo. XLII. 11. 39. LIII. 24.
maximum. XXI. 24. 36. XXX. 10. 14. XXXVI.
2. 25. XLV. 16. LXIV. 15.
longissimum in transversum. XIX. 58. XXI. 30.
XXVI. 31.
extensum in sinistram hypochondrium. XLVIII.
37. LIV. 37.
contractum. XXII. 4. LXIV. 7.
substantia parte ab ortu deficiente. III. 4.
Jecur lobo dextero profunde subdiviso. XLVIII. 37.
deorsum ex parte, se extendente. LXVII. 11.
excrecente ad anum usque propemodum
ventris. XXXVI. 2.
excrecens sinisterrimum. XXXVI. 25.
æquo magis convexum. XXXVIII. 34.
convexa facie non leviter sulcatum. XLVIII. 38.
LVI. 17. LXV. 8.
Jecur detrusum deorsum. XVII. 25.
deorsum, ac sinisterrimum. XVI. 26.
sursum compulsum. XXXIX. 2. LVI. 12.
Jecur cum diaphragmate connatum. VII. 11. XI. 6.
XXXVIII. 34. XL. 23. XLIV. 19. LVI. 31.
arcte nexum cum liene. XVII. 6.
alligatum ad proxima per relas insolitas mem-
branaceas. XVI. 30.
Jecur colore non naturali. XLII. 13.
decolor una parte, subflavum altera. XLIII. 22.
pallidum. XVI. 38. XXI. 35. 47. XXII. 4. XXXIII.
4. XXX. 7. XXXVI. 25. XXXVIII. 6. 52.
XXXIX. 26. LIV. 39. LVI. 31. LXV. 13.
subpallidum. XIV. 35. XVI. 10. XIX. 58. XXIV.
18. XXXVII. 2. XXXVIII. 34.
albidum. III. 2. IV. 16. 35. VI. 12. VII. 11.
X. 13. XVI. 30. XXI. 9. 24. 29. 30. 33. 36.
XXII. 22. XXX. 12. 14. XXXVI. 11. XL. 9.
XLII. 20. XLIX. 6.
subcinereum. XVI. 12.
subcæreum. LXII. 5. LXIV. 5.
lividum. III. 2. IV. 24. 26. V. 17. 19. VII. 9.
11. 13. VIII. 25. XVI. 34. XXVIII. 12.
in facie cava. XXI. 23. 30.
in limbo. XI. 11. XXI. 3. 9. 17. 23. 30.
ex livido pallens. XXI. 34.
subfuscum. XIII. 3. L. 4.
tabacci colore. XVI. 30.
saturatiori colore ex parte. XXVI. 31.
subnigrum in facie cava. XXXIV. 9.
in limbo. XXXV. 10.
atrum. XXII. 10. XXXVIII. 10.
nigrum in limbo. XXXIV. 9.
variegatum. III. 4. IV. 30. VII. 11. X. 19. XVI.
38. XIX. 58. XXI. 9. 34. XXII. 22. XXIV.
13. 18. 34. XLII. 34.
striae fuscis distinctum. IV. 13.
maculis rubris distinctum. XXXVI. 11.
macula nigerrima in facie cava, ab effuso sub
tunica sanguine. LXVI. 9.
maculis subflavis extuberantibus. XXXVI. 25.
cum cellula femiconcreto sanguine plena. X. 13.
cum hydatidibus inhaerentibus. XXXVI. 4.
XXXVIII. 42. XL. 23. LXV. 8.
Jecur durum. I. 4. IV. 16. 24. 35. VI. 12. VII. 11. X.
11. 19. XIII. 3. XIV. 35. XVI. 34. XVIII. 25.
XXI. 23. 24. 34. 49. XXII. 22. XXX. 12. 14.
XXXVI. 2. 4. 23. 25. XXXVIII. 16. 20. 30.
XLIV. 7. LVI. 7.
durum ex parte. XXVI. 31.
subdurum. XXIV. 13. 34. XXXIV. 11. XXXV. 16.
XXXVIII. 34. XXXIX. 26. XLIX. 6. LXIV. 5.

quasi elixum. III. 4. XLV. 21.
suos evidenter ostendens lobulos minimos. III. 4.
XXX. 12. 14. XXXVIII. 30. XLIV. 7. LVI. 17.
sub cultro stridens. XXXVII. 52.
flaccidum. XXXVII. 2.
sinistro lobo laxo, & cum sphacelo. XXXIV. 23.
Jecur inflammatum. XXXIV. 21. XXXV. 12.
subinflammatum. XLVIII. 32.
cava facie erosa, aut lacerata. LXVII. 17.
Jecur intus ex subpallido fuscum. XXXVI. 23.
maculis subalbis intus, extraque distinctum.
XXXVIII. 6. XLVII. 12.
distinctum albis corporibus. XXXVI. 2.
fuscis quibusdam punctis. XXXVI. 23.
ex alba substantia, & ligamenti simili constans
in dexteri lobi parte. LXVII. 11.
cum albis scirrhis. XXXIX. 12.
cum crebris tuberculis, quorum aliquot suppara-
ta. LI. 20.
plenum steatomatibus. XXX. 14.
albis tumoribus. XXXVIII. 28.
substantia subflava, tenaci, subpurulenta.
XXXVI. 25.
intus erodi incipiens. XXXVI. 2.
cum magnò abcessu dissecto. XXXVI. 4.
Jecur vulnere transfixum. LIII. 40.
parte alte lacerata. LIV. 16.
Jecoris ligamentum suspensorium crassius, & sinistror-
sum distractum. XXXVI. 25.
arteria æquo major. XLII. 39.
Ductus Communis biliaris latior. XXI. 33.
Hepaticus latior. XL. 24. XLIII. 22.
latior intra jecur. XLVII. 37.
Jecoris Vesicula biliaria nulla. XLVIII. 55.
æquo minor. XXXVII. 29. XL. 22.
parva, & inanis. L. 4.
parva, tenuibus tunica, & flaccidissima. LVII. 10.
exigua, crassis factis tunica. XX. 32.
contracta in medio. XXXIX. 18.
contracta. III. 2. XVI. 30. XXVII. 2. XXXVI.
2. 25. XLII. 13.
contracta, cum pauca bile. IV. 30. VII. 13.
XXXVI. 23. LIV. 46.
tunicis crassis factis. XXII. 4. XXX. 7. XXXVI.
2. LXX. 7.
exterius albicantibus. XXXVI. 11.
albicantibus intus atris. XXX. 7.
tunicis, parvis tuberculis obstitis. XXII. 18.
tunicis nigris. XXIV. 13.
subnigris. XXXIV. 9.
male conformata, & contorta. III. 4. IV. 26.
Jecoris Vesicula amplior. LXV. 5.
amplissima. XLIX. 6. LXV. 13.
dilatata a copia bilis. XXIV. 13.
bile turgida. I. 2. V. 6. VI. 12. VIII. 25. X. 19.
XX. 11. XXII. 22. XXX. 12. XXX. 7. XLV.
23. XLVII. 36. LX. 8. LXIV. 7. LXV. 8.
cum pauca bile. IV. 9. VII. 11. VIII. 27. XXI.
30. 36. XXXI. 14. XXXVIII. 34. LV. 10.
nec naturali. XXI. 9.
& decolor. XXIII. 4.
vix cum ullo bilis vestigio. XX. 32. XXI. 36.
nulla cum bile XXXV. 18. LVII. 10.
inanis, sed aere turgida. XXX. 4.
Jecoris Vesiculae bilis dilutissimi coloris. XXXVI. 11.
ex albo flavescent. XXI. 36.
pallida. XXXV. 16. XXXVIII. 18. LXX. 7.
quasi cinerea. XXXVI. 23.
valde flava. XXIX. 12. XXXVII. 28. LII. 30.
crocea VIII. 27. XVIII. 2. XLV. 21.
colore tabacci. VII. 13.
fusca. VIII. 25. XXI. 35. XXXVII. 2. XLIII.
22. XLIX. 2. LXV. 5.
fusca ex subflavo XXXVIII. 34. LXVI. 9.
quasi cruenta. III. 2. IV. 26. VII. 11.
livida, & quasi nigrescens. XXI. 24. XXX. 14.
XLVII. 12.
subnigra, & nigra. IV. 35. XXIV. 16. XLIX. 6.
nigerrima. VIII. 23. XXIV. 13. XXX. 7. LXV. 13.
ex viridi pallida. XIV. 35. LX. 15.
ex viridi nigricans. III. 4.
nigrescentis, amurcae similis. XXXIX. 26.
turbida, & faeculenta. XXXVIII. 34. XLIII.
22.
subviscida, & viscida. XXIV. 16. XXXVIII.
34.

viscida,

viscida, atra, crassa. XXXVI. 2.
cum albis quasi arenulis. LX. 12.
Jecoris Vesiculae Calculi. III. 4. IV. 13. V. 6. 19.
XXI. 2. 30. 36. XXIV. 16. XXVI. 21. XXVII.
2. XXX. 14. XXXIV. 15. XXXV. 16. 18. XXXVI.
4. XXXVII. 28. 29. 30. XXXVIII. 20. XLIX.
2. LVI. 7. 9. 31. LVII. 10. LXV. 13. LXVIII. 6.
horum aliqui inter Vesiculæ tunicas. XXXVII.
29. LVI. 31. LXV. 13.
Jejunum intestinum parvis maculis distinctum ex rubro
lividis. IV. 26.
Ileum intestinum cum infolitis gyris, & complicationi-
bus. XXI. 19. XXXIX. 29.
parte sui æquo profundius in pelvim descenden-
te. LXII. 5.
totum supra umbilicum retractum, & in protru-
berantem tumorem coarctatum. XXXIX. 26.
magna ex parte inflammatum. XXXIV. 23.
ex parte sublividum. LXIV. 15.
livere incipiens. XXXV. 2.
ad magnos tractus ex atro rubens. XXI. 9.
parte aliqua nigricans. XLI. 10. XLIII. 27.
gangrana affectum. XXXI. 2. XXXIV. 9. 11.
18. XXXV. 6.
Ileum intestinum intus alicubi ex rubro livens, & tu-
midum. III. 4. XIX. 17. 18.
ad finem inflammatum. XVII. 19.
punctis nigris distinctum. XLIX. 8.
ex coecineo fuscum. LIV. 39.
gangranosum. XXXI. 2.
exulceratum. XXXI. 2.
intus cum glandulis quadam materia alba plenis.
XXXV. 6.
cum prominentiis duabus ex rubicunda sub-
stantia. XIV. 35.
Ileum intestinum vulnerratum. LIV. 33.
tribus locis a globis plumbeis laceratum. LIV. 20.
transfixum. LIV. 31.
in transversum omnino dissecissum. LIV. 14.
Ilei intestini ulcus. IV. 26.
foramen. XXXIV. 9.
Iliaca regio nigra. LIV. 26.
Iliaca vasa, glandularum catena aperta. XLIX. 18.
altero in latere tenuiora. XLVI. 17.
Iliacæ arteriæ dilatatae. XXXVIII. 40.
Ear. arteria angustior, & tenuibus parietibus.
LVI. 18.
valde flexuosa. XIX. 58. XXXVII. 30. XL.
23. XLII. 34. XLIX. 18. LX. 4.
altera. XLIII. 22.
prædura. LVII. 10.
intus rugosa, & fusca. XLIII. 22.
cum lineis parallelis secundum longitudinem.
LXIV. 2.
cum offe squamulis. XXIV. 16. XXXVII.
30. XL. 23. 24. XLII. 11. XLIII. 17.
LX. 4. 6. 12. LXVII. 11. 14.
cum offe duritie, & maculis albidis. XLII. 34.
cum offe inchoamentis. LXIV. 7.
cum sanguinolentis erosionibus. LXVII. 14.
Iliacæ venæ sanguine plurimum distenta. VIII. 27.
corrugatione quadam affecta. XL. 23.
Earum una duplo quam altera, longior. XLVIII. 34.
una latior; altera parietibus inter se coalescen-
tibus contracta, & per parva oscula in Ca-
vam influens. LVI. 10.
Earum Exterior durior ob crassiores tunicas, & quas-
dam intus chordulas. XXXVI. 23.
Ilium offium cum Sacro junctura laxata. XLVIII. 44.
alterius margo minutim perforatus. LIV. 4. 22.
alterum a facie interna operientes muscoli gan-
granosi. XXXIV. 25.
Innommatum os alterum amplius, & crassius. LXIX. 10.
antrorum magis prominens. LVI. 10.
inter ipsum, & peritonæum pus. Vid. Perito-
næum.
acetabulo profundiori, cujus superficies erat cavi
conici, & orificium amplius. LXIX. 10.
acetabulo sanguinolento. LVII. 2.
acetabulo cum supercilio offeo. LXIX. 10.
cum supercilio, duas offeas laminas inclu-
dente. LVII. 2.
acetabuli cartilagine hic illic exesa. LVI. 10.
fusca, livida, & hic illic rubente. LXIX. 10.
acetabulo naturali immutato, altero autem novo.
LVI. 12. 14.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

acetabuli mucilaginosæ glandulæ, & fovea pro
hac deficientibus. LXIX. 10.
alterius mucilaginosæ glandulæ major, Ibid.
Inguinales glandulæ præter naturam, aut crassiores factæ.
XXI. 19. XXXIV. 18.
Intercostales muscoli ex inflammatione veluti fugillati.
XXI. 45.
Intercostalia vasa perrupta. LII. 34. 35. LIII. 18.
Intestina connexa inter se. XVII. 17. XL. 9.
per flaccidas quasi membranas. X. 13.
ad mesenterium retracta. LXIX. 7. 18.
sursum compulsa. LVI. 12.
pene omnia sub jecur retracta, & per operien-
tem quandam membranam cum eo connexa.
LXVII. 17.
situ perturbato. XLV. 23.
tenuiora, quam solent. LXX. 5.
valde contracta. XXX. 7. XXXIX. 33. XLIX. 14.
tunicis subrigidis, & quasi exsiccatis. LXIX. 18.
laxis. XLIV. 21. LXVIII. 6.
prorsus inania, & conniventia. XXXVIII. 24.
distenta aere. V. 19. VII. 11. VIII. 25. 27. X.
11. XI. 13. XVII. 10. XXI. 9. 36. XXII. 10.
22. XXX. 4. XXXI. 5. XXXIV. 5. XXXVI.
20. XXXVIII. 22. XLV. 23. XLVIII. 28. 32.
LII. 8. LIII. 16. 18. LIV. 16. 35. LV. 10.
distentissima aere. XLVIII. 44. LIV. 2. 49.
distenta duris secretis. IV. 30.
continentia multam æruginosam, & per experi-
menta veneficam bilem. LXIX. 18.
materiam sanguinolentam. XXIX. 10.
serum lividum pure admisto. XXXIV. 25.
humorem atrum. LIII. 18.
materiam nigerrimam. XXXI. 5.
præter solitum grave olentia. XXI. 3. 9. 17.
XXXVIII. 12.
Intestina sanguinem habentia arctissime superficiei ad-
hærentem. LIII. 3.
pallida omnino. XXII. 10. XXXVIII. 16.
præternaturali colore acrius. XXX. 4.
bilis colore exterius late infecta. LXV. 5.
venis valde distentis. LXIX. 12.
hic illic rubentia. XXXV. 2.
ex flavo fusca. LXVI. 9.
sublivida. XLII. 13. XLII. 20. LXX. 7.
livida. XXVIII. 12. XXXIX. 14. XXXIX. 29. XL. 2.
hic illic. LXX. 5.
quasi fugillata. LIV. 22.
hic illic rubra, livida, nigra. XXXIV. 25.
rubentia. XXXV. 2.
quasi inflammata. XXXVIII. 52. XLIV. 21.
levi inflammatorio rubore suffusa. VI. 8. VII.
9. 11. VIII. 8.
alicubi. XXI. 3. XXVI. 21.
inflammata. XXXI. 25. XXXIV. 7. 21. XXXV. 12.
hic illic. LXIX. 15.
valde inflammata, & rubentia omnia. XXIX.
10. LIV. 20.
ex rubro viridia. LXV. 8.
gangrana affecta quadam. XXXV. 18.
nigricantia. XXXVIII. 30.
atra plerisque locis. LIV. 26.
perforata multis locis. XXXI. 2.
parvis tuberculis exterius inæqualia. XXII. 18.
XXXVIII. 34.
hydatidibus. XXXVIII. 34. 35.
Intestina Tenuia. Vid. Duodenum. Jejunum. Ileum.
intra imam pelvim extensa. XXXV. 10.
inter se arcte connexa, & in unum acervum con-
tracta. XXXIX. 26.
quadam per substantiam quasi cartilagineam inter
se nexa. XXXIX. 29.
nonnullis locis valde arcta. XXXV. 18.
aere valde distenta. LIV. 39.
pleraque. XXXVIII. 34. LXII. 5.
quadam globulis fecum plena. XXXIX. 29.
fluida subflava materia distenta. XXXIV. 9. 11. 12.
Intestina Tenuia quodam loco minimis tuberculis, aere
plenis inæqualia. XXVI. 21.
livida. XLVIII. 38.
quodam loco. LIII. 37.
ex cinereo fusca. LIV. 46.
ex livido variegata. IV. 24.
ex sublivido nonnihil rubentia. XXVI. 31.
ex fusco rubentia. XVIII. 2.
hic illic fusca, alibi rubentia. XXXV. 10.

c 3

fubru-

- fubrubentia, & dilatata. XVI. 38. XXXIV. 33.
fubrubra. LXIV. 5.
nonnulla, ex parte rubentia. XLV. 23.
valde rubentia. XXVI. 13.
ad magnos tractus rubentia. XXI. 17.
hic illic fanguineo colore. III. 2.
inflammari incipientia paucis locis. XXI. 23. 35.
XLVIII. 32.
quasi inflammata. XXI. 49. XLVIII. 37. LII. 8.
certo loco inflammata. V. 19.
pro majori parte inflammata. XX. 43.
hic illic inflammata. XXXIV. 9. 11. 18.
XXXIX. 26.
quadam quasi nigricantia. XXXVIII. 15.
fere omnia ex rubro nigrescentia. XXXV. 16.
nigrescentia quibusdam locis. XXXVIII. 34.
fere omnia. XXXIX. 26.
certo loco fuffulata, & nigra. LIV. 41.
gangranofa. V. 19.
nigra. XXXIV. 5.
nigerrima omnia. XXXV. 14.
Inteftina Tenuia ad quendam tractum fanguineis maculis intus diftincta. XXXIV. 33.
intus flava. LXII. 5.
cum Peyerii glandulis amplificatis. LXVIII. 12.
cum intus fufceptione. XXXIV. 33.
Inteftina Tenuia quzdam in hernia facculo. V. 19.
XXVI. 37. XXXV. 5. 9. 11. XLIII. 4. 5. 27.
parte dumtaxat fuorum parietum. XXXIV. 18.
tefticulo valide annexa. V. 2.
Inteftina Crassa. Vid. Cæcum Veterum. Colon. Rectum.
angusta. XLIX. 14.
nonnullis locis rubentia. XIV. 35. XXXV. 10.
LXV. 5.
inflammata. XXIV. 18.
nigra. XXXI. 14.
glandulis cruentis. Ibid.
erosis. Ibid.
Eorum Appendicula Vermiformis nulla. XXVI. 37.
turgidula, & rubens. XXX. 7.
in ficroto. XLIII. 2.
Jugulares glandula indurata. XVII. 19. XXIX. 12.
dura, & tumentes. LV. 20.
amplificata, duæ præfertim imæ, & purulentæ.
XXXIX. 12.
Jugulares venæ Internæ latiores. VIII. 11. XLIII. 22.
fanguine valde diftentæ. IV. 24.
Internæ, & Externæ fanguine diftentæ. XIX. 49.
Jugularis finiftra venæ tunica valde crassa facta.
XVII. 19.
- L**
Abrorum livor. XXIV. 34.
Lacrymalis Ductus Majoris coarctatus. XIII. 27.
canaliculi alterius, & puncti dilatatio. Ibid.
Lacrymalium Punctorum in aliis oclufio. Ibid.
Laryngis exteriores membranæ ftagnante fero turgidæ.
IV. 24. 26.
a tergo in duo veluti condylomata extuberantes. XLIV. 3.
vafa turgida. XXI. 30.
Larynx pultaceo pure obturata. XV. 13.
exterius livida, intus fubrubra. IV. 26.
gangranofa. V. 19.
ex rubro nigrescens. VIII. 25.
cum pustula variolarum. XLIX. 32.
cum tumoribus cancerofis. XXVIII. 9. 10.
interiore membrana rubicundior, & fubtumida.
XLIV. 3.
exulcerata. XV. 13.
Laryngis Annularis cartilago difrupta. XIX. 13.
Arytanoides altera quasi luxata, nec compari parallela. XLIV. 15.
Epiglottidis membrana crispata. VIII. 27.
tumida, coccinea, & fuppurari incipiens.
XLIV. 3.
Epiglottis minus fana. XLII. 39. 40.
ulcere perforata. XXVIII. 10.
cicatricibus deformata. XLIV. 15.
Lateræ ex fubrubro liventia. XXVI. 35.
Lien furtum compulfus. XXXIX. 2.
compulfus verus fericulum cordis. LVI. 12.
inferius fitus. XXI. 33.
prolapfus ad inguen, idque dexterum. XXXIX. 42.
- cum diaphragmate arctius nexus. XVIII. 2. XXI. 49. XXIX. 20.
cum ventriculo. XXIX. 20.
cum hepate. XVII. 6.
cum vicinis omnibus Partibus. XX. 26. XXII. 4.
Lien exiguus. XVI. 10. XXV. 10. XXVII. 16. 28.
XXX. 14. XLIV. 21. L. 4.
paulo craffior. XIV. 35.
craffior. XVIII. 2. XL. 23. XLVIII. 38. XLIX. 18.
craffior, & latior. XLIV. 19.
aliquanto major. XVI. 38. XIX. 58. XXIX. 12. 20. XXXVIII. 10. 16. XLII. 20. L. 48.
LIII. 24. 26. LIV. 37. 39. LVI. 31. LIX. 15. LXIV. 5. LXVIII. 6.
magnus. IV. 16. 24. 26. 30. V. 19. X. 19. XI. 6. XVI. 2. XVIII. 25. XXI. 6. 9. 24. 30. 33. 35. XXII. 22. XXV. 2. XXX. 12. XXXI. 2. XXXV. 10. XXXVI. 4. 23. 25. 29. XXXVIII. 30. 34. XLII. 34. XLIV. 7. XLV. 16. LXIX. 2. LXX. 7. maximus. XI. 11. XVI. 6. XX. 2. 30. 43. 51. XXII. 4. XXXVI. 11. 17. XXXVIII. 13. 18. XXXIX. 42. XLIII. 22. LII. 30.
prælongus. XLVII. 36. LII. 2.
longus adeo ut totum pene ventrem a finiftris impleret. XXXVI. 17.
in fe complicatus. LII. 30.
turgidus fputum fanguine. XXVII. 2.
Lien altera facie quibusdam granis fubafper. XLVIII. 38.
cum crassa crusta albicante. LVI. 17.
granis quibusdam miliaribus afper. XXVIII. 13. 34.
cum hydatidibus. XXXVIII. 34.
albicans. X. 13. XXI. 9. 30. XL. 23.
latis albis maculis diftinctus. IV. 24. V. 17.
pallidus. XXX. 7.
colore fubcaruleo. LXII. 5.
perofcuro. XI. 6.
æquo lividiore. LXII. 20.
dimidia ex parte. LIV. 26.
fubniger. XLVII. 12.
oblongis maculis nigricans. IV. 30.
niger. XVII. 10. XVIII. 30. L. 48. LVI. 17.
perniger altera facie. XXXI. 17.
ad rubrum inclinans. XX. 39.
rubens altera facie. XLVII. 36. LIX. 15.
inflammatus. XXXIV. 21.
gangranofa livore ex parte infectus. XXI. 29.
36. XXXIV. 11. 18. XXXV. 16.
fphacelo affectus. XXXV. 14.
tunica crassa facta. VII. 9.
dura ex parte. VII. 11. XXIV. 18.
cartilaginea ex parte. VII. 9.
offea ex parte. X. 19. XL. 23. XLIX. 18.
Lien laxus. IV. 9. 16. 24. 26. VII. 9. X. 19. XIX. 58. XXI. 9. 30. 35. XXII. 8. XXIX. 20. XXXIV. 11. XL. 23. XLVII. 36. 1. 48. LVI. 31. LXIX. 2. laxiffimus. XXI. 23. XXV. 10. XXVI. 31. XXVII. 28. XXXVI. 29. XLIII. 22. LII. 8. LIX. 14. LXVI. 6.
firmior paulo, quam æquum fit. LIV. 46.
durior. XVIII. 25. 30. XXI. 49. XXII. 22. XXXIII. 4.
prædurus. XVII. 10. XXXVIII. 6.
Lien intus pallidus. XIX. 58. XXIX. 12. XLVIII. 38. LII. 30.
colore carneo. XLV. 19. XLVIII. 37. LXIX. 2.
ex fubstantia compacta, & fine fanguine. XXXVIII. 30.
cum folidiori quodam corpore. XXXVI. 11.
cum offe fphærico intra extimam partem. XX. 41.
Lienis ligamenta craffiora. XLIX. 18.
vafa exterius amplificata. XXXVI. 17. XXXIX. 42.
vena craffior. XXVII. 16.
arteria vix flexuofa. XXXVI. 23. LIV. 37. LXVII. 11.
fine ullis prorfus flexibus. XLIV. 19. LXX. 7.
flexuofiffima. XL. 24.
latiore. XL. 22. 23. 24.
tenuiore. LIV. 37.
primum tenuiore, deinde latiore. XLIX. 18.
tunicis craffioribus. XL. 24.
cartilagineis. XX. 26.
alicubi offeis. XL. 24.
fere ubique ex offibus. XL. 22. Vid. & Splenica arteria.

Lingua

- Lingua prælonga. XLVIII. 30.
craffior facta. VIII. 25. XLIV. 3.
Linguz vafa per fuperiorem faciem craffiuscula. XLIV. 3.
glandulofa: expansio hic illic ulcufculis: erofa. XLII. 40.
cicatricofa. XLIV. 15.
Livor cadaveris. III. 24. IV. 4. 16. 21. 26. VII. 2. 11. 13. VIII. 4. 25. XVI. 30. XIX. 3. 5. 20. XXIV. 13. XXVI. 13. LIV. 20. Vid. etiam Abdomen.
Collum. Dorsum. Facies. Labra. Latera. Pectus.
Lumbaris regio nigra. LIV. 26.
Lumborum mufculi concreto fanguine infarti. LIV. 25. 26.
colore, laxitate, & difjunctione fibrarum peccantes. LVII. 17.
a facie interiore vulnerati. LIV. 37.
Lumbrici teretes in ventriculo. XLVIII. 37.
in intefinis. XXXV. 14.
in Tenuibus intefinis. XXXV. 16. XLVII. 12. LXII. 2.
plurimi. XVI. 38.
in Jejuno. XXXIV. 33.
in Ileo. XIX. 17. 18. XXX. 20. XXXIV. 9.
in Coli initio. LIV. 49.
- M**
Macula per cutem purpurea. IV. 9. X. 2. 7.
Mamma hic illic dura. XXI. 47.
cum humore intus viridi, & atro. Ibid.
cum offeo intus corpore. L. 41.
cum corporibus ex fcirrholis in cancerofis, & qualiter, degenerantibus. L. 48.
Mamilla virilis, intus habens materiam, calcis fimilem. L. 45.
Manuum quidam mufculus, a dextris gracilior, & tendineus; a finiftris contra. LX. 6.
digiti contracti, & rigidi. XXVII. 2.
rigidiffimi. LXII. 5.
Manus palmæ nonnulli tendines, mufculi, nervi vulnerati, aut læsi. LIV. 44.
Maxillæ archiffime conftrictæ. IV. 26.
Maxilla inferior æquo longior, & anguftior. XLVIII. 50.
in ejus altero capitulo excrefcencia offea. LVI. 21.
cartilagine interarticulari incifuræ quædam. Ibid.
Maxillares Internæ glandulæ æquo majores. LXIII. 19.
altera indurata. XXXVIII. 9.
Mediastinum finiftrorū compulfum. XVI. 26.
opertum ex parte rete tum fubflavo, tum fanguineo. XXI. 30.
craffius factum. XVI. 26.
circa medium tuberculis febaceis obfitum. LXVIII. 12.
vulneratum. LIII. 3. 26. LXIX. 4.
Medulla Oblongata. Vid. Cerebri.
Medulla Spinalis. Vid. Spina.
Medulla Spinalis nulla. XLVIII. 48. 50.
extra vertebrarum tubum. XII. 16.
ejus Meninges fanguine fuffusæ. LX. 4.
Meninges Dura adherens Arachnoidi. XLIX. 16.
ejus, & ipsius nervorum vafa fanguine turgida. X. 17.
circum eam effusus fanguis. III. 2. LX. 4.
effufa aqua. IV. 7. 21. 24. 30. V. 11. XV. 6.
ad ejus initium. LI. 27. 28.
Medulla Spinalis laxa valde. LXX. 5.
ex ejus externa parte aqua non pauca effluens. XXXVII. 2.
ex ipfa fanguis expreffus. LII. 5.
Membranæ omnes fectioni, aut difcifioni valde renitentes. XLIV. 3. LX. 10. LXVII. 17.
Membraneus folliculus plumbeo globulo circumnatus. XXVII. 28.
Mefenterium contractum. LIX. 18.
fe extendens in hernia faccum. XXVI. 37. XXXIV. 9. 11.
ibique quasi carneum. XXXIV. 5.
ejus pinguedinis minimæ particula, tumultuario motu fe agitant. XXXI. 5.
Mefenterium inflammatum. XXXIV. 18.
ex rubro viride. LXV. 8.
nigricans. XXXVIII. 30.
vulneratum. LIV. 33. 35.
intumescens. LIV. 35.
Mefenterii glandulæ amplificatæ. XXIV. 18. XXVII. 16.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.
- XXIX. 20. XXXVIII. 34. XL. 23. XLVII. 24. XLVIII. 38. XLIX. 18. LIV. 39. LX. 12. LXIV. 7. LXV. 5. LXVI. 6. LXX. 7.
quædam valde amplæ, & purulentæ. XXIX. 12.
duriufculæ, & fcirrholæ. XXVII. 16. XXXVIII. 34.
in tumorem faniofum verfæ. XXXI. 2.
Mefenterii obftructio aliqua. XXX. 10.
crebra tubercula. XXII. 18.
tuberculum offeo lapideum. XXXVI. 23.
peculiaris globulus pinguedinis. XLIV. 3.
tumores. XXXIX. 9.
tumor magnus. XXXIX. 5.
maximus. XXXIX. 2.
abfcelfus repente difruptus. XLVI. 20.
abfcelfus multi parvi, & ulcufcula. XXXIV. 21.
tumores febacei. LXVIII. 12.
Mefocoli pars rigida, & rubris maculis diftincta. LV. 10.
in ejus finiftra parte febacei tumores. LXVIII. 12.
Mola spuria cum fetu edita. XLVIII. 9. 10.
Muliebria. Vide Clitoris. Nymphae. Ovaria. Pudendum. Tubæ Fallopp. Vagina. Urethra. Uterus.
Mufculi pallidi. LI. 19.
colore fufco, & obfoleto. LXIX. 2.
laxi. XI. 11. 13. XIX. 58. XXXV. 10. LII. 8. LXIX. 8.
inter eos abfcelfus plures. LIII. 24.
Mufculi, Spinæ adfiti a facie interiore vulnerati. LIII. 40.
- N**
Nares cadaveris. Ex iis pus. V. 19.
spuma fanguinolenta. XXVI. 35.
aqua fetens. XLVIII. 44.
Narium polypi, a glandulofa membrana glandulofi incipientes. XIV. 18.
Nervi. Vid. Cerebri. Medullæ Oblongatæ.
Nervulus ex Cervicalibus facile compunctus. XIV. 3.
Nervus Cruralis Posterior erofus. L. 11. 55.
Nervi Intercostales trunco vulnerati. LIII. 40.
Nervus Opticus extenuatus. XIII. 8. 9. LII. 30. LVI. 21. LXIII. 4. 8.
fubfufcus. XIII. 9.
cinereo colore. XIII. 8. LVI. 21. LXIII. 8. carneo obfoleto. LII. 30.
tunicis craffioribus. XIII. 8. 15. LII. 30. LVI. 21. LXIII. 6.
contans ex fubstantia æquo pauciore, & humidior. LXIII. 6.
æquo durior. XIII. 9. LXIII. 4.
cavus, plenusque humore turbido. XIII. 8.
fubstantia fanguinolenta. LVI. 21.
mucofa fubstantia carnei obfoleti coloris. LII. 30.
Nympharum muliebrium altera longiffima, aqua ejus fubstantia interfufa. XLVII. 12.
- O**
Occipitis os leviter exterius incifum. LI. 49.
fiffum. Ibid.
totum fiffura lata. LI. 51.
carie erofum, & pertufum. LII. 38.
Oculus exterius putrefcens. LI. 7.
altero minor. LXIII. 6.
minor factus, & humilis conij figura. LII. 30.
figura non fatis fphærica. LXIII. 2.
Oculi Cornea minor facta. LII. 30. LXIII. 6.
figura non naturali. LII. 30.
opaca. XIII. 17. LII. 30. LXIII. 2. 4.
intus inæqualis. LXIII. 2.
foveolam excavatam habens. XIII. 17.
Uvea non integra. LII. 30.
Iris ad Corneam adherens. XIII. 17. LXIII. 2.
Pupillæ inæquales. LXIII. 10.
Choroides arctius adherens Sclerotica. LXIII. 2.
Retina fanguineo colore. XIX. 8.
peffime fe habens. LXIII. 4.
offea facta. LII. 30.
alia intra oculum offificatio. XIII. 9.
Oculi Aqueus humor fubater, Cryftallinus, & Vitreus nulli. LII. 30.
Cryftallinus ad Corneam adherens. XIII. 17. LXIII. 4.
minus craffus, quam æquum eft. XIII. 15. LXIII. 6. 10.
plurimum imminutus. XIII. 17.

anteriorius inaequaliter excavatus. LXIII. 2.
in latere mutilatus. XIII. 15.
vix quarta parte superites. LXIII. 4.
anteriorius albus, cetera albidus. LXIII. 6.
albus, & opacus. XLI. 17.
Subopacus. LXIII. 10.
ex duabus substantiis, albida, & fusca. XIII. 15.
colore intus flavo obsoleto. Ibid.
feriem intus continens nigrarum particularum.
LXIII. 6.
aequo plus continens aquei humoris. Ibid.
mollior, quam debet. XIII. 15.
durus, & humidus. LXIII. 10.
durus, & siccus. LXIII. 10.
Oculi Vitreus humor magna ex parte in aquam con-
versus. LXIII. 6.
instar lentae pituitae. XIII. 15.
pestime se habens. LXIII. 4.
Oculi cæci constitutio. XIII. 8. 9. LXIII. 2. 4. 6. 10.
Oculi nervus Opticus. Vid. Nervus.
Trochlearis musculi cum sua trochlea coalitus.
LXVII. 9.
Oculi orbitæ fornice leviter erosus. LI. 7.
Œsophagus compressus. XVII. 19. 25. XVIII. 22.
cum erosionibus gangrenosis. XXIX. 20.
Œsophagi summa pars ex rubro nigrescens. VIII. 25.
imix tractus ruber, & latissimus. XXXVII. 30.
inflammatus. LIX. 15.
Omentum furtum retractum. IV. 19. 26. V. 6. VII.
11. XI. 6. XXIII. 4. XXVII. 16. XXXVI. 25.
XLII. 34. XLV. 23. LII. 2. 30. LIV. 39. 46.
LV. 90. LVI. 31. LXIV. 5.
furtum revolutum, extensumque. XXIX. 12.
furtum in se contractum, & in scirrhum conver-
sum. XXXIX. 26.
furtum ex parte retractum, & ventriculum ope-
riens. LIII. 40.
dextrorsum tractum. XXXIV. 9.
intra scrotum descendens. II. 20. XXI. 15. 19.
XXXIV. 9. XLIII. 2. 31.
intra sacculum omphaloceles. XXXIV. 11.
bubonocæles. XXXIV. 18.
valde brevis. V. 17. VII. 11.
prægrande. XXV. 4.
Omentum annexum peritoneo. XXII. 18. XXX. 7. XLII. 20.
intestinis. XXI. 33. XXXIV. 21. XXXVII.
30. LVII. 2.
mesenterio. XXII. 18.
uteri fundo. XLVII. 14.
Omentum crassissimum; & præpingue. XIV. 27. XLVII. 14.
extenuatum, & macrum. XXX. 7. XXXVIII.
4. XXXIX. 2. XLII. 20.
flaccidissimum. XXIII. 4.
rigidum. LV. 10.
ferme consumptum. XXX. 22.
in frusta disceptum, in ventris aqua natantia.
XXXVIII. 30. 34. XXXIX. 2. XLVII. 8.
Omentum cum venis valde distentis. LIX. 12.
cum hydatidibus. XXXVIII. 4.
cum glandulis majusculis. XLIII. 22.
intortum instar funis. XXV. 4.
contortum in varii coloris extuberantias. XXIX. 6.
ex parte in teres corpus mutatum. XXXIV. 9.
XXXVIII. 34.
Omentum maculis rubris distinctum. LV. 10.
inflammatum. XXXIV. 18.
pinguedine sublivida. LV. 11.
quasi fugillatum. LIV. 22.
nigricans. XVI. 30.
ex subviridi fuscum. XXXVI. 25.
virens ex parte. LIII. 24.
globulis quasi glandulosis opertum. XVI. 30.
XXII. 18.
tuberculis sebaceis plenum. LXVIII. 12.
cum multis parvis abscessibus, & ulcusculis.
XXXIV. 21.
vasis sanguiferis ruptis. LIV. 14.
ob prægressum olim vulnus, peritoneo anne-
xum. LXVI. 9.
Oris distortio. XIX. 3.
ex ore cadaveris spuma. XXVI. 35.
humor sanguinolentus. IV. 16. XXVI. 35.
XXVII. 2.
putrida materia multa. XXXV. 14.
pus. XXII. 6.
Ossa. Vid. Cranium. Cruris. Femoris. Fibula. Frontis.

Hyoides. Ilium. Innomiatum. Occipitis. Oculi
orbitæ. Sincipitis. Pubis. Temporis.
Ossa flexilia, & mollia facta. LVIII. 4. 5.
spongiosa facta in superficie, cariola in medi-
tullio. LVIII. 4.
quæ nulla cura fieri alba potuerunt. XLVIII. 50.
Ovaria nulla. XLVI. 20.
alterum prorsus deficiens, alterum parvum, &
morbidum. LXIX. 16.
alterum altero brevius. XXIX. 10. 20. XXXV.
16. XLVIII. 35.
in hydatides, & quales, conversa. XXXIX. 12.
ad ipsa hydatides. XLVII. 16.
magna, & quales. XXI. 47. XXXIX. 12.
XLVI. 29.
ex altero extans hydatidis. LV. 10.
ad alterum corpusculum cavum, dif-
ruptæ hydatidis vestigium. XLVII. 12.
Ovariorum ligamentum proprium crassius. XLV. 16.
XLVIII. 32.
Ovariorum alterum non ita sanum. XLVIII. 32.
alterum cum Tuba, & Colo glutinatum, abscif-
su ex parte consumptum. XLVI. 27.
utrumque cum Tubis, & earum ligamentis con-
futum, & in massam verum sebaceam laceram.
XXXVIII. 34.
Ovaria grandiora. XXII. 22. XXIX. 12. XXXIX. 33.
XLV. 21. LII. 4. LXX. 10.
suo pondere pone uterum tracta. XLV. 21.
humore turgidiora. LII. 4.
ab inclusis cellulis tumida. XLV. 23.
alterum grandius aquam continens. LXVIII. 6.
distentum ab interna hydatide. XV. 8.
XLVIII. 34. LVI. 21.
in magnum tumorem cellulofum amplifica-
tum. XXXIX. 14.
vesicularem maximam ex parte. XXXIX. 37.
aliqua ex parte. XXXIX. 39.
in tumorem 25. librarum expansum. Ibid.
Ovaria longiora. XLV. 16.
strigosa. XXVI. 31. XXXIV. 33. XLV. 16.
XLVI. 24. 29. XLVII. 28. 30. LV. 10. LVI. 17. 20.
parva. XLVII. 30.
in tenuem laminam depressa. LVI. 17.
inæquali magnitudine. LVI. 20. LX. 10.
Ovariorum superficies nigra. XXI. 47.
tuberosa facta ex hydatidibus. LXX. 10.
quasi in tessellatam divisa. XLVI. 17. LVII. 14.
maxime inæqualis. LVI. 10. 20. LXI. 7.
tunica quasi cicatricosa. LII. 28.
quasi ulcusculo perforata. LII. 28.
hic illic quasi cartilaginea. XXXV. 16.
Ovaria ex substantia subalba molliore. XLVII. 4.
alterum in sebaceam materiam conversum.
XXXIX. 33.
mollius, & quasi gelatinosum. XLVI. 27.
Ovaria duriuscula. LXI. 7.
indurata. XVI. 4. XX. 11. XXI. 47. XXII. 22.
XXIII. 4. XXXIV. 33. XLV. 16. XLVII.
31. L. 4. LII. 2. LVII. 14.
pene tota scirrhusa. XXXVI. 17.
scirrhusa. XV. 13. XLV. 21. XLVI. 17. LXVI. 4.
alterum. XXXIX. 33. 37.
Ovaria sine ullis vesiculis. XLVII. 4. 31.
sine ullis naturalibus vesiculis. XLVI. 29.
XLVII. 30.
cum vesiculis plenis feri per coctionem evane-
scentis. LII. 28.
cum cellulis nigris. XXII. 22. XLV. 23.
XLVII. 12. 28.
viridibus, flavis, subflavis, albisve. XXI.
29. XXIII. 4. XLVII. 30. LII. 6. 28.
continentibus humorem sanguinolentum.
XXIII. 4.
sanguinem femiconcretum, aut con-
cretum. XXIX. 12. XLVII. 12.
XLVIII. 44. LII. 6.
nigros globulos. XXI. 24. 29.
XXXIX. 37.
subfuscum humorem, & flava qua-
dam corpora. XXXVI. 17.
pus album. XLV. 23.
aut inanibus. XXI. 29. XXIII. 4. XXIX.
12. XXXVIII. 28. XLVI. 27. XLVII.
12. 30. LX. 6. 10.
cum cellulis ferme cartilagineis. LII. 2.
offeis.

offeis. XLVII. 28. XLVIII. 44.
Ovaria cum sanguine femiconcreto. XXI. 47. XXVI. 13.
cum globulis albidis. LXIX. 16.
Ovariorum vasa sanguifera. Vid. Spermatica.
P
Pancreas valde extenuatum. XXX. 14.
aequo majus. XXX. 10.
crassius factum. XXIV. 12. XXXV. 16.
ex parte. XVI. 36.
excrefcens ex parte in substantiam albam, &
mollem. XXIX. 12.
in tumorem album, durumque. XXXVIII. 28.
Pancreas candidum. XXX. 7.
ex parte rubens. XLV. 23.
quali inflammatum. XXVI. 21.
ex rubro nigricans, ex parte. XXVI. 31.
Pancreas duriusculum. XXI. 17. 33. XXVI. 31. XXX.
7. XXXVIII. 34. XLVII. 12.
durum. IV. 16. V. 19. XVI. 36. XXII. 22.
XXVII. 2. XXIX. 12. XXX. 10. 12.
lobulis distinctis, & exsiccis. XXX. 7.
& firmioribus. XLV. 23.
ex induratis quasi globulis. XXXV. 16.
tuberosum. XV. 11. XXX. 10.
sebaceis tuberculis plenum. LXVIII. 12.
cum arteria offea. XVI. 12.
Parotide in glandula materia tartarea. XI. 15.
Parulis. IV. 26.
Patellæ cartilaginea crusta fulcata, & quasi attrita. LVII. 14.
Pectus. Vid. Thorax.
Pectus quodam loco lividum. LII. 15.
Pectoris gibbus. X. 13.
angustia. XLVI. 17.
inter musculos aqua. XXXI. 2.
Pedis glandula subcutanea. L. 15.
Penis tensio in cadavere. XIX. 19.
præputium arctius. LII. 30.
cum ulcusculis. VIII. 6.
nigricans. LXII. 5.
cum glande, ad gangrenam vergens. XVIII. 25.
glans cicatricosa. XLII. 34. 39. 40. XLIV. 12. 15.
urethra. Vid. Urethra.
Pericardium dilatatum. LXIV. 19.
phlogosi affectum. XLV. 16.
inflammatum. VII. 11.
vulneratum. LIII. 3. 26.
crassius. XVIII. 34. XX. 20. 35. XLIII. 17.
XLV. 16.
ex parte. LIII. 29.
crassissimum alicubi. XXII. 10.
durius. X. 19. XVIII. 34.
cartilagineum alicubi. XXII. 10.
cum alba macula. XXXV. 12.
Pericardium cordi adherere incipiens. LXII. 5.
per mucosam subflavam materiam. XVIII. 25.
per fibras paucas. XXXVIII. 22.
multas. XXXVIII. 13.
cordi adherens ex parte. XXV. 15. LIII. 29.
LVI. 12.
per duo valida quasi ligamenta. XXIV. 2.
cordi undique adherens. IV. 19. V. 19. VIII.
6. XXII. 4. 10. XXIV. 12. XXX. 7. XXXV. 12.
valide nexum. XLIX. 4.
adherens auriculæ dextere, & vasis magnis. XXX. 7.
Pericardium intus opertum pseudomembrana polyposa.
XLV. 16.
albidis hic illic concretionibus. XX. 35.
36. XXI. 2.
corpore quodam reticulari. XX. 20.
Pericardium sine aqua. VII. 2. XI. 13. XX. 24. XXXIV.
18. XXXV. 16. XXXVIII. 13. LXII. 5.
aquam vix ullam habens. IV. 21. VII. 9.
XXII. 16. XLIX. 2. LI. 20.
paucam, aut mediocri copia. XX. 55.
XXVI. 37. XXIX. 10. XXXVIII. 2. XL.
23. 26. LVI. 17.
non ita paucam. I. 2. XVII. 14. 25. XX.
2. XLIII. 17.
multam. X. 11. XVI. 2. 43. XX. 41. 47. 59.
XXI. 2. 17. XXII. 14. 18. LI. 19. LIII. 9.
plurimam. 16. 34. 36. 40. XVIII. 28. XLIII. 29.
aqua plenum. X. 2. XVI. 19. 21. XX. 11. 13. 30. XXII.
6. XXV. 15. XXVI. 20. XXVIII. 12. LIII. 18.

valde distentum. XX. 35. 36. XXIV. 2.
XXXVIII. 6.
maxime distentum. XXXVIII. 10.
Pericardium aquam continens limpida multam. XVI. 6.
albicans plurimam. XLV. 16.
turbida, aut subturbidam. V. 17. X. 13.
XX. 53. XXI. 9. 24. 36. XXII. 24. XXIV.
34. XLII. 11. XLV. 23.
feri vaccini similem plurimam. XX. 57.
flavam, aut subflavam. VII. 11. VIII. 27.
X. 7. XVII. 10. 21. XX. 20. XXI. 9.
30. 34. XXII. 22. XXIII. 6. XXIV. 13.
XXXVIII. 34. LII. 8. LIV. 37.
subflavam cum crassis, & mucosis quasi te-
lis. XVI. 38.
urinae similem. XXVI. 33. LXIV. 5.
ex flavo virentem. XVI. 30. XXI. 17.
XXXVIII. 30.
ex flavo subrubram. XXI. 33.
subrubram. XXI. 19. 24. 29. XXVII. 12.
XXXI. 2. XLV. 23. LII. 8. LIV. 39.
rubentem. XVIII. 2.
subcruentam. III. 2. IV. 24. XXVI. 35. XXX. 10.
cruentam. III. 26. IV. 26. XXI. 3. XXXVI.
23. XLIV. 3.
crassam. XI. 11. XVI. 17.
purulentam multam. XXIV. 2.
Pericardium sanguine plenum. XXVI. 5. 7. 13. 15. 17. 19.
XXVII. 2. 5. 8. LIII. 7. LXIV. 13. 15. LXIX. 4.
semiplenum. XXVI. 21. XXVII. 28. LIII. 26.
continens pus flavum, mucosum, non multum.
LIII. 29.
Pericranium a succis gelatinæ similibus crassius factum.
I. 4.
a sanie erosum. LI. 5.
Peritonæum lividum. XLI. 13.
parvis globulis asperum. XVI. 30. XXII. 18.
XXXVIII. 34.
duris quasi glandulis intus opertum. XLVII. 8.
Peritonæo innatus tumor. XXXVIII. 51. 2.
continens intra ipsum erosum aquam pluri-
mam foetidam. XXXVIII. 52.
Peritonæum inter, & musculos aqua plurima putridif-
sima. XXXVIII. 51.
Peritonæum inter, & os Innomiatum plurimum pu-
ris. LVII. 20.
Pharynx rugosa facta. XV. 15.
plena spumæ ex flavo virentis. VIII. 25.
foetens quasi ex inflammatione in gangrenam ver-
gente. XXI. 29.
lateribus iusto crassioribus ex substantia quasi glan-
dulosa viscida. XLII. 34.
ex rubra nigricans. VIII. 25.
cum ulcere. XXVIII. 12.
cum tumoribus cancriosis. XXVIII. 9.
cancrosis exulceratis. XXVIII. 10.
cum vasis turgentibus. XXI. 30.
Pinealis glandula. Vid. Cerebri Medulla Oblongata.
Pinguedo alicubi tenacissima. LXIX. 2.
Pinguedinis color fuscus. III. 26.
globus sub cute, pugni magnitudine, ad cartila-
ginem ensiformem. XIX. 58.
Pituitaria glandula. Vid. Cerebri Ventriculus Tertius.
Pleura certo loco arctissime adherens costis, & quasi
callosa. L. 48.
facile avellenda. VII. 11. 13. XXI. 9. LII. 8.
crassior facta. VII. 11. XXI. 29. 30. 35. 36.
XXXIV. 18.
plurimum. XVI. 30.
offea facta. XXI. 19.
aspera parvis globulis. XVI. 30. XIX. 13.
rubris exiguis quasi tuberculis. XXI. 32.
tuberculis offeis. XXI. 19.
quasi offeis. XXI. 23.
evidenter læsa. XXXI. 14.
leviter rubra. XX. 51. 53.
rubicunda. VII. 11. 13. XVI. 40. XXI. 33. 34.
XXII. 16.
roseo colore ad non parvos tractus. XLV. 16.
quasi a minutis ictibus hic illic. XVI. 30.
inflammata. XX. 55. 56. XXI. 45.
livescens, & subnigra. XXI. 35. 45. LIII. 14.
femicorrupta, & laxissima. XXI. 36.
putrida. LII. 8.
Pleura, laxa quasi membrana intus operta. XX. 47. 56. 59.
certo loco. XLV. 16.
flava,

- flava, & tenui. XXI. 9. 17.
firma ad magnum tractum. XL. 23.
ob ejusmodi membranam adhaerentem corruptio
pleurae, dumtaxat apparet. XX. 56. 59.
Pleurae strumosi tumores. LXVIII. 12.
Pleuram inter, & costas non parvus tumor. LIII. 32.
Plexus Choroides. Vid. Cerebri Ventriculi Laterales.
Poplitea arteria aneurysmata. L. 9. 10.
Prostata glandula parva. XXIV. 18.
extumescens. XLI. 13. XLIX. 18.
Prostatae excrecentia. XLI. 6. 18. XLII. 11. XLIII.
24. LXVI. 6.
durities magna. XLI. 13.
utraq. superficies nigricans. XLI. 13.
superficies interna exulcerata. XLII. 28.
cum tribus finibus brevissimis. XLIV. 15.
cum granulis quasi tabacci ad ejus oscula.
VII. 11. XXIV. 6. XLIV. 21. 22.
Prostata, intra ipsam plurima ejusmodi granula. VII.
11. XLIV. 19.
cavum iis granulis refertum. XLIV. 20.
cavum inane. XLIV. 19.
sinus, materiam quasi calculosam continens.
XLII. 13.
Prostatae Caruncula. Vid. Seminalis.
Pubis ossa, inter se fere disjuncta. XLVIII. 44.
Pudendi muliebris parva tubercula rubra. XLVI. 17.
phlogosis. Ibid. & XLVII. 14.
gangraena imminens. XLVII. 12.
Pudendum muliebre. Vid. etiam Clitoridis. Nymphae.
Pulmones minus sani. XXVI. 37. XLIII. 24. LIII. 32.
peffime constitutus alter. LIII. 29.
leviter laxaeque cum pleura nexi. XXI. 32. LIV. 46.
in ipso cum pleura nexu interjectum habentes
ferum turbidum non paucum, aut quasi saniem.
XXI. 27. LIII. 16.
undique pleurae annexi. III. 20. 35. XXI. 4. 9.
29. XXIV. 11. XXXVIII. 22. 34. LVI. 31.
alter dumtaxat. LIII. 29. LXIV. 19.
pene undique, aut magna ex parte. IV. 16.
30. V. 17. VI. 12. VII. 13. XVII. 17. 21.
XVIII. 2. 14. XIX. 58. XX. 11. 24. XXI.
19. 24. 33. 35. 36. XXII. 22. XXVI. 35.
XXIX. 30. XXX. 7. XXXIV. 18. XXXVIII.
13. XL. 23. XLIII. 29. XLVI. 16. LV. 10.
certa dumtaxat facie, aut parte. II. 19. XI. 11.
XVI. 8. XX. 47. XXI. 30. XXXI. 14. XXXV.
16. XLI. 4. XLIII. 5. XLVII. 12. LII. 8.
alter solum. III. 26. IV. 19. 26. V. 6.
VII. 9. X. 5. 9. XVI. 10. 14. 30. 34.
XVII. 19. XX. 3. 16. 26. 28. 35. 36. 51.
XXI. 3. 17. 27. XXII. 4. 8. 10. XXIII. 4.
XXIV. 34. XXV. 10. XXVI. 33. XXVII.
2. 28. XXX. 4. XXXIV. 15. XXXVI.
23. XXXVIII. 6. 15. 16. 18. XLII. 11.
XLIII. 17. XLIV. 3. XLV. 23. XLIX.
10. L. 48. LI. 6. LIII. 9. 16. 40. LIV.
39. LIX. 12. LX. 6.
cum pleura nexi post inflammationem. I. 2. IV.
19. 20. VII. 13. XXI. 4. 5.
arcte cum pleura nexi. XX. 39. 41. XXIX. 18.
XLIII. 22.
alter. XX. 43. 53. LIII. 37. LXIII. 8.
LXX. 10.
cum mediastino alter, ambove. XX. 11. 13. 39.
XXIX. 18.
Pulmones. Alter fursum retractus. LIII. 40.
alter retrorsum, deorsumque compulsum, &
compressus. XVIII. 25.
parvi, aut contracti alter, ambove. XVII. 25.
XXII. 6. 8. XXVII. 12. XXX. 12. L. 4. LIV. 6.
concidentes, & flaccidi alter, ambove. IV. 19.
XVI. 12. XXIV. 11. XXVII. 28. XXX. 14.
XLIII. 24. LIII. 29. LIV. 46. LIX. 12.
Pulmonis dexteri lobus medius emortuus. X. 19.
Pulmones turgidi, praesertim ab aere. IV. 9. 24. XV.
6. XVIII. 2. 14. 34. XXVI. 33. XXIX. 12. 20.
XXXVII. 2. XXXVIII. 30. XL. 4. XLI. 4. XLV.
16. XLVIII. 38. LI. 50. LVII. 10. LXII. 5.
turgidi lobis inferioribus, aut in crepidinibus.
XIX. 49. XLII. 11.
Pulmones tumefacti. VIII. 4. 25. XXI. 45.
alter dumtaxat. VI. 12. XX. 5. 51. 59. XXI. 6. 9.
11. 15. 17. 23. 33. 34. XXXVIII. 4. LIII. 18.
Pulmones duri. VII. 4. 9. X. 19. XVI. 2. 4. XIX. 58.
XX. 24. 47. 49. XXI. 6. 17. 24. 27. 30. XXIV.

cum

- cum ulceribus. XXII. 15.
alter cum ulcere. XX. 5. 43. 63. XXII. 14.
16. 18.
cum ulcere cancroso. XX. 39.
Pulmonum alter, ambove cum tuberculis, aut nondum,
aut jam suppuratis. I. 2. VII. 13. XVII. 25. XX.
49. XXI. 27. XXII. 6. 14. 15. 18. XXVI. 29. LI.
17. 20. LIII. 16. LX. 2.
cum steatomatibus purulentis. XXII. 22.
cum ichore purulento, aut puriformi. XIX. 49.
XXIV. 13. XXX. 4. LXIV. 5.
cum humore putrido. VI. 12. XX. 7. 45. XXI.
45. XXII. 4.
cum finibus quasi quibusdam, varium pus conti-
nentibus. XXI. 33.
cum multo sanguine. II. 19. IV. 21. VIII. 4.
25. 27. XIX. 51. XXVII. 2. 12. LI. 54.
cum multo fero, etiam sanguinolento. XVII. 19.
XXI. 33. XXX. 2. XXXIV. 18. XXXVI. 17.
cum spuma. V. 11. XVIII. 30. 34.
cum gelatina subruenta. XVII. 21.
cum spumoso humore. VI. 12. VII. 11. XXI.
29. XXVI. 31. XXXVI. 11.
cum catarrhali materia. XIII. 3.
cum fulvo humore multo. XXI. 23.
cum cellulis inanis intra substantiam ex livi-
do atram. XXI. 19.
cum vesiculis ex quibus constant, dilatatis. XXII.
12. LXII. 5.
Pulmones cum exiguis calculis. XI. II. 2.
cum globulis pluribus tartareae materiae. XVII.
19. XLVII. 12.
cum substantia alba, quasi ex granis tartariza-
tis. XXI. 36.
cum petrosis granis passim per tunicam. LXVIII. 12.
Pulmones tephacei. XV. 25.
Pulmonum alter vulneratus. LIV. 10.
disruptus. LIII. 33.
Pulmonum bronchia. In his pars ciborum. LIII. 26.
ferum non paucum. IV. 24. 26. V. 17.
spuma rubescens. IV. 16.
humor sanguinolentus. XXI. 34. XXIII.
6. XXVI. 21.
sanguis. XXXV. 2.
pus, aut puriformis materia. XVI. 30.
XXI. 29. 30. XXIII. 6. XXVI. 33.
XLI. 23. LX. 6.
Pulmonum Bronchiales glandulae plures quam soleant.
XLVIII. 38.
plures, & crassiores. XVIII. 2. XXI. 33.
amplificatae XVII. 14. 17. 18. XLIII. 17.
29. XLVIII. 38. LIV. 37.
non omnes sanae. XXI. 29.
duriore factae, majores, & purulentae. XXIX.
12.
tartaream materiam intus habentes. XLVIII. 38.
Pulmonum alterius vasa sanguifera cum bronchiis ar-
ctissime nexa. XXI. 4.
eorum vasorum quoddam dilatatum. Ibid.
Pulmonaris arteria latior. XXIII. 6. XXV. 10. XXVII.
28. LXIV. 12.
in ea multus sanguis. XXVI. 21. 31. XXVII.
2. XLV. 23.
concretio polyposa. VI. 12. VII. 11. XLV. 23.
in ejus ramis sanguis concretus in tubulorum for-
mam. XXIII. 6.
Pulmonaris arteriae valvulae crassiores. XXVI. 33.
minus flexiles. XL. 23.
duriore. VIII. 4.
una dumtaxat durior. XXIV. 34.
cartilagineae, & ossae. XVII. 12.
ita colligatae ut vix foramen relinquerent
sanguini transitorio. Ibid.
Pulmonaris vena caudex aequo amplior. Vid. Cordis
Auricula Sinistra.
Putredinis citioris, & gravissimae signa. XVIII. 34.
- R**
Reum intestinum valde contractum. LXIV. 39.
valde compressum. XXXIX. 12.
nimia pinguedine circumdatum. LXIX. 16.
inflammatum, & jam lividum. XXI. 29. LXV. 5.
nigrum. X. 7.
introrsum tumens. LXV. 5.
- durius, crassius, & extuberantibus intus confer-
tis quasi glandulis. XXXII. 7.
cum iisdem ex rubro fuscis. LXV. 5.
cum varicosis intus venarum nodis. XXXII. 10.
cum vasis haemorrhoidalibus ima in parte in-
trorsum tumebus. LIV. 7. LXVIII. 6.
Ren unus tantum. XXV. 4.
Renes aequo majores. XXXVI. 20. XLI. 4. XLII. 20.
28. XLVI. 17. XLVIII. 32.
alter maximus, LVII. 10.
alter cum tunicis crassis factis pendens unc. tri-
ginta sex. LXVIII. 12.
Renes parvi. XXXVIII. 12. XL. 22. 23. XLII. 2.
XLIV. 15.
alter multo minor. XL. 24.
alter dimidio minor. XII. 2.
Renes aequo longiores. XXXVI. 23. XLIV. 19. LVI.
10. LVII. 10.
alter longior. LX. 12.
alter brevior, & in se curvatus. X. 19.
Renum alter maximus, alter justo contractior. XLII. 40.
alter aequo major, alter fere consumptus. XL. 12. 18.
alter multo minus latus, quam alter. XLVIII. 35.
alter rotundus, viciatufque cum calculis, alter
duplo major. IX. 12.
Renum infolita figura. XLII. 2.
Renis tunica inter se juncta, crassa, & dura. XLII. 20.
tunica propria crassior facta. XXXVIII. 28.
sub ea effusus sanguis. XXXIV. 21.
Renum tunica adiposa a steatomatosa materia mon-
strore crassa. LXVIII. 12.
infarcta dura pinguedine. IV. 19.
in altero pinguedine sublivida. LV. 11.
Renes pallidi. XLII. 28.
exterius non bene constituti. LXIV. 7.
superficie non sanissima. XLVIII. 34. LX. 12.
fulcata. LXX. 7. 9.
cicatricosa, aut quasi cicatricosa. XL. 21.
XLII. 39.
alter. XXVII. 2. XXIX. 12. XL. 21.
23. XLII. 39. LVI. 10. LX. 4.
inaequali. IV. 19. XL. 21. 22. 23. 24.
XLVIII. 37. LX. 4.
alter. XLVI. 20.
a protuberantibus saniosis. XLII. 2.
a tot parvis quasi hemisphaeriis facta. XLIV.
15.
alter. XLII. 13.
exulcerata in altero. XXVII. 2. XLII. 20.
profundis hydatidibus excavata. LXIX. 2.
Renum alteri exterius adita glandula morbofa. XVII. 25.
Renes duriore, & substantia magis firma, & com-
pacta. XLIV. 15.
alter. XLII. 20.
molliore, & laxiore. IV. 2. XXVII. 2. 28. LV. 10.
alter. XXI. 36. XLII. 13.
cavo majori, substantia tenuiori. IV. 19.
cum plurima intus pinguedine. XLVI. 29.
Renum structura intima confusa. XLII. 11.
non sine exulcerationis indicibus. IV. 19.
cum sanie exterius. XXXVI. 20.
cum paucis intus pure. Ibid. & X. 13.
Renes. Alter inflammatus quadantenus. XVII. 10.
male olens. XL. 24.
pure scatentes. XLII. 20. 28.
pure, & urina distenti. XLII. 15.
suppurati. XLII. 25.
femiputres. XLII. 28.
tota fere substantia in altero intus consum-
pta. XL. 12. 18. XLII. 13.
cum cellulis intus pure distentis. XLII. 20.
Renis urina distenti. IV. 19.
cum sinuosis caveis urina plenis. XL. 20.
alter cum cellula, urinoso humore referta.
IV. 19. X. 19.
tanta, ut dimidium renis occuparet.
XVII. 14.
cum cellulis non parvis ejusmodi hu-
more plenis. XL. 2.
cum cellulis humore quasi aequo refer-
tis. XXI. 15. XXIV. 6. XXVII.
2. XXXVIII. 40. XLII. 11. XLVI.
20. XLVII. 34. LX. 12.
una extrorsum protuberante, pomi
instar. XXXVIII. 40.
cum hydatidibus. XXV. 4. XXXVIII.
12.

12, LVI. 18.
una maxima innata. LX. 6.
Renes cum calculis. X. 11. XL. 2.
intra duram, callosamque substantiam,
LVII. 10.
magnis, & ramosis. Ibid. & XLII. 4.
alter cum calculis. IX. 12. XI. 6. XL. 12. XLII.
13. XLVII. 8.
cum arenulis. XXXIX. 4.
Renum membranei tubuli dilatati. XXXIX. 33.
pelves dilatati. Ibid. & XII. 2. XL. 18. 24. XLII. 11.
alter valde dilatatus. XXXIX. 5. XL. 2. 18.
pure distensus. XLII. 20.
cum fero albedo. XLIV. 15.
cum ichore. XXXVIII. 30.
pelves cum urina quasi purulenta. XLVIII. 32.
pelves nulli. XXVII. 28.
Renum alter vulnere tractus. LIII. 40.
Reni Succenturiato continuatus tumor. XVII. 8.

S

Salivares glandulae grandiores. LII. 30.
Vid. etiam Maxillares. Parotidem. Tonillas.
Sanguis in cadavere vix ullus. XLVII. 8.
non multa, aut exigua copia. XXXVI. 11.
XXXVIII. 34. LIV. 46. LVII. 10.
in arteriis. Vid. Arterias.
diu calens post mortem. IX. 12.
cum multis aereis bullis. V. 17. 19. XXIV. 6.
XXVII. 2. XXXI. 2. XLIII. 22.
Sanguis conofus. XLIX. 2.
crassus, & viscidus. XVI. 14. XVIII. 2.
ad concretionem vergens. VIII. 23. XVIII. 30.
XXI. 19. 45. XLVIII. 37.
concretus. VII. 13. XX. 11. XXI. 27. 30.
XXXVII. 2.
pene totus. XX. 41. XXI. 33. XXX.
7. XXXVIII. 4. 13. LIV. 25.
concretus valde. XLIX. 14.
ad fluorem potius, quam ad concretionem ver-
gens. XX. 13.
sine ulla usquam polyposa concretionem. LII. 30.
fluidus. I. 2. III. 24. 26. IV. 2. 8. 9. 11. 24.
26. 35. V. 17. VII. 2. 7. VIII. 4. IX. 12. X.
2. 7. XV. 6. XVI. 4. 10. 19. XIX. 3. 17. 19. XX.
15. 47. 49. XXII. 8. 10. XXIII. 4. XXV. 2.
XXVI. 21. 31. XXIX. 8. XXXI. 2. XXXV. 10.
XXXVI. 2. 20. XXXVIII. 2. 6. 10. 12. 16. 22.
XLIII. 28. XLV. 23. XLIX. 12. LI. 14. LIII.
26. 40. 44. 46. LVI. 17. LXII. 5. LXIV. 5.
pene totus fluidus. XXIV. 13. XXVI. 33.
XLII. 34. XLVII. 36. LIV. 26. LIX. 3.
ferofus, sine fibris, & decolor. XLIII. 4.
Sanguis dilute rubens. XXXVIII. 8.
coccineus. LIX. 3.
ater. V. 6. 19. VIII. 4. 25. IX. 9. 12. 20. X. 17.
XVIII. 2. 30. XIX. 49. XX. 16. XXI. 19. 27. 33.
34. 35. 45. 47. 49. XXIII. 6. XXIV. 6. 13. XXVI.
21. 31. 33. XXVII. 2. 8. 12. XXX. 7. XXXV. 10.
12. XXXVII. 4. XXXVIII. 34. XLII. 34. XLIII.
28. XLV. 16. 23. XLVIII. 15. 37. 38.
LIV. 37. 44. LV. 10. LVI. 17. LXIV. 5. 19.
ater liquidam picem referens. IV. 19. VIII. 27.
Scapula altera. Ejus sinus qui humerum excipit, ora ex
parte deficiens. LVII. 2.
Scrotum aere tumefactum. V. 19.
quasi fugillatum. XIX. 15. 19. LII. 30. LXII. 5.
Scroti venae varicose, catenam referentes. XX. 24.
pinguedo, ei subiecta etiam ad anum. XLIII. 29.
aqua plurima in darti cellulis. XXXVIII. 26.
XLI. 18.
Scrotum. Intra ipsum calculi. LXIV. 7.
Semen Deferens vas ex parte scirrhosum. XLVI. 5.
crassius factum. LXIV. 7.
Seminales Vesiculae strigosa. XLIV. 7.
femen aquosum continentes. XXIV. 18.
nullum continentes. XLIV. 7. 10.
altera scirrhosa. XLVI. 5.
Seminalis Caruncula strigosa. XLII. 28.
deformata, & vitata. XL. 29.
quasi diffuens. LX. 12.
roftro absumptum. Ibid.
Seminalis Caruncula Sinus longior, & laxo orificio.
LXIII. 13.

orificio maximo, & in transversum posito.
LXIX. 2.
orificio fere obliterato. XL. 29.
oscula pro femine emittendo ampliora, sed al-
terum altero magis amplo. XLIV. 22.
alterum oboccatum, alterum angustissimum.
XLIV. 7.

Septum Lucidum. Vid. Cerebri Ventriculi Laterales.
Sincipitis ossa erosa, & pertusa. LII. 38.
alterum dumtaxat. LI. 19.

Sincipitis os quodam loco intus, extraque lividum.
LII. 2. 8.

ejus exterior tabula quasi depressa. LII. 8.
rima fissi. LI. 11.
comminuta. LI. 9.

Sincipitis os fissum. LI. 50. LII. 35.
fractum, & depressum. LI. 18. 32.
fractum, magnis duobus fragmentis in cerebrum
detrusis. LI. 35.

perforatum, squama ossa existente. LI. 54.
Spermatice vasa. Eorum fasciculus cum plurima pin-
guedine. XLIII. 22.

Vid. etiam Testium vasa.
sanguine præturgida. XXXIV. 5.

Spermatice vasa in muliere violaceum sanguinem con-
tinentia. XXXVI. 17.
arteriae durae. LXVII. 14.

Spina. Vid. Vertebrae.
Spina; magna ex parte duplex. XLVIII. 57.
ferme tota bifida. XLVIII. 50.

Spinae totius tortuositas cum maxima ad ima thoracis
flexione. LXII. 11.
tortuositas, si cervicem excipias, totius Spinae.
XLVIII. 50.

in thorace. XIII. 3. XLIII. 17. LVI. 14.
in thorace, & lumbis. LV. 10. LXIII. 19.
insignis. IV. 16. X. 13. XXXVIII. 40.

Spinae imae distortio. XLVIII. 34. 35.
Spinae vertebrae in cervice quinque dumtaxat. XLVIII.
50.

in summo thorace constipatae, & concretæ.
Ibid.
vertebrarum thoracis a tergo hiatus. XLVIII. 52.

lumbiarum a tergo hiatus & absumptio.
XII. 16.
lumbiarum exostoses. XXXVII. 30.

Spinae vertebrae ab aneurysmate excavatae. XVII. 17.
Spinae tubus pro Medulla Spinali nullus. XLVIII. 48.
in eo aqua. X. 13. XI. 13. XXI. 47. XXXVIII.
34. LXIX. 16.

multa. X. 17. XI. 15. LIV. 49. LXI. 2.
sanguis ad lumbos grumofus non multus.
LIV. 25.

pus. XIV. 3. 5.
Spinae tumor in quo Spinalis Medulla, & aqua. XII. 16.
Spinalis Medulla. Vid. Medulla, & Spina.

Splenica arteria. Vid. Lienis.
cum crebris ossibus laminis. XXIV. 16.
cum osseo diverticulo. III. 2.

Sternum segmentum circuli referens. IV. 16.
circa medium extrorsum prominens. XLV. 23.
Sterni pars interius fugillata. LIII. 29.

partes ab aneurysmate absumptæ. XVII. 25.
XXVI. 9.

Subclaviae arteriae latiores. XLIII. 17. LXIX. 13.
intus ossis inchoamentis distinctæ. LXIV. 13.
alterius ad primam divisionem dilatatio.
XXIX. 20.

aneurysma. XXVI. 21.
Succenturiatus Ren. Vid. Reni Succenturiato

T

Temporales muscoli strigosi. VII. 9.
alter contusus. LI. 50. LII. 35.
torus sanguine suffusus. LI. 38.
a plurimo stagnante sanguine nigricans.
LII. 30.

& tumens. LXIX. 2.
Temporalis arteriae ramus laceratus. LI. 50.
Temporis os a pure superficiei tenuis erosum. LI. 27.

fissum usque ad aures Tympanum. LII. 30.
usque ad processum Petrosum. LII. 35.
fractum in Meatu Auditorio. LII. 25.

Testium tunicae crassiores, albæque factæ. XLII. 28.
tunica

tunica Erythroides crassior facta. XLIII. 17.
Vaginalis cavea fursum amplificata. XLIII. 22.
& plurimum. XLIII. 25.

undique testis adnata. VII. 11. XLII. 28.
denfior facta. XXI. 19.
crassior facta. XLIII. 17. LXIV. 7.

Testium Vaginalis tunica fero plena. XX. 24. 26. 27.
XLIII. 24.

aqua flavissima valde distenta. XLIII. 22.
aqua subflava plena. XXI. 19.

aqua turbida, aut lixivii similis multum con-
tens. XL. 22. LXIV. 7.

aqua aut ex fusco flava, aut similis urinae,
aut loturae carnis, aut decoloris plus, mi-
nufve continens. XXI. 18. XLIII. 17. 19.
27. 28.

aquam limpidam continens, in qua corpusculum
quoddam. XLIII. 25.

Testium tunica Albaginea crassior facta. XLIII. 28.
LXIV. 7.

parvis tuberculis inæqualis. XLIII. 18. 28.
inter suas laminas aquam subflavam habens.
XLIII. 31.

Testium vasa sanguifera. Vid. Spermatice vasa præter
solutum ampla. XXI. 19.

Testium alter comprehensus undique a venis dilatatis.
VII. 11.

ad alterum pinguedinis lacinia. XLIII. 22.
infra alterum, corpusculum osseum. VII. 11.

Testibus singulis imposita magna hydatidis, & quo cum
humore. IV. 30.

imposita aliæ minores. VII. 11. XXI. 19. XLIII.
17. 18.

impositum corpusculum subrotundum. XXIV.
16. XL. 22. XLI. 18. XLII. 11. XLIII. 22.
24. 25. 27. LXIV. 7.

imposita excrecentia rubella parva. XLIII. 29.
pendens ab altero parva funticia, aut parvula hy-
datidis. XLIII. 17. 19.

Testis non paulo major, quam alter. XLIII. 25.
triplo major. XLII. 11.

cum epididymide longior. XLIII. 17. 22.
immutatus. XXIV. 16. XLIII. 24.

Testis canaliculi, ex quibus constat, evidenter. XXI. 19.
substantia ex fusco rubens. XXIV. 16.

mutata in corpus compactum. VII. 11.
in corpus membranofum. II. 20.

Testis tumor cancerosus, alteri qui in mesenterio erat,
continuatus. XXXIX. 2.

Testes ad anum purulenti, & nigricantes. XLII. 28.
Testis epididymis acrius testis annexa. LXIV. 7.

Vas semen deferens. Vid. Semen.
Testes Muliebres. Vid. Ovaria.

Thoracis parva cavea. XIV. 27. XVI. 4.
valde parva. IV. 16.

ab altera tantum parte. XIII. 3.
Thorax. Intra eum aqua. IV. 28. 30. X. 2. XVIII. 6.
28. XX. 20. 43. XXI. 30. 49. XXIII. 8. XXIV. 18.

XXIX. 20. XXXVIII. 10. 12. 13. 28. XL. 23. XLIII.
24. XLVII. 4. LIII. 16. LIV. 2. LXIX. 16.

in altera aut dumtaxat, aut præsertim par-
te. IV. 35. X. 5. XI. 13. XXII. 14. 16.
XXXVIII. 6. LI. 6. LIV. 49. LVI. 7.

aqua multa, aut plurima. X. 11. XVI. 2. 4. 8. XVII.
10. 25. XLIII. 17. 29. XLVI. 17. L. 51. LII. 8.

in altera parte aut solum, aut præsertim.
XVI. 19. 26. XVII. 6. XX. 33. XXII. 16.
XXIII. 4. XXXVIII. 4. 16. L. 48. LXI. 5.

aqua limpidi. XVI. 6. XVIII. 2. XX. 32.
XXXVIII. 22.

in altera tantum parte. XX. 30. 36.
aqua fero lactis similis. XX. 47.

in altera solum parte. XX. 39.
plurima. LIII. 14.

cum albis concretionibus, cocti albuminis
infar. XX. 36.

aqua alba in altera parte. XX. 7.
plurima. XLV. 16.

aqua urinae colore, non pauca. XXVI. 33.
in altera præsertim parte. LXIV. 5.

aqua flava, aut subflava. XVI. 10. 28. XXIII.
6. XXVI. 9.

in altera solum, aut præsertim parte. VII.
11. XVI. 38. XXIV. 34.

cum mucosis quasi pelliculis. XVI. 25.
XXI. 34. XXXVIII. 13. L. 4.

aqua ad viridem, aut caruleum colorem vergens.
LVI. 26.

plurima. XVI. 30. 34. 36. LII. 8.
cum gelatina, & quali membranulis.
XVI. 30. 38.

in altera tantum, aut præsertim parte.
XXXVIII. 30. LVI. 26.

aqua fusca, aut turbida. XXI. 24. 34. XXXVII. 30.
in altera parte. XX. 2. 45. XXI. 30.

plurima cum albis concretionibus. XVI.
17.

aqua cum gelatinosis concretionibus. XXV. 12.
aqua cum innatantibus quali membranulis, aut
quasi filamentis in altera tantum parte. XVI.

12. 17. 40. XX. 30. XXII. 8. LII. 8.
aqua subflava in altera dumtaxat parte. XVI. 14.

Thorax. Intra eum aqua rubra, subcruenta, aut cruen-
ta. IV. 26. XI. 11. XIV. 35. XVII. 23. XVIII. 8.

XXI. 15. XXVI. 21. 37. 35. XXX. 10. LIV. 39.
in altera parte. V. 11. VI. 12. XVII. 17.

XXI. 3. XXII. 22. LII. 8.
sanguis effusus. XXI. 47. XXXI. 14. LIII. 33.

LIV. 10.
in altera tantum parte. XX. 17. IX. 4. XVII.
14. 17. XXVII. 28. XL. 29. LII. 33. LIII. 40.

sanguinis effusi magna copia. LII. 34.
in altera tantum parte. XXVI. 3. 11. 29.

LIII. 3. 5. 26. 29.
sanguinis concreti portionculæ in altera parte.
XXII. 16.

puris copia maxima. LI. 20.
in altera solum parte. XXII. 6. 10. 12.

XXXVI. 4. LIV. 6.

serum puriforme in altera dumtaxat parte. XX. 53.
serum quasi saniosum, aut saniosum in altera fo-
lum parte. VI. 12. XXI. 16.

serum purulentum, alteram partem implens. XX. 56.
serum cinereum fetidum. XXI. 32.

materia putrida, & foetens. LXX. 7.
Thymus magnus in adolescentia. XVII. 10.

Thyroidæ glandulae vatum. XI. 15. XVI. 30. XXIII.
4. L. 31. 32. 33. 34. 35. 36. LII. 8. LVI. 12.

crassitudo aequo major. XXXIV. 15. L. 31.
33. 34. 36. LVI. 12.

magna. XVI. 38. XXIII. 4. XXVI. 21.
durities. Ibid. & L. 31. 33.

Tibia os. Vid. Cruris.

Tonilla tumida. XLIV. 3.
altera durior, & suppurata. XLIV. 7.

utriusque tunica crassior facta, & quali gelatino-
sa. Ibid.

Trachea arteria. Vid. Arteria Aspera.

Triangularis pectoris musculus inflammatus. XXI. 26.

Tubarum Fallopii ligamenta phlogosi affecta. XLVI. 17.
globulis obfita, lapideum nucleum continen-
tibus. XLVI. 24.

alterum contractum. LXVII. 9.
in eorum Ligamenti nervi solito crassiores.
XLV. 23.

nervus plexus in uno major, quam in al-
tero. XLVII. 31.

in altero exiguus, in altero nullus.
XLVII. 30.

Tubæ Fallopi. cum hydatidibus prope majus orificium.
XLV. 23. L. 51.

altera a vicina hydatide deorsum tracta. XLVII. 12.
altera crassior, & amplior facta. XXIX. 14.

altera prope uterum distenta mucosae ferme limpi-
do. XXI. 47.

altera immobilis. LXVII. 9.
alterius fimbriae corpusculis præduris asperæ.
XLVI. 20.

altera sine fimbriis. XLVI. 26.

altera abiceffu ex parte consumpta. XLVI. 27.

Tubæ Fallopi. albæ. XXVII. 2.

phlogosi affectæ. XLVI. 17.

cum corpusculis exterius adherentibus. XLVII. 28.

crassiores factæ, & dilatatae prope uterum. XXI. 47.

latiores solito ad oppositum huius extremum.
XXVI. 13.

multo suo puriformi humore scatentes. XXI.
24. XXVI. 13.

mucoso albo humore. XLV. 23.

humore coloris ex flavo carnei. XXXV. 16.

Tubæ Fallopi. cum Latis uteri ligamenti confusa.
LXVIII. 6.

cum suis ligamentis, & ovarii confusa, & converſe in maſſam ſebaceam laceram. XXXVIII. 34. cum ovarii concreta, & confuſe. XLVI. 26. altera, ſimbriis, & orificio deſectis, cum ovario connata. XII. 2. XXV. 10. XXVI. 13. altera ovario adnata. XLVIII. 32. LX. 10. altera orificio cum ovario connata. LII. 4. altera cum ovario connata, ut ſimbriae non apparerent. LXIX. 16.

Tubæ Fallopp. clauſa magna ex parte. XXI. 47. impervia. XLVI. 23. 24. LII. 2. clauſa ad ſimbrias. LXVII. 9. LXVIII. 6. clauſa ibi, & ad ovaria agglutinata. XL. 21. clauſa ibi, & ad ovaria agglutinata, ſed ſine ſimbriis. XXVI. 13. LXVII. 11. altera ibi clauſa videbatur, nec erat. XXI. 24. altera ibi clauſa, altera ad uterum. XXIX. 12. altera ſolida, & in medio curſu deſinens. LXIX. 16. ambae clauſae ad uterum. XVI. 2. LVII. 2. ambae clauſae circa longitudinis medium. XXIII. 11. LXI. 7.

Tympanum Ausis. Vid. Ausis.

V

Vagina muliebris valde parva. XLVI. 20. brevis, & breviffima. LVII. 2. LXVII. 9. valde contracta ob colligationem parietum altero in latere. L. 57. propemodum tota ſine ullo cavo. LXVII. 9. longior, & latior. XLV. 16. laxa, & deorſum tracta. XXXIV. 11. intus tota oblita materia alba. XXI. 47. XXXIV. 33. L. 51. foedata a craſſa cinerea materia. LXVII. 14. phlogoſi affecta. Ibid. craſſa, prolapſa, exulcerata. XLV. 11. parietibus craſſis, cancriſis, exulceratis. XXXIX. 33. cum excreſcentia ſcirrhouſa utrinque. XLV. 16. tota carcinomate intus eroſa. LXVI. 2. nigricans, & eroſa. LII. 2. gangraena proxima. XLVII. 12. LXV. 8. gangraenofa, livida, & grave olens. XLVII. 36. LXIX. 16. pertuſa ulcere, in Rectum inteſtinum patente. LXIX. 16. pinguedine quam lateribus adſitam habet, in ſcirrhum converſa. XXXIX. 33.

Vafa ſanguifera. Vid. Arteriae. Venae. Intercoſtalia. Spermatica.

Vafa ſanguifera cum offeſis ſquamulis, aut harum inchoamentis. Vid. Aorta. Cerebri arteriae. ſtaecida adeo, ut tactum non ferrent. LI. 57. multo ſanguine reſerta. LII. 2. proportionem anguſtiora. XXX. 12.

Magna, in Ventre proportionem ampliora. LX. 6. Eorum tunicae externae ob congeſtam aquam mucoſa viſa. XXI. 29.

Venae. Vid. Azyga. Cava. Iliacae. Jugulares. Pulmonaris.

Venae aere turgidae. XXXI. 2. ſanguine paſſim diſtente. LIV. 44.

Venis in ſuperioribus plus ſanguinis, quam in inferioribus. XXIX. 20.

Venter. Vid. etiam Abdomen.

Venter ab umbilico deorſum ſine Tenuibus inteſtinis. XXXIX. 26.

Ventris interni parietes virides, & foetentes. XXXIV. 15. in iis ulcus. XL. 9.

Venter. Per ipſum minimae glandulae, a ſtagnante ſanguine inflammata. XXXVII. 2.

In eo aqua. L. 4. IV. 26. 28. 30. XVI. 2. 4. 10. 19. XVII. 6. XVIII. 2. XX. 2. 43. XXI. 3. 29. XXIII. 4. 8. XXIV. 18. XXVI. 19. XXVII. 16. XXIX. 6. XXX. 12. XXXVIII. 2. 13. 28. XLVII. 4. 12. 36. XLVIII. 37. XLIX. 10. LIII. 18. LIV. 49. LV. 10. LXIV. 19. plurima. XXXVIII. 6. 10. 12. 16. 20. LIV. 2. 39. aqua limpida. XVII. 25. XX. 2. XXII. 6. 18. XXXVI. 4. 20. XXXVIII. 4. 22. limpida, ſed urinam olens. XLI. 4. aqua, urinae ſimilis. XXXVIII. 15. LXX. 7. flava, aut ſubflava. VII. 11. XVII. 10.

XXI. 34. XXII. 4. 10. XXIV. 34. XXX. 7. XXXVIII. 34. flava, amara. XXXVI. 2. viridis ex flavo, aut ſubviridis, & foetida. XVI. 30. XXXVI. 25. XXXVIII. 30. ſubſuſca, & turbida. X. 13. XXII. 22. XXXVIII. 18. acris. XXVI. 13. falſa, in qua omenti fruſta, & filamenta. XLVII. 8. livida puri admixta. XXXIV. 25. rubella puri admixta. XXXVIII. 52. cruenta, aut ſubcruenta. V. 19. XIV. 35. XXI. 24. 29. XXVI. 31. XXIX. 6. XXXIX. 26. XLVIII. 44. cruenta, & cum ſcorcoribus. LIV. 37.

Venter: In eo ſanguis effuſus. LIV. 10. LVI. 20. 35. concretus. LIV. 31. fluidus. LIV. 16. fluidus ad ſequilibram. XXXV. 2. ad viginti libras. LI. 40. quamplurimus. LIV. 8. LXVII. 17. plurimus, corrupti incipiens. LIV. 14. ſaniſſus ichor. XXXI. 2. pus. XLII. 25. LIV. 6. ſanies ventrem implens. XXXIV. 21. XL. 9. materia putidiſſima plurima. XXXV. 14. materia fluida ſubflava plurima. XXXIV. 9.

Venter. In eo foetor graviffimus. LIV. 6. 20. 39. foetor gangraenofus. III. 2. V. 19. XXI. 29. XXXIV. 11. 18. XXXV. 2. 10. 16. XXXIX. 26.

Ventris viſcera praepinguia. LX. 12. contractiora, & ſublivida. XXXIX. 2. ſubviridia. LII. 4. viridia, & foetida, pleraque. LVI. 12. nigricantia, inferiora. XLI. 10. hic illic tuberculis inaequalia. XLVII. 14. omnia praeter ſolitum inter ſe colligata. XVII. 17. ſiniſtra ferme omnia dextrorum compulſa. XL. 26. plura extrorſum intra quoddam marſupium pendencia. XLVIII. 48. 52.

Ventriculus ſitu inſolito. IV. 16. VI. 12. XVII. 25. XIX. 19. XXI. 24. XXXIX. 12. XXXIV. 18. XLV. 16. XLVIII. 38. LII. 2. LVI. 12. LXVII. 11. a diaphragmate ad ſiniſtrum os pubis recta deſcendens. LXX. 5. prolapſus in hypogaſtrium. XXXIX. 14. traductus intra thoracem per diaphragmatis vulnus. LIV. 10.

Ventriculus aequo amplior. XI. 6. XXIII. 4. XXVI. 13. 37. XXIX. 20. XXXVIII. 18. XL. 23. XLII. 11. XLIII. 22. XLVII. 18. XLVIII. 38. L. 9. LIII. 24. LV. 10. LVI. 12. LVII. 10. LX. 12. LXIV. 5. 19. LXVI. 9. LXIX. 2. praelongus. XLVIII. 37. LXX. 5. anguſtior. XXXVII. 30. contractus. XVIII. 2. XXIV. 34. XXIX. 14. XXX. 7. LV. 11. LXII. 7. plurimum. XXXIV. 27. XXXIX. 33. XLVII. 8. diſtentiſſimus. XXIX. 8. XXXVIII. 22. XLVIII. 28. 44. LII. 30. LIV. 49. aere diſtentus. V. 19. VIII. 25. XVI. 4. XVII. 10. XXI. 24. 36. 44. XXIX. 8. XXXVI. 20. LI. 50. LII. 8. LV. 10.

Ventriculi figura minus bona. XXXVII. 30. in ſummo contractior, & longior. XXXIX. 14. in medio archior. XVI. 38. XXVI. 31. XXX. 7. XXXVI. 2. XXXVII. 28. XLVIII. 37.

Ventriculus exterius albidus. XXXVIII. 16. lividus. XXIX. 12. XXXIX. 29. nigricans. XXXVIII. 30. hic illic ruber, lividus, niger. XXXIV. 25. levi inflammatorio rubore ſuffuſus. VI. 8. XXIX. 8. colore non naturali. XXX. 4. ſubſuſco. LV. 11. cum macula nigerrima. XXX. 16. gangraena affectus. XXXV. 18. vaſis ſanguine diſtentis. VIII. 25. XXX. 4. LV. 10. LIX. 12. arteria dilatata. XXIX. 20. mire flexuoſa. XLIII. 24. tuberculo exterius innato. IV. 19. tubere ſcirrhouſo exterius annexo. XIX. 58. tuberculis nigris a ſtagnante ſubtus ſanguine. XXXV. 2.

Ven-

Ventriculi tunicae laxiores. XXX. 14. XLIII. 22. alicubi fraciſae. XXIX. 12. valde tenues. LV. 10. LVII. 10. craſſae, & durae omnino, aut in parte. XXIX. 6. 12. 14. XXXIX. 26. prope pylorum, quaſi oſſea duritie. LXX. 5. a cylitis bile ibidem profundius tinctae. XXX. 20.

Ventriculus. In eo lumbrici multi. XLIII. 22. bilis pauca, aut plurima. XVIII. 2. XX. 15. bilis nigra. XLIX. 26. bilis eruginofa, & venefica. LIX. 18. humor nigricans, peſſime olens. XXXIX. 26. humor atramento ſimillimus. XXX. 16. humor viridis, aut ſubviridis. VIII. 25. LIX. 12. humor ſublividus. XXXIX. 29. humor quaſi fulgine infectus. XXIX. 6. XXX. 2. humor craſſiſſculus cinerei coloris. VIII. 27. huic ſimilis, ſeditiſſimus. XXIX. 12. albumini conſimilis. XXX. 20. materia fluida ſubflava quamplurima. XXXIV. 9. 18.

Ventriculus intus leviter ab inflammatione rubens. XXX. 7. LXVI. 9. cum ſtriis inflammatoriis. XVIII. 2. inflammari incipiens. LIV. 37. paſſim hic illic inflammatus. XXIX. 14. inflammatus. XXX. 4. LV. 11. LIX. 15. certo loco ſanguineis punctis diſtinctus. XXV. 2. XXXVII. 2. ſanguine ex facie intima facile exprimendo. XXIX. 18. cum maculis ſanguineis multis, & aliquot gangraenofis. Ibid.

Ventriculus intus ſuſcus, lividus, ſubniger. XXXIX. 26. XL. 23. XLII. 13. XLIX. 14. LXIV. 5. LXX. 5. cum maculis ex atro lividis. XXI. 30. XXX. 14. cum maculis exiguis gangraenofis. XIV. 35. ater, & gangraena affectus. XXX. 16. XLIII. 22. cum eroſionibus multis gangraenofis. XXIX. 20. cum eroſionibus, quibus arſenicum adhaerebat. LIX. 3. certo loco eroſus. LV. 10. leviffime exulceratus. XIV. 35. cum ulcere. LXV. 3. ulcere perforatus. XXXIX. 14.

Ventriculus. Intra cum tuberculum. XXXVII. 30. XXXIX. 26. caruncula. XVI. 36. multae quaſi glandulae. LXV. 3. tumor cancriſus exulceratus. XXX. 2. peſſimus tumor diſruptus. XXIX. 12.

Ventriculus certo loco extenuatus. XXV. 2. certo loco intima carens tunica. XLIII. 22. rugis nullis. XLII. 39. LV. 10. rugis durioribus. LIX. 12.

Ventriculi orificium ſiniſtrum ampliffimum. XXXVII. 30. intus lividum, & ſubnigrum. XVIII. 2. orificium dexterum, ſive pylorus, amplius, & cum annulo dimidiato. XXI. 15. durum, & peranguſtum. XXIX. 6. LXV. 3. calloſum. XXX. 14. in annulo excreſcentiam habens. LVI. 6. annulo duobus locis nonnihil rumente. XXXVII. 30. duobus tuberculis glanduloſis. XXIX. 17. in duas, treſve duras protuberantias quaſi diſiſo. LXX. 5. annuli veſtigio vix relicto. LV. 10.

Ventriculus in medio vulneratus. LIV. 8. in ſuperiore parte tranſverberatus. LIV. 10.

Vermes. Vid. Lumbrici.

Vermium odor. VI. 2. XXI. 19. 29.

Vertebrae. Vid. Spina.

Vertebrae, ab aneurifmate excavatae, aut valde laſae. XXI. 47. XXVI. 3. 11. XL. 26. 29.

Vertebrae primae cum occipite ankyloſis. LXIX. 8. & ſecundae cum tertia, & alia vitia. Ibid.

Vertebra ſecunda. Ligamentum eius Dentis Tranſverſum cum ipſo connatum. LXII. 11. Ligamentorum eius Dentis Lateralium alterum altero longius, & craſſius. LXIII. 19. Horum, & Tranſverſi alia vitia. LXIX. 8.

Vertebrae ſex ex ſuperioribus dorſi fractae. LII. 34. una ex lumbaribus fracta. LIV. 26.

Vertebrales arteriae latiores. XXVI. 21. altera quadruplo, quam altera. LIII. 40. tortuoſae. XXXVII. 30.

Vertebral ſubclavia, non a Subclavia, ſed ab Aorta proſecta. III. 20. ſubdura, craſſa, alba ex dimidia parte. LX. 4.

inaequaliter dilatata. IX. 18.

Vefica, urina plena. I. 2. IV. 19. 26. V. 6. VII. 11. XL. 4. XLVII. 12. XLVIII. 34. LII. 30. LX. 12. valde diſtenta. XXXIX. 33. XLI. 8. 13. XLII. 11. XLIX. 18. amplificata. XXXIX. 33. XL. 22. XLI. 13. XLII. 34. 40. LIII. 24. LXIX. 2. 16. cum peritonæo alte ſupra pubeſem connexa. XXXIX. 33. XLII. 20. fere uſque ad umbilicum extenſa. IV. 19. V. 6. XXXIX. 33. LVI. 12. LX. 12. oblongior. XLII. 11. LXIX. 2. minor proportionem. XLIV. 21. LXVI. 6. valde contracta. XLII. 20. 28. XLIII. 24. figura non naturali, & depravata. LII. 35. LX. 12. iplius hernia, & ſaccus quidam. VII. 11. XXI. 15. XLII. 28. inferiore parte antrorſum dilatata. XLII. 8. cum externa puſtula. XXXV. 16. cum externa cicatrice. XXXVIII. 28. paucis tuberculis obſita. XXII. 18. cum vaſis externis ſanguine turgidis. XLI. 13. extrema tunica facillime ab aliis ſecedente. XLVI. 10.

Veficae tunicae fibris carnis magis quam ſolent, rubentibus. XL. 23. craſſis inſtar lacertulorum cordis. XL. 4. XLI. 6. craſſa, & dura. IV. 13. 19. X. 13. 19. XIV. 35. XXXIX. 33. XL. 22. XLI. 13. XLII. 15. 20. 28. 34. 40. XLIV. 15. 19. XLVIII. 32. XLIX. 18. LXIII. 13. adeo ut dilatationem veficae impediunt. XLIII. 24. ſcirrhouſae. XXXIX. 33. XLII. 15. 28. cum cartilagineis concretionibus. XXII. 4.

Vefica intus, quaſi ex tenuiſſimo tomento facta. XLII. 13. inaequali ſuperficie. XLVIII. 32. vaſculis ſanguiferis plus aequo conſpicuis. X. 13. XXXIX. 20. XL. 23. 24. XLVII. 12. ad infimam partem conſertiſſimis. XLVII. 34. XLIII. 13. & turgidis. VII. 11. XLVII. 36. XLVIII. 34. guttis ſanguineis ſub intima tunica apparentibus. XLVII. 12. ſubrubra, & rubra. XL. 21. 23. XLI. 13. ima parte. XLIII. 24. XLVI. 17. inflammata. V. 6. XLII. 8. XLVII. 34. nigricans tota, aut ex parte. XL. 24. XLI. 10. XLII. 28. gangraenofa. XLII. 20. ſphaelo-corrupta. XLII. 25. cum levi abratione ad ureteres. XLII. 2. exulcerata. IV. 19. XLII. 15. 20. 28. tota a carcinomate. LXVI. 2. albo turbido humore ſcatens. XLIV. 15. purulenta. XLII. 40. pure ſemiplena. LXVI. 2. fundo pertuſo, & cum externo ulcere communi. LXV. 14. cante. XLII. 20.

Vefica. In ea tuberculum ad cervicem. XLII. 13. duplex. LXX. 3. corpora duo ſcirrhouſa, ad orificium intorſum protuberantia. XXXIX. 33. Vid. etiam Proſtata.

Vefica. In ea lapides, & quales. IV. 2. XLII. 8. 13. 28. intima tunica adhaerentes. XLII. 26. 25. qui circum acus increvere. XLII. 20. 25. 15. 25. 28. circum lapidem multus lentus, & cruentus mucoſus. XLII. 15.

Veficula fellis. Vid. Jecoris.

Veficulae Seminales. Vid. Seminales.

Viſcera. Vid. Ventris.

Viſcera quaſi candida. XXXVI. 11. ſubſuſca. XXXVIII. 18. laxa adeo, ut tactum non ferrent. LI. 57.

Ungues pollicum pedum in oblonga, inflexaque cornicula excreſcentes. LXVIII. 6.

Ureteres. Alter, ambove dilatati. XII. 2. XXXIX. 33. XL. 2. XLII. 11. 15. 20. 28. 40. XLIV. 15. XLVII. 8. LII. 35. LXVI. 2. dilatati hic illic. XLVI. 5. alter longior factus. XLII. 11. ambo longitudine, & latitudine valde amplificati. IV. 19. alter arcuſſimus. XL. 18. urinam continentes, aere diſtenti. IV. 19. XLVII. 8. urina, & pure diſtenti. XLII. 15. 20. 28. urina alter, alter aere diſtenti. XXXIX. 33. mu-

mucosa materia semipleni. XLIV. 15.
 orificiis amplioribus in vefica patentes. XL. 23.
 24. XLII. 11. 28. XLVI. 17. LII. 35.
 Ureterum tunica crassiores factæ. IV. 19. XLII. 11.
 intus rubentes. XLII. 11. XLIV. 15.
 hydatides intus habentes. Ibid.
 tunica alterius interior in valvula formam duplicata. XLIV. 15.
 Urethra Virilis valde contracta. XLII. 40.
 tertia longitudinis parte. XLII. 39.
 ad duos transversus digitos. XLIV. 10.
 interna facie humidior. XLIV. 3. 5. 7.
 alba. LX. 12.
 rubicundior. XLIV. 3. 5.
 inflammata. V. 6.
 exulcerata prope vesicam. XLII. 28.
 cicatricosa. VIII. 6. XL. 29.
 cum lineis albidis oblongis exstantibus. IV. 19. XLIV. 7. 10. LXIII. 13.
 cum fibris prope vesicam exstantibus. XL. 29.
 cum oblonga tenui carnea excrecentia. XLII. 39.
 cum prominente quasi annulo. XLIII. 13.
 Urethra Virilis tunica intima crassiuscula facta, & alba. XLII. 28.
 canaliculi majores omnes, aut fere omnes oblitterati. VIII. 6. XXIV. 6. XLII. 39. 40.
 XLIV. 7. 9. 12. LII. 30.
 eorum oscula pauciora, & minora. LX. 12. LXIII. 13.
 glandularum Cowperi altera, ligamenti instar, dura. XLIV. 3.
 altera crassior, altera exilior facta. XLIV. 12.
 alterius ductus contractus, aut oblitteratus. Ibid.
 alterius latior factus, sed osculo contracto. Ibid.
 glandula Littrii facie interna vasculis sanguiferis confertissimis obducta. XLIV. 15.
 glandula Prostata. Vid. Prostata.
 Caruncula Seminalis. Vid. Seminalis.
 Bulbus exsanguis. XLIII. 22.
 Urethra Muliebris altero orificio rubens, altero exstantibus vasculis distincta. XLVI. 24.
 tunica intima laxata & per inferius orificium in rubelli corpusculi formam prominens. L. 51.
 LVI. 21. LXX. 10.
 per eam tunicam minimæ quasi vesiculæ. XLVI. 19. 20.
 sub ea tunica vasa sanguine distenta. XLVII. 12. L. 51.
 parvi calculi. XXXIV. 33.
 ex ejus canaliculis materia alba, & lenta. XLV. 21.
 corpus glandulosum crassius, & gravius factum. XXXIV. 11.
 crassius, & scirrhosum. XXXIX. 33.
 Uterus paulo inferius locatus. XXXIV. 11. XLV. 11.
 antrorum concidens. XLV. 16.
 in latus alterum inclinatus. XXIX. 12. 20.
 XXXV. 12. 16. XL. 24. XLV. 16. XLVII. 18. 36. XLVIII. 32. 34. 35. 37. 38. LV. 10. LVI. 26. LXIX. 10. 16.
 magnus, & maximus. XLVII. 28. XLVIII. 44.
 parvus valde, & exiguus. XXXIV. 11. XLVI. 20. XLVII. 2.
 instar parvulæ pilæ in se contractus. XLVII. 14.
 anteriore leviter fulcatus. LII. 28.
 Uteri exterior papula, subalbo pure plena. LXVI. 2.
 externa tubercula. XIX. 51. XXII. 18. XXXVII. 29. XXXVIII. 28. XLV. 23. LVI. 20.
 tumor scirrhosus fere externus. XLVII. 34.
 tumor magnus cancrifus. XXXIX. 12.
 Uterus nonnihil inflammatus. XX. 9.
 valde inflammatus certo loco. XLVIII. 28.
 ab inflammatione lividus. XXI. 29.
 grave olens. XXVI. 31.
 fetore quasi sphaceli. XXI. 24. 29.
 Uteri parietes crassiores. XXI. 24. XXIII. 4. XLVII. 14. 28. LII. 6. XLVII. 9.
 tenuiores. XXXIV. 11.
 duriores. XXXIII. 4. L. 48.
 molliores, & laxiores. XXXIX. 33. XLV. 11.
 exsanguis. XXI. 24.
 sinum sanguiferum dilatatum intra suam substantiam habentes. LXVII. 9.
 intus lividi. XXXIV. 11. LVII. 14.
 mutati interiore parte in sebaceam substantiam. XXXVIII. 34.

Uteri cavum perangustum. XL. 24.
 superficie ex cruento subnigra. IX. 16.
 cum plurimis glandulosis corporibus. XLVII. 4.
 cum pluribus variis generis excrecentiis. VII. 17. XII. 2. XXIII. 11. XXXVII. 29. XLV. 16. LXVII. 11. LXVIII. 6.
 Uteri fundus parvus. LV. 10.
 exterius ex subviridi nonnihil rubens. XXVI. 31.
 parietibus crassis. LII. 4.
 globulum tumoris intra substantiam suam habentibus. XLV. 23.
 Uteri fundi cavum in transversum amplificatum. XLVII. 28. 33.
 faciebus anteriore & posteriore per membranas inter se nexis. XXXIX. 37. XLVII. 28.
 superficie laxa, LII. 6. LXX. 10.
 aspera. XLVIII. 38.
 minutis albis tuberculis, & quasi verrucis inæquali. XLV. 21. XLVII. 14.
 excrecentiis, & protuberantiis variis generis. XLVI. 17. 24. XLVII. 21. 23. 28. 31. 33. 34. XLIX. 8. LXV. 8. LXVI. 8. LXX. 9.
 distincta sanguineis subiectis guttis, aut punctis, & lineolis. LII. 6. LXIX. 16.
 rubens. XXXV. 12. XLVI. 17. XLVII. 12. 18. LXVII. 14.
 rubens ex nigro. XXIII. 11. XLVII. 16. LXX. 10.
 livida. XXI. 24.
 nigra, & gangrenosa. LVI. 18.
 mucosa sanguinolenta oblita. XLV. 21. 23.
 atro sanguine foeda. XLVIII. 38.
 lento humore uda. LXIX. 16.
 Uteri fundi cavum, ferum flavum continens. XLVII. 16.
 plenum materia alba & subviridi. XLVII. 14.
 mucosa gelatinosa. XLV. 16.
 grandi concreti sanguinis massa. XLVIII. 44.
 continens placentæ partem adhaerentem, aut arctissime affixam. Ibid. & XLVIII. 28.
 Uteri cervix æquo longior, & longissima. XXI. 47. XLV. 2. LXVIII. 9.
 æquo arctior ad utrumque extremum. XLVII. 28.
 æquo arctior ad unum extremum. LXVII. 9.
 Uteri cervicis parietes intra suam substantiam continentes cellulas duas. LV. 10.
 crassiores. XXXIX. 33. LV. 10.
 cum pendula intus membranula. XXIX. 20.
 cum excrecentiis. XLVII. 23. 28. 30.
 superficie interna quasi tuberosa. XLVII. 34.
 cum lineolis rubicundis. XLV. 16.
 velut ab inflammatione, rubra. XLV. 23.
 ex fusco rubra. XXVI. 13.
 nigricante. XLVI. 27.
 alicubi erosa. LII. 2.
 cum ulcere fordido. XLVII. 8.
 cum ulcere cancrifus. XXXIX. 33.
 cum mucosa gelatinosa multo. XLV. 16.
 cum mucosa ex atro flavo tenacissimo. XXI. 47.
 cum alba fluida materia. LII. 6.
 Uteri osculum dilatatum. XXVI. 31. LII. 6. LXVII. 14.
 perparvum. LXVII. 9.
 in corona quasi corrugatum. XLVI. 17.
 sine corona. XLVII. 14. LVI. 10. 17. XLVII. 2.
 corona crassiore cinctum. XLVI. 23. XLVIII. 38. LV. 10.
 corona durior cum tumore quodam. XLVII. 36.
 cum scirrhosa prominentia. XLVI. 23.
 quasi in duas prominentias divisum. XLVII. 16. 18.
 cum aliis excrecentiis, & prominentiis. XLVII. 24. 30.
 albo crassiusculo humore sædum. XXVI. 13. LV. 10.
 crassa cinerea materia. LXVII. 14.
 mucosa puriformi. XLVII. 18.
 Uteri osculum phlogosi affectum. XLVII. 14.
 ex violaceo aut ex rubro nigricans. XLVI. 27.
 XLVIII. 42.
 alicubi nonnihil erofum. LII. 6.
 alicubi laceratum. XLVIII. 44.
 coalitum. LXVII. 11.
 membranula occlusum. XLVI. 17.
 Uteri Vagina. Vid. Vagina.
 Uteri Ligamenta laxa. XLV. 11.
 nigricantia. XXXIV. 11.
 Ligamenta lata cum vasis sanguiferis varicosis. XLV. 16.
 Uteri Tubæ. Vid. Tubæ Fallopp.
 Uvula mutata, & cicatricosa. XLIV. 15.

INDEX QUARTUS

Nominum, & Rerum magis notabilium.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos denotant.

A

A Bdomen non tensum esse potest, tamen ventris cavum effuso sanguine sit plenum. LIII. 40. LIV. 8.
 Abdominis dumtaxat tumor; quamvis & viscerum esse videbatur. L. 49.
 Musculorum in vi æstimanda cujusdam hallucinatio. LIV. 12.
 Abdomine vehementissime percusso, quomodo mors subita, vel nulla Parte intus rupta, aliquando secuta sit. LIV. 42.
 Abdomine integro, viscera per ictus, compressioneve discissa. LIV. 14. & seqq.
 quando magis suspicari id oporteat. LIV. 15.
 Abortus foetuum marium cur plures videantur, quam sint. XLVIII. 9. 10.
 Abortus. De ejus quibusdam causis. XLVIII. 17. 25.
 Abstinencia ab omni cibo, potuque ad sexdies. XVII. 25. Vid. & Jejunium.
 Abstinencia omnino, aut fere omnino cur bilis in cysti sua multa sit. XXIX. 13. XXX. 7.
 Academia Regia Berolinensis laudata. Prefat. ad libr. 5.
 Bononiensis Instituti laudata. Prefat. n. 6. 15. & Epist. XVII. 26. LV. 26.
 Regia Londonensis laudata. Prefat. ad libr. 2.
 Casarea Nat. Curiosior. laudata. Prefat. ad libr. 1.
 Regia Sc. Parisiensis laudata. Prefat. ad libr. 3. & Epist. LXI. 13.
 Imperialis Petropolitana laudata. Prefat. ad libr. 4. & Epist. XLII. 30.
 Achores retropuli. Vid. ubi de Scabie.
 Adiposa Membrana. De hujus structura, & structura Scriptoribus quædam. L. 25.
 Ejus Excrecentia. Vid. Excrecentia.
 Adolphus, Christ. Mich. ex Cæf. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 25. XLII. 42. LV. 15.
 Aer est in sanguine secundum naturam, & cur. V. 18. per quas vias subeat, & exeat. V. 27. 28.
 Aeris bullæ in sanguine multæ quot modis esse possint. V. 18. 25. 26. 28. 29. XXXI. 3.
 quomodo plurimum noceant. V. 18. 20. 21. 23. 24. XXIII. 16.
 quæ tamen animalia eas habeant secundum naturam. V. 22.
 Aeris, in venas viventium quadrupedum injecti, effectus quinam, & cur in aliis aliis. V. 21. 22. 23.
 Qui primi id experimentum instituerint. V. 21.
 Æthiopis dissectio. V. 17.
 Æthiopes. Ad eorum nigredinem spectantia quædam. LXVIII. 13.
 Agricola, Jo. Guil. Medic. Ratisbon. laudatus. XXXIII. 18.
 Alberti, Mich. P. Prof. Halens. laudatus. XIX. 48.
 Albertinus, Hippol. Franc. Bonon. olim P. Prof. laudatus. IX. 3. XVI. 42. XVII. 5. 21. XVIII. 19. XXI. 31. XXIII. 22. XXXI. 28. XL. 28. XLII. 16.
 Medicæ Observationes, ab ipso communicatæ. V. 13. VI. 5. X. 21. XXVI. 6. XLI. 5.
 & Anatomico-Medicæ. IX. 4. XV. 11. XVI. 42. XXV. 17. XXVIII. 3.
 quæ facere, aut vitare in epilepticis curandis foret. IX. 6.
 quæ ad arthriticis dolores mulcendos. LVII. 8.
 quibus ex signis coniceret latentem inflammationem, & sphacelum intestinorum. XXXV. 21.
 in hepatis abscessibus ejus monitum, & curationes. XXXVI. 6.
 scirrh. ut videbatur, uteri felix curatio. XXXIX. 35.
 plurimum confirmatam ter ab se perfunctam aiebat. XXXVIII. 32.
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Albinus, Bern. Siegr. Prof. P. Lugd. Bat. laudatus. XIV. 38. LXVI. 13.
 Albrecht, Jo. Seb. Prof. P. Guburgens. laudatus. XIII. 4. XXIII. 18. XXXVII. 19. 45. XLVIII. 14. 25.
 Alvus. In ejus fluxibus glandulæ intestinorum sæpe grandescunt, aut eroduntur, & quomodo. XXXI. 15. semper lubrica quomodo noxia. XXXI. 3.
 adstricta a quibus fiat, & a quibus innoxie solvatur. XXXII. 11.
 occlusa vel ad mensem nonnunquam innoxia. XXXII. 1.
 in quibusdam fuerit toto vitæ tempore occlusa. XXXII. 2. & seqq.
 variæ occlusionis causæ. Ibid. & 5. LXV. 6.
 quædam harum minus in vulgus nota. XXXII. 6. & seqq.
 Amaurosis potest etiam sensum ingruere. XIII. 5.
 potest & propter obstructionem, neque eam Optici nervi. Ibid.
 Qui olim potius a convulsionibus, lædentibus Opticum nervum, illam deduxerint. Ibid.
 De eadem, vulnera supercilii consequente, Hippocratis locus explicatus. Ibid.
 De eadem ab aliis causis. XIII. 6. 11. 12.
 Eam simulantes quomodo sint deprehendendi. XIII. 13.
 Amputationis cruris cancrifus, & eorum quæ infecuta sunt, historia. V. 4.
 Amyandus, Claud. Eq. & R. Chirurgus laudatus. XXX. 8.
 Anasarca quomodo ex gelatina quadam fieri videatur. XXXVIII. 26. 27.
 cum magna est, non solum sub cute sedem habet. Ibid.
 In ea proficua fuit epota juvenæ urina. XXXVIII. 10.
 Anatomes ad latentes morborum causas dignoscendas utilitas. XLVIII. 64.
 & ad externos discernendos. L. 26.
 ad recentem ozænarum quarundam curationem. XIV. 22.
 Anatomes diligentioris ad prædicendum, & ad curandum utilitas. XXXVIII. 7.
 necessitas ad Anatomen Practicam. Prefat. ad libr. 1.
 Anatome Practica quando, & ubi inceperit. Prefat. ad libr. 2.
 a quibus in Italia primum, & alibi exculta. Ibid.
 quorum plurimæ ejus generis perierint Observationes. Ibid.
 quomodo promovenda. Prefat. ad libr. 3.
 Anatomes Practicæ utilitas. Prefat. ad libr. 1. 2. 3. 4. & 5.
 majorne sit, quam Anatomes sanorum corporum. Prefat. ad libr. 5.
 contra minus probantes defensa. Prefat. ad libr. 1. & 3.
 unde in ipsa interdum deceptiones, & quomodo cavendæ. Prefat. ad libr. 1.
 in ea rariorum, an vulgatiorem morborum observationes sint utiliores. Prefat. ad libr. 4.
 in ea non facile pronuntiandum, nullam morbi fuisse causam quæ caderet sub sensu. XV. 14.
 ejusdem vel in dedocendo utilitas. XVI. 25.
 Anatomicis in experimentis feles, præsertim recens nati, diutius vivunt. LII. 26.
 Aneurysmata interna cur vel priscis temporibus fuisse credenda sint. LXIV. 17.
 num Antiquis satis nota, & cur non. XVII. 1. & seqq.
 cur plerumque adjunctam habeant vehementem arteriarum pulsationem. XXIV. 35.
 quomodo sint interdum sine pulsatione, & pulsatio sine aneurysm. Vid. Pulsatio.
 d Aneu-

INDEX NOMINUM

Aneurysmatum quoddam divisio. XVII. 5.
duorum in eodem homine, Aorta, & Cordis.
utrum præcesserit, & cur. XVII. 22.
quæ intra thoracem sunt, quatuor ratione læ-
dant respirationem. XVII. 1.
inter horum signa esse commodiorem antror-
sum inclinati corporis situm, confirmatur.
XVIII. 17. & seqq.
alia eorum indicia. XVIII. 19.
quomodo ob ruffim, & ob animi affectus
oriatur, Ibid.
& ob tubæ inflationem. XVIII. 24.
quomodo intra aneurysma videri potuerit in-
clusum os quod in sterno deerat. XXVII. 24.
Aneurysmata in ventre quomodo esse videri possint,
nec sint. XXXIX. 19. 20.
quomodo in cerebro sint intelligenda. III. 8. &
seqq.
num intra ipsa ossa contingant. LII. 39.
cur adita ossa excavant interdum, non partes
molliores. XXI. 48.
Aneurysma, cuius parietum partem faciebat pulmo,
XXI. 47.
cujus, & amplissimi quidem, parietum magnam
partem vertebræ faciebant, & præsertim mu-
sculi. XL. 26. 29.
uno in homine multiplex. L. 9.
duplex, singulis habentibus eandem prorsus sedem
in singulis manibus. III. 8.
Aneurysmatum Spuriarum qualia prima iniçia invenian-
tur. XXIV. 37.
Hæc sola initia maximas interdum noxas, &
mortem afferunt. Ibid.
Unde noscatur, aneurysmata esse jam facta. Ibid.
in fine.
Aneurysmata etiam externa quomodo, et si non rum-
pantur, possint occidere. L. 12.
in poplite curata. L. 9.
ad flexuram cubiti. L. 7. 8.
eorum curatio per ligatam arteriam quam sit
antiqua. L. 54.
eorum in arteria Intercoastali diagnosi, L. 49.
ad inguen. L. 11. & seq.
in Aorta. Vid. Aorta.
Aneurysmatum, in dissectionibus vel non antiquis haud
agnitorum suspiciones. XL. 27.
Angina. De ipsa quædam. XIV. 39.
Ejus sedes, natura, effectus nimis fero per dif-
fectiones videntur quæstia. Ibid. & LXIII. 16.
Huiusmodi perquisitionis exempla. XLIV. 3.
LXIII. 16. & seqq.
Angine ad paralytodeam accedentis exemplum. LXIII. 19.
Anguillæ, Jo. Bapt. Legati Pontificii, morbi, &
dissectio. IV. 13.
Anhornius Sylv. Sam. ex Cæsar. Acad. N. C. lauda-
tus. XXXVIII. 35. 59. 63.
Ani Prolapsus. Vid. Intestini Recti.
sphincter in apoplexia an sæpius non sit resolutus,
& cur. II. 24.
totus discissus, suas sic satis recuperavit vi-
res, XXXII. 8.
Ano clauso nata hic centum annos sic vixit, XXXII. 3.
Quando ejus non tentanda apertio, & quando
tentanda. Ibid. & 4.
Cur in vacca, de qua Aristoteles, servari per
sectionem apertus non posset. Ibid.
Anus. Ex eo egredientia puris specie, cum aliud sint.
XXXII. 13.
Ex eo membranz, & excrementiæ falsæ, & veræ,
aut ex utrisque mixtæ. Vid. Intestin. polyposæ
concretiones.
Ex eo calculi. Vid. Bilarii. Cyfici. Intestin.
Aorta. Ex huius arcu non tres, sed quatuor natæ arte-
riæ. Vid. Vertebralis.
Ejus truncus inflexus. LXVII. 11.
Ejus valvulæ offeæ factæ, quando sint, aut non
sint causa mortis repentinz. XXVII. 19.
Aortæ inflammatio, post Arætrum vix memorata.
XXVI. 36.
Aortæ tunica æquo tenuiores quid afferant detrimenti.
XXVII. 14.
harum interior facies unde, & quomodo inæqua-
lis fiat. XXIII. 5.
unde in longitudinem fulcata. XXIV. 35.
innatum ipsis tuberculum majus quibus cum si-
gnis conjunctum fuerit. XXVI. 39. 40.

Aortæ dilatationes quomodo subitam mortem asserre
possint. XXVI. 32.
eadem, & alia vitia cur in quosdam potius il-
lius ramos, quam in ceteros, propagentur.
XXVI. 23.
in dilatationibus cur parietes interdum crassiores
sint, & rigidiores. XXVI. 24.
in dilatationibus prope cor parietes cur sæpius ad
posteriora rumpantur. Ibid.
Aortæ aneurysmatum observationum initium, & pro-
gressus. XVII. 3. 4.
eorum divisio in facciformia, & non facciformia.
XVII. 27.
unde prima utrorumque origo. XXIV. 37.
facciformia non sunt rara. XVIII. 35.
Quæ interiores sæpe efformant aneurysmatum parie-
tes, non sunt, ut multi crediderunt, arteria-
rum tunica. XVII. 29. XXVI. 9.
Qui primi id animadverterint. XVII. 29.
Quid ea sint, & unde gignantur. Ibid.
Materia, lardi, aut febi similis, unde olim ibi-
dem inventa. XVIII. 23.
Aortæ aneurysmatum signa valde nonnunquam obscura.
XL. 29.
Horum signorum pleraque interdum cum morbo
omnino alio. XLII. 14.
Illorum effectus quidam non perpetuo præsentem
quomodo decipiant Medicos, aneurysmata pro-
pterea tunc esse, negantes. XVII. 26. 27.
XVIII. 17. & seqq. XLV. 26.
Aortæ aneurysmata quomodo interdum decrefcere vide-
ri potuerint. XXVI. 9.
quomodo artuum superiorum dolores, torporem
ve facere dicantur. XXVI. 23.
Ut in externis, ita in his internis deesse inter-
dum potest pulsatio, & cur. XVIII. 20.
Qui in illis, & qui deinde in his id primi ad-
notaverint. Ibid.
Aortæ aneurysmata cur sæpius fiant in illius arcu, aut
inter hunc, & cor, quam alibi, aut in arteria
Pulmonari. XVIII. 24.
Quomodo attrigua ossa erodant, absumantve.
XVIII. 27.
Erodentes ichores non modo effectus, sed & cau-
sa sunt aneurysmatum. XVIII. 26.
Caries ossium num, subactio arteriæ fulcro,
sit causa aneurysmatum, & effuso succo offeo,
sit causa offeæ in his lamellarum. XVIII. 29.
Aortæ aneurysmata vertebrae quidem excavant, sed
interjectis ligamentis nonnunquam illæsis. XL. 26.
29. & seqq.
possunt interdum vertebrae adeo excavare, ut
Spina disrumpatur. XL. 27.
Aortæ aneurysma maximum, ut ventris dimidium oc-
cuparet. XL. 26.
aliquo aneurysmate introrsum rupto, quomo-
do ægri interdum possint ad horas esse super-
stites. XVII. 16. XXVI. 24.
extrorsum disrupti casus. XXVI. 9. XL. 26.
ejusmodi casu imminente, quid cavendum, quid
præcogitandum. XXVI. 10.
Aortæ aneurysmata. Ad horum incipientium curatio-
nem attinentia. XVII. 30.
Huius peractæ, Observationes. Ibid.
Aortæ sic persanata anatomica Observatio. Ibid.
Ad eorum jam factorum retardandos progressus,
utilitas missionum sanguinis, & parimoniz in
alimentis. XVII. 31.
Quando inedia, & venæ sectiones nocere, imo
hæc posse occidere videantur. Ibid. & XVIII. 17.
Duæ in hanc rem Observationes. XVII. 31. 32.
Quæ remedia Malpighio in his morbis suspecta
essent. XVIII. 17.
Quantum noceant conatus. XXVI. 3. 4.
Aphonia *Kar* *Ug* *Ug* dicta. De ea quædam. XIV. 34. &
seqq.
De eadem ex ebrietate. Ibid. & LXIII. 13. & seqq.
Aphonia quædam unde probabiliter fuerit, & quo-
modo curata. IV. 15.
& alia quoque levior, frequens. XIV. 37.
Vid. etiam Vocis.
Aponesæ ad Therias ægrorum concursus cur minor,
quam olim. LVIII. 18.
Apoplexia an morbus olim rarus fuerit. II. 1. 2. &
seqq. & 8.
Quibus signis prænunciatur. II. 10.

Num

ET RERUM NOTABILIMUM.

11

Num semper a respiratione varii sint ejus gra-
dus repetendi. II. 14.
Quomodo hæc, & cordis motus in ea serven-
tur. II. 24.
Apoplexiæ divisiones. II. 5. 6. V. 1.
Aliam esse Sanguineam, aliam Serofam, confir-
matur. II. 6. & seqq. IV. 1. V. 1.
Sanguineam qui Veterum noverint. II. 7. 8.
Talis in L. Vero Imp. fuit. II. 8.
Qui primi fieri ex effusione sanguinis in ventriculos
cerebri, docuerint, & qui primi viderint. II. 7.
Et qui primi ex effusione sanguinis intra ip-
sam cerebri substantiam. III. 10.
Quomodo hoc, & qua ex causa fiat. III. 3.
Fit tamen a sanguine etiam non effuso, & quo-
modo. III. 25. & seqq.
Quomodo fieri nonnunquam possit ab aneurys-
mate intra thoracem sito. XVIII. 26.
Apoplexiæ Sanguineæ signa. II. 10. 14.
cum dubium est, a causa sit externa, an inter-
na. II. 12.
cur præpunguis facilius accidat. XIV. 27.
cur his qui breviori sunt collo. III. 28.
cur sæpe contingat cum melius homo videtur se
habere. II. 23. III. 17.
etiam senioribus, & pallidis accidit. II. 14.
non semper est fortissima. II. 10. 14. 15.
nec semper lethalis. II. 16.
tamen citissime, etiam sine valorum disrptione
potest necare. LX. 7.
quomodo interdum a concussionibus, & ab aliis
vel levibus motibus contingat. III. 12.
quomodo interdum a decubitu ab uno in alter-
rum lateris mutatione. LI. 12.
quomodo a decubitu post plenioram cenam,
præsertim supino. III. 28.
eoque magis cum somno post largas potationes.
LX. 13.
Apoplexiæ Sanguineæ imminente periculo, quid, &
quomodo cavendum. II. 23. III. 13. 17. LX. 3.
Ea præsertim, Jugularis venæ sectionis utilitas.
II. 9. 13.
Quædam de eadem sectione. II. 10.
Cibi vel modo sumpti vomitum movere, peri-
culosum. III. 12.
Quæ remedium genera sint cavenda, & cur.
III. 11. 12.
Apoplexiæ Serofæ non omnes sunt quæ esse videntur.
IV. 1.
Possunt tamen a fero vel paucio fieri. Ibid.
& quomodo. IV. 5. 14. 17. 27. 29. 32. & seqq.
Apoplexia Serofa num sensim invadat. IV. 31.
Quando sanguinis missionem admittat, aut non.
IV. 14. 15.
Quæ remedia requirant. IV. 15.
Apoplexiæ aliæ sunt præter Sanguineam, & Serofam. V. 1.
Purulentæ exempla cum dissectione. V. 2. 4. 6. 11.
Hanc quis Veterum noverit. V. 7.
Atrabiliarie, ut sic dicamus, exemplum cum dif-
fectione. V. 13.
Flatulentæ exempla cum dissectione. V. 17. 19.
Qui Veterum hanc cognoverint. V. 18.
Quæ ratione hæc fiat. Ibid. & 24. 29.
Apoplexiam quæ compressio cerebri possit facere, &
quæ non possit. IV. 29. 33. XI. 17. LX. 14.
A cerebri erosionem fieri, qui olim docuerint. III. 3.
Quatenus id verum sit. Ibid. & IV. 5.
Num semper, aut certe frequentissime faciant
polypi, live polyposæ concretiones. IV. 23.
Num semper, aut frequentissime intercepta colli
vasa. Ibid.
Apoplexiæ alias sunt a cerebro, alias a cerebello, alias
ab utroque. III. 27. IV. 17.
Apoplexia hæreditaria. IV. 2. 20.
Apoplexia correpti. In iis urinæ retentio, quæ sæpe ac-
cidit, animadvertenda, & præcavenda. V. 8. LXI. 12.
Iis superveniens febris, Vid. Febres.
Ea utilior, an nocentior sit Serofa, an
Sanguinea apoplexia correptis. II. 10.
Ad harum utram quædam referre apople-
cticorum dissectiones non est facile. LX. 9.
In apoplecticis ossificationes sæpe observantur.
III. 22.
Aque fluviales, an puteales sint salubriores. XLII. 17.
LXVI. 4.
Aque in varia corporis cava effusarum examen.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

IV. 2. XVI. 2. 6. 10. XX. 26. 32. 47. XXII. 10.
14. XXXVI. 2. 8. XXXVIII. 6. 8. 22. 34. XLI.
4. XLIII. 16.
ad quid utile esse possit. XXXVIII. 7. 8.
quæ fallaciæ in eo cavendæ. Ibid.
unde sint concretiones, aut quasi membranulæ in
iis aquis sæpe natantes. XX. 37.
aut novæ quædam quasi tunice, sub iis aquis
viscera convellentes. Ibid.
Qui vel olim talia observaverint. Ibid.
Arætrum de hydropæ, a vesiculis factæ, quomodo intel-
ligendus. XXXVIII. 45.
Aristoteles non omnes in bestiis negavit calculos.
XLII. 17.
Communis ejus versionis libri 2. de Generat.
Animal. locus ex græco emendatus. XXVIII. 16.
Arnaut N. Medicus Aurelianensis laudatus. LXIII. 17.
Arrigonius, Antonius, Laud. Medicus laudatus. LXI. 13.
Arteriæ Vid. Aorta. Aspera. Bronchialis. Carotides.
Cordis Coronariæ. Cœliacæ. Emulgens. Hepatica.
Lumbares. Pulmonaris. Splenica. Vertebralis.
Arteriæ quædam, etiam non tenues, in vivo cane dif-
sectæ, interdum se adeo contrahunt, ut mox nil
fere sanguinis effundant. XIX. 34.
Arteriæ concreto sanguine plenæ. LIV. 25.
Arteriæ, quotquot apertæ sunt, pulsus intus plenæ.
XXVII. 28.
Ea pulsulæ quam fœnestæ sint. XXVII. 30.
Arteriæ offeæ factæ qui olim observantur. XVIII. 33.
XXVII. 19.
In earum tunicis duriores concretiones quæ offeæ
sint, & quæ tophaceæ. XXVII. 20. & seqq.
Harum concretionum causæ. XVII. 24. XVIII.
31. & seqq. XXVII. 21. & seqq.
Quædam non probata. XVIII. 20.
Pro Boerhaaviana, nonnulla. XVIII. 31.
& seqq. XXVII. 27.
Id vitium in anu, nonagenaria majori, vix ul-
lum. LXVII. 11.
quo inferius descendebat, eo majus fiebat.
LXVII. 14. 15.
quantum obit sanguinis circulationi. XXVI.
32. LXVII. 15.
quantum ei tribueret Santorinus. XXVI. 36. 38.
quæ remedia convenire tunc possint. XXVII.
30.
maculæ quæ illarum concretionum initia
sunt, quæ sedem habent, & naturam.
XXVII. 26. 27.
Arteriarum internarum exulcerationes cum duris illis con-
cretionibus, & ab illis factæ, & sine illis. XXVII.
22. 24. 25.
Qui ab illis factas antea agnoverint. XXVII. 24.
Magna ab iis exulcerationibus detrimenta.
XXVII. 24.
Arteriarum omnium pulsatio vehementissima unde sit.
XXIV. 35. XXIX. 20. 21. LXIV. 10.
Arteriosus Canaliculus in arteria adulti Pulmonari aper-
tus. LX. 4.
Arteriotomia adversus Maniam. VIII. 4.
Arthritis. Vid. etiam Ischiadis. Podagra.
cur aliquando non incipiat a pedibus. LVII. 4.
quos articulos nunquam, quos sæpius tentet, &
cur. Ibid.
in teneris pueris observata. Ibid.
Arthritidis causæ plures. LVII. 3. & seqq.
materia ab articulis prohibita, nedum repulsa,
quam periculosa. LVII. 9. & seqq.
num in articulis cava penetrare nequeat.
LVII. 3.
Arthritidem cur sæpius sequatur nephritis, hanc autem
cerebri morbi. XL. 3.
Arthriticis non solis humor ineat in cavo imæ Spina.
LVII. 5.
num purgantia omnia semper noxia. LVII. 6.
num lac quodque semper noxium. LVII. 7.
quo sæculo omisum. LVII. 7.
quid de aliis internis, externisque remediis cen-
sendum. LVII. 8. & seqq.
quomodo aliqua videri possint utilia fuisse. LVII. 9.
Articulorum vitium, apud nos perrarum. Vid. Genu.
Artus. In horum vulneribus si crassius arteriosus trun-
cus incisus sit, quid agendum. LIV. 47.
Arytanoideas glandulas non fuisse a Galeno, Carpo,
Fabricio, Schelhammero præmonstratas, evidentif-
sime ostenditur. XIX. 55. 56.

in

in quodam monstrosas observavit Lanciscus. XIX. 55.
 Afili aculeus quomodo boves nonnunquam in furorem agat, inquiritur. LIX. 26.
 Asperæ arteriæ glandula valde distenta, ejusque signa. XV. 15. & 16.
 semianuli ab ossificatione in figura mutati, XXIV. 16.
 polypofæ, ramofæque concretiones. Vid. Sputa polypofa.
 ulcera contumacia qua ratione demum perfanata sint. XXII. 27.
 Asphyxia. Vid. Pulsum privatio.
 Aspis vera num extra Africam fit. LIX. 37.
 ejus morsum potest, & quomodo nullus in ista parte livor, aut tumor sequi. LIX. 40. & seq.
 ejus morsum, an injecto, sumptove veneno Cleopatra interierit. LIX. 38. & seqq.
 Asthma convulsivum qui noverint ante Willifium. XV. 4.
 cur mirum fit, non fuisse Medicis antiquissimis notum. XV. 5.
 esse potest a cerebri læsionibus, etsi nulla harum appareant signa. XV. 9.
 Astruc, Joannes, ex R. Sc. Societ. Monspel. laudatus. XLII. 38. XLIV. 2. 8. LVIII. 15. 19.
 Attali Regis apoplexia qualis. III. 17.
 Articus, Pomponius. De ejus morbo quædam. XXXVIII. 4.
 Avicenna docuit, apoplexiam interdum fieri a sanguine in ventriculos cerebri effuso. II. 7.
 num ossa mollia facta observaverit, & curaverit. LVIII. 6.
 Avium seniorum tendines osses fieri, qui vel olim scripserint. XVIII. 23.
 domesticarum morsum consecuta symptomata. Vid. Morfus.
 Auriculæ Helix prælongis confertisque pilis prædita. XXIV. 6.
 Auris Meatus. De incisione, a Veteribus, & Recentioribus proposita ad ea quæ in ipsum illapsa sint, eximenda, quædam. XIV. 13.
 Alia ad eadem eximenda afferuntur, & perpenduntur. Ibid.
 De indurati in eo ceruminis chirurgica curatione quædam. XIV. 11.
 Ad cerumen ejciendum quæ bestii auxilia natura dederit. Ibid.
 Ad Meatus interiora in chirurgicis operationibus illuminanda quæ utilia sint. XIV. 13.
 In eo concretæ calculi Veteribus incogniti. XIV. 11.
 a quibus primum memorati. Ibid.
 In eodem vermiculorum, & gravium ab his symptomatum observatio. XIV. 7.
 ad eos arcendos, abigendove remedia. Ibid.
 Ulcera cur temere non claudenda. XIV. 5.
 Auris Tympani Membrana illæsa, quomodo in ipsum injici possint remedia. XIV. 7.
 Eidem Membranz alia in febribus membrana apposita. De hac quædam. XIV. 12.
 Tympani & Membrana, & Officula disrupsa. Vid. Surditas.
 Si Stapes excidat; surditas videtur necessario secutura. XIV. 10.
 Tympani Novorum Foraminum Valsalzæ usus interdum, defensus. XIV. 9.
 Auris tinnitus num revera, & quatenus etiam ab adstantibus audiri potuerit. Ibid.
 Aurium idest audiendi sensu cur plures a natiuitate priventur, quam ullo alio, nec dum constare, ostenditur. XIV. 14.
 Axillaribus in venis insula. LXIX. 2.
 Azygæ venæ varix, & ruptio. XXVI. 29.

B

Bacumlinus, Jo. Christ. Med. Weickar. laudatus. BLIX. 5.
 Baglivi hallucinationes. VIII. 13. XXXVII. 13.
 Bajerus, Jo. Jac. pridem Acad. N. C. Præf. laudatus. XXXIV. 19. XLII. 19.
 Balbutiei quod genus Sanctorius quibus in palatonimis apertis foraminibus tribueret. XIV. 38.
 Quid de hoc sentiendum. Ibid.
 Alia de aliis balbutiei causis, earumque perquisitione. Ibid.

Barbadici, Jo. Franc. S. R. E. Cardinal. & Episcopi Patavini morbus, & curatio. XLIX. 30.
 ab alio morbo mors, & dissectio. XIII. 3.
 Barbette, Pauli, loca minus probanda. XXVIII. 13. LI. 22.
 Barbette, Gregor. Chirurgus Bonon. laudatus. LVI. 5.
 Baronius, Philippus Medicus Meldens. laudatus. XLVIII. 51.
 Ejus Observatio. XLVIII. 52.
 Baron d' Henouville, Medicus Parisiensis laudatus. XXIX. 15.
 Bartholini, Thomæ hallucinationes. XIII. 7. 11. XXVII. 19. XXIX. 4. XLII. 32.
 Bassius, Henr. P. Prof. Halensis, laudatus. XXXI. 15. XXXII. 16. XXXVIII. 23. XXXIX. 40. XLII. 12. 14. XLIII. 14. 34. L. 44. LVI. 22. 27.
 Baverus, Jo. Frid. pridem ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XXXII. 3.
 Bavhini, Casp. quædam non probata. XIV. 14.
 Beaulieu, Fratr. Jacobi felix Patavii calculi exsectio commemorata. XLII. 24.
 Beccarius, Jac. Bartholom. Instituti Scientiar. Bononiensis Præf. laudatus. IV. 25. XXVIII. 6.
 Bechmannus, Jo. Andr. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXVII. 19. XXXVIII. 19.
 Behrensus, Conr. Barth. Reg. olim Britann. Archiat. laudatus. XIX. 48.
 Behlingius, Jo. Frider. laudatus. XLVIII. 30.
 BENEDICTI XIV. Pontif. Max. justissimum encomium. XX. 62.
 Benevolus, Ant. Chirurg. Florent. laudatus. XXVII. 31. XXXI. 20. XXXIV. 19. XXXVIII. 64. XXXIX. 40. XLII. 12. XLIII. 12. 27. 38. XLIII. 6. 10. 13. 14. 33. XLIV. 17. XLVI. 12. 16. XLVII. 6. L. 10. 19. 26. 50. LI. 23. LV. 20. 26. LVII. 21.
 Berengarius Carpenfis, si etatem species, potuit invenire esse inunctionum mercurialium in lue Venerea. LVIII. 16.
 a Bergen, Carol. Aug. pridem P. Prof. Francof. laudatus. III. 8. XXXVII. 19. LXII. 13.
 Bernardonii, Jo. Franc. olim in Aula Murinensi Archiat. Observationes. XXIII. 3. XXXI. 11.
 Bernerus, Gottl. Ephr. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. LIX. 35.
 Bernoullius, Daniel, ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. XIII. 7.
 Bertinus, Jos. Exup. ex ead. Acad. laudatus. XXXIII. 9. XXVII. 27. XLVIII. 45.
 Beudt, Gysbertus laudatus. LXVI. 15.
 Bezoldus, Joannes Georgius, laudatus. XXXVII. 20. 46.
 Bierlingii suspicio quædam non probata. XXXIX. 11.
 Bilarii ductus quam dilatentur aliquando. XXXVII. 46. 47.
 In iis quinam olim excrecentias carneas memoraverint. Ibid. 33.
 Bilarios ductus extraordinarios quinam olim, & postea viderint. Ibid. 34.
 Bilarii calculi. Vid. Hepat. Calculi. Vid. Cystici. quibus præcedentibus, deiciantur. XXXVII. 41. 42. 46. 47.
 Dolor, tunc sape umbilicum versus extensus, quomodo explicandus. XXXVII. 42.
 Eorum curatio tripartita. XXXVII. 48. & seqq.
 Quando venæ sectio conveniat. Ibid. 49.
 Quando fit emeticis, & purgantibus locus. Ibid. & 50.
 Num pellentibus. Ibid.
 Cur, & quando sint leviora ecoprotica adhibenda. Ibid.
 Experimentorum circa eorundem extra corpus dissolutionem varietas. Ibid.
 Quid hinc consequatur. Ibid.
 Quæ ramen præ cæteris exhibenda. Ibid.
 Inter lithontripcia biliaria, & urinaria discrimen. Ibid.
 Ubi præfervans curatio minus respondeat, quid saltem facere utile sit. XXXVII. 51.
 De curatione per novam ad cystim lithotomiam. Ibid. 52.
 Bilis. Vid. Iecoris Cystis.
 Bilis materia. Vid. Icterus.
 Bilis atra Veterum quid sit. XXX. 17. XXXI. 6. 7.
 Quomodo apparere interdum possit grumosa. XXX. 17.
 Ejus funesta exempla. XXXI. 6.
 post ejectionem, ægri difficillime servati historia. Ibid. 7.

Boecle-

ET RERUM NOTABILIUM.

Boeclerus, Phil. Henr. Prof. P. Argentorat. laudatus. L. 37.
 Boehmerus, Jo. Beniam. P. Prof. Lipsien. laudatus. LVI. 29.
 Boehmerus, Phil. Adolph. P. Prof. Halæ Magdeburg. laudatus. XLV. 5. LXIII. 21. LXIV. 6. LXVII. 12. 16.
 Boerhaavius laudatus. Præf. ad libr. 4.
 Ejus sententiæ quædam explicatæ. XXIII. 17.
 Dubitatio quædam sublatæ. XLVI. 20.
 Falsi quiddam ipsi relatum. L. 47.
 Bohnius, Jo. Lipsienfis olim Professor, laudatus. LIV. 47. & alibi.
 du Bois, Godofr. laudatus. XIV. 11.
 Boncompagnus, Jac. S. R. E. Cardinalis quibus de symptomatibus quæreretur, & quam ob læsionem internam sit mortuus. XXVI. 26.
 Bonazoli, Laurentius, Publ. Bonon. Professor laudatus. X. 13. XXXIV. 17. XLVIII. 16.
 Ejus Observatio. LXIV. 9.
 Boneti, Theophili laus. Præf. n. 2. 3.
 In ejus Sepulchreto secundæ editionis quæ possint desiderari. Ibid. n. 4. & seqq. & Epist. I. 7. 8. 15. IV. 31. 36. VII. 14. VIII. 32. XII. 4. XV. 3. XXVIII. 4. 14.
 Quæ addi ex Auctorum Observationibus. I. 7. 8. 9. 15. 16. 17. II. 8. 10. 14. 16. 21. III. 3. 12. 17. 18. 30. IV. 31. 32. 33. V. 3. 24. VI. 7. 16. VII. 8. 16. VIII. 13. 14. 16. 17. 18. 20. 31. 36. IX. 3. 11. 19. 21. 24. X. 6. 15. XI. 7. 12. 23. XII. 3. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. XIII. 4. 5. 6. 7. 10. 11. 12. 16. 18. 20. 26. XIV. 2. 6. 8. 9. 12. 17. 22. 23. 24. 36. 38. 39. XV. 2. 9. 11. 12. 16. 17. 19. & seqq. XVI. 11. 23. 24. 33. 35. 37. 42. 44. 45. 46. XVII. 13. 15. 28. XVIII. 4. 9. 11. 15. 18. 19. 23. 26. 36. XIX. 9. 10. 14. 20. 38. 39. 40. 43. XX. 52. 57. XXI. 20. 28. 38. 39. 40. 44. 46. 48. XXII. 7. 13. 17. 19. 20. XXIII. 3. 9. 12. 13. 14. 18. 19. 23. 24. XXIV. 3. 4. 7. 8. 12. 17. 22. 23. 28. 29. 30. XXV. 3. 7. 8. 13. 16. 23. 24. XXVI. 10. 12. 23. 26. 27. 28. 38. 39. 40. XXVII. 1. 4. 6. 9. 10. 18. 19. 20. 24. 25. 26. 27. 30. 31. 32. 34. XXVIII. 2. 3. 4. 6. 15. 16. 18. XXIX. 3. 9. 11. 13. 15. 16. 19. 22. XXX. 8. 11. 13. 17. XXXI. 4. 13. 15. 20. 21. 22. 23. 24. 26. XXXII. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 10. XXXIII. 15. XXXIV. 13. 16. 19. 32. 34. 35. 36. XXXV. 4. 15. 22. XXXVI. 5. 6. 10. 12. 14. 15. 16. 18. 21. 24. 26. 27. XXXVII. 11. 12. 13. 16. 21. 24. 32. 34. 35. 37. 38. 39. 41. 42. 43. 45. 46. 47. XXXVIII. 1. 8. 19. 23. 24. 25. 31. 33. 35. 36. 38. 41. 42. 43. 44. 45. 47. 49. 50. 54. 59. 61. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 70. 71. XXXIX. 3. 7. 8. 11. 15. 20. 23. 28. 36. 40. 41. 44. 45. XL. 5. 13. 14. 15. 19. 20. 25. 27. XLI. 1. 2. 5. 9. 11. 12. 15. 16. 17. XLII. 5. 6. 7. 10. 18. 19. 23. 24. 30. 31. 32. 33. 35. 36. 37. 38. 42. 45. 46. XLIII. 3. 6. 7. 8. 10. 13. 14. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. XLIV. 2. 8. 11. 13. 14. 17. XLV. 2. 5. 6. 12. 20. 24. XLVI. 13. 16. 26. 21. 25. 30. XLVII. 11. 25. 26. 27. 29. XLVIII. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 25. 29. 30. 36. 39. 42. 45. 46. 49. 54. 56. 61. XLIX. 19. 28. 33. 35. 36. L. 6. 10. 12. 14. 16. 17. 18. 19. 22. 24. 25. 37. 38. 44. 46. 49. 53. 54. 56. 57. 58. LI. 4. 10. 21. 22. 23. 40. 47. 48. 58. LII. 13. 21. 24. 26. 36. 37. 39. LIII. 4. 22. 27. 28. 34. 36. 41. LIV. 9. 11. 12. 13. 15. 17. 27. 32. 34. 36. 37. 42. 43. 47. LV. 2. 7. 12. 15. 17. 18. 23. LVI. 3. 4. 5. 6. 15. 22. 23. 24. 34. 35. 36. 37. LVII. 3. 11. 12. 16. 21. LVIII. 6. 9. 12. 14. 15. LIX. 5. 14. 21. 22. 28. 33. 34. 35. 36. LXI. 4. 6. 8. 9. LXII. 3. 13. LXIII. 3. 11. 16. 17. 20. LXIV. 3. 4. 14. 17. LXV. 2. 4. 6. 7. 9. 10. 11. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. LXVI. 11. LXVII. 2. 3. 12. 15. 16. LXVIII. 3. 4. 9. 13. 14. LXIX. 6. 12. 13. 14. 15.
 Quæ demi. VII. 1. 18. VIII. 13. 36. IX. 3. 13. X. 1. XI. 23. XII. 1. 20. XIV. 16. 17. 22. 30. XV. 2. XIX. 1. XXI. 40. XXII. 2. XXIII. 1. XXIV. 5. XXV. 14. XXVIII. 1. 8. 18. XXIX. 1. 2. 11. 16. 17. XXX. 18. XXXI. 1. XXXII. 1. XXXIV. 1. XXXVI. 7. XXXVII. 32. XXXVIII. 1. 38. 42. XL. 11. 14. 27. XLI. 1. XLII. 43. XLIII. 43. XLVI. 1. 21. XLVII. 1. XLVIII. 1. XLIX. 1. 32. L. 1. LI. 47. LII. 1. LV. 1. LVII. 1. 16. LVIII. 14. LX. corrigi. I. 8. IX. 8. XII. 3. 4. 10. 13. XIII. 6. 11. 14. 19. 20. 26. XIV. 2. 12. 14. 16. 17. Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

22. 23. 26. 30. 32. 38. XVI. 15. XIX. 10. 39. XX. 10. 12. XXI. 23. 48. XXII. 2. XXIII. 1. 15. 23. XXIV. 21. 23. 24. 29. 36. XXV. 14. 19. 20. 22. XXVI. 26. XXVII. 1. 18. 19. XXVIII. 2. 3. 14. XXIX. 4. XXX. 18. XXXI. 21. XXXII. 1. XXXIV. 3. XXXVI. 12. 18. 28. XXXVII. 6. 7. 11. 40. XXXVIII. 42. XL. 11. 15. 27. XLI. 1. 11. 15. 17. XLII. 23. XLIII. 39. XLIV. 26. 27. XLV. 25. XLVI. 21. XLVII. 1. XLVIII. 12. XLIX. 13. 21. L. 28. 30. 37. 56. LI. 22. 49. 47. 58. LIII. 1. LIV. 5. 11. 12. LV. 1. LVIII. 14. LXIII. 16. XXXVI. 21. XLII. 5.
 Bonis, Alexand. Medicus olim Venetus, laudatus. III. 17. V. 11. XII. 6. LXII. 1.
 Bonius, Jos. Medicus Placentinus, laudatus. LXVIII. 11.
 Ejus Observatio. Ibid. 12.
 Bonetus, N. ex Regia Societ. Londin. laudatus. XXXIV. 37.
 Bontii quædam circa pulmonum adhesionem Observatio non est constans. XXII. 17.
 Bonzius, Gotard. ex Bonon. Inst. Sc. Acad. laudatus. XXXIX. 41.
 Borelli, Petri, Observatio quædam quomodo legenda videatur. LII. 27.
 Boschi, Hippoliti, hallucinatio. XLIII. 8.
 Bovina in peste unde esse possit nimia cystis fellæ plenitudo. LXVIII. 3.
 Brachiorum dolores a vitio Aortæ. XXIII. 5.
 Brebiius, Jos. Georg. ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XLIII. 6.
 Brehmii, Georg. Christoph. laudatus. LXV. 17.
 Bremius, Jo. Martin. Reg. Suec. Medic. laudatus. XXXVIII. 65.
 Brendelius Adam. P. Prof. Witembergens. laudatus. XLII. 18. XLIII. 13.
 Brinius, Jo. Thom. ex Cæs. N. C. Academia, laudatus. XII. 5.
 Brogiani, Dominicus P. Prof. Pisan. laudatus. VIII. 31. 32. LIX. 35. LXI. 11. 15.
 Bromfeld, Guil. Chirurg. Londin. laudatus. Præf. ad libr. 2.
 Bronchiales glandulæ an nigricantem succum semper contineant. XXII. 21.
 an ab ipsis sint sputa nigricantia. Ibid.
 an cum bronchiis communicent. Ibid.
 an ex iis auctis, & vitiatas fiant pulmonum tubercula. Ibid.
 Bronchialis arteria Erasistrato, & Galeno cognita; non vena. XXI. 42.
 Bronchia cum sputis expectorata observavit Hippocrates. XXII. 25.
 Bronchiorum cartilagine vel intra pulmones, & ante grandiorum etatem nonnunquam ossæ fiunt. XV. 18.
 Bronchocele sæpius mulieribus accidit, quam viris. L. 37.
 ejus sedem in Thyroidea glandula qui negaverint, aut posuerint. L. 30.
 in hac glandula inveniri solet. Ibid. & seqq.
 a Brunn, Jo. Henr. laudatus. XIX. 23. XXXIV. 35.
 Bubones veneri. Ad eorum productionem explicandam qui olim præluxerint. LVIII. 14.
 Buchnerus, Andr. Elias, Præf. Cæs. Acad. N. C. laudatus. XVI. 11. XXII. 13.
 Buckwaldius, Balth. Jo. laudatus. LXVII. 15.
 Budæus, Gottl. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. XXX. 17. XXXVI. 12.
 Buddeus, Aug. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. LV. 7.
 Buffonius, N. ex Reg. Sc. Acad. Paris. laudatus. XIII. 20.
 Burggravius, Jo. Phil. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXIV. 34. XXXVII. 45. XXXIX. 20. XLIII. 14.
 Burgmannus, Petrus Christoph. Medic. Rostoch. laudatus. XIX. 11. XLII. 45.

C

Cachecticum cerebrum præalbum. XXXVI. 13.
 Cadens quomodo simul frontem, & dorsi vertebra frangere potuerit. LII. 36.
 Cæcitas. Vid. Amaurosis.
 ex dolore capitis, sublatæ. I. 11.
 Cæci ab ortu num lucis nullam habeant ideam, dubitatio. XIII. 14.
 Cæcum intestinum, id est Appendicula Vermiformis, perbreve, & minime cavum. LXVII. 11.
 Cælii

INDEX NOMINUM

Calii Aureliani quidam loci quomodo intelligendi, aut corrigendi. XX. 42. XXI. 31.
 Casalpini quoddam pronuntiatum non est semper verum. X. 15.
 obiectio quadam minus valida. XIX. 29.
 Calculi. Vid. Bilarii. Cylitici. Hepatici. Intestinalium. Prostatæ. Pulmon. Renum. Scroti. Ventriculi. Vesicæ.
 Calculi urinarii non raro sunt simul cum calculis cystitis fellex. LVII. 12.
 in brutis observati. XLII. 17.
 num iis careant abtemii. Ibid.
 cur iis aliæ regiones minus sint, aliæ vero magis obnoxie. Ibid.
 cur credibile non videatur, uno omnes remedio aque posse dissolvi. XL. 16.
 Camerarius, Alexand. pridem P. Prof. Tubing. laudatus. XXXVIII. 44. LVI. 29.
 Elias, olim Prof. P. ibidem, laudatus. L. 25.
 Rud. Jac. P. olim ibidem Prof. laudatus. XXXVIII. 19. XLI. 1. XLII. 33. XLVIII. 39. LXIV. 9. LXV. 9.
 Canani ad Vitam, & defensionem attinentia quadam. XXIV. 24.
 Cancrorum curatio per adurentem herbam infeliciter tentata. L. 47.
 Canem rabiosum habere vermem sub lingua, unde credi ceperit. VIII. 34.
 particulum Vermiformem quam ibi habent canes secundum naturam, qui adnotaverint, & pinxerint. Ibid.
 eadem particula accurate describitur. Ibid.
 Canes num rabiosi fiant ab obstructis ductibus folliculorum quos ad anum habent. LXI. 15.
 Cantharidum vis erosiva etiam per sola sanguifera vasa ad vesicam pervenit. XLI. 2.
 Capillis albis nati cur cæcutiant. XIII. 29.
 Capite ablato quis olim infecta vivere, adnotaverit. LII. 26.
 Capiti quomodo inesse mortis causa princeps videri possit, nec tamen inesse. XXVI. 33.
 Capitis dolor solus mortem non affert. I. 1.
 peridicus curatu difficilis, & cur. I. 11.
 profundus quam varias sedes habere possit. I. 7.
 verticis quomodo profundam habere possit causam. Ibid.
 Capitis doloris causæ multiplices, I. passim.
 Ab eo discessus futurarum in fene. III. 8.
 Capitis vulnera. In his illafo cranio quomodo meningis, & cerebrum ladi possint. LI. 4.
 Ex iis in quot, & quam varia viscera fiat puris translatio. XXV. 20. LI. 21. & seqq.
 Quinam hanc observant. Ibid.
 Quomodo fortasse contingat. LI. 23.
 Quomodo plus puris tractum videatur, quam parum interdum dare potuerit vulnus. Ibid.
 Abscessus, inde in jecore geniti, quamplura esse indicia possunt, & aliquando tamen fallacia. LI. 23.
 Capitis vulnera si prope orbitam sint, quæ deceptio sit in eorum exploratione cavenda. LII. 6. 7.
 Capitis vulnere laborantes num sæpius convulsione, an paralyti in latere opposito corripantur, & cur. LI. 46. & seqq.
 In iis alvi fluxus, aut vomitus quando inter mala signa non sit ponendus. LII. 21.
 Quæ a cohibito spiritu in eorum curatione esse possint utilitates, & quæ pericula. LII. 13.
 Cur iis cranium terebrari in quibusdam civitatibus desierit. LII. 12. & seqq.
 Ubi de hoc dubitatur, quæ secundum Veteres, Recentioresque, & quæ cautione adhibenda sint. LII. 20.
 Inter ea felix Ruyschiani fomenti usus comprobatur. Ibid. & 21.
 Cæteri quo die, & post quæ signa mortui sint. LII. 12.
 Lethalis noxa in quibusdam diutissime latentis Observationes. LII. 17. 24.
 Quomodo in mortuis sæpe vix paucillum lædenti materiæ intra cranium inveniantur. LII. 9.
 Caper, Maur. Ant. ex Casar. Acad. N. C. laudatus. XVIII. 19. XXII. 13.
 Carburus, Jo. Bapt. Primar. Taurini Prof. Regius laudatus. L. 47.
 Ejus Observatio. L. 48. 49.

Cardani in loco quodam Dantis hallucinatio. XXVIII. 7.
 Caries. Vid. Exostosis. Offa.
 Carl, J. S. Archiater Witzgenstein. laudatus. XXXVII. 43. LV. 7.
 Carotidis arteriæ sinistra multo citior, quam solet, divisio in duas. XXIX. 20.
 posterior ad balem cerebri ramus cum Vertebra- lum ramis non communicans. III. 20.
 alia ejusdem rami varietates. Ibid.
 Carotidibus in vivo cane dissectis, sanguis ab utraque sectione effluit, & cur, sed a superiore minus. XIX. 33. 34.
 Quorum illud videtur fuisse, Galeno notum. Ibid.
 Ab inferiore sectione se contrahente mox accidit, ut ferre nihil efflueret. Ibid.
 Carotidum in vivis animalibus ligatarum experimentum num, ut multi putant, memoraverit Aristoteles. XIX. 21.
 Dia tamen notum fuit ante Galenum. XIX. 23.
 Error Veterum in eo experimento, Rusti saculo detectus. Ibid.
 Idem sine illo errore a Galeno sæpe repetitum, & quid observatum. XIX. 24.
 Idem a diversis postea iteratum, sed alio aliis successu. Ibid.
 Repetitum pluries, & diutius a Valsalva, & quid, etiam post animalium mortem, observatum. XIX. 20. 25. & seqq. 32.
 Ratio quarundam in eo varietatum. XIX. 28. 29. 32.
 Quomodo animal pergit vivere. XIX. 28. 29.
 Carotidum aneurysmatibus frequentior causa Præcis videtur ignota. XXVI. 22.
 Illius per contringentia curatio, qua utebantur, sæpius non probanda. Ibid.
 Carpi parvus tumor, per se repente tum evanescens, tum rediens. L. 19.
 Cartilagine in valde provecta ætate adhuc molles. XXIII. 6.
 Caruncula Seminalis. Vid. Seminalis.
 Casalius, Gregorius Comes Bononiensis, laudatus. LX. 14.
 Castanea. Ex earum farina panis, cum capacomeltus, quomodo intra horas tres occidere potuerit. XXIX. 9.
 a Castro, Petri, hallucinatio. LVIII. 6.
 Cataleptis a quonam Veterum fufius tractata sit. II. 2.
 Cataracta. Vid. Suffusio.
 Cataracti quomodo nunc explicandi. XIII. 1.
 præsertim Suffocativi. XIII. 2.
 quod & exemplo confirmatur. XIII. 3. 4.
 Catulli verbum explicatur. XLVI. 1.
 Cartus, Franc. Antonius, Anatomicus sæculi XVI. immerito est iis qui de Scriptoribus Anatomicis, & Medicis egerunt, incognitus. III. 21.
 Cava vena in ventre a sinistris Aortæ ascendens, & deinde per anteriorem hujus faciem transiens ad dexteram. LVI. 31.
 Cava parallelus venosus trunculus in ventre. XLVII. 30.
 Cava varices quando, & quomodo inquirenda. XXVI. 27.
 Cur varices, & ruptiones facilius in hac vena quam in Pulmonari fiant. XXVI. 27.
 Ruptio ab Aretæo memorata. XXVI. 28.
 a quibus revera observata. Ibid.
 Causticorum usus ubi, & quando periculosus. LV. 21.
 Celsus num contrasitum proprie dictam posuerit. LI. 41.
 Quam herniam ramis nomine designaverit. XLIII. 36.
 Cancrum ossis num memoraverit. LV. 17.
 Pterygium semper, nulla variante lectione, latine Unguem in oculo dixit. XIII. 25.
 Ejus loci interpretandi, & emendandi conatus. II. 2.
 De altero quid Anatome posteros docuerit. LII. 1.
 Cephalica vena in cujusdam brachio nulla. LIV. 44.
 Cerebri Meningum glandula Pacchioni dicta, olim non ignota. VIII. 3.
 Meningum irritationem an convulsiones sequantur, contrariæ utrinque observationes, & experimenta conciliantur. IX. 21.
 In Dura Meninge inventa sunt vera ossa. XXV. 8. 9.
 num signa habeant peculiaria. Ibid.
 num remediis tolli possint, aut prohiberi. Ibid.
 In ejus Falce os magnum deprehensum. III. 20.
 alia quoque. XXV. 6. 8.
 Quis primus, & qui deinceps alia observavit. III. 21.

Quate-

ET RERUM NOTABILIUM.

iv

Quatenus, & quando sint noxia. III. 21.
 & seqq. XXV. 8.
 Num inde quidam ex Falcis, & Duræ Meningis usibus possint in dubium vocari. Ibid.
 Duram Meningem, cum opus esset, incidere quinam olim ex Italici præceperint. LII. 12.
 Meninx Pia cur ab eo tantum latere, a quo & pulmo, inflammata reperta sit. VII. 12.
 Sub hac, aqua fluida cur gelatina instar sæpe appareat. VI. 12. 13. VII. 11.
 Quis olim hanc speciem suspectam fecerit. VI. 13.
 Cerebri figura non naturalis. X. 9.
 superficiei anterioris peculiaris quadam conformatio. LII. 5.
 Cerebrum, ad naturalem, itemque ad contrariam constitutionem ejus probe cognoscendam, in sua sede, necdum amputato capite, secundum est. IV. 19.
 Cerebri durities in stultis animadversa. VIII. 2. & seqq. 14. 17. LXI. 8.
 præsertim vero ejus medullaris substantiæ. VIII. 18.
 sed tamen aliquando etiam in non stultis. Ibid. & LXI. 8.
 quomodo illa explicari a quibusdam possit. Ibid.
 Cerebrum tum stultorum, tum cachecticorum ad inquirendas nervorum origines, aliæque aptissimum est. VIII. 6. 17. XXXVI. 13.
 Cerebri dissecti puncta sanguinea, si mox se in guttas dilatent, quid significant. X. 17. 18.
 Ad sanguinis in cerebrum impetum moderandum quæ natura paraverit. III. 23. VI. 16.
 Cerebrum. Intra ipsum species quasi lymphæduum conspecta. VIII. 6.
 Cerebrum quod videbatur lapideum factum, quis esse osseum primus indicaverit. V. 12.
 Cerebri in adultis non inventi, quomodo fallaces, incredibilesque sint observationes. XII. 14.
 Quæ pro his dici possent, diluuntur. Ibid.
 Cerebri in foetibus non inventi novæ Observationes. XII. 6. XLVIII. 48. 50. 52.
 & non inventæ, etiam ante hoc sæculum, Spinalis medullæ. XII. 8. 10.
 novæ hujusmodi adduntur Observationes. XLVIII. 48. 50.
 Cerebrum cum in foetibus deest, sæpius non a primordiis defuisse, sed hydrocephalo sensim absumptum esse confirmatur. XII. 5. & seqq.
 Confirmatur idem etiam de Spinali medulla. XII. 8. XLVIII. 49. 50.
 Quatenus ipsa, absente cerebro, spiritus præbere foetibus diu possit. XII. 14.
 Cerebrum cum in foetibus defuit, hi plerumque foeminei sexus fuerunt, & sæpe æquo minores. XII. 6. XLVIII. 49.
 Cerebro quomodo nimium frigus externum, calorve nocere possit. LI. 4.
 Cerebri concussio, graveque hujus effectus quomodo, & in quibus facilius contingant. LI. 4. 10.
 vulnera num certe lethalia sint, quæ in medullam substantiam perveniunt. LII. 27.
 exempla in ventriculos perveniunt, aliorumque ingentium sanatorum indicantur. Ibid.
 quadam cerebri credita vulnera, ad Pituitarios Sinus, & nasi caveas attinuisse, conjicitur. LII. 41.
 Cerebrum. In eo vitia peculiaris generis observata. V. 6. 7. IX. 16. 18. 19. LVII. 14. 15.
 Cerebri intima quæ videntur ulcera quid sint, & quomodo fiant. III. 3. 7. & seqq. XI. 8.
 cur sæpe hæc juxta, aut intra corpus Striatum, & Thalamum nervi Optici sive a dextris. III. 18. V. 7. XI. 12.
 sive a sinistris. LXII. 7. & seqq.
 Cerebri magnas ab interna causa læsiones natura interdum ad cicatricem perduxit. II. 16. III. 6. 7.
 pure inde, ut videri potest, per urinam ejecto, qua de re historia notabilis. V. 13.
 aut imminuit, ac diu tulit. XI. 8. & seqq.
 caute tamen cerebri apostemata arguenda sunt ex pure per nares profluente. VI. 5. XIV. 22.
 Cerebri corporis Callosi tractus, & sulci a natura ipsa sint, an ex accidenti, & hoc quomodo. LXI. 6.
 De eo corpore quadam alia. Ibid.
 Cerebri ventriculi Laterales æquo breviores. X. 17. In ipsis aquam esse secundum naturam, num, & Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

quatenus Littrei probet in catulis Observatio. XII. 3.
 Nuper effusam, aut contra, fuisse, indicia. IV. 16. IX. 10. LXIX. 10.
 Etiam limpida, & pauca non modo effectus, sed & causa interdum esse potest morborum cerebri. I. 3. 7. IV. 1. 3. 5. 14. 17. 18. 19. 28. 29. 32. 33. 34. IX. 11.
 aut eos augere, ut non inutile sit eam quoque inesse, scire. IV. 1. 34.
 Quomodo in ventriculis multa congeratur. IV. 36. 37. XII. 3.
 Glandula Pituitaria num omnem a ventriculis redeuntem aquam excipiat. IV. 36.
 quando sui, & quando aquæ ipsius vitio non transmittat. XII. 3.
 obnoxia sæpe est congestionibus mucæ gelatinosæ. IV. 36.
 Ventriculorum Septum Lucidum quomodo post mortem casu aliquo possit dirumpi. III. 9.
 Plexuum Choroidum hydatides quatenus esse causa possint apoplexiæ. III. 12.
 Pinealis glandula insigni magnitudine in puero ingentiore. I. 2.
 secundum naturam anteriore, & posteriore facie depressior est. X. 17.
 naturæ est adhuc dubia. LXI. 4.
 sæpe non sine vitio est in stultis. VIII. 14. 16. LXI. 3. 4.
 interdum etiam in recta ratione utentibus. XXI. 24. 25. LXI. 4. & alibi.
 qualia sint duriuscula corpuscula quæ non raro in ea, aut apud eam reperiuntur. V. 12. VI. 12. X. 17. 18. LXI. 4.
 num sint certa quadam eorum signa, & effecta. V. 12.
 quis plura eorum exempla collegerit. Ibid.
 quis primus videri possit olim indicasse. Ibid.
 Striata corpora sine striis observata, nulla cum usu cerebri, aut nervorum læsione. L. 55.
 Hippocampi observati in fine non dilatati. LVI. 21.
 Cerebri ventriculus Quartus vix una cum fibra conspectus quæ ad Acusticos nervos spectaret. LVI. 21.
 Cerebellum cur cerebro mollius. IV. 17.
 plures proportionem spiritus videtur separare, quam cerebrum. II. 24.
 & per semitas facile patentes ad Intercoastales nervos mittere. Ibid.
 nimium illi tributum fuerat; sed neque nimium est detrahendum. LXII. 18.
 num defuerit in quadam Benivenii Observatione. LII. 26.
 de ejus in membranam mutati Observatione dubitatio quadam. Ibid.
 Cerebelli vitia non repentina statim occidere non solent. Ibid.
 duplicis eorum generis exempla. Ibid.
 Cerebelli, an cerebri non levia vulnera citius, certiusque hominem perimant. Ibid. & 27.
 Cerebelli talium vulnerum non statim lethaliū quam paucissima occurrunt exempla, & quænam. Ibid.
 quænam, sed non gravium, ejus vulnerum sanatorum exempla. Ibid.
 Cerebelli, & cerebri discissi in vivis avibus, & felibus experimenta. LII. 26.
 a quibusdam in canibus quoque instituta sint. LII. 27.
 Cerebellum sine arbuscula medullari inventum. LXII. 15.
 Cerebelli plus quam ex dimidio scirrholi Observatio. Ibid.
 quomodo sic cerebri læsiones induxerit. LXII. 16.
 nec tamen respirationis, & pulsuum. Ibid.
 Cerebellum. In eo vitium esse, an ex nudi cadaveris inspectione cognosci possit, & quomodo. II. 25.
 Vitium in altero illius lobo, oppositi, an sub- jecti lateris corporis hemiplexiam afferat. LII. 27. LXII. 14. 17.
 Charisius, Christ. Ludov. P. Prof. Regiomont. laudatus. XIX. 43.
 la Chauffe, B. Ignat. laudatus. XLIII. 14.
 Cheseidenus, Gul. ex R. Londin. Societ. laudatus. VI. 7. XIII. 6. 7. 10. 11. XIV. 12. XXI. 20. XLII. 28.
 China Chin. uti in perniciosissimis febribus, exacerbationes habentibus, quis apud nos primus instituerit. XXX. 5.
 Ejus utilitas, etiam febres illæ sint a materia introrsum repulsa. LXVIII. 2.
 d 4 Chirur-

Chirurgi per Anatomicam a calumnia vindicati. XIV. 4.
Chirurgicas ad observationes, & operationes quomodo obfcuri Partium recessus illuminandi sint. XIV. 13.
Chomelius ex Reg. Sc. Acad. Parif. laudatus. XXIII. 14. XXXVII. 24. XXXVIII. 48. 50.
Chylifera vafa in homine obfervata. V. 17. XVII. 14. XIX. 7. 8. 19. XXV. 2. LIII. 37.
cum cisternulis, chylo plenis, per intestinum. XVII. 14.
qui has poltea obfervarint, & qua occasione patefiant. XVII. 15.
Chyliferi vafculi per ventriculum falfa species. LII. 30.
Cicogninus, Jacob. Prof. olim Primar. Patav. laudatus. LIII. 34.
Ejus Obfervatio. LIII. 35.
Cicognini, Jo. Franc. Chirurgi olim Forolivienf. Obfervatio. LIX. 18.
Cilia. De horum vitis Trichiafi, & Diffichiafi quaedam. XIII. 29.
Cifarii maxime funt aneurymatibus obnoxii, & cur. XVII. 18.
Claudicatio quafi quaedam ex vitio mufculorum, Ilium alterum os intus operientium. XXXIV. 16.
Claudicatio an fapius in feminis, quam in maribus, & cur. LVI. 19.
Claudicationis caufa ex tumoribus intra acetabulum a quibus indicata. LVI. 23.
eorum tumorum fedes verifimilis in acetabuli glandula mucilaginofa. Ibid.
Claudicationis a partu caufe aliqua. XLVIII. 33.
Claudicationis multiplices caufe. LVI. Epiftola fere tota.
Claudicanti artui respondentium Iliacorum, aut Crucialium vaforum quae vitia funt faepe animadverta. XLVI. 17. LVI. 10. 12. 18.
Clavus quam varia finifcet vitia. L. 61.
De Clavo Sili Italici infanabili quaedam. Ibid.
Cleopatra quo mortis genere perierit. Vid. Afpis.
Clerici, Danielis, hallucinatio. XIX. 23.
Clyfterum nutrientium felix ufus quo in cafu diuturnior fuerit. XXVIII. 14.
non per fiphonem, fed per compreffam veficam injectio vel olim nota. L. 54.
Coeliacae arteriae, & Mefericcae Superioris initium nonnunquam commune. XXIX. 20.
Coeliacae arteriae duplicis, imo & triplicis Obfervationes. LIII. 37. LXX. 9.
Coeliaca arteria cur magis fit aneurymatibus obnoxia. XXXIX. 19.
Coeliacum profluvium non eft cum Coeliaco apud Celum morbo confundendum. XXXI. 4.
quale fit, & quomodo fiat. Ibid. & 13.
Cohaufen, Valent. Ern. Eugen. ex Caf. Acad. N.C. laudatus. XXIII. 9. XXXIV. 19. XXXVIII. 19.
Coiteri quaedam in phthifcorum anatome obfervatio non perpetua eft. XXII. 17.
Colli profunde vulnerati magnam haemorrhagiam fiftere quantum, & cur difficile fit. LIII. 22.
Columbi, Realdi, Obfervatio explicata. XIX. 20.
Altera aquae glutinofae in cerebro apoplefticorum quomodo accipienda. V. 1.
Combustionis univerfae cutis Obfervatio. LV. 13.
Commendonii, Jo. Franc. S. R. E. Cardinalis, morbus, & feftio. IX. 3.
Contraftura. Vid. Cranium.
Conus, Chriftoph. Ernestus, laudatus. LXV. 18.
Convulfio a cerebro faepe eft vel cum aliunde effe videtur. XV. 9.
fed non femper. XV. 10.
quomodo fimul cum paralyfi in eod. membro effe poffit. Vid. Paralyfis.
Convulfionum rarum, & difficilis explicationis exemplum. X. 16.
In recurrentibus convulfionibus fidendum non eft bonis aliis quibufdam fignis. X. 13.
Convulfivi motus, in altero praefertim corporis latere, caufa quaeritur. II. 18. XI. 7.
Fiantne ex meningum irritatione, Vid. Cerebri meninges.
Cur in quibufdam paulo ante mortem ceffent. LI. 48.
Eorum, & convulfionum tonicarum eadem eft caufa, tamen videtur diverfa. X. 15.
Utrorumque in moribundis, aut maxime debilibus a nimia five haemorrhagia, five purgatione, alia videtur effe caufa, & natura. X. 20. 21.
Convulfivi affectus, Pro his Medici haud raro acci-

piunt morbos organicos. XV. 10. 14.
Quando, & quatenus illos cum his conjungere liceat. XXVI. 32.
Convulfionum affectuum diuturnorum curatio. X. 21.
Convulfivum Afthma. Vid. Afthma.
Convulforum cerebro aqua, faepius faltem, ineft. X. 6.
Convulfa interdum vel post mortem remanent membra. X. 15.
Convulsi a venenatis halitibus horribile exemplum, & curatio. X. 21.
Cor duplex obfervatum. XLVIII. 57.
infolita forma. LX. 8.
revera pilofum num unquam fuerit, & effe poffit. XXIV. 3. 4.
quomodo pilofum appareat, indicavit Riolanus. XXIV. 3.
parvitate puerili in virili, & robusto corpore. LXX. 5.
cunctis fuis partibus magnum. LXX. 10.
infenfibile effe, num quaedam Harveii prohet Obfervatio. XXV. 18.
ipfum, & auriculae in recens natis felibus, vel capite amputato, moveri perrexerunt. LII. 26.
cor eximi teftudinibus, & has tamen adhuc moveri, fciebat Aristoteles. XII. 14.
Cordis lymphaductus obfervati. XLIII. 5.
arteriae coronariae tres, imo quatuor obfervatae. XVIII. 34. XLVIII. 34.
altera offea facta. XXIV. 16.
a quibus id antea obfervatum. XXIV. 17.
venae coronariae valvula ex parallelis fejunctis filamentis. LXIV. 2.
Foramen Ovale fine ulla prorfus valvula. XLVIII. 62.
in adultis apertum, & in quadam cur. XVII. 12. 13.
nec tamen fic ipfum, & canalis arteriofus multum conferunt ad vitandam fuffocationem. XIX. 43.
Cordis ad pericardium alligations quae, & quatenus pulfum variare poffint. XXIV. 3. 4. 12.
prolapfus verus. XVII. 25. 28.
quomodo Medicum poffit decipere. XVII. 28.
superficie adherentes concreciones, & quafi membranae unde funt. XX. 37.
Cordis os a Veteribus dictum, quid, & in quibus fit. XXVII. 19.
squamae offeae exterior obfervata. XXVII. 16.
officulum, & majus os in ipfa fubftantia. III. 22. XXVII. 2.
num vera offa non funt. XXVII. 17. & feq.
quomodo fieri poffint ex ipfa carnea fubftantia. Ibid. & XLV. 26.
num offa haec foleant mortem repentinam afferre. XXVII. 15. & feq.
carneae fubftantiae in tendineam degenerantis obfervatio. XLV. 23.
quod damnum hac afferat degeneratio. XLV. 26.
Cordis palpitationem a vitio cerebri, aut nervorum qui olim deduxerint. XXIII. 3.
de eadem ab eadem caufa quaedam. Ibid.
Aorta offea facta non femper facit. XXIII. 9.
nec femper valvulae ejufdem, aliave cordis offeae, vel durae. XXIII. 10. & feq.
quando illam faciunt, quomodo facere videantur. XXIII. 9. 12.
num femper faciat pericardium cordi adnatum. XXIII. 17. & feq.
& cur fortaffe in aliis faciat, in aliis non faciat. XXIII. 23.
quomodo illam faciant auriculae cordis amplificatee. XXIII. 9.
flatus quatenus poffint facere. XXIII. 16.
Cordis convulfio olim nota, a Recentioribus confirmata. XXV. 13. XXVI. 12. 32.
paralyfis. XXV. 13.
Hanc, unde mors fubita, qui olim indicaverint. XXVI. 38.
Quomodo inde haec fequi poffit. Ibid.
Cordis ab aere diffentio quando fiat. XXV. 13.
aucta magnitudo quando parvos, & debiles pulfus faciat. XXIV. 15.
Dilatationes qui primi viderint. XVII. 2.
qui primi has aneurymata cordis nominaverint. XVII. 5.
ab his

ab his fpirandi difficultas affertur, & cur. XXVII. 13.
& mors repentina. Ibid. & XVIII. 3.
fed haec non femper. XXVII. 15.
Unde haec dilatationes, & quomodo fiant. XVIII. 4. XXI. 34.
Cordis ventriculorum uter a quanam caufa dilatetur. XVIII. 5. XXVII. 14.
uter faepius. XVIII. 5.
num rarius finifter, quam ejus auricula. Ibid.
cur faepius hic, quam alter debiliior, feu dexter. Ibid.
Dexteri, ejufque auriculae dilatationis an, & quatenus fignum fit Jugularium venarum Exteriorum pulfatio. Vid. Jugular.
alia figna. XVIII. 11.
quid de figno a pulfibus petito attendendum fit. Ibid.
Cordis ventriculorum dilatationi quomodo interdum adjuncta fit aucta parietum craffitudo. XVIII. 35. Vid. & XVII. 13.
Eorum difruptionem qui primi obfervaverint. XXVII. 1.
Hujus novem, aut decem exempla profertur. Ibid. & feq.
Lancifius quoque vidit plura. XXVII. 6. & alii. LXIV. 14. & feq.
Quibus a caulis fiat. XXVII. 1. 6. 10. LXIV. 16.
Cur faepius contingat in finifiro ventriculo, quam in dextero. XXVII. 10.
Cur ab ictu facilius in dextero. LIII. 34.
Cordis ventriculi quafi inter fe permutati. XVII. 12.
Polypofae in iis, aut in auriculis concreciones. Vid. Polypi in viis fanguinis.
faepius, aut majores a dextris fere quam a finiftris. VII. 4. & paffim alibi.
Vermes in ventriculis, aut in pericardio. Quid de ipsis fentiendum. XXIII. 15. XXIV. 23.
Cordis valvula cum orificio, & interftitio inter earum membranas. XXIII. 6. 7.
unde explicatio facculi, a Morando in altera Mitrali obfervati. XXIII. 12.
non modo offeae aliquando, fed & lapideae verae funt. XXIII. 9.
induratae, aut offeae factae, non femper pulfum inaequalitatem, aut intermiffionem inducunt. XXIII. 12.
Mitralis valvulae excrescentia obfervata. XI. 11. XXIII. 13.
Mitrales, & Tricufpides unde fiant tuberofoe, & quo id tendat. Ibid.
Cor gravior ferre poffe mala, qui magis ex Prifcis, & cur negaverint. XXV. 19.
cur his magis obnoxii fint homines, quam beftiae. Ibid.
Tumor cyfticus, cordi innatus, fine ullis fignis. XXI. 4.
Tubercula cordis, & ulcera num femper conjuncta habeant deliquia, & pulfus intermiffiones. XXV. 19. & feq. & 25.
Ulcera quando effe in corde poffint fine dolore. XXV. 18.
qui primi haec obfervaverint. XXV. 19.
Erofiones cordis, & vaforum Magnorum habent figna in aliis aliis. XXVII. 9.
Erofia quomodo apparere poffit cordis superficies, nec tamen fit. XXI. 2. XXV. 24.
Cicatricem quandam unde habuerit, aliasque habere poffit. XXXVIII. 43.
Cordis totius abfumpti incredibiles Obfervationes, fi quid veri habent, quomodo explicanda. XXV. 21.
plus quam media parte abfumpti, quomodo intelligenda. XXV. 19. 22.
Cordis vulnera cur multo rariora finiftri ventriculi fint, quam dexteri. LIII. 27.
effi intra ventriculos perveniant; tamen diutius interdum vivitur, quam Veteres putabant, & cur. Ibid. Vid. & 3. 4.
longe tamen minus, fi intra finiftrum. LIII. 27.
Cornelii, Georgii, S. R. E. Cardinalis, & Epifcopi Patavini morbi, mors, & diffectio. LVII. 10.
Cornu in fenis fincipite ex verruca natum. LXV. 2.
Corporis in anteriora inclinati commodior quibufdam orthopnoicis ficut quos morbos fignificet, & cur. XVIII. 17. & feq.

Cortefii error. III. 22. LI. 41.
Cofchwitzius, Georg. Dan. olim P. Prof. Halenf. laudatus. XL. 13.
Coftae in quadam muliere viginti fex; in alia viginti tres inventae. V. 6. LVI. 17.
Coftae. De earum numero alia. V. 10.
Coftarum quafi concidentium fenfus unde. XXVI. 25. XLV. 25.
non leves depreffiones quomodo latere interdum poffint. XLV. 23. 24.
Cranii varietatis quaedam, quamvis a natura, quam fint periculofa. LXIII. 8.
capacitas refpectu cerebri non eadem omnibus, aut omni tempore. IV. 32. LI. 10. 30. 31.
a quibufnam id obfervatum, & unde deductum, aut deduci poffit. Ibid.
figura, ideoque & cerebri, vitiofa. I. 14. & alibi. unde ea fiat. LXII. 16.
Cranii futurarum difceffus in feptuagenario. III. 8.
quibus repente accidit, quae mala afferat. LI. 29.
futurarum vulgari ufui adverfatur cranii percuffi fiffura praelonga. LII. 35. 36.
contraffiffurae proprie dictae exempla, cauto adhibito examine, quam pauca funt. LI. 40. & feq.
pars non modica per cariem abfumpta, fine cerebri noxa. LVIII. 11. 12.
quid in alio pro cranii ablata parte natura fubftituerit. LI. 39. 40.
Cranium adhuc integrum ubinam a pure pervadi poffit. LI. 4.
Cum ejus cavo communicantes Aqueos tumores quis olim descripferit. XII. 10.
Num intra ipfum vermes. Vid. Vermes.
Sanguis intra ipfum effufus, cur citius tardiusve, & graviora, aut leviora det fui figna. LI. 4.
Cranio percuffo, ipfoque, & quae intra ejus cavum funt, illis, quomodo progreflu temporis mors ex ea percuffione aliquando contingat. LII. 37.
In cranii percuffi examine post mortem, quid cavendum. LII. 7.
Cranii terebratio cur in quibufdam civitatibus deferta fuerit. LII. 12. & feq.
quae in ea peragenda effe poffint pericula, & difficultates. Ibid.
ejus tardiffime, fed feliciter, peracta quaedam exempla. LII. 16.
Craufius, Rud. Wilh. P. Prof. Jenenfis, laudatus. XLIII. 40.
Crellius, Jo. Frid. Prof. olim Helmftadienfis laudatus. XXIV. 17. XXV. 9. XXVII. 20. & feq.
Crure fracto, quaedam animadvertenda. LVI. 32.
Curtius, Carolus, Medicus Neapolit. laudatus. IX. 19. LVII. 15.
Cutis Affectiones. Vid. Scabies.
Cutis, & mufculi, fub illis percuffis vefibus, vulnerata. LIV. 17.
Cutis in macie confectis cur durior fit. XLIX. 17.
Cyftici calculi a quibus etiam olim inventi. XXXVII. 15. 22.
cur fint multo frequentiores, quam hepatici. Ibid. 14.
cauae eorum productionis a quibus vel olim indicatae. Ibid.
earum quaedam non probanda. Ibid. 22.
quaedam non improbanda. Ibid. 19.
quibus atatibus, & cui fexui crebrius infint, & cur. Ibid. 15. 22.
num pro varia etate colore fint vario. Ibid. 16. & feq.
num ordinario fint atrii, aut fulci. Ibid. 17.
quibus coloribus fint plerumque. Ibid. 18.
non femper concolores funt ei bili in qua reperiuntur, & cur. Ibid. 16.
pallidus cavus plures continebat nigros. XLIX. 2.
Cyftici calculi a quibus inventi fint maximi, aut minimi, aut plurimi. XXXVII. 19.
quibus figuris fint, & cur quibufdam, & quae plerumque. Ibid. & 20.
num quo plures fimul, eo pluribus fint angulis. Ibid.
a quibufnam olim ex tot ftratis circularibus toti compingi fint dicti. Ibid. 22.
quoniam fint tamen in ea doctrina excipienda. Ibid.
quinam in quibufdam lineas obfervant radiatim ab ambitu intorfum tendentes. Ibid. & feq.
quinam pellucidos, & fplendidos invenerint. Ibid. 18. 23.

concrefcunt aliquando in glandulis ipſius cyſtis. Ibid. 21.
ſicque obſervationes quædam eorum membranarum obſolutorum poſſunt explicari. Ibid.
Cyſticos calculos quinam olim in aqua natæ tradiderint. Ibid. 25.
quinam non omnes natæ, animadverſerint. Ibid. hæ exceptiones difficile ad certa capita poſſunt reduci. Ibid.
de cauſis harum varietatum quædam attinguntur. Ibid.
quis olim inflammabiles eſſe, ſcripſerit. Ibid. 26.
quinam haud omnes inflammari, admonuerint. Ibid. eſſe morbum hæreditarium, num bene ex quadam obſervatione probatum ſit. Ibid. 19.
Cyſtici calculi. Cur horum aliqui pro intestinalibus accepti videri poſſint. Ibid. 24.
num, & quomodo ab intestinalibus diſtingui poſſint. Ibid. & ſeq. & 43.
cum urinaris quidem in rebus quibuſdam, ſed non in aliis, conveniunt. Ibid.
quæ detrimenta cyſti poſſint afferre. Ibid. 20. 21. num, & quando inducere apoplexiam poſſint. IV. 5. ipſis cyſtim implentibus, quomodo diarrhœa interdum fiat. XXXVII. 36.
Cyſtici calculi. Num icterus vel contumax, & recidivus, certum ſit eorum ſignum. Ibid. n. 13. 27. & ſeqq. uſque ad 36.
cur aliquando cum iis conjungatur. Ibid. 32. 33. num perpetuum ſit eorum ſignum vomitus, dolor colicus, alvus adſtricta, vel fuſa. Ibid. 36. num ſenſus ponderis, punctorum, diſtentionis. Ibid. 37.
num ullum aliud hæcenus animadverſum. Ibid. 38. 43. num ullum perpetuum, ſaltem cum obſtruunt ductum Cyſticum. Ibid. 39.
num ſaltem Weſperi ſinum; id eſt dolor ad cartilaginem enſiformem. Ibid.
num idem ſignum tunc ſaltem cum pervenerint in ductum Communem, proprium erit, & perpetuum. Ibid. 40. & ſeqq.
ſigna habent ad ſuſpicandum, non ad aſſeverandum idonea. Ibid. 43. 44.
ſigna ejuſmodi quædam adduntur. Ibid. 43.
Ex omnibus ſignis quodnam præcipuum ſit, & a quibus primum indicatum. Ibid. 44.
qua cum cautione eo utendum. Ibid. 45. & ſeqq.
Cyſticorum calculorum curatio. Vid. Bilarii calculi. De iſdem Cyſticis plura. LXV. 12. & ſeqq.
Cyſtis. Vid. Jecoris.

D

D Alechampi hallucinatio. LIII. 6.
non neceſſaria quædam in Plinio dubitatio. LV. 12.
Decubitus in alterum latus difficilis non ſemper obeandem cauſa ſedem. XVI. 11. 13. XX. 19. 27. 42. 43. XXI. 25. XXXVIII. 5. 14. 17.
in dorfum facilioris, aut difficilioris in quibuſdam thoracis inflammationibus, & caſibus aliis cauſa inquirentur. XX. 23. 25. 31. XXI. 25.
Deglutitio potionum quomodo fiat, & quibus cauſis turbetur. XXVIII. 13.
ultimi boli quomodo nonnunquam impediatur. XXVIII. 14.
Deglutionem impediens cauſa aliæ. Ibid. & ſeqq.
Deglutionis in imo œſophago difficultas unde. XXIII. 9. XXVIII. 15. & ſeqq.
Deglutione impedita, quid de pharyngotomia, a Stoſſelio indicata, cenſendum ſit. Ibid.
quodnam aliud auxilium tentandum. XXVIII. 14.
Degnerus, Jo. Hart. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 61. L. 38.
Dejecta piſa quæto ex quo comæſta fuerant, menſe quæ in ventris parte ſubſiſtere potuerint. XXXI. 27.
Dejectiones nigrae. Vid. Bilis atra.
Delirantes qua cautela vincendi. VIII. 5. LXI. 13.
Deliria ſudores univerſales ſequentia, & cur. VII. 16.
Deliriorum cauſa aliæ aliæ reperta. VII. 8.
Delirium quomodo aut præcedere, aut ſequi poſſit peripneumoniam. XXI. 7.
quomodo ipſum ſoporofa affectio ſequatur. X. 18. LI. 48.
Delius, Henr. Frid. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XIV. 38. XXIX. 3.
Dente evulſo, cur ſanguis nonnunquam difficiliter ſiſtatur. XIV. 25.
Dentium dolor. De ejus remediis quædam. XIV. 31.
caninorum editio periculofa. IX. 4.
Sine dentibus ſenis mufculi Temporales ſtrigofi. VII. 9.
Dentitio difficilis convulſiones, & diarrhœam movet, cujus ſuppreſſio periculofa. XXXI. 6.
Dethardingius, Georg. pridem P. Prof. Hafn. laudatus. XIII. 24. XXII. 26. XLII. 23. LIX. 10.
ejus ſententia de cauſa mortis ſubmerſorum, & methodus his ſubveniendi perpenduntur. XIX. 44.
Derhleeſius, Petrus laudatus. LVI. 29.
Diabete extinctorum pauca diſſectiones extant. XLI. 15.
De eo quædam. Ibid. & 14.
Qui ad eum explicandum vel olim ad aerem conſugerint. Ibid. 15.
Diagnosis difficultas præſertim in ea corporis regione ubi plura ſunt viſcera. XX. 31.
Diaphragma pluribus foraminibus pro tranſmittendis venis dumtaxat, interdum peritum. V. 6. 9. LX. 6. LXIV. 2. LXVII. 14. LXX. 10.
foramine pro gula multo breviori, aut longiori, quam ſoleat. X. 19. XXVIII. 16.
appendicibus per tendinem tranſverſum junctis, ut Aorta non per ſemiforamen, ſed per foramen tranſiret. XVIII. 2.
Diaphragmatis inflammationi alias eſt, alias non eſt ad-junctum delirium. VII. 14. LIII. 6.
& ſic quoque ejus vulneri riſus ſardonius. Ibid. vulnerum quænam interdum non ſint lethalia. LIV. 11.
vulnerati ſigna: quibus unum additur. LIII. 4. 6. conformatio, & ſitus offendunt, ſimul cum ipſo ventris viſcera ſæpe vulnerari, & in quibus facilius. LIII. 41.
eademque offendunt, cur effuſi humores difficile exeant per vulnera thoracis anteriora, niſi adjuvet inſpiratio. LIV. 11.
Quomodo, & quibus viribus per diaphragmatis vulnera, aut per alias in eo vias nonnunquam aliqua ventris viſcera intra thoracem aſcenderint. Ibid. & ſeqq.
Diarrhœarum, earumque effectuum cauſa. XXXI. 8.
aquofarum præſertim unde copia, & peſſimi effectus ſint. XXXI. 8. & ſeqq.
harum unius hiftoria. Ibid. 9. 10.
earundem, ſub dyſenteriz nomine, Conſtitutio una eademque aliter a Sydenhamio, quam a Willifio, propoſita. Ibid. 11.
in una ejuſmodi diarrhœarum nulla omnino inteſtinorum conſpicua læſio. Ibid. 12.
Difficultates nonnullorum circa quædam in Adverſariis, aut in Epiftolis Anatomicis citata, ſolvuntur. XXVIII. 16.
Dillenius, Phil. Eberh. ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. VIII. 31.
Dionifii prædictio quædam num ſemper certa. XLVI. 8.
Diſtichiaſis. Vid. Cilia
Diureticis non inſiſtendum videtur, cum urina a terebinthinatis odorem non trahunt. XXXVIII. 30.
Diureticorum abuſus, cum urinam non poſſet, movere ſanguinem coeperat. Ibid.
Dodonzi Obſervationes quo primum anno ſint editæ, perperam non uno in libro indicatur. XXXVIII. 47.
permira alioquin Obſervatio quomodo explicari poſſit. Ibid.
error quidam. XLVII. 1.
Dolores repente, & præter rationem evaneſcere, periculofum. XXXV. 17.
Donati, Marcelli hallucinationes. XVI. 32. XLII. 17. LI. 46.
Obſervatio quædam quomodo intelligenda. XXXII. 5.
ut & locus quidam, a pluribus aliter acceptus. XXXVIII. 46.
Dorſi dolores, quos mors repentina eſt confeſcuta. XL. 27. 28.
Dorſi dolorum cauſa quædam aut raro, aut nunquam memorata. XXI. 46.
Dranius, Henr. Franc. Chir. Pariſ. laudatus. XIV. 25.
Drelincurtius. De ejus Canicidiis quædam. XIX. 25. 31.
Duiſingius, Juſt. Gerh. Prof. P. Marburg., laudatus. XVIII. 24. XXII. 13.

Duo-

Duodeni inteſtini cellula obſervata. XXXIV. 17.
Dureti hallucinatio. XXVI. 25.
Dyſenteria. In ea ſæpe exulcerantur inteſtina, non ſemper. XXXI. 13. & ſeqq.
ſæpe Craſſa, rarius Tenuia, & cur. Ibid. 16.
num cyſtis ſemper ſit bile diſtenta. Ibid. 15. 23.
mucofa, & carnoſa quæ deſiciuntur, quid ſæpe ſint. Ibid. 17. 18.
& tunc a carunculis minus timendum. Ibid.
quid ſint inteſtinorum, ut videntur, membranæ. Ibid. & ſeqq.
quid aliquando eſſe poſſint. Ibid. 26.
ſanguis quomodo poſſit intra inteſtina exſudare. Ibid. & 23. 24.
Dyſenteriz lethalis in fine, cur febris interdum abiſſe videatur. Ibid. 26. XXXV. 23.
Dyſenteria ſuccedens teneſmus unde eſſe plerumque ſolet. XXXI. 27.
quid tamen ſit nonnunquam timendum, quadam indicatur hiftoria. Ibid. 28.

E

E Brietas. Ab hac allata detrimenta. VI. 9.
Ab eadem inducitur aſtonia. Vid. Aſtonia.
Edinburgienſium Obſervationum / Auctores laudati. XXXVII. 13.
Elaſtica vis a Platone deſcripta. V. 18.
Ellebori nigri extractum quæ mala attulerit. Vid. Venena.
Ellerus, Jo. Theod. Archiat. Reg. Boruſſ. laudatus. XXXVII. 21. LIX. 9. LXV. 14.
Emett, Rob. ex Reg. Soc. Sc. Monſpelien. laudatus. XIX. 24.
Emphyſema non oritur a vulneribus dumtaxat quæ thoracem, aut Aſperam arteriam ſubeunt. LIV. 3. 37.
Emulgentes arteriæ quædam natæ e media anteriore Aorta paulo ſupra Iliacas. XXXVI. 23.
Ab Emulgentium altera ad veſicam urinarum imam arteria. LXX. 7.
Emus, Angelus, Venetus Senator laudatus. XXII. 31.
Ens, Abr. laudatus. XIX. 23.
Epiglottis non habet mufculos per quos deprimi valenter poſſit. Ibid. 44.
Epilepſiam præcedens ſenſus quidam ſectoris explicatus. XIV. 28.
Epilepſia Obſervatio ab ira. IX. 5.
a terrore, & quæ in ea profuerint. Ibid. 6.
ab hypocondriis, & quæ in ea utilia fuerint. Ibid. 7.
ab aliqua alia parte corporis. Ibid. 8.
qui hanc primo memoraverint. Ibid.
& qui primi ad eam præcavendam auxilium. Ibid.
frequentiorem eſſe, quam Willifius credat, probatur. Ibid.
Epilepſia duo nova ſecundum quofdam remedia, IX. 6.
Unde tantus adverſus illam inutilium arcanorum numerus. Ibid.
Ejus varia, ac multiplicis curationis neceſſitas. Ibid. 26.
Ejus pertinacia, plurimo etiam lotio fluente. Ibid. 6.
Ejus viſinde excitata, aut etiam auſta. Ibid. 7. 9.
& cur. Ibid. 11.
Epilepſia quando non fiat ab aqua intra cranium effuſa. IX. 5. & ſeqq.
poſſe tamen fieri vel a pauca, & limpida, offenditur. Ibid. 11.
& a vaſorum cerebri turgentia, & quomodo. Ibid. 13.
quæ qua ratione præcavenda. Ibid. 15.
Fit etiam a peculiari vitio ſubſtantie cerebri. Ibid. 16. 18.
an ad hoc ſpectet macula in cerebro ab H. Petæo memorata. Ibid. 19.
Fit etiam ab apoſtemate in cerebro. Ibid. 20. 24. 26.
& a duritie in eodem. Ibid. 24. & ſeqq.
Fieri poſſit a meningum irritatione. Ibid. 21.
Fieri poſſet a cauſa, omnino ſenſus fugiente. Ibid. 25.
Quæ tamen ſub ſenſus cadunt, eſſi cauſa non eſſent, noſci debent, & cur. Ibid. & 26.
Eraſtrati de cauſa cruciati in pleuritide ſputi ſententia, explicata ſuit non ſine errore. XXI. 42.

Erinacei brevem habent epiglottidem. XIX. 41.
pulicibus, non ſecus ac canes, reſerti ſunt. Ibid.
in uno unius bronchio, illaſo alioquin, vermis ſunt. Ibid.
Erndelius, Chr. Henr. Archiat. olim Poloniæ Regis laudatus. XIII. 29.
Eſtmülleri, Michaelis, prudentia laudatur. VIII. 34.
In quibuſdam, ipſi attributis, hallucinationes. VIII. 26. XXIX. 4.
Evers, Eman. Jo. Alb. laudatus. XIX. 43.
Excreſcentiæ carneæ num ſemper ſint a Membrana Adipofa. L. 21.
Membrana Adipofa neque inter ſteatomata, neque inter alios tumores cyſticos ſunt ponendæ. Ibid. & ſeqq. LXVIII. 9.
quid ſint, & quomodo differant a plerique pinguibus aliis tumoribus. L. 21.
earum Obſervationes. L. 23. 24. LXVIII. 6. 8.
earundem ſigna, & cauſa, & curationes. L. 23. 25. LXVIII. 8.
Excreſcentiæ Recti inteſtini. Vid. Inteſtini Recti.
Exoſtoſis nomine qui ſatis bene, & qui perperam utantur. L. 56.
quam varia ſit. Ibid. 57. 58.
ingens obſervata in clavicula. L. 58.
Exoſtoſim quid aliquando mentiatur. L. 13. 39.
Exoſtoſes ſæpe fieri ex periſtio, qui docuerint, & oſtenderint. Ibid.
quomodo alias fieri poſſint ex offis ipſius lamellis. Ibid. & LXVIII. 4.
Exoſtoſis quale oleum medullare contineret. L. 60.
carioſa in tribus femoris offibus. LII. 39.
Exoſtoſes, fungorum foliaceorum inſtar, in carioſo cranio. LII. 38.

F

F Abbr, Alberti, Medici olim inter Bononiens. præcipui caſus. VIII. 32.
Fabbri, Laur. Cajet. Prof. Florent. laudatus. VIII. 31.
Fabricius, Phil. Conr. P. Prof. Helmitadienſis, laudatus. V. 12. 24. VIII. 14. 18. XVIII. 24. XIX. 11. XXXIV. 17. XXXVII. 15. XLV. 13. XLVIII. 14. 39. XLIX. 19. L. 37. LXIII. 3. LXV. 4.
Facies verrucae, & tubercula non temere ferro, aut cauſticis attingenda. L. 26.
vulnus per ſe magnum, quomodo multo maxime videretur. LII. 41.
Fackhius, Andreas, olim ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XVIII. 27.
Falloppio ſuæ quædam Obſervationes aſſeruntur. XVI. 30.
de prima harum, & Expoſitionis libri Galeni de Offibus editione. Ibid.
Fames. Vid. Jejunium.
nimia obſtructionem glandularum meſenterii ſecuta. XXVIII. 3.
Famelicis quæ obſint, aut profint. Ibid. 4.
Fagtonus, Jo. pridem Reg. Prof. Taurinenſ. laudatus. VIII. 18. IX. 24. XII. 9. 12. 13. XV. 12. XVI. 37. XIX. 55. XX. 52. XXIII. 13. XXIV. 3. 32. XXVIII. 4. 17. XXX. 8. 13. XXXI. 13. 16. 20. 21. XXXVI. 14. XXXVIII. 24. XXXIX. 28. XL. 5. 13. 14. XLII. 23. 32. 35. 36. XLVI. 12. XLIX. 19. LI. 58. LII. 26. 32. LIII. 27. LIV. 12. LXI. 6. 15. LXV. 10. 15. LXVI. 11. 13.
Fauces. Ad eas impedimenti cujuſdam ſenſus imminentium a vulneribus convulſionum prænuncius. XV. 9. LIV. 3. 23. 28. 29.
Fayus, N. Chirurgus Pariſienſis, laudatus. XXIII. 18.
Febris vehemens cum perpaucis, & iners eſſet ſanguis, quomodo excitari potuerit. XXXVI. 13.
in qua nihil ſubſidebat corporis habitus, ne intra centefimum quidem diem ſolvi potuit. XLIX. 20.
Febrium ſolutionis fallax interdum ſignum ſunt ortæ in labris puſtulae. Ibid. 21.
magnarum ſine ulla crifi ſolutio periculofa. XXXIV. 23. 24.
catarrhalium Conſtitutio A. 1730. Patavii, deſcripta. XIII. 4.
earum curatio, & ab ejuſmodi febribus præſervatio. Ibid.
malignarum hyemalis quædam apud Forolivienſes Conſtitutio deſcripta. VII. 16.
malignitas neque in ſolutione, neque in coagulatione

- tione sanguinis consistit, et cum alterutra conjungatur. XLIX. 13. 22. 23.
in iis saepe gangraena viscerum. Ibid. 35.
quae tamen, & alia ejusmodi effectus potius illarum, quam causae, esse possunt. LXVIII. 3.
malignarum, per circuitus cum insultu quasi apoplectico ingruentium, curationes. IV. 10. XLIX. 30. 31.
in quibus, & quando, & post quae signa magis, minusve expectandus sit ille insultus, & timendus. XLIX. 31.
Febres non tam ipsae, quam adjuncta aut malignitas, aut alius praecipuus morbus attendenda, & impugnanda. LXVIII. 2. & seq.
qua ratione occidant, saepe Professorum oculos fugit. Ibid. & XLIX. 1.
quos maligna occiderint, cadavera num incidi tuto possint. Ibid. 32.
diuturna quas viscerum laesiones relinquant. XX. 52. XXXVI. 18. XLIX. 36.
quae, & quando, apoplecticis affectibus supervenientes, sint utiles, aut fecus. II. 10. XI. 24. LXIII. 14.
Febris Sextana exempla. XLIX. 36.
Femur non est solum os quod emittat partes, cum ipso angulum intercipientes. LVI. 4.
Femoris cervicis obliquitas vetustissimis nota. Ibid.
fracturam posse luxationem videri, quis primus animadvertit. Ibid. 2.
quis primus per dissectionem confirmaverit. Ibid. 3.
cur a causa externa sit illa fractura frequentior, quam luxatio. Ibid. 2. 3.
luxationis quoque exempla. Ibid. 5. 7. 15.
cur femur ibi fractum conglutinetur difficillime, nec tamen claudicatio tollatur. Ibid. 4.
quid fractio, aut luxatio, nec reposito femore in illis qui sic incedunt, de novo fiat ex posterorum observatione, aut ex antiquorum conjectura. LVI. 5. 6.
addita nunc circa haec omnia non animadvertiones tantum, sed & Observationes. Ibid. 7. & seq.
quarum una, antiquiorum conjecturam confirmans, mira quadam continet. Ibid. 14. 15.
Femoris fracturae cur raro sine sequente claudicatione curentur. Ibid. 24.
Fernelii locus explicatus. XIV. 22.
Quid desit in quadam ejus divisione. XLV. 2.
Fickius, Jo. Justus, Medicus Jenensis, laudatus. XLVIII. 25.
Fischerus, Daniel, ex Caesar. N. C. Acad. laudatus. XVI. 47. XXI. 39.
Flatuum eruptio quomodo molestias minuat quae abortivae sunt morbis. XVII. 16.
Ne, ut agri, sic Medici inde falso arguant, tunc organicos abesse morbos, quid sit attendendum. Ibid.
Flatus nomine designata ab imperitis agris interna affectio quid saepe sit. XXVI. 11.
Flemingius, Milcol. laudatus. XLV. 17.
Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
Foelix, Jacobus, laudatus. LIX. 5.
Foetus. De eorum morbis. XLVIII. 17. & seqq.
Foetus qui post horas quindecim ab emissio stercore, vivus editus est, observatus. Ibid. 40.
Hoc, & alia signa mortui foetus quomodo possint esse fallacia. Ibid.
Foetus e mortua matre extractio continuo fieri nequeat, quid interea agendum. Ibid. 42.
Foetus in viva matre mortui extractionum, & quando differenda. Ibid. 41. 42.
Interea dum differtur, quid faciendum. Ibid. 41.
Foetus pulmones graves esse, adnotavit Galenus. XIX. 45.
viventis, an mortui, editi diagnosi ex pulmonibus. Vid. Pulmon.
Foetum cum effusis intestinis editorum alia saepe causa est, quam obstetricum violentia. XLVIII. 54.
Foetum vaccae jecinora a matris mactatione rumpi visa, & cur. XLVIII. 19. & seqq.
Foetus officulorum per matris podicem exeuntium historiarum numerus augetur. Ibid. 42.
Fontenellius, Bern. pridem Secret. perpet. R. Sc. Acad.
- Parisiensis, laudatus. Praef. ad lib. 3.
Fouchyus, N. ejusd. Reg. Sc. Acad. Secret. perpet. laudatus. LVIII. 7.
Fracassinus, Antonius, Medicus Veronensis laudatus. LXVII. 4.
Fracastorius, quamvis a Tomasio omissus, fuit Professor Patavinus. LVIII. 17.
Freindii Historia Medicinae laudata. Praef. ad lib. 2. in illius versione gallica error gravissimus. XVII. 3. hallucinatio excusata. XVI. 20.
aliae quaedam. XVII. 3. XVIII. 23.
Friedius, Jo. Jac. ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XLV. 13. XLVIII. 25.
Frigoris acerrimi A. 1740. & A. 1758. effectus intra mortuorum crania. XIII. 15. LXVII. 14. & seq.
Fromondus, Andreas, Medicus Cremonensis laudatus. XLVI. 13.
Frontis os. Vid. Cranii. Pituitarii Sinus.
Fuchsius, Jo. Henr. ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XLVIII. 46.
Fungus coccineus Melitenis verus quam rarus. XIV. 25.
Furstenau, Jo. Herm. P. Prof. Rintelensis laudatus. XXXVIII. 50.
- G**
Gahrlielipius, Gust. Casim. olim ex Caes. Acad. N. C. laudatus. L. 49.
Galeatus, Gufmanus, P. Prof. Bononiensis laudatus. XXXVII. 21. 24. LXIV. 14.
Galenus. An ejus sit liber de Theriaca ad Pisonem. LIX. 42.
Gallicis puellis scapulam dexteram esse elatioram, quis ante Riolanum scripserit. XXVII. 32.
Gallinae scirrhus mesenterii tumor qualis, & quibus cum signis. XXXIX. 6.
Gallus, Jo. Ant. Prof. P. Bononiensis laudatus. XLII. 10.
Gangraena, aut ulcere trium senum perforato, qui morbi in omnibus succederint. LV. 26.
Gangraenae celeritatem, amplissimique progressus Observatio. LV. 22.
feri ex ipsa quis sapor fuerit. Ibid. 23.
Gangraenae siccae, & sine fetore, ac dolore Observationes. Ibid. 24. 25.
quam ad ejus progressum retardandum profuerint. Ibid.
quadam alia, fortasse profutura. Ibid. 26.
quam vitanda. Ibid.
qui primi eam memoraverint. Ibid. 24.
Garellius, Pius Nicol. Eques, & Caesaris olim Archiater laudatus. L. 58. LII. 37.
Ejus Observationes quaedam, & opinio. LII. 38. 39.
Garegeotus, Jac. Cr. Chir. Parisiensis. laudatus. XXVII. 18. LIV. 38.
Gasparrus, Stephanus, Medicus, & Chirurg. Feltriensis laudatus. LIII. 27.
Gavassietus, Mich. non fuit Professor Patavinus. IX. 3.
Gaubius, Hieron. David, P. Prof. Leidensis laudatus. LVI. 6. LXIX. 13.
Genselius, Jo. Ad. olim ex Caes. Acad. N. C. laudatus. VIII. 31.
Gentili, Joannes, Medicus Florentinus laudatus. LIX. 11. 23. 24.
Genu articulus. In ejus cavo morbus apud nos perrarus descriptus. LVII. 14. 15.
Alia de eodem morbo. LXIX. 13.
Rotula. Sine hujus ope duorum recte incedentium Observationes, harumque explicatio. LVI. 27.
Rotulae ligamentum num indubium sit. Ibid.
Geoffroyus, Steph. Franc. senior, alique juniores, ex R. Sc. Acad. Paris. laudati. VIII. 13. 17. XXXVII. 18. LVIII. 7. LIX. 29.
Georgi, Georgius, Pisaurensis Medicus, laudatus. XLI. 12.
Gerbezius, Marcus, olim ex Caes. Acad. N. C. laudatus. IX. 7.
Gesnerus, Conr. Apud ipsum res non facile credenda. XXIX. 16.
Gesnerus, Jo. ex Instit. Sc. Bonon. Acad. laudatus. XXI. 14. 39.
Ghedinus, Ferd. Ant. ex eadem Academia, laudatus. LIX. 27.
Gianella, Carolus, pridem P. Patavinus Professor, laudatus.

- ejusdem explicatio problematis ejusdem chirurgici. L. 54.
Guilielmus, Jos. Ferdin. P. Prof. Bononiensis, laudatus. Praef. ad lib. 1.
Guilermus, Ant. Medicus Feltriensis laudatus. XLV. 19. LV. 11.
ejus Observationes. Ibid.
Gullmannus, Bened. pridem ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXIV. 3. 28. XXXVIII. 24. 64.
Gummata non semper inter periostium, & os sunt, nec semper tunica concluduntur. LVIII. 9.
Gunzius, Just. Godofr. pridem P. Lipsiensis Professor, laudatus. XIII. 18. XIV. 22. XLIX. 32. LXI. 3. 4.
Gustando Nonum, an potius Quinquem Par nervorum inferiat. XIV. 32.
Gutermannus, Georg. Frid. ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XXXVIII. 64. XLVIII. 9. 12. 14. 25. LVI. 15.
- H**
Hæhne, Tob. Henr. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XVI. 16.
Hæmoptysis causa. XVII. 24. XXII. 5.
remedium quoddam. XLVII. 7.
Hæmoptysis scorbutica origo quadam observata, difficultis explicationis. XXII. 5.
Hæmorrhagia. Vid. Nafi.
De ejus quibusdam remediis. XIV. 25. XXXII. 12.
Hæmorrhoides albae dictae unde sint. XXXII. 13.
Hæmorrhoidum causa varia. Ibid. 10.
iis cur bruta non sint obnoxia. Ibid.
in iis quantum venae distendantur. Ibid.
qua ratione condylomata interdum mentiantur. L. 13.
Hæmorrhoides cur non sint optandae. XXXII. 11.
ab iis, & a noxiis ipsis sequentibus quae praeservent. Ibid.
quae levant. Ibid. & 12. LIX. 8.
Hæmorrhoidum opinione qui morbi interdum agros, Medicosque deceperint. XXXII. 8.
Hæmorrhoides oris earumque signa qui olim proposuerint, & qui illustraverint. XXII. 26.
Hæmorrhoidum vulvae mentio olim facta, causa, signa, & cat. XLVIII. 46.
Hænelius, Crist. Frid. Medic. Schnebergensis, laudatus. LI. 10.
Hæreditarii morbi. Vid. Morbi.
Hagenotius, Henr. ex R. Sc. Monsp. Societ. laudatus. XXXIV. 28.
Hahnus, Jo. Goth. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XIV. 38. LXIX. 14.
Haller, Albertus Praef. Reg. Soc. Gotting. laudatus. II. 8. IV. 37. V. 9. 12. VIII. 18. XII. 6. XIII. 24. XIV. 17. 19. 38. XVI. 32. XVIII. 33. XIX. 38. 43. XXI. 22. 39. 40. XXII. 7. 20. XXIII. 9. 12. 13. 17. 18. XXIV. 3. 17. 30. XXVII. 20. 27. 31. 32. XXVIII. 6. XXIX. 3. 16. XXX. 11. XXXI. 23. XXXIV. 31. 32. 34. XXXVII. 8. 15. 17. 18. 23. 25. 26. 32. 41. XXXVIII. 24. XXXIX. 11. 41. XL. 3. XLII. 36. XLIII. 7. 14. 35. XLIV. 2. XLVI. 16. 25. XLVIII. 14. 16. 30. XLIX. 20. L. 8. 10. 37. 53. 59. LII. 26. 31. LIV. 13. 15. LVI. 27. 37. LVII. 6. 15. LXIII. 11. LXIV. 4. 9. LXV. 6. LXVIII. 2. LXIX. 13. & Praef. ad lib. 4.
Hamelius, Henr. Ludovic. ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. XVIII. 29. L. 59. LVI. 28. 29.
Hammerus, Justin. David, Medicus Neostad. laudatus. LIX. 5.
Harveius multum in Medica Anatome laborem posuerat. Praef. ad lib. 2.
quoddam Galeni, & Vesalii experimentum cautius perstringere potuisset. XIX. 30.
quodam loco non facile sequendus. XXV. 18.
Hafeness, Jo. Georg. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXXII. 5.
Hazonius, Jac. Alb. Medicus Parisiensis, laudatus. XLII. 19.
Hebenstreit, Jo. Ern. Professor P. Lipsiensis, laudatus. XXXIX. 3.
Heimreichius, Ern. Frid. ex Acad. Caesar. N. C. laudatus. LIX. 5.
Heisterus, Laurentius pridem Helmstadiens. P. Professor, laudatus. II. 10. VII. 11. VIII. 14. X. 15. XIII. 6. XIV. 19. 25. XIX. 46. XXII. 20. XXIII. 18. 20. XXVIII. 14. 16. XXIX. 22. XXX. 8. 11.
- datus. VIII. 10. XXI. 39. LXVII. 5. LXVIII. 3.
Gianella, Jo. Medicus Lemniacensis, laudatus. LXVII. 5.
Hujus Observatio. Ibid. 6.
Gibber. Vid. Spinae distortio.
Gibberis anterioris non semper, sed tamen multo saepius causa est Spinae distortio. XXVII. 31. 32.
Gibborum viscera, & vasa, & nervi situm mutant. Ibid. 31.
Gibbus aut factus, aut magis factus vir etatis consistentis. X. 13.
Glandulae Arytanoideae. Vid. Arytanoideae.
Glandulae Cowperi dictae, Mervi essent dicendae, nisi hic suo jure cessisset. XLIV. 11.
Sebaceae. De his, secretaque ab iis materia quaedam. LV. 12.
Vid. etiam Palpebrae.
Gires nostrates epiglottidem habent adeo brevem, ut vix appareat. XIX. 41.
Gmelinus, Phil. Fridericus, laudatus. XXXVIII. 8.
Goekelius, Christoph. Lud. olim ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXVI. 21. & Praef. ad lib. 1.
Goetzius, Jo. Christoph. olim ex ead. Acad. laudatus. XXXVIII. 35. XLII. 19.
Gonorrhoea legitima dicta, num semper sit veri feminis fluxus. XLIV. 16.
virulenta quando sit veri feminis fluxus. XLIV. 17.
Gonorrhoea virulenta saepe laesiones in urethra tota respondent leviores, quam creduntur. XLIV. 1. 8.
ejus primo tempore quid effluat. Ibid. 2.
prima ejus sedes in majoribus urethrae canaliculis a quibus sit probata. Ibid.
quomodo confirmetur. Ibid. 9. 10.
alterius sedis in Cowperiglandulis vestigia. Ibid. 11. & seqq.
tertia sedis in Littreii glandula. Ibid. 14. & seqq.
quarta sedes in Prostata, & Caruncula cur olim communiter crederetur. Ibid. 16.
quando id perperam aut recte credatur. Ibid. 17. & seqq.
quinta sedes in Vesiculis Seminalibus quando facilius fiat. Ibid. 25.
fallax quoddam ejus signum. Ibid.
sexta sedes in testiculis muliebribus neutquam, in virilibus autem quando, & quomodo possit admitti. Ibid. 26.
num ab urethra ad renes usque gonorrhoea sedem possimus extendere. Ibid. 27.
Gonorrhoea virulenta. In ea quibus remediis dysuria mitigata sit. Ibid. 8.
Doloris causa ad perineum aliqua. Ibid. 14.
qui post eam sanata, magis minusve ardoris sensui a lotio, & erosioni obnoxii sint. Ibid. 9.
Gonorrhoea quaedam alia species memorantur. XLIV. 2.
Gorizius, Jo. Adam. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXII. 20. XXIX. 16.
Gornia, Victorius, olim ex Bonon. Inst. Sc. Acad. laudatus. XXXVIII. 15.
Gottwaldus, Jo. Christoph. olim ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XLVIII. 13.
Goulardus, ex Reg. Sc. Societ. Monspeliensis laudatus. XIV. 25. XLII. 38. 42. LV. 12.
Graafii hallucinatio. XLV. 6.
Grashuis, Jo. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXVIII. 18.
Grassius, Sam. olim ex eadem Academia laudatus. XXXVIII. 19.
Gratzius, Jo. Henricus, laudatus. V. 20. XVI. 21. XXV. 13.
Gravida. Vid. Foetus.
Graviditas. Ejus signorum praecipuorum examen. XLVIII. 3. 4.
Ejus a Medicis, & cur, non agnita plures Observationes. Ibid. 3. & seqq.
Ejus, cum magna uteri haemorrhagia ad menses persistentis, Observatio. Ibid. 9.
Ejus non praegressa fallax signum abdomen sine rugis. XXIII. 4.
Greenwoodius, Isaac. laudatus. XIX. 39.
Grimmuis, Jo. Casp. ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XXIII. 14.
Guattanus, Carolus, Chirurgus Roman. laudatus. L. 6.
Guilielmus, Dominicus, Primarius olim Prof. Patavin. laudatus. Praef. ad lib. 1.
primus Bononiae china chin. usus est in perniciosis febribus, exacerbationes habentibus. XXX. 5.

11. XXXIV. 15. 32. XXXVII. 18. XXXVIII. 24.
25. XXXIX. 41. XLI. 17. XLII. 19. 31. 38. XLIII.
3. 13. 32. 38. 42. XLVI. 3. 20. L. 10. 12. 17. 44.
50. 59. LIII. 41. LIV. 15. 17. 47. LVIII. 9.
Helwichius, Christian. olim ex Cæs. Acad. N. C. lau-
datus. XVI. 11. XXII. 26. XXVII. 31. 32. XXVIII.
14. XLII. 16. 45. XLV. 20. LI. 58.
Hemiplecticus utro ex brachio mittendus sanguis. III. 17.
Hemiplexia causa nonnunquam in opposita cerebri par-
te non est. LVII. 14. 15. LXII. 12.
Hemiplexia causam in opposita cerebri parte esse ut pluri-
mum, confirmatur. II. 10. & seqq. III. 2. 3. 14. &
seqq. V. 7. XI. 10. 12. LI. 43. LXII. 13.
Hinc utilitas in praxi. LXII. 13.
Quid aliter sentientes decipere poterit. LI. 43. 46.
Prægressæ hemiplexiæ diagnosi confirmatur.
III. 14.
Quædam alia ad Explicatores, & ad exceptiones,
aut illustrationem illius dogmatis attinentia.
III. 19.
Quædam attinentia ad Inventores. XI. 10.
Num hemiplexia causa credi possit in parte op-
posita cerebelli. LII. 27.
Visa nonnunquam esse in parte opposita initii
ipsius Spinalis medullæ. LIII. 23.
Hemiplexia quotidie recurrentis, & abeuntis rara Ob-
servatio. XI. 19.
Henckelius, Jo. Frid. olim ex Cæs. Acad. N. C. lau-
datus. LIX. 5.
Henrici, Henricus, laudatus. LXV. 15.
Hendingius, Frid. Will. P. Profess. Gießenfis, lauda-
tus. XLIII. 3.
Hepar. Vid. Jecur.
Hepatica arteria bis in obstructo hepate inventa maxi-
me dilatata. XXXVI. 24.
Hepatici calculi. Vid. Bilarii.
num aque ac renales frequentes sint. XXXVII. 11.
a quibus vel olim inventi. Ibid.
alia eorum Observatio. Ibid. 13.
qua in parte sapius, aut rarius concrecant.
Ibid. 11. & seqq.
Hermaphroditici crediti structura non vulgaris observata.
LXXVII. 6.
Herniæ. In earum diagnosi que possint fallere. XLIII. 9. 10.
an, & quomodo steriles faciant. Ibid. 12.
num, aut saltem quando in herniis rumpi pos-
sit peritonæum. Ibid. 6. 7.
præter peritonæum, aliquando & tendines abdomi-
nis in herniæ facculum se extendunt. Ibid. 42.
que Partibus mutationes contingant. Ibid. 12. 13.
quantum interfit id non ignorare. Ibid. 13. tu-
nicæ non raro crassiores fiunt. Ibid. 42.
Herniæ. Bubonocæle quo minor, eo periculosior, &
cur. XXXIV. 16.
in Bubonocæle, & Oscheocæle facculus est extra
Vaginalem tunicam, & quomodo nonnunquam
in hac videri possit. XLIII. 8.
Omphalocæle. De hac quædam. Ibid. 6. 14.
Merocæle. De ea quædam. Ibid. 14.
Cystocæle. Vid. Vesicæ.
Ventricales cæteræ. De iis aliqua. XLIII. 14.
Herniæ. Enterocæle. De prima hujus origine ex me-
senterii laxitate. XLIII. 13.
qui primus id indicavit, & qui confirmaverint.
Ibid.
Ejus herniæ facculus est extra vaginam Sperma-
ticorum vasorum. V. 19. XXI. 15. XXXIV.
5. 9. XLIII. 8.
num respectu ipsorum, eodem sit semper situ.
Ibid.
Ab ea quid proximus testis interdum patiat.
Ibid. 12. & XXIV. 16.
possunt vasa Lactea mesenterii distumpi ali-
quando, & ascites fieri. XXXVIII. 3.
Enterocæles ex Coli portione exempla. XXXIV.
15. & seqq.
ex sola Appendicula Vermiformi, & quomo-
do hoc possit accidere. XLIII. 3.
Enterocæle incarcerata, quomodo recrementa, &
materiaz alia transire, & deijci possint. XXXIV.
14. & seqq. 19.
Id fieri, quia non tubus ipse intestini, aut
non totus sit interceptus, qui olim indi-
caverint. Ibid. 16.
Et verum quidem persæpe est. Ibid. 15. & seqq.
Sed non semper, & cur. Ibid. 18. & seqq.

In Enterocæle num clysteres damnandi sint. XLIII.
11.
que laudaret, aut prohiberet Valsalva. Ibid.
Herniæ. Hydrocæles humor intra Vaginalem tunicam
unde oriatur non raro. XXI. 19. XLIII. 16. &
seqq. & 32.
genus quoddam inter Albuginæ laminas nunc
primum fortasse observatum. XLIII. 31. 32.
genus alterum, id est inter cellulas quæ supra
Vaginalem sunt, qui olim, & qui postea ad-
notarint. Ibid. 32.
genus aliud, quod scroti hydrops dicitur, in asci-
tici quomodo fiat. Ibid. 33.
& quomodo tamen aliter aliquando. Ibid.
Hydrocæle, si revera sit crebrius a sinistris, id quo-
modo melius possit explicari. Ibid. 34.
In ipsa, & plerique illegitimis herniis gignendis,
foventisve quantum, & cur possint venæ Sper-
maticæ, Ibid. 33. 34.
Quæ vitanda sint, ne illæ augeantur. Ibid. 34.
Herniæ. Circoæle sola ramicis nomine a Celso intel-
ligitur. XLIII. 36.
Sarcoæle. De ejus natura, & fede aliæ aliorum
sententiæ. Ibid. 38.
quid censei possit. Ibid. 37. 38.
Steatocæle quomodo in scroto gignatur. Ibid. 37.
Spermatocæle a quibus sic nominata, & bene, aut
fecus observata fuerit, & explicata. Ibid. 39.
Res declaratur Observationum exemplis.
Ibid. 40.
Hertius, Joannes Calimirus, laudatus. LVI. 34.
Highmori hallucinatio. XIV. 30.
Hildani Observationis cujusdam explicatio non probata.
XIII. 20.
Hilfcherus, Simon Paulus, P. Prof. Jenensis, laudatus.
XLVIII. 16.
Hippocratis Aphorismus de hepate aqua pleno, in omen-
tum irrumperit explicatus. XXXVIII. 36. de apho-
nia ex ebrietate consideratus, exemploque confir-
matus. XIV. 34. & seqq.
non sine exceptionibus tamen. LXIII. 14.
de strangulorum spuma, cum exceptione, ut sæpe
alii Aphorismi, accipiendus. XIX. 36.
de cito lethali atrabilaria dejectione confirmatur.
XXIX. 11.
de difficultate deglutitionis in colli perversione
quomodo ex parte explicandus. XXVIII. 17.
de signis puris, quod conficitur, aliquando non
respondet, & in quibus præsertim. LV. 16.
de acuto morbo in gravidis lethali ita est, ut a
Celso, accipiendus. XX. 10.
de senum jejunio sic pariter, ut a Celso, acci-
piendus. XXVIII. 6.
num confirmari possit ex Hugolini Comitibus,
& filiorum morte apud Danem. Ibid. 7.
Hippocratis ægra quædam in Epidem. quomodo manum
simul paralyticam, & convulsam haberet. X. 15.
Observatio in iisdem, lethalis singulus, a summis
Medicis confirmata, exceptiones habet. XXIX. 3.
Locus in Coacis de obscuracione visus a vulnere
supercilii explicatus. XIII. 5.
Locus ibid. de peripneumonia aliter, & quomo-
do legendus. XXI. 39.
Ibidem, & alibi Hippocrati alii sunt suppurati,
alii phthisici. XXII. 29.
Locus ibid. de tabidorum sputis per marinam
aquam, ahenis contentam, explorandis confide-
ratur. Ibid. 28.
Locus in Prædict. confirmatur, ubi ex palpita-
tione circa ventrem prædicatur sanguinis eruptio.
XXIX. 11.
Libri cujusdam Hippocratici inscriptio de *Prisana*
num fuerit a Plinio inducta. XXVI. 25.
Locus ejusd. libri de visceribus pendens omif-
so prandio, quomodo intelligendus, & explican-
dus. Ibid.
Locus ex libro altero, Hippocrati attributo, de
Morbis, per conjecturam explicatur, in quo
de polypo, strepitum, si attingeres, velut la-
pidis edente. XIV. 17.
Cur ipse in Jurejurando suis interdixit lithoto-
miam. XLII. 9.
Historicis Græcis in Romana historia num plus quam
Latinis, credendum. LIX. 39.
Hofmanni, Casp. hallucinatio. II. 7.
dubitatio sublatæ. III. 19.

Hof-

Hoffmannus, Daniel, ex Cæs. N. C. Acad. laudatus.
XXII. 20. XXIII. 18. XXV. 20. XXXVIII. 25. LI. 48.
Hoffmannus, Frid. laudatus, XXXVII. 46. & Præfat.
ad libr. 4.
ejus leves hallucinationes. XXVII. 8. XLVII. 25.
quædam sententia minus probata. XLVIII. 11.
Hommelius, Jo. Lud. laudatus. XXXIV. 34. XLIII. 6.
Hottingerus, Jo. Henr. ex Cæs. N. C. Acad. lauda-
tus. XXI. 22. XLII. 5.
Hoyerus, Jo. Georg. olim ex ead. Acad. laudatus. VIII.
14. XX. 52. XXII. 17. XXXII. 3. 4. XXXVI.
18. XXXVIII. 19. 50. XLVIII. 29. L. 25.
Huberus, Jo. Jac. ex Acad. eadem, laudatus. XII.
10. XXXII. 4.
Humores in cadaveribus inventi, quomodo a Valsalva
examinati. IV. 2. 3.
Humalidius Franc. Jos. pridem ex R. Sc. Acad. Parif.
laudatus. IV. 32. V. 10. XII. 8. LIX. 29.
Hunterus, Jo. laudatus. LXIX. 12.
Hurterus, Leonhard, ex Cæs. N. C. Acad. laudatus.
XXXVIII. 25.
Hydatis magna, & profunda in suis pulmone. XVI. 33.
aliæ in aliorum liene, & præsertim in hepate.
XXXVIII. 42.
magna in vituli hepate, & maxima in ovario co-
lumbæ. Ibid. 37.
Hydatidibus plenum jecur vidit Galenus. Ibid. 36. qui
deinceps illas in plerique visceribus adnotarint,
Ibid. 35.
qui structuram illarum quæverint. Ibid. 37. 44.
nonnulla de eadem structura adduntur. Ibid. & ex
his, quarundam non magis vulgata origo, sed
alia probatur. Ibid. 38.
& secundum hanc, origo indicatur earum quæ ex
longo petiolo pendunt. Ibid. & XLIII. 20. 21.
humanis visceribus, & præsertim renibus, infixa-
rum Observationes, XXXVIII. 39. & seqq.
& ad testes attinentur. XLIII. 16. & seqq.
qui alias omnino liberae & solutæ invenerint.
Ibid. 44.
hujus præsertim generis fuisse videntur quas me-
morat in hydropse Aretæus. Ibid. 45.
de harum originibus. Ibid. 43.
pro magis vulgata origine quid facere videatur,
Ibid. 38.
Hydatides in Partium superficie ruptæ, degenerant in quæ-
dam tubercula, & quomodo. XXXVIII. 35. & seqq.
in cicatrices autem ear quæ in illarum substantiam
ex parte se infigunt. Ibid. 42. & seqq.
Hydrocephalum internum quomodo fiat. IV. 36. 37.
XII. 3. 6.
quas, & quomodo cranio, & cerebro noxas af-
ferat. XII. 7. 8. 13. XLVIII. 49.
diagnosis sanabilis, & insanabilis difficillima.
XII. 13.
unde maximum periculum in ejus nonnunquam
tentata incisione. Ibid.
Hydrocephali quis Observationes collegerit. XII. 15.
Hydrophobia, si canes excipias, non sapius ab aliis
animalibus, quam a felibus, infertur. LXI. 15.
an fiat interdum a veneno intus genito, quomo-
do revocari in dubium possit. VIII. 28. 31.
facta in tribus a frigidissimo potu, cum æstua-
rent, exempla, & quænam in eorum sectione
inventæ. VIII. 31.
an facta interdum sit a conjectu spumæ rabidi
canis, & annos viginti, aut quadraginta late-
rit, quomodo in dubium trahi queat. VIII. 28.
num ab imaginatione, & terrore sit. LXI. 11. 15.
Hydrophobia sedes præcipua quæ sit. VIII. 32.
quantum in illa sit convulsionibus tribuendum.
Ibid. & LXI. 10. 16.
quinam per has olim difficilem potus deglutitio-
nem explicaverint. VIII. 19. 20. 32.
post illam scitatis, neque in pluribus est cada-
veribus, nec, si esset, pro morbi causa esset
habenda & cur. Ibid. 32.
num causa sint vermes. Ibid. 23. & seqq.
Hydrophobia neque semper est cum delirio. Ibid. 19.
neque ex delirio est abstinencia a potu. Ibid.
neque semper est a potu vehementissima averfa-
tio. VIII. 29.
num sit angina quædam. Ibid. 19. & seqq.
num citius erumpat in impuris corporibus. Ibid. 22.
num semper citius a morfu laborum, aut gena-
rum. Ibid. & 29.

jam jam erupturæ signum. Ibid. 21.
Hydrophobia historici aliquot ineditæ. VIII. 22. 23.
25. 27. 29.
Quæ cavenda, ne contrahatur. LXI. 11.
De præservacione, ne erumpat, aliqua attingun-
tur. VIII. 26. 29. LXI. 12. 13.
Balneum tunc est non prorsus contemnendum.
LXI. 16.
Balnei usus in curatione quibusdam infelicitè
cessit. VIII. 23. 25. 26.
nec tot felicitè quot scribuntur, & cur.
Ibid. 26.
Num cantharides convenient. Ibid. 31.
Hydrophobi plures aërem metuunt. VIII. 28. 29.
Unde sint alia in aliis symptomata. Ibid. & 32.
Eorum diffinitiones cur differre debeant inter se.
Ibid. 19. 32.
hactenus habitæ commemorantur. Ibid. 20.
21. & LXI. 9.
aliæ adjiciuntur. VIII. 23. 25. 27. 31.
universarum accurata collatio inter se. Ibid.
30. 31.
quid ex ea collatione deducendum. Ibid. 32.
LXI. 10.
quales in posterum optandæ sint. VIII. 32.
Hydrophobia. Ad hanc accedens casus. LXI. 14.
symptomata modo citius, modo ferius ex
clauso vulnere redeuntia. Ibid. & 15.
hoc non nisi tardissime claudendum. Ibid.
Hydrops casus citissime & incrementis, & evanescenti-
tis. VIII. 10.
Hydrops signum ex oculorum inspectione. XXXVIII. 29.
causæ. Ibidem. 19.
Hydrops Ascites. Ab ejus causis nec semper excluden-
da, nec semper his annumeranda hepatis, aut lienis
vitia. XXXVIII. 19.
quomodo fiat vitiatum hepate, aut liene. Ibid. &
XXXVI. 26.
quomodo factus ab hydatidibus, etiam non præ-
sentibus, dignoscatur. XXXVIII. 35. & seqq.
qualibus ab hydatidibus factum viderit Aretæus.
Ibid. 45.
a quibusque hydatidibus factus, quando, &
cur insanabilis. Ibid.
Hydrops Ascites. In eo viscera non semper ab aqua in
qua sunt, sed & ab ea quam contineat interdum
corrumpuntur. Ibid. 42.
cur omentum plerumque non integrum. Ibid. 36.
Ejus soluti per naturam exempla. Ibid. 32. XXXIX.
29.
cur soluti difficilis. XXXVIII. 31. & seqq.
soluti ab arte per punctiorem scroti, aut aliter
exempla quomodo possint esse incerta. Ibid. 32.
In eo a quibus olim data quadrupedum quorund.
urina. Ibid. 30.
vaccina qui effectus fuerit. Ibid.
qui paracentesis. Vid. Paracentesis.
per venam umbilicalem aquas effundi, qui
olim dixerint. Ibid. 33.
eorum qui hanc venam se invenisse reclusam,
ajunt, quomodo observationes sint expli-
candæ. Ibid.
Hydrops Ascites. Hunc a pertusis ureteribus posse fieri,
qui primi experimentis indicant. XXXVIII. 19.
Cum Ascite alii hydropes plerumque junguntur,
Ibid. 3.
Cum eo Tympanites. Ibid. 21. 25.
Hydropicorum aquæ examen. Vid. Aquarum.
num si limpida sit, a lymphæ ductibus proveni-
rit. XVI. 7. XXXVIII. 7. & seqq.
Sanguinis constitutio in illorum aliis alia. XXXVIII.
14.
cur nihil fere sanguinis in nonnullis restet. Ibid. 32.
Hydrops Thoracis. Vid. Thoracis.
Anasarca. Vid. Anasarca.
Tympanites. Vid. Tympanites.
Pericardii. Vid. Pericardii.
Peritonæi. Vid. Peritonæi.
Ovariorum. Vid. Ovar.
Hydropes Saccati. XXXVIII. 63. & seqq.
De eorum signis. Ibid. 67. LXV. 16. & seqq.
De eorum curatione. Ibid. & XXXVIII. 68.
Unus, per se rupto sacco in Ascitem degenerare
incipientis, & mox redeuntis Observatio.
Ibid. 69.
Hydrorachitis. Vid. Spina bifida.

Hymen

Hymen in quadam quo urethra propior, eo latior. LVI. 20.
Hymenis foramen bifarium divifum, & columnæ, & carunculae nunc dictæ a quibusdam piliformes. De his quiddam. XV. 12. XXI. 29.
Hyoidis offis ligamentum fufpenforium num cum Weitbrecht negandum. LXIII. 14.
De eodem, & de officulis, ipfi, aut brevi alii hyoidis ligamento innatis, quædam. Ibid.
Hypochondriaca affectio quodam fæpe maximum afferat detrimentum. LXIV. 16.
Hypochondriorum querelæ non fæpe a Medico funt negligendæ. XLV. 27.
Hypochondriacorum dolor aliquando effe poteft aut a fubjectis aut a fuperpofitis Partibus. XXXVI. 21.
Inde afcendens aura, & alia ejufmodi interdum in organicis thoracis morbis decipiunt. XVIII. 17. 18.
Hystericæ affectiones quid proprie fint. XLV. 17. 20. 27.
quid potiffimum commune habeant cum hypochondriacis. Ibid. 17.
num adeo evidens fit, ut nonnulli contendunt, has ab illis effe omnino diftinguendas. Ibid. 20.
utrumque infultus quidam periodici quomodo per opium fuerint præoccupati. Ibid. 17. & feqq.
Hysterici infultus per quæ interdum fuerint excitati. Ibid. 20.
Hystericæ mulieres. De quibus earum minus deceat Medicum effe fecurum. Ibid. 27.
Quæ ex ejufmodi affectione dicebatur mortua, an revera mortua effet, quot, quibufve modis fit exploratum. Ibid. 23.

I

Ictericorum fanguis non fæpe effe fluidus. XXXVII. 6.
aliquando fellis infar flavus vel olim inventus. Ibid. 7.
Cerebrum, oculorum humores, & cornea curfine ulla flavedine fæpius fint. Ibid. & feqq.
Quid Veteres, & quidam alios moverit, ut objecta ictericis flava apparere, crederent. Ibid. 8.
funt aliqua, fed rara ejufmodi exempla, & unde. Ibid. & feq.
Icterus quomodo ab animi affectibus inducatur. XXXVII. 3.
num cachectici, & phlegmatici ab eo fint immunes. Ibid. 9.
unde olim ortum fit quoddam de icteri causa Helmontii commentum. Ibid. 7.
quomodo augeatur in fanguine materia bilis, icterum faciens. Ibid. 9.
caufæ, bilis viam ab hepate ad inteftina impediens. Ibid. 10. 33. & feqq.
quis monuerit, non fatis effe ad icteri productionem Cyliticum meatum obftrui, nifi & Communis obftruatur. Ibidem.
quomodo hoc obftructio, icterus tamen aliquando non fiat. Ibid. 34.
a morfu viperæ icterus quando ob eam obftructionem fieri credendus fit. Ibid. 10. Vid. etiam Vipera.
ab hepaticis calculis quando fiat aut non fiat. Ibid. 11. & feqq.
quomodo nonnunquam alterum dumtaxat inficere poterit corporis latus. XI. 14.
Cauſarum a quibus fieri icterum recens natorum, conjiciunt, examen. XLVIII. 60.
Jecur duplex obſervatum. XLVIII. 55.
ſingulari figura. XXXVIII. 42. LXV. 8.
ſulci in ejus convexa facie interdum occurrentes, unde fortaffe originem habeant. LVI. 17.
Jecoris tum ſani, tum morboſi inſolitas in fedes extenſio non ignoranda: & ſani quomodo conjicienda. XXXVI. 3.
arteria. Vid. Hepatica.
crassa vena, ab eo pertineſ in Emulgentem caſella. XL. 14.
ab eo ad inteſtina via ſemper patens male in quibusdam explicationibus omiſſa. XXXVI. 10.
ab eo vitiatum quæ detrimenta. Ibid. 26.
Jecur quaſi elixum in quibus ſit obſervatum. XLV. 22.
ejus lobuli glanduloſi vi morbi evidentiores a quonam olim obſervati. XXXVIII. 31.

quæ detrimenta inde, & cur. Ibid.
rete albidum quo ii lobuli intercipiuntur, vi morbi in ſue craſſius factum. Ibid. 42.
Jecur quomodo deglutitionem facere difficilem poſſit. XXVIII. 17.
Eo tumente, cur fæpius, non ſemper, ſplen tumeat. XXXVI. 26. & feqq.
imo tur nonnunquam exiſcat. Ibid. 27.
Ejus tumor quomodo effe in abdominis muſculis aliquando videatur. XXXVI. 6.
Ejus abſceſſus. De veſiculis in hoc interdum inclufis quædam attinguntur. Ibid. 9.
ex capitis vulneribus non viſus, ut credunt plures, a Ballonio. LI. 22.
quæ fallaciæ effe poſſunt in eo tunc prædicendo. Ibid. & 23.
Ejus abſceſſus per diaphragma in thoracem apertus. XXXVI. 4.
in ventre diſrupti ſigna in plerique Obſervationibus Anatomicorum minus diligenter ſunt adnotata. Ibid. 5. 6.
num diſruptio ſit per motum acceleranda. Ibid. 6.
quomodo fanatus ſit. Ibid.
Jecoris calculi. Vid. Hepatici.
Jecoris Cylitis in tranſverſum, & tota extra jecur locata. XXIV. 16.
quaſi in duas diviſa. XXIX. 18.
ſine ullis bilis vaſculorum quæ ad ejus fundum pertinerent, indiciis. XXIV. 16.
In Obſervationibus, & Experimentis quibusdam circa illam habitis quis ſubefſe error poſſit. XXXVII. 21.
Cylitis meatus apud Veteres ductum cyliticum non ſignificat. Ibid. 33.
Cylitis nimia plenitudinis quam variæ cauſæ effe poſſunt. LVIII. 3.
Cylitis a quibus olim, & poſtea inſigni magnitudine ſit deprehenſa. XXXVII. 13.
quid in huius vitii diagnoſi poſſit imponere. Ibidem.
Cylitis bilis tinctura, quæ fæpius in cylitis vicina reperitur, num, & quando noxia effe queat. XXX. 19. & feqq.
Cylitis bilis ſine ullo colore, aut albicans a quibus olim, & deinceps obſervata ſit. XXXVIII. 42.
Cylitis quæ detrimenta ab innascentibus calculis poſſit capere. XXX. 20.
Cylitis calculi. Vid. Cyliti.
Jejunium. Vid. Abſtinentia. Famelici.
Jejunium quæ ætates magis, aut minus ferant. XXXVIII. 67.
exempla quædam ex Romana hiftoria. Ibid. 7.
Fernelii Obſervatio, quæ obſtare videtur, explicata. Ibid.
Jejunio extincti. Quæ in eorum obſervationibus ſint attendenda. XXVIII. 4.
mulieris ſic extinctæ ſymptomata. XVII. 25.
catuli ſic extincti ſymptomata, & diſſectio. XXVIII. 5.
Ilei inteſtini diverticula alia a natura, alia a morbo. XXXIV. 16.
cur in Ileo potiffimum hæc fiant, & propius ejus finem. Ibid. 17.
Inteſtinum hoc a duobus globis plumbeis quomodo tribus in locis potuerit vulnerari. LIV. 21.
Iliaca vena lateribus inter ſe ex parte coaleſcentibus contracta. LVI. 10. 11.
offio per quod in Cavam influit, pene obſcæcata. Ibid.
Iliaca paſſio. Vid. Volvulus.
Ilium offis margo in fragmenta diſruptus non ſemper lethalis. LIV. 5.
certo loco tenuitas in abſceſſibus, & vulneribus attendenda. LV. 18.
Imperforatæ mulieres quæ, & quando non incidendæ. XLVI. 12. 13.
quando maxime, vel olim, inciſæ. Ibid. 12.
Indices librorum perpetui quomodo facilius, & commodius poſſunt confici. Præfat. n. 18.
Infantium morbi. Quanta ſit eorum obſervandorum neceſſitas. XLVIII. 58.
Quinam ſint, & cur ſint recens natorum peculiares. Ibid. 59.
Horum exempla, novis etiam quibusdam, conjecturis ex parte illuſtrata. Ibid. 60. & feqq.
Quomodo inſtituendæ, perquirendæ, & in unum

unum corpus compingendæ ſint eorum Obſervationes. Ibid. 64. 65.
Inflammationes pulmonis, & jecoris facile interdum altera alteram mentiri poſſunt. XX. 31.
Inflammationum tempore productæ quædam quaſi telæ, Partibus interjectæ, quando ſanguiferis vaſculis prædictæ effe queant. LXIX. 12.
Inſectorum hiftoria ſtudioſum Medicos variis in caſibus reddidit cautiore. XLII. 6.
Inteſtina quæ cauſæ, præſertim in Aſcite, connectant inter ſe, aut cum peritonæo. XXXIX. 30.
eorundem per duram ſubſtantiam connexorum exempla. Ibid. & 32.
eadem in quodam ſætu ſurſum retracta. XXXIX. 28.
ex iſdem coarctatis in magnum globum rari cujuſdam Tumoris Obſervatio. Ibid. 21. & 26. & 29.
unde in poſterum dignoſci queat, ſigna inquirentur. Ibid. 28.
& cauſæ. Ibid. 31.
Inteſtinorum externæ faciei quomodo adhærens lac videri potuerit. L. 38.
color hic illic ex rubro lividus interdum fieri poteſt poſt mortem. XIX. 18.
itaque videndum, & quomodo, ne decipiat ſpecie prægreſſæ inflammationis. Ibid.
inflammatio cur fæpe uſum magnorum auxiliorum ſuſpectum faciat. XXXV. 3. & feqq.
an effe poſſit ſine febris, & dolore, & plerique aliis pervulgatis ſignis. Ibid. 20. & feqq.
abſentibus his ſignis, quibus ex indiciis ſit conjicienda. Ibid. 21. & feqq.
Inteſtinis nulla fortaffe Pars facilius, ac citius ſit gangrenofa. XXXV. 5.
an accidere id poſſit nulla prævia inflammatione, aut huius ſaltem præcipuis ſignis. Ibid. 19. & feqq.
quibus ex indiciis ſit tunc conjicienda. Ibid. 21. & feqq.
poteſt ſphacelus nonnunquam effe, nec tamen dolor ceſſare, & cur. Ibid. 23.
Inteſtinorum dolore remittente, aut abſente, quantum nonnunquam periculi ſubſit. XXXV. 13. & feqq. & 23.
cum dolor adefſet, quid inquirendum. XXXIV. 16.
in Tenuibus inteſtinis ſit, an in Craſſis cur facile dignoſci nequeat. Ibid. 2. & feq. XLIII. 22.
doloris plures cauſæ in hernia incarcerata. XXXIV. 3.
contorſio, & intuſuſceptio. Vid. Volvulus.
Inteſtini fraci diſruptionem, & putridæ prolapsiei in ventris cavum effuſionem repentina mors ſtatim confequitur; non tamen ſemper. XXXV. 15.
Inteſtinorum polypofæ concretiones obſervatæ. XXI. 20.
etiam a Veteribus. XXXI. 18.
unde, & quomodo gignantur. Ibid. 17. 18.
quinam hoc pridem indicaverint. Ibid. 18.
membraniformes tamen poſſunt nonnunquam effe veræ membranæ, & quomodo. Ibid. 20.
unius, cum graviffimis ſymptomatibus prodeuntis, hiftoria. Ibid. 19. LXV. 6.
carne referentes poſſunt interdum effe veræ, aut ex polypo, & carne miſtæ excreſcentiæ. XXXI. 21.
unius facile ex hoc genere, non ſine magnis incommodis exeuntis, hiftoria. Ibid. 22.
Inteſtinorum calculi a quo tempore, & a quibus cepti ſint adnotari. XXXVII. 41.
cur quidam cyliticorum pro inteſtinabilibus accepti videri poſſint. Ibid. 24.
quid tamen contra dici queat. Ibidem.
quæ attendenda, ne ille error admittatur. Ibid. 45. & feqq.
Inteſtinorum valvula Bauhini. Vid. Valvula.
motus periftalticus Veruſtiſſimis notus. XXXIV. 31.
motus periftalticus, & alterne antiperiſtalticus in quo præſertim animalium genere ſe obtulerit. Ibidem.
Inteſtinorum Tenuium Vulnera. De horum diagnoſi, & prognofi. LIV. 32.
Inteſtinorum Appendicula Vermiformis quomodo ſola facere poſſit oſcheocelem. XLIII. 3.
Appendices alias, ſeu Diverticula qui obſervaverint. XXXIV. 16. & feq.
Alia circa ipſas obſervata. Ibid. & 18.
etiam in anferibus. Ibid. 17.
Quibus in inteſtinis rarius, aut frequentius, & Morgagni de Sed. & Cauſ. Morb. Tom. I.

quo loco occurrant. Ibid.
Unde originem habeant. Ibid. 16.
Inteſtinum Colon ſua minus frequenti. Vid. in Terio Indice Colon.
Quinam antea adnotaverint. XXXIV. 3.
Ejus rei cauſæ. Ibidem.
Coli pars intra thoracem inventa. LIV. 11.
Inteſtinum Rectum. Ejus Prolapsus nulla extat anatomica Obſervatio. XXXIII. 1. 15.
In illis qui huic morbo fuiſſent obnoxii, quænam effent ab Anatomicis querenda. Ibid.
Conjunctarum ejus cauſarum inſpectio, & examen. Ibid. 3. 4. 8. 15.
Instrumentorum, & remediorum aliorum examen in curatione palliativa. Ibid. 7. 13. 16.
& non palliativa. Ibid. 10. & feqq.
Inteſtini ejufdem vitium graviffimum, minus in vulgus notum. XXXII. 6. & feqq.
Ejus vitii eradicatoria curatio cur non poſſit inſtitui. Ibid. 8.
palliativa quomodo inſtituenda. Ibid. 9.
Ejuſdem inteſtini ulcera qualia ſint fæpe. Ibid. 13.
excreſcentia dum excideretur, quid acciderit. L. 50.
Joerdensius, Chr. Frid. ex. Caf. N. C. Academ. laudatus. XXIV. 28.
Iſchiades quæ perſanari non poſſint. LVII. 5. 9.
In quibus juvare poſſint mites uſiones. Ibid. 5.
Quid poſſint aliquando clyſteres, & quales, & cur. Ibidem.
Quid eductio ſanguinis ex hæmorrhoidibus. Ibid. 6.
Ira arthetica vires in ſcirrho, ut videbatur, utri diſcutiendo. XXXIX. 35.
quibus ea non conveniat. Ibid.
Jugularium venarum Externarum pulſatio a Galeno animadverta eſt. XVIII. 11.
Quæ ſint attendenda, ne fallamur in ejus cognitione. Ibid.
Quot ex cauſis poſſit accidere. Ibid. 9. & feqq.
Quando ſit a cordis ventriculi dexteri, & quando ab huius auriculæ contractione. Ibid. 12.
Signum ne ſit dilatatorum dexterorum cordis caſorum. Ibid. 9. & feqq.
Quæ attendenda ſint, ne in hoc decipiamur. Ibid. 11.
Signum eſt circulationis ſanguinis per dextera cordis cava minus expeditæ. Ibid. 10.
Jugularium earundem venarum in vivis canibus ligatarum experimentum. XIX. 29. 31. 32.
Earundem in iſdem turgentia in expiratione, ſubſidentia in inſpiratione obſervata, aut contra. Ibid. 33. 34.
De earundem in apoplecticis ſectione. II. 10.
Earum altera in tres per collum diviſa, inſulas faciebat duas priuſquam in unam rediret. LXVIII. 6.
Jugularium venarum Internarum in vivis conſtrictarum experimentum memoravit Ariſtoteles. XIX. 21.
in vivis hominibus id quomodo ipſe, aut alii intellexerint, difficile eſt exponere. Ibid. 22.
num Hippocrates hoc experimentum indicaverit. Ibidem.
num in experimento hoc credere liceat, venas dumtaxat fuiſſe conſtrictas. Ibid. 37.
idem a Galeno repetitum eſt experimentum. Ibid. 24. 29. 31. 32.
idem a paucioribus, quam vulgo creditur, iteratum, & quid viſum fuerit. Ibid. 31. 32.
ab harum venarum conſtrictione num mors ſtrangulatorum. Ibid. 29. 35.
Jugularium venarum Externarum, & Internarum ſimul in vivis canibus ligatarum experimentum. XIX. 32.
unde varius Novæſio, & Lowero experimenti ſucceſſus. Vid. Loweri.
Junckerus, Jo. P. Prof. Halenſis, laudatus. XXXIII. 4.
de Juſſieu, Ant. ex R. Sc. Acad. Pariſienſi, laudatus. LIX. 33.

K

Kaavius Boerhaavius, Abr. pridem ex Imp. Petropolit. Academ. laudatus. IX. 19. XXIII. 17. 18.
Kaltſchmiedius, Car. Frid. Prof. P. Jenenſis, laudatus. XIII. 6. L. 57. LIV. 37. LXV. 7. 10. LXVII. 3.
Kan-

Kannegieser, Gottl. Henr. Prof. P. Kilon. laudatus. XLVI. 12. XLVIII. 13.
Kellnerus, Wilh. Andr. pridem ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XVI. 45. XLII. 7.
Kerckringii Observatio quædam unde emendanda. XII. 11.
de visione, post expressos omnes oculi humores, ab se restituta narrationes oblivioni mandata. LII. 40.
Kesselingius, Jo. Henricus, laudatus. XLII. 35.
Kieslingius, Christian. Gothif. laudatus. LXV. 20. LXVII. 16.
Koch, Daniel, laudatus. XLIII. 14.
Koehlerus, Jo. Petrus Franc. laudatus. VIII. 31. XXIX. 19.
Kramerus, Jo. Georg. Henr. Copiar. Cæs. Medic. Primar. laudatus. XX. 52.
Krugerus, Jo. Gottl. pridem P. Prof. Helmstadienf. laudatus. XLII. 19.
Kulbelius, N. Medicus Pirnenf. laudatus. XXXIV. 35.
Kulmus, Jo. Adam. pridem Prof. P. Gedanensis, laudatus. XXVII. 19. L. 57. LII. 39.
Kundmannus, Jo. Christ. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. XIX. 44. LIX. 5.

L

L Abram a disrupto dente transfixum cur sanari cito non posset. LII. 42.
Lac in Virginis integerrimæ dissectione observatum. XVI. 24.
Lac muliebres quæ abigant remedia. L. 38.
in medicina cur sæpe minus proficit. XXII. 27.
Lacrymalis Caruncula non est glandula sebacea, nisi superficie tenuis. XIII. 27.
Lacrymationis naturalis explicatio. Ibid. 26.
præternaturalis a calculo Carunculae Lacrymalis explicatio. Ibidem.
causæ alia. Ibid. 27.
quænam curabilis, aut non. Ibid. & 28.
Lactentium felium ventriculus lac habuit femiconcretum. XIX. 42.
Lactæ venæ. Vid. Chylifera.
Laghius, Thomas, Professor P. Bononiens. laudatus. LX. 14.
Lalovette, Petrus, Medicus Parisien. laudatus. L. 37.
Lamurius, N. ex R. Sc. Soc. Monspel. laudatus. XIX. 24. 31.
Lanzwerdii liber de Molis Uteri infrugifer maxima ex parte. XLVIII. 10.
Lanarii ex pulmonibus sunt morbis, aut morti obnoxii, & cur. X. 18.
Lancisus, Archiater olim Pontif. laudatus. XII. 9. XVII. 5. XXVI. 2. XXXI. 18.
defensus. XVII. 5.
ejus Opus de Mot. Cord. & Aneurysm. Operæ vitiantur. Ibid. 4.
in eo Opere, cui ultima non accessit manus, quædam non ita facile probanda. XVIII. 5.
cyrtim felleam insigni longitudine vidit. XXXVII. 13.
carunculas urethræ non nisi in Seminali tumente, esse docuit. XLII. 38.
Langbanus, Daniel, laudatus. XI. 12. XIX. 44.
Langguth, Georg. Aug. P. Prof. Vitembergens. laudatus. XIII. 14. XIX. 9. LXV. 15.
Languius, Gvolff. Hannib. Medicus Weissenburgens. laudatus. XLVII. 27.
Lanzoni Observatio explicata. XXXVII. 50.
hallucinatio. XLII. 21.
Larber, Jo. Medicus nuper Celsif. Principis, & Episc. Trident. laudatus. LXIV. 3. LXIX. 17.
Larynx. Vid. Epiglottis.
Laryngis dissectio quibus in cadaveribus non sit omittenda. XV. 14.
exulceratio, mentiens pulmonum exulcerationem quibus signis internoscenda. Ibid.
ex Laryngis gravibus vitis mors subita in pluribus observata. XXII. 25. XXVIII. 11.
Latina lingua tutius quam patria, doctissimi scribunt. XVII. 3.
Lavarinius, Jo. Dominic. J. C. Veronenf. laudatus. XLVIII. 56.
Labbius, Hieron. Reg. Dan. Medic. laudatus. XXII. 19. XXIII. 18. XXVI. 26.
Laufferus, Jo. Jacobus, laudatus. XII. 6. XXX. 11.

Laurenti, M. Ant. Archiater pridem Pontificius laudatus. XVIII. 5.
Ejus Observationes. Ibid. 6. & XXXIV. 26. 27.
Leprotus, Antonius, Pontificius olim Archiater, laudatus. II. 16. XIX. 43. XXVI. 39. XLVIII. 61.
Ejus Observationes. II. 16. XLVIII. 62.
Lethargum faciens apostema feliciter per nares expurgatum. VI. 5.
Lien duplex inventus. XXXVII. 30. XXXVIII. 34. LXIV. 2. LXVII. 11.
propemodum duplex. XVI. 34.
Lienis prolapsi Observatio. XXXIX. 42.
qui id olim, & postea viderint. Ibid. 44. 45.
prolapsus causæ. Ibid. 43. 44.
signorum inquisitio, & examen. Ibid.
eorum quæ Riolanus docuit, exceptiones quædam. Ibid. 44.
de curatione quis scripserit. Ibid. 46.
Lien mole maximus a quibus olim, & postea visus. XXXVI. 18.
mole auctus in pluribus post febres diuturnas. XX. 2. 31. 52. XXXI. 2. XXXVI. 17. 18. & cur. XXXVI. 18.
exiguus quas ob causas esse possit. XXX. 15. XXXVI. 27.
Liene tumente, cur sapius, non semper, tumeat jecur. Vid. Jecur tumens.
Lienis tumor cur a largo sanguinis vomitu creverit. XXXVI. 13.
ossea, aut lapideæ concreciones a quibus olim visæ. Ibid. 14.
crebrius sunt in senibus, quam in juvenibus, & extra, quam intus, & in gibba facie, quam in lina. Ibid. & 16.
quædam describitur. Ibid. 16.
Lien, totus osseus, an lapideus factus, describitur. Ibid. 14. & seqq.
quæ incommoda homini afferret. Ibid. 15.
quomodo aliquando id fiat. Ibid. 16. LXV. 11.
Lienteria quomodo fiat. XXXI. 4. 13.
Lieutaudius, N. ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. LII. 26. LXV. 11.
Ligamenta. De his doctrina adhuc perficienda. LVI. 37.
Linguae crassiores papillæ pro tuberculis præternaturalibus a Chirurgo acceptæ. L. 26.
pars incisa, & pendula, nullo modo loquelæ officit. LII. 43.
particula vermiformis, quæ secundum naturam in canibus est, diligenter describitur. VIII. 34.
Lithontripica alia ex acidis, alia ex alkalicis, alia ex utriusque. XLII. 19. Vid. etiam Calculi, & Vesicæ Calculi.
Littirii sententia circa submersos perpenditur. XIX. 44.
circa tympanitis causam. XXXVIII. 23. & seqq.
circa lipoma a steatomate separandum. L. 22.
Livii historici quidam loci, ad apoplecticas, aut paralyticas affectiones spectantes, expositi. III. 17. XI. 21.
Livoris cadaverum, in dorso præsertim, causa. XIX. 3. & seqq.
Louisius, Chirurgus Gallus, laudatus. LVIII. 7.
Loweri experimentum quoddam cur aliter ipsi, aliter Novæo succederet. XIX. 32.
du Luc, Chirurgus Gallus, laudatus. XXX. 13.
Ludwig, Christ. Gottl. P. Lipsiensis Professor, laudatus. LVI. 15. LXVIII. 4.
Lumbares arteriæ plures continenter pro geminis simplicibus. LXX. 10.
Lumbi sinistri molles, & modo magis, modo minus appaerent, tumor a splene tumido, & laxissimo. XXXVI. 29.
ejusdem tumor a maximo interno aneurysmate. XL. 26.
Lumborum doloris quædam causæ indicantur. XVI. 41. XVII. 24. XL. 11. 28.
quomodo a vesica oriri possit. XL. 5.
quomodo ab ulcere abdominalis interno ad iliacam regionem. Ibid. 10.
renibus vel pessime affectis, abesse potest. XLII. 2. & seqq. 13. & seq. & 20.
Lumborum dolores quos mors repentina est consecuta. XL. 27. 28.
Lymphæ ductuum inventio num in hydropse prognosticæ, & curationem non mutaverit. XXXVIII. 7.
cur illi haud raro in hydropicis turgeant. XVI. 5.
illos in his querere ad quid utile esse possit. XXXVIII. 7.

Macies

M

Macies unde frequentius oriatur. XLIX. 19.
summa in quo consistat. Ibidem.
ea confectis cur durior fit cutis. Ibid. 17.
in horum aliquibus quæ sunt observata. Ibid. 18. & seqq.
Magati, Cæsaris Curatio inedita I. 9.
Magnetis usus in extrahendis ferreis scoriis, infixis oculis, aut cuti. XIII. 21. 22.
quid in eo usu animadvertendum sit. Ibidem.
Maloerius, Petrus, ex R. Sc. Acad. Parisien. laudatus. I. 9. XXI. 48. XXII. 21. XXXVI. 23. XLIX. 60. LXVIII. 3.
Malouinius, Paul. Jac. ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. L. 38.
Malpighii loci defensi. XVII. 4. XVIII. 12.
Conflata Medica quot, & qualia. XVIII. 16.
inedita diagnosis, & Observatio tophacei pulmonis. XV. 24. & seqq.
inedita diagnosis morbi organici. XVIII. 17.
opinio de tussi quadam. Vid. Tussis.
Mamillarum quoque virilium tumores observati. L. 44. 45.
Mammæ dolores in earum glandularum tumoribus cur sint acerbissimi, causa quædam non probata. XXXIX. 11.
tumores, lachis tempore nati, num omnes sanari possint. L. 39.
num ceteri in cancrum degenerent. Ibid.
orientium morantibus menitibus & his prodeuntibus, evanescentium Observatio. Ibid.
continentium osseam materiam Observationes. L. 41. 43.
& calculosam, sive tartaream. Ibid. 44. 45.
unius ex his causæ, & curatio. Ibid. 46.
cancros retardans auxilium. XXXIX. 35.
Mamma tumida, & exulcerata, quomodo paulatim excisa. L. 16.
Mantredius, Heraclitus pridem ex Bonon. Instit. Sc. Academia laudatus. IV. 25. XXVI. 28. XXX. 9. 15. 17. XXXIX. 18. 43.
Ejus Observationes. XXVI. 29. XXX. 10. 16. XXXIX. 39. 41. 42.
Mania facile interdum curata. VIII. 5. 7. 10.
Mania exemplum succedentis febri autumnali non intermitteat, imo hydropi, & illius curatio. Ibid. 10.
Maniaci. In iis qui diutius, crassioresve meninges invenerint. Ibid. 13.
de Marchettis, Petrus, Petri Equ. nepos, pridem ex S. Medico. Collegio Patav. laudatus. XXX. 7. XXXVI. 30.
Marcotius, N. ex R. Sc. Societ. Monspel. laudatus. XII. 5.
Marianus, Laur. olim in Placentina Aula Medicus laudatus. XXVII. 8. XXX. 13. XLII. 22. 24. & seqq. XLVI. 6. LXIV. 14. LXVIII. 10.
Ejus Observationes. XXVII. 8. XLII. 25.
Martiani quædam minus probanda. XXI. 37. 39.
Martinettus, Casp. Defid. Medicus Ravennas, laudatus. V. 12. XV. 22.
Matanus, Ant. Medicus Pistoriensis, laudatus. L. 10. LXIV. 14.
Matthias, N. laudatus. XXXIX. 3.
Matthioli hallucinatio. XXXVII. 11.
Mauchartus, Burcard. David, P. Prof. Tubingenf. laudatus. XIII. 18. XXVIII. 15. 16. LVI. 37.
Mauchartus, Jo. David, olim ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XVI. 37. XXXIV. 22. XXXVIII. 64.
de Maupertuis, Petrus Ludovic. pridem R. Sc. Acad. Berolinens. Præses, laudatus. LIX. 25. 28. 41.
Maurer, Jo. Georg. Medic. Princ. Furstemb. laudatus. XXXVI. 35.
Mauroceni, Andr. Senatoris olim & Hist. Veneti morbus, & dissecio. XXXVI. 35.
Mauroceni, Fortunati, Brix. Episcopi rarissimus morbus, & dissecio. XXXIX. 21. & seqq.
Maurocenus, Michael Eques, & Amplissimus, dum viveret, Senator Venetus, laudatus. XXXIX. 21.
Maxilla inferior in quibus facilius frangi posse videatur. LVI. 21.
ejus cartilaginem interarticularem ex duabus non constare, confirmatur. Ibidem.
May, Jo. Christoph. laudatus. XIII. 18. XLII. 32.
Mayer, Jo. Ignat. P. Prof. Pragenf. laudatus. XLV. 20.
Mazzuchellius, N. Prof. Ticinens. laudatus. LXI. 13.
Mead, Richard. ex R. Londin. Societ. laudatus. VIII. 19.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

20. 24. XLII. 28. LI. 10. LIX. 4. 9. 22. 26. 29. & seqq. 33. 35.
Meckel, Jo. Frideric. ex Reg. Sc. Acad. Berolin. laudatus. XIII. 5. XIV. 28. XVIII. 4. LIII. 6. LXIV. 4. 14. LXVIII. 13. & Præfat. ad libr. 5.
Mediastini inflammationes qui olim viderint, aut per signa conjecerint. XXI. 46.
in ejus cellulaseffusi sanguinis exempla. XXVI. 39. 40.
ab eo dolores cur potius ad sternum, quam ad vertebra, cum ad utraque alligatum sit. XX. 12. XXI. 46.
Mediavia, Nicolaus, ex S. Patavino Medicor. Collegio, & pridem in Gymnasio Professor, laudatus. V. 14. VIII. 14. 22. XIII. 8. XIX. 34. XXX. 11. LII. 9. LIII. 28. LXIV. 6. 12.
Ejus Observationes. V. 15. VIII. 15. 23. 25. IX. 14. 23. XIV. 4. & seq. XV. 12. 15. XVI. 28. XXVII. 12. XXX. 11. XXXVI. 25. 29. XXXVIII. 51. & seq. XLIII. 25. XLVIII. 54. & seq. XLIX. 23. 24. 26. L. 19. 20. 55. LII. 10. 11. 15. 19. 23. 25. LIII. 29. LV. 20. LVII. 17. 19. LIX. 12. 12. 21. 46.
Medicinæ faciendæ summa difficultas unde fit. IX. 26.
Medulla Spinalis. Vid. Spinalis.
Meekrenii hallucinatio. XXV. 23.
Meibomii, Henr. hallucinatio. XLI. 9.
Membranz falsæ unde fiant. XX. 37.
Menghinus, Vincentius, pridem Bonon. Prof. P. laudatus. XXXIX. 41. LXVI. 4.
Menstruorum causa num in felle. XX. 34.
scaturiginem in utero ipso esse, confirmatur. XLV. 7. 23.
illis imminentibus quomodo uterus se haberet. XVI. 34. XLVII. 23.
ferius incipientium quænam possit aliquando esse causa. XLVII. 3.
cur nihil tunc a Medico agendum. Ibidem.
imminutionis an causa est nimis subditi sibi a mulieribus ignis abusus. XXI. 29.
an creber potus frigidissimæ aquæ. XLVII. 5.
in eorum emanatione, aut suppressione qualis sæpe fit sanguis. Ibidem.
cientibus menstrua remediis quando, & quibus fit, aut non fit locus. Ibid.
quando nullis. XLVII. 6.
in eorum nimio, aut diuturno fluxu quæ bene cesserint quibudam. Ibid. 7.
eorum tempore quidam abscessus, ferme percurati, sæpe exacerbantur. XXXVI. 17. 18.
Merclini in Annot. ad Pandulphin. hallucinatio. LV. 17.
Mercuriali hic visa puella, clauso ano edita, centum annos vixit. XXXII. 3.
Meryi oblitio quædam. XLI. 12.
etiam in re sua. XLIV. 11.
Mesenterii ad centrum in quodam glandulæ valde oblongæ, & magnæ conspectæ. V. 17.
glandulæ in decrepita quadam grandiufula. XLVII. 24.
sive tumentes, sive evanescentes maciei causa esse possunt. XLIX. 19.
cur in tumorem saniosum mutata. XXXI. 3.
Mesenterii tumores an priscis Medicis noti. XXXIX. 6.
a quibus primum memorati. Ibid. & 7.
num certæ quædam Anatomicorum hallucinationes in his tumoribus dignoscendis credibiles sint. Ibid. 11.
tumores valde mobiles num esse possent in Afellii pancreate, si hoc in homine esset. Ibid. 22.
Mesenterii tumores quomodo interdum immediate sub sint anterioribus ventris parietibus. XXXIX. 22. 23.
tumor ingens, & in scrotum productus. Ibid. 2. 3.
effectum ejusmodi tumorum explicatio. Ibid. 4. 6.
num inter illos dolores sint, & si quando sint, ad intestina, non ad mesenterium, attineant. Ibid. 6. & seqq. & 10.
Mesenterii vulnera quomodo, & quando sint lethalia. LIV. 34. & seqq.
Michelottus in anasarca utiliter usus est data juvenæ urina. XXXVIII. 30.
Michinus, Franc. num ulla proprias ediderit Observationes. XVI. 32.
Militia, Dominicus. Medicus pridem Neapol. laudatus. XXX. 7. XXXVII. 13.
Moebringius, Paul. Gerh. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XLVIII. 17.
Molæ uterinæ in legitimas, & spurias dividuntur. XLVIII. 11.

e a

Utra-

Utrunque materia, & subdivisiones. Ibid. & 13.
quomodo internoscantur. Ibid. 10. 13.
Quenam sine viri congressu possint esse, & quan-
do; aut non possint. Ibid. 11.
Quæ perpendenda antequam illud negetur, in vi-
dis præsertim. Ibid. 13.
Quæ addenda ad Ruyfchianas molarum Observa-
tiones. Ibidem.
Vesicularium Observationes aliarum. Ibid. 14.
etiam in canis utero. Ibidem.
Quarundam ob certum prodeundi tempus, certam-
que conformationem spectabilis Observatio.
Ibid. 12.
Molæ uterinæ, De earum signis. XLVIII. 9. 10.
Quomodo abortum afferant. Ibid. 11.
Molinarius, Jo. Bapt. laudatus. III. 30. XVI. 48. LV. 15.
Molinellus, Petrus, Medicus olim Bonon. laudatus. IX. 4.
Ejus Observatio. XXXV. 17.
Molinellus, Petrus Paulus, P. Prof. Bononiens. lauda-
tus. IX. 21. XIII. 28. XXIV. 29. XXV. 20. XXX.
13. XXXI. 22. XXXIX. 15. L. 8. LI. 22.
Molinetti opinio defensa. XIV. 38.
Monnierius, Medicus ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus.
LIX. 14.
Monstrum vitulinum gemino capite, collo, corde &c.
XIX. 48. XLVIII. 57.
Monstra alia humana, observata. XII. 7. XLVIII. 48.
& seqq.
num ex imaginationis maternæ vi. Ibid. 52. 54.
num ex duobus foetibus temere connatis. Ibid.
56. 57.
Morandus, Morandus, Medicus pridem Finalenf. lau-
datus. LXI. 9.
Morandus, Salvator, ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus.
XIII. 16. XVIII. 9. 11. XXIII. 12. XXVII. 1. 7.
XXXIV. 15. XXXVII. 18. 23. XXXVIII. 44.
XLII. 10. 19. 24. 28. 42. LII. 31. LV. 12.
LXVIII. 4.
Morbi Infantum. Vid. Infantum.
Morbi Thoracis. Vid. Thoracis.
Morborum numerus est incredibilis. Præfat. ad libr. 4.
mira successio. VIII. 10.
aliæ quædam. III. 8. XXIX. 10. XLII. 11.
Qui de his egerint. VIII. 10. in fin.
Morbis signis multum plerumque, sed non semper,
credendum. LIII. 30.
primæ externæ causæ, & occasiones vel contem-
ptibiles ad illorum diagnosim sunt interdum ne-
cessario sciendæ. XIII. 23.
abditorum conjecturam quæ minus difficilem fa-
ciant, & quæ magis. XXXIX. 16. 17.
ad hos conjiciendos cur plura sint conjungenda
signa. Ibid. 40.
& prima tempora attendenda. Ibid. & 44.
& XXXVIII. 60.
& querendum quibus ægri Majores obnoxii
fuerint morbis. XXX. 22.
hereditariorum exempla. Vid. Apoplexia. Vo-
mitus.
organicorum effecta quædam non continua sæpe
decipiunt, ut organici esse non credantur. XVII.
26. XVIII. 17. & seqq. XXIII. 22.
& quomodo accidat, ut continua non sint. XVII.
27.
in morbis, præsertim obscuris, ad quam reme-
dia non sint cogendi ægrotantes. XVII. 32.
Morbi post perpetuam ab ortu sanitatem ingruentes,
magni. III. 5.
cur graviores a causa interna, & præsertim na-
tiva, quam ab externa. XII. 12.
Morbi quem repentina mors consecuta est a disrupto an-
jecoris abscessu, an Aortæ aneurysmate, accurata
historia. XL. 28.
Morbis felicitis instantis solutionis indicium. VIII.
10. XLIX. 21.
Morbum avium domesticarum gravia interdum sym-
ptomata sunt consecuta. LIV. 45.
consecutorum passeruli morbum Observatio.
Ibidem.
Mortes repentinæ aliis etiam ante hoc sæculis non in-
frequentes. II. 2. & seqq. XXVI. 1. LXIV. 17.
Mortium repentinorum, eodem etiam tempore contin-
gentium, variæ observatæ causæ quid populo solatii
attulerint. II. 4. XXVI. 35.
Sedes earum causarum. XXVII. 2.
Qua tempestatam constitutione Patavii pene

quotidiana illarum mortium frequentia fuerit,
& cur. III. 11. 13. 29. IV. 21.
Quo mense autem Bononiæ. IV. 12.
Cur & quibus sæpe contingant in lecto cubanti-
bus. III. 28.
earum quædam a Syncope fuerit, an potius ab
apoplexia, queritur. III. 27. & seqq. IV. 22.
a suffocatione, an potius ab apoplexia. IV.
25. 27.
Mortis in mutatione decubitus ingruentis causa. XX. 18.
Mors subita a gravissimo capitis ictu sine ulla inventa
peculiari læsione. VIII. 15.
Mortua esset, an viva mulier, quibus modis sit explo-
ratum. Vid. Hysterica mulieres.
Mortuorum repente ventriculorum cordis sinistram sangui-
ne vacuum esse, univèrse verum non est. XVII. 13.
Muliebri Fluor quos plerumque fontes, & causas ha-
beat. XLVII. 11. 19. & seqq.
a quibus vel olim pro uteri rheumate habitus sit.
Ibid. 11.
potest etiam teneris puellis accidere. Ibid. 15.
quidam quo remedio sublati. Ibid. 25.
Mulieris septies nuptæ anatome. XXXVII. 29.
Mullerus, God. Guil. ex Cæs. N. C. Acad. lauda-
tus. XXXVII. 45.
Mullerus, Jo. Matth. ex eadem Acad. laudatus.
XLII. 42. LIX. 5.
Musculi Longissimi dorsi in dorso non solent desinere.
LVII. 18.
Musculorum caro augeri potest præter naturam. XVIII.
35.
Musculus in vivo cane in transversum dissectus, seve-
rus extrema non contraxit. XIX. 34.
Musschenbroeckius, Petrus, P. Prof. Ultraject. lauda-
tus. XXVII. 3.
Myopes, & Presbyta. De his vitiis quædam. XIII. 19.

N

Nabothi, Mart. excusatio. XLVI. 18.
Navi, ut vocantur, materni. XLVIII. 54.
Nani omnes num rachitici fuerint. LVIII. 7.
Nannii, Petri, Professoris olim Bononiensis P. Obser-
vationes. XIX. 38. XLI. 5.
aliæ illustratæ. XXI. 42.
Narcotica. De his quædam. VIII. 5. 7.
Nasi interni Septum in aliis aliter, etiam a primor-
diis, se habere nonnunquam, non est a Chirurgis
ignorandum, & cur. XIV. 16.
ejus vitiis, cum magnum est, quam esse
possint indicia. Ibidem.
quædam quasi verrucæ, & tubercula glandulosa
observata. Ibid. 20.
Polyporum varia natura. Ibid. 17. 18. 20.
& quorum propriæ polyposa non sit. Ibid. 17.
varia originis sedes. Ibid. & 20.
cur ex Maxillaribus Sinibus facilius, quam
ex aliis, oriantur. Ibid. 17.
de ratione excindendi polypos quædam.
Ibid. 19.
Ulcers. Vid. Ozæna.
Vulnera quædam mirifica, ad nasum referenda.
LII. 41.
Nasi stillicidium diuturnitate perrarum. XIV. 21.
hæmorrhagia epidemica intra 24. horas lethalis.
Ibid. 25.
hæmorrhagiæ quomodo cum viscerum labe con-
junganter. Ibid. 23.
num ab eroso initio Sinus Falcis proveniant.
Ibid.
sunt aliquando e vasis quæ immisso digito
possunt comprimi. Ibid. 24.
Hinc felix Valsalvæ curatio. Ibid.
Inde colligitur magna interdum in nares tunc
immissarum turundarum utilitas, exemplo-
que confirmatur. Ibid. 25.
Ubi multo interior est apertorum vasorum
sedes, quæ tentari possint. Ibid.
& quæ interdum, & cur non respon-
deant. Ibid.
hæmorrhagiis consecutis non amplius redeun-
tibus, quid, & in quibus potissimum,
agendum sit. XXVII. 13.
Puris per nasum effluxus non facile e cranii
cavea credendus. XIV. 22.

Nebe-

Nebelius, Dan. olim P. Prof. Marburgens. laudatus.
XLVIII. 42.
Nephritis cur arthritidem sequatur. XL. 3.
quomodo vel lethales convulsionem inducat. Ibid.
& seqq.
Nervorum quorundam fibris interjecta pinguedo sæpe
observata. LXIX. 2.
& nonnunquam sanguiferum vas, nec tenuè,
nec brevè. LXX. 10.
quid ex his possit argui. LXIX. 2.
Ganglia. De horum substantia aliquid observa-
tum. XII. 14.
Constrictio quatenus paralyfim faciat. XI. 18.
XXVI. 23.
Fibrarum quæ olfaciendo, audiendo, videndo in-
serviunt, inter se comparatio. LXIII. 11.
Nervi Optici ubi inter se junguntur, num etiam per-
miscantur. III. 7.
sejuncti a quibus revera sint observati. Ibid.
ea Observatio non obstat, sed favet Dan. Ber-
noullio. Ibid.
læsiō intima neque ab oculorum, neque a cere-
bri sensibili vicio observata. LVI. 21. LXIII. 8.
alterius qui cæco oculo respondet, læsiō non sem-
per supra conjunctionis locum est manifesta.
XIII. 7. & seqq. LII. 30.
qualis tunc, & quousque observata. Ibid. &
LXIII. 6.
cum ea occurrit, non inde oculi marcor est re-
petendus. XIII. 11. LVI. 21.
potest cæcitas non ab ipsa esse; imo ipsa esse po-
test a cæcitate. Ibid.
Nervi Auditorii Portionem Mollem ex Calamo Scripto-
rio oriri, nec Zerbus, nec Varolius, nec Piccol-
hominus cognovere. XIV. 14.
ejusdem utrinque tergemini in acuto auditu du-
bia est Observatio. Ibidem.
Nervorum Recurrentium inventio Galeno asseritur ad-
versus Clericum. XIX. 23.
ad Nervos alios, in viventium brutorum collo
incisos, aut ligatos quædam spectantia. Ibid.
Quomodo his, aut illis nervis incis, canes qui-
dam vocem amissam recuperare potuerint.
LII. 26.
Nervorum Par Nonum, an potius Quintum linguz
afferat gustandi facultatem. XIV. 32.
Brachialium compressio ab aneurysmate cur tor-
porem, doloremve non faceret. XXVI. 23.
Cruralium Posteriorum uterque unus videtur; sed
est duplex. LXIX. 2.
Alterius eorum erosio observata. L. 11. 55.
Nicholssius, Franc. ex Reg. Soc. Londin. laudatus.
XXI. 20.
Niphi hallucinationes in anatomicis Aristotelis locis.
XIX. 21. LVI. 4.
Nomina Partium Anatomicis usitata num mutare ex-
pediat. LXVI. 14.
Nosocomia quo primum tempore fuerint instituta. Præ-
fat. ad libr. 4.
In iis ob leviores morbos diutius tubare pericu-
losum. XX. 4. XLVII. 33.
Novellus in iterando quodam Loweri experimento quid
cavendum sibi existimaverit. XIX. 32.
Nuckii hallucinationes. XXXVIII. 46. 50.
quasi oblitio. Ibid. 59.
Nuptæ, si infecundæ, magno sæpe morbo obnoxie.
XXXVI. 17. 18.
Nyctalopia utraque quomodo explicanda. XIII. 19.
quo signo a Myop. & Presbyt. vicio interno-
scenda. Ibid.
Nympharum muliebrium usus Dionisianus confirmatur.
XLVIII. 44.
In quadam, sinistra nulla, dextera parva. LVI.
18.

O

Obstetricum præpropria festinatio parturientibus mul-
tipliciter noxia est. XLVIII. 29. 30.
Occipitalis vena. De ejus sectionum utilitatibus. II. 10.
Oculi membrana Semilunaris num a Vidio olim pro-
posita. XIII. 25.
in Unguem excrecere eandem, Observatio-
ne confirmatur. Ibid.
membrana Pupillaris, si ante partum non eva-
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

nefcet, quæ mala afferat. LXIII. 11.
humorum CrySTALLINI, & Vitrei sedem cur olim
Anatomici nimis introsum contraherent. XIII.
15.
Oculo obverfantium culicum, aliorumve ejusmodi spectro-
rum causa multiplex, five hujus variæ sedes. XIII. 14.
De luce quæ pressa oculo apparet, quædam. Ibid.
Oculorum interna inflammatio observata. XIII. 21.
externa. Vid. Ophthalmia.
Corneæ tunicæ ulcuscula, albuginem, aut hy-
popium mentientia, quomodo internoscantur.
XIII. 24.
Pupillæ dilatatio, aut contractio quando morbus
sint, aut quando morbi effectus, distinguen-
dum, & quomodo. Ibid. 19.
ab ortu oclusio unde esse possit. LXIII. 11.
Retina tota offesa facta. LII. 30. 31.
Offuscationes aliarum intra oculum inventæ. XIII.
9. 10. LII. 31.
CrySTALLINI humoris peculiare corruptionis genus
observatum. XIII. 15. 16.
vitia observata, quæ ad Suffusionem sunt re-
ferenda. Ibid. 15. 17. 18.
opacitas ab ejus aquæ defectu, aut imminu-
tione. Ibid. 14.
De oculi Procidencia quædam. Ibid. 20.
Oculorum cur tot sint morbi. XIII. 29.
& tam facile accendant. LXIII. 11.
quidam morbi quomodo levati sint. XLVI. 9.
Vulnera quædam cur statim lethalia. LII. 40.
per quæ nihil, nisi Aqueus humor effundi-
tur, post ea perfectam visionem esse posse,
qui vere olim affirmaverint. LII. 40.
num etiam post ea per quæ omnes humores
effunduntur. Ibid.
num CrySTALLINUS præsertim rursus gignatur.
Ibid.
quinam ante Burrhum, & post Burrhum id
crediderint. Ibidem.
Oculorum orbitæ inflicta vulnera quam facile possint ad
cerebrum pervenire. LI. 58.
pervenisse, unde conjiciatur, & quam utiliter. Ibid.
exempla eorum complura. Ibid.
Odoramenta quæ quibus ægris conveniant, aut non. III.
12. IX. 6.
quænam eum quoque qui olfactu carebat, affe-
cerint. IX. 7.
Oederus, Georg. Christianus, laudatus. III. 17. XIX.
32.
Oeheme, Jo. Bened. Godfr. laudatus. XIII. 5.
Oesophagi cartilaginei facti quis primus facile Observa-
tor. XXVIII. 15.
hujus vitiis num causa sit potus aquæ fervida. Ibid.
etiam offei facti exemplum sine impedimento de-
glutitionis. Ibid.
Oleum amygdalar. dulc. in peripneumonia interdum
noxium. XXI. 26. 44.
Olfaciendi vis utraque in nare haud æque vigentis quæ-
dam a primordiis causæ animadvertæ. XIV. 16.
Omentum cur in asciticis plerumque corruptum.
XXXVIII. 36.
quibusdam gravidis in tumorem contrahi, quis
ante Ruyfchium indicaverit. Ibid. 46.
tumores omenti quomodo interdum, pressi, do-
lorem excitent. XXXIX. 23.
Ophthalmiæ causæ interdum pro effectibus perperam ac-
cipiuntur. XIII. 21. 23.
gravissimæ exemplum ab adhærente ad Corneam
muscæ ala vix tandem animadvertæ. Ibid. 23.
de quibusdam ad ophthalmiam curandam, arcan-
damque attinentibus. Ibid. 24.
podagra superveniente, curata. LVII. 9.
Opium major dosis nonnunquam nihil, nonnunquam con-
trarium efficit ac minima. VIII. 5.
cautus usus utilis adversus quædam epilepsias.
IX. 6. 7.
adversus quædam pulsuum raritatem, & inæ-
qualitatem. Ibid.
adversus periodicos paroxysmos hystericos.
XLV. 17. & seqq.
Opium quomodo augere orthopneam quædam potue-
rit. XV. 7.
Os. Vid. Frontis. Hyoides. Sphenoides. Tempo-
rum.
Ossa mollia facta qui primi observaverint, & curave-
rint. LVIII. 6.

qui primi, eorum structuram tunc per anatomen examinaverint. Ibid.
 ea ut varia deprehensa sit. Ibid. & 7.
 de causis harum varietatum conjecturæ. Ibid. & LXVIII. 4.
 num huc spectent rachiticorum puerorum ossa. LVIII. 7.
 Ossium excrecentiæ & tumores. Vid. Exostof. ankylofes. LXIX. 12.
 caries interdum est sine fusco prodeuntis materiæ colore, & quomodo. LV. 18.
 num possit esse aliquando ab internis ossium ipsorum aneurysmatibus. LII. 39.
 excavaciones ab aditis aneurysmatibus quando primum sint animadvertæ. XVII. 3.
 fractura interdum videri possunt quæ nihil sint nisi epiphyseum sejunctiones. LVI. 34.
 Ossium fracturæ calli incipientis, aut perfecti tempus cur pro certo nequeat definiri. LVI. 28.
 unde sit, quod alii callum ossis firmiorem esse, ajunt, alii negant. Ibid. 29.
 Ossium in articulis, dum moventur, crepitus ab humectatione, an potius ab exsiccatione sit. Ibid. 34.
 unde esse possit crepitus in articulis inflexi-
 lium quibusdam sanationibus. LXIX. 12.
 Ossium præter naturam generatio, five ossificatio. Vid. Aortæ. Arteriarum vitia. Bronchia. Cerebri Dura Meninx, & Falx. Cor. Lien. Oculorum. Pleura. Spinalis Medullæ Arachnoides.
 quæ ex his vera sint ossa, & quomodo a non veris possint, aut non possint discerni. XXV. 9. XXVII. 20. & seqq.
 quorum generatio, aut saltem incrementum videatur posse impediri. XXV. 9. XXVII. 30.
 Ossium, five Ossis fucci recentes quasi effusiones observatæ. XXVII. 4. LVI. 21.
 apud quos difficiliter possint harum aliquæ explicari. XXVII. 4.
 Ovaria cur sæpius adeo mulieribus, quam cæteris feminis, tumoribus, & vitiiis aliis affecta sint. XXXIX. 38.
 eorum usus ad generationem non tamen propterea negandus est. XLVI. 31.
 quomodo scirrhus illa, & rubæ impervie esse aliquando possint in puerperis, imo & in gravidis. Ibid. 28.
 in illorum vesicularum humore corpusculum candidum fuit non fecundationis indicium, sed morbi effectus. Ibid. 30.
 Ovariorum prorsus deficientium rarissima Observatio. Ibid. 20. 22.
 alterius dumtaxat. LXIX. 16.
 tumoris librarum 24. Observatio. XXXIX. 39.
 de Ovariorum, & vicinarum Partium hydropis, aliorumve tumorum indicia. XXXVIII. 59. 64. & seqq. XXXIX. 40.
 Vid. etiam Hydropes Saccati.
 qui eos olim, & postea observaverint. XXXIX. 40. & in iis pilos. Ibid. 41.
 horum Observatio. Ibid.
 Quid sint parvæ quasi glandulæ carnosæ, ab Ovarii nonnunquam per petiolum pendentes. XLIII. 21.
 Ozenæ. De harum etiam in Maxillaribus, & Frontalibus Sinibus curatione. XIV. 22.

P

Paawii duæ quædam permixtæ alioquin, Observationes quomodo possint explicari. XXXVIII. 47.
 Pacchioni glandulæ dictæ, olim notæ. VIII. 2. 3.
 Pagliarini, Thyrsus J. C. & Canonicus Ferrarienti. laudatus. XXIV. 24.
 Paitonus, Jo. Bapt. ex Bonon. Instit. Sc. Academia, laudatus. XLVI. 31.
 Palato fiso nati infantes quomodo servati. XLVIII. 60.
 Pallas, Aug. Frideric. laudatus. XLII. 35.
 Palfinius laudatus. XIV. 17. 22. LVI. 27.
 Ejus quædam prædictio num certa. XLVI. 8.
 Palpebræ. De harum glandulis sebaceis quædam. LXIII. 6.
 Panaroli lapsus. XXXI. 16.
 Pancreatis vitia quomodo esse diuturni, aut assidui vomitus causa possint. XXX. 8. & seqq.
 nec tamen sunt semper. XXX. 9.

tumores cur raro percipiuntur manu, & unde eorum signa petenda. Ibid. 11.
 Papen, Christoph. Henr. Medicus Gottingensis, laudatus. XLIII. 14.
 Paracentesis in ascite quomodo a natura fuerit præmonstrata. XXXVIII. 32. & seqq.
 & quomodo præmonstratum, partite esse instituendum. Ibid. 33.
 cur deinde Medici per umbilicum instituere omiserint. Ibid.
 raro felix. Ibid. 32. 45.
 ab Erasistrato improbata, a Celso defensa: & cur. Ibid. 31.
 quid cavendum cum Celso sentientibus. Ibid.
 quid Recentiores addiderint. Ibid. 33.
 num post illam, & ob illam intestina, & peritonæum inflammatione, & gangrena corripiantur. Ibid. 31.
 Paræi hallucinationes. VIII. 26. XXVII. 24.
 in ejus celebri quædam Observatione quæ difficultates occurrant. XXIV. 36.
 Paralysis artus superioris cur facilius tollatur, quam inferioris. XI. 10.
 ipsa, & convulsio quomodo simul in eodem membro esse possint. X. 15.
 Paralysis a convulsione explanationes plures. XI. 18. 20.
 a causa in cellulosis nervorum telis posita explicatio cui difficultati obnoxia sit. Ibid. 20.
 Paralyticis membris quando, & quæ externa remedia periculose adhibeantur, aut non. Ibid. 21. 23.
 Paraphrenitis. De ea quædam. VII. 14. LIII. 6.
 Paraplegiæ, cum phænomeno haud vulgari conjunctæ historia. LIII. 23.
 Parotides glandulæ induratae, quam feliciter interdum sanatae. L. 27.
 Parotides dicti tumores quales sint, conjicitur. Ibid.
 convalescentibus nonnunquam oriuntur. Ibidem.
 Partus. Non brevi ante hunc tempore aquarum ex utero effusio innoxia observata. XLVIII. 9.
 num semper verum sit novum cogitatum de fede tunc illarum aquarum. Ibid. 10.
 quæ noxæ in mulieribus ab intempestivis in partu conatibus relinquuntur. XXXIX. 38.
 & quæ cito accidunt. XLVIII. 29. 30.
 Partus antea semper felices, post vexatum autem a Chirurgico uterum semper infelicis Observatio. Ibid. 41.
 difficultis, causæ variæ. Ibid. 39.
 remedium fortuito cognitum. Ibid. 41.
 dolorum convulsivorum, partur. adversantium, curatio. Ibidem.
 mortis post partum inexpectatæ, causæ quædam. Ibid. 30.
 rupti in partu uteri casus est frequentior, quam multi credunt. Ibidem.
 ejus casus causæ, & signa. Ibid. & 31.
 mortuorum in partu, aut mox, miræ abdominis inflationes. Ibid. 45.
 in partu laxari juncturas in pube, & ad os Sacrum, num sit impossibile, nedum inutile. Ibidem.
 eæ quam laxatae inventæ sint post partum non ita laboriosum. Ibid. 44.
 Passeri, Dominicus, Medicus olim Pisaurienti. Prim. laudatus. XXII. 7.
 Pasta, Andreas, Medicus Bergomenis, laudatus. IV. 22. VIII. 10. XVII. 26. 29. XVIII. 9. XXI. 20. XXIII. 18. XXIV. 22. 26. & seqq. XXXI. 18. XLI. 2. XLVIII. 29. LXIV. 9.
 Patavini, & his proximi quare urinaris calculis sint minus obnoxii. XLII. 17.
 Professores. Vid. Fracastorius. Gaveffettus. Victorius.
 Patavinum Gymnasium, De eo quædam. XXIV. 4. & Præfat. ad lib. 3. & Epist. Dedic.
 Patinus, Carolus, Opuscula sua emendata, & aucta in duobus Voluminibus reliquit necdum editis. LVIII. 19.
 quorum Opusculorum ea quæ omisit Papadopolus, indicantur. Ibid.
 Patuna, Nicol. pridem Venetus Chirurgus, laudatus. XLVIII. 42.
 Paulucci, Aloyfii, Marchionis, & Supremi Pontific. Copiar. Præfector morbus, & dissectio. XVII. 26. 27.
 Pechlini hallucinatio. XII. 8.
 Pecqueti experimentum quoddam, ad Circulationem sanguinis attinens, sine cautione quædam, ab ipso omissa, non respondit. XIX. 30.

Pedrat.

Pedratius, Ignatius, Medicus Cremonensis, laudatus. XXI. 43. LIII. 31.
 Ejus Observationes. XXI. 43. & seqq. LIII. 32.
 Penis sub præputio materia num ex granulis prodeat coronæ glandis. XLIV. 2.
 illam ab urethra non provenire, singulari Observatione confirmatur. XLVI. 20.
 distentio quomodo sequatur, si in vesica sit aut urinæ copia, aut major calculus. Ibid. 10. illius in cadaveribus variæ causæ. XIX. 20.
 illius causa in vivis canibus, constrictis Carotidibus. Ibidem.
 Penis in paroxysmo suffocativo ferme incredibilis retractio. XVII. 26.
 glandis in quodam deorsum pendulæ causæ. XLVI. 9.
 glandis flacciditatem possit cum reliqui penis distensione conjungi, confirmatur. Ibid. & 10.
 Penis excisio. L. 50.
 Pericardium, qui aliquando defuisse tradiderint. XXIII. 17.
 Unde deceptos, qui sic putaverint. Ibid.
 Ejus Malpighiana structura observata. XXII. 10.
 Inter ipsum, & cor num in vivis nullum sit interstitium. LXVI. 10.
 ejus ad cor adhesionis causæ. XXIII. 17.
 Qui hanc primum, & deinceps, & quibus cum symptomatibus observaverint. Ibid. 18.
 Ejus humorem qui primus memoraverit. XVI. 42.
 Is certe aliquando per se rubet. XLIV. 3.
 Fallaces ejus naturæ inquirendæ modi. XVI. 44.
 Pericardii hydropem num Avenzoar, an potius Galenus primus memoraverit. Ibid. 20.
 rarissimum est per se solus, frequens cum aliis junctus. Ibid. & XX. 34.
 solius Observationes aliquot. XVI. 21. 22. 24. 43.
 unde sit difficultas ejus signa statuendi. Ibid. 20.
 horum perquisitio, & examen. Ibid. 22. & seqq. 39. & seqq. XVII. 28. XXXVII. 11. 14. XLV. 10.
 quatenus possit parvos, debileque pulsus facere. XXIV. 14. 15.
 & quatenus tussim. XVI. 45.
 non semper sit sensum. Ibid. 41. 42.
 ejus causæ. Ibid. 44. XXV. 15. & seqq.
 ejus aquæ varietates. XVI. 44.
 Pericardio innati tumores cur alias cum aliis signis observati. XXIII. 23.
 Pericardium. Intra hoc effusum sanguinem qui antea memoraverint. XXVI. 26. 28. XXVII. 1.
 quot ex Partibus illuc possit effundi. XXVI. 27.
 & ex quibus facilius: ex qua autem, quomodo inquirendum. Ibid. 26. 27.
 ea ibi hæmorrhagia, respectu tot aliarum modica, cur tanto citius, quam hæ, occidat. Ibid. 18. LXIX. 5.
 Perinæ sectio ad urinam suppressam emittendam. XLII. 36.
 in calculosis, ut urina minus moleste defluat, an a Zecchio inventa. Ibid.
 Peripneumonia num ut plurimum a dextris, rarius a sinistris. XX. 65.
 veræ minus obnoxii sunt obesi. Ibid. 10.
 in gravidis cur periculosior. Ibidem.
 in ea sanguis sæpe quidem est concreescens, aut cum polyposi concretionibus; non tamen semper. Ibid. 14. XXI. 34. 35.
 qualis appareat pulmo. Vid. Pulmones inflammati.
 Peripneumonia sæpe se addunt thoracis, & pericardii hydropes & quomodo. XX. 34. XLV. 16.
 non raro soporosa affectiones. VI. 11. & seqq. quomodo & delirium. XXI. 7.
 nonnunquam nullus videtur dolor. XX. 4. 30. & cur. XXI. 7. 8. & seqq.
 unde alias sit dolor pungens, inquitur. XX. 10. 38. 40. 42. 44. 46. 48. 50. 52. 54. 57.
 nonnunquam febris minus acuta. Ibid. 4. 26. 27. XXII. 10. 11.
 decubitus multo sæpius in affectum, quam in sanam partem, facilius. Ibid. 42.
 diarrhæa superveniente, quando metuendum, aut sperandum. Ibid. 10.
 a nimis sanguinis emissionibus quid timendum. Ibid. 23.
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Peripneumonia lethalis, inter Monachas præsertim graffantis, historia. XXI. 26. & seqq.
 Peripneumonia crebra quas pulmonum, & cordis læsiones, ut hujus aneurysmata, possint inducere, & quomodo. XXI. 5. 34.
 nothæ, sub specie levis catarrhalis affectionis latentes, at perniciosissimæ, non per eadem in omnibus signa suam insidiosam indolem ostendunt. Ibid. 10. & seqq.
 Earum exempla quædam, & de earum signis adhuc inquirendis. Ibid.
 Peritonæum. Vid. Herniæ.
 Peritonæi membranam externam qui negasse dicantur, nec negaverint. XLIII. 8.
 num faciat perpetuum tubum, & tunicam Vaginalem. Ibid.
 non perforari a vasis Spermaticis, quis olim docuerit. Ibid.
 Peritonæi hydrops a quibus olim conspectus. XXXVIII. 46. & seqq.
 a quibus deinceps & nomen, & illustrationem acceperit. Ibid. 49. & seqq.
 a quo primum agnitus in vivente. Ibid.
 a quibus superiore seculo non inter lamine peritonæi, sed inter hoc, & musculos abdominis sit observatus. Ibid.
 quæ causæ hujus morbi esse videantur. Ibid. 53. & seqq.
 causæ ob quas creditur mulierum proprius. Ibid. & 54.
 aliæ ad has necessario adjiciuntur. Ibid. & 55.
 unum ejus in virili sexu exemplum. Ibid. 59.
 ejus aqua cum fetens, aut erodens sit, nec semper a mora, nec ab hac sola fit. Ibid. 56.
 quomodo ingenti sæpe copia sit, & nonnunquam gelatinæ instar, aut glutinis. Ibid. & 57.
 num quotiescunque absumpti vixi sunt abdominis muscoli, absumpti revera fuerint. Ibid.
 Peritonæi hydrops signa. XXXVIII. 58. 59.
 satis quidem faciunt adhuc hydropem, nisi forte nimis progressum, internoscendum ab ascite. Ibid.
 sed non satis ad internoscendum a quarundam aliarum Partium hydropes. Ibid. 59. 60.
 num in hoc hydropes nunquam protuberet umbilicus. Ibid. 59.
 ad complures sæpe annos perfertur hic morbus. Ibid. 56. 58.
 adversus ipsum qui primi paracentesim, & cur proposuerint. Ibid. 61.
 quæ postea sint exceptiones additæ. Ibid.
 quæ addendæ. Ibid. 62.
 Pes quomodo nihil, nisi certo loco, sentiret. L. 12.
 Peste extinctorum cadavera vel postquam refrigerint, num incidi tuto possint. XLIX. 32.
 Peticulæ tum soluto, tum coagulato sanguine provenientes. Ibid. 22.
 Petitus, Franciscus, ex R. Sc. Academ. Parisiens. Ejus quidam circa aquam Crystallini humoris distensionis satis sit. XIII. 14.
 Petitus, Jo. Ludovicus, ex R. eadem Academia laudatus. XVI. 13. XVII. 29. XXXIV. 26. XLVIII. 60.
 Petische, Jo. Zachar. laudatus. XXII. 26. XXX. 8. XXXIV. 15. XLIII. 37.
 Petz, Guil. Christoph. Medicus Marckcheinfeld. laudatus. LI. 48.
 Peyer, Jo. Conr. levis hallucinatio. XXIX. 4.
 Peyerus, Jo. Jac. laudatus. XXVIII. 4.
 Philotheus. De ejus quodam loco in quo Galenus citatur, suspiciones. XXV. 14.
 Phrenitis, & alia cum febre deliria in aliis sunt ab aliis causis. VII. 8.
 in multis tamen a copia sanguinis in vasis meningum, & ab aqua ad has effusa. Ibidem.
 in quodam agro prænunciata fuit falsa auditio-
 ne organorum pneumaticorum. Ibid. 16.
 Phthisis ingentis quæ initia sint in pulmone conspecta. I. 2. XXII. 19. 20.
 non ingentis origines variæ. XXII. 20.
 etiam ex destillatione a capite, & quomodo. Ibid. 26.
 quam destillationem quomodo Mercurialis, & Gaveffettus alio averterint. Ibidem.
 scrupulosa quæ sint indicia. Ibid. 18. 19.
 quomodo potio frigida in æstuantibus phthisim inducat. Ibid. 20.

- phthisi obnoxiiis quibusdam prodest vehemens, quæ alios lædit, pulmonum exercitatio. Ibid. 13.
 Phthysicorum sputa ab Hippocrate cur per aquam marinam, ahenis contentam, explorarentur. XXII. 28. quomodo ea exploratio sit instituenda. Ibid.
 ea per aquam, aliaque per ignem exploratio ad prognosim est, non ad diagnosim, proposita. Ibid. qui Veterum ad diagnosim improbaverint, & qui usi sint. Ibid. & 29.
 Phthysicis non omnibus equitationem convenire, quid, cuerint. XXII. 13.
 quibusdam utilia quædam narrata. Ibid. 28. qui, & quando, & quam difficile, raroque sanentur. Ibid. 30.
 Phthysis interdum curata creditur quæ phthysis non fuit. Ibid. 27. & seqq.
 inchoata, aut certe consimilis phthysis affectionis felix absolutaque curatio. Ibid. 31.
 se lui Venereæ adjungentis exempla. Ibid. 11.
 Phthysicos aultrina faviente constitutione, plerumque perire solitos Valsalva adnotavit. XXII. 15.
 pulmones superiore potissimum parte vitiatos in phthysicis idem invenire consueverat. Ibid. 13. & seqq.
 unde id accidere potuerit. Ibid. 47.
 Eorum quidam multum, quidam vix aliquid sanguinis in pulmonibus, & vasis habent. Ibid. 20. alii cur exsuccis pulmonibus, alii pure oppletis, moriuntur. Ibidem.
 In eorum thorace quis vel olim aquam invenerit. Ibid. 17.
 num ea a dextris tantum reperitur. Ibidem.
 Physica quædam phænomena quæ videntur ad Medicinam faciendam inutilia, aliquando utilia reperta sunt. XIII. 22.
 Physiologia necessitas ad abditissimos morbos internoscendos. XVIII. 12.
 Piccolomini, Archang. dogma de profundis capitis doloribus non semper verum. I. 7.
 altera de costarum numero hallucinatio. V. 10.
 Piella, Paulus, Medicus olim, & Chirurgus Bononiensis, laudatus. XXII. 27. LIII. 14.
 Pili in tumoribus observati. Vid. Tumores.
 Pilorum fere omnium defectus sine ullo genitalium vitio. XLVI. 2.
 Pinealis glandula. Vid. Cerebrum.
 Pinguedo nimia cur non corrigat in corporibus acriora, quaritur. XXVII. 3.
 in ejus minimis particulis tumultuarius motus post mortem visus. XXXI. 5.
 aptissima est ad croceum a fero sanguinis colorem trahendum. XXXVII. 8.
 Pinguiorum thorax multo minus cavi habet. XXVII. 2. unde id, & cur illi prorsus supini difficile cubent. Ibid.
 unde faciles in ipsis vasorum disrutiones, & erosiones. Ibid. 3.
 cadavera putredinem citius conceperunt. Ibidem.
 Pisces, in sanguine aereas bullas habentes. V. 22.
 Pisto, Homob. Prof. olim Patav. laudatus. XIX. 30. XXIV. 15.
 Pisonis, Caroli, doctrina quædam in parte defenditur. VI. 15.
 Pitschel, Frid. Lebegott, laudatus. XII. 8.
 Pituitarii Sinus Sphenoidæi divisi inventi, non in dextrum, & sinistram, sed in superiorem, & inferiorem. LXIII. 13.
 Eorum, & Maxillarum defectus, reliquis suppleantibus, observatus. XXI. 29.
 & Frontalium. LII. 12. 30. LXIII. 13.
 in his vermes, & de hujus morbi curationibus. I. 8. 9.
 Placentæ uterinæ varii morbi observati. XLVIII. 18. & seqq.
 ab his aut abortus, aut in abortu periculum. Ibid. 17.
 in illa, simul cum foetu exclusa, hydatidis observata. Ibid. 13.
 illius in hydatides mutatio ante foetus exclusionem num sæpius fiat. Ibidem.
 de ejusmodi in vesiculas mutationibus. Vid. Molæ.
 Placentæ magnitudinem cum invisibili embryone conjungi posse, confirmatur. XLVIII. 26.
 quæ damna ob hujus rei ignoracionem contigerint. Ibidem.
 Placentæ utero cur arctissime interdum adhæreat. Ibid. 29.

- extrahenda sit, an relinquenda, etiam ante hæc tempora, diu, acriterque disputatum. Ibidem.
 Placentinus, Jacobus, Primar. Prof. Patavin. laudatus. LXIV. 5. 6.
 Plancus, Janus, ex Bonon. Inst. Sc. Academia, laudatus. II. 16. VIII. 31. XIX. 44. XXIII. 9. 18. XXIV. 17. XXVI. 39. XXVII. 28. 30. XXIX. 16. XXXVI. 16. XLVIII. 61. L. 37. LII. 26.
 Ejus Observationes. II. 16. XXVII. 28. 30. XLVIII. 62.
 Plateri quædam minus probata. XIII. 19.
 Platnerus, Jo. Zachar. pridem P. Liphens. Prof. laudatus. XII. 11. XXXIV. 15.
 Plempii aliqua minus probata. XIII. 20.
 Pleuræ partes offeæ factæ. XV. 18. XXI. 19. 22.
 Pleura inflammata vasa sine dolore, aut sine dolore punge. XVI. 21. XX. 51. 52. & seqq. XLV. 16. LXIV. 3.
 Ejus inflammatio, aut corruptio apud nos non sæpe adeo ne cum pulmonum quidem inflammatione conjuncta reperitur. XX. 58. XXI. 39. 40.
 Cum autem conjuncta cum ea reperitur; perraro sine graviore pulmonum inflammatione reperitur. XX. 57. 58. XXI. 28. & seqq.
 Quando vero sine ea reperitur; aut esse videri potest, nec esse, & quomodo. XX. 58. 59. & seqq. XXI. 31.
 aut si sit; non inde solum videtur mors deducenda. XX. 57. 58. XXI. 28. & seqq. 41.
 Pleuram sæpe nigram in pleuritidis an, & quomodo perantiqui Medici invenerint. XXI. 31.
 Pleuritidis signa quædam sine pleuritide sunt haud raro in peripneumonia. XX. 9. 33. 35. 39. 41. 43. 47. 49. 62. & seqq. XXI. 16. & seqq.
 illorum causæ inquirentur, & ratio tamen cur hæc non semper illa efficiant. XX. 10. 38. 40. 42. 44. 48. 50. 52.
 Sedem qui Medici antiquissimi statuerint in pulmone. XXI. 37.
 qui per dissectiones vel olim id confirmaverint, aut non. Ibid. & 38.
 controversia hæc num sit in Praxi Medica nullius momenti. Ibid. 41.
 Pleuritidis veræ nulla sunt signa quæ nonnunquam in quibusdam spuris non fuerint. XXI. 46.
 Sputa pleuritico-cruenta quomodo explicata sint, & quomodo plerumque explicanda. Ibid. 42.
 Observatio pleuritidis, grumo sanguinis foetido per os ejecto, statim soluta. Ibid. 43.
 & alterius sic soluta, rejecto lumbrico. Ibid. qui primus, & qui postea huic secundæ similes observationes ediderint. Ibid.
 Quomodo veræ etiam pleuritides, atque adeo pleuripneumoniæ fieri a lumbricis possint. Ibid. ejusmodi verminosa pleuropneumoniæ Constitutionis descriptio. Ibid. 43. & seqq.
 quando, & in quibus præsertim cavendum, ne ejusmodi morbi, cum adhuc spurii sunt, pro legitimis accipiantur. Ibid. 46.
 Pleuritidis num ut plurimum sit a dextris, raro a sinistris. XX. 65.
 morbus erat olim apud Anglos rarissimus, nunc frequentissimus. XXI. 21.
 Plinii locus, ad Hippocratem spectans, quomodo legendus, inquiritur. XXVI. 25.
 locus alter de scorpiionibus num depravatus. LIX. 23.
 alter de vermiculo in lingua canum per anatomen illustratur. VIII. 33. 34.
 Plinii minoris locus de clavo insanabili perperus. L. 61.
 Plutarchus cur scæpule in Romanis rebus sic hallucinatus. LIX. 39.
 Podagra. Vid. Arthritis.
 pediluvio accersita, neque interdum sine utilitate. LVII. 9.
 de Podagra liber, tanquam incerti Auctoris, Patavii editus, cujus sit. Ibid. 6.
 Pohlus, Jo. Christoph. P. Professor Liphensis, laudatus. XXXVIII. 8. XLII. 37. XLIII. 38.
 Polenus, Jo. Marchio P. Professor Patavinus, laudatus. Præfat. ad lib. 3.
 Polypi nasi. Vid. Nasi.
 catæri. Vid. Aspera Arteria. Intestina. Uterus.
 Polypi in corde, & vasis sanguinis num plerumque ante mortem sint. IV. 22. XVII. 29. XVIII. 9. XXIV. 27. & seqq. LII. 34. LXIV. 9.

Nimia

- Nimia in hoc affirmando facilitas quantum detrimenti Rei Medicæ, & Juridicæ attulerit. XXIV. 27.
 Qui tamen sint, aut non sint excipiendi. XVII. 29. 30.
 & cur omnes in cadaverum Observationibus sint commemorandi. XXIV. 31.
 A quibus Veterum sint adnotati. IV. 23. XXIV. 22. & seqq.
 a quo primum delineati. XXIV. 24.
 a quo primum peculiaris eorum tractatio edita. Ibid.
 a quibus recte pro falsis vermibus, & a quibus pro veris perperam habiti. Ibid. 25.
 Num in apoplecticis semper sint, aut saltem frequentissime. IV. 23.
 num semper in dexteris cordis cavis majores. XVI. 17. XX. 26.
 an plerumque. XXIV. 31.
 quæ hujus discriminis sint causæ. Ibid.
 Quæ ipsis imputantur, aliter possunt explicari. Ibid. 7. 29.
 Quæ non sit, & quæ sit eorum materia. Ibid. 26. cavi, & tubiformes quomodo possint efformari. Ibid. 30.
 Quædam circa propositam eorum diagnosim animadvertenda. Ibid. 28. 29.
 Polyposa materia, venas omnino fere obstruentis, rara Observatio. LXIV. 9.
 Pontederæ, Julius, pridem Patavinus Prof. laudatus. VI. 14.
 Ponticelli, Sylvester, Comes, & in Aula Parmensi Archiatræ, & Consiliarius, laudatus. LXVII. 4.
 Porcelli Indici linguam habent ferme totam affixam ad oris basim. XIX. 44.
 & epiglottidem perbreve. Ibid.
 Portarum in vena motus sanguinis minus expediti indicia. XXXIX. 23.
 Poterii duæ in cadaveribus Observationes, obscuræ. XXVI. 28.
 Preussius, Godofr. Beniam. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. XLVIII. 55.
 Preussius, Maximilianus ex ead. Academ. laudatus. I. 7. L. 53.
 Procopii narratio de mirifico quodam vulnere per Anatomen explicatur. LII. 41.
 Prostata glandulæ aucta magnitudine urinam supprimi, qui observant. XLI. 17.
 & qui ejus dumtaxat excrecentiis. Ibid. & seqq. hæc quæ ex ejus parte, & quæ ætate incipere consueverint. Ibid. & XLII. 11.
 habendane hæc sint pro raris, & morbois, an pro perpetuis, & naturali particula. LXVI. 5. & seqq. & tota Epist. LXX. non semper urinæ suppressionem, sed stillidium, aliaque inducunt. LXVI. 11. & seqq. num hæc causa hæcenus ignotissima fuerit. Ibid. 12.
 Prostata calculorum Observationes, & in his quædam etiam minus recentes. XLII. 13. 37.
 quæ illi damna afferre possint. Ibid. 37.
 propria eorum signa adhuc querenda. Ibidem.
 de materia ex qua gignantur quædam. Ibidem.
 Granula quasi tabaci intra illam glandulam, aut ad illam, nec rarissime conspecta. XLIV. 20. & seqq.
 Puerperarum morbi. XLVIII. 43. & seqq.
 Pujatus, Joseph Ant. pridem Patavinus Primarius Prof. laudatus. XXI. 43. XXXI. 20. XLI. 12. XLII. 12. LV. 16. LVI. 35. LVII. 8. LXV. 2.
 Pulmonaris arteriæ orificium, loco trium, valvulis quatuor instructum. XXXIV. 15.
 Ejusdem, aut venæ dilatationum exempla quæ extant, considerantur. XXIV. 36.
 Pulmonum quasi deficientium exempla etiam antiqua, & causæ. XXII. 7.
 Inter ipsos, & thoracis parietes sitne spatium aliquod. XVI. 5.
 Adhærentia ad pleuram quis primus olim memoraverit. Ibid. 15.
 qualis interdum, & quomodo occurrat. XXI. 24.
 variæ a variis propositæ causæ quæ ipsam efficiant. XVI. 15. XXIII. 17.
 alia causa additur. XVIII. 15.
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

- tam frequens est, ut semper a morbo non sit repetenda. XVI. 15. 16.
 quæ tunc ejus causa probabilior esse videatur. Ibid. 16.
 in tanta ejus frequentia cautela Chirurgis necessaria. Ibid.
 num soli pulmone sinistro nunquam accidat. XXII. 17.
 Respirationi obstit, an non obstit, aliæ aliorum sententiæ. XVI. 15. 16.
 quarum non una conciliatio queritur, sed incassum. Ibid. 16.
 quando obfuisse credita est, qua ratione id potuerit esse, conjicitur. Ibidem.
 Pulmonum in facie posteriore nigredo in plerisque a quo olim animadverta. IV. 13.
 unde sit. Ibid. XIX. 4. & seqq.
 male a multis morbida creditur. IV. 13. 26.
 Pulmonum sinistri, interdum lobi duobus plures inventi, unus autem dexteri. XX. 41. 42.
 lobus qui a dextris medius est, interdum ab ortu nullus inventus; semel jam diu emortuus. X. 19. LXII. 5.
 Structura manifestior facta. XXII. 12.
 Superficies quomodo alba apparere possit, cum non sit. XIII. 3.
 Sensus. XX. 62. & seqq.
 An aer sanguinem fubeat per pulmones. V. 27.
 Pulmones inflammati, quomodo soleant apparere. VI. 12. 13. XX. 21.
 quis primus diserte id dixerit. XXI. 28.
 quomodo sic fiant hepaticæ substantiæ similes. Ibid. 20.
 duri quot modis fiant. XV. 17. & seqq. & 24. XXI. 20.
 Pulmonum nigre maculæ in quibus observatæ. XXII. 9.
 Tubercula quid in phthysi indicet. Ibid. 18. 19.
 quam varia contineant. Ibid. 19.
 quomodo, & cur augeantur. Ibid.
 sintne ipsæ glandulæ Bronchiales præter naturam auctæ, & vitiatæ. Ibid. 21.
 Ulcera interdum laryngis exulceratio mentitur, & quomodo internoscenda. XV. 14.
 Pulmonis quomodo ea pars rupta sit quæ suberat costis integris; non quæ fractis. LIII. 34.
 absumpti qui vasa intra thoracem hiantia invenerint. XXII. 7.
 Hydrops proprie dictus. XVI. 33.
 Pulmones. In iis ossa interdum, nec parva, unde sint. XV. 18.
 In iis globus plumbeus duarum unciarum, sine ullo ponderis sensu, hærens. XXI. 12.
 In iis calculi, topique unde, & ubi plerique fiant. XV. 19. 23.
 Horum Calculorum qui Observationes collegerint. Ibid. 19.
 qui primi eos observaverint. Ibid. 20.
 quo numero interitum fuerint. Ibidem.
 quæ sæpius, & quæ interdum magnitudine. Ibid.
 quæ sæpius, & quæ nonnunquam consistentia. Ibid. 21.
 quibus symptomatibus, & num semper, etiam si asperi sint, cum dolore non levi. Ibid. 21. & seqq. LXIV. 3.
 quædam de eorum curatione. XV. 21.
 cur sæpe mortem afferant: & plura tamen contraria exempla. Ibid. 22.
 Pulmones ipsi quomodo lapidei, aut tophacei fiant. Ibid. 23.
 factorum indicia, & Observationes. Ibid. 25. 26.
 Pulmonum in aqua subidentium, aut natantium experimentum ad inveniendum, mortuus, an vivus infans editus sit, antiquum non est. XIX. 45.
 caute adhibendum, ex usu esse potest. Ibid. & 48. LXIV. 4.
 deceptionis in eo pericula, & vitandi hæc modus. XIX. 46. 47.
 Pulsatio esse potest sine aneurysmate, & cur. XXXIX. 19. 20. & aneurysma sine pulsatione, & quomodo. XVIII. 20. XLV. 26.
 Pulsus. In horum differentiis nimis largi Veteres; nimis parci quidam Recentiores fuerunt. XXIV. 32.
 Pulsuum raritas, & inæqualitas ab epilepticis insultibus relicta. IX. 7.
 cautioque opii usu imminuta, & sublata. Ibid.

raritatis insignis exempla alia. Ibid. XXIV. 33. LXIV. 5.
etiam in altero dumtaxat carpo. XXIV. 33. unde repetenda. Ibid.
raritas cum celeritate contra ac quidam negant, evidenter conjuncta in agris aliquando occurrit. XXIV. 32.
frequentia, post pertinaces febres non attendenda, veritatis causa. Ibid. 33.
inæqualitas aliquando unde. XXXV. 19.
inæqualitas, etiam inæqualis, & intermissiones num sunt polyporum signum. XXIV. 28. 29. 32.
intermissio num semper fit, cum sunt ulcera cordis. XXV. 19. & seqq.
intermissionis variæ attinguntur, & expenduntur causæ. XXIV. 19. & seqq.
quando illam juvet contemnere. Ibid. 20.
durities in senibus quando attendenda. Ibid. 33.
debilitas, & parvitas variæ attinguntur, & expenduntur causæ. Ibid. 10. 12. 14. 15. 19. XXXI. 2.
vehementia, & vibratio rum in aneurysmate, tum sine aneurysmate causæ inquiruntur. XXIV. 35.
peculiare vitium non semper vaforum Magao- rum dilatationem consequitur. LXIV. 8.
privatiois, variæ attinguntur, & expenduntur causæ. XXIV. 3. 4. 7. & seqq. & 12.
quid in quibusdam asphyxiis sit mirabilis. Ibid. 9.
quid in quibusdam agendum. Ibid. 8.
Puris in sputis interdum agnoscendi difficultas ex Au- ditorum discrepantia. XXII. 28. 29.
Pus in quibus interdum conficiatur sine consuetis signis. LV. 16.
ex effuso sanguine non fit. V. 3.
per nares effluens. Vid. Nasi.
colorans specillum, non semper lethale. LV. 18.
Pus, aut puriformis materia, cujus origo non apparet, unde possit repeti. I. 13. V. 5. 13.
Pylorus. Vid. Ventricul.

Q

Quelmaltz, Sam. Theod. pridem P. Prof. Lip- siensis, laudatus. XIV. 16. LIV. 43. LXVII. 15.
Quefnys, Fr. ex R. Sc. Acad. Parisien. laudatus. LXVIII. 2.

R

Rachitis. De hujus causis. Vid. Spinæ distortio. & LVIII. 7.
Ab hac num sint pumiliones omnes, & nani. Ibid.
Ramazzinus, Bernardinus, Patav. olim P. Prof. Pri- marius, laudatur. III. 8.
Ejus morborum, & mortis causa conjicitur. Ibid.
Ejus Observationes quædam ineditæ. VIII. 29.
IX. 8. XVIII. 16. & seqq. XXII. 11. XLI. 12.
Raucedo. De hac quædam. XIV. 33.
Raymannus, Jo. Adam. ex Cæs. Academ. N. C. lau- datus. XIV. 36.
Reaumurius, Renatus, pridem ex Reg. Sc. Acad. Pa- ris. laudatus. IV. 32. XIV. 7. XXXII. 4. XLII. 6. LIX. 26. 42.
Rectitudo Partium. Secundum hanc multa in corpore fieri, certum est; sed perdifficile est recte explica- re. VII. 12.
Rectum intestinum. Vid. intestina.
Reimannus, Jo. Adam. ex Cæs. Acad. N. C. lauda- tus. XVI. 11. XXXIII. 12. XXXVII. 18. & Præ- fat. ad libr. 1.
Reimarus, J. Alb. Henr. laudatus. LXVIII. 4. LXIX. 12. & seqq.
Renalis affectionis cum signa sunt dubia, unde paulo minus dubia fieri possint. XL. 13.
Renum lethalis morbus, ob quorundam signorum de- fectum non agnitus, quibus ex indicis conjici po- tuisset. XXX. 22.
Renum vitium, in vesicæ affectibus unde conjiciendum. XLII. 22.
quomodo explicandum. Ibid. 23.
quomodo per ureteres regredi ex vesica ad renes urina possit. Ibid.
Renum vitiorum unicum signum nonnunquam obser- vatum, acerbissimi dolores in scrobiculo cordis.

XLII. 13. 14.
vel in gravissimis vitis non semel absuit lum- borum dolor. Ibid. 5. & seqq. 13. & seq. & 20.
cellulæ, quasi urina plenæ, quo sint referenda. XXXVIII. 39. & seqq.
a quibus antea sint observata. Ibid. 41.
earum examen. Ibid. 40. & seq.
quot modis esse possint causa ascitis. Ibid. 41.
cicatrices quædam unde sint. Ibid. 42.
Renum vermes. Horum Observationes, & de his in- ducium. XL. 6. & seqq.
Calculi quomodo facilius in obes, & heluoni- bus gignantur. Ibid. 5.
quomodo interdum nulla unquam dent sui signa, aut hæc cessent. Ibid. 15. LVII. 12.
num sint semper aut crocei, aut rubentes. XL. 16.
coralli forma observati, & explicati. LVII. 12.
in canibus reperti. XLII. 17.
quanto plus gravidis, & quomodo noceant XL. 17.
de eorum remediis. Ibid. 16.
Renum uter exulcerationi, & calculis sit magis obnoxius. XL. 13.
superficiem in adultis adhuc lobosam qui vide- rint. Ibid. 19. & seqq.
qui simul pravissimos lumborum dolores, aut alias pravas renum affectiones tunc adno- tarint. Ibid.
hæc quadatenus explicandi conatus. XL. 25.
Renes insolita longitudine, & structura, & arteriarum origine. XXXVI. 23.
alter longissimus visus sic erat ab innata magna hydatide. LX. 6.
alter cum pelvibus duabus. LXIV. 2.
ambo pelvis loco spongiosam habentes substan- tiam. XXVII. 28.
alterius morbofi quænam structura apparuerit. XL. 18. 19.
alter altero major. IX. 18. XL. 12.
ejus rei causæ. XL. 14. 15.
altero, in suo officio cessante, num alter quo- que semper cesset. XL. 15. XLI. 1.
Renum figura non satis bene àfari folio affimilatur. X. 19.
Renum duorum loco, unus inventus. XXV. 4. 5.
XXXI. 25. XL. 14. XLVIII. 16.
unde tunc conjiciendum sit, num alter a pri- mordiis, an a morbo desit. XL. 14.
quis a primordiis deesse, olim adnotaverit. Ibid.
posterorum Observationes utri renis collectæ, in classes divisa, & perpenfæ. XLVIII. 16.
Respingerus, Jo. Henr. Medicus Basileensis, laudatus. XXXVIII. 50. 59.
Respirationem lædentium causarum divisiones quædam secundum varias earum sedes, & agendi modos. XV. 3. 17. & seqq.
cur eas causas Medici haud raro credant esse in thorace, cum sint in ventre. Ibid. 11.
Respirationis difficilis quam interdum causam in qui- busdam mulieribus suspicari possumus. XLV. 24.
causam esse paralyfim, signa aliquot. XV. 7.
glandulam pone Asperam arteriam tumentem, cum diagnosi. Ibid. 15. & 16.
cordis magnitudinem, & hanc multiplici- ratione. XVII. 1. XVIII. 15. XXIV. 15.
Respiratio anhelæ, cum vix portio sanguinis exigua per pulmones transire possit. XVII. 12. 13.
prohibita, quomodo etfi non omnem impediatur per pulmones sanguinis transitum, tamen cito occidat. XIX. 38.
Reverboritii hallucinationes. XXXVII. 16. & seq. 25. & seq.
Reufnerus, Christ. Gottl. ex Cæs. Acad. N. C. lauda- tus. XLII. 46. XLVIII. 42.
Rheumatismus num ab Arthritis distingui coepit cir- ca medium superioris sæculi. LVII. 16.
Illius raræ sunt Observationes cum dissectio- ne conjunctæ. Ibid.
Sub ejusdem larva quantum mali interdum lateat. Ibid. 20. 21.
Rhododaphnes venenum. Vid. Venena.
Richertzius, Georg. Frideric. laudatus. LXV. 9. LXVII. 2.
Rideux,

Rideux, N. ex R. Sc. Acad. Monspel. laudatus. XLVIII. 13.
Rigor quorundam perididicorum, quos calor non fe- quebatur, curationes. XLIX. 29.
Rinaldius, Senensis, Medicus olim Venetus, laudatus. XXII. 22.
Riolani hallucinationes. III. 22. VIII. 13. XXI. 31. XXIV. 23. XXVII. 34. XL. 25. XLII. 32. XLV. 24. L. 28.
diffimulatio quædam, aut obliuio. XXVII. 32.
in iis quæ de prolapsu lienis scripsit, exceptiones quædam. XXXIX. 44.
Rifus fardonii ex diaphragmatis vulnere quam vetusta observatio. LIII. 6.
Ritterus, Albertus, ex Cæs. Academ. N. C. laudatus. XXII. 7.
Riverius num in pleura corrupta credenda erraverit, & quomodo errare potuerit. XX. 56. 59. & seqq.
Roederus, Jo. Georg. ex R. Sc. Soc. Gotting. lauda- tus. XLVIII. 25. LXV. 20. LXIX. 15.
Rolfinkii an hallucinatio, & hallucinatio. XXVII. 1. XXXVIII. 33.
Rolfius, N. ex R. Sc. Acad. Berolin. laudatus. LXIV. 14.
Roncallus Parolinus, Franciscus, Comes, ex Bonon. Instit. Sc. Academia, laudatus. XXIV. 27. XXXVII. 28.
Rosa, Georg. Ludov. Medicus Hænacens. laudatus. XXXV. 22.
Rosén, Nicol. Archiat. & Prof. Upsalienf. laudatus. I. 9. XIII. 5. LII. 37.
Rostius, Jo. Carol. olim ex Cæs. N. C. Acad. lauda- tus. XXXVI. 24. XLIII. 13. 14.
Rotula. Vid. Genu.
Rubel, Hieron. hallucinatio. XIX. 32.
Rupus a contræctione cujuscunque corporis partis. XLIII. 9.
Ruminantium hominum Observationes primæ, & diffi- ciones, quæ extant unica, ubi habitæ sint. XXIX. 4.
circa utraq; variæ variorum hallucinationes. Ibid. & LXV. 2.
Rutherfordius, Jo. Medic. Profess. laudatus. LXI. 9.
Ruyfchius, Ad ejus Observationes molarum addenda. XLVIII. 13.
Ejus locus explicatus. XXXIV. 17.
opinio, Observationibus non respondens. XLVIII. 39.
Ejusdem interpretatio, & defensio. XII. 11. LVI. 8.
hallucinationes quædam. XVII. 29. XXIII. 9. XLII. 6. XLVI. 25. XLVII. 32. XLVIII. 54. LI. 58.

S

Sachfi hallucinatio. LVIII. 6.
Salii levis hallucinatio. XIX. 31.
Samonici locus explicatus. XIV. 33.
Sanctorius. Ab eo Galeni experimenta quædam in arte- riis repetita. XIX. 24. 30.
Ejus hallucinatio. Ibid. 30.
Sandenius, Henr. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXII. 4. XLV. 13. XLVIII. 46.
Sandri, Jacobus Bononiens. olim P. Prof. laudatus. XXX. 9. LIV. 40.
Ejus Observationes. XXX. 9. XXXV. 8. XLIX. 33. LIV. 41.
Sanguifera vasa in certis cadaverum partibus cur, & quando fortuito possint sanguine magis esse disten- ta, aut inanita. X. 18. XXVI. 34.
Sanguiferorum vaforum disrptiones cur facile in senibus contingant. II. 10.
& hyeme, & æstate. Ibid. & III. 13.
& in repentinis temperiei aeris mutationibus. III. 13.
quid tunc vitandum ab illis qui sunt ei periculo obnoxii. Ibid. 12. 13.
cur illa timenda, cum melius homo se habere videtur. II. 23.
Sanguis. Ad ejus Circulationem pertinens experimen- tum. Vid. Pecqueti.
Multa circa emissi sanguinis Observationes, ha- rumque causas desiderantur. XX. 21.
Polyposam crustam in secunda, tertiae vena sectione immixtam apparere, bonum, an malum sit, quam caute judicandum. XXI. 21. 31.

Magnæ mutationes & crustæ, & crassamenti post primam venæ sectionem, eaque tum in pejus, tum in melius animadversæ, ægris tamen æque pereuntibus. XXI. 31.
Crustæ flavus color periculosiorem inflammatio- nem sæpe indicavit. Ibid.
Serum albescens in quibusdam febribus observa- tum. XLIX. 22.
Odor acidus sæpe, & in quibus animadversus. Ibid. 25.
Sanguis ex incisa vena frigidus exiens observatus. Ibid. 26. & seqq.
Sanguine vel plurimum a naturali statu mutato, nonnunquam ægri evaserunt. XXXVII. 7.
Sanguis, In ipso aer secundum naturam, & præter na- turam, Vid. Aer. & Aereæ bullæ.
intra corpus effusus, niger esse potest, & esse ab Aorta. XXVI. 26.
cur sic effusi, præsertim intra pericardium, lon- ge minorem copiam, quam effusi extra corpus, cito mors sequatur. Ibid. 18. Vid. & Pericar- dium.
intra corpus effusus, in pus non convertitur. V. 3.
a multo recens epoto humore fluidior. LIII. 26.
ejus in cellulofam substantiam effusionem quis olim indicaverit. XXVI. 40.
Santorinus, Jo. Dominic. Protomedicus olim Venetus, laudatus. III. 2. IV. 16. 24. V. 17. 19. XVIII. 7. 25. XXVI. 36. XLV. 33. XLVI. 20.
Ejus ineditæ Observationes quædam. XII. 6. XVIII. 7. XIX. 50. XXVI. 11. 37. XL. 18. XLIII. 9.
Unus, aut alter locus minus forte accuratus. XIII. 7. XLV. 23. in fin.
Ejus defensio. LXVI. 12. & seq.
Sanvitalis, Ant. Franc. S. R. E. Cardinalis, morbi, mors, & dissectio. II. 9.
Sarpis instrumentum ad ani prolapsum. XXXIII. 7. 16.
de Sauvages, Franc. ex R. Sc. Societ. Monspelienf. laudatus. LIX. 14.
Saxonia, Herc. hallucinationes. IX. 8. 11.
Scabiem sæpe excitantia animalcula quibus olim nota, & a quibus primum delineata. LV. 4.
num ab his tantum, illa fiat. Ibid. 5. 6.
vel ab his facta non semper est sola externa cu- ratione abigenda. Ibid. 7.
quando fit, aut non fit sola illa curatione abigen- da. Ibid. 4. & seqq.
a scabiei retropulsionem gravissima mala, & mors. XVI. 34. 35. XXXVIII. 22. XLI. 4. LV. 2. 3.
ea retropulsa quid in pluribus cadaveribus inven- tum sit. LV. 2.
Scapula vulnerata, subiectus artus immotus servandus. LIII. 38.
Scardona, Jo. Franc. Medicus Rhodig. laudatus. XXXVII. 8.
Schacherus, Polyc. Gottl. P. Profess. Lipsienf. laudatus. XXXIII. 4. 15.
Scharfchmidius, Samuel, P. Prof. Berolin. laudatus. XL. 15.
Scheffelius, Christian. Stephanus, laudatus. XXXVII. 49.
Schefflerus, Jac. Christoph. laudatus. XXXVIII. 63.
Schelhammeri, hallucinationes. XIX. 55. L. 28. 30.
Scherbius, Jo. Georgius, laudatus. XXXVIII. 31.
Schlenckerus, Jo. Ehrenfr. laudatus. LXV. 15.
Schlichtingius, Jo. Dan. Medicus Amstelodamens. lau- datus. XIV. 25. XIX. 33. LIII. 22. LVI. 15.
Schlierbackius, Jo. Jac. ex Cæs. N. C. Academ. lau- datus. XLVIII. 13.
Schmidtus, Ern. Gottl. laudatus. IX. 19.
Schoberus, Gottl. Ruff. olim Archiat. laudatus. LIV. 13.
Schreckius, Frid. Theod. Medicus Lautf. Noric. lau- datus. LIX. 14.
Schreiberus, Jo. Fredric. ex Acad. Sc. Imper. Petropo- lit. laudatus. XVI. 46. XVIII. 27. XXI. 48. XXV. 24. XLII. 32. XLIII. 3. & Præfat. ad libr. 4.
Schreyus, Volf. Henr. ex Cæs. N. C. Academ. lauda- tus. XVIII. 15.
Schulzius, Io. Henr. pridem P. Prof. Halens. laudatus, Præf. ad libr. 4.
Ejus quædam hallucinatio. XXIV. 22.
Scirrhorum tuberculorum, per angustiorum peduncu- lum a visceribus pendentium, quænam esse possit origo. XXXIX. 36.
Scirrhus in ventriculo, aliisque ejusmodi partibus quomo- do causa doloris sit. XXIX. 7. XXXIX. 23.
de

- de Scopulo, Jacobus, P. Prof. Patavin. laudatus. LII. 33.
Scorpiones neque tam crebri sunt in Italia, ut Boerhaavio relatum est, neque tam rari quam Plinius videtur indicare. LIX. 23.
sunt fere innocui in Italia. Ibid.
qui tamen nonnunquam in eadem, aut etiam Montepelii mortem, aut graves noxas attulerint. Ibid. 24. & seqq.
num certa adhuc extent adversus eorum ictus remedia. Ibid. 28.
Scorpionum nostratium aculeum quis primus viderit perforatum. Ibid. 27.
quis vesiculae illi subiectam olim cognoverit. Ibidem.
Scrotum. In eo duo calculi. LXIV. 7.
Sculpti Ulmenis hallucinatio. L. 28.
Segnerus, Jo. Andreas, P. Prof. Gottingensis, laudatus. III. 17.
Sellularii artifices cur quibusdam morbis obnoxii. XVIII. 4.
Semen masculi num perveniat in Tubas Fallopp. XXVI. 14.
Seminalis caruncula Sinus confirmatur. XXXIV. 8.
is an, & quando catheteri possit obstruere. Ibid.
Seminalia vasa cur per Prostatam traducantur. LXVI. 14.
Seminales vesiculae num profusus non desint quoniam. LXVI. 10.
Seminis receptacula uno in latere vitata, quomodo femini, & receptaculis alterius lateris possint officere. XLVI. 6.
in eam rem Observatio. Ibidem.
Seminis in fornici effusiones quomodo aliqui praecaveant. XLIV. 16.
Senac, Petrus, Archiater Reg. Gall. laudatus. XVI. 48. XVII. 27. 28. XVIII. 15. 36. XIX. 40. 44. XXI. 20. 21. 34. 40. XXII. 7. XXIII. 24. XXIV. 12. 17. 29. 30. XXV. 5. 20. 23. XXVI. 18. 26. XXVII. 18. 19. 25. XXXVIII. 8. 33. 43. XLIV. 2. XLV. 23. LIII. 27. LV. 7. LXL. 9. & Praef. ad lib. 3.
Senes cur plerumque macrescant, causa quaedam. XLIX. 19.
cur cerebri morbis sint obnoxii, nova aliqua ex Anatome causa additur. III. 22.
decrepiti cur plura ingruentium chronicorum morborum signa negligant. XX. 34.
Sennerti explicatio loci cuiusdam Coacarum minus probanda. XXI. 39.
Sepulchretum. Vid. Boneti.
Sepulchrum in quoddam descendentes quibus cum symptomatibus extincti fuerint. XIX. 30.
Seraus, Franciscus, Prof. Reg. Primar. Napolit. laudatus. X. 8. XLII. 45. XLVIII. 42. L. 26. LIX. 28.
Severini, M. Aurel. Observatio quaedam intellectu difficillima. L. 12.
Silvatici, Jo. Bapt. libello de iis qui morbum simulant, deprehendis quiddam addendum. XIII. 13.
Simfonus, Thom. laudatus. XXXV. 22.
Singultus Observationes duae Bartholini illustratae. XXIX. 3.
remedia duo, a Valsalva feliciter adhibita. Ibid.
Singultus in febribus cum pessimis signis non lethalis Observationes. Ibid.
Sitis in quibusdam hydropicis cur ante mortem remiserit, aut cessaverit. XXXVIII. 9.
Slevogtii locus minus probandus. XLV. 13.
Solida humani corporis ad fluida quam parvam habeant rationem, non omnia ad id producta ostendunt experimenta. XLIX. 19.
Somnus a cibo quomodo fiat. XXVI. 12.
Soporosa affectiones non raro cum peripneumonia conjunguntur. VI. 11. & seqq.
quomodo id fiat. Ibid. 16.
quomodo delirium superveniant. X. 18.
post illas affectiones aqua plerumque intra cranium invenitur. VI. 5. 15. & tota illa passim Epist.
sed cum flava est, alias simul affectiones saepe facit. VI. 15.
cum aqua tamen non raro distenta sanguine cerebri vasa inveniuntur. VI. 15. 16.
Sphacelus an sine praevia inflammatione, aut huius signis ipsa viscera possit nonnunquam invadere. XXXV. 19. & seqq.
Sphenoides os. Vid. Pituitarii Sinus.
Spigellii hallucinationes quaedam. XXIV. 23.
Spina. Vid. Vertebrae.
- Spinæ distortio non semper, sed multo saepissime cuiuslibet gibberis causa est. XXVII. 31. 32.
quis primus eam distortionem pinxit. Ibid. 32.
& quis primus olim plures vertebrae tunc in unum os saepius redigi, animadvertit. Ibid. & LVI. 36.
causarum ejus distortionis duo genera illustrantur, & utrum sit praefendum, ostenditur. XXVII. 33.
quomodo saepius distortio in serpentis modum fiat. Ibid. 34.
concausa est aliquando Aortæ aneurysmatum, aliorumque ejus vitiorum. XXXVIII. 40.
Spinæ inflexio ad angulum recto minorem conspiciat. LXII. 11.
tubi proflus deficientis Observatio. XLVIII. 48.
in eo tubo qui primus aquam præter naturam observavit. XI. 16.
qui facili id observandi ratione usus sit. Ibid.
videndum tamen, & quomodo, nequando sit secundum naturam. Ibid.
unde aqua illa proveniat. XII. 9.
qua ratione etsi utrinque sit, magis tamen alteri lateri obesse queat. Ibid. & seqq.
Spina ferme tota bifida observata. XLVIII. 50.
ipsa bifida, ejusque aquei tumores quomodo fiant. XII. 9.
horum unus observatus, & descriptus. Ibid. 16.
cur rarius fiant ubi alioquin per se hiat os facrum. Ibid. 9.
cur ibi ferius lethales. Ibid. 12.
horum tractatio cur a tractatione interni hydrocephali non sit disjungenda. Ibid. 10.
num aliquid a Chirurgo in his audendum. Ibid. 12.
an huc attineant tumores a C. Bauhino, & Muffio descripti. Ibid. 10.
num quidam Hippocratis locus. Ibid.
quis primus hunc morbum videatur observasse. Ibid.
quam frequenter observatus in quibusdam regionibus. Ibid. 15.
falsæ de ordinaria ejus origine opiniones. Ibid. 11.
num saepe in eo vertebrae, & Medulla bifariam dividantur. Ibid.
perraro dumtaxat, & quando ab aqua in cellulis pinguedinis Duræ meningis deduci queat. Ibid. 12.
quando nonnunquam sanabilis sit. Ibid.
quid nervi sint intra hos tumores saepe visi. Ibid. 11.
unde paralytes, & convulsiones ab his, praefertim apertis, tumoribus. Ibid. 12.
Spinæ bifidæ quinam Observationes collegerint. XII. 15.
quis accuratius de ea egerit. Ibid.
num quibus ea est, omnes contortis sint pedibus. Ibid. 16.
num ad ipsam attineat quaedam Observatio Stalpartii. Ibidem.
Spina Ventosa. De hac quaedam. LV. 17.
Spinalis Medulla. Ejus læsionum effectus, collati inter se, difficile explicantur. LIV. 27.
Ejus medullæ corticalis hydropem quis viderit. XII. 11.
Ejus corpus præter naturam ferme usque ad os Sacrum productum. Ibid. 16.
In ejus Arachnoide inventum os inchoatum. XXV. 9.
Splénica arteria quaedam cur sine flexibus inventa. XXXVI. 24.
Spoeringius, N. ex Reg. Svec. Sc. Academ. laudatus. XXXVIII. 24.
Spoerlinus, N. laudatus. XII. 6.
Spoleus, Francisc. Primar. olim Patavinus Professor, laudatus. VIII. 5.
Ejus amaurosis, & apoplexia unde. XIII. 12.
Sproegelius, Dieter. apud Berolinens. Medicus laudatus. LV. 26.
Sproegelius, Jo. Adr. Theodorus, apud eod. Anat. laudatus. V. 21. LV. 12. LIX. 5. 22.
Spuma ex ore epilepticorum non semper est pulmonibus. IX. 6.
Sputa. Vide Puris, Phthisis.
materiae, pro catarrhali perperam acceptæ, ægros, & quosdam Medicos decipiunt. XX. 40.
nigra a quibus vel olim observata. XXII. 21.
num a Bronchialibus sint glandulis, Ibid. cruenta

- cruenta in pleuritide quomodo explicanda. Vid. Pleuritis.
polyposa, & ramosa observata. XXI. 20.
a quibus visa, picta, illustrata. Ibid.
quomodo, & ubi gignantur. Ibid.
quibus pro expectoratis vasis pulmonaribus impulerint. Ibid.
num id genus sputa Hippocrates designaverit. Ibid.
cum sputis expectorati officuli Observatio. XXII. 24.
unde hoc provenire potuerit. Ibid. 25.
Stalpartii hallucinationes. XXXVIII. 46. L. 56. 59.
Stancarius, Jo. Ant. Bononiensis olim P. Professor, laudatus. XVII. 30. LXIV. 9.
Ejus Observatio. XVII. 30.
Stancarius, Vidor. Franc. P. Prof. olim Bononiens. laudatus. XXII. 28. XXXVII. 25.
Stegmannus, Ambros. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 35. XLVIII. 39.
Stehelinus, Benedictus, laudatus. LIV. 11.
Stenonius, Nicol. num a Veteribus didicerit suum motus muscularis, ob ligatam arteriam cessantis, experimentum. XIX. 22.
Stentzelius, Christian. Godofr. P. Prof. Vitemberg. laudatus. XXVI. 40.
Steriles certe quædam præter papillam, & areolam nihil de mammis habebant. XLVI. 21.
Steriles ex fecundis quæ saepe causa mulieres faciat. LXVII. 12.
Sterilitas num ab omento, os uteri comprimente fieri possit. XLVI. 14.
quid pro omento substitui possit. Ibid.
Sterilitatis indicia quædam ex cute. XLVI. 3.
causa in vesiculis ovariorum. XX. 7. 8.
causa in extrema observata uteri parvitate. XLVI. 20.
Sternothyroid, musculorum Paris in quodam omnino deficientis Observatio. VIII. 12.
Sternum a sinistris brevius, ut clavicula minus alta esset, in quodam inventum. X. 19.
Sternutationis noxæ. XIV. 26. & seqq.
Sternutatoria quando convenient, aut non. IX. 6.
Strebilius, Job. Sebast. laudatus. LXV. 16.
Storchius, Jo. ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XXXIV. 19. XXXVII. 19.
Strabismi variæ indicantur causæ. XIII. 20.
in his quorundam oculi musculorum paralyfim quis diu ante Plenum posuerit. Ibid.
Strangulati. Vid. Suspensi.
Strangulata mulier, ore quamvis spumossissimo, servata est. XIX. 36.
Strumæ num erumpant nunquam, nisi mesenterium strumofum sit. L. 28. 29.
in quodam puella quomodo perfanata. Ibid. 27.
Struvius, Ern. Gotth. olim ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXI. 22.
Stuartus Petrus, laudatus. XLVIII. 25.
Stultorum cerebrum durum observatum. I. 10. VIII. 14. 17. LXI. 8.
non tamen in omnibus totum, VIII. 17. 18. LXI. 8.
cur id, & quomodo, quadantenus inquiritur. VIII. 18. LXI. 8.
& saepe in iis glandula Pinealis vitata. VIII. 14. 16. LXI. 2. & seqq.
Styloides processus, ad os hyoides perveniens propemodum, observatus. LXIII. 13.
Subclavia in vena, & in Axillari, longa insula. LXIX. 2.
Submersi. Vid. Epist. LXIV. 4.
aquamne in ventriculo, Asperave arteria habeant, an in neutro, qui primi observant. XIX. 41.
experimenta in pluribus, varique generis animalibus, etiam quibus adhuc anatomos ad cor patebant, capta, & quid observatum. Ibid. & seqq.
in nullo eorum epiglottis depressa, aut larynx occlusa. XIX. 41.
variarum in variis aquæ in ventriculo, & pulmonibus Observationum causæ examinantur. Ibid. 43. 44.
methodus Dethardingii subveniendi submersis perpenditur. Ibid. 44.
num ferme nulla spes sit iisdem auxilio aliquo opitulandi. Ibidem.
- Submerforum cadavera quæ ad anatomen aptissima, & quæ secus. XIX. 40.
num illa ob aquam per cutis poros subeuntem, an potius ob intus explicantem se aerem turgent, enatentque. Ibidem.
Sudor: Post hujus copiosi a frigore suppressionem, rotunda in laevibus internis corporis superficiebus observata corpuscula. II. 20. 21.
Sudorifica male credita Arabum inventum. XLIX. 20.
nimia hujus remedii in Acutis apud quosdam averfatio. Ibidem.
Suffocati. Vid. Suspensi.
infantis recens editi diagnosi ex pulmonibus. Vid. Pulmon.
quinam habeant in corde grumofum sanguinem, & qui secus. XIX. 10.
Suffocatio ab Aortæ angustia. Ibid. 50. & seqq.
Suffocativi paroxysmi. Ad hos, aliosque ejusmodi interceptos, solvendo, aut levandos quid valde, & prompte saepe profuerit, & cur. XVII. 27.
Suffocativo, non cephalico, affectu ostenditur perimi homines in quibusdam sepulchris, & in halitibus fermentis uvæ, & in antro, canum dicto. XIX. 39.
Suffusio membranae unde aliquando visa sit. LXIII. 11.
Suffusionem præcedentia spectra multiplex ratio explicandi. XIII. 14.
Ad eam referenda Crytallini vitia observata Ibid. 15. 17. 18.
Quæ suffusiones, & cur, tardius maturefcent. Ibid. 18.
Suffusioni obnoxii in una Familia omnes sorores, nulli fratres. Ibidem.
Sulphur. Ab eo epoto noxæ, & quare. LV. 9. & seqq. & 12.
Sulzerus, Henricus, laudatus. LXII. 13.
Supercilii vulnera periculosa, & cur. LI. 16. 40.
Surdus, auditum post multos annos recuperantes, num iterum omnes debeant voces, & loquelam addicere. XIV. 11.
Surditas ab ortu omnibus in una familia sororibus, nulli fratribus communis. XLVIII. 48.
num, & quando sequatur necessario Officuli Tympani, hujusque Membranae ruptionem. XIV. 10.
Observatio secuta ossificationem membranae quæ Stapedem cum Fenestra ovali connectit. Ibid. 11.
De aliis ejus causis. XIV. 15. XXI. 25.
Suspensi qui ad se redierunt, quid a constrictione laquei sensit, retulerint. XIX. 36.
quibus remediis ad se redierint. Ibidem.
Suspensorum penis cur saepe tensus. XIX. 16. 18. & seqq.
pulmones quomodo aliquando sine copia sanguinis, & spuma inveniri possint. Ibid. 9.
cerebri vasa quomodo aliquando turgida, & disrupta, alias autem contra, etsi externa capitis sint plena. Ibid. 10. 15. 38.
& quomodo in collo quidam muscoli, cartilagines, vertebrae valde, aut nihil læsa. Ibid. 12. 14. 16.
Eorum cita mors neque a nervis, neque ab arteriis, neque a venis in collo obstrictis. Ibid. 35. 36.
neque a fractis, aut luxatis summis vertebrae. Ibid.
sed ab universis quæ antea dicta sunt, simul in collo compressis, & a constrictione eodem tempore arteria Aspera. Ibid. 37. 38.
rationes cur sic censendum, & modus quo cita mors per soporem sic inducatur. Ibid.
Supplicium hoc Latini melius expresserint dicentes laqueo gulam, an cervicem frangere. XIX. 14.
Sutores cur sint quibusdam morbis obnoxii. XVIII. 4.
Swietenius, Gerardus L. B. & Cæsar. Archiater. Comes, laudatus. II. 2. III. 12. IV. 33. VIII. 13. 14. 32. IX. 8. X. 3. XVIII. 15. XIX. 24. 31. XXX. 17. XXXV. 22. XXXVI. 6. 12. XXXVII. 13. 15. 32. 42. 46. 50. XXXIX. 45. XL. 6. XLVIII. 54. L. 14. LIV. 37. LV. 23. LXV. 2.
Sydenhamii quædam magis, aut minus probanda. XXI. 21. 38.
Sylvii, Jac. rara quædam Observatio explicata. XXXVI. 27.
Syncope aliquando aliud non est, quam apoplexia a cerebello. III. 27.
fit ex cordis tam convulsione, quam resolutione. XXV. 13.

T

T Abacci pulvis, aut fumus num subire cranium possit. I. 8. 9. 15.
 Tabarranus, Petrus, ex Bonon. Inst. Sc. Academ. laudatus. XIII. 29. XXVI. 26. XXXIX. 20. XLVIII. 45. LVI. 35.
 Tacconus, Cajetanus Prof. P. Bononiens. laudatus. XXXVII. 16. XLIII. 3.
 Targionius, Jo. P. Prof. Florentin. laudatus. II. 8. XVIII. 29. XXIV. 28. XXVIII. 13. XXXVI. 16. XXXVIII. 33. 64. 71. XXXIX. 41. XLII. 35. 42. LVI. 35. LVIII. 7.
 Teichmeyerus, Herm. olim Frid. P. Prof. Jenens. laudatus. XLIII. 31.
 Temporalem musciculum, cum opus est, quinam olim ex Italis incidere præceperint. LII. 12.
 totum in transversum incisum fuisse, nullis secutis convulsionibus, quædam exempla. Ibid.
 pugione maxima ex parte ab anterioribus retrorsum trajecti, ne ulla quidem accedente febre, Observatio. Ibid.
 Temporum os, Vid. Styloides.
 Tenebrinus, Vid. Dysenteria.
 Terranei hallucinatio. XLI. 19.
 Terror. Post ipsum cur sanguis mittendus. IX. 6.
 Testem tertium quid mentiretur in quodam. XLIII. 2.
 Testis Vaginalem tunicam ad peritonæum non extendi, qui observant. Ibid. 8.
 ex ipsa, & Albuginea expressa gutta. Ibid. 16.
 sub Albuginea, tenuissima altera observata proxime complectens substantiam testis. Ibid. 27.
 adnata Albuginea, aut pendula ab hac hydatides sæpe observata. Ibid. 16. & seqq.
 & quædam exigua tubercula, & qua parte ut plurimum, & quid hæc sint. Ibid. 18. & seqq. usq. ad 31.
 testem inter, & epididymidem pinguedo in sanis interdum observata. Ibid. 37.
 Testes cur interdum ab intestinorum flatibus tumescant. XLIII. 40.
 Eorum tumores alii ex aliis materiis fiunt, nonnullique fortasse ex intus innata pinguedine. Ibid. 41.
 Horum unus perraræ magnitudinis visus Ibid.
 Eorum magnitudo non raro est potissimum ex tunicis crassioribus factis. Ibid. 42.
 Tetanus. De hoc quædam. X. 3.
 Thebesius, Adam, Christ. ex Cæs. Academ. N. C. laudatus. XVI. 44. XVIII. 15. XXXVIII. 19. 42.
 Thoracis morbos separandi difficultas, & hujus causa. XV. 1.
 Thoracis hydrops non facilem habet diagnosim. XVI. 25.
 De hujus signis. XVI. 9. 11. 25. 27. 29. 33. 34. 36. & seqq. XLIII. 17.
 num pathognomonicum sit ejus signum gravius dyspnoea repente excitans a primo somno. XVI. 11.
 quis primus hoc signum proposuerit. Ibid.
 quomodo possit explicari. Ibidem.
 Ab non multa in thorace aqua, sed irritante, fieri difficiliorem respirationem, confirmatur. Ibid. 15.
 Quomodo ab illa excitetur tussis. Ibid. 45.
 Qui primi in humanis cadaveribus hunc hydroperem observant. Ibid. 33.
 Misto in hoc morbo sanguine, quid consecutum sit. Ibid. 30. 34.
 Quomodo se hic morbus adjungat perineumoniam. XX. 34.
 Thoracis inflammationes. In his sanguis sæpius ad concretionem vergit, interdum & ad fluorem. XX. 14.
 In iis cito lethalis sputorum suppressionis quæ sit causa. Ibid. 6.
 Vulnere. Quando, & cur per hæc inspirationis ope facilius humores educantur, intra thoracem effusi. LIV. 11.
 Thoraces, ob balenarias virgas, duriores quæ mulieribus detrimenta afferant. XXVI. 23. XXXVIII. 51. LVI. 17.
 Thyroidea glandula. De ejus unitate, canaliculis, & structura quædam. L. 37.
 De ejus morbis, Vid. Bronchocele.
 Tinnitus. Vid. Auris.

Tita, Antonius, Botanicus Patavinus. Ejus mors, & dissectio. III. 11.
 Tittmannus, Franc. Fridericus, laudatus. XXI. 40.
 Tonillas extirpandi consilium num dandum. L. 26.
 Torres, N. Medicus Ser. Ducis Aurelianens. laudatus. XXIV. 7.
 Trachea. Vid. Aspera arteria.
 Trewius, Christoph. Jac. ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. IV. 15. XII. 10. 11. XIII. 18. XIV. 25. XIX. 48. XXIV. 28. XXVII. 19. XXXVII. 16. 17. 22. XL. 20. XLII. 33. 42. L. 6. 40. LVI. 35. & Præfat. ad libr. 1.
 Treylingius, Jo. Jac. Prof. Prim. Ingolstadt. laudatus. XXXI. 26. XLVIII. 14.
 Triangulares pectoris muscoli in quodam toti propemodum defuere. XLIII. 29.
 Trichiasis. Vid. Cilia.
 Trillerus, Daniel. Wilhelm. P. Prof. Vitemberg. laudatus. XX. 10. XXI. 40. 41. XXVIII. 15. XXX. 13. L. 16. & Præfat. ad libr. 4.
 Trivisanus, Hieronymus, ex S. Patavino Medicorum Collegio, laudatus. LXIV. 13.
 Trombellius, Jo. Chrysof. Abbas General. Canonico. Regular. Congreg. Rhen. laudatus. XXVI. 39.
 Trombellius, Sebast. Antonius. Prof. olim P. Bononiens. laudatus. Ibid. & IX. 11. XLVIII. 54.
 Ejus Observatio. IX. 12.
 Ejus de morbo, morte, & dissectione quædam. XXVI. 39. 40.
 Tubarum Fallopi. altera a primordiis medio in cursu deficiens, & solida. LXIX. 16.
 oclusio, & cum ovarii concretio unde sæpe accidat. LXVII. 12.
 Ligamenta. Plexus in his nervus jam ab A. 1706. primum fuerat in Adversariis indicatus. XLV. 23. in fin.
 Tubercula quædam parva quibus peritonæum, pleura, aut viscerum superficies sæpe exasperantur, unde sint. XXXVIII. 35. & seqq.
 Tulpæ hallucinatio. XLII. 32.
 Tumores, Vid. Carpi, Cranii, Spinæ, Testium.
 Tumores flutulentii, sub cute circumscripti, an dentur, & quomodo fiant. XXXVIII. 22. 25.
 magni ex materia neque fluida, neque fluida faciendi. L. 53.
 cyctici. Origo horum varia. XXII. 20.
 de vesiculis interdum inclusis aliqua attinguntur. XXXVI. 9.
 natæ dicti, quæ præter vulgarem opinionem aliquando continent. L. 19. 20.
 horum compressioni quantum Valsalva tribueret. L. 19.
 qui pilos in tumoribus, pricis temporibus, & postea observant. XXXIX. 41.
 Tumores, sanguinem continentes. L. 53.
 singularis ille de quo Xenophon, & Plutarchus. Ibid.
 ingens femoris, per se evanescens. Ibid.
 quidam in equis, ligata vena ad eos pertinet curati, & quomodo. L. 54.
 Tumoribus apertis, si puris plurimum continuo educatur, cur deliquium accidere soleat. Ibid. 53.
 Tumorum glanduliformium etiam ubi glandula esse non solent, Observatores. LXVIII. 14.
 horum toto corpore aut exterius, aut interius, aut utrobique exempla. Ibid. 12. & seqq.
 Tussis, & febris comparatio. XIX. 53.
 Tussis divisiones quædam secundum varias causarum sedes. Ibid.
 exemplis illustrantur. Ibid. & seqq. & 57. 58.
 quomodo inducatur a causis quæ in ventris visceribus sedem habent, & in ventriculo præferunt. Ibid. 57.
 causam interdum in ipso esse capite, demonstratur. Ibid. 54.
 quomodo excitetur ab auriscalpio. Ibid.
 Tussis convulsiva. XXVI. 36.
 cujusdam, ab aliis creditæ convulsivæ, causam quam Malpighius, & Lancisius esse, censuerunt. XIX. 55.
 Tympanites hydrops num sæpius, & quatenus cum ascite jungatur. XXXVIII. 21.
 extra ventriculum, & intestina rarus est; sed est tamen, & quomodo. Ibid. 24. & seqq.
 ortus in morbo etiam acuto, & quomodo. Ibid. 23.
 post chronicos, an per constrictionem, an per relaxationem fibrarum est explicandus, Ibid. & seqq. De

De ejus diagnosi, & curatione quædam. Ibid. 25.
 Tympanum. Vid. Auris.

V

V Agina Uteri. Vid. Uteri.
 Valcarengus, Paulus, Prof. Ticin. Prim. laudatus. XVII. 16. 27. XVIII. 24. XL. 14. XLI. 12.
 Valerii Maximi locum quomodo præstet legere. XXVI. 14.
 Vallesii, Francisci, hallucinatio. LI. 4.
 Vallisnerius, Antonius, Eques, Prim. olim Prof. Patavin. laudatus. XXXVII. 42. XL. 26. LIX. 26.
 peculiarem de Biliariis Calculis Tractatum optabat. XXXVII. 52.
 Ejus Observationes ineditæ. X. 21. L. 27. 38. LVIII. 17.
 Observatio quædam explicata. XLIII. 21.
 ad aliam additamenta. XLVI. 8. 9.
 Ejus morbus ultimus, valde attendendus, accurate describitur. XXI. 13. 14.
 Vallisnerius, Antonius, Eques, Ant. Equ. filius, Prof. P. Patav. laudatus. XXX. 7. XXXVI. 19.
 Valsalvæ ingenuitas. XX. 30.
 incredibilis sciendi, & experiendi cupiditas. LV. 23.
 Observationes. De his Vid. Præfat. n. 12. & Præfat. ad libr. 2.
 Ead. Vid. passim initio fere omnium Epistolar. libror. quatuor priorum, aliasque præterea alibi, ut Epist. V. 20. X. 12. 16. XIV. 19. XV. 9. XVII. 30. XX. 42. XXII. 20. 25. 28. XXIV. 3. XXIX. 3. XXXII. 6. 8. XLII. 4. XLIII. 42. XLV. 8. L. 6. 13.
 Experimenta in vivis canibus. XIX. 26. 25. & seqq. 33. XXXII. 8.
 & in avibus. LII. 26.
 Valsalva quæ tentanda experimenta censeret circa causam apoplexiæ. IV. 3.
 quænam in hydropticorum dissectione querere consuevit. XXXVIII. 7.
 quid sentiret de annulo abdominis, & processu peritonæi. XLIII. 8.
 ab ipso olim observata in canum venis Jugularibus turgentia in expiratione, & subsidentia in inspiratione. XIX. 33.
 dicta occasione disrumpit Membranzæ Tympani, defensa. XIV. 10.
 & interdum usus quoque novorum Tympani Foraminum. Ibid. 9.
 ante Anethum, tenui specillo immisso lacrymales vias referaverat. XIII. 28.
 Valsalva miræ diagnoses. II. 25. XXI. 11. XXXII. 7. XXXIX. 14.
 & prædictiones. XXIV. 21. XXXV. 2.
 conjectura de tumore in glandula mucilaginosæ acetabuli. LVI. 23.
 felix facillime contumacissimæ narium hæmorrhagiæ curatio. XIV. 24.
 felix internorum aneurysmatum incipientium curatio. XVII. 30.
 & externorum. L. 10.
 aliarum horum in flexura cubiti, & in poplite curationes. L. 7. & seqq.
 & gummatos veneri ad malleolum. LVIII. 8. & seqq. & alibi.
 penis excisio. L. 50.
 felix ingentis exulceratæ mammæ paulatim perfecta excisio. Ibid. 16.
 Valsalva quam in narium polypis, & ulceribus curandis consuetudinem teneret. XIV. 19. 22.
 quam in hæmorrhoidibus, & ani ulceribus. XXXII. 13.
 quam in hæmorrhagiis. XIV. 25. XXXII. 12. 13.
 quodnam memoraverit instrumentum adversus ani in deiciendo prolapsum. XXXIII. 16.
 quibus uteretur prædiis ad palliativam gravium intestini Recti vitiolorum curationem. XXXII. 9.
 quo adversus luem venericam. LVIII. 16.
 quo ad caneros uteri, aut mammarum retardandos. XXXIX. 35.
 quæ probaret, aut improbaret in vesicæ calculis. XLII. 16.
 in ischuria vesicali, si neque per catheterem, neque per punctiorem perinæ liceret, quomodo

lotium educendum censeret. Ibid. 36.
 glutinosum, & tenax pus, in urinis subdens, rarius ab renibus, quam ab subjectis partibus repetebat. Ibid. 44.
 Valvula Bauhini duo adjecta Fræna magnam persæpe præstant utilitatem. XXXIV. 30.
 Vandellius, Hieron. P. Prof. Patavinus, laudatus. XIII. 25. LVI. 27. LXVIII. 8.
 Vari, Ignat. P. Prof. Ferrariensis, laudatus. LXIV. 3.
 Variolas etiam alibi, quam in cute, nec tamen solum in visceribus tunc provenire, ostenditur. XLIX. 33. 34.
 Variolis a palpebris, oculisque arcendis collyrium. Ibid. 33.
 Varolii Observationes in apoplecticis, quomodo accipiendæ. IV. 1. V. 1.
 Vasa. Vid. sanguifera.
 Magna in thorace finistriora conspecta, quam solent. LVI. 18.
 A casu ab alto, itemque ab ictu cur Aorta potius sit rupta, quam vena Cava. LIII. 8. 36.
 Vasa crassiores trunci cur ibi fuerint positi, ubi sunt. LIII. 27.
 deligatio ad cohibendum sanguinem quam antiqua. L. 54.
 Vaterus, Abr. pridem P. Prof. Vitembergens. laudatus. XIII. 11. XLVIII. 11.
 Ejus locus minus probandus. XXXVII. 46. 47.
 Vaterus, Christianus olim P. ibidem Professor, laudatus. XVIII. 27. XXVI. 12. XXVII. 16. LXIV. 16.
 Velleus Paterculus cur a Quinctiliano inter Historicos non recensetur. LIX. 38.
 Velle, Corn. Henricus, laudatus. XXXVIII. 23.
 Venæ, Vid. Axillares. Azygæ. Cava. Cephalica. Iliacæ. Jugulares. Occipitales. Subclavia. Umbilicales.
 Venæ sectionem in thoracis hydrope quæ sint consecuta. XVI. 30. 34.
 ineptam in manu perpetuus hujus tremor est secutus. L. 6.
 ineptam in flexu cubiti mala alia secuta. Ibid. & seqq.
 Venarum systole, & diastole. Vid. Jugulares.
 Per venas sanguis ad cor fluere conspectus, quamvis a tergo alius non urgeret. XIX. 33. 34.
 Venis ligatis, an colligatis simul lymphæ ductibus feri effusio debeat in Loweri experimentis. Ibid. 32.
 Venenum per se in corporibus gigni posse, Observatione confirmatur. LIX. 18.
 quam difficile sit, ingenium, an exhibitum venenum aliquod fuerit, judicare. Ibid. 19. & seqq.
 quando id sit minus difficile. Ibid. 21.
 Venena quædam, in colloquiis præstat, quam in libris, a Medicis describit. Ibid. 22.
 Venena eadem, eodemque pondere sumpta, cur non eadem semper habeant signa, & effecta. Ibid. 4.
 id collatis inter se pluribus sumpti erodentis veneni, & arsenici præsertim, historiis confirmatur. Ibid. & seqq.
 Ejusdemmodi veneni quater observata signa, & curationes præstat. LIX. 6. & seqq.
 a succo rhododaphnes epoto quæ acciderint. Ibid. 12.
 horum consideratio. Ibid. 13. 14.
 Ab elleboro nigro quæ contigerint. Ibid. 15.
 horum cum iis quæ ab albo contingunt, comparatio. Ibid. 16.
 Venena morsu, aut ictu a bestiis immissa. Vid. Aspis.
 Canis rabiosus, Hydrophobia, Scorpio, Vipera.
 in Venere mortuæ dissectione. XXVI. 13.
 rarissima sunt in feminis ejusmodi mortis exempla. Ibid. 14.
 ejus causa. Ibid.
 Venerea lues vetustissima, an recens in Europa sit morbus. LVIII. 15. 19.
 Pro numero ingenti ex ea mortuorum, dissectiones extant paucae. Ibid. 14. 15.
 Eorum cadavera quas intus læsiones ostenderint. Ibid. 2. 3. 14.
 quæ viscera sæpius læsa. Ibid. 14.
 num & jecur. Ibidem.
 Venereæ luis non raro in phthisim deficiantis exempla. XXII. 11.
 Gummata. Vid. Gummata.
 In hydrargyri, aut decoctorum usu adversus hanc luem miræ in doctissimis Civitatibus vicissitudines. LVIII. 15. 16.

- Decoctorum, instar aquarum thermalium copiose daturum, usum qui invenerit, & qui adhibuerint. Ibid. 16. 17.
Felicis ejusmodi curationis Observationes. Ibid. 16.
Hydrargyri in hoc morbo multiplex usus, ejusque proprietates vel olim Patavinis Professoribus non ignota. Ibid. 17. 18.
ut neque, Aponenses thermas in eodem obesse potius solitas, quam prodesse. Ibid. 18.
Venter. Inter hujus viscera nullum spatium, aut cavitatem relinqui, quis ante hanc aetatem docuerit. L. I. 10.
Quali in ventre, & cur difficiliter sit veram tumorem fedem dignoscere. XXXIX. 23.
In macilentis ventris exploratione, quomodo Spina pro duro tumore possit imponere. X. 12.
Ventriculi tumor quidam rarus observatus. XXXIX. 21. 26. 29.
Ejus signorum perquisitio. Ibid. 28.
Alius, post partum nonnunquam restans, unde sit. XLVIII. 46.
Qui ab intestinis factus videri possit, nec sit. Ibid. 55.
Qui a visceribus, nec sit. L. 49.
Ventriculi dolorum, citissime, & præter opinionem occidentium exempla. XXXV. 2. 4. 8. 10.
Interioris cujusdam supra umbilicum molesti sensus explicationes. X. 12.
Magni cujusdam corporis intra ventrem pulsantis Observatio, & consideratio. XXXIX. 18. & seqq.
Pulsationes ibi unde sæpe sint, absente aneurysmate. Ibid. 19. 20.
Ventriculi viscera aliquando, abdomine integro, ictibus discissa. LIV. 14. & seqq.
sæpe per thoracem vulnerata. Vid. Diaphragma. quæ attendenda sint, ne vulnerati visceris sedes fallat. LIV. 38.
Ventre tranverberato, visi aliqui brevi sanati. Ibid. 7.
Ventriculus quasi duplex observatus. XVI. 38. XXXVI. 31. XXX. 7. 8. XXXVI. 3. XXXVII. 28.
num sic vomitioni sit obnoxius. XXX. 8.
In edacibus, & bibosis amplior. XI. 7. XXVI. 13. 37. LXIV. 19.
Magnitudine eximia conspectus. XXXIX. 15.
Ejus lentilares glandulæ. XXIX. 14. 17. 18. XXX. 12.
In illo possint vivere pediculi, quaeritur. XXVIII. 3.
Ventriculi prolapsus, hujusque signa. XXXIX. 14.
Observationum huc pertinentium comparatio. Ibid. & seqq.
recta descendens a diaphragmate ad sinistram os pubis, & inde sursum se reflectentis mira sedes, & longitudo. LXX. 5.
per vulnus diaphragmatis in thoracem traducti Observatio. LIV. 10.
quomodo id contingat, & vel sine vulnere. Ibid. 11. & seqq.
Ventriculi intermedia tunica quomodo potuerint non nigricare, cum intima, & externa essent nigerrimæ. XXX. 16. 17.
verrucae, ut Arabes appellabant, num semper excrecentiæ illius fuerint. XXIX. 16. 17.
excrecentiarum, etiam interiorum exempla plura. Ibid.
quenam earum origo. Ibid.
in pessimo tumore, quid prodesse visum sit. XXXIX. 12.
in læsionibus, pylorus sæpius affectus est. Ibid. 16.
pylorus laxissimus, & magna ex parte annulo carens; nec tamen quidquam lenterici, nedum coeliaci. XXXI. 4.
Ventriculi inexpectata per tumorem proximum abdominis perforatio, & sanatio. XXXVI. 31. & seqq.
perforationem qua ratione ulcers deberi, non Professoris cultro, cognitum sit. XXXIX. 14.
per eam quomodo nihil effluere in ventrem potuerit. Ibid. & 15.
per ipsam in ventre effluentia num semper citissimam mortem afferant. Ibid. 15.
Ventriculus esse potest vulnere pertusus, sine cruento vomitu, aut feces. LIV. 8. 9.
Ventriculi calculi. Vid. Vomit.
Vid. Jo. Joseph. P. Prof. Bonon. laudatus. II. 14.
belloni hallucinationes. XLIV. 26. LVIII. 15.
- Verdries, Jo. Melch. olim ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XXVIII. 16. XXX. 11. XXXI. 26. XXXIV. 22. LIV. 43.
Veredarii maxime sunt aneurysmatibus obnoxii, & cur. XVII. 18.
Veri, L. Imperatoris apoplexia, a Capitolino, Eutropio, Victore memorata, sanguinea fuit. II. 8.
Vermium signa quædam fallacia. XXXI. 6.
ingens numerus, summa cum fame, & siti observatus. XXVIII. 3.
interdum vix ullo cum signo. XXXIV. 26.
qui Latini, seu Tæniæ dicuntur. De iis quædam. Ibid. 37.
qui intestina perforasse dicuntur. De iis quædam animadvertenda. Ibid. 36.
de Vermibus quædam scripta extant, aliter ac a primo significare videntur, interpretanda. Ib. 37.
Vermes in renibus. Vid. Renes.
quosdam in pericardii membranis esse posse, non repugnat; sed certiores eorum Observationes desiderantur. XXIII. 15.
quid de iis censendum qui in corde, vasisque sanguiferis inventi dicuntur. XXIV. 23.
quid de iis qui cum urina ejciti dicuntur. XLII. 6. 29.
Vermes, aliaque animalcula num intra cranium vixerint. I. 8. 9.
intra nasum quomodo. Ibidem.
intra sanum fani erinacei bronchium unus inventus. XIX. 41.
quomodo veras, nedum spurias, faciant pleuritides. Vid. Pleuritis.
Verna, Jo. Bapt. Medic. Vigiliens. Primar. laudatus. XXI. 43. 46.
Vernojus, Jo. Georg. pridem ex Imp. Petropol. Acad. laudatus. XVI. 16.
Ejus conjectura de causa frequentis adeo in adultis hominibus coarctationis pulmonum, & pleuræ. Ibidem.
Vertebra legitimæ in quadam muliere viginti quinque inventæ. V. 6.
frangantur potius, an luxentur, & cum luxantur num etiam frangantur. XIX. 14. LVI. 35. 37.
inter se coalitæ a quibus jam olim sint visæ. LVI. 36.
lumbares inter se coalitæ nuper quoque inventæ. Ibidem.
Vertebris arteria sinistra, non a Subclavia, sed ab Aortæ arcu profecta. III. 20. XV. 26. LVI. 10. 21.
Vesica veram figuram quis primus tradiderit. XLII. 30.
in muscosa ejus tunica qui primi interstitia inter fibras perspexerint. LVI. 13. & seqq.
num propterea e tunicarum ejus numero sit excludenda. Ibidem.
tunica intima abscedentis Observatores defensi. XLI. 16.
Vesicæ caruncularum Observatores. XLI. 12.
num ad ejus orificium tuberculum natura creaverit cum uvula comparandum. LXVI. 5. & seqq. & tota Epist. LXX.
Vesicæ tumorum qui pro uteri tumoribus impoſuerunt, exempla. XXXIX. 34.
fatis diu valde distentæ sine confecta inflammatione, aut resolutione, exempla. XLI. 8. 9. 11.
capacitas, quomodo, & in quibus valde minuitur, & quæ inde consequantur. XLII. 33. & seqq.
ulcera cur difficiliter sanentur. XLII. 16.
in scrotum, aut alio prolapsa Observationes. XLI. 12. XLIII. 14.
num id sit a primordiis. XLIII. 14.
Vesicæ adnatorum facculorum, five ipsius herniarum non una causa, & quæ quando præferenda. XLII. 30.
illos non ignorare lithotomorum interest. Ibid. 10. 32.
imponere interdum possunt pro altera vesica. Ib. 32.
Quando revera vesica multiplex, & vel quinctuplex reperta sit. Ibid.
Ad ejus duplicitatem male a plurimis referri hydatidem magnam, a Coitero observatam. Ibid.
Vesicæ fibras carneas, ipsasque tunicas crassas fieri ab urina difficultate, quis antea monuerit. XLII. 33.
sunt & ab aliis causis, augentur, aut servant urina difficultatem. Ibid. & seqq.
Vesica. In ea crediti morbi, in renibus deprehensi. XLII. 2. & seqq.
Unde hoc. Ibid. 5.
Ex ea quomodo possit interdum ad renes urina revehi. Ibid. 23.

- Vesicæ calculos qui primi in renibus inchoari, & qui in vesica ipsa, docuerint. Ibid. 18.
calculi inter vesicæ tunicas quomodo esse possint. Ibid. 31.
a mulieribus per se excreti. XLII. 42.
maximi, & cur viris potius, quam mulieribus. Ibid.
Vesicæ calculi signa, redeunte podagra, obscurata. XLII. 10.
quomodo possint illa abire, & redire. Ibid.
calculi quando mihi non obstant. Ibidem.
calculi annuliformis Observatio, & de ejus origine conjectura. Ibid.
calculus quomodo a lithotomo modo percipitur, modo non. Ibid.
calculi in cane cum signis descripti. Ibid. 17.
in vacca inventi colore aneo. Ibidem.
Vesicæ calculi circum acus geniti, observati. XLII. 19. & seqq. usq. ad 30.
acus deglutitas non posse per aliam viam, quam intestini alicujus vesicæ proximi, in hanc pervenire, quis olim docuerint. Ibid. 27.
quando hæc via possit, aut non possit approbati. Ibid. & 29.
acus crinalis longæ, & rectissimæ per virilem urethram in vesicam traductæ Observatio. Ibid. 28.
aliarum acuum, aut rerum per eandem, aut alias vias in marium vesicam trajectarum exempla. Ibid. 29.
quare ita acus a mulieribus in urethram potissimum intrudantur, & qua causa in vesicam abripiantur. Ibid. 21.
quare nonnullæ per se e vesica excidant. Ibid.
cur nonnullis nihil, plerarumque non omni parti calculus accrescat. Ibidem.
quæ acuum, & calculum distissime gesserit ex omnibus quæ servatæ sunt. Ibid.
circa hunc Molinetti casum aliæ aliorum hallucinationes. Ib.
acuum ante adnatum calculum feliciter educarum exempla quædam. Ibid. 22. 26.
qua ratione educi una sit. Ibid. 22.
post adnatum jam diu calculum quænam sint ante extractionem consideranda. Ibid.
quomodo acus ipsa non semel sibi in vaginam adiutum fecerit. Ibid. 25. 26.
quid tum pro acus, & adnati calculi extractione propositum. Ibid.
Vesicæ calculus. Eo præsentè, diuretica cur noceant. XLII. 16.
qualis lithontripticis facilius cedat. Ibid. 19. quando hæc non adhibenda. Ibid.
calculi excisio cur potius ab autumno ad ver, quam ab hoc ad illum, differenda. Ibid. 18.
antequam id fiat, quando, & ex quibus de insanabili renum vitio suspicari oporteat. Ibid. 22. & seqq. & 30.
calculus sine necessitate a lithotomo non frangendus, & cur. Ibid. 9.
Veslingius aqua interpretatione defensus. XL. 20.
Victorius, Benedictus, quamvis omissus a Papadopo, fuit Professor Patavinus. LVIII. 17.
Vidius, Vidus, num semilunarem oculi membranam proposuerit. XIII. 25.
Vieussien quædam non probanda. XXIII. 9.
Vinum novum iis præsertim fugiendum quibus cordis, aut vasorum sint vitia. XXVII. 3.
Viperæ in sanguine habent aereas bullas. V. 22.
ipsarum recentium utilitas adversus atrophiam, ulcera, scabiem, Observationibus vindicata. LV. 14. & seqq.
ex nec situm faciunt, nec seniles spiritus dissipant. Ibid. 15.
quis ex antiquis adversus insanabilia ulcera iis utiliter usus sit. Ibidem.
Viperarum venenum. De hujus sapore mirus expertorum dissensus. LIX. 30.
per venas, an potius per nervos introducatur. Ibid. 33.
morsus cur, sistit jejuna, periculosior. Ibid. 31.
cur non omnibus æque noxius. Ibid. & seqq.
num flavum icterum semper, & citissime inducat. Ibid. 36.
cur alios, aut aliter in aliis effectus producat. Ibid. 34. & seqq.
præcipua hæcenus opposita remedia pleraque considerantur. Ibid. 29. & seqq.
- exfusio quam antiqua. Ibid. 29.
in ea quid cavendum. Ibid. 30.
Viscerum quasi coincidentium sensus unde sit. XXVI. 25. LIV. 38.
in ventre non repertorum Observationes quædam quomodo possint explicari. XXXVIII. 47.
morboſi coalitus inter se causa variæ. XXXIX. 30.
superficies innata parva quasi granula unde repetenda. XXXVIII. 35. & seqq.
& cicatrices quædam, cum vulnera, aut ulcerum signa non præceſſerunt, unde sint. Ibid. 42.
Visionis vitia. Vid. Amauroſis. Cæcitas. Myopia. Nyctalopia. Oculorum Pupillæ Dilatatio.
rara quædam depravatio explicata. XIII. 20.
Ulcera externa diuturna non temere sananda sunt. XXVII. 9. LV. 13.
& ubi sanata sint, quid agendum. Ibid.
Umbilicalis vena quomodo potuerit in quibusdam reclusa apparere. XXXVIII. 33.
funculus. Ejus vitia quædam. XLVIII. 25.
Unguis oculi. Vid. Oculi. Vid. Cæcus.
Vocem a glottide gigni, defenditur. XIV. 33.
Vocis quomodo amissio contingat. Ibid. 13.
per intervalla interceptæ, & restitutæ Observationes. XIV. 37. LXIII. 15.
diuturna privatio casu curata. LXIII. 15.
an Medicis imitari id liceat. Ibidem.
Vogelius, Paul. Henr. Prof. P. Erfurtens. laudatus. XXXVI. 6.
Volvulus. Inter ejus causas quatenus contorsio intestinorum possit admitti. XXXIV. 32.
quatenus item, & quomodo, & qua ratione orta, intestinorum intus susceptio. Ibid. & 34.
hæc sæpe est a lumbricis: idque a Practicis est in junioribus attendendum. Ibid. 32.
Volvulus an, & quomodo esse possit sine dolore. XXXIV. 12.
In eo num vera stercora evomi soleant. Ibid. 28.
num evomi clysteres frequenter. Ibid. 29.
qui olim, & nuper, vel sine Volvulo, hoc observarint. Ibid.
num hoc, & Volvulus sine inverso intestinorum motu, nova quadam ratione explicari possint. Ibid. 30. & seqq.
num satis ad id sit Bauhini valvulam supponere paralyticam. Ibid.
quando in Volvulo plumbeos globulos, aut mercurium dare periculosum sit. Ibid. 13.
Vomitus. Ad hujus instrumenta, alia ab aliis posita, dijudicanda, nonnulla attendenda. LIV. 11. 12.
maxime diuturni, & hæreditarii Observatio. XXX. 7.
contumacissimi variæ enumerantur cause, etiam Observationibus confirmatæ. XXXIX. 23.
in quodam ejusmodi insanabili vomitu quid consilii datum sit. Ibid.
quomodo repeti possit a crassitudine tunicarum cystitis fellex. XXX. 8.
quomodo a pancreatis vitiis. Ibid. & seqq.
quomodo a pylori angustia, aut duritie. Ibid. 13.
quomodo a vitii Duodeni intestini. Ibidem.
Vomitûs historia, essentialis crediti, cum esset a minime animadverso renum vitio. XXX. 22.
Vomitûs ejectorum varii colores unde sint. Ibid. 5. 13.
nigerrimus præsertim. Ibid. 17.
ejceti æruginosi humoris examen. XVI. 3.
ejceti calculi antiquæ, & novæ Observationes. XXXVII. 41.
ejceta creditæ rana, latetæque quid esse possent. XXX. 21.
ejceta herbula ab ea quæ herbis non vesceretur, historia. Ibid.
quid ea herbula esse possit. Ibidem.
Vomitûs sanguinis a lienis tumore num ex aperto plerumque vase Brevi satis fuerit ab Anatomicis demonstratus. XXXVI. 12.
quomodo explicandus. Ibidem.
Ureteres duo ex uno rene. VII. 17. LIV. 33. LXIV. 2.
Ureterum valvulæ apparentes. IV. 19.
rarum vitium ex hydatidibus intus innatis. XLII. 12.
Urethra subter glandem pertusa, num sterilitas necessario sequatur. XLVI. 8.
Urethræ, inferiore pariete carentis, in duobus viris Observationes. Ibid. & 9.

- canaliculi majores tantum, in viventibus observari, Ibid. 9.
- Urethra per dorsum penis ducta, & superiore pariete, non canaliculis suis carentis, Observatio, LXVII. 6.
- Urethra quædam intus exstantes quasi fibræ unde ortæ esse possent, conjicitur. XLII. 41. nonnunquam catheteri obstant. X. 13.
- alterius generis rarus obex. XXXIV. 7. & seq.
- Urethra carunculæ. In hac controversia quid animadvertum sit, observatumque. XLII. 38. & seq.
- Urethra Muliebris. Quomodo in ea nonnunquam nasci possint calculi. Ibid. 42.
- osculum, pro vaginæ orificio angustiore a Medico non ignobili acceptum. XLVI. 12.
- procidens ex eo osculo membrana causa conjicitur. XLII. 42.
- Urinarium Partium morbi diagnosim habent fallacem. XLII. 3. 16.
- Eæ habere ulcus interdum possunt, licet in urinis sanguis non apparuerit. Ibid. 16.
- Urinæ num alia sint viæ præter ureteres. XLI. 2. LVIII. 16.
- Urinæ, Vid. Diuretica.
- Urinæ, tenuissimas quasi arenulas in maturarum lateribus deponentes, felicem morborum solutionem indicant. VIII. 10. XLIX. 21.
- in calculoso, ex aqueis mucilaginosæ factæ cur lethalem convulsionem præcedere potuerint. XL. 3.
- quædam an, ut videbantur, revera cruentæ essent, controversia quomodo direpta sit. XLII. 45.
- quædam lactæ a chylo, an a pure essent, magna Paravii controversia. Ibid. 44.
- in quibusdam innatantes quasi membranulæ, aut hydatides semilacera, erant polyposæ concretiones. XLI. 13.
- cum quibusdam quomodo uvæ acini, aliaque excerni potuerint. XLII. 45.
- Urinæ per anum ejectæ a quo primum observata fuerint. Ibid. 46.
- variarum ejusmodi Observationum, & interdu difficillimæ explanationes. Ibidem.
- de vermibus qui cum urina ejeci dicuntur, quid sentiendum. Ibid. 6. 7. 29.
- Urinæ continuum stillicidium esse potest, simulque vesica urinæ copia distenta. XXXIX. 34. XLII. 22.
- fallere igitur potest, si quis non caveat. V. 8. XXXIX. 33. LVI. 12.
- simul retentionem & incontinentiam urinæ quæ causæ fecerint. XXXIX. 34.
- stillicidium, & suppressio quomodo interdum alterne fiant. XLII. 36.
- Urinæ in vesica suppressionis causæ plures extra vesicam. XLI. 11. 12.
- causa in Prostata glandula. Ibid. 13. 14. 17.
- suppressionis quasi epidemice grassantis Observatio. Ibid. 14.
- cum suppressione sæpe diabetici aliquid conjungitur. Ibid. & 15.
- contumacissimæ exemplum per hirudines ano admotas, aut per clysterein sublata. Ibid. 11.
- quando, & cur neque purgantia, neque alii stimuli convenient. XLI. 11. 12.
- de punctione in perineo, aut in hypogastrio, cum aliter educi non potest urina. XLII. 36.
- quibus necdum multa urina in vesica esse videatur, & tamen sit educenda. XLII. 35.
- Urinæ suppressæ excretionem quamvis alia evacuationes ad tempus suppleant. XLI. 5.
- suppressionis inter Renalem, & Vesicalem Medici signa quædam considerantur. LXVI. 15.
- Uterum in mulieribus nonnullis revera bipartitum quis primus observaverit. III. 21.
- deesse, in quibus pro certo negare non possumus. XLVI. 12. 13.
- Uterus an saltem nonnunquam, salva, & quomodo, muliere, excisus sit. XLV. 3. & seq.
- Uteri in adulta extreme parvi rarissima Observatio. XLVI. 20. 21.
- obliquitas, & hujus diagnosi, & causæ ex parte Veteribus notæ. XLVIII. 31. 33.
- interdum est a primordiis. Ibid. 31.
- non est rara. Ibid. & 39.
- neq̃ sæpius dextrorsum. Ibid. 39.
- aqua sæpius causa observata sit. Ibid. & seq.
- an, & quando claudicationem inducat. Ibid. 33.
- num alia, præsertim mictionis, incommoda. Ibid. 39.
- Uteri lymphaductus. XLVIII. 45.
- osculum in vivente quomodo conspici possit. XLVI. 18.
- huius corona secundum naturam antierius magis aliquanto, quam posterius, descendit. LXIX. 10.
- cervicis valvula contra ac solet, conversa. XXXV. 12.
- Uteri recens nuptæ examen. XVI. 2.
- in venere mortuæ inspectio. XXVI. 13.
- Sinus, menstruis imminutibus, infarcti sanguine observati. XVI. 34.
- Uteri prolapsus variaz acceptiones, & species. XLV. 2.
- notæ vetustissimis Medicis. Ibid. 3.
- earum causæ. Ibid. 2. 6. 7. 10. 12. & seq.
- observationes etiam in brutis. Ibid. 8. & seq.
- cur prolapsus uteris, difficilius quam anus, repositus, in sua sede servetur. Ibid. 15.
- pefforum utilitas, & noxæ. XXII. 22. XLV. 15. & seq.
- cum utero intra inversam vaginam simul vesicam prolabi, quis ante Ruyschium viderit. XLV. 12.
- quis primus mulierem sic nihilominus peperisse, tradiderit. Ibid. 13.
- quid uterum prolapsum mentiri possit, & quofigno internoscendum. XXXIV. 11. XLV. 4.
- Uteri cicatrices quædam externæ unde sint. XXXVIII. 42.
- excrecentiæ quædam internæ circulares, humilesque non sunt ad adhesionem placentæ. XLVII. 32. 33.
- tuberculorum ipsi incrementum varia natura. XXXIX. 36.
- steatomatum in eo rara, sed aliqua tamen, exempla. Ibid.
- Uteri tumores num immobiles. XXXIX. 13.
- eorum quædam alia signa recensentur. Ibid.
- ejus qui scirrhus credebatur, felix curatio. Ibid. 35.
- scirrhorum varietates. Ibid. 35. 36.
- horum primordia qualia. Ibid. 36.
- cancroforum incrementum quo retardetur præsidio. Ibid. 35.
- cancer exulceratus vel inter initia est insanabilis. XLVII. 25.
- unde levaminis aliquid nonnunquam habeat. Ibid.
- interdum fuit sine febre, aut cum defluxu albæ inodora materia. XXXIX. 33. 35.
- XLVII. 25.
- huius morbi parva initia per Anatomen observata. XLVII. 27. & seq.
- Uteri parietes in sebaceam substantiam intus conversi. XXXVIII. 34.
- cervicis vesiculæ nonnunquam in fundo etiam uteri conspectæ. XLVII. 20. & seq.
- cervicis in miram longitudinem distractæ Observatio. XLV. 11.
- Uteri Molæ. Vid. Molæ.
- ruptio in partu. Vid. Partus.
- polypi, seu polyposæ concretiones observatæ. XXI. 20.
- calculi. XLVI. 15.
- Uteri Vaginæ orificium firmissimo a primordiis obstaculo in quadam oclusum. XLVI. 12. Vid. Imperforata.
- Vaginæ ulcera qualia sint sæpe. XXXII. 13.
- interior tunica an se possit invertere. XXXIII. 15. XLV. 14.
- in quadam infra medium oclusio a primordiis. XLVI. 11.
- condylomatum quæ a primordiis causa esse possit. L. 50. & seq.
- Uterinus Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
- Furor non est ab ovarii magnitudine. VIII. 35.
- Vulnera. Vid. Capitis. Diaphragmatis. Intestinarum. Mesenterii. Scapulae. Thoracis. Ventriculi.
- Vulnerum hæmorrhagiæ moderandæ sunt; non reprimendæ. LIII. 12. 13.
- quomodo quæ levia sint, mala interdum gravissima, & mortem afferant. LIV. 50.

- quomodo pus alio transferatur. Vid. Capitis.
- Vulnera, & LIII. 17. 25.
- Vulneribus omnibus Junio A. 1689. Bononiæ gangrenæ superveniebat. LI. 12.
- Sic olim alibi omnibus capitis. LI. 13.
- Mox superventuræ convulsionis quid prænuunciet. Vid. Fauces.
- Vulneratorum symptomata quædam cavendum ne vulneri imputentur. LIII. 15. 17.
- cadavera cur sæpe citius putrescant. LII. 5.
- Vulpus, Jo. Bapt. Professor P. olim Patavinus laudatus. VI. 14. VIII. 6. XVIII. 22. 37. XIX. 34. XXXVI. 24. XLII. 22. LIII. 26.
- Vulva in quadam supra umbilicum aperta. LXVII. 7.
- de ejusdem conceptione, & partu narratio. Ibidem.
- de quadam ejus in morbo cadavere Observatio ne animadvertio. XL. 19.
- ejusdem hallucinatio. XI. 14.
- sententia circa tympanitis causam perpenditur. XXXVIII. 23. & seq.
- Winklerus, Adolph. Berol. laudatus. XXIV. 16. 30. XXVII. 20.
- Winslowius, Jac. Benign. pridem ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. XIV. 12. XXIV. 37. XXVI. 23. XXVIII. 17. XXXVIII. 55. XLV. 23. L. 8. LII. 6. LIV. 38. LXVI. 14. 15.
- Wogau, Jo. David, ex Cæs. Academ. N. C. laudatus. XLVIII. 14.
- Wolffius, Jo. Mart. pridem ex ead. Cæs. Acad. laudatus. XLIV. 2. L. 44.
- Wolffius, Jo. Phil. ex Academia eadem, laudatus. XVI. 37. XXXIV. 19. LIX. 5.

W

- Wagnerus, Petrus Christ. ex Cæs. N. C. Academia, laudatus. XXXII. 3.
- Wagnerus, Reinh. in Regis. Hafn. Medic. laudatus. XXXI. 23. XLII. 7.
- Wahrendorffius, Jo. Petrus, olim ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XXXIV. 13. 34.
- Waltherus, Aug. Frid. pridem Archiat. Reg. Polon. laudatus. XII. 11. XIV. 12.
- Walthierus, Balth. Medicus Curienfis, laudatus. IX. 3. 24.
- Ejus Observationes. IX. 3. 25.
- Weiffius, Jo. Nicol. P. Prof. Altorf. laudatus. XIX. 14. 47. XXXIV. 16. 34. XXXVI. 16. 18. LVI. 34. 37.
- Weitbrechtus, Josias, pridem ex Imp. Petropol. Acad. laudatus. XXIV. 4.
- De ejus Syndesmologia quadam. LVI. 27. 37.
- Wencker, Christian. laudatus. XXXII. 5. XXXVI. 32.
- Wepferi Observatio explicata. XI. 9. 10.
- Werthofus, Paul. Gottl. ex R. Soc. Londin. laudatus. II. 10. XXXIV. 16. XXXVIII. 25. 33. LV. 5.
- Westphal, Andreas, laudatus. XXXI. 26.
- Wetzelpræmus, Stephanus, laudatus. LXIV. 4. LXV. 16. 17. LXVIII. 2.
- Whytt, Rob. Medicus Edinburgensis, laudatus. XLII. 19.
- Widmannus, Jo. Guil. olim ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. XXVIII. 15. XXXIX. 15.
- Willi, Nicolaus, laudatus. LXV. 16. 17. 18.
- Willisus defensus. VIII. 13.

Y

- Yongii, Jac. ex R. Londin. Societ. Observatio quædam, explicatu difficilis, quomodo explicari possit, conjicitur. XLII. 45.

Z

- Zacuti Lusitani hallucinatio. LIX. 36.
- Zambeccarii, Joseph, quædam hallucinationes, XXVIII. 7. LII. 40.
- Zanichellius, Jo. Hieron. Chymicus olim Venetus, laudatus. XXII. 28. XLVII. 7. LXII. 1.
- Ejus quædam circa phthifim Observationes. XXII. 28.
- circa balsamum de Copaibe. XLV. 20.
- remedia quædam in uteri hæmorrhagiis. XLVII. 7.
- Zanii, Valerii, Comitibus Bononiens. eruditissimi, morbi, & dissectio. IV. 2.
- Zanottus, Franc. M. Inst. Sc. Bonon. Secretar. perpet. laudatus. XXI. 42. & Præfat. n. 15.
- Zevianus, Jo. Verard. Medicus Veronensis, laudatus. XXXII. 1. XXXVIII. 25. XLI. 5. XLIX. 36.
- Zinius, Jo. Gottfr. Prof. nuper Berolinens. laudatus. XIII. 14. LII. 27. LXIII. 11. LXVIII. 13.
- Zuingerus, Jo. Rud. P. Prof. Basil. laudatus. XII. 6. 13. 15. XXXIV. 34.
- Zwingerus, Theodorus, olim P. ibid. Professor, laudatus. XXIII. 9.

N O I R I F O R M A T O R I

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del *P. F. Girolamo Taffelli* Inquisitor Generale del Santo Ufficio di *Vicenza* nel Libro intitolato *Joannis Baptistæ Morgagni P. P. de sedibus, & causis Morborum per anatomen indagatis &c. M. S.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a *Giambattista Remondini* Stampator di *Venezia*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Publiche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 20. Novembre 1760.

(Angelo Contarini Proc. Rif.

(Bernardo Nani Rif.

(Francesco Morosini 2°. Cav. Proc. Rif.

Registrato in Libro a Carte 69. al Num. 110.

Giacomo Zuccato Segretario.

Adi 27. detto

Registrato nel Magistr. Eccellentiss. degli Esecutori contro la Bestemmia.

Gio. Pietro Dolfi Segretario.

J O. B A P T I S T Æ M O R G A G N I D E S E D I B U S , E T C A U S I S M O R B O R U M P E R A N A T O M E N I N D A G A T I S L I B E R P R I M U S , Q u o a g i t u r d e M o r b i s C a p i t i s .

Viro Illustri

CHRISTOPHORO JACOBO TREW

Medico, & Anatomico Celeberrimo

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.

B anno usque 1708. quo CÆSAREÆ isti Inclytæ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ placuit me in suorum numerum cooptare, in animo quidem id semper habui, ut publico aliquo gratæ significationis genere tantæ ejus in me adolescentem Liberalitati responderem. Sed novum mox vitæ genus, & aliæ ex aliis occupationes vix siverunt, ut levicula quædam mea erga ipsam extarent officia. Quæ sicuti ejus Benignitati visa sunt non indigna, ut me anno 1732. novo honoris titulo decoraret, & nomine *ADJUNCTI Præfidi* officio nuncuparet, ita ego magis magisque me eximia isti Beneficentiæ obstrictum & sensi, & sentio, nihil æque optans atque hæc duo, primum ut facultas par esset voluntati, tum, quando hoc esse non potest, ut saltem mihi ne desit per quem Doctissimis Academicis grati mei animi sensa una cum his libris deferantur testibus simul observantiæ qua eos colo, simul studii bene de omnibus meritos eorum labores, quoad potui, imitandi in morborum historiis, adjunctisque cadaverum dissectionibus proponendis. Quem vero potius, quam Te, Vir Illustris, sperem & velle, & posse hujus me voti compotem facere? cujus singularem in me Humanitatem non semel expertus sum, omnesque ex laudatissimis Tuis Scriptis noverunt; Dignitatem autem, & gratiam cum apud cæteros, tum maxime apud ipsos Academicos, Tuis, quæ magna sunt, Meritis non minorem esse, perspectum habent: præsertim cum Benignissimis illis Viris non omnino ingrati esse possint libri, quos si paulisper versent, & vel obiter inspiciant, persæpe incurrant in sua, aut Majorum celeberrima Nomina, quorum Observationes indicare, & commendare mei propositi pars magna fuit. Vix enim eorum *Ephemerides* edi coeperant, cum Thomas Bartholinus in suo de *Anatomie Practicæ ex cadaveribus morbofis adornanda Consilio* (artic. XIII.) *horreum* illas, & penum ad id *divitem* fore, sensit; & fane Bonetus in *Sepulchreto* conficiendo, Mangetus autem in augendo quot inde sumpserint, neminem latet. Mihi igitur fontes ostendenti unde ea petenda sunt quæ ad nova attinent Sepulchreti incrementa, monstranda omnino fuerunt pleraque eorum, quæ erant procul dubio iidem addituri, si ante alterutram ejus Operis editionem tot alia Cæsareæ Academiæ Volumina prodiissent. Quod dum facerem, alios quoque fontes commonstrare non omisi, inter hos merito collaudans egregios Libros (de quibus ipse bene adeo meritus es) qui inscribuntur *Commercium Litterarium*, in iisque Tuas indicans, aliorumve Cl. Virorum, quæ ad institutum facerent meum, utilissimas Observationes.

Quantum enim Medicos, & per ipsos genus hominum universum juvent Morborum historiis adjectæ, illorum qui inde perierint, Dissectiones, judicia ostendunt Summorum in Arte Virorum quæ suo Operi præfixit Bonetus, eorumque in primis qui tunc in ista florebant Academia, Successoribus idem non modo confirmantibus exemplo suo, sed etiam enixe inculcantibus, puta; ut nunc tot alios omittam; Præstantissimis Viris Christophoro Ludovico Goekelio (a) & Jo. Adamo Reimanno (b). Hi tamen omnes Dogmaticam Medicinam profitebantur. Quid? quod vel eos quos adversus hanc extollere Empiricam nitentes, & acres subtilioris Anatomies adversarios cognovi, ipsos, inquam, vidi hanc de qua nunc loquor, Anatomem, ut vocant, Practicam non improbare, imo *verum Medicinæ lumen* esse dicere, vi evidentissima veritatis ut hoc faterentur, cogente, quo concessio, Anatomem quoque subtiliorem probent, necesse est, sine qua morborum sedes, & naturam in quibusdam præcipue Partibus, oculis videlicet, auribus, aliis hujusmodi, internoscere non liceret. Quæ igitur ex Schola, aut quo tandem ex genere hominum paucos illos esse, dicemus, qui cadaverum sectionibus, quas Empirici æque ac Dogmatici, ad morborum causas detegendas esse adeo utiles,

A 2

(a) *Ephemer. N. C. Cent. 6. Obs. 94.* (b) *Ad. N. C. Tom. 1. Obs. 170.*

utiles, censent, non magnopere fidendum esse, pronunciant. Quosdam sciolos audaculos esse, audio, aliquos otiosos, & delicatos esse, video, nonnullos desperatos Scepticos, nonneminem fortasse verentem, ne sic ejus in dignoscendis morbis errores aliquando retegantur.

Ex his tamen qui modestius agunt, & aliquid concedunt, & verum amant, non difficile est convincere. Solent enim suis dubitationibus hæc prætere: posse aliqua esse in cadaveribus quæ in moribundis, aut post mortem sint facta: alia quæ non tam morbo, quam malæ curationi sint imputanda: alia demum quæ morbi causæ non sint, sed effectus sic, ut hi sæpenumero, non morbus, interimant. Quarum ego rerum nullam inficior: imo fere omnes ultro in his meis libris agnosco. Sed idem ajo, vix posse quempiam ab his rebus decipi, nisi si velit. Vult autem qui satis in sanorum cadaverum dissectionibus non sit antea versatus, & qui ex nimis paucis morbosorum statuere quidquam audeat, & qui denique prægressarum in ægro rerum, & symptomatum seriem, atque ordinem minime attendat. Nam qui sæpius sanorum corpora, & alia alio tempore dissecuerit, & animadverterit, exempli gratia, quæ concreciones polyposæ in iis quoque haud raro inveniuntur, & quas mutationes varia anni tempora, si diutius incisio differatur, inducant; ab iis quæ in moribundis, aut post mortem fiunt, non decipietur; sed ab his fecernet quæ non nisi longo mensium, aut annorum spatio, sensimque fieri potuerunt. Neque in cæteris facile eidem accidet, ut fallatur, si cum plura morbosa cadavera scrutatus fuerit, quæ in singulis præter naturam deprehenderit; cum iis diligenter comparaverit quæ in viventibus præcesserint, aut comitata sint morbum. Præcedunt autem evidentes causæ, hæreditariæ quædam, aliæ adventitiæ, morbi alii, & in his attendendi præsertim qui gravius, & qui crebrius vexarint. Comitantur vero symptomata, quorum singulorum natura, series, ordo, constantia si attente animadvertantur, conferanturque cum vitiis in cadavere conspectis, & cum iis quæ morbum prægressa sunt; haud ita difficile erit plerumque internoscere quæ vitia morbum effecerint; ab iis quæ a morbo effecta sint, ut dilucide ostendit is qui hæc olim enumeravit, perpenditque in sua ad Bononiensem Anatomen Prælectione de recto morbosorum cadaverum judicio ferendo, Cl. Jos. Ferd. Guilielmus, Dominici filius, ejus qui, cum viveret, huic Gymnasio, & isti Academiae ornamento fuit.

Aut si qua supersit dubitatio; per id tollitur, vel plurimum infirmabitur, quod ante subindicabam, & Glissonius, in Præfatione a Boneto laudatus, præmonstraverat, si plura cadavera, post eundem videlicet morbum denatorum, examinata, inter se comparentur, & quod præter naturam in omnibus similiter fuerit, id pro causa morbi; quod autem in aliis aliter; id vero pro morbi effectu habeatur. Quem ipsum effectum cognoscere, & sæpius, an rarius eodem in morbo occurrat, non erit inutile, ni plurimum fallor, adnotare, nempe ut sciamus, quis morbus a quo morbo effici crebrius soleat, & pro symptomatum natura quæ ad prima accedere inceperint, illum jam adesse, coniciamus, eique simul, unde mors interdum aut infertur, aut acceleratur, quo ad ejus fieri potest, obstare conemur. Sed illud quod dicebam, & in quo omnes convenimus, multorum uno eodemque morbo extinctorum dissectione, præcipuum est, ut cunctæ dubitandi, errandique occasiones tollantur. Neque enim omnes eodem moriendi modo confecti, aut eodem anni tempore, & a morte intervallo incisi, neque omnium eadem, quæ accusari queat, mala curatio, neque eadem fuerint ad morbosos effectus intus producendos dispositiones.

Quæ cum æque ac ego, atque adeo vel melius scias; non modo non miraberis, quod unius morbi, imo unius ejus differentia quotquot potui exempla non semel proposuerim per dissectionem illustrata, sed & gravissimo probabis judicio Tuo, quod vel plura aliorum quibuscum conferantur, Vestrorum præsertim Academicorum, indicaverim. Quibus Celeberrimis Viris si, ut supra abs Te petii, mei erga Vos omnes grati, & obsequentis animi sensa pro Tua eximia Humanitate detuleris; magnus Tuis, Vir Illustris, in me meritis cumulus accedet. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. MDCCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

A D A M I C U M

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA I.

Spectat ad Dolorem Capitis.

Uon tibi pollicitus sum, præsto, incipiens a Capitis Dolor. Noli autem expectare, ut quæcunque hujus causæ Valsalvæ, aut mihi in cadaveribus se obtulere, eas omnes hac Epistola comprehendam. Pleraque earum posthac, alia alio loco, producentur. Plurimis adjunctus is dolor. Quin solus ad interitum perducit fortasse neminem. Quo fit, ut de eo nullas, quas hic potissimum proferam, habeam historias, nisi perpaucas, in quibus aut cætera incommoda antecessit, aut inter ipsa maxime sævit. Singulorum generum singulas primum ex Valsalva nostro sic habeto.

2. PUER annos tredecim natus, perspicaciori ingenio præditus, cujus foror, fraterque ex phthisi interierant, cum ipse anno superiore pulmonis sinistri inflammatione laborasset, corripitur dolore capitis supra oculos, atque horum etiam dolore, circa quos viscida effluebat materia. Postmodum delirat, oculos in adstantes defigit, non nihil viscida evomit. Deinde ex improvviso convulsionibus prehenditur: a quibus in affectionem quasi soporosam incidit; sæpius tamen convulsione, cum difficili respiratione conjuncta, excitatur. Denique moritur.

VENTRE aperto, sana omnia inveniuntur; quamquam in ventriculo erat humor quidam æruginosus, vesica autem lotio, & cystis fellea bile turgabant. In Thorace dexter pulmo a pleura quidem solutus erat; sed in superiore parte, claviculam versus, continebat tuberculum, nucem juglandem ferme æquans, in quo parva erant cava, materiæ plena, quæ colore, & mollitie substantiam cerebri medullarem referebat. atque hinc fortasse, si diutius puer vixisset, initium morbi qui sororem, fratremque interemerat, extitisset. Pulmo autem sinister, qui inflammationem, ut dixi, ante annum passus fuerat, cum pleura ad dorsum connectebatur. Pericardium feri uncias habuit duas, eoque amplius; dexter autem cordis ventriculus parvam concretionem polyposam. Sanguis reliquus nullo modo concreverat, quamvis hora jam esset ab obitu decima septima. Cranio exsecto, dura meninx ad sanguiferorum vasorum latera inventa est cinereo colore infecta. Dum autem hæc, a crista, ut vocant, galli avellendo, abrumperetur; paululum erupit feri saniosi: feri autem limpidi quasi uncia inde exivit, qua ferebantur nervi Optici. Totum vero cerebrum repertum est sanum: in eoque Pinealis glandulæ insignis magnitudo spectantium oculos alliciebat.

3. Hoc ultimum, quippe de ingeniosiore puero, eo tempore scriptum intelligis, cum ea glandula a plerisque credebatur sedes animæ cogitantis. Cæterum morbum dolor capitis, & oculorum inchoavit; delirium, vomitus, convulsio, sopor auxere; eadem convulsio, ut videtur inferendo mortem, finivit. Fortasse etiam occulte inchoavit. Leviorum enim convulsionum effectus dolor, delirium, vomitus esse potuerunt, ut delirii effectus.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

flus turgentia utriusque vesicæ; nam delirantes neque lotii stimulum attendere, & cibum solent recusare, qui cystim videlicet comprimendo, bilem extrudat. Aliqua tamen hujus pars videtur vomitus occasione in ventriculum compulsa, unde æruginosus color rejecti humoris. Soporem quoque eadem convulsio circumpresso cerebro post se relinquebat, quæ subinde rediens, vellicando interrumpebat. Sed convulsionis ipsius effectus, an causa fuit id serum quod ad anteriorem cerebri basim inventum est? Utrumlibet credas, licet. Sive enim intra nervorum, & meningum structuram latens convulsionis causa, vasis contractis & sanguine remorato, fecit ut serum effunderetur: sive hoc antea effusum, meninges irritando quæ ad imam frontem, & circa nervos Opticos sunt, leves primum convulsiones, doloresque creavit; utralibet ratione commode possumus rem intelligere. Neque enim quod limpidum fuerit serum, idcirco innoxium censeamus necesse est: quando constat, sales, qui maxime possint erodere, in aqua solutos, hujus pelluciditati nihil officere. Quamquam, nec omne id serum limpidum fuit, sed in parte saniosum. Sanies autem illa, seu vera fuit, seu potius saniei species, unde repetenda sit, in aliis haud absimilibus historiis quaeremus (a). Nunc alteram ex Valsalva accipe.

4. VIR annos habens circiter quadraginta, obnoxius erat ab annis jam multis dolori in hypochondrio dextero per circuitus recurrenti, & vomitioni illum sæpius dolorem comitanti, & aliquando in Iliacam passionem cum deliriis degeneranti: crebris item doloribus capitis, qui atrocius plerumque vexabant conjuncti cum molesto ad oculos affluxu materiæ serosæ. Huic tandem a multo vino ebrio cum paulopost confectus in hypochondrio dolor, & vomitus rediissent, uterque autem imperata quadam ab Empirico ventris inunctione sedatus esset, ingens illico intus, extraque calor capitis oboritur. quod eadem inunctione illicitum, vehementissimo corripitur dolore. Huic delirium, & convulsivi motus accedunt. Quibus una ante obitum hora quiescentibus, aut certe sub sensum non cadentibus, apoplecticus cum difficili respiratione, spuma circa os, & impetuoso ac turgido pulsu factus, excedit e vita.

CADAVERIS facies erat pallida, membra autem contracta ab aere valde frigido, an a prægressa convulsione? Pericranium circa sinciput, inventum est crassius factum a fucis, gelatine in modum concretis. Serum inter meningem Tenuem, & cerebrum fuit, in hujusque ventriculis. Venter apertus, præter aliquam stagnantis feri copiam, & hepar durum, nihil adnotatione dignum ostendit.

5. Illis quæ primo loco in historia narrata sunt, hæc respondent quæ narrantur postremo. Hepatis durities significat, doloris illius qui in hypochondrio dextero recurrere solitus fuerat, causam facile fuisse in hepate, vitiosam bilem fecernente, cujus copia in cysti collecta quotiescunque affatim effunderetur in Duodenum intestinum, huic & vicinæ eos dolores moveret, qui, intestinorum tumida

nica contractionem plus minusve invertendo, vomitum saepe, illacem autem passionem avertat aliquando. Cum autem novissime dolor, & vomitus tanto importunius suppressus est, quanto utilior fuisset vomitus mali causis, a nupera ebrietate ausis, e corpore ejiciendis; harum pars caput, quippe suis doloribus infirmatum, facile invasit. Quae cum fortasse per calorem diffili nonnihil posset, temere per inunctionem coercita, extra cranium quidem gelatine forma in proxima membrana haerens, hanc vehementer distendit, intra cranium autem in eas quae dictae sunt, fedes irrumpendo, Tenuemque meningem qua cerebrum & ventriculos convellit, irritando, illos acerbissimos dolores primum, tum delirium, motus convulsivos, apoplexiam denique attulit. Quod si forte malis, illud serm non pro causa, sed pro causa effectu habere, ut in superiore explicatione indicatum est; non adverbior.

8. His duabus tertiam placet historiam addere, quae licet non hominis, sed ovis sit, non indigna est quae scribatur, praesertim cum aliae fatis similes, si doloris indicia memorantur, historia ovium, aliarumque pecudum in Boneti Sepulchreto (b) legantur. Ea ovis ceterarum sui gregis confortium fugiebat, se per intervalla quotidie saepe circumvolvebat, nec sibi caput tangi ferebat, sed ejusmodi tactus impatiens, omni conatu se subducebat. Quae cum forte animadvertisset Valsalva, unde istantur oritur capitis dolor, noscendi cupidus, emptam diffecit: nec moribidi quidquam alibi quam in cerebro, deprehendit. Nam primum cum hoc e cranio eximeret, paucillum aquae acidulae exiit ex ea parte qua processus Mamillares ad os Ethmoides accedebant, major autem aquae copia, cum a glandula Pituitaria avelleretur. Deinde cerebrum persequendo, cum ad ventriculos Laterales ventum est, folliculus in his apparuit, aquam plurimam continens, ex membrana factus, quae Tenuis meningis productio esse videbatur, nisi quod in illa exstant minima quaedam corpuscula, quorum substantia ad medullaris cerebri similitudinem accedebat. Folliculi radices e fundo exitebant ventriculi dexteri, infra quem ubicumque erant ibi cerebri five medullaris, five corticalis circumjecta substantia late corrupta cernebatur. Denique totum cerebrum fuit valde flaccidum, neque minus prodeuntes ab illo nervi. His inspectis, ossis Ethmoidis ea pars quae subjicitur processibus Mamillaribus, ab jugi aquae & cranio effluxu erosa adeo inventa est, ut libera illac e cranio in nares pateret via.

7. Hujus non ita dissimilem Observationem leges in Boneti Sepulchreto (c), vel potius in Petri Borelli Historiarum Medicophyl. Cent. 1. Obs. non 37. fed 38. in hac, inquam, potius; nam quaedam in excubando omisit Bonetus, nec reposuit alter Editor, contra Peyer (d) praeciputiones; ut ob ejusmodi quoque causas, neque uno in loco, a me animadvertas nova sit optanda Sepulchreti editio ad diligenti Viro curata, qui singula antea cum iis conferat quibus ex libris deprompta sunt. Maximo & diuturno verticis dolore puella vexata fuerat, in qua Borellus abscessum vidit plenum aquae limpidissimae, ad libras duas qui cerebri natibus & infundibulo inhaerebat. A tam profundo loco, tamque abditio, vix ut tandem is abscessus inventus fuerit, dolor tamen ad verticem potissimum perveniebat, sic ea quadantenus confirmans quae ex Malpighio alias (e) indicavimus, in dubium autem vocans quod docuit Archangelus Piccolhominus (f) dolorum sedem qui in alto profundoque cerebro persentiantur, esse Tenuem meningem, Laterales cerebri ventriculos convellentem, quod ut verum esse possit aliquando; & illud tamen, quod modo innuimus, attendendum est, & profundiores iis duobus ventriculos reliquos, & cerebri basim meningem eadem vestiri, & sub ea; ut cetera nunc omitam; meningis dura Transversum processum hinc ad latera usque equinae sellae produci, tendique adeo, ut vel hoc nomine acerrimis possit doloribus esse obnoxius five ab irritante effusi humoris natura, five a praegravante, & praeter modum distendente ejusdem copia. Quae ut vehementer urgeantur ceterae etiam meningum partes, Observationes quoque ostendunt, ad hanc addenda Sepulchreti primam Sectionem, ut puta quae a Behrenio (g), & quae a Preussio (h) habitae sunt. Uterque enim Vir Cl. vix cultro ad Laterales cerebri ventriculos pervenit, cum inclusus humor non sine impetu sursum profluit; tanta fuerat ejus copia, & tanta vis qua parietes, & me-

ningem hos vestientem urgebat. Itaque mirum non est, si dolores capitis usque adeo immanes fuerint, ut agrorum alter miseris cum ejulationibus quasi deliraret, altera furore percita in puteum se praecipitem dederit. Ostendit autem Preussius tum illa, tum aliis duabus Observationibus (i) quo latere aut omnino, aut praecipue caput doluit, ejus lateris ventriculum aut solum, aut longe magis aqua fuisse distentum, eaque interdum limpidissima, nec minus tamen, noxia, quam subflava. Nam vel maxime limpidia oculare potest quae stimulent, ut supra (k) dixi, & Cohausenii (l) historia comprobatur in qua cerebri lateris dexterum; ad hoc enim lateris acerbissimi dolores magis declinaverant; quasi natare videbatur in magna copia *seri acris, salis, limpidissimi*. Quod in aliis Observationibus, exempli causa, Jo: Franci (m) five limpidum fuerit, five secus, stimulantibus corpusculis videtur caruisse, ut premendo dumtaxat noceret; siquidem estis aperto cranio, omnia aquae plena inventa sunt; dolor tamen capitis *obtus* fuerat. Verum ad Orem ut redeam; veri est simile, meningem quae fundum operiebat ventriculi dexteri, a congeleta sensim aqua, paulatim a cerebri substantia avulsam, hujusque disiecta particulas quasdam quae ipsi adhaeserint, retinentem, in folliculum esse conformatam. Quod autem ea aquae pars quae gustu explorata est, acidula fuerit, id nimirum confirmat quod indicatum est, antea, aquam intra cranium effusam, interdum posse, etiam vellicando, causae rationem habere in morbis capitis inducendis. De corruptione vero partis cerebri, & totius tanta laxitate cum animalis tamen vita & motu conjuncta, erit alibi (n), ut opinor, scribendi locus. Postremo ossis Ethmoidis erosio non est a nobis sine aliqua animadvertione praetermittenda.

8. Ut sic a cranio aperta erat in nares via, & quod consequitur, ab his in cranium, ita si forte animalcula quaedam conspiciantur in cerebro illius ovis, certe multo minor nostra fuisset admiratio, quam cum tot legimus collectas in Sepulchreto (o) historias, lumbricos, aliosque vermes, cimices, & si Superis placet, scorpiones intra humana, secundum naturam undique se habentia, crania proponentes, ab iisque dolores capitis repetentes. Sed aliae testibus, aliae diligentiori, quo opus fuerat, carent examina, aliae si cum libris unde sumptae sunt, conferantur, alio spectare intelliguntur, velut illa quae ex Fernelio (p) producitur. Nam si locum apud hanc perlegas, quo in loco describendo, praesertim adeo brevi, nonnulla minime omittenda omnia miraberis, eorum autem quae proxime antecedunt, sententiam si medica lance perpendas, facile agnosces, vermes illos duos extra cranium inventos esse in nasi recessibus. In quibus vixisse & alios, alios vero e ventriculo in dormientis nares irrepsisse eorum vermium, qui in Scholiis ad illas Sepulchreti Historias, ejus per narium memorantur, credibile est. Et in iis quidem narium recessibus qui Frontales sinus dicuntur, vermes crescere haud raro, in ovibus praesertim constat, a quibus irritata se se agitent; ut vel in ea de qua diximus, credere aliquis, qui se ita circumvolventem cerneret, ante dissectionem potuisset. Quin & hominibus aliquando accideret, ut vermes, ejusdemmodi in locis nidulantes, capitis dolores afferant, vel olim Arabes, de Indorum Medicorum sententia, tradiderunt, nominatim Avicenna (q), signa quoque, & curationem proponens. Quae fere in illis etiam Scholiis adnotantur, atque insuper Aegineta liber indicatur 4. cap. 57. quasi ibi, ex „vermibus dolores excitari quidem concederet, in cerebro „vero generari, negaret. Sed non idcirco incredibiles historiae rejiciuntur; imo inde harum confirmatio petitur (r) propterea quia ut in illis Sinibus ex putri materia, sic & intra cranium ex abscessu aliquo posse vermes gigni, non dubitatur, errore facile condonando iis temporibus quibus nasi ovium vermes a musca esse, nondum Valsalvii nostri (s) eximia in observando solertia ostendebat, nec Cl. Reaumurius in sua incomparabili Historia Insectorum (t), confirmaverat. Quando igitur certum est, vermes hosce ovium aliarumque ejusmodi animalium extrinsecus in nares importari, & cum tam crebro intra earum nares inveniuntur in cerebro non inveniunt; qui contra existimus, cum tam raro in narium hominum sedem habeant, toties in humano cerebro esse deprehensos? Non ut a natibus in Frontales Sinus, ita est in viventium cerebrum aper-

aperta, quin penitus & nervis fibris, & vasis, & membranis obstructa via, ut ne ipse quidem nicotianae herbae prolesus fumus, necdum ejus pulvis quantumvis tenuis, necdum ejusmodi bestiolae vel statim ac sunt ortae, transire queant. Et fuit quidem olim cum illius herbae pulvis, & multo magis fumus cranium subfuisse, ex dissectionibus perhiberetur: quas in Sepulchreto (u) pariter descriptas leges. Sed ibidem tamen aliquam, ut falsam rejici, alias aliter explicari, omnes pluribus quae contrarium indicant, continuo subjectis infirmari, videbis. Ad quas ultimas addere, si opus esset, alias posset, & in his quae in Centuria extat X. (x) Casarea Nat. Cur. Academiae.

9. Quid ergo est? inquires. Nullum animalculum intra cranium cavum, nihil ibi fuliginis, aut pulveris nicotianae herbae inventum unquam fuisse, credemus? Ego vero eorum qui reapse talia vidisse se, scribunt, aliis quidem plani alicujus fraude, aliis casu, aliis incuria, plerumque impositum fuisse, suspicor. Nosti enim deceptrices praestigiarum manus, ut vix ac ne vix quidem vel antea admonitis aliquis sentiat, cum quidpiam eo immittunt quo minime videntur immittere: quid non admonitis, alioque intentus? Casus autem ipse non absimiliter illudit; ut cum spongiae quibus saepe, aperto cranio, sanguis abstergitur, aut humor exhaeritur, adherentes sibi forte bestiolas inter abstergendum, exhaerendumque, reliquunt. Incuria autem saepius, ut cum albidis, ac teres aliqua tenuis polyposa concretio pro lumbrico accipitur; perarum est enim, perque difficile, ut verus vivens lumbricus per viam quam alias memorabo, in Sinum usque Falcis prorepit, ubi a Verneyo (y); si tamen ipse vidit; (z) fuisse dictus est. Aut cum disiecta humoris cujusdam minima concreta, qualia in urethra virili ad Prostatae glandulae oscula, immo intra Prostatae ipsam non semel vidimus (a) pro tabacci humidulis granulis, quae colore, & forma apprimere referunt, incaute habentur: Aut cum ex Frontalibus Sinibus quo tenuissimum nicotianae pulverem involare, vel certe compelli expirationis vi, prono autem capite etiam desilire interdum potest, cum, inquam, hunc pulverem vel ferra, vel scalpula illac in cranii cavum, ab Anatomico referant demissa, traducunt secum: Aut denique cum aliquis angustus, & flexuosus, eoque minus animadversus cuniculus ab externo ulcere in illud idem cavum pertinet, eoque in vivente, aut mortuo animalcula transmittit. Alia sciens praeterea; neque enim plura congerere necesse est tibi praesertim, Insectorum Historiae gnaro, ex ea probe scienti, num cimices, exempli causa, & scorpiones arctius conclusi, ut aere orbentur, num curculiones, num aliae bestiolae sine idoneo ipsis cibo, vivere & crescere tamen queant. Certe ex quo illa Historia diligenter excoli, resque singulae scrupulosius examiniari ceptae sunt, aut nullae amplius, aut oppido perpaucae, & perpaucis creditae, ejusmodi observationes prodierunt. Neque unquam accidit Valsalvae qui prope innumera, nec mihi qui non multo fortasse pauciora capita perlustravi, ut in talia incideremus, quae tot olim se vidisse Medici scriperunt. Ex quibus propterea si forte unum aliquem sine fraude, aut errore nullo vidisse fatear; id reverentia potius, quam ratione adductum, fateri me, credito. Nec te illud moveat quod post acerbissimos capitis dolores nihil aliud apparuisse dicatur, quam lumbricus, aut animalcula intra cranium reperta, aut inde prodire vasa. Complures enim illorum dolorum sunt causae quae extra cranium sunt, aut si intra cranium, non facile, aut nullo modo sub sensum cadunt. Quid si quae sita non sunt? ut cum ex moribunda naso lumbricus exiens, creditus est e cerebro provenisse, quasi vero ex istis illuc prorepere non potuisset. Quid si quae sita causae aliae, & jam in cerebro ipso reperta? & minime tamen simul accusantur vermiculi posttride in aqua animadversis, in qua particula, ex cerebro sumpta, fuerat macerata. Vehementes quoque ii dolores erant, quos vermes ex centipedum genere creabant duo priusquam e narium ejicerentur. Nec tamen Viri Doctissimi Littrius (b), & Maloerius (c) qui eos viderunt, quidquam de cerebro suspicati sunt, sed a Sinu Frontali in quem exiguum ovulum virespirationis immisum esset, repetendos esse, non dubitarunt, haud secus atque Cl. Henckelius (d) cum vermiculos parvos duos, curculionum instar, eadem via prodeuntes, & favissimos capitis cruciatus solventes, in narium recessus attractos censuit ex floribus fortasse in quibus rudimenta eorum laterent, arctius ad nares appressis, al-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

taque, ut incaute sit, inspiratione, olfactatis. Et ante illum Gahrlepius (e) vermiculos, eodem cum levamine e narium ejectos, quoniam perfimiles vidit illorum qui ex muscis proveniunt, a musca matre deduxit. Recte omnes, quod neque ex putrescente materia, neque in cranio cavo genitos, sed ex ovibus minimis, aut rudimentis animalculorum, extrinsecus invecitis, procrevisse in narium recessibus, existimant. Illud inter duos Clarissimos Viros quos primo loco laudavimus, non satis convenit, cujus naturae, & qua ex parte remedia adhibenda sint, ut e narium educantur. Quam controversiam plane dirimere eo difficilius fortasse est, quod alias, ut vides, alio ex genere vermes sunt, ut iidem non semper rebus aut fugari, aut alluci posse videantur. Ut ut haec sunt; juvabit tamen per quae & quomodo plerique educi fuerint, ex medicis historis cognoscere: ad quas addes quae in Actis (f) extat laudatae Casareae Academiae, & quae in Commercio Litterario Norimbergensi (g), praecipue autem quae in Praelectionibus Viri Eximii Boerhaavii ad suas Rei Medicae Institutiones (h) ubi sanata ab se puellam memorat, cujus Pituitarii sinus vermibus omnes erant pleni. Quoniam tamen Frontales ut plurimum incolunt Sinus, quod prima ac praecipua molestissimi doloris sedes, cum sensu praesertim rodentis, seque moventis bestiolae saepe numero conjuncti, in alterutro Sinu regione indicat; idcirco Littrius, si nihil alia omnia auxilia prodesse, ad chirurgiam denique nec difficilem, nec periculosam in offe frontis deveniendum esse, censuit. Non dubito autem, quin eandem intellexerit, qua olim usum esse Casarem Magatum de Vallisnerio audivi, nempe terebrato usque ad Sinum offe, & verme quem inesse praedixerat, magna cum aditanti admiratione, educito, sicque dolore adversus quem irrita alia omnia fuerant, feliciter abactio. Quam si curationem, ut in Adversariis (i) sperabam, ex Auctoris inedito scripto Vallisnerius protulisset; illud fortasse inter cetera scitu non indignum novissem, an quae felicitas in dolore tollendo fuit, eadem in resecto Sinu claudendo esset consecuta. Quam difficile enim id perficiatur, animadvertit Corn. Celsus (k), & post eum Chirurgia Palfinio (l) laudati: difficultatis autem causas, & graves a Sinu haud occluso noxas idem Palfinius, & quem has Litteras recensens vidi, etiam Archiater Praestantissimus Nicolaus Rosenius (m) adnotantur: ex quibus habebis quae feligas, cum Verheyen (n) qui eundem ac Palfinius pharmacopolam designare videtur, conferenda, & ad ea quae super Celsi observatione illa protuli (o), adicienda. Ceterum si alia forte exempla quavis vermium intra cranium, ut aiebant, repertorum, aut e narium recessibus ejectorum, utrorumque invenies inter illa quae Daniel Clericus (p), nec sine interposito plerumque judicio, recensuit, secundorum autem inter ea quae ab Joanne Saltzmanno (q) commemorata sunt, aut proposita, qui neque eorum indicia, neque auxilia per quae sunt excussi, praetermisit.

10. Jam vero tres quoque meas tibi describam observationes in capite habitas dolore vexato aut ante cetera, aut maxima inter cetera incommoda. ANTE hac, certe vexari solitum erat in viro mendico, qui semper fatuus, novissime autem adeo stultus, ut quem petierat, panem abjiceret, in Nosocomium exceptus fuerat. Constatat dolori capitis fuisse obnoxium, tunc autem & ventris obstruccionibus laborare. MORTUI ex febre nescio qua accedente cadaver in hoc Anatomicum Theatrum A. 1728. illatum est, macilentum, nec in Ventre, & Thorace quidquam ostendens; si obstruccionem lienem excipias; quod praeter naturam se haberet. Sed circumsectum Cranium cum attolleretur, animadversum est, huic in latere frontis sinistro firmissime affixam esse Duram meningem, quae ibi ad modicum spatium, quasi ellypsis ambitu circumscriptum, non membraneam, sed median inter os & ligamentum naturam habebat. Cum Cerebellum molle & flaccidum esset, Medulla autem Oblongata parum firma; durum cerebrum, ut saepe in stultis solet, inveni; tamen Lateralibus ventriculis limpidi aqua, sed paucis, inesset, cum plexibus decoloribus, quorum posteriori parti vesiculae, nec tamen multae, infidebant, eadem aqua plene. Denique anteriori faciei glandulae Pinealis quidpiam adhærebat flavi, quod inter digitos compressum, quasi arenas intermixtas habere, sensi.

11. Horum alia alio attinent, ut nostrae quaedam postea declarabunt Epistolae (r). Illud unum, ut opinor, ad

A 4

ca-

(b) lib. 1. Sect. 11. Obs. 8. & seqq. (c) L. 1. S. 1. Obs. 46. (d) Method. Hist. Anat. Med. c. 1. & seqq. (e) Epist. Anat. 11. n. 7. (f) L. 5. Anat. Praelect. 3. (g) Act. Nat. Cur. T. 2. Obs. 31. (h) Epist. N. C. Cent. 3. Obs. 14. n. 3. (i) Ibid. n. 1. & 2. (k) A. 3. (l) Act. cit. T. 7. Obs. 74. (m) Epist. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 72. (n) Vid. Epist. 9. n. 15. 16. 19. (o) Ibid. n. 15. 16. 19. (p) Ibid. n. 15. 16. 19. (q) Ibid. n. 15. 16. 19. (r) Ibid. n. 15. 16. 19. (s) Ibid. n. 15. 16. 19. (t) Ibid. n. 15. 16. 19. (u) Ibid. n. 15. 16. 19. (v) Ibid. n. 15. 16. 19. (w) Ibid. n. 15. 16. 19. (x) Ibid. n. 15. 16. 19. (y) Ibid. n. 15. 16. 19. (z) Ibid. n. 15. 16. 19. (aa) Ibid. n. 15. 16. 19. (ab) Ibid. n. 15. 16. 19. (ac) Ibid. n. 15. 16. 19. (ad) Ibid. n. 15. 16. 19. (ae) Ibid. n. 15. 16. 19. (af) Ibid. n. 15. 16. 19. (ag) Ibid. n. 15. 16. 19. (ah) Ibid. n. 15. 16. 19. (ai) Ibid. n. 15. 16. 19. (aj) Ibid. n. 15. 16. 19. (ak) Ibid. n. 15. 16. 19. (al) Ibid. n. 15. 16. 19. (am) Ibid. n. 15. 16. 19. (an) Ibid. n. 15. 16. 19. (ao) Ibid. n. 15. 16. 19. (ap) Ibid. n. 15. 16. 19. (aq) Ibid. n. 15. 16. 19. (ar) Ibid. n. 15. 16. 19. (as) Ibid. n. 15. 16. 19. (at) Ibid. n. 15. 16. 19. (au) Ibid. n. 15. 16. 19. (av) Ibid. n. 15. 16. 19. (aw) Ibid. n. 15. 16. 19. (ax) Ibid. n. 15. 16. 19. (ay) Ibid. n. 15. 16. 19. (az) Ibid. n. 15. 16. 19. (ba) Ibid. n. 15. 16. 19. (bb) Ibid. n. 15. 16. 19. (bc) Ibid. n. 15. 16. 19. (bd) Ibid. n. 15. 16. 19. (be) Ibid. n. 15. 16. 19. (bf) Ibid. n. 15. 16. 19. (bg) Ibid. n. 15. 16. 19. (bh) Ibid. n. 15. 16. 19. (bi) Ibid. n. 15. 16. 19. (bj) Ibid. n. 15. 16. 19. (bk) Ibid. n. 15. 16. 19. (bl) Ibid. n. 15. 16. 19. (bm) Ibid. n. 15. 16. 19. (bn) Ibid. n. 15. 16. 19. (bo) Ibid. n. 15. 16. 19. (bp) Ibid. n. 15. 16. 19. (bq) Ibid. n. 15. 16. 19. (br) Ibid. n. 15. 16. 19. (bs) Ibid. n. 15. 16. 19. (bt) Ibid. n. 15. 16. 19. (bu) Ibid. n. 15. 16. 19. (bv) Ibid. n. 15. 16. 19. (bw) Ibid. n. 15. 16. 19. (bx) Ibid. n. 15. 16. 19. (by) Ibid. n. 15. 16. 19. (bz) Ibid. n. 15. 16. 19. (ca) Ibid. n. 15. 16. 19. (cb) Ibid. n. 15. 16. 19. (cc) Ibid. n. 15. 16. 19. (cd) Ibid. n. 15. 16. 19. (ce) Ibid. n. 15. 16. 19. (cf) Ibid. n. 15. 16. 19. (cg) Ibid. n. 15. 16. 19. (ch) Ibid. n. 15. 16. 19. (ci) Ibid. n. 15. 16. 19. (cj) Ibid. n. 15. 16. 19. (ck) Ibid. n. 15. 16. 19. (cl) Ibid. n. 15. 16. 19. (cm) Ibid. n. 15. 16. 19. (cn) Ibid. n. 15. 16. 19. (co) Ibid. n. 15. 16. 19. (cp) Ibid. n. 15. 16. 19. (cq) Ibid. n. 15. 16. 19. (cr) Ibid. n. 15. 16. 19. (cs) Ibid. n. 15. 16. 19. (ct) Ibid. n. 15. 16. 19. (cu) Ibid. n. 15. 16. 19. (cv) Ibid. n. 15. 16. 19. (cw) Ibid. n. 15. 16. 19. (cx) Ibid. n. 15. 16. 19. (cy) Ibid. n. 15. 16. 19. (cz) Ibid. n. 15. 16. 19. (da) Ibid. n. 15. 16. 19. (db) Ibid. n. 15. 16. 19. (dc) Ibid. n. 15. 16. 19. (dd) Ibid. n. 15. 16. 19. (de) Ibid. n. 15. 16. 19. (df) Ibid. n. 15. 16. 19. (dg) Ibid. n. 15. 16. 19. (dh) Ibid. n. 15. 16. 19. (di) Ibid. n. 15. 16. 19. (dj) Ibid. n. 15. 16. 19. (dk) Ibid. n. 15. 16. 19. (dl) Ibid. n. 15. 16. 19. (dm) Ibid. n. 15. 16. 19. (dn) Ibid. n. 15. 16. 19. (do) Ibid. n. 15. 16. 19. (dp) Ibid. n. 15. 16. 19. (dq) Ibid. n. 15. 16. 19. (dr) Ibid. n. 15. 16. 19. (ds) Ibid. n. 15. 16. 19. (dt) Ibid. n. 15. 16. 19. (du) Ibid. n. 15. 16. 19. (dv) Ibid. n. 15. 16. 19. (dw) Ibid. n. 15. 16. 19. (dx) Ibid. n. 15. 16. 19. (dy) Ibid. n. 15. 16. 19. (dz) Ibid. n. 15. 16. 19. (ea) Ibid. n. 15. 16. 19. (eb) Ibid. n. 15. 16. 19. (ec) Ibid. n. 15. 16. 19. (ed) Ibid. n. 15. 16. 19. (ee) Ibid. n. 15. 16. 19. (ef) Ibid. n. 15. 16. 19. (eg) Ibid. n. 15. 16. 19. (eh) Ibid. n. 15. 16. 19. (ei) Ibid. n. 15. 16. 19. (ej) Ibid. n. 15. 16. 19. (ek) Ibid. n. 15. 16. 19. (el) Ibid. n. 15. 16. 19. (em) Ibid. n. 15. 16. 19. (en) Ibid. n. 15. 16. 19. (eo) Ibid. n. 15. 16. 19. (ep) Ibid. n. 15. 16. 19. (eq) Ibid. n. 15. 16. 19. (er) Ibid. n. 15. 16. 19. (es) Ibid. n. 15. 16. 19. (et) Ibid. n. 15. 16. 19. (eu) Ibid. n. 15. 16. 19. (ev) Ibid. n. 15. 16. 19. (ew) Ibid. n. 15. 16. 19. (ex) Ibid. n. 15. 16. 19. (ey) Ibid. n. 15. 16. 19. (ez) Ibid. n. 15. 16. 19. (fa) Ibid. n. 15. 16. 19. (fb) Ibid. n. 15. 16. 19. (fc) Ibid. n. 15. 16. 19. (fd) Ibid. n. 15. 16. 19. (fe) Ibid. n. 15. 16. 19. (ff) Ibid. n. 15. 16. 19. (fg) Ibid. n. 15. 16. 19. (fh) Ibid. n. 15. 16. 19. (fi) Ibid. n. 15. 16. 19. (fj) Ibid. n. 15. 16. 19. (fk) Ibid. n. 15. 16. 19. (fl) Ibid. n. 15. 16. 19. (fm) Ibid. n. 15. 16. 19. (fn) Ibid. n. 15. 16. 19. (fo) Ibid. n. 15. 16. 19. (fp) Ibid. n. 15. 16. 19. (fq) Ibid. n. 15. 16. 19. (fr) Ibid. n. 15. 16. 19. (fs) Ibid. n. 15. 16. 19. (ft) Ibid. n. 15. 16. 19. (fu) Ibid. n. 15. 16. 19. (fv) Ibid. n. 15. 16. 19. (fw) Ibid. n. 15. 16. 19. (fx) Ibid. n. 15. 16. 19. (fy) Ibid. n. 15. 16. 19. (fz) Ibid. n. 15. 16. 19. (ga) Ibid. n. 15. 16. 19. (gb) Ibid. n. 15. 16. 19. (gc) Ibid. n. 15. 16. 19. (gd) Ibid. n. 15. 16. 19. (ge) Ibid. n. 15. 16. 19. (gf) Ibid. n. 15. 16. 19. (gh) Ibid. n. 15. 16. 19. (gi) Ibid. n. 15. 16. 19. (gj) Ibid. n. 15. 16. 19. (gk) Ibid. n. 15. 16. 19. (gl) Ibid. n. 15. 16. 19. (gm) Ibid. n. 15. 16. 19. (gn) Ibid. n. 15. 16. 19. (go) Ibid. n. 15. 16. 19. (gp) Ibid. n. 15. 16. 19. (gq) Ibid. n. 15. 16. 19. (gr) Ibid. n. 15. 16. 19. (gs) Ibid. n. 15. 16. 19. (gt) Ibid. n. 15. 16. 19. (gu) Ibid. n. 15. 16. 19. (gv) Ibid. n. 15. 16. 19. (gw) Ibid. n. 15. 16. 19. (gx) Ibid. n. 15. 16. 19. (gy) Ibid. n. 15. 16. 19. (gz) Ibid. n. 15. 16. 19. (ha) Ibid. n. 15. 16. 19. (hb) Ibid. n. 15. 16. 19. (hc) Ibid. n. 15. 16. 19. (hd) Ibid. n. 15. 16. 19. (he) Ibid. n. 15. 16. 19. (hf) Ibid. n. 15. 16. 19. (hg) Ibid. n. 15. 16. 19. (hi) Ibid. n. 15. 16. 19. (hj) Ibid. n. 15. 16. 19. (hk) Ibid. n. 15. 16. 19. (hl) Ibid. n. 15. 16. 19. (hm) Ibid. n. 15. 16. 19. (hn) Ibid. n. 15. 16. 19. (ho) Ibid. n. 15. 16. 19. (hp) Ibid. n. 15. 16. 19. (hq) Ibid. n. 15. 16. 19. (hr) Ibid. n. 15. 16. 19. (hs) Ibid. n. 15. 16. 19. (ht) Ibid. n. 15. 16. 19. (hu) Ibid. n. 15. 16. 19. (hv) Ibid. n. 15. 16. 19. (hw) Ibid. n. 15. 16. 19. (hx) Ibid. n. 15. 16. 19. (hy) Ibid. n. 15. 16. 19. (hz) Ibid. n. 15. 16. 19. (ia) Ibid. n. 15. 16. 19. (ib) Ibid. n. 15. 16. 19. (ic) Ibid. n. 15. 16. 19. (id) Ibid. n. 15. 16. 19. (ie) Ibid. n. 15. 16. 19. (if) Ibid. n. 15. 16. 19. (ig) Ibid. n. 15. 16. 19. (ih) Ibid. n. 15. 16. 19. (ii) Ibid. n. 15. 16. 19. (ij) Ibid. n. 15. 16. 19. (ik) Ibid. n. 15. 16. 19. (il) Ibid. n. 15. 16. 19. (im) Ibid. n. 15. 16. 19. (in) Ibid. n. 15. 16. 19. (io) Ibid. n. 15. 16. 19. (ip) Ibid. n. 15. 16. 19. (iq) Ibid. n. 15. 16. 19. (ir) Ibid. n. 15. 16. 19. (is) Ibid. n. 15. 16. 19. (it) Ibid. n. 15. 16. 19. (iu) Ibid. n. 15. 16. 19. (iv) Ibid. n. 15. 16. 19. (iw) Ibid. n. 15. 16. 19. (ix) Ibid. n. 15. 16. 19. (iy) Ibid. n. 15. 16. 19. (iz) Ibid. n. 15. 16. 19. (ja) Ibid. n. 15. 16. 19. (jb) Ibid. n. 15. 16. 19. (jc) Ibid. n. 15. 16. 19. (jd) Ibid. n. 15. 16. 19. (je) Ibid. n. 15. 16. 19. (jf) Ibid. n. 15. 16. 19. (jg) Ibid. n. 15. 16. 19. (jh) Ibid. n. 15. 16. 19. (ji) Ibid. n. 15. 16. 19. (jj) Ibid. n. 15. 16. 19. (jk) Ibid. n. 15. 16. 19. (jl) Ibid. n. 15. 16. 19. (jm) Ibid. n. 15. 16. 19. (jn) Ibid. n. 15. 16. 19. (jo) Ibid. n. 15. 16. 19. (jp) Ibid. n. 15. 16. 19. (jq) Ibid. n. 15. 16. 19. (jr) Ibid. n. 15. 16. 19. (js) Ibid. n. 15. 16. 19. (jt) Ibid. n. 15. 16. 19. (ju) Ibid. n. 15. 16. 19. (jv) Ibid. n. 15. 16. 19. (jw) Ibid. n. 15. 16. 19. (jx) Ibid. n. 15. 16. 19. (jy) Ibid. n. 15. 16. 19. (jz) Ibid. n. 15. 16. 19. (ka) Ibid. n. 15. 16. 19. (kb) Ibid. n. 15. 16. 19. (kc) Ibid. n. 15. 16. 19. (kd) Ibid. n. 15. 16. 19. (ke) Ibid. n. 15. 16. 19. (kf) Ibid. n. 15. 16. 19. (kg) Ibid. n. 15. 16. 19. (kh) Ibid. n. 15. 16. 19. (ki) Ibid. n. 15. 16. 19. (kj) Ibid. n. 15. 16. 19. (km) Ibid. n. 15. 16. 19. (kn) Ibid. n. 15. 16. 19. (ko) Ibid. n. 15. 16. 19. (kp) Ibid. n. 15. 16. 19. (kq) Ibid. n. 15. 16. 19. (kr) Ibid. n. 15. 16. 19. (ks) Ibid. n. 15. 16. 19. (kt) Ibid. n. 15. 16. 19. (ku) Ibid. n. 15. 16. 19. (kv) Ibid. n. 15. 16. 19. (kw) Ibid. n. 15. 16. 19. (kx) Ibid. n. 15. 16. 19. (ky) Ibid. n. 15. 16. 19. (kz) Ibid. n. 15. 16. 19. (la) Ibid. n. 15. 16. 19. (lb) Ibid. n. 15. 16. 19. (lc) Ibid. n. 15. 16. 19. (ld) Ibid. n. 15. 16. 19. (le) Ibid. n. 15. 16. 19. (lf) Ibid. n. 15. 16. 19. (lg) Ibid. n. 15. 16. 19. (lh) Ibid. n. 15. 16. 19. (li) Ibid. n. 15. 16. 19. (lj) Ibid. n. 15. 16. 19. (lk) Ibid. n. 15. 16. 19. (ll) Ibid. n. 15. 16. 19. (lm) Ibid. n. 15. 16. 19. (ln) Ibid. n. 15. 16. 19. (lo) Ibid. n. 15. 16. 19. (lp) Ibid. n. 15. 16. 19. (lq) Ibid. n. 15. 16. 19. (lr) Ibid. n. 15. 16. 19. (ls) Ibid. n. 15. 16. 19. (lt) Ibid. n.

capitis dolorem, quod in Crassa meninge compertum est. Quæcunque enim causa fuerit siue interna, siue externa; quanquam nullum huius vestigium animadverti; cur ea pars meningis in ossis pene modum indurisset; proclive est intelligere, quotiescumque sanguis aut copia, aut turgentia, aut accelerato per caput motu vim afferret valis, eam partem versus tendentibus, restitire illo obiecto impedimento sanguinem debuisset, & circumjectas valis fibras meningis distendere. Neque aliam ad causam referri videbis in Sepulchreto (f) quod cephalalgie miserime illi essent obnoxii, in quibus utraque meninx per aliquod spatium, sæpe duos digitos latum ita coaluerant inter se, ut vasorum oscula penitus obserarentur. Veri quoque simile est, ejusmodi obstacula, quatenus se aut sanguini, aut aliis pariter opponunt fucis per meninges jugiter transeuntibus, occasionem interdum præbere doloribus per circuitus recurrentibus, toties videlicet, quoties tanta portio hæsit succorum, ut copia distendere, aut tandiu, ut vitio sa ob moram facta irritare meninges possit, quarum fibræ propterea contrahentibus postquam prima illa portio vi in angustiores laterales canaliculos contrusa est, nova succedat quæ ad eundem modum hæreat & expellatur, & post hanc alia; neque finis antea fiat quam laterales illi canaliculi sic denique sæpius iteratis impulsibus pateant, ut nihil jam hæreat. Sed aut funestum denique prænunciant exitum (g), aut difficilem non raro curationem habent ejusmodi dolores, eoque magis, quo constantius eadem recurrunt hora; an quod ita significetur, laterales canaliculos valentius resistere impulsui dilatanti? Memini me adolescentem in Patria medicinam facere æquali meo Laurentio Bagatrinio externa quidem, sed acerbissima, hemiplegia haud ita pridem correpto, quæ mane quotidie eadem hora, ut Itali numeramus, duodecima revertebatur. Quidquid agerem, aut nihil, aut eo dumtaxat conducebat, ut brevior, leviorque cruciatus fieret; nam illa ipsa hora radibat tamen: quin si quid erroris forte accideret, vel pristina vehementia. Frustra adhibitis omnibus complures jam dies auxilium cæteris, non prius vici, quam tenui lignorum decocto modice agitatis, impulsisque circumventibus fucis, sudores movissem, id quod Ballonio (u) quoque feliciter cessasse legeram in hemiplegiis intolerabilibus, & quotidie mane certa hora recurrentibus. Omnino erat in eo Juvene aliquid hereditarii. Nam & parens, septuaginta annis major, tanto idque paulo antea, capitis dolore prehensa fuerat, ut videndi altero oculo facultate amissa, magnis nihilominus per eos dies redeuntibus subinde doloribus conficiaretur. Sed cum hi tamen neque ex eodem semper loco inciperent, sed modo ex vertice, modo ex interiore naso, ut calidum lac naribus attrahere prodesset, neque reverterent eadem hora, aliquanto facilius mihi fuit hujus, quam filii, dolorem tollere: quo facto, vivendi etiam vis paulatim restituta est. Juvebat inter cætera sanguis ex brachio, non tam qui, me imperante, missus est, quam is qui, laxata fascia inter dormiendum, non paulo majori copia effluxit; ut feliciter vel in femina id ætatis idem propemodum acciderit, quod in sexagenaria observavit polia Vallisnerius (x). Sed ad dissectiones redeamus.

12. ADOLESCENTULA, Epileptica filia, pauperis uxor, cum Februarii mense ex itinere vehementer incaluisse, magno capitis dolore, & acuta febre correpta est. His, sine delirio, sæpius taciturna, intra triduum, aut quadriduum perempta est. Cum lactaret, atque in mentris tamen esset, tandiu distulerant venæ sectionem, ut denique cum gravius se haberent, arteriarum tamen pulsus, viribusque constantibus, sanguinis, qui mox impense concrevit, selibram & pede mississent, fortuito acciderit ut protinus moreretur. CAPUT in Theatrum, ut ejus anni 1738. Anatomem abfolverem; non cætera quoque, ut cupiebam; allatum est. Calvaria interior facies ex subrubro fusca; exterior autem facies meningis Tenuis qua supernam operiebat cerebri partem, materia quadam erat oblita, non multa quidem, sed æqualiter ubique ducta subflava, crassiuscula, eaque omnino specie, ut quamvis inodora esset, pus tamen & nobis, & iis qui aderant, Medicis, & Chirurgis esse videretur. Verum neque in meningibus, neque in cerebro, quod decolor fuit, ullum usquam vitium, ullumve locum unde ea prodiret materia potuimus invenire.

13. Si pus fuit; an ex alia aliqua corporis fede per sanguifera vasa hauritum, & in illam translatum dicemus

secundum ea quæ de quodam capitis dolore in Sepulchreto (y) indicantur? Sane hanc etiam ob causam ægrius ferrem, non fuisse reliqui corporis, in quo id quærerem, copiam factam; nisi rerum esset dispar ratio, aliæque mihi notæ essent historiae, in quibus velut in ea Valsalvæ, quæ superius (z) prolata est, sanies nusquam fuit, quam ad cerebrum inventa quod & ipsum alioqui esset sanum. Num igitur ex meningum visum effugientibus foraminulis, unde humor secundum naturam & paucus, & limpidus is quo ipse madent, exire solet, illa puriformis materia, ut ex Recti intestini, & vesicæ glandulis in testefimo, & dysuria sæpe accidit, vi morbi expressa sit? Certe enim morbi expertes fuisse meninges, neque ille tantus capitis dolor credere nos sinat, neque is qui in calvaria facie eas contingente erat color.

14. ALTERIUS mulieris, ob eum colorem, venit in mentem, cujus dissecui caput ineunte anno 1717. Affecta primum Venerea lue, hinc febre cum atrocibus capitis doloribus, & delirio correpta, ex his in Nosocomio Patavino decesserat. HUIUS quoque exsectum cranium alicubi apparuit ex rubro nigricans. Dura autem meningis ea pars, quæ supernæ medie regioni Sinus Lateralis dexterior proxima erat, multo crassior facta, cum altera meninge, atque adeo cum cerebri substantia omnino coaluerat, erantque hæc tria eo in loco semiputrida, & lurido quodam colore, ex subflavo cinereo, in corticali præsertim cerebri portione, deturpata. Quin etiam extima subiecti cerebelli substantia, quanquam ad minorem tractum, ad duos videlicet transversos digitos, cum meninge utraque adeo coaluerat, ut cum e Dura cavo cerebellum extraherem, hujus ibi substantia, Dura meningi adhærens relicta sit. Porro cerebri vasa per Tenuem meningem repentina, æquo latiore conspicebantur, nigroque sanguine distenta, qualis & in Dura Sinibus fuit. Per medullarem autem cerebri substantiam afflatum dissectam crebra passim, & evidentiora quam soleant, sanguifera vasa se ostendebant. Laterales ventriculi aqua plenissimi subfusca, quo colore & eorum facies infecta erat. Denique Pinealis glandula firmior, & major, & albidior quoddam quasi loculo intus habere visa est. Sed nec illud reticemus, cum rara observatione quæ in Commentariis extat Petropolitani Imper. Academiæ (a) conjungendum, quod ab ortu, aut certe a prima infantia hujus mulieris cranio peculiare fuit, ut latus posterius dexterum magis curvaret extrorsum, quam sinistrum: quam obrem & ejus cavum, & comprehensum cerebri hemisphaerium erat ibi evidenter amplius, quam a sinistris: id quod in altera etiam muliere (b) occurrit mihi, visumque est eo dignius adnotatione, quod tota obliquata cranii cavea tempus dexterum magis excavatum, sinistro contractiori, & vicissim occipitis latus dexterum contractius, sinistro magis excavato respondebat. Sed etsi in ea quoque femina Laterales cerebri ventriculi proflus pleni fuerant aqua turbida; historia tamen non huc pertinet, ideoque alibi (c) perscribetur.

15. Neque enim scio, an illa femina doloribus capitis esset obnoxia, ut neque an ea cujus modo tota historia descripta est, antequam febre afficeretur; cum probe aliquoquin sciam, figuram capitis vitiosam magnum ad diuturnos dolores inferendos conferre consensu momentum; quæ verba in Sepulchreto quoque (d) referuntur, omisso, ob incuriam, Auctoris nomine, Rolfinii videlicet (e). Sed ad descriptam historiam ut redeam, si mulier illa, atque illa item de qua supra (f) diximus, adolescentula viri fuissent in fugando herbe nicotianæ fumo penae assidue occupati, fuscus ille, aut nigricans in utriusque cranii interna facie animadversus color, quibusdam facile visus esset præsertim olim, ab ejus fumii fuligine repetendus: neque enim qui repeterent defuere, ut in superioribus (g) est indicatum. Nos cum rubedo aliqua ei coloris admisceretur, quin ab resistente sanguine esset, non dubitavimus. Nam etsi mulier lue venerea laborabat, nusquam tamen ulla fuit in cranio caries, quam aliquem fortasse ob atroces illos dolores potuisset suspicari, licet nullum siue tumore, siue colore extima capitis facies præberet indicium, ex aliis & præsertim ex illa in scorto pulcherrimo observatione planum est quam A. 1704. Bononiæ mihi narrare memini Novesium, qui & scriptis mandavit (h) postea. Satis tum ad moram sanguinis per tenuissima passim vascula, ut alibi ostenditur, ex calvaria intima lamina in Dura meningis vasa redire soliti, tum ad dolores illos probe intelligendos, satis, inquam, causæ est in descripta me-

meningis illius crassitudine, & cum altera coalitu, vel secundum ea quæ paulo superius (i) proposita sunt.

16. Atque ut pleniùs intelligas, quam possint ejusmodi coalitus, obicem sanguini ponendo, inducere capitis dolores; fac cogites, ex vasis sanguiferis cum alia sint venæ, alia arteriæ, sanguinem qui per has fertur, ubi ad obstaculum ventum est quo ejus transitus tardior sit, non distendendo solum, sed percutiendo quoque, nocere. Scilicet quot sunt arteriarum pulsationes, tot ictibus, hisque eo majoribus, quo difficius est transitus, meninges percussit. Sic Brunnerus (k) immanes capitis cruciatus in viro cujus Dura meninx verrucis pisi magnitudine plurimis hic illic, sed præsertim circa arteriarum ramificationes, obidebatur, a singulis arteriolarum vibrationibus deduxit; quanquam distentionis tantum vim, non etiam percussione, speculavit. Cæterum non modo coalitus, angustiora quæ per ipsos transeunt, vasa efficiendo, sed & quidquid, siue pungendo, convellendoque, siue comprimendo præstare idem potest, capitis dolores creabit. Pungendo creabat offesa illa acuta portio, inter meninges sita, de qua leges Observationem III. An. VII. Dec. III. Ephemer. Cæsaræ Nat. Cur. Academiæ. Comprimito autem, exotofis cranii interior tum quæ Observatione describitur CCLIII. in Dec. eadem An. X. sanguine propterea quoque in meningibus adeo remorato, ut fere essent digitum transversum crassæ, & luxuriantis carnis referent speciem, tum quæ Gent. VI. Observatione XXI. adjectæque ad hanc Scholio non una propositur, præsertim vero quæ Observatione extat XCIX. Volum. II. Aëtorum ejusdem Academiæ: cujus ex minus antiquis libris plura tibi exempla de industria colligo, cum plurima videam ex iis libris, quos ante alteram Sepulchreti editionem vulgaverat, in hoc olim, & merito quidem, esse relata.

17. Nec defuit tamen quæ aliunde accepta, eodem adjiciantur: cujusmodi sunt duo quæ proferam haud inele-

gantia, & ad propositam mulieris dissectionem attinentia. Ostendunt enim æquo majorem sanguinis copiam vasa quæ intra cranium sunt, distendentem, capitis dolores facere. Exemplum alterum Cowperi est in anglica Anatomie humani corporis, aut si forte hac cares, in Actis Erudit. Lipsi. (l) Alterum in Commercio Litterario (m) leges. Primum in eo qui ab ineunte ætate dolori, de quo loquimur, vehementi obnoxius vixerat, Dura meningis vasa adeo lata fuisset, monstrat, ut calami æquarent crassitudinem. Quod ne putes, instante demum novissimo morbo, id est apoplexia, esse factum, sed ut quam antiquum fuerit, scias; illorum vestigia vasorum in calvaria interiore facie, tam profunda, atque ampla erant, ut ei vasorum crassitudini responderent: poteris autem observationi huic satis similem Bajerii observationem (n) adjungere. Exemplum secundum exhibet feminam, a prima adolescentia manibus pariter capitis doloribus excruciatam, iisque eo gravioribus, quo magis augebatur sanguinis aut copia, aut exaltatio. Scilicet ren dexter non suo loco positus, sic arteriam Magnam, & venam Cavam ad imas lumborum vertebrae apprimiebat, ut quæ hac venæ excipiebat sanguinem Iliacæ sinistræ, varix ortus esset, cujus diameter duplo propemodum Cavæ diametrum superabat, indicio manifestissimo, tanto plus sanguinis ad superiora, ipsumque caput ferri debuisset, quanto minus poterat ad inferiora. Exempla autem hæc duo probe intelligis eo spectare, ut a copia quoque sanguinis quæ Tenuis meningis vasa, & cerebri vascula sic distenta vidi, ut latiora essent, repeti possint acerbissimi dolores quibus mulier afficiebatur.

18. Cætera quæ in historia scripti, partim supra (o) ut quæ ad aquam in ventriculis attinent, declarata sunt; partim alibi declarabuntur. Est enim, ut initio dixi, fere cum aliis complicatus malis capitis dolor. De quo hæc in præsentia habui quæ scriberem, eadem ratione perreiturus ad alia, si hæc prima non displicuerint. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA II.

Sermo primum fit de Apoplexia in universum, tum de ea quæ est a sanguine.

Quas nuper de capitis dolore ad te misimus, gratas fuisse Litteras, scribis: sed tanto gratiores futuras quas de Apoplexia expectas, & de cæteris deiniceps morbis, quanto horum quique gravior est, & periculatior. Simul queris, an Apoplexia revera hoc faciat crebrior sit, quando Medicis Eruditissimos in diversa vides esse opinionem, & quod mirum videatur, ad eundem ab utroque Auctorem provocari, Cornelium Celsum.

2. Ut hinc incipiam; negari non potest, apud Celsum (a) hæc legi: *Attonitus quoque raro videmus, quorum corpus, & mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo, hunc ἀπὸ πνεύματος Græci appellant.* Sed neque inficia iri potest, vix perbrevis attonitorum curatione propolita, hæc subijci (b): *Fit resolutio nervorum frequens ubique morbus est. Sed interdum tota corpora, interdum partes infestant. Veteres auctores illud ἀπὸ πνεύματος; hoc πνεύματος nominant: nunc utrumque πνεύματος appellari video.* Ne autem credas, apoplexiam hanc quam frequentem ubique fuisse dicit, & paralytism tum vocari solitam, paralytism potius fuisse totius corporis, quam veram apoplexiam; attendas oportet, non modo corpus universum resolutum, ut paralytism (c) dici possit, verum etiam mentis usum intercepisse; in ejus enim curatione mox a Celfo (d) pronuntiatur, post sanguinis missionem, si non tedit & motus, & mens, nihil spei superesse; ne illud quoque addam, sæpe paralytism (e) succedere apoplexia, ut si illa frequens erat, hæc quoque non rara fuerit, necesse sit. Quid ergo erat, inquit, illa primo loco proposita a Celfo apoplexia? in qua & corpus, & mentem stupere, ait, sed raro videri consuevisse. Nisi Mercurialis meus (f) Virique alii ante, & post ipsum Eruditissimam veram esse apoplexiam censuissent, quam ibi Celsus morbum attonitum nominavit, quanquam attonitus, ut Rubeus (g) animadvertit, homines dixit, non morbum) ausus fortasse jam pridem effem de voce illa ἀπὸ πνεύματος integra, an mendosa sit, dubitare. Interdum enim cum ultimas in Celsum Epistolas scriberem, suspicatus sum,

morbum alium aliquem ibi indicatum ab eo esse, ut puta cataleptism, aut hujus similem, nempe quem raro videamus, in quo & corpus, & mens stupeat, & qui fiat interdum ictu fulminis, unde etiam proprie attoniti dicti sunt (h). Et sperabam quidem, suspensionem meam confirmari, & rationem aliquam emendationis ex Cælio Aureliano hauriri posse, qui fufius quam Veterum, qui superant, quisquam, de Catalepti verba faciens (i), docuit, qui primi olim ab aliis morbis hunc separaverunt, & id nominis imposuerunt, & quo quisque modo curaverint. Sed angustis temporis exclusus, & inconstantia quadam, librariis forsitan imputanda, tardatus, cum Asclepiadem cataleptism appellavisse, mox autem novum non dedisse nomen, legamus, sed ejus scilicet attonitum vocavisse; longioris operæ esse credidi rem discutere, nec Celsi curationem volui cum Themisonis, qui nuper vixerat, curatione comparare. Quæ tu facias censeo, non tam mea suspitione adductas, quam Summi Viri opinionem permotus Gerardi Swietenii, Cæsariorum Archiatrorum Comitissimissimi. Cujus Commentariorum (k) Volumen III. mihi, hanc Epistolam relegenti, benigne missum cum versarem, gavisus sum, eandem utriusque nostrum conjecturam fuisse. Quam nisi sequaris; aliquam nobis excogitabis rationem, qua unum eundemque morbum & raro videri, & frequentem ubique esse, intelligamus.

3. Sed & ante Celsum, & post Celsum frequentem fuisse apoplexiam, cum Hippocrates indicavit, tum alii confirmarunt morborum Observatores: ille quidem; nam si raro accidisset, non inter morbos numerasset qui in plurimarum multitudine (l) & qui item hyeme (m) magna ex parte fieri solent; hi vero; nam hæc ejus dogmata memorantes, non modo in dubium non vocarunt, sed & suis observationibus comprobant. Sic Hollerius (n) complures recensuit apoplecticos in frigida & austriana aeris constitutione a se visos. Sic; ne longior sim; Forestus (o) suas produciens observationes, tota, inquit, celi constitutio tunc pluviosa,

(f) Sect. hæc 1. Obf. 12. (g) Vid. Eph. N. C. Cent. 3. Obf. 14. n. 1. & 3. & Dec. 3. A. 7. Append. 74. Obf. 72. (h) Epidem. lib. 2. Conf. Hyem. A. 1795. (i) Eph. N. C. Cent. 3. Obf. 72. (j) Sect. hæc 1. Obf. 20. (k) n. 21. (l) Tom. 7. p. 221. & seq. (m) Vid. ut in aliis quoque, Eph. 62. n. 15. (n) Eph. XII. n. 2. (o) Sect. hæc 1. sub Obf. 48. (p) Ord. & Meth. cognosc. dolorem. Cap. 4. §. 3. art. 2. p. 2. §. 24. (q) n. 12. (r) n. 8. (s) Lettref. 1. 6.

(1) n. 12. (2) Eph. N. C. Cent. 1. Obf. 69. (3) A. 1699. M. Feb. ad Tab. 91. (4) A. 1744. Hebd. 43. l. (5) Art. N. C. T. 3. Obf. 121. (6) n. 3. (7) De Medicina I. p. 2. 26. (8) Initio seq. c. 27. (9) Vid. Galen. ad Corruptum Deft. Med. 70. l. (10) cit. cap. 27. (11) Apud Gottzum loc. cit. (12) Presect. Falav. l. 1. c. 19. (13) Annot. in cit. Celsi c. 26. (14) Servius ad v. 174. l. 3. Æneid. (15) Acut. Mor. l. 2. c. 10. 11. 12. & Chronie. l. 2. c. 5. (16) In Boerh. Aphor. §. 1007. (17) Sect. 3. Aph. 16. (18) Ibid. Aph. 23. (19) De Morb. l. 1. c. 6. 7. In Schol. (20) Obferv. Medic. l. 10. Obf. 70.

et austruina erat, et ita ab initio Decembris ad 18. diem, plurimi apoplectici, et convulsi interierunt: quin etiam in universum tradidit, suis quidem, Batavis regionibus frigidis et humidis non raram, imo frequentissimam esse apoplexiam; frequentem quoque in locis frigidis ob situm terre, ut Florentia, et Luca, et Bononia, ubi erat ipse studiorum causa commoratus, vel ob regionis naturam, ut Germanis, et Britannis. Hi vero duo Medici centum quinquaginta annis circiter, ante huius initium seculi hæc adnotaverant; aut si Forestus paulo tardius; non tardius certe Jacchinus (p) unde pleraque istorum verborum, dissimulato auctoris nomine, descripsit Forestus.

4. Noli autem credere, hæc a me dici, ut inficer quod probe memini, circa huius seculi initia frequentes adeo factas esse mortes repentinas, ut vel novitate percussus populus terreretur. Sed hoc dico: quod nostris accidit temporibus, idem aliis quoque accidisse modo post breviora, modo post longiora intervalla, ut tempestatum natura tulit, non earum tantum quæ exempli causa memorata sunt, sed et aliarum, ut suo declarabitur loco (g), idque magis, minusve pro regionum situ, et constitutione, et victus consuetudine magis, minusve cum tempestatibus consentiente. Quin fuit aliquando cum inter cæteros pestilentes morbos, noxium fortasse circumjectorum locorum aerem, certe autem vitæ mutationem ex laboriosa in desidem & voluptariam confectus, apoplexia morbus acerrimus sæviret, quemadmodum ex Agathia (r) cognoscet. Qui alteram quoque seculo eodem sexto pestilentiam describens (s), cum alia memorat mortis genera, tum interisse, ait, *repentina morte quam multos tantquam apoplexia gravi morbo correptos*. Deinde hoc adde, non omnes circa nostri initium seculi repentinas mortes ab apoplexia fuisse, sed plures etiam a syncope, quasdam a suffocatione. Novissime (id quod pariter per dissectiones animadversum, recreavit populi animos ab incognita quæ lateret in aere, communi quadam causa tantam subitarum mortium frequentiam facile repetentis) novissime, inquam, hoc ajo: qui apoplexia vel eodem mense, atque adeo die plures interierunt, non omnes eandem in cerebro noxam, sed alios longe aliam, & ab alia causa profectam, nec semper recenti, sed antiqua interdum, ostendisse; quod & prægressa incommoda significaverant.

5. Etsi enim apoplexiæ cuiusque causa illa proxima & quæ morbum continet, una esse videtur, id est intimum qui in cerebro fuit motuum, cum videlicet movemus, sentimus, cogitamus, subita immunitio, tanta interdum, ut proxime ad cessationem accedat, aut in cessationem continuo transeat; eam tamen immunitio nem multa sunt & variaz quæ inducant, causæ, harumque ipsarum alia sensus omnino fugiunt, alia sub hos cadunt. Quarum illas, ubi res nonnunquam coegerit, ibi conjicere, quoad ejus licebit, conabimur. De his autem, quæ manifestæ occurrere nobis intra cranium solent, dabimus operam ut dilucide ac partite scribamur.

6. Hæc plerumque aut in sanguine, aut in fero consistunt, nonnunquam & in aliis. Sed nos rariore causas in novissimum rejicientes locum, frequentiores illas duas primum persequemur. Eæ, quippe sapient animadversæ, celebrem illam apoplexiæ divisionem pepererunt in Sanguineam, & Serosam, quam qui divisionem improbarunt; id eo fecisse partim credo, quod tunc continentem causam magis, quam efficientes, & ab his profectam in prædicendo, medendoque utilitatem, spectarent; partim quod feri effusionem pro effectu haberent, non pro causa, quæ de re alibi (t) & vidi, & video; partim etiam quod ut cætera Majorum dogmata, ita hoc quoque abjiceret studeant, olim adeo inculcatum, ut vulgo vix aliunde quam a fero crassiore ventriculo cerebri impediante, esse apoplexia videretur. Sed nimirum sæpe veteris doctrinæ fastidio ultra æquum homines progressi sunt.

7. Nec vero etsi medentium plerique sic crederent, fugiebat tamen doctiores, apoplexiam etiam a sanguine Medicinæ parentes agnovisse. Hippocratis, Galeni que locos non produco; habes enim in Sepulchreto (u), ut verba quoque Turrisiani (x) qui seculo XIV. illorum aliquem locorum probabat. Itolorum præcipue alii seculo XV. & XVI. idem facere perrexerunt, in quibus Jo. Matthæus de Gradi (y), Jacobus Berengarius (z), Leonardus Jacchinus (a), sed præsertim Petrus Salius vicinus meus (b) toto illo peculiari capite, quod de Apoplexia a sanguine inscripsit. Quorum etsi alii aliter rem intelligebant; ne-

mo tamen præter Salius fortasse, qui id ipsum raro, ea credidit ratione fieri quæ ut sæpe nos videre soliti sumus, ita Avicenna (c) olim docuerat, cum videlicet causam secundi, & frequentioris quidem generis ejus apoplexiæ quæ sit a repletione, esse censuit aut humorem sanguineum effusum ad ventriculos cerebri subito, aut humorem phlegmaticum, & hunc esse secundum plurimum. Sed paulo ante, quam Salius scriberet, Italus alter Leonardus Bottallus, ex Gallis autem Ludovicus Duretus, quamquam serius huius liber vulgatus est, effusum sanguinem conspexerant in eos apoplecticorum ventriculos, quemadmodum verba utriusque, in Sepulchreto (d) quoque relata, præclare ostendunt; ut permirum sit, eruditissimum aliquem Medicum Casparum Hoffmannum (e) quævisse, quis ventriculos sanguine oppletos in apoplexia vidit unquam? Porro a sanguine, etiam in ventriculos, aut alio intra cranium, non effuso, aut certe ab alia causa quam a frigido humore, tam crebro apoplexiam accidere censuit Prosper Martianus (f), ut affirmare non dubitaverit, ex tribus apoplexiæ speciebus unicam tantum, & de raro contingentem in frigidis succos Hippocratis consilio referendam esse. Huc fi addideris, Varolium (g) Mercuriali rescribentem, provocasse ad dissectiones eorum, qui apoplectici moriuntur, & his fretum, sic locutum fuisse: *in eorum ventriculis cerebri (hoc quæso mihi credas) non reperitur major excrementorum copia, quam communiter in omnibus aliis reperiri solet; hoc inquam, si addideris, plane intelliges, non modo ante recentiora tempora non defuisse qui apoplexiam a sanguine agnoscerent, sed & nonnullos fuisse qui apoplexiam ab effuso in ventriculos seroso excremento perraro, ne dicam nunquam, fieri docerent*.

8. Attamen alias a sanguine, alias a fero esse hunc morbum repetendum, præter illas tot observationes quas in Sepulchreto collectas habes, confirmabunt alia bene multæ post ejus alteram editionem vulgate, quarum nos aliquas, ut res feret, postea memorabimus, hic illis tantum indicatis, quas litteris consignaverat eodem ac Duretus, & Bottallus tempore, eademque in Gallia Italus, ut videtur, Medicus non vulgaris, & sane dignus, cujus & reliqua in lucem proferat Doctissimus Targionius, a quo (h) hæc excerpta habemus. „In Damicella de Mauvoy, fin, quæ obiit a partu Epileptica una & Apoplectica, „secta observavi totum ventriculum sinistram cerebri „fuisse plenum aquoso sanguine, seroso, putri, ac prævi coloris, & venas Plexus retiformis una cum arteriis fuisse tumidas, quæsi infusatas, subnigras: ut etiam in D. de Boyssy magno Franciæ Scutifero, totus ventriculus dexter erat irriguus sanguine. Ideo iure Lampridius de Severo Cæsare, obiit istum sanguinis, quem Apoplexiam vocant; plerisque enim Apoplecticorum sectis extravasationem sanguinis in ventriculo vidimus. „Nec displicet quod, cum sibi scriberet, fortuito, ut fit, memoria lapsus, pro Lucio Vero Severum, Lampridium autem pro sexto Aurelio Victore posuerit, cujus de Vero hæc in Epitome verba sunt, (i) „obiisse videlicet istum sanguinis, quem morbum Græci ἀπὸ τοῦ αἵματος vocant: unde sanguineam apoplexiam intelliges etiam seculo quarto fuisse notam: aut si forte cum iis facis qui Epitomen illam incerti Auctoris esse putant; Eutropii Historiam (k) inspicere quarto seculo & prius quam illa Epitome, scriptam, obiisse Verum leges subito sanguine istum casu morbi quem Græci ἀπὸ τοῦ αἵματος vocant. Et sane haud aliam, quam sanguineam fuisse Veri apoplexiam illa indicant quæ de ejus vita, morbo, curatione, & obitu seculo jam tertio ediderat Julius Capitolinus (l), convivia, & calices ejus describens, tradensque, non longe ab Alimo subito in vehiculo morbo quem apoplexin vocant, correptum, depositum e vehiculo, detracto sanguine Alimum perductum, cum triduo mutus vixisset, apud Alimum pervisse. Quem ad locum Capitolini non omittendum est quod Egnatius (m) paulo supra ubi idem Historicus eam Veri apoplexiam memoraverat, sic adnotavit, ut quam frequens seculo XVI. is morbus esset, magis magisque intelligeremus: apoplexi, inquit, frequentissimo jam ac pervulgato ob immoderatum vini, venerisque usum morbo per bosca annos quibus ista commentabamur. Sed illic revertor, ut serosas quoque esse apoplexias ex ejusdem Observatoris scriptis comprobem, qui in plerisque apoplecticis effusum in cerebri ventriculum sanguinem se vidisse, docuit. Inter illa quæ supra descripsimus verba, hæc interjecit: *in aliis vidi aqua plenum limpidissima, extinctis*

Apo-

Apoplexia cum tamen vacuus esse deberet omnimodo. Jam vero utrumque iis pariter Observationibus planissime confirmatum videbis quæ ex Valsalvæ schedis primum, tum ex nostris quoque proferentur. Nec tamen quod in Sepulchreto promissæ factum vides, hic illas producemus in quibus capitis vulnera istulve apoplexia consecuta est; sed in suum differemus locum; editas autem antea ab utroque nostrum, dumtaxat indicabimus. Quibus etiam omisiss, hæc tamen longissimæ essent Litteræ, nisi quæ dissectiones spectant ad sanguineam apoplexiam, eas tantummodo, neque omnes, in præsentia proponeremus, rejicientes in Epistolas proximas, tum earum reliquas, tum quæ attinent ad serosam.

9. Ut a Viro Amplissimo incipiamus, cujus propterea historia est a Valsalva diligentius descripta; ANTONIUS FRANCISCUS SANVITALIS, Cardinalis S. R. E. statura mediocri, aut paulo hac majori, corpore caroso, colore rubicundo, itudis, & gravibus occupationibus deditus, arthritidi obnoxius, aliquot ante annis cœperat inani quodam faucium ad excreandum irritamento, & convulsivis etiam moribus in facie, & manibus per intervalla tentari. Denique cum annum ageret quinquagesimum quintum, & regimen duos jam menses incoleret montosam, austroque sæpius perlatam, cujus alias regionis cælum valde sibi adversum expertus fuerat, accessissent autem animi sollicitudines & curæ, & hyemale solstitium A. 1714. appropinquaret; in affectum incidit vertiginosum: a quo tametsi liberatus est; non mediocrem tamen molestiam, & ad somnum proclivitatem ostendebat. Intra vicissim circiter diem rediit affectus vertiginosus, vomitumque fecum adduxit. Brevis spatio uterque primum, deinde etiam vehemens, qui iis succederat, dolor capitis sedatus est. Verum postmodum eadem qua vertigines ingruerant hora, omni propemodum amissa sentiendi, & movendi facultate in sinistra parte corporis, quasi somno profundius sopitus jacet. Naturalis tamen est respiratio; pulsus autem frequens, magnus, vehemens: & quamquam sinistra artus in cassum irritantur; iisdem tamen irritamentis ad plantam pedis dexteri, & iis quæ solent, ad nares adhibitis, leviter excitatur, ut quædam nutibus, nonnulla etiam verbis opportune significet. Habent autem hæc irritamenta feliciorum successum præsertim post sanguinis missiones: præcipue vero sexto ab apoplexia die cum sexta esset, imperante Valsalva, vena Jugularis dextera; horis circiter post quatuor, expergesti interni sensus, & loquela ad horam unam, eoque amplius restituta est. Eademque excitatio, sed manifestior, & longius protracta, eadem quasi hora habita est nocte insequenti. Verum excitatio hæc novissima fuit: inde enim æger sensim declinans, & convulsivis motibus per intervalla correptus dextera in parte, præsertim in pede ac manu, & in tota præterea facie, in primisque ad oculos, in ipsoque etiam fortasse corde; nam pulsus sæpe eodem tempore omnino deficiebat; his tandem circa initium diei decimi redeuntibus, vivere desit.

IN VENTRE, & Thorace inventa sunt omnia secundum naturam constituta. Cerebrum vero flaccidius fuit: in sinistro quidem ventriculo non multum feri; at in dextero uncias duas habuit, & hoc amplius, sanguinis coagulati. Laceratus autem hic erat plexus Choroides, & ventriculi parietes in ipso latere externo posteriora versus, ad profundi ulceris similitudinem erant corrosi.

10. Plura in Amplissimo hoc Viro convenerunt quæ ad apoplexiam disponent, studia, graves occupationes, curæ, arthritis ipsa, quæ sæpe calculosam, alias apoplecticam quoque post se trahit affectionem. Leges inter cæteras Viri Principis, itemque Comitum, utriusque podagrici, utriusque apoplectici historiam (n), & præter cystitis calculos in utroque, alterius Laterales cerebri ventriculos fero, alterius, qui huc potissimum attinet, crasso effuso scatentes animadvertit. Cardinalis apoplexiam prænuñciavit plura ex signis illis communibus quæ collegit Cælius Aurelianus (o) olim quidem convulsivi manuum, faciei, & faucium etiam, ut ego opinor, motus: proxime autem iteratæ vertigines, quas proclivitas ad somnum, molestia, vehemensque capitis dolor consequentur: quæ ita instantem indicant, ut novissimæ vertigines pro leviori quodam apoplectico paroxysmo quadantenus haberi possint, quippe quem gravior postmodum excepit eadem hora. A sanguine hunc esse, poterat illius copia significare, rubicundo colore ostensa, & rarefactio ventis australibus inducta, valis ab ætate ipsa jam rigescentibus, mox a bruma arctatis, & ob utramque hanc causam disruptioni facile obnoxius. Nec tamen fortis initio, & progressu fuit apoplexia, ut respiratio communistravit,

& sentiendi movendique facultas ne in sinistro quidem corporis latere omnino sublata, & semel, iterum, sæpius cum internis sensibus restituta loquela, donec laceratione in cerebro aucta, & sanguine magis effuso, lethalis apoplexia facta est. Nec profuit, quamvis statim ab ipso initio se prodeps, pulsus febrilis, & fortasse febris, quam symptomatum eadem hora nonnunquam observata remissio, & deinde intensio subindicabant; imo vehementer obfuit, sanguine videlicet magis, & valentius agitato, impulsore: ut inter multa ac varia quæ ab Hippocratis Interpretibus, aliisque cum antiquis, tum recentioribus Medicis de febre tradita sunt superveniente apoplexiæ, quam per ipsam quidem rarissime solvi, affirmat Experientissimus Wertholius (p), hic illud in primis locum habere videatur, quamvis in serosa profuit aliquando, in sanguinea potius obesse. Sed contra, utilitatem, quam potuit, certe præstitit sanguinis missio, ab Jugulari præsertim vena, eaque dextera, ut scite is qui Bononia advolarat Valsalva secundum observationes in hemiplegicis instituit suas (q), quas & anatome tunc confirmavit. Noxa enim erat in cerebri parte dextera, cum sinistra corporis esset resoluta: id quod insequentibus etiam dissectionibus inventum leges. In sectione autem Jugularis venæ illud quoque attendas velim, cavisse Valsalvam, ne sibi obici fortasse possent quæ multis interdum obijciuntur, isto in apoplecticis auxilio utentibus. Scilicet respirationis difficultatem ejusmodi ægris per se noxiam, quippe redituro e cerebro sanguini obstantem, non esse injecta circum collum fascia augendam, aut si ea ratione quam laudat Cel. Heisterus (r), laxior injecta fascia ita deorsum trahatur ad pectus, ut arteriam Asperam non premat, Jugulares venas premat; hanc ipsam pressionem regressui sanguinis officere: modum autem a quibusdam hoc tempore probatum, quem olim Berengarius Carpenis (s) descriperat, neque in apoplectico locum habere, & si haberet, tum ob compressam animam descendenti e cerebro sanguini obfuturum, tum ob zonam qua venter constringitur, effecturum, ut multo plus sanguinis ferretur ad cerebrum. Valsalva igitur Jugularem venam incidi iussit apoplectico, non modo naturalem respirationem servanti, verum etiam immminutam prioribus venarum sectionibus copiam sanguinis habenti; ut minus periculi jam esset a Jugularis compressione (quam quæ ea dumtaxat quæ digito fit, alias esse usum scio) quam spei ab incisione, & minus quoque metuendum, ne ad cohibendum postea sanguinem arctiore fascia opus esset. Nam quod alii præterea obijciunt, per Jugularis venæ sectionem sanguinem quidem immediate e cerebro deduci, sed tanto plus sanguinis ob id ipsum convelli ad cerebrum per arteriam Carotidem; Valsalva certe, ut minime ignorabat, Externam, quæ in collo inciditur, venam Jugularem non eam esse, quæ immediate e cerebro sanguinem revehit, sed Internam; sciebat quoque, hanc quidem venam, non illi, Internam respondere Carotidem, quæ ad cerebrum sanguinem adducit, illi vero Externam respondere, quæ partes aluit capitis extra cerebrum sitas: ad quas ut, vena illa Externa secta, magis resistentia minuitur, ideoque plus sanguinis fertur per Externam Carotidem, sic minus est quod ad cerebrum feratur per Internam. Neque hic vereor, ne forte dicas, quasdam tamen inter Externam & Internam Jugularem venam esse communicationes; sic enim vides, non effici ut immediate sanguis e cerebro, multoque minus ut tanta ex eo sanguinis copia detraheretur, quanta per incisam, si liceret, Jugularem Internam detraheretur, quippe quæ ipsa quidem & continuatio est eorum sinuum in quos venosus cerebri sanguis corrivatur, & majori prædita est diametro quam Externa, nedum quam parvi aliqui Externæ furculi, quos cum iis communicare Sinibus, ultro affirmamus, inter istos furculos ipsam aliquando, si ita vis, Occipitalem venam referentes. Quæ ex vena propter eam immediatam communicationem sanguinem detrahare in multis quidem cerebri affectionibus, & speciatim in contumaci quodam ac perdifficili soporoso morbo a me commendatum esse, ut laudatus inquit Heisterus (t) invenies (u), non sic tamen, ut ejusmodi per cucurbitulas detractionem sanguinis cum huius missione ex venis brachii, aut ex Jugulari in sanguinea apoplexia strenue oppugnanda compararem, quemadmodum fortasse aliqui ex Hoffmanni (x) lectione existimabunt. Cæterum Hoffmannus recte fecit, quod hoc quoque auxilii genus suis ibi commemorare lectoribus non omisit, a Sorano, ut postea animadverti (y), in querelis capitis, & ab nobili Medico Ingrassia in cerebri affectionibus calidis valde probatum, in ipsa autem apoplexia aliquando necessarium, sicuti ex indica-

(p) Vid. init. c. 9. Comm. in Raf. (q) Epist. III. n. 13. 39. (r) De Bello Goth. l. 2. (s) Ibidem. (t) Prax. tr. 11. (u) Epist. I. n. 3. & Epist. I. n. 3. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (j) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (v) Ibidem. (w) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h

indicata a me olim Zacuti Observatione cognosces. Apoplecticum enim juvenem resolutum pulsu, ut in horas moturus videretur, ad ferenda vehementiora auxilia incapax, restituit cucurbitula bis in occipite profunde scarificata. Meadius (2) quoque Illustris Anglorum Medicus permagnus auxilium hoc esse, confirmat, in maxime periclitantibus apoplecticis magnopere juvasse, non semel expertus. Nemo autem fufius, diligentiusque de praesidio hoc scripsit, quam Celeberrimus inter Germanos Professor, nec minus quam Meadius, erga me humanus, Aug. Frid. Waltherus, qui Dissertatione edita de Scarificatione Occipitis, plurimum capitis morborum auxilio, id verum esse cum in aliis morbis, quos inter phrenitidem, paraphrenitidem, convulsivos, & soporosos affectus, ipsamque epilepsiam, tum ophthalmiam pertinacem, anginam, vertiginem, & obstinatam cephalalgiam, quamvis ab initio sympathicam, nominat, modo a sanguine sint, nedum in sanguinea apoplexia cum aliorum, tum suis praefertim observationibus comprobatur. Quod vero ad hanc ultimam spectat, praeter Auctores hos duos recentissimos, velim Aretaeum (a) legas, magnum inter Veteres medendi magistrum, hanc in apoplexia curatione praecipientem: quum morbus diu trahitur, & caput in causa est, cucurbitula occipito affigenda, & sanguis largiter hauriendus; plus enim quam vena sectio proficit, & vires nequaquam labefactat &c. Sed ad Valsalvae observationes redeamus.

11. VIR sexaginta annos natus, temperamento sanguineo, & laudabili corporis constitutione praeditus, ex fortuito inter ambulandum lapsu, caput magno impetu ad solum alidit. Leviter stupidus, fronte contusa, e naribus sanguine erumpente, & hac confecta sinistra artus superioris resolutione, ut nihil omnino sensus & motus in eo superesset, in Bononienae Sanctae Mariae de Vita Nosocomium inferitur: ubi saturatus in facie rubor, laboriosa respiratio, durus pulsus, & mediocriter celer animadvertuntur, ceteris omnibus, si paralyticum de qua dictum est, excipias, secundum naturam se habentibus. Die quarto Aphonia, quinto autem ineunte, mors ingruit.

CUM in Ventre, & Thorace recte omnia constituta invenirentur, neque os frons, paucos dempto sanguine, qui ob contusionem inter ipsum, & tegumenta stagnabat, ulum quod sub sensum caderet, laesionis indicium ostenderet: neque referato cranio, Dura meninx quidquam, nisi levem aliquam contusionis exhiberet notam, quae ad meningem alteram non transierat; in dextero tandem cerebri ventriculo reperta sunt unciae concretæ sanguinis circiter duae; corpus autem Striatum ita cum plexus Choroidis parte erofum, ut vix ullum sui vestigium relinqueret.

12. Noli putare, oblitum me instituti mei, apoplexiam huc retulisse, quae inter illas quae a capitis ictu sunt, potius fuerit referenda. Etsi illae quoque, ut in loco videbis (b), mirifice id confirmant quod supra (c) dicebam a Valsalva in hemiplegicorum dissectionibus fuisse observatum; illarum tamen in praesentia non egeo. Sed hanc transitum in hunc locum propterea quia alia mihi, atque ipsi fuit, de hac apoplexia sententia est. Neque enim eam ex fortuito lapsu, sed potius lapsum ex ea repetito, argumento fretus, quo ad similem in fere simili casu dubitationem tollendam uti non potuit Laubius (d). Scilicet mihi in propostia observatione argumento est ejus vitii natura, quod in cerebro latebat, illius confimile quod legisti in superiore. Ab utroque lethalis denique, ut supra (e) explicatum est, accidit apoplexia, sed antea levior, quae nimirum huic viro ut in artu superiori vim movendi atque sentiendi prorsus ademit, sic movendi saltem, in inferiori tantisper videtur, cum inciperet ademisse, ut repente caderet. Ceterum utcumque statueris; semper eam observatione hac confirmari doctrinam, videbis pro qua stabat Valsalva; sed illa vel magis quam protinus ex eodem subijciam.

13. MULIER annorum septuaginta, a multis jam mensibus valde obliosa erat, neque semper objecta, certo situ posita, cernebat, incedens autem vix pedes attollebat. Haec cum anno ante, nescio qua capitis repentina affectione tentata, illico evanisset; nunc inter comedendum, ex improvviso cadit, tota sinistra parte corporis, & dextero etiam brachio resoluta. Respiratio quidem naturalis omnino est, ut ferre etiam faciei color, qui ipsi pallidus: neque ullae apparent convulsiones; sed caput non secus ac si mortua esset, concidit: neque ullum dat intelligendi, aut sentiendi signum; nisi quod dum Jugularis vena dextera secatur, nonnihil se contrahit. Vixit ad horas novem. CEREBRI ventriculi pleni inven-

ti sunt fluido sanguine. Eratque eorum dexter valde erosus circa marginem anteriorem tum corporis Striati, tum Thalami nervi Optici; finisier autem ad hujus tantum, idque leviter. Choroides plexus vix potuit observari. Partes omnes reliquae sanae erant.

14. Vides ut ei corporis lateri, quod erat magis resolutum, pars cerebri immineret, quae minus esset vitiosa, & illi quod minus, quae magis, & visionis vitio quae noxa ad Opticorum nervorum Thalamos responderet. Porro ex hac Historia & quaedam alia sunt colligenda. Petrus quidem Salius (f) ut apoplexia quae est a sanguine, internosci & distinguere ab ea posset quae fit a frigido humore, multas diligenter notas proposuit minime contemnendas, nisi quis forte obliviscatur, signa ejusmodi non seorsum singula, aut pauca, sed conjunctim pleraque esse spectanda. Qui enim haec tantum attendisset, apoplexiam a frigido humore agrotantem pati, si sit senex, si mulier, si non rubor, sed si pallor in facie sit; multum ille in hac pallida muliere septuagenaria deceptus esset. Id eo dico, quod memini, cum Sacram Virginem, confanguineam meam, annos nata octoginta, levis apoplexia prehensisset, quae graviores minabatur, non dubitasse me adolescentem, quin ei potius Medico adimpleretur, qui mittendum sanguinem, & temperatiora adhibenda esse remedia, censebat, quam alii qui hac improbant, contrariam curandi viam inculcabant. Aetatem hi; nos signa cetera quae sanguineam apoplexiam indicant, spectabamus. Consilium nostrum probavit exitus; nostra enim medendi ratione femel, atque iterum agram servavimus: quam rationem adversus dissentientes validius tueri licuisset, si tunc vulgata esset Lancisi (g) Observatio in grandaervo Mercatore, cui gravissima instantis apoplexiae indicia levavit sanguis e naribus profluens ad libras undecim, omnino autem fultus post quiddecim dies rursus effluens ad libras quatuor. Eorum quoque duorum, de quibus ante scriptum est, & totidem, de quibus mox scribetur, si aetatem solum attendisses, sanguineam esse apoplexiam, negasses. Quin hujus exempla, partim a Valsalva, partim a nobis adnotata, cum ante oculos nunc habeamus viginti tria, si duo videlicet adijcias producta in Epistolis Anatomicis (h); forte accidit, ut vix tria quae ad juvenes, quatuor quae ad viros attineant, in istis omnibus inveniamus. Atque ut verum saepius sit, senum apoplexias in diuturnas resolutiones abire, juvenum cito esse lethales; contra tamen, neque ita raro, se habere utrumque, confpeximus. Fortissimas autem esse, & multo citissime conficere, quae a sanguine sunt intra calvariam effuso, & ipsi vidimus, & saepe ab aliis adnotatum esse, scimus. Sed nec eas tantum, neque omnes, aut certe non omni morbi tempore. Ut enim mulier cujus historia novissime descripta est, vixit ad horas non amplius novem; Vir tamen Amplissimus de quo primùm scripsi, ad decimum servatus est diem; ut effusio sanguinis non primis morbi diebus, sed ultimo denique magis accidisse videatur, quod & supra dixi (i), & ideo fortem non primum fuisse apoplexiam, idque symptomatum conditione, & naturali in primis respiratione confirmavi. Hujus enim majorem, aut minorem a naturali recessum nostri praecipuum Medicis normam esse ad fortioris, aut debilioris apoplexiae gradus constituendos: quamquam, ne quid ferme in Medicina perpetuum sit, in propostia muliere vides, respirationem non modo ordinatam & equabilem, ut in altera, a Cl. Veratto (k) descripta, & cum hac conferenda, sed omnino naturalem fuisse; in Senae autem de quo continuo scribetur, quam tarda post sanguinis intra cerebri ventriculos profusionem secuta mors sit, facile poteris existimare.

15. SENEX quidem multo ante obitum tempore affectione apoplectica correptus fuerat, ab eaque, tota corporis pars dextera paralytica remanserat. CADAVERIS exsecto cranio, corrosa inventa est pars inferior ventriculi finisier, cum suo plexu Choroides, circa quem polyposae erant sanguinis concrectiones; ut apoplexia illa originem habuisse videretur ab utriusque corrosione, & a sanguine propterea in ventriculi cavum effuso.

16. Si Valsalva in hac historia mirabilia scribere videtur; multo videbuntur mirabilia quae ex gravissimo altero Scriptore Wepfero in Sepulchretum (l) sunt relata: in Nobili quodam Polono circa apoplexiam, aut aliam graviorum symptomatum colluviem, non solum intra cranium, meningisque, sed etiam in ipsam, ut ait, cerebri substantiam, innoxie effusum fuisse sanguinem. At merito, inquit is qui exscripsit, inter remissa, talia cum Wepfero

ro ipso referimus. Brunerus (m) tamen, acri Viri judicio, in ea quoque muliere cujus apoplexiam annis propemodum quinque ante ejusdem mortem curaverat, ex iis quae vive in vivente animadvertat, sive in mortuae cerebro deprehendit, argumenta non dubitavit colligere, quamobrem in cerebri ejusdem substantiam effusus sanguis jam tum fuisse videretur. Quemadmodum autem in altero hemisphaerio vix ipse cavernulas jam olim factas, nunc quasi callosas ac cicatrice obductas circumcirca corpus striatum deprehendit, quod propterea flaccidum, obscuri subflavi coloris, & emaridum apparuit, cum atrophis laborasset; sic mecum animadvertas haud ita abimilia occurrisse Viris Clarissimis, nostrumque Amicus Antonio Leprotto, & Jano Planco. Haec enim quae latine reddo, Arimino ad me Planco scriptis Kalendis Aprilis A. 1721., Paucis ab hinc diebus cadaver incidimus viri illius qui Junio superiore te Patavii consuluit de hemiplexia, quae a forti apoplectico insultu, in sinistra parte relicta erat. Non hinc mortuus est tamen, sed a cordis, & praecordiorum dilatatione, quam tu praecare ex iis quae proposueras, remediis, jam tum videris dignovisse. Ceterum hemisphaerium cerebri dexterum invenit quae digitum facile caperet, notabili substantia medullaris consumpta portione: quod cum sine dilaceratione vasorum sanguiferorum fieri non potuerit, non dubitat, sanguinem effusum, purulentamve materiam sola ope naturae in venas fuisse reformatam. Sed rara, inquis, haec sunt, & a communi fere sententia aliena: quotus enim quisque est Medicorum, qui effuso, concludoque intra ipsam cerebri substantiam sanguine, non pronunciet, esse moriendum? Rara vero, imo perrara sint; quam non ita fortasse rara sunt, ut antea putabas; ideo a nobis decet commemorari, non ut quae plerumque in Medicina contingunt, nobis praecipue spectanda esse, obliviscamur; sed ne quae aliquando tamen facta sunt, posse fieri, negemus. Eodem ferme consilio nonnullas alibi (p) apoplecticorum sectiones indicavimus, imo duas fuisse propostissimas, alteram nostram, alteram Valsalvae ipsius, quae non secus ac alia lethargici pueri, quam ex Foresto in Sepulchreto (q) habes, ostendunt, nonnuquam occurrere in cerebro vitium ab eodem latere, a quo in corpore est resolutio, tamen fieri contra se habere ut plurimum; ne dicam propemodum semper; ex commemoratione Valsalvae observationibus planum sit. Qui etsi observationum suarum quam plurimas ad sanguineam apoplexiam attinentes minime chartis concedidit; ea tamen sunt adhuc superfluitas quas supra descripsimus, ut ea pariter quae proxime describuntur.

17. SENEX annos septuaginta natus in humum repente cadit, sinistra parte corporis movendi, & sentiendi facultate orbata, dextera autem ingentibus convulsivis motibus agitata. Facies rubet. Vix uno exacto die, interit. CALVARIA aperta, sanguis inter dexterum posteriores cerebri lobum, & Duram meningem coagulatus invenitur; serum autem quasi concretum inter sanguifera vasa alterius meningis: quae incisa, paululum effluxit feri.

18. Si forte quæris, de quinque apoplecticis quorum historia descripta sunt, cur huic uni, qui ad cerebrum potius quam in cerebro, vitium ostendit, ingentes subiecti lateris convulsivi motus acciderint, cum illi qui primo descriptus loco est, ingentes accidisse non dicantur, in tribus reliquis non modo non narrentur, sed in muliere diserte negentur, quibus tamen omnibus tanto majores, & cerebri quidem ipsius, laesiones ineffect; minime proclive est causam reddere, nisi forte credas, concretum sanguinem, & serum non magis cerebrum compressisse, quam meningem irritasse, quas videlicet in hoc uno apoplectico continebant: sicut autem dextera, & sinistra meningum partes non, ut fibrae cerebri decussantur, sed recta cum Spinali medulla, & nervis in suum quaque latus descendunt, ita quod latus corporis irritata meningum parti

subjiciebatur, convulsivis motibus agitata esse: aut si qua irritationis propagatio fieret in oppositum quoque latus: hujus musculos, quippe resolutos, in motus cieri non potuisse. At si cogitare sic placeat, vide, unde meningum irritationem repetas in apoplectico primo, in quo, si non tanti, at aliqui convulsivi motus fuerunt: simul aliquas ex his quae sequuntur, historias attende, in quibus etiam non decaat causa quae meningem irritaret, nulli tamen convulsivi motus a Valsalva adnotati sunt. Sed haec alias fortasse, diligentius indagare conabimur.

19. VIR annorum duodecesaginta, bonae naturae constitutionis, sed tabacci usui multum deditus, dum calceamenta confuit; repente cadit. Nihil loquitur; nullam movet partem. Facies pallet, deinde instat icterici, nonnihil flavescit, mox ad illum pallorem redit: nonnulla salivae guttula ex ore defluunt. Intra horae quadrante moritur. VENTRE dissecto, sana omnia: in Thorace quoque; licet pulmonum inferior pars ad diaphragma, & dorsum alligaretur, ipsique ruberent, imo dextera ita sanguine turgeret, ut ex lacerato magna hujus copia erumperet. Sed in Cranio multum sanguinis concretæ sub meningem Tenui inventum est super anteriorem, praesertim a dextris, cerebri ambitum. In dextero quoque, & sinistro ejusdem ventriculo paululum sanguinis cum levi grumo conspectum est: plexus autem Choroides, quamquam sanus erat, inflammationem concepisse videri poterat.

20. Jam vero etiam circa Medullae truncum, & in cerebellum effusi sanguinis observationes subijciamus. FAMULUS annos natus circiter viginti duos, sagaci ingenio, firmaque praeditus valetudine, in laboribus imperterritus, dum hyeme summa, & nive cadente, domini quadrigas velocissimo cursu sequitur, multo sudore totus madet: tamen indusio non mutato, vespere ad sua regreditur munera. Postridie autem mane cum a lecto exsiliaret, a mente desertus, ter praecipit ruit. Sublatus, de profundo capitis, & praesertim occipitis dolore queritur: mox febre cum lassitudinis, & doloris sensu toto corpore afficitur. Insequenti die alvus Galeni pilulis subducitur. Die tertio sanguis mittitur; sed incassum; nam ingravescens morbus ad lethargicam affectionem accedebat. Quinto die, scapularum cute incisa, per cucurbitulas sanguis educitur. Octavo aphonia repente æger corripitur, & apoplecticorum more immobilis horam jacet: post id, occipitis dolor exasperatur: quin etiam ad humores, totamque Spinam vehementissimum extenditur. Nono die ex altero brachio sanguis mittitur: unde symptomata remitti videntur, donec recrudescente apoplectico insultu, vita cum morte commutatur. VEN.

TRE, & Thorace reclusis, in hoc nihil praeter medicorem in dextero cordis sinu polyposam concrectionem, est animadvertum: ex illo vero omentum a sinistra in scrotum delapsum, ut epiplocelem faceret, tota interna illius testis substantia in membranofum corpus mutata. Itaque ad Caput, morbi sedem ventum est: & qua Medulla e cranio egreditur, sanguis grumosus inventus est, qui ex lacerato arteriae Carotidis Internae trunco emanaverat. Cerebri ventriculi magnam subsalsa aquae copiam continebant, dexter autem, & sinister portionem etiam densati sanguinis. Denique per medullae Oblongatae crura, multa passim exabant corpuscula, quae, nisi quod pellucida erant, milii granula representabant.

21. Corpuscula haec ad memoriam revocant papillulas illas capitellorum acicularum magnitudine prominulas, quas Brunerus (r) in parte postica vidit ventriculi dexteri in quem sanguis serosus in apoplectica redundaverat, aliquoties jam in levibus alias, ac perpolitis ventriculorum superficiebus, si morbo laboraret cerebrum, sibi observatas, quas quidem laticis in eodem cerebro scaturientis ductulos quis tantum non haviolaretur. Huc facit forsitan ob praegresse externae causae similitudinem illa quoque, relata a Malpighio (s) observatio, a Bonfilio habita in equo, qui post vehementem motum, & incalcescentiam, acri hyberno, & irrudenti vento expostus, interit: in hoc pleura tota copiosissimis vesiculis, icore turgidis, exasperabatur. Cetera quae in Valsalvae historia descriptimus, si excipias quae spectant ad epiplocelem, alibi (t) a nobis consideranda; tum capitis gravissimum morbum, tum hujus internas causas proponunt, velut magna illa subsalsa aquae copia non sine sanguinis densati portione in ventriculis inventa, sed praesertim sanguis in eum locum effusus, & concretus, ut simul initium Spinalis medullae, simul cerebellum, & per hoc cerebrum premeret, simul meningem contingeret, ut le-

(2) Monit. Med. c. 2. §. 1. (d) De Morb. Acut. Cur. l. 1. c. 4. (b) Epist. 51. (c) n. 10. (d) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 63. (e) n. 10. (f) l. 1. c. 1. cit. supra ad n. 7. (g) De Subit. Mort. l. 2. c. 5. n. 8. (h) Xll. n. 19. & 25. (i) n. 10. (k) Comm. Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. p. 1. in Medicis. (l) Schol. ad Obs. 6. in Addit. ad Sect. 2. l. 1.

(m) Ibid. in Schol. ad Obs. 11. n. 3. (n) Epist. 3. n. 6. (o) Obs. Anat. circa duo cadav. §. 13. (p) Epist. Anat. 13. n. 19. & 25. (q) l. 1. §. 3. Obs. 34. (r) Vid. Sepulchret. in Addit. ad Sect. cit. Obs. 12. & in Schol. ad Obs. 1. (s) Epist. de Struct. Glandul. (t) Epist. 43. n. 12.

thargici affectus, & apoplectici, & profundi ad occiput, indeque ad totam Spinam extensi doloris ratio intelligitur. Quin mirandum est, mortem non multo citius contigisse, velut aliis quibus sanguis circa hæc loca effusus, ut nauta cujus legere historiam poteris in Actis Cæsareæ Academiæ (u), aut illi de quo continuo scribemus; nisi forte in famulo de quo dictum est, ex Carotide arteria minus inter initia lacerata non tantum a primo stillavit sanguinis, quantum postremo profluxit.

22. VIR annorum circiter sexaginta, quamvis a vertigine sæpius cadere solitus, generosi tamen vini potator strenuus, die tandem quodam cum recte valere videretur, nisi quod genæ magis rubebant quam solerent; prænsumptus jam esset, inventus est humi jacens, & mortuus, artubus superioribus valde contractis, alvique fecibus emissis. CRANIO exsecto, dum Crassa meninx antierius inciditur, limpida quæ inter hanc, & Tenuem erat, aqua erumpit. Tenuis subpallida, in vasorum interstitiis feri concretionem gelatinosam habebat. In Lateraliibus ventriculis nonnulla plexus Choroidis glandulæ adeo turgebant, ut majoris lentis grana æquarent: in dextero autem duo grumi sanguinis occurrebant. In cerebelli utraque parte, sed in sinistra magis; in hac enim erat ad unciam; sanguis ita concretus, ut unum solidum corpus quasi polypodum referret: ea autem portio cerebelli quæ corpus ejusmodi circumstabat, frasca erat.

23. Repentinam hanc mortem a sanguinea apoplexia fuisse, ostendunt cum ea quæ antecesserant, tum ea quæ in mortui capite deprehensa sunt. Cum ea tamen apoplexia convulsionem quoque ex parte conjunctam, videtur illa artuum superiorum magna contractio significare. Quod vero ea apoplexia acciderit, cum recte homo valere videretur; id mirum est, quamobrem ii quibus hic, aut alius a venarum, arteriarumve disrptione morbus imminet, suspensa habere; ut Gelfi (x) verbis utatur; *bona sua debent*. Quanto enim languidius cor, & arteriæ se se constringunt, tanto minus impendit ejus disrptionis periculum; contra quanto illa valentius, ut in bene se habentibus, sanguinem trudent, tanto majori debilitatæ vasorum partes in periculo sunt: quam quidem rationem haud raro novimus observatione esse confirmatam; sed nunquam evidentiùs, quam in Sacro Oratore, cujus repentinam mortem ex sanguinea apoplexia proximis Litteris (y) memorabimus.

24. Ceterum descriptam apoplexiam fuisse gravissimam, & res ipsa ostendit, & recrementorum alvi profusio; si quorundam præsertim Medicorum (z) attendamus sententiam; non obscure indicavit. Nisi enim illa gravissima sit, negant, vel resolutis cæteris omnibus corporis partibus, resolvi sphincterem ani. Quem etsi animadvertito posse interdum non videri paralyticum, licet sit, propterea quia magis ob inertiores in apoplecticiis intestinorum; & abdominis musculorum impulsus dura, & pauca excrementa non extrudantur, quam sphincteris vi retineantur; haud tamen inficias iverim, hanc, ut retentio eorum quæ in alvum injiciuntur, sepe indicat, satis conservari, idque communicantium eorundem nervorum ope, quibus plerumque omnium viscerum, imprimisque pulmonis, & cordis, motus servantur. Quos nervos accipere spiritus, si non a cerebello potissimum, at saltem ab ipso quoque, non videtur negandum. Cerebellum autem in apoplecticiis tanto rarius, quam cerebrum, lædi contingit, quanto minus cerebro est: & præterea, ut nonnihil lædatur, iis tamen nervis suum præstare officium diutius posse, credibile est primum quia tanto plus spirituum pro rata portione videtur fecerere, quanto plus ipsi datum est corticalis substantiæ: tum quia consentaneum est, vias per quas spiritus in illos nervos immittit, tanto esse patentiores, quanto citius quam cerebrum, quando tenerrima erant omnia, id facere incepit; neque enim desunt qui multo ipsum antea, quam cerebrum perfici, animadverterint; quod autem tunc incepit, id semper deinde facere, sine ulla in somno, nedum in vigilia, intermissione, perrexit. Sed quo magis ad eos motus, ad eamque vim servandam illi nervi sunt necessarii, eo citius hæc omnia, & quod consequitur, ipsa quoque vita amittitur, cum viæ tam patentes, tantumque in illos spirituum inferentes præcluduntur, id est cum læditur cerebellum, & citius, quo hoc magis graviter læditur, & repente: quorum huic accidit utrumque, sanguine videlicet, nec pauco, ad cerebellum, vel potius intra cerebellum repente effuso. Neque enim illud te moveat quod frasca visa sit ejus substantia quæ illi erat sanguini circumjecta, quo minus repentinam accidisse lacerationem, credas. Nam & sensim posse, & ferme latenter cerebelli particulam aliquam ad lacerationem disponi, & cum hac denique repente accidit, sepe in circumpositæ substantiæ partibus apparere etiam posse lacerationem ejusmodi quæ etsi recens sit, antiquam tamen quasi erosionem mentiatur, ex aliis nostris intelliges Litteris (a).

25. Utinam id quoque declarare, vel potius divinare aliquando possemus quod Valsalva nobis quidem olim dixit, sed nusquam, quod sciamus, scriptum reliquit, cum quandam apoplexia interfecisset (erat is janitor Servorum Mariæ) se ex nudi corporis inspectione, prædixisse, apoplexiæ causam in cerebello inventum iri: idque sectionem comprobasse. Nam utraque in parte cerebri vitium sit, animadvertentes dumtaxat quod in lateris apoplectici ceciderit, nos quoque conjecisse (b) meminimus; in cerebello autem sit, an in cerebro, quomodo ex cada-veris inspectione conjici possit, non plane assequimur, etsi ex iis quæ de cito intercepta cerebelli vitio respiratione, profusisque alvi recrementis supra attigimus, ex aliisque ejusmodi id quæri posse, suspicemur. Harderus sane ex facie, & labiis livescens, strisque sanguineis secundum dorsum spinam, hujusque latera multifariam dispersis, suffocationem accessisse, collegit in apoplectico repente mortuo, in quo & sanguis grumulosus circa cerebellum quidam herens compertus est: quam observationem habes etiam in Sepulchreto (c). Sed tu pro tua mihi spectata sagacitate, minus ambigua perquires: meas autem apoplexiæ sanguineæ Observationes in proxima Epistola, quando hæc jam satis longa est, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA III.

Absolvitur sermo de Sanguinea Apoplexia.

Apoplexiæ quæ a sanguine est, Observationes, a Valsalva habitas, superiore Epistola exposuimus: hæc nostras, ut sumus tibi polliciti, subjiciemus.

2. MULIER Veneta annos nata quinquaginta quinque, florido faciei colore, statura potius majori, & pleniori potius corporis habitu prædita, olim præterea a partu quodam; nam plurimum erat liberorum mater; ventrisofa facta adeo, ut abdomen obtaret quo minus pleraque domestica munia prompte atque expedite obiret, gravibus Coli intestini doloribus erat obnoxia. Quorum causa cum diluto vino uti se posse negaret; meracius, nec parce, bibebat. Torpida, & ad somnum propensa jam erat, cum illud quoque sive ob hanc causam, sive quod caput dole-ret, novissimis accessit diebus, ut strepitus moleste audire se, ostenderet. Denique circa noctis horam tertiam cum male se habere, diceret, ac nominatim de dolore temporis, & oculi dexteri quereretur, auxiliumque posceret, sedens apoplexia correpta est sic ut concideret in sinistram latus, manus autem dextera non nisi post horam mortuam amitteret. Vinum interea, quod tamen eo die haud amplius potaverat quam soleret, vomuit, debilibus utique, & ferme impotentibus conatibus. Non plus auxilii, quantum intelligere potui, allatum est, quam ut in lecto poneretur: in quo posita stertere coepit, cumque ad sextam horam noctis certe vixisset, mane mortua, & frigida inventa est, ut conjicerent, obiisse circa horam nonam; erat autem frigida tempestas, quippe ante medium Februarium A. 1708. CADAVER secui cum Præcl. Anatomico Jo: Dominico Santorino, doctis aliis Amicis præsentibus. Abdomen turgidum, & pinguedine potius abundans, ut omentum quoque. Colon propemodum universum quasi confimile canini; adeo paucas, rarasque cellulas habebat: quin ad magnos tractus multo quam æquum sit, angustius cernebatur. Antequam autem in Rectum abiret, amplioribus, quam solet, gyris, umbilicum versus se contorquebat. Foetor erat quidam, ut in gangrænis incipien-

strum latus, manus autem dextera non nisi post horam mortuam amitteret. Vinum interea, quod tamen eo die haud amplius potaverat quam soleret, vomuit, debilibus utique, & ferme impotentibus conatibus. Non plus auxilii, quantum intelligere potui, allatum est, quam ut in lecto poneretur: in quo posita stertere coepit, cumque ad sextam horam noctis certe vixisset, mane mortua, & frigida inventa est, ut conjicerent, obiisse circa horam nonam; erat autem frigida tempestas, quippe ante medium Februarium A. 1708. CADAVER secui cum Præcl. Anatomico Jo: Dominico Santorino, doctis aliis Amicis præsentibus. Abdomen turgidum, & pinguedine potius abundans, ut omentum quoque. Colon propemodum universum quasi confimile canini; adeo paucas, rarasque cellulas habebat: quin ad magnos tractus multo quam æquum sit, angustius cernebatur. Antequam autem in Rectum abiret, amplioribus, quam solet, gyris, umbilicum versus se contorquebat. Foetor erat quidam, ut in gangrænis incipien-

pientibus intestinorum: & Tenuia quidem colore erant hic illic sanguineo saturatiore: & cum tempestas esset quam dixi, feceremus autem trigesima post mortem hora; calor etiam tum aliquis superficies erat in ventre. Porro & lien quibusdam fuit veluti sanguineis guttulis superficiei tenus distinctus, cætera sanus: in hepatis autem vesicula, contractiore quam par esset, bilis quasi cruenta. Sed hepar non secus ac si olim ex inflammatione laborasset, pluribus quam consuevit, nexibus, iisque abnormibus, septo Transverso annectebatur, lividum hic illic ea in facie, in altera autem fere ubique, livore tamen parum profundo; cætera albidum. Splenica arteria ad latus habebat quasi diverticulum hemisphericum, idque osseum, & concreto, ut videbatur, sanguine plenum. In pericardio subcruenta aqua erat mediocri copia: in corde, & vasis magnis nullæ concretiones polyposæ, sanguis tantum, isque non aquo mollior, aut durior. Arteriæ Aortæ valvulæ ad imum ambitum præduræ, & ossificationi proximæ. Pulmones ad tactum sani, paulo tamen alicubi rubicundiores. Priusquam Caput incidere, amplam circa os maculam animadvertissemus ejusmodi, ut dubitarem, an ab rejecto vino esset, an præter hoc sanguis quoque exisset. Os ipsum, id quod primis certe apoplexiæ horis non fuerat animadversum, erat in dexteram partem distortum; neque id a convulsione, nam præterquam quod artus, & collum flexilia erant maxime, os manu in suam sedem reduci, partibus facile, & sine ulla vi sequentibus, & quo reduxeram, permanentibus; ut faciei quoque resolutio a sinistra videretur accessisse. Cranio, quod æquo crassius judicavimus, exsecto, statim translucere per Crassiorem meningem vidimus sanguinem, sub hac effusum. Is, ut secando mox perspeximus, universum cerebri hemisphericum dexterum contegebat; nam & sub hujus basi erat; ubique concretus in perpetuam laminam. Qua sublata, non modo sanguifera vasa, ut sinistri, ita & dexteri hemisphærii turgidiora passim in meningem Tenui conspecta sunt, sed etiam duo, aut tria in hac qua externum latus hemisphærii dexteri con-vestiebat, non parvula foramina, per quæ sanguis de quo dictum est, inter utramque meningem exierat. Ducebant enim ea foramina in amplum quoddam cavum in medullari ejusdem hemisphærii substantia secundum longitudinem efformatum, inter latus hujus externum, & Lateralem ventriculorum sic ut latitudine transversos digitos duos, longitudine sex, aut eo amplius æquaret. Id cavum inæqualibus, & quasi erosio parietibus comprehensum, & sanguine grumoso plenum, eum eo ventriculo posteriora versus communicabat, in eumque mediocrem sanguinis copiam effunderat, cujus parva portio, rupta posteriore septi Lucidi parte, in ventriculo sinistram transierat: sanguis autem in utroque ventriculo se in laminam conformaverat. Sed & alibi vas ruptum aliquod fuisse videbatur, cum sub Transverso quoque Duræ meningis processu, sub quem a cavo ejus meningis cerebrum complectente nullum secundum naturam esse aditum, non ignoras, sanguinea effat lamella mediocri quidem crassitudine, sed totum contegens cerebellum: quin etiam in Spina tubo quoque desuper licebat introspicere, sanguis circum Spinali medullam fuit. Ceterum quarundam partium cerebri erat color liviter subflavus: Choroides plexus flaccidi, & veluti exangues: Sinus Crassioris meningis vacui.

3. Sanguis, ut hinc incipiamus, effunditur nonnunquam in Spina tubum, indeque ad cerebellum redundat: alias a cranii cavo in tubum illum descendit: aliquando etiam ex vasis in utroque ruptis exire in utrumque potest. Præclarum primi casus exemplum in caupone a Boerhaavio (a) est adnotatum, propterea paralytico primum factio, mox autem apoplectico. Quod si non paucus in vertebrae cavum effusus sanguis inde non effluit; lethalis quidem fit morbus ob compressos Spinalis medullæ nervos plurimos, qui nervi Intercoastales ramis præbent originem, & quod consequitur ob partium interiorum motum cessantem, ut jam olim egregie conjecerat is qui alterum hujusmodi generis casum observavit, Verneyus (b), & quamvis paraplegia quoque conjungatur; mens tamen constat, nec vera accidit apoplexia. In casu autem a me proposito cum ea præcessisset quæ cerebrum ad apoplexiam disponi, significarent, & satis in eo proprii vitii repertum sit; non est cur illam ob redundantem e Spina in cranium sanguinem ortam esse, suspicemur: ab hoc tamen in illam, an contra sanguinis pars aliqua effusi transierit, an utroque simul effusio sit, in medio relinquo. Si hoc igitur, ut incertum, seponamus, & si quæ alio attinent, & præsertim ad Colicos dolores, in suum locum (c) differamus; duo restant in hac historia,

quæ præcipue consideremus, Alterum ad dogma spectat a Valsalva confirmatum; in hac enim quoque muliere cum resolutio animadversa esset a sinistris, cerebri vitium inventum est a dextris. Alterum, ad vitium hoc ipsum attinet, quod qua causa, & ratione fiat, inquirendum est. Et ab hoc quidem incipiemus: de illo autem, cum pluribus in hac Epistola observationibus confirmaverimus, tunc quædam juvabit attingere. Vetus utique, siqua alia, doctrina est, a Varolio (d) animadversa, a Martiano autem qui (e) *acrem*, & *rodentem materiam* pro apoplexiæ causa agnoscebat, suo modo explicata, quæ diserte propoita est ab Hippocrate, aut certe ab Auctore libri de Glandulis (f) docente, si quidem ro-datur cerebrum, affectionem fieri quæ *græco apoplexia appellatur*. Nunquam autem magis erosum cerebrum videtur, quam cum in ejus substantia, aut intra hanc magna præter naturam cava inveniuntur, cujusmodi in hac muliere descripsi, plena sanguine, & sede adeo laceratis, cruentisque parietibus, ut nihil magis referant, quam ulcera profunde erodentia: itaque & Valsalvam vides in quatuor primis, quæ superiore Epistola (g) productæ sunt, dissectionibus erosionis, & corrosionis vocabulis usum esse, ipsaque profundi ulceris similitudine. Noli tamen credere, ita fuisse vera ulcera in plexu Choroidæ, aut huic proximis Lateraliibus ventriculorum faciebus sensim aucta, ut denique ad magnitudinem tantam pervenirent. Ne enim hic quæramus, num ea partes, salva vita, & plerisque vitæ muniis, ejusmodi morbos perferre diutius possint; illud unum animadvertere satis est, cum tot capita, eorum etiam qui sunt ad sanguineam apoplexiam ex eadem causa dispositi, tam sæpe omnes dissecemus; nunquam tamen in istiusmodi ulcera in iis quæ modo dictæ sunt, partibus inchoata, & minora adhuc, incidere; sed facta, & satis ampla tantum conspiciere, in iis videlicet quos ingens vis occidit ejusdem morbi. Nec tamen inficior, imo ultro agnosco, ab erodente etiam materia initium esse tantarum lacerationum: sed illud initium ajo, sive ab erosione, sive a distractione sit tunicarum unius, aut plurium vasculorum, sanguinem per substantiam cerebri convehentium, tam esse parvum, & obscurum solere, ut quamvis tam crebro tot cujusmodi hominum cerebrum assulatim dissecuerim; necdum acciderit, ut sub neum aspectum caderet. Quid ergo est, inquis, cur tam cito tantam afferat cladem, & magna adeo cava efficiat? Dicam, si prius tibi unam, & alteram ejusdemmodi observationem descripero.

4. BAJULUM annum agentem quadragessimum, lacertofum, qui nullum unquam dicebatur morbum passus, noctu hora quarta interfecerat apoplexia. CADAVER mihi publice datum ad Anatomen absolvendam A. 1734. eo diligentius perlustravi, quo & ipsum magis; si cerebrum cum perpauca aliis excipias; erat ad observationes idoneum, & ego, jam ferme omnibus antea demonstratis, plus temporis habebam. Quamobrem plane tibi confirmare possum, nihil in eo fuisse quod secundum naturam non foret, præter hæc quæ adnotabo, nec tamen omnia. Nam cutis quidem universa fusca; sed id ab natura, siquidem facies, nisi qua alicubi livebat, erat multo minus fusca, quam reliquum corpus, imo, si cum hoc conferres, candida. Colon intestinum ubique contractum maxime, præterquam ad utrumque extremum, ubi a statu turgebat. Cum ipsum dimoveri inciperet, tamen postmodum secatibus, idque mense Februario; viscera quæ ad lumbos erant, adhuc fumabant. Sed quæ manifeste erant præter naturam, indicemus. Ilei extremum ipsum interiore facie, sed non tota, ex rubro livefcens, tumebat. Jecur durum, colore exterius rubellum marmor referens ex al-bido variegatum, interius autem elixo jecinori simile, utrobique minimos, ex quibus constat, lobulos passim ostendebat. Habebat præterea foramen, ibi deficiente ab ortu usque, ut videbatur, substantia, in convexa facie, digiti pollicis intervallo supra anum limbum, quod in sinum patebat pro fellis vesicula excavatum, ut extrema hujus fundi particula ab illa facie insipientibus, per id foramen appareret. Nec erat tamen æquo brevior vesicula; sed in medio suæ longitudinis contracta, & deinde rursus dilatata, fundum contorquebat sursum, & ad anteriora; ita hic per illud foramen conspici poterat. In ejusmodi vesicula bilis inerat ex viridi nigricans sic tamen ut chartam, colore flavo obsoleto inficeret, in illaque ad fundum nigri calculi alii alia figura, sed omnes

(u) Tom. 2. Obf. 109. (v) De Medic. l. 2. c. 1. (y) A. 17. (z) Vid. Sennert. Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 11. (a) Epist. 3. n. 3. (b) Advers. A. 2. VI. Animad. 84. & Epist. Anat. VII. n. 6. & XIII. n. 10. (c) Vid. in Addit. ad Sepulchr. l. 1. S. 2. Obf. 5. cum Schol.

(a) Prælect. ad Instit. §. 401. (b) Vide du Hamel R. Sc. Acad. Hist. l. 3. S. 5. c. 2. n. 1. (c) Epist. 3. n. 3. (d) De nervis Optic. Epist. 2. (e) Anat. in Hippocr. de Gland. vers. 102. (f) n. 9. in edis. Marinelli. (g) n. 9. l. 13. 15.

manes adeo abnormi, ut posses cum fragmentis conferre in quæ durum corpus quoddam, si frangeres, fortuito diffilires. Quorum unus cum flammæ statim admoveatur, non hanc concepit, sed crepitavit: ceteri, inaquam projecti, cum vix momento temporis superficiem tenuissent, fundum omnes petierunt. Exigui erant cuncti: paulo major unus intra Cycticum ductum latebat, sed ipse quoque parvus adeo, ut bilis transitum impedire non posset: quam ad intestina habuisse aditum, et in Duodeno nec monticulus extremi bilarii ductus indicium, nec quod ipsi apponi solet, frænulum conspicua fuerint, alvi tamen recrementa indicabant subviridi colore tincta. Renes parvi visi sunt pro corporis mole. Valvulæ orificiis cordis quæ venosum sanguinem admittunt, præfectæ, ab ea facie qua spectant inter se, nonnullæ ad limbum protuberantes quasi glandulas ostenderunt, quæ ex densa intus, firmæque substantia compingebantur. Sed a Ventre, & Thorace eo demum quo expectas, ad Cerebrum venio. Hujus hemisphærium dexterum inchoatam sub Tenui meninge effusionem sanguinis ostendebat ea parte qua sinistrum ad anteriorem contigit: vasa quoque turgidiora, quam sinistrum. In hoc tamen, cujus propterea vasa erant minus turgida, magna intus quasi in medio latebat caverna in medullari substantia secundum longitudinem excavata, nigerrimo semiconcreto sanguine plena. Ejus parietes cavernæ non modo erant passim lacerati; sed perforamen, digiti apicem admittens, pertuso corpore Striato, in ventriculorum sinistram patebat: hac via multum sanguinolentum serum pervasisse videbatur, quod cum ventriculo, & dextero quoque, disrupto septo Lucido, opebatur. Porro Fornix erat integer, plexusque Choroides: cerebelli autem vasa toto quoque sinistram latere maxime turgida.

5. Si quod aiebat, ipso viscerum examine haud plurimum sane repugnante, verum fuit, morbis hunc hominem nunquam fuisse tentatum, post tam longam tranquillitatem quanta, ut solet, & quam diuturna fortasse, tempestas impenderet, ex jecinoris constitutione facile intelligis. Sed illam nimirum prævertit acutissimus morbus, qui hominem repente sustulit. Sed acutissimum hunc morbum nam forte invecum existimabimus ab illis calculis quos in vesicula fellis deprehendimus? Non desuerunt certe qui ejus vesiculæ calculos apoplexiæ auctores pronunciant (b) suis, & aliorum productis observationibus, qui eos in apoplecticis invenerunt: earumque numerum aliis insuper, & nostris quoque (i) augere possemus. Contra, Weitbrechtus (k) cum in eodem morbo decem ibi lapillos angulosos, in iisque duos non parvos offendisset, an istiusmodi calculi, inquit, apoplexiæ auctores dici possunt? Mihi quidem tantum in tali ratiocinio biatus videtur, quem supplere non audeam. Et sane longa, nec sine ambagibus explicatio per causam, & effectum multiplicem feriem esset in plerisque casibus deducenda. Illos enim excipiendo crediderim quos designavit Frid. Hoffmannus (l), cum æger videlicet obnoxius fuit doloribus ex calculo vesicæ, item cystidis fellis ita ut indolis spasmodicis in ventre contractionibus proxima vasa constringendo, sanguinis plus quam æquum foret, in superioribus retinuerint. Quorum cum propolitus bajulus nihil unquam passus esse dicatur: nos de ejus, & complurium cystidis calculis, lento vitio, & plerumque inerti, fermonem alio (m) rejicientes, nunc in celerissimo, ut infinitum, & perniciosissimo consistemus: cujus en tibi exemplum tertium.

6. MULIEREM quadragenariam bibacem apoplexia prehenderat. Ab hac in latere utroque resoluta erat cum in Nofocomium Patavinum illata est: ubi & cito decessit. IN ejus cadavere ob intempestivum aeris calorem, necdum enim medius erat Martius A. 1740., vix alia, quam Caput, ibidem inspexi. Cranii cavum visum est pro longitudine angustius. Polypus sanguis in sinu Falcis. Vasa per Tenuem meninges distenta, ut majora nigricarent; minima, quasi a rubra cera injectione, pulcherrime in conspectum venirent. Et cerebrum, & cerebellum molliora, indeque ea meninx detrahentis manum facillime sequebatur. Dum cerebrum assulatim inciderem, non solum puncta, & filamenta sanguinea vel plura quam soleant, passim occurrebant; sed in medullari singulorum hemisphæriorum substantia singula inventa sunt cava, parvum unum ad lateres externum Thalami dexteri nervi Optici ea forma, & ma-

gnitudine, ut ovale minimum primum contineretur vix posset: connivebat, nisi quatenus fusco quasi glutine, seu mucosissimo referiebatur. Cavum autem alterum in omnes dimensiones amplum, sed præsertim in longitudinem, quippe quod ad totum lateris externum sinistri ventriculi producebatur, plenum erat ejusmodi sanguine qualem in bajulo (n) descripsi: cujus pars sanguinis modica in eum ventriculorum, indeque in tertium pervenerat duplici trajecto foramine, ex illo cavo in sinistram ventriculorum pertinente, altero ad parietis hujus externi anteriora, altero ad posteriora. Dexter ventriculus, cujus plexus Choroides erat subpalidus, aquam continebat non multam, eamque profus incruentam. Cum cerebrum invertissem; arteriæ illius truncus in quem conflunt Vertebrales, maculam exhibuit albam, ellipticam, modicam: quam percuratus, inveni, non quale ossificationis, ut putabam, initium esse frequentius solet, sed quid mollius in ipsis quidem arteriæ parietibus, magis autem interioribus; quamquam neque intorsum, neque extrorsum ullo modo prominebat. Denique glandulam Pituitariam intra Sellam desuper inspectam, valde humilem animadverti. Quæ autem hic scripsi, omnia plurimis, qui aderant, Discipulis ostendi.

7. Ægre tuli, id quod sæpius tamen in plebejis, rusticis, peregrinis ferendum est, neque de bajulo, neque de muliere hac pro certo sciri potuisse, num utroque pariter, an altero latere, atque utro, primum resoluti fuerint, postquam ingruit apoplexia: uterque enim dextero videntur debuisse. Sed de muliere gravius tuli, indicare neminem potuisse, an alias quoque correpta fuisset apoplexia. Mihi enim videtur: indeque facile in sinistris artibus resolutionem, aut debilitatem reliquam, cum illud minus quod tibi descripsi, cavum attendo, & cum iis confero observationibus quæ superiore Epistola (o) indicata sunt, Brunneri præsertim, qui aliquid etiam tum humoris deprehendit in cellulis ejusmodi. Verum quod dicere potuisset nemo, quæ videlicet ratione tam cito factæ sint illæ magnæ, quæ in tribus propolitis dissectionibus sunt descriptæ, cavernæ, sanguine redundantes (*), id conjicere, quemadmodum supra polliciti sumus, aggrediamur.

8. Proclivius nihil est, eas cavernas in cerebro, & semiconcreto in iis, aut ex iis in viciniam effusum magna copia sanguinem inspicientibus, quam disruptorum in thorace, aut ventre aneurysmatum recordari, & similia intra crani quoque cavum interdum fieri, existimare, præsertim cum gravissimas apoplexias ea aliquando antecedant, quæ vel sola ad id cogitandum perducant. Sic eam quæ intra duodecim horas sustulit Collegam nostrum Clarissimum Bernardinum Ramazzinum, duo præcesserant aneurysmata, faba non majora, quorum singula, raro exemplo, in eadem omnino sede increverant dorsi utriusque manus, ad anguli ejus verticem qui inter digitos est pollicem, & indicem. Ea sæpe nobis optimum Senem offendere solitum meminimus coorta novissimis vitæ annis, & illas quæ antea pertulisset, tum vehementem cordis palpitacionem, tum quæ hanc exceperit, non minus sævam hemiplegiam commemorare, in qua Philippum Maffierum, aiebat, Chirurgum, sicut ejus ostendunt libri, sane exercitatum, rem in se grandævo admirabilem deprehendisse, calvaria futurarum dissectionum: cujus plurima quidem exempla a Boneto (p), ab Ettmüllero (q), a Scalpartio (r), ab Helvichio (s), a Plantero (t), ab Illustri Hallero (u) memorata esse, scio; sed quot in septuagenario, qualis Ramazzinus tunc erat, nescio; in senibus autem quam difficile futuræ vel omni artis vi diffundantur, confirmante insuper Cl. Bergenio (x), non ignoro. Præcesserat demum Ramazzini apoplexiæ illa quæ abeuntibus palpitacioni, & hemiplegiæ successit, & ad vitæ usque exitum perstitit, unius primum, mox & alterius oculi cæcitas. Quæ sane omnia attendenti mihi, quocumque ille pro benevola de me opinione valetudinis incommoda communicabat, veri simillimum videbatur, ab eadem causa quæ cordis olim palpitacionem excitasset, interna hemiplegia inducitur, arterias aliquas, remorante ob dolorificas contractiones sanguine, intra cranium, & fortasse in plexu Choroidæ, eodem quod in utraque manu conspicebatur, vitio fuisse

fuisse correptas, eoque sensim incrementum pressos Opticorum nervorum Thalamos cecitatem intulisse: & per ruptis denique arteriolarum earum tunicis, effusioque in ventriculos sanguine, lethalem apoplexiam ingruisse.

9. Quoniam ejus cadaver non est dissectum; recte, an secus conjecerim, nescio: illud scio, si cui forte placeat, cavernas quas intra ipsam cerebri substantiam descripsi, ad aneurysmata, varicesve revocare, cavendum illi esse propter ea quæ supra (y) indicata sunt, ne cavernas ipsas pro veri aneurysmatibus, varicibusve cavo accipiat, in eam sensim amplitudinem expanso. Multo fatius est, & cum tanta illa quæ vas per cerebrum reptantibus peculiaris est, medicarum tenuitate congruentius, existimare, ubi ad modicam, & vix, aut ne vix quidem in oculis incurrentem sensim, aut cito dilatationem pervenerint, repente dirumpi, & pro varia vasculi diametro, & rupturæ amplitudine, & sanguinis copia, & impetu a tergo usque & usque urgentis, & cerebri etiam laxitate, paulo citius, tardiusve majores, minoresve cavernas fieri, hæque pro minori, aut majori parietum laceratione, aut pro varia lacerationis sede modo conclusas, modo in ventriculos, aut extrorsum, per cerebri videlicet superficiem, aut etiam utroque patentes. Cedit enim mollissima cerebri substantia, urgentemque sanguinem admittit; sic simul apoplexia, & caverna fit: quæ donec vis cordis, & arteriarum non elanguescit, augetur porro, & cum ipsa augetur apoplexia, nisi Medicus, vel potius quam rarissimus aliquis casus Medicum adjuvans interveniat, ulteriusque incrementum prohibeat (z). Quin moles ipsa & pondus effusi sanguinis in cavernam, aut ex hac in ventriculorum, vel post mortem nonnunquam potest particulam aliquam percurrere, ut puta pertenuis septum Lucidum, præsertim cum cadaveris agitur caput, aut in sanum cerebri inclinatur lateris. Cæterum quæ de cavernæ productione ex effuso per disruptum a distentione vasculum scripsi, ea facile intelligis locum habere, si ex erofo quoque vasculo sanguis profundatur. Habent enim, ut cætera, ita & cerebri vasa non uniusmodi vitia, idque in majusculis nonnunquam evidens est, ut infra (a) ostendam, & sane peculiaris vitii inchoamentum in arteria illa mulieris descripsi, cujus paulo ante (b) dissectionem proposui.

10. Non me fugit, Brunnerum in ea quam sæpe laudavi, Observatione (c) ejusmodi, ut videtur, cavernam ampli biatus, seu fissuræ nomine significantem, subjicere, alibi arteriolas ægritudine, seu aneurysmate affectas se conspexisse, quæ tantam sanguinis vim fuisset videbantur. Sed earum sedem, & aneurysmatibus diametrum minime docet. Dilucidior est hæc in re Wepferus, cujus quoque in Sepulchreto (d) Observationem habes, qui & cavitatem seu antrum describit, & licet aneurysmatibus exemplo utatur; rem tamen, ut video, haud secus quam ego, intelligit, nec verum aneurysma, sed satis apposite spurium (e) appellat; ut si aliorum iudicio potius quam suo, in istiusmodi explanationibus standum sit, te malim tanti Viri sequi iudicium, quam meum. Sed ad alias historias pergamus.

11. ANTONIUS TITA, is qui A. 1713. Catalogum hic vulgaverat Plantarum Flori Mauroruni, inter primos obiit ex iis qui Patavii sub Maji initium A. 1729. pene quotidie, magno omnium terrore, ex improviso aut statim, aut certe intra horas non multas commoriebantur, cum post diuturnas subfrigidas, humidæque tempestates; pluviosus enim autumnus, pluviosa hyems, pluviosum hæcenus ver fuerat: tunc primum, idque repente, aeris calor rediisset. Erat Tita tres & septuaginta annos natus, robustus tamen etiam tum, & lacerosus, quadratoque corpore, & subpingui, sub sole degere, & meracioribus uti vinis, citra ebrietatem, solitus, oculorum inflammationibus ab annis aliquot obnoxius factus, & de capitis plenitudine nuper questus apud Cel. Collegam meum Antonium Vallisnerium. Cum IV. Nonas Maji totum diem exegisset sub sole, eo die præter solitum fervente, vespere autem suo more cœnasset, ecce ibi subito se magno morbo corripi, exclamat, & cum dicto artuum sinistrorum motum amittit, lingue quoque usum hæcenus, ut verba pleraque intelligi vix possent. Statim rogatus, statim ad eum, quippe vicinus, accuro, & hæc quæ dicta sunt, inveni, atque hominem quidem mente constantem & colore faciei, respiratione, calore corporis secundum naturam se habentem, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ut pulsu quoque, nimirum vegeto, & resistente, nullo infuso de dolore, aut molestia capitis querentem, nisi quod sibi somnolentus videretur. Hoc vero, & magis quæ supra narraui, alia cum attenderem, multo graviores insultum metuens, alterum qui Sacerdotem, alterum qui Chirurgum advoco, mitto: sanguinem de brachio sano ad justam copiam statim educi, subacri clystima apparari, deinde succini oleum, quod ad nares subinde admoveatur, afferri, jubeo; spiritum vero salis ammoniaci diserte renuo, veritus, ne plus æquo sanguinis motum concitaret, a quo exitum intare posse, prædico: cætera ejus Medicis, quos adventare sciebam, permitto, domumque redeo. Eorum alicui placuit vomitum cingere: quod nec mihi antea displicuisset, si ea dumtaxat quæ ipse, spectassem. Verum post vomitionum agitationem, mox hora noctis circiter quinta morbus eoquem descripsi, tanto gravior accessit, ut loquela profus amitteretur, stertor inciperet, cum magnis iisque, ut opinor, convulsivis corporis motibus atque conatibus. Itaque postredie mane mortuus est. CAPUT prædictæ Nonas, me præfente, dissecari jubet Amplissimus Prætor. Meninx Crassa tanto arctius, quam solet, calvaria adhærebat, ut magna vi opus fuerit ad hanc avellendam. Erat autem illa subnigra: vasorum plenitudine, sed minorum; nam sinus Falcis inanis fuit. In Tenui meninge vasa erant sanguine distenta: sed dextere ventriculorum multo magis. Tantum enim continebat nigri sanguinis, & concreti, ut gallinaceum æquaret ovum, idque posteriore sui parte, & proxima illa qua cum hippocampo ad anteriora descendit. Sed in cæteris quoque tribus ventriculis, at multo minori copia, sanguis fuit, iisque fluidus, ut crediderim potius serum valde sanguinolentum, ex concreto illo sanguine expressum, in eosque ventriculos elapsum. Cerebrum sanum, & substantia hemisphæriorum cerebri integra, ut nusquam appareret unde tantum sanguinis prodisset. Etiā posteriorem versus utriusque Lateralis ventriculi partem, sed præsertim dexteri, plexus Choroides velicas, habebant, aquæ plenas, ea magnitudine, ut majores vidisset non meminerim; æquabant enim uvæ acinos bene magnos; sedes tamen in qua maximam copiam sanguinis deprehendimus, eamque concreti, fecit, ut veri similius censeremus, hunc & disruptis sinistri plexus vas, ejusque vicinæ profluxisse.

12. Ut ab iis vesiculis incipiamus; non parvas in Sepulchreto (f) lezes, imo aliquam etiam solidam, Wepferum quoque in iisdem plexibus vidisse; nec inde tamen apoplexiæ causam, saltem proximam, deduxisse (g); Warthonum (h) pariter cum in apoplecticis ut tumidas eorum plexuum glandulas, ita & cerebri ventriculos opultos sanguine frequenter invenisset, non aliud illis tribuisse, nisi ut hujus effusionis, ob impedimentum percarum vascula circumvolutionem, causam præberent: idque confirmari, fortasse credes Observatione (i) Drelincurtii, qui in apoplectica plexus illos deprehendit, & vesiculis aqueis tumidissimis adunatis, & congelatis refferret; & in medio disruptos, ut multum sanguinis effundissent. At five hæc, five alia quoque, ut opinor, dilatationis, & disruptionis vasculorum in Tita nostro causa fuit; intelligis sane, ex quo disruptio fieri, & aliquod sanguinis effundi cepit, quam cavendum fuerit, ne sanguis importunis agitationibus, & concussionibus impelleretur. Nec credere possum, Brunnerum (k) cum apoplecticam a primo insultu per venæ sectionem, & quæcumque revellere a capite poterant, feliciter liberasset, gavissimum esse, quod in secundo aut subpulvato accensum naribus admovisset, aut liquore per os infuso rufum bis terve excitavisset, tunc certe cum post ægræ mortem, mox consecutam, sanguine repletos plerisque invenit cerebri ventriculos, ipsūque cerebrum ab eruptione sanguinis interius diffusum. Sic in Legato illo Danico, de quo extat Weitbrecht (l) observatio; quid iternutationes, quid vomitiones, si ut tentate sunt, ita moveri potuissent, effectura essent in ejusmodi apoplexia, monstrabit tibi dissectione, in præcipuis sane Tita dissectioni simillima; ut infra (m) cognosces. Ego vero ex iis quæ antecesserant, tanto citius a concitato sanguine exitum veritus, cum in ea de qua supra dictum est, Ramazzini apoplexia Medico obititi non ignobili, sectæ Empiricorum addicto, ne vomitum excitans remedium, quod nec deglutiri potuisset, in os conjiceret, tum alteri, qui, me digresso, in Tita adhibuit, obtitificem.

(*) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 169. (†) Epist. IV. n. 13. & V. n. 6. 39. (k) Commere. Litter. A. 1734. Hebl. 9. n. 2. (l) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 7. Theor. Pathol. §. 10. (m) Epist. 17. n. 37. (n) supra, n. 4. (o) n. 16. (*) Cavernas hujusmodi vid. etiam Epist. 60. n. 2. & d. in cerebro, & cerebello. (p) Sepulchr. l. 1. S. 1. Obs. 91. & Schol. & Append. (q) Prax. l. 1. c. 2. c. 3. art. 7. (r) Cent. 1. Obs. 1. & Schol. (s) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 31. (t) Disput. de Oss. Epiphy. §. 37. (u) Ad Boerh. Praelect. in Instit. §. 304. not. h. (x) Method. Crani. ossa dissendi.

(y) n. 30. (z) Vid. Epist. 2. n. 16. (a) n. 25. (b) n. 6. (c) 12. in Addit. ad S. 1. l. 1. Sepulchr. (d) 18. S. cit. (e) Ibid. in Schol. (f) Sed. 2. c. 1. Obs. 49. (g) Ibid. in Schol. (h) Ibid. Obs. 10. §. 2. cum Schol. (i) Ibid. Obs. 12. (k) Obs. (sep. cit. 12. in Addit. ad eand. Sed. (l) Commere. Litter. A. 1734. Hebl. 9. n. 2. (m) n. 8.

sem. At enim huic quæ nuper in cœna sumperat, erant, iniquis, e ventriculo per vomitum detrahenda, ne mox in vias sanguinis transeuntia, hujus & copiam, & impetum augerent. Optandum id certe, si fieri sine conatu potuisset. Aliter, tanto minus tentandum, quod illud quidem futurum sanguinis incrementum, hujus prævis detractioibus irritum facere licebat; præsens autem a conatibus, & concussionibus augenda valorem disruptionis, & sanguinis effusionis periculum impediri nequaquam poterat. Novi ego Virum generosissimum, nec illum unum (u), qui cum sanguine plenus esset, in exoneranda alvi conatu fortissima apoplexia abreptus est: vidit quoque, & dissectione rem confirmavit, ut alibi (o) scripsi. Valsalva. Huc Adolphi (p) observatio pertinet lethalis apoplexiæ ex nixu fortiori & in tempestivo, quo sibi parturiens plexum Choroidem rupe rat, effusus sanguine cerebrum vehementer compresserat. Cujus in vasa quanto plus sanguinis in conatibus urgeatur, & simul quanto minus inde redire tunc possit. Vir Cel. ostendit Swietenius (q). Quin minime desunt exempla (r) eorum quibus vasa cerebri distenta, levem ob commotionem rupta sunt, ut a casu, colapso, inclinatione capitis, &c. Quod si tempus fuit quo multi, cum sternutarent, repente spiritum emiserant (s); non ad aliunde potuisse accidere facilius, crediderim. Si igitur a concussionibus ea quæ nondum erant, valorem disruptiones factæ sunt; quanto magis quæ inchoatæ jam sint, poterunt augeri? ut nihil interea de abusu dicam calidissimorum, aliorumve, sanguinem maxime concitantium, liquorum qui a Medicis quibusdam, nullo serosæ, an sanguinæ apoplexiæ habito discrimine, sæpe apoplecticis ingeruntur; non modo naribus subijciuntur: quod magnum, dum viveret, Medicum, & in cæteris quæ fugienda hic credo, aliquando idem quod reliqui ejus partes, merito docentem, adeo non cavisse, miror, ut in hac de qua loquimur, cerebri hæmorrhagia spiritum salis ammoniaci, aut ejus sal volatile pluma ad interiora narium admovendum, aut etiam per calanum scriptorium insufflandum, præcipue commendaverit.

13. Et de ea tempestate aliquid subijciendum est, quæ Tita, alique inter cæteros disruptis sanguiferis vasis interierunt. Magnum hic certe periculum imminet rigente bruma, aut fervente ætate, nunc quidem se sanguine expandente, tunc vero valis, externis præsertim contractis, ut tanto plus sanguinis, aucti insuper ob insensibilem impeditam transpirationem, ab internis continendum sit. Sed tamen cum sensim, & per quosdam quasi gradus ad summum aut frigus, aut calorem pervenitur, sensim quoque se contrahentibus vasis, aut sensim cum sanguine expandentibus, aliquanto minus periculi est, quam cum repente alterutrum sit, velut eo tempore. Tunc enim subitus aeris calor insolitum sanguinis expansionem attulerat, cum ob maxime diurnas subfrigidat tempestates nec dilatata adhuc vasa, nec sanguis per eam quæ oculis fugit, perspirationem esset immixtus. Frangit præterea ob æque diurnas pluvias tam infirmæ vasorum fibræ, quam quæ maxime, eaque de causa disruptioni magis obnoxie. Ex his autem omnibus quæ dicta sunt, vides, quæ sint ejusmodi tempestatibus his vitanda quibus id periculi in universum impendit. Quibus vero speciatim in cerebro, his alia cavenda sunt insuper, illudque etiam, ne animum intendant, præsertim cubantes, quo videlicet corporis situ quanto facilius est sanguinis ad caput ascensus, tanto difficilius est descensus. Sic Doctum Virum Bononiæ novi, qui si quando animum mane, antequam surgeret, in rerum abstrusarum meditationibus, ut Litterati solent, defigeret, ei mox dum surgeret, guttæ aliquot sanguinis e naribus effluebant. Cave enim argumentis eorum qui docent, vim gravitatis ratione reliquarum potentiarum, motum sanguinis generantium, esse nullam; cave, inquam, tantum tribuas, ut obliviscaris non utilitatis solum, quam solertes Medici ad avertendum in certis morbis, aut in certis ad morbos dispositionibus nimium sanguinis ad caput affluxum, experiuntur ab ejus erecto situ, verum etiam quod nemo non novit, quam celementer in demisso capite facies rubeat, & incalescat. Sed de his in præsentia quidem satis.

14. SENEX qui a longo jam tempore propter magnum ulcus alterius cruris sedebat mendicans ad januam

Ædis S. Antonii, multum, ut ejusmodi hominum ple-rosque hic facere, audio, edere solitus, nihil autem ob eam causam quæ dicta est, aut parum moveri, apoplexia prehensus est, quæ mentis, & linguæ, & sinistri corporis lateris usum abstulit, sicque intra triduum, aut quadriduum interfecit. CADAVER reliquum ob gravem odorem, & fæde colorata ex viridi fuscoque intestina, ad anatomicas exercitationes, quas Martio mense A. 1741. in Nofocomio habebam, minime idoneum, humari jussi; Caput dumtaxat servari. Hoc ibi in frequentia doctorum virorum, & studiosorum adolescentum ad apoplexiæ illius scrutandam causam cum esset aperiendum, forte animadverti, in anterioribus finibus musculi Temporalis sinistri levem contusionem: de qua cum quærerem, & tunc factam esse, intelligerem, cum homo, apoplexia ingruente, ex sella ceciderat sua; non dubitavi quin continuo prædicerem, si istius apoplexiæ causa sub oculis caderet, nec in ferro consisteret, facile futurum esse, ut secundum conjecturam quandam meam (in proxima superiore Epistola (t) indicatam) in opposita, id est in dextera cranii parte deprehenderetur. Qua in conjectura multo sum magis confirmatus, cum illud addiderunt quod forte eo tempore necdum audiveram, sinistro, ut supra dixi, corporis latere fuisse hominem resolutum. Cranio tunc denique perfecto, quod dum fieret, aqua non omnino pauca defluxit, sub illo sanguinolenta omnia magis quam soleant, statim apparuerunt. Didicisti autem Crassa meningem, in cuius supremo Sinu concretio erat parva polyposa, non solum in meningem altera vasa confecta sunt sanguine a dextris, quam a sinistris, tumidiora; sed & super hemisphærio dumtaxat dextero sanguis semiconcretus, qui ex aliquo eorum vasorum prodixit, & deorsum inde fluxisse videbatur; nam & sub basi anterioris partis lobi posterioris cerebri dexteri aliquanto plus inventum est ejusdemmodi sanguinis pariter inter utramque meningem: nec quidquam alibi intra cranium effusi sanguinis reperitum est præter id quod dixi, duobus circiter cochlearibus continendum. His ita omnibus qui aderant, demonstratis, & reliqua ostensa sunt, minoris, ut visum, momenti, quæ hic redierunt. Per Tenuem meningem translucens humor quasi gelatinosus. Vasa non in medullari solum substantia, ut plurima passim sanguinem eructantia puncta ostendebant, sed & quæ per faciem repunt Lateralem ventriculorum, distenta. Aqua in his non multa: vesiculæ autem crebræ ad posteriorem plexum Choroidem partem; sed non ex majoribus; minores tamen paulo in dextero ventriculo, quam in sinistro, ut aqua etiam in illo, quam in hoc, paucior. Cæterum si plexus non modo non decolores, sed in medio vel magis sanguine referti quam soleant. Denique ad anteriorem basim glandulæ Pinealis subflavam aliquid, nec tamen durum.

15. Quid possit ad sanguinem cumulandum, eumque impurum, multum edere, & nihil moveri, præsertim ubi ulcus aliquod magnum sit, unde pravæ, atque erodentes particule in venas irrepant; id, ut alia quorum explicationem sæpe prætereo, manifestum est. Quid vero possit ad nocendum, & quomodo possit vel parum sanguinis intra calvariam repente effusi, ostendetur alias (u): nam cætera quæ in hoc cerebro adnotata sunt, sæpe etiam ubi nulla apoplexia est, animadvertuntur. Quod autem is effusus a dextris, resolutionem attulerit a sinistris; nempe hoc Valsalva, & meis fere omnibus observationibus responderet. Quarum alias ad alia quædam apoplexiæ genera attinentes, alio quidem tempore (x) habebis: nunc autem ex reliquis ad sanguineam apoplexiæ spectantibus eas saltem quas ille, & ego fortis commisimus, in superioribus (y), & in his Litteris (z) descriptas habes, habiturus multo plures, si ubi de ejusmodi observationibus agitur, suis cum circumstantiis utique proponendis, post aliquod interjectum tempus, meæ soli memoriæ confidere satis consueverim. Earum igitur loco quas ob eam causam omitto, absolvam hic tibi unam quandam, Valsalva, & mihi communem; nam morbum ego observavi, caput autem mecum ipse dissectui, historiaque illius tantum edidit (a), quantum erat proprio instituto satis eo tempore. Sic autem ego memoriæ causâ adnotaveram.

16. VIR quadraginta annos natus, ex meri abusu vergit obnoxius, apoplexia correptus est sub initium Februarii

bruarii A. 1703. Eadem ferme hora in Bononiense S. Mariæ de Vita Nofocomium delatus, cum ipse, ut quod levitate mane tum solebam, adesset, jam per se nonnihil levatus apparebat. Imperant Medici, crura, & pedes vehementer perfricari, spiritum salis ammoniaci naribus supponi, quin & guttas ejus aliquot ex aqua idonea in os immitti, sanguinem e brachio educi. Eductus est e sinistro, quæ ex parte major erat corporis resolutio. Hæc dum fiebat, homo his tremore correptus est, caputque buccas, & os movere, & magis, ut videbatur, magisque solvi. Sed mox levibus in parte dextera convulsivis motibus, se ostendentibus, gravior apoplecticus insultus rediit eadem die, qui hominem sustulit circa horam secundam noctis. CAPUT dum amputaretur, multum sanguinis effluebat, cujus pars ex ore quoque prodierat. Tum Valsalva mihi: hæc apoplexia, nisi me meæ falsæ observationes, facile a sanguine facta est, dexteram cerebri partem lædente. Interea communia cranii involucra detrahentes, in membranis hoc proxime completis sanguifera vasa vel minima perbellè manifesta animadvertimus. Sed ea magis distenta mox vidimus quæ per meninges repebant, præsertim per Tenuis partem sinistram, ubi præterea in summo hemisphærio erat aliquid effusi sanguinis, nigra instar fæculæ. Verum ubi ventum est ad Laterales ventriculos, veram admiratus sum Valsalva prædictionem. Nam erat quidem in sinistro aliqua sanguinis effusi portio; sed quæ a dextero illuc defluxisse videretur. In hoc enim non modo fuit multo major copia atri sanguinis, & concreti, sed & magnus unde hæc existerat, hiatus, quasi aliquis rudior cultro ad latus externum demisso corporis Striati, & Thalami nervi Optici, utrumque horum super Fornicem, & tertium ventriculum revolvisset. Cætera quæ ad viam attinent sanguinis qui ex ore fluxerat, satis habes apud Valsalva (b) indicata.

17. Cur e magis resolutio brachio maluerint Medici sanguinem mitti, ac ob rationem ejus similem, quam, ut in Sepulchreto (c) habes, sequebatur Baglivus, an ob alias, haud facile dixerim. Necdum erant Valsalva observationes, quibus pondus addidit Aretæi (d) præcepto, & doctrinæ: resoluta in apoplectico partes consideranda sunt, inquit, in sinistronem, an in dextero latere resolutio sit: a salubribus enim partibus (ut dicere mox est) sanguinem haurire oportet; hæc enim sanguis facile delabitur: hæc etiam a læsis partibus materia derivatur, id est a læso cerebri hemisphærio; quippe quod sano corporis lateri, non resolutum, ipse docuerat respondere, ut ejus locus, alibi (e) a me productus, ostendit. De præcepto autem, & doctrinæ quæ modo Aretæi verbis proposuimus, Cl. Oederus (f) ita sentit, ut præceptum quidem probabile existimet, rationemque illam primam, quod e sani brachii venis facilius sanguis effluat, quam e venis resoluti, ultro illustret, atque confirmet: rationem autem alteram, quamvis Valsalva observationibus, quas veras agnoscit, subnixam, ob id unum respuat, quod vulgata quoque nitatur de derivatione doctrinæ, quam doctæ utique, & nervosæ quoad posset impugnandam ipse suscepit. Quapropter ut ex aliis Præstantium Viro-rum Observationibus, ita ex etiam Pauli Salani con-sequi, negavit, quod pro ea doctrinâ consequi Valsalva, & mihi (g) visum erat. Sed cum tanta humanitate suam a me diffusionem conjungit, ut inurbanus mihi viderer, nisi ejus judicio permitterem hæc pauca, quæ dicam. Veriti sumus Valsalva, & ego id quod Salanus vidit, casui tribuere, quando cum aliis tum quas Valsalva indicavit, tum quas omitti a me, dixi, observationibus congruere, animadvertimus, & cum ratione quoniam, siquidem brachii dexteri venæ cum Jugulari Interna dextera magis, quam sinistri, communicant, id est sua depletionem magis videntur favere depletioni illius Jugularis, & quod consequitur, venarum quæ a dextris cerebri partibus in dexteros influunt Sinus: e brachiis autem sanguinem misisse Salanum, intelligi satis posse, existimavimus, cum in sermone a Valsalva, & a me de hemiplexia instituto, de nullo alio loco secunda venæ sermo fiat. Interea illud mihi ab Humanissimo Viro non negatum iri crediderim, ut cum Gravissimo Medico, & Mathesi Professore Segnero, ejus Præside (h) communis opinionem, quia in ea periculi omnino nihil est, inhercam circa ea quæ Auctores fideles de electione venarum in morbis secundarum attulerunt, si non plena certitudine, magna tamen probabilitate. Sed ad propositam dissectionem ut redeam; quares fortasse, quid præter nos alii in ejusmodi res inciderint, & hemiplexiæ

Magagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

internam causam in opposito, non in eodem cerebri latere deprehenderint. Ego vero qui ante Valsalvam id viderint quidem, sed quasi fortuitum neglexerint, Wepke-rum alias (i) & Baglivum indicavi (k). Postea vero quam Valsalva observatio vulgata est, idem conspexisse plures, non dubito: aliquos scio (l). Intra enim eundem annum quo in muliere illa Veneta de qua initio dictum est (m), Valsalva doctrinam confirmavi, cum Patavium forte venissem, certior sum factus, idem quod in illa, hic quoque nuper in viro compertum esse, nisi quod cavum in opposito resolutioni hemisphærio sibi a sanguine paratum, huic inter meninges quidem, Tenui perrupta, sed non in ventriculum pariter, alioquin proximam, effuderat. Vix hoc acceperam, cum Venetis litteræ, quas adhuc servo, allatæ sunt, quibus mihi Alexander Bonis doctus Medicus, & spectatus Amicus quæ ipse tum viderat, significabat, Monachum inter concionandum apoplexiæ correptum sic ut intra horas, quibus dehinc vixit, haud amplius quatuor manum dumtaxat sinistram moveret, habuisse in sinistro cerebri ventriculo tres, minimum, uncias concreti sanguinis, parietes autem ejusdem ventriculi dilaceratos, cum dexter esset integer, nihilque præter exiguum sanguinis portionem contineret, quæ illuc e sinistro per disruptum Lucidum septum transierat. Hic ille Sacer Orator est, superiore Epistola (n) designatus, de quo ipse, paulo post Venetias reversus, illud insuper cognovi, cum plures jam dies a concionando abstinuisset propterea quia se minus bene habere querebatur, eo demum quo obiit die suis confirmasse, nunquam se melius, quam tum valuisse, itaque erectum atque alacrem ascendisse in locum superiorem ad eam concionem incipiendam quam minime erat absoluturus. Venit tunc mihi in mentem Atrali regis (o), cum Bætos ad societatem Romanorum Thebis hortaretur, in ipsa concione intermortui sic ut haud multo post expiraverit; non tamen horis, sed diebus interjectis; nam (p) eger Thebis Pergamum advectus, mortuus est, albero, & septuagesimo anno: quæ ætas, cum infirmis viribus conjuncta, minus vehementi obnoxium reddidit apoplexiæ; si Livii est fragmentum illud quod initio libri XXXIII. legebatur in vetusto codice Bambergensi. Sic enim habet: Atralus pri-mus verba fecit. Orsus ... segnior (lege senior) jam & infirmior, quam ut contentionem dicendi sustineret obnu-tuit, & concidit ... parte membrorum capitis: nec vite præsens periculum vis morbi attulisse, sed membrorum debilitatem visa est. Monachus autem ille neque major quinquaginta annis, & viribus, eo præsertim die maxime confirmatis, cum ad sanguinis plenitudinem, quam facies, totiusque corporis habitus ostendebant, dicendi contentio accessisset, vehementi apoplexia in media concione prehensus est, citoque confectus, secundum ea quæ superioribus Litteris (q), & paulo ante his ipsis quo-que (r) exposita sunt.

18. Intelligis eorum memor quæ alias (s) scripsi, in apoplexiæ interna causa & exitu me non atatem modo, sed & alia attendere. Septuagenarius quidem erat, sed eufarcus faber quidam ferrarius (t) quem apoplecticus insultus, dextero toto latere resolutum, occidit sexta die. Causa tamen reperta est in atro sanguine, qui ex turgente Laterali Carotidis arteriæ sinistram ramo, eo-que disrupto, late effusus, hemisphærium cerebri sinistram totum undique ad ventriculorum usque penetralia vici-averat. Huc alia accefferant quæ longum esset describere. Sed non omittendus est immanis tumor, reni sinistram adherens, magna sanguinis copia plenus, nec sine substantia quadam lamellatim sibi incumbente, ut suspicio-nem movere possit aneurysmatis in ramo quodam Emul-gentis arteriæ, cui minus alterum (velut supra (u), de Ramazzino verba facientes, coniecimus) in Laterali Car-otidis ramo illo responderet. Verum qualiscumque es-isset tumor, illud certe negari non debet, pressam ab ipso incumbente arteriam Aortam minus sanguinis admittente potuisse, plusque ideo ad dilatandum aliquod, & denique perumpendum cerebri vas, sursum contendisse. Hæc igitur si nobis in apoplectico quopiam nota sit inferioris arte-riæ compressio; non faciet magna quantumvis ætas, ne apo-plexiam esse posse a sanguine, inficiemur. Sua quoque in Legato illo Danico de quo supra (x) mentio injecta est, alia aliqua fuerit dispositio, conjungenda cum jecino-re ad indurationem inclinante. Natus enim annos quatuor & sexaginta improvisa resolutione sinistri lateris, & mox apoplexia correptus, hora octava vivere desit, citius vide-licet quam in Fabro, multi sanguinis effusione facta. Ha-

B 2

(u) Vid. etiam infra, n. 22. (v) Epist. Anat. 13. n. 19. (w) Aët. N. C. T. I. Obs. 147. (x) Comment. in Boerh. Aph. §. 1010. 3. Y. (y) Vid. Schol. ad Obs. 1. Sect. cit. Sepulchr. (z) Vid. apud Stradam Prolus. Acad. I. 3. Prol. 4. n. 3. (a) n. 23. (b) Epist. 4. n. 32. & seq. (c) Epist. 11. (d) Epist. 2. n. 9. 12. 13. 15. 17. (e) n. 3. 16. 14. (f) Tract. de Auro c. 2. n. 14. in fin.

(b) Ibid. (c) In Addit. ad cit. 2. Sect. Obs. 13. (d) De Morb. Acut. Cur. I. 1. c. 4. (e) Epist. Anat. 13. n. 17. (f) Differt. de Derr. & Revul. per V. S. §. 29. (g) Epist. modo indic. n. 24. (h) In Epist. Differt. citatæ subnexa. (i) Epist. Anat. 13. n. 22. (k) Adde quæ infra Epist. 11. n. 10. (l) Vid. quæ mox n. 18. (m) n. 2. (n) n. 23. (o) apud Livium Hist. 137. (p) 131. (q) n. 23. (r) n. 13. (s) Epist. 4. n. 14. (t) Aët. Helvet. Vol. 3. (u) n. 2. (v) n. 13.

buit autem præter hydatides in plexu Choroide plurimas, in ventriculo cerebri dextero ultra quatuor uncias sanguinis grumosi, unde caritas illa mirè dissoluta fuit. Illud quoque interea velim animadvertas, observationem hanc utramque, si resolutum hinc latus spectes, inde vero latus oppositum in cerebro hemisphaerium, cum Valsalvæ observationibus omnino congruere. Quibuscum alias pariter congruentes reperies, interque illas viri (y), qui etsi jam senium attigerat, temperamento erat tamen, & arte olim, & recentibus in victu erratis ad sanguineam apoplexiam dispositus. Verum alia scire fortasse avebis, primum videlicet, unde sit, ut in his ferme omnibus exemplis quæ his, & superioribus Litteris si ve ex Valsalvæ observatione, si ve ex nostra, si ve ex aliena descripsimus, aut indicavimus, ne iis quidem omisiss duobus, quorum alterum ex illius, alterum ex nostra, in Epistola Anatomica XIII. (z) proposuimus; ut in iis igitur ferme omnibus, præsertim vero in quibus illa quidem præter naturam cava memorantur, aut non obfuro indicio conjicienda significantur, quæ intra cava sanguis collectus, aut e quibus effusus fuerit, easere aut in corpore Striato, aut in Thalamo nervi Optici, aut in utroque, aut iuxta alterutrum, aut etiam utrumque, & tunc quoque non raro cum utriusque, aut alterutris perforatione, & dilaceratione comperta fuerint: deinde cur semel quidem, ut apud Wepferum (a), per lobum anteriorem cerebri ad frontem usque producta, nunquam per posteriorem ad ipsum occiput: & denique cum illa exempla sint ad quindecim; cur in decem illa cava fuerint a dextris; in duobus a dextris, & a sinistris; in tribus dumtaxat, a sinistris. Profecto aut his in rebus, etsi a primo secus videatur, magnam sibi partem casus vindicat, aut, si multo longior accurate descriptarum observationum series hæc ita ut plurimum se habere, ostenderit; causæ in cerebri structura, aut in ejus intimorum vasorum distributione erunt perquirendæ, ut puta si circa eas quæ dictæ sunt, sedes aut plura, aut amplioris diametri vascula ferrentur. Sic aliquando cum Striata corpora afflata secundum horizontem perfecerem, animadvertisse memini in singulorum externo anteriore latere quandam quasi foveolam; per quam sanguiferum vas meabat manifestissimum; alias autem, oblique & lente secundo, ostendisse in eodem latere plura parallela inter se, & crassiora quam alibi, fila rubicunda, id est vasa sanguifera. Accedere huc videtur minor ob ipsam proximam ventriculorum cavitatem, in horum parietum perforatione resistencia. Cum vero ob hæc, aliæ istiusmodi eorum causam conjece- ris quæ primo, & secundo loco quærebis, de tertio (b) minus eris fortasse sollicitus, cum attenderis, dexteræ pleræque partes corporis esse ut plurimum in frequen- tiori motu confuevisse, quam sinistras, & quod consequi- tur, vasa quoque non illarum modo, sed & cæterarum quæ a dextris sunt, ob communicationes, consensualesque laborare magis, & dilatari solita esse.

19. Super Valsalvæ autem jam toties commemoratis, & confirmatis observationibus, si resolutæ sunt corporis sinistræ partes; ad dexteræ cerebri vitium esse: si dex- teræ; ad sinistras, non puto, esse plura quæ ex me quæ- ras. Nosti enim quæ de hujus rei tum Explicatoribus antiquis, & novis, tum exceptionibus quibusdam, tum additionibus, tum aliis cujusque modi ad eam spectanti- bus, habebam dicere, ea me ferme omnia in eam quam paulo ante memoravi, Epistolam Anatomica (c) con- jecisse, ut non attineat hic iterare. Unum tantummo- do, aut alterum ad prima illa duo capita possum adjece- re. Nam si forte legas, quod ad Explicatores illos anti- quos spectat, Casp. Hoffmannum (d) hæc scribentem: *Fuit hæc ante Galenum Aretæi sententia, ... quam Cassius Jatrotophista, problem. 41. sequitur. Th. a Veiga ... nominat etiam Haly Abbatem, & Felicem, quos non vidi: Imo, quis sit ille Felix, nescio: si hæc, inquam legas; nolim suspicari omisum a me esse in eo Felice Explicatorem quandam perantiquum, & cum Aretæo, ac Cassio nomi- nandum. Ille enim Felix, Hoffmanno ignotus, nimi- rum est hic idem Cassius, quippe Cassius Felix quibus- dam dictus, ut cognoscere poteris vel ex Lindenio Re- novato (e). Ad exceptiones autem illud spectat, aut certe ad illustrationem doctrinæ illius a Valsalva confirma- tæ, quod etsi ubi alterum latus corporis est resolutum, vitium, si organicum sit, & sub sensum cadat, in op- posita cerebri parte est; non tamen vicissim consequitur*

quotiescunque ejusmodi vitium in cerebri alterutra parte est, oppositum corporis, latus esse resolutum: eadem enim ratione fieri potest, ut hoc minime tunc sequatur, quæ interdum fit, ut vitiatum utrinque cerebro, neutrum tamen latus corporis sit paralyticum; si ve quod ea vitia sine repentina cerebri laceratione, aut compressione sint facta, si ve alia de causa, quam in ejusmodi observatio- nes incidentes, quærere, atque exponere conabimur. Nunc his suum in locum dilatis, cæteras quæ ad apo- plexiam sanguineam attinent, proponamus.

20. VIR fenestru jam propior, ex apoplexia, non continuo ille quidem, sed plures post dies interierat: qui hemiplecticus esset, an non, pro certo scire non potui; nedum quæ ante apoplexiam pati consuevisset: hæc tan- tum accepi, cum apoplepticum decumberet, respirationem non difficilem, pulsus validos habuisse. CADAVER Theatro datum est sub finem Januarii A. 1731. Viscera diligenter perlustrata, nihil in Ventre; in Thorace autem quæ ad res præter naturam attineant, aut alicui vi- deri possint attinere, habuerunt hæc. Pulmones erant un- dique pleuræ annexi. Cor pingue adeo, in homine alio- quin non obeso, ut ab anteriore facie inspectans, nihil videres, nisi pinguedinem. Venæ Coronariæ valvula omni ex parte sic affixæ, eademque sic foraminulis pertusa, ut in XV. Epistola Anatomica (f) descripta est. Novissi- me arteria Vertebralis sinistra ex ipso Aortæ arcu inter sinistras Carotidem, Subclaviamque profecta: quam cum inde, non ex Subclavia, ut solet, enatam, in Theatro ostenderem, monui, hinc etiam fortasse hujus hominis apoplexiam aliqua ex parte repetendum videri posse. Aliquot post diebus, ut Exercitationum requirit ordo, cum ibidem Cranium referaretur, inveni, atque ostendi sanguinem effusum ad selibram inter meningem Crassam, & Tenuem, vel potius inter Crassam, & membranulam quandam alteram, Arachnoideam puta: quæ membranula, ibi facta crassiuscula, cum effuso san- guine, anteriori ossis temporis sinistri regioni, eique vi- cinis respondebat. Præterea in Falce propemodum me- dia os erat, ejus processus duplicatura interceptum, limbo inferiori propius, & secundum longitudinem po- situm, tres digitos transversos, eoque amplius longum, sesquidigitum ferme altum, mediocriter crassum, & idque inæqualiter; cum enim in toto ipso ambitu esset te- nue, imo in utroque extremo in simplex videretur stratum ex parallelis ossis fibris desinere; dextera, fini- straque facie, & præsertim altera, in grandes quasi bul- las protuberabat, ut melius conspici apud me potest; nam adhuc seruo, obductum, ut erat, undique archissi- me adherente Falcis membrana. Denique Carotidum quæ ad basim cerebri sunt, posterior ramus dexter æquo erat crassior; sinister pertenuis, neque cum iis ramis conjunctus qui ab arteria sunt in quam conveniunt Ver- tebrales. Quorum illud etsi in aliis interdum vidi, at- que adeo in altero quod tunc consecabamus, hydropici cerebro, tenuitatem autem hanc tantam alterius, aut utriusque multo sæpius, nullam denique cum ramis de quibus dictum est, conjunctionem fortasse nonnunquam; tamen hæc quoque tibi volui significare, ut intelligeres, si quid præterea adnotatione aliqua esset dignum, me non fuisse prætermisurum.

21. De cæteris, in iisque de pulmonibus pleuræ un- dique adherentibus sine respirationis difficultate, erit alibi (g) scribendi locus. Illud tui permoleste, cum tantum os in Falce offendi, ex nemine sciri potuisse, quæ de re is homo conquereretur annis qui apoplexiam præcesserunt. Ex quo enim Franciscus Antonius Cartus Anatomicus Neapolitanus non ita contemnendus, ut ignotus esse de- buerit iis, quantum video, omnibus, qui de Medicis, aut Anatomicis Scriptoribus egerunt, sicut primam in mu- liere quadam revera bipartiti uteri dissectionem tradidit (h), sic primus cepit A. 1557. (i) Falcis in durum os ex parte aliqua degenerantis observationem proponere, alias etiam quas Botallus (k) deinceps, Hornius (l), Scheidius (m), Wepferus (n), Cheseldenus (o), Va- terus (p), Gohlius (q), Mayerus (r), atque alii plures, quorum aliquos mox nominabo, ediderunt, easque insu- per quas Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Hi- storiz, & Commentaria (s) exhibent, omnes perlegi: nec tamen meminisse videor ossis quod supra descriptum æquaret: si paucas in tanto numero Falces excipias, in quarum una os latum quatuor digitos fuisse, indicavit Rio-

Riolanus (t), & quam Volckamerus (u) invenit ad dimidiam sui longitudinem penitus ossæam, præsertim ve- ro quam in Theatro hoc nostro Anatomico ossæam o- mino vidit Offredus (x), cui parem vidisse crederes Henr. Albertum Nicolai (y), nisi idem observasse, adderet, Volckamerum, simile autem Offredum; ut dubites, de tota Falce, an de magna hujus parte intelligas, cum se omnino ossæam ait deprehendisse: nec sine aliqua ejusmo- di dubitatione sis, cum quandam legas observationem, in qua vel ea vox omnino desideratur. Cæterum quod scire avebam de isto viro in quo illud a me os inven- tum est, neminem esse potuisse qui diceret, non ideo ægre tuli quia putarem, aut putem, inde magnum ipsi aliquod incommodum extitisse, nisi forte aut ponderis, aut distractionis sensum aliquem credere malimus; imo quia cupiebam id ipsum mea observatione confirmare quod ex plerorumque eorum quos nominavi, aut silen- tio, aut diserta etiam narratione collegeram, nisi ossa in Falce, aut ad Falcem, aut alibi in meningibus incre- scentia intra eum quidem magnitudinis, & ponderis mo- dum quo ad hoc tempus invenerunt, nisi, inquam, ita facta, & posita sint, ut meninges pungant, nullum fere solita esse per se gravius malum, sed ne doloris quidem assiduum sensum inducere: ut videndum propter hæc cen- seam, an Volckameri, & Offredi, aliæque ejusmodi obser- vationes quibusdam repugnent ex usibus Falci adscriptis.

22. Nec tamen negaverim, ejusmodi, aut alia ossa præ- ter naturam aut genita, aut etiam aucta, posse interdum morbis capitis internis, & apoplexia nominatim, si alia accedant causæ, occasionem præbere. Nam primum in fene Tridentino (z), quem levi non ita pridem apo- plectico insultu affectum, gravissimus alter, cum hora vix una a sumpto cathartico medicamento alvum exo- neraret, puncto temporis consecrat, non modo ligamen- tum inter os Sacrum, & Isthium, ut in Adversariis scri- ptum est III. (a) ossæam factum deprehendi, sed & ossi- culum intra ipsam cordis substantiam eo loco vidi quem altera Mitralis valvula obtegit, modica illud crassitudi- ne, sed longum adeo, ut transversum pollicem superaret: arteriæ autem Magnæ internam faciem crebris hic illic offensis bracteolis operant, ut si capitis rimari abdit li- cuisset, quam simillimum veri sit, ibi quoque ossa alia me fuisse reperiturum. Deinde in pluribus apoplecticis fe- nibus cerebri vasorum tunicas reapse offendi non uno in loco ab ossis innatis frustulis rigidis, præsertim Caroti- dum qua ad latera Sellæ Equinæ tantopere se infectunt. In ejusmodi sane capitibus id præter naturam Cortelius (b) viderat, cum perinde ac si nihil nisi secundum na- turam maxime se habens proponeret, in eorum cavita- te arteriarum, quæ attingunt glandulam Pituitariam, duo intus notatione digna, & a nemine hætenus observata con- tineri, scripsit; primumque esse, quia sunt cellulæ quadam exigue; alterum, quod sint ossicula quadam parva (qualia num postea Riolano (c) quoque imposuere?) eorum in- star, quæ ad articulos digitorum reperiuntur sigmoidea (se- famoidea) appellata: ... sed non solum in hac parte arte- riarum in se ossicula contineri, verum etiam in aliis, ut ex- perientia ipsa hætenus probavit: quod quidem, inquit, fa- ctum fuisse puto non sine maxima Naturæ providentia, quæ perpetuo curat eas apertas quodammodo, & elevatas esse, ut dilatationem sustinere valeant. Ego vero cum alibi, tum præsertim in cerebro ita moderatam esse naturam vi- deo quæ ad sanguinis attinent circummitionem, ut siquid tamen morbi vi oriatur quod sanguinis aut ingressum, aut egressum magis quam constitutum sit, moretur, eo- que motum tardior fiat, non sine detrimento sit: quorum illud arteriæ quoque efficiunt, se ob innata os- sa minus contringere, & urgere sanguinem valentes, hoc autem quidquid aut venosorum alveorum arctat diame- trum, aut quadam quasi diverticula his admittit, in quæ pro re nata redundantis sanguinis pars quadantenus cedat. Sic quoniam in seniorum calvarias accrescens ossæa substantia minora quadam occæcat foramina, ut puta, quemadmodum alibi (d) indicavi, quæ Occipitales ve- nas cum Lateralibus sinibus communicare antea sinebant; hinc etiam fieri, existimo, ut plures ætate illa cerebri sint morbis obnoxii. Venosus autem alveos arctare non unius generis causæ queunt: in his, si Scheidius (e) au- dimus, ossicula in Falce innascentia, ipsam videlicet suo pondere aliquatenus deorsum trahendo, atque tendendo, un- de sinus longitudinalis falci continuus, ea imprimis parte transversior redditus regurgitanti sanguini non sufficien- tem transitum concedat. Quod si credibile est, ab altero

Scheidii ossiculorum pondere suo, licet exiguo, esse præ- stitum; tanto id credibilis erit ab nostro, quanto ut magnitudine, sic & pondere superabat.

23. Ejusmodi tamen coarctationem ut exciperet illa intra cranium sanguinis effusio quam ipse in apoplecti- ca sua invenit, merito censet, necessum fuisse, ut sanguis tunc aliqua de causa copiosior influxerit. Idem nos quo- que in apoplectico nostro censemus, eoque facilius quod majori impetu sanguis in cerebri arterias ferebatur. Cum enim ad eum impetum moderandum & harum tunica, ut supra etiam (f) dixi, tenuiores sint creatæ, eoque minus ad urgendum sanguinem aptæ, & anastomoses ad illum impetum retundendum inter Carotides, ac Verte- brales institutæ, & harum utraq; priusquam ad cere- brum accedant, non semel inflexæ, illud insuper quod mecum velim animadvertas, additum est, ne præter Ca- rotides, Vertebrales quoque arteria ab ipso Aortæ arcu existerent, ad quem videlicet tanto impetu sanguis a pro- ximo corde aliditur, ut is frequentissimus esse soleat aneurysmatum locus, sed ex Subclavis demum profici- scerentur. Atqui sinistra Vertebralis, non ex Subclavia, sed ex ipso Magnæ arteriæ arcu in nostro apoplectico nascebatur, in eam autem cum focia confluebat arte- riam, quæ amplam quidem, ut dixi, cum dextera Caro- tide, nullam cum sinistra anastomosis habebat, ut impe- tum sanguinis quomodo magis per illam, tanto per hanc minus, imo nullo modo infringeret. Majori igitur impe- tu per sinistram partem cerebri sanguis excurreret; ut minime mirari oporteat, si tenuissimorum vasorum tu- nicis ab eo latere sensim magis, magisque infirmatis, auctaque cum ossis de quo loquimur, Longitudinalis si- nus coarctatione, sanguis denique non modo a sinistris, sed etiam ad anteriora effusus sit, quippe unde in eam Sinus partem debebat pergere, cui parti impedimen- tum objiciebatur. Non fuit alicuius, ab aliis quoque, imo & a me alias (g) eandem Vertebralem arteriam ex Magnæ arcu enatam in nonnullis repertam esse, qui obnoxii morbis capitis essent, an non, nec fere ipse potui, nec ab illis memini adnotatum. Idemque de am- pla anastomosi Basilaris arteriæ cum alterutra Carotide, nulla cum altera dictum puta. Ossiculum autem in quo- dam viro, nunquam propterea de capitis dolore quæsto, superiori Longitudinalis sinus parti innatum esse, scio (h), quem sinum inde premi, arctarique debuisset, intelli- go. Sed hæc simul omnia, ut in nostro, reperta fuisse, non recordor. Et de hoc quidem Apoplectico hæ- tenus.

24. BONONIENSIS puer, quatuordecim annos na- tus, capillis nigris, a lumbricis vexari solitus, & facie- le, si ve corpus exercebat, si ve ad ignem consideret, pro- fusioni sanguinis per nares obnoxius, idemque spiritum vini paulo sæpius bibens, quam conveniret illa præsertim ætate, repente ex alacri, & vivido sine ulla, quæ qui- dem appareret, causa tardiusculus, & obtusior factus, pau- cis post diebus, cum mane pristina illa comitate, & alacri- tate inter suos versatus, etiam in prandio, fuisset, inven- tus est postea in lecto fufus, quem vomitu fordiderat, manibus caput, ut si ipso laboraret, subinde comprimens, sine loquela, & paulo post sine motu. Acceritus Medi- cus venam secari jubet, unde meliuscule habere visus est. Spiritus quoque salis ammoniaci tum ad nares admotus est, tum paucas ad guttas exhibitus. Mox in priorem reso- lutionem torporemque relabitur sic tamen ut quæ dican- tur, aliquando intelligere certis ex nunciis videatur: pul- sus est humilis, atque intermittens, prava respiratio, ali- qua ad os spuma. Quas ob res cucurbitulæ imperantur: has cum in dorso delixas non sentisset, feminibus adhi- bitas adeo sensit, ut non modo nescio quid inlamarer, sed & manu illas amovere tentaret. Verum iis quæ novis- sime dicta sunt, malis perstantibus, prioribus autem illis mox redeuntibus, hora noctis circiter nona vivere desiit.

CADAVER postredie, qui dies fuit X. Kal. Ja- nuarias A. 1707. inspicientes, furas, & posteriora femo- rum, aliasque in quas jacuerat, partes a sanguine qui eo decubuerat, multum livere animadvertimus. Capitis etiam, quod unum dissectui, cum integumenta incidere, atque diducere, plus sanguinis, quam soleat, ejusque nigrioris, & fluidioris, effluxit. Ejusmodi sanguinis per- pauca dumtaxat guttula in sinu Falcis reperiæ sunt, cætera vacuo. In ventriculis Lateralibus, & tertio feri copia aliqua. At sub cerebello, cuius æquo molliore est visa substantia, in medio ferme, atrum concretum san- guinem inveni ad duo circiter cochlearia.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

B 3

25. Si

(y) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 3. (z) n. 19. & 25. (a) Sepulchret. Sect. hac 2. Obs. 12. (b) Vid. tamen Epist. 11. n. 12. imo Epist. 64. n. 7. 9. 11. (c) 13. ab n. 14. ad 27. (d) Comm. in Galen. de us. part. I. 20. c. 12. & 26. (e) De Scriptis Medic. I. 1. Vid. Cassius Felix (f) n. 20. (g) Epist. 16. (h) Isagog. Anat. c. 20. (i) Ibid. c. 3. (j) Obs. Anat. 2. (k) Annot. ad eand. (m) Dissert. de duob. ossiculis in Apoplect. (n) Exercit. de loco aff. in Apoplect. (o) The Anat. of the hum. body Tab. XI. (p) Abr. in Diss. qua Osteogenia &c. in Proem. & in Progr. quo Observ. Calculor. &c. (q) apud eund. in cit. Progre. (r) Copernic. Litter. A. 1731. Specim. 42. n. 2. (s) A. 1731. 1732. 1734. & 1736.

(t) c. 32. Comment. in Galen. de Ossib. (u) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obs. 78. (x) Eranus. Dec. 2. A. 1. Obs. 127. (y) Des. Obs. illustr. Anat. Obs. 5. (z) de quo Epist. 43. n. 28. (a) Animad. 45. (b) M. Cell. Medic. Dec. 1. c. 7. (c) Animad. in Bartholin. Anat. I. de Venis c. 2. in fin. (d) Epist. Anat. 4. n. 11. (e) Diff. supra ad n. 21. cit. quæst. 4. n. 3. (f) n. 24. (g) Epist. 15. n. 22. & Epist. 25. n. 10. & 21. (h) Comment. Litter. A. 1737. Hebd. 34.

25. Si hæc historia ut a me olim inter primas memorie causa scripta est, ita nunc tibi primo loco descripta esset; plura ad ipsam haberes adnotata tum quod ad ultimam hanc alacritatem, & ad curationem spectat, tum quod ad dissectionem. Quæ quoniam antea partim in hac Epistola (i), partim in superiore (k) posita sunt, nihil attinet hic iterare. Satis est admonere, si quid discriminis inter hanc historiam, aliasque inter sit huius generis alibi propositas, velut eam quæ est in Epistolis Anatomicis (l); rationem querendam esse in loco, tempore, modo, ac copia sanguinis circa cerebellum effusi, & hac quidem cum cranii, & cerebelli magnitudine quæ pro varia ætate varia est, comparata. Hæc autem historia extremo hoc loco posita est, ut quemadmodum cætera, sic ipsa quoque responderet ordine quo ad ejus fieri posset, historiis apoplexiæ sanguinæ ex Valsalva desumptis. Verum quia non tantum ab effuso sanguine, sed etiam a remorato, & coactato in cerebri vasis ea esse potest apoplexia; idcirco prius quam finem faciamus, huius quoque generis exemplum accipito.

26. PETRUS FASOLATUS Sculptor Patavinus, anno exacto sexagesimo primo, habitior adhuc, nullique incommodo valetudinis obnoxius, illa eadem tempestate, atque adeo postmodum quam Tita (m), mortuus est ad hunc modum. Nullum tulerat laborem, nullis, quibus alias cæteroquin pluries, agitatus fuerat curis, nulla de re questus erat. Imo cum plene cœnasset; abundare enim solebat in alimentis; & maturius solito lectum se petere velle, dixisset, ac petisset; duabus postquam petierat, horis ab uxore, quæ una dormiebat, forte expergeta, non solum jam mortuus, sed frigidus, inventus est ita ut se primum in lecto composuerat. POSTERIDIE, dum Capitis integumenta inciduntur, dum cranium circumsectum attollitur, multum effluit sanguinis. Huius tamen nihil fuerat intra calvariam effusum: nihil utquam in cerebri, aut cerebelli substantia, quæ ad tactum quoque ita se habebat, ut secundum naturam solet, nihil, inquam, ruptum, nihil viciatum. Aqua in Lateralibus ventriculis ferme limpida; nec ea multa: cujus pars aliqua etiam a lateribus cerebelli interregii, ut dixi, an ex vertebrarum tubo? effluere visa est. Verum fluidi sanguinis tanta copia, quantam nunquam antea intra cranium vidisse meminerant, vasa omnia tum circum cerebrum, tum intra cerebrum distendebat, ut vel quadam vascula, quæ tenuissima esse consueverunt, magnopere turgida (*) animadverterim.

Iussi nihilominus Thoracem quoque aperiri. Pulmones; et si ad costas valide annexus erat sinister; sani erant tamen. Pinguetis color in mediastino fuscus; credidi a sanguine in minimis vasculis restitente. In pericardio cruenta aqua, neque ita multa. Cor magnum, vasis suis propriis, & auriculis sanguine turgidis: qui grumofus prodiit, dum cor, ut diligentius extraheretur examinaretur, a vasis majoribus amputabatur: grumofus quoque atque ater fuit in ventriculis cordis, nec tamen plurimus. Valvula Mitralis dextera alba: albæ quoque Semilunarium nonnullæ; sed illa multo, hæc paulo duriores, quam soleant: in utrisque tamen natura membranæ in naturam quasi ligamenti degeneraverat. In media posteriore cordis facie membranula quadam alba extabat, quasi ruptæ hydatidis vestigium. Exterius quoque per auriculam dexteram macule albæ. Cæterum arteria Magna, atque alia, quantum inspicere potui, vasa secundum naturam se habebant.

27. Me non præterit, videri posse tibi ad syncopæ fortasse potius quam ad apoplexiæ, fuisse hanc mortem referendam, spectanti videlicet, præter huius celeritatem, tum citam, vel ea tempestate, & in lecto, refrigerationem, tum quæ in corde adnotata sunt. Verum; ut ab his ultimis incipiamus, atque cum tanta illa sanguinis copia quæ intra cranium inventa est, comparemus; his sane cordis vitiis quæ exposita sunt, haud raro conspicimus aliquanto maiora in iis etiam in quibus na levis quidem animæ defectio, nedum vehementissima syncopæ, accidit. Illiusmodi autem abundantia sanguinis intra calvariam, quoniam in nullo præterea alio vidisse memini, effici apoplexiæ, & Galenus docuit (n) hoc pacto apoplexiæ provenire, scribens, multo nimirum sanguine in principium animantis confertim irruente, nec Petrus Salius (o) qui de apoplexiâ a sanguine primus, ut superioribus Litteris (p) memoravi, peculiare caput conscripsit, fere aliter hanc fieri, intellexit, quam ex cerebri venarum, arteriarum, sinuumque nimia sanguinis repletionem, cujus va-

riatione facta constipatio constrictio, unde spirituum non tantum transitus prohibeatur, sed etiam ipsi strangulentur & suffocentur; sit in causa, ut subito motus & sensus una cum detentione principum facultatum amittatur: sicque vera & exacta succedat apoplexia. Et sane tantum sanguinis in omnibusque cranium complectitur, vasis congeri non potuit, quia cum hinc ossa circumstarent, quæ nihil omnino cederent, inde vero mollis cerebri, & cerebelli substantia, non modo hanc intus, forisque vehementissime compresserit, sed etiam coarctatis vasculis sub sensum non cadentibus, motum ipsum sanguinis, & quæ sine hoc nulla est, spirituum secretionem interceperit. Hæc autem videntur accidere cerebello non posse, ut alias (q) scripsimus, sine citâ respirationis, & motus cordis sufflamine, id est sine celeri morte, & hac, si ita mavis, a syncopæ, sed quæ a capite, non a corde, proveniret, aut si a corde quoque ob ea quæ dicta sunt, vitia, tamen a capite multo potius, quam a corde. Ubi vero syncopæ est, undecunque hæc sit, non est cur citam refrigerationem miremur; quamquam illam potius caloris imminutionem fuisse, crediderim, quæ frigus calenti mulieri visa est. Huiusmodi autem syncopes, quas potissimum indicasse videtur Herophilus (r), cum repentinam mortem, nulla ex manifesta causa venientem, fieri, inquit, *palsy cordis*, si apoplexiæ vocabis a cerebello; me quidem iudice, non valde errabis: quod enim in reliquo corpore apoplexia facit quæ a cerebro est, id in corde facit quæ est a cerebello, utrobique autem quæ utrinque est, qualem istam fuisse, censeo, quando causam utramque illorum comprimentem spectavi, nec ullam incommoda præcessisse inveni ex illis quæ syncopem quæ ab ipso corde, aut proximis vasis est, solent antecedere.

28. Quod si forte eas, nulla quoque ex iis incommodis adnotata esse quæ sæpe præcedunt apoplexiæ; equidem fatebor: sed simul contendam, id minus obitare mihi, non ab organico cerebri, aut cerebelli vitio hanc apoplexiæ repetenti, sed ad congestum constitutumque in vasis utriusque sanguinem referenti. Homo sanguine abundabat, quod habitus corporis, & plenioris victus consuetudo satis ostendunt. Cœnatus plene, citius quam solebat, decumbit, id est tanto graviore ventriculo comprimit arteriam Magnam, sanguinem ad inferiora decurrentem, ut major ejus copia petat superiora, eoque etiam major, quod ipse, in decubitu, corporis situs quanto est opportunior ascensui sanguinis ad superiora, tanto est incommodior regressui ad inferiora, veluti etiam antea (s) comprobatum est. Quod si non ipsum Aortæ truncum distentus ventriculus premit; at ramos premit tum suos, tum alios ab ipsa ortos, & motui obstat diaphragmatis, ut minus facilis respiratio, minus quoque faciliem sanguinis a capite reditionem efficiat. Ad memoriam nunc voca quæ natura instituerit, ut minore impetu, & quod consequitur: celeritate, & copia sanguinis in cerebrum ferretur: quorum sunt pleraque a nobis supra (t) commemorata. Sic enim melius intelliges, tanto facilius, iis omnibus positis quæ modo dicebamus, congestionis sanguinis ibi esse periculum, quanto magis hoc natura voluit declinare. Quod si una aliqua ex illis rebus quæ natura vel ab ortu ipso instituit, mutata, ut cum sanguis ob brevius iter majori cum impetu ad cerebrum pervenit, quem admodum in iis qui brevior sunt collo (parvicolles Cælius (u) vocabat) propterea sanguinæ obnoxii apoplexiæ, facile accidunt in cerebri vasis disruptiones, non modo sanguinis congestiones; quanto hæc facilius contingunt, cum repente in homine qualem descripsimus, plures simul res mutabuntur! Ad eas enim quas diximus, hanc etiam adde, quæ ex illis colligitur & Ridley, & nostris animadversionibus olim indicatis (x), & ab Sinuum quibusdam quasi diverticulis, & duplicationibus, & situ præsertim in cranii basi repetitis. Cum enim hæc omnia, atque alia, quibus & insignis illa adicienda est ad initium Internæ venæ Jugularis dilatatio, eo spectent, ut tardius e cerebro sanguis redeat; tum vero multo magis augentur, ut tunc dictum est, certæ quædam causæ tarditatis ab ipso cranii positu in supino corporis situ, eoque major congestionibus sanguinis occasio datur, unde etiam repetenda causa est, ut opinor, cur qui propter illius difficiliorem motum five a crassitudine, & lentore, five a plenitudine ea reditus difficultas sit, repente moriuntur, eorum plures in lecto mortui inveniantur.

29. At enim, inquires, cur in isto homine cum eadem

dem etiam antea essent, non idem tamen antea contigit, quamvis & plene cœnasset toties, & nonnunquam certe maturius pariter cubuisset? Nimirum quia antea erant quidem pleraque eadem, sed non omnia. Nec vero vasorum tantummodo robur dico, quod in dies magis magisque in senibus enervatur, sed etiam, atque adeo potissimum tempestatem illam dico, cujus vi tot aliam crebro pereos dies de improvviso rapiabantur. Nam post frigus non modo hyeme, sed & eo qui præcesserat, autumno, & eo quod successerat, vere diuturna, & rara continuatione protrahum, calor tunc primum, & is non gradatim, sed totus simul se extulerat, ut repente propterea se expandente sanguine, perinde esset ac si vasa, huius quasi duplicata improvviso copia distenderentur. Quod cum superius (y) jam satis explicaverimus, hic repetere non est opus.

30. Præstat, siquæ præter eas quas subinde his duabus Epistolis indicavimus, Observationes prodierunt, ad sanguineam apoplexiæ pertinentes, eas quoque tibi significare, non omnes quidem, sed quæ in præsentis memorie occurrunt. In Principum personis tres suppetunt, quæ ex Dionisio in Lipsiensibus Eruditorum Actis (z) memorantur, a sanguine in ventriculos cerebri effuso, tertia quæ in Commercio Litterario (a), a sanguinis in illius venis, & arteriis congestionem, ob quam totum sub Tenui meningē cerebrum lividum erat, & turgidum. Ad duas illas priores attinet quæ de opilionis uxore legitur in Actis (b) Cæsareæ Academiæ, & duæ fortasse, quas Dominicus Gagliardus (c) attigit, altera in

sene obeo, & vix colli vestigium habente, vini spiritui nimis dedito, altera in alio ob suppressum per adtrin-gentes pulveres sanguinem e naribus profluentem: una autem certe, quippe ab eo qui refert, habita, in Presbytero plethorico, qui dum capitis diuturno dolori opem a Medico peteret, inter loquendum repente corruit mortuus ita, ut frustra ille scalpellum statim educeret ad sanguinem mittendum; hoc cerebri Laterales ventriculos quam maxime repletos invenit. Is Medicus fuit Vir Doctissimus Jo. Bapt. Molinarius; cujus egregium de Apoplexia Specimen (d) si quo tempore has ad te scribebam Epistolas, extitisset; non hoc unum, quod hic addo, ex eodem laudassim. Et hæc quidem Observationes post Sepulchreti editionem alteram prodierunt. Ante illam autem una inter cæteras, in qua etiam apoplexia ab externa causa fuit; ob hanc tamen ipsam digna est quæ minime prætermittatur. Quis enim facile putasset, agrestem puerum ab irato ludimagistro vertice prehensum, & celeri tractu cum impetu, & succussu quodam ad se raptum, ob id unum apoplecticum factum iri, & nocte proxima obitum? Slevogtius (e) tamen vidit, causamque compertit. Scilicet in prehensio vertice pericranium a peristolio avulsum, sanguinem per Crassiores meningem late expansum, & ex vasis quæ hanc ad subjecta alligant, disrumpis copiam sanguinis intra lobos cerebri in ventriculos usque effusum deprehendit. Habes igitur hanc quoque accessionem ad illa quæ de sanguinea apoplexia pollicitus fueram. Ea si tibi neque inutilia, neque ingrata fuisse, intellexero; alacrius deinceps ad alia pergam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IV.

Agitur de Apoplexia Serosa.

Cum celebrem illam Apoplexiæ divisionem in Sanguineam, & Serosam non improbandam esse, scripsimus in earum quas ad te milimus Epistolarum II. (a), minime nos fugiebat quid Viros cum inter veteres, tum inter recentiores doctissimos ab agnoscenda Serosa Apoplexia contineret. Nec vero nos si sumus qui quotiescunque intra apoplecticæ calvariam aqua invenitur, continuo ab hac ejus morbum repetendum esse, existimemus. Quin ultro permittimus, ut ex illis quas huius generis proferemus seu Valsalvæ, seu nostris dissectionibus quot malueris, tot alio censeas attingere; modo hæc vicissim largiaris, primum quod ex Varolio tibi in ea Epistola (b) descripsimus, in ventriculis cerebri apoplecticorum non reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis, id ut ipsi in iis quos forte incidit, ufuverunt; im non paucis multo secus se habere deinde eam aquam, etiam morbum in quibusdam non faciat, augere tamen, eoque a Medicis neque ignorandam esse, neque negligendam: novissime vel paucam interdum, non modo multam, posse, nec una ratione, ipsam apoplexiæ causam esse, quod suis quidem locis subinde ostendere non omitam. Quæ omnia si attenderis; præclare intelliges, ut opinor, & cur divisionem illam Apoplexiæ retinuerim, & qua mente ad te tot, & tam varias mittam historias, ab illis, ut soleo, initio ducto quas in Valsalvæ schedis inveni.

2. VALERIUS ZANIUS quis fuerit, cum aliunde, tum certe ex nostra Valsalvæ Vita non ignoras. Nunc de illo alia quæ ad rem præsentem spectant, accipies eo diligentius adnotata, quod sæpe, atque adeo pene quotidie apud ipsum Valsalvæ erat. Zanii patrem apoplexiæ; parvum, septuagenario majorem, vesicæ lapidis affluerat. Ipse habitu corporis obeo, carnibus mollioribus, collo toroso, & brevi, facie valde rubente, vitæ sedentariæ, & assiduis litterarum studiis, in laeta, ut Nobilissimi viri solent, victus ratione, deditus, quadragesimo exacto anno, calculis tentari cepit, quos exercebat, simulque falsæ salivæ copia, quæ postea dentes omnes e suis alveolis excussit. Cum annuum ageret sexagesimum primum, defecit ea salivæ excretio, dolores autem vexare interdum cœperunt, caput gravantes. Circa annum tandem, quem non complevit, sexagesimum tertium, postquam solenne dierum quadragesima jejuniū; id quod annis superioribus dubiæ valetudinis causa non tegerat; religiose servaverat, queri incipit de dolore in mingendo: qui postea facilius est acerbior, atque ut plurimum periodicus. Nam singulis fere mensibus, aliquando etiam crebrius post multam aqueæ urinæ excretionem sub huius finem recurrerebat, cum

mingendi difficultate conjunctus, diesque aliquot persistat. Quibus accesserunt, post animi affectiones, dolores, caput gravantes, & his novissime sensus hebetudo, motusque debilitas in parte corporis dextera. Autumno adveniente, cedemate pedes intumuerunt: quorum dexter, cute erosa, ingentem copiam emisit feri limpidi, quod ignis calore concretens, ovi albumen referebat. Ab hac tanta feri excretionem adeo non levatus est ager, ut contra etiam in pejorem rueret. Nam primum factus est somniculosus: deinde, hyemali accedente solstitio, aultroque flante, sine loquela inventus est, parte autem dextera fere immobili; neque enim, nisi acris vellicata, movebatur, idque etiam leviter. Er a sumptis quidem guttis pluribus spiritus salis ammoniaci loqui iterum potuit, & dexteram partem quasi expedite movere: sed quadrante hora interjecto, aphonia iterum caput est, sic tamen, ut omnia quæ dicerentur, se intelligere, ostenderet; imo interdum verbum etiam aliquod, sed cum conatu, & submissa voce, proferret. Quinto tandem ab affectione ejusmodi apoplectica die, vivendi finem fecit. VENTRE aperto, aere turgens ventriculus, renes molliores, sani tamen, & sana item vesica invenitur; quamquam lapidem continebat, parvæ pullæ ovum æquantem, forma ad ovalem, sed depressam, accedente, superficie valde aspera, colore autem, non albicante, ut in truo, sed subrufo. Thorace recluso, pulmones, nisi quod rubebant, secundum naturam reperiuntur: cor magnum, in ejusque dextro ventriculo leve concretionis polyposæ inchoamentum; sanguis enim ita erat fluidus, ut paulo ante cum forte ramus iliacus secaretur, non secus atque ex vivente homine, erumperet. Cranio exacto, Crassa meninx apparuit corrugata, sub Tenui autem intra cerebri sulcos stagnans serum adeo limpidum, ut ante huius meningis sectionem, vitrum pellucidum repræsentaret. Ejus copia feri major in dextero, quam in sinistro cerebri hemisphærio esse videbatur. Ejusmodi quoque serum, in majoribus ventriculis compertum est ad uncias duas, & hoc quidem falso erat sapore. Erti vero ex eo omni fero quod intra cranium fuit, non multum, sinceri præsertim, colligi potuit; in tres tamen partes divisum est: quarum ea quæ igni est imposita, in auras tota abiit; altera, admisto spiritu salis ammoniaci & levi agitata commotione est, & nonnihil sanguinis, quod ei forte inerat, brevi ad fundum præcipitavit; tertia vero a spiritu vitrioli nullam passâ esturbationem. Cæterum in ventriculo dextero plexus Chorooides vesiculam habuit avellanæ magnitudinis, cum in sinistro parvas haberet. Arteriæ denique tum Carotides, tum Vertebrales interiore in tunica ubique corpuscula ostendebant disjecta, alba, firma; sed non eadem firmitudine omnia:

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

(i) n. 12. (k) n. 21. & seq. (l) XIII. n. 23. (m) Vid. supra n. 14. (n) Vid. etiam Epist. 60. n. 12. (o) Vid. apud Salius de Affect. partic. c. 2. (p) Ibid. (q) n. 1. (r) Epist. 2. n. 24. (s) apud Cels. Aulorian. Chronio. l. 2. c. 1. (t) n. 13. (u) n. 23. (v) l. 2. cit. paulo supra, c. 12. (x) Advers. 6. Anim. 4.

(y) n. 13. (z) A. 17.1. M. Septembr. (a) A. 1744. Hebd. 3. n. 2. (b) Tom. 3. Obs. 121. (c) Dell' Inferno Istituto. P. 2. Viglia 25. & 26. (d) Part. 2. S. 1. n. 5. (e) Diss. de Dura Mater 5. 14. (f) n. 6. & seq. (g) n. 2.

omnia, pleraque enim ad cartilagineam, aliqua dumtaxat, ad osseam accedebant.

3. Duplici potissimum morbo affligitur Zanias, utroque, ut videtur, hereditario. Sed quod ad lapidem venicæ attinet, videbimus alio loco (c). Nunc tantum quod ad eam attinet, quamvis imperfectam qua confectus est, apoplexiam, Huius causam Valsalva in effuso sero indagandam sibi existimavit. Et olim quidem, sicut ex schædis ipsius didici, multa, & varia sibi tentanda constituerat circa apoplexiæ causam: utrum ea induci arte possit, injiciendo in arterias bestiarum Carotides has, aut illas res; utrum, iis ligatis arteriis, animal sentire pergat; utrum apoplecticorum hominum sanguis ab aliorum differat, & qua in re; denique serum quod sæpe intra eorum calvariam effusum est, qua in re peccet, & quid intersit, atque illud discrimen sit quod intra eam sæpe etiam in dolore capitis effusum invenitur. Vides quomodo hoc serum in Zanio examinare conatus sit, nec conrectibile ad ignem, quale nonnulli putant, & quale ex pede emanat antea, invenit. At simul intelligis, quam sit diligenter curandum, ne quid habeat admiscere: facile enim aliquid sanguinis inter discendum admiscetur: præsertim vero quam longa requiratur tentaminum series, & quam caute, solerterque collecta. Dum hæc desideratur, si conjecturis uti licet, atque id quod est manifestius, attendere, non incredibile est, ab ejusdemmodi sero tum dolorem capitis fieri, tum apoplexiam, sed pro varia copia, & acrimonia illum, aut hanc, & hanc denique post illum. Sic habes in Sepulchreto (d), Matronam hemiplegicam diu obnoxiam apoplexia postremo sublatam, in cuius cranio inventæ sunt aquæ flavæcentis, mediocriter salitæ, libris medicinales circiter quinque. Hanc Matronam cum Zanio compara: utrumque autem cum Viro cuius pariter ut capitis dolores primum, deinde apoplexiam, sic circum cerebrum, & in cerebro aquam descriptis Epistola I. (e). Nec quia in ejus aqua falsedo, quæ in duobus prioribus adnotata est, omittatur, creditibilis est, defuisse, quam perquisitam non esse. Nec quod ea copia qua in Matrona fuit, in eorum neutro fuit, idcirco proposita conjectura abjicienda est prius, quam proximam historiam perlegas, & quæ ad ipsam adnotabimus.

4. PUBLICUS Bononiæ Juris Professor, cujus faciei color ruber ad plumbeum vergens, ætas autem anni circiter sexaginta, questus ad mensam de stomachi sive debilitate quadam, live dolore, quo ejus vires adeo infirmabantur, ut in ambulatione vel brevi sæpius quiescere cogeretur; quiete enim levabatur; cum forte die quarto post primam Lunæ Martii quadraturam, stante autro, in amplissima federet Basilica Sancti Petronii, repente cum incondito ululatu, & peculiari quadam corporis contortione cecidit. Facies multum livebat, spuma circa os erat, ex alvo faeces prodibant, nullus edebatur motus. Itaque intra horulam mortuus est. PAULO post mortem facies pallescit; tamen post horas viginti quatuor livor aliquid tum pone aures, tum nonnullis aliis corporis locis adhuc apparebat. Dum e Cranio cerebrum eximebatur, mediocri serum copia exibat. Vasa cerebri sanguifera non valde turgida: ad nonnullorum autem laterum erat concretio feri gelatinosa. Meninx Tenuis facile separabatur. Cerebrum univolum valde flaccidum, & colore quasi diluto; in Lateralibus ventriculis serum habebat copia vix notatu digna, sapore autem falso.

Thorace aperto, pulmones conspecti sunt quasi atramento tincti; a pleura tamen soluti. In pericardio cum iusta aquæ copia cor flaccidum, nihilque in hujus ventriculis adnotatione dignum. Prope ipsum arteria Magna nonnullas osseas exiguas habebat squamas.

5. Ventrem non inspexit Valsalva, credo quia illam stomachi ut æger vocabat, affectionem censuerit ad cordis flacciditatem pertinuisse, cum stomachi nomine in pluribus nostrarum civitatum imam anteriorem thoracis regionem ægri soleant, ignari anatomæ, designare. Ejusmodi cor sanguinem celerius præsertim, ut in ambulatione, affluentem videtur non multum sane promovere potuisse: ad eandemque cordis infirmitatem attinuit fortasse atque ille pulmonum color. Ut ut est; apoplexia quæ hominem sustulit tam brevi spatio, quippe flaccido & corde, & cerebro minus resistere valentem, oriri potuit ab sero illo, paucio quidem, sed falso, nimirum vellente meningem Tenuem, qua etiam ventriculi constringuntur, ut propterea infusus initium fuerit epileptici instar, qui mox in apoplecticum degeneraverit. Non est enim inconveniens, unum eundemque humorem modo apo-

plexiam, modo epilepsiam inducere, quando quotidie observatur, epilepticorum plerisque a superveniente apoplexia e medio tolli, ut vere scribit Martianus (f), ubi non modo convulsivos motus omnes a stimula facultate dependere, sed & illud docet, Hippocratem impossibile esse existimasse, cerebrum non convelli, dum ab illa materia acriter irritatur: & sane in eo quem enarrat, vetustissimi Scriptoris loco diserte scriptum est, Apoplexiam fieri, si quidem cerebrum rodatur; inde enim & mens desipit (id est, ut recte Martianus explicat, non intelligit) & cerebrum convellit, ac destrabit totum hominem. Vides igitur, non esse a veri similitudine alienum quod de sententia tantorum Virorum existimamus, a sero vel paucio, modo irritans sit, fieri apoplexiam posse, convulsione videlicet, & quod consequitur, constrictione meatuum cerebri, illam irritationem excipiente. Secundum hæc scis, qua ego ratione explicari posse, credam, quatuor, aut quinque perbreves fere Valsalvæ historias, quas sine ulla adnotatione protinus subijcimus. Sive enim cum sero non paucio, ut in duabus earum primis, neque perfectam apoplexiam, neque celeritatem mortem conjunctam legeris, sive cum perpaucio modo eadem, ut in tertia, modo omaino opposita, ut in reliquis duabus, inyenieris; me in his quidem omnibus non tam feri copiam, aut paucitatem spectare, credes, quam aliam in aliis ejusdem falsedinem, & acrimoniam conjicere.

6. VIR gracilis, annos quadraginta natus, febre acuta laborabat. Circa nonum diem de nocte amittit loquendi facultatem. Interrogatus nullum dat intelligendi signum. In artubus omnibus levis dumtaxat movendi, sentiendi que facultas remanebat. Facies rubra non erat. Tandem circa diem mortis decimum tertium. CEREBRUM inventum est secundum naturam se habens; nisi quod inter ipsum, & meninges stagnabat serum, & hoc ventriculi quoque erant pleni.

7. VIR alter annorum sexaginta, coloris subflavi, ulcera in tibiis diu pertulerat. Iis ferme exiccatis, aphonia corripitur cum omnium sensuum torpore atque hebetudine, & prostridie moritur. SERUM inter meninges, Spinalis medullæ, & cerebri, in hujusque ventriculis compertum est.

8. MULIER, surda jam antea, pridie Kal. Januarii movendi facultatem amisit, & pulsum eodem die. Toto corpore frigida erat; nisi quod pars sinistra, in superioribus præsertim, aliquid retinebat teporem. Modo citius, modo tardius respirabat: sæpius autem facilem, & promptam habebat respirationem; tardam autem & querulam expirationem. Sic triduum vixit. IN CADAVERE sanguis omnis fluidus fuit. In Cerebri ventriculis crassioris feri paulum.

9. FEMINA annum agens quinquagesimum septimum, febrili frigore corripitur, cui calor cum siti, sensuque toto corpore doloris, & debilitatis succedit. Febris bis quotidie iidem symptomatibus invadit: quin etiam, secundo die pulsus inæqualiter intermittit; sed tertio intermissio cessat. His diebus tum erat urina, & sanorum similes: quarum, progrediente morbo, copia immittitur. Quinto, & sexto die febris non bis, sed ter recurrit, multumque affligit difficili respiratione, dolore capitis, ingenti siti, aridissima lingua, boni tamen coloris. Nocte qua finis erat diei sexti, mulier bene dormit: mane, ut lectus reconcinnetur, surgit, tuncque, ipsa fatente, vires perstant. Febris, quæ matutino tempore aliis diebus ingrebat, non redit: dolor capitis omnino evanuerat: ægra jam sibi ex morbo evasisse videbatur: pulsus prementibus digitis bene resistebat: facies tamen quiddam habebat cadaverosi. Prandium recte sumpsit; major tamen solito erat sitis. Deinde cum muliere quadam alacriter loquitur. Vix hæc mulier discesserat, cum rediens in cubiculum filia mortuam invenit. Lectus urina madebat. CADAVERIS cutis ferme tota purpureis, ad dorsum præsertim, & in cunctis artubus, maculis rubescebat. Ventre aperto, ventriculus parvus, intestina, & renes florido sanguine nonnihil turgentia, flaccidus lien, fellis vesicula cum paucis bile reperiuntur. In Thorace pulmones pleuræ nusquam adherentes, turgidi, nigris maculis distincti, a tergo sanguine rubebant. Cordis ventriculus dexter exiguum polyposam concretionem habebat. Cæterum hic, & ubique sanguis erat valde fluidus. Cranio exsecto, dum cerebrum a Spinali medulla dividitur, crassius emanavit serum. Circa Tenuem meningem gelatinosa erat concretio; in ventriculis feri paululum. Cerebrum ipsum nonnihil flaccidum.

10. Et si

10. Et si constitueram inter has quinque Valsalvæ historias nihil interjicere; tamen facere non possum quin paulisper tecum mirer inexpectatam post tantam morbi remissionem, mulieris mortem. Namque, ut illum fatear non magni modo, atque acuti, sed maligni etiam, ut vocant, non obscuras notas habuisse; cum ea tamen malignitate non valde convenire videntur vires illæ quæ in femina jam morti proxima describuntur. Attamen si omnia, ut par est, perpendamus, erant alia quæ ægræ Medicum, quicumque is fuerit, admonerent, ne remissioni isti fideret, imo contra ut morbum tanto magis suspectum haberet. Melior facta erat mulier. Sed quid erat illa solito major sitis? quid in facie, semper nobis attendenda, aliquid cadaverosi? quid denique, & quibus præcedentibus laetis indicibus, ex ægræ corpore nuper exierat, ut tanta ista mutatio non præter rationem videretur? Nimirum prava illa materia quæ antea hic illic, irritando, turbas dederat, unam in sedem corporis, eamque præstantissimam, cogebarat, cerebrum. Non illa fuerat per corticem Peruvianum, qui necdum ea tempestate adversus ejusmodi febres in usu erat, opportune correctæ, aut sustinaminatæ: cujus vi corticis quoddam quasi apoplecticus ex maligna febre insultus, ea per circuitus redeunte, procul dubio, ut in aliis qui inde perierant, redituros, nos feliciter ante occupationem meminimus cum in Nobilissimo Comite M. Antonio Trento, tum in S. R. E. Cardinali Eminentiissimo Jo. Francisco Barbadico Episcopo Patavino. Sed hæc alias (g). Nunc, quoniam materia quæ irritando, & convellendo proposita mulieris cerebrum, mortem attulit, dubitare potes, an pauca fuerint, quando non solum in ventriculis feri paululum, sed præter gelatinosam circa meningem Tenuem, concretionem, crassius quoque serum conspectum est, quod, dum a Spinali medulla amputabatur cerebrum, emanavit fortasse ex proximo ventriculo quarto, nec proles ablimili dubitatione caret historia altera Jureconsulti, quæ supra (h) tibi exposita est; accipe tandem historiam quintam, Valsalvæ, & mihi communem, Civis illius Bononiensis, de quo ob auditus gravitatem, hujusque causam mentio facta est in Epistola Anatomica VII. (i).

11. VIR ætatis annorum circiter septuaginta, facie pallida, auditu gravi, vertigini interdum, & virium languori obnoxius, tremulus præterea, id quod inde accidisse putabant, quod multos jam annos tractare confueverat argentum vivum, magnam denique habens enterocolem in dextera scroti parte, cætera sanus adeo, & robustus, ut Veneri non secus atque adolescens, cum uxore melioris ætatis peritrenue operam daret. Quam & pridie ejus diei dederat, quo die cum alacer, & mente æque ac corpore vegetus, cum Viro gravi spatiatus esset, vix seculiora ex quo ab hoc discesserat, elapsa, in via mortuus inventus est. CADAVERIS artus superiores valde rigidos, & contractos animadverimus, & levem ad imas costas dexteræ etiam tum calorem; exactæ autem erant horæ ab obitu viginti quatuor. Ventrem non attigimus.

Thoracis viscera, & vasa diligenter inspeximus, & contrestavimus: sana omnia. In Capite adnotavimus os distortum in dexteram partem, ab eademque parte magnam quasi fugillationem, an ab ictu, cum in humum cecidit, an a sanguine illic in mortuo ob capitis positum defluente, pro certo scire non potuimus: sanguis utique fluidus hanc inventus est; nihil autem in calvaria, aut intra hanc quod ei responderet fugillationem. Cerebrum mollius, flaccidius, decolor, in eoque paucillum feri magis inter amovendam Crassam meningem, quam in ventriculis, animadverfi. In his plexus Choroides turgidis vesiculis, ut sæpe solent. In arteria autem Vertebrali sinistra, qua confluit in aliam erat proxima, lamellæ parvulæ, aliæ tendineæ, aliæ cartilagineæ, aliæ osseæ naturam quadantenus referentes.

12. Si hæc ultima, aliaque seponas, quæ ut adjuvare apoplexiæ causas possint, in pluribus tamen non apoplecticis reperiuntur; nempe illud restabit paucillum feri, in cuius acrimonia rejicere quas convulsionis cerebri causam, cujus indicium cum distorto ore superiores artus præbuere adeo præter modum rigidi atque contracti. Interea eos quindecim dies qui inciderunt in mensem Majum A. 1704. cum multis aliis Bononienses de improvviso sustulerit apoplexia; minus mirum fuit hunc quoque hominem sustulisse vertigini interdum, & virium languori, tremori autem semper obnoxium, præterea qui id ætatis adeo intemperans esset in re venerea. Illud

molesto fero, me nunc satis non meminisse, quæ ejus, & prægressæ tempestatis natura fuerit: quanquam cum is mentis esset quo sæpe in Italia se primum intendere levior hactenus ætus solet; veri simile est, in eum Majum convenisse quædam illorum quæ de Majo diximus (k) A. 1729. præsertim cum alios aliud atque hunc hominem, apoplexiæ genus interemerit, videlicet a sanguine intra calvariam effuso, in quibus Nobilissimo Bononiensis Senator fuit. Sed quoniam de ea tempestate nihilo plus Valsalva, quam ego, adnotatum reliquit; hoc omitte mus, & nostras, ut facere institimus, ejus Observationibus subijcimus, a Viro Amplissimo initium ducentes.

13. JO. BAPTISTA ANGUSSOLA Præful meritisissimus, statura magna, colore ad rubrum vergente, urina vitis obnoxius, annum sexagesimum superaverat, cum A. 1707. antiquo cruris ulcere oculo, primum animi defectione in sua cymba correptus est; erat enim Venetiis, ibique datam a Pontifice Maximo legationem obibat; domi deinde in suo cubiculo cecidit sine causa; novissime prehensus est apoplexia ita ut Medici jam proximam mortem prælagirent. Sed cum hæc omnia contigissent circa medium Quindilem; non ante medium Sextilem defecit. Illi interea medicamenta quæ moverent alvum, ingesserunt; sanguinem etalo, e cubito, e manu, e fronte miserunt; cuti quæ exulcerandi vim habent, imposuerunt: in vertice cucurbitulam defixerunt: spiritus quos vocant, aliaque id genus præbuerunt. Nunquam tamen obtinuerunt, ut æger loquendi, & dexteræ, quæ resolutæ erant, corporis partes moveri facultatem recuperaret. Inter hæc febris oborta est de genere putridarum: adversus quam Peruviano cortice usi sunt. Suspicio quoque facta est inflammationis thoracis. Postremo sub altera parte menti aliquid abcessit: quam partem scalpello aperuerunt paucis ante mortem diebus, nec multum fuit quod exivit. Stercore demum, qui etiam antea sæpe fuerat, ultimis illis diebus incrementum, vivere desit. Hæc ab ejus intimis omnia accepi, cum a me peterent, ut interesset dissectioni, quæ ab Rinaldis patre & filio coram aliis Medicis peracta est. ABDOMINE inciso, & diducto, hepatis in convexa facie apparuit oblongis quasi striis distinctum ex rubro subflavis, a superioribus ad inferiora pertinentibus, cætera sanum; nisi quod in sua vesicula tres, quatuorve habuit calculos, ut in prima quoque Epistola Anatomica (l) memoravi. Reliqua viscera prorsus erant secundum naturam; si urinariam vesicam excipias, quæ tamen quod esset in se contracta, eo crassioribus fortasse quam revera esset, tunicis visa est. In Thoracis quoque visceribus nihil morbi inventum est. Nam quod pulmones neque duos, neque turgidos, neque ad pleuram alligatos, in eo culpæ tamen aliqui non dubitarunt, quod ea facie nigricarent qua dorsum tangebant, nempe id in merito factum censui, mecumque ipse censui, ut qui id commune esse cadaveribus pene omnibus, sicuti vel olim Christophorus Guarinonius (m) indicaverat, minime ignoras, eo sanguine videlicet mox ab interitu confluyente, quo in supino corpore pondus trahit. Dum Cranii integumenta detrahebantur, rubor etiam tum est in pericranio animadversus qua cucurbitula defixa fuerat. Inter discendum cranium, ex ejus cavo aqua effluxit. Illo sublato, Crassaque meningem amota, sub altera palam ad cerebri anfractus cinerea quasi gelatina translucens: vasa autem, cerebri, & cerebelli superficiem tenentia, aliquanto erant, quam soleant, sanguine turgidiora. In cerebri substantia nihil erat quod reprehenderes; nisi forte laxitas. Cæterum in ventriculis omniibus aquam vidi, nec tamen multam.

14. Cerebri, & cerebelli vasa, in hoc Præfule turgidiora, faciunt, ut duarum mihi rerum veniat in mentem. Quod supra (n) indicatum est, vel paucam aquam, modo irritans sit, apoplexiam afferre posse, eo nitebatur quod possit convellere, & quod consequitur, cerebri meatus contringere. Nunc velim, huc addas, tanto hanc constrictionem futuram esse perniciosiorem, quanto magis vel ab alia causa acciderit, ut si meatus contracti ex parte jam sint, aut contrahantur eodem tempore, puta a sanguine quo vasa omnia quæ intra cranium sunt, plus æquo distendantur. Hinc alterum colliges, quatenus accipiendum sit quod famigerati Medici docuerunt, inutili, imo noxiam in serosa apoplexia esse venæ sectionem, & tam quidem noxiam, quam utilis est in sanguinea, secundum hæc Celsi (o) sententiam explicantes: si omnia membra vehementer resoluta sunt, sanguinis detractio vel occidit, vel

(c) Epist. 40. n. 30. 31. (d) l. 1. s. 2. Obf. 45. (e) n. 4. (f) Annot. in l. Hippocr. de Gland. vers. 103.

(g) Epist. 40. n. 30. 31. (h) n. 4. (i) n. 6. (k) Epist. 3. n. 11. & 13. (l) n. 48. (m) Vid. Sepulchr. l. 4. s. 1. in Addit. Obf. 8. & 13. (n) n. 5. (o) De Medica l. 3. c. 27.

vel liberat. Equidem negandum non est, si ab aqua dumtaxat apoplexia sit; perinde esse hanc atque ascitem per venæ sectionem velle curare. Verum ubi factam ab aqua non multa constrictionem vasa distendens sanguis augeat; nonne constrictionem tuto minuet qui hunc detrahat?

15. Non est hic sermo de hydrope cerebri, in quo aqua plurima, sanguis paucus, & effusus; ut si hunc minuas, sub aquæ pondere vasa penitus conniveant, & languidam sanguinis circumflectionem prorsus intercipient. Addenda tunc sanguini sunt vires, & cerebri, ac meningum fibræ non secus laxatis, ac quæ in aqua macerantur, robur quoad licet per illa ipsa externa, internaque remedia conciliandum est quæ in sanguinea apoplexia jure diximus (p) esse fugienda. Itaque sicut ex malo corporis habitu apoplexia superveniat; non temere ad illud auxilii genus decurram, ex cuius abusu sæpe malus habitus, ex hoc autem ipsa interdum apoplexia suboritur; habes enim apud Zacutum (q), hæc a Galeno, atque Avicenna adnotata post immobilitatem sanguinis educationem, quo denique & quædam Cl. Trevii (r) observatio refertur potest. Neque eo decurram, siquis, senex præsertim, ac debilis, & proprio aliquo capitis affectu, non ex consensu, laborans, ab incautis Medicis, quibus, cum potui, obstiti, ad quas acidulas potandas missus, inde redux, apoplexia corripiatur: leges enim in Sepulchreto (s) observatione confirmatum quod conjectura significat, tunc aqua plurima dilui cerebrum. Sed contra ubi cum aqua turgentiam vasorum esse, conjecti; sanguinem mittere non distuli. Sic in Sacerdote Cive meo (cujus minorem fratrem, cum hæc scriberem, apoplexia sublarum fuisset, accepi) obnoxio quotannis convulsivis hypochondriorum affectibus, ab hisque per dejectiones aquosas liberari solito, cum anno 1711. hæc inceperent quidem, sed mox subfissent, dolor autem caput gravans supervenisset, & huic accessisset repentinus mentis stupor, atque aphonia; ego statim atque accersitus sum, in cubito venam incidijussi: ex qua sanguis adhuc fluebat cum loquendi facultatem recuperavit, ut vigorem quoque mentis postquam, ceteris quæ conveniebant, non omisissis, sanguis iterum missus est eodem die. Me namque conjectura eo duxit, ut illius quidem feri, quod per intestina exire non pergebat, partem aliquam intra cranium effusam esse, existimarem; sed tamen constrictis insuper, ut sæpe in ejusmodi convulsivis hypochondriorum affectionibus ulvenit, sanguiferis in ventre vasis, illa propterea quæ ad cerebrum attinent, magis sanguine distendi, crederem. Sic in aliis quoque feci eodem exitu, sic etiam in plerisque eorum facturus quorum proximam subjiciam historias, si ad eos forte advocatus essem, aut potius si præcepis morbus tempus dedisset, ut quisquam ad eorum curationem advocaretur.

16. JUVENIS erat Venerus annos natus undetriginta, gibbus, bibosus, qui esculenta nescio quæ per urbem circumferens, infimæ plebi vendebat. Hoc dum faceret die quodam Octobris A. 1707. in ipsa via primum vacillavit, mox ibi cecidit, illico mortuus, livida facie, vino, quod biberat, per os, nareque simul cum sanguinolento humore, defluente. CADAVER cum Præcl. Santorino postredie inspicientes, brachia subrigida, & contracta, squallidum corporis habitum ac fœdum, & super hæc recentem in altero inguine bubonis cicatricem deprehendimus. Ventrem deinde incidimus: jecurque, & lienem magna; sed hunc flaccidiorem, illud paulo durius, & albidius invenimus. Pancreas quoque durius fuit. Venterculus antrum, quod vocant, pylori deorsum versus sub ipso umbilico protendebat: Coli autem intestini pars illa quæ venterculo subteritur solet, infra umbilicum per medium ventris secundum hujus longitudinem, valde angusta, descendebat.

Multo quam hæc, magis ab naturali situ vertebræ omnes, quæ ab ima cervicæ ad os Sacrum pertinent, aberrabant. Nam totus, qui his duobus terminis interjicitur, Spinæ tractus sinistrorū adeo curvabatur, ut curvaturæ medium ab recta linea quæ inter duos eos terminos ducta esset, transversos digitos plus septem distaret. Præterea erat Spinæ anterior facies ipsa quoque ita sinistrorsum conversa, ut posteriores vertebrarum processus dexterum propemodum Spinæ latus tenerent. Quo exposito sequebatur, ut sinistra quoque costæ inijs suis Spinam a tergo operirent: inde autem antrorsum se continuo inflectentes, Spinæque latus complexæ, inter hoc, & se ipsas in thoracis cavo per angustas fissuras instar per totum id latus relinquebant. Hanc Spinæ flexuram descendens Aorta imitabatur arteria: nec dubium erat quin descriptus venterculi, & Coli situs inde quoque magna ex parte occasionem habuisset. Thoracis autem cavum quanto

propterea & brevius, & angustius fuerit, facile intelligis. Nam etsi pectus multo convexus erat ad anteriora, quam soleat; multum tamen latitudinis sinistrarum costarum situs detrahebat: Spina autem, & sternum, quod segmen-tum annuli præsentabat, quanto magis curva erant, tanto magis summum diaphragmatis fornicem supremis thoracis finibus propiore faciebant; ut cordis, quod potius magnum erat, basis summa sui parte vix a jugulo tantillum distaret. In cordis ventriculis sanguis paucus, isque concretus, in auricula autem dextera polyposa concretio, sed exigua. Pulmones anterior, passim, posterior autem altero superiore lobo cum pleura connexi erant per tenues, mollesque membranas. Spuma erat in bronchiis, alicubi etiam rubescens, sed perpauca. Cæterum pulmones, Aspera arteria, & larynx sana. Calvaria, quæ crassa erat, sublata, & Duræ meningis Sinibus incilis, in eo qui Falcis dicitur, levissimam polyposam concretionem, in Laterali autem dextero coactum in grumos sanguinem conspeximus: quo & minora turgabant vasa, magis autem quæ dextera, eaque inferiore, cerebri parte per meningem Tenuem discurrebant. Sub hac meningē ferum passim in cerebri anfractibus, ut ipsa propterea detrahentis manum tota facile sequeretur. Nihil autem feri ex Spinæ tubo defluxit, & paucum in Laterali ventriculis inventum est: quo tamen non tunc primum irrupisset, indicio erat pallor vasculorum tum quæ per venterculorum parietes feruntur, tum quæ Choroides plexus efficiunt. In iis plexibus erant præterea vesiculæ aqua plenæ. Quod reliquum est, cerebrum, & cerebellum optime se habebant: nec modo substantia non erant flaccida, sed longe, cerebrum præsertim, firmissima.

17. In tanta cordis, & cerebri propinquitate, tantaque ob arteriæ Magnæ inflexiones descensus sanguinis difficultate, mirum non fuisset, in biboso præsertim Juvene, si vas aliquod sanguiferum intra cranium esset disruptum. Minus igitur mirum est, quod ad aquam sub Tenui meningē effusam vasorum distentio facile accesserit, per hanc repentinam, & constrictionem adauxerit, ab aqua factam. Cur autem tanta cerebri firmitudo constrictioni non obstitit saltem ne hominem puncto temporis interimeret, causam puto, si forte queris, hanc esse potuisse, quod cum cerebri corticalis substantia minus soleat firma esse, quam medullaris, ex qua præsertim; quia cum sit in se conglobata, multo ampliores sui portiones offert dissecantibus; de cerebri firmitudine judicamus, quanto magis in hoc Juvene firma fuit medullaris, tanto major constrictioni fuit corticalis; ut quæ hinc inter firmiorem medullarem substantiam, inde inter aquæ, & sanguinis compressionem media interjacebat. Vel quoniam cerebrum ob id ipsum quod multo maxima ex parte consistat ex substantia corticali, minus firmum fore esse, quam cerebrum, & in hoc Juvene certe fuit; tu, si prior illa causa non placet, fac ita cogites, quanto magis sua firmitudine cerebrum obstitit compressioni, tanto minus obitare potuisse infirmius cerebrum. Cum enim ad cerebri molem effusa aqua, & sanguis distendens vasa, accessissent, neque cranii parietes, quippe offe, quidquam cederent, ipsum autem cerebrum ob suam illam firmitudinem minus sane, quam in alio homine, cessisset; relinquebatur videlicet, ut maxima in cerebellum vis fieret, unde mortem esse quam celerissimam posse, alio loco (t) ostensum est.

18. Neque eo turbari te, velim, quod ab aqua antea irritationem, & quod ab hac sequitur, convulsionem; nunc vero compressionem deducam. Nam & convulsio, & compressio idem inferunt detrimentum constrictionis. Aqua autem cum ipsius naturam, & pondus spectamus, quin comprimat, dubitandum non est: cum vero acrimoniam, quin irriter, ac convellat. Itaque eadem aqua non raro potest & compressionem, & convulsionem inducere, comprimendo autem, aut convellendo, aut utrumque præstando, in tenuissimis vasculis sanguinem remorari, unde turgente majora, & compressionem adaugeant. Secundum hæc, nunc simul omnia convenientia, ut in hoc Juvene, cuius subrigida, & contracta brachia convulsionem quoque subinducant, alias non omnia, ut in Viro de quo statim verba faciam, in quo nullæ sunt animadversæ convulsionis notæ, causas poteris graviore, aut non ita gravis apoplexiæ, & celerioris, aut tardioris mortis conjicere.

19. STABULARIUS, prope annos sexaginta natus procerus, & obesus, quippe multum & comedere, & potare solitus, ter antea in Patavinum illatus fuerat Nostocomium, semel ob febres nec graves tamen, & breves, ite-

iterum ob apoplexiam, qua depulsa, discesserat, tertium idque proxima ætate, ob thoracis inflammationem, quo tempore incontinentiæ urinæ signa fuerant non obscura. Quartum denique illatus est ob secundam apoplexiam, sed eam mora, & incuria facile insanabilem factam. Nam Decembri jam medio, tempestate frigidissima eo anno, 1725, cum pridie non esset animadversus, postredie demum sub noctem in stabuli angulo apoplecticus inventus est, nudus in ea jacens lodice qua nudus tertius se involverat. Dextero brachio magis erat resolutum, caput attollebat, & conabatur si loqui posset. Servare tamen non potuerunt: nam five a mora aqua acrior facta, five mavis nova effusione aucta graviorem alterum insultum attulerit, five sensim magis atque magis urgendo confecerit, decima ex quo sic inventus fuerat hora, interpesta nocte, vivendi finem fecit. MORTUI corpus diligentissime, Studioforum quoque gratia A dolescentum, per aliquot dies a nobis perlustratum, hæc habuit adnotanda. Ventre patefacto, vesica urinaria statim, omentum vero non nisi quæstum, se ostendit: totum enim inter venterculum, & huic subiectum Colon intestinum latebat. Venterculus valde contractus, miram in ejusmodi homine vel post novissimam illam inedia, & sanus, nisi quod exterius in medio faciei posterioris tuberculum erat subrotundum, venterculo tamen concolor, quod sectum, ex eadem fieri substantiam visum est, ex qua pleræque fibræ ventriculi. Tunc ad vesicam, quæ, Tenuibus intestinis sursum compulsa, ferme ad umbilicum usque se extendebat, oculos, manufque convertentes, totam pinguedine operant, lotio autem distentam, ut mox ureteres pariter, & renes, deprehendimus. Hi quoque pinguedine obducti erant, eaque plurima, dura, ipsique artissime adhærentes. Ambo exterius inæquali superficie, nec sine indicibus veteris, tum præsentis vitii ulcerosis, interius vero quanto majori, quam solent, cavea, tanto minus crassa circumcirca substantia, an quod sæpius remota urina distendendo extenuasset? an potius ab erosione? ut sub obscure videbatur. Hæc omnia in rene dextero magis apparebant, quæ & cellulam habuit mediocrem ex parte prominentem extrorsum, ex parte in renis substantia excavatam, humore urinæ simili plenam. Ureteres quoque etsi ambo erant ita amplificati, ut continuo exponant; tamen paulo minus sinisterris fuit, quam dexter. Hic enim quæ ex rene prodibat, gallinaceum æquabat ovulum, in summo truncatum; reliqua autem parte propemodum tota Aortæ arteriæ truncum Iliacis proximam non paulo superabat, nisi quod prope suam in vesicam infertionem aliquantum se contrahebat, orificio autem extremo minimi apicem digiti vix admittebat. In tanta dilatatione erat insuper longior facies, ut excederet transversos digitos triginta, si extenderes; sæpius enim huc illuc ad angulum se inflectebat: quibus in locis interius a primo valvulis instrui videbatur; sed hæc species, cum in rectum extenderes, prorsus abibat. Cum latitudine, & longitudine creverat quoque crassitudo tunicarum; ut proclive mihi fuerit nonnulla de harum structura perpicere quæ non hic est opportunum describendi locus. Porro vesicæ etiam tunicæ erant crassiores factæ: ejusque fundus quibuscumque in locis incipiebat quasi exulcerari. Hæc, & colis glans nuda; erat enim cutis qua contegi solet, retrorsum, quasi ut in paraphimosis, rejecta; & nescio quid obitaculi, non magno ab extrema glande intervallo, immisso specillo occurrentis, urethra autem a penis corporibus mox juncta, continuo sublata, fecerunt, ut hanc, initio a vesica ducto, ad finem usque aperirent, & diligentius examinarem: sed nihil vitii repertum est, si quasdam albidas, oblongasque excipias lineas, oblique ante alterum latus caruncula Seminalis nonnihil extantes, duasque harum similes, quas trium circiter digitorum transversorum intervallo ab extremo urinario meatu deprehendi. Sterno sublato, pulmones conspecti sunt utrinque ad dorsum coincidentes, ut pinguiusculum mediastinum omnino detectum relinquerent. Eorum dexter tota ferme laterali, & posteriore facie cum pleura artissime cohærebat: Sic & cordis universa superficies cum pericardio, & superficies item auriculæ dextere; artius tamen venterculus dexter, quam sinister. In utroque horum sanguis ater, & picem ferme liquidam referens; sed is liquidam magis qui ater quoque profluxerat plurimum, cum vena Cava ad septum Transversum incisa esset. Arteriæ Carotides, per collum scandentes, valde amplæ. Sed Aorta ipsa, & quicquid sciens omni vasorum, aut viscerum, ut silentio indicare soleo, secundum naturam se habebant: quin & muscoli erant bene rubicundi, nec colore fo-

lum, sed & mole elegantes. Cerebrum denique dissectui septimo ab interitu die, Totum tamen valde notabili præditum duritie inveni; cum cerebellum esset mediocri firmitudine; aqua autem copia non modica intra cranium fuisset. Nam præterquam quod cerebelli lamellas potui nullo negotio diducere, reapse aqua ex cranio effluxerat a cervicibus amputato, & dum ferræ circum secaretur, effluebat, & sub Tenui meningē adhuc inerat, & non pauca denique in Laterali ventriculis, me cerebri, ut sæpius soleo, in sua sede secante, deprehensa est. Sic autem facere solitus sum tum ad naturalem partium sedem, ac positum certius cognoscendum, ut jam olim adnotavi in Adversariis (u), quod & postea alii secuti sunt, & Majores indicant, ut opinor, cum sæpe cerebrum nobis non modo e cranio eductum, sed & cranio insidens, dissectum pinxere: tum etiam ne si forte effusa aqua, aut fluidus sanguis ventriculis insit, contrectato, & multifariam dimoto cerebro, abruptoque Infundibulo, aut locum mutet, aut magna ex parte elabatur. Quin etiam ne ex ipsis Sinibus sanguis non concretus, amputatis venis Jugularibus, aut Cava, Superiore præsertim, efflatur, a capite dissectionem incipere ejusmodi adhuc integrorum, corporum quancumque licet, instrui; non semper autem licet, aut ob alia commodum est, ut neque in hoc fuit. Minusque propterea miratus sum, quod Sinus omnes, & Receptacula quæ sunt ad Equinam fellam, inania fuerint. Vasa tamen quæ per Tenuem meningem discurrunt, iusto turgidiora conspexi, plus tamen sero, & aere, ut videbatur, quam sanguine. Sed ad venterculos ut redeam; in Septi interjecti duplicatura inveni paucillum aquæ, in Choroidibus autem plexibus, qui diluto colore non erant, vesiculas plures, eadem plenas. Inverso tandem cerebro, posteriores ambos Carotidum arteriarum ramos, qui ut plurimum quidem sunt perexiles, adeo dilatatos animadveriti, ut si ita forent a natura, vix eorum Willifiana delineatio (x) esset digna reprehensione. Nec minus dilatati erant qui cum ipsis communicant ramuli, ab ea arteria emissi in quam conflant Vertebrales. Sed præterea ramulorum eorum sinisterris quodam loco, & Vertebralis quoque sinistra prope eum confluum albicabant. Quorum vasorum utrumque cum propterea aperuissem, corpusculum ibi inveni album, crassiusculum, subdurum, & jam ferme cartilagineum, quod ex illorum facie interiore cum introrsum protuberaret, non poterat cavum ex parte non obturare; nam vasis utriusque exterior facies æqualis erat, neque ibi ullo modo prominebat: itaque hoc vitium non ad offificationes tantummodo, sed ad interiores quoque vasorum excrementis attinere quodammodo videbatur. Novissime dum Pituitariam glandulam educere vellem ex sua sede; a levi ejus compressione mucus prodijt pellucidus, subtilis, cum eo qui ad osculum uteri est, nisi quod non ita erat tenax, comparandus, pro mole glandulæ non paucus: quem in mucum abissi crederes non modicam ejus glandulæ partem; nam exigua hujus, & informis restabat portio, eaque tactus, & visus judicio secundum naturam; glandulæ autem reliquum, ejusque Appendix nufquam apparebant. Cæterum Infundibulum, quod paulo ante amputaveram, quantum extrinsecus aspiciendo visum fuerat, non secus se habebat, quam soleat.

20. Quo prolixior historia fuit, eo breviores erunt adnotationes. Nam de vitii quæ in renibus, ureteribus, vesica, urethra descripsimus, erit alias (y) loquendi locus. Hoc unum hic satis est ex ipsis colligere, quod facile ad mortem attinuit. Cum fortasse vel plus multo quam solebat, homo bibisset, humoris autem epoti vel minus quam consueverat, per cutis invisibilia foramina, tempestate frigidissima prohibente, emanasset, urinæ autem viæ, & receptacula, in sopito, & mox apoplectico eo etiam minus se contrahentia, quo minus ob descripta vitia sentire, & constringere se poterant, jam magna vi lotii distenta essent, neque ars hoc educeret tum quia abdominis pinguedo vesicæ tumorem animadvertere, tum quia nota urinæ incontinentia hunc suspicari, non sinebat; ob hæc omnia factum crediderim, ut cum feri potu- lenti quo sanguis redundabat, nihil amplius recipere, quippe distentissima, urinaria instrumenta possent; quod reliquum erat, in cerebrum aut irruerit, aut destillaverit, sicque hominem confecerit. Cur autem cerebrum potissimum inundaverit, ex apoplexia, quæ olim præcesserat, intelligas licet, quemadmodum etiam ex arteriarum illuc spectantium, & fortasse ex glandulæ quoque Pituitariæ vitio, quorum ab altero quid detrimenti impendere possit, alibi (z) subindicatum est, ab altero autem infra (a) indica-

(p) Epist. 3. n. 11. 12. (q) De Medic. Princ. Hist. l. 1. hist. 3. in paraps. (r) in Act. Nat. Cur. Tom. 4. Obs. 136. (s) l. 1. s. 2. Obs. 48. (t) Epist. 2. n. 24.

(u) Vl. Anim. 20. (x) Cerebr. Anat. Fig. 1. (y) Epist. 43. n. 19. 20. (z) Epist. 2. n. 22. (a) n. 36.

dicabitur. Porro auriculæ cordis dexteræ cohesio cum pericardio facile potuit efficere, ne illa impellendo in cor sanguini quantum ab natura institutum est, subser-
viret, eoque hic minus expediret tum a cæteris partibus, tum a cerebro remearet. Cæterum illius auriculæ, & cordis cum pericardio, & pulmonis dexteri cum pleura arctior cohesio, tunc ortum habuisse credenda est quando thoracis inflammatio superiore ætate hominem afflixit; quanquam de ejus pulsibus, & respiratione post illud tempus nihil certi scire potui; tunc autem fuerant quales in ejusmodi inflammationibus solent. Illud denique huic historię addendum est, post biennium eodem mense Decembris hujus hominis fratrem, pariter obesum, ipsum quoque ab apoplexia periisse. Ejus pulmones pleuræ annexos, Aortam vero arteriam in thorace passim offeam fuisse, retulerunt. Quod facile credidi; nam ejusdem arteriæ truncum toto illo tractu quo in ventre erat, vitiatum hic illic, & offeam factum inveni, cum femini & lotio interventia organa difficarem. In his vesicam animadverti ea amplitudine, & in parte ea figura, ut sæpe nimia urinæ copia distendi solitam fuisse, intelligerem. Cætera, & præsertim quæ in calvaria sunt, ante fuerant humata, quam ea quæ nominata sunt, viscera inciderentur. Aorta vitiatæ ad memoriam revocat apoplectici alterius historiam, in quo ea arteria non sine vitio, quamvis minori, deprehensa est.

21. N. FERRARINUS, Sacerdos Veronensis, qui olim Venetiis phthisicus fuerat judicatus, Patavii autem ante decem annos hemiparalia laboraverat, nunc anno exacto quadragesimo tertio, canutus, facie interdum nimis rubicunda, gracili corporis habitu, nec tamen macilentus, est alacer ad actiones, lætulque videbatur, gravibus, quas dissimulabat, curis vir aliquot ad iram pronus, valde anxius erat: queri autem solebat de quibusdam intra thoracem doloribus, quorum sedem manu sterni imposita designabat. Quin pridie se non bene habere, Chirurgus dixerat, ideoque remediis uti quam primum velle opportuno illo anni tempore; erat autem mensis ille Majus quo Tita (b), atque alii (c) in hac urbe repente obierant; quamvis tempestate sicca, & calida facta, nonus jam esset dies ex quo id accideret nemini. Cœnatus est tamen cum hospibus hilariter; sed intra modum: nec sane, seu copiam, seu qualitatem attendas, peccare in cibis, aut portionibus confueverat. At summo insequenti mane in lecto mortuus inventus est, supinus, habitu dormientis, sine ulla ad os spuma, tantum brachiis adeo rigidis, ut sine vi diduci non posse, viderim, cum antequam advesperasceret domum ejus venissem cum Collegis meis Professoribus Medicinæ Primariis. CADAVERIS facies, & cervicæ, & dorsum, & latera ex subrubro livebant.

Cranium primum omnium secari iussi. Id dum fieret, non paucus effluxit sanguis colore propemodum obsoleto. Crassa meninx ad Sagittalem futuram atra sanguine, cujus ne polypus quidem, copia aliqua inventa est in Falcis sinu. Tenuis meningis vasa sanguine distenta, ut & illa quæ per Lateralium ventriculorum parietes, & per supremam partem repunt plexum Choroidum, cætera pallentium. Quin medullaris cerebri substantia fusca erat; credidissimè a copia sanguinis, & sane passim sanguifera vascula per eam apparebant; nisi hæc plura, & illam majorem in aliis vidissem, candida tamen ea medulla. In ventriculis aqua non pauca, multa etiam in cervicalium vertebrarum tubo a me est animadverta. In cerebello nihil apparuit vitii, ut neque in cerebro, aut circa cerebrum quidquam quod peculiariter ad hemiparalia attineret; quæ fortasse exterior fuerat; qua olim vexabatur. In Pulmonibus, excepta sanguinis copia nihil fuit quod adnotarem. In pericardio nil ferme humoris. In cordis ventriculo dextero polyposa concretio: Tricuspidum valvularum fibrillis ex parte implicita, tres aut quatuor digitos longa, sesquidigitum lata, structura valde compacta; ut qui polypos facile ponunt, hanc pro polypo ante mortem genito habere potuissent. Cum ea sanguis ater semiconcretus, qualis & in proxima auricula. In ventriculo sinistro sanguis minus coagulatus, pauciorque. Ejus columnæ quasi inflammata, Semilunares valvula paulo quam æquum esset, duriores. Arteriæ Magnæ truncus a corde ad eum usque locum unde incipit descendere, exterius quidem facie inæquali non secus ac si in tubum modum quadranten hic illic affurgeret: sed interius toto eo spatio nihil, nisi superficies rugosa, vix duobus locis, iisque exiguis indicia necdum maturæ ossificationis: cætera per dorsum, & in cunctis ascendentibus ramis

naturali superficie. Venter nihil habuit quod vitium ostenderet notatu dignum. Hoc unum ex ejus inspectione collegi, qua hora circiter esset mortuus. Nam cum cibi non essent amplius in ventriculo, neque ulla per mesenterium vasa Lactea apparent; hinc conicere proclive erat, non multo antea quam mortuum invenerant, obiisse.

22. Apoplexia censui hunc Sacerdotem sublatum esse, aqua intra cranium effusa, quæ simul convellendo, quod brachia indicabant, simul, cum remorati sanguinis copia comprimendo, cerebrum, ac cerebellum constrinxisset. Fuscus ipse medullaris substantiæ color sententiam comprobabat meam; nam quidquid illud erat quod inter fibras cerebri passim depositum, eam substantiam infuscabat, quantum spatii intra cranium demebat, tanto perniciosior ut constrictio esset, efficiebat. Arteriæ quoque Magnæ vitium, ut alibi (d) indicatum est, credo ad apoplexiam inferendam conspirasse. Nam quod de floscope suspicari posses, cum quæ intra cranium confecta sunt, tum subrubri ipse facies livor; neque alia addam; satis infirmant. Neque a polyposa illa concretionem tibi facile imponi sinas; posse enim, atque adeo revera post mortem plerumque gigni vel ista majores, & compactiores, ipse quoque alias (e) cum Viro Clarissimo, mihi que jam inde ab eo tempore quo meus hic auditor fuit, magno suo merito longe clarissimo Andrea Pasta confirmabo, nec ii qui plurima attente fecant cujusque modi cadavera, diffitebuntur. At enim quosdam hic Sacerdos intra thoracem dolores imposita sterni dextera solitus erat indicare. Audio: sed vitia non deerant ejus portionis arteriæ Magnæ, quæ alte intra thoracem sterni respondet: defuerant autem in alacritate illa, & promptitudine ad actiones indicia quæ cordis ventriculorum dexterum ea concretionem impeditum in vivente significarent.

23. Verum cum polypos multum a quibusdam tributum videam ad apoplexiam efficiendam; quid de hoc mihi videatur, & compertum sit, non est hoc loco reticendum. Polyposa concretiones a veteribus quoque Professoribus adnotate sunt, in his a Coitero (f), qui se, scripsit, ex sinibus duræ membrana cerebri phreatica mulieris, ut alias ex suspensio enecatorum cerebri, extraxisse fibras sive filamenta crassa, lumbis non dissimilia, ex alba pituita confecta: similes sumpsisse ex cordis ventriculis: indeque ortum errorem exitima se multorum qui vermes in cerebro, & corde sibi visos aiebant. At Nymmannus cum ejusdemmodi concretiones circa Torcular deprehendisset; ab his hanc sedem obturari, censuit, unde sanguis in totum cerebrum ferri credebatur; & sic apoplexiam oriri. Habes Nymmanni dogma in Sepulchreto (g) secundum leges circumitionis sanguinis ita instauratum, ut concretiones illæ non circa Torcular, sed ad initium Internarum Jugularium venarum statuatur, sanguini obstantes, non in cerebrum ituro, sed a cerebro redituro: idque frequentissime in apoplecticis contingere, existimetur. Illud quoque additum ibidem leges, si ejusdemmodi concretiones e corde per arterias productæ, abrumpantur forte a sanguine quancunque ob causam vehementius commoto, ab ejusdemque impetu fursum trudentur; ad angustiores partes, sedesque minime cedentes Carotidum, & Vertebrarum arteriarum esse perventuras, sicque omnem ad cerebrum aditum sanguini obstruatur. Imo nec illa omnia invenies (h) quæ Fracassatus comperta memoraverat in dissectione, jubente Magno Etruriæ Duce, apoplecticorum cadaveribus, sanguinis videlicet concretiones in sanguiferis pulmonum valis, & cordis ventriculis. Sed si verum loqui volumus; ibi (i) Fracassatus ipse fassus est, non Apoplexiam tamen, sed syncopen hanc affectionem nuncupandam fuisse. Quod vero ad duo illa attinet commemorata dogmata, quamvis polyposas concretiones in ventium valis facile existere, concederetur; non tamen facile esset omnes simul ad cerebrum aditus, aut a cerebro regressus, per eas sanguini omnino obturari; nisi universa propemodum arteriosa, aut venosa corporis vasa, & cordis cava concreto sanguine replerentur; unde tamen citius lenta syncope oriretur quam repentina apoplexia. Equidem in cadaveribus sæpe inveni ejusmodi concretiones vel in valis ad cerebrum pertinentibus; verum sic forte contigit, ut eas perraro in apoplecticis deprehenderem, nonnunquam ferme exiguas invenirem, quod tibi & superior, & hæc, & quæ sequetur Epistola satis indicabit; ut meis quidem observationibus minime confirmare possim, id in apoplecticis esse frequentissimum, tantum abest ut mihi acciderit quod alicui, in Sepulchreto (k) leges acciderit, ut quotquot apoplexia mortuos aperuit, in omnibus illas

illas aut in corde, aut in cerebro, aut in ambobus reperiret. Negas igitur, inquires, quod Martianus (l) exposuit, sanguinis stationem fieri existimasse Hippocratem in venis, seu arteriis totius corporis, in apoplexia vero potissimum intercepti eas, quæ sunt in collo, & in pectore. Ego vero id tantum nego, seu potius de eo tantum dubito quod multis post Martianum certum videtur, & frequentissimum in rei quidem illa explicatione de qua paulo ante dictum est: quanquam ipsa vasorum quæ in collo sunt, interceptio quatenus huc faciat, ex Galeni vetustis quæ Salus (m) objicit, experimentis existimandum est, de quibus cum iis quæ Valsalva habuit, comparatis longior nimirum sermo faciendus esset, quam præfatus institutum patiar; quamobrem alio (n) rejicietur. Nunc reliquis apoplecticorum historias propoliti generis subijciemus.

24. SALSAMENTARIUS, cujus erat taberna Venetiis contra portam Armamentarii publici, consistente ætate, bono habitu, & subpingui; ex quo aliquot ante mensibus ægrotaverat, non amplius ita hilaris, ut olim, fuit, nec tamen de incommodo quiescit ullum quod ad caput attineret, ad quod neque illa attinuerant ægrotationes. Huic pridie Nonas Sextiles A. 1708. nulla prævia evidenti causa, nisi forte ex cibo, in quo vel extremis vitæ diebus deliquit, valde iacumuit bucca sinistra, tumore inde se extendente infra mentum, atque auriculam. Neque eo minus in taberna fuit sua, aut ea quæ facere, & comedere solebat, omisit. Sed postridie Nonas vix e lecto, in quo noctem bene dormierat, surrexit, seque induit, cum repente magno, & vehementi cum impetu per cubiculum bis terve ambulavit, itatimque confedit, atque ut se haberet, interrogatus, heu heu, heu respondit, ibique illico mortuus est. DISSECTIO ante vespertinum tempus a Cl. Santorino habita est, inspectantibus Protomedico, cujus ille vices iis annis gerebat, aliisque cum eo Medicis, & in his nobis. Artus erant subrigidi, abdomen præpingue, qualia omentum, mesenterium, & mediastinum quoque. Tenuium intestinorum pars ad spiræmam, eoque amplius, ex livido variegata. Lien æquo major, ac mollior, & convexa in facie quibusdam latis quasi maculis albicans. Hepatis facies cava: hic illic ex rubro livefcens, limbus lividus, substantia omnis multo magis quam par sit, scalpello resistentis. Thoracis cavum ferme totum pulmones implebant turgidi, & graves; multo minus tamen graves, quam turgidi; nam aerem quidem plurimum, serum non plurimum continebant; itaque mollitie erant, & colore naturali. In pericardio subcrenati feri mediocri copia. In cordis sinibus, auriculis, valis nihil usquam polypus; sed ut in utroque ventriculo, & Pulmonari arteria, & Aorta sanguinem animadvertimus omnino fluidum. Aortæ autem itatim supra cor diameter visa est naturali major. Antequam Cranium feceretur, quæ natura esset, & quæ penitiores tumores illius sedes, cujus exteriores descripsi, quesitum est. Parotis glandula ipsa erat integra; membrana tantum quæ hanc, & proximas integebant partes, præsertim vero adiposæ, stagnante in iis fero turgabant: Sanguis vero & ipsæ, ut videbatur, quasi effusus, postiora pharyngis, aliaque interiores colli partes maculaverat. Quæ cum vidissem; innui Santorino, ut pharyngem, arteriamque Asperam cum larynge, annexisque particulis e cadavere eximeret, ut hæc quoque contemplari possemus. Confecta igitur sunt membra, quæ linguæ radicem, tonsillas, & exteriorem undique laryngem convehit, lento subflavo fero plurimum turgida sic tamen, ut tonsillæ ipsæ, & canalium quos memoravimus, interiora secundum naturam se haberent. Ea dum eximeret, Jugulares Internæ venæ sanguine plurimo distentæ apparuerant. Calvaria interea a Chirurgo adaperita, vasa tamen cerebri, ac cerebelli superficiem tenentia, nec secus quæ supra Callosum corpus feruntur, turgidiora quam soleant, repleta sunt a sanguine hic quoque fluido; ut nihil omnino concreti sanguinis in tota hac sectione confectum sit. Aqua autem obvia fuit sub Tenui meninge, quæ facile propterea detrahebatur, nec pauca in ventriculis, & multa de vertebrarum tubo effluebat. In plexibus Choroidibus vesiculæ erant majores aliquanto quam sæpius videre confuevimus. Ipsi tamen minime albidii, nec cerebri, aut cerebelli substantia flaccida; sed recte; nam & ipse digitis tentare volui; constituta.

25. Hunc ego virum, nisi moriens locutus esset, neque ullos in ipsa morte respirandi conatus ostendisset; suffocatione potius, quam apoplexia interfecit censuifsem. In ejus dissectione mihi, ut fit, venit in mentem

dissectionis alterius viri, quam aliqua ex parte non dissimilem Bononiæ ante duos, tresve illos annos habueram, præfente Cl. Viro Jacobo Bartholomæo Beccario, nunc in Bononiensi tum Gymnasio, tum Institutu Scientiarum Academia Professores, imo hujus Præsidentis meritis, confectante autem Medico pariter Experientissimo Heracito Manfredio, qui in Nosocomio S. Mariae de Morte summa diligentia, ac pari laude Assistentis Medici munus tunc gerebat. Simul eo tempore pro communi Medicinæ studio, & mutuo inter nos amore ægrotantes visabamur, simul quæ in mortuorum corporibus vitia laterent, quærebamus; ut in omnibus fere quas a me in eo Nosocomio adnotatas esse historias dico, velim duos illos Præstantes Viros laborum meorum non testes modo, sed & socios fuisse, intelligas.

26. AGRICOLA annos ad quadraginta natus, multis, acerbissimisque, ob grave infortunium, animi perturbationibus affectus, denique sub initium mensis Decembris A. 1705. ab ardente febre occupatus, in illud quod mododixi, Nosocomium receptus fuerat. Post aliquot dies calor, & linguæ siccitas se se remittere visa sunt. Contra, arteriæ, quæ ab initio molles fuerant, & alia vi in aliis pulsationibus se attollebant, vel magis inæqualiter movebantur. Ante diem XVI. Kal. Januariæ mane pulsus erant peiores, atque humiliores. Oculi, quod inter initia quoque adnotatum fuerat, fixi, atque intenti. Sitis pariter permanebat. Verum præter hæc, nulla alia de re querebatur. Quin cum singillatim interrogaretur, internus calor, an quid præterea in capite, in thorace, in ventre, an usquam alibi molestum esset, negavit: vix caput nonnihil videri grave, tarda, ac submissa, ut solebat, voce, sed tamen explicata, nec rauca, subiecit. Nondum erat semihora ex quo hæc responderat, cum subito ecce inter bibendam aquam, a Medico præscriptam, qua aqua & diebus superioribus uti consueverat, sub minutorum oculis sursum retracto superiore labro moritur. Ad horum clamorem confectim accurrit. In calente adhuc corpore omnes ubique pulsuum sedes, si quid forte vitæ superesset, diligenter tentantur; sed incaffam: homo jam penitus erat mortuus. VENTREM postridie cum difficarem in eo aliquanto plus humoris animadverti, quam solet: omentum autem sursum ita contractum, ut sub costarum sinistrarum angulo prorsus lateret. Intestinum vero Colon quæ parte se demum flaccidit, ut cum Recto committatur, ante Ileum, sub quo alias conditur, ita proltabat, ut in medio ferme ossa ipsa pubis contineretur, vesicæque, quæ lotio erat plena, inladeret. Exteriores intestini Jejunii tunica maculis quibusdam ex rubro liventibus, raris tamen, atque minutis, distinguebantur, ex quibus, leviter vulneratis, fluidi sanguinis guttulæ exibant. Ileum vero subrubrum erat, ac subdurum duobus in locis, quorum quidem alteri (nam forte altero in loco intestinum discindere oblitus sum) ulcus suberat duos digitos latum, tres longum, quod exesa interiore tunica, ad carneam usque pervenerat, puro tamen sinu, & oris minime tumentibus. In jecinore extremo erat livor, sed qui non ita alte descenderet. De ejus vesicula, quæ insolita quadam figura erat, blem effudi crassam, & turbidam, nec valde absimilem aquæ in qua caro recens lota est. Lien magnus erat, & flaccidus. In Thorace pauca utrinque fuit aqua cruenta, qualis etiam in pericardio. Pulmones, nisi quod bronchii plus paulo quam solet, inesse humoris visum est, sani erant; quamvis pleuræ ab altera parte adhererent, & ab utraque posterius nigricarent, eandem videlicet ob causam, ob quam exterius quoque & cervicæ, & omne tergum, & reliquæ in quas cadaver jacebat, partes ex rubro præter modum livebant. Quippe sanguis non concretus, non in grumos coactus, sed omnino fluidus in cadavere hoc toto fuit; fluidum enim de Magna arteria prope septum Transversum incisa, de valis quæ in collo sunt, dum ab hoc caput amputaremus; paucis undecunque effluere vidimus: fluidumque sine ulla vel minima polyposa concretionem in corde ipso conspeximus, quod flaccidissimum fuit, valvulaque ad sinistram ventriculum attinentes, omnes habuit hic illic subduras, sicut antea quam offescant, solent. Cerebrum quoque valde laxum erat, sub ejusque Tenui meninge alicubi quædam bullulæ, ubique mador conspiciebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ subcrenæ non multum. Vasa tamen quæ per eorum discurrunt parietes, plexusque ipsi Choroides minime pallescent. Utrique in posteriore plexuum parte vesiculæ erant, pellucide humore turgidæ. Denique glandula Pituitaria humilis adeo, & contracta, quasi ut nulla esse videretur.

His

(b) Epist. 3. n. 11. (c) Ibid. n. 16. & Epist. 26. & n. 37. Vid. ibid. & n. 27. (d) Epist. 3. n. 23. (e) Epist. 24. (f) Obs. Anat. (g) l. 1. c. 2. Obs. l. cum Schol. (h) in Additam. ad Sect. cit. Obs. 1. (i) Dissert. de Cerebro. (k) Sect. cit. Obs. 37. §. 1.

(l) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morbis vers. 64. (m) De Affect. Particularib. c. 2. (n) Epist. 19.

His ita conspectis, placuit mihi, ut (quod in quibusdam hujusmodi casibus, & cadaveribus soleo) laryngem quoque, & hinc proximas partes inspiceremus. Erant autem dentes dentibus arte adeo, & valenter commissi, ut non sine maxima vi, fummiusque conatibus diducere potuerimus; cum cetera quidem partes minime rigida, intentave essent, neque prater superius labrum, quod in moriente, ut supra, sursum retractum animadverterant, ulla alia nota apparuisset, quae distentionem nervorum significaret. Ore autem denique aperto, primum in conspectum venit tumor, nuci juglandi ferme par, qui dexteram palati partem, qua molaris dens erat plurimum vitatus, & exesus, cum continente gingiva occupabat, & pure, ex parte cocto, turgebat. Porro membrana qua uvula, & contigua partes, atque exterior larynx ad extremum usque epiglottidis apicem conteguntur, cum in summo livida erat, tum concisa innumeras quasi cellulas sub se ostendit, quarum tenues, & subrubri parietes quadam, ut sic dicam, gelatina cellulas complecte, distendebantur. Quae his cellulis suberant, ea quidem sana apparebant; at interior tamen laryngis facies subrubro colore prope glottidem infecta erat, ipsaque glottidis latera, quae ceteroquin albicabant, ut solent, multo magis quam soleant, convivebant.

27. In agricola hoc, non secus atque in Salsamentario, fluidum ubique sanguinem fuisse, vides, ut in utroque pariter cum tumore ad oris latus oborto quam facile se conjunxerit lentioris feri collectio in cellulosis membranis quae exterior laryngem, vicinasque partes convelliunt. Ob eam collectionem circa laryngem suspicio primum nata est, Agricolam suffocatum obisse praesertim inter bibendum. Sed nulli in moriente conatus animadversus ad respirationem, si qua posset, expediendam, continuo suspicionem hanc sustulere. Reliquum igitur fuit, ut crederem potius, repente ex convulsione apoplectica factum periisse. Convulsio autem cum in labii superioris, tum maxime in maxillae inferioris musculis manifesta, latentis illius quae intra cranium fuerit, indicium est. Nec mirum, tam cito occisum hominem flaccidissimo corde, cerebri autem substantia tam laxa, quam antea stupor ostendebat non sentientis veficam lotio plenam, neque ileum exulceratum, neque gingivam, & palatum descripta parulide, neque uvulam, atque adeo laryngis exteriores membranas lenti feri confectione occupatas, in mortuo autem cerebri ipsa confectione, atque incisio demonstrantur. Porro ad convulsionem inferendam non multam sane aquae copiam valuisse, non miraberis, qui vel paucas, modo acris, humoris guttas in nervo aliquo resistentes magnas scias distentiones nervorum efficere: non acrem vero istam aquam non possis existimare quae ex ejusmodi febre in cerebrum, ejusque membranas, quippe in partes, ut in eo homine, maxime infirmas, repente incubuerit. Quod si mihi, ut aliquando Valsalva, praesto fuisset qui certos, in cadaveribus deprehensos, humores gustu exploraret, aut si inter diffecandum subsister animum cogitatio ratione alia aliqua, & fortasse non profus incerta, idem inquirendi; quid mihi de hoc quoque compertum esset, tecum perhibenter communicarem. Nunc hilari animo quae possum accipere: aut quando non modo in his duobus, sed in pluribus etiam aliis ex iis apoplecticis quos Epistola hac descripsi (a), fluidus sanguis inventus est; vide, an hinc tibi cum Lancisio (b) placeat acrum, & irritantum salum, in quibusdam saltem illorum, vim, & redundantiam agnoscere.

28. MULIER sexagenaria, multos jam annos lecto affixa ob musculorum contractionem artus inferiores moventium, caetera fatis valens, ut certe superioribus praesertim diebus, cum aliquanto plura quam solet, edisset; de improviso oculos torquet, statimque moritur. VENTRE, Thorace, Cranio a me perlustratis in Bononiensi incurabili Nosocomio, anno, ut opinor, 1704. nihil in singulis iis cavetis quod morbidum videri posset, animadverto, nisi aquam, eamque non multam.

29. Quanquam in contorsione illa oculorum signum convulsionis haud defuit; attamen si hic compressionem malis, aut cum convulsione simul compressionem agnoscere, per me quidem licet. Sed fortasse hic, & superius quoque dubitaveris, num recte faciam qui compressioni ab aqua, praesertim pauca, tantum tribuam. Nam primum minime ignoras, esse qui in ventriculis cerebri femper, eoque secundum naturam, itatuant paucillimum aquae, deinde hanc vides, copiosius certe, quam in hydrocephalo interno esse non posse, & tamen Valsalvum (c) qui

in puella bienni, eo morbo affecta, novem fere aquae libras invenit, testari, illam ad mortem usque sensibus omnibus integre esse usam, & laxis quidem, infirmisque, sed non resolutis fuisse articulis: ad haec, tumores intra cranium inventos esse, quos nulla consecuta erat apoplexia, ex bene multis, vel in Sepulchreto obviis, dissectionibus, praecare non fuit. Verum; ut ab hisce ultimis incipiamus, ipse quoque olim in Adversariis (r) adnotavi conspectum mihi in tribus cranii ossibus novae ossis substantiae accessionem, ex qua multum illa introrsum protuberant, cerebrumque comprimebant, neque tamen ab hac compressione ullum morbum, nedum apoplexiam, effectum fuisse. At simul admonui, idcirco, a me credi, non esse effectum, quod illa compressio paulatim facta, & aucta fuerat: idque adhuc credo, & te quoque crediditum existimo; innumera enim exempla sunt, ex quibus intelligatur, ut in detractione, sic in additione, si paulatim, & per partes fiat, animalium corpora nullo, aut levi detrimento vel magnum ferre: at si repente, ac simul, ne multo minorem quidem ullo pacto ferre. Quod vero de tumoribus ejusdemmodi, idem de hydrocephalo quoque dictum puta: sensum enim fieri solitum, non ignoras, sicque istam, de qua Valsalvus narrat, aquae copiam in mensibus plus minus septem collectam esse; ne quid dicam de cedentibus, cum hac hydrocephali species incipit, cranii ossibus. Postremo ut humidus secundum naturam cerebri ventriculos esse fateor; ita in omnibus, semperque, tantum aquae continere, quantum in iis apoplecticis reperi, in quibus non multam fuisse, dixi, id vero in aliis atque aliis cadaveribus non raro a me habitis observationibus repugnat.

Quae cum ita sint; non est cur dubites perniciosam eorum cerebri compressionem agnoscere, in quibus cum ferme nihil aquae antea inesset, jam repente, aut intra perbreve temporis spatium copia aliqua effundatur, aut colligatur, praesertim si alia accedant quae cerebrum simul in artum cogant: quorum partim supra indicavi, partim cum historiam proximam tibi descripsero, mox subijciam.

30. RUSTICUS ex agro Bononiensi, annos supra sexaginta natus, a longo jam tempore ulcera in cruribus habebat fordida, quae sanari, vehementer cupiebat. Itaque etsi malo ferme erat corporis habitu, nec nisi sexto quoque die, injectis quae alvum subducerent, hanc exonerabat; tamen nimis officiosum Chirurgum nactus, eo rem post tertium mensem perduxerat, ut purgata ulcera jam sanescerent. Nondum cicatrix indurata erat, cum repente queri cepit de summa capitis imbecillitate, & sane arteriarum quoque pulsus exigui erant, & languidissimi. Postmodum mane pristina arteris vis redierat, neque illibenter cibum sumperat. Sed die tertio delirare primum, mox tactus sensum toto corpore amittere: brachia tamen iussu adhuc praebat, ut arteriae tangerentur: postmodum in utroque brachio signa animadversa sunt distentionis nervorum: demum omni sentiendi, movendique vi orbatus, non sine strepore vivere desistit, humore flavo non multo ex utraque mortui nare exeunte.

SECUI, inspectante Valsalva, ineunte A. 1705. Abdominis musculi optimo colore, ut & pinguedo fatis copiose ipsis imposita, atque interjecta: sed ad Spinae latera in lumbis, pro pinguedine in cellulis membranae Adiposae aqua erat. Colon intestinum ab dextero hypochondrio infra umbilicum se demittebat, Tenuibus intestinis antepositum; indeque se recurvans, hypochondrium sinistrum petebat. Porro intestina, illudque imprimis, & Craffa reliqua, duris hic illic recrementis distendebantur. Hepar minimis rari coloris maculis, variegati instar marmoris, distinguebatur, & grave quiddam subolebat, vesiculamque cum pauca bile, quasi contractam habebat: ipsum tamen non erat durius quam solet; sed aliquanto majus. At lien praegrandis, visque foedus, nec sine magnis quibusdam oblongis maculis, itaque nigris, quasi ab inflammatione: sed haec exterius; nam intus quidem non male habebat. Seminales quoque vesiculae exterius nigricabant. Testiculis vero singulis intra ipsam Vaginalem tunicam singulae erant hydatides superpositae, magnae; sed major quae sinistro; medium tenentes, & ab omni ferme parte solute ac libere: quarum humor in cochleari ex orichalco igni impositus, non concrevit; sed relicta quadam quasi pellicula, evanuit. Ceterum in ventris, & thoracis cavo aqua pauca. Pulmonum dexter inferius, sinister superius, ille posterior, hic laterali facie, magnos ad tractus per telas membranae pleurae adhererebant, vel illic tamen omnino sani, ut cetera quae de more sciens omitto. Dum cervicales vertebrae thoracis dividebantur, aqua ex harum tubo destillavit. Aqua etiam aperto Cranio, inter Craffam,

fam, & Tenuem, itemque sub Tenui cerebri meninge conspecta est.

31. Alia sunt in hac historia alio attinentia, quae singula suo quoque loco explicabuntur: nunc ut soleo quandocunque possum, universa, ne mutila, ut saepe in Sepulchreto, historiae sint, simul cum iis quae ad rem praesentem faciunt, propono. Si apoplexia quae ab aqua sunt, semper tam lente, quam haec, & paulatim fierent, aut quam illa quae ex Senecio, ab se dissecto, a Praecl. Trewio (f) descripta est, aliaque ejusdemmodi; verum prorsus esset quod ait Martinus (r), apoplexiam a frigidorum humorum affluxu non repente invadere, quemadmodum ceteris evenit. Sed ut eorum nonnullas quae ex sanguinis effusione sunt, paulatim increvisse, Epistola ostendi superior (u), ita haec pleraque exhibet ab aqua factas, quae de improviso ingruerunt (x): quibus & alias potes adjungere, in primis descriptam a Brunero quandam, & in Sepulchreto (y) relatum: inter caeteras autem quae post ipsum cum Addamentis editum observatae sunt, illam pariter serosam (z) qua fenex miles, de nullo questus incommodum, quod praesertim ad eam spectaret, cum ruri eo die fuisset, coenatusque cubitum ivisset, repente adeo abreptus est, ut ab uxore in lecto mortuus inveniretur.

32. Ceterum quae postremo a nobis apoplexia descripta est, si ut convulsionis habuit conjuncta indicia, neque haec quidem praeter rationem, quippe ab aqua, ut videtur, facta, erosivis fecta corpusculis, quae antea per crurum ulcera, ut in consimilibus historiis quae supra ex Valsalva schedis, & ex nostris productae sunt, emanabant; ita ab aqua facta esset quae non aliter ac premendo nocere posset, eaque, ut ista sane fuit, non multa; haud essent tamen per quae intelligere liceret, quemadmodum non multa aqua multum comprimere potuisset. Nam quae caeteris non multa esset, eadem quibusdam multa esse potest, iis videlicet quibus intra calvariam spatium angustius aut a natura est, aut ab alia aliqua five praecedente, five accedente causa, tunc nimirum cum aqua effunditur, aut augetur. Non liputare, inter has alterius generis causas quae forte adveniunt, a me illam pro certo connumerari, quae a Piccolhino (a) sine ulla ponitur dubitatione, in plenilunio praehumiditate ita cerebrum turgescere, ut totam calvariam impleat. De hac enim re, quamvis propter Fallopii (b) observationem, haud temere perneganda, mihi quidem nihil liquet, ut contra de sanguine liquet, sicut scriptum est supra (c), quacunque de causa cerebri vasa omnia nimis distendunt. Cui valorum distentioni si auctam forte eodem tempore vim addas quae arteriae alterius dilatatae cerebrum attollunt, quanto hanc magis augeri posueris, tanto magis spatium quod intra cranium est, imminui, intelliges. Vasa autem five tum sanguine distendantur, cum aqua effunditur, five multo antea distenta sint; res eodem redit. Sic in milite illo, quem cum bene valens lectum petiisset, in hoc dicebamus (d) inventum ab uxore fuisse mortuum, conspecta sunt quidam etiam vasa per cerebri superficiem sanguine turgida: sed cum lectum petiit, neque ipsa turgida, neque aquam effusam videtur habuisse. In gibboso autem quodam Circumforaneo (e) vasa quae Choroidem plexum faciunt, cum mutata essent in corpus tumidum, subdurum, carnei coloris, quae mutatio brevi tempore non potest fieri, fatis ostenderunt, mortem subitanam qua ille homo subatus est, non propter ipsa tantummodo accidisse, multo enim antea accidisset; sed etiam propter multam limpidae aquae effusionem, quae cum spatium quod intra cranium erat, imminutum jam offendisset a tumido illo corpore, tanto celarius potuit, quod reliquum erat occupare, compressoque penitus cerebro, vitam repente adimere. Verum haec omnes, aliaque ejusdemmodi causas ad alterum de duobus generibus spectant quae proposuimus. Causas autem prioris generis, five quae angustius id spatium in hominibus quibusdam nullo non tempore efficiunt, quippe quae ab ortu, aut a primis aetatibus usque sunt, repetere oportet aut a cerebri, & cerebelli mole aequo majori, si cum cranii capacitate comparatur, aut contra ab hac aequo minori, si cum illa conferatur: quae quidem aeternitatis si haud ita raro inter alias occurrunt partes; cur non aliquando inter has quoque? Equidem cum de alia in aliis cranii capacitate primum in Adversariis (f) mentionem inieci, ad istam ipsam quae de hic agimus, rem illustrandam, eo, si quaeris, me adduxerat alia in aliis cranii saepe animadversa, & in nonnullis quidem altissima excavatio ad vasa quae per Duram meningem prominent, excipienda. Sed taci-

tam conjecturae meae causam plane confirmavit, atque amplificavit Vir Sagacissimus Hunauldus (g), quem Regia Scientiarum Academia Parisiensis, mihi quae ipse ante diem eruptum, cum hac scriberem cognovi ex litteris Celeberrimi, & erga me Liberalissimi Viri Reaumurii. Hunauldus enim animadvertit, nec raro, in periculis cranii praemature constringi, & ferruminari Sagittalem, & Coronariam futuras, propterea quae minime cedentibus ossibus, augescens cerebrum arcuati, premique adeo, ut in quo puero deletam jam profus utramque futuram conspexit, in eo profundiores quam soleant, in fincipitis, & frontis ossibus excavationes deprehenderit ad cerebri anfractus excipiendos. Quae cum ita sint; probe vides quae in quibusdam aut semper esse, aut forte accedere possint causas, quae spatium detrahendo, efficiant, ut quae aqua in aliis quibus eadem causa non sunt, usque adeo non nocet, ea repente effusa, aut ocys addita, comprimendo affert apoplexiam, eamque vel citius, quam par propemodum sanguinis effusi copia afferret in iis videlicet quibus amplius intra calvariam spatium foret. Non me fugit, Praestantissimos esse Viros quibus non placet ullum in magnis corporis caveis agnoscere spatium, sed plenas adeo omnes ponunt, ut nihil quidquam addi queat. Locus hic non est ea de re fuisse, & diligenter scribendi, videndique, num cranium omnino plenum putare necessesse sit, cum ejus cavi continuata appendix, tubus videlicet verberarum, non ubique sit plenus cerebri ipsius appendice, Spinali medulla, quippe, ut nosti, non parvum praesertim ad tractum, sic attenuata, ut contingere suam nequeat Crafforem meningem; itemque num Callosum corpus quod inferiore facie qua lacunar format Lateralem ventriculorum, convexum non est, ita se imponat Striatis corporibus, Thalamisque Opticorum nervorum, protuberantis nimirum non modo basim, sed & latera eorum ventriculorum facientibus (h), ut nihil prorsus intervalli relinquat; num pariter nihil omnino relinquatur spatii inter ventriculi quarti latera adeo prominentia; itemque inter cavas facies anterioris, & posterioris partis ejusdem ventriculi; nihil in canali qui Transitus dicitur ad eundem ventriculum; nihil demum qua meare possit humoris quidquam a ventriculis ad Infundibulum, & glandulam Pituitariam, quorum utrumque aliter possit fultura creatura videri. De his autem quae hic omittimus, cum satis in praesentia esse possit quod diserte idem fateatur, cerebrum cavitates habere, ut aliquando laxari inanitis cavis, aliquando comprimi possit, quando ea cava pleniora sunt, & alibi, nullas arterias magis dilatabiles esse, quam quae cranio continentur, verum easdem coarctari a cranio. Quando adeo sanguis majori copia arterias pie meningis replet, has majus spatium replere, & id spatium demum reliquis partibus encephali. Hinc a potu liquidiorum spirituosorum somnum fieri. Quod igitur spatium ipsi quoque agnoscunt, intraque naturae modum imminui, & vicissim restitui posse, dicunt, id, ut caetera, aliud in aliis esse corporibus, non dubitamus: & quibus igitur paulo amplius est, in iis ab eadem effusa aquae copia non eandem cerebri compressionem, neque detrimentum idem futurum quod in iis quibus aliquanto angustius sit.

33. Sed tu fortasse cum iis facis, qui aquae effusionem malunt nunquam apoplexiae causam esse, sed effectum ejusdem causae quae apoplexiam facit, ut puta sanguinis in vasis quae in cerebro, & circa cerebrum sunt, restitantis. Quibus ego Doctissimis Viris haecenus in I. ad te Epistola (i), multoque etiam magis in Adversariis (k), assensus sum, ut tamen non plus dederim quam quod aliis Sapientissimis. Viris satis est, plerumque rem se habere, ut illi constituunt. Feci igitur in his quas nunc mitto, Litteris idem fortasse quod in Foro, & Causis homines minus inconsiderati solent, qui ut id ab adversariis impetrent quod equum est, plus aliquanto interdum petunt. Satis enim mihi est, aquam vel convellendo, vel comprimendo, vel utrumque simul efficiendo, posse interdum apoplexiae causam esse. Si tibi eo arbitrio quod jam inde ab initio (l) permisi, utenti non placet in historiis quas protuli, omnibus tantum ipsi aquae tribuere, quantum ego visus sum; at in quibusdam tribuere ne recusa: rationesque saltem attende, quibus ipse rationibus ostendere conatus sum, aquam aut id revera fecisse, aut certe facere potuisse. Quod si forte iis rationibus nihil egisse tibi videor, & aquae effusionem omnino effectum esse mavis, quam causam, vide, ne te invitum eo rationes adigant tuae, ut sanguinis quoque effusionem non pro causa habes apoplexiae.

Quod

(a) n. 2. 8. 9. 11. (p) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 4. in Schol. d. 4.
(g) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 5. Vid. & Sepulchr. l. 1. s. 16. Obs. 6. (r) VI. Animad. 24.

(f) Act. Nat. Cur. T. 4. Obs. 135. cum Schol. (g) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morb. vers. 64. (h) n. 11. 30. 24.
(i) n. 4. 6. 9. 11. 16. 21. 25. 28. (j) l. 1. s. 2. in Addit. Obs. 11. (k) Commenc. Litter. A. 1741. Hb. 44. d. 1.
(l) Anat. Praecl. l. 5. Lect. 1. (m) Trad. de Vulner. c. 13. (n) n. 14. (o) n. 31.
(p) Commenc. Litter. A. 1736. Hb. 45. (q) VI. Animad. 38. (r) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734.
(s) Advers. indic. Animad. 26. (t) n. 5. (u) Advers. indic. Animad. 24. (v) n. 10.

Quod qui censuerunt, haud satis videntur attendisse, effusiones sanguinis non semper ab distentorum vaforum ruptione, neque hanc semper a praesenti sanguinis mora pendere; vaforum enim tunica tum ab erosione, ut alias (m) scripti, pertundi queunt, tum postquam a praegressa olim, idque saepius, mora, aut impetu sanguinis attenuata plurimum sunt, repente a quovis, leviori etiam, qui accedat, impetu omnino peruripi. Apoplexiam autem quae sic effusum sanguinem consequuntur, num a resistente in vasis, an a comprimente extra vasa cerebri, efficiuntur? Certe quid compressio cerebri per se possit, arte, & casu ostensum accepimus cum in brutis animantibus, tum in quibusdam hominibus quibus fortuito pars cranii non parva adempta fuerat; manu enim ad cerebri appressa, eadem quae in apoplexia, symptomata accedebant, manu amota, paulatim abibant. Et ne ab ea quae ab effuso sanguine fit, cerebri compressione recedamus; illud quod saepe viderunt Chirurghi, cogita, vel potius in Sepulchreto (n) lege. Solam compressionem, a sanguine intra spatium meningum stagnante, ad apoplexiam faciendam sufficere, evincunt illi qui omnibus sensibus & motu privati, solo trepano a praesentissimo interitu vindicantur. Ex quibus exemplis hoc quoque colligere simul poteris quod is reponas, qui a compressione quidem apoplexiam agnoscunt, sed ab ea solum compressione quae non ab una aliqua parte, sed ferme undique cerebrum urgeat. Quibus & anatomica adversantur exempla, velut duo illa quae a Cel. Swietenio (o) sunt commemorata. Est enim evidens, a sanguine effuso ad bina dumtaxat cochlearia, imo ad unum, comprimi undique cerebrum non posse. Ad ea si & nostrum addas, Epistola scriptum superiore (p); intelles, duo cochlearia sanguinis, partem cerebri tantummodo, idque exterius, prementis, inducere posse apoplexiam: qua autem ratione haud multus sanguis, multum possit, ex iis cognoscere, quae paulo supra (q) indicata sunt.

34. Si igitur sanguis effusus, cerebrum premendo, apoplexiam facit; etiam aqua effusa, pro rata portione facere poterit, aut certe ad quancunque aliam causam, quae sola facere non possit, adjuncta, perficere: ut si forte sanguini necdum in vasis adeo resistanti, ut inferre valeat apoplexiam, effusa interim aqua accedat; erit hac effusio, si ita vis, effectus illius retardationis, sed compressio quae ab effusa aqua additur, causa erit ultima apoplexiae. Verum quamvis liberaliter in hac disputatione tecum agam; ne tamen credas, me in alteram partem forte proclivorem; cujus rei causas procul habeo; quo iure, quae injuria plus aquae tribuisse, quam par sit; omnis hic partim, partim alium in locum reiectis ceteris apoplecticorum historiis in quorum cranio illam reperi, novissime tibi unam subiciam in qua multum ibidem aquae inveni, etsi apoplexia nulla fuerat. Ea historia exposita, perpaucis ejus occasione additis de uno ex multis modis atque rationibus, quibus in cerebro aqua congeritur, his jam aequo prolixioribus Litteris finem imponam.

35. SENEX prope annos octoginta natus, olim, quod cicatrices ostendebant, tibiari ulceribus, nunc sedis in cute ferme univerfa pustulis affectus, in Bononiense S. Mariae de morte Nosocomium sub noctis initium recipitur. Arteriarum pulsus non frequentes illi quidem erant, sed vi parum firma, eaque inaequali, neque in utroque brachio aequae manifestae. Lucebant oculi, intentione erant, & quasi diversa tuentes. Interrogatus, negat, caput dolere, aut grave esse, aut somnolentum. Vomuisse se, ait, idque lingua, ut videtur, titubante. Mens tamen, & sensus, & movendi facultas constant. Noctui sensum gravior fit: itaque moritur postredie mane. VENTRE aperto, sana omnia inventa sunt, nisi quod erant multo magis quam soleant, madida, hepar autem subalbium, & duriusculum, ejusque vesicula referta subnigra bile, Colon denique intestinum; si id quoque huc censes attingere; ad crassitudinem pollicis sub ventriculo contractum. Hora erat a morte undecima, cadaver autem in aperto aere jacuerat, eoque frigido; medius enim erat mensis Decembris A. 1705., intestina tamen adhuc calebant. Pulmones undique erant pleurae affixi, a qua dum sinistro in latere avellerentur, aqua prodit, quae ubi stagnasset, pro certo non potuit cognosci. In corde, ut alibi quoque, sanguis fluidus. Capite absisso, aqua de maximo cranii foramine destillabat: & sane ubique intra cranium fuit, praesertim vero sub tota meninge Tenui, per quam, spumosa salivae instar, bullulis videlicet passim admixtis, translucebat. Plexus Choroides vesiculas aliquot aqua di-

stentas habuere; ipsi tamen ab ea aqua quae in ventriculis inventa est, minime albicabant. Cerebrum laxum erat: Pituitaria glandula quasi nulla.

36. Sive amplius in hoc cranio, pro mole cerebri, spatium fuit, sive hujus vasa; quae neque turgida potui animadvertere, neque fore, arteriarum pulsus indicarent: minime turgebant, sive lente omnino, atque paulatim aqua illa collecta fuerat; nulla, ut vides, hic fuit apoplexia, aqua tamen in cranio multa. Quo autem hac modo collecta esset, facilius dicerem, si in ventriculis praesertim, ut non pauca fuit, sic plurima fuisset, plexusque in illis decolorēs. Nam Pituitariam glandulam usque adeo extenuatam spectanti suspicio non deesset, minus illam officio suo functam esse, non secus ac mammariam glandulam, & thymum, ac testes eo contractiores videmus, quo jam diutius in munere cessantur suo. At si officium illius est destillantem & ventriculis humorem per Infundibulum excipere; cur non & multo plus aquae in his fuisset, & in plexibus multo longioris, ut sic dicam, macerationis indicia? Quae vasa indicia, ut neque aqua plurima, nec in Agricola, nec in Stabulario fuerunt, de quibus supra (r) dictum est, cum in illo tamen ea glandula aequae ac in Sene de quo loquimur, contracta esset, in Stabulario autem etiam vitata. Quid ergo est? Num vulgo traditus hujus glandulae usus est in dubium vocandus? an potius, quoniam iam ab structura ipsa, & sita partium indicatur non obscure, peculiaris aliqua ratione est illa explicandus, ut quae nos in tribus his hominibus glandulae vitia animadvertimus, defluxi humoris ventriculorum officient quidem, sed non quantum nobis debere officere visum est? ut puta, si via praeterea sint aut quales multi esse arbitrantur, aut aliae quaecunque, minus illa quidem manifestae, sed plures, per quas pars humoris possit & ventriculis amandari. Sic enim, nisi haec simul via obstruantur; ventriculi aqua non complebuntur: si & haec; magnus cerebri hydrops fiet. Itaque ut in illo hydrocephalo oclusas existimo, in quo Hunauldus (s) neque in Pituitaria glandula, neque in Infundibulo vitium ullum sensibile invenit, sic eadem quoque obstruatas crediderim in eo hydrocephalo in quo glandula pituitaria nullum vestigium fuit, sicut habes in Sepulchreto (t), multoque etiam magis in altero in quo, ut ibidem (u) leges, illa flaccida, & satis magna, nec multo minus in tertio, & quarto ibi pariter (x) descripto, aut commemorato, in quorum altero humor fuit in eam glandula unctuosus, pellucidus tamen, stylo visci instar adhaerens, in altero autem eadem, qua in Infundibulo inferebatur, gelatina quadam viscida ad magnitudinem minoris fabae penitus oppleta fuit. In his igitur omnibus aliis quoque vias impeditas fuisse, censeo; non sic vero in illis tribus apoplecticis quos superius proposui, ut neque in illo quem descriptum habes in Sepulchreto (y), in cujus glandula pituitaria, duplo majore solito, sinus inventus est plenus muco, qui in gelatinam substaruam pellucidam concreverat. In his enim non plus ei glandulae tribuo, quam ut ad aquae cumulationem symbolum contulerit, quae sententia auctoris quoque fuit hujus postrema observatio Wepferi (z) in ea Scholiorum parte, quae non secus acejus nomen, in Sepulchreto omissa est. Quam observationem, ut & duas illas quas de hydrocephalo, ultimo loco indicavi, si cum mea illa, in Stabulario habita (a), quod ad glandulae Pituitariae affectionem attinet, diligenter conjungas; facile intelliges, inter ceteros ejus morbos, viscidum in ea muco congestionem haud ita raro contingere: quo fortasse tumor quoque referendus est de steatomatum genere, ab eodem, quem supra (b) laudavi, Manfredio A. 1707. in ea glandula deprehensus. Et muco pariter illas quoque alias vias aliquando ocludi posse, intelles, si quam Pechlinus in Sepulchreto (c) descriptit, hydrocephali sectionem relegens, animadvertens, sub maxima limpidissimi feri copia in ventriculorum fundo lentam fuisse & pituitosam lympham, quae se glutinis instar parietibus cerebri medullaris, & ventriculorum limbis applicaverat.

37. Ceterum humoris in Pituitariam glandulam defluxum a ventriculis quidem cerebri omnibus Infundibuli oclusio impedit, velut ea quam Brunnerus (d), itemque ex quas Littrius (e), alique, & in his Prael. Hallerus (f) ab se visas tradunt: a Lateralibus vero quatenus impedire possit orarum Fornicis cum basi horum ventriculorum coalescent, aut ad hanc arctissima appressio, videndum esse. Verum aliquando Epistola hic, ut promisi, finem habeat. Vale.

EPISTO.

(m) Epist. 3. n. 3. (n) l. 1. s. 2. Obf. 9. in Schol. (o) Comment. in Boer. Aph. §. 1020. e. & 4. (p) n. 14. (q) n. 32. (r) n. 26. & 19. (s) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (t) l. 1. s. 16. Obf. 7. (u) Obf. 8. Vid. tamen de utraque hac Observatione Epist. 12. n. 4. (v) l. 1. s. 2. Obf. 41. (w) Obf. ex cadavere Apopl. in Auct. Hist. 14. (x) supra n. 19. (y) n. 25. (z) in cit. Addit. ad S. 16. Obf. 5. (a) Ibid. Obf. 12. (b) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (c) Icon. Anatom. Fascicul. 7. in Explic. Tab. 1. ad P. not. c.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA V.

De Apoplexia quae neque a sanguine, neque a sero est, sermo habetur.

Præclare, ut solebat, Boerhaavius (a), Apoplexiam, inquit, bene dividitur in sanguineam, & pituitosam; sed non perfecta divisione, quum & serosa, & atrabilaria, & polyposa sit, & alia. Eademque nobis, quippe anatomica inspectione cadaverum eo morbo extinctorum pariter edocuit, si pauca quaedam excipias, sententia est. Itaque cum apoplexiam in sanguineam, & serosam divisimus (b), non morbum ipsum divisimus, sed frequentiores potius cum aliorum, tum nominatim Valsalvae, & nostras apoplecticorum dissectiones, cateroquin discrete fasti, nonnumquam & alias, praeter sanguinem, & serum, apoplexiae causas inveniri, quarum tibi aliquas, ut tunc promissimus, hac Epistola proponemus. Serosam autem potius diximus, quam pituitosam, frequentiora pariter spectantes. Nam ut vera scriptis, non dubitemus, Columbum nostrum (c), eum se dissecuisse non semel, ait, qui ob sortem apoplexiam obierat, in eorumque cerebro magnam aquae copiam reperisse: perspicuam quidem, sed glutinosam; sic minus obvia vidisse, credimus, nisi forte censeas, aquae illius quae saepe sub Tenui meninge (d) primo aspectu gelatinæ instar apparet, speciem potius, quam naturam, attendisse. Ceterum si ejusmodi aquam reperit quae reapse pituitam illam referret, quam tunc vulgo causam esse existimabant apoplexiae; recte fecit quod ejusmodi observationes in eum librum rejecit quem de iis inscripsit, quae raro in Anatome reperiuntur. Nec minus recte fecit Varolius (e) (cujus locum, alias quoque (f) productum, forsitan aequius est ad hunc modum interpretari) si pituitam eandem spectans, negavit, in ventriculis cerebri apoplecticorum reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis reperiri solet. Verum ad promissum efficiendum, ab duabus Valsalvae historiis initio ducto, pergamus.

2. VIR erat annos natus triginta tres, sanguine temperamento, gracilis, herniosus, mero, & tabacco fumopere deditus. Hic cepit dolere parte capitis sinistra, ad occipitum praesertim: quem dolorem secutus est dolor, & imbecillitas musculorum colli in eodem latere. Primum febris vehemens fuit; sed postea se remittere visa est. Verum pulsus factus est non modo rarus, sed & debilis, parumque renitens, simulque collapsa coeperunt vires, ut quavis corporis motus jam esset difficilis. Quin etiam post interruptum delirium, aphonia accessit, neque aeger amplius movere se potuit, donec, lente moriens, post diem tandem quartum decimum vivere desinit. E CRANIO dum cerebrum eximitur, in hujus basi paululum purulentae materiae animadvertitur: qua absterfa, dum cerebrum tractatur, ibidem nova conspiciuntur. Nimirum per Infundibulum e ventriculis prodibat. Nam eadem sinister, dexterque praesertim, redundabant. Quippe in hujus Striato corpore foramen erat, quocumque sinus sinuosum communicabat, tertiam partem occupans substantia, quae a dextris balim cerebri faciebat. A sinistris nihil in cerebro erat vitiatum. His inspectis, ob herniam dissecto seroto intestina reperta sunt testiculo, & circumjectis membranis tam valide annexa, ut nequiquam potuissent in suam sedem reponi.

3. Si effusus sanguis in pus se converteret; tibi fortasse hanc dissectionem cum aliis comparanti quae Epistola III. descripta sunt (g), haec quoque apoplexia videretur ab effuso sanguine fuisse qui sibi primum in substantia cerebri cavernam istam excavasset, mox in pus versus, Striato corpore perrupto, in impositum ventriculorum, ex eoque in alterum irruisset. Verum cum sanguinem effusum peritare, non pus fieri, alia alias (h) a nobis producta, producendae quoque historiae comprobent; satis est conjicere, abcessum, paulatim in cerebro factum, vehementem febrem tunc excitasse, cum ex ejus materia pus conficiebatur, quo confecto, se febris, ut solet, remiserit (i), mox autem cum, via sibi facta per Corpus Striatum, pus in ventriculos redundavit, istam apoplexici generis affectionem accessisse. Extrat Laubii (k) observatio, alibi quoque a nobis facile commemoranda, quae conferti cum hac posset; tamen multo ferius post gravem febrem, apoplexia a pure succellit; si Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

dilucidius indicata esset hujus sedes. Apparet enim, effluxisse e cerebri hemisphaerio sinistro supra os Petrosum; sed non aequae intelligitur ubi versus thalamos (ambos scilicet, quemadmodum haec ipsa verba significant, ut praegressam omittamus utriusque oculi affectionem) ubi, inquam, versus thalamos nervorum opticorum pus fuerit antea conclusum. Longe tamen obscurior scaturigo est illius puris, quod a Valsalva fuit in altera dissectione conspectum, si non post veram apoplexiam, at certe post affectionem de ejusdemmodi genere. Nam res ad hunc modum se habuit.

4. MULIERI annos amplius quadraginta natae ex valde imminutis menstribus purgationibus obortus est in sinistro crure cancriosus tumor: quo postmodum exulcerato, alique in eodem crure ulceribus coortis; non levis dolor, & febris prope affluta accessit. Jamque annum, eoquo amplius haec pertulerat, cum diuturnarum molestiarum perta, a Valsalva petiit, ut crus, jam nulla ratione sanabile, amputaret. Quo annuente, & rem feliciter peragente, cum ad tertium ab amputatione diem ventum esset, lividus in mutilata parte apparuit color, qui cum biduum persistisset; adhibito emplastro ex emollientibus, & volatilibus parato, vividus color est restitutus. Interim febris in dies fit gravior, in acutamque degenerat. Parotis a dextris se attollit, adeoque intumescit, ut ad horas plus viginti quatuor ne liquidum quidem alimentum deglutire sinat. Sed largis obortis sudoribus, remittitur febris, parotis discutitur, & feliciter omnia videntur procedere. Quin etiam cum circa trigesimum diem, ob erratum in cibo admissum, acuta febris rediisset, multosque persistisset dies; per sudores iterum subata est. Haec quae dicta sunt, minime obstituerunt, quin magis magisque accrescente cicatrice, curatio jam ad finem spectaret. Verum tertio circiter ab amputatione mense, cum mulier electo exempta jam esset, affectione corripuit de genere apoplecticarum. Cum delirio enim, & convulsionibus, sensus, & motus imminutio in tota parte corporis dextera conjuncta erat. Quae mala etsi ad aliquot interduum dies remitti videbantur; tamen vehementius redeuntia agram de medio sustulerunt. CRANIO exsecto, multum pus inventum est stagnans in sinistro cerebri ventriculo: nec tamen laesio ulla in ipso cerebro deprehensa est. Verum suspicio esse poterat, materiam, quae antea in crure ferebatur, in caput illatum fuisse.

5. Suspicio haec tamen difficilem obscuramque habet explicationem. Materia enim quae olim in crure ferebatur, in cruris ulceribus pus fiebat; in cerebro autem nusquam ulcus repertum est. Aut si ex diuturnis cruris ulceribus relata in vias sanguinis partem credimus purulentae materiae cur non haec potius ad vulnus defluebat necdum perfunctum? Omnino suspicari mallet, acutatum febrium tempore in aliqua interna parte corporis coactam materiam, abcessumque factum; ni Valsalva ipse qua erat diligentia in muliere inviscenda, a solertia in eorum omnium quae incidebant, causis inquirendis, satis superque signi dedisset, nihil ejusmodi subfuisse, quando nullam, praeter caput, partem corporis sibi dissecandam putavit. Quid ergo est? Num puriformem potius humorem, quam verum pus, fuisse, credemus? Non finit summa in re Chirurgica Valsalvae peritia, qui pus se invenisse, discrete scripsit. Praestat igitur, ut ex aliqua alia historia lumen expectemus, quam ut nunc tenere aliquid, & praecipitanter effusamus. Interea autem ad historias aliquot proprias tibi describendas pergamus. quarum duae primae duabus, modo ex Valsalva propositis, quadantenus respondere videbuntur.

6. MULIER Patavina, Jacoba nomine, Angeli Zannardii uxor (fecit enim inventus in singulis ejus lateribus tredecim costarum numerus, ut quod in plebeis non soleo, nomen quaererem, atque adnotarem) cum annum ageret undexagesimum, apoplexia correpta est. Huic gravis supervenit febris. Ob hac in Nosocomium illata, dies ibi aliquot superstes fuit. Etsi loqui non poterat; tamen primo quidem die intelligere videbatur; nam sanum

(a) Aphor. de cognosc. morb. §. 1012. (b) Epist. 2. n. 6. (c) De Re Anat. l. 15. (d) Vid. Epist. 6. n. 12. 13. (e) De nervis Optic. Epist. 2. (f) Epist. 2. n. 7. & Epist. 4. n. 1. (g) Vid. praesertim n. 4. (h) Epist. Anat. 13. n. 23. & Epist. Anat. Medice. 2. n. 35. (i) Hippocr. S. 2. Aph. 47. (k) Eph. N. C. Cent. 7. Obf. 39.

brachium Medicis tentandum ultro praebeat. Iderat finistrium. Dexteri autem artus ut sensu, ita etiam motu carebant: videbanturque insuper quasi a convulsione contracti. Sic & oculi dexteri connivebant palpebrae; ut fere clausi apparerent. Facies rubebat, Sorbitio difficilis non erat.

MORTUA muliere, cum hac accepissem; eo libentius Studioforum Juvenum gratia cadaver incidendum suscepi, quod si noxa in cerebro organica esset, hanc a finistris secundum Valsalva observationes, tunc a me nuper edita Epistola (1) confirmatas, facile se visuros sperabant. Itaque cum Doctis pluribus Viris, ut ceteris, ita huic quoque dissectioni, quae diligenter habita est, & aliquot occupavit dies, frequentes interfuerunt. Sed hic non alia ferme, quam quae aut praeter naturam, aut praeter solum occurserunt, pericribam. Primum omnium, inaequalem corporis, quod alioquin iusta erat statura, nutritionem animadverti: Cum enim truncus, & femora pingua essent; crura, & pedes, & superiores artus praefertim erant macilentissimi. Hora erat a morte decima tertia, cum Venter apertus esset, tempestas autem frigida, quippe ultimis diebus anni 1740. Tamen fumantia viscera acrem etiam tum calorem vel post aliam exadam horam retinebant; Omentum retractum erat ad ventriculum, qui parvus apparebat, cum intestina Te-nua, & pars Crassorum aere essent suburgida. Illa autem fursum repulerat vesica, urina distenta, quae nullare, nisi propria aperta pinguedine, ad sex digitos supra os pubis se attollebat. Cum manu comprimeremus; lixiviosum lotium, non tamen foetidum, vix guttatim prodibat. Erant enim vasa sanguifera in supremo urethrae orificio, & aliquo supra ipsum spatio valde sanguine distenta, & nigricantia, ad eundemque modum, sed paulo minus, per maximam partem internae faciei urethrae pergebant, ut facile intelligeres, esse ea loca non modo inflammata, sed gangraenae jam proxima. Quinetiam interior vesicae facies sanguineis hic illic punctis distinguebatur. In uteri cavo aliquod subflavi humoris animadvertimus. Neque de ventris visceribus superest quod adnotemus, si hepatis excipias vesiculae bile turgidiorem fusca, ut videbatur, sed quae colore inficeret maxime flavo, quo & proximum vesiculae intestinum Colon infectum erat. In ea bile concretiones erant quaedam paucae, parvaeque, & molles, nisi quod una tamen in calculum densata erat firmum, & durum, diametro aequantem apicem minimi digiti, superficie undique granosa, figura autem rotunda, ut unum ex iis bellariis referre posset, ex coriandri femine, indurataque saccharo sic paratis, ut superficies asperula sit; nisi colore fuisset cinereo, & quiddam quasi pellucidum habuisset.

In Thorace, pulmo dexter magna ex parte ad pleuram annexus, in summo autem posterius adeo corruptus ex antiquo fortasse vitio, ut humore graveolentem effunderet. Quo absterfo, & visceribus inde, & ex ventre detractis, duo animadverti, atque ostendi, alterum in diaphragmate, alterum in costis, & vertebrae, quae tametsi ad morbum non attineant, tamen ob raritatem digna sunt quae minime tibi reticeantur. In diaphragmate erant duo proxima quidem, sed inter se distincta, foramina ad venae ventris in thoracem trajiciendas. Nam praeter majus, quod in omnibus est, ad truncum ipsum venae Cavae transmittendum, alterum prope oram primi anteriorem patebat, unam traducens de hepaticis venis, paulo altius quam soleat, id est supra diaphragma, in Cavae truncum inferendam. Costae autem erant viginti sex. In singulis enim lateribus singulae erant costulae infra duodecimam, mobili junctura nexae cum primae lumbaris vertebrae corpore, ita autem breves, ut singularum longitudo transversos duos digitos pollices minime superaret, cum longiores, quam solent, ambae duodecimae viderentur. Vertebrae autem lumborum sex erant, aut si primam ob annexas dumtaxat costulas (nam cetera, lumbarium fuit simillima) malis thoracis vertebrae annumerare; haec tredecim erant, lumbares quinque. Sed quintae corpus, magnitudine, & forma qua solet, praeditum, isdemque adjunctis processibus, nisi quod posterior minor aliquantulo erat, ornatum, sic erat positum, ut antrosum, dextrorsumque inclinaret. Minus alta cartilagine a Sacro offese dividebatur: quin etiam sinistra ora cum eo connatum, alio praeterea modo cum eodem se conjungebat. Nam offea quasi ala utrinque emissa, quae, foramine pro nervis relicto, omne propemodum intervallum implebat, processibus vertebrae Transversis, & summis ossis Sacri lateribus interpositum, his infimam ejus alae partem per *γινωσκων* arcte committebat. Erat autem os Sacrum pau-

lo brevius, facieque anteriore minus cava, & interdescendendum, nonnihil vergebat dextrorsum. Ceterum, si imam illam vertebrae excipias, nihil in vertebrae omnibus a capite ad eam usque praeternaturae consuetudinem inventum est. Sed ad Caput, cuius potissimum causa haec instituta dissectione est, transeamus. Dum cranium secabatur, serum non paucum prodit. Illius fornice sublato, cerebrum sua in sede perfectantes, primum quidem Duram meningem crassiores animadvertimus. Per alteram autem meningem vasa omnia sanguine non secus ac si usus essent iniectione, multum distenta. Erat is sanguis qualis in toto hoc cadavere ater, nec valde fluidus. Sub eadem meninge conspiciebatur in cerebri infrastibus aqua pellucida, cujusmodi aquam mox in ventriculis, Lateralibus dumtaxat, invenimus, cum plexibus tamen Choroidibus minime de-coloribus, quamvis vesiculas habentibus aqua turgidas, & ex his unam, minimum usque acinum aequantem. Fuit haec in plexu sinistro: quo sublato, animadverti Thalamum nervi Optici non eo quo dexter, naturali esse colore, sed fusco. Tunc assulatum cerebrum dissecando, hujus quidem reliquam omnem substantiam reperi quam optimam constitutam; sed quae a latere externo Thalami, quem memoravi, finitri erat substantia medullaris, ea permollis, & quasi liquata, ac permixta cum cruento quodam, sed obsoleto colore, humore deprehensa est, ut nihil, nisi gravis odor deesset, ut plane frigidam pronunciaris. Occupabat id vitium paulo plus loci, quam a maxima nuce juglande occupari potuisset, eratque color ille cruenti humoris in ejus medio manifestus. Fuit autem res eo facilius animadvertenda, quod cum cerebrum, ut dixi, alibi suo colore esset, nec cerebello tantum durius, sed mira quadam ubique, & praefertim in toto dextero hemisphærio, duritie praeditum; in illo uno, quem designavi loco subcruentum colorem, & substantiam quasi diffusentem habebat.

7. Apoplema sui generis (m) fuisse hoc, credo, agnoscere etiam Avicenna (n) apoplexiam a repletione apostemante, cuius vim in proposita muliere effusa aqua, & distenta sanguine vasa augebant. Accidit autem apoplema circa eam sedem, in qua plerumque magnas, quae in apoplepticis occurrunt, organicas noxas inveniri, alias (o) indicavimus: quam ad sedem, & ex apostemate quidem, in Viro erat quoque in prima Valsalva historia descripto (p). Porro in eadem, itemque in altera (q), & in hac pariter historia nostra ejus confirmatam doctrinam vides, noxa in eo cerebri hemisphærio inventa quod resolutio corporis lateri oppositum erat.

8. Inflammatio autem qua nostra apopleptica vesica laboraverat, quippe tanta urinae copia distenta, facit ut in mentem veniat ingentis illius collectionis urinae, quam in Stabulario (r) a me descriptam esse, memineras, nec minoris, quam tibi in vesica anus, ex apoplexia pariter mortuae, alio loco (s) describam. Ex his atque aliis ejusmodi Observationibus facile intelligis, quam facile possit accidere, ut qui apoplectici paulo diutius vitam trahunt, iis nova insuper malorum accessio fiat ab urinae retentione, eo minus animadvertenda, quod cum pauca qui possunt, sed ea liquida, deglutiant, lotium autem saepe ob infirmas sphincteris vires guttatim destillans, cubile humectet, his indicis acquiescent ministri, ut minime credant de retenta urina sibi Medicos esse monendos. Horum igitur partium erit iudicare, imam ventris partem subinde attrahi, ut si tumor indicet, lotium non reddi, hoc arte aliqua, & si res cogat, immissa, quod in feminis facillimum est, argentea fistula, manu emoliantur.

9. Sed de iis quoque duobus, quae ob raritatem interjeci, a me aliquid fortasse expectabis. Dicam igitur quae ibi continuo, ut solitus sum, iis qui aderant, indicavi. Quod ad duo attinet foramina, in septo Transverso adnotata, per quorum alterum una ex hepaticis venis traiecit, in thorace demum venam Cavam adibat; rarum id quidem esse; sed multo rarius quod ter intra duos menses A. 1728. id ipsum ostendissem, videlicet bis in Theatro mense Februario, semel in Nosophomo mense proximo. Verum non bina tantum, ut in tribus illis cadaveribus, sed & terna me semel, iterumque (*) in diaphragmate vidisse foramina sic ut maximum venam Cavam, duo minora totidem hepaticas venas transmitterent, semel Bononiae A. 1700. in eo septo Transverso, quod in Publica Anatome, consecante me cum Valsalva, demonstratum est, cuius ego septem, mea manu descriptam, imagunculam adhuc servo, iterum Patavii ante A. 1726. quam unam observationem, antiquioris illius, ut fit, obli-

oblitus, in Epistola I. Anatomica (*) commemoravi; quem locum designat Solers in primis Doctusque Anatomicus Albertus Hallerus (u), cum variis hoc esse quod ego observavi, confirmat.

10. De Costarum autem numero, ut semel undecim (*), ita semel tredecim mihi visas esse, non saepius, ajo, & vera Galenum (y) scripsisse agnosco, cum haec ita vera esse, docuit, ut inter mille vis unum tali costarum numero invenias: priorem tamen numerum rariorem altero esse, ante omnes indicavit. Sed de altero numero, id est, ut sint tredecim, Archangelus quidem Piccolomini (z) verum credidit id quod ipse ait, omnem antiquitatem observavisse, si costae naturalem numerum excedant, unam tantum, altero in latere, non duas, superesse. Et sane etiam Columbus (a) unam tantum costulam praeter viginti quatuor invenerat, ut ea quae subiecit, significant, & quae ad oram suam adnotata, confirmant. Veruntamen; ut Bauhinum (b) omittam, quem Piccolomini legisse non poterat, ternas denas in singulis lateribus costas ab se repertas memorantem sic, ut a finistris octo essent legitimae, a dextris sex spuriae; ad Columbiam ipsum, scire poterat, vidisse postea (c) etiam costas viginti sex: & Fallopium (d) in duobus cadaveribus invenisse utraque ad tredecim adductum numerum a duabus costulis ita parvis, ut rudimenta costarum potius, quam costae viderentur. Cum his Fallopianis mea maxime convenit observatio, ut in eo pariter quod adiecit, coarticulationem illam, quae in reliquis hominibus in duodecima thoracis vertebra esse solet, in iis cadaveribus nihil variasse. Quod autem dixit, tredecim in iis se reperisse thoracis vertebrae; verum in lumbis; id quod Columbus, & Bauhinus retulerunt; quatuor tantum, id vero quatenus a meis discrepet observationibus, praclare intelligis. Etenim quaedam sunt unde suspicari possis, quicquam a me descriptam vertebrae ad os Sacrum attinuisse; attamen si pleraque attendas, aut potius si haec quae servamus, offa vel aliud agens aspicias; procul dubio primo ipso aspectu cognosces, esse illam potius inter lumborum vertebrae connumerandam. Nec vero in observatione hac describenda paulo fusius fui, quod ignorarem, quot Anatomici post illos quos nominavi, similia viderint; sed quod nolui, te in hac legenda, quae plerique omiserunt, desiderare. Nolui enim, propter omisam mentionem sedis in qua decima tertia costae fuissent inventae, Hunauldium (e) harum originem sic explicandam suscepisse, ut ejus explicatio tunc quidem habeat locum, cum ibi sunt ubi ipse vidit, nempe supra duas costas supremas; ubi autem ego deprehendi, nimirum infra duas infimas, non habebat. Nec te fugit quorundam suspicio, cum hoc loco reperiuntur, nihil videlicet esse aliud; quam Transversos primae vertebrae lumbares processus aliquando longiores; non, praeter hos, veras costulas, mobili, ut ego ostendi, junctura connexas. Verum ad ea quae omnino praeter naturam sunt, redeamus.

11. SARTOR, qui se vix implere consueverat, aphoniam correptus, intra biduum mortuus est. Plura de eo scire Alexander Bonis, quem tibi alias laudavi, Doctique alii Medici Veneti, ac Juvenes Rei Anatomicae studiosi non poterant, qui concessum sibi cadaver ut ipse dissecarem, cerebrique structuram diligenter ostenderem, a me petierant sub finem Martii A. 1708. VEN-TRIS viscera se recte habuerunt. In Thoracis cavea sinistra aqua sanguinolenta nonnihil fuit. Pulmones graviores, & spumam, si premeres, emittentes, sana tamen eorum substantia. Cor flaccidum, in ejusque ventriculo dextero, & proxima auricula, arteriaque Pulmonari concretiones polyposae; nulla a finistris, sed in eo ventriculo paucis tantummodo sanguis femiconcretus. Aggeres, ut Valsalva (f) postea appellavit, Semilunarium valvularum extantiores, & duritie firmioris quasi cartilaginosis. In arteria Magna, & Carotidibus sanguis fluidus non ita paucus; multus vero ejusdemmodi in Pulmonari. Caput cum a cervicibus amputaretur; aqua e vertebrae tubo exivit: quae mox sub Tenui cerebri meninge conspecta est multa, non fide specie gelatinae. Sed praecipue in oculis incurrebat alba quaedam quasi sanies per anteriorum cerebri loborum superficiem extensa: quae materia diligenter examinata, revera sanies, sed inodora, visa est, in ipsa Tenui meningis substantia Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

inharens, superficie cerebri, quantum sensus judicare poterant, omnino illaesa. Ea autem meninx tota trahentis manum facile sequebatur: & cerebrum, cerebellum, ac nervi summa erant flacciditate. Vasa omnia, etiam tenuiora, atque intima, sanguine turgida: Sinibus autem, praefertim majoribus, inerant polyposae concretiones. In ventriculis Lateralibus aliquid aquae adnotavimus, & dilatatum plexum Choroidum colorem: denique in Pineali glandula minimum duriusculae materiae fructulum.

12. Ne in frustulo hoc bareas, vel nostra facient Adversaria (g), in quibus ejusdemmodi in Pineali glandula materiam saepe nobis aliisque animadversam memoravimus, facientque Epistolae ad te nostrae (h), quibus id confirmatum videbis. Nec tamen puta, pro morbo a nobis non haberi. Habetur enim; sed pro morbo, cuius effectus perobscuri, & incerti sint, quod alias nullis, alias aliis praeventibus symptomatibus, aliasque aliis conjunctis cerebri vitiis, occurrat. Et Joannes quidem Salzmannus, Medicus, dum viveret, Doctissimus in Dissertatione de Glandula Pineali lapidescente, postquam diligentius, quam hactenus quisquam, ferme omnia, quae tunc extrabant, calculosae ejus glandulae collegit exempla, minime dubitavit (i), quin dolorum capitis intolerabilium, aut fatuitatis causa ipsa fuerit tota lapidea facta in viro a Pfeilio apud Schenckium, in virgine a Drelincurtio apud Mangetum; in sene a Kingio, ut est in Actis Anglic. deprehensa. Verum Pfeili lapis an glandula ista fuerit, non constat, & Kingius graviora in cerebro mala simul invenit, Drelincurtius autem non faxeam modo glandulam, sed ad ovi gallinaei amplitudinem auctam, ut si vel hydatis, vel quidquid aliud fuisset, sua ipsa mole debuisse maximum afferre detrimentum. Quod vero ad naturam attinet hujusce morbi, visum est doctis quibusdam Viris, & nominatim Jo. Valentino Scheidio in ea Dissertatione (k), in qua ceteroquin egregie ipsum praevisse video celeberrimis Observatoribus, qui cerebrum, in lapidem, ut credebatur, conversum, offeam concretione esse, tradiderunt; visum est, inquam, illam quoque in glandula Pineali duriusculam inventam materiam ad osium potius, quam ad calculorum naturam fuisse referendam. Quod ut de iis negare non aulam corporeulis, quae ab neutro nostrum conspecta sunt, ita confirmare possum quae ipse deprehendi, ea certe inter digitos compressa, in asperulas quasi arenulas saepius abissi, eoque friabilia; quod ipse discrimen ad calculos ab ossibus internoscens primo loco affert; evidenter fuisse. Huc illud accedit quod alias (l) scribam, invenisse me nonnumquam intra hanc glandulam materiam mucosam, & subflavam, saepe autem eandem, ejusdemque coloris materiam extra glandulam in anteriore ejus facie, & praefertim ad basis anteriorem (m), quae materia non dura aliquando, aut vix subdura, alias, inter digitos compressa, asperas jam continere arenulas non obscure ostendebat: isdem autem locis in aliis cadaveribus aut erat evidenter in minuta granula conformata (n), aut ipsa quidem aberat; sed ibi erant subdura corporecula (o). Haec autem corporecula si extra, si intra glandulam cum fere eodem quod illa arenosa denique materia colore, subflavo ulmum, aut flavo, se nobis obrulerit, imo Viesseus quoque (p), Laubio (q), Salzmanno (r); nonne veri similes est, calculos esse, qui paulatim ex terreis materiis excreperis, quam officula? praefertim quando, si perpaucos exceperis, ceteri qui viderunt, arenas, & lapillos nominant, nec modo qui sunt a Salzmanno laudati, sed & alii qui antea scriperant, & in his duo, quos Cel. Hallerus (s) indicat, Peclinus, & Brunnerus, & qui postea, ut puta legendi in Actis Casareae N.C. Academiae (t), & praeterea Vir Cl. Phil. Conradus Fabricius (u), & quoniam singillatim designari cuncti non possunt, is fateri quem novissime legimus, Solertissimus Martinettus (x), a quo in Ravennatis Archiepiscopi dissectione tres fuerunt hujusmodi calculi deprehensi. At enim is qui, cum meas horum extra glandulam occurrenceum peculiares observationes attendo, longe primus omnium videtur eorum mentionem fecisse, si te inspicitur; Veteres Medici, in quibus pro offe, aut cartilagineis corporeculis habuere. Scilicet Galenus in eo de Anatomicis Administrationibus libro (y) cujus argumentum nihil ejusmodi pollicetur (quo factum

(1) Epist. Anat. 13. (m) Vid. Epist. 9. n. 16. & seq. uq. ad 20. (n) Canon. l. 3. F. r. 17. c. 12. (o) Epist. 3. n. 18. (p) supra, n. 2. (q) n. 4. (r) Epist. 4. n. 29. (s) Epist. 26. n. 12. (t) Vid. & Epist. 60. n. 6. (u) Epist. 3. n. 18.

(*) n. 26. (u) Dissert. de Musc. Diaphr. ad 5. p. litt. e. (x) Vid. Advers. Anat. 2. Anim. 32. in fin. (y) De Anat. Admin. l. 8. c. 2. (z) l. 8. Anat. Prælect. 8. (a) De Re Anat. l. 1. c. 19. (b) Anatom. l. 2. c. 8. (c) l. 15. (d) Obs. Anat. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. (f) Dissert. Anat. l. n. 10. (g) VI. Anim. 9. (h) VI. n. 13. X. n. 17. XI. n. 11. (i) Theat. 15. (k) de duob. Offic. in cerebro apopl. quæst. 2. & 3. (l) Epist. 21. n. 24. (m) Epist. 1. n. 20. Epist. 3. n. 12. Epist. 4. n. 9. Epist. 14. n. 35. (n) Epist. 8. n. 6. (o) Epist. 7. n. 15. Epist. 8. n. 15. (p) Neurog. l. 1. c. 12. (q) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 63. (r) Diff. cit. Theat. 13. (s) ad Praelect. Boerh. 5. 105. not. p. (t) T. 5. Obs. 68. & T. 6. Obs. 14. (u) Idem Anat. Prælect. Sect. 4. (v) Littera della Segraz. degli umori. (g) 4. c. 2.

Etiam, puto, ut ejus verba ab nemine fuerint, quod sciam, in hanc rem producta; nisi forte, ita, uti Vesalius (x), ob id reprehensus ab Riolo (a), plerique intellexerint? Galenus igitur suis temporibus quaesitum esse, scribit, num cartilaginosa quippiam penes cerebri glandem, quae a turbinis seu pineae nuci similitudine Graecis *κωσίδριον* appellatur, vel ossum inhaereat? pari modo etiam; in quolibet corde, cartilagineam vel ossam quandam particulam sit invenire, an magnis duntaxat? Nec te illud moveat quod utramque hanc quaestionem ibi inter *frivolas* reponat Galenus. Ipse enim secundum tum eodem Opere (b), tum eo quod inscripsit de Usu Partium (c), utilem esse, ostendit, cum verbis non ita paucis tractavit, ex quibus *frivola* qua mente dixerit, praeclare intelligit. Primam autem cur redarguerit, ex Riolo (d) cognosces. Nos autem utrumque os, non ut secundum naturam creatum, sed ut praeter naturam factum, hoc tempore spectamus: imo quod apud glandulam nos quidem hactenus offendimus, non secus ac quod in glandula, multo minus os, quam concretionem calculi similem, visum esse ut plurimum nobis fatemur ob eas, quae indicatae sunt, causas: quibus & hanc addes, ex materia viridi concretionem virides (hoc enim quoque colore hic lapillos reperit Velsius (e)) existeret facilius posse, quam viridia usquam ossa pronasce. Veruntamen siquidem crassiuscula aliqua sub manu redeant; non duntaxat modo, aut combustorum, ut aliquando, nidorem attendere, sed per alia insuper experimenta inquirere eorum naturam constitui, intereaque rem, ut alias feci, in medio relinquere.

13. Quod mihi vel magis de vera sanie illius scaturigine faciendum est, quam in proposita Sartoris observatione descripsi. Ex pulmonibus intra calvariam fuisse translatam, suspicarer, fillos, ut graviore inventi, ita usquam lesos deprehendissim: quemadmodum ex calvaria ad urinam vias transsectam esse aliquando, cum ex aliis, tum ex eo videtur quod Vir Cl. Hippol. Franc. Albertinus a se in Tonfore animadversum narrabat. Quem ex longa sub sole mora cum dolor capitis, sensusque ponderis in vertice, febris, delirium, nervorum distentiones, lethargus, resolutio denique prehensissent, repentina urinarum copia liberavit, in quibus pus sublebat: & annos quidem aliquot capite male habuit; sed tamen, cum haec mihi narrabantur, sanus vivebat. Quid? quod ex ipsis pulmonibus in cerebrum (ut in Sartore me dixi fuisse conjecturatum) aut ex pleura quoque pus traduci, nec Duretus dubitavit, & Pareus, ut videtur, invenit, sicuti habes in Sepulchreto (f).

14. Sed praeter pus in cerebro genitum, aut ad ipsum translatum, posse interdum alias causas, minus adhuc animadversas, apoplexiam facere, aut ad ipsam faciendam venire, non levis mihi suspicio est ex his quas tibi protinus subijciam, dissectionibus. Quarum primam, quamvis non praesente me habitam, non secus tamen proponam, ac si ipse habuissim. Namque aderat Nicolaus Mediavia Professor Publicus, & ex Sacro hoc Philosophorum ac Medicorum Collegio Doctor meritisimus, cui non minus quam mihi, credo ob spectatam duodequadraginta jam annos ex quo ipsum in Re Anatomica exercere coepi, fidem, ac diligentiam, pari cum assiduitate conjunctam; ut quotquot hoc omni, quod dixi, tempore Patavii habui dissectiones, non modo cunctis ferme interfuerit, sed etiam saepe administrando, plerumque confecundo, laudabilem operam, ac perutile auxilium praebuerit. Hic igitur quendam, cui in Patavino Nosocomio aegrotanti ipse ex officio Medicus fuerat, cum mortuum incidit, se inspectante, jussisset, eodem die, qui dies fuit IX. Kal. Apriles A. 1740, rem mihi in hunc modum exposuit.

15. SENEM, qui ex eruris ulcere laborabat, repente capitis dolor prehensit. Cum cerebro aliquid instare periculi videretur; eo statim mane sanguis est missus. Nihilominus hora vigesima, ingruit apoplexia, cum dexterorum artuum resolutione. Huic resolutio accessit inferiorum omnium partium, & intra paucos dies mors. CALVARIA exsecta, arteria illa in quam conflunt Vertebrales, & quae supra Callosum corpus recta ducuntur, sanguine erant turgidae; reliqua vasa non item. In ventriculo utroque Laterali non pauca aqua, & plexus Choroides pallidi. Septum Lucidum antieris disruptum. Sed quod maxime in oculos incurrit, omnis medullaris substantia hemisphaerii dexteri valde fusca erat; non sinistri.

16. Haec audienti mihi, confestim in mentem venit Sacerdotis Veronensis, in quo apoplexia repente sublato, totam, ut alias ad te scripsi (g), medullarem cerebri substantiam fuscam factam adnotavi. Quidquid illud

est; quod sanguinem non videri, tunc monui; unde illa candida substantia inficitur, num inter apoplexiae causas non est reponendum? Nam etsi in hoc Sene, cui prima resolutio a dextris fuit, in eodem cerebri latere animadversa est infusio, non in opposito; scis tamen, Valsalva doctrinam fere in omnibus; non in omnibus; respondere (h). Sed age, ad minus obscura veniamus.

17. AETHIOPS erat Venetiis annos ad triginta natus, torosus, & bene valens, nisi quod iis ultimis mensibus factus erat obnoxius languori cuidam ventriculi, levi cum sudore conjuncto, qui tamen languor cibo sumpto illico tollebat. Is cum circa medium Quinquagesimum A. 1708. hilariter cum Amicis versaretur, jentaculo; nam matutinum erat tempus; jam usus, in eoque esset, ut stans, tuba, sicuti facere solebat, cum ipsis caneret, sensim, lenteque adeo retrorsum cecidit, ut Amici factum id ludendi gratia fuisset facile credituri, nisi inter cadendum, tremores quosdam totius trunci corporis animadvertisset. Homo autem eodem quo cadebat, puncto temporis est mortuus.

SECANTI ut adesset, a me, ut solitus erat, petiit Cl. Santorini. Hora erat a morte circiter duodecima. Cadaveris superiores artus subrigidos, collum, tanquam resistentem sanguine, nigrius reliquo corpore, oculos quasi viventis animadvertisimus. In Ventre, si omentum excipias nimis breve, hepatis crepidinem ipsam livescens, & lienis membranam in convexa facie certo quodam loco quasi tendineam factam, eoque albicantem; omnia secundum naturam apparuerunt. Itaque nihil magis oculos moratum est nostris, quam vasa Lactea quamplurima, chylo distenta, & nodosa, hinc multis radicibus Tenuia intestina ferme usque ad oppositam ipsi mesenterio partem completentia, inde vero hujus centrum versus contententia, in quo praelonga, magnaeque glandulae spectabantur.

Thoracem reclusi, cartilaginum, quae costas cum sternone conjungunt, insolitum, ea praesertim aetate duritiem mirati sumus. Pulmones omnino sani, quamvis dexteri lateris alicubi, sinistri vero suprema pars tota ad pleuram per membranae vincula annexeretur, intusque ambo paulo plus feri quam soleant, continerent. In pericardio quoque aquae turbidae copia aequo major. Cor tamen naturali firmitudine: in ejusque thalamis sanguis fluidus, qualis in Magna etiam arteria, & Pulmonari praecipue inventus est. Per illius externam faciem in thorace toto sanguifera vascula maxime conspicua.

Cerebro denique recto, sub Tenui meningis aqua apparuit: quin etiam in Laterilibus ventriculis, & in sinistro praesertim, aquae fluidae plus quam secundum naturam folet. Choroides tamen plexus suo colore, & sine hydatidibus conspiciebatur: cerebrique ipsum iusta erat firmitudine. Vasa autem ipsius, & Sinus inania potius, quam plena, quidquid habebant sanguinis, sine ulla vel minima concretionem habebant; ut in toto hoc cadavere nusquam sanguinem nisi fluidum offenderimus. Sed nusquam, nisi intra cranium, id vidimus, cuius potissimum causa hanc tibi historiam describendam suscepi. Scilicet sanguifera vasa quae & in superiore dissectione memorata sunt, supra Callosum corpus traducta, aere cum pauco fero intermisso distenta erant. Sic illa quoque arteria, quae per basim ducitur medullae Oblongatae ex confluentibus Vertebralibus orta, & alia praeterea per superiorem cerebri superficiem vasa ab incluso aere distenta pellucebant.

18. Etsi hujus tam repentinae mortis causa aliis minime intra cranium videntur defuisse, si ea placeant quae proxima Epistola proposita sunt; tamen siue illas non omnino credas hic satisfacere, siue hanc praecipue postremam putes, quandocumque occurrit, esse attendendam; quid de ipsa censeam, vel potius conijciam, iis spectatis quae jam circa hujus initium saeculi proposita, & disputata ab Italis fuerant, non reticebo. Idque eo libentius faciam, quod non hujus tantum, sed & aliorum quorundam sanguinem animadverto spumolum, & aereis bullis distinctum. Igitur vel secundum naturam aerem in humoribus inesse, & nominatim in sanguine, certum est; siquidem ambiguis ceteris probationibus omissis, si segmentum vasis, puta venosi, viventis belliae arctissimis utrinque vinctis constrictum, abscessumque in Boyleana machina ponatur; ut circumjectus aer subducatur, ita is qui cum sanguine inclusus est, vas illud distendet. Et sane nisi res sic haberet; hujus in quo nostra sunt corpora, aeris circum undique prementis vis, urgendo vasa, motum sanguinis sustinueret; quem nunc admittit aertueta non impari conatu; nam cum aequae atque hic exterior, praeter naturam coactus sit, ut Platonis (i) verbis utar, aequae

aeque secundum naturam veniunt, saepe revocare in contrarium conatur: itaque dum neuter praevalet, salvas res est. Verum ut hanc, atque alias, quas nunc memorare necesse non est sanguini praebat utilitates, noxam autem nullam; sit in minimas partes dispersit oportet, quae inter minimas sanguinis lateant probe interjectae, & quasi dissolutae. Nam si ex harum complexu se extricent, aliaeque aliis occurrant; & non secus ac permixti hydrargyri globuli, in grandiores prompte coalescunt, & ex viscidulo sanguinis fero sibi quasi tunicam conficientes, bullas conspicuas efformant, sive ut Platonis (k) vocibus iterum loquar, vento incluso humiditate protinus circumfusa sunt ampullae, quae sigillatim propter parvitatem videri non possunt; puncta vero simul & in grandiore tunicas factae molem, conspiciuntur. Eae autem ampullae, sive, iis disruptis, aer ipse solutus, ac liber, si aliqua copia sit inter sanguinis portiones interjectus, harum motui se opponit; neque enim sinit, quae posteriores sunt, eas quae procedunt, contingere, cum iisque impulsam, a corde, & majoribus arteriis acceptam, communicare; quin tandem ut minus ipse idoneus est ad eum impetum concipiendum, in paulo tenuiores arterias aegre compulsum, multo acrius potest ultiores angustias superare, quod Anatomici in liquorum injectionibus, si forte aer interclusus obster, experiuntur. Ille interea dum tenuiora distendit vasa, cum attingat alia coarctata, tum eorum quae nimis distendit, vim se contrahendi vehementer infirmat. Quae cum ita sint; apparet, si pleraque certa cujusdam partis tenuiora vasa aer obfuderit, in eam motum sanguinis, & quae ab hoc pendet, interrumpi. Fac igitur, eam partem cerebrum esse, & continuo intelliges, cur inde oriatur apoplexia: laudabilis Hollerium (l) diserte scribentem, fieri apoplexiam etiam ubi arteriae carotides interceptantur in plexu retiformi, statu, aut alia quapiam re: magisque Hippocratem ipsum (m), cujus haec sunt: si quidem plurimi status per universum corpus discurrant, totus homo lyderatur: si per partem; pars illa percutitur: & paulo interius, ubi a statibus Sacrum etiam morbum deduci, scilicet quum plurimus spiritus per omne corpus universo sanguini fuerit permixtus: tum enim, inquit, multa oppilationes sunt multasque per omnes venas: quumque in crassiores, & pleniores sanguine venas aer prodierit, progressusque diutius maneat, prohibet sanguinis cursum, atque alio quidem loco consistit, alio lentius penetrat, alicubi autem citius. Hic quaeres fortasse, qua ratione aer ex sanguinis particulis quibus est intermixtus, se extricet, ut has turbas det. Hac etiam de re quid conijciam, proferam, si prius ultimam historiam subijcere, atque explicavero, in qua aer non in vasis duntaxat quae intra cranium sunt, sed in omnibus, & magna quidem copia, reperit est.

19. PISCATOR Venetus annum superans quadagesimum, procerus, heruosus, ventris affectionibus statulentis obnoxius, cum repente hinc sua in navicula correptus esset, illico ibi mortuus est. SECUMQUE poltridie, qui dies fuit paulo ante Idus Octobres A. 1707. cum eodem, quem supra laudavimus, Amico Cl. Santorino.

Venter tumebat a distentis aere ventriculo, & intestinis. Ille fubrubs, venas quae in Gastroepiploicum influunt, valde turgidas habebat. Ipse vero Gastroepiploicae, quae una in cadavere hoc erat, truncus adeo tumidus fuit, ut ubique meum digitum indicem aequaret. Sed vix incisus, detumuit; multum enim aerem cum per pauco sanguine spumoso, & nigro continebat: Intestinorum Tenuium extremus tractus ad spithamam, ruhebat, nisi quod ad tres circiter transversos digitos quae exigui arcus in modum se immittebat in hernia facculum, gangranoso colore fovebatur, substantia tamen adhuc, ut caetera intestina, satis firma. Eodem colore, sed paulo minus, infectus erat facculus, qui laxum intestinum, cum ipso minime cohaerens, complectebatur, factus ex laxato peritoneo propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunque est Spermatocorum vasorum. Haud procul supra medium ferme osium pubis, alter erat facculus non major, quem pariter alias subire intestinum consueverat, tunc inanis. Cava hepatis facies passim distendebat, sed ad exiguum altitudinem. In ejus vesicula, bilis ex nigro flava, & in hac calculus, qui nigredine, granosa superficie, & magnitudine morum referebat: is ardenti cereo statim admotus, flammam non concepit. Magnus lien, nec tamen laxus. Pancreas durissimum. Serum cruentum jam antequam viscera attingeremus, in ventris cavo conspexeramus, ea copia, ut spongiosis fuerit exhausta Mogagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

riendum. In Thoracis autem cavo nihil ejusmodi. Sed pericardium cordi undique sic adhaerebat, ut illud avellendo, hoc alicubi laceraretur. Cor flaccidum, & magnum. Niger in utroque ejus ventriculo, & spumofus sanguis, vix aliqua parte non nihil concretus: qualis in auricula dextera, sed non sine aliqua magis conpacta, exigua tamen, concretionem: neque ulla fuit totum corpore vena, ubicunque inspeximus, quae nigro, spumosoque sanguine distenta non esset. Cujus & Magna arteria, & in Carotidibus, per collum ascendentes, paucillum fuit. Truncus autem Pulmonaris arteriae non eo tantum, sed aere quoque valde turgibat. Sani pulmones, quamvis Asperae arteriae interiore faciem sedes humor inficiebat, ex cinereo colore tabacci referens. Eadem arteria in collo, sed larynx magis, erat intus ex nigro livida, & gangranosa: sic & vicina. Dum haec inspiciamus, pus tenue, ceu ex rupto abscessu, e posterioribus nasi foraminibus in pharyngem defluxit mediocri copia. In Calvaria cavo cum Sinus, tum caetera praesertim vasa quae per Crassam meningem feruntur, nigro, spumosoque sanguine turgida, eodemque vasa omnia, quaecumque per Tenuem sive in basi, sive in ambitu reliquo cerebri, & cerebelli, sive per ventriculos ducuntur, etiam exiliora, longe turgidissima. Quin etiam ex dissecta cerebri, & cerebelli substantia latiores, quam unquam viderim, sanguinis guttae ultro, omnique ex parte emanabant. Inter utramque meningem parum, sub Tenui paulo plus feri fuit; quamobrem tracta, nullo negotio sequebatur. Eiusdem feri mediocri copia in Laterilibus ventriculis fuit. Plexus tamen Choroides, quamvis plurimas vesiculas aquae maxime distentas in posteriore habebant sede, rubicundi erant: cerebri autem substantia non modo non laxa, sed firmissima. Caeteram in hoc eodem cadavere duo animadvertisimus, quae sunt in Adversariis (n) descripta, caveam intra initium Spinalis medullae ea magnitudine, ut cum parem, aut quae saltem eo accederet, alteram nunquam antea, aut postea deprehendere potuerim, tunc quidem praeter naturam modum diserte agnovimus, nunc vero ab aere se evolvente longe amplificatam fuisse, non dubitem: & interiorem scroti membranam, ex communicantibus undique inter se cellulis compactam, ab eodem aere vehementer inflatam. Quae quidem inflatio eo magis fuit attendenda, quod scrotum cum prius quam cadaver attingeremus, vix esset tumidum, tantisper dum sectio habita est, ad eum modum se extenderat. Eo autem citius absoluta haec sectio est, quod gangranosus ventris foetor diutius ferri cum a nobis, tum ab iis qui fecantes adjuvabant, non potuit.

20. Huic dissectioni in parte similes audivi, & legi. Sic Valsalvam meminisse dicere, in quodam cadavere sibi & venas omnes, & cor aere distenta occurrisse; verum neque id scriptum reliquit, nec qua morte homo sublatum esse, memorabat. Sic Pechlinum, cujus nunc Observationes non sunt ad manus, ex Cl. Verdieio (o), scio, in cadavere hominis a multis ventris doloribus, pectorisque angustiis tandem oppressi, non solum abdomen, & ventriculum ingenti flatuum copia repletum, utrisque instar distentum videri, verum & ... cordis cameram cum dextra auricula ... a copioso flatu in immensum adactam: duabus nimirum partibus naturali majorem, caeterum omni cruore vacuum, & praeterea toto corpore venas, etiam coronariam, passim flatibus distentas, & mirificam succi purpurei, fluidique aerei alternationem, quemadmodum in quibusdam Thermometrorum generibus observare licet, oculis ostendentes. Sic Cl. Jo. Henticius Graetius (p) sceminam commemorat misere demortuam ex continuis lipotimiis, angore, & suffocationis anxietatibus, in cuius cordis parvitatis ne guttula sanguinis deprehenderetur, sed illud tantum flatu distentum conspiciebatur; tympanitidem cordis dixisset. Sic denique Ruyschius (q) in altera quae subito ultimam diem obierat, se invenisse, testatur, cor suspendi magnitudinis ab aere, quo plenum erat, absque ullo fere sanguine, id quod palam factum cuspide cultelli; ea enim adacta, tam subito subsidebat cor, ac vesica aere repleta, & cuspide cultelli atacta. Sed hi omnes, id quod ipse non vidi, cor aere distentum repererunt. Imo Ruyschius inde mortuam eam mulierem censuit, quippe nimia aeris copia, in corde copulata, sanguinis aditum in cor praepediente.

21. Videtur ad idem mortis genus mors illa quoque referenda, quae immisso in quadrupedum venas aere, contingit, experimento, ut Brunnerus (r) vocat, Wepferiano. Et sane laudatus Verdieius (s) a Wepfero illustratum id experimentum memoravit, qui, ore solum inflata jugulari vena, vasta molis bovem aliquando prosternebat

(x) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 6.
(y) apud Salzmänn. Thes. cit. 13.

(a) in l. Galen. de Ossib. post c. 31.
(f) l. 1. S. 4. Obs. 40.

(b) l. 1. c. 10.
(g) Epist. 4. u. 21.

(c) l. 1. c. 19.
(h) Epist. 4. u. 21.

(i) in Timaeo.

(k) l. 1. c. 19.
(l) Comment. in Hippocr. S. 3. Aph. 23.
(m) De Flatib. n. 29. & 31.
(n) VI. Anim. 14. & IV. Anim. 2.
(o) Dissert. Epist. de morb. uter. (p) Diss. de hydr. pericard. in Proom.
(q) Resp. ad Epist. Probl. 16.
(r) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 73.
(s) Dissert. cit.

neque excipiat: Rudolphus autem Jac. Camerarius (1) excitatum fatetur se ab eodem Wepfero ad ejusmodi faciendam pericula exemplo sic ab illo occisum vervecis, & vaccæ. At si Wepferus ejus experimenti auctor fuit, multo antea instituerit quam illi scripserunt, oportet; nec memini tamen in ullo ex illius scriptis hujus rei mentionem reperisse, quæ ante annum 1667, evulgavit: quo quidem anno Redius (u) ad Stenoniam scribens, commemorat, se utrumque ipsum eodem experimento instituto, duos canes, & leporem statim, ovem autem intra sextam decimam horæ partem, vulpesque item duas interfecisse: itaque se ex eo tempore affirmare consuevisse, causam intermissionis pulsus plerumque esse in aliquam majorem aeris bullam, per cor transuentem, rejiciendam: quam sententiam in Consilio quodam (x) pro laborante pulsus intermissione declaravit. Sed quicunque primus vel ante Redium instituerit: Antonius Heydius in iis Observationibus quas edidit A. 1683 (y) cum aliquoties in canibus per Cruralem venam aërem injectisset, animadvertit, strependo per abdomen, momento fere temporis corpore: capem convulsionibus corripit, respirationem, & cordis motum, quantum est percipere, subsistere adeo, ut canis pro mortuo dissecetur. Tunc e vasis intercostalibus nihil sanguinis effluere. Aperto pectore, motum in cordis dextra auricula observari, diu perseverantem. Cor una cum dextra auricula esse valde expansum, e cujus ventriculis destruncato cono, prorumpere primo purum putum aërem, deinceps spumofum sanguinem, & tandem cruorem fluidum. Heydius non satis aeris immisisset, aut certe non tandiu sectionem distulisse, quandiu ad prorsus occidendum canem requirebatur, ex Brunneri, & Camerarii experimentis facile intelligitur. Nam Brunnerus (z) experimento ad eundem modum inchoato, & stridore in præcordiis audito, cum paulo post canem ceu terano correptum, concitatissime respirantem, prostratumque instar certo morituri vidisset, & tamen post aliquod tempus surrexisse, tum post horæ spatium repetito experimento, mox convulsus in 10 & 20 sec. ejusque facibus, reapse mori coegit, vasis plerisque sanguine turgentibus; & cum in arteriis nulli essent flatus, horum copia in vena Cava, & cordis auriculis collecta. Camerarius autem (a) in Jugulares venas injiciens aërem primum quidem pauciores, & lenius, deinde, post intervallum aliquod, vehementius; et nunquam membrorum ullum rigorem, nullam unquam concussionem, sed laxitatem potius, & quasi resolutionem semper animadvertit: primum quidem obmutescentem adnotavit, & quietum canem & post octavam horæ partem sibi sensum restitutum; & posteaquam est vehementius aer immisus, ejulantem, & post frequentissimam hianti ore respirationem, morientem. Altero autem; nam sic in duobus expertus fuerat: eorum canum dissecto; cordis ventriculos, & vasa aëre adeo distenta invenit, ut a corde pericardium prorsus impleveretur, & cordis vasa Coronaria plus aeris, quam sanguinis, continerent. Auricula autem præcipue dextera, quæ magis expandi nulla arte potuisset, nihil sanguinis continebat: at e vulneratis ventriculis cum aëre sanguis omnino fluidus, & quasi resolutionem exhibebat. In universo denique corporis ambitu arteriæ pariter ac venæ bullas in minimis quoque ramulis manifestas exhibebant. Harderus (b) etiam in Jugulari canis venam, aërem, sed validius, conjecit: qui postquam tantisper ejulasset, respirare cessit, sed tunc, cor prorsus distentum exhibuit, cujus tamen parietes, vulnere inflecto, illico conciderunt flaccidi & enervati, tantillum spumosi sanguinis continentes. Bullulæ quoque spumose ubique conspectæ sunt. Denique Experiens Vir Sproegelius (c), ut hæc relegens cognovi, cum in eandem catuli venam immisisset modicam aeris copiam, mors autem brevi, post leves quasdam convulsiones, secuta esset: dexteram cordis auriculam, annexamque ventriculo aëre distentissima deprehendit, ut ventris quoque omnes venas: cumque, iterato sæpius in canibus experimento hos inde continuo mortuos incidisset, videri confirmavit, ab aëre cor ita distendi, ut se contrahere non possit, statimque propterea cessare sanguinis motum, tunc fluidi semper, imo fluidioris æque ab se inventi, non, ut quidam affirmant, & aliqui in pulmone se vidisse, ait, coagulati, nam quod ad Bohnium (d) attinet; non quam aer injectus mutationem in sanguine efficiat, sed celeritatem qua occidit; de hac enim loquebatur; mihi quidem videtur significare voluisse, cum instat potentissimi consulatoris, aut alterius veneni, dixit, animal enecare. Neque illud tamen præ-

termittam, Vallisnerium nostrum (e), cum Redii experimenta iterasset, animadvertisse, non modo canes citius, & a pauciore aëre injecto mori, quam oves, verveces, & arietes; sed etiam non mori oves, si paucior aer inditus esset.

22. Atque hæc memorare omnia volui, ut quid commune sit, intelligi facilius possit: quæ item in effectibus discrimina pro varia vena in quam aer intruditur, aut varia hujus copia, & impulsu, & varia denique animantium natura, seu varia eorum sanguinis, hujusque viarum dispositione. Imo quædam sunt in quorum sanguine multæ passim aeris bullæ secundum naturam conspiciuntur, velut testudines, in quarum illis quæ marinæ sunt, etiam tum viventibus cum primum Redius (f) vasa sanguifera deprehendit sanguine reapse frigido plena, hunc autem aeris bullis plenissimum, vehementer miratus, idem in terrestribus quoque & fluviatilibus sibi querendum esse, constituit. Quod postea, cum, ipso hortante, ut opinor, Caldesius (g) fecisset, videtur in omnibus per pellucidas, ob tenuitatem, venarum cunctarum tunicas, bullas illas ingenti numero intra eorum sanguinem fluctuantes vidisse, qui revera semper frigidus est, nec secus quam cæterorum animalium sanguis, concrevit. Nos certe ut in marina, sic in terrestri eas bullas conspeximus: præterea & in viperis multas, & in variolo pisce, & in carpinibus ex Benaco, ut in erinaceo terrestri Lancisius (h), quæ animalium genera, & sanguinem habent frigidum, & motum cordis ferme omnia peritiorum. Eodemque fortasse spectat quod paulo ante (i) adnotatum est, ovinum genus, ut canino frigidius est, ita minus ab injecto in venas aëre affici. Veruntamen ne æquo citius ad pronuntiata universalia decurramus, a quibus per se non satis cavet haud pauci naturæ indagatores; scire licet, in serpente, viperæ simili, frustra a nobis bullas in sanguine quesitas esse.

23. Jam vero ad calida, eoque etiam nobis similia, animalia revertentibus, manifestum est, quæcunque ex illis, post immisum aërem mortuis, dissecta sunt, hunc in corde, aut in cordis auriculis magna copia ostendisse collectum, eorumque parietes distendentem adeo, ut qui viderunt, Brunnerus (h), Camerarius (i), Harderus (m): Sproegelius (n) in eandem sententiam convenerint, immo, & pertinaci distentione sua non secus eos parietes a contractione prohibuisse, quam lotium ultra modum in vesicam congestum solet: quin eorum parietum fibras inde pariter enervari, Harderus censuit: neque in alia ac ipsi, opinione; si probe attendimus; Heydius fuerat (o). Quæ si ad eas, ut par est, transferas quas supra (p) in medium attulimus, Valsalva, Pechlin, Grætz, & Ruysschii observationes, humani videlicet cordis aëre pariter distendi; facere non poteris quin, ut illarum bestiarum, sic & eorum hominum mortem ad prohibitum cordis officium referas.

24. Quod in Piscatore, cujus tibi historiam descripsi (q), cor, aut ejus auriculas aëre distentas ostendisset; eodem plane mortuis genere sublatum conferem. Nunc vero, quamvis ob arteriam Pulmonarem venam trajectus, turgentem confixi, circummersionem sanguinis etiam in præcordiis impeditam agnoscam; tamen quia nulla alia in parte æque vasa omnia spumoso sanguine tumida inveni, atque in cerebro, & cerebello; non præter rationem me facturum existimo, si ab ejusdem sanguinis motu ob aeris bullas impedito, quæ tenuissimarum in ea parte arteriolarum angustias obidebant, earumque tunicas distendendo enervabant, simulque initia nervorum premebant, apoplexiam, subitamque illam mortem repetiero. Nec desunt aliz apoplecticorum dissectiones, in quorum cerebri vasis aer sit animadversus. Binas infra (r) ex Brunneri producimus. Ipsi quoque Joanni Wilhelmo Albrecht, Anatomes Professori Gottingensi (s) cum quidam repente ingruens sopor statim sensum, & vocem, intra biduum autem vitam abstulisset, ut Medici essent qui apoplexiæ nomine comprehendendum censerent, in cerebri vasis evidentissime aer fuit. Attamen in his tribus aliz erant in cerebro causæ unde vel sine illo aëre esse posset apoplexia, quarum vim causarum auctam quidem eo adjuncto, sed non exortam putes. In propositis vero æne Æthiope (t), & Piscatore non erant in cerebro, præter aërem, causæ cum illis comparandæ. Sed multo minus fuere in foemina, quæ, ut Æthiops, ad sensum sana, subito mortua conciderat. Ejus enim cadaver accurate, ut solet, persequens Anatomicus Clarissimus Philippus Conradus Fabricius (u) cum istiusmodi apoplexiæ cau-

causam quæreret, non modo firmam, ut nos in illis duobus, cerebri substantiam offendit: sed ne guttam quidem feri, nedum sanguinis, effusam invenit; ut diserte confirmaverit, non omnem apoplexiam veram, & celeri eventu funestam abesset sanguine, aut sero, aut ab illius in vasis cerebri congectione esse repetendam; quippe in ea foemina arteriis, venisque cerebri, & Crasæ meningis Sinibus repertis sanguine quidem carentibus, sed aëre distentis.

25. Nunc illud unum reliquum est, ut interrogatio- ni tuæ (x) satisfacere conemur, si forte conjecturis assequi liceat, quæ ratione aëre sanguinis particulis, quibus exacte est intermixtus, se extricet, atque in tot bullas repente coeat. Et Littrius quidem posuit (y), aërem cum omnibus nostri corporis humoribus intime commixtum persistere, quandiu suum hi naturalem motum, & fluiditatem conservant: si hæc duo imminuantur, continuo aërem se se ab illis expedire. Itaque cum in eorum cadaveribus qui paulo post magnas sanguinis effusiones decesserant, quamplurimos venarum ramulos invenisset aëre plenos (z), & duas hujus rei causas proferret; hanc primam attulit, ob lentorem, fractis videlicet viribus, sanguinis motum, & ejusdem quam reapse videbat, crassitudinem, & densitatem, aërem se in libertatem restituisse, adjuvantibus sanguinis particulis, quæ ut inter se propius accederent, & densarentur, interjectum aërem ex-primere debuissent. Verum ad illa quæ ponebat Vir Experiensissimus, nisi alia addideremus, quæ ejus sententiam, ut puto, illustrarent; sequeretur facile, ut multo sepius in cadaverum vasis evolutum aërem conspiceremus. Hic autem non addo, quia in Æthiope nullam, in Piscatore autem vix portionem aliquam exiguum invenimus concretis sanguinis; ut alia nobis querenda sit explicatio. Haud inutile tamen fuerit Littrii explicationem produxisse. Cum enim idem effectus alias in aliis corporibus ab aliis causis esse queat, hic autem sæpius, ut Ruysschius (a) docet, in subito morientibus occurrit; juvabit profecto plures causas novisse, ut alias aliam felicias, quæ videlicet, spectatis omnibus, magis in rem propositam convenire videatur.

26. Qua mente alteram quoque considerabimus causam (quæ tamen ad aeris evolutionem non attinet; ad ejus tamen nimiam, quam demum Ruysschius, & nos spectamus, in sanguine copiam attinet) causam, inquam, alteram considerabimus de duabus quas Littrius excogitaverat, vel potius, si de hac altera dumtaxat loquamur, a Meryo quodantem accepit. Hic enim (b) cum venam Cavam viventis canis supra Emulgentes punxisset, eamque, ut sanguinem emittet, ita aeris bullas ingredientibus simul cum sanguine ab venæ radicibus, impleti, animadvertisset, eo majoribus, quo minus sanguinis supererat; non dubitavit quin hæc bullæ ab aëre essent qui ope respirationis in Pulmonarem venam trajectus, illinc per sinistram cordis ventriculorum, Magnamque arteriam tandem in venæ Cavae radices una cum sanguine convehetur. Hæc autem Meryo tanto facilius, atque adeo commodior erat explicatio, quod aërem vel secundum naturam per venam Pulmonarem in sanguinem admisum, intime cum hoc misceri, pernegabat, quippe jam aeris satis pleno, ut cum potionibus, & cibus, ita cum sanguine, qui ex his conficitur, intime permixti: itaque hunc quidem intime permixtum aërem censebat, non secus ac sal aqua dissolutum, cum secretis a sanguine humoribus exire per emundatoria qualibet: illud autem alterum aërem per Pulmonarem venam immisum, æque ac sal quod addas aquæ antea sale saturatæ, semper impermixtum persistere, propterea quod & sanguinis alveis non nisi cum ad arteriam Pulmonarem una cum sanguine pervenerit, egredi posse, eadem videlicet usum qua advenerat, Asperæ arteriæ via. Cæterum Meryus ipse (c) in alia olim sententia fuerat, censens, immisum per pulmones aërem in horum venis cum sanguine exquisitè misceri, & nequando nimis auctus contractionem cordis impediatur, per insensibilem perspirationem diffusi: quæ quoniam tardius fit in testudine; ideo aërem in hujus vasis abundare. Quæ cum ita essent; Littrius sicuti antiquiorem hanc Meryi sententiam in eo rerum statu qui secundum naturam est, sequebatur, ita immutato per largas hæmorrhagias sanguine, & densiore facto, hæcenus recentiorum illius sententiam probabat, ut tunc misceri intime aërem cum ejusmodi sanguine, ipse quoque negaret, illiusque bullas eodem quo Meryus itinere in radices venarum perduceret.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

27. Neque est opus, nec licet omnia quæ ad aeris in sanguinem, aut e sanguine vias attinent, hic diligenter perpendere, cum hæc, quod alia de re Celsus (d) ait, per multa volumina, perque magnas contentiones disputationes a Medicis sæpe tractata sint, atque tractentur. Et olim fuerunt, & nunc sunt, qui aërem vel per cutis poros ut admitti, sic etiam emitti, contendunt, idque spectasse Asclepiadem, ajant, cum frictionibus tantum tribueret, scilicet, ut diutius retento, eoque corrupto, aëri egres- sum, novo autem, & salubri aditum aperiret. Ex istis demum sunt qui per Asperæ arteriæ viam educant, atque inducant præsertim ea ratione quam præmonstravit Jo. Alphonsus Borellus (e), humori videlicet aquoso admixtum, & quodammodo dissolutum, quæ ratione facile in venas, & lymphaductus ingredi posse, existimant. Quorum aliquos mirari subit, qui cum ita & per pulmones, & per cutem admittant, non pariter cum chylo, in quo ostendi potest eodem modo, ac in sanguine dixi (f), mistum intime, subire agnoscant: sed viam hanc aut flectant, aut diserte etiam negent. Nec me fugit, vicissim esse qui ab his pene omnibus aperte dissentiant. Et quod ad ipsos pulmones attinet, probe memini Celeberrimum Doctorem audire, cum de loco superiore, negaret, si pulmones vel recentissimos, scitis ad basim cordis eorum vasis, in aquam mediocriter calentem demissos, multo etiam magis, quam frequentior inspiratio solet, inflemus, vel minimam aeris bullam in aqua apparere, indicio manifestissimo, nulla ipsum aërem ratione in Pulmonarem venam transmitti. Veruntamen ex quo olim cum Amicis Venetis multa, & varia in bestiarum, atque hominum partibus tentans experimenta, inflato pulmone, repetitis præsertim, & diutius in eum productis, nec tamen violentis, inspirationibus, Pulmonaris venæ truncum vidi spumoso humore compleri, & post alios, Bergerum (g) legi, qui injectam per bronchia aquam, nulla vi adhibita, in eandem venam cum spuma transire, injectam vero per arteriæ Pulmonaris ramum, per bronchia quoque redire, testatur; non ita amplius alienus ab eorum sententia fui, qui illac aërem eo saltem modo quem Borellus docuit, non modo sanguinem per innumera, & disiecta foramina quo melius admisceatur, subire; verum etiam ex eo prodire, existimant; non ita alienus, inquam, fui, neque enim, ut ad aliqua respondere possim eorum quæ obijciuntur; ad reliqua pariter respondere posse videor. Quod si tu potes; non solum jam satis habes unde cum Littrio intelligas, quæ ratione aëre sanguis abundet post magnas hæmorrhagias; sed & fortasse unde conjicias, cur interdum, his etiam non præcedentibus idem contingat.

28. Si enim tenuis illi meatus per quos aëre & sanguine exeundum est, quacunque de causa contrahantur, aut occæcentur, perviis cæteris perstantibus qui aërem in sanguinem admittunt, quippe non ut illi, in arteriam, sed in venam Pulmonarem pertinentibus; vides profecto, nimiam aeris in sanguine copiam cumulatam iri, & quam prope ad hanc conjecturam accesserit Thomas Bartholinus (h), cum per illam arteriam, scripsit, in sanis fuligines excerni in expiratione, quæ nihil sunt aliud quam aëre particule in sanguine cordis, & reliqui corporis excisate sive, ut antea dixerat, quam aer, flatusque superflui in crudo sanguine unde flatus in venis quoque, ex Hippocrate, & Galeno, molesti, qui nisi cum fuliginibus evacuentur per commune corporis ventilabrum, non varia tantum symptomata inducunt doloris plena, sed vel venas rumpere, vel universum corpus in tumorem elevare possunt, si restagnent. Sed & Plato (i) non solum totam hanc conjecturam, verum etiam quam postea subijciemus, attigisse videri potest: cuius me non piget hic verba describere. Cum spiritus ipsius cultos, inquit, & quasi penurarius pulmo, distillatione oclusus; libera & expedita spiracula nobis non exhibet, & hinc quidem nullus mittitur spiritus, illinc vero plusquam oportet, accipitur, tunc quæ respiratione & refrigerio carent, marcescunt. Quod vero accipitur nimium, per venas traductum, eas contorquet, liquefacitque corpus. Et paulo post: Sepe etiam intra corpus discreta & rarefacta carne immiscitur spiritus: qui cum foras egredi nequeat, istis quibus & ingressi aliunde spiritus, doloribus afficit. Sed ingentibus tunc affligit doloribus, quando nervi proximique venulis circumfusos, hæc inflat.

29. Verum ut hæc omnes fortasse, cæteræque his similes explicationes aliz alias possunt locum habere sic veroc

C 4

(1) Eph. cit. Dec. 2. A. 3. Obf. 53. (u) Opere Tom. 3. (v) Consult. Medici. (y) Cent. Obf. Medice. Obf. 90.
(2) Comm. in Panct. Secund. c. 9. (a) Obf. cit. 53. (b) Apian. Obf. 25. in Schol. (c) Experim. circa venæ §. 42.
(3) Circ. Anat. Prog. 4. (d) Suppl. al. Gior. de Letter. T. 3. art. 2. (f) cit. Tom. 5. (g) Obf. Anat. int. alie Tartarugæ.
(4) De mot. Cord. Pothol. 15. in Schol. & l. 1. S. 1. c. 2. Digr. 1.
(5) in Schol. ad Obf. 53. cit. supra ad nat. (m) Schol. ibid. cit.
(6) n. 36. (f) Commenc. Litter. A. 1726. Rhod. 13. n. 2. (8) Supr. n. 17. (u) Prosp. ad Disert. Jo. Barth. Hoffmanni.
(7) n. 36. (f) Commenc. Litter. A. 1726. Rhod. 13. n. 2. (8) Supr. n. 17. (u) Prosp. ad Disert. Jo. Barth. Hoffmanni.

(x) Supra, n. 18 in fin. (y) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. (z) Memoir de la même Acad.
(a) Resp. ad Epist. Probl. 16. (b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (c) Vid. Du Hamel R. Sc. Acad. Hist. 1. A. S. 1. c. 3. n. 12. & 13.
(d) De Medicis in Præf. (e) De Mot. Animal. P. 2. Propos. 133. (f) Supra, n. 18. (g) Physiolog. Med. l. 1. c. 4.
(h) Diatr. de Pulm. subit. S. 2. (i) in Timæo.

ut in propolis a me historiis habeant, in quibus nec densior sanguis, nec lente promotus, nec imminutus antea fuerat, neque ullum occulorum, constrictorumve in pulmonibus aeris meatuum indicium præcefferat. Præcefferant autem signa vitæ coctionis, five mavis solutionis illius quæ fit in ventriculo, & intestinis; nam languori ventriculi Æthiops, Piscator vero flatulentis ventris affectionibus obnoxius fuerat. Num igitur ex male subactis cibis æquo plures, ob indicatam a Brunnero (k), aliamve rationem, prodeuntes aeræ bullæ, chyloque immixtæ, Lactearum venarum oscula sensim antea dilataverant, ut tandem plurimæ, quasi agmine facto, simul in sanguiferis vasis dixerant (l) sic liberæ, & explicatæ, sibi poterant venas illas obstruere, atque aditum per glandularum mesenterii angustias intercludere, credemus potius intus quidem permixtas chylo, sed tanto plures, quanto diutius ob languorem, ventriculi, & intestinorum, materia chyli in his subsisteret, in vias sanguinis pervenisse, in iisque demum expedire se, atque extricare cœpisse, insolita causa aliqua præter naturam adjuvante? Quod enim videmus extra corpus, eundem humorem, alio affuso nullas; alio autem multo plurimas bullas emittere, id quoque intra venas cur aliquando non contingat? Videmus pariter de aliis extra corpus fucis, dum corrumpuntur, & putrescunt, non minus propemodum bullarum, quam fœtoris, exire. Quam gravis autem odor ex Piscatoris corpore existeret, quod subito corruptionis, atque adeo putredinis manifesta signa apparerent, satis superque ipsa per se docet historia. Certe sub manibus, & oculis nostris se passim aliæ, atque aliæ particulæ aeræ evolvere pergebant, solutis quibusdam quasi vinculis, quæ donec suam sanguis naturam retinet, illas videntur coercere: possunt autem fortasse ante mortem aliqua aliquando, aut alicubi, si non solvi penitus, at sic satis solvi incipere.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VI.

Agitur de reliquis Affectibus Soporosis.

Quod scribis, missas ad te novissime Litteras eo magis placuisse, quo longior in ea disquisitione fui, quæ ad copiam aeris attinebat in sanguine deprehensam; me quidem gaudeo obsecutum esse in ea re voluntati tuæ. Sed velim simul animadvertas, si porro sic pergam conjecturis, & explicationibus immorari; non facile spatium habiturum tot, quæ reliquæ sunt in cæteris morbis, Valsalvæ, & meas Observationes communicandi, quod præcipuum, & te, meque dignus, initio scribendi propositum fuit. Parcior igitur in postremo conjecturis, quarum veritatem præstare non possum, indulgeamus; in historiis autem, quarum utique possum, si tu non abnuis, potissimum inhaeremus: quanquam ad eam quæ in Sepulchreto proxima sequitur de reliquis Affectibus Soporosis Sectionem (a) paucas quæ attineant, observationes habemus; ad duas autem Sectiones infrequentes (b), videlicet de Catalepsi, & de Insomniis, & Insomniis, de quibus vel in Sepulchreto perpauca sunt, nullas. Scilicet Incubus, & ea, quæ cum ipso conjungi solent, horrenda insomnia & perraro contingunt, & non ante necant, quam in alios degenerent morbos. Catalepsi autem multo rarior affectio est, & denique cæteri, præter apoplexiam, Soporosi Affectus, sæpe hi quidem, sed non soli, contingunt; ut pote qui fere cum morbis aliis, & nominatim cum febribus copulantur. Itaque plura de Soporosis Affectibus fortasse alibi: imo hic quoque eas proferemus historias, in quibus ut peculiari quodam modo ipsi fuerint adnotati, tamen cum aliis fere conjuncti ægros de medio sustulerunt. Primo autem loco quinque habebis ex Valsalvæ; nam quatuor in ejus scriptis invenio, reliquam olim de ipso accepi, a qua protinus initium capiam.

2. ALOYSIUS RATTÀ, Bononiensis Senatoris frater, propecta Vir ætate, a longo jam tempore hypochondriacæ affectioni, & vertigini obnoxius, ætate A. 1705. sitire nimium cœperat, cum mense, ut meminisse videor, Novembri morbo quem paucis describam, repente correptus est. Pulsi enim bono juncta erant deliria, &

30. Sed in Æthiops ut obscuriora putredinis indicia erant, sic & bullæ pauciores, nullisque in vasis, nisi quæ ad cerebrum attinerent, conspicuæ. Cur autem in his dumtaxat vasis? Num quod per ipsorum parietes, quippe ex tenuissimis inter sanguifera omnia tunicis constitutos, magis quam per cæterorum, transpici possent? an potius ex peculiari quadam in iisdem causa, ut puta ex summa angustia quæ bullulas vel perexiguas retinendo, cogeret; ut cum aliis se conjungendo, majores, & conspicuæ fierent, & proximas vasorum partes distenderent? an denique casu aliquo id acciderit, non facile affirmabo. Quod si ex me id olim querere potuisses, cum vulgo doctrina de vaporibus in honore erat, caputque cum alembico solebat comparari; proclive mihi fuisset rem expedire, & cum iis quæ in Æthiops videram, conferendo, faniorem fortasse in modum Avicennæ (m) dogma interpretari, centensis, dolorem capitis plurimum fieri propterea quod arteria afferent capiti vapores fraudulentos. Nunc autem video, quod tu quoque poteris ex Sepulchreto (n) cognoscere, Virum Doctissimum, qui ante me in rem eandem ex parte incidit, Brunnerum inexplicatam reliquisse. Cum enim in duorum, & apoplecticorum quidem, cadaveribus ad cerebri alterius latera arterias peramplas, pene inanes, venas quoque insignes, & in his flatu invenisset, in alterius autem venis ad sinum longitudinalem spectantibus flatum pariter deprehendisset, & hinc inde pepulisset digiti apicem; in iis Scholius quæ utriusque dissectioni subiecit, cum de aliis quæ in illis viderat, plura verba faceret, de eo statu ne unum quidem fecit, five quod aliæ non deerant in cerebro evidenter apoplexiæ causæ, five quod ex his ipsis facilius videbatur posse explicari, cur in proximis vasis aer esset, five etiam quod in re ab aliis ad id tempus non agitata nihil temere audendum putabatur. Nolo igitur audacior me credas. Vale.

quod præcipuum symptoma fuit, maxima somnolentia. Hæc intra biduum circiter Virum Nobilissimum confecerat. VENTRE, & Thorace reclusis, sana omnia inventa sunt: & quamvis odor quasi ejusmodi ac in verminosis solet, existeret, qui aliis lacrimas, aliis sterutationem movebat; nusquam tamen apparuerunt vermes. Cranio extecto, in cerebri anfractibus aqua gelatinosa: in ventriculis quoque, & qua Oblongata medulla in Spina tubum descendit, aqua fuit; sed pauca utrobique.

3. Videtur cum affectione Comatosæ febris pessimi moris fuisse conjuncta: quanquam & cerebrum, diuturnis incommodis obnoxium, cum propterea minus resistere valeret causæ morbi, in se decumbenti, fortasse interitum acceleravit. Si ut verminum odor, sic ut quum vermes apparuissent; haberes in Sepulchreto historiam (c), quæcum hanc conferres; nam vel citius soporosa a verminibus affectio puellam sustulit undecennem. Ab eadem autem causa vel viros gravibus interdum soporibus premi, Balonium ibidem (d) indicantem reperies. Sed age: febri pariter maligni generis supervenientem affectionem, quæ ad Carum referri poterat, videamus.

4. MULIEREM annos natam ad viginti quinque maligna febris prehenderat, cum furditate in principio. Die decimo septimo soporosis accessit affectus: qui adeo gravis factus est, ut interrogata ægra neque oculos aperiret, neque ulli responderet. MORTUÆ cerebrum inventum est omnino sanum: parvam dumtaxat feri copiam, dum eximeretur, per Infundibulum emiserat. In Tympani autem cavea, & proximis Sinuositatibus faniosa inerat materia.

5. Surditates in acutis morbis supervenientes, sæpe invenisse Valsalvæ cum aqua in Tympano redundante conjunctas, a me alibi (e) indicatum est. Hæc autem & una cum febre inceperat, & a fanie erat. Porro in lethargicorum capitibus aliquando pus inesse, & Veterum illorum (f) doctrina indicat, qui lethargum in cerebri inflammatione, atque apostemate ponebant, & proposita in Sepulchreto (g) Observationes confirmant. Quarum cum

cum eam relegerem quæ puerum describit ex soporoso capitis dolore mortuum, in cuius cadavere pus e cranii cavo per nares exierat, in mentem alterius historiarum venit, quam mihi narraverat Medicus, quem merito laudare soleo, Hippoc. Franc. Albertinus. Parochus a longa sub sole mora; rure enim debebat; vehementi febre duplici Tertiana continua, & ad hanc deinceps accedentibus delirio, convulsionibus, lethargo adeo vexatus, ut a Medicis pro desperato relinquitur, quarto decimo die moriturus crederetur, eo ipso die multo & lotio, & sudore emissio, febre quidem pene omnino soluta est. Verum cum lethargus nihilominus perstaret, videns Albertinus, totius corporis victum esse communem morbum, non partis peculiarem, in qua videlicet latere apostema, suspicabatur, & quidem antea, propterea quia morbum a dolore ad frontem fiebat incepisse, ausus est; ut ipsis narrantis verbis utar; apostematis disruptionem tentare, subjungendo ægri naribus pulverem nicotianæ, in claudendoque, ut sursum attraheret. Quo facto commota sternutatio est, pusque e naribus sanguinolentum, nec paucum, erupit. Hæc igitur via expurgatus æger, jam die vigesimo primo bene se habebat, nisi quod vertigini, auris sibilis, alisque ejusdemmodi erat obnoxius, & aliquot annos fuit. Sed hæc eo narrante, sanus vivebat. Optandum esset, ut in quibus ejusmodi observationes habere contingit, eorum capita, quandoque moreretur, sub manus caderent diligenter Sectoris, & qui ea quæ olim præcefferant, non ignoraret: quemadmodum in II. ad te Epistola (h) interdum factum esse, ostendimus; ut oculorum quoque judicio plane constaret, pus ex cranii cavo, non ex Pituitariis sinibus, prodixisse. Sed hoc voto, cuius raro compotes fieri accidit, nunc seposito; pauca omnino; si vulneratorum exempla, ut hic facimus, excipias; tot inter quæ in Sepulchreto collectæ sunt, observationes occurrunt puris, in calvaria post soporosas affectiones inventi. Aqua plerumque reperta legitur: quod etiam in his Valsalvæ, misque Observationibus animadvertes, five pauca, ut in superioribus vidisti, five multa, ut in ea quæ sequitur proxima, videbis.

6. ADOLESCENTULUS annorum quindecim, vertigini obnoxius, ex improvviso in terram cecidit, suppreffis omnium sensuum functionibus. Post horam ad se redit, linguæ motu nonnihil læso. Paucis post diebus in febrem incidit acutam, cui soporosa affectio supervenit cum levibus motibus convulsivis. Facies rubet. Tandem moritur. MULTUM feri in cerebro stagnantis inventum.

7. Ad tot illas quas paulo ante in Sepulchreto esse, diximus, a pluribus Auctoribus habitas aquæ intra cranium post soporosos affectus observationes, extant alia quæ addi possint. Nos duas ex duobus, haud amplius, altero vetere, altero recentiore Anatomico indicabimus. Jacobus Sylvius (i) in aliquibus speculasse se, scripsit, qui caro, aut catocis mortui erat, repletos omnino humore seroso cerebri ventriculos, Gulielmum autem Cheseldenus (k) se in lethargicis semper cerebrum aqua plenum reperisse, testatur.

8. VIR ebrius, qui ad annum accedebat sexagesimum, febre acuta laborans, in Nosocomium ultimo dumtaxat morbi tempore illatus, hebes jacebat, ut interrogantibus vix responderet. Stragula sæpius abiciebat, quasi ingenti prereretur calore, qui, si tangeres, vix tepidus, imo ad extrema corporis frigidus percipiebatur. Pulsus interdum omnino latebat: interdum prodibat, sed durus, parvus, intermittens. Respiratio tamen erat naturalis. Per hæc novissimis transfusis diebus, prope quartum decimum est mortuus. VENTRE, & Thorace aperitis, ventriculus, & intestina levi rubore suffusa videntur, quasi inciperent inflammari: in cordis autem ventriculis sanguis crassior, sed tamen fluidus. Cranio recluso, dum Crassa meninx inciditur, & dum cerebrum eximitur, limpidum, sed non multum, prodit serum. Sub Tenue quoque meningi, quæ leve inflammationis præbebat indicium, sulci qui inter cerebri anfractus descendunt, eodem manabant sero. Denique in Lateralibus ventriculis aliquantulum feri, colore sanguineo infecti, reperitum est.

9. Febris hæc fuit leptotæ, sicut in vivente adnotata, & in mortuo reperta significant. Porro si eam quæ ad ipsam attinet, in ventriculo, intestinis, & Tenue meningi animadvertam inflammationem sponas, leviozem viderem propterea quod ipso tempore erat, ut opinor; aqua videlicet restabit, ad quam hebetudinem istam referas tantam, ut semipitii instar, homo interrogantibus vix re-

sponderet. Frequens autem ebrietas tum inflammationis materiam suffecerat, tum cerebrum infirmo, ad aquæ illius secretionem disposuerat: ad quam adolescentulum quoque de quo paulo ante dictum est, prægressæ vertigines crebræ, & denique apoplecticus insultus paraverant.

10. VIR sexagenarius dolore corripitur in sinistra thoracis parte: in dorsum cubat. Circa diem decimum accedit soporosa affectio, quæ omnes interiores sensus omnino obcurantur: vix se movet, & quando id facit, tarde & pigre facit. Acriter vellicantur pedes; nec tamen ullum ostendit sensum. Moritur denique. IN THORACE sinister pulmo induratus: in ventriculo cordis dextero polyposa concretio. Intra Cranium, circa vasa Crassam meningem perreptantia gelatinosa concretiones initium: in cerebri ventriculis paululum feri invenitur.

11. Thoracis dolor, & induratus pulmo hujus inflammationem designant. Cætera veterum gravissimum, in imperfectam apoplexiam deficientem, & hanc in mortem. Quam facile autem veterum, & pulmonum inflammatio conjungatur, ex Hippocrate, Ballonio, aliisque colliges, quos ad hujusmodi Observationes (l) laudatos videbis in Sepulchreto (m). Eodemque spectant, præter aliquam, alias (n) ad te scribendam, nostræ observationes duæ, quas hæc quinque, jam ex Valsalvæ descriptis, subiiciemus.

12. SENEX annos natus undeseptuaginta, pallidus, ab aliquo jam tempore de levi dolore cervicis conquectus; hoc aucto, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium receptus est. Vires erant debiles, pulsus quoque exilis, & frequens: homo qui cæteroquin bene videret, atque audiret, tardus erat ad intelligendam, & agendum, instar semipitii. Quod unum toto morbi tempore perstitit, imo auctum est, cum cætera, & in his cervicis dolor, sic satis mox remississet. Post aliquot autem dies questus est de pectoris dolore, qui noctu accesserat: cuius sedem, manu iterum tangens, indicabat. Quocirca sanguinis paucæ uncie continuo e manu detractæ sunt, eaque præterea quæ incipiente pectoris inflammatione solent, & data, & exterius adhibita. Dolor post hæc intra unum diem recessit sic ut nunquam postea de illo aut de ullo thoracis incommodo conquectus sit. Quoniam tamen abeunti dolori iterum succedit, strepente in Aspera arteria humore, iisque biduum duravit, vibratque interea facti sunt pulsus; sæpe, & diligenter interrogatus, numquid, & ubi molestum esset, non alia tandem respondit, nisi unde colligeres, grave ipsi caput videri, pungi præterea interius ad tempus dexterum. Interea est iterum desierat, liberumque erat in utrum vellet latus decumbere; decumbebat autem sæpius in dexterum; & denique etiam pulsus vibratio remiserat; nobis tamen is rerum status non placebat: neque id immerito. Nam quarto aut quinto ex quo dolor abierat, die, qui dies fuit circa medium Januarii A. 1706. mane vel magis hebes, & semipitii similior inventus est; pulsusque, & viribus infirmioribus nocte autem proxima cum coenulam, ut solebat, sumpsisset, paulo post alto suspitio edito, continuo agere animam cœpit, atque intra horam mortuus est. VENTRE

aperto, jecur albidum, & durissimum animadvertimus, ejusque vesiculam bile multum distentam: ventriculum autem inferius quam par esset, locatum: sanum tamen.

Thoracis cavea dextera ferum habuit non paucum, turbidum, & in parte quasi saniosum; sinistra autem paucum, idque cruentum. Hujus caveæ pulmo erat a latere per membranas alicubi ad pleuram annexus, & superius habebat in superficie particulam duram, vitium, ut videbatur, antiquum, cætera aere mediocriter distentus, & si secares, multum effundens spumosi humoris, an ille ex dextero per bronchia expressi quippe cuius substantia sic facta erat dura, & compacta, ut continuo intelliges. Namque hic pulmo superius quidem; quæ parte cum pleura nexerat; corruptus videbatur; tota autem reliqua, quæ multo maxima erat, parte prædura, & valde tumefacta, manum, si attolleres, prægravabat. Colore exterius erat carneus. Interius quoque, quacumque secares, ex constipatis carnis particulis, quasi ex tot globulis, constare videtur, vasculis hic illic distinctum ab incluso sanguine nigricantibus: itaque superioris lobi suprema pars ob confertissima vasa, tota erat nigra. Multus autem humor putridus ex dissecto pulmone hoc dextero prodibat. A quatuor cordis orificiis totidem incipiebant concretiones polyposæ, inde in respondentium vasorum truncos productæ, & in truncorum quoque ramos, ut certe in Pulmonaribus vena, arteriaque confiximus.

(k) Gland. Duoden. c. 10. (l) supra, n. 18. (m) Canon. l. 3. Fen. x. tr. 2. c. 1. (n) l. 3. S. 2. in Additum. Obs. 11. & 12. (o) l. 1. 3. (p) 4. & 5. (q) Sect. hac 3. Obs. 43. (r) in Schol. (s) Epist. Anat. 7. d. 6. (t) Vid. apud Sennert. Medic. Pract. l. 1. P. 2. c. 20. (u) Sect. 5. cit. Obs. 31. 32. 33.

(h) n. 16. (i) Column. Depul. 28. (k) the Anat. of the hum. body book 3. ch. 14. (l) Sect. hac 2. Obs. 39. 48. in Addit. Obs. 4. (m) in Schol. ad cit. Obs. 39. (n) Epist. 27. n. 33.

invenisse piam matrem sine omni cerebri noxa inflammata. Quod si haud facile credis, tunc corticem saltem cerebri noxa aliquid a contigua meninge non contraxisse; cave tamen putes, cum cerebri cortex est inflammatus, semper tunc esse phrenitidem. Nam Willisius idem qui saepius hanc abesse vidit cum essent meningis inflammatae, docuit ibidem (i), tunc etiam abfuisse nonnunquam, cum cerebri exteriorum ambitum offendit tumore phlegmonade obsessum. Nec alia defunt quae id confirmant, observationes, in hisque ea quae extat Sepulchreti libro IV. (k) Tenuis enim meninx erat & ipsa rubicunda, ac sub ipsa pus crassiusculum & subrum: nequaquam tamen eger deliravit. Quid ergo est? Cum omnia quae dicta sunt, attenderis; huc redeas, necesse est, ut alia alias causae esse horum deliriorum videantur, eaque pro varia sanguinis, humorumque natura, aut cerebri affecta parte, aut huius a primordiis, morbisve praegressis constitutione, aut ejusmodi aliis, aut diversis modo plurium, modo horum omnium conjunctione, aliter in aliis agentes, ut alias hunc, alias alium efficiant morbum. Erit igitur in nonnullis cerebri, in pluribus meningum inflammatio, aut certe vasorum illa distentio, sed non tanta, ut magis comprimatur, quam irriteret in aliis effusa aqua, sed irritans haec quoque; probo enim Bonetum (l) aut quemcumque alium scribentem, purum putum serum, acrimonie expertum, delirium excitare non valere: in multis denique, ut alias omittam causas; utraque simul eorum quae modo dicta sunt. Quo spectant & Observationes quaedam in Sepulchreto (m) legendae, & complures meae, quarum alias in aliis Litteris ad te scripsi (n), aut scripturus sum, quinque autem in his continuo subijciam.

9. SENEX annum agens octogesium, ob varia, fed levia, valetudinis incommoda admissus in Bononiense S. Mariae de Morte Nosocomium, cum ibi esset, pulsu factus est non modo crebriore, & celeriore, verum etiam turgidior, quam ejus aetati videretur convenire. Ad haec, delirare coepit, saepe item, quasi ex convulsione, maxilla inferiore, & artubus tremere. Tunc interrogatus quas in capite molestias perciperet, pondus diserte dixit, caetera negavit. Porro cum delirare pergeret, ac tremere ita, ut dictum est, ad quindecim, aut sexdecim dies; tandem pulsus, qui nonnunquam humilis animadversus fuerat, humilior est factus: indeque intra biduum, stertore superveniente, simul delirandi, & vivendi finem fecit. VENTRE, ac Thorace quarta decima ab obitu hora apertis, viscera sunt animadversa etiam tum calentia, quamvis toto illo temporis spatio cadaver sub dio aeri frigido, quippe sub initium A. 1706. expositum fuisset. Intestina qua inter se contingebant, & inferiore quoque facie rubebant nonnihil; limbus autem hepatis livebat. Lienis denique multum haecidi membrana qua convexam faciem vestiebat, valde crassa facta erat, & quasi cartilaginea. Haec in ventre. In Thorace autem dexter pulmone inferiore latere cum pleura cohaerebat, in summo parvam quandam portionem duram habebat, in qua dissecta, vasa omnia pulmonis obstruata, & sicca videbantur; ut vitii antiqui vestigium crediderim. Pulmonis vero utriusque inferiores, & praesertim posteriores, partes non modo nigrae erant, ut solent, verum etiam subdurae. Pericardium vix aliquid aquae: cor autem concretionem duas habuit polyposas, alteram in ventriculo dextero subflavam, & viscidam, quae in auricula, & prope Pulmonaris arteriae orificium, quod tamen non subibat, alba fiebat, duriorque; alteram albam, & duram in sinistro ventriculo, & initio arteriae Magnae. Huius valvulae, & Mitrales hic illic durae; necdum tamen offese. Ipsi autem arteriae truncus, si exterius inspiceres qua secundum vertebrae descendit; sanguiferam quibus ornatur, vascula ostendebat multum distenta: si vero interius; squamulas passim duriores, multaeque in locis jam offese, haecque etiam qua in truncus in ventrem pertinebat, & in superiore aliquo ejus ramo; sed prope cor minus duras: praeterea inter squamulas, quibusdam in locis, interior tunica desiderabatur, ibique exulcerata, & corrofa videbatur tunica proxima, & in rubrae, putridaeque substantiae frustula, quae prodibant, conversa. Cranium exsecturi, dum Temporales musculos amovimus, valde strigosos animadvertis, credo, quia jam diu minus valide se contenderant, ut pote in fene propemodum omnino edentulo. Dum vero caput a summa Spina amputabatur, ex huius tubo non multum, ex majori autem offis occipitis foramine magna vis aquae prodit. Quam-

obrem Crassa meningis mox valde corrugata deprehensa est. Sub Tenui tamen cerebri anfractibus aqua supererat ejus similis in qua caro recens lota sit: cujusmodi aquae portio aliqua & in Lateralibus ventriculis fuit, quorum tamen vasa non palabant. Quia plura videram per Tenuem meningem vasa, nigro, concretoque sanguine pleniora: in Sinu autem Falcis polyposam concretionem exilem, & longam. Caeterum etiam cranium, & cerebri hoc nescio quid ingrati olebant; cerebri, & cerebelli substantiam invenimus sanam; nisi quod in illo non adeo, in hoc vero multum laxa erat.

10. Vel in fene id aetatis, ut passim Magna arteria offesa fieret, in delirio autem perpetuo quidem, sed minime feroci, vides tamen, cum aqua, vasorum distentionem in meningem Tenui fuisse. Jam vero ab hoc, unde consulo incepimus, ad senem alterum, sed non ita grandem natum, & ad delirium minus quietum transeamus, quando caetera quae in prioris corpore inventa sunt, habebimus alias commodiorem attendendi locum.

11. FIGULUS, annos natus septuaginta, natura hilaris, potior strenuus, post animi curas, laboremque in arte sua majorem, quam solet, eaque aetate ferre posset, simul in febrem incidit, & dolorem sinistri lateris vehementem. Quare circiter Nonas Aprilis A. eodem 1706. tum in idem Nosocomium statim exceptus est, tum sanguis statim de sinistro cubito emissus. Quarto die febris se valde intendit. Sexto autem delirium accessit tantum, ut vincire necesse fuerit, ne lecto desiliet. Pulsus erat frequens, fed aequalis: respiratio difficilis: nulla expectoratio. Itaque etsi eo die missus est sanguis e talo, omnibus tamen in pejus ruerentibus; postmodum, stertens, supinus, totoque corpore sudore madens, est mortuus. CADAVERIS facies, humeri, & brachia non secus atque in ictericis, flavebant: caetera quoque; sed minus: illa autem erant sublivida.

Ventre aperto, animadvertis omentum brevissimum, sursumque retractum: lienis tunica, qua immum gibbae faciei vestiebat, praeduram: hepar vero cum diaphragmate tota convexa facie connatum, si limbum, ejusque viciniam excipias. Hic ad aliquem tractum, faciei autem cave magna pars livore inficiebatur cum substantia proxima ad lineas duas; reliqua pallida, & marmoris instar variegata, tota autem duriuscula. Bilis in vesicula erat pauca, eaque corrupti sanguinis similis, aut aquae turbide in qua caro lota sit. Nihil obstat quo minus in Duodenum intestinum descenderet; descendisse autem color ostendebat eorum quae intestinis continebantur. Haec aere targebant, iisque adhaerens pinguedo flava erat; ut perpaucam etiam aqua, quae in ima ventris pelvi fuit: Quae autem pars Tenuium intestinorum in pelvi erat, illa ex fusco subrubebat, ut vicina quoque ureterum portio. At vesica, & lotium quo distentam invenimus, utrumque flavebat: sanguifera autem vascula cervicem versus in posteriori interiorique illius parte turgebant. In huius vesicae parietibus illas cellulas, & quasi hernias vidi, quae quoniam in Adverfariis (o), nec sine conjectura de earum causa descriptae sunt, hic iterum describantur non oportet, praesertim postquam apud Amicum quoque optimum, Virumque Experimentissimum Heisterum (p) multo plures videre potes delineatas. Hic unum addam: cum ex huius Figuli domesticis, atque intimis familiaribus querendum curassem, numquid scirent, de ullo unquam vesicae incommodo questum esse, diserte negasse, sicut etiam de hernia varicosa: quam ad hunc modum se habentem conspexi. Multiplices venae, dilatatae, & crassae factae, totum undique testiculum amplectebantur, cuius substantia ita erat compacta, ut in canaliculos, quemadmodum alias proclive est facere, dissolvere non posset. Erat praeterea infra testem corpusculum exiguum osseum. Haec omnia Vaginalis tunica comprehendebat, undique adnata, nisi desuper, ubi vesiculae erant duae aqua flava plenae. Alteri quoque testiculo Vaginalis tunica erat adnata, nisi qua epididymidis corpus intercedebat: ibi enim erat spatium, ejusdemmodi aqua plenum. Tunc deflexis ad penem oculis, neque in glande, neque in praeputio quidquam de frangulo animadverto: lavia ibi omnia; vix aliquid quasi vestigium, ubi frangum esse debebat, aut olim fuerat. Aperta ab initio ad finem urethra, nihil dignum vidi quod hic adnotetur, nisi minuta quaedam quasi tabacci granula, quae utrinque erant ad latera carunculae Seminalis, & carunculae quoque ipsi agglutinata esse videbantur. Tunc Prostatata glandula dissecta, intra hanc eadem granula cum

cum in parte sinistra, tum praesertim in dextera fere tota, quoquoque secarem, deprehendi. Thoracem jam aggredientibus occurrerunt primum cartilagineae, per quas legitime costae inferiores cum sterno committuntur, extrorsum a dextro latere protuberantes, quasi aliquid interius subesset quod impulisset ad exteriora. Nihil autem ejusmodi suberat: itaque conjeci, acceptum id esse referendum nimis in puerili aetate musculi Pectoralis dexteri contentionibus, & conatibus quos rudimenta fortasse illius artis exigerent.

In reclusi thoracis cavo dextero sana omnia. At in sinistro multa aqua subflava: qua exhausta; apparuerunt per faciem pulmonis strata quasi frusta crassae cujusdam, ut videbatur, membranae flavae, & facillime lacerabilis; ut quavis reticulare quoddam opus in se intertum praesentaret, concretionem esse censuerim crassiorum particularum in ea flava aqua tantum. Erant ejusmodi ampla frusta per faciem praesertim inferiorum lobi pulmonis inferioris, itemque inter lobum, & lobum. Lobus autem inferior durus erat ferme totus, & gravis: diffususque ex densa inventus est substantia compacta, non pulmonaris, sed hepaticae simili; ut vel me tacente, ex iis quae superiore Epistola (q) tradidi, peripneumonia affectum intelliges. Videbatur autem inflammatio transire in suppurationem coepisse. Albida enim erat ea substantia, non rubra: & crassa alba materia passim ex quibuldam orificiis, bronchiorum, opinor, flectionibus, exprimebatur. Lobus autem superior in suprema quidem parte fero turgidus spumoso, ibidemque niger, & durus erat; sed ita durus, ut vetus potius vitium, quam recens, existimares: parte autem reliqua ferme effusca, nec multum dissimilis fani. Caeterum ad pleuram a latere, atque anteriori necessebat per plures inter se divisos quasi lacertos rubros, & crassos, sed membranosos. Nulquam autem arctius pleurae adhaerebat, quam ad supremam illam partem: eratque ibi pleura crassior, & facile a costis avellenda: id quod proclive erat facere etiam qua lobo inferiori suberat, ubi erat crassiuscula, & rubicundior. Pericardii facies exterior, sinistra tantum, a vasculis minimis sanguine turgidulis rubebat. In tus pauca erat aqua, eaque flava. In auricula dextera, crassa concretio polyposa: in Pulmonari arteria, ejusque ramis teres altera: teres quoque in arteria Magna: nec talia in sinistris auricula, & ventriculo prorsus deerant. Harum omnium concretionum substantia secundum longitudinem spectata, partim erat sinuosa, & flava, partim fibrosa, & subrubra. Supra Magnae arteriae valvulas, sub ipsa tunica intima, lamellae erant offese: quin etiam primorum bronchiorum, non modo trunci Asperae arteriae, seminullos animadverto antea, id est in media cujusque parte, osses factos; ut parum essent flexiles, & si disrumpes, aliquid ostenderent in media illa parte quod medullae inchoamentum videri posset. Ad Cerebri denique sectionem progressus, in sinibus Laterali sinistro, & Quarto, itemque in Primo, & in venis aliquot, cum hoc communicantibus polyposam concretionem albidam, firmam, exilem conspexi. Vasa autem reliqua, per omnem tenuem meningem repentina, etiam qua cerebellum convellit, adeo sanguine distenta, ut tranculi turgent, minimi autem ramuli essent luculentum modum se habebant. Sed nec vascula per medullarem cerebri substantiam tractata, nec ea quae parietes Lateralem ventriculorum perreptant, turgere videbantur. Plexus tamen Choroides non decolores, quamvis in ipsis hydatides, & in ventriculis omnino serum non deesset. Multum autem exterius fuerat in cerebri anfractibus, unde per Tenuem meningem translucens, gelatinam mentiebatur: sed haec revera nusquam; fluxile dumtaxat serum fuit.

12. Noli expectare, ut tam longae historiae longa quoque respondeat explicatio. Alia nimirum alio continent, quae suo quodque loco in aliis Litteris non negligemus; hic autem omitti non debuerant, ne mutila esset historia. Peripneumoniae, atque adeo Pleuropneumoniae accessit delirium, vides: quod & in aliis saepe (r) contigit, quorum casus in alias resicio Epistolae. Hunc vero producere malui in praesenti, quoniam vehementius fuit delirium, & quod Phrenitidem continuo appelles, malam, ut Hippocrates (s) docuit, a pulmonis inflammatione. Quin certior factus sum, hic in quibusdam quasi epidemicis pulmonum inflammationibus, & speciatim hyeme A. 1754. quibuscumque ad has delirium accessit; pluribus autem accessit; eorum neminem evasisse. Quo dignior fuit quae litteris mandaretur

seminae, utroque morbo implicata, felix sanatio (t) non quod alii non ferventur aliquando, sed quod cum vehemens uterque esset, pessimiisque signis comitatus, solutus est tamen per multa quae ultra quatuordecim alvus effudit gravissime olentia, & ex atro rubescencia. Porro; ut ad Figulum redeam; sicut pulmo, & pleura, & pericardium inflammata erant a sinistris, ita & meninx Tenuis inflammata erat ab eodem latere, exemplo haud scio an ab alio adnotato, sed tamen fortasse non dissimili ratione explicando, ac major in ea mala rubor quae vitio ab eodem latere pulmone respondet, aliaque ejusmodi quae xxi. & xxi. sunt, ut Hippocratis loquuntur Interpretes, & in his Duretus (u), ubi illius exponit locum: quibus peripneumoniacis tota lingua fit alba & aspera; pulmonis ambae partes inflammantur: quibus autem dimidia; tantum illa pars quae spectatur. Illa autem explicandi ratio, etsi tam difficilis, & retrusa, aut certe, si ad nervos etiam confugas, ambigua sit, quam ex eorum Scriptis qui eam cum antea, tum etate hac nostra excogitare conati sunt, proclive est existimare; nonnunquam tamen aliquanto minus difficultatis habere potest, velut hic, si illam pulmonis sinistri supremam partem non solum duritiae sua antiqua, sed nova addita tum a spumoso fero turgentia, tum a pleura, ibi crassiore facta, compressione, nonnihil urgere potuissimus opinemur, sinistram Subclaviam venam, & quod consequitur, reditum sanguinis a parte capitis sinistra, quae praeterea infirmior, quam dextera, creditur, remorari. Utcumque id est (nam quae possint obijci, non ignoro; sed quantulumcumque concedas, in re huiusmodi satis habeo) illud certe quod proposueram de vasorum meningis Tenuis distentione, cum fero effuso conjuncta, verum in hoc quoque Phrenitico fuisse, vides. Nunc in Paraphrenitico illam distentionem vel magis, sed sine aqua, fuisse, ostendam.

13. VIR procerus, & macilentus, ex cannabis carminatione, quae ars ejus erat, thoracis inflammationibus obnoxius, a quibus sexies antea, aut septies vexatus se fuisse, narrabat, cum biliofa & viridis materia vomitu in una, cum delirio in altera, non ita pridem a pulvere inter carminandum excepto cum vocis organa laxisset, ut clangere potius, quam loqui videretur; propterea minus pulverulentam cannabim seligens, eamque seorsum a focis depeccens, pristinam jam propemodum vocem recuperaverat, quando ab onere ferendo lassus, febrili frigore, & pungente ad lavam mamillam dolore correptus est. Quamobrem, eodem quo duo priores anno, circa medium Februarium, in idem est Nosocomium illatus. Cum domi oleum fumsisset ex dulcium amygdalarum nucleis recens expressum, & sanguis sinistram brachio detractus esset, iterum ex brachio altero emissus est. Difficile enim respirabat, nihil expectorabat. In latus affectum saepius decumbebat. Biliofa & viridia vomuerat. Quinto die phrenitis ingruit lata, seria, interdum ferrox, haecenus tamen ut accedentium ora conspiceret. Medicus ex crure juxta talum mitti sanguinem, iussit, & raso capiti quoddam cataplasma imponi, quod quale esset, commodius cum de Maniacis scribam (x), docebo. Interea convulsivi motus coepi sunt adnotari leves primum, ut in tendinum carpi subfultibus, deinde majores. Novissime nec difficilis respiratio erat, & si quateres, ullum se usquam dolorem, aut molestiam percipere, negabat. Sed clamabat interim, atque inficis culticam permungebat. Tandem pulsu debiliore facto, sed nunquam inaequali, obiit paulo post finem diei septimi.

IN CADAVERE latus colli dexterum livebat. Sic, Ventre aperto, jecinoris etiam limbus ad aliquem tractum, sed ad exiguum altitudinem. Vesicula contracta, pauca intus bile, quae dilutum tabacci colorem referebat. Ventriculus sanus. Pancreas crassius, & subdum. In Thorace nihil erat feri effusi. Pulmo dexter pleure undique per interjectas membranas arctissime alligabatur tum ad costas, tum ad septum Transversum: sinister contra paucis in locis, idque ad anteriora. Sed vicissim dexter quidem secundum naturam se habuit: sinister autem pars multo major morbida erat. Nam primum superior lobus, alioquin sic satis sanus, tum strigosus erat, tum in summo, quasi intra tuberculum, pus album continebat: quae tamen, ut & illae tor tamque arctae pulmonis dexteri alligationes, praeteritis inflammationibus videbantur imputanda. Verum lobus inferior rubens, durus, gravis, ejusque densata substantia, & in superiore parte pus, aut puri similis materia per bronchiorum sectionem

(i) Obf. x. cit. (k) Sect. 3. Obf. 10. §. 7. (l) Sect. hac 7. l. 1. in Schol. ad Obf. 27. (m) Sect. ead. Obf. 16. & in Addit. Obf. l. (n) l. n. 14. (o) Illi. Anim. 36. (p) Instit. Chirurg. Tab. 32. Fig. 1. & 2.

(q) n. 12. & 13. (r) Vid. & Jacotii Comment. in Coac. Sect. 2. l. 1. Aph. 31. (s) Sect. 7. Aph. 12. (t) Act. Nat. Cur. Tom. 8. Obf. 63. (u) in Coac. l. 2. c. 16. n. 31. (x) Epist. 8. n. 3.

ditiones effluens, præsentem, quæ suppurare inciperet, commonstrabant inflammationem. Pleura quoque ab eodem finistro latere ferre tota inflammata videbatur, cum sanguifera sua vascula nimis conspicua haberet, ac tota facillime a costis una tractione avelleretur. Diaphragma autem in ea dumtaxat sui tendinei centri, ut vocitant, parte quæ sinistro pulmone subjiciebatur, vasa habebat, etiam minima, adeo distenta, ut ibi inflammatum esse, non dubitares. In pericardio aliquantum feri subrubri, & turbidi. Per omnia cordis orificia concretiones polyposæ trajiciebantur, in ventriculis ortæ, in vasa productæ, ex solidiore substantia omnes, si initium excipias illius quæ Pulmonarem peragrabat arteriam, crassissimum quidem in ventriculo dextero, sed ex subflava, & quasi mucosa substantia. Dum Caput abscindebatur, longæ portiones concreti sanguinis eductæ sunt e venis Jugularibus, velut enses e vaginis. Meningum vasa fuerunt sanguine quam maxime distenta. Et concretio quidem polyposa, abida, compactaque structura, non modo Sinum Falcis tenebat, sed & in pleraque pergebat venas, cum eo Sinu communicantes. In tribus reliquis majoribus Sinibus Crassæ meningis erat sanguis concretus. Tenuis autem meninx omnia vel minima vascula adeo sanguine habebat turgida, ut valde ruberet universa. Serum in cerebri anfractibus suberat. In Lateralibus quoque ventriculis serum fuit, subrubrum, sed paucum. Piores, nec parvæ, hydatides in posteriore sede plexuum Choroidum. Cæterum sanguine erant distenta, eoque multo quam folesant, manifestiora non tantum vasa quæ per Lateralium ventriculorum superficiem ducuntur, sed si corpora Striata, si Thalamus Opticorum nervorum leviter abraderes, aut si profundius tum ipsa, tum quamcunque velles medullaris cerebri substantiæ partem secares, vasa proportionem ad eundem modum ubique plena, & manifesta occurrebant. In cerebri autem, & cerebelli dissectione cortice vix ulla internoscere licebat.

14. Quam noxius sit pulvis, qui ex cannabæ inter carminandum elatus, in arteriam Asperam, & pulmones attrahitur, Ramazzinus noster (y) docuit, tussim inde assiduum sæpe, & asthmaticam passionem Operarum deducens. Sed & acutis indidem pulmonum morbis pro sanguinis conditione occasionem præberi, qui chronicos alios post se relinquunt, aut tandem ipsi vitam adimant, ex præposita historia manifestum est. Nam postquam homo ex prima evasit pulmonis inflammatione, non fivite ejus opificium id viscus omnino convalescere: itaque in alias deinceps, atque alias incidit, donec aliqua non bene expurgata, quasi initium phthisis relinqueret, ut macies, clangor, & illa præsertim puris collectio, velut intra tuberculum, ostenderunt. Cui novissima denique Pleuropneumonia accessit, & huic Phrenitis, atque adeo Paraphrenitis quæ hominem enecavit. Paraphrenitidem autem dico, non ita accipiens, ut fortasse est a gravissima diaphragmatis inflammatione, symptomatibus, quæ Boerhaavius (x) describit, illis atrocibus stipata: quamobrem neque iis controversiis me implico, quæ erudite sunt in Commercio Litterario (a) agitata. Satis mihi est, hoc vocabulum nunc a te accipi affectionem, quam possis ad Paraphrenitidem quadratenus referre. Sive enim Paraphrenitidis nomine (b) delirium intelligas, quod, capite non primario affecto, contingit; certe hic præcesserat pleuræ, & pulmonis inflammatio: sive delirium ex inflammatione septi Transversi; hoc quoque inflammatum deprehendimus. Noli tamen credere me cum septi ejusdem vitio, & inflammatione delirium necessario conjungere. Novi enim Fernellii (c) adversantem Observationem, verustiore istis quæ in Sepulchreto (d) proponuntur, Willifii. Quin etiam cum eorum neuter inflammationem discrete memoret ejus præsertim septi partis quam unam maxime attendunt qui delirium ab diaphragmatis inflammatione reperiunt, tendinei videlicet ejus centri, sed uterque carnosa partis vitia proferat; conspexi ego tendineam quoque ejus partem inflammata, cum vix confusa, & subdelira morbi extremo tempore mens fuisset, quemadmodum de Peripneumonia scribens (e) indicabo. Veruntamen in Sepulchreto observationes duæ sunt (f), altera Blasii, Lælii a Fonte altera, quorum hic diaphragma suppuratum vidit post delirium, ille vero graviter inflammatum post phrenitidem. Quorum utrumque cum motus etiam convulsivus, a me pariter adnotatos, commemorare videbimur, meminisse autem, a Galeno (g) scribi, quibus inflammatum est septum transversum, hos convulsionibus esse

opportunos, tum vero a Blasio animadvertentem, non modo inferioris partis hepatis inflammationem, sed & concretionem polyposam in eodem atque a me, Crassioris meningis Sinu, & in eadem propagatam venas fuisse conspectam; non prorsus inutile fore, credidi, si in ipsis utriusque libris eas perlegerem observationes. Sed querendi labor propter ambiguum notam qua Blasii Pars 6. designatur, & fallacem Consult. Lælii numerum, 132. pro 130. indicantem sane major, quam utilitas fuit: quanquam in descripta alterius observatione aliquid emendandum, alterius addendum inveni. Certior tamen factus sum, Blasium, qui caput aperuit; nam Lælius non attigit; Tenuis meningis inflammationem revera non memorasse; ut Paraphrenitidis exemplum habeas in ejus observatione luculentius, quam in nostra, in qua videlicet, si non primum, at certe postea adeo inflammata ea meninx fuit, ut nunquam magis vidisse meminerimus. Verum utcumque hæc sunt, cum Crassioris quoque meningis inflammatione, aut certe affectu ad inflammationem accedente conjunctum delirium ostendamus.

15. MULIER ex icu capitis jam pridem in Patavino Nosocomio decubuerat, & sana facta, discesserat. Postea in febrem incidit: deliravit: mortua est. CAPITE tantummodo, sub finem Publicæ Anatomies, quam anno habebam 1736. in Gymnasium illato, cerebrum a me sua in fede diligenter consectum est. Nul- lum usquam peculiare illius icus indicium. Crassa meninx sublata anteriore faciem ostendit crebris coccineis maculis, quasi guttis sanguinis distinctam. Tenuis autem vasa sanguine turgida: sub eaque alicubi serum: quod in ventriculis non fuit. In Plexuum Choroidum posteriore parte vesiculæ. Ante glandulam Pinealem subflavæ materiæ paucillimæ. Cætera sana; nisi quod cerebellum fuit laxissimum. Nullo in vase quidquam polyposæ concretionis deprehendi.

16. In gravibus deliriis, Crassæ quoque meningis non vasa modo admodum turgentia, ut Slevogtius (h) ait, sed & ejus substantiam inflammata non raro inveni- ri, constat: quo istas ejusdem poteris coccineas maculas referre. Cæterum ne in hac quidem muliere præter va- forum plenitudinem, sub Tenui meninge aqua defuit. Ubi nec in viro defuit, de quo Valentinus (i) febrem & deliria gravia perpeffo; siquidem cum venis in toto cerebro valde turgentibus, statim sub pia matre multum pituita, & aque flavescens, gelatine instar condensate, repertum fuit. Sed & ventriculos multo fero plenos supra (k) ex Menglingio retuli; ut alia aquæ in delirantium cerebro exempla omittam. Ea nunc in memoriam redi- gunt conjecturam quandam meam, de qua ut judicare fa- cilius possis, paulo altius ordiar, necesse est. A. 1711. Fe- bruario mense ineunte, ceperunt moris pessimi febres in mea Patria vagari. Pulsus in omnibus, etiam robustis- simis adolescentibus, quam exiles, & quam imbecilli, ob- scuri, & confusi: in plerisque ad carpos plurimi subsultus convulsivi, & soporosa affectio: in quibusdam singultus denique, & extrema dejectione virium cum faciei, & digi- torum livore, aliisque ejusdemmodi. Primus omnium has febres animadverti, & vel post ea omnia quæ dixi, Superis bene juvantibus, ægros pro deploratis jam habitos felici-issime servavi, ex quibus, annis superioribus vivebant adhuc Cornelius Dentius Vir Patricius, qui multa, & diu emissa urina, & Ignatius Garavinius ingeniosus Opi- fex, qui alvo etiam soluta, convalescent. Circiter Fe- bruarii finem subsultus quidem convulsivi, & singultus, & livor ab iis febribus aberant; sed accedere deliria ince- perant, non tamen vehementia, & tunc solum cum febris augesceret. Sic etiam affecti evaserunt tamen, in his Patricii Ordinis Sacerdos Tullius Castellinus, quem memini cum ab iis evacuationum generibus, a quibus il- li, & præterea a longo cutis madore nihil esset adjutus, minus male habere tandem coepisse postquam ore lum- bricum ejecisset rubicundum, teretem, longiore spi- thama, & calamo quo scribimus, crassiorum. Sed Martio demum mense, etsi febres erant cum minus atrocibus in spe- ciem malis conjunctæ, quin pulsus, & lingua contra atque in illis prioribus, spem asserere videbantur; gravioribus ta- men atque aliter ac antea deliriis post dolorem capitis in- gruentibus, jam minus feliciter res cedebat. Atque ut Hippocraticam simplicitatem in utrumque partem imite- mur, a senioribus Medicis in media curatione advocati, ægros duos minime servare potuimus, Vincentium Mengazzi- num honestum Juvenem, & Hieronymum Gnocchium Pa-

Patricium Virum, & Sacerdotem. Priori autem ve- hementem phrenitidem instare præsentimus ex iis no- tis quas Majores docuere, inter quas illam præsertim ad- notavimus quod sibi æger pneumatica organa, quorum usus est in Sacris Aedibus, jugiter audire videbatur, cu- jusdam similis, qui ultimis lethalis febris diebus melo- diam, seu concentum quandam suavisimum, cui tandem successit delirium, perpetuo se audire, Collectoribus dice- bat Bibliothecæ Anatomicæ (l). In Gnocchio id visum est adnotatione dignum, quod deliria tunc solum, & quidem illico adveniebant, cum toto corpore sudaverat. Quæ res tametsi inde quoque possit repeti, quod per sudorem multo fero sanguini adempto, quæ hujus reita- bant partes, ut minus diluæ, ita acres magis, & ad irritandum idoneæ fierent; nihil tamen fortasse impedit quo minus ex eo deducamus unde videmur diversisse, ex aqua nimirum acri, in illis prioribus ut tunc præstigi- da tempestas ferebat, copiose adeo per renes, in hoc vero sub meninge Tenui eodem tempore quo sudor, eandemque ob causam a sanguine secreta. Sed quoniam per dissectionem haud licuit ultra conjectura videri pos- set verior, inquirere; eo potius transibo, ut simul leve delirium ubi vix aquæ vestigia inveni, sive ratione, si- ve casu id factum est, fuisse, ostendam, simul levioris delirii, id est Paraphræ, ut hanc vocem Medici nunnun- quam accipiunt, postquam Phrenitidis, Paraphrenitidis, & graviorum deliriorum protuli, exemplum afferam.

17. ANUS leviori febri correpta, quam Peruviano cortice Medicus pervincere se posse, sperabat, hac non modo non cedente, sed in acutum cum vaniloquio, dege- nerante, consecta est. VENTRIS, & Thoracis non- nulla viscera, præter caput, in Theatrum illata, non multis antequam superioris mulieris cerebrum, diebus consecutus. Quædam præter solitum quidem, sed non omnino præternaturam in rene dextero, & in ipso corde se obtulerunt, quæ ut tunc non indigna visa sunt quæ o- mnibus ostenderentur, ita nunc non videntur quæ apud te fileantur. Nam ex eo rene ureteres bini existerant, superior ex simpliciore pelvi, & tenuior; inferior au- tem aliquanto crassior, quippe ex pelvi quam multipli- ces tubuli in eam confluentes, majorem efficiebant, & magis extantem. Singulorum ureterum ut ortus, sic pro- greffus, & finis divisus, transversi digiti intervallo inter utriusque orificia interjecto, oblonga ambo, & in eadem obliqua linea quæ debebant, in vesicam patentia sic ut al-

terum altero superius esset. In Corde autem, pro venæ Co- ronariæ valvula, reticulum deprehendi haud aliter factum ac inter ejus valvulæ varietates penultimo loco in Epitolis Anatomicis (m) a me descriptum videbis. Verum hæc, ut dixi, non omnino præter naturam, ut quæ in Ma- gna arteria, præsertim vero in matrice conspexi. In illa enim tum paulo supra valvulas Semilunares, tum ad lumborum vertebra alba intus vidi ossium iachomen- ta. Sed utero aperto, reperi in posteriore, eademque superiore fundi parte excrecentiam, circuli ambitu, co- lore exterius cruento, a dextris finistrossum porceden- tem, cujus oræ pars quasi tertia, inferior, & finistrior, ab ute- ro se juncta erat, ut specillo subjecto attolli posset, reli- quum cum uteri substantia arctissime annexum, atque adeo ex eadem factum, nisi quod secundo, magis alba, com- pacta, & dura in excrecentia tota deprehendebatur. Nem- pe scirrhus, seu mavis cancer erat initium, occulti etiam tum, humillimi, plani, lævis, nec majoris, quam ut extensi pollicis apice obtegeres. Si proximæ cervicis su- perficiæ structuram, & hymenis annulum, exiguae qui- dem altitudinis, sed nusquam dilaceratum, spectares; vix ullam, aut nullam viri notitiam mulierem hanc habuif- se, intelligeres. Cranio tandem exsecto, & cerebro diligenter lustrato, nihil usquam se mihi obtulit adno- tatione dignum, nisi vasa Tenuis meningis sanguine di- stenta, & ipsa facillime, undecunque velles, trahentes digi- tos sequens; ut tametsi aquam vix ullam viderim, non prorsus tamen defuisse, vel ex hoc indicio conjecerim.

18. Si forte expectas, ut priusquam finem scribendi fa- ciam, indicare aggrediar, quæ in cerebri ipsius parte, & quæ ratione, & qui motus fiant, cum deliria excitantur; me non satis adhuc videris novisse. Vix quædam gene- ralia possem, eoque tibi, & cæteris perquam nota, at- que illa ipsa timide, ac pedestantem, dicere. Cætera ei tempori condonanda censeo quo Medici laude dignum putabant omnia non modo abstrusa, sed vel supra ca- psum nostrum posita sic inquirere, ut cum invenire non possent, comminisci non dubitarent. Quibus utinam ia Sepulchreti Scholiis tantum loci datum non esset, quan- tum ipsa historia morborum capitis, vel multæ simul, sæpe non occupant, multoque minus in uno interdum eodemque Scholio (n) fuissent eadem iterata, talia præ- fertim, ut a veri similitudine abhorreant, ex pene o- mnibus dissectionibus intelligi possit, quas proximis Litteris perferibam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VIII.

De Mania, Melancholia, & Hydrophobia verba fiunt.

Sequuntur in Sepulchreto Sectiones duæ, quarum altera de Mania, & Rabie, seu Hydrophobia, altera de Melancholia, & Affectione Hypochondriaci inscri- pta est. De hac postrema seorsum agere non est animus cogitanti, hanc ad interitum non perducere, nisi aliis gravioribus adscitis morbis, ut vel ea docent quæ in Se- pulchreto producantur, exempla: itaque simul cum iis mor- bis quod ad ipsam attinet, pertractabit. Melancholia autem Mania; ut Willifii utar verbis in Volumine eodem (a) prolatis; in tantum affinis est, ut hi affectus sæpe vices commutent, & alteruter in alterum transeat: quin sæpius dubitantes Medicos videas, hinc taciturni- tate, & metu, hinc loquacitate, & audacia in eodem egro subinde alternatis, melancholicum, an maniacum pronun- cient. Quo facilius tui cum stultorum capita dissec- rem, atque utro laborassent delirio, quererem, respon- siones perpeffe ambiguas, nunquam inter se pugnan- tes, veras tamen fortasse in longo delirii cursu. Quam- obrem etsi in dissectionibus ad te scribendis cum utram in partem magis inclinaverit æger, sciam; id indicabo: tamen quia plerumque id facere non potero; malui his unis Litteris quæ ad utrumque attinent delirium com- prehendere, & postremo quæ ad Hydrophobiam spe- ctant, adjicere, præsertim cum de his cunctis deliri- orum generibus vix unam Valsalvæ historiam habeam, a qua, ut soleo, initium ducam.

2. VIRGINI annorum amplius viginti, inter Sacras Virgines se recipere maxime cupienti, cum id ne- gatum esset, illico ab auditu repulsæ nuncio labare mens

cæpit, statimque incongrua ratiocinari, idque in dies etiam magis, ut cibum quoque sæpius respiceret. Sic aliquot exactis mensibus; quo tempore, præter febrem quæ errático recurfu multoties invasit, violentior sine fe- bre insania accessit, ut assidentes impetere conaretur; labentibus sentim viribus, mortua est. CRANIO exsecto, ad latera Sinus Falcis exterius in Dura me- ninge exigua quædam corpora albidæ conspecta sunt, quo- rum nonnulla rotunda, alia oblonga, quædam abnormi figura erant, mollia tamen omnia: quæ ex concreto humo- re orta Valsalva existimavit propterea quia in mortuis ex capitis vulneribus similes ex stagnante circa eandem me- ningem pure concretiones viderat. In illo autem Sinu tenuis polyposa concretio per totam longitudinem se extendebat. Cerebrum erat humidum: & in ventriculis ejus majoribus serum inerat, sed paucum. In plexu autem Choroidæ glandulæ quatuor majores extuberabant, quæ in corpus indu- ruerant solidum, luteum, & forma ad sphericam accedens.

3. Præter hanc Virginem, ejus delirium ex melan- cholicum in maniacum degeneraverat, si stultos alios, ut sæpe viventes curandi habuit, sic & mortuos dissecandi Valsalva occasionem habuisset, non dubito, quin facile ipse quoque in eorum cerebro eam quam ego hæcenus in omnibus, duritiem fuisset adnotaturus. Quod ve- ro ad corpora illa tumentia in plexu Choroidæ, & ad ista attinet quæ in Dura meninge ad latera Sinus Falcis descriptis, corpuscula; extuberantiam in eo plexu, opi- nor, majorem, neque tamen in stulto, alias (b) tibi commemoravi: hæc autem e Dura meninge se attollente cor-

(y) Diatrib. de Morb. Artif. c. 25. (z) Aphor. de cognosc. morb. §. 909. (a) A. 1736. Hebd. 22. n. 2. Hebd. 41. n. 1. Hebd. 52. n. 2. A. 1737. Hebd. 16. n. 1. (b) Vid. Senect. Med. Pract. l. 1. p. 2. c. 6. (c) Pathol. l. 5. c. 11. (d) Sect. hac 7. Obs. 1. (e) Epist. 21. n. 35. (f) Sect. cit. Obs. 15. & 37. quæ subius l. 2. S. 4. Obs. 19. (g) De Pulsi. ad Tyr. c. 11. (h) Dissert. de Dura Matre §. 29. (i) Eph. N. G. Cent. 10. Obs. 94. (k) n. 8.

(l) Tom. 2. in Adnot. ad Du. Vernæ Tract. de Audit. Org. p. 3. (m) Epist. 15. n. 20. (n) ad Obs. 1. Sect. 6. l. 1. (o) in Schol. ad Obs. 1. Sect. 8. ejusd. l. (p) Epist. 4. n. 32.

corpore de eorum fortasse genere fuisse, suspicor, quæ postea a Pacchiono glandulæ sunt appellata, iis in locis interdum minus, nonnunquam maxime conspicua. Sed quamquam hæc neque præter naturam sunt, ut sæpe insculptæ in cranio foveæ ad eorum massulas excipien- das ostendunt, nec vel ante duo sæcula Anatomicis, post Vesalium (c) has tubercula vocitantem, fuerunt incognita, imo pro novis paulo ante quam Valsalva nasceretur, ite- rum proposita sunt; eo tamen quo istam Observationem scripsisse videtur, tempore rursus quadantenus obsoleverant. Verum hæc alias omnia fufius demonstabo, nec mea cir- ca eorum corpufculorum naturam tentamina reticebo. Nunc eam præstat quam mihi in Maniacorum, & Melan- cholicorum cerebro semper obviam fuisse dixi singularem duritiem sex septemve prolatis dissectionibus confirmare.

4. JUVENEM procerum, & robustum mania præhen- derat A. 1729. Huic Medici sub finem Junii sanguinem ex Temporalis arteria educi jufferant ad libram unam. Horula vix erat ex quo id Chirurgus præstiterat, cum Juvenis inventus est mortuus, exerta lingua. Ne in au- xilii genus, Veteribus, & Recentioribus usitatum, & M. Aurelii Severini (d) (pro quo Hildanum perperam a pluribus laudari video) aliorumque (e) felicibus, & nonnunquam, ut in robusta Virgine, extemporaneis cu- rationibus comprobatur, neve in immerentes Medicos, ut vulgus solet, aut in Chirurgum culpam conferas, tum ut de quibusdam eorum quæ in cadavere adnotata sunt aptius ferre iudicium queas, illud celandum non est, quod satis occulere is qui admiserat, non potuit, cum æger, impellente infania, quæ modo vulneratæ arteriæ im- posita fuerant, dimovisset, eaque statim, per paucos effuso sanguine, reposita essent, indignatum nescio quem, cu- jus erat custodiæ commissus, cum in ventrem, & ad imam frontem pugnos misero impigisse, tum infano ip- so infanorem archifimo cervicibus injecto vinculo, dis- cecisse. CADAVER postmodum inspiciens, minime ob ea quæ dixi, miratus sum, faciem ex atro purpu- ro livere, & ad Nasalium ossium sedem, quæ digito ten- tans, fracta esse, cognovi, ferme nigricare, aut ventrem turgidum, alicubi ex viridi livescere. Quin Thoracæ hæcenus lustrato, ut pulmones modice tumidos, in Aspe- ra arteria spumam, nec tamen multam, multum autem sanguinem, eumque fluidum, in Pulmonari vena, & valvulas denique Pulmonaris arteriæ æquo duriores ani- madverterim, cum cætera secundum naturam consti- ta viderentur; confestim ad Cerebrum diligentius con- templandum transivi. Utriusque meningis vasa ater, & fluidus sanguis distendebat, ut illa pariter quæ per septi lucida latera, cæterosque ventriculi dexteri, & sini- stri parietes replebant. Quos ventriculos multa aqua tur- bida occupabat. Plexus posteriori parte plures insidebant vesiculæ, aqua plenæ, interque hæc aliqua mediocrem æquans uvæ aci- num, per cujus vesiculæ tunicam vascula æque crassa, & ad eundem modum ferebantur ac per vicinam plexus membranam. Cæterum nihil magis adnotatione dignum occurrit, quam cerebri durities. Sive enim medullarem hujus substantiam, sive corticalem incidere, non mo- dice duras percipiebas, quando cerebelli substantia sal- tem corticalis vel magis quam solet, mollis erat.

5. In continendis audacioribus infans plagas quoque ad- hibere, Celsus (f) admonuit; non modo eos qui violentius se gerunt, vinciri, ne vel sibi, vel alteri noceant. Sed hæc omnia intra modum, atque instar parentis qui coerceat liberos, non licetis qui in damnatos deserviat. Valsalvam memini, cum phreneticos, aut maniacos cu- raret, quorum brachiis vincula injicere conveniret, fo- licite inculcare domesticis, & custodibus solitum, vide- rent ne quid illi hinc detrimenti caperent: firma qui- dem vincula esse oportere, sed neque æctiora, neque dura; ut loris subfui molliorem pannum, aut linteum vel- let (g). Quoniam maniacos a Valsalva curatos semel, atque iterum memoravi; quæres fortasse, ecquid in eorum curatione peculiare haberet? Ille vero quæ plerique so- lent auxilia in usum trahebat; sed, ut optimum Medicum decet, in aliis alia; in omnibus autem quanto pauciora poterat, & faciliora. Sic quosdam memoria teneo ne san- guine quidem misso, per solas ex melonum feminibus emulsionem restituisse, quibus nec papaveris semina addide- rat, nec quem adversus vigilas illis efficaciorum ipse quo- que expertus erat, syrupum de papavere: adeo interdum id levius præstant quod vehementia non possunt! Spectata fi-

dei Medicus mihi non semel affirmavit, cum forte in phrenitide insuperabili quinque, aut sex opii grana dissol- vi imperasset in iis aquis quæ, linteis exceptæ, fronti erant adhibendæ, hæc autem aquæ per assidentium erro- rem ægro essent potui datæ; nihil inde effectum vidisse. Quam in rem singularis erat opinio Francisci Spoleti, Primarii olim in hoc Gymnasio Rei Medicæ Professoris: qui Byzantio redux, ubi feliciter vel in Regio illo Gynæ- ceo medicinam aliquando fecerat, cum ea nobis confir- maret quæ de opio legimus multo illic quam apud nos, puriore atque efficacior, quippe colore ad cinnamomi colorem vergente, odore autem maxime, ut nostri lo- quuntur, narcotico, ibique tamen a pluribus, ei rei af- fectis, non ut dormiant, sed ut læti vigilent, sumpto, eoque ad drachmam unam, aut saltem, quod Chymicus qui cum eo fuerat, Amicus noster viderat, ad scrupulum unum, subjecti, hujus tantum inter nos, atque illos disci- minis causam se in eo positam suspicari, quod medica- mentorum quorundam pondus multo majus contrarios effectus præstare debeat, ac minimum, non secus atque, ajebat, si fibræ circumjectum filum modice adstringas; fi- bram premeas: at si vi multo majore, fibræ diffrumpas, non premeas: quasi vero antequam diffrumpas, non maxi- me premeas! Sed hoc volebat potius quod inverfo osten- dam exemplo, si levior ventulus agitur; flammulam au- geri: si vehemens; extingui: quamquam ne sic quidem in- telligitur, cur id ibi affuerit possint; inaffuerit, ut hic, non possint, id est vegeti a sumpto opii scrupulo vigilare. Neque enim quæro, cur ibi non dormiant, aut cur non vigilent hebetes, & ebriorum instar; sed cur vegeti peri- que vigilent? non ignarus, & alibi, & apud nos fuisse nonnullos quibus paulatim affluere opii scrupulum, aut plus eo non modo esset innoxium, sed etiam utile adversus dolores; & esse inter Turcas qui multo plus opii quam dicebat Spoleus, devotent quidem, sed inde tem- perant fiant, ut qui maxime. Verum hæc longius nos ab historiis nostris abducunt, ad quas censeo redeamus.

6. LANIO quartum decimum jam mensem stultus a poculo, ut ajebat, amatorio, denique ineunte A. 1719. vi, ut credebatur, frigidissima tempestatis, a qua sibi minime caverat, mortuus est. VENTREM, & Thora- cem perlustrans, nihil adnotatione dignum animadverti, si in hoc corexipias undique pericardio annexum; subil- lo autem levius præputii ulcuscula, urethre cicatrices, canaliculos nostros perpaucos. Quod ad Caput attinet, quamvis aquam sub Tenui meninge effusam invenerim; tamen ea firmitudine cerebrum fuit; ut durius ad id tempus a me dissectum esse, non meminissim. Porro in superiore eademque posteriore Callosi corporis facie non illos extantes duos, ut Lancisius (h) vocabat, ner- vulas longitudinales, sed eorum loco sulcos duos reperi non parum profundos. Fornice autem, qui & ipse durus erat, haud procul abejus, quam appellant, basi inciso, & cum plexibus Choroidibus retrorsum revolutis, per sin- gulas ejusdem basis radices singulos reperire pellucentes qua- si lymphæ ductus confexi, qui utrinque pergebant per tractus illos medullares, quibus ornantur summæ oræ ventriculi tertii (processus Lancisii (i) seu nervulus a Pinealis glandulæ basi prodeuntes appellabatur) per eosque tractus rependo, paulo manifestius & lympham conti- nere, & nodulis distingui videbantur, & denique illam versus glandulam se infundere; cui ab anteriore parte an- nexa erat parva congeries materis flavæ, in minuta gra- na conformata. Vehementer autem mihi displicuit, & ei qui aderat, Cl. Vulpio illam quæ, ut tibi descripsi, ita nobis apparuit, speciem vasculorum pellucens, variis, ut ibi ab imparatis potuit, tentatam modis, ante evanui- se, quam pro certo quid rei esset, constituere possemus: quamquam illam molestiam minuit inusitata cerebri firmi- tudo, qua allectus, plura intra ejus, & medullæ Oblon- gata substantiam facilius quævisi, & dilucidius cognovi; ut istiusmodi infanorum cerebrum aptissimum censeam ad persequendum interius nervorum origines, & tra- ctuum ductum, & alia ejusdemmodi, quorum in mol- liori, ut sæpius est, cerebro multo difficilior, & obscurior est indagatio; modo tamen postea in minus molli ali- quo sani hominis cerebro sic satis eadem confirmatur.

7. Maniam a philtro quoque induci, certum est (k). Sed an maniacus is homo fuerit, incertum, præsertim si frigoris vi perit, cujus solent ejusmodi ægri esse im- pune patientissimi. Quo indicio adducor, ut suspicer, nec mulieres duas, quarum mox historias subjiciam, ma- nia

nia detentas fuisse tunc saltem, cum rigente hyeme al- tera anginam, altera thoracis inflammationem contra- xit. Quoniam tamen illud plerumque, non semper, ne- que in omnibus verum est (l); rem in medio relinque- mus. Sed quale id cunque delirium fuerit; illud videri potuisset confirmare Lancisii sententiam de sede animæ cogitantis (m) quod a nobis in Calloso corpore hujus stul- ti conspectum est, si in cæteris quoque aliquid ejusmodi vidissemus (n). Verum quid raro, quid sæpe, quid sem- per invenerimus, cum ad harum dissectionum postremam (o) ventum erit, cognoscas. Interea quæ de pervulgatis quibusdam internis mania, & phrenitidis remediis ad su- periores historiam attigi, in memoriam mihi redegerunt quod tibi de externo quodam adversus utrumque morbum auxilio superioribus Litteris (p) me sum pollicitus esse scripturum. Noli expectare ut hic memorem quod Val- salva amicus quidam Medicus, me audiente, confirma- bat, se notum utriusque eorum maniacum nonantea per- sanare potuisse, quam caput toties radendum curasset, quoties capilli ad digitum altitudinem crescerent, quod dum primum fieret, multo plus foridum cuti adhærentium, & male olentium animadversum esse, quam quis putat- set: neque ut proferam peregrinum aliquid remedium ex- trinsecus adhibuit nonnumquam opportune conciliandum; quamquam Ramazzinus fester mihi testabatur, opium quoque ipsum in vino dissolutum, quo in pertinacibus vi- quibus aut tempora madescent, aut penicillos in nates immit- tendos intingit jufferat, vix levem soporem fecisse. Para- bile erat auxilium, & Samonici verbis dignum, quo ad- versus phrenitidem, & maniam uti confueverat Medi- cus, quem, si nihil aliud, longa certe ætas, atque exerci- tatio commendare videbantur. Is igitur caseum secundarum recentem cum oleo violarum miscebat, rasoque ver- tici imponebat, ter quotidie mutandum. Quæres, num utiliter? Dicam quod vidi. Robustus vir, ferrarius fa- ber, a puero, ex terrore, tum incubo, tum vertigini obno- xius, hyberno tempore cecidit repente, & confusus verbis de interno thoracis malo quæsitus est. Continuo in No- oco- mium illatus, nil ferme interrogantibus respondebat: clausis oculis, lodice caput operiebat, amentis instar: calebat si- mul, tremebatque: neque ebrietas, neque ulla alia ejusce- modi causa suberat, & febris aberat. Poltridie de lecto proflire, clamare, minari, ferire etiam; ut manifestus mania, vinculis coerceri debuerit. Continenter, & vehe- mentius clamabat: simulque totum corpus convulsivis mo- tibus agitabatur. Tum Medicus, vena juxta talum inci- sa, sanguinem ad libram detrahi, & id quod dixi, raso ver- tici imponi, jussit. Quid quæris? Sic intra horas duode- cim omnino sanus factus est, constantique jugiter men- te, post aliquot dies domum rediit, calone, an obmis- sum sanguinem, an exterius quoque adhibito auxilio o- pis aliquid conferente? Qui infantium caput lacte fo- vent, non difficile postremum hoc credent. Tu si ve- nihil in Re Medica negligendum censēs, si ve in iis quæ ad te scripti, nihil obscurum relinqui cupis; a me tibi fa- tis effectum, intelliges. Sed nihilne, inquires, de tuo? Sine me, quæso, duarum, de quibus paulo ante indi- catum est, mulierum dissectiones proferre. Tum, ut tibi obsequar, ineptire fortasse pergam; sed si ve levius, si ve gravior, tamen non nisi certa, proponere.

8. MULIEREM stultam, annos natam ad quadra- ginta, angina sustulerat. CADAVER in Gymna- sium illatum est ante medium Februarium A. 1719. cum publice Anatonem docerem. Cum ad ea quæ vellem, minime esset idoneum propterea quia non ita multis a morte horis abdominis musculi jam virebant, neque in- testina, quæ distenta erant, inflammatione omnino ca- rebant; vix utero inspecto, cujus parvitas indicio fuit, nunquam mulierem peperisse, idem confirmantibus mam- mis, quæ, etsi lactei feri aliquid habebant, tamen ipsæ quoque perparvæ erant; nihil in iis angustis temporis, nisi Cerebrum, dissectandum suscepi. Quod non secus ac paulo ante in Lanio, prædurum inventum est.

9. FŒMINA altera, quam anno superiore peperisse constabat, neque eo saniorum esse factam, per vias, ut antea, nisi quis prohiberet, discurrere pergebat, nemi- ni, quod scire potuerim, nocens. Ante novem ferme an- nos insanire ceperat ob occidum pridie quam nuberet, quem amabat, virum. Tandem a thoracis inflammatio- ne confecta est, ineunte Decembri A. 1725. CA- PUT dumtaxat dissecti. Sub Tenui meninge aqua erat non sine areis hic illic bullis: quas & alicubi in quibus- dam vasculis confertissimas vidi, ut hæc repleverit. Nul- Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

la vero aqua in ventriculis Lateralibus: in quibus vasa, & Plexus rubebant. Basi Pinealis glandulæ antierius ad- hærebat pauca materia ex albo subflava, quæ aggeries calculorum videbatur; sed tactu explorata, neque cal- culosa inventa est, & vix subdura. Cerebrum assulatim secando, medullarem substantiam non adeo candidam animadverti; subfusca enim erat, idque hic fortasse ob sanguifera vascula pleniora; nam quo longius a corti- cali substantia descendebam, eo minus fuscā medullam conspiciebam. Illud certissimum hanc eandem substan- tiam in toto cerebro, in ejusque particulis, quæ intra ventriculos spectantur, insolita fuisse duritie, nervosque ipsos intra cranium firmiores, minusque humidos inter secandum apparuisse. Cum autem in cerebro corticalis quoque substantia satis firma esset; in cerebelli fuit mol- lissima, quamvis pedunculis, & his vicinæ cerebelli inter- ior medulla essent utique firmiores.

10. Nunc quid ego in ejusmodi fœminis, virifve si- ne febre delirantibus non inutile sim expertus, si dicam; actum agere videbor. Nam quod inter prima morbi li- nitia, præsertim cum Melancholia esset hypochondriaca, aut locus, objectumve certum ineunti morbo occasio- nem præberet, nil melius invenerim, quam ut continuo ingrederentur longum iter, comitantibus Amicis gratis, atque prudentibus: aut quod cum minime id liceret, faccharum, ut vocant, Saturni quibusdam caute datum nonnihil opis afferre viderim, balneum aliiis, non pau- cis autem longe plus quam auxilia omnia, ipsam tem- poris diuturnitatem; hæc, inquam, & similia cum di- xero, nihil quod non sæpe legeris, dixero. Præstat quam paucioribus verbis possim in re longa, & varia, perspicue tamen, & diligenter, peculiarem describere suc- cessionem morborum, quorum postremus mania fuit, ea- que brevi percurata. Cum A. 1711. Ludovico Alberti- no, Forolivientis Ecclesiæ Archidiacono meritissimo, in difficillimo casu, propitiis Superis, felicissime mede- rer, erat ei inter cæteros servus a pedibus viginti tres annos natus, gracilis, non bono colore, quem laboribus fessum corripuerat febris, ineunte Septembri, assidua, & quæ, licet ad duplicem Tertianam accedere videretur; abnormis tamen erat, & varia, nec minus varianti- bus stipata incommodis. Nam modo lumborum, dorsi, capitis dolor, calorque, modo vigilæ, alias hebetudo, vix ut interroganti responderet, interdum caloris interi- ni sensus, & anxietas inexplicabilis, nonnunquam sitis, vaniloquium, pedum frigus ingruentibus; sed alias alia, nulloque ordine. Illud plerumque perstabat, parvitas, & imbecillitas pulsuum. Sanguis, intra octo primos dies bis de brachio emissus, sero fuit croceo, parte reliqua dura cum primum, tum magis postea, tuncque insuper cru- sta insidebat non tenuis, eaque livida. Urinæ crassæ primum, & rufæ, deinde tenues, & quamvis copia res- ponderant potui, ac sæpe etiam superabant, & denique innatantia quadam ostendebant; nunquam tamen hæc ad imum demittebant. Alvus semel reddidit liquida mul- ta, alias fere qualia sani solent, sed flava interdum, se- mel duobus cum vermibus. Sudor bis toto corpore pro- rupit, sæpius non nisi ex fronte, hincque interdum fri- gidus. Sanguis e naribus semel fluxit, non multus. Quin etiam dolor circa aurem, & manuum digitos obortus, visus aliquando est natura conatum indicare aliquid ad eas partes deponendi. Per hæc ventum erat ad quartum decimum diem, cum motus apparuerunt convulsivi tum eo, tum diebus aliquot proximis. Iisdemque tamen die- bus æger alacrior, & meliore aspectu; nam facie paulo ante fuerat subtumida, atque sublivida. Iisdemque desinenti- bus motibus, cutis paulo post humerorum, & pectoris leviter rubra, ac subaspera facta est; atque ut intellige- res, non inutilem quidem hunc esse naturæ conatum, sed tamen non satis utilem; jam neque vigilæ, neque si- tis, neque aliud ejusce modi incommodum amplius resta- bat: quin etiam pulsus ad naturæ normam valde accede- bat. Verum neque stomachus vigeat, & facile e naribus vix emunctis sanguis destillabat, & mox post ventris do- lores fluida dejecta sunt colore sabacci, & diebus post pau- cis non sine frigore aucta est febris. Itaque etsi totum propemodum Septembrem naturam adjuvare conatus sum, ut res poscere videbantur, nihil magis cavens quam ne aut ejus motus impedirem, aut ægri vires attererem, non modo hic non convalescebat; sed morbus ex mor- bo oriebatur. Nam postmodum quam febris, uti dictum est, nonnihil se intenderat, assidue de siti querelæ, & facies, ac pedes tumentes, & venter supra umbilicum æqua-

(c) De hum. corp. fabr. l. 7. c. 2. & Explic. Fig. 1. ejusd. libri 7. ad K. (d) De eff. Medic. l. 1. P. 2. ubi de Arteriot. (e) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 60. (f) De Medic. l. 3. c. 18. (g) Vid. Epist. 61. n. 13. (h) Differt. Var. VII. Fig. 1. litt. dd. (i) Ibid. Fig. 4. litt. gg. (k) Vid. P. Borelli. Hist. Cent. 1. Obs. 65.

(l) Vid. Ettmüller. Prax. 1. 2. S. 3. c. 4. art. 2. m. 3. (m) Differt. VII. paulo ante cit. (n) Vid. Epist. 61. n. 6. (o) Ibid. 13. (p) n. 13.

æquali tumore se attollens, simul inflare hydropem, simul adeste, ostenderunt. Qui porro adeo confestim increvit, ut quaquam urinæ, me quoque leniter adjuvante, non paucæ erant, & mox vel magis profuebant; tamen non modo siti semper vehementiore facta, & aquoso tumore sub universam cutem se extendente, sed & sicca tussi, eoque infestiore, quod decolor sanguis vel per se de naribus sæpe prodibat, & difficili respirazione cum stertore, virumque, ac pulsus infirmitate ægrum urgente, eo res intra quinque, haud amplius, dies deducta esset, ut loquendi etiam facultate amissa, pro deposito, & jam jam morituro ab omnibus haberetur. Mihi vero quantumcumque in præcipiti casu liceret neque antea, neque tunc omittenti, urinarum quæ fluere pergebant, copia aliquid speculæ relinquebat: quam mox nonnihil auxere animadversæ permutatæ quasi arenulæ, quæ confertissimæ universa vitærum matularum interna latera propemodum operiebant; hoc enim mihi in ægris pluribus adnotatum felicitis morborum solutionis indicium, ut fufius alias (g) ad te scribam, nunquam fallax ad id tempus deprehenderam. Et sane æger paulo minus male habere, & jam loqui, moxque universi corporis tumor, & sitis decreverat, nec sanguis amplius de naribus prodire. Stertor tum etiam peribat tamen. Sed triduo vix elapso ex quo mors inflare visa fuerat, nulla jam ferme supererat ducendi spiritus difficultas, duobusque additis diebus, nullum usquam hydropis vestigium; ut quot intra dies increverat, intra totidem evanuerit. Vix tussis recurrebat aliquando, quæ semel nonnihil sanguinis, sed bene colorati, e naribus excussit, & nonnunquam jam faciles somnos turbavit. Cui non difficile fuit, occurrere, ut alvum quoque tunc nimis adstrictam solvere, simulque detergere. Itaque post longum fastidium cupiditas cibi oborta est, pulsusque, jam antea haud amplius imbecilli, sed frequentes, nunc minus crebri esse coeperunt, & alvus quotidie per se respondere, & vires paulatim restitui, ut jam in lecto sedere diu sine detrimento æger posset. Jam res in vado esse videbatur, nisi quod urinæ quarum copia, vel post hydropis solutionem, aliquot peristerat dies, cum sensim ad justum modum redirent; nunquam tamen ea quæ descendere ad imum solent inspicanti mihi, qualia optabam ostenderunt. Itaque cum hac aliquis, ut postea novi, in cibo, & potione error accessisset, urinæque non modo pauciores, sed crassæ, rufæque apparerent, continuo biliofa multa, nec sine torminibus, dejecta coepit sunt decimo ex quo hydrops omnino solutus fuerat die. Ego vero non inficius, (r) in morbis cum alter alteri succedit, plerumque occidere, etiam verebar, ne crebra, & copiosa, & cum doloribus conjuncta dejectio hominem, tot, & tam gravia quam descripsi, incommoda quinquaginta jam dies perfectum, affligeret adeo, ut rursus erigere non possem; principio tamen paulisper expectare contitui, & hæcenus mederi, ne torminibus acriter discrucietur. Non totum biddum expectaveram, cum ecce noctu hominem invadit quartus morbus, tertio adhuc perstante, Mania videlicet, cujus gratia hanc ad te longiore quam initio putaveram, descriptionem institui. Et primum quidem existimabam, esse phrenitidem; nam simul cum febre visa est semel, atque iterum invalescere. Sed postea quam, vel febris absente, animadversum fore non abire, ut affidentibus non tutum esset ad ægrum, vinculis solutum, accedere; quin mania esset, non dubitavi: didicique, hoc insanæ genus post autumnalem diuturnam febrem posse excitari; tamen hac non fuerit de genere intermittens, quas interdum excipi a peculiari quadam mania, Sydenhamius (s) admonuerat, & qui hunc in eo sequitur, confirmavit Boerhaavius (t). Sed & aliis nonnunquam febribus hoc delirii genus succedere, Observatio docet apud Borellum (u), itemque altera ab Ettmüllero (x) laudata. Hæc autem mea maniam exhibet, quæ febris quidem, sed hydropi magis successit, a quo aliquot maniam solvi, aut saltem imminui solitam esse, Hippocratis aphorismus (y), dubitante tamen Cl. Pafsa (z), indicat: a furore difficultas intestinorum, aut hydrops, aut ecstasis, bonum. Quia cum sententia Jacotius (a) alteram Hippocratis conferens: in affectionibus hydropicorum comitiales morbi incidentes lesiales, hæc adscripsit: quamobrem si quæ juvare debent, non modo non juvant, sed etiam in contrariam naturam transeunt, ut videlicet hydropi superveniat gravis aliquis capitis affectus; ... id pessimum esse multis de causis constat. Verum hæc de affectu superveniente, non æque de succedente accipienda sunt. Itaque non sine spe aliqua, mei infanti curationem aggressus sum tamen ob ea quæ ante pertulerat, neque illam imitari licebat, quæ est apud lau-

datum Borellum, ut balneo aquæ dulcis, aut venæ sectionibus uteretur, præsertim cum oculi, & facies hic non ruberent, nec arteriæ valde essent concitatæ; neque alteram a Sydenhamio propositam, ut calidioribus auxiliis pugnam, alvumque adstrictam fervarem; biliosa enim, quamvis non ita crebro, neque amplius cum torminibus, dejectabantur, quæ nec obesse videbam, & secundum illum ipsum quem supra memoravi, aphorismum profutura sperabam. Igitur pro venæ sectione cucurbitulas, sine ferro, in artubus inferioribus defigi, avellique jussi, & deaso capiti quæ sedare, somnumque promovere dicuntur, imponi, & quæ idem faciunt, interdum sub noctem dari, intra eum tamen modum, ut & virum, & dejectionum, quas servandas esse, statueram, rationem haberem. Per hæc cum vigilas interrumpi, & nonnunquam mifescere delirium viderem; illud unum inquietibus diebus displicuit, alvum conquieviffe. Aut enim hac via spes erat, posse tandem aliquando id prorsus ejici quod morbum adeo diuturnum, ac multiformem fervaverat: aut quando viæ cæteræ incassum antea tentatæ fuerant, reliquum erat, ut novam aliquam, excitato ulcere, pararem, si forte per hanc demum expelli posset quod per cæteras non potuisset, ut puta nescio quæ vis maligna, & virus quoddam; id enim, si Ballonio (b) credimus, delevat subita mutatio, & transitus morbi in alium. Itaque cum ducta alvus non ultra unum diem fluere, posteaque non alia redderet quam quæ in sanis solet, urina autem non pauca, & crassa nihil proficeret; viam illam novam in altero brachio aperui medicamento adurente imposito, qua via cito frequens humor ferri coepit, processitque aliquot dies, quibus æger quietior fuit, ut furgere, & per ædes ambulare sine sui, aut alterius noxa jam posset. Minus tamen respiciatur quam ipsi opus esset, nam quod diutius servandum ulcus fuerat, nullo pacto a Chirurgis amplius attingi, voluit. Cum propterea ulcus sanefceret, neque mens adhuc satis constaret, auxilium quod antea optaveram, natura tulit. Biliosis enim pluribus per alvum fluentibus, simul insania reliqua, simul novi morbi periculo solutus est post primos Novembris dies. Nam quamvis paulo post sui juris factus, eoque plus quam oporteret, edenti, atque ambulanti crura iterum intumuisse, facile evanuit tumor statim ac sibi in re utraque temperavit. Hæc quantum junior animadvertere, agere, & autumare tunc potui in singulari exemplo ad morborum successiones spectante, ad argumentum videlicet Medicis perutile, eoque a Baglivo (c) primis quasi lineis adumbratum, nec minus tamen ab ipso, ab Reusnerio (d), ab aliis desideratum, putantibus ad suum usque tempus fuisse neminem qui illud tractare aggressus esset. Aggressum tamen fuisse Prosperum nostrum Alpinum, hæc Boerhaavii verba indicant (e): Utinam possideremus ejusdem Alpini librum, de variis permutationibus morborum. Stephanum autem Rodericum Castrensem de hoc argumento Opusculum edidisse inscriptum Quæ ex quibus, admonuit Clariss. Gianella noster (f) qui non propterea sibi præmittendum censuit, quin eandem materiam docte ac paritate tractaret, præsertim cum illud Castrensis opusculum (ut in Lindeno Renovato videbis, in quatuor libris divisum, & quater superiore sæculo typis descriptum) difficile ipsi adeo inventu fuerit, ut omni diligentia frustra quæverit. In illud ego his diebus forte incidi. Sed ne hic tibi quidquam de eo addam, prolixior narratio facit de Juvene, qui post tot morbos maniacus tandem redditus, brevi pristinam sanitatem recuperavit; ut jam tempus sit ad eorum qui infani obierunt, dissectiones redeundi.

11. VIRI a longo tempore jam stulti, & febre non brevi in Nosocomio Patavino sublatis, collum dumtaxat & caput diligenter periculi sub finem anni 1723. Quæ ex dissectione ea tantummodo quæ huc attinent, in præsentia memorabo. IN COLLO arterias Carotides, & venas Jugulares Internas latiores offendi. Craniï fornice ablato, etiam aqua sub meningibus fuit, nec in Lateralibus ventriculis, atque adeo inter duas Septi quo dirimuntur, lamellas defuit; cerebrum tamen durum invenni quinto jam, aut sexto ab interitu die. Cerebellum contra molle erat, & flaccidum.

12. STULTI alterius Viri eisdem partes habuimus in publico dissecandas A. 1734. IN COLLO res animadversæ est, quæ tamen ad præsens institutum non spectat; tamen ob raritatem digna est quæ minime prætereatur. Musculus uterque Sternothyroideus omnino defuit: quam obrem Hyothyroidæ non interiore tantum latere, sed etiam exteriori ad basim usque Scutiformis cartilaginis

se extendebant, illud videlicet spatium occupantes quod ab supræma, contractaque Sternothyroideorum parte in ejus quam dixi cartilaginis facie, ut alias (g), exposui, ac pinxi, obtineri solet. Quam ego faciem cum, sublaris musculus, attente spectarem, & cum aliis quæ ibi non deerant, laryngibus conferrem, multo minus quam has promovere vidi quo loco memorati quatuor musculi delineare consueverunt. Præter hæc discrimina, aliud ullum in musculus, & cartilaginibus reliquis ad laryngem, adjunctumque Asperæ arteriæ truncum attinentibus, videre non potui. Nam etiam Cricothyroideos, & Sternothyroideos musculos, quibus, hæc quæ dixi in Theatro ostendens, supplemi munus quadantenus attribui, validi, & magni erant; non tam proportionem validiores, majoreve visi sunt. Num vero in laryngis motibus aliquid, dum is homo viveret, animadversum fuerit peculiari adnotatione dignum, scire non potui, ut neque quo tandem morbo confectus esset. In Cerebro quod ad novissimum etiam morbum facile attineret, distenta vasa conspexi. Quod vero ad infantiam, cerebri ipsius substantiam durum, cum interioribus particulæ quædam, & in his Fornix, ac Pinealis glandula, essent laxissimæ. Erat præterea quæ glandula valde strigosa, & ex fusco leviter subflava. Cæterum quod aquam sub Tenui meninge non defuisse, indicabat, nullo ipsa negotio a cerebro, cerebello, & Oblongata medulla derivari potuit.

13. Has sex nostras dissectiones si cum ea conjunxeris quam tibi descripsimus Epistola I. (b), omnesque cum illis quæ aut in Sepulchreto, aut aliis in libris habentur, comparaveris; continuo intelliges, ex iis quæ cæteri adnotantur, nonnulla nunquam, aliqua raro, quædam sæpe, alia semper a nobis quidem inventa esse. Nam quod Tenuem meningem, exempli causa, ne in eo quidem homine qui a philtro pariter factus esse credebatur infans, intra cerebri anfractus, ut solet, non se insinuante (i) deprehenderim, meum hæc de re silentium ostendit in Lanionis historia (k). Quod autem vermes non modo in cerebro non viderim, sed nec me visurum speraverim, satis I. ostendit Epistola (l): quo gravius fero id quod Riolo (m) exciderat relatum fuisse in Sepulchreto (n), videlicet Vermis qui generatur in cerebro, & maniam inducit equo, an a putredine humoris? An ab apophysi cerebelli? Vermiformi in vermem degenerante? Sed nec alia vidi, certe digniora quæ Sepulchreto addantur. Baglivus (o) se Maniacos duos secuisse Neapoli, affirmat, duramque matrem adinstar tabulæ duram, ac pene excoriatam detexisse. Et ibi non oportebat Willisium arguere his verbis: debuerat investigare, & examinare in stultis illis statum meningum, nam differentiam invenisset; in iis enim quos ego feci, certo scio, non fuisse, neque enim quod Epistola I. (p) descripsi in Dura meninge, huc, opinor, attinebat, & certo modicoque spatio continebatur; tamen utramque meningem postea Viri duo Experientissimi Littrius (q), & Geoffroy (r) singuli in singulis maniacis alteriorem, magisque compactam, alter crassiorem, & firmiorem invenere; ne de Falce dicam, quem processum Geoffroy simul conspexit pene ubique offensis laminis obductum. Hanc firmitudinem, crassitudinemve alterius, aut utriusque maniacorum meningis, ab aliis præterea, ut apud Alexandrum Camerarium (s), & Cel. Swietenium (t) leges, inventam, post violentiora, aut longiora illorum deliria accedere, fortasse crederem, nisi a Wepfero (u) conspectam esse scirem, etiam post melancholicam deliria, a Kingio (x) post fatuitatem, ab aliis autem (y), atque adeo a meipso (z) in iis repetam, quorum sana utique mens fuerat. In mania tamen minus raræ esse, video, quam grandiores illas glandulas in cerebri adytis ex Valsalva observatione descriptas (a): quamquam in melancholicis duabus (b) similia quadantenus iisdem in locis reperta scio. Neque illa mihi se obtulerunt quæ Santorino (c) in senibus duobus, sed altero fatuo, altero leviter stulto, nimirum foveolæ lymphæ refertæ, aut subluteum corpusculum in cerebri medullario, multoque minus quod in fatuis aliis Willisius (d), Kerckringius (e), & Kingius (f) conspexerunt, æquo minor cerebri moles.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

14. Raro autem, atque adeo semel in stultis vidi profundos illos sulcos in corpore Calloso, aereas bullulas in sanguiferis cerebri vasis, & fuscæ hujus medullarem substantiam (g): quæ fortuito in ejusmodi morbis fuisse pleræque, existimo, & certe in aliis tibi descripsi, præter infanos, neque in his a cæteris adnotata fuisse, videro: quin Lancilius (h) in fatuo, ut quædam aliter in Calloso corpore observavit, sic albidiorē fuisse cerebri substantiam, animadverit. Contra, sæpe vasa cerebri distenta sanguine, sæpius aquam sub meningibus, aut in ventriculis conspexi, nec raro fortasse in lienem magnam, aut scirrhum incidissem, si quorum infanorum cerebrum, eorum quoque reliqua viscera semper tempus habuissim spectandi. Quæ simul omnia in manico vidit Cl. Hoyerus (i): distenta autem vasa, & piceo quidem nigerrimo sanguine, Præcl. Swietenius (k) in melancholica; ut plexum Choroideum turgidum & inflatum sæpe reperit in maniacis Solertissimus Anatomicus Phil. Cont. Fabricius (l): aquæ effusæ copiam, non modo in fatuo Kingius (m), alique, sed & in melancholica Wepferus (n), in maniacis autem etiam ii qui apud Swietenium (o) laudantur, hinc Aphorismum quem supra (p) memoravimus, exponentes, si mania hydrops superveniat, bonum, resorpta videlicet ex cerebro aqua, aliisque transvecta: & lienens denique scirrhus cum laudatus Hoyerus (q) in quibusdam post febres intermittentes ab inventos scribit, talia subiecta, inquit, plerumque antea gravia deliria melancholica... experta erant. Non sum tamen nescius, in tribus, adeo ex melancholia delirantibus, ut se occiderint, neque durum, neque magnum, imo in uno multo minorem quam æquum esset, lienem fuisse (r), & Præstantissimum Heisterum (s), qui duo ex illis fecit, pancreatis potius, & bilis vitia animadversisse. Quæ observationes etiam dignæ sunt omnes quæ in Sepulchreto referantur, velim tamen animadvertere, quot fere contineant aliis quoque morbis communia. Quo magis mirari subit, in iis maniacorum, & melancholicorum historiis quæ in Sepulchreto (t) proponantur, cum sæpe vitia ex his pleræque, atque alia vel communiora recentiantur, vix semel commemorari illa duo, quorum alterum per se, alterum semper nobis quidem in stultorum cerebro obvium fuit. Nam quater hæctenus (u) Pinealis glandulæ vitia; septies autem, id est semper duritiam cerebri deprehendimus. Quod ne casu quadam accidisse, suspiceris; protinus aliam adiciemus historiam, nobiscum a Mediavia nostro A. 1729. postredie Kal. Januarii communicatam. Quo die aliis occupationibus distenti cum ipsi adeste non possemus, sectionem totam spectatæ ejus diligentia commendavimus.

15. VIR sine febre dilans, noctu, imprudentibus iis qui plurimos jam dies attente custodierant, ita e cubili delivrit, ut capite ad pavementum, an ad parietem vehementer alito, continuo ibi mortuus sit. CRANIUM, & cerebrum nullum peculiare ostenderunt ictus indicium. Aqua inter meninges pauca; in ventriculis dextero, sinistroque non pauca sic, ut semipleti essent. Quæ in his erat, ea ex flavo rubescebat. Plexus Choroidei rubicundi. quin & vasa cætera pleniora sanguine, arteriosa autem firmioribus tunicis fuerunt. Dura meninx, revera crassior, quam solet. Ad anteriorem Pinealis glandulæ basim corpuscula illa subdura. Sed quod maxime visum est dignum adnotatione, cum cerebelli corticalis substantia mirum in modum laxa esset, cerebri autem ipsius paulo quam solet, mollior, & dura quidem, sed non adeo, medullaris portio quæ in cerebello conditur, ut etiam Protuberantia Annularis; durius fuit Spinalis medullæ initium, tota autem cerebri medullaris substantia, ipsa vero durissima inventa est.

16. Austam Duræ meningis crassitudinem ad aliorum paulo ante (x) memoratas observationes adjicito; Pinealis autem glandulæ vitium, & cerebri duritiem ad nostras, imo & ad quorundam Doctorum Virorum. Et de Pineali quidem glandula in præsentia perpauci occurrunt. Quin Diemerbroeckius (y) cum plurimas indicet arenularum, & calculorum in ea glandula ab aliis habitas observationes, ab his tamen pariter observatum legisse se, negat, in quibus illa reperta sunt, iis quidquam incommodi circa ani-

(g) Epist. 49. n. 27. (h) Hippocr. 1. de Affection. n. 23. (i) Obs. Med. circa Morb. Act. S. 1. c. 3. (j) Aphor. de cogn. morb. §. 113. (k) Cent. 4. Obs. 42. (l) membr. 3. cit. supra ad n. 7. (m) S. VII. (n) Not. ad cum Aphor. (o) Comment. 1. 6. in Coac. S. 2. A. 30. (p) Epidem. 1. 2. ad Ver. A. 1778. (q) Specim. trium reliquor. libror. de Fibra Motr. 6. 1. (r) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 6. (s) Prælect. in Instit. §. 493. (t) De Successione Morbor. 1. 2. c. 1.

(g) Advers. 1. 2. n. 6. & Tab. 1. ad litt. g dexteram. (h) n. 10. (i) Sepulchr. 1. 1. S. 9. in Adult. Obs. 1. (k) supra, n. 6. (l) n. 8. & 9. (m) Anthropogr. 1. 4. c. 2. (n) I. 2. S. 8. Obs. 5. §. 3. (o) Specim. 1. 2. de Fibra Motr. c. 5. coroll. 10. (p) n. cit. 10. (q) (r) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. & 1706. (s) Diss. de Apoplex. Pie Motr. (t) Vid. Sepulchr. 1. 1. S. 1. Obs. 1. (u) Act. H. H. Apopl. Hist. 15. (x) Act. Lipl. A. 1688. M. Mai. (y) Wepfer. Hist. cit. 15. & Histoire de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (z) Obs. Anat. c. 3. §. 1. (a) Sepulchr. 1. 2. S. 10. Obs. 3. §. 10. (b) Ibid. Obs. 5. (c) Act. Lipl. A. & M. cit. (d) Supra n. 6. & 9. (e) Diff. Var. VII. (f) Act. N. C. Vol. 4. Obs. 39. (g) n. 10. (h) Act. N. C. Vol. 5. Obs. 68. (i) Eph. M. C. Cent. 7. Obs. 60. (j) Comm. cit. ad §. 112. (k) cit. Sect. 2. & 3. (l) Vid. etiam Epist. 1. n. 10. (m) n. 13. (n) Anatom. 1. 3. c. 6.

males actiones contigisse: nec vero eos in quibus ipse confixi, fuisse omnes stultos contra ac superiores docent Epistolarum (2), contendendo. Sed hæc ajo primum et si bujmodi concretiones nusquam non inveniri, ut Santorinus (a) dicebat, apud Anatomicos jam est manifestum; in nulla tamen alia cerebri particula; id quod ipsi fuerat animadvertendum; sæpe adeo inveniri: deinde, cum sæpe in hac inveniantur, sæpius nobis quidem accidisse, ut in stultis, quam in conficiatis uno alio aliquo morbi genere, conspiceremus; & fatuus certe erat is in quo Edmundus Kingius (b), & ex mira oblivione stupidus in quo Berlingerus Gipeus (c) lapideam factam invenere. novissime, præter id, alia esse vitia hujus glandulæ, & ea quoque in quibusdam stultis deprehensa, alterum, quod in eodem fatuo, de quo supra (d) indicatum est, animadvertit Lancisius, tantam videlicet exilitatem, ut in viro trigefimum sextum annum agente, cannabium semen vix æquaret, cujus dissimilis non erat illa, quam tibi antea (e) in stulto viro valde strigofam, at simul laxissimam descripsi: alterum autem vitium, quod ab hoc diversum, atque adeo, si illam summam laxitatem spectes, plane oppositum, in maniaco a Theodoro Zwingero adnotatum, ut prorsus ruberet ea glandula, & solidior esset solito, habes etiam in Sepulchreto (f).

17. In quo tametsi, ut pariter supra indicavi, una, haud amplius, ejus quoque rei quæ mihi semper in stultis deprehensa est, Observatio extat (g), Henrici ab Heer, a quo videlicet in eo qui maniaco fuerat, cerebrum inventum est durum; non alia tamen defuit quæ merito adijciatur. Nam primum laudati ex Regia Scientiarum Parisiensis Academia Viri (h) Littrius, & Geoffroyus in duobus iidem maniaco de quibus supra dictum est, cerebrum quoque substantiam multo firmiterem quam solet, cum cerebellum sua ferme naturali mollitie esset, compererunt. Tum in illo ipso fatuo, quem semel, atque iterum memoravimus (i), Lancisius universam cerebri substantiam solito compatiorem, ipsumque Callosum corpus similiter duriusculum animadvertit. Addendus his Santorinus (k), qui in fene fatuo tum alia, tum cerebrum multo firmiter invenit, atque pars hæc esse consuevit; ut in eo quod & nos propterea antea (l) feceramus, & alias fecimus, nonnulla perspicue magis, ac commodè & disquire-re, & dignoscere præ majore ejusdem firmitate posuerit. Et Boerhaavius (m) fortasse alias sibi notas attendebat historias, cum anatomica sectione conficisset, scripsit, maniacorum cerebrum siccum, durum, friabile, in suo cortice flavum fuisse. Sed quamquam etiam Geoffroyus (n) magnam cerebri siccitatem describit; tamen ista universa illa dumtaxat ex mihi cognitis observatio complectitur, quam ut unam de cerebri duritie in Sepulchreto esse, dixi; ita unam ex omnibus quas legisse meminerim, animadvertito, non inutiliter docere, illud tamen ipsum cerebrum circa ventriculos, & basin mollius, & humidius fuisse. Neque enim in omnibus stultis omnes cerebri partes æquali duritie inveniri, imo nonnullas interdum magis quam debent, esse molles, inter se collata, quas tibi descripsimus, sectiones ostendunt.

18. Cæterum etsi minus veri simile est, casu factum esse, ut in iis stultis quos laudati Viri fecerunt, in iisque omnibus qui incisi a me sunt, ista esset cerebri durities aut universa, aut certe, ut a me semper compertum est, medullaris saltem ejus hemisphaeriorum substantiæ; tamen ut rem minime negligendam, sic non tanti demum faciendam arbitror, ut ex ea dumtaxat, stultitiz causam speciosis, quæ minime deessent, explicationibus repetamus, primum videlicet inquirentes an eam duritiem efficiat siccitas, id est minor copia humoris, intime substantiam illam irrigantem, an austerus aliquis, & adstringens succus, deinde vero utrum quacunque ex causa induta, ista durities sapientiz obstat, vias quasdam tenuissimas arctando, an fibras ita contendendo, ut ad leviores quemque motum multo magis quam æquum sit, contremiscant, an minus flexiles efficiendo, ut non nisi ad certos quoddam motus, & tum semper ad eundem modum, agitentur: in quos, alioquin ejusdemmodi inextricabiles disputationum quasi laqueos ne me induerem; ideo quæcumque alia potius quam conjecturas, ad propositas histo-

rias adnotavi. Atque ut intelligas, cur eam duritiem tantum non faciam; scias velim, in quibusdam pariter qui minime stulti erant, cerebrum me non minus durum invenisse. Sic in mortuo ex thoracis inflammatione. Sic in altero qui ex femoris fractura obierat. Sic in quodam grandi natu, quem ipsa ætas magis ferme quam morbus, ad mortem sensum perduxerat. Sed quoniam Anatomicus Eximius Hallerus (o) cerebrum senum vel cultro judice, duriora esse, indeque mentis, & memorie debilitatem repetendam esse, tradidit; grandævo isto seposito, ipse recordari potes, cum ad te apoplecticorum sectiones scriberem, in ea femina quæ tredecim utrinque costas habebat, mira cerebrum duritie esse memoratum (p), itemque duritie valde notabili in Stabulario (q), in quo tanta profecto fuit, ut cum ejus cerebrum diebus non ita multis incidere postquam cerebrum dissectum illius alterius infanz femine, quæ supra (r) descripta est; facile animadverterim id quod differe in adversariis tunc adnotavi, duritia eadem ac hujus fuerat, stabularii quoque cerebrum fuisse. Eorum tamen apoplecticorum neuter decrepitis erat. Sed & aliis interdum in multo minori ætate non dissimilia se obulerunt. Satis sit duos, nresque nominasse, Phil. Contr. Fabricium, Littrium, & Fantonom patrem. Fabricius (s) in femina mediæ ætatis, cum bene valere videretur, repente mortua, substantiam cerebri tam firmam & siccam reperit, ut id adnotatione dignum censuerit. Littrius (t) cerebri, cerebelli, & medullæ Oblongatæ substantiam visus & tactus judicio densiorem & compatiorem quam solet, in damno Juvene invenit, qui ut se supplicio subtraheret, capite ad parietem, in quem valentissime incurrit aliso, continuo se haud fecus occiderat ac is infans de quo in novissima historia retulimus (u): cujus mortis internam causam non multo magis quam in damno illo aspectui occurrentem, ex ea posset, quam Littrius proponit, conijcere, si eadem utrobique animadversa essent, nec ille ex densitate ista, tanquam ab ictu producta, repeteret. Fantonus autem vel in tenero infante (x) quem convulsionibus interemerat, cerebri substantiam medullarem, & Oblongatam medullam durissimam deprehendit: de cujus rei causis quas conjecturas, & quam caute, modelteque protulerit Clariss. Filius, non erit omnino ab re præfenti, si ex Scholio addiccas, quod cum primum, tum secundis etiam curis expositum paternæ Observationi subjecit. Satis igitur intelligis, cerebrum durum esse posse sine stultitia. Adde nunc, & stultitiam esse posse sine cerebri duritie. Neque enim in fatuis solum, a Tulpio (y), Kerckringio (z), Kingio (a), Scheidto (b) diffectis, flaccidum laxumque cerebrum fuit; sed hic prostermus id mente capitis ut plurimum, inquit, familiare esse solet, si ut haud raro in maniaco deprehendimus. Quod etsi ab nostris discrepat observationibus, secundum quas duritiem cerebri in hoc morbi genere negligendam non putamus; facit tamen ut nos minime peniteat, non ipsam unice, aut præcipue spectandam esse, censuisse (c).

19. Jam vero quæ ad Hydrophobiam attinent, ut initio polliciti sumus, adjiciamus. Etsi postquam Salius (d), Cæsalpinus (e), Codronehus (f), Aromatarius (g) confirmarunt, multos sine delirio esse hydrophobos, plures passim historiarum, præter eas quas ipse proferam (h) extiterunt quæ observationes comprobant Medicorum illorum longe præstantiam, atque adeo Theodorus Zwingerus (i) Hydrophobiam a Rabie sic distinxit, ut non modo illam sine hac esse posse, quod verum est, sed hanc sine illa, quod haud pariter est verum, esse non posse, docuerit; tamen quæ Bonetus, qui cæteroquin aliquam hydrophobiz salvo judicio exhibet Observationem (k), sequi eos maluit, qui morbum hunc olim inter Maniæ species reposuerant, & maniacorum dissectionibus dissectiones addidit hydrophoborum; nolo ab ejus ordine hic recedere, præsertim cum hydrophobiz fatear delirium supenunero adjungi aut melancholicum, aut ex hoc, & maniaco mistum, aut maniacum adeo, ut quod Medicus Illustri Meadius (l) confirmat, musculorum vires ad prodigium usque magne sint, viderique ipse virum in lecto fortibus funibus deligatum rumpere uno omnes nisu. Sed & alii (m) retulerunt, adolescentulum ab hoc morbo per vices ita furentem ut a qua-

quatuor viris coerceri vix posset: alii (n) quinquennem puerum, cujus furori coercendo ne fortior quidem vir par erat. Hæc autem attigi, ut intelligeres, posse, imo debere inter hydrophoborum dissectiones magna discrimina intercedere pro eorum quibus vexati fuerint morborum varietate; siquidem ne febris quidem ulla, ut ex laudatorem Virorum fere omnium, aliorumque observationibus constat, est in hydrophobis non paucis, nedum ullum delirium. Noli enim existimare, hoc ipsum quod aquam sientes horreant, delirium esse; neque enim horrent omnes: imo aliqui ad se afferri jubent, & bibere conantur. Non bibeant tamen plerique omnes, idque non sine magna ratione. Nam conati quidam vel exiguum humoris portionem, & sensum deglutire, non levi cum incommodo, & dolore fecerunt, ut puer de quo ad Regiam Londinensem Societatem retulit Meadius (o), alii vero aut cum jam pejor haberent, aut cum plus bibissent, hinc aut obortus vehementissimis convulsionibus, aut suffocatione ingruente, mortui sunt. Quorum illud accidit Virgini Mutinensi de qua infra (p) commemorabimus; hoc iis de quibus Avicenna indicavit, hæc de hydrophobo, & aqua scribens (q) & quandoque forbet ex ea, quare strangulatur per eam, & moritur. Cæteri autem, qui cum rationis essent compotes, sunt, cur non biberent, interrogati, responderunt ob faucium gulæ magnam angustiam & constrictionem, ut Salius (r) testatur, & Aromatarius (s) confirmat. Et sane iis in partibus reapse habere videntur aliquid a quo potius deglutitio prohibeatur, ut Cæsalpinus (t) comparaverit cum quibusdam anginis, quibus potus per naves effluit, putaveritque, his convelli gulam. Quæ cum legisset Aromatarius (u) per ipsi mirum visum est, neque Salium, neque Cæsalpinum inde id quod sibi statuendum omnino censuit, minime deduxisse, hunc morbum nihil aliud, quam anginam quandam esse.

20. Ab illo ad hoc tempus multo plures morbi, quam cadaverum, observationes editæ sunt. In his quedam videntur favere Aromatarii sententiæ, ut quam habuit Th. Swingerus (x) qui intensissima membranosæ cartilagineorum Alperæ arteriæ circulatorum vidit intensissimam rubentiam, & magis illa quam Chirurgus Meadio (y) retulit, faucium valde inflammatarum, & quam Tavvryus in Regia Scient. Parisiensis Academia (z) narravit, gulæ inflammata, & nonnihil etiam Alperæ arteriæ: quamquam duo priores pulmonem quoque memorarunt, in parte, aut omnino effusi in veliculis sanguinis plenum: quem Zwingerus sanguinem in corde quoque, vasque magnis huic proximis concretum fuisse, & præterea intestina, & magis ventriculum rubicundis maculis distincta scripsit: Tavvryus autem ut nihil horum, sic cætera illa fere omnia adnotavit, quæ cum horum parte apud Boerhaavius (a) recensita videre poteris. Contra, adversus Aromatarium dissecio est quam in puero de quo supra (b) dixi, habuit Meadius; nam gula, cerebro, thorace, & ventriculo examinatis, nihil usquam præter solitum invenit, nisi magnam in hoc bilis copiam viscidæ ac virentis. Eæ quoque adversari videri possunt, quas invenies in Sepulchreto (c) indicatas, & diserte magni nominis Medico (Aromatario videlicet, ut puto) oppositas, qui hunc morbum referebat ad inflammationem faucium, & conjunctam Anginæ speciem. Sed aperta cadavera; quod Rolinckius, iis fretus Observationibus, continuo subjicit; nulla inflammationis vestigia ostendere. Attamen Aromatarius (d) ut erat in veterum Medicorum lectione non mediocriter versatus, complura ex iis quæ sibi obijci possent, eorum auctoritate declinare studuerat, anginam contendens eam quoque esse quæ fit in quacunque parte aut gulæ, aut trunci Alperæ arteriæ, & quæ interdum acuta non est, imo sine febre, quippe cum in viarum illarum aliqua angustia, vel obstructione consistat, ut quæ fit a convulsionibus dumtaxat, atque, ut alia sciens omitam, a phlegmate, vias tantum occupante, nulla existente inflammatione: & quamquam, sicut in eodem Sepulchreto (e) vides, aut hanc ultimam anginæ speciem, aut eam quæ laryngem occupat, videtur in hydrophobis constituere; tamen vel re ita accepta, satis Rolinckii Observationes declinat. Quod si rem ita non contrahas, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

favere quoque credes quam in Sepulchreto (f) mox habes, Observationem Brechtfeldii, qui totum æsophagum valde, & quasi constrictum invenit.

21. Sed quamquam illud in Aromatario (g) a primo videri potest non esse improbandum quod ex uno innem hydrophobiz signa maxime obvio naturam ipsius, & fædem sibi indagandam proposuit; noli tamen credere, me facile in ejus sententiam ire. Neque ideo dico, quod hac posita, non intelligatur, eum cibum plerique hydrophobi levi cum difficultate, non pauci quoque, ut Cæsalpinus (h), alique videntur, bene sumant, live, ut laudatus Brechtfeldius loquitur, solida quæcumque promptè per gulam demittant: namque huic dubitationi, quæ & extra hunc morbum, in quibusdam deglutienti difficultatibus locum habet, plures occurrerunt, præter Salium ipsum (i) & Aromatarium (k). Ob alia igitur potius dico, quæ hic quoque vidit, sed non satis dissolvit, in primisque ob admirabilem illam vim quæ cum hydrophobia conjuncta est, se per contagionem, longo etiam intermisso tempore, propagandi. Constat enim id quod Salius (l), cum eoque alii non credebant, vel sine mortu sevisimam esse ortam hydrophobiam a saliva tantummodo in nudam cutem decedente (m). Constat quoque, hoc certæ corporis parti virus inditum, sæpe diu, nunquam ipsos fortasse viginti annos (n), ne dicam quadraginta (o), latere sine ulla noxa donec ab aliqua, quæcumque ea sit, causa excitetur, erumpensque ex illa ipse fortasse parte in alias, atque alias ad perniciem feratur: in ea enim ipsa parte latere, signum illud indicare videtur mox se prodituri morbi, quod omnibus ignotum Salius (p) olim præcipuum & infallibile animadvertit, dolor videlicet quidam in loco jam commorso, & sanato obortus, qui inde incipiens per partem post partem brevi ad cerebrum, ut ipse adnotavit, aut certe sursum, puta a manu axillam, & thoracem versus, ut Zwingerus (q) & Scaramuccius (r), se extendit. Quis vero unquam ab Anginosis saliva in cutem affidentium decidua anginam illam vidit communicatam, nedum ejus fontem, si forte communicatus esset, diu certa in parte latentem, atque ex hac demum se exerentem? Impotentia enim deglutientiæ potius nequaquam proprium hydrophobiz indicium est, nisi cum aliis, & præsertim cum vi conjuncta se propagandi. At enim hydrophobia peculiaris quadam angina est; & a certo quodam, & peculiari veneno orta. Hujus igitur veneni naturam si inveniat oportet qui hydrophobiz naturam se comperisse, profiteatur. Sed neque hujus morbi sedem comprobata esse, video. Nam etsi Aromatarius (s) ait, quam ipse proposuit, per Sectionem facillime patere posse, nullum tamen prorsus ejus rei anatomicum exemplum producit fuisse; aliorum vero non poterat, quando ad ejus usque ætatem nulla extabat, quod sciam, hydrophobi dissecio præter eam quam ex Capi-vaccio nostro in Sepulchreto (t) relatum vides. Postea autem quæ habitæ fuerunt, eæ nempe sunt quas supra indicavimus, quæ num, & quatenus ipsi faveant, vides, si anginæ acceptionem contrahas. Si autem quam latissime patere finas; vereor ne tam generalis doctrinæ minor utilitas sit, quam ut proposito satis faciat.

22. Quid ergo est? Ego quidem pro tam retrusa atrocissimi aliquo morbi natura, fortasse pauciores adhuc habitas esse dissectiones, addubito (u), atque aggrefero; nondum licuisse mihi, hydrophobum, nedum plures, ut opus fuisset, hydrophobos perferare, vel quod ejus rei copia non fieret, vel quod, si fieret, tum vero quasi facto quodam gravissimis occupationibus, aut valetudine minus commoda distineret. Nam primum Bononiz puerum vidi duodecim circiter annos natum, qui post dies amplius quadraginta, ex quo ejus partem illam, unde aliis longe celerius perniciēs orta est, faciem videlicet, eamque in bucca momorderat canis, miserrimo hoc morbo occupatus, anxius, clamans, facie rubens, stare loco ne sciens, furentique prorsus similis, sed mente constans, eoque neminem lædens, patrem frustra manu retinentem secum per urbem circumducebat: quod si quis aquam offerret; omni conatu renuebat, se inde suffocaturum iri; ut ajebat pro certo habens. Is postquam morbus se prodidit, ultra viginti quatuor horas non vixit. Cadaveris autem incidendi facultas non est data: ut neque hic alterius pueri, quem

(2) V. n. 11. & VI. n. 12. (a) Obs. Anat. c. 3. n. 8. (b) loc. cit. supra, ad n. 33. (c) apud Contulium de Lapid. Podagr. Sec. c. 5. (d) n. 14. (e) Obs. 1. Sed. cit. 9. in Addit. (f) 1. in Sed. 2. quæ 5. est in Sed. 4. (g) loc. cit. supra ad n. 13. (h) n. 10. & 16. (i) c. cit. n. 6. (j) supra, n. 6. (k) Aphor. de cognosc. morb. §. 1121. (l) loc. cit. sup. (m) Ad Prælect. Boerh. §. 475. not. g. (n) Epist. 4. n. 19. (o) Epist. 4. n. 19. (p) n. 9. (q) Propemptic. ad Dilect. J. B. Hoffmann. (r) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1709. (s) Supra, n. 15. (t) Observ. Anat. Med. 20. (u) Sepulchret. l. 1. §. 10. Obs. 16. (v) Ibid. Obs. 5. (w) ubi supra ad n. 13. (x) De duob. Offic. & c. quæ 4. (y) Vid. etiam Epist. 61. n. 8. (z) De Affect. Particularib. c. 19. (a) Art. Med. l. 1. c. 34. (b) De Rabie l. 1. c. 2. (c) Disp. de Rab. P. 2. part. 1. (d) infra, n. 23. 23. (e) Epist. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 104. in Schol. addita postea extra ord. Sepulchr. l. 1. §. 13. in fin. (f) & in S. 8. L. ejusd. 1. (g) Traict. de Venen. Tent. 2. (h) apud Swieten. Comm. in Boerh. Aph. §. 1137.

(a) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 54. (b) Saggio delle Transf. Filos. P. 2. c. 8. n. 3. (c) n. 29. (d) Canon. l. 4. F. 6. tr. 4. c. 7. (e) c. 19. cit. (f) P. cit. part. 7. (g) P. cit. part. 7. (h) Obs. cit. 104. (i) n. 3. cit. (j) Hist. A. 1699. (k) Aphor. de cognosc. morb. §. 1140. (l) n. 19. (m) 1. S. 8. Obs. 10. (n) Disp. cit. P. 3. part. 1. & 4. (o) Addit. ad S. cit. 8. Obs. 1. (p) Ibid. Obs. 2. (q) Disp. cit. P. 2. part. 6. (r) c. cit. (s) Disp. cit. P. 4. part. 2. (t) c. cit. (u) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obs. 102. Vid. & Epist. 61. n. 13. (v) Dec. ed. A. 9. & 10. Obs. 43. (w) Vid. Gasp. a Reies Elyf. jucund. Quæst. Camp. qu. 61. n. 11. (x) c. cit. (y) Schol. cit. (z) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. n. 6. (a) Disp. cit. P. 4. part. 2. (b) S. cit. 8. Obs. 7. (c) Vid. tamen alias infra, n. 31. & Epist. 61. n. 9.

quam ne horas quidem viginti superstitum fuisse, accipi ex quo potum coeperat averfari. Hinc ante quinque menses cras a cane morsum fuerat, incertum an rabiofo, quo minor in curatione vulneris, egregii alioquin coloris, cautio fuit; itaque ad cicatricem perductum est. Cumque, non brevi interfecto tempore, in illa ipsa curis parte ulcus iterum apparuiffet; ratio iterum non defuit cur aliam ad causam referretur, quippe cum puer scabie, & tinea foedus, pravis humoribus abundaret, atque etiam propterea multo citius, si Palmario (x), imo Aefio (y) fides habenda erat, prehendi hydrophobia debuiffet. Interim ex improvifo inquietudo, & mox aqua metus ad vefperam. Mane labra nigra pulfufque jam fere nulli. Ad meridiem mors. Viciffim toridem hydrophobos fecandi copia facta est. Quod cum mihi, ut dictum est, non liceret; petii a Mediavia nostro, ut ipse incidere, & quae animadvertiffet, referret. Utramque hiftoriam fubjiciam: tertiamque addam, Roma ex Nofocomio S. Joannis in Laterano ab eo qui aegrum pro officio fpepe inviferat, & mortuum difsecuerat, ad me miffam, Jacobo de Machy Parisienfi, attento, & cordato Viro, qui poftquam hic meus annos aliquot auditor fuerat, eo digreffus, nec fecus abfentem amans, quam praefentem obfervaverat, ibi ante diem tabe confumptus, trifte mihi fui defiderium reliquit.

23. VIRO, quem ante aliquot menses rabiofus canis momorderat, manifefte denique hydrophobia correpto, datis antidotis, aqua in caput conjefta est. Hinc cum melius aliquanto fe habere videretur, in balneum ire juffus; homo qui non deliraret, & quaecunque fierent, auxiliandi caufa fieri, agnofceret, continuo illuc ire coepit, hoc unum petens, ne fpon te ingreffum, vi megerent. Sed ubi eo ventum est, cunctari, & fe minime id poffe, dicere. Itaque in aquam miferunt deprimentes fic, ut biberet. Flagitantem deinde ut fe extraherent, extraxerunt, in lectoque collocarunt quietiorem. Non multo poft tamen frigidus fieri coepit, proximaque nocte est mortuus.

CADAVER etfi decima sexta a morte hora, non tardius, incifum est, & tempeftas magis ad frigus vergeret, quam eo tempore hic folet; erat enim medius September A. 1723.; jam tamen adeo male olebat, ut feftinare fecantem cogeret, & animadverti in fua veficula bile nigerrima, amputatum caput, & detracta thoracis vifcera in apertum locum afportare, ubi diligentius infpicerentur. Pulmones & ipsi grave olebant; nigrique erant. Cordis auricula dextera valde erat, quamvis non ab iis quae contineret, dilatata; finiftra arctiffima: in ventriculis polypofae tenuis concretiones.

Cerebri Dura meninx fuis in Sinibus concretiones habuit ejufdem generis, fed facile difolvendas, & quafi adipofas. Sub ea meninge bullae aereae. Vafa omnia cerebri fanguine plena, ut Choroides plexus nigricarent. Nihil feri effufum. Cerebri, & cerebelli fubftantia ficca potius, quam humida. Aliae praeter has, partes ob eam caufam quae dicta est, infpectae non fuerunt. Illud univerfe adnotatum est, fanguinem fuiffe ejufmodi, ut ad concretionem potius, quam ad folutionem, inclinaret.

24. Quod Medici caput hydrophobi multa aqua perfundi jufferunt, quafdam fortaffe curationes non infelices fpectarunt, quae ferme ad eundem modum in Regia Scientiarum Academia Parisienfi (x) fuerant commemoratae. Quod hydrophobus ad balneum accefferit fciens volensque, minus mirum est, quam illum Meadii (a) puerum, in aquam demerfum, negaffe, aquam fe timere, in eaque paulisper acquieville. Quod denique cordis auricula dextera valde inventa fit dilatata, nec ab iis tamen quae contineret; facile accipio, ut ab aere, qui nimirum confpici non poteft, diftenta, ficuti in aliis (b) interdum accidit, fervaretur, cum aer in tanta humorum corruptione, quantam graviffimus ille odor, & pulmonum nigredo ostendebant, fe ab illis evolere non difficile poffet (c), quod bullae aereae, fub Crassa cerebri meninge animadvertae, confirmant. Ad eundemque fortaffe modum illa intelligenda funt, quae in fectione hydrophobi a Brechtfeldio (d) fcripta legeris: cordis dextra auricula infigniter tumebat, dexter ventriculus fanguine grumofus plenus, in finiftra fanguis plane fluidus; curenim quae ventriculi non tumidi continebant, diceret: quae adeo diftenta auricula, non diceret? De caeteris quae in eo cadavere confpecta defcripti, poft (e) video.

25. VIRUM ante menfem a rabido cane demorfum

evidens hydrophobia jam tenebat. Hic vero delirabat, jugiter clamabat, febricitabat. Semel in aquam, ferius fortaffe, & jam debilius, immerfus, vix inde exemptus fuerat, cum miferiffimam alioquin amiffit vitam. CA-DAVER hominis, gravius adeo morbo vexati, vel poft horas amplius viginti quatuor, & tempore anni ferventiffimo, id est ante Quindilis finem A. 1739. non valde foetebat. Et facies quidem videbatur hominis quafi tabe confumpti; at corpus reliquum erat omne fatis carnofum, & nutritum. Collum eo livore infectum, ut vel poftquam interdifsecandum multum fanguinis effluerat, liveret tamen. Tumidus Venter, nempe ab intestinis, & ventriculo aere turgidis: quae vifcera etfi caeteroquin fecundum naturam fe habere videbantur; vafa tamen quae per ventriculum repunt, non fecus atque ab injecto liquore aliquo videmus, fanguine diftenta erant. In ipfo ventriculo praeter aerem, aqua ex flavo virens. Magna jejunioris pars livida: ejus autem veficula pleniffima bilis, non nigricantis quidem, fed fufcae. Septum Transverfum non profus carebat inflammatione. Pulmones tota posteriore parte non modo nigricabant, fed tumebant etiam, a reftitante, ut videbatur, fanguine; duri certe non erant. Sanguis ater in hoc cadavere, non polyposus quidem, fed nec folutus. Gula in thorace, infimoque collo erat fana. At fuprema pars gulae quae jam pharyngi vicina est, & pharynx univerfa, & larynx, & Alpera arteria interiore facie ex rubro nigricabant, ut non inflammatae modo, fed gangraenae effe proximae viderentur. Nec tumida erant tamen; quin uvula perfuffa fpectabatur, etfi lingua erat craffior. Pharynx autem ufque ad nafi pofteriora foramina, fumumque ipsum fornicem plena erat fpuma ex flavo virentis. Denique in meningibus vafa fanguinea valde diftenta, & fubftantia interior cerebri punctis ubique, & quafi filamentis fanguineis diftincta. In Lateralis ventriculis ferum non multum, idque rubellum.

26. Quod adverfus hunc atrociffimum morbum unicum effe remedium a Celfo (f) olim fcriptum est, aegrum in piscinam projicere, non tam crebro Medicis refpondit, quam forfan crederes, tot eorum videns in hanc rem laudari apud Ettmüllerum (g). Nam Forefti, & Tulpii, ad quorum experientiam provocatur, fi productae Observationes legeris: non ad curationem attinere, ad quam ifta fpectat, a Celfo propofita, in piscinam projectio, fed tantummodo ad praefervationem, deprehendes. Eodemque redire agnofcas; fi unum de utroque rabido mulo excipias; plura illa exempla fic curatae Rabidarum, quae apud Schenckium extare dicuntur: quin ab hoc illud (h) Andreae Baccii proferri, unde non curatum; ne dicam auctum; ea ratione morbum intelligas. In eo demum quod indicatur, Paraei capite (i) tantum abest ut felix fuccellus comprobetur; remedium inutilitas confirmatur: & quancquam capite fupiore (k) narrare Aetius dicitur de Philofopho, qui cum fe in balneum demeriffet, & de aqua intrepide hauftiffet, fanus evalefit; tamen si Aetium (l) infpexeris, bibiffe quidem invenies; fe autem in balneum miffiffe, non invenies. Unus igitur de tot qui laudantur, Auctoribus reftat Helmontius (m), qui fenem jam hydrophobum, per ternam in mare demiffionem rabie viderit liberatum, cui exemplo & puellae illius curationem addes, quam in Hiftoria legeris Regiae Scientiarum Academiae Parisienfis (n). Pluribus tamen contra cefferit, necesse est, quando praeter Baccium, & eum quem Paraeus (o) indicavit, Cardinalem Ponzetum, non tantum Salius (p) fe quoque aliquando experiri, nullam in eo auxilium utilitatem inveniffe; fcripti; fed & Caelius Aurelianus (q) diferte, ut noxium improbaverat. Julius autem Palmarius (r) admonuit, iftam curationem infelicitate ceffiffe, multorum experientia compertum effe. Et ne forte credas, id propterea accidiffe, quod non piscina, fed mari, ut Palmarius indicat, ufeffent; certe Aromatarius (s) de mari non loquebatur, cum hoc Celfi periculoffimum, ait, effe remedium: veluti quod facile me strangulare folet. Quid ergo est? Num minus feliciter res fuccellit, quod ne infirmum corpus, in aqua frigida vexatum, nervorum diftentione abfumeret, cavere ita, uti Celfus docuit, neglexerunt, videlicet a piscina protinus in oleum calidum demittendo, quod hyeme praefertim, neceffarium cenfent nonnulli; quancquam illum Meadii (t) puerum video in ipsa aqua calida cito convulfionibus fuiffe prehensum. An quod alterum Celfi praecceptum non fer-

servarunt, nec opinantem in piscinam non ante ei provifam projicientes? quod Ettmüllerus (u) inculcat, tum Ridleyi Obfervatio (x) videtur fignificare. An quod ferius, id est fiti & aqua metu jam oppreffos demerferunt? quancquam his ipsis id remedium Celius propofuit. An quod illa neglexerunt quae Boerhaavius (y) ante faciendae effe, cenfuit? quae hi non omnibus, & omnino, at pluribus certe, & quadatenus, valde convenire poffe, credo. An, quando in fene illo, in illaque puella nihil horum magnopere obfervatum videtur; quin certe ille in mare, hac in falfam aquam, nec infcii, & oppreffijam morbo demerfi funt, neque poftmodum in oleum calidum demiffi; an veri, inquam, forte fimilius est, ut alii hydrophobi aliter affeeti & viventes, & mortui confpiciuntur, ita non idem omnibus aequae poffe auxilium prodeffe? Quo magis praefervationi opera danda est: quancquam non dubito, quin alia quoque ejus ratio in aliis fervanda fit. Atque utinam in omnibus fignum illud quod primum a Salio adnotatum fuiffe, dixi (z) fe offerret, neque in eo quod inde videtur confequi, dubitationis quidquam fupereffet; non adeo difficilis, ni parvis conditio interdum obftaret, effet praefervatio vel ab imminente jam morbo, fi cum primum dolores, aut pruritui, ut aliquando etiam contigit, aliae mutationes in fanata carne oborirentur, confeltim paulo plus de hac abfcinderetur, quam olim fuerat demorfum, aut alte eadem inureretur, aut faltem id fieret quod ex Gilberto Anglico, huc fpectant, Foreftus (a) retulit. Primum confilium est, ut non claudatur vulnus, & fi claufum fuerit, flatim aperiat, ut putredo & fanies effluat: quia folet latere venenum per multa tempora, &c. Sed de praefervatione aliquid rursus infra (b) attingetur. Nunc vero, ut id quod paulo ante dixi, magis pateat, hydrophobos alios aliter constitutos tum in morbo, tum in diftentione inveniri; tertiam, quam pollicitus fum, hiftoriam fic habe.

27. SENEX annorum fexaginta, robustus ac nervofus, temperamento cholericolanguineo, a rabiofo cane morfus fuerat in finifiro metacarpo ante menses tres. Cum vulnus effet ad cicatricem perductum, ne hoc quidem perfanato, ullum fenex hydrophobiae indicium praebat, nifi vigefimo ante mortem die atrocibus minis, gravibufque verberibus a quodam exceptus, ex eo tempore cepiffet miro atque infolenti praeter rationem timore agitari, ut non modo, quidquid increparet, femper contremiffet, fed & quicunque ignotus occurreret, proditorem continuo putaret, & fi quo poffet, aufugeret, ac latebras quaereret. Ad hac, luminis, & aquae horror accelferat, cum in Nofocomium importatus est, in quo biduum vixit. Ibi aquam juffus bibere, tarde, & coadi infat fe contorquens, bibere tamen conabatur, & fane cum difficultate, & moleftia deglutire incipiebat; fed prima potionis parte haufta, reliquam haud difficile deglutiebat. Nunquam fpuma ad os animadverta est: fpuabat quidem; fed liquida erat faliva. Ad mortem ufque tum incredibilis ille pavor, tum ea aquae averfatio, & ejus deglutendi initio moleftia, ac difficultas perfifterunt.

VERTE aperto, intestina omnia confpecta funt aere maxime diftenta, praeter quem nihil ferme aliud continebant. In ventriculo humor craffiffimus, non multus, nec vifcidus, colore cinereo. Pauca in fua veficula bilis, omnino crocea, croceoque colore Duodenum intestinum inficiens, & proximam veficulam, jecinoris partem. Iliacae venae fanguine erant adeo turgidae, ut naturalem gracilis intestini diametrum aequarent; at fociar arteriae profus inanes. In Thorace, pulmones; ut Boerhaavii (c) verbis utamur; coacervato omni fere cruore incredibiliter pleni: pofteriore autem parte vel gangraena affeeti dici poterant. In pericardio fubflava aqua ad uncias fortaffe tres: in corde fanguis non multus, ifque nigræ picis fimilis femiliquatus. Vena fine pari exiguum continebat fanguinis copiam: omnino autem inanes erant per collum tam Carotides arteriae, quam venae Internae Jugulares. Deglutienti organa fine ullo inflammationis indicio, nifi quod ad pharyngis fumum levius quidam cernebatur rubor: membrana autem Epiglottidem cartilaginem veltiens, crispata. Meningum vafa tum venofa, tum arteriofa praeter modum fanguine plena, eoque, ut ubique, pernigro. Nervi Optici folito craffiores, fed laxiores, & flaccidiores. Nec vero cerebri, cerebellum, Spinali medulla ficiora fuerunt, quam folet, ut neque ventris, thoracisque vifcera, & Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

musculi. In cerebri ventriculis fubflava aqua ad uncias tres. Habita hac feftio est XII. Kal. Junii A. 1727.

28. Efti mortis metus, minis, & verberibus incuffus, fimul videtur latens hydrophobiae virus excitaffe, fimul ejus temperaffe effectus; negari tamen haud poteft, affectionem hanc ad hydrophobiam attiniffe, quippe cum & rabiofi canis morfus praecerit, & aquae horror fit confeutus: nifi forte, cum Andreae Sædatoribus, fuiffe malles Pantaphobiam, Illi enim, ut est apud Caelium Aurelianus (d), memorabant, effe pantaphobos, quos nos omnipanos dicere poterimus, fiquidem omnia timere dicantur: quem morbum, si vere tamen effe poffet, hinc difcerni Caelius voluiffet, quod non folius potus, fed omnium rerum timorem faceret. Verum fi illam qualemcunque deglutendi potus, quae in propofito fene erat, difficultatem, multoque magis si praecedentem rabiofi canis morfum fpectabimus; nihil effe caufe, intelligemus, cur propter alios fortuito adjunctos timores, ejus morbum alium ab hydrophobia ftatuamus. Nam si forte non omnia, fed aliqua dumtaxat, ut lucem, exempli gratia, praeter aquam timuiffet; num propterea alium morbum effe, diceremus? eos imitantes, de quibus pariter Caelius (e) meminit, qui Aerophobiam vocaviffent, aeris videlicet timorem, nifi hic generaliter phrenitidis afcriberetur, nam horum quidam aerem lucidum extimefcunt, quidam obfcurem. Verum communia, & per varias morbos vagantia a propriis funt fecernenda: quancquam faepe accidit hydrophobis, ut aerem timeant. Neque id eo dico, quod, imminente morbo, folet in ipsis animadverti, ut Caelius quidem (f) tradidit, infusa querela aeris, tanquam aurtini, quancvis ferenae fuerit quies. Sed eo dico, quod praefente jam hydrophobia, plures agitatae aerem metuant. Sic ille de quo Swingerus (g), non fecus liberum aerem, atque liquida horrebat, & fane si feneftra, si fores aperiebantur, fymptomata flatim vehementiora reddebantur. Quae alius, ut in Sepulchreto (h) leges, diligentiffime claudi curabat, fono quem fibi videbatur audire, fulminis ventri perterrefactus. Is vero, de quo Prymies (i) retulit ad Regiam Anglicam Societatem, vel ab leviffimo vento fibi videbatur fuffocari. In fuffocationis autem periculum ab eadem caufa incidebat mulier, cujus hiftoriam fcripti Platerus (k): quancquam hac non ab rabido animali hydrophobiam contraxerat, ut alii praeterea quorum non pauca proftant exempla; nifi forte cum quibufdam fufpiceris, quoniam aliquando (l) & facillime ex contagione id virus contrahitur, & contractum latet longiffimo tempore; a contagione aut minime animadverta, aut e memoria profus elapfa, hos omnes aquam meruiffe: tamen viciffim fufpicari quis poteft, in fpumam ejectam, aut in vulnus olim inflictum a non rabida fortaffe beftia immerito, si non femper, at nonnunquam conferri quod veneno ejufdemmodi intus genito acceptum potius fit referendum. Sed ne harum fufpicionum difcultas nunc longius nos ab instituto fermone abducatur, de hoc poftea (m) videbimus.

29. Hic vero ad quatuor exempla hydrophobiae, cum aeris timore conjunctae, quincum addemus, promiffam (n) Mutinenfis Virginis hiftoriam fubjicientes, ne forte pereat cum illa italica, in qua olim Bononiae legimus, manu exarata (*) Refponfione, quam Ramazzinus nofter ante hos propemodum octoginta annos fcriperat, fed vulgare prohibitus est, adverfus Quartam Jo. Andr. Monigliae Cenfuram. Quinquagesimus erat dies ex quo ei Virgini labrum catulus momorderat fuus, cum illa egregie valens, & nihil minus fufpicans, quam fe ex hydrophobam fore, dum amniculum quendam forte tranfret, hydrophobam manifefte fe oftendit. Inter caetera quibus vexabatur, incommoda fenfus erat venti tenuiffimi, caput ferientis, quancobrem etiam atque etiam orabat, ut feneftra, atque oftia accurate clauderentur: & ad quemvis motum vel minimum qui in cubiculo accideret, clamabat: si quis autem ftragula excuteret, aut ftabellum offerret: tum vero horrefcebat, & atrociffimis convulfionibus prehendebatur. Fuit qui cogeret aquam tantopere invifam potare, eamque multam. Quo facto, amiffa loquendi facultate, & faviffimis convulfionibus cruciata, poft paulo vivere defuit. Dum animam jam jam ageret, cum forte cruftulum quifpiam altera parte vino madefactum illi ad os admoviffet; abnuir: tunc idem qua parte erat ficcum, oblatum est; ipsa vero accepit, nec mandere recufavit. Hac ferme funt quae memini legere in ea Ram-

D 4 maz-

(x) 1. de morf. canis rab. c. 2. (y) Tetrabibl. 2. Serm. 2. c. 24. (z) Hift. A. 1699. (a) fupra, n. 29. & 28. (b) Epift. 5. n. 20. (c) Ibid. n. 29. (d) fupra, n. 20. (e) n. 30. (f) De Medica. l. 5. c. 27. n. 2. (g) Frix. l. 2. S. 2. c. 4. art. 4. m. 2. (h) Vid. Schenck. l. 7. Obf. Med. 22. (i) 14. l. 20. (j) 23. (k) 24. cit. fupra, ad n. 22. (l) Demetrius l. 47. (m) A. cit. 1699. (n) A. cit. c. 14. (o) De Affea. particulari. c. 19. (p) Accur. Pall. l. 3. c. 14. (q) c. 3. l. cit. fupra, n. 22. (r) Difp. de Rabio Part. 5. part. 3. (s) fupra, n. 24.

(u) art. & m. cit. (v) Aff. Enid. Lipf. A. 1705. M. Mart. (y) Aphor. de cogn. morb. §. 1144. (z) fupra n. 21. (a) l. 10. Obf. Medica. 27. (b) n. 29. (c) Aphor. cit. §. 1140. (d) Acut. Pall. l. 2. c. 12. (e) Ibid. (f) l. cit. c. 11. (g) Vid. Obf. cit. fupra, ad n. 19. (h) l. 1. Sect. 8. Append. §. 2. (i) Saggio delle Tranf. P. 2. c. 8. n. 4. (j) Obf. l. 1. (k) Vid. fupra, n. 21. (l) n. 31. (m) fupra, n. 19. (n) nuper interces, cum tota illa Controversia, typis Mutinenfibus, ut audio, edita.

mazzini observatione: ex qua, aliisque ipse quoque colligebat, neque acutam febrem, neque delirium semper hydrophobiam comitari: cogere autem eo morbo affectos ut bibant, aut in aquam demergere, exitum ipsis accelerare: neque enim præter rationem aquam horrere, quippe qua non mentis, sed deglutitionis vicio correpti, facile suffocationis periculum vereantur. Ego vero hanc Observationem retuli non ad id modo quod proposueram, metum videlicet agitati aeris crebro cum hydrophobia copulari, sed ad alia quoque confirmanda. Scilicet faciet hæc Observatio cum ea conjuncta quæ ex Foresto mox producet, & vel magis cum ea quæ de Baldo J. C. legitur apud Matthiolum (o), faciet, inquam, ut id comprobatum habeas quod supra (p) in puero a me visum esse, dixi, quamvis a rabioso cane ibi admorsa fuerit facies ubi venenum facile potest cum saliva communicari: non celerrime tamen, ut in aliis ab earundem partium morfu, sed post quadraginta dies ortam esse hydrophobiam. Faciet præterea, ne illorum prorsus obliviscamur quæ Palmarius (q) addidit postquam admonuit, etsi balneum præcautionis gratia plerisque profuit demorsis; non huic tamen remedio omnino fidendum esse, multorum mortes ostendisse. In plerisque enim, inquit, aquæ conspectus hydrophobiam, veneno in corpore commoto, celerius exsuscitat, quod aliqui sine ulla ægri incommoda diutius desitescere, & alexipharmaco extingui domarique potuissent. Sic Monacho accidisse video, cui duobus prope mensibus ex quo catulus quem in sinu habebat, genas, & labra momoderat, Forestus (r) narrat, aquæ metum obortum antea non esse, quam per fossam, baculo ligneo innixus per tabulam ligneam transiret; aquam enim videns, metu percussus, transire non potuisse, nisi cum ingenti horrore ac metu; hinc ei hydrophobia primam originem fuisse. Sic Virgini de qua dictum est, accidit, cuius mali cum exterior causa, tum prima quoque manifestatio ad eundem prorsus modum se habuit; tametsi reliqua incommoda longe alia fuerunt. Noli tamen credere, me externum aquæ usum, sive balneo, sive improvisâ demersione uti velis, pro noxio, aut inutili ad præservandum habere, dummodo satis, & mature institatur, quamquam Meadius (s) balneum, suo tamen cum remedio conjunctum, affirmat vel fero admodum in usum tractum aquæ interdum profuisse, de immersionis autem, quæ apud Batavos in primis est usitata, felici successu valde inter se discrepant duo non ignobiles eorum Medici Tulpus (t) & Stalpartius (u). Certe enim cum Tulpus, & Meadius negent, post tot experimenta novisse quæquam, cui suæ istiusmodi præservandi rationes, citio, satisque adhibita, non fuerint salutare; æquum est pro certo habere, sic plerisque saltem fuisse servatos. At si plerisque; non erit profecto æquum credere, hos omnes ideo evasisse quod veneno aut nihil, aut leviter infecti fuerint. Nec me fugit quid interesse possit inter morsum, & morfum, vel quod incruentus sit, vel quod nimis cruentus (tametsi ad funesta utriuslibet morfus exempla alia sint in promptu quæ addi possint (x)) vel quod mordens canis necdum plane rabidus sit, aut fieri iam sit, omnem modo salivam defixis in alios, aut in multiples vestes dentibus absterferet, aut siqua sunt alia istiusmodi. Illud tamen in tanto servatorum numero difficile in animum induxerim, ita illos omnes fuisse morfos, ut nihil, aut vix quidquam veneni contraherent, aut eorum qui revera contraxerint, neminem inter innumeros illos fuisse de quibus Tulpus, aut Meadius loquuntur. Quin multo veri similis est spectantibus quid plerumque iis accidat qui post morsum nulla præservante curatione utuntur, multo, inquam, veri similis est, ex innumeris qui curatione alterutra usi hydrophobiam effugerunt, plerisque hac corripandos fuisse, ni per curationem avertissent. Cæterum illis etiam quæ commemorata sunt, in morfu varietatibus, non modo variis dumtaxat in mordente cane, morfoque homine fluidarum, firmarumque partium dispositionibus ego quidem libenter tot illa tribuam quibus hydrophobi differunt inter se, ut citius alii, alii serius erumpente morbo opprimantur, & ex utroque alii aliter. Sunt enim qui vehementer delirant, & sunt qui ad extremum usque mentis sint compotes. Sunt qui lucida, & candida, aut qui vel levissimum aeris motum terre non possint, & sunt qui possint. Ac ne omnia quæ supra narraui, aut retuli, hic repetam, nedum alia addam; sunt qui potiones cujusque modi usque adeo horrent, ut non modo si vi-

derint, sed si nominari dumtaxat audiant, exclament, tremant, convellantur, animoque deficiant. Quæ tametsi in pluribus fiant, tamen tantum abest ut fiant in omnibus, quemadmodum illi videntur credere, qui id esse contentum hydrophobiz signum *pathognomonicum*, ut minime desint hydrophobi qui vinum bibant, nec qui ad aquæ mentionem non solum non cohorreant, sed in balneum ire iussi, continuo illuc ire incipiant vel morbo jam multum provento (y), nec demum qui aquam, prima deglutitionis difficultate superata, haud difficulter potent (z).

30. Sed ut multa sint in quibus hydrophobi, dum vivunt, differunt inter se; non minus multa sunt, atque adeo plura sunt in quibus cadavera eorum differunt. Quod statim intelliges, si octo antea vulgaras horum observationes partim in Sepulchreto, partim apud suum quamque Auctorem, quem supra (a) indicavimus, plenius legendas, tresque insuper quas nunc primum addidimus, inter se conteras. Namque ut ab exterioribus ad interiora procedas; in tribus livorem, huncque ipsum aut in digitis, aut in humero, & dorso, aut in collo adnotatum comperies: semel corpus omne, quasi ut in hectico, vehementer extenuatum; semel faciem solam: semel omnes musculos sicciore multo quam par sit; id quod alias non memoratum, imo semel diserte negatum: ventre autem, & thorace reclusis, semel quod de musculis modo dicebam, tum memoratum, tum negatum: semel omentum penitus absumptum, & mesenterii glandulas, & pancreas prorsus extenuata: semel ventriculum aere turgidum, & sanguine distenta ejus vasa: semel intermembrum ejus tunicam corruptam, cæteraque rubris maculis distinctas: quinque humorem quidem in eo animadvertit: at semel multum, ter paucum, semel subflavum, semel viridem, semel ex flavo vientem, semel valde fuscum, semel cinereum, bis viscidum, semel non viscidum: intestina ter aere distenta, semel nequaquam, sed rubris disiectis maculis infecta: hepar semel flavum, & durum, semel magna ex parte inflammatum, & gangrenæ proximum, semel jam lividum: ejus autem vesiculam semel plenam, bis plenissimam bile, quæ ter aut nigerima fuit, aut ad nigrum accessit, semel viridifusca, semel crocea, & tunc pauca. Hæc in Ventre.

In Thorace vero hujus tota reliqua interna facies ex rubro livida, at diaphragmatis dumtaxat ad ambitum uno in cadavere; in altero diaphragma quoque non omnino expers fuit inflammationis: pulmones in uno, atque altero aridi & exsiccati, in uno cum vesicis hic illic in superficie, & in quinque nigri ex toto, aut magna ex parte; in quatuor magna item ex parte sanguine pleni: pericardium in uno parte aliqua ferme friabile, in duobus sine ullo humore; in uno paucissimum habens; in uno autem subflavum aquam ad uncias tres: cordis auricula dextera in duobus aere dilatata: ipsum autem cor in totidem siccum; in uno flaccidum, & extenuatum: ventriculis in uno profusus sanguine careatibus; in uno polyposus tenues concretiones habentibus; in tribus autem sanguinem; sed in uno haud multum, & picis similem nigra, ac semiliquata; in altero concretum sine ullo propemodum fero; in tertio autem sic, ut dexter quidem sanguine plenus esset grumoso, cum sinister plane fluidum contineret.

Quod ad collum, & fauces attinet, unus gula, ut in thorace, ita ibi quoque angusta, & quasi contracta erat; unus intus inflammata: pharynx autem in tribus, & Apera arteria in totidem aut levi, aut magna, aut in gangrenam jam vergente inflammatione correpta; unus vero sana gula, quorundam fauces sine ullo inflammationis vestigio fuerunt, unus membrana epiglottidis crispata; unus larynx ex rubro livida, in quo & lingua crassior inventa est, & pharynx spuma ex flavo viridi omaino repleta.

Porro cerebrum unius, & cerebellum, ad siccitatem inclinabant; unus cum initio Spinalis medullæ multo siccior; unus vero nihil horum magis siccum quam soleat; quin Optici nervi laxiores; unus denique aut alterius cerebrum nihil habuit adnotandum. Et rursus in duorum ventriculis aqua effusa; sed in eorum altero subflava; nec pauca; in altero pauca, & rubella; in alio autem de ea nihil usquam. In uno aereæ bulæ sub Dura meningi, in ejusdemque Sinibus laxæ concretiones polyposæ. In tribus vasa omnia cerebri valde sanguine distenta. Et quod ad sanguinem universæ attinet; unus arteriæ sanguine plenissimæ, venæ propemodum inanes; alterius autem vena quidem sine pari ferme vacua, sed Iliacæ maxime distenta; arteriæ autem sociæ inanes, æque autem inanes per-

col-

collum & Jugulares Internæ venæ, & Carotides arteriæ, ut æque plenæ intra cranium cum arteriæ, tum venæ, quod & in aliis duobus, ut modo indicavi, adnotatum est. In uno pariter nihil usquam sanguinis concreti, sed omnis sanguis maxime liquidus, & minime ad frigidum aerem concrevens. Verum in altero concretus potius quam solutus; in altero non polyposus, sed nec solutus. Quin vasa ad cor magna in uno prorsus concretum habuerunt, in ipso autem corde qualis inventus sit, supra dictum est. Denique in duobus, aut tribus ater fuit adnotatus. Et ne omitterem quidquam ex iis quæ universè spectantur; duo male oluisse cadavera, adnotatum est; sed id minus quod pejus debuisset videri poterat.

31. Nec minorem fanè varietatem in aliis hydrophoborum dissectionibus inveni, quas antequam hæc relegerem, a Viris Doctis esse editas, aut memoratas novi, Richardo Meadio (b) de quo jam supra, Jano Planco (c), Laurentio Cajetano Fabri (d), Dominico Brogiani (e), aliisque præterea nonnullis (f), quorum ad me libri non sunt allati. Quas observationes ut cum iis conferam quæ modo productæ sunt, eodem ordine conservato; ab alia quadam incipiam oportet Cl. Phil. Eberh. Dillenii (g) qui, cadaver incidere prohibuit, externos livores, & quasi suffusionem hic illic, & potissimum circa pectus adnotavit. Ex cæteris est qui semel abdominis musculos inflammatos memoret, semel autem musculos universè tumidos ac robustos. Est qui, tredecim inspectis cadaveribus, scribat, pinguedinem ut plurimum ferme nullam, quin & omentum quasi consumptum fuisse: inter frequentiora autem plurimum in primis vis inflammationem, lacerationem, gangrenam. Alius in aliquo leviter, in aliquo multum inflammata omnia ventris viscera. Singillatim vero in quibusdam ventriculi cavum foetida, nigraque bile foetidum, aliquando sanguineis veluti punctis hic illic distinctum. Intestina in quopiam cuncta cum mesenterio levi inflammatione; in alio tumida aliquantum, & inflammata; in quibusdam autem ileum præsertim. Jecur non raro turgidum, subflavum, & ejusque vesiculam alias ferme inanem, alias atræ bilis glutine distentam. Urinariam vesicam in tribus, simulque penem inflammatione correpta: cujusmodi observationibus suspensum reddi cantharidum usum, intelligis, remediis aliis adversus hunc morbum non modo ab Arabibus olim commendatis, aut in arcanis quibusdam contra eundem pulveribus ab Scaramucio (h) ab aliisque latere crediti, sed diserte, quantum video, ætate hac nostra non unam apud gentem laudati, imo apud Ungaricos (i) pro specifico infallibili habiti in summa etiam hydrophobia curanda: quamquam ne ad præcavendum quidem facile inter nostrates exhibebit is cui minus ignota sint tot alia ad hanc rem dilaudata remedia ex eorum numero, quæ non adeo acria sunt, & urinam cient.

Ut ad Thoracem transeamus; inflammatum in nonnullis septum Transversum inventum est: inflammationem autem pulmonum frequentissima indicia: faciles hic illic, ut in ventre quoque, viscerum adhesiones: sine humore in aliquibus pericardium: cordis ventriculus sinister in uno prorsus vacuus, cum dexter nigerimum sanguinem contineret; sed in altero coccinei, & fluidi sanguinis uterque plenus, non secus ac arteria Pulmonaris, & vena Cava. Ex iis vero partibus quæ thoracem inter, & cerebrum sunt, larynx quidem rarius, minusque inflammata; in aliquo tamen inflammata ejus omnes musculi, & ossis hyoidis, & linguæ, cujus papillæ aliquando tumentes, & in uno exigua quædam ad illius radicem tubercula, quorum aliqua suppurata apparebant. Sed pharyngis inflammatio ut sæpe nulla, ita ut plurimum conspecta est magna, præcipue linguam versus. Quod, & ea quæ de pulmonibus, intestinis, & ventriculo dicta sunt, si conteras cum iis quæ in iisdem partibusprehendit Cl. Kochlerus (k) cum generosi Viri cadaver incidere, quem, nullo prævio rabidi animalis morfu, hydrophobia sustulerat; quam inter se conveniant, miraberis. Ejusdemmodi hydrophobiam in milite quoque, & ab eadem externa causa observaverat (l) nempe a frigidissimo potu, cum uterque, æstaret; sed militem, aliis distentis occupationibus, dissecare non potuerat. Ab eadem tamen causa hydrophobiam ortam viderat Cl. Genfeli (m), qui rubentes quidem pharyngis musculos, & glandulas, sed ventriculum totum quasi exsiccatum, reliqua autem viscera, & in his pulmones, ostendit recte se habentia. Hic autem hydrophobus etiam ad

lucis, alborumque linteorum conspectum tremebat, & humores quoslibet ne aspicere quidem poterat; non tamen, ut priores illi duo, a portionibus vel procul oblati, aut ab harum mentione vehementissime angebatur, aut animo deficiebat. Quæ idcirco memoro, ut qui in iis *pathognomonicum* hydrophobiz signum ponunt, nec eadem facile videntur credere sine rabiosi animalis morfu posse existere, his duabus historiis ad tot alias quæ alibi, & præsertim apud Scheenckium (n) prostant, adjunctis, veram illam suam hydrophobiam etiam sine contagione fieri posse, agnoscant: quamquam ut agnoscerent, satis esse debebant ex antiquis illis eademtaxat quas memoravi prodidit Marcellus Donatus (o): quis enim credat, de quinque ægris quos unus idemque Medicus intra paucos annos vidit istiusmodi hydrophobia correptos, neminem fuisse qui se ab rabido animali infectum aut animadvertisset, aut meminisset; sed omnes pariter, cunctosque eorum domesticos sic fuisse aut stupidos, aut obliviosos, ut ne minima quidem contractæ labis suspicio in eorum animis remaneret? Verum ad reliqua susceptæ comparationis capita redeamus. Fuerunt in quibus Crassa, & in quibus utraque meninx magis, minusve inflammata, & turgidis nigro sanguine valis repleta est, nec sine parva quadam in uno ad verticem suppuratio; imo in cane rabido non sine ulceribus. Cerebrum ipsum aliquando inflammatum, aut ejus cortex, sed hic leviter, & magis fuscus, aut ejus medulla sanguineis punctis conspersa: ventriculi autem in uno, aut altero minime humidi apparere. Spinalis medulla solito sicciore. Sed & corpus omne in uno aridum, & inflammatum; in altero superficie tenus ab inflammatione violacum. Quin fuit ab alio inter frequentiores observationes adnotata singularis solidarum partium, membranarum præcipue ferme omnium, ariditas, & tensio. De sanguine autem, quo plenissimas fuisse arterias, alii scribunt, eoque fluidissimo, & vix in aperto aere coituro, non defuit qui in uno doceant, arterias quidem eo plenas, sed & venam Cavam fuisse; in altero autem sanguinem omnem fuisse in venis, eumque fero caruisse. Imo est qui confirmet, in tredecim cadaveribus sanguine, non raro aliquin fluidiore, venas semper absque visas esse referens; arterias autem inanes. Quocum in hoc quidem faciat, sed in aliis, ut puta in solidarum partium ariditate, discrepet necesse est, qui in cadaveribus quatuor se quidquam eorum vidisse, negat, quæ, ex aliorum dissectionibus plerumque esse, posuit Boerhaavius (p). Denique hydrophobæ corpus legi intra quindecim a morte horas totum vel media hyeme computruisse.

32. Cum igitur huc ferme redeat eorum summa quæ ex comparatis omnibus, mihi quidem notis hydrophoborum dissectionibus colligi possunt; præclare intelligis, multo magis differre inter se mortuos, quam viventes. Dum enim vivunt, certe in eo conveniunt omnes, ut aquam sine difficultate, & plerique sine magno etiam horrore, & detrimento potare nequeant. Quæ autem peculiariter in re omnia cadavera eorum conveniant, non video. Nam quod olim, & nunc quoque a pluribus evidens siccitas in iis reperiri dicebatur; profecto neque reperitur in omnibus; nec in quibus reperitur, fortasse adeo attendenda est, cum remediis potius sit, aliisque causis haud raro accepta referenda, quæ magnas evacuationes aut sub sensum cadentes, aut hunc, ut sæpius, effugientes, fecerunt: quo multa spectant alexipharmaca, & acutæ haud raro febres, & assidui sæpe clamores, & violentæ corporis agitationes, præsertim cum aut nihil, aut minimum bibatur; quamobrem videre potuisti in Sene illo (q) qui & bibebat, nec manico agitabatur furore, sed melancholico potius pavore detinebatur, non modo siccitatem nullam fuisse, sed & pericardium, & cerebri ventriculos non parum aquæ continuisse. Nec vero magis quam ariditas illa, commune est hydrophobis cunctis quidquam eorum, quæ secundo diximus esse deprehensa. Ita enim in aliis alia sunt, ut si species singulos; veras esse credas non modo singulas quas de hujus morbi fede, & natura Cælius (r) recensuit, Antiquorum sententias, sed & pleræque alias quæ postea prodire: at si species universos; nullam certam, unam esse verissimilem, intelligas. Præparati quidem eam partem, quæ morfu fuerit vexata, ex eaque in alias morbum progredi, nemo negat, ut Cælius ait: & ex quo Salius (s) illud evidens aliquando ejus progressionis diutius dilatæ signum indicavit, ne tum quidem inde progredi, saltem ex parte, negan-

(o) Comm. in Dioscor. l. 6. c. 36. (p) l. 23. (q) l. de morbi. can. reb. c. 2. (r) l. 10. Obf. Med. 27. in Schol. (s) Traët. de Venen. Tentam. 2. (t) Obf. Med. l. 1. c. 20. (u) Obf. rar. Cent. 2. in Schol. ad Obf. 120. (v) ut Eph. Nat. Cur. Cent. 9. Obf. 37. & Act. erand. Vol. 5. Obf. 5. (y) supra, n. 22. (z) n. 27. (a) n. 29.

(b) Traët. de Venen. Tentam. 2. (c) apud Simon. Cosmopolit. Epist. Apolog. pro Planco, & alibi. (d) Differ. 3. inter omnia ad hunc morbum n. 62. (e) Traët. de Venen. Animal. P. 2. (f) apud Swieten. in Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140. (g) Eph. N. C. Cent. 7. Obf. 54. (h) in Append. cit. supra, ad n. 22. (i) Commere. Litt. A. 1731. Hb. l. 11. n. 3. (k) Commere. Litt. A. 1743. Hb. l. 1. n. 2. (l) in cod. Commere. A. 1740. Hb. 36. n. 1. (m) Eph. N. C. Cent. 3. Obf. 30. (n) Obf. Med. l. 7. ubi de Venen. ex Quindup. Obf. 17. (o) De Med. Hist. Mirabili l. 6. c. 2. (p) Aphor. de cognosc. morb. §. 1140. (q) supra, n. 27. (r) Assut. Meth. l. 3. c. 24. (s) supra, n. 24.

gandum est. Ex doloris autem sursum versus progressionem, ex iisque in quas Salus hanc definire animadvertit, confusione quasi quadam mentis, & vertigine, & titubatione, non per venas, sed per nervos id virus progredi videtur ad horum origines. Quibus in partibus, aut in motibus qui in iis sunt, certa quadam, sed inexplicabili, mutatione inducta, quæ pro alia in aliis dispositione, major, aut minor, magisque, aut minus diffusa sit, nihil jam hydrophobis accidit quod inde potissimum non liceat deducere. Quosdam, ut in congenitis antipathis alios alia, sed hos magis, illos minus averfari videmus; aquæ capiet averfatio tanta, ut ejus vel nomen, non modo aspectum, de improvviso horrere incipiant; alii non nisi periculo facti, & ejus deglutiendæ difficultate percepta, illam bibere se posse, negabunt. Delirabunt alii; quidam sapienter. Hos inflammationes corripient magnæ; istos nullæ. Sed ut his in rebus, in aliisque variant inter se; tamen convulsio interior, exteriorve facile erit in omnibus, & pro hujus potissimum, & dispositionis varietate, tanta illa varietas in viventibus, mortuique animadvertetur. Intelligis, nobis eorum conjecturam veri similiorem videri, quæ cum Democrito, & Gajo, Herophilis sectatoribus (1), nervos, & cerebrum principem hujus morbi sedem esse, rebantur, a quorum opinione haud abfuisse præcipuos hujus ævi Medicos, nostri. Et huc quoque illud spectat, Vir gravis censebat, quod narrabat mihi adolescenti, cum Bononiæ studiis Medicinæ operam daret, de Alberto Fabbri, Medicorum in ea doctissima Civitate paulo ante meam memoriam facile principis. Hic enim cum hydrophobi arteriam tangeret, ab eo manu altera arreptus, & valide retentus, mox in tristitiam inciderat tantam, ut sui jam pene impotentem mentem interdum se ipsum interficiendi subiret cogitatio. Cum propterea septem jam dies frequentiam fugeret; accidit ut in sua perpetua moestitia defixus, maximo antea imbre perfunderetur, quam imminere, sentiret. Locus erat solus, & a testis longe remotus, ut ad hæc non nisi totus aqua madidus pervenire potuerit. Sed omni prorsus tristitia absterfa, pervenit. Quid ipse crediderit, nescio. Plures quidem initium fuisse illud hydrophobæ, quo cerebrum primum tentaretur, arbitrabantur. Veri autem similes est, doctum Medicum, memorem fortasse eorum quæ in Dioscoride (u) legisset, ne idem sibi quod Themisoni, amicum hydrophobum curanti, accideret, non mediocriter pertimuisse, præsertim si eorum veniret in mentem quæ de morbo hoc, vel sine moribus contracto, non pauci tradiderunt Scriptores, atque, ut solent mul- ti in suo periculo, omnia pro veris haberet (nam & Stalpartium (x) qui nihil eorum crederet, videmus tamen, postquam illorum qui se hydrophobos fore, suspicabantur, arterias tetigerat, lavisse manus) ob vehementiorem autem metum in melancholicum quasi delirium incidisse, quod repentina aquæ perfusio, quippe recentissimum, tanto facilius suffulerit, si ejus generis auxilii adversus hydrophobiam recordatio imaginationem, quæ morbum fecerat, ad tollendum adjuvit. Sed hæc ut volueris, ita accipies. Quod vero de convulsione dixi facile in hydrophobis omnibus concilienda, vel una aquæ deglutiendæ difficultas videtur satis probabiliter indicare. Sive enim est nulla faucium, gulæve inflammatio; jam supra (y) vidisti, ut ad illam explicandam difficultatem Cæsalpinus olim, & Aromatarius earum partium convulsionem posuerint, Ridleyo (z) atque aliis inter recentiores sequen- bus. Sive eæ partes sunt inflammate; videre potes, ut Cel. Swietenius (a) hanc inflammationem a crebra convulsione, ut effectum a causa, deducat, indeque etiam veri similem rationem eliciat, cur citius ab hydrophobia con- fectus puer sine illa fuerit inflammatione; ferius autem mortuus juvenis sine illa non fuerit. Sic alia etiam partes, & viscera cur in aliis hydrophobis valde inflammata, in aliis minime reperiuntur, a magis quoque, minusve crebra, aut violenta eorum nervorum qui ad illa pertinent, convulsione deduces. Quin etiam nimiam illam tensionem & siccitatem nervosarum membranarum, ex qua Meadius (b) scite illud repetebat, ut acutius quam natura sua, in hydrophobis sentiant, sicque solitæ objectorum impressiones non gratum amplius sensum, sed dolorem & molestiam faci- ant, illam, inquam, tensionem; si a siccitate tota non est, ut primis diebus morbi esse non videtur; a convul- sionibus deducas, quarum hic effectus si non in omnibus,

in pluribus certe cadaveribus superstes reipsa est ab So- lertissimo Brogiano (c) deprehensus. Mitto cætera quæ a pluribus sunt in medium adducta, ut hydrophobiam convulsivum esse affectum, probarent. Si igitur hoc in morbo tantum est convulsivum tribuendum, neque earum causa, quippe invisibilis in cerebro, nervisque mutatio, sed earum dumtaxat effectus, iique pro varia ipsorum ve- hementia, varioque tempore discrepantes, in demortuis sub sensum cadunt, præclare intelligis, ad hæc ipsa quæ diximus, & nunc dicimus, aut comprobanda, aut infirmanda, pauciores adhuc esse habitas dissectiones. Pauca enim in tanto numero sunt quas historia præcedat satis accurata non ætatis solum, & constitutionis illius hominis, sed & modi, & temporis tum quo virus, & unde, contractum fuerit, tum quo perititerit, & quæ symptomatum omnium, & quo die ingruentium, majori, minorive assiduitate, & sævitia, tum deinde omnium, quo ad fieri potest, quæ in universis, & singulis cadaveris ejusdem hominis partibus præter naturam reperta sint: ne siqua forte præter- mittatur; certa quædam alia non tam abfuisse, quam non satis quæsitâ esse existimetur.

33. In his tamen ne facile putes, vermes fuisse quibus cerebrum feateret; tamen si in Sepulchreto (d) leges, conspicias esse in rabiosi canis cerebro, & Aromatarius (e) scripserit, observatum fuisse generari quandoque vermem in anteriore parte capitis, tam in cane rabido, quam in ho- mine. Hoc enim accipiendum credo, non de cranii cavea, sed de nasi, aut Sinus alijus, cum hoc commu- nicantis, recessibus, ut alias (f) tibi significavi. Neque alia ratione intelligo quæ paulo superius in Sepulchreto (g) ex Epistolis; non ex Observ. Bartholini producuntur de vermibus quos in equis, bobus, & ovibus capiti in- esse, rustici dicuntur observasse, in phrenitide tamen, & vertigine; non in ea, quæ de agitur Rabie, quo uno vocabulo quam variaz affectiones designentur, laudatus docet Aromatarius (b). Per hæc illis quoque occurre- quæ in Scholio adduntur ad Observationem, primo loco a me in Sepulchreto nunc indicatam (i). Ea vermiculos quidem proponit in rabidi, ut dicitur, canis cerebro, vel potius in majoribus bullis, & viscofo pituitique cerebri liquore elevatis, vel ex motu interiori animadversos. Sed num cranium satis examinatum fuerit, ne qua via forte ex mor- bo alio pateret per quam vermiculi subissent; num satis quæsitum, verine illi essent vermiculi, numve in eo gramine antea non essent, in quod prolapsus cerebrum longe diffuserat ipsa per se Observatio indicabit. Equi- dem vereor, ne si Reysius, ut Auctor optabat, addi- tisset, non ita facile expuncturus fuisset quod scripserat (k) famam, a Jacobo de Partibus commemoratam, quasi canina rabies a verme in canis cerebro nato prodiret, esse merum figmentum, a nemine, quod sciret, confirmatum. Noli tamen credere, si illa eadem Observatio accuratius habita fuisset; me nihilominus assensum fuisse cohibendum, quasi nullo modo fieri unquam posse, existimarem, ut vermi- culi rabiem de qua loquimur, in cane cierent; quando Zwingerus (l) de cane refert adeo rabido, ut puer quem mordiderat, ante diem quadragesimum, hydrophobia atrocissima correptus, perierit; qui tamen canis a rabie prorsus curatus est postquam herus levem ei in pede tumo- rem, quem jugiter sibi mordebat, inde, quasi in iram & rabiem actus, circumcurrens, aperuit, vermemque vi- vum, album, crassiusculum eduxit. Canem quidem ra- bidum fuisse, Zwingerus sciebat, qui pueri illi hydro- phobia medicus fuerat. Canem quoque ea ratione cura- tum esse, quippe vicinus, haud ignorabat. Maluissim tam- en, illum ipse vermem examinasset, ut certius sciremus, ve- rum ex eo tumore vermem, non vermiforme aliquid existi- se.

34. Sæpe enim vermes facile creduntur qui non sunt. De cane rabido, vulgo affirmatur, inquit Emmullerus (m), sub lingua ejus latere vermem quandam oblongum, quem alii a se ipsis visum testantur, quo maturo dempto, nul- lus canis rabidus fiat; eodem vero incremente, Rabiem ne- cessario supervenire; unde quidam ad præcautionem solent ex- trahere hunc vermiculum: quidam existimant, non esse ver- miculum, sed pro sanguinis congruati particula in venis raninis sub lingua collecti; & stagnantis habent. Rem hanc ceu nondum sufficienter exploratam in medio relinquo. Viri hujus prudentiam laudo: quam si alii imitarentur; pau- ciores fabulas haberemus. Hanc inde ortam esse, non du- bito, quod Plinius (n) scripserat: Est vermiculus in lingua

canum,

canum, qui vocatur a Græcis Lytta (al. Lyssa), quo exem- pro infantibus catulis, nec rabidi sunt, nos fastidium sen- tiunt. Plinio autem; ut cæteros nunc omittam; qua- dantenus adkriptum esse Sextum Philosophum, Aro- matarius (o) censet, quem in suo de Medicina Animalium cap. 9. testatum ait, sub lingua canis rabidi reperiri ver- mes. Quod ego de Constantinopolitano Demetrio (p) non ausim dicere, si in ejus linguæ inferiore parte non vermicu- lum, sed vermiculi effigiem, & nervi albi similitudinem esse, scripserit: nec de Fracastorio (q), quamquam aliam ob- causam, vulnificum enim vermem revera ponit, sed, quantum intelligo, non sub lingua: ibique ut Poeta, opinor, loquitur; namque ubi (r) ut Medicus, rabien- tium canum signa proponit, de verme in lingua, aut ad linguam ne verbum quidem. Haud equidem inficias ive- rim, veros ibi aliquando vermes reperiri: sed eum quem Plinius in cunctis, ut videtur, canibus quasi secundum na- turam posuit, & quem eximebant, vermem esse, diserte nego. Quod & Codronchius (s) præ cæteris olim ne- gaverat. Scindum est, inquit, illam partem, quam exi- munt, non esse vermiculum, sed nervum, vermibus totis figura. Eodem autem anno quo id Codronchius scribebat 1609. editum est Casterii nostri Pentastheion, in quo (t) anteriorem canis linguæ faciem pingens, vermiforme in ea corpusculum ostendit, quod & foris delineat, pos- teriore extremo in longissimam caudam recta productum, quæ sensim in tenuitatem incredibilem se se contrahit. Atque, musculum esse, quæ canes linguam, sive ad lingendum factum, eumque in medio apicis linguæ occultari, qui se in- ventorem habeat, quippe aliis ad id usque tempus ignotum.

35. Fugit autem Casterium locus ille Plinii, ut me ejus, & Codronchii fugerant, cum idem corpusculum in ca- num lingua olim animadverti, & sæpius deinde ad examen revocavi, quod an alii Anatomici intra hos centum & quinque annos descripserint, aut delineaverint, ne- scio. Ego vero non ob hanc potissimum causam plura de eo corpusculo verba faciam; sed potius ne cui docto ho- mini; quod hac ipsa ætate accidisse, suspicor; pro verme amplius imponat. Credo autem hic a vulgo nonnullis ca- nibus adhuc eximi; cum enim in quindecim ejusdem- que promiscue & generis, & magnitudinis, & ætatis quæviserim; in quatuordecim inveni; unus modo ex iis quibus lantones utuntur, maximus omnium, ut multo majus habere debuisset, omnino non habuit: quod si tunc Plinii verba memoriæ occurrissent; diligenter cicatricis vestigium quævisissem, quæ tamen luculentia non fuerit, necesse est; nam per se in oculis incurrisset. Et in altero quidem cane, qui magnus erat, parvum id corpus pro- canis magnitudine fuisse, memini; non sic tamen in aliis vel æque grandibus. Imo in magno quodam inveni tres digitos transversos longum, cum in mediocribus raro superaverit duos, sæpius æquaverit. Itemque in alio po- tius magno, quam parvo, cum lingua esset longitudine digitorum octo, trium ipsum, aut eo amplius fuit vel sine tenuissima caudæ parte. Cum enim hoc teres corpus nihil magis, si figuram tantummodo species, quam fu- nim referat, sic utrinque extenuatur, ut anterior extre- mum quod ad ipsam ultimam apicis linguæ oram sæpius, nonnunquam proximè extenditur, sit minus & acutum, & longum; posterius non modo sensim magis, magisque se contrahit, sed ubi non ita breve spatium emensum est, repente in filum abit quasi tendineum, perenne, & albicans, quod corporis unde prodiit, lon- gitudinem sæpe æquans, raro ea minus, non raro ma- jus, & semel, si non triplum, at certe plus quam duplum a me deprehensum, per medium illud musculorum qui hinc & hinc sub lingua prominent, interstitium pergit ad posterio- rem, alte inter illos se condens. In eodem autem interstitio ad anteriora productum & posterius extremum, & corpus reliquum locatum est, sed hoc tanto exterior, ut linguæ membranam ipsam contingat protuberans, per eamque transpiciatur. Quæ ubi leviter incisa, & si- mul cum iis duobus musculis sic satis diducta est, tum vero illud ejusdem lumbrii instar apparet; nam ad figu- ram albedo, & levitas accedunt. At si cultri, aut digito- rum ope ab lingua dividas; id quod nullo negotio fit; leve quidem ea quoque facie conspicis quæ latebat, sed rubel- lum. Itaque hujus pars corporis quæ crassior est, ex duabus constat substantiis inter se arctissime nexis, altera candi-

da, subrubra altera, & quam facile carneam credas, ut il- lam alteram, quæ ad extrema etiam pertinet, tendineam. Verum nec rubella ex manifestis efficitur fibris; & candida durior est quam tendinea; ut media inter ligamentum, & tendinem esse videatur: quin digitis tractata, hic illic non semel mihi visa est quasi ad cartilagineam naturam propius accedere; nec raro, non perpetua, sed quasi divisa in fru- stula, eaque inæqualiter distributa. Quotiescunque autem medium hoc corpus, in transversum dissectum, ipsa quidem sectio circuli ferme aream semper retrahit; sed alba substantia fere semper, rarissime subrubra majus illius areæ segmen- tum occupavit. Nec totius areæ diameter usquam magna est; imò vel ubi ab extremis maxime distat, perpar- va. Nec antierus extremum fissuram habet, aut aliud quod os referat; nec corpus quidquam intus molle, aut cavi. Etsi vero proximorum musculorum fibræ huic cor- pori adhærent; non tamen in ipsum abeunt, neque con- tinuantur: quin ab iis musculis est per tenuem interje- ctam membranam divisum; ut facile propterea, uti dixi, & lævi undique servata superficie, evolvarur: quod si in mortuis succedit; quanto facilius succedere crede- mus in vivis? Quæ cum ita sint; ut proclive est intelli- gere, hoc illud esse quod, licet vermis non sit, pro verme tamen e canum lingua demebatur; sic pariter in- telligitur, neque esse nervum, ut Codronchio, & aliis visum, neque ullius vicini musculi partem. Nam vero ipsum musculus sit, quod Casterius crederet, & ad lin- gendum datus, an potius mistum ex multiplici substantia genere peculiare corpus, quo pro longitudine tenuior canum lingua firmetur, suisque in motibus adjuvetur, nunc quidem in medio relinquo, præsertim cum igno- rem hæcenus, num aliis panter certis animantibus tri- butum sit, & quid discriminis in linguæ motibus inter eos canes quibus est exemptum, & cæteros intercedat.

36. Etsi vero in calce Sectionis hujus (u) quæ de Ma- nis, & Rabie est, adduntur in Sepulchreto Observatio- nes duæ de Furere Uterino, & post Sectionem de qua si- mul egimus, proximam de Melancholia inscriptam, Se- ctio altera de Imaginatione, Ratiocinatione, & Memoria depravatis, & abolitis; tu noli tamen expectare, ut huic ego longissimæ Epistolæ alia adjiciam. Nam neque Valsalvæ, neque mihi accidit, ut Furere Uterino absum- ptas incideremus, & alia fortasse præter miram ovarii magnitudinem, quam in pluribus vidi eo morbo non laborantibus, intus vitiosa deprehenderemus; quando in Cæsareæ Academiæ Observationibus præter illam quæ fere semper (x), & clitoridis (y) quæ nonnunquam inven- ta est, magnitudinem, alia interdum, & in his eteri inflammationem, reperta legimus (z). Quas Observa- tiones versantibus, ut exempla occurrerent (a) aliquot juvenularum quæ sibi ipsæ mortem consciscerent, fune- stam memoriam Mileiæ virginum, & Lugdunen- sium mulierum (b) renovarunt, ita se obtulerunt alia, unde communis illius feminei furoris causa cum pe- stilentia quasi ejusdem causa comparari posse videatur. In non magno enim Comitatus unius tractu (c) æsta- te A. 1698. tot simul femine uterino furore laborarunt, ut Medicus aegras quas inviseret unus haberet duodevi- ginti, quæ res morbum esse epidemicum, ostendebat: in iisdem autem ædibus sæpe duæ, tres, pluresque mulie- res eodem correptæ morbo comperiebantur, quæ res, aliaque contagiosum esse, indicabant. De illarum autem mentis Facultatibus quæ paulo ante nominatæ sunt, vitis quæ poteramus, in has ipsas Litteras, alias- que (d) contulimus. quæ repetere non placet, quemad- modum in Sepulchreto factum videbis: ubi de viginti Observationibus, ad memoratas Facultates spectantibus, quas Sectio decima proponit, primum tredecim videbis diserte indicari in aliis Sectionibus suis descriptas fuisse; deinde si paulo diligentius contideres, facile deprehendes, in illa ipsa Sectione decima quædam semel atque ite- rum poni. Sic X. Observatio eadem videtur ac III. XVII. ac VIII. demonstrabit Observatio XLIV. Sect. I. Libri Quarti; & XVI. Sect. XVI. Libri I. & V. Sect. IV. Libri ejusdem; ne in alias modo inquiram, nec dicam, IX. quod & in Scholio sic satis agnoscitur, nihil ad rem atinere. Sed hæc hæcenus. Vale.

(1) apud Celsum ibidem. (u) De Med. Mat. l. 6. c. 36. (x) Schol. cit. supra, ad n. 29. (y) n. 29. & 30. (z) Vid. Aët. Lipl. cit. supra, ad n. 26. (a) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140. (b) Tentam. cit. supra ad n. 31. (c) P. 2. ibid. cit. (d) l. 1. S. 8. in Addit. Obf. 3. (e) Disf. de Rabie P. 4. part. 7. (f) Epist. l. n. 8. & 9. (g) S. cit. 8. Obf. 12. (h) Disf. cit. P. 1. part. 2. (i) Obf. 3. cit. (k) Elyt. jucund. Quæst. Camp. qu. 62. n. 1. (l) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obf. 105. (m) art. & m. cit. supra ad n. 29. (n) Natur. hist. l. 29. c. 3.

(o) Disf. de Rabie P. 1. part. 5. (p) l. de Cura, & Medic. Canum, Gillio interpr. (q) in Akon. extremo. (r) De Contag. ac. l. 2. c. 10. (s) De Rabie l. 2. c. 10. (t) l. 2. Tab. 5. Fig. 4. & 5. (u) 8. l. 1. (v) Cent. 4. Obf. 124. & Cent. 8. Obf. 3. & Ad. Tom. 7. Obf. 30. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. & Dic. 3. A. 5. Obf. 124. (a) cit. 3. Obf. Cent. 8. (b) apud Schenckium Obf. Med. l. 1. ubi de Manis, & de ea mortuis Obf. 1. (c) Deut. 3. Nat. Cur. A. 7. in Append. ad n. 8. (d) Epist. l. n. 10. & 11. n. 12.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IX.

De Epilepsia sermo habetur.

Vertigo, de qua in Sepulchreto, proxima Sectione XI. agitur, haud raro in apoplexiam, & soporosas affectiones degenerat, ex quibus plures denique intereunt vertiginosi. Quod cum producta in ea Sectione Observationes, diserteque I. & XI. ostendunt, tum proposita in Epistolis superioribus (a) alia confirmant. Quae cum ita sint, praestare arbitramur, utiis hic minime repetitis, transamus protinus ad Sectionem XII. quae de morbo est, in quem etiam saepe vertigo abit, Epilepsia. Vertigines enim, ut recte Galenus (b) docuit, proxime sunt morbis comitialibus, & ut quos apoplexias nominant, sic ut praecedant epilepsiam, & apoplexiam. Epilepsia autem per se, ut visa est, mortifera unam, haud amplius, Valsalva reliquit observationem, eamque perbreve, quae ad hunc modum se habet.

2. VIR sexagenarius, epilepsiae obnoxius, febre corripitur. Huic ex improvviso supervenit epilepsia, ex qua moritur. INTER Grassam, Tenuemque meningem, praeter feri ubique copiam, portio etiam effusi sanguinis ad latus invenitur: item ventriculi fero oppleti, in iisque turbidae glandulae plexus Choroidis.

3. Si istam sanguinis effusi portionem, novissimis, ut veri similis est, epilepticis convulsionibus tribuis, quae a febre turgentia vasa contrahendo, horum, ubi laxiora erant, disruptionem aliquam effecerint, quam statim sunt, ut credibile est, & apoplexia, & mors consecuta; serum videlicet restabit, cui comitiales insultus, aut saltem postremum hunc possis fortasse tribuere. Habes sane vel in ista ipsa circa quam versamur, Sectione, in ejusque Additamentis non abimiles intra epilepticorum calvarias redundantes feri historias: quarum antiquissima est XVI. illa, Hippocratis, ab ovibus, ac praesertim a capris, quae frequentissime hoc morbo prehendantur, ad homines ipsos traducta, quae historiae etsi multa sunt (quoniam eandem esse V. cognoscere acillam quae versa pagina profertur sub num. X.) tamen fore tibi haud ingratum existimo, si alias addam, unam ad saeculum XVI. reliquas ad hoc nostrum attinentes. Illa est Michaelis Gavassetti Novellariensis, Medici quidem, sed non Praefessoris, ut quidam Scriptores vocant, Patavini. Menium, inquit, (c), me vidisse Illust. Card. Commendatum sexaginta motus Epilepticos spatio viginti quatuor horarum sustinuisse, atque tandem natura debilitata succubuisse: quo mortuo statim deacta calvaria, hydrocephalica passione laborasse comperi. De tribus autem quas Vir Cl. Balthaf. Walthierius ad me postremo die Martii A. 1727. Venetiis misit, duas potissimum commemorabo, quae ad propositam ex Valsalva magis accedunt. Eadem enim, vel eo majori aetate Verulae duae, altera epilepsiae jam diu obnoxia, altera cum anasarca laboraret, tribus eodem quo obiit die horrendis epilepticis paroxysmis correpta, ambae quidem inter meningem Tenuem, & cerebrum, itemque in ventriculis aquam habuerunt, ambae quoque plurimas in plexibus Choroidibus vesiculas aqua tumentes; sed prima, haec omnia multo magis quam secunda; ut cum hujus Laterales ventriculi eo fero essent ferme pleni; in illa eodem omnes ad crepaturam usque distenderunt: itaque vix attacti ingentem ejus copiam profuderunt. Longe minori tamen copia saepe in epilepticorum cranio aqua deprehenditur vel ipsorum quoque infantum, in quibus plurimam alias inveniri, haec eadem Sepulchreti Sectio (d) docet. Observatione enim, exempli causa, VII. in annula puella fuisse vides ad libras quinque, cum in puero, aliquanto majori, vix fuerit ad uncias duas, ut mihi Bononiae etiam tum studiorum causa degenti in hunc modum narravit diligens Observator, idemque Celeberrimus Medicus Hippolytus Franciscus Albertinus.

4. PUER mensis natus XVII. primogenitus nobilissimorum Parentum, inter animi perturbationes conceptus, patre etiam a nervis minus valente, capite erat aequo grandiore, eoque graviore, oculis tristibus, altera thoracis parte depressa, cruribus non satis firmis, carnibus flaccidis. Hic jam antea cum vix annum complevisset, iis correptus incommodis, ut unciae duae sanguinis mittenda fuissent, mox, ab his liber, epileptici aliquid ob-

dentitionem passus, novissime dum alter e caninis dentibus superioribus prodire inciperet, verum esse ostendit Hippocratis aphorismum (e), febris pueris, & convulsiones minantis maxime cum caninos edunt dentes. Nam febre primum, tum repentina gravissima epilepsia prehensus, jam stertens, & sine ullo propemodum pulsus indicio ab accessit Medici inventus est. Qui cum in ejusmodi angustis succini oleo nucham, tempora, naves inunxissent, his salis ammoniaci non spiritum quidem, sed levem spiritus odorem subiecissent, ad pedes columbas dissectas applicuissent, paulum remittente se morbo, arteriisque micantibus, sanguinem detrudere ad tres uncias non dubitavit. Unde respiratio quidem minus difficilis facta est, puerque, quasi ad se rediens, sublato brachio frontem perfricuit. Sed nihilominus, cum vi morbi oppressum caput minime relevaretur; quin Medicorum digitis, experiendi causa, propius oculos admotis, hi, quippe jam nihil cernentes, persisterent aperti; intellectum est, servari puerum non posse: qui sexta ab insultu initio hora vivere desit. CRANIO a Medico doctissimo Petro Molinello recluso, non plus aquae inventum est quam ante dixi, ejusque, a sectione fortasse, suberuentum in cerebro, quod erat mollius, tum circa ipsum undique, sed praesertim ad basim.

Thorax ea in parte qua angustior fuerat, aliquid habuit effusi sanguinis: sed etque unde hic e pulmone exierat, quasi erosa, & corrupta videbatur.

5. Queres, an tantillum aquae credam posse tantas turbas cedere, quando vel ex Sepulchreto ipso (f) intelligis, Fernelium, & Erasum admonuisse, ne a multa quidem saepe fieri epilepsiam, sed soporosos potius affectus, quod & nostrae superiores confirmant Epistolae: quin Willisium (g), & multo ante Willisium Henricum Petraum (h) a subita epilepsiae tum invasione, tum solutione argumenta repetiisse, ex quibus apparere censebant, ne posse quidem ab aqua fieri: quod in iis casibus non videretur negandum, in quibus nihil omnino invasionem praecedat, & solutionem subsequatur quod cerebrum minus valere ostendat. Non hic tamen sequitur, huad posse comitiales insultus in aliis casibus ab aqua fieri, eaque etiam modica, ut infra declarabimus, si prius exempla aliquot illorum attulerimus, neque uno modo inter se discrepantium, in quibus nihil facile fuisse aquae, nos quoque ultro, libenterque agnoscamus. Nam primum de Patavino Viro Patricio annos nato sexaginta quatuor olim audivimus, se cum annum ageret alterum & quadragesimum, vehementi ira, & simul propemodum, prima epilepsia correptum ex improvviso, cecidisse, post multumque interjectum tempus cum eundem illum cui iratus erat, forte vidisset, iterum cecidisse, deinde autem vel eo non viso, idem sibi, & saepe quidem accidisse donec duobus illis, an tribus postremis annis non nisi quibusdam mentis quasi obcurationibus nonnunquam tentaretur, five morbi vim longum tempus jam magna ex parte fregisset, five morbi causas nicotianae herbae pulvis, quem naribus, ut fit, attrahere coeperat, minuisse, sic enim multum sane humoris per eam viam effluebat. Quem ut credas ad primam epilepsiae causam accessisse, non putes certe tunc fecisse cum semel atque iterum invisi hominis conspectus repente prostravit sanissimum Virum.

6. Cum autem eum quem supra laudavi, clarum in medendo Magistrum fecerat Hippol. Franc. Albertinum, memini generosissimum inter Bononios Adolescentulum, nunc Senatorem Amplissimum, ex terrore epilepsiae prehensum, quae sapissime revertebatur, ob eamque aqua utentem in qua herbae betonica, primulae, melissa, & carduus benedictus cocta fuerant, adjectis guttulis spiritus sanguinis humani admodum paucis, urinam non solum supra portionem modum, sed ad uncias nonaginta quotidie reddere coepisse. Cum vero neque tanta urinam vis, neque alvus saepius per se fusior, insultum numerum, aut vehementiam minuerent; conversus ad me Albertinus, huic, inquit, si vel omne serum ars exhaustiret, frustra foret, quando sic nihil proficit ipsa natura. Igitur hic intelligis, serum neque a primo, neque po-

tea hunc morbum fecisse. Quod & curatio confirmavit. Neque enim aquam educendo, quod ne initio quidem spectatum fuerat, sed tumultuarios motus sedando, intra diem quadragesimum absoluta est. Bis quidem singulis diebus per alvum oleum infundebatur, sed simplex, ut nihil nisi distentos nervos remittere, laxosque servare posset. Nam per eas accessiones multo magis quam cerebrum, interni vexabantur nervi, atque externi, compertumque fuerat, juvari aegrum, dum morbo concutiebatur, si Spina universa fricaretur molli palma, oleoque uncta extulcibus amygdalis recens expresso, in quo terrestres lumbrici incocti, adjectumque esset succini oleum. Ad ea autem quae aeger fumebat, remedia opium utiliter additum est. Erant illa ex iis quae propria adversus nervorum morbos censentur, in vulgus notis: neque enim arcanis multum tribuebat Albertinus: quorum utinam pauciora, sed certiora, circumferrentur. In quibus vel nuper extolli audivi lapillum qui in eo innascitur animalculo, cui nomen est apud Italos *lumacone ignudo*, sic quidem ut non omnes epilepticos liberet: quin eos insultus qui a terrore, velut in de quibus nunc sermo est, originem habuerant, multo rariores factos accepit ex quo calida forberi coepit, verbaque floribus, Gallo homine monstrante, theae instar, medicata; per se tamen quae sympathicam aliquam epilepsiam sustulerunt, ad idiopathicam quoque tollendam non minus frustra, quam temere & inscite praedicantur, hincque inutiliter arcanorum excrevit numerus. Sed Albertini remedia in proposito casu, illo quod lotium nimis ciebat, intermisso, ad humanum cranium non vetustum redibant, cuius radi particulas, in mortuario teri, aqua cerasorum nigrorum humectari, denique sicari in umbra jubebat, idque toties donec in pollinem abiret; magisteria enim quae vocant, merito improbat: ex eo autem polline tabellae conficiebantur, opio ea cura addito, ac distributo, ut vix amplius grano uno inesset universis quae per intervalla unum intra diem capiendae forent. Queres fortasse, an sanguinem miserit? Ille vero jam miserat statim ac primus insultus finitus est, misurus vel si gravem illum terrorem nulla esset epilepsia consecuta. Sic enim solebat, credo quia post Malpighium suum (i) idem quod nos quoque aliquando, animadverterat, ab ejusmodi animi affectu sanguinem pronum fieri ad concrendum, quae ex re varii, & multiplices pronascuntur morbi, tum etiam quia siqua forte, ut saepe fit, concepta inde in cerebro pravæ dispositionis restant vestigia, quae timoribus praeter rationem, terrificisque insomniis produnt, ut illi sanguinis concretioni, ita his quasi convulsivis cerebri incommodis venae sectio adversatur. Mirabatur autem siquando audiebat, esse qui contra Caelii (k) monita, epilepticis sternutationem moverent ambigua spe aut spirituum motus in meliorem mutandi, aut resistentis in cerebri vasibus sanguinis promovendi. Illum enim motum, quem sedari praestaret, quis spondeat, sic pejorem non fieri? Sanguinem vero, quem in ejusmodi morbo a convulsis fibris retardari, verisimile est, num his magis irritatis, expediti credemus? Itaque ad apoplexias potius illas, in quibus ob resolutas fibras sanguis sublevis, aptius id auxilium existimabat; quamquam hoc ejusmodi esse in universum censebat, ut raro ad ipsum a peritis quidem Medicis sit decurrendum. Nec facile ipse, praeter oleum succini, quidquam epilepticorum naribus subiciebat: spiritus autem qui appellantur, ad illius generis cuius modo dicebam, apoplexias, aliasque ejusmodi affectiones rejiciebat, ob inde animadversas noxas in calidis quae Veteres dicebant, corporibus, & ex causa calida laborantibus, hysteriarum praesertim, quibus epilepsia prehensis ejusmodi odoramenta, si non aliud, capitis plenitudinem relinquere, expertus erat. Aegri autem caput, ingruente hoc morbo, sublimius quo ad ejus fieri posset, locari, ac servari malebat; sic enim in illo minus acervari humores, & spiritum facilius duci, reponere iis qui forte objicerent, ita ex ore difficilius spumam excidere; quippe quae, minus gravato capite, & pulmone, parcius proveniret, nec semper, ut, Pechlino (l) refragante, plerique putant, e pulmonebus existeret, sed ex agitata potius in ore saliva fieret; nam hujus minime spumosa quosdam quasi rivulos animadverterat ex ore epilepticorum nunquam defluere, capite in alterum latus forte inclinato. Sed nimirum dum meo erga Praeceptorum grato animo, & tuo, mihi perspecto, desiderio obsequor, eius in medendo consuetudines, rationesque persequendo, longius a proposito abduci sum.

7. Ad quod ut redeam; perstringam paucis, quantum potero, quae multa ac diu in cive meo Anastasio Poggio, gravi, proboque Sacerdote animadverti. Agebat is annum duodevigintiagesimum, subpingui habitu, & florido colore praeditus, cum primum comitali morbo correptus est, qui summam pulsum raritatem, itemque corporis perfrigerationem post se reliquit. Sed haec intra horas septem victa est, nec, saepius redeunte morbo, amplius rediit: illa usque persistit. Prima epilepsia dolori succedebat hypochondrii dexteri, per biliosas dejectiones soluto: ceterae, quae leviores erant, fere succedebant sensui cujusdam quasi fumi ad caput ascendentis ex hypochondriis, quorum turgentia assidue aegro molesta erat, & facile ab assumptis, liquidis praesertim, augebatur. Cum haec ita essent, dolor autem capitis, omneque huius per se affecti nota abessent; Seniores Medici, qui me fidi focium in refractarii morbi curatione haud minus quam aeger, optaverant, quin ex hypochondriorum esset irritatione, minime dubitabant. Et sane ut in hac quoque habes Sepulchreti Sectione (m), extat apud Galenum historia illa Grammatici, qui cum diu a cibo abstineret, epilepticus fiebat, non aliam ob causam quam bilem: & pervulgata exempla sunt adultorum (n), non puerorum modo (o), epilepsia vexatorum a lumbricis intestina obfidentibus: eodemque observatio Spigelii attinet (p) in catello a lumbricis sic interempto, cuius nostra haud ita dissimilis est, ad Vallisnerium olim scripta, ab eodemque (q) vulgata. Sed & ab aliis male affectis ventris visceribus hunc morbum oriri, nostri, quod & laudata Sectio (r) confirmat. Verum etsi Poggio nostro ea curatio, me astipulante, adhibebatur quae referendis, emundandis, leniendis hypochondriis conveniret; tamen accessiones nihilominus frequentes redibant; ut jam vereri inciperemus, ne caput quoque ipsum noxam contraheret, praesertim cum ad huius celeritorem conversionem illae nunc reverterentur, & sensum in capite ponderis cum hebetudine relinquerent, nec raro cum mucus aliquid sanguinis emungeretur. Itaque cum jam inde ab initio ad minuentiam plenitudinem sanguinem a brachio femel atque iterum eduxissent, nec ea quae capiti auxiliari solent, dare omisissent; auctor fui, ut sanguis ex iis quoque venis quae sunt ad anum, detraheretur, & alia atque alia quae adversus id morbi ut maxime propria ab nobilissimis laudantur Medicis, exhiberentur: quorum hac nulli usui fuerunt; illa autem sanguinis detractio seu caput, five ea potius viscera levarit quibus vena portarum intervit, haecenus profuit, ut breve ad tempus insultus quieverint. Cum iterum frequentius recurrerent, saepe ex usu fuit aegrum ad sedendum erigere, artusque inferiores modo fricare, modo alterne vinculis injectis adstringere, modo cucurbitulis sine ferro affixis, & mox detrahis vexare; sic enim illi diutius intermittere videbantur. Certior quoque factus sum, cum aliquando vel multo saepius ingruerent, arcuisse ipsos, imo jam quasi inchoatos suppressisse spiritum salis ammoniaci ad naves additum, etsi aeger carebat olfaciendi facultate. Erant ii plerumque perbreves; sed minime leves. Oculorum enim distorsiones, & artuum agitationes semper, & interceptio sensuum omnium, saepe strangulatio, eaque interdum cum stertore, nonnunquam urinæ effluxio comitabatur. Pessime autem habuit eo die in quem solstitium incidit, eoque pariter in quem defectus solis. Sed ut casu id factum credas, non tamen credes, fortuito accidisse, ut accessiones non modo non leviores, sed graviore saepius ingruerent, quando urina sive naturae, sive artis ope aucta erat (s). Nam & hoc curare aliquando debuimus, cum aegrum dormire incipientem subita difficultas spirandi excitaret, ac federe cogeret: quae res nimirum hydrops thoracis suspicionem eo magis ingerebat quod aeger narrabat, jamdiu crus dexterum sibi plerumque humore subitumidum esse confuisse, nunc vero, id quod admoniti conspicebamus, tumorem jam per femur ascendere. Facile autem fuit obvis, innoxisque remediis urinas augere, eoque hunc tumorem, illamque suspensionem, quae & postea omnino sublata est, minuire; non sic insultuum vim, quae urinis fluentibus, hisque per se opacis nonnunquam & nigricantibus, adeo non minuebatur, ut contra etiam, quemadmodum dicebam, invalesceret. Cum hac atque alia, quae promissa brevitate gratia praetereo, adversus comitalis morbi incursum nihil valerent, neque ea quae ad hos retardandos, suppressendosque profuisse aliquando, dixi, praestare id pergerent; unum fuit quod constanter prodesset, opium, datum sub noctis initium pondere dimidiati

(a) II. n. 9. 23. III. n. 16. IV. n. 11. VI. n. 2. 6. (b) In Aphor. Comment. 3. 17. (c) De Indic. Curat. c. 39. (d) Obs. 5. §. 2. Obs. 7. & in Addit. Obs. 7. (e) 25. S. 3. (f) Sect. hac 12. Obs. 2. in Schol. & Obs. 14. §. 2. (g) Obs. 1. in Schol. (h) Obs. 14. in Schol.

(i) Dissert. de Polypo cord. (k) Morbor. Chron. l. 2. c. 4. (l) De aeris, & alim. def. c. 7. (m) Sect. 12. in Schol. ad Obs. 47. (n) Obs. ex. §. 2. & Schol. ad Obs. 15. in Addit. (o) Ibid. Obs. 41. §. 1. (p) Consideraz. int. alla gener. de Vermi. (q) Obs. 39. cum Schol. (r) Vid. infra, n. 11.

dati grani, Insultuum enim frequentia, & vis, & ad has adjectæ vigilie ita ægrum aliquin debilitabant, ut induciæ nobis quovis pacto quærendæ fuerint. Sic autem nocturna quies, & fomnus conciliabantur, tantumque aberat, ut inde caput grave, aut hebes fieret; gravitas, atque hebetudo, quas diurni insultus reliquerant, tollebantur; quæ cæteroquin, cum opii usus intermitteretur, perstabant, & pristina inquietæ vigilie urgebant, Quia post noctem quandam ejusmodi, longe præ cæteris molestiorum, cum ad eam de qua initio dictum est, summam pulsum raritatem inæqualitas repente accessisset sic ut per sæpe vel multo rariore, deinde non magis quam solerent, mox rariore multo perciperentur, eaque res nos magis sollicitos haberet propterea quod tunc morbus solebat pulsum primum omnino obscurare, & deinde continuo invadere, cumque frustra quæ ad solvendum sanguinem promovendumque laudantur, experti effemus; opio iterum dato, iterum quæta nox rediit, eamque pulsum inæqualitatem minuit: quam continuatus quotidie sub noctem opii usus omnino sustulit, & priorem raritatem etiam immiuit. Pulsum autem raritas an ab epilepsia in hypochondriaci non rarissime relinquatur, suspicis fortasse cum hanc nostram, & Cl. Gerbezi (1) observationem contuleris, pulsum describens in robusto viro hypochondriaco subinde leviter insultibus epilepticis obnoxio, cum sanus esset, adeo tardum, ut priusquam subsequens pulsus consequeretur antecedentem, facile apud alium sanum tres pulsationes præterirent. Sed ad nostrum ut redeam; postquam, nulla jam accessione per dies tredecim redeunte, opii intermissus est usus, nocte quidem prima non mala, sed insequentibus, ob vigilias, eamque tandem, de qua supra dictum est, spirandi difficultatem, valde molestis, nihil nisi opium quietas noctes restituebat. Atque ut multa in pauca contraham; quod morbi aggressiones de frequentissimis, ut erant quotidie mense Junio, eo redierint, ut una Quinctili, una, aut altera Sextili, nec plures Septembri fuerint, nullæ deinde proximis saltem duobus mensibus, & quod excurrit, donec ad Medicinam publice profitendam discessi, opio tribuendum censuimus, opportune dato modo singulis noctibus, interdum alternis, denique pluribus intermissis. Eo enim tumultuarios motus qui ab hypochondriis, manifesto haud raro sensu, ad thoracem, caputque pergebant, compescere, & inducias naturæ, atque arti conciliare potuimus ad hypochondriorum viscera, ut initio statutum fuerat, sed incassum inter primas illas assiduas turbas tentatum, satis emundanda, & confirmanda, a quibus dumtaxat, non a cerebro aqua redundante, ipsas fuisse repetendas. Historia hæc, aut ego quidem fallor, præclare ostendit.

8. Quod si alia præterea exempla cupis epilepsie aut ab animi affectibus in homine sano repente exortæ, aut aliunde quam a cerebro, initium capientis; complura inter ea invenies quæ a Schenckio (u) collecta sunt: quanquam antiqua adeo est observatio incipientis aut a latere, aut a manu, aut pede, ut ipsius, tanquam facilius tunc curandæ, mentio diserte fiat libro II. Prædictionum (x), qui si Hippocratis non est, at tam veteris, tantoque in pretio habiti Scriptoris certe est, ut ille hujus locus a Celso (y) fuerit in sua scripta ad hunc modum translatus: in quo ab una parte corporis venientis accessione (morbis comitalis) sensus incipit, optimum est a manibus pedibusque initium fieri: deinde a lateribus, postimum inter hæc a capite. Cujus vetustissimæ prædictionis vim non satis fortasse attendit Willisius, qui illas ipsas quæ aliunde quam a capite, videntur incipere, epilepsias non raro a cerebro oriri, contendit, ut habes in Sepulchreto (z). Quod ut aliquando fiat, multo tamen rarius quam ipse existimat, fieri, cum memorata, & a Medicis confirmata prædictio docet, tum frequentissimæ comprobant, si recte attendantur, observationes. Quas ne aliunde quam a Sepulchreto, accipiamus; vide, quæso, Tulpianam illam (a) comitalis morbi qui excitabatur pressa vel solo digito regione lienis, tum alteram (b), & tertiam quoque (c) ejusdem morbi sic incipientis a pedis aut planta, aut pollice, ut si tempestive arcum cruri vinculum injiceretur; morbus non pergeret: sin minus; suum inde ad superiora, & per universum corpus abolveret cursum. Sed & vetusta, quæ apud Galenum est, in Sepulchreto pariter (d) memoratur historia; quanquam non ille a pollice pedis, ut ibi, & apud Saxoniam (e) leges, sed ex tibia initium morbi fuisse, tradidit, subjectique id quod huc facit, in Sepulchreto

autem omittitur, acceptionem quæ invadere quotidie confueverat, reverti prohibitam, post alia a Medicis imperata, ligato in medio membro, supra eam videlicet partem, quæ primaria dispositione erat affecta. Alias prætereo: quas ne forte paucas esse, credas; sic habeto, ut unum Medicum Ramazzinum quondam nostrum, ut de superiore loco, cum forte ipse quoque adesset, docebat, epilepticos plures vidisse, quorum insultus a pede ascendens, fascia tibia injecta, cohibebatur. In his omnibus, in aliisque ejusmodi exemplis num Willisii explanationi locum non raro fuisse, credes, cum videas inter certam illam partem, & cerebrum commercio tempelive intercepto, prohibitum esse exorierent morbum; illo autem non intercepto, neque hunc fuisse prohibitum? Si enim a cerebro exoriebatur; cur semper illam partem primum adibat? aut si hanc obiectum vinculum adire non poterat, cur aliam aliquam non adisset? Ne vero dubitationis superesse quidquam possit; cur, ex illa parte si quis morbi causam demat; morbus amplius non revertitur? Prostant ejusmodi curationum exempla in veterum, & recentium Medicorum libris. Satis est ex illis indicare Marcum Gatinarium (f), id non præcipientem modo, sed & sua producta observatione confirmantem: ex his autem Medicis, de quo meminit Celeberr. Swietenius (g), casus internoscere diserte docens (h), in quibus Willisium sequi liceat, ab iis in quibus non liceat, cum sint certe in quibus epilepsie initium nequitiam in cerebro credi potest, nempe toti illi in hoc quidem genere multo frequentiores quos produximus, in quibus, ut ejus utamur verbis, semper signa incipientis paroxysmi in eadem corporis parte observantur; non in variis, live in aliis aliis. Si igitur non in cerebro initium; nec ab aqua deduci poterit in cerebro stagnante. Verum ut non modo candide agnoscere, sed & multo fufius quam opus esset, nisi ad te scriberem, qui a me hæc speciatim requiris, confirmavi, multos esse casus in quibus comitalis morbus ab aqua intra cranium effusa non fieri, nec fieri videatur posse; ita vicissim mihi dandum esse, arbitror, esse casus in quibus contra vel a pauca aqua fieri queat: id quod post proximam Observationem ostendam.

9. ADOLESCENS annos natus duodeviginti, cum viveret in palustribus locis, unde ulvam cadebat qua doliarum utantur ad rimas explendas, facile in hydropem incidit, huncque universalem. Cum Patavium in Nosocomium venisset; sumptis quæ urinam movent, non nihil detumuerat, cum epilepsia, qua nunquam tentatus fuerat antea, prehendi cepit, sæpius recurrens novissimis septem diebus, cui desipientia, & proclivitas ad somnum, his autem acuta febris se adjunxit. Tot morbis simul urgentibus par esse non potuit. CAPUT dumtaxat, cuius facies ab aqua intercutie erat prætumida, sectioni subiectum est ibidem XV. Kal. Aprilis A. 1741. Calvaria avulsa, & luci objecta, futurarum omnium legitimarum sedem universam ostendit pellucidam ad semidigiti latitudinem. Quæcumque intra cranium sunt, vasa parum sanguinis habuerunt; si Laterales Sinus excipias, atrium sanguinem continentem. Sub Tenui meninge aliquid instar gelatinæ cum aeris bullulis esse videbatur. Cerebrum; non ita cerebellum; æquo durius inventum est. Laxus tamen Fornix, & Plexus Choroides, qui pallidierant, multo laxiores; ut membrana, inter dexterum finistramque interjecta, solo tactu laceraretur. Corporis Striatum finistram pars anterior quæ respicit dexterum, cum ea quæ in hoc ipsi respondebat, comparata, magis protuberans vel primo oculorum obtutu deprehendebatur, neque ullum in re hac erroris periculum suberat, cum cerebrum, ut solemus sæpius, in sua sede differebatur. Sana tamen exterius pars illa, & quantum judicare potui, etiam interius; quanquam reticere non debeo, Mediaviam meo visam esse cineream substantiam, quæ albis striis interponitur, quasi non nihil porosam. Nec septum Lucidum, nec Pinealis glandula, neque ulla usquam alia pars cerebri, quod diligenter perfectum est, quidquam præterea vitii ostendit, nisi quod pauca aqua, eaque subflava, in Lateralem ventriculorum cavo deprehensa est.

10. Habes historiam, qualem protinus; sic enim soleo; cum domum redii, chartis commisi. Memoriam enim meam ejusmodi in rebus diffido: itaque cave credas me facile ab hac deceptum, siquando aliquam forte mearum Observationum a me paulo aliter propositam legas ac ab nonneme eorum qui interfuerint, relata sit: quod huic cur acciderit, mirari magis possum, quam scire. Ceterum

rum a me causas omnes tot morborum, atque adeo mortis hujus adolescentis te expedire, minime puto, qui animadverteris, nihil mihi, nisi caput, quod fecaretur, oblatum esse, & si totum corpus perfectum fuisset; inter eos tamen morbos non minus saltem quam cæteri, exitialis, acutæ videlicet febris, causam Anatomicorum oculis per sæpe effugere consuevisse. Restat igitur, ut ex iis quæ in capite deprehendi, quæramus, an quidquam sit, quod causa epilepsie, cui se desipientia, & proclivitas ad somnum adjunxit, non ab re fortasse possit existimari. Existimari, inquam, fortasse possit; nam reapse causam fuisse, aut non fuisse, neque meum, neque tuum neque ullius hominis est in istiusmodi casibus pronunciare. Itaque seposita cranii pelluciditate ad sedem futurarum; longe enim alia fuerunt harum constitutiones, quæ ab nonnullis (i) epilepsie causa creditæ sunt; animadversa autem a nobis minus fortasse in adolescentem attendenda est; in cæteris fere omnibus quæ adnotata sunt, si non causam, at vim saltem quæ ad juvandam causam valeret ejus de qua loquimur, epilepsie, inquiri, & conjici posse, suspicor; causam autem præcipuam posse in aqua poni quæ in ventriculis inventa est, sive ea multa in vivo, seu pauca fuerit. Fuisse autem multam in hydropico, verisimile est: quod videtur confirmare, Willisii quoque (k) judicio, plexum Choroidum pallor, eorumque, & Fornicis laxitas, & illa quasi gelatinæ species sub Tenui meninge. Nec vero illud obstat, quod pauca aqua intra cranium mortui reperta sit. Facile enim potuit cum a cervicibus caput abscinderent, multo maxima aquæ pars per tubum vertebrarum effluere. Quod si multa igitur fuit: tanto magis premebat laxum Fornicem, quanto magis reliqua cerebri substantia, quippe æquo durior, resistebat, quantoque minus in ventriculorum cavo, quod cæteroquin secundum naturam, si non, quod aliqui contendunt, nullum; ad certe exiguum revera est, quanto, inquam, minus in eo cavo erat spatii ob majorem alterius Striatum corporis protuberantiam, sive hæc a primordiis fuerat, sive postea propter illos poros, intus additos, sic excreverat: ventriculorum autem cerebri in epileptico nimis angustiorum aliquam potes in Sepulchreto Observationem (l) inspicere. Sed si mavis, aquæ nihil e cranio defluxisse, & vel in vivente paucam fuisse; hæc quoque ratione causa esse præcipua potuit istius epilepsie, quæ nempe esset cum proclivitate ad somnum, & cum ea quæ hanc fere consequitur, desipientia, aut specie saltem desipientiæ conjuncta sic ferme, ut in somnolentis videmus. Nam ut pauca aqua Fornicem minus premeret; jam laxum tamen magis laxabat, eoque hominem somnulosum facere poterat. Qui inquires. Nimirum quia cum usus Fornicis lateat, nihil suspicari verat esse ejusmodi, ut si laxior sit, dormitare oporteat. Hic joculari me forte credes. Atqui ita joco, ut contendam, neminem tamen esse qui possit meam reipsa falsam esse suspitionem, demonstrare. Sed asseramus hæc; quando & dormitatio repeti fortasse potest ab illa quam fuisse vidimus in vasis cerebri, sanguinis paucitate, & satis hic est, explicata jam alibi a nobis dormitatio, illud ostendere quod unum in Nosocomio quoque tunc ostendendum suscepimus, ab ista sive multa, seu pauca aqua epilepsiam potuisse excitari.

11. Cum enim ea quæ supra memorata sunt, multæ quæ præfuisset, aquæ indicia enumerassem, & causa exempli, quomodo secundum Bellini (m) dogmata, ab nimia humoris copia modo hos, modo illos nervos aut contrahentes, aut laxantes repeti possit epilepsia vel nulla posita visum, indicassem; illud alterum, prohibentibus temporis angustis vix attigi, nimirum vi tamen etiam stimuli excitari posse, & in proposito adolescentem potuisse, præsertim cum indicium stimuli non deesset, quod & ibi dixi, subflavus videlicet aquæ color. Et sane inter illos etiam Medicos qui ante recentiores floruerunt, in eadem hac fuit sententia præ cæteris Saxoniam noster (n). Qui cum epilepticam convulsionem ex irritamento deduceret membrana tenuis, cerebri ventriculos succingentis, illuc processit. ut scriberet, aquam, dummodo non sit permixta cum succo bilioso, & propterea non sit coloris flavi, aut viridis, non facere epilepsiam. Verum est quidem, non raro in epilepticorum capitibus reperiri stagnantes aquas citrinas, serum flavum & acre, lympham subfulvæ, salis more ferientem linguam, serum citrinum, ut potes vel ex nostra hæc Sepulchreti Sectione (o) intelligere. Sed tamen Saxonia scire debuisset,

Coiterum Anatomicum sane præstantissimum in epilepticis multoties vidisse aquam similem ejus quam in aliis ex capite laborantibus invenerat, hoc est limpida, tenuem, & puram, hancque pluries quam flavam, vel bili colore similem, quod & in eadem Sectione (p) habes, ut illis opponas quæ paulo post ex Saxonia sequuntur Obs. XIX. & præsertim ejus pronuntio quod paulo ante produximus, & in subjectis illi Observationi Scholiis pariter leges. Ex colore igitur flavescere, cum aquæ inest, stimulum quidem huic inesse, conjicimus; sed non omnes quibus stimulare possit, rationes ad illum unum colorem contrahimus. Nam id acre, id salis more feriens linguam, quod modo memorabamus, vel in aqua limpida latere posse, quis dubitet? Vides certe in hujus Sectionis Observatione XV. morbum comitalem ab humore limpidio, calido, & salso, aquæ fortis aurificum emulso nonnunquam ortum: neque in XIII. Observatione Mangoltius, aut in XVI. Hippocrates colore infectam aquam memorant quæ fecerit epilepsiam; sed hic quidem pituitam in male olente cerebro erodentem & colligantem, ille vero feri saporem acrem, subacidum, & salsum, & parum exedentem repertum scribit. Itaque cum Slevogtium (q) leges in cane epileptico aquam citrinam atque turbidam ad cerebri ventriculos reperisse, aut in Cæsareæ Academiæ Ephemeridibus (r) in epilepticis puero, & viro multum feri flavescens intra, aut circa cerebrum occurrisset; non magis in his esse potuisse stimulum credito, quam ubi ex istis Ephemeridibus (s) scies, intra cerebrum juvenis, itemque puellæ, & infantis plurimum lymphæ fuisse inventum, quippe quæ, si non procul dubio, ut Gerbezius ibidem censuit; at non sine magna veri similitudine acris fuit. Quid, si aqua vel flos copiarum ritate potest? Sed si multa sit, sive pauca, modo aut mora, aut stimulantibus cujusque modi particulis aditis subinde pluribus, aut paucioribus proportionem ad aquæ copiam quæ tunc est, & ad membranarum magis minufve tenarum sensum, irritans fiat; satis, aut ego quidem plurimum fallor, intelligi licebit, quæ ratione tunc possit comitalem morbum excitare, illudque etiam fortassis, qui factum sit, ut proposito adolescenti cum urina mota est, tunc primum acciderit epilepsia non secus ac Poggio (t) simul lotium, simul insultum vis augebatur; subducto videlicet humore quo stimulantia corpuscula, quæcumque, aut ubique ea essent, diluebantur, quanto ille magis decrecebat, tanto horum vires magis videbantur incrementum. Certe autem causa tanti morbi non ex mole, sed ex visumanda est. Sic Fernelius (u) alias circa meninges, alias in cerebri substantia putridam quandam & glutinosam saniem sabbæ quantitate deprehendit, quæ crudelis hujus & immanis effectus somes fuerit. Ad hæc tamen, duo posse dici, non ignoro, alterum, esse qui observationibus, & experimentis freti, perneget, a membranarum cerebri irritatione convulsiones oriri; alterum, aquam istam, quam nos harum esse causam, conjicimus, effectum fortasse esse posse. Quorum illud erit infra (x) expendendi locus; hoc vero minime necesse est ut ad discutendum aggrediar, sive quia non ut convulsiones semper, ita semper aqua, quod vel ista Sepulchreti Sectio (y) docet, est in epilepticis, sive aliis etiam rationibus; cum satis hic quidem sit illud unum regerere, me aquam interdum epilepsie esse causam, non pro certo affirmare, sed suspicari dumtaxat, ac conjicere: minime autem æquum esse, suspitionem altera objecta suspicione funditus convelli posse, existimare. Sed ad reliquas in quibus aqua interdum fuit, interdum non fuit, nostras, aut Amicorum Observationes pergamus.

12. VIR qui coquinariam exercebat, morbis urinarum antea obnoxio, ob assiduum, nec levem, quæ prehensus fuerat, febrem in Bononiensis S. Mariæ de Vita Nosocomio decumbebat. Vidi sanguinem quem miserant, ita in vitro vase concrevisse, ut hujus uniusque parietibus adhærens, serum omne supra se extruisset, quod paucum erat, & cruentum. Pejus habere pergebat, præsertim vespere. Die ab initio febris circiter duodecima epilepticus mortuus est. Hujus ut morbum non multum sane observaveram, ita dissectioni non interfui: quam peregit idem qui mihi postmodum narravit, Sebast. Ant. Trombellius, studiosus tunc juvenis, nobilis postea Bononiæ Medicus, & Chirurgus. VENTER nihil aliud spectabile habuit, quam renes, quorum alter rotundus, & carcinoma quadantenus referens, calculos con-

(1) Eph. N. C. Cent. 7. in Append. (u) Obs. Medic. I. 1. ubi de Epilepsia. (x) n. 16. (y) De Medic. I. a. e. 8.
(2) Sest. hæc 12. in Schol. ad Obs. 44. (v) Ibidem in Schol. ad Obs. 39. (b) Obs. 44. in Append.
(3) in Addit. Obs. 5. in fin. (d) in Schol. cit. ad Obs. 39. (e) Prædict. P. 1. c. 16. (f) De Cura Ægritud. ubi de Epilepsia.
(4) Comm. in Boerh. Aph. 5. 1684. (h) Ibid. ad 5. 1078.

(i) Sest. hæc Sepulchre. 12. in Append. ad Obs. 32. & in Additum. Obs. 4. (k) Sest. proxima 12. Obs. 7.
(j) Sest. hæc 12. Obs. 32. & 39. (m) De morb. Capit. (n) c. 16. cit. supra ad n. 8.
(l) Obs. 10. §. 3. & in Addit. Obs. 7. 8. 16. (p) Sest. hæc 12. Obs. 6. (q) Dissert. de Processib. Mamillar. §. 22.
(r) Dec. 3. a. 6. Obs. 181. & Cent. 10. Obs. 91. (s) Cent. 3. Obs. 14. n. 2. & Cent. 7. in Append.
(t) supra, 2. 7. (u) in Addit. ad hæc Sest. Obs. 1. (v) Obs. 34. 36. 38. &c.

continetur; alter vero; credo, quod illius quoque suppleret officium; erat pene duplo major quam parisset.

Thorax præter pleuram inflammata, cor, & vasa majora turgida exhibuit nigerrimo, & valde fluido sanguine, & decima a morte hora calente. Caput denique vascula omnia, quæcunque per cerebri superficiem repunt, rubicunda valde, & turgida ostendit; in ventriculis autem cerebri aquam paucam, eamque lympham instar limpida.

13. Si aquam hic accusare non placet; referas licet epilepsiam ad cerebri vascula universa, quæ sanguine ejusmodi, a febre quoque agitato, & comminuto, adeo tumida, cum Tenuem, cui intexta sunt, meningem distrahent, non irritare non poterant. Quod si non omnibus quibus ea turgent vascula, morbus comitialis oboritur; fortasse in ea minus tena meningis discriminis causa querenda est. Non paucos profecto distentis iis vasculis in eum morbum incidisse, Sepulchreti eadem circa quam versamur, Sectio indicat. Namque; ut XX. Observationem mittamus, quæ & sub num. XXXIII. iterum proposita est; in Additamentis Observatio II. quæ ipsa quoque rursus pari inconsiderantia sub num. XI. offertur, inflammationem exhibet cerebri partem, VI. autem ea vasa tena & turgida, & XV. turgidissima. At enim, inquis, his omnibus non vasorum turgentia solum, sed & effusus intra calvariam sanguis fuit. Fateor; sed in his omnibus non epilepsia tantum, verum insuper apoplexia, si diligenter attendas, gravissima fuit, quæ epilepsiam excepit; ut proclive sit conicere, donec vasa turgida dumtaxat, & ruptioni proxima Tenuem meningem distrahent, epilepsiam; cum vero jam rupta sanguinem effuderunt, apoplexiam attulisse. Quod ne forte a me temere dictum putes; hanc etiam quam medicus Nicolaus Mediavia communicavit, perbreve legito Observationem.

14. BAJULUS annorum circiter quadraginta, cum per eos dies, videlicet circa medium Sextilem A. 1729. multis se vel supra quam solebat, tum laboribus exercuisset, tum cibis, in primisque frugibus implevisset; in comitalem incidit morbum, quo nunquam antea vexatus fuerat, eoque paucos intra dies in Nosocomio confectus est.

CAPUT, quod solum dissectum fuit, nihil quidquam habuit attendendum, si vasorum cerebri turgentiam excipias.

15. Casum Apellæ Larissæ, quem in extremo Scholio ad XIX. Sectionis hujus Observationem memorari vides, si in ipso V. Epidemiorum libro (7) perlegeris; propositi similem in eo cognosces, quod ille hujusmodi morbo interemptus est, cum esset valde vorax multi cibi, & multum luctatus. Simul fateris ad præcavendas hujus præsertim generis epilepsias, sanguinem ne nimis per magnos labores æstatis præcipue exagitant, neque multis cibis fermentescens præsertim, augendum, & si forte auctus sit, opportunis detractionibus esse minuendum secundum ea Medicorum felicia exempla, quæ in Scholiis ad Observationem. XXXV. tertio loco invenies commemorata. Unde intelligas licet, tametsi turgentia intra cranium sanguifera vasa non essent ipsa, ut in certa meningum, aut cerebri dispositione conjicimus; causa epilepsie; non fore tamen inutile rem novisse, quæ causæ vires fovere solent, & augere possit. Quod & de aliis quibusdam rebus dictum puta, quas in cerebro non epileptorum dumtaxat conspectas esse a nobis, superiores cum his collatas ostendunt Epistolæ. Quidquid enim in quocunque cadavere præter naturam deprehendimus, non reticemus, & an morbi prægressi causa aut per se, aut cum aliis conjunctum, potuerit esse, perquirimus, conjicientes quidem sæpius, raro statuentes. Neque enim præterit, fieri posse, vera ut causa nostris sensus omnino fugiat cum in aliis morbis pluribus, tum in his præsertim qui ad cerebrum attinent: itaque nihil usquam vitii a perspicacissimis Viris aliquando post epilepsiam, vel idiopathicam, fuisse repertum, ut Observationes docent quædam in Sepulchreto (a) relatæ; quanquam dubitare licet, an omnes habitæ fuerint post epilepsiam idiopathicam, & prudenter fecit Saltzmanus, cum in earum prima conjicit, formam quæ epileptica dicebatur, & vitiosi nihil in cerebro ostendit, aut epilepsia non laborasse, aut epilepsiam fuisse per consensum. Et sane Thomas quoque Bartholinus (b), Epilepsia per inferiorem partem consensum raro; inquit, sui in cerebro relinquunt vestigia. Sed nos ad vitia cerebri ipsius peculiariora, & manifesta veniamus.

16. MULIER annos nata ad sexaginta, jam ferme a biennio epilepsie obnoxia, ante mensē denique, cum

ab ea concidens, caput allisisset, in hoc Nosocomium excepta est. Non apparebant a primo externa signa læsi crani; sed neque interna læsi cerebri. Illud postea intellectum est allisum fuisse ad medium ossis verticis finitri; quanquam ibi, cum os retexissent, nihil apparuit mali. Ad cerebrum autem nihil omnino attinebat, nisi epilepsia, sed hæc consueta, cujus accessiones sæpe ad hunc modum recurrerant. Leviter primum tremebat, dein, quæ rigida, immobilis, & taciturna jacebat, donec ad se rediret. Tunc semel quidem videri potuit delirasse; nisi quod credita est potius, quippe quæ ab accessione modo emergerat, ob relicta ab hac quandam quasi stupiditatem, minus apta respondisse. Novissime autem delirium evidens fuit, & cum acuta febre conjunctum, leve tamen, neque ullo præterea alio affectu cerebri indicio stipatum. Quin tres, an quatuor postremos dies, debilitato jam pulsu, mente iterum constitit, donec vivendi finem fecit circa medium Decembrem A. 1741. CADAVERIS urinarias, & genitales dumtaxat partes, præter caput, dissectimus. In illis nihil non secundum naturam esse visum est, si fundum excipias uteri cujus interiorē faciem totam invenimus ex colore cruento subnigram, sic tamen ut hic color parum alte in uteri substantiam descenderet. Id ad mentrui sanguinem non attinuisse, cum mulieris indicabat ætas, tum frustra tentata subiectis digitis uteri pressio confirmavit; nihil enim sanguinis prodit. Cranium diligenter inspectum a facie quidem interiore, non obulit quidpiam adnotatione dignum; quamvis exterior ea ruberet ossis fedes quæ supra indicata est. Quin etiam cum posterior ossis utriusque sincipitis externa facies quasi depressa apparet; nihil in ea quæ intus respondebat, quod esset præter consuetudinem inventum est. Meninges ubique integræ, ut ne vasa quidem turgida haberent. Sed vix Dura detracta fuerat, cum animadversum est, in cerebri hemisphærio sinistro tertiam anteriorem partem multo humiliorē esse sua compari, multoque molliorē, neque in summo tantum, sed ubique penitus ne basi quidem excepta. Scilicet ob eam molliem ita subfederat: quæ mollietis cum in corticali substantia erat, tum multo magis in medullari. Hæc enim potissimum in quandam quasi gelatinam magna ex parte mutata erat, ex cinereo subfusca, & tamen ferme pellucidam: quod vitium priorem quoque Lateralis ventriculi portionem comprehenderat, quæ intra propositam hemisphærii illius partem continebatur. Nusquam gravis odor, nusquam pus, aut sanguinolenti aliquid in ea gelatina; ut peculiaris generis esset id vitium. Sane omnia in reliquo cerebro, & cerebellis, vix ut aquæ, fortasse a sectione rubescens, tantum esset in singulis pariter Lateralibus ventriculis quantum cochleari uno capi posset. Aquæ etiam aliquid, dum cranium circumferebatur, effluerat.

17. Permirum omnibus qui aderant, videbatur, cum tantæ partis cerebri vitio tanto tandiū mulierem ita vixisset, uti supra expositum est, si vitium ante capitis allisionem inceperat, si post eam denique inchoatum erat. Quorum hoc indicare videret vitii sedes in eodem latere, in quo caput allisum fuerat. Illud tamen; si quidem epilepsie causa erat; morbus qui tanto antea infestaverat, plane requirit: nec alia mihi defunt exempla ejusdemmodi ferme corruptionis cerebri nullo idu prævio, quorum unum, si Epistolam relegas V. (c) in altera muliere facile agnoscas; quanquam medullaris illa quasi colligata, & inodora cerebri substantia habebat aliquid etuenti admistum, & apoplexiam fecerat cum resolutione in opposito corporis latere, non epilepsiam, tametsi multo minus spatii occuparet: quod discrimen sed i illi quam renebat, maxime attendendæ, ad Thalami nervi Optici latus, est fortasse tribuendum, quantum ramen finit exemplum alterum, quod ita se habet.

18. VIR brevi statura, gracili habitu, comitali, quo prehendi solitus erat, morbo gravius recurrente, intra paucissimos dies sublatus fuerat. CADAVERIS pleuræque partes cum diligenter scrutaretur Aprili mense A. 1722. in Ventrē animadveriti renem dexterum majorem sinistro. In Thorace exigua hic illis ossis inchoamentum in arcu Magnæ arteriæ. In Capite præter aliterius Vertebralis arteriæ, ejusque in quam influit; arteriam Basilarem vocat Cel. Winslowius (d); inæquales nonnullis in locis dilatationes, nihil quidem in valis cæteris adnotandum fuit, quæ neque inania erant, neque sanguine præter naturæ modum distenta. Nec aqua fuit usquam effusa. Verum ad extremam partem utriusque

Tha-

Thalami nervorum Opticorum color ex fulvo nigricans indicium fecit vitii subiectæ medullæ: & sane quantum hujus substantiæ alte eo descendente colore inficiebatur, tantum & æquo mollius fuit, & veluti semicorruptum aspicientibus apparuit.

19. An huc attinet ea macula, de qua in Sepulchreto (e) assertur locus Henrici Petri? In sectione Epilepsie defunctorum nullum obstructionis vestigium apparet, sed modo macula, modo humor ater, & spumofus, modo nihil prorsus. Macula certe in utroque producto exemplo (f) mihi indicio fuit latentis vitii, quod, altius secundo, se prodidit. Cæterum ad hoc peculiare corruptionis cerebri genus referendum videtur quod in eximio Viro Alexandro Marchetti, post duos epilepticos insultus non multis interjectis diebus forti apoplexia sublato, animadversum est (g). Substantia enim corticalis cerebri admodum tenera erat, ut etiam leni attractu in fluidam substantiam converteretur, quasi unguem cohesisset. Eodemque referenda est, nisi quod longe profundior fuit, ea corruptio quam Ernestus Gottl. Schmidtus (h), & Carolus Curtius (i), hic in juvene muliere post apoplexiam, ille in milite post gravissimos dolores, & mala alia capitis, hujus idem consecuta, viderunt. Primus enim non modo totius hemisphærii dexteri transmutationem deprehendit ita ut ejus substantia gelatine cuidam liquidi, siue colligamento potius similis esset, levissimæque contactu diffunderet, sed & eandem transmutationem ad hemisphærium quoque sinistrum variis locis itidem progressam. Alter vero dexterum totum hemisphærium, & ejus meningis quoque offendit in mucosam substantiam mutatas, ut cultri mucronem attollentem sequens, in fili modum duceretur. Sed in apostema evidenti, aut non hujus generis transierat antierius hemisphærii utriusque extremum in ignoto viro, quem mortuum in via publica inventum, fecit Cl. Kaavius (k). Erat enim in mucum flavum sordidum versus cerebri cortex, ut vascula pie matris libera in illo fluctuarent. Fœtor autem in nulla alia est ex propositis observationibus memoratus, imo in aliqua diserte negatus, & defuit certe in quatuor nostris, quarum ultima in quadam anu, post apoplexiam mortua, habuimus, & alias (l) ad temittemus. Verum; ut ad feminam redeamus, quæ caput allisisset (m); an quod ejus in cerebro vitium invenimus, ita ortum sit, ut in tribus aliis per nos dissectis, itemque in Marchetti, & Curtii muliere, an illam potius allisionem, ut in milite Cl. Schmidtii, sit consecuta, judicium tuum facimus, & vel multo magis in uno, atque altero, de quibus jam scribemus.

20. VIRUM crasso ligno in caput incidente percussus, epileptica affectione, quibus etiam antea obnoxius fuisse dicebatur, multo sæpius per eos quibus postea vixit, menses, & certe ultimis hebdomadis corripiebant. Præterea tremore assiduo quætebatur tanto, ut per vincula cavere deberent, ne e lectulo excideret. Amaurosis quoque supervenerat; nihil enim jam cernebat, quamvis nullum in oculis appareret vitium, præter dilatationem pupillarum. Cæterum, quod ad reliquas attinebat actiones, quæ dicuntur animales, neque ipse querebatur, neque aliis læsus videbatur, nisi quod minus promptus erat ad respondendum. Sic affectus, sensim denique mortuus est.

CAPUT nobis dissectandum cessit cum in Gymnasio Anatome doceremus mense Februario A. 1728. Cranii fornix, si loca quædam exciperes, in quibus secundum naturam crassius, intorsum protuberabat, ubique erat usque adeo tenuis, ut credi vix posset. Quin certo in loco qui ad os attinebat sincipitis dexterum, foramen habuit ellipsis propemodum forma, paulo minus quam ut apicem admittet digiti minimi, membrana oclufum, nullo prorsus aut ad ejus oras, aut usquam in cranio toto vel minimo cariei indicio. Ei tamen ita ut dixi, ocluso foramine, in subiecta Dura meninge foraminulum respondebat, ex quo serum colore fusco prodibat. Foraminulum communicabat cum cavea, magni ovi capace, pleneque sero ejusmodi fusco, in quo sanguis concretus, non multus, subsidebat. Erat ea cavea abnormi forma, & inæquali intus superficie, cui quæ partes cerebri circum proximæ erant, ex pravo colore, qui semicorruptam substantiam indicaret, fusco obsoleto inficiebantur, præsertim vero basis cerebri ea pars quæ regioni posteriori imposita est orbitæ dextere, & corporis Striati item dexteri pars anterior, quæ insuper subsidebat. Sed & nervi Optici ejusdem lateris

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Thalamus, quamvis a cavea remotior, strigosus videbatur. Nervus tamen uterque Opticus, intra cranium, extraque inspectus, uti etiam utriusque oculi particula, diligenter a me dissectæ, nihil usquam vitii quod quidem sub sensu caderet, ostenderunt, siue colorem, siue magnitudinem, firmitudinemque, siue structuram spectarem. Cæterum et si hemisphærium sinistrum cerebri nihil habuit eorum quæ in dextero adnotata sunt; in Laterali tamen sinistro ventriculo multa erat aqua pellucida, Choroides autem plexus decolor, cum paucis, parvisque vesiculis: tum cerebrum universum subdavo obsoleto colore, & valis nigro sanguine valde turgentibus. Pituitaria denique glandula plurimum depressa, & parva; non tamen dura.

21. De amaurosi in utroque oculo oborta, quamvis esset cerebrum ab altera dumtaxat parte vitiatum, non est hic scribendi locus (n), ut neque de tremore illo assiduo, seu mavis motibus convulsivis. De abscessu autem epilepsiam in eodem viro saltem multo sæpius ciente, conseras velim indicatam supra (o) Alexandri Marchetti dissectionem; in ejus enim cerebro præter id quod ibi dictum est, abscessus quoque non ita dissimilis fuit. Habes præterea in Sepulchreto (p) observationes Fernelli, & Smetii: quarum illas, et si etiam alio loco repetitis videbis; malo tamen in primo legas, ubi se, ait, comitialis, qui in cerebro fit morbi causam interdum deprehendisse cerebri abscessum esse: interdum corruptam meningis portionem calve adherentem. In proposita enim a me historia utramque habes causam & cerebri abscessum, & meningis, parvam quantumvis, utriusque tamen, corruptionem a perforante pessimo humore inductam. At enim Willisius, iniquis, hanc causam alteram non accipit, quippe qui, ut in Sepulchreto quoque (q) legeris, neque ex abscessu in Crassa meninge excitato, neque ex pure inde foetidissimo alteram quoque meningem exedente, neque ex magna illius, per terebellum imperiti Chirurgi, dilaceratione quidquam viderit epileptici accidisse. Ego vero, præter hæc, Ridleyanum illud (r) minime ignoro experimentum, in cane habitum qui ex perforatione Duræ meningis, convulsivis cujusvis expertus fuit. Nihil horum negare ausim. Discriminis potius causam quarum inter hæc, & contrarias aliorum observationes, contrariæque experimenta. Atque ut de multis ad pauca sermone contraham; legisti certe in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (s) deprehensam in adolescentem numero crescentis epilepsie, minima videlicet officula, quæ basim in Crassa habebant, acutissimos autem apices sic contra Tenuem meningem conversos, ut hanc non compungere, eoque magis, quo magis crescebant, non possent. Vidisti quoque; ut nunc alia Italorum experimenta præteream; vidisti, inquam, in Bononiensis Scient. Academiæ Commentariis (t), cum Vir Cl. Petrus Paulus Molinellus rectam in parte vivo cani Duram Matrem iterum & sæpius pungeret, observasse, canem convulsionibus torqueri variis, præsertim cum ea pars Duræ Matris pungeretur, quæ maxime ad os adhaerebat. An igitur causam ejus, quod apparet, discriminis ab hac ultima experimenti parte repetemus, conjicientes id quod ratio quoque ipsa confirmat, nisi æque tenæ meningis inter, æquales ab earum irritatione effectus non esse expectandos. Quod vero magis sint tenæ, non solum adhæreo ad eos, sed & alia, ut vasorum distentio in utraque, & justo major durities cerebri in Tenui, quæ proxime ipsum convellit, possunt efficere. Quæ duo fac meminere fuisse a nobis in quibusdam, de quibus supra (u) dictum est, cadaveribus, & in hoc præsertim, quo de loquimur, si non conjunctim, at certe seorsum adnotata. Sic enim facilius conjecturas accipies quas in agris illis proposuimus de membranarum cerebri irritatione. Ad eundemque modum intelligere etiam poteris quod alibi in laudatæ Regiæ Academiæ Historia (x) relatum est de parvorum officulorum aculeis ex altero latere Sinus Falcis Superioris extrantibus; epilepticas accessiones cientibus, nullo levamine, nisi ex magnis sanguinis detractionibus. Contra in illo Ridleyi cane Duræ meningis perforationem hemorrhagia præcefferat, quæ, si levior fuisset, non esset ab experimenti Audore memorata. Unde laxitas tanto facilius esse potuit quod ea pars meningis quæ perforata est, ossi amplius non adhereret. Nihil autem prohibet in una, aut altera a Willisio, inter plurimas fortasse de industria, selecta, exsectionis, & perforationis meningum Observatione, laxitatis causas,

(z) n. 11. (a) Sect. hac 19. Obs. 36, 38. 5. præsertim 2. (b) Cent. 2. Hist. Anat. 93.
(c) n. 6. (d) Exposit. Anat. 11. des Art. 8. 99. & seqq.

(e) Sect. hac 19. Obs. 34. (f) n. 17. & 18. (g) Eph. N. C. Cent. 7. in Append. (h) Obs. Chir. Tetr. Obs. 3.
(i) Disquisitioni di un raro morbo cutis. &c. in sua Memoria. (k) Nov. Comm. Acad. Sc. Petropol. T. 1. Obs. Anat. 3.
(l) Eph. 37. n. 14. Vid. & Eph. 40. n. 4. (m) supra, n. 16. (n) Vid. Eph. 13. n. 6. (o) n. 19.
(p) Sect. hac 12. Obs. 2. & 21. n. 1. & 2. (q) Ibid. in Schol. ad Obs. 7. (r) Ad. Erudit. Lipp. M. Maj.
(s) A. 1711. Obs. Anat. 4. (t) Tom. I. ubi Anatomica. (u) n. 9. 12. 14. (x) A. 1734. Obs. Anat. 2.

causas, si non ejusdemmodi, at aliquas suspicari: quæ laxitas si in Juvene, itemque in Duce illo fuisset, de quorum altero habes in hac Sepulchreti Sectione Observatione IV. de altero autem Observatione XXVII. & fufius in Sectione Prima, Observatione LXIX. perpetram a typographo inscripta XLIX. non illi credo pultulis *erosa* Dura meninx epilepsiam attulisset, neque huic *fas* magnum os ad instar lapidis stellati acutum, suo acuminis membrana Dura inflammationi atque corruptioni æque facile dedisset occasionem, cum Herculeo morbo conjuncta.

22. Illud autem acutum os in medio cerebro deprehensum, cum meningem Crassam acumine læserit suo, facit, ut inter utrumque hemisphærium ipsum positum fuisset, conjiciam, sic ut ad Falcem, proximamque meningum partes, non ad cerebri substantiam, attineret, præsertim cum Observationis Auctor, ut omnem amoveret suspitionem ossis a proximo forte distracto olim cranio illud delapsi, nequaquam dixerit id quod inculcare non omisit, nunquam præfuisse vulneratæ illius substantiæ gravia constantiaque symptomata; sed tantum addiderit, nullum animadversum esse signum quondam disrupti cranii, aut cicatricis relicte. Quæ verba me admonent, ut occurram dubitationi tuæ. Quærere enim potes, num in eo de quo agimus, viro animadversum calvariæ foramen ablato inde a Chirurgo post ictum, an ex eo olim ossi credam esse tribuendum? Neutræ ego causam hic posse agnoscere mihi video, quando nullam, post ictum adhibita, chirurgiæ factam fuisse mentionem, scio, nullumque cicatricis aut supra, aut infra foramen vestigium conspexi, neque ullum cariei, quæ cranium affecisset, indicium; ut non fecus ac Lancilius (y) de non dissimili eodem in offe viri apoplectici reperto foramine, interdum potius cogitaverim, in tenuissimo alioquin cranio imperfectam illam, neque offe expletam particulam a primordiis relictam esse. Veruntamen cum vicissim recordor, descripti in cerebro abscissus caveam ei foramini subjectam, ibique utramque meningem foraminulo, cum cavea communicante, pertusam fuisse, non parum sane hæerere me, fateor. Itaque Observationem hanc potius adjungam Nicolai Mediaviæ, quam conferre cum hac possis; simul enim cum certis cranii exsectionibus abscissus cerebri, & comitalis morbus conjuncti fuerant.

23. MULIERI in superiore frontis parte tumores duo veneri extabant ex iis qui *gummata* vocitantur. Ob eos dato hydrargyro salvia evocata est. Itaque sinister excidit; dexter mansit. Unde ille exciderat, prominentia apparuit pulsans. Constat, mulierem antequam hydrargyro uteretur, epilepsiz obnoxiam fuisse. & sane in media quoque curatione femel, hac autem absoluta, iterum agitata est convulsionibus, spumis ore profluentibus. Denique, nulla parte corporis resoluta, sopore quasi quodam, ut raro loqueretur, jam dies aliquot affecta, interit circa medium Octobrem A. 1739.

CRANIO, & cerebro diligenter perlustratis, inventum est, illam quam memoravi, prominentiam membrana quadam obtegi non tenuiore quam crassior charta, ab nostratibus dicta *cartone*; sed flaccida, ut inter digitos constricta, facile distumperetur. Ea membrana utriusque ibi meningis tenebat locum; suberat enim corticalis cerebri substantia, inde usque ad medullarem æquo durior, non minus videlicet, quam hepatica est. Sed hemisphærium reliquum finistram, si posteriorem partem excipias, contra erat multo mollius quam par sit. In eodemque cavea erat, parvæ nucis juglandis magnitudine, lividis mollissimisque ex medullari substantia parietibus comprehensa, ex qua in fummo aperta humor primum nigricans, tum feri habitu, & colore, quo filamenta quasi quedam innatabant, effluxit sine ulla graveolentia. Imminebat hæc cavea anteriori parti Lateralis ventriculi, quocum minime communicabat, ut neque cum illa quæ descripta est, prominentia; quin ab hac distabat digitos transversos circiter duos. Ceterum ei prominentiæ respondebat in cranio foramen elliptis forma, oris undique æqualibus non fecus ac si lima essent levigata. Hæc a finistris. A dextris autem nihil in cerebro adnotatione dignum fuit. Quod ad cranium attinet; tumor ille qui non exciderat, dexter necdum ad interiorem cranii faciem excedendo pervenerat. Alio tamen loco, quo loco os prorsus deerat, crassa quadam membrana suberat; an quod tumor inde alter, dato hydrargyro, alias excidisset?

24. Dissectionem hanc si cum iis paucis compares, quæ ad veneram cranii cariem, & gummata spectant in ea circa quam versamur, Sepulchreti Sectione de Epilepsia (z); pluris fortasse facies, quia gummata quid in cranio, & proximo cerebro confectum sit, docet. Cæterum apostema ad gummata pertinuisse, non protinus, ut opinor, existimabis (a), sicuti ex adverso attinuisse censebis duritiem illam, quæ in subjecta ipsi gummata corticali cerebri portione relicta est. Et illud tamen, & hanc in epilepticis aliquando inveniri, certum est. Quod de apostemate cum vel ex pluribus Sectionis ejusdem Observationibus (b) pateat; nonnullas de ipsa duritie indicabo. Omisiss igitur quæ ad cerebri universi firmitudinem attinent æquo majorem, qualis una est in Sectione eadem (c), altera in historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (d), tertia a me supra (e) descripta est; certæ partis duritiem animadvertisse memineris Antonium Pacchionum (f), qui in epileptico Cardinali cerebri corticem quasi insigni hydatidi responderebat, ad eam resistentem consistentiam devenisse, invenit, quæ plane *scirrhus* videretur: Cel. autem Virum Joannem Fantonum (g) in pueri capite quem epilepsia fultulerat, præduram portionem Callosi corporis cerebri, & nihil præterea morbosum reperisse. Huc adde Cl. Viros Abr. Kaavium (h), & Balthasarem Walthierium. Ille enim in classario milite, epilepticis insultibus diu obnoxio, & in horum postremo, qui longe violentissimus fuit, repente mortuo, cum alia, tum cerebri corticem non modo ubique multum induratum, sed multis in locis *scirrhus*, in aliis quasi cartilagineum præsertim quo propior erat vertici, deprehendit. Walthierius autem ad me cum aliis de quibus antea (i) commemoravi, Observationibus hanc quoque misit, cujus summam continuo adscribam.

25. VIR annorum triginta quinque, habitus gracilis, dolore capitis frontem versus cum sensu ponderis correptus, bene multis quæ intra biennium celeberrimi imperaverant Medici, frustra peractis, incidit in cursum sanguinis ex naribus, qui postquam magna copia erupit, per se dein fluere desit. Post id, orbatu olfaciendi facultate, deinde epilepticis prehenus insultibus, his sæpius ad annos duos conflictatus, novissime obierat.

CALVARIA reclusa, nihil ab natura alienum inventum est, nisi ad cerebri anteriora, ubi in sinistro quidem latere aliqua sanguinis copia effusa, a dextris autem versus eum processum quem Cristam Galli Anatomici vocant, cerebrum ipsum durum atque callosum, archisimeque connexum cum Dura meninge deprehensum fuit.

26. Veri simile est, spiritus animales in tumultuarius motus reflecti quotiescunque aliqua de causa velocius acti, ad certa quadam loca pervenerint cerebri ob callosam duritiem, aut ob interpositum apostema prorsus impervia: quamquam & apostema videtur posse aliquid ex se in viciniam emittendo, turbas ciere. Ut ut est, si a cerebri duritie, si ab apostemate, si ab sui generis abscissu, si a vasorum distentione, si ab aqua aut multa, aut pauca, aut flava, aut limpidâ, si ab aliis præterea causis epilepsiam fieri, aut si harum aliquas pro effectibus habere mavis; at foveri saltem, servari, augeri posse, non negas; vides profecto, quam difficilis sit aliquando ipsius curatio, atque adeo ut vires Artis excedat.

Vides simul, cum has non excedit, quam varia curatio esse debeat, tunc quoque cum epilepsia causa intra cranium est, non modo cum extra ipsum, cujus etiam epilepsiz, variæque ejus curationis aliquot supra exempla protulimus. Quamobrem nonnunquam immerito, sæpe merito accusantur Medici, iique præsertim qui, cum omnes epilepsias ratione ac modo aggrediuntur. Verum hæc per alios quoque morbos late patens necessitas variæ, ac multiplicis curationis summam facit in recte mendo difficultatem: quam ut Anatomici, varias unius morbi causas retegendo, magis semper magisque demonstrent; sic utinam Medici varia variarum causarum signa adnotando, possent pariter magis, magisque extenuare. Quod quidem desperandum usquequaque non est, modo utrique, illi quidem accurate secundo, hi vero diligenter observando, unanimis, ut par est, in re tanti momenti suas quique partes agant. Quarum utraque, aut certe alterutras suscipe, quæso, vel potius tuere, ut facis, si me deferere non vides meas. Vale.

EPI-

(a) De Subit. Mortib. Obs. 2. mortuo. (z) Obs. 3. & in Addit. Obs. 3. (d) Vid. tamen Epil. 58. n. 9. (e) Obs. 2. 30. 31. 32. & in Addit. Obs. 5. (f) in Addit. Obs. 8. (g) A. 1705. Obs. Anat. 1. (h) n. 9. (i) Epil. ad Scrok. (j) in Facies. Animadv. 22. (k) in Comment. cit. supra ad n. 19. Obs. Anat. 2. (l) n. 3.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA X.

Agitur de Convulsione, & Motibus Convulsivis.

Affectiones hæc quæ Sectione XIII. in Sepulchreto proponuntur, sæpe adeo se aliis adjungunt, ut in plerisque Observationibus diserte admoneat Bonetus, ipsas ad Sectiones alias sui Operis attinere. Nostræ autem consuetudinis cum minime sit non modo in una; id quod subinde illi, atque adeo in Sectione hac quoque (a) excidit; sed ne in variis quidem suscepti Operis partibus easdem Observationes repetere; noli hic plurimas non infrequentis alioquin mali a nobis expectare: sed si plures cupis; in iis quæres Epitolis, quas alias, ad Vulnere præsertim spectantes, mittimus, aut in plerisque etiam earum quas antea misimus, & præter cæteras, in postrema. Neque enim sine convulsivis agitationibus vera esse potest epilepsia: quamvis illæ possint, ut sæpius videmus, sine hac. Cujus discriminis causam, cum illæ a cerebro sunt, certam quidem, & exploratam ab eo requires qui scire se, credat, quæ in cerebri parte qui motus fiant, sentimus, aut cum ullo modo cogitamus. Ego qui nihil nisi conjecturas dare possum, historias malo, quam conjecturas proferre, quæ si rem debeant quoque modo definire; hic quidem prorsus commentitiæ sint, oportet: si veri similitudinem sequi; nimis generatim, universæque excogitare. His tamen potius quam illis utor, quandocunque uti necesse est, quippe quæ longe minus esse videntur erroribus obnoxia, multoque paucioribus tum verbis egent, tum postulatis, imo his adeo facilius, atque perspicuis, ut ponantur sæpius, quam exprimantur: velut si dicam, irritationem quæ convulsiones facit, si ejusmodi sit, ut aut vi, aut modo, aut loco, aut ratione alia aliqua interciperet, aut omnino pervertere simul possit ad tempus aliquod eos motus, qui ad sentiendum, cogitandumve in cerebro fiunt, tunc non convulsiones modo, sed epilepsiam ipsam esse facturam. Sed ad historias Valsalvæ primum, tum deinde & nostras veniamus.

2. JUVENI viginti sex circiter annorum primum fauces nonnihil intumuerant; appetitus autem dejectus erat. His post aliquot dies accessit convulsio brachii sinistri, ut totum immobile esset, atque inflexibile, deinde autem univerfo corpori idem accidit repente quod brachio acciderat; ut nullo modo jam æger posset in ullam partem se movere; sed recto, ut jacebat, corpore immobilis, rigidusque persisteret, nisi quod postea manus dumtaxat, & pedes movere nonnihil potuit. Illatus autem fuerat in Bononiensē S. Mariæ de Vita Nosocomium, ubi & febris, & convulsio qua tenebatur, agnita est; quam videlicet *ritæ* appellant Græci. A primo quo hac toto corpore prehenus est, die ad mortem usque multum sudavit. Mors autem, die quinto inuente, novam contractionem quæ corpus in latus curvavit, secuta est.

IN CADAVERIS cute multæ rubræ maculæ; in Cerebro autem nihil adnotatione dignum occurrit præter perpaucum serum, idque salsum, in sinistro ventriculo. Thorace aperto, in sinistro ejus cavo aquæ uncia aliquot reperta sunt: pulmo autem uterque multum rubens; ad dorsum præsertim pericardium fero omnino plenum. Sanguis parum ab naturali fluore recesserat.

3. Affectioni huic non adeo frequenter illud insuper accessit quod Mercuriali meo (b) visum fuisset longa rarissimum, ut corpus in alterutrum latus per convulsionem flecteretur. Nunquam, inquit, videbitis convulsas in alias partes contrahi, & in alias figuras, quam in tres enumeratas, videlicet ut aut recti sint, aut antrosum curvati, aut retrorsum flexi; nunquam autem dextrorsum, aut sinistrorsum. Quod autem hunc tetanum per aliquot dies faucium præcessit incommodum, cum sub eo latuit ipsius tetani initium? Sic enim hunc aliquoties animadvertit Wepferus, ut in Sectione hac (c) Sepulchreti leges, in principio gula incipientem cum quadam deglutendi difficultate, quam tertio die manifestus excipiebat tetanus. Porro multus sudor qui perpetuo profluxit in eo Juvene, num id levaminis attulit, ut manus, pedesque nonnihil moveri coeperint? Sane Bonetus; quod in eadem Sectione (d) videas; experientia edoctus apud Indos, quos inter, hujus generis malum æque familiare est, ac alibi rarum, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

inter cætera commendat quæ sudorem moveant. Sed hic fortasse utilior est cum affectio frigori successit, cui temere calefactum corpus expositum fuerit, ut in militæ quem memorat (e) per integram noctem ebrium in solo decubuisse, in tribusque aliis, quos Patavii scio, cum mero calentes frigida se aura commisissent, pariter rigidos esse factos, pariterque intra quatuor dies, ægre uno evadente, periisse, quemadmodum per supervenientem malignam febrem is puer evasit, quem ibidem (f) videbis ex suppresso sudore in paroxysmo febrili in tetanum plerumque partium incidisse. Scilicet Hippocratis prædictionem (g) hi duo non fecus ac illi, & ferme etiam Juvenis quo de loquimur, quamquam alii alter, comprobant, quam Cornelius Celsus (h) ad hunc modum reddidit: Ea mala sæpe intra quartum diem tollunt: si hunc evaserunt, sine periculo sunt. Alibi tamen hujus morbi finem longius Hippocratem distulisse, animadvertit Doctissimus Swietenius (i), quid dilationem hanc nonnunquam accidere, accurate scripta, & in nonnullis cum hac Valsalvæ conferenda, tetani Observatione confirmavit.

4. Rubras autem maculas, quæ multæ cadaveris cutem fœdebant, an secundum Boerhaavii (k) placita ex eo deduces quod musculi nimis rigidi sanguinem excluderent, isque propterea sub cutem qua minus resistit cellulosa tunica, se se effundebat? nam pulmonum rubor, isque ad dorsum magis, præsertim cum sanguis etiam post mortem suum conservat fluorem, minus habet admirationis. Ob ejus autem, a musculis exclusi, moram hic illic majorem, minoremve, faciliorem aquæ partis secretionem factam intelliges, unde plurimus ille sudor, & in cava hæc, aut illa feri effusio: nisi hoc mavis ibi collectum credere vis per quas recedere debuisset, convulsione contractis. Quod si haud alias fuisse causas, suspicaris, ob quas serum sit in cerebro quoque animadversum, ideoque pro tetani effectu, non pro causa, habendum videri, præsertim cum perpaucum fuerit, & in altero dumtaxat ventriculo deprehensum; fac simul in mentem veniat, hoc tamen fuisse salsum, quæ res de pericardii, & thoracis fero minime a Valsalva adnotata est; & majorem, aut certe extremam hujus convulsionis vim in altero potissimum corporis latere apparuisse.

5. VIRGO eadem ætate ac Juvenis de quo dictum est, febre acuta laborans, convulsione circa diem septimum corripitur, ut interrogata rideat sardonio risu: motus autem convulsivi sunt adeo vehementes, ut vinculis in lecto debeat retineri. Hos motus comitatus delirium. Omnia hæc tamen una ante mortem hora quieverunt: quæ, aucto semper laborioso respirandi natu, die nona contigit. E CADAVERIS aure dextera paulum feri emanasse, animadversum est. Cerebrum autem omnino sanum fuit: neque aliud adnotatum est, nisi dum Crassa meninx quibusdam locis, a calvaria avellendo, lacerabatur, nonnullas feri erupisse guttas, & e quibusdam minimis, quæ forte disrumpébantur, vasis sanguinem, multo dilutum fero, effluxisse. In Thoracis cavo dextero, cujus pulmo sterno, & costis a latere adhærebat, octo, aut novem feri uncia stagnabant: quin eidem pulmone qua claviculari spectabat, exterius quadam materia accreverat, media inter pinguedinem, & gelatinosam concretionem naturæ, qualis interdum in hydropicorum aqua natat, ut suspicio esset, aliqua fortasse, ante hunc morbum, thoracis affectione Virginem laborasse. Polyposa concretiones, quasi muçi instar & singulæ singulis cordis ventriculis inerant; major tamen dextero, quam sinistro.

6. Eti non diffiteor, tam vehementium convulsionum causam prorsus latere potuisse; nec illud tamen negaverim, potuisse nonnullas illas feri guttas ea natura esse, ut Duram meningem vehementer irritarent. Neque enim ex mole, sed ex vi irritamenta æstimanda esse, Listeris superioribus (l) ostensum est. Nec sane commentitium est, serum in hujus generis agrotantium cerebro deprehensum, ejusmodi esse, ut queat irritare; quando saltem inventum esse, cum exploratum gustando est, & præcedens docet.

(a) Confer. Obs. 7. cum 22. §. 1. Obs. 23. cum 33. Obs. 29. §. 2. cum §. 4. (b) Præf. Patav. l. 1. c. 25. (c) in Addit. Obs. 3. & in Schol. (d) Obs. 15. in Schol. (e) Obs. ead. (f) Obs. 32. in Schol. (g) Sect. 3. Aph. 6. (h) De Medic. l. 4. c. 3. (i) Comm. in Boerh. Aph. §. 722. (k) Præf. Acad. in Med. Inst. §. 722. (l) n. 21.

docet historia, & illæ confirmant quas habes in Sepulchreto (m) feri falsi indicia proferentes, imo repertum (n) serum acre & sanguineum, (o) serum salsum, (p) humorem serosum, qui acriter linguam mordebat. Huc adde quam Joannes Saltzmannus (q) edidit, juvenis, qui convulsionibus gravissimis confectus, notabilem serosi humoris copiam sub dura matre, solito tenuiore, habuit ea credine, ut illam meningem, subjacentemque ipsi interiori additamenti ossis occipitis laminam excedere, imo inferiorem quoque perforare potuerit, sicque exitum fibi e crani cavea parare. Acris igitur, irritantive naturæ eam quoque lympham fuisse, cujus insignem in ventriculis cerebri quantitatem Michael Bern. Valentinus (r) deprehendit in puero horrendis convulsionibus tandem denato, ejusdemque generis illud pariter serum fuisse quod a me tibi in proposita, & subsequenter Observationibus memoratur, satis, ut opinor, verisimile est.

7. PUELLA quinquemensis febre, & alvi fluxu corripitur. Postdie febris dumtaxat permanet. Tertiæ die magna ingruit superiorum artuum clonica convulsio: quæ ad thoracis quoque posteriores musculos extendebatur, sed leviter; levissime autem ad Gluteos. Ad quintæ diei finem remissa convulsio est; per intervalla tantum, nullo autem modo, cum puella dormiebat, se prodens, succedente interim per universum corpus morbo regio. MORTUÆ cutis ubique, sed præsertim in dorso, maculis erat distincta ex subatro rubentibus.

In Ventre nihil adnotatione dignum præter Rectum intestinum, atra nigredine infectum. In Thorace, pericardium plenum erat aqua, eaque flava: inter ventriculorum dexter concretionem habebat polyposam, in Pulmonarem arteriam pertinentem, concreti mucii instar. Sanguis reliquus erat omnino fluidus: tamen aeri expositus, post aliquod tempus concreverat.

Intra Cranium denique omnia conspecta sunt secundum naturam se habentia, nisi quod inter Crasnam, Tenuemque meningem serosus inventus est humor, qui circa sanguiferam vasa gelatina in modum concreverat.

8. An convulsio, dormiente puella, ideo quiescebat, quod hæc dormiret? an potius ideo hæc dormiebat quod illa quiescebat, dormientem alioquin excitatura? Hoc certe & veri similis est, & in memoriam redigit quem necum annis superioribus sermonem habuit Medicus Doctissimus, idemque Humanissimus Franciscus Seraus, cum de vesicantis, ut hic vocitant, medicamenti vel in convulsionibus interdum utilitate loqueremur. Narrabat is, quinque annos puerum fuisse Neapoli, qui ante unum aut alterum annum in epilepticas convulsiones inciderat, toties recurrentes, quoties puer dormire inciperet, unde hebes factus, & cruribus resolutis, ut his insistere amplius non posset, cum frustra innumeris usibus esset remediis, illo uno est perfunctus, imposito, ut ipse se imperaverat, circa posterius extremum Sagittalis furæ. Cito enim insulatus, antea innumerabiles, pauciores fieri cepisse, intra quindecim autem dies prorsus desisse, redeunte simul insistendi cruribus, ambulandique facultate. Confirmabatque Vir Cl. non eo dumtaxat in casu, sed & alias in aliis vesicantis sibi adversus convulsiones respondisse; ut merito fecerit Hippocrates (s) cum docuit, convulsionem fieri vel ex repletione, vel ex inanitione: quas duas causas Galenus quoque præcipuas posuit, etsi illam nonnunquam addidit (t), quæ plerisque postea ita placuit, ut priores duas abjecerint, nimirum quæ ex mordente & tenui humore petitur, qui nervosa corpora rodat, videlicet irritatio, nostris tamen etiam temporibus ab doctis quibusdam Viris ad repletionem relata. Utunque id est, certe cum a repletionem, ut in eo puero, convulsiones sunt, non nisi ablata illa materia tolli, quæ aut gravando, aut distrahendo, eas facit. Hæc ferme ille. Quod vero ad reliqua attinet quæ in historia proposuimus; morbus regius an ob eam causam se prodidit; quia convulsio bilariis etiam ductus contrinxeat, per quos bilis, salubrem fortasse fluxum sacra, prodire jam coeperat? An bilis in sanguine retenta, inter causas fuit quæ hunc fluidum fervaverunt? nam & alias fuisse causas, indicio est ipsius, aeri expositi, secuta concretio, sive quod aquea particula, sive quod alia, intestinum motum cientes, in auras abierint. An convulsioni atra quoque illa nigredo Recti intestini debebatur, sive canales venarum adstricti, sanguinem dumtaxat morando, sive ad gangrænam usque retinendo, eam nigredinem

effecerint? Nam de rubris in cute maculis, & de aqua copia in pericardio satis indicatum est antea (u). Postremo quod non serum, sed gelatinæ instar ad meninges inventum est; noli sic accipere quasi ibi serum defuisset, eorum memor quæ alibi (x) scripsimus de cellulosis tenuissimis pellucidisque lamellis ita serum interceptibus, ut ob earum interjectum, gelatinæ speciem mentiantur.

9. PUELLUS, matre genitus valetudinaria, & quæ, præsertim cum ipsum utero gereret, variis, & complicatis obnoxia morbis, crebrius, ut hos sedaret, muliebri consilio, generosi vini potionibus usa fuerat; achoribus primum, dein scabie affectus, cum pustula non maderent amplius, febribus correptus est. His, cum iterum pustula ichore scaterent, abeuntibus, gravius scabie scabies cepit, infansque macescere. Denique multis interjectis diebus, siccatis rursus pustulis, alvi fluxu, & convulsivis motibus crebro intra octiduum vexatus, circa mensis octavi finem, cum incisores dentes superiores jam essent erupturi, vivere desit. VENTRIS sana omnia erant viscera, ipsiusque hepatis magnitudo cæteris proportionem respondebat. In Thorace, pulmonum dexter utriusque pleuræ tenaciter adhaerebat: & dexter tamen & sinister nullis distinctis erant maculis, & omnino illasi. Cor nullam polyposam concretionem habebat. Inter Cerebri meninges mediocris feri stagnabat copia. Cerebri autem ipsius posterior pars, non rotundata, ad cubicam potius formam videbatur accedere.

10. Apparet ex hac historia, quanti referat primum, matres, cum uterum ferunt, valere, nec meracioris vino abuti, deinde infantium achoris, & scabiem interpestive non sicari. Nam dentitio quidem, ut alias scripti (y), tum nervorum distentiones, tum simul opem laturos, si intra modum sint, alvi fluxus inducit: sed hi minus, illæ plus valent, si quando sanguis irritantium particularum, quæ alia via ejici consuevit, tunc redundet copia, velut hic. Figuram autem externam cerebri, quæ crani formam sequi solet, posse, cum naturalis non est, indicare aliquid in structura quoque interna quod ab naturæ instituto pariter abhorreat, & pronius illud ad morbos faciat, non videtur omnino negandum.

Hactenus Valsalva Observationes proposui, nunc ad meas transeo, initio a duabus capto, quas olim cum ipso habui, chartæque, id quod ipse facile non potuit, quippe occupationibus tunc maxime distentus, commisi.

11. BARTHOLOMÆUS MANZOLIUS Marchio, & Senator Bononiensis gravissimus, is quem Valsalva (z), & ego (a) ob colores quosdam, mirasque alias species, ejus oculis observantes, memoravimus, cæteris quæ tum preste, & leviter attrigimus, incommodis ad hunc modum est confectus. Jam olim, cum ætas vigeret, ea expectoraverat, iisque simul affectibus correptus fuerat, ut Medici duo nobilissimi Fabius, & Malpighius phlegmæ crederent. Evexit tamen. Calculus deinde obnoxius erat. Ita senior factus vertiginosis, alii quæ id genus capitis affectionibus sexto ante mortem anno tentatus est. Intra novissimum autem, quem vixit, annum leviter quidem, sed frequenter tum convulsivis, tum paralyticis insultibus prehendebatur, torpore præsertim lateris totius modo dexteri, modo sinistri, plerumque autem sinistri: quem torporem, cum majoris aliquando mali incuteret metum, sanguis ex brachio opposito missus, illico levavit. Difficultate quoque spirandi interdum vexabatur. Postea intumescere coeperunt crura, & denique exulcerari, & aquam emittere. Verum uno ferme ante obitum mense detumuerant: quo tempore urina quoque immixta est. Assidua jam erat spiritus difficultas, in eaque difficultate molestus quidam sensus, cujus sedem ad tres supra umbilicum digitos, sed interius, æger designabat, unde quoque, aiebat, affectionem incipere, & sursum quasi efferri quotiescunque gravioris respirationis accessio jam jam immineret. Nulla tamen litis, nullus in thorace ponderis, aut rei alterius sensus, unde æger crederet, aquam sibi in illius cavo collectam esse; ut Medicis, id suspicantibus, se assentiri posse, negaret; sed convulsivos mallet inculcare ventriculi affectus, quibus etiam interdum obnoxius fuerat. Interea abdomen intumescerebat: & convulsiones cum balbutie exercebant, ultimis præsertim diebus. Quin biduum extremum balbutientem, & aliena fere loquentem, & caput subinde, quasi amplius sustinere non posset, demittentem, acriores, quæ cum distortionem oris demum ingruerant, convulsiones Virum Nobilissimum sustulerant. VENTER etsi in mor-

mortuo quoque tumebat, subiectique coli involucri aquosus tumor distendebat, neque inter inguinum integumenta aqua deerat; nihil tamen ille, aut certe perparum effusi habuit humoris. Scilicet aerë tumida intestina exuberans abdomen effecerant. Hepar & colore, & firmitudine erat extra naturæ modum; sed leviter. Renis autem utriusque pelvis calculos granulos, & subflavos continebat. Nec plura in ventre adnotavimus. Thorax vero maxima aquæ viutrinque plenus fuit, & in hac pulmones ex purpureo nigrescentes, nusquam tamen duri, aut cicatricosi, & vix parte aliqua, eaque modica, pleuræ annexi. In pericardio serum multum, in eoque cor laxius, ac latius, & ad hujus ventriculorum dexteram concretio exigua polyposa. Calvaria denique reclusa, multa inter meninges aqua, non pauca in cerebri anfractibus, ubi paulo glutinosior videbatur, nonnulla etiam copia ad basim, nonnulla in ventriculis. Choroides plexus palliduli, in iisque vesiculæ aliquot tumentes. Cerebrum ipsum laxius.

12. Is quæ in hoc cadavere adnotata sunt, conspectis, & cum morbi historia collatis, adeo Valsalva non dubitabat, multo antea in capite, quam in thorace, effusam aquam fuisse, ut crederet, tunc demum in hoc effundi coepisse, cum illud jam plus admittere non posset, videlicet haud multo secus quam capitis vulneribus puris copia redundantibus, hujus pars alio, & interdum ad thoracem ipsum transferretur. Mihi illud saltem minime negandum videtur, tunc potissimum in thorace aquam congestam esse, cum detumescerentibus cruribus, & urina immixta, assidua facta est spirandi difficultas: quanquam ad hanc subinde graviores efficiendam convulsiones quoque videri possunt convenisse; indiciante illo sensu incipientis ad tres supra umbilicum digitos, sed interius, affectionis, inique ad thoracem ascendentis, fortasse magno mesenterii nervorum pleuræ eorum quidem convulsionum causam inesse. Verum ea res aliter a Valsalva explicabatur, nimirum prægravato, atque irritato ab aqua septe Transverso, hujus appendices affici debuisse: sibi enim alias quoque in Sacerdote similem eodem in loco molestiam sensum esse adnotatum, nec tamen quidquam post mortem usquam inventum quod præter naturam esset, nisi aquam in thorace. Ut ut est, certe utraque explicatio partes respicit, anteriori lumbarem vertebrarum faciei aut proximam, aut insidentes. Quam sedem ne forte credas nimis posteriorem esse, ut ab ægro Spina potius debuerit, quam abdomen designari; fac memineris, quantum illa vertebrarum facies ab extremis distet suorum processuum posteriorum, quantumque in anteriora recurvetur atque exuberet intra ventris cavum; ut non ægris modo, sed & Medicis, minus Anatomes gnaris, viderim, nec semel, imposuisse, duritiem, in macilentis præsertim, insignem mihi in mesenterio, si Superis placeat, inculcantibus, quam, manu admota, nihil esse, nisi eam, de qua loquimur, Spinae faciem deprehendi: qua de re cum celeberrimo olim Medicum, seorsum abduci (sic enim soleo) admonuissim, meminui, ipsum, Anatomes contemptioribus valere iussis, magnas mihi gratias egisse.

13. Viro annos supra quadraginta nato, qui cannabem carminabat, pallido, sed tamen, ut videbatur, bene valenti, ante biennium attolli coeperat pars ima pectoris prope cartilaginem Ensisiformem: quæ res etsi nihil ipsi afferebat incommodi; displicebat tamen. Quapropter multa, alia ab aliis indicata, imponebat remedia; sed in cassum; nam magis magisque, quantumvis sensum, tumor crescebat; ut nonnihil jam in ducendo spiritu incommodaret. Accesserat ante quinquaginta dies in thoracis vertebra inferioribus dolor quasi a re gravante simul, & pungente, qui dolor interdum hinc ad lumbos, inde ad scapulas extendebatur: cum his erat lassitudo, & totius corporis infirmitas. Ante undecim autem dies totus artus inferior dexter stupore prehenditur, & mox priusquam aliquid afferri possit auxilii, nervorum resolutione, sic tamen ut movendi magis, quam sentiendi, facultas interceptiatur. Triduo post urina reddi non poterat, ut manu emoliri necesse fuerit: quod primis quidem successit diebus; sed postea aut nihil omnino educabatur, aut si quando lotium per argentæam fistulam profluere cum impetu inceperat; protinus quasi re aliqua opposita, subsistebat: & sane extremum fistulæ cavum animadvertatur mucoso quodam, & ferme purulento humore impediri. Animadverta quoque fuerant duo, cum primum fistula immissa est, alterum, esse aliquid prope vesicam quod fistulæ nonnihil obstitaret; alterum, abdomen universum tumere, incern-

tumque erat quanto antea. Sistebat æger: & cum jam prædorsum dolore jacere non posset; si jacere conaretur, multo majori cum difficultate spirabat: crura tamen, & pedes nihil tumebant. Inter hæc torquere coeperunt superiorum artuum, & trunci ipsius tonice convulsiones: quæ per intervalla recurrebant, ad quadrantem horæ persistentes, eodemque tempore tum vomitum flavi humoris ciebant, tum menti, quæ alias vigeat, quasi quassam offundebant tenebras. Jam vero finit quoque artus inferior non secus ac dexter, resolutione captus fuerat. Denique cum pridie quam obiret, male adeo se haberet, ut pulsus amplius non perciperetur, hi rursus paucis ante mortem horis redierunt, ægerque meliusculus esse videbatur, diutiusque tracturus. Sed (quod cautos facere debet Medicos, præsertim ubi convulsiones subinde redeunt) his de improviso mox revertentibus ereptus est. IN VENTRE multam aquam viderimus, eamque turbidam: intestina autem nonnullis in locis per quassam flaccidas quasi membranas inter se conjuncta. Lien, sanus alioquin, exterius albicabat. Eodem colore erat jecur, nisi quod in medio faciei convexæ nigra macula apparebat circuli forma, nec majores quam ut obolo operiri posset: sub ea erat cavea non ita profunda, quam semiconcretus sanguis implebat. Ren sinister intus, haud procul a pelvis initio, nonnihil albi puris ostendit. Lotium, non maxima tamen copia, vesica continebat, cujus erant membranae crassiores factæ, interiorque facies distincta vasis, quæ restitans sanguis valde conspicua reddebat. In urethra quæsitum, inventumque est quid prope vesicam argenteæ fistulæ nonnihil resisteret, quædam videlicet quasi carneæ fibrillæ, quas alias quoque vidisse memini, hinc & hinc ab lateribus Seminalis caruncula obliquo decursu, & inter se parallelo descendentes, ibique per internam urethrae faciem extantes. Testes, iisque circumjectæ tunicae, ipsæque adeo scrotum ab inflammatione in gangrænam vergebant. Pectoris tumor priusquam scapello attingeretur, a me diligenter tractatus, omnino visus est fieri ab imo sterni osse, & ab annexis dexterarum costarum cartilaginibus, extrorsum, quæcunque impulisset causa plus quam deceret, curvatis. Nec me falsum dissectio ostendit, quæ & ejus curvaturæ causam docuit non illi fuisse ossi, iisque cartilaginibus continuo subjacentem, sed procul itam in ipsa thoracis Spina, quippe cujus non esse naturalem figuram, conspeximus. Sed prius in thorace hæc dumtaxat adnotatione digna deprehendimus, in pericardio turbidam aquam non paucam: ad singula cordis ostia polyposas concretiones, albas, majoresque in auriculis, exiles in arteriis: per Aortæ interiorem faciem disjecta hic illic parva, albidula, subrotunda, nondum tamen dura, ossis inchoamenta, eo crebriora, quo cordi propior erat arteria: septi Transversi vasa vel minima non secus atque ab anatomica injectione, a sanguine in iis remorante conspicua. Crani fornice, & subiecta Crassa meningeademptis, paucæ effusi sanguinis guttæ supra Tenuem meningem sub vertice conspectæ sunt prope latus sinistrum Longitudinalis sinus: vasa autem quæ per eandem hanc meningem, hemisphaerium cerebri dexterum convellentem, reptabant, valde erant sanguine distenta, & nigricantia. In anfractibus cerebri totius stagnabat aqua ferme limpida. In ventriculis aquæ vix aliquid. At multa ad magnum occipitis foramen sic ut prout esset intelligere, illac in Spina tubum non desuere non potuisse, ex quo reapse mox effluxit, cum Spina ad imam thoracis partem dissecta est. Ibi alba & sana, quantum judicari poterat oculis, Medulla erat. Habita hæc sectio est circa medium Quinctilem A. 1705. in Bononiensi Incurabili Nosocomio, consecante (ut fere in plerisque aliis quas ibidem a nobis habitas memorabimus) Amico nostro, & in dissectionibus Alumnorum, Viro Cl. Laurentio Bonazolio, qui tunc adulescens munere ibi Assistentis Medici fungebatur, postea autem, quo ad vixit, eo fundus est, & merito quidem, in Celeberrimo illo Gymnasio, quod Valsalva secando, atque ostendendo sustinuerat.

14. Pertinet historia hæc ad morbos plures. Primum ad gibber, non ita sæpe eas ætate ostendere incipiens: quæ causa, opinor, fuit, cur illa pectoris intumescencia multis imposuerit, unde orta esset, non agnoscentibus, atque adeo ne suspicantibus quidem. Spina autem in latus flexionem, si non tunc ortam, at certe fuisse tunc auctam, ea pectoris curvatura, quæ antea non erat, satis probat. Num vero ab ista, a casu, a conatu aliquo potius quam a causa interna repetendum fuerit ejus flexionis initium, aut incrementum, incertum est. Pertinet deinde historia ad dorsum dolorem, in flexionem illam

(*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 1. (f) S. 6. Aph. 38. (s) Meth. Med. I. 12. in fin. (u) n. 4.
(x) Eph. 6. n. 12. 13. & Epist. 7. n. 13. (y) Epist. 9. n. 4. & Epist. in Saneat. I. (z) Dissect. Anat. 2. n. 9.
(o) Epist. Anat. 18. n. 5.

jam nimis auctam rejiciendum, fortasse & in aquam illam, sicuti in simili dolore Wepferus (b) censuit, quæ in Spina tubo crescebat. Cui aquæ facile artuum inferiorum paralytis; ut paralyti nervos quoque afficienti tum qui carneæ vesicæ membranæ; tum deinde & eos fortasse qui renibus ex parte inserviunt, gemina ischuria accepta referenda est, vesicæ videlicet primum, postea & renum; hi namque si suam plane munus exequi diebus ultimis perrexissent; longe major urinæ vis in vesica reperta esset. Ad eas igitur ischurias quoque, & ad paralytim hîc attinet casus. Sed præterea attinet ad ascitem, cui materiam facile sufficiebat hominis sanguis, non tam fortasse a natura, quam ab sua arte palentis, quæ quantum obesse possit respiratori, & quod consequitur, sanguini perficiendo, haud difficile est intelligere; & alibi (c) in parte indicatum est. Attinet denique ad convulsiones, quæ cum hominem confecerint; idcirco malui ad has potissimum historias referre.

13. Erant hæ non externæ modo, sed etiam, id quod conjuncti vomitus ostendebant, internæ. Humor autem qui per hos ejiciebatur, non erat ejusmodi, ut convulsiones inducere posse videretur, velut is fuscus, aut porri succo similis, quem convulsionum fuisse causam, inde Galenus (d) intellexit, quod, ipso rejecto, illæ protinus conquiescere: cujusmodi sane ævuginosa, & atro humore plenum totum ventriculi fundum hic repertum fuisse, scribit Mercurialis (e), in Bergomeni Studio, quem immanissimæ convulsiones intra viginti quatuor horas sustulerant. In proposito autem Viro credibile est, excitatas esse ab aqua tum Spinalis medullæ, tum cerebri meningis irritante tunc demum cum retineri, coepit in sanguine urinæ portio, unde aqua falsa fieret. Quod si nervi omnes qui musculos artuum inferiorum adunt, jam penitus resoluti non fuissent; credibile est, si non æque ac artus superiores, ipsæque adeo truncus; at convulsione certe aliqua prehendi inferiores quoque potuisse. Habes in Sepulchreto (f) indicatam historiam celebrem ex libro primo Epidemiorum, in qua mulieri quæ statim inceptat & ipsa dolore lumbis extenso ad collum, & caput dolore, dextra manus languit, cum convulsione, apoplectica modo. Agnoscent Enarratores & paralytim, & convulsionem ejusdem manus. Sed Vallesius, uribidem vides, non eodem tempore; Duretus (g) eodem quidem tempore, sed paralytim in nervo, convulsionem in musculo; Martianus (h), ab utroque discrepans, & eodem tempore, & eodem in nervo. Si post tantos Viros licet aliquid subicere; eodem quidem tempore, & in eadem parte utrumque affectum esse posse, non videtur negandum, præsertim cum Martiano ludentem suam proferat in hanc rem observationem; sed tamen aliis potius nervis, quam istidem dissimiles adeo affectus esse impatandos. Propterea dixi, si in viro de quo loquimur, non omnes illi nervi fuissent penitus resoluti, id est si aliqui eorum qui inferiores musculos quospiam movent, vel exiliores potius aliquas musculi unius partes, quæ sint movendo membro per se impares, si illi igitur saltem fuissent integri, potuisse, magna ingruente vi convulsionis, aliquo modo aliquam artuum inferiorum partem contrahere. Certe ipsa Coacarum verba, quæ exemplo Duretus explicat illius mulieris, Martiano videntur, non modo, ut Dureto quoque, non absolutam paralytim, sed neque aliam convulsionem significare, quam motus convulsificos leves. In artubus autem superioribus hujus viri cum paralytici nihil esset, id est cum paterent nervi omnes vi convellenti; non mirum est, si gravissimæ, & ad quadrantem horæ persistentes convulsiones tonice sæpe ingruerant. Quarum, & chlonicarum, videlicet convulsivorum motuum, cum eadem causa sit, hoc uno maxime videtur differre, quod in his post brevissima intervalla, & quasi alterne; in illis continenter agat: quamquam in utriusque continenter agere fortasse, crediderim; sed in chlonicis, quippe levius agentem, alterne ab naturali partium seu vi, seu pondere superari: in tonicis autem vehementissime agere, ut ejus effectus, nisi quid aliud interpellat, persistat porro, nec morte ipsa aliquando tolli omnino posse videatur. Neque enim perpetuum est quod ponit Cæsalpinus (i), cadavera eorum qui ex convulsione perierunt, nequaquam tensa conspici, sed relaxata. Interdum enim id accidit quod aliquando meminerasse videri, Vesalius (k), alterum latum etiam post mortem remansisse convulsum, in quodam qui in capite fuerat vulneratus; atque ut alia omittamus exempla; Cel. Heilste-

rus (l) dum hominis in Nosocomio Norimbergensi ex convulsionibus mortui cadaver in Altorfino Theatro post demonstratas Operationes Chirurgicas, jam intus esset pericruraturus, abdominis musculos ita introrsum tractos etiam tum reperit, ut linea alba proxime incumberet vertebri lumborum.

16. Quid autem illud sit quod præsentis causæ actionem, ut dicebamus, interpellat, ut non nisi post longa intervalla, membra iterum contrahantur, plerumque adeo obscurum est, ut nullis fere nisi ejusmodi conjecturis locum relinquat a quibus nos diximus alienos esse. Verum siquid in convulsione perdifficiles habet explicatus; nonnulla certe habent longe difficillimos in historia, quam nisi Valsalva suis in schedis adnotasset, nec facile crederem, neque hic tibi descriptam darem. Puer duodecennis, diu, sed per intervalla, doloribus ventris obnoxius, his novissime redeuntibus cum mercurio, ut vocant, dulcem ab Empirico quidem, sed congruam tamen dosi, præscriptum sumpsisset; paulo post utroque oculo cæcus fit, artusque superior, atque inferior, & caput a dextris convelluntur, flexaque permanent. Post aliquot dies videndi facultas restituitur, tempore autem interjecto etiam capitis motus. Postremo dum conatur incedere, artus inferior is qui convulsus erat, vehementer dolet; sed tamen naturalem motum recuperat. Tunc autem continuo artus superior dexter, quem pariter convulsus fuisse, diximus, multo magis, præsertim ad cubiti flexuram, convellitur; sed hæc quoque convulsio illico remittitur, & sola manus extrema convulsa restat. Quod si nunc aliquis universos hujus manus digitos conetur extendere; tunc continuo sana manus convulsionem corripitur, valideque constringitur: at si unum quemlibet digitum; illico in sana manu respondens convellitur digitus, convulsione tandiu durans, quandiu violenta alterius illius durat extensio. Cæterum ex quo puer convulsionibus est captus, ventris dolores nunquam redierunt.

17. JUVENEM ætate unius & viginti annorum, arte lanarum febris corripuerat, cui delirium accessit, ut vincire necesse fuerit. Remisso delirio, in Nosocomium hoc tulerunt, ubi statim sunt artuum superiorum convulsivi motus, tendinumque in carpiis subsultus animadversus: in sanguine autem misso nulla quidem crusta, sed ipsius densa, compactaque substantia. Soporosa gravis se adjunxit affectio; ut, tres novissimos dies nihil locutus, decesserit. CADAVERE hoc cum usurus essem ad quendam non intra cranium dumtaxat, sed & intra superiorem Spina partem Discipulis ostendenda, Thorace primum aperto, nullaque in eo re adnotatione digna; præter unum prædurum pulmonum lobum, animadversa, hisque, aliisque visceribus & partibus, quæ amovenda erant, amotis, dum quinta thoracis vertebra a sexta disjungeretur, multa aqua ex Spina tubo defluxit. Nonnulla quoque de Cranio exiit, cum mox circumficeretur. Cujus fornice, subjectaque huic Crassa meningē demptis, vasa per Tenuem prærantia, ad posteriorem partem sinistri cerebri hemisphæri nigro sanguine distenta conspeximus (qualis multum, cum vasa colli fecerantur, defluerat) ibique sub eadem Tenui meningē quibundam in locis quasi gelatina speciem, non sine aereis bullulis; quamquam nulla erat usquam graveolentia, neque id anni tempus, nimirum circiter medium Martium A. 1745, ut vix triduo a morte putrefecere cadaver deberet. Dissectum cerebri, quod erat prædurum, puncta passim per medullarem substantiam ostendit sanguinea, quæ mox in sanguineas guttas se dilatabant, multi, fluidique sanguinis indicia. Sed & in Lateribus ventriculis, qui aquæ aliquid vix retinebant, Choroides plexus ex rubro propemodum nigricabant. Cæterum in ventriculi aqua erant breviores. Verum id a natura: hoc autem quod dicam, a morbo partim acuto, & novissimo, partim lento, & diuturno. Nam acuti morbi fuit quod Pinealis glandula colore erat roseo; diuturni, quod facies non esset anteriore, & posteriore, ut videre consuevi, depressis, sed turgentibus, aut si hoc etiam ab acuto, at certe ab lento quod duritie erat ejusmodi, ut ea percepta & suspicatus sim, & reapse intra glandulam incisam plures exiguos quasi calculos deprehenderim: in quibus unum millii grani mole, formaque; ossæ autem duritie, fortasse & natura, quantum nidor admoti flammulæ subindicavit. Denique Spinali medulla a cranio ad quintam usque thoracis vertebra diligenter inspecta, vasa sanguifera vidi quæcumque per ejus Tenuem meningem discurrunt, sanguinis adeo plena,

plena, in facie præcipue posteriore, quasi ab injecta rubicunda materia fuisset præter modum distenta. Sed & sanguifera vascula ex his quæ Spinales nervos, præsertim quosdam, stipabant, furgidiora sanguine animadveriti. Ventrem non attigi.

18. Quod pulmonum lobus prædurus fuerit, nihil ad novissimum attinet morbum, in quo nulla vitati ejus visceris indicia sunt animadversa. Scilicet alterius morbi, & quidem gravis, aut reliquæ illæ erant, aut fundamenta, minime in lanario miranda. Hoc enim Opificum genus ex pulmonibus plerumque laborare, atque adeo inde mori sæpenumero, videmus; quippe qui oleo fordidi, gravemque hujus halitum inter respirandum excipientes, in hypocaustis vitam fere nudi degunt, ex iisque subinde calentes exeunt, & semini in publicum produnt. Nec vero magis ad ultimam ægrotationem attulerunt corpuscula intra glandulam Pinealem reperta, si ve illa calculi, seu potius, in hac quidem, officula fuerunt secundum alias (m) memoratam Scheidii sententiam. Roseus autem ejusdem glandulæ color ab eadem videtur fuisse causa, a qua in Tenui meningē, imo in proximo annexoque plexu Choroidæ novissime sanguis restitit. Quæ causa an convulsio fuit quæ Tenui crispata meningē sanguifera vasa hic illic ardevit, ut ibi sanguinis curia tardato, proximi vatorum rami distenderent? vides enim, idem accidisse circa medullam Spinalem qua parte nervi, qui convellebantur, Brachialibus certe prospicit: imo vides, in superiore quoque viro (n) eandem vatorum distentionem circum alterum cerebri hemisphærium fuisse: quod memoro, ne in hoc Juvene ad id quod præcesserat, delirium dumtaxat referas. Attamen cum minime constet, ante delirium fuisse convulsionem, possintque vasa a morientis, & mortui decubitu ac positi in certis quibundam partibus potius quam in aliis, a fluido sanguine distendi; hic opinor, præstabit ponere id quod multus sanguis indicat, qui ex colli vasis defluerat, & rubra illa puncta quæ ubique cerebri albam substantiam feceres, apparebant, & mox in sanguineas guttas se dilatabant, videlicet omnia cerebri vasa, quæcumque id causa fecisset, fuisse sanguine distenta. Qui dum sibi per tenuissimam illa vascula amplificare hic illic vias inceperat, turbato in proximis medullaribus fibris spirituum motu delirium videtur excitasse; postea vero quam ea copia aggestus est, ut fibras illas premendo gravandove magis magisque constringeret, soporem, & denique mortem attulisset. Fuisse autem simul aquam multam præsertim circa medullam Spinalem, constat, fortasse ob sanguinem sua sibi copia moram injicientem, vel ab initio congestionis, effusam in qua secundum memoratam antea (o) exempla vim meningis vellicandi, levior tamen quam in viro de quo ante dictum est, suspicari, nihil vetat, & ea quæ supra (p) indicata est, ratione qui convulsivi fuerint motus, conjicere.

19. BAJULUS senex, certe canus, in idem Nosocomium illatus fuerat Kalendis Februariis anno eodem 1745, jam sine loquela, & propemodum sine pulibus; at non sine motibus convulsivis. Itaque eodem die mortuus est. Nec plura de ejus morbo scire licuit propterea quod nullus eum domi inviserat Chirurgus, aut Medicus præter unum qui paulo ante ad ipsum adductus, sic invenerat, ut modo dictum est. CADAVER in Gymnasium importarunt, quippe, nisi quod palmas habebat œdemate subtumidas, summum autem pectus minus altum a sinistris quam a dextris, cætera idoneum visum est ad Anatomen, quam tum docebam, magnum præsertim, & lacertosum. Hæc tamen quæ dicam, ab natura modo plus minusve recedebant. In Ventre jecur duriusculum, intus extraque ex subalbo, & obsolete flavo variegatum, vesicula plena bilis ex viridi flavescens. Lien magnus, turgidusque: cujus membrana in facie convexa squamas habuit ossæ duas, quarum altera non ita parva; at substantia, quamvis solito colore, nimis tamen laxa, & pultis instar. Renum alter meliori jure quam alias a non paucis fieri solet, figura poterat cum folio asari comparari; multo enim erat altero brevior, magisque in se contractus, atque curvatus. Habebat præterea non modo parvam in summo hydatidem, sed etiam sub propria sua membrana ad extremum alterum duas caveas non parvas, humoris plenas, quales ego in Adversariis (q) descripsi, & Willisius quoque, ut in ista ipsa Sepulchreti Sectione (r) vides. Vesica cum inflata esset, figuram quidem ostendit a me (s) animadversam; at parvitatem simul, in tanto corpore admirandam, nisi incidendo, valde crassis parietibus, eoque non ita fa-

cile extendendis reperissem; ut, quamvis cætera sana esset, vitio aliquo, ad urinam attinente, laborasse hominem, ex his quæ dicta sunt, intelligerem. Pectore integumentis, & musculis exuto, manifestum fuit, summum sternum a sinistris minus alte produci quam a dextris, sinistramque claviculam inferius propterea, quam dexteram, cum sterno committi; ut sic potius ab utero fuisse, crederes, quam ex eo quod puer sinistram humerum gravioribus subiecisset oneribus, Pulmones a tergo, non rubentes modo, quod solent, sed & duriores fuerunt, hæc tamen, ut præteriti olim morbi indicium, certe non ultimi hujus, facerent. Eos dum a fronte contuebar, rem animadveriti quam nunquam antea. Inter dexteros enim lobos superiorem, atque inferiorem, corpus erat interjectum, latum sesquidigitum, longum tres digitos, quatuorve, album, quasi ex pinguedine constaret, membranæ quibundam intercepta. Sed diligentius perferutando cum ramos intus perspicere ex solitis cartilagineis fructibus compactos, & dextero bronchio demum annexos, atque adeo continuatos; plane intellexi, fuisse olim tertium illum parvum, sive medium dexteri pulmonis lobum, qui postea, quæcumque fuisset causa, quasi effortus, atque emortuus, ita substantiam, vasaque sua contraxisset, ut neque colore, neque mollitie, neque structura pulmonem amplius referret. Intra pericardium durius quam solet, cor erat pinguedine operum: cujus valvulæ Tricuspidæ, & Mitrales oras imas habebant, ut sæpe alias vidi, crassiores, duriores; & leviter hic illic quasi glandulis tuberosas; Semilunares autem non solum hic illic erant duræ, sed & quibundam locis ossæ; ut minus postea mirum fuerit, in facie interna arteriæ Magnæ tum proxima, tum longe remota, videlicet in Iliacis usque, albidas maculas huc illic disjectas occurrisse, futuræ olim ossificationis indicia. Septum Transversum, utra liberet facie inspiceres live in sua sede, si ve ex hac detractum, omnino habebat foramen per quod gula transiret, multo quam solet, brevius, ut nunquam sic vidisse meminerim. Cranium denique cum circumsecarent, aqua, sed non adeo multa, ex ejus cavo defluerat. Cerebrum inspiciens, gelatinæ speciem vidi sub Tenui meningē, vasa autem quæ per Lateralia ventriculorum parietes reptant, sanguine tumidiora: sed nihil præterea, persecando, adnotatione dignum.

20. Omisissis cæteris quæ ad historiam absolvendam scripsi, quamvis alia alio pertineant; postrema hæc pauca restant quæ ad convulsivorum motuum causam videri possint attinere. Quod si in hoc homine aliter rem conjicere forte malueris, non repugnabo. Erat enim maxime debilis, & mortui jam proximus, cum in eo sunt illi motus animadversus. In maxima autem debilitate spasmi, inquit Boerhaavius (t), & in animale morbo bundo solent præcedere convulsiones; non quod acta sit vis musculorum se contrahentium, sed quod imminuta sit vis eorum antagonistarum, ut in paralyti. Quo sunt qui referunt illa Hippocratis: Convulsio ex hemorrhagia lethali, in aphor. V. n. 2. Convulsio ex belletorismo lethali, ibid. n. 1. Qui etiam memoria ex parte labuntur; tu a vero tamen non adeo fortasse aberrabis, si convulsionem quam mox (u) Hippocrates malam pronunciat, nimis sive hemorrhagiæ, sive purgationi supervenientem, interdum saltem inopie adscriperis sanguinis, & spirituum tantæ, ut cum in omnes æque musculos influere non possint, horum illi cedant in quos minus, illi autem superent in quos plus infertur, quod, si persistat, convulsionem tonicam repræsentat: sed si illæ vices, sic ut in ea summa rerum perturbatione facile est, mox aliter, atque aliter commutentur; subsultus nimirum, & chlonicæ convulsionis imago existit: Neque enim revera, & proprie ibi est convulsio, ubi musculi ob resolutionem antagonistarum se contrahunt, contractique possunt facile, & sine dolore, admotis manibus, extendi. In hoc igitur homine si imaginem potius quandam convulsivorum motuum, quam hos ipsos fuisse, volueris; quæ ejus summam debilitatem, non pertinaciter refragabor.

21. Veras autem, & proprie dictas convulsiones, nulla interveniente paralyti, ut ex nervorum puncturis, & vellicationibus cum in vulneratis hominibus, tum in bestis præsertim experiendi causa, excitari, notissimum est; atque inter omnes pervulgatum. Quod & dolo confirmat, cum tonica convulsione tunc præcipue conjunctus, cum musculos contractos, ut paulo ante indicabam, manu quis extendere conatur, membrumque in oppositam figuram reducere. Sed & curatio comprobatur ejusmodi certe

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

E 4

(b) Vid. Sepulchr. T. 7. S. 15. in Schol. ad Obs. 3. (c) Epist. 7. n. 14. (d) De loc. aff. l. 1. c. 6. (e) Prælect. ad Hippocr. Aphor. 7. libri 5. (f) Sed. hac. 13. in Schol. ad Obs. 8. (g) In Cons. l. 2. c. 17. n. 9. (h) In Epidem. l. 1. Sect. 3. & in Cons. Sect. 2. vers. 104. (i) Quæst. Med. II. 2. c. 16. (k) Chirurg. Magn. l. 3. c. 3. (l) Eph. N. G. Cons. 2. Obs. 98. n. 2.

(m) Epist. 5. n. 22. (n) n. 13. (o) n. 6. (p) n. 15. (q) Ill. Animad. 23. (r) 23. Obs. 1. (s) Epist. Anat. l. 1. n. 61. (t) Prælect. in Instit. §. 401. (u) Sect. 5. Aph. 3. & 4.

que in paralyfi noceret. Memini, de Albertino me audire, fuisse nefarium Chymicum, qui plus laboris, atque artis quam alii ad remedia, infunderet ipse ad venenum parandum præfentissimum, & quod si perficere potuisset, sperabat huius necaturum. Cum ergo multa, & varia quæ reticere satius est (plura enim de hoc genere imprudenter Medici præsertim quidam chartis mandarunt, quæ utinam possent aboleri) scelestus ille in vitreum vas coniecisset, longoque tempore, ac magno, multiplicative artificio de malis jam multo pejora reddidisset; meritum sceleris fructum cepit. Cum enim vas, inter transferendum prolapsus, perfregisset, impensarum, temporis, laborum perditorum dolore propemodum insanus, quidquid potuit effusi liquoris, spongia continuo excipere, inque aliud vas exprimere ausus est. Ecce autem convulsionibus prehenditur tam vehementibus, ut raptim in cu-

bile delatus, mox earum vi in humum dejectus sit, ubi cito interea accessit, Albertinus interveniens hominem invenit serpentis instar se contorquentem, atque oculis extantibus, exertaque lingua horrendum in modum mugientem. Cum in gravissimo casu pluribus auxiliis usus esset; nihil æque profuit ac demittere totum hominem in tepidum oleum; sic enim convulsiones quieverunt. Antonius autem Vallinierius narrabat, cum Vir Patricius convulsivis affectionibus jam annum laboraret, nec cætera juvissent; successisse sibi curationem nihil aliud imperanti, nisi ut loco cœnæ uncias duas fumere assuesceret olei ex dulcibus amygdalis recens expressi. Verum in re obvia satis sit duo hæc exempla, a Clarissimis duobus Viris accepta, alterum acuti, alterum diuturni morbi, commemorasse. Hactenus de Convulsione. De Paralyfi autem proximis Litteris scribemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XI.

Agitur de Paralyfi.

UT ad Epilepsiam Convulsio se habet, de qua superioribus Litteris scriptum est; ita ad Apoplexiam Paralyfi, de qua protinus scribemus. Nam quod proxime in Sepulchreto succedit Sectio de Stupore, Torpore, Tremore, Horrore, Rigore, Anxietate, nimirum intelligis, harum Affectionum alias ad Paralyfim, alias ad Convulsionem, alias alio attingere: quod & Observationes indicant in eam Sectionem collata, quippe quæ, si de multis præcipuas excipias, aliæ ex aliis, ut videbis, Sectionibus depromptæ sunt. Quin Sectio ipsa XV. quæ inscribitur de Paralyfi, non paucas habet aliunde pariter repetitas. Nos vero consuetudinem ruebimur nostram, nullasque huc ex superioribus quæ de Apoplexia sunt, Epistolis, aut ex aliis, quas olim accipies, ad Ictus, & Vulnere pertinentibus, Paralyfis observationes referemus. Itaque tres, haud amplius, dabimus ex Valsalvæ schedis, quatuor ex nostris.

1. SEXAGENARIUS Senex alvi fluxu cum torminibus, & assiduis præterea vigilis vexatus, cydoniorum oleo abdomen inungit. Et quamquam fluxus ad mortem usque perduravit, insequenti tamen nocte, nullo alio capitis prævio symptomate, ex improvise corripitur hemiplexia, ut totam corporis partem dexteram immobilis habeat. At primo quidem die a venæ sectionis sensu, & ab irritamentis plantarum pedum nonnihil & manum, & pedem movere potuit; postmodum tamen nihil omnino potuit. Quod ad reliqua attinet; dexter oculis erat semiocclusus, malæ rubebant, vix loquebatur, & loquens balbutiebat; nutibus tamen sic interrogantibus respondebat, ut sensus internos vigere, intelligeres. Facilis initio erat respiratio: sed difficilis reddita est uno aut altero ante mortem die, quæ contigit ineunte die quarto.

DUM E CRANIO cerebrum eximitur, & præsertim dum Infundibulum a glandula Pituitaria dividitur, limpidum serum, & fluidus sanguis erumpit. A sinistris ad latera sanguiferorum meningum vasorum, paululum materię animalis est gelatinam referentis. A sinistris pariter sub Tenui meningē, ipsa cerebri substantia duobus in locis erat nonnihil erosa: id quod in eisdem lateris ventriculo manifestus fuit. Nam Striatum corpus ob erosionem, ab ferro quod in ventriculis stagnabat, fortasse factam, ab reliquo cerebro omnino separatam inventum est.

3. Quæcumque demum causa fuerit istius separationis corporis Striati; quam sepe soleat ab eorum alterutro, aut ejus vicinæ læsione fieri hemiplexia, a nobis est III. ad te Epistola (a) satis ostensum. Huc adde quod Sepulchretum (b) docet, Willisium quoque inspectis aliquoties cadaveribus a longa paralyfi & gravissima nervorum resolutione defunctorum, deprehendisse semper hæc corpora præ aliis in cerebro minus firma, instar amorce discolorata, & striis multum oblitteratis.

4. SENEX alter eadem ætate repente cadit, simulque dextera parte corporis sentiendi, movendique facultatem amittit: interrogatus, vix responder, idque balbutiens. Toto quo superest fuit, tempore parum minxit, alvum autem nunquam, nisi ope enematum, exoneravit. Denique initio diei vigesima primæ, difficili accedente superexspiratione moritur. THORACE aperto, pul-

mones, & præsertim dexter, in posteriore parte phlegmone correpti inveniuntur. Singuli ventriculi cordis singulas mediocres polyposas concrectiones habebant, in proxima vasa productas. In Cranii sectione Crassiore meningē læsa, aqua limpidia erumpit. Eadem in dextero cerebri ventriculo reperitur: in sinistro autem æruginis colore infecta, quæ in ejus basi ulcerosam cavitatem effecerat.

5. Basim Lateralis ventriculi facit, ut nosti, corpus Striatum non parva ex parte. Ejus, aut vicinæ læsio minor, minusve acuta, quam in priore, finire potuit, hominem diutius vitam trahere. Cæterum aqua æruginea an ulcus ipsa induxit? an ab ulcere producta est? Cum limpidia esset in ventriculo dextero; in sinistro videtur ab ulcere infecta esse eo colore, quem sibi favere, fortasse existimasset Willisius, quippe paralyfis ejusmodi semper esse causam credens, materiem extraneam, & quasi viriolicam, id quod in Sepulchreto quoque (c) commemoratur. Quid autem ulcus istud fuisse putemus, posterius (d) indicabimus.

6. SENEX annos septuaginta natus, qui valde edax fuerat, apoplexia multo antea prehenus, & post hanc paralyfi tota corporis parte dextera, parte altera sæpius convulsivis motibus agitabatur: mente non constabat; calculos interdum cum lotio reddebat. MORTUI Ventre aperto, conspectum est omentum eoretractum, ut totam ventriculi anteriorem partem obtegeret. Hepatis autem sinister lobus, qui ventriculi partem solet obducere, vix hunc tangebatur, quippe abductus a diaphragmate, cui firmiter annexus erat. Porro ventriculus, etsi erat corrugatus; tamen, postquam extensus fuit, inventus est amplior quam plerumque solet. Lien autem manifeste erat duplo major quam par esset, colore autem perobscuro. In rene sinistro calculi deprehensi sunt quatuor, unus castaneæ magnitudinis; reliqui minores. Thorax reclusus non est. Dum Cerebrum e cranio eximitur, serum quod inter Crassam, & Tenuem meningem continebatur, emanat. In ventriculo sinistro plexus Choroides habebat corpus phaseoli magnitudine, ex variis constantibus hydatidibus: sub eodemque ventriculo sinus erat, cujus parietes substantia cerebri faciebat flava ac flaccida, quæ corrupta videbatur.

7. Senex hic tertius, quippe cæteris ætate provectior, ac præterea, quod ventriculi ipsa amplitudo confirmabat, edacior, non hemiplexia tantum, ut illi, correptus fuerat, sed & remissionibus, atque apoplexiis, quas cæteroquin Hippocrates (e) inter senum morbos connumeravit, ad hæc delipentia, denique & motibus convulsivis in sinistra corporis parte, a ferro, ut opinor, falso, quod ut inter meningē erat, sic utrinque irritando, dexteram quoque convulsisset, nisi hæc antea resoluta esset. Resolutionis autem causam hic etiam vides sub Lateralis ventriculo, hoc est sub corpore Striato ejusve vicinia. Quod vero viciniam quoque comprehendimus, tum observationes alias proposuimus, tum illa etiam facit quæ Christianus Vaterus (f) post alterius brachii paralyfim, officulum, vel concretum gypseum durissimum in opposito nervorum thalamo deprehendit.

8. Eandem autem illam quam hoc in senæ, ultimo loco, de-

descripti cerebri læsionem ut diuturnæ hemiplexiæ, sic antiquæ etiam apoplexiæ causam fuisse, non dubito, eorum memor quæ secundum Brunneri observationem, & judicium ad te alias (g) scripsi. Nimirum quem Valsalva sinum appellavit, cujus parietes corrupta faceret substantia cerebri, mediocrem olim cavernam, repente productam, fuisse censeo ea ratione quæ alia ad te Epistola (h) declaravi, quæ arte deinde, & præsertim natura adjuvante, se contraxerit in sinum modum. Sic eodem speculasse minorem illam cavernam credidi, semisiccato mucosam plenam, quam cum longe ampliore, sanguine referta, in apoplectica muliere descripsi (i). Nec multum fortasse a recto aberrarem, si ejusdem pene fuisse generis illas quoque duas cavernas, dicerem, quas de Epilepsia scribens (k) in viro, itemque in muliere memoravi, minorem in hac, & quæ plenam, quod ex parte nigricabat, & fila quasi ferream habebat, majorem in illo, & cum ferro, sanguinis portionem intra inæquales parietes continentem: quanquam ibi malui apoplexiæ, abscessive nomine complecti, cum videri possent illa quidem ab ictu, hæc vero ab lue venerea sensim productæ: quæ res, ne de utriusque sede quidquam dicamus; fortasse fecit, ne ad cætera incommoda apoplexia accesserit, aut artuum resolutio: quæ neque ad vertiginem vituli accessisse legimus, cujus in cerebri ipsa substantia tres hydatides, ovi columbini magnitudine humore limpidio plenas deprehendit Brunnerus (l). Tamen quod sensim, & ab ferro magis quam ab sanguine, cavernæ quædam producuntur, non ideo ex erosio, aut ex disruptis vasculorum cerebri tunicis fieri non possent. Imo possunt, modo levis adeo sit erosio illa, aut disruptio, ut lente exfuderet potius quam erumpat sanguinis portio, eaque ferosa magis quam crassa: quo facit sanguinis ipsius in quibusdam corporibus natura magis aquosa, copia minor, motus segnior. Quod si hæc cavernæ disrumpantur; non multo secus ac illæ quæ sanguinis plenæ sunt (m), nihil aliud quam ulcera fuisse, in cadaveribus videri possunt: idque in eo qui supra (n) descripsi est, secundo sene accidit, ut opinor, unde aqua infecta sit æruginis colore. Nam in primo (o) fluidus, qui cum ferro limpidio eruperat, sanguis cavernam indicat, quæ Striatum corpus ab reliquo cerebro separaverat, ad eas magis accessisse quæ minus lente fiunt, & III. Epistola (p) exposuisti sunt.

9. Quæ omnia cum bene perpenderit; tum legas velim in Sepulchreto (q) illam Wepferi observationem, in qua anatomen describens hemiplectica Virginis, duas in dextero cerebri ventriculo proponit cavernas, alteram ovi gallinæ magnitudine nondum apertam, alteram, quam etsi in recludendo ventriculo forte disruperat, tamen ex copia effusa aquæ turbidæ qualem in prima quoque invenit, non multo hac minorem fuisse, in subjectis Scholiosis existimat, præterea autem ait, in fundo, & ad latera ventriculi, corpora Striata, & portionem corporis Callosi exulcerata, inæqualia, & quasi lacera apparuisse. Verum si diligenter omnia attendas; proclive erit intelligere, superficiem hanc quæ inæqualis, & quasi exesa & exulcerata apparuit, non extra disruptam cavernam, sed intra ipsam fuisse. Si enim caverna hæc fuisset, ut illa integra, peculiaris tunica, crassitie pennæ columbinæ, vestita, aut certe, si, ut illa, folliculo inclusa, ut videtur indicare, cum ambas folliculos vocat; profecto, & huius tunicæ, & sedem, ut illius, descripsisset, neque magnitudinem ex sola aquæ copia divinare coactus esset. Igitur nullo folliculo hanc quidem proprie comprehensam crediderim; sed ejus parietes illam ipsam fuisse substantiam, quæ, postquam caverna disrupta est, quasi exesa, & exulcerata apparuit.

10. Cæterum laudatam alias (r) Valsalvæ doctrinam haud secus ac triplex propositorum senum dissectio, hæc quoque Wepferi comprobata observatio. Fuerat enim hemiplexia in latere corporis sinistro, cum læsio, ut vidimus, in ventriculo esset cerebri dextero: id quod antequam hanc Sepulchreti Sectionem diligenter versarem, nunquam attenderam, ut neque in Observatione, quæ ibidem est, altera (s) Joannis Bauhini, in illo eodem sinistro latere paralyfim, apoplexiæ autem fuisse in cerebri parte dextera. Sed nimirum non tam mirandum est, hæc me fugisse, quam Wepferum, qui rem semel iterumque jam viderat (t), parvi adeo fecisse. Non equidem nego, inquit (u), tumores istos ventriculi dexteri ad Hemiplegiam sinistri lateris symbolum suum contulisse, nam ipsemet cum plurimis aliis observavi uno latere affecto, oppositum

paralyfi corruptum fuisse: verum sociam, & forsitan primariam causam Hemiplegiæ, serum existisse arbitror, illud videlicet, quo postea cerebri porulos obstruere solitus fuisse, existimabat. Nisi dixisset, id se cum plurimis aliis observavisse; suspicari aliquis posset, idem quod Valsalva postea, id est ab interna causa factum in longa dissectionum serie animadvertisse. Nunc idem intelligimus quod plurimi alii antea, id est ab ictibus, & vulneribus, Wepferum vidisse. Porro non his tumoribus solum, parum tribuit, partem cerebri dexteram in ejusmodi loco tandiu comprimantibus, & quod consequitur, spirituum influxum in Spinalis medullæ sinistram partem longo tempore inveniuntibus; ne huic quidem medullæ partem, quæ propterea fortasse dextra minor videbatur, plus censuit tribuendum. Neque multum, inquit, ad hujus rei demonstrationem confert medulla spinalis sinistram minor dextra; si enim præternaturale quidpiam fuisset, æque pes ac brachium ad motum impotens permanisset; quali vero hoc discrimen periturumque in hemiplecticis non occurreret, nec ipse paulo ante discriminis causam indicasset in labe adversus remedia pertinaciori nervorum axillarum, qui graciliores & tenaciores sunt nervis ex osse sacro ad femora & pedes descenduntibus. Nam quod profuisse, ait, curationem, quæ peragebatur serum discutientibus, absorbentibus, & evacuantibus; scilicet profuit, serum deducendo atque avertendo, quo tumores antea magis, opinor, distendebantur, natura primum adjuvante per creberrimam capiosamque missionem, tum aliis etiam morbis, acriter videlicet, ac late fuso oedemate, & flavæ aquæ copia intra meningē redundante, in quam illa rejici possunt quæ alioqui tumores illos augeri, videbantur indicare. Quæ omnia tamen sic velim accipias, ut dicta intelligas, non ut Wepfero ipse adverter, cujus memoriam, & egregia merita quanti faciam, non ignoras; sed ne te quidquam celem de conjecturis, quales ex canque sint, circa has res meis, quibus non plus tribues quam volueris. Sed historis Valsalvæ expositis, ad meas veniamus.

11. AGRICOLA annos natus, ut videbatur, ad quadraginta in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio decumbebat. Is primum in thorace correptus fuerat dolore vago, cum punctiois sensu: tum lingua deinde, & dexterorum artuum resolutione, ut tamen movere nonnihil posset. Inter hæc notos agnosce, & intelligere videbatur: mox nihil. Vehemens erat pulsus, & frequens; sed æqualis. Respiratio, frigidum vitæ tempus excipias; non mala. MORTUI Venter maximum eorum quos ad id tempus videram, lienem ostendit, cætera, sensuum judicio, sanum: jecinoris autem limbum inferiorem livescens. Thorax utraque in parte mediocrem sanguinolentæ aquæ copiam habuit, tum pulmones pleura adherentes posteriori facie, cæterum, etsi intra extraque ibi rubebant, non duros. In pericardio aqua crassa, sed pauca, eique similis in qua caro recens loca est. Cor flaccidum non secus ac cæteri musculi, in ejusque dextera auricula & ventriculo magna polyposa concrectio, mucis instar subflavi. Hæc firmior erat altera quæ Pulmonarem venam tenebat, ascendens quasi a quadam basi, ab excrecentia, cui annecebat, coloris cinerei, valvulis Mitralibus innata. Dum e Cranio cerebrum educebatur, aqua erupit quæ inter Crassam fuerat, Tenuemque meningem, imo inter hanc quoque, & cerebrum, a quo hæc propterea nullo negotio separabatur. Vasorum trunculi qui per ejusdem meningis superiora feruntur, sanguine erant distenti. Substantia cerebri laxa. Lateralibus apertis ventriculis, natibusque, & testibus cum Pineali glandula resectis, hanc pene totam ex flava, & duriuscula, friabili tamen, materia constare, inveni, quatuor autem illarum protuberantiarum colorem ad flavum verge-re. Dextero, & sinistro ventriculo aliquid aquæ inerat, ejus similis, nisi quod crassa non erat, quæ in pericardio descripta est. Et superficies quidem utriusque ventriculi minus erat lævis, quam solet: sed in sinistro fuit præterea vitium quod magis in oculis incurreret. Nam præterquam quod flavus, & quasi diffusus erat ille medullaris tractus qui interjicitur inter Optici nervi Thalamum, & corpus Striatum, hoc ipsum corpus, si cum dextero comparares, multo strigolis quasi a tæbe quadam factum, subsidebat, & ex ejus medio tuberculum prominebat maximæ fabæ magnitudine, & figura, colore autem rubro, qualis in cute conspicitur cum recens fugillata est. Quod scilicet, nihil peculiare ostendit præter eandem rubedinem, cum

(a) n. 18. (b) Sect. hæc 15. Obs. 1. (c) Schol. ad hujus Sect. Obs. 2. (d) n. 4. (e) Sect. 3. Aph. 31. (f) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 163.

(g) Epist. 4. n. 16. (h) Epist. 3. n. 3. 8. 9. (i) Ibid. n. 6. (k) Epist. 9. n. 10. & 23. (l) Sepulchr. l. 1. 3. 16. in Addit. Schol. ad Obs. 12. (m) Epist. 3. n. 3. (n) n. 4. (o) n. 2. (p) n. 3. 8. 9. (q) Sect. hæc 15. Obs. 4. (r) Epist. 3. n. 16. 17. (s) Ibid. (t) Vid. Epist. cit. 3. n. 17. (u) in Schol. ad cit. Obs. (v) Vid. supra, n. 3. (w) n. 18. (x) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. Quatrième Obs. (y) Diss. de confusis part. corp. hum. S. 88.

cum reliquum Striatum corpus totum flavesceret, eaque esset laxitate, ut quasi diffunderet.

12. Historiæ hujus alias partes considerabimus alio tempore. Nunc illud propter quod hic potissimum scripta est, vides, ut non minus quam quæ supra aut propolita, aut commemorata sunt, Willisii, & Valsalvæ doctrinas confirmet; hujus, quia vitium in latere fuit cerebri opposito ei corporis lateri quod erat resolutum; illius (x), quia in resolutione etiam nec diuturna, nec gravi, vitium fuit non modo in vicinia Striati corporis, sed in hoc ipso, & sane ejusmodi, ut decolor esset, ac minus firmum. Hæc poteris ad illa addere quæ scriptissimum Epistola III. (y) de gravissimis ut plurimum inter omnes partes cerebri corporis Striati, aut ejus viciniae lesionibus: & si licet non ejusdem generis vitia conferre inter se; verius magis poteris, ne casui imputandum sit quod ex illis Observationibus pene omnes vitium exhibeat a dextris, quando hæcenus in his Litteris descriptæ tres ex Valsalvæ schedis, una ex nostris, omnes proponunt a sinistris. Nostræ hujus est; nisi quod vicissim vitium proponit a dextris; in eo perissimè Observatio Peyronii (z) quod in medio ferme Striati corporis durum tuberculum, fabæ multum depressæ crassitudine, profert ex adolescente, cui latus oppositum cæperat paralyti laborare. Nunc postquam tot a nobis hac, aliisque Epistolis tum propolita, tum memorata legisti exempla noxarum gravium, quæ Striatum corporum lesiones sunt confectæ; jam tanto libentius probabis quod Cl. Langbanusius (a), spectatis observationibus nostrarum similibus, scripsit, has Striatas protuberantias esse partes cerebri nobilissimas, nec mirandum, cum maximam ejus crurum portionem faciant, & quod consequitur, Medullæ truncum originem præbeant, si læsio ipsi, & cerebrum, & reliquum corpus magnis, ut ostensum est, morbis, sæpiusque funestis afficiatur.

13. SENEX, qui ex apoplexia hemiplegicus tota corporis parte dextera; si caput, quod valebat, excipias; neque sentiendi, neque movendi ullam facultatem retinebat, in Bononiense Incurabili Nofocomium admittitur. Ibi febre correptus, & spirandi difficultate, quam tamen neque ponderis, neque doloris ullius sensus in thorace, comitabatur; imbecille ultimis diebus pulsus, & penis gangræna accedente mortuus est A. 1704. VENTER nihil, præter intestina aere turgida, præbuit adnotandum. Thoracis sinistra cavea aquam habuit, sed paucam; dextera superiorem pulmonis lobum ex nigro purpureum, durum, compactaque substantia. Nihil aquæ in pericardio: cor autem adeo flaccidum, ut nunquam antea sic vidissem; in se enim ita conciderat, vix ut digiti crassitudinem aquaret. Sed & musculi alii laxissimi. E Cranio, inter secandum, aqua defluxit non pauca: quæ mox ad cerebri basim, & in vertebrarum tubo conspecta est. In Laterilibus etiam ventriculis aliqua ejus portio fuit: major autem fuerat, ut opinor, sub Tenui meninge; hæc certe quæ sulcis inter anfractus cerebri interjectis respondebat, propemodum albicabat. Præter hæc, nihil in cerebro, aut cerebello adnotatione dignum, nisi quod in plexu Choroide, saltem a sinistris, vesiculæ erant aqua turgidæ.

14. Senis hujus, quem pulmonis sustulit inflammatio, hemiplexia causam noli credere a me facile in istatui vesiculæ, quæ in parte resolutæ opposita turgebat; sic enim sæpius vel sine ulla paralyti invenire consuevimus. Multo autem minus in aqua statuo intra cranium reposita, quippe quæ non sinistram magis cerebri partem premebat, quam dexteram. Quod miror quosdam, & in his Willisium, ut in Sectione ista Sepulchreti XV. (b) vides (nisi quid forte Lugdunensis, nedum Genevensis typographi incuria deest) non attendisse; neque enim ab illuvie ferosa & sanguinea anteriorem cerebri cavitatem implente, unius potius, quam alterius corporis Striati compressionem, laterisque resolutionem deduxisset. Quid ergo est? Mox postquam aliam subjecero Observationem, coniciam (c). Neque enim tam difficile id puto, quam si ex me quæreres, cum Generosissimus Senex (d) simul hemiplexia, simul ictero correptus esset, qui fieri poterit, ut intra idem latus dexterum, quod erat resolutum, se accurate adeo contineret aurigo, ut etiam nasi dextrum latus icteritum esset, sinistrum vero colorem naturalem retineret, quando idem flavum sanguinis serum non minus circumibat per sinistrum latus, quam per

dexterum; nisi forte credas, per laxiores hujus fibras lentius promotum, magis inficere potuisse.

15. ANICULA ex apoplexia jam tres annos hemiplegica sic tamen, ut sentiendi facultatem retineret, accedente ob decubitus, an aliam ob causam clavis gangræna, octo ante diebus in idem fuerat in quod Senem diximus, Nofocomium excepta. Ubi intra paucos dies vehementi dolore correpta esset, primum resoluti humeri, mox etiam linguæ: quæ inspectæ partes nihil, quod sub sensum caderet, vitii ostendebant. Dolorem aphonia excepit, hanc mors, quæ sensum tamen, & sine ullo resolutionis incremento accessit. CAPUT, & collum dumtaxat hujus mulieris dissecta sunt. In collo id glandulæ Thyroidæ vitium deprehendi, quod alibi (e) descriptum, hic iterare minus attinet: præterea in quodam arteria vicinæ trunculo concretionem inter tunicas ex flava materia media inter mollem, atque friabilem, parvam illam quidem, sed ita introrsum extuberantem, ut trunculi cavum angustius faceret: denique in altera Parotide parva frusta ex materia quasi tartarea, quæ mora postea in ossam duritiem transiit. Verum antequam collum, & caput attingerem, dum illud a thorace dividerem, tantam vim aquæ ex vertebrarum canali tum superiore, tum inferiore erupisse, testati sunt, quantum vinarium vas, quod bocale vocitant, impleri posse, existimarent. Itaque pauca circa cerebrum, pauca in ejus ventriculis superfuit: præter quam, nihil aliud quod adnotatione dignum esset, invenimus.

16. Ex gangræna quidem, pessimi generis particulas in alveum sanguinis relatas, cum linguæ nervos, tum alios aliquos invasisse eorum potissimum qui ob triennem humeri quietem minus fortasse resistebant, doloresque illos intulisse, non difficile est explicare. Sed non propterea intelligitur, quomodo tanta aquæ copia intra cranium, & vertebrarum tubum congesta sit, & cum sit, aphonia quidem, & mors, sed non simul reliqua apoplexiæ legitime symptomata invexerit. Num quod paulatim ad tantam illam copiam pervenerit? (f) Et credere quidem possumus, jam tum ab hemiplexiæ initio multum aquæ in eo tubo, sive, ut vocant, in Sacra fistula fuisse. Sic enim sæpe in paralyticis invenitur, ut Coiterus præmonstravit, cujus habes in Sepulchreto Observationes (g), tum deinde Wepferus, qui ad id facile inquirendum, omnibus jam e cranio detractis, tum statuere hoc humiliter solebat, ut per Sacra fistula otium declivem ab ea egressum haberet humor: quod a plethoræ aliis in certorum quorundam cadaverum sectionibus neglectum, nos certe aut eadem, aut alia ratione sæpe inquirere non omisimus, ut ex superiore etiam Epistola (h) intelligere potuisti. Wepferi autem observationes non in hac modo Sectione (i), sed in II. quoque (k) vides, præsertim in quibus multum, aut plurimum feri ex otio illo exte, confluxit. Nam in qua ad unciam vidit effluere, ea minoris faciendæ est, si quod ipsi, & Coitero videtur fuisse incognitum, secundum naturam quidem humoris aliqua copia in ima Sacra fistula est agnoscenda; quæ de re quid nobis exploratum sit, erit alibi dicendi locus; neque enim difficile est, ut in cadaveris gestatione, aut multiplici, ut sæpius fit, volutatione ejus naturalis humoris portio ab imo ad summum fistulæ transeat. Verum cum aut copia multo majori, aut alia ac debeat, natura est, intelligere quidem licet, quemadmodum aut hac alia natura lædat, aut ea multo major copia non jam nervos illos intimos Caudæ Equinæ, sed ipsum longe teneriorem, quem circumfundat, Spinalis medullæ truncum aut magis premendo, aut laxando, inferat artuum resolutionem: sed qui fiat, ut cum illum undique circumfundit; tamen a dextero magis latere, quam a sinistro, aut a sinistro magis, quam a dextero, premeat laxetve, ut lateris illius, non hujus, aut hujus, non illius paralytum faciat, intelligere non licet. Igitur quæ nos difficultas circa aquam in cranio tenebat (l), eadem in Sacra quoque fistula decinet, nisi aliquid præterea huc adiciamus.

17. Id autem repetendum videtur a præcedente alterius partis aut cerebri, aut Spinalis medullæ dispositione, sive hæc a natura sit, sive a morbo: ut si minus firmam quam altera, intimam habeat structuram, aut si, velut in ea apoplexia quam alias (m) a meningum convolutione fieri, proposuimus, alterum cerebri hemisphaerium a vehementiori suæ meningis convolutione magis quam alterum,

rum, confictum fuerit. Jam vero si ad nativam, aut si ad relictam a morbo in altero latere imbecillitatem ejusmodi, quæ per se quidem obesse vix posset, si ad eam, inquam, undique circumjectæ vis aquæ accedat; mirum intelligis, cui vi firmius latus cerebri resistat, aut Medullæ, eidem infirmius non posse resistere.

18. Quod autem de cerebro, ejusque appendice Medulla Spinali per suarum meningum convolutiones læsis dicebam, idem quoque de nervis ab illo, aut ab hac proficiscentibus & alias (n) dixi, & nunc etiam tanto libentius dico, quanto facilius est intelligere, non Tenem modo, sed & Crassam meningem circum eos quos convellunt, nervos undique posse contrahi, quam circa alterum cerebri, aut Spinalis medullæ latus. Sic in adulescente (o) qui ex vermibus intestina irritantibus, linguæ paralyti corripiebatur, intra aliquot dies solvenda, sed cum ventris rominibus recurrente singulis mensibus, rem ego ex convolutione explicabo per consensum quandam ad meningem quæ linguæ nervos cingunt, producta, levi, quidem, ut facile paralyti solvatur, sed cum in testinorum convolutiones redibant, ipsa quoque redeunte. Igitur si nervos quoslibet, non ex durioribus tamen, convulsæ aut meningis suæ, aut contiguae musculosæ fibræ constringant, aut si non valde confictos, & mox sic satis restitutos circumfusa aqua premeat, aut laxet; resolvuntur partes quibus il nervi prospiciunt: atque hinc quoque habebis unde intelligas quibusdam in casibus, quare cum eadem aqua omnes interduum circumfundat qui aut ex cerebro, aut ex Spinali medulla proveniunt, nervos, non omnes tamen laxentur.

19. Facile autem ad Spinales aliterius lateris nervos, suarum meningum convolutiones certo tempore, nec tamen arctius, circumpressos, attinebat casus non vulgaris, qui Bononiæ A. 1705, in eodem quod semel atque iterum supra memoravi, Nofocomio diebus circiter octo spectatus est. Virgo erat annorum, ut mihi visa est, quadraginta, quæ post diuturnum dolorem capitis, altero sensim resoluta erat corporis latere sic ut tandem neque ad motum, neque ad sensum hoc uti posset. Ita affectæ sanum quoque alterum latus similis paralyti quotidie vespertino tempore corripiebatur, matutino autem adventante, integrum omnino relinquebat. Quod postquam septies, aut octies contigit eadem semper, aut si quando non eadem, una, ut summum, hora citius, aut ferius; tum vero thoracis inflammatio continuo accessit, eaque Virginem sustulit, cujus diffectio cadaveris, invitis nobis, omnia est. Sed resolutionum ab ejusdemmodi causa alia quoque exempla a me alibi indicata sunt.

20. Indicata sunt etiam exempla earum quæ a convulsis circa nervos musculos fibris videntur accidere. Nec vero negaverim, posse interdum ea quoque ratione explicari quæ sic a Boerhaavio (p) propolita est: convulsus musculi duritas, si nimia fuerit, destruit musculum, & relinquit paralyticum, uti sæpe post convolutiones contingit fieri: quamquam ubi simul cum motu sensus tollitur, non tam muscularis fabricæ destructionem, quam compressi tunc nervi, modo ex durioribus non sit, confictionem præstat inculcare, a qua una repeti utrumque potest. Quod autem eidem placuit (q), paralyti membra, ubi nullum subest cerebri vitium, ideoque auscultantes medicamentis externis, eas, inquam, sedem habere in tela cellulosa quæ omnia nervorum vasa cingunt; hæc quoque explicatio sua laude digna est, si quis apte, nec sine aliquo additamento utatur. Nam cæteroquin haud secus ac alia, suis ipsa quoque difficultatibus videtur premi. Vide enim in Sepulchreto (r), vel potius in eo ipso libro (s) qui ibi negligentius descriptus est, quæ Wepferus in hydropicis, motu, & sensu viscerum, atque artuum inferiorum pollentibus, animadvertit, scilicet in abdomine nervos & plexus nervosos, non solum sero copioso inundatos, sed etiam illos ipsos, aqua tenui membrana coercita, veluti gelatina, incrustato, in pedibus vero a planta ad coxam, ipsosque lumbos œdematosos, cutim, pinguedinem, membranas, imo ipsos musculos instar spongiæ aqua turgidissime maduisse; ut dubitandum non videatur, quin cellulosa illa tela quibus nervorum vasa cinguntur, ipsæ etiam aqua distentæ fuerint, & in aliis sint, quos pene quotidie, & sine ulla quidem resolutione, videmus, hydropicis.

21. Sed et si quod de nervorum affectionibus in libro habemus de Locis in homine (t); si tamen de iis ner-

vis ibi sermo est de quibus hic loquimur, morbum videlicet qui in ipsos pervenerit, quiescere in eodem loco, & difficile esse ipsos educere; et si, inquam, id ut plurimum verum est; minus sane est, cum morbi causa in cellulosis consistit eorum telis, ubi externis parere medicamentis, ut paulo ante indicabamus; expertus est Boerhaavius. Quin aliquando vel citius pariet, quam ægto opus esset, ut cum recens resoluta membra, corpore necdum satis preparato, thermarum balneis, aut lutiis propere committuntur; serum namque morbidum ex ignobilibus sedibus alio abductum, in nobiliores facile irrumpit, ut in cranii cavum, aut Sacram fistulam, cerebrum, aut medullam Spinalem, præsertim ubi ad apoplexiam, aut ad paraplegiam dispositio est, ubi multatutur. Quo Willisii (u) observationes ex parte refero, cum ex usu, aliis paralyticis utilissimo, thermarum Bathoniensium, quorundam membrorum plura atque prius affecta, gravius resoluta animadvertit. Eodemque facile spectat locus T. Livii (x): Cn. Cornelius consul ex monte Albano rediens, concidit, & parte membrorum capitis, ad aquas Cumanas profectus, ingravescente morbo Cumis decessit. Quem locum etiam ab iis qui de thermis Cumanis, proximè Bajanis, earumque usu scripserunt, animadvertum esse, non memini; tamen quali de casu in eo sermo fiat, idem Livii significat loquendi modus, alias (y) productus, & explicatus de Atrale inter concionandum obmutescere, & cadente: concidit... parte membrorum capitis. Verum ad historias nostras redeamus, atque adeo ad ultimam ipsarum veniamus.

22. MULIEREM, quam semel prehenderat apoplexia, rursus corripuit, stupidamque, & semiparalyticam reliquit. Uno, aut altero interjecto mense, febris invadit non mediocris, ut pulsus, sitisque commonstrant, eaque in Bononiensi S. Mariæ de Vita mulierem conficit. CEREBRI vasa nigro sanguine turgida: ipsum vero laxum adeo, ut Crassam, quam detrahebamus, meningem quibusdam in locis cum Tenui, corticalis quoque substantia sequeretur. Cæterum aqua pauca in tertio ventriculo. Reliqua autem viscera sana. Quæ dum rimamur, & ex sinistro cordis thalamo concretionem polyposam extrahimus, interveniens forte Valsalva, alteram, inquit, reperietis a dextris. Quam, dextera incisa auricula, mox vidimus inde in venam Cavam suis ramis pertinentem. Sinistra tamen, non minus ramosa, firmior rem habuit truncum, substantiam ingus compactæ carnis referentem, quam corpus quoddam quasi nervum cingebat.

23. De polyposi concretionibus erit aprior alibi (z) scribendi locus. Hic satis a laxo adeo cerebro stuporem mulieris, & semiparalytum deducere. Neque enim satis spirituum secernere poterat, & ad membra mittere. Quæ de re, ut maxime obvia, non attinet multa verba facere; tamen ad id comprobandum vides in Sepulchreto (a) unam eandemque semel, atque iterum Observationem proferri tam paucis interjectis, ut minus mirum sit, duas ferme ex Willisio (b) paginas in Scholii ad Observationem III. descriptas, iterum pro Scholio ad Observationem XXX. easdem describi. Cæterum huiusmodi in primis sunt paralytes, in quibus frustra, ad tollendam causam, resolutis partibus adhibetur remedia. Ad tollendam causam, inquam. Nam Valsalva ad fibrarum tonum aliqua ratione adversus majorem laxitatem servandum se, dicebat, adhibere: eandemque ob causam cum ad avertendas apoplexiæ minas, sanguinem e semiresolutis jam diu manibus aliquando mitti, imperaret, imperabat simul, ut aquæ loco vinum calefieret, in eoque manus, ut tum fieri solet, mergeretur. Quæ, cum Valsalvæ consuetudines scire cupias; nolui reticere.

Porro alia, extra cranium quoque, paralyti causæ sunt, ad quas inutilis usus est externorum remedium. Harum selecta quædam exempla satis erit ex Cowperio (c), & Saltzmanno (d) commemorare. Uterque partium inferiorum resolutionem accidisse, deprehendit, Cowperus ab interno tumore, qui duarum dorsi vertebrarum corpora ita exederat, ut per eorum cariem foramen aditum præberet digito ad medullam ipsam Spinalem immittendo; Saltzmannus autem ab eadem medulla, non pravo ejusmodi humore læsa, imo plane exsiccata in superioribus lumborum vertebra: quod vitii cum in altero, ajat, in omnibus lumborum vertebra: habuisse: perspicuum est, non Medullam modo, intra supremas earum decurrentem, sed & Equinæ, ut vocitant, caudæ partem non parvam (quæ utinam

(a) Vid. supra, n. 3. (y) n. 18. (z) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1745. Quatrième Observ. (a) Diff. de consensu part. corp. hum. 5. 88. (b) Obs. 9. cum Schol. (c) n. 17. (d) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 44. (e) Epist. Anat. 9. n. 38. (f) Vid. Epist. 4. n. 29. (g) Sect. hæc 15. Obs. 6. & 7. (h) n. 23. (i) Obs. 3. (j) Obs. 40. & 47. (k) n. 14. (l) Advers. 6. Anim. 84. & Epist. Anat. 23. n. 27.

(n) Ibid. (o) Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 160. (p) Præf. in Instit. ad §. 401. (q) Ibid. ad §. 382. (r) Sect. hæc 15. Append. ad Obs. 5. (s) Aët. Hist. Apopl. Hist. 13. in Schol. n. 2. (t) n. 9. (u) De Anima Brut. P. 2. c. 9. (v) Hist. 1. 47. (y) Epist. 3. n. 17. (z) Epist. 24. n. 26. & seqq. (a) Sect. cit. Obs. 5. & 13. (b) c. cit. (c) Aët. Lib. A. 1699. M. Feb. ad Tab. 93. (d) Aët. N. C. T. 2. Obs. 101.

utinam Saltzmanus diligentius, aut certe dilucidius proposuisset) idem vitium occupasse. Signa autem quæ la-
tentes has paralytis sedes quadantenus in vivis indica-
rent, his perleclis utriusque Auctoris observationibus
poteris exilimare.

24. Denique ne mireris, quod febris, quæ secundum
alias Hippocraticas prædictiones apoplexiam excipiens

solvit, feminam quam proposui, perdidit; Martia-
num (e) vide, febrium conditiones distinguentem, illi-
que prædictionibus hanc ex Coacis opponentem: Apo-
plectica affectiones de repente exolutorio modo fientes, fe-
bris temporis progressu accedente, perniciose. Hæc vero fe-
bris; ut alia mittam; sane uno, aut altero post men-
se accessit. Satis de Paralyti. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XII.

Sermo est de Hydrocephalo, & de Aqueis Spinæ Tumoribus.

Hydrocephali nomen est unum est; plures ta-
men, ut nosti, & sede, & effectibus, inter se dif-
crepantes affectiones significat, primum quidem;
ut rem in paucissima contraham; aquæ congectionem in-
ter cranium, ejusque integumenta; deinde intra cra-
nium, idque aut ossibus, quod fere in foetibus fit, &
pueris, diductis amplificatum, aut minime diductis ad
eum modum persistens ad quem consistente ætate vide-
mus: quamquam hoc ultimum genus ne ii quidem qui
hydropeem cerebri appellant, hydrocephalum omnes vo-
cant. Primum illud atque exterius hydrocephalum et-
fi in viventibus conspeximus, & præsertim in nobili in-
fante, quem cum aliis Medicis consulti, sine Chirurgi
ferro, sanavimus; in mortuis tamen examinandi occa-
sionem nec Valsalva, nec ipsi habuimus. Interni au-
tem primum genus, saltem postquam aqua exierat, iis
in foetibus vidisse me; credo, quos cerebro carentes dif-
fecui, velut postea declarabo. Alterius vero generis cre-
bras tum Valsalva, tum mihi esse observationes, ex fu-
perioribus Epistolis non una ostendit. Quarum nullas
in animo est hic iterare; sed unam potius proferre, cui
locum in iis Epistolis aptum non fuisse, cognosces.
Eam cum protulero, tum commemorabo quæ vidi, ad
primum, ut puto, interni hydrocephali genus attinentia;
nec alia de Spina, ut vocant, bifida, sive de Aqueis
hujus Tumoribus reticebo.

25. ANUS, postquam antiqua artuum ulcera, minus
jam in dies, minusque manantia, novissime arida appa-
ruerant, sensum quasi a fenestra confecta, mortua est.

CADAVER Gymnasio huic cessit, cum altera quæ
A. 1725, habebatur Anatome, jam ad finem spectaret.
Igitur viscera pleraque omnia ipse percuratus, jecur,
& splenem animadverti magnitudine excedere aliquantum
naturalem modum, nec substantia ipsa omnino esse se-
cundum naturam. Multo autem erant æquo ampliores
tum ureteres, tum renum pelvis, indicio non obscuro,
fuisse olim mulierem calculis, aut aliis renum vitis ob-
noxiam: quo & parvitatem censui attingere renis dex-
teri, dimidio minoris quam sinister. Tuba sinistra Fallo-
piana, fimbriis, interjectoque his orificio omnino deletis,
in unum corpus extremo illo coaluerat cum ovario.
Fundo utriusque, conspecta est in ipso hujus latere
sinistro excrecentia, quæ magnitudine, & forma dimi-
diatum referebat lupinum, basi dumtaxat utero annexa,
facie autem utraque soluta, & lævi, nec secus ac fundi
universa interior facies, rubicunda. Cranii, & quod
consequitur, cerebri figura erat abnormis, ut Epistola I.
(a) descripsi; hæc enim illa femina est, de qua ibi in
extrema quadam, ex parte huic simili, historia mentio-
nem injeci, reliqua alibi pollicitus, quod hic videlicet
præsto. Laterales ventriculi plenissimi erant aqua tur-
bida. Choroides plexus abfcebant. Corpora Striata, quo-
cunque cultrum, assulatum secando, dirigeres, ex cinerea
ubique substantia, mirantibus qui aderant, nusquam me-
dullares strias, sed dissecta solummodo medullaria puncta
apparere. Cerebellum, ut medulla quoque Oblongata,
flaccidum fuit. Denique Pituitariam glandulam cum
valde humilem, ac subidentem animadvertissem, dili-
genter extraxi, & primum sine Appendice esse vidi, in
Adversariis VI. (b) descripta, & delineata, tum ejus
corpus ex fusco flavere, & in se contractum atque strig-
osum, præsertim quod ad altitudinem attingebat, mul-
to minus quam soleat, sursum protuberasse.

3. Si antiqua, & novissima hujus femina incommo-
da, accurate aliquis adnotasset, ex quo inquirendo cogno-
scere potuissem; cum plura quæ, dissecando, perpexi,
hic perpendere non omitterem, tum certe alio potius
quam huc, observationem hanc retulissem. Quod fieri po-

terat de quibusdam in hanc Sepulchreti XVI. Sectionem
collatis, præsertim vero de ea quæ sub num. VI. & de
prima, atque altera quæ sub num. VII. in Additamen-
tis proponuntur; neque enim, quod etiam supra indica-
vi, plerisque placet, ubi caput non tumet, ibi hydroce-
phalum agnoscere. Non est tamen dubitandum, quin
cum multa intra cranium aqua sensim magis, magisque
congeritur, si huic cedere, ut in tenellis, ossa possent, tumor
capitis esset oriturus; & quin aliquæ ex iis causis propter
quas in illorum cranio aqua congeritur, eadem sint ob-
quas congeritur etiam in adultorum, ut puta, præter hy-
datides, de quibus infra (c) dicemus, in plexu Choro-
ide, aut alibi intra cranium disruptas; ut puta, inquam,
aut ea glandulæ Pituitariæ constitutio quæ nullam aquam
transmittat, ut in Anglo illo (d) cujus cerebri ventri-
culis fero plenis hæc suberat glandula parte altera præ-
dura, altera absumpta, aut ea aquæ natura, quæ ad
hanc, aut per hanc glandulam transmitti non possit,
quorum illud verisimile est, cum aqua dumtaxat limpi-
da; hoc vero, cum turbida ventriculos cerebri distendit,
qualis in Viro Principe a Brunnero (e) animadverta est,
a nobis autem in ea quæ propofita est, femina. In hac
enim cum is ichor quiper artuum ulcera amandari con-
sueverat, in eos ventriculos divertisset, impedire ipsa fi-
bi, irritando, & corrugando Infundibuli extremos tubu-
los, viam potuit in glandulam Pituitariam, quæ pro-
pterea, ut eas partes solent quæ ab officio cessant humores
excipiendi, subfederit, ac litigiosa facta sit. Quod si cras-
sum, nec irritans serum in eam glandulam se intrudat,
exire autem nequeat; illud quod de ventriculis eodem illa-
bi perget, glandulam quidem vehementer, ut Peyronius (f)
vidit, tumidam reddet, fed reliquæ demum fero illud aditum
præcludet. Cæterum in aliis aliunde esse possunt cau-
sæ propter quas vel tenui aqua iter non pateat per eam
glandulam. Esse autem ex naturæ instituto tenuem in ven-
triculis aquam, & limpidam, sed vix plus quam ut ea
ventriculi madeant, negandum non credo. Quod si plus
forte in catulis illis invenit Littrius (g), quibus uno
ictu abscederat caput; at illi etiam tum lactentes erant;
est autem in cavis omnibus foetuum, & recens natorum
animalium aquæ plus quam in adultis; itaque optan-
dum fuerat, ut quod periculum in lactentibus fecit,
idem fecisset in adultis. In his enim aquam tum de-
mum abundare, credibile est, cum aut plus æquo fecer-
nitur, aut cum aliqua causa est quæ illi iter ad Pitui-
tariam glandulam intercludat, aut minuat. Quæ autem
de glandula hac dico, eadem simul de cæteris quoque
latentibus viis dicta volo, per quas aquæ exitum a na-
tura paratum credo secundum ea quæ fufius alias (h)
ad te scripta, hic minime necesse est iterare.

4. Illud potius quod tunc me fugit, addendum est, in
Sectione hac Sepulchreti XVI. tres unius hydrocephali
proponi historias, singulas a singulis descriptas, sub num.
VII. a Cummio, sub VIII. a Paifenio, denique sub
V. in Additamentis a Pechlino. Hi enim omnes ade-
rant, cum ab Hornio infantis illius cadaver Lugduni
Batavorum A. 1666, dissectum est. Cum igitur primi
duo in Ephemer. Nat. Cur. Dec. I. alter A. I. (i)
alter A. IV. & V. (k) suam quique descriptionem
edidissent; Pechlinus tandem in Observat. Phys. Med.
(l) suam addidit, non obscure significans, historiam illam
non satis accurate ab aliis traditam esse. Eam ego, in-
quit, quod rara sit, minusque pro sui pretio descripta, cu-
riosius exponam. Et magna sane vel in aquæ pondere sunt
discrimina, cum Pechlinus a quo in hoc quidem vix dif-
crepat Paifenius, uncias ponat CLXIII. quæ Commius
dixerat triginta sex. Cætera ipse conferens intelliges, il-
ludque in primis quod ad rem præsentem facit, cum
Paife-

Paifenius ait, glandulam pituitariam flaccidam & satis ma-
gnam fuisse, Cummius autem contra neget, de glandula pi-
tuitaria ullum apparuisse vestigium; de hac glandula Pechli-
nus filere; ut suspicari quis possit, ab singulis singu-
las hydrocephalorum trium ab Hornio anno eodem se-
ctorum observationes describi, nisi ejusmodi observationem
raram esse, ut sane est, admoneret Pechlinus, &
tot alia unam eandemque fuisse, satis ostenderent. Cui
potius igitur de tribus credemus? Brunnerus (m) qui
singulos legisse poterat, Cummio certe in eo credidit,
quod glandula pituitaria plane defuerit; neque enim aliam,
quam Cummii designare potest descriptionem; tamen si in
anno error est vel in exemplari (n) quod in Sepulchreto
describitur: neque enim semper hujus typographis, qui
alioquin sapius errare, imputandus est, ut neque ob-
fcuritas illa tanta primæ in Sectione hac Observationis;
siquidem ad eundem modum legitur in Opusculo Bartho-
lini (o), cujus tamen nomen Scholii quoque in eam
Observationem fuerat subjiendum. Sed ut illic re-
deam; ego singulis in eo credam in quo inter se con-
veniunt: ubi discrepant, aut hæreo, aut si peritæ, di-
ligentia, temporis quo scriptis, habenda est ratio: credam
Pechlino. Verum utinam in Sepulchreto de tribus illis
Observationibus hæc injecta esset dubitatio. Habes quid
modo censeam de duabus illis Observationibus, quas pri-
mo loco cum alias de Pituitariæ glandulæ officio ad te
scriberem (p) in Sepulchreto indicavi.

5. Nunc iis in foetibus quos ab interno hydrocephalo
enecatos puto, quid a me sit observatum, commemoro.
Commemorabo, inquam; neque enim hic repetere
oportet quæ alias edidi: satis est indicare, & siquid for-
te illustrationis gratia addendum est, addere. Igitur
primum omnium relegas velim quæ de foetu sine cerebro
nato, & a me Forolivi diffecto, in Epistolis Anatomicis
(q) propofita sunt, illudque in primis, cerebrum fa-
cile a primordiis non defuisse; sed hydrocephalo exte-
nuatum, & in aquam resolutum, per foramen quod in
summa erat Spina, abfcessisse. Quod tunc facere, sicut
ibi sum statui, non vacabat, ut plerisque aliorum hujus
generis observationes expendere, & cum hoc nostro; sic
enim putabam; cogitarem conferrem, cum post libri editio-
nem, otii aliquod nactus, mox facere cepissem, gavisus
fui incidens primum in Cl. Marcotti Commentarium
(r), ex quo intellexi, non aliter ipsi fuisse visum, ac
mihi. Qui cum postea observationes cæteras, quas Wepfe-
ri (s), & Stalpartius (t) olim collegerant, & iis re-
centiores, quas Cl. Brinius (u) memoravit, aliasque ad-
notassem, ut singulas huc magis attinentes feligerem,
& quancumque possem, conferrem; tot alias, interea
novis prodeuntibus libris, vidi a Doctissimis Viris in-
dicari, ut satis otii futurum mihi diffiderem ad cunctas,
non dico perpendendas, sed ne apud Auctores quidem
reperiendas, tanta sæpe Operarum incuria plerumque
sunt aut nomina propofita, aut loca designata!

6. Igitur collatione hac aliis relicta, nunc satis mihi
est, in non paucis saltem eorum casuum, quos perpen-
dere licuit, intellexisse, cum cerebrum revera defuit, ob
eam causam potuisse, ad eundemque modum deesse, de
quibus paulo ante indicatum est. Quod si meum aliud
aliquid plenius propofitum, aut si Amicorum ineditum
adhuc exemplum optas; videbis quod sum ineditum
Vallisnerius (x) memoravit, in Adversariis (y) a me
descriptum, ut unum dumtaxat hic oporteat addere quod
certius memini, videlicet cranii nihil præter hujus ba-
sim fuisse; neque hanc totam; nam quidquid de ipsa
esse solet post magnum occipitis foramen, desideraba-
tur. Paucis autem antequam eam puellam secarem,
mensibus, hoc est sub finem A. 1711. cum forte Ve-
netias petissem, ab Amicis acceperam, & nominatim
ab eo, quem alias (a) tibi laudavi, Alexandro Bonis,
docto Medico, & diligenti, affuissse se non ita pridem
cum Santorinus ipse quoque descriptæ a me similem puellam
incideret (sæpius enim; etsi in maribus hæc etiam
accidit; in sequioris sexus foetibus videor novisse).
certe ille quoque, de quo paulo ante dictum est, Foroliviensis
femineus fuit (b) vidisse igitur corpus optime
nutritum, eaque magnitudine quæ conveniret iusto, ut
hæc quo statim a partu mortua erat, partus tempore
in lucem editæ summum dumtaxat caput valde fuisse
depressum: a quo cum sublata esset membrana crassa,

capillatæ cuti penitus connata; non cranii fornicem,
non cerebrum, quæ nusquam erant, sed quandam quasi
vesicam conspexisse, in qua nihil nisi aqua flava, ab hac
autem vesica quæ anteriora tenebat, prorius sejunctam,
in cranii basi, atque adeo in ipsa Oblongatæ medullæ
fede particulam, nucleo amygdalæ non majorem, quæ
cerebelli loco esse posset. Intelligis, hic ab hydrocephalo,
cujus aqua necdum universa effluxerat, destructum
cerebrum, medullam Oblongatam, & cerebelli maxi-
mam partem: quod omnino una cum cæteris destructum,
simul cum aqua effluxisse videtur in iis foetibus duobus,
quos a me dissectos commemoravi. Nec sane aliter
ejusmodi casus esse explicandos, censuit ipse quoque Il-
lustris Hallerus cum alibi, tum in Opusculis Anatomicis
(c), quibus pro eximia sua erga me humanitate meum,
quale id cunque est, honestare voluit nomen; cum &
suam hujus generis in femineo pariter foetu accuratissi-
mam, ut solet, observationem proposuisset, & alias
plurimas quæ summa pollet eruditione, in hisque expoli-
tatum simillimas memoravit. Cerebrum igitur a primor-
diis in suo foetu non defuisse confirmat (d) iis ratio-
nibus, quæ non secus ac pleræque a Cl. Lauffero (e) pro-
ductæ, transferri possunt ad alios foetus hujusce generis.
Accessisse postea causam quæ aperiret vias per quas ce-
rebrum e sua theca effunderetur. Et sane manifestas in
pluribus fuisse vides, ut foramen in Monspelienfi (f), &
Foroliviensi nostro, & in nostro altero Patavino (g), in
quo necdum effluxerat totum. Hiatus autem in nonnul-
lis fuerunt per quos totum prodierat. Sic in eo de quo
Gullmannus (h), occiput apertum lego cum pericranii ex-
tensione magna, in qua tota cerebri moles erat inclusa. Cu-
jusmodi siue pericranii, siue Crassæ meningis, siue potius
utriusque herniarum, ut sic loquar, cerebrum includen-
tium exempla alia dabit Hallerus (i). Intelligis autem,
quam facile possint distentæ, distractæque eo pondere
membranæ disrumpi tandem, inclusumque pondus emit-
tere. Quod si cerebrum sit hydrocephali aqua dissolu-
tum; hæc & pondus augebit, & per foramina interdum
etiam exigua ut sensim elabatur, efficiet. Quæ autem
ratione aqua tum accedat, tum cerebrum dissolvat; il-
lud primum supra (k) quomodo propter impeditas Pi-
tuitariæ glandulæ, aliasque vias contingat, satis dictum
est: ob disruptas autem hydatides posse etiam fieri, est
indicatum. Has, nec mediocri magnitudine, hæc ita
raro intra cranium, imo intra cerebrum bestiarum incre-
visse, Observationes, alias (l) a me ex Sepulchreto in-
dicatæ; satis ostendunt: quas si perlegas; idem homini-
bus quoque nonnunquam accidisse, cognosces. Humanis
autem foetibus aut hydrocephalo laborantibus, aut sine
cerebro editis, ut sæpe hydatides in meningibus fuerint,
is qui a Cl. Jo. Rud. Swingero (m) descriptus est, &
memorati Monspelienfi, Foroliviensi, aliique common-
strant. Quo etiam pertinere, facile credes totam illam no-
tissimam ex innumeris compactam vesiculis, limpidissima
aqua plenam, Wepferi (n) molem; nisi cum iis facere malis
qui ad cerebri ipsius substantiam spectasse, existimarunt.
Certe autem Hallerus (o) cum observationem indicat Cl.
Sporlini hydatidum loco cerebri inventarum, cum, alibi
pluribus exempla hujus fabricæ haberi, admonet. Illæ igitur,
aut hæc vesiculæ si vel a sua ipsa distentione forte
dissiliant, aquam intra cranium pro sua magnitudine, &
numero effundent: hæc autem quæ intra substantiam in-
creverint cerebri, ut in eam altera arteriarum pulsatione
adiguntur, sic prius etiam quam dissiliant, quantum possint
ad comminuendam, dissolvendamque molliissimam circums-
jectam medullam, excogitavit Laufferus (p). Verum qua-
cunque ratione, & quocumque ex fonte intra cerebri the-
cam aqua præter naturam congeratur; sane poterit, si nec-
dum illud concreverit, ejus concretionem suo interfectu
prohibere: aut si jam concreverit; inter ejus particulas
se insinuando has sensim magis magisque disjungere, do-
nec ad minimas ventum sit, facile cum aqua permiscendas,
neque ab ea amplius internoscendas. Cujus sensum progre-
dientis, sed necdum perfectæ disjunctionis lucu-
lentum habes exemplum in hydrocephalo recens nato,
quem dissecans Christianus Vaterus (q) hemisphæria ce-
rebri conspexit ab aqua expansa, & in modum brassicæ
capitate excavata, ubi nulli ventriculi, nullique anfractus,
fibræ vero albicantes, & a copia seri valde turgidæ & basi,
& trunco medullæ spinalis, per totam cerebri compagem,
velut

(a) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morbo S. 2. v. 67. (b) n. 14. in fin. (c) Anim. 25. & Tab. I. Fig. 4. (d) n. 6.
(e) A. G. Lipsi. A. 1698. M. Mai. (f) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 3. in fin. (g) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741.
(h) Hist. de la même Acad. A. 1711. Obs. Anat. 7. (i) Eph. 4. n. 36. (j) Obs. 47. (k) Obs. 196. (l) l. 1. Obs. 61.
(m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obs. 152. in Schol. ad fin.
(n) Conf. Med. de Comet. (p) Eph. 4. n. 36. (q) XX. n. 56. 57. (r) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1716.
(s) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 129. (t) Cent. 1. Rar. Obs. 2. (u) Inquis. de Spirit. Animal. n. 35. & seqq.
(v) l. 2. de la Generaz. B. 2. c. 17. n. 6. ad litt. (x) G. II. Animad. 35. (y) Eph. 3. n. 17. & Eph. 5. n. 11.
(z) Vid. Eph. 48. n. 45. (a) Opus. IX. (b) n. 2. (c) Diff. quæ intant sine cerebro &c. S. 3. & seqq.
(d) Marcot. cit. supra ad n. 5. (e) Eph. ibid. indic. n. 52. (f) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 92. (g) Opus. cit. not. 3. & 15.
(h) n. 3. (i) Eph. 1. n. 6. (j) Ad. Helvetie. T. 1. c. 1. (k) Eph. 129. cit. supra ad n. 5. (l) not. cit. 3.
(m) Diff. cit. 34. (n) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 166.

polui vasa lactea per mesenterium, densissime ad corticem distributa, & in via multis vicibus invicem quo ad ramum unita, ac complicata apparebant. In altero autem hydrocephalo; ut perfectæ disjunctionis, atque adeo dissolutionis exempla hic omittam ex infra (r) memorandis Kerkringii, Tombini, Laufferi observationibus; in altero, inquam, hydrocephalo, quem pariter recens editum incidit Rombergius (f), non solum disjunctionem prope modum perfectam, sed disjunctarum particularum cum aqua permissionem ipsa indicabit aqua lotura carum similibus, præterquam, & Crassam meningem nihil distincti in diffuente cerebro videlicet. Nec mirum; aqua enim quæ jam ad mensuras quatuor hic creverat, quanta vi egisset, ostendit, tum ad primam cultri impressionem cum impetu prorumpens, tum offibus cunctis quæ calvarie fornicem faciunt, ita diductis, ut magno inter se biatu distarent, & hinc inde facili modo flecti possent, cum in priore infante essent tantummodo, ut fere in hoc morbo solent, divulsa.

7. Scilicet aquæ in hydrocephalo sensim congestæ, si tener præsertim sit fœtus, vis urgens manifesta est, eoque magis, quo citius agere incipit in minus resistentes cranii partes. Hinc hujus ossium impeditus non accessus modo, sed & ipsius alias pauciorum, alias plerumque incrementum, ut prorsus deesse videantur. Verum insuper nonnunquam accidit, ut universa tumori moles non cranium tantummodo, sed & corporis ossa reliqua sic premat, ut fœtus facies, & corpus in transversum magis, quam secundum longitudinem, augeantur. Cujus rei exemplum eo libentius subjiciam, quod perfectis plurimis hydrocephalorum observationibus, nusquam meminisse legisse. Sceletum est apud me ante annos quadraginta, aut eo plures consecutum, ut vix id meminere, ab eo qui dono dedit, audivisse fœminei fœtus esse, a magno interno hydrocephalo in matris utero enecti. Et sane cranii cavum vel nunc habet triplo facile capacius quam fœtus novimestris, etsi ubi pleraque toto corpore ossa spectes, minorem septimestri facile agnoscas; ubi vero dempto capite, altitudinem, vix quinquimestri majorem invenias. Nempe oblonga artuum ossa omnia quanto crassiora æquo sunt, tanto sunt etiam breviora; ut quæ causâ obstitit ne in longitudinem crescerent, ea ut in transversum magis augerentur, effectisse videatur. Sed & costæ latiores omnes, crassioresque sunt; faciei autem præcipue quantum de longitudine demptum est, tantum de latitudine est additum. Namque hydrocephalum cum maximam ademerit longitudinis partem geminum frontis os non modo crescere prohibendo, sed ita in orbitas, interque eas deprimentum, ut de Nasalibus ossibus nihil appareat; faciem in transversum valde amplificavit, idque singulari propter modo. Sphenoidis enim ossis processum quem Præci, Winslowius vocat Temporalem, huiusque annexam Squamosam Temporalem ossis portionem utroque in latere extrorsum antrosumque impulit, hanc vero simul ita deorsum ut ejus processus Zygomaticus, qui secundum horizontem esse debet, a posterioribus antrosum ascendat. Addidit huc insignem protuberantiam quæ faciem utrinque in transversum auget, completa per Crassam meningem, ossa quæ diximus modo, cum totidem quæ mox dicemus ita jungentem, ut cavum non modicum, cranii cavo sic adiciatur jam satis magno tum per se, tum per ossis ethmoidis, tum multo magis per sphenoidis infolitam depressionem; ut nihil dicamus de osseo externo orbitarum pariete in ipsas compulso. Jam vero ut reliqua intelligas, sic habeto, cranium de quo loquimur ex duobus dimidiatis cranii coaluisse, quorum posterioris eo de quo hæcenus diximus, est multo majus. Postea enim quam anterioris hujus os occipitis ab suo magno foramine ad transversum pollicem retrorsum ascendit, alterum amplius foramen videre est pariter in media basi, non in vertebrarum tubum, ut prius illud, ducens, sed in parietem sibi, sibi que continuatum canalem osseum, minimi transversu digiti apice non longiorem, & priusquam desinat membrana occlusum. Ab hoc foramine suum ascendit os occipitis longius quam in novimestri fœtu, sed angustius. Sincipitis enim ossa partem utrinque occupant debet illi sedis, ut quæ sicut ab anterioribus citius incipiunt quam solent, ita a tergo ferius finiuntur. Huic tamen latitudini altitudo non respondet; sed mediocris est adeo, ut non modo ad verticem nusquam perveniat, sed ab eo singula distent transversos digitos minimum tres; intervallum namque, utrique interjectum, cum teneat Crassa meninx, calvarie fornicem ab occipitis ossis pene ad orbitam usque conficiens; hæc, quamvis rehecata est, latitudinem ibi æquat digitorum

circiter septem, ut longitudine superat novem. Offibus autem sincipitis, quippe utrique cranio communibus, ut a fronte, quemadmodum proposui, sphenoidis ossis processus Temporalis, & squamosa Temporalis ossis portio anterioris cranii utrinque subjiciuntur, sic quoque a tergo eadem ossa quæ ad posterius attinent cranium, ad eum modum subiecta sunt, ut extrorsum, retrorsumque compulsa, & per haud parvulam Crassæ meningis partem utraque inter se juncta, insignem illam exterius convexam, interius cavam protuberantiam utroque in latere efficiant, quæ faciei latitudinem, & cranii capacitatem non parum augeri, diximus. Denique Squamosis singulis Temporalis ossis portionibus Petrozæ quoque portiones respondent fuz: sed quamquam ossa temporum cranio posteriori majora contigerint; tamen in duobus dumtaxat anterioribus membrana Tympani cum suo anulo apparet. Hæc descriptionem haud vulgaris monstrum; sed monstrum hydrocephali: ut postquam monstrum constitutioni tot assignaveris quot volueris; plura tamen supersint, in cranii ossium aliorum incremento prohibito, aliorum depressione, aliorum in latum impulsione, & didactione, quæ urgenti vi aquæ tribuere debeas.

8. Quod si aqua sensim in hydrocephalo congesta vel in ipsa fœtus ossa tantum potest; quanto plus poterit in molliissimum, & pene diffusum ejusdem cerebrum! Nam si in puero septem, aut octo annorum quem Hunauldus (t) secuit, non modo in trienni, quem, ut habes in Sepulchreto (u), Hildanus, ita cerebrum extenderat, ut circumvolutiones & gyri non conspicerentur, qui in ejus aliquo superficie profundi sunt, unde hæc tunc possit, quantum cranii angustia permittunt, amplificari; quid non aget in fœtus cerebrum, in quo nondum gyri illiusmodi, & circumvolutiones sunt, quæ explicari queant, secus ac Pailenius (x), atque Pechlinus (y) in eo cuius caput jam inde a natiuitate ex hydrocephalo tumuerat, videntur existimasse. Et si parietum Lateralium ventriculorum crassitudo vi aquæ fuerat in quinquenni illo Tulpii (z), non modo in trienni Hildani (a), aut bienni Velalii (b), superne, & ad latera usque adeo extenuata, ut prima inspectione nulla esse videretur, cum insit alicujus crassioris membrana adhereret undique arcuata dissolutorum ossium circumferentia; nihil dubitasti, quin tanto tenuiores, mollioresque in fœtu parietes sic possit aqua distendere, ut denique aut prorsus, aut propemodum deleat, fœtusque per eos, & in unum cum ipsis tum conjuncta & cerebri, & cranii extensa laxaque integumenta via sibi qua minus resistunt, aperta aut in utero, aut dum per hujus angustias in partu expellitur fœtus, cum dissoluta, aut semisoluta cerebro erumpat. Quod autem diximus de superioribus, & lateralibus dexteri sinistrique ventriculi parietibus, idem inferioribus quoque, totique adeo medullæ Oblongatæ, & cerebelli, & medullæ Spinali accideret poterit; quamquam aliquanto difficilius. Et sane Cl. Pitschelius (c) cum in hydrocephalo qui duodeviginti menses vixerat, quantum cerebri colligatum esset, Oblongatæ quoque etiam medullæ, perscribit, nullam hujus trunci, nullam cerebelli dissolutionem memorat. Quin certe Velalii (d) in sua illa bienni hydrocephala cerebellum vidit, cerebrique universam basim secundum naturam habere, & Hildanus (e) in suo trienni cerebellum in tanta cerebri attenuatione excepit, & reliqua in cerebri basi. Pechlinus quoque (f) in septimestri Hornii cerebellum conspexit plane integrum. Sed in eodem videbis tamen, radicem cerebri jam in fibras diffusissimam; ut intelligas, in tenerioribus, & multo magis in fœtibus ea quoque in cerebro vi aquæ dissolvi denique, & absuimi quæ magis resistunt, quia in illius formatione, ut Stern (g) de observatis in suo vitulo hydrocephalo verba faciens, animadvertit, ita utura & nexa jam sunt perfecta, quando cætera, ut laterales partes, sua adhuc capiunt incrementa. Nos vero post tot alios, nihil in duobus de quibus supra (h) indicatum est, fœtibus, Patavino primo, & Forolivienfi, aut cerebri, aut cerebelli, aut medullæ Oblongatæ fuisse scimus: quia & Spinalis in altero (i) potius rudimentum quasi quoddam pertenuis, atque membraneum, quam medullam ipsam, deprehendimus. Hanc autem omnino simul cum cerebro defuisse, non modo ætate nostra, sed & antea observatum est. Wepferus (k) namque Fontanum memorat infantem vidisse, loco cerebri, & spinalis medullæ aquam limpidissimam habentem: tum refert abortum, de quo Mauritius Hoffmannus, ut est apud Vel-schium, ad Veslingium scripsit Norimbergæ 1641. osium esse sine cerebro & spinali medulla... in cervicæ perforatum, ita

ita ut digitus in cavitate vertebrarum thoracis immitti posset: item Hornium A. 1665. fœtum septimestrem diffecuisse in quo nulla interna cavitas cranii, ut quod totum erat osseum solidumque, uti nec ullum cerebri, vel cerebelli vestigium, Spinalis autem medullæ ne 7. qui dem apparuit, quippe cujus in solida spina tubus omnino desiderabatur: denique Kerkringianam (l) Observationem indicat XXIII. monstrum fœtus, cujus cranium nec cerebrum, nec cavitate ullam habebat, Spina autem superius bifida nullam continebat medullam spinalem. Quibus observationibus suas hoc sæculo addiderunt Littrius (m), Fauvelius (n), Meryus (o), Sueus (p), alique fortasse (q), primus in fœtu octimestri, ultimus in semestri, reliqui in novimestribus duobus, quorum alter, nec sine aliquo sentiendi indicio, duas vixit horas, alter unam & viginti, nec sine aliqua alimentii sumptione. Ex his octo Observationibus nullam video; si tertiam excipias, & in parte quartam; quæ per capitis, Spinæque hydro-pem nequeat explicari, præsertim cum in prima etiam tum aqua esset in cavo utroque, in secunda autem perforatio, sicut a me Forolivii (r) conspecta sit, spinalis tubi in cervicæ, in quarta porro, & octava hic idem tubus ad tractum multo longiorem, in quinta denique ab imo ad summum esset apertus.

9. In hunc autem Spinæ tubum congeri aqua potest tum quæ a cranii cavo descendat, tum quæ intra illum fecernatur; ut modo fit utriusque simul hydrops, modo alterius, nec fecus in fœtibus, & pueris, quam in adultis; sed in illis multo magis ut in quibus haud aliter quam cranii, vertebrarum ossa & facile possit, & revera cedere, compertum est: itaque dehiscitibus alias aliquot, alias omnibus vertebra, & aqua urgente involuca Spinalis medullæ, alias minor, alias major in Spinæ posteriore facie tumor existit, qui hydrocephalo est analogus. Dehiscunt autem vertebrarum ossa ibi potissimum ubi sedes futura est processuum quos spinas vocant, non tantum, ut credunt, quia ibi tunc ossa disjuncta sunt; nam sunt etiam a lateribus sejuncta quæ ad vertebrarum corpora annectuntur; sed insuper, ut ego arbitror, quia longe minor ad spinarum sedem, quam a lateribus, resistentia est impositorum musculorum, & tendinum. Cur vero is tumor rarissime occurrat in inferiore, & exteriori parte ossis sacri, ut experientissimus animadvertit Ruyschius (s) miratur (t), non esse frequentior in dicta parte, ut quæ semper in naturali statu hiat, causam esse, opinor, quod Crassioris meningis tubus, Equinam, ut vocant, Medullæ Caudam cum aqua, de qua alibi (u) dictum est, copia aliqua vel secundum naturam, continens, ad illam usque infimam hiantemque partem non descendit. Aliquando tamen morbidæ aquæ vi deorsum urgente, illuc pervenire, & distentum extrorsum, ejusdemmodi facere tumorem potest: itaque ibi etiam, semel Ruyschius (x) vidit, & nos annis superioribus non hinc longe in quodam infante visum esse, scimus, sed Genga præsertim vidit, & rarissima, nec facile speranda in his tumoribus felicitate aperuit in eo casu quem Summus dum viveret, Vir Lancisus Cl. Fantono descripsit, apud quem (y) non una de causa relegas velim, sed ob hæc potissimum, ut communem cranii, & Spinæ cavo hydropem fuisse, ex illo in hoc aquam descendisse, intelligas. Cum enim constationi capitis hydrocephalum, huic vero is post mensum tumor ad coccygem supervenisset, credo quia in puero quadrimulo minus facile vertebrarum ossa laxari, quam integumenta ad hiantem, de qua dictum est Sacri ossis partem potuissent, non modo ex aperto hoc imo tumore multa diu aqua egrediente, caput paulatim detumuerat; sed cum Genga, ex parte superius in occipite, hydrocephalum manu comprimeret, statim, quod vidit Lancisius, ex aperto in coccyge foramine ichor subballidus profusibatur. Porro a cranio in vertebrarum tubum videtur aqua in aliis etiam Observationibus descendisse. In illo enim infante hydrocephalo quem describit Mayerus (z), ex tumore hujus nature qui ad medium os Sacrum extabat, paulo ante mortem disrupto, lymphæ turbida subfalsa effluxit: stylo autem post obitum per tumorem, & Spinam ad cerebrum usque demisso, ex hoc pariter liquor turbidus promanabat. Quoniam tamen quæ intra cerebri meninges plurima inventa est aqua, subfalsa quidem ipsa quoque erat, sed limpidi; malo tam Observationem attendas quæ a Brunnero cum XII. conjuncta est eam quæ sunt in Additamen-

tis ad hanc Sepulchreti Sectionem, Nam tumore hujus generis in dorso supra os Sacrum infelicitur, ut folet, exciso, unde plus libra aquæ limpidissimæ effluxit, caput infantis considere statim & mole minui observatum fuit. In ipsa autem Observatione XII. idem a contrario videtur probari. Cum enim tumor ejusdemmodi in dorso compunctus fuisset, unde aqua profusit limpidissima, quæ sexies diebus insequentibus effluxit qualibet vice ad uncias tres, quamprimum, inducta cicatrice, nihil feri amplius extillavit, puella caput attolli cepit, & brevi hydrocephalus vastæ molis emerit. Sic etiam in IV. ibidem Observatione Lechellius cum infantem describat natum cum tumore ejusdem nature ab ultima thoracis vertebra ad coccygem usque pertinentem, & fortasse non improba-veris, si forte in Hippocratis locum incideris, qui sic habet (a): Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in Spinalem medullam. Inde autem in sacrum os impetum facit: quo medulla ipsa fluxionem perducit; tanto facilius idem tibi forsitan quod Docto Viro, veniet in mentem, his verbis morbum de quo loquimur, descriptum videri, quanto magis eorum omnium quæ modo dicta sunt, recorderis. Verum neque ad hunc, neque ad infantium morbos eum locum attinere, cognoscis, si ea perlegeris quæ continuo sequuntur, & in coxendicium accetabula, siue puncturas deponit, & si talem fecerit, homo marcescit, atque hoc modo contabescit, & vivere non ex-petit; statim enim scapula dolent, amboque pedes, ac crura consequuntur, & semper tandem pereunt multo tempore curati. Quomodo enim infantes vivere expeunt, aut non expeunt? atque ut alia præteream; quomodo hic morbus esse multi temporis curationem finit? Quinetiam, si quis forte in duabus novissime commemoratis Observationibus putet, non aquam e cranio in Spinæ tubum defluxisse, imo contra in Spinæ tubo a principio congestam, postquam ad eam pervenit copiam, ut intra hunc, vel dilatatum, contineri amplius non possit, tum demum in cranium redundasse; ejusmodi cogitato etsi non ita favent quæ in dissectione utriusque infantis observata proponuntur; tamen nonnullis aliis in calibus sane haud video quid magnopere adferatur.

10. Neque enim omnes qui Spinæ, iidem, ut quibusdam placet, capitis quoque hydropem tenentur; certe in suis quos supra designavi, Ruyschius non meminit (b), neque; ut alios sciens omittam; Tulpius: cujus tres hujus generis observationes, non in Sectionem hanc Sepulchreti, sed in II. libri quarti (c) relatas leges; quamquam, ut in anatomica sanarum partium descriptione Spinalem medullam a cerebro, cui natura continuavit, non disjungimus, sic in morbidarum, atque adeo in morborum ipsorum tractatione illius hydrops ab hujus hydropem non videtur sejungendus, nec tumores qui utrumque hydropem sequuntur, inter externos ceteros collocandi haud magis quam qui interna aneurysmata, disrumpitis, extrorsumque compulsi costis, & pectoris integumentis, consequuntur. Quod si; ad inceptum sermonem ut redeam; ad eos quos hic tractamus, tumores duo illi attinent, quid in eadem Sectione II. alter sub Observatione XIII. (d) ex Casparo Bauhino, alter in Additamentis Observatione V. cujus Auctoris non adscribitur nomen, proponuntur; neque in his ulla hydrocephali mentionem videbis. Attinere autem huc utrumque illum tumorem, credes, mollem, & vesicæ instar, humore plenum, in lumbari Spinæ tractu, ex quo factam feri effusionem mors, nec multo post, ex convulsionibus secuta est. Nam quod ferum purulentum, ac fetidum, aut sanguinis colore nonnihil tinctum prodierit; neque hoc mirandum est, ubi inter vertebrarum lumbarum antepol-nulnam & ultimam ex erosione foramen fuit in ventrem pertinens, neque illud, cum duæ vertebrae lumbarum desiderantur, integris reliquis; namque & in his de quibus agimus, aquosis tumoribus multum de vertebra inter-dum absumi, docet Jo. Ludovicus Apinus (e), & corruptione ipsos, ac grana facile corripit, exemplo quoque ejus quem dat pictum, confirmat Bidlous (f); nec quia ex ejusmodi, quos descriperunt, tumoribus ichor exierit purulentus, aut materia aquosa, foetida, ac purulenta;

(r) n. 13. (s) Eph. N. C. A. modo cit. Obs. 111. (t) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1720. (u) Sect. hac 16. Obs. 16.
(v) Ibid. Obs. 17. (w) Ibid. Obs. 18. (x) Ibid. Obs. 19. (y) Ibid. Obs. 20. (z) Ibid. Obs. 21.
(a) Ibid. Obs. 22. (b) Ibid. Obs. 23. (c) Ibid. Obs. 24. (d) Ibid. Obs. 25. (e) Ibid. Obs. 26.
(f) Ibid. Obs. 27. (g) Ibid. Obs. 28. (h) Ibid. Obs. 29. (i) Ibid. Obs. 30. (j) Ibid. Obs. 31.
(k) Ibid. Obs. 32. (l) Ibid. Obs. 33. (m) Ibid. Obs. 34. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 36.
(p) Ibid. Obs. 37. (q) Ibid. Obs. 38. (r) Ibid. Obs. 39. (s) Ibid. Obs. 40. (t) Ibid. Obs. 41.
(u) Ibid. Obs. 42. (v) Ibid. Obs. 43. (w) Ibid. Obs. 44. (x) Ibid. Obs. 45. (y) Ibid. Obs. 46.
(z) Ibid. Obs. 47. (a) Ibid. Obs. 48. (b) Ibid. Obs. 49. (c) Ibid. Obs. 50. (d) Ibid. Obs. 51.
(e) Ibid. Obs. 52. (f) Ibid. Obs. 53. (g) Ibid. Obs. 54. (h) Ibid. Obs. 55. (i) Ibid. Obs. 56.
(j) Ibid. Obs. 57. (k) Ibid. Obs. 58. (l) Ibid. Obs. 59. (m) Ibid. Obs. 60. (n) Ibid. Obs. 61.
(o) Ibid. Obs. 62. (p) Ibid. Obs. 63. (q) Ibid. Obs. 64. (r) Ibid. Obs. 65. (s) Ibid. Obs. 66.
(t) Ibid. Obs. 67. (u) Ibid. Obs. 68. (v) Ibid. Obs. 69. (w) Ibid. Obs. 70. (x) Ibid. Obs. 71.
(y) Ibid. Obs. 72. (z) Ibid. Obs. 73. (a) Ibid. Obs. 74. (b) Ibid. Obs. 75. (c) Ibid. Obs. 76.
(d) Ibid. Obs. 77. (e) Ibid. Obs. 78. (f) Ibid. Obs. 79. (g) Ibid. Obs. 80. (h) Ibid. Obs. 81.
(i) Ibid. Obs. 82. (j) Ibid. Obs. 83. (k) Ibid. Obs. 84. (l) Ibid. Obs. 85. (m) Ibid. Obs. 86.
(n) Ibid. Obs. 87. (o) Ibid. Obs. 88. (p) Ibid. Obs. 89. (q) Ibid. Obs. 90. (r) Ibid. Obs. 91.
(s) Ibid. Obs. 92. (t) Ibid. Obs. 93. (u) Ibid. Obs. 94. (v) Ibid. Obs. 95. (w) Ibid. Obs. 96.
(x) Ibid. Obs. 97. (y) Ibid. Obs. 98. (z) Ibid. Obs. 99. (a) Ibid. Obs. 100.

(1) Spicil. Anat. (m) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. (n) Hist. de la même A. 1711. Obs. Anat. 3.
(o) & A. 1712. Obs. Anat. 6. (p) & A. 1716. Obs. Anat. 6. (q) Quin vid. etiam Epist. 48. n. 49. & seq.
(r) Vid. Epist. Anat. cit. 20. n. 16. (s) Obs. Anat. Chir. 34. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Epist. II. n. 16. (x) Obs. cit. 35.
(y) In Paechion. Animad. 6. (z) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 127. (a) L. de Glandulis n. 10. apud Marinell.
(b) Obs. cit. 34. 35. ut neque 36. (c) Sub Obs. 13. etiam in Schol. (d) §. 1. (e) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 180.
(f) Dec. 1. Exerc. Anat. Chir. 7.

lenta; idcirco Jo. David Mauchartus (g), & Jo. Henricus Linckius (h) dubitarunt, quin ad hoc genus attinerent. Si mecum igitur idem cenſeas de tumoribus illis duobus de quibus dicere ceperamus; duo confequentur, alterum, Obſervationem illam Bauhini fortaffe primam fuiſſe tumorum hujus generis; nam quæ apud Foreſtum (i) legitur, fortaffe & ipſa, ſuo in genere prima, poteſt ad tumores ſpectaſſe, non diſſimilis quidem natura, & periculi, ſed tamen cum cranio magis, quam cum Spina, communicantes, quales in viventibus infantibus a nobis, & antea ab Ruyschio, viſos, alibi (k) commemoraviſimus: alterum, id quod propoſuiſimus, non ſemper in quo hydrorachitis eſt, in eodem hydrocephalum eſſe debere, qua de re, cum hæc relegeremus, libenter vidimus, non aliter ac nos ſenſiſſe Virum Præcl. Trevium (l). Huc adde aquam de qua etiam ſupra (m) indicatum eſt, intra imum Duræ ſpinalis meningis cavum ſecretam, quæ ſi naturalem modum ſuperet, ipſa per ſe hydrorachitum facere poteſt. Hanc autem aquam nonnihil viſcidulam, cave confundas, ut nonnulli, cum viſcoſo illo humore, ſicut Veteres, a me in Adverſariis (n) indicati, vocitabant, quo vertebrae intus obliuuntur: eſt enim neque aqua eſt, neque interiore uſquam, neque inferiore dumtaxat parte inhæret Craſſie meningis, velut hæc, quam video a Cl. quoque Hubero (o) ſecundum naturam agnoſci, imo, quantum quidem ipſe tradit, etiam a bono Malpighio in Poſſib. p. 39. & cum eo a Bellino in Lemmatibus Opusculis ſuis præmiſſis, qui tamen pro liquido nervo habuerint, errore certe, quem reſcendere fere pudet. Verum num de iſta de qua nos, aqua locuti ſunt, ipſe videris, itemque (p) num revera nullam invenire poſſis obſervationem, medullæ ſpinalis deſectum indicantem, præſente cerebro vel cerebello. Mihi enim ex binis Caroli Raygeri (q) Obſervationibus bene penſitatis videtur in duobus maturis foetibus cerebrum quidem maxime deformatum, ſed non deſtructum fuiſſe, cum in utroque ſpinalis medulla eſſet nulla, aut certe nil niſi ſanguis concretus, aut ſanguini concreto ſimile.

11. Verum five aqua illa qua ſpinales hiſtumores diſtenduntur, inde ſit, unde modo indicabamus, five e cranio deſluat, five utrinque proveniat; adeo ſimiles veri hæc illius origines ſunt, ut non fuerit aliunde ordinario quidem repetenda. Namque errorem, olim utuncque ferendum, exiſtimantium, ut tumorem, qualem deſcripſit Bauhinus (r) urinae portionem ex veſica deſerri; quis poſtquam magis magiſque innovit mali natura, jam ferat? Et tamen vel pejus erravit Chirurgus ille, quem merito expoſuit Eruditiffimus Platnerus (ſ), cogitantem, eo veſicam urinarum pertinuiſſe, quæ infantis vel duplex conſiſtiſſet, vel juſto capaxior: quod ego erratum hic non attingerem, niſi ſciirem, eandem opinionem haud multis ante annis alterius non ignobilis in Italia Chirurgi fuiſſe; ut jam tertio (t) qui humor ex his tumoribus effluxit, urina ſit exiſtimatus. Sapientius, ſed minus neceſſario, ex hydrope interioris corticis medullæ ſpinalis aquam hanc Vir magni nominis deduxit, qui cortex dum eo turget, medullam ſpinalem ejuſque thecam dividat. Credibile eſt, eorum traditionem ſecutum, qui (u) in hoc affectu vertebrae ita eſſe bifurcatas volvere, quaſi totaliter in duas partes eſſent diviſæ, ut laniationes facere aſſolent, atque adeo ipſam quoque Medullam; præſertim cum Tulpium citet, qui (x) diſſeſcebatur, inquit, vitata hæc ſpina in duas æquales partes ab ultima thoracis vertebra uſque in latera offis innominati, regente biſulcum hunc hiatus peritoneo. Quæ verba idcirco protuli, quia in Sepulchreto, quo dixi (y) hæc Tulpii Obſervationes relatas, incaſſum quaereret, multoque minus eas quibus illas vertebrae delineavit, Figuras (z). Figuræ enim ab ipſis Auctoribus ſimul cum obſervatis ſuis editæ, licet ad hæc penitus intelligenda perſepæ utiles, interdum neceſſariæ ſint; nuſquam tamen ubi poterant, imo debebant, in Sepulchreto proponuntur. Sane Tulpius in primis, hunc affectum illuſtravit; ſed cum diligentius quaſivit, in rem videtur incidiffe rariorem, ſi cum cæteris, & præſertim cum Ruyschio (a) qui multo ſæpius vidit, atque aliam propterea Iconem (b) ſubiicit, qua ductas ſolum a tergo vertebrae, ut invenerat, non etiam a fronte oſtendit: quarum corpora per ſulcum profundum diviſa conſpexit qui-

dem Theodorus Zwingerus (c), ſed, ut in monſtroſo ſætu, poſterioriorem ſedem obtinentia, nec ſine integra medulla ſpinali. Quod vero ad medullæ ipſius diviſionem attinet; Brunneri quidem Obſervationem (d) legi quæ hydropi corticalis illius medullæ favere videntur. Inventa enim eſt ſpinalis medulla in medullæ perforata, & aqua reſerta, cuniculo illuc verſus tendente, ubi vertebrae hiabant, & aquoſus, ante hydrocephalum, in dorſo tumor fuerat. Non tamen memini bipartitam hydropis vi Medullam legiſſe. Nam quod ad alium ejuſdemmodi tumorem nervos plurimos idem Auctor (e) tendentes vidit e Spina, indidemque vaſa ſanguifera emergentia eodem appellare, ut ſubſus membrana ſpinali medullam alias involvens appareret inanem, adeo ut vel omnis medulla ſpinalis hac exoritur, in diſtinctum tumorem terminari viſa fuerit; cave putes, in tot nerviformes partes Medullam aquæ vi fuiſſe diviſam. Errat enim hic tumor in dorſo ſupra os ſacrum, hoc eſt in lumbari Spina tractu in quo Medullam ipſa natura in Equinam Caudam, id eſt in tot nervos diviſit, quos cum ſanguiferis vaſis illuc ubi minor reſiſtentia erat, ab aqua in tumorem fuiſſe compulſos, non eſt mirandum. Eodem in tractu erant tumores a Tulpio (f), a Lechellio (g), ab Apino (h) deſcripti. Itaque primus vidit in tribus illis infantibus nervos ſpinalis medullæ per tumorem paſſim diſperſos, extraque orbitam ſuam delatos: alter, aperto tumore, niſi ſpinalis medullæ reperiit, filamenta quadam alba & tenuiſſima ſi excipias, quæ rudera potiſſimum membranae, inveſtientiſſimæ ſpinali medullam, quam nervorum, ipſe quidem exiſtimavit: tertius denique ipſam medullam ſpinali, ex cavitate ſecunda adducit vertebrae lumbaris prodeuntem, inſertam conſpexit, ſaltem quoad alteram medietatem ſuam, medio tumoris vertici. Quæ quidem Medulla cum ſecundum naturam ex ea vertebra prodire ipſa nequeat, ut pote quæ tota jam ſit in nervos diviſa; hæſitaſſe in hac Apini Obſervatione me, fateor, non ſecus atque in altera quadam Schraderi (i) (ut de illa Brunneri ſileam, quæ ſupra (k) indicata eſt) quanquam contraria prorsus de cauſa. Schraderus enim in ejuſdemmodi tumore, eademque in ſede animadvertendum credidit, Medullam hæcenus integram, cum ad hiatus vertebrae perveniebat, ibi evaneſcere, & nil niſi membranosa involucria relinquere ſic tamen ut in lateribus ſparſim, ſed ordine, ſe ſefferent nervorum ex ipſa emergentium initia. Atqui res videtur ſecundum naturam ſic habuiſſe. Medullæ enim truncus, ut dicebam, ultra ſecundam lumborum vertebrae non deſcendit; ſed orti jam ex ipſa nervi in latera ordine ſe demittunt. Attamen cum tumorem fuiſſe, ajat, circa principium vertebrae lumbæ, fieri poteſt, ut pars Medullæ inſima aut liquata eſſet, aut ſuſum retracta. In Apini autem inſante res contra ſe habebat, Medulla infra illam ſecundam vertebrae non ſolum deſcendente, ſed extrorſum ſe vertente, & in mediam internam faciem tumoris, qui in regione erat ultimæ vertebrae lumbæ ſe inferente, quemadmodum ex Iconibus plane intelliges, longe clariſſe exhibitis in ea Caroli Frid. Hoecheſterri Diſſertatione (l), qua hæc ipſa præceptoris Apini hitoria expoſita eſt. Cum rem mirarer; incidi in Maucharti (m) Obſervationem, quæ in lumborum inferiori parte, quippe ex deſiſcentibus duabus inſimis eorum vertebrae, tumorem proponit, & in hujus medio prominentem medullam ſpinali in membranam tumoris intamam, quæ ſub Craſſa meninge occurrebat, ſe per fibrillas tenuiſſimas circumcirca extendentem & plane deſinentem. Denique cum reperta ab Solertiſſimo Trevio (n) in tumore qui hiatui reſpondebat trium inferiorum vertebrae lumbæ, & omnium Sacri offis, noviſſime perlegerem, adjectaſque Icones (o) prius inſpicerem, & inter ſe compararem; credideram quidem ex forma primæ teretæ, deinde quaſi in acumen ſenſim deſinente, corpufculum albicans, & Medullam eſſe extrêmam infra omnes lumborum vertebrae intra os ſacrum ſe demittentem. Et ſane Auctor quoque illud maniſeſto vidit plurimis fibris ſparſis coherere cum partibus ſubjacentibus, ipſumque nil aliud eſſe, quam medullæ ſpinalis extremum, quod caudam ſic diſtinctam equinam conſtituit, hic extra caudalem ſuum foras, id eſt intra tumorem, ſub cuius ſuperficie tranſpicebatur, productum. Veruntamen cum poſtea ſeribat, fuiſſe illud particulam conformationis peculiaris, & ſigillatim coheſiſſe, cum extremitate medullæ ſpinalis ejuſ-

ejuſque propaginibus: extremum vero medullæ hic adteriam uſque lumborum vertebrae exporrectum fuiſſe, mox autem in particulam illam c, d, e deſiſſe, & nervoſas propagines ſparſiſſe, cumque etiam affirmet, in cavo ſimilis tumoris reperiſſe tantum medullæ ſpinalis filamenta, vaſis ſanguiferis intertexta, reſtante hæc tua quoque obſervatione, dubius hæſi, non fatis ejus mentem aſſequerer, & an nervi ſolum equinae Caudæ in unum quaſi corpus ſuperiori parte ab aqua compulſi, hic proponantur; ab iſis autem quos paulo ante nominavi, ſic pro ipſo Medullæ trunco forte ſint habiti, quando ejus quod viderunt, corporis quæ interior fuerit natura, ſilent, an vero, quod malim credere (p), ſine ulla deceptione Medullam ipſam conſpexerint. Eſt Ruyschii locus interpretatiſſime ſane dignus, ubi de hoc genere tumorum loquens (q), infra eum tumorem, inquit, ſpinali medullam ſape bene conſtitutam invenio. Si de lumbari tumore accipias, & idem vididiſſe, credas, quod alios malim vididiſſe; conſicias necesse eſt, non infra, ſed intra eum tumorem ab Auctore ſcriptum eſſe. Attamen quia paulo ante dixerat ejuſmodi tumores ſæpe in dorſo, aut lumbis occurrere; verius fortaffe erit de tumore dorſi intelligere, infra quem Medullam videre potuit, eamque bene ſe habentem. Sic certe vidit (r) in inferioribus vertebrae thoracis exiguum & ſanam portionem ſpinalis medullæ, in cavitate autem vertebrae lumbæ nervos quoque bene conſtitutos, cum vertebra non modo omnes colli, ſed & ex proximis thoracis totidem; ut Figura quæ deſignat, Kerckringii (ſ) oſtendunt; poſtica parte biſida, nullaſque ſpinali medullæ præditæ, hoc morbi genere tum in cervicibus, tum in dorſo laboraſſe ſætu, ſignificarent. Ex his habes, quomodo Ruyschii, a quo (ut de Apino (t) ſileam) ejuſdemmodi tumores dorſi in aliis quoque viſos eſſe, non dubito, propoſitum locum, in quo ſunt qui hærent, interpretari, & ſimul quomodo ipſius, & Kerckringii deſcriptiones ejuſdem ſætu conjungendo, alteramque ex altera ubi opus ſit, emendando, illuſtrandove, unam perfectam atque abſolutam efficias.

12. Sed ſi medulla ſpinalis, ut paulo ante poſui, aut certe ejus nervi, & vaſa non ſecus ac cerebrum in hydrocephalo Cl. Waltheri (u), aliorumque, & pars cerebelli in hydrocephalo Lechellii (x) extrorſum intra tumorem compelluntur; quæres ex me, quatione igitur intelligas quod a Viris Doctiſſimis indicatum eſt, hunc Spinae affectum poſſe etiam tribui aquæ in cellulis ſtagnanti, quæ Craſſam meningem plurimæ exterioris ambiunt, pingue illud ſecundum naturam continentem, quod viſcoſum a Veteribus humorem vocitatum eſſe, dixi (y); ut hic morbus perſimilis ſit hydropi peritonæi. Hydrops enim, iniquus, peritonæi ea quæ circumdat, viſcera interorſum urget; non extrorſum trudit; nec ea cellulae ſunt ab anteriori, ſed a poſteriori maxime canalis vertebrae parte, ut ſi turgent, Caudam Equinam extrorſum nequeant compellere. At tu noli tamen credere, huc etiam aquarum, tumorumque originem aliquando locum aliquem eſſe non poſſe. Nam perraro quidem ſed nonnunquam tamen, compunctis ejuſdemmodi tumoribus, & aqua eduſta, ſanitas reſtituta eſt, ut in illo inſante quem deſcribit, & pingit Jo. Mauritius Hofmannus (z). Cujus aquam tumoris ſi a cellulis deducas, Craſſæ meningis exteriori faciem obliuientibus, in partu diſtractis, qui ei inſanti, complicato corpore exeunti, diſſimiliter videberis: nihil enim aquæ ac poſterior illa pars Spinae quæ in lumbis eſt, diſtrahi potuit in eo inſantis poſitu; quare, ſalva reliqua parte, ex illa dumtaxat tumor, qui primus non erat, poſt aliquot dierum intervallum oriri coepit.

Fuerunt etiam qui tumorem, de quo ſuperius (a) dictum eſt, a Genga ad coccygem ſanatum, ab humore ſætu crediderint, qui ex cranii cavo illuc uſque inter offa, & Duram meningem viam ſibi per cuniculos paraviſſet. Sed qui cum Præcl. Fantono (b) rei difficultatem, anatome conſulta perſpexerint, atque inſuper Promptum illum ſeri ex tumore exitum animadvertent ita ac manu occipit comprimeretur, non aliud malent ei humori iter assignare, quam quod ab natura ipſa inter meninges paratum eſt, ſanationem magna ex

parte quadrienni illius pueri ætati, & externa hic quoque, non interna mali cauſa tribuentes. Interna enim, & præſertim nativa cauſa & diu, & penitus tum fluidas partes, tum ſolidas lædit, hæſque eo gravius, quo molliores ſunt, non, uti aucta jam ætate, firmiores. Huc illud accedit, quod Equina Medullæ Cauda ad coccygem non pervenit: quæ fortaffe cauſa fuit, cur Ruyschius (c) inter omnes, aut certe, ſi ejus proximam legas Obſervationem (d), ſerme inter omnes, hujusmodi correptos tumoribus, nullum viderit infantem tam diu ſuſperſum, quam eum qui ad coccygem habebat. Sic enim tot nervos extrorſum inſecti, extrudi, lædi, abrumpi non contingit; ex quorum læſione oritur artuum inferiorum imbecillitas, & reſolutio, quam in plerique ſupra indicatis lumbæ tumorum exemplis diſerte memoratam invenies, atque, in aliis præterea quæ omitimus, ex quibus duo videbis Joannis Burgii in Epheſ. Nat. Cur. (e): quin etiam interdum ſphindæris ani, veſicæque paralyſim (f), ſæpius agnoſcendam, adnotandamque, ſi pueri ſæpius cum hoc affectu diu vitam trahere poſſent. Non poſſunt autem cum ob alias cauſas, tum ſæpenuero ob convulſiones, quæ læſiones illas nervorum ſequuntur, eoque citius, ſi hos, tumorem aperiendo, aut compungas, aut aeris injuriis exponas. Quæ convulſiones cur in duobus qui ſanati ſunt, pueris minime fuerint, ut neque artuum inferiorum reſolutiones, ex iis quæ de utroque dicta ſunt, intelligitur. Cum hæc autem omnia abſuerint, & malum ab externa cauſa ortum eſſe, conſideret; tunc præſertim obſervatis iis omnibus quæ caute Præcl. Trevius (g) admonuit, aliquid audere poſſe Chirurgus videtur; ſiquando tamen inter innumera funeſta exempla in fallaciſſimis hujus generis morbis audere licet.

13. Namque; ut ad hydrocephalum redeam; interni quidem Veteres Medici (h) duas agnoſcebant ſpecies, alteram, cum aqua inter calvariam, & Craſſam meningem, alteram, cum inter hanc meningem, & Tenuem congeruntur, ſecundam ſpeciem lethalem, primam non inſanabilem eſſe, docentes, in qua ubi inter futuras diſtractas tumor appareat, eminentiorem locum ſecundam eſſe, præceperunt. Parvus (i) tamen diſerte negat, ſe quæquam vididiſſe qui convaluerit: & Jo. Francus (k) teſtatur, vel loco tumidiore aperto, & emiſſa aqua limpida, & pura, infantem poſt aliquot horas in epilepſiam incidiffe, & paulo poſt e viſa diſſeſſiſſe: nec Grubelio (l) jubente, proſuit per foramen potentiali, ut vocitant, cautent paratum, incluſo penitus ſero exitum aperuiſſe, eo quoque inſante paucis diebus poſt mortuo, quando ex iis quibus aqua eduſta non fuit, aliquos ſeptem, novem, duodeviginti, & triginta menſes vixiſſe, memoriæ proditum eſt (m); ne de eo quidquam dicamus quem novit, & ſecuit Riedlinus (n), annos ſolidos viginti quatuor hydrocephalo laborantem. Eſt quidem apud Cl. Fantonom (o) Weſpero adſcripta obſervatio ruſtici, qui impatiens diuturni, ſæviſſimique doloris capitis a ſero inter cranium, & meningem Duram conſuſo, Veterinarius coepit ſibi ſinciput perterebrare, unde ſeri copia exſulente, proſus convaluerit. Sed hæc, audaciam hanc feliciffimam fuiſſe, fac eſſe Chirurgum qui in hydrocephalo infantis aliquid ipſam velit imitari, nec imitari ſolum, verum etiam, ſi Duram meningem incidere opus ſit, ut in graviſſimis capitis iſtibus uſuvenit, ſuperaret. Quibus tuto indicis, notiſque conſidet, ut pro certo ponat, nunc inter offa & Craſſam meningem, nunc inter hanc, & Tenuem, nunc Tenuem inter, & cerebrum aquam eſſe? Neque enim deſunt triplicis hujus ſedis exempla, ut puta primæ in Velſii (p) hydrocephalo; in quo & ſecundæ hujusque pariter in diſſectis a Laubio (q), & a Cl. Jo. Rudolpho Zwingero (r); tertiæ autem in Falloppii noſtri Obſervatione, quam habes in Sepulchreto (ſ); in aliſque Mayeri (t), & Kaltſchmiedti (u). Fac tamen, ſi fieri poteſt, hæc quoque internoscere, eandemque ſibi felicitatem quam aliquando in adultorum, eorumque, cum bene valerent, percuſſorum iſtibus, in hydrocephalo infantum polliceri poſſe, in meningibus, ſi opus eſt, incidendis, & deinde, quamvis laxæ, aut lacere, aut craſſæ factæ ſint, ad cicatricem perducendis quid? ſi cerebrum humori quidem ſubſit, ſed tam flaccidum, vix ut in eo

(g) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 38. (h) Aët. N. C. Tom. 1. Obſ. 74. (i) 1. 3. Obſ. Chir. 7. (k) Epiſt. Anat. 20. n. 57. (l) Commere. Litt. 4. 374. Hebd. 21. n. 1. (m) n. 9. (n) II. Animad. 23. & 29. (o) De Med. Spinal. n. 64. (p) Ibid. n. 4. (q) 180 in Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. & 44. A. 8. (r) Obſ. 13. num. ſuperiore cit. (ſ) Progr. M. Nov. A. 1754. (t) Tab. XI. (u) Obſ. cit. 34. (v) Fig. 37. (w) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 29. (x) 12. in Addit. ad Sect. hanc Sepulchr. 16. (y) Ibid. (z) (g) Obſ. citatis hoc n. & 9. & 10. (1) Dec. 2. Obſ. Anat. Med. 2. (k) n. 9. primo loco. (l) De Spina Biſida. (m) cit. ſupra ad n. 10. (n) Commere. ibid. cit. hebd. 20. & 21. (o) Tab. 1. Fig. 21. & 22.

(p) Viri. n. 16. infra. (q) Obſ. 34. cit. ſupra ad n. 9. (r) Theſ. Anat. 8. n. 1. (ſ) Spieleg. Anat. Tab. 9. (t) apud Hoecheſterum n. 9. Diſſ. cit. ad n. ſuper. (u) Partus Monſtr. Deſcript. (v) Obſ. cit. ſupra n. 9. (w) n. 10. (x) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obſ. 38. (y) n. 9. (z) Animal. ibid. cit. (1) Obſ. 35. ſæpius cit. (d) Obſ. 36. (e) Dec. 2. A. 6. Obſ. 38. (f) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 17. & Sect. hæc 16. Sepulchr. in Addit. Obſ. 13. veri. fin. (g) Commere. A. & hebd. ſupra cit. ad n. 10. (h) apud Fabric. ab Aquap. de Chirurg. Operat. ubi de Hydroceph. (i) Oper. 1. 7. c. 1. (k) apud Schenk. Obſ. Med. 1. 1. ubi de Hydroceph. mort. (l) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obſ. 42. (m) Vid. Aët. Helvetie. Tom. 1. c. 1. n. 4. (n) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 29. (o) Animad. cit. ſupra ad n. 9. (p) Diſſ. de multo interſ. Inſer. P. 2. Obſ. 2. (q) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 83. (r) c. cit. n. ſuper. (s) 2. in Sect. hæc 16. (t) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 127. (u) Progr. de nervis Optic. &c.

internoscere quidquam liceat præter corticalem, & medullarem substantiam, velut in modo laudatis Mayeri, & Zingeri observationibus: quid? si sub corticali medulla tota corrupta, & in aquam conversa sit, ut in puero illo Tombini (x), de quo etiam in Sepulchreto (y) relatam est: quid? si totum cerebrum sit in aquam mucofam, aut in limpidam, & sanguine pauco tinctam solum, ut in illis Kerckringii (z), & Laufferi (a): aut quoniam hoc rarius est: quid? si ab inclusa ventriculis aqua copia, ut in duabus, quas Bohnius (b) commemorat Dodartii observationibus, ea vis cerebri allata sit, ut Laterales cum tertio ventriculo anam & continuam cavitatem efficiant, quod ipsum tantominus conjici liceat, quod ex hydrocephalo quidam, ut duo illi infantes, alii morbis, qui nullo modo capitis affectus dici possunt, laborant: aut quid? si ab incumbendum aquarum pondere, aut circumpressione sit intima cerebri structura insanabiliter labefacta; nam vel exterior forma, & moles ipsa aliquando minime resistunt. Sic hemisphaeria cerebri non amplius convexa, sed depressa adeo, ut esset altitudo eorumdem in eodem plano horizonti parallelo, in quo Callosum Corpus erat, conspexit Vellius (c). Sic cerebrum eo redactum, ut pilam palmariam vix mole aequaret, invenit Paræus, non satis accurate in Sepulchreto (d) citatus. Sic, exiguum instar oculi bovini ad fescuniam accedens vidit Stegmannus (e), adde & simul totum putrefactum & corruptum: quæ res ad memoriam reducit cerebelli quoque graves ab hydrocephalo læsiones, ut in modo laudata Vellii, & vel magis in observationibus Littrei (f), & Jo. David. Maucharti (g), & in eadem Laubii quæ paulo ante indicata est. Sed plerumque; tametsi hanc speciem Antiquiores non posuerunt; hydrocephali aqua est in ventriculis, ut Vesalius (h) in primis, tum deinde tot alii invenerunt, ut puta Schulz (i), & ex modo, aut paulo ante nominatis Laubius, Mauchartus, Riedlinus, Littreus præsertim, qui in tanta aquæ copia quæ ventriculos distendebat, nihil ejus inter calvariam, & Crassam meningem, nihil inter hanc, & cerebri deprehendit. Mitto alios plures, præter Brunnerum tamen (k), & qui, ut ipse, extenuationem substantiæ cerebri, in hujusmodi hydrocephalo haud ita raro conspexit, memorantur. Neque enim hæc eo tantum attigi, ut ostenderem, quamvis Chirurgus sit audax adeo, ut meninges hic perforaret, sæpe tamen aut nihil aquæ, aut non eam cuius major copia sit, nisi cerebri quoque perforaret, esse educturum; sed eo potissimum attigi, ut intelligeres, facile etiam posse accidere, ut dum nihil nisi Crassam meningem perforare se, credit, cerebrum perforaret. Velim igitur ad Vesalii Observationem illas quoque Hildani, & Tulpii observationes adjungas quæ a me ibi sunt commemoratæ, ubi ostendi (l), vi aquarum ventriculos distendentium, horum parietes superiores præsertim, & laterales usque adeo interdum extenuari, & cum meningibus ad craniū ossa, aut pericranium affigi, ut mirum esse non debeat, si qui, nihil præter cranium incidere existimantes, & crassam, & Tenuem meningem, & his, atque illis in membranae modum adhærentem cerebri substantiam simul pertruderint. Leges litteras Jo. Jacobi Scheuchzeri, ad Vallisnerium nostrum (m) missas. Hydrocephalum infantis videbis in Nosocomio, communi consilio Chirurgi ferro incisum fuisse, cum judicatum esset, aquas habere inter Cranium, & Duram Materem. Videbis simul, quam judicium talis modi in casibus sit difficile. Cum enim convulsi vomitus, qui mox primæ illi educationi aquæ ad uncias circiter tres, succedere, ad vitæ usque finem, qui postmodum fuit, peritantes, indicare crederentur, Duram meningem incisam esse; anatome ostendit, non perisam hanc duntaxat, sed & Piam cum ipso cerebro. Fuit enim cerebrum ipsum ad membrana tenuitatem fore extensum capacitati interne cranii par, cum aqua moles, quæ ad minimum fuit librarum medicarum, delituerit in ipsis ventriculis.

14. Ex tanta cerebri extenuatione, & ad craniū forniciem adhesionem factum est videlicet, ut in memorato (n) Tulpii hydrocephalo, effusis aquis, plerique Medicorum præsentium, sed præpropere, judicaverint, esse illud caput sine cerebro, itemque ut Steno in suo illo vitulo (o) non parum temporis consumeret querendo cerebrum in

ipso cerebro, jamque historiis, antea sibi non creditis, adhibere inciperet fidem, homines nempe sine cerebro fuisse repertos. Et sane ad hunc fere modum & ipse credo, quidquid veri inesse potest ejusmodi observationibus, esse explicandum eorum in primis qui Tulpium, & Ste-nonem haud legerant, puta Garneri, Zacuti, & si qui alii in Scholiis ad eorum observationes, quas in Sepulchreto (p) habes, cerebrum non reperisse scribuntur. Cum enim alius cerebri vicem supplevisse, ajat, membranam crassiorem; alius, pro ipso duram meningem apparuisse duplicatam, aquam limpidissimam in se habentem; facile intelligis, quid membrana illa crassior, aut altera illa duplicata Duræ meningis lamina esse poterit, & quid latere sub specie illa cujusdam mucositatis & plegmatis valde indigesti, quæ festinanter insipienti Garneri intra meninges se obtulit. Certe, ut ibidem videbis Kerckringii Observationem (q) qui cerebri loco aquam se reperisse mucosam, tradit, videbis quoque in subiecto Schollio haud aliter de mucosa hac aqua, aut de cerebri extenuatione suspicari Diemerbroeckium; & tamen Kerckringius non modo Tulpii historiis legerat, sed etiam in ea sua memorabat, & de hydrocephalo necdum fere mæstri verba faciebat, cui intra uterum inchoata cerebri dissolutio sensim increvisse potuerat, donec cerebra prorsus soluta vivendi finem fecerit. Illud præterea objicit Diemerbroeckius; quod a plerisque pariter ejusmodi historias edentibus omisissimam requiras, cerebellum, & Oblongata medulla deessent, an non, fuisset. Sed in Billotii (r) historia, quæ inter has solet referri, non modo hoc desideres; verum etiam non penitus absumptum pueri cerebrum fuisse, cognoscas, quando ejus substantiæ portio quamvis exigua ovum mole vix aequans, reperta est. Sic etiam in cane fatuo, ut videtur, aut vertiginoso Elias Rud. Camerarius (s) (de ovis enim quæ Kerckringius (t) alive scripserunt, lanionum fere observatione, & fide nituntur) Camerarius, inquam, nullam penitus cerebri, aut cerebelli substantiam, vidit, præter posterioris portunculam vix avellane medietatem aquantem. Quæ est omnia non sine admiratione, & quædam etiam non sine aliqua diffidentia legisse me, fateor; tamen hoc quoque adjiciam. Memini, cum adolescens quotidie in Bononiensi Nosocomio versaret, S. Mariæ de Morte audire non semel Jo. Marcum Bigattum probum Virum, eundemque ibi Medicum Chirurgum, sua laude dignum, cum suum Decefforem Jo. Galeatum Manziuum Medicum, & Chirurgum, cum paucis, dum viveret, comparandum, id vidisse, asseveraret quod ut accepti se tibi narrabo, nihil adjiciens, nihil detrahens. Cujusdam vulnus curabat Manzius, quod ad Coronariam futuram incisum, in craniū cavum perveniebat, cum æger circiter vigesimo die duo pati coepit, alterum, ut quoties vulnus reteregetur, toties convulsivis afficeretur maxilla inferioris motibus; alterum autem, ut quotiescunque interrogaretur, oculis quidem ostenderet, se intellexisse, & respondere jam velle, sed tamen per aliquod temporis intervallum primum incipere non posset verbum; quo demum incepto, cætera facile sequebantur. Sic fere usque ad vitæ extremum mentis compos visus, denique insultu quasi apoplectico prehensus, occubuit. Cranium resecrat, nihil intra hoc, nisi humor, inventum est, si fibras aliquot excipias rubras, & quasi carneas, quæ vulnere subiciebantur. Assensum, ut ego audiens sustinebam, sic tu legens sustineas, per me licet. Et sane hæc sunt ejusmodi, ut nisi ipse videas, nisi diligenter etiam atque etiam perscruteris, velut in hoc casu quid fibras essent illæ rubræ, & quasi carneæ, & quæ cum membrana fortasse, aut quibuscum nervis junctæ, & postquam etiam scrutatis fueris, vix credere tamen possis. Agitur hic quidem de cerebri absumptione, ut in Zacuti, ut Billotii pueri vulnus capitis consecuta. Sed in primo trienni spatium inter vulnus, & observationem fuerat interjectum; in altero totum absumptum non erat cerebrum; in utroque cerebellum fortasse, & pars medullæ Oblongatæ potuit superstes esse: nec cerebri colligatio in secundo fuit; sed ejus substantiæ, ad nucis myristicæ magnitudinem in quacunque medicatione erumpentis, amissio. At enim, inquis, nullum in quinquemæstri Kerckringii puero præcesserat vulnus, nullum in bienni Tombini (u), nullum in Neuholdi (x) puella

puella novenni; & tamen in hac medullaris cerebri substantia tota velut in gelatinam tenacissimam, in secundo autem, ut diximus, in aquam conversa, in primo totum cerebrum in aquam mutatum. Mihi vero hæc ipsa mutationum series videtur ostendere tanto difficilius contingere cerebri dissolutionem, quanto longius ab ortu receditur, ut cerebri substantia firmior sit. Quod si in viro tamen illo Garneri peractum est; at quanta, & quam diuturna pertulerit, videre potes. In eoque ipso ut singulare id fuerit, inde licet intelligi, quod non facile sit alterum in adulto ejusdemmodi exemplum apud probatos Scriptores invenire. Quia mulier, de qua Katschmedius (y), est atrocissimis capitis doloribus, iisque post gravem capitis ictum, misere adeo vexata, ut nisi aquæ copia per nares prodiret, tandiu non fuisset victura, eum decimo tandem anno mortua esset, vi quidem feri distendentis cerebri ventriculos, corpus Callosum sic extenuatum ostendit, ut vix septi pellucidi crassitatem referret; cerebri tamen in mucum dissoluti nihil habuit. Cum igitur totius adultorum cerebri in mucum, nedum in aquam dissolutio sic rara sit, præsertim si quidquid cranium continetur, simul dissolutum intelligatur; vides profecto cur propositum casum audiens, assensum ego sustinuerim, qui vel de puero eadem, imo leviora aliquanto audiens, hæere solitus sim, nisi amenitatem simul fuisset, & plantæ magis quam hominis vitam denique egisset, adjiciatur. At Redius (z) tamen, cerebro testudinibus exempto, has vidit, inquis, diu, & nunquam sex ipsos menses ambulare potuisse. Ego vero de perfectis, ut vocant, animalibus, atque adeo de homine hic verba facio; & tibi mihi testudines narras, quas facere motum vel corde ablati, non ignoravit Aristoteles (a). Præterea ipse indicare videtur Redius, testudinibus, una cum cerebro facultatem cernendi, & quod veri simile est, audiendi quoque, olfaciendi, gustandi fuisse sublatam, & Caldeus (b) certe tandiu superstitis motus satis probabilem causam ostendit, magnam videlicet, si cum exiguo earum cerebro comparatur, Spinalis medullæ crassitudinem. Quæ ex medullæ spiritalis repetere si quoque solent qui vitam sortium cerebro carentium in utero volunt explicare, quos hæcenus sequi poteris, ne cum quibusdam tamen ponas, aut in illis omnibus Medullam esse crassiorem, aut quia multo plures quam cerebrum, emittit nervos, multo plus quoque spirituum tunc etiam præbere quando a cerebro unde ipsa accipere magna ex parte alioquin solet, jam nullo certe potest accipere, aut in illis cunctis inesse fortibus, cum plures supra (c) memoraverim, qui nihil omnino, nisi forte aquam, intra cranium, & vertebrae habebant.

Sed cerebrum, & Medullam habuerunt, inquis, antea videlicet quam utrumque aut aqua dissolveret, aut vis aliqua sive opprimeret, sive extruderet. Rectius hic quidem sentis quam Explicatores plures, qui id minime attendunt. Quod si ad primordia usque rediens, nihil utrobique, nisi humorem, unquam fuisse, contendas, spiritus vero ab nervorum gangliis repetas: aliquid forsitan tribuens suspicioni quam olim (d) vix uno aut altero verbo attigi, in gangliis fortasse aliquam spirituum secretionem; ego, tametsi nuper præsertim in gangliis adultis duobus altero mediocri, altero maxima crassitudine præditis inter eos qui ad nervos Cervicales spectant, mox Brachiales effecturos, tametsi, inquam, iis in gangliis secundum longitudinem dissectis, substantiam ex cinereo fuscâ præclare viderim, & ostenderim, quæ cum alba amissam permixta (cujus erat multo major copia, & exterior in gangliis sedes) horum axem sequebatur; non autem tamen illi suspicioni pondus addere: & si auderem, locum illi fortasse aliquem esse posse, crederem, in iis ad tempus aliquod servandis fortibus quibus cerebrum, & Medulla abscississent; non vero in iis quibus hæc nunquam fuissent. At si forte in ea sententia nihilominus persistam tibi, quod credere non possum, existimaveris; hoc unum dicam, si illa prima, & reliqua deinceps in utero vita cum ea tibi videtur conferenda, quam adulti homines, de quibus sermo susceptus est, agunt sentiendo, cogitando, judicando, respondendo, atque, ut opus fuerit movendo; viceris: sin contra; nobiscum facies.

15. Habes de Hydrocephalo, & de Aqueis præsertim Spinae Tumoribus eo plura, quo minus apud nos in vulgus sunt noti. Perrari enim sunt in his regionibus; non sicut in quibusdam aliis, adeo frequentes, ut intra men-

ses quatuordecim Burgius (e) Vratislaviæ tres viderit. Quod si forte de utroque morbo plura cupis; de Hydrocephalo quidem tibi poterit satisfacere Vir Cl. Jo. Rud. Zwingerus (f), a quo, cum hæc relegerem, illius exempla non modo collecta vidi; sed & diligenter ac distribute inter se comparata: de Aqueis autem Spinae Tumoribus, præter Georgium Frid. Orthium in lectu digna, utique Dissertatione (g), quam, Præfide Jo. Salzmanno, ediderat, Viri Eruditissimi Platnerus (h), & Trevisius (i); quorum ille cum de iisdem Tumoribus aliquid attingeret, ipse quoque plerumque indicavit nomina qui eorum historias conscripserunt, hic vero cum Auctores alios addidit, cum suas proposuit observationes, omnibusque perpenis argumentum hoc partem, fuisse, accurateque si quis alius, pertrastavit, nec quomodo conjiciat, curationem tentari, & absolvi posse, prætermisit. Quorum si omnium Scripta antequam has primum ad te Litteras mitterem in meas pervenissent manus; dedissem utique operam, ut nonnullos, quibus adhuc careo, libros nanciscerer. Pleraque tamen quæ morbi utriusque prostant exempla, ut videre nunc poteris, commemoravi, & quædam alia aut iis quos laudo, prætervixi, aut necdum, cum illi scripserunt, edita adjunxi, id quod omnibus qui ultimi scribunt, facile est. His interea quæ dare potui, uteris. Vale.

16. VIX Epistolam obsignaveram, cum illud non modo non speranti, sed nec opinanti quidem mirifice accidit quod nunquam antea, ut PUER ad me consilii causa afferretur ob tumorem ad lumbares vertebrae extantem. Dum exuunt, ut inspiciam; quæro, valeant artubus inferioribus? & cum id negarent, pellucidæne sit tumor ac si aquam contineret? quod continuo affirmant, interrogationes quæ ad rem adeo facerent, mirantes. Quod ex responsionibus argueram, mox verum esse, deprehendi. Tumor erat mollis sic satis, perque ejus parietes plerisque in locis aqua conclusa manifestissime translucebat. Is abortu exiguus, intra decem menses ad magnitudinem pugni excreverat; ut ea, non minus quam sede, illum omnino referret, quem pictum dedit Ruychius (k). Erat puer magnus, fortis, egregieque nutritus artubus etiam, quibus duntaxat erat debilis, inferioribus: recte etiam conformatus, nisi quod æquo grandius caput, cæteroquin sanum, in omnium oculis inturrebat; recte, inquam, iis, quoque artubus quos modo dicebam, conformatus; ut ex novo hoc exemplo, ad plura alia addito, falli intelligerem, si qui intortis pedibus nasci omnes qui tumore hujusmodi laborant, propterea existimant, quod horum aliquot sic natos esse, animadverterant; quos inter bene puellam referant a Stalpartio (l) propositam, ipse judicabis: ego ut pessime distortis pedibus fuisse, præclare video; sic tumorem quo in lumbis deformabatur, ad eos attinuisse de quibus hic agimus, non satis video.

Sed ad puerum nostrum ut redeam; non ignarus alienæ sapientie nimis credulitatis, ex matre tamen qualivis ætate florente, nec minus sana quam maritus, num primogenitum hunc suum utero gerens, in dorsum accidisset, aut percussa esset, aut quidquam horruisset, timuisset, aut denique cupidius optasset: quæ omnia tunc quidem diserte negavit, quamquam postea, ut mulierculis solet, in mentem venit sicum concupivisse. Cæterum quod ad consilium attingebat, cum præfide negassem, cum quidem puerum sanari posse; illud etiam atque etiam inculeavi, caverent, ne quis tumorem, inaderet; tanto enim citius puerum interiturum. Erant homines agricola, quemadmodum & parentes illius infantis quem supra (m) commemoravi, cui tumor ejusdem nature cum crani magis quam cum Spina cavo communicabat. Sed illi sapientiores, qui periculum a me prædictum verentes, Chirurgis valere iussis, infantem domum retulerunt quoad Deus fineret, victurum. Hi vero vix a me digressi, cum in Chirurgum forte incidissent qui se quidem, ut cæteri & Medici & Chirurgi qui ante me, puerum plerique inperxerant, nunquam ejusmodi tumorem vidisse, & qualis esset, ignorare, fateretur, sed tamen quod cæteri ob id ipsum ausi non fuerant, se perlanaturum promitteret; hominis ætate ac confidentia permoti, facile quod cupiebant, crediderunt. Is igitur, tametsi postmodum certior fortuito factus fuerat eorum quæ ego respondissem, in proposito constans suo, ferrum medio tumori impreffit,

(x) Aft. Lipi. M. Nov. A. 1684. (y) Sect. cit. in Addit. Obf. 8. (z) Sect. cit. Obf. 17. (a) Diff. cit. supra ad n. 6.
(b) De Renuc. Vuln. 8. 2. c. 7. (c) Obf. supra cit. 2. (d) Sect. hac Obf. 12. sed Operum 1. 7. non 8.
(e) Sect. cit. in Addit. Obf. 12. (f) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obf. 39. n. 9.
(h) Sepulchr. Sect. cit. Obf. 6. (i) apud Lauffer. in Diff. cit. §. 23. (k) Sect. cit. in Addit. Obf. 13. (l) supra ad n. 8.
(m) Opus Tom. 1. §. 5. in fin. (n) supra ad n. 8. (o) Ibid. (p) I. 1. Sect. 1. Obf. 86. & Sect. hac 16. Obf. 13.
(q) Sect. cit. Obf. 11. (r) Zodiac. Med. Gall. A. 1. M. Dec. Obf. 7. (s) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obf. 129. in Schol.
(t) Spicilg. Anat. Obf. 46. (u) supra ad n. 23. (v) Commenc. Litter. Vol. 2. Specim. 22.

(g) Progr. cit. supra ad n. 13. (h) Degli Anim. viv. (i) I. de Juvent. c. 1. (k) Olfertoz. int. alle Tortughe. (l) n. 8.
(m) Advers. Anat. II. Animad. 34. (n) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obf. 58. (o) Aft. Helvetia. Vol. 1. c. 1.
(p) De quibusd. Tumoribus. Tunia. Externis. (q) Progr. cit. supra ad n. 11. (r) Commenc. cit. supra ad n. 10. Hebd. 20. & 21.
(s) Obf. Anat. Chirur. Fig. 40. (t) Part. 1. Cent. 2. Obf. Kar. 34. (u) n. 10.

exsiliante aqua pellucida, colore nonnihil urinæ simili, non pauca, at postremo instar ejus qua caro recens lota est. Aqua emissâ, turundam Chirurgus crassam indidit: qua educta novam quotidie emittebat aquam quoad puer vixit. Non vixit autem ad totum tertium ab incisione tumore diem. Ex quo enim hic incisus est, nunquam flere, & clamare destitit qui antea hilaris esset ac ridundus, & mammam fere averfari cujus semper appetens fuisset. Interea toto corpore sæpius tremere, facies autem prius nitida, & bene colorata jam collabi, atque pallescere; omnia; ne multis; malum portendere. Unus tamen ille Chirurgus bene sperabat vel paucis antequam mors ingrueret, horulis: quæ cum levi spirandi difficultate sensim advenit. Horum omnium denique admonitus, ægre tuli, temere hominem occisum esse, & quod reliquum erat, tumoris interiora lustrandi cupidus, continuo domum petii in quam parentes paulo ante mortem puerum tulerant, vicini, & Amici mei. Ibi cum Chirurgum forte offendissem, idem quod ego, cupientem, etiam hominis nuperam confidentiam tantam, audaciamque perniciosam paululo acrius quam mea ferat natura, & consuetudo, hic omnibus satis superque spectata, reprehendere pro eo ac debebam, non omisi; tamen, ut consideratior, ac cautior esset in posterum, jam docili, atque id petenti, continuo annui, ac pollicitus sum, me tumorem dissectanti assuturum, & quæ contineret, declaraturum. TUMORIS parietes etiam erant collapsi, & rugosi, & ob hanc causam crassiores; his tamen pressis & vulnere aqua exibat non pauca, quæ nonnihil graveolebat, urinæ pallidæ similis: quæ similitudo superioribus etiam diebus, ut dixi, animadversa, & inter Chirurgos vulgata, quodam hic quoque (n) permoverat, ut urinariam vesicam cum tumore communicare, suspicaretur. Parietes duabus lineis in decussim ductis incisî, dum caute, ut indicabam, diducerentur, manifesto apparuit Spinalis Medulla, Tenui meninge

convellita per quam distentis vasculis totam rubentem, Medullæ corpus cum prodeuntibus nervis ad medium ferme illorum parietum secundum longitudinem arctius adhærebat (a), ut ab his ipse debuerim leviter & suspensa manu sejungere, evidensque esset, cæteras Medullæ tunicas in unum cum istdem parietibus coaluisse. Nec diffuens erat Medulla, sed etiam tum satis firma, quod ego inter digitos premendo percepi, & mox in transverse incisa, substantia circumcirca candida, intima cinerea, sic satis solida utraque, confirmavit. Amplius autem erat quoquoque versus tumoris sinus, ossibus lumborum omnium vertebrarum partibus quæ a tergo esse solent, in latera depressis, absumptive ad earum usque corpora, quæ tumoris parietem anteriorem faciebant. Nulla utquam putredo, nigrities nulla. Et si quæ tibi narraui, omnia tam certe perspexi quam quæ certissime; Medullæ tamen ipsum corpus non ad primas lumborum subsistens vertebra, sed ad os usque Sacrum propemodum, ut oculis, manibusque percepi, productum erat, an ob peculiarem hic structuram? an quia arcte inter initia posteriori tumori parieti annexum, ut hic sensim increverat, extrorsumque se curvaverat, sensim ipsum quoque sequi, augerive potuerit? Id igitur cupidum me fecerat superiores porro vertebra, & caput denique, magnum adeo, aperiendi, præsertim cum hoc compresso, quamquam minime cedere visum fuerat, aquæ aliquæ ex evacuato tumore, antequam a nobis recideretur, casu, ut opinor, excidisset; nam ex dissecto, & tum iterum compresso, capite, nulla excidit. Verum neque tempus, neque locus, neque potissimum reclamatio parentum, aegritium, ut dictum est, hominum, & qui mihi vix, nec sine lacrymis, concefferant, ut tumor perforetetur, plura observare permiserant. Hæc, tibi pergrata procul dubio futura, adscribere huic volui eo ipso quo inspexi die, qui fuit Pridie Nonas Septembris A. 1745. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIII.

Verba sunt pauca de Catarrho, plura de Oculorum Affectibus.

EX crani cavo in tubum quidem vertebrarum aquam defluere, a me quoque proxima ad te data Epistola confirmatum est. Sed Veteres non in eum tantummodo tubum, sed & in oculos, aures, nares, os, thoracem, ventrem, artus humores & calvaria demitti, non dubitabant. Quam temporum potius, quam hominum, a vero aberrantem doctrinam convellere, præcipuum Boneti in XVII. Sectione, quæ inscribitur de Catarrho, studium fuisse videretur, nisi in proposito non satis constans, quædam subinde interjecisset quæ doctrinæ illi patrocinarentur. Ea cum alibi, tum in quodam prolixo Scholio invenies, quod ex Willisio acceptum, subiecit §. 8. Appendicis ad Observationem XVI. quasi ejusdem Scholii partem in Sectione etiam superiore non exhibuisset sub Observatione VI. & aliis fortasse locis, imo ex ejus Scholii parte in hac ipsa Sectione XVII. non fecisset Observationem VII. Mihi vero, qui actum agere non placet, satis est admonere, in quamcunque corporis sedem Veteres catarrhum defluere, existimabant, ea in sede suas non deesse glandulas, & quibus plus æquo humores profluant, nec sua vasa & quibus inter fibras, membranasque redundent; ut minime opus sit & cerebro usque accedere, & per imperviam deducere. Manifestum id fieri aliis locis: hic autem in parte intelligi poterit primum quidem ex paucis quæ de Catarrho, ut vocant, Suffocativo attingemus, tum deinde ex aliquanto pluribus quæ de Oculorum Affectibus, de quibus videlicet est proxima Sectio XVIII. continuo adjiciuntur.

2. Catarrhi Suffocativi, aut Præfocativi nomen in monumentis Græcorum haud inveniri, sed apud Mefius Interpretem denique, Valescum de Taranta, Savonarolam, aliosque juniores, de Schneidero (a) cognoscere, qui & quam varia apud varios significet, docebit: vel si tam longam refugis, tortuosamque lectionem; ex parte indicabunt Observationes XI. XIV. & quæ duæ huic proxime subiunguntur in proposita Sepulchreti Sectione XVII. Corruptiorum aliarum pulmonum, aliarum cerebri flaccidi, aliarum polyporum cordis, aut cerebri, effectum designant. Quæ

tum ego, aliarumque causarum, quæcunque reapse valent suffocationem, aut huius periculum repente afferre, effectum non credo catarrhi nomine atque dignum videri posse, ac effectum ejus constitutionis glandularum universæ Asperæ arteriæ, ut plurimum exiguo tempore humorem effundant, præsertim si jam bronchia sint. aut ejusdemmodi humore femplena, aut ob aliam quampiam causam magna ex parte convenerit, atque impedita. Multa enim ac repentina ejus humoris defluxio, sive a laxitate, sive a plenitudine sit earum glandularum magna sanguinis copia, quæcunque de causa surgentium, & influentis quasi a capite catarrhi sensum poterit afferre, & revera suffocare. Inspice nunc Scholium ad Observationem XIV. itemque extremum Scholium ad XVI: intelliges, me Willisium, & Fernelium sequi, hunc in eo quod ad præfocantem catarrhum simul & pulmonum infarctum & defluxionem requiro; Willisium autem in eo quod defluxionem a capite non deduco, nec tamen a vasis laryngis, & reliquæ arteriæ Asperæ immediate, sed per glandulas, in utraque alias descriptas. Suffocativo autem catarrho sic explicato mortem imputandam crediderim Viri pietate, nobilitate, ac dignitate Eminentissimi.

3. JOANNES FRANCISCUS BARBADICUS S. R. E. Cardinalis, & Antistes Patavinus, natus annos duos ferme & septuaginta, cum esset catarrhis obnoxius, facilius quam cæteri, in eam catarrhalem febrem incidit quæ omnes propemodum arripiebat Januario mense A. 1730. sed cum sibi minus cavere quam cæteri; inter paucos illos fuit qui ea correpti, interiere. Nam ea nocte quæ diei successit XI. Kal. Februarii illo se morbo prehensum perceperat. Surrexit tamen postridie, ut erat magno animo, seque aeris injuriis exposuit tum publici officii causa permotus, tum vinibus confusus, quæ, ut corporis color, & habitus, postquam ante duos menses a brevi, sed gravissima febre (b) convalesceret, vel meliores quam pristina, factæ esse videbantur. Quin & die proximo surrexit, & sacrum fecit; sed morbo interea ingravescente, decumbere eodem die, & Medicos tunc primum arcessere coactus est. Verum

Verum de tribus qui in priore illa febre affueramus, Vallisnerius septem ante diebus obierat, ego, & Medicus ejus ordinarius ex communi morbo adhuc languebamus: quod eo dictum puta, ne mireris, si quædam ad ægri incommoda, & mortem, omnia autem ad mortui sectionem attentia ex alijs, dignis sane quibus crediderem, diligenter interrogatis accepisse me, dixerem. Vix enim cum semel, iterum, tertio etiam atque etiam advocerem, videre bis potui, non sine aliquo meo periculo ad Virum Amplissimum, & de omnibus egregie meritum vestrum VIII. Kal. deinde VII. & prima quidem ex quo decumbere coeperat, nocte dormisse, accepi, & multa ac facile expectorasse, quod & tunc faciebat, crassa, ut vidi, & tinctura quadam infecta, ut ex rubro flaverent. Naturalis erat aspectus, & color, facili tussis, facili in utrum liberet latus decubitus, nullus in thorace ponderis, doloris, caloris sensus, levis sitis, humida lingua, atque alba. Alvi recrementa, ut in fanis solent. Urinæ ob tempestatem frigidam jam turbata, sed, quod unum judicare poteram, decolores. Mens prompta; sed verbum tamen quoddam cum quæreret, non provenit. Pulsus nec debiles, nec parvi; imo validi, & magni: non duri; sed tamen nonnihil, iidemque frequentissimi. Respiratio quæ his pulsibus conveniret, & cum hac sonus quasi bullientis in pulmonibus catarrhi. Manifestum erat omnibus, non Medicis modo, solum primis diebus morbum ab sua natura degenerasse, gravemque, ac periculosum, non levem esse, ut uni ægro, quod mihi minime placebat, videbatur. Multo autem magis postmodum dupliciter idem ægri de suo morbo judicium, cum audirem, infomnem egisse noctem, & sputa, meridianis horis facta jam pauca, & albidia, tunc esse nulla; viderem autem respirationem crebriorem, altioremq; tametsi pulvis cervicibus, dorsoque subjectis, nonnihil erigere studuerant, sitim auctam, ut frigidam cuperet, stomachum languidum, ut vini paucillum posceret. Quamvis autem cætera essent, ut pridie, quin pulsus essent molles, minufque frequentes, iidemque satis & magni, & validi; nos tamen valde sollicitos habebant cætera, illudque in primis quod, eadem tussi perstante, nihil expectoraretur. Itaque cum suspensio animo, atque adeo tristitia, & nisi expectoratio rediret, pessima quæque ominante, discederem, Medicis cum alia, tum illud in primis commendavi, ut sepe ipsi, qui bene valerent, interviferent, & pro re nata, ut solebant, & modo insuper constitutum fuerat, adjuvarent. Rediit ex illis unus paulo post, neque in pejor deprehendit quidquam. Redierunt alii duo inter primam, atque alteram noctis horam, & pulsus, vel meliores, sputa autem aliqua ejici, invenere. Una ex quo ipsi abierant, hora non erat, non multa autem temporis puncta, ex quo viri alii, non Medici quidem illi, sed apud ægros tamen diu attentèque versari soliti, cum animadverterent nihil novi, in proximum cubiculum secesserant, cum æger se inclinans, ut nescio quid quod & seculo exciderat, ex humo tolleret, neque id affectus, famulum a cubiculo vocavit. Qui accurrens, cum herum in pristinum situm reposuisset, hic autem in eo persistere se posse, negare, sed erigi vellet, ut respirare melius posset, sensit uterque imminere mortem. Quamobrem famulo, qui poterat, alta voce auxilium implorante, Sacerdos illico affuit, qui morientem invenit mentis adhuc compotem, sibi, ut poterat, deficiente manu in crucis formam ducta pectus tangentem, & pio murmure facras subinde voces interjicientem. Ad hunc modum confestim, ut summopere optaverat, inter ejus manus vivere desit. Pontifex multo longissima vita dignus, exacto vix quarto, ex quo morbus inceperat, die. CADAVERE ad condituram dissecto, nec sine pinguedine invento, sanum Cerebrum, sana omnia Ventris viscera conspecta sunt, nisi quod jecur prægrande, subfusum, & duriusculum visum est; sed facile a natura, cum peculiari viciati ejus visceris indicium neque antea, neque in hoc morbo fuisset ullum. Certe autem Thoracis Spina ad modum litteræ S jam inde a puero contorta, alterum illius cavum multo arctius faciebat, multoque minore continebat pulmonem. In neutrum tamen cavum humoris quidquam erat effusum. Nihil polyposi in corde. Pulmones neque ad costas, neque ad diaphragma, quod sanum erat, neque ullam ad partem superficiem alligebant suam. Hæc autem erat albidia, ut speciem præberet quasi oblitæ vernice, ut vocamus, quadam quæ ad lacteum colorem vergeret. Graves erant ipsi pulmones, sed a catarrhali, quam continebant, materia, multa passim & bronchijs, quæcunque incideres, erumpente. Certe eorum omnis substantia

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

tia flaccida, non modo non densa, aut compacta, reperta est. 4. Historiam hanc si cum iis contuleris quæ de Catarrho Præfocante superius (c) attigimus; facile ex sententia explicabis mea. Multa jam, uti sectio confirmavit, in omnibus pulmonum bronchijs erat catarrhalis materia, ut per tenuem superficiem membranarum translucens, hanc propterea, ut opinor, quasi albidia vernice oblitam repræsentaret. Nihil jam ejus ejici poterat extremo die & pulmonibus quidem magis magisque flacciscentibus. Huc ob repentinos & incongruos motus alia de improvviso accessit, sive ab larynge, & superioribus Asperæ arteriæ partibus decidua, sive etiam ob inclinationem illam corporis ab altero pleniore jam fortasse, ideoque inutili pulmone in alterum semiplenum per quem respiratio adhuc fervaretur, devoluta, qui si forte fuit ille multo minor; probe intelligis, quam facile, & quam cito materia vel pauca quæ partim hoc modo incidisset repente, partim superne defluere pergeret, ipse quoque inutilis potuerit fieri. Sic repentinum explicabis interitum: quem repetere ab apoplexia, ut malebant aliqui in Principe quodam Serenissimo (d), tanto minus hic licet, quia præter Salvos ad extremum usque balitum, sensus & motus voluntarios, una cum loquela, quibus, tanquam certissimis catarrhum suffocativum ab apoplexia distinguuntur signis, Medici ad sensum præbent omnes; in cerebro nihil fuit quod culpares. Erat in eo quoque Principe spina dorsalis litteræ S similis, & ex incisîs pulmonibus prodibat humor pituitosus & subalbidus: quo spectato, alii qui rectius sentiebant, Medici sententiam Heucheri referebant, sigillatim hi catarrho suffocati censendi sunt, quibus serum, seu lymphæ sanguinis, quæcunque de causa, vitata, copiosius respirationis organa occupat, & in bronchijs vesiculisque pulmonum pertinacissime resistit. Cordis autem polypus, quem cum alijs olim accusasses, in nostro nusquam fuit: quamquam de polypis cordis quid sentiam, alias (e) scribam, & satis in præsentia esset Docti Viri (f) qui eos agnoscit, dissentium proferre ab illis qui inde catarrhos suffocativos deducunt. Evidenter satis in catarrhis suffocativis, inquit, causa exterius audiri percipitur, dum viscedo in bronchijs pulmonum copiose delata respirationem reddit sonorâ ita ut quasi in illis coqui materia videatur. Deinde facta post mortem sectione, causa catarrhi suffocativi in manus & oculos incurrit, dum bronchia fere in totum viscedine repleta reperiuntur. Fuit igitur in Præfule Eminentissimo catarrhus suffocativus, pene dixi qualis ille fuit de quo Cl. Jo. Seb. Albrechtus (g) in alia Epidemia Catarrhali de sexagenaria ætate verba faciens, hæc scripsit, catarrho suffocativo, febri peripneumonice superveniente, repente perit. In nostro enim casu defuere peripneumonica febris tum signa quædam præcipua, dum æger viveret, tum peculiaris illa in demortui pulmonibus labes, de qua alias (h) scribemus. Cæterum epidemica hæc nostra catarrhali febrium Constitutio tempestate ingruerat frigida, & sicca, calo diu nocteque sereno, quam paulo ante constans præcesserat tepida, aultrina, pluviosa. Nostri autem, Hippocratem (i), quamvis alijs anni temporibus, hanc tempestatum successionem excipi docuisse variis morbis, in quibus diserte senioribus minatus est defillationes quæ cito intermunt. Et sane alii quidam senes tunc apud nos interiere, sed pauci. Cæteros cujuscunque promissæ ætatis homines, occasione, ut apparebat, frigidi aeris pene viritum corripiebant febri, tussis, sputa catarrhali, sed omnia, si non negligeres, levia plerumque, breviter, salubriter. Ac me quidem illa eadem quam mox dicam, facili ratione percuravi qua tunc solebam liquando hyeme catarrhalis, febricula prebenderet; qua me postea, meoque tunc etiam cum quasi epidemice recurrat, plures jam annos servavi ex quo in quotidiana hyemali cæna haud alijs herbis ad acetariam utimur, quam cocta brassica. Scilicet ad prima suppressæ insensibilis perspirationis, & ineuntis febri indicia, bene opertus decumbentem, tutissimoque omnium remedio utebar, per paucos alimento, eoque liquido, mane autem diluti juris unum aut alterum vasculum calidi, ut omnia, bibebam, quietusque expectabam dum per cutem, aut per vesicam, aut per hanc utramque prodiret viam; tunc porro tertium, & quartum addebam. Sic febris cito se remittebat, neque ita multo post abibat, nisi forte intempestive surgere auderem, & corpus necdum satis confirmatum novis aeris injurijs obijcere. Porro eandem Constitutionem eodem pene tempore late per Galliam, Germaniamque esse vagatam, audimus; ut de alijs ejusmodi alias in Medicorum libris relatum legimus. Quorum aliquas commemoravit Jo. Godfr. Bergerus in ea Dissertatione (k) quam olim sub avunculo Fascio proposuit, videlicet epidemias

(a) Vid. supra, p. 11. (b) Vid. ibid. (c) De Catarrho, l. 3. s. 2. & 4. (d) Vid. Epist. 49. n. 30.

(e) n. 7. (f) Hist. vide in Append. Vol. 7. ad N. C. n. X. (g) Epist. 24. (h) Ad. modo citatur. Vol. 4. in Append. n. IV. s. 7. (i) Commenc. Litter. A. 1743. lib. 24. n. 1. in fin. (j) Epist. 20. & 21. (k) Sect. 3. Aph. 12. (l) De Circul. Lymphae c. 2. s. 7.

catarrhos, quales anno 1673. per totam fere Germaniam sequebantur, & a Foreſto l. 6. observ. 3. (ideſt A. 1580. per Belgium, Germaniam, & Galliam) nec non Valesco de Taranta Montispeſſuli anno 1387. annotati ſunt: quo quidem anno in Emilia quoque mea, longe adeo a Gallia diſſita, Januario menſe, epidemica tuſſes cum catarrhis, & lentis febris vagatae ſunt ita, ut nemini parcerent, quamvis paucos interemerint, ſicut hiſtorica meae Patriae monumenta (f) teſtantur.

5. Haecenus ſine humorum ex cerebro deſluxu explicatum vidit Catarrhum, de quo Sectio eſt Sepulchreti XVII. Nunc attendes, num eo forte deſluxu utamur in explicandis Oculorum Affectibus, de quibus eſt XVIII. in eoque praeterim ad quem primae attinent Observationes, Amauroſim dico: quam olim barbari appellabant *Guttam Serenam*; *Serenam* quidem ex eo quod claros oculos tunc videmus, ac ſine ullo quod ſub ſenſum cadat, vitio, ſi pupillam excipias plerumque ſolito majorem, & fere immobilem; *Guttam* vero quod ex cerebro in nervos Opticos obſtruendum irruere humorem, Medici non dubitant, unde etiam quod repente hic Affectus ingrueret, deducebant. Quorum neutrum eſt neceſſarium; nam ſenſum quoque accidere, Brunneri (m), Laubii (n), Kalfſchmiedii (o) Observationes docent, praeter alias, quarum duas habes in Sepulchreto (p), in quibus ſi praeterea naturam perpenderis illarum cauſarum quae amauroſim fecerunt, vel ea confirmari id quod dico, facile, intelliges: & qui inter hujus affectus cauſas velint aliquando obſtructionem agnoſcere, in iis poſſunt cerebri ſedibus, unde ſpiritus in nervos Opticos feruntur. Nec ſane horum nervorum obſtructionem, niſi forte rariffime, Platero ipſi, & Spigelio noſtro in hoc vitio accuſari placuiſſe, ex Scholiis cognofceſ ad duas illas quas in Sepulchreto modo indicabam, Observationes. Quin etiam Platerum videbis amauroſis cauſam, convulſiones graves & crebras haud raro conſequentis, non ab humoris aſſuſu deduxiſſe, ut alii voluerant, ſed ab ipſis oculorum convulſionibus repetendam eſſe, docuiſſe; ſimul enim cum aliis partibus tunc oculos quoque conſorgeri ſepe & convelli, admodumque exeri, & inſecti, attrito ſic nimium & reſo nervo optico illis aduato, illoque ſimul contorto, & heſo. Quae doctrina confirmari poſſe videtur per aliam quam paulo poſt leges, Observationem (q), in qua nervi ambo optici, non obſtructi vel anguſtati inventi ſunt, ſed intort, cum amauroſis a pueritia incidit, qua nimirum aetate convulſiones juxta ipſius Hippocratis Aphoriſmum (r) maxime contingunt. Verum ejusmodi explicationibus quid, & quando, & quatenus tribuendum eſſe, arbitremur, alias (ſ) a nobis eſt declaratum: ubi plura quoque exempla producta ſunt amauroſis ex convulſionibus ortae, & poſt haec abſentis. Quorum hic nolumus augere numerum, cum per te poſſis vel in ſolis Caſeae Academiae Voluminibus (t), & praeterim in Lentilii *Parallelismo* (u), alia bene multa invenire. Illud ad ea quae tunc ſcripſimus, addere ſatis eſt. Cum ibi (x) occasione oblata a gemina hujus generis amauroſis ex Valfalvae ſchedis propoſita alia a nobis in Matriona quadam memorata ſit, leve in ſpeciem vulnus conſecuta ſupra ſupercilium, eademque per laſionem rami Ophthalmici e Quinto nervorum Pari, de orbita prodeuntis, & illac per frontem aſcendentis fuerit ſecundum ea quae de convulſiva nervi Optici conſtrictione ante dicta erant, explicata; iſtiusmodi explicationem poſſe magna ex parte ad illum quoque in Coacis (y) Hippocratis locum accommodari: *in ſi eſt in oculis, &c.* id eſt at vero obſcuratur viſus in oculis, quae vel ſupercilio, vel paulo alius inſiguntur: cujus amauroſis cauſam in ejus loci interpretatione undenam repetere conati ſunt Jacobus Hollerius (z), Deſid. Jacotius (a), & Ludovicus Duretus (b), videre poteris. An vero illi noſtrae explicationi locus eſſe queat in ea quoque amauroſi quae ab Elia Camerario (c) propoſita eſt, velim cogites. Eſt enim hiſtoria illa plura habet, quorum pro certo cauſam tanto difficilius intelligas, quanto minus conſtat quo vulnuſculum tandem pervenerit; tamen cum inſictum fuerit punctum in *cantho ſiniſtri oculi interno in conſinio palpebrae ſuperioris*; vides certe, ab eodem illo Ophthalmico Parisi Quincti ramo nervos ſurculos in eum locum pervenire, ſicuti praecleari offendit nervorum omnium Faciei Tabula, quam incomparabili diligentia conſecram Praeſantiſſimi Anatomes

Profeſſoris Meckelii, Incluta edidit Scientiarum Academia Regia Berolinenſis (d). Haec autem omnia tanto magis gaudeo hic tibi addidiſſe, quod Epistolam hanc reſcens, ex libris ſerius quam voluiſſem, ad me allatis cognovi a Celeberrimis Viris, qui Valfalvae, imo etiam meam hujus generis amauroſis obſervationem benigne memorarunt, & explicarunt, Hippocratis mentionem haud eſſe praetermiſſam. Neque enim unus id fecit Illuſtris Archiater Nicolaus Roſen (e), ſed & Eruditiffimus, dum viveret, Auſtor Platnerus (f) vel ſuſius jam fecerat A. 1741. ut neque de Obſervatione Eliae Camerarii, neque de tribus a me paulo ante nominatis, loci illius Coacarum Interpretibus ſileret, addito inſuper Martiano, cujus ego ibi interpretationem ubi eſſe deberet, necdum reperi. Ex iſſetiam quas nuper legi, Diſſertationibus illa ſuit Jo. Bened. Godofr. Oehme (g), quam ſi tu perleges; ex amauroſis cauſis, quarum ego complures quidem, ſed non omnes, hic enumerandas ſuſcepi, alias poteris colligere; tum praeterea diſſectionem (h) quam Sepulchreto adjicias, Juvenis poſt hunc morbum extinſi ab Haſienſi Medico cum Docto, qui tunc vivebat, Profeſſore Gunzio communicatam, necnon Obſervationis Valfalvae, illiusque ſimilium explicationem (i). Animadvertas autem velim, cum Ciliares nervi in conſenſum tracti ad explicandas amauroſes aut a Valfalvae, aut a me obſervatas deſcriptive ponuntur, non eſſe illos ut jam oculum ingreſſos ſpectandos, quippe in quo nihil tunc vitii ad Iridem attinentis conſpiciebatur, ſed ut nervi Optici involucri arte comitantes, eaque, ſi diſtenti ſint, aut diſtendendo, aut conſtringendo ſimul cum incluſa nervi medulla comprimere valentes.

6. Porro ſunt aliae etiam cauſae quae nervos comprimant Opticos, & eoque amauroſim inducant, in Sepulchreto commemoratae, & Medicis quoque Obſervationibus comprobatae (k) nimia copia, & turgentia ſanguinis, arterias ac venas tumefaciens quae intus extrave comitantur molliſſimam eorum nervorum ſubſtantiam. Qua explicatione recte utitur Boerhaavius (l) ad Aetiſi amauroſim exponendam, quae in morbis capitis ſervidiſſimis, & poſt phrenitidem ſequitur, nec male uteretur, ut opinor, qui ſic explicaret illa quae Roſincius (m) memorat exempla ſeminarum, quae quoties gravide, obſecatae ſemper fuerunt uſque ad partus tempus, aliae cum Cel. Heiſtero (n) ad idem genus referenda. Huc addit Weperus (o) humorem ex iis quae modo commemoraviſſus, valis exſillatentem, gutta ſerena cauſam aliquando. Sed compreſſionis Opticorum nervorum ex qua amauroſis oritur, luculentiffima intra cranium ipſum proferri exempla quaedam videbis in Sepulchreto, ut cum (p) magna & gravis quaſi ſtroma in parte cerebri anteriore, nervorum eorum exortu, (illi videlicet manifeſtiori, & alio in oculos incurſanti) incumbat, aut cum (q) inſignis veſſicae aquae materiae limpidiſſimae plena; eodem nervos occupat circa crucifixionem, id eſt ubi inter ſe junguntur. Non eſt aequae facilis declaratio obſervatio illa (r) in qua, cecitatis cauſa repertus dicitur lapis phaeoli magnitudinis in origine atque in ipſa nervorum opticorum ſubſtantia; niſi forte intelligas, utroque in latere ſimilem fuiſſe lapillum; neque enim unus ea parvitate in amborum poterat nervorum eſſe ſubſtantia, amborumque originem premere, ſive manifeſtam illam accipias de qua dictum eſt, ſive alteram retruſiorem. Quam praecleari intelligo in ea cecitate fuiſſe compreſſam, in qua (ſ) tumor pugni magnitudine cerebrum & cerebellum inter jacebat, ab eodemque tumore quidem, non ab eo lapillo mortem quoque fuiſſe allatam. Ne vero mihi obijcias forte Obſervationem aliam (t), in qua eſt uterque oculus patiebatur viſus diminutionem, tamen in dextera ſolum cerebri parte magnam inventum eſt vitium, aut eam ipſam quam tibi alias (u) deſcripſi, in qua eadem cerebri pars dumtaxat non levem habebat noxam, cum utrumque pariter oculum amauroſis teneret; utramque relegas velim Obſervationem. In illa enim; ut ſuſius data eſt Sectione II. (x); cum videris, in utroque oculo manifeſta ſuffuſionis exordia conſpicui poſuiſſe; miraberis forte, cur mox poſtus inter eas quae ad ſuffuſionem ſpectant, non fuerit indicata. Mea autem offendit certe, in ſiniſtra quoque parte cerebri ſuam labem non deſuiſſe, cum in ejus lateris ventriculo multa eſſet aqua. Vides ſane in Sepulchreto (y), ut compreſſio cerebri ab aqua ſepe in iis fuerit animadverta quos Amauroſis, Amblyopia, Cecitas affecerat.

cerat. Aut ſi forte ſic non ſatis tibi eſſe factum, putas, expectanti fortate, ut ſemper ab aqua deſuper urgente, five ea ventriculos, five etiam, quod rarum eſt, oblongos quosdam ſacculos repleat, ſubjecti in nervi adeo appareant depreſſi, ut in amauroſi ab ejusmodi cauſis invenere Cl. Viri Cheſeldenus (z), & Kalfſchmiedius (a); at crebras illas epilepticas convulſiones attende quae utriuſque pariter nervi Optici intimam illam, quae ſenſum fugit, ſtructuram facile pervertere poterunt.

7. Sed fortate inutilem operam ſumpſiſſe me, putas, ſis quae in te cadere non poſſunt, dubitationibus occurrentem. Quid enim ſi cum illis facias qui nervos Opticos non modo inter ſe jungi, ſed ita dexterum ſiniſtrumque permixti; arbitrantur, ut ſi alteruter ſupra conjunctionem prematur, noxa pariter ad oculum utrumque pertineat? Verum ſi hoc ponis; qui factum dices in paulo ante commemorata Obſervatione (b), ut gravis illa ſtroma; quae cum in ſiniſtra cerebriſſe orta eſſet, utriusque pariter oculi obſeſſe debuerat, ſiniſtro obſuerit primum, deinde ut creſcendo dextrorſum quoque ſe dilatabat, & dextero? In oculo ſiniſtro viſio obſcurari caſpit, & poſt menſem etiam in dextero. Porro quae tandem neceſſitas ejus permiſſionis; ſi quod ex Bartholino in Sepulchreto (c) etiam habes, Vefalius, *Aquapendens, Valvula aliquando obſervantur, toto ductu diſſiſſis Opticos nervos manſiſſe, & eum tamen in quo ſic conſpexit Vefalius, ut alibi (d) adnotavi, de viſu nunquam conqueſtum fuiſſe, viſuque praſtanti ſemper valuiſſe*. Nam Valverduſ quidem de ſuis certum videtur ignoraviſſe; Fabricius autem noſter, cum ſcripſit (e), quod ſi nervi non decuſſentur, *Anatome interduſ luculentiffima ſidem praſtavit, cum aliquando ſeparati, non vincti reperti ſunt*; his verbis fortate Bartholino ſuas; mihi non alias quam illorum videtur obſervationes designare. Sed illa Vefalii obſervatio ejusmodi eſt, ut vel ſola offendat, de tot propoſitis quibusque etiam conjunctionis utilitatibus, vix aliquam inveniri, quae ſatis veriſimilis videri queat, ut ibidem ſcripſi. Nec me adhuc poenitet; tamen Cl. Viri Danielis Bernoulli (f) rationem valde probem, cur ſi nervi poſtquam inter ſe accereſcere, tum diverſi inſeſtantur; neque enim ea ut conjunctionem, nedum ut permixtionem, neceſſario requirit, neque adverſantem, ſed faventem habet eandem Vefalii obſervationem, cum, quamvis ſejuſtos, alia pingat, ac deſcribat (g), curvatos, quae non coaliſſis occasione nervi congrederentur, verum ut commode per ſuum foramen & calvaria prodeirent: poſſimum quum etiam hoc ductu progredientes, in oculi poſterioris ſedis medium non inſerantur. Tandem; ut alia libens omittam; minime cum permiſſione illa convenienti quatuor ibidem a me laudate Vefalii, Caſalpini, Roſincii, Cheſelden obſervationes, quarum obliſi videri poſſent Santorini (h), cum ſuam, earum ſimilem, ita proponit quaſi tunc primum haec controverſia dirimeretur ex eo quod ad caecum oculum pertinet Opticus nervus qualis in orbita erat, talis ad ſuum uſque principium gracilior, & diſcolor ab eodem ſemper latere permaneret. Caeterum in hac controverſia quanti ſint ponderis ejusmodi obſervationes, offendunt ſi quibus adverſantur, cum reſpondere conati, ſatis procul dubio non faciunt, ut Caſalpini (i), qui; ne aliud dicam; id ponit in eo cerebri hemiſphærio quod neque ſe affirmat viſiſſe, nec caeteri quos nominavi, viderunt, neque, ut diverſe fuerunt cauſae, videre poterunt; nam quibusdam ex Recentioribus ſatis mihi videor in Epistola Anatomica XVIII. (k) reſpondiſſe. Ibi tamen ingenue, ut par eſt, ſum ſaſſus, me ejusmodi obſervationem iterandi percupidum, cum in homine, propter cerebrum antea ſepultum, non poſuiſſem, in cane tandem expertum, nervi ad caecum oculum attinentis diſcremen ad conjunctionem uſque perſpexiſſe, inde vero ſuperiora verſus nullum agnoſcere poſuiſſe, huiusque rei cauſam in cecitate necdum fortate ſatis diuturnam rejeſſiſſe. Verum cum ab eo tempore nullam rei perſeſtiganda occasione praetermiſſem, quaſque ſim nactus; eadem me inſelicitas perſecuta eſt, ut ex iis intelliges quas protinus ſubjiciam, obſervationibus.

8. VIR quidam ex Etruria ingenti, ſætidiffimoque cruoris ulcere pene conſectus, propterea in hoc Noſocomium receptus, mortuus eſt circa medium Januarium A. 1740. CAPITIS diſſecandi cauſa propter alias obſervationes acceſſeram, cum hominem altero captum fuiſſe Morgagni de Sed. & Cauſ. Morb. Tom. I.

ſe oculo; animadverti: ſed unde, & quando; quod eſſet, ut dixi, alienigena; ſcire non potui: tu ex oculi deſcriptione conjicies. Cum ſiniſter oculus eſſet ſanus; dexteri qui peſſime ſe habebat, palpebrae nullum uſquam, ut neque ulla pars faciei, & reliqui capitis, pregreſſi olim vulneris, aut ulceris veſtigium oftendebant: plurima autem in orbita, ut ſolet, erat pinguedo, cum muſculis, pallidis illis quidem, ſed minime ſtrigolis, aut extenuatis. Oculus vero, in ſe contractus, minor erat vel plus dimidio quam ſiniſter. Facies illius anterior alba, ſine ullo Corneae veſtigio; ſic in tres parvas prominentias erat diviſa, quaſi olim trifariam ſecta fuiſſet. Eas & reliquum oculi ambitum, imo multo, maximam ſubſtantiae oculi partem faciebant tunicae Sclerotica, durior, & craſſior quam ſolet, quippe in ſe contracta. Haec contractam pariter Choroidem concludebat, quae etiam tum erat humida, nihil autem praeterea; ut reliquae omnes tunicae cum humoribus cunctis, olim penitus abſumptae, expreſſae viderentur. Nervis interea tum in utraque orbita, tum intra calvariam reſectis, cum inter oculorum Motores nullum apparet diſcremen; maximum inter Opticos ſtatim ſe prodidit. Cum enim ſiniſter non ſecus ac ſuus oculus, eſſet ſaniſſimus; dexter magnum ad tractum cinereus erat, & extenuatus. Et primum quidem ab oculo ad tranſverſi digiti laetudinem, aut paulo amplius, nihil ſubſtantiae nervae continebat, ſed humorem dumtaxat cinereum, turbidum, lentum, craſſiſſimum: quo levi preſſione expreſſo, inanis ſedes relinquebatur; ut tunicae non jam nervi, ſed canalis alicujus eſſe viderentur; erant autem, ut in eo quoque de quo paulo ante memini, homine (l), ſacrae craſſiores. Inde vero continere incipiebant ſubſtantiam ſic ſatis firmam, ſed cinerei coloris: quem colorem intus, extraque, & cum eo manifeſtam gracilitatem nervus ſervabat: illuc uſque ut proxime abeſſet ab ea fede ubi cum ſiniſtro conjungebatur. Repente autem omne inter utrumque nervum evaneſcebat diſcremen, ut dexter ſiniſtri perſimilis jam eſſet intus extraque antequam eam ſedem attingeret. In ea vero; non modo ſupra ad originem uſque; ſive exteriora diligenter inſpiceris, ſive accurate diſſecando nerveam ſubſtantiam tum quae nervum utrumque jungebat, tum quae ſingulos eſſiciebat, attentiffime contuereris: nihil erat proſus quod non ſecundum naturam utriusque pariter agnoſceres. Quod mei non modo qui ſecabam, ſed & eorum omnium qui aderant, in his Mediavis, judicium fuit, velut etiam in ſemina de qua continuo dicam, ibidem inſequenti anno Aprilis menſe diſſecta.

9. MULIERIS, cujus noviffimum morbum, & caetera quae in mortua reperta ſunt praeter naturam opportuniore loco (m) ad te ſcribam. CAPUT cum inciderem; ſiniſtrum oculum vidi non eo majorem quem a dextris in Viro deſcripſi, ſed paulo minus labetatum. Habebat enim Corneam, eamque non proſus opacam; quanquam in medio ferme ubi olim fortate ulcus, aut vulnus fuerat; nam certum ſcire non potui; maculoſa, & ſulca apparebat; quippe intus adeam ipſam Corneae partem arte adhaerebat Uvae portio, quae tranſlucens, majus in Cornea vitium quam quod reſpice erat, mentiebatur. Reliquum oculi ambitum complebat tunica Sclerotica, in ſe contracta, eoque craſſior Choroidem continens, ſibi plus aequo adhaerentem. Choroidi autem membrana ſubjecta erat alba, craſſa, firma, quae Retina olim, an Vitrea tunica, an utraque fuerit prius quam ſic craſſeſceret, hinc exiſtimabis, quod antrorſum pergebat, eam quoque totam obducens oculi partem ubi eſſe Ciliare corpus, & humor Cryſtallinus ſolent. Solent, inquam; neque enim uſquam in oculo hoc quidquam fuiſſe illius humoris, quod pro certo agnoſci poſſet, aut Vitrei; ſed paucae dumtaxat guttae aquae turbidae, & ſulcae. Haud procul tamen a Cryſtallini humoris fede corpusculum quoddam inveni durum, magnitudinis, & ambitus forma a Cryſtallino haud multum diſcrepens, ſed paulo majus, & anteriore facie convexa, poſteriore cava, ut exiguum quandam quaſi ſcutellam repreſentaret. Factum erat magna ex parte ex lamina non tenui, oſſea, ſed non perpetua, quam adhuc aſſervo. Ejus corporis faciei anteriori reliquiarum Uvae pars archiſſime adhaerebat; nam pars alia, ut antea dixi, annexa erat Corneae. Cavam autem illius corporis faciem eadem illa alba conveſtiebat membrana, quae Retina, an Vitrea, an utraque eſſet, tibi paulo

(1) Marchei Supplem. Iſtor. di Forſi l. 6. alt. A. 1387. (m) Eph. N. C. Cent. 2. Obſ. 62. (n) Earund. Cent. 7. Obſ. 39.
(2) Progr. de Nervis Optic. &c. (p) Obſ. 1. & 5. (q) Obſ. 8. (r) 15. Sect. 3. (ſ) Epist. Anat. 18. n. 3. & ſeqq.
(3) ut Cent. 2. Obſ. 78. & 130. Alt. Vol. 3. Obſ. 44. & Dec. 3. A. 9. Obſ. 36. (t) Dec. ead. A. 7. in Append. n. 10. ad Obſ. 50.
(4) n. 7. (5) Sect. 3. (6) Comm. in Coar. l. 1. s. 3. 19. (a) Ibid. (b) in Coar. l. 3. tr. 2. c. 2. 12.
(7) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 15. (c) Hiſtoire A. 1733. Cl. de Philoſ. Experim. (d) Diſſert. de Quib. Calvar. P. 1. s. 16. & not. 4.
(8) Vid. Aet. Erudit. Lipſ. A. 1751. M. Sept. P. 2. ad pag. Probuſ. 167. & ſeqq. (e) De Amauroſi. (f) s. 8. (g) Ibid.
(9) Append. ad Obſ. 2. huius Sect. (h) Praelect. Inſtit. s. 216. (m) Diſp. de Gutta Serena c. 5. (n) Diſp. de Amauroſi. l. 1. s. 12.
(10) in Addit. ad hanc ſ. 6. Sect. Obſ. 3. (p) Ejusd. Sect. Obſ. 1. (q) Obſ. 2. (r) in Addit. Obſ. 3.
(11) Ejusd. Sect. Obſ. 10. (s) Ibid. Obſ. 14. (t) Epist. 9. n. 20. (u) Obſ. 18. (v) Sect. hac 16. Obſ. 9. n. 12.

(1) Saggio delle Tranſaz. &c. T. 2. P. 2. (2) Progr. cit. ſupra ad n. 5. (3) in hac Sect. (4) Ibid. Obſ. 16.
(5) Epist. Anat. 16. n. 24. (6) De Oculo P. 3. c. 11. (7) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. T. 1.
(8) De corp. hum. fabr. l. 4. c. 4. (9) Obſ. Anat. 6. 3. n. 14. (10) l. 2. Quaeſt. Med. 10. (11) n. 40.
(12) Vid. Epist. Anat. 18. n. 40. (13) Epist. 15. n. 8.

paulo ante existimandum reliqui. Ab ejusmodi oculo nervum Opticum ad initium usque suum persecutus, hæc animadverti. Gracilior dextero, & cum incidere, ex substantia magis compacta, & subtilia fuit in orbita, tum intra cranium; cum dexter nervus crassitudine, albedine, substantia modo secundum naturam omnino se haberet. Verum id discrimen usque ad conjunctionem durabat. In hac autem, & supra ipsam, quacunque ratione inquireretur, nihil nisi sanum utraque pariter ex parte conspici poterat.

10. Quid aliud hic dicam, nisi minus felices mihi quam cæteris, obvenisse occasiones iterandi observationes Vesalii? Ter, si canem adjicias, quælibet, nunquam in conjunctione Opticorum nervorum, nedom ultra hanc, ullum invenire discrimen licuit: quod ut infra ipsam præclare vidimus, cur & supra, si fuisset, agnoscere non potuissimus? Tres certe oculos in quorum nervo perquisivi, cæcos fuisse quam qui maxime, eorum descriptio satis ostendit. At Casalpino (n), ut in Sepulchreto etiam (o) habes, vel in eo vidit, cuius visus erat tantummodo imbecillis; Santorinus autem (p) in eo, qui etiam cæcus jam diu fuerat, nullam tamen habebat conspiciam visum notam, ut neque is in quo Cheseldenus (q) de cuius cæcitate scire nihil contigit. Num cæcitas illis omnibus diuturnior quam nostris? At Vesalius (r) animadvertit, fati vel in ejus adolescentis nervo, cui ante annum oculus a carnifice erutus fuerat. Num denique id forte est dexteri dumtaxat oculi peculiare, quando bis Vesalio, semel Casalpino, Santorino, Cheseldeno a dextris semper vidit id contigit? At præterquam quod non videtur illud verisimile, nonne & is de quo dixi (s), Etruscus dextero oculo captus erat? Quin etiam ex quo primum hæc ad te scripsi, cum alia se mihi obulerint ejusmodi inquisitionum opportunitates, bis (t) pariter contigit, ut cum dexteri jam diu cæcus fuisset oculus, inter Opticum dexteri, sinistrique nervum discriminis quidquam ultra conjunctionis locum internoscere non liceret. Quod tamen, præter eos quos nominavi, aliis quoque video licuisse. Nuper enim incidi, cum aliud quærerem, in locum Heilandi (u), ubi de infantida hæc scriptum erat: alter oculorum videndi potentia orbatus, nervo optico & flaccidior. & ipso minore existente, observata hac differentia etiam ultra combinationem in Sella Turcica solemem. Igitur dum feliciorum & nos aliquando occasione expectamus, interea aliorum observationibus contenti sumus. Nostrum tamen nos omnino non poenitet primum quia docuerunt, non semper, imo nec sæpe adeo in alterius oculi cæcitate id accidere quod occurrit Vesalio: deinde quia os intra oculum deprehendimus, quam rem non ita sæpe occurrere, alias videbimus, ubi de multo rariore, id est de Retina offesa, a nobis conspecta, scribemus (x); id autem de quo modo dicebamus, officulum, quamvis ita excavatum, & majusculum, an facies, & portio anterior fuerit olim humoris Crystallini, qui denique magna ex parte ex fibris, membranulisque constat (y), & maceratus amplificatur (z), an potius illius membrana, ipso consumpto, antrostrum compulsa, & crassior facta (a), in medio relinquimus: novissime quia sic varias cæci oculi a variis dispositionibus, causisve constitutiones aspeximus, quas cum aliis conferre poteris sive quas alias aut proposuimus (b), aut proponemus (c), sive quas alibi, & potissimum in Sepulchreto leges, ut puta cum in puero (d) omnes humores in sebaceam materiam conversi reperti sunt, aut cum in bestis (e) modo nulli humores, sed carne quadam callosa interstitium inter corneam & crystallinum opplectum, modo crystallinus plane cum cornea connexus, modo albugineus induratus apparuit, præsertim vero ubi cæcitas effect cum Optici nervi extenuatione conjuncta.

11. Cujus ultimi generis illa Observationes sunt, quibus hæc præfixa sunt argumenta (f) Cæcitas ab extenuatione nervorum opticorum, (g) Amaurosis a subsistentia ventriculorum cerebri, & marcore nervorum opticorum, (h) Visus debilitas in uno oculo ab extenuatione nervi illius visoris, (i) Oculi dexteri marcor & extenuatio ab atate ineunte, ob nervum dextrum tenuiorem si-

nistro ultra conjunctionem; quasi in his quæ primo, & tertio loco memorata sunt, ultra conjunctionem non fuisset extenuatio, ut certe fuit; sunt enim illæ eadem quas supra (k) ex Rolincio, & Casalpino laudavimus, ad quorum propositum, aliter si fuisset (l), neutiquam profecto attinissent. Sed & illum oculi marcorem quis pro certo affirmat ab nervi extenuatione fuisse repetendum? Bartholinus. At Vesalius, cuius verba; quasi alteram quandam Vesalii Observationem is retulisset; mox seorsum (m), nec omnia tamen quæ ad illam attinent, subjunguntur, nihil ejusmodi. Quin Casalpino, & Rolincio marcorem oculi ne memorant quidem. Huc adde non dissimile Rolincii (n) silentium in alia foemina, cui dexter nervus opticus tabe fuerat consumptus, ut ejus tunica coalescerent, & in illo oculo etiam erat visus abolitus, quam observationem Patavii habuerat. Imo adde quam tertio loco paulo ante ex Sepulchreto indicavimus, Patavii quoque habitam ab Sculteto, & in muliere. Diserte enim mihi videtur negare oculorum extenuationem. Nervus opticus, inquit, sensum marcescentibus (apparebant enim hic duplo minores quam in aliis reperuntur). Amaurosis, seu Gutta Serena, illis undique oculis indulta fuit: bene enim adhuc nutriebantur, venis, & arteriis rite confectis. Et nos pariter (o) in cane in quo alter nervus erat gracilior, cæcum, qui respondebat, oculum vidimus naturalis magnitudinis, & plenitudinis præditi, qualem in hominibus quoque Amaurosi, ut videtur, affectis Cheseldeno, & Santorino occurrisse, paulo ante (p) indicatum est. Quid? quod Rolincius (q) ut ostendat, ab Opticis nervis minime oculos nutiri; his, inquit, obstructis, unde oculi nutritio? Videmus autem in gutta serena auctum potius oculum, quam imminutum. Quæ omnia cum perpendis; minus Abr. Vatero (r) adversaberis contendenti, quamvis ex una dumtaxat Cheselden observatione, manifestum esse, atrophiam oculi in altero Vesalii exemplo, non a nervi optici contabescencia, sed ex alia causa, originem traxisse. Quin si quis dicat, ne cæcitatem quidem, cum extenuatione ejus nervi conjunctam, ab hac semper esse repetendam; sed interdu potius hanc illi succedere vel quia a suo diu cessans officio is nervus, ut pleræque alia partes, contabescat, vel quia ex corrupto oculo pravæ humoribus, per vascula, nervum ipsum intus extraque comitantia redeuntibus, oblatur, is sane refutari non poterit. Nam quomodo aut simul cum oculi corruptione quæ ab externis causis incepta, se nervi extenuatio alter conjungat, aut hæc in adolescente illo sic satis fuerit a Vesalio (s) animadverta, cui oculum ante annum eruerat carnifex? Illud prætereo quod alias (t) Observatione duplici ostendam, nonnunquam extenuari nervum Opticum, nec respondentem oculum; quod mireris; cæcum fieri. Sæpe tamen ipsa nervi extenuatio, aut illud potius vitium nervi quod extenuatio consequitur, cæcitatis causa est, ut in Amaurosi, de qua pauca restant hic subiicienda.

12. Atque ut illud omittamus, sequi amaurosim cum Optici nervi corruptione; nam & per se manifestum est, & cum aliis in Sepulchreto Observationibus (u), tum præsertim XXIII. confirmatur: aut cum illi, eorumve Thalami puris acrimonia percelluntur, quod Brunneri (x), & Laubii (y) Observationes commonstrant; amaurosis etiam sequitur, cum aut nervi ipsi distrahuntur, aut cerebri quadam partes quæ ipsis suberviunt, vehementer concutiuntur. Quod factum non dubitamus in duobus quos ipsi vidimus, & consilio, quo ad ejus fieri potuit, juvimus. Utrique gravis ictus capitis causa fuerat malorum omnium: utrique postea, nec post breve temporis intervallum, repente amaurosis utriusque oculi, cum Byzantii essent, acciderat, utrique demum, cum, tempore interjecto, in Patriam alter Bergomum, alter Licinianum secessissent, vitæ finem attulit, id quod dicta confirmat, apoplexia. Alter is Eques fuit, cuius ab una eademque paralyti in diversis dexteri, sinistrique oculi musculis effectus oppositos explicavi (z), & Eneas Suar-

dus Comes, Alter Medicus Doctissimus, quem tibi alias (a) laudavi, Franciscus Spoletus (b).

13. Præter eas quas hæcenus consideravimus, Amaurosis causas, noli expectare, ut eam quoque hic perpendamus quæ XVI. Observatione Sectionis hujus in Sepulchreto proposita est ex Rolincio. Alibi (c) quid ipse postea de sua illa Observatione, quid alii, quid nos censuerimus, indicatum est, cum videlicet nostras veteres; nam & novam aliquam habemus (d); dissoluti in aquam inventi Crystallini, & Vitrei humoris non reticimus. Cæterum quæcunque tandem veræ amaurosis causa sit, cum in hac debeat inspecantibus recte constitutus oculis apparere, quapropter ab aliis, ut dicebamus, Gutta Serena, ab aliis, ut a Rolincio in ea Observatione, Cataracta Nigra vocatur, maxime opportunum est iis qui certis de causis interdu audent morbum simulare, hoc potissimum correptos se fingere, & Medicis etiam, ut nonnunquam vidi, magni in vulgus nominis, imponere. Attamen ubi fraudis suspicio est, nemo potest decipi, nisi qui forte nunquam cum Plinio (e) animadvertit, quam rari sint qui contra combinationem aliquam non conivcant, quantæque hoc difficultatis sit homini. Quin mihi in illiusmodi simulatore cum suspitione augeant pupillæ nec dilatate, nec immotæ, memini satis fuisse digitos, quasi per causam diligentius oculum observandi, tacite ad palpebras admovere; has enim, antequam tangerem, planus ille continuo occlusit, suamque ita fraudem invitius aperuit. Quam facilem adeo obviamque rationem miror Jo. Bapt. Silvaticum in alioquin utili libello omisisse, qui de iis qui morbum simulant, deprehendendis inscribitur, ubi (f) simulata sensuum privatio qua ratione possit delecti, ostendit. Nam oculos quidem obicere, quod ipse videtur indicare, maximis splendoribus, ob id ipsum periculofum est experimentum, quod his, ait, visum non infestari modo, sed etiam corrumpi. Ego vero eadem illa ratione deprehendisse prætereo, memini, quandam nescio quas accessiones fingentem, in quibus omni cum moveandi, tum sentiendi facultate se privatum necessariis postea, Medicisque narrabat, & aspera nonnulla ad ipsum excitandum auxilia pernacissimum tunc silentio ferentem. Cum enim in una ex suis illis accessionibus apertos oculos forte fervaret, ego autem his digitos intentebam; illico, priusquam attingerem, nictando, & videre se, & movere posse palpebras, omnibus qui aderant, patefecit.

14. Longum de Amaurosi sermonem habui, five de Cataracta Nigra. Nunc paulo brevior de Suffusione, five de ea Cataracta, quæ ob pupillæ in ipsa colore longe alium ac niger ille qui est secundum naturam, simpliciter Cataracta dicitur, paulo, inquam, brevior habeo. Nam quod hujus morbi, quamvis Cataracta appellati, causa non sit præcepti crassi humoris in oculum, a cerebro præsertim, defluxus, quemadmodum Plempii verbis in Sepulchreto (g) contenditur, & quid veri de Cataractæ sede, & natura sit, aut non sit cum in Plempii dictis, tum in iis quæ ex pluribus in Sectione ista proferuntur, Observationibus, satis ex aliorum Scriptis, & meis quoque (h) intelligi potest. Sed & antea (i) quædam fuerant a me indicata, ex quibus pateret quando, & quatenus vel post Chalesii, Pitcanii, vel aliorum, si mavis, demonstrationes, habere locum possint ea quæ inter Suffusionis initia solebant dictari, ut in Sepulchreto etiam (k) vides: quamdiu obversantur culices & atomi, id contingere a corpufculis in humore Aqueo natantibus: quamquam alias in postremis humoris Vitrei cellulis esse posse ea corpufcula, alias in Optico nervo, & Retina tunica eas læsiones quæ pro culicibus, punctisve imponant, & qua ratione harum, illorumve sit varia sedes internoscenda, non reticui: quas inter læsiones si vitia posueris vasculorum quæ Retinæ intertexta sunt, hic illic plus æquo tumentium; recte feceris, dummodo præter hanc, illas quoque alias interdum esse posse causas, agnoscas. Verba etiam illa quæ meis aquei sub Crystallina tunica humoris observationibus quasi obiter, nec plura, interjeci (l), velim attente etiam atque etiam perpendas: credidi, hujus humoris secretionem prohibita, crystallinum sicum, & opacum fieri fere ut in extructo, exsiccatoque crystallino contingit. Videorne tibi id quod sit a vero alienum, scripsisse? & quod possis credere, sicuti quidam

referunt de Cataracta agentes, de qua mihi eo loco ne mentio quidem injecta est, fuisse præsertim a Petito Medico refutatum, quippe quem scias duodecim post me annis illud idem quod ego, docuisse (m). „Crystallinus, inquit, siccescere non potest donec liquore isto (aqueo) humectatur; sed statim atque is illi deest, sic ficcus, „durus, & opacus. „Profecto nec ipse assequi poteram, quomodo, si non se simul refutaret, in eo me refutare potuisset. Quo libentius legi Epistolam (n), quæ ad meas denique pervenit manus, adversus Hecquetum editam, in qua id fecisse dicebatur. Quid queris? Meam opinionem protulit; de sua quæ prorsus fuerat eadem, siluit! Sed quid tandem objecit? Nempe ea, quæ si obiecta essent ipsi; non adversari opinioni suæ, respondisset, quippe ibi propositæ ubi de Cataracta sermo non esset, quasi vero fuisset ubi proposui meam. Qui si fuit, cum hanc ejus consensu addito confirmavi (o); ar novem annis ab illa ejus edita Epistola fuit, neque ut ille mox in eadem Epistola, de Amaurosis causa, ita de ea Cataractæ causa univèrse pronuntiavi; sed cum inter plures hanc quoque commemorarem, paulo post (p) de omnibus diserte professus sum, me nihil affirmare, sed aliquid dumtaxat conijcere. Non erat tunc igitur, cum eam Epistolam emisit, cur obiceret, se nunquam in cadaveribus humorem Crystallinum cataracta affectum vidisse in quo ille aqueus deesser liquor; nam vere & ego de cataracta locutum me esse, negare potuissim, Hecquetus autem quem acriter urgebat, si diutius vixisset, respondere, nec vascula sanguifera in ullo Crystallino humore ab illo conspecta esse (q), quæ non modo eximius Anatomicus Winslowius (r) sic satis ab se visa indicavit, sed et alii Illustres Viri, ab Solertissimo Zinnio (s), qui & ipse vidit, laudati, perspexerunt: contra autem quos furculos Petitus (t) sine ulla dubitatione docuerat, ab Sexto nervorum Pari Ciliaribus nervis addi, & oculi interiora subire, nulla recentiorum industria, ut idem Eruditissimus Zinnius (u) loquitur, confirmari potuisse. Verum ut, Hecqueto seposito, ad me unum redeam; ne tum quidem cum postea ex opinione illa mea quandam inter tot alias cataractæ causam elici posse, conieci, de totali humoris illius aquei defectu, sed de ejus tantum diminutione conjecturam proposui: quam diminutionem esse in eo morbo ab se visam, nec Petitus negavit certe, nec, si negasset, jure negare potuisset, quia vel in oculis sanis haud semper de eo humore tantundem reperitur, imo non raro paucus est adeo, ut deesse videatur: quamobrem sicuti in quibuldam perperam crederes, præter naturam esse imminutum, ita e contrario in aliis imminutum non esse, male posses existimare. Quid? quod Petitus ipse mox addidit id quod etiam alibi (x) fassus fuerat, non deesse tamen cataractas, in quibus Crystallinus humor ob totalem aquei illius laticis defectum adeo ficcus factus sit, ut in pulverem conteri queat, sicuti in pluribus cadaveribus deprehendit: ut si idem aliquando fieri, in Adversariis scripsissem; non me potuisset refutare. Vides igitur, quo illius tandem redeat opinionis meæ refutatio: ut propemodum credam, id magis videri ipsum fecisse, quam facere voluisse. Verumtamen cum in pervulgatis non unius Viri Docti Scriptis id fecisse dicatur, & illud negasse, quod ab ipso vides negari non potuisse, respondendum hic propterea censui, ne forte crederes, auctoritatem a me negligi Hominis, dum viveret, bene adeo de Re Anatomica meriti, ut vel mortui memoriam colere libenter pergam. Sed ad mea Adversaria ut redeam; illud denique ad Suffusionem attinens non omiseram (y) ut ex ea luce, quam, presso oculo, videmus, indicium deducere conaret bene se habentis Retinæ tunica, quæ notitia in maxima, quam suffusio, aut occlusio pupillæ faciat, cæcitate, ut ante curationem necessaria est, sic fortasse absque illo experimento satis haberi non potest: quæ de re summopere optassem judicium legere Viri Præstantissimi Georgii Augusti Langguth, cum in ea Dissertatione (z) quam de eadem luce conscripsit, mea cætera non modo humanissimis verbis, sed & suis ipse experimentis comprobaverit. Hæc enim quæ utrique nostrum ad eundem modum responderunt, illudque in primis quod cum „mico iterare voluit, si non generatim, sed peculiariter explicanda susceperis; utriusque sententiæ magis congruant, non difficile intelliges. Quo tamen pariter hic

(a) Qu. cit. supra ad n. 7. (o) Sect. hac Obs. 17. (p) e. cit. supra ad n. 7. (q) loc. cit. supra ad n. 6.
(r) e. cit. supra ad n. 7. (s) Ibid. n. 8. (t) Ibid. n. 9. (u) Ibid. n. 10. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 12. (x) Ibid. n. 13.
(y) Ibid. n. 14. (z) Ibid. n. 15. (aa) Ibid. n. 16. (ab) Ibid. n. 17. (ac) Ibid. n. 18. (ad) Ibid. n. 19. (ae) Ibid. n. 20.
(af) Ibid. n. 21. (ag) Ibid. n. 22. (ah) Ibid. n. 23. (ai) Ibid. n. 24. (aj) Ibid. n. 25. (ak) Ibid. n. 26.
(al) Ibid. n. 27. (am) Ibid. n. 28. (an) Ibid. n. 29. (ao) Ibid. n. 30. (ap) Ibid. n. 31. (aq) Ibid. n. 32.
(ar) Ibid. n. 33. (as) Ibid. n. 34. (at) Ibid. n. 35. (au) Ibid. n. 36. (av) Ibid. n. 37. (aw) Ibid. n. 38.
(ax) Ibid. n. 39. (ay) Ibid. n. 40. (az) Ibid. n. 41. (ba) Ibid. n. 42. (bb) Ibid. n. 43. (bc) Ibid. n. 44.
(bd) Ibid. n. 45. (be) Ibid. n. 46. (bf) Ibid. n. 47. (bg) Ibid. n. 48. (bh) Ibid. n. 49. (bi) Ibid. n. 50.
(bj) Ibid. n. 51. (bk) Ibid. n. 52. (bl) Ibid. n. 53. (bm) Ibid. n. 54. (bn) Ibid. n. 55. (bo) Ibid. n. 56.
(bp) Ibid. n. 57. (bq) Ibid. n. 58. (br) Ibid. n. 59. (bs) Ibid. n. 60. (bt) Ibid. n. 61. (bu) Ibid. n. 62.
(bv) Ibid. n. 63. (bw) Ibid. n. 64. (bx) Ibid. n. 65. (by) Ibid. n. 66. (bz) Ibid. n. 67.
(ca) Ibid. n. 68. (cb) Ibid. n. 69. (cc) Ibid. n. 70. (cd) Ibid. n. 71. (ce) Ibid. n. 72. (cf) Ibid. n. 73.
(cg) Ibid. n. 74. (ch) Ibid. n. 75. (ci) Ibid. n. 76. (cj) Ibid. n. 77. (ck) Ibid. n. 78. (cl) Ibid. n. 79.
(cm) Ibid. n. 80. (cn) Ibid. n. 81. (co) Ibid. n. 82. (cp) Ibid. n. 83. (cq) Ibid. n. 84. (cr) Ibid. n. 85.
(cs) Ibid. n. 86. (ct) Ibid. n. 87. (cu) Ibid. n. 88. (cv) Ibid. n. 89. (cw) Ibid. n. 90. (cx) Ibid. n. 91.
(cy) Ibid. n. 92. (cz) Ibid. n. 93. (da) Ibid. n. 94. (db) Ibid. n. 95. (dc) Ibid. n. 96. (dd) Ibid. n. 97.
(de) Ibid. n. 98. (df) Ibid. n. 99. (dg) Ibid. n. 100. (dh) Ibid. n. 101. (di) Ibid. n. 102. (dj) Ibid. n. 103.
(dk) Ibid. n. 104. (dl) Ibid. n. 105. (dm) Ibid. n. 106. (dn) Ibid. n. 107. (do) Ibid. n. 108.
(dp) Ibid. n. 109. (dq) Ibid. n. 110. (dr) Ibid. n. 111. (ds) Ibid. n. 112. (dt) Ibid. n. 113. (du) Ibid. n. 114.
(dv) Ibid. n. 115. (dw) Ibid. n. 116. (dx) Ibid. n. 117. (dy) Ibid. n. 118. (dz) Ibid. n. 119.
(ea) Ibid. n. 120. (eb) Ibid. n. 121. (ec) Ibid. n. 122. (ed) Ibid. n. 123. (ee) Ibid. n. 124. (ef) Ibid. n. 125.
(eg) Ibid. n. 126. (eh) Ibid. n. 127. (ei) Ibid. n. 128. (ej) Ibid. n. 129. (ek) Ibid. n. 130. (el) Ibid. n. 131.
(em) Ibid. n. 132. (en) Ibid. n. 133. (eo) Ibid. n. 134. (ep) Ibid. n. 135. (eq) Ibid. n. 136. (er) Ibid. n. 137.
(es) Ibid. n. 138. (et) Ibid. n. 139. (eu) Ibid. n. 140. (ev) Ibid. n. 141. (ew) Ibid. n. 142. (ex) Ibid. n. 143.
(ey) Ibid. n. 144. (ez) Ibid. n. 145. (fa) Ibid. n. 146. (fb) Ibid. n. 147. (fc) Ibid. n. 148. (fd) Ibid. n. 149.
(fe) Ibid. n. 150. (ff) Ibid. n. 151. (fg) Ibid. n. 152. (fh) Ibid. n. 153. (fi) Ibid. n. 154. (fj) Ibid. n. 155.
(fk) Ibid. n. 156. (fl) Ibid. n. 157. (fm) Ibid. n. 158. (fn) Ibid. n. 159. (fo) Ibid. n. 160. (fp) Ibid. n. 161.
(fq) Ibid. n. 162. (fr) Ibid. n. 163. (fs) Ibid. n. 164. (ft) Ibid. n. 165. (fu) Ibid. n. 166. (fv) Ibid. n. 167.
(fw) Ibid. n. 168. (fx) Ibid. n. 169. (fy) Ibid. n. 170. (gz) Ibid. n. 171. (ha) Ibid. n. 172. (hb) Ibid. n. 173.
(hc) Ibid. n. 174. (hd) Ibid. n. 175. (he) Ibid. n. 176. (hf) Ibid. n. 177. (hg) Ibid. n. 178. (hh) Ibid. n. 179.
(hi) Ibid. n. 180. (hj) Ibid. n. 181. (hk) Ibid. n. 182. (hl) Ibid. n. 183. (hm) Ibid. n. 184. (hn) Ibid. n. 185.
(ho) Ibid. n. 186. (hp) Ibid. n. 187. (hq) Ibid. n. 188. (hr) Ibid. n. 189. (hs) Ibid. n. 190. (ht) Ibid. n. 191.
(hu) Ibid. n. 192. (hv) Ibid. n. 193. (hw) Ibid. n. 194. (hx) Ibid. n. 195. (hy) Ibid. n. 196. (hz) Ibid. n. 197.
(ia) Ibid. n. 198. (ib) Ibid. n. 199. (ic) Ibid. n. 200. (id) Ibid. n. 201. (ie) Ibid. n. 202. (if) Ibid. n. 203.
(ig) Ibid. n. 204. (ih) Ibid. n. 205. (ii) Ibid. n. 206. (ij) Ibid. n. 207. (ik) Ibid. n. 208. (il) Ibid. n. 209.
(im) Ibid. n. 210. (in) Ibid. n. 211. (io) Ibid. n. 212. (ip) Ibid. n. 213. (iq) Ibid. n. 214. (ir) Ibid. n. 215.
(is) Ibid. n. 216. (it) Ibid. n. 217. (iu) Ibid. n. 218. (iv) Ibid. n. 219. (iw) Ibid. n. 220. (ix) Ibid. n. 221.
(iy) Ibid. n. 222. (jz) Ibid. n. 223. (ka) Ibid. n. 224. (kb) Ibid. n. 225. (kc) Ibid. n. 226. (kd) Ibid. n. 227.
(ke) Ibid. n. 228. (kf) Ibid. n. 229. (kg) Ibid. n. 230. (kh) Ibid. n. 231. (ki) Ibid. n. 232. (kj) Ibid. n. 233.
(kl) Ibid. n. 234. (km) Ibid. n. 235. (kn) Ibid. n. 236. (ko) Ibid. n. 237. (kp) Ibid. n. 238. (kq) Ibid. n. 239.
(kr) Ibid. n. 240. (ks) Ibid. n. 241. (kt) Ibid. n. 242. (ku) Ibid. n. 243. (kv) Ibid. n. 244. (kw) Ibid. n. 245.
(kx) Ibid. n. 246. (ky) Ibid. n. 247. (kz) Ibid. n. 248. (la) Ibid. n. 249. (lb) Ibid. n. 250. (lc) Ibid. n. 251.
(ld) Ibid. n. 252. (le) Ibid. n. 253. (lf) Ibid. n. 254. (lg) Ibid. n. 255. (lh) Ibid. n. 256. (li) Ibid. n. 257.
(lj) Ibid. n. 258. (lk) Ibid. n. 259. (ll) Ibid. n. 260. (lm) Ibid. n. 261. (ln) Ibid. n. 262. (lo) Ibid. n. 263.
(lp) Ibid. n. 264. (lq) Ibid. n. 265. (lr) Ibid. n. 266. (ls) Ibid. n. 267. (lt) Ibid. n. 268. (lu) Ibid. n. 269.
(lv) Ibid. n. 270. (lw) Ibid. n. 271. (lx) Ibid. n. 272. (ly) Ibid. n. 273. (lz) Ibid. n. 274. (ma) Ibid. n. 275.
(mb) Ibid. n. 276. (mc) Ibid. n. 277. (md) Ibid. n. 278. (me) Ibid. n. 279. (mf) Ibid. n. 280. (mg) Ibid. n. 281.
(mh) Ibid. n. 282. (mi) Ibid. n. 283. (mj) Ibid. n. 284. (mk) Ibid. n. 285. (ml) Ibid. n. 286. (mm) Ibid. n. 287.
(mn) Ibid. n. 288. (mo) Ibid. n. 289. (mp) Ibid. n. 290. (mq) Ibid. n. 291. (mr) Ibid. n. 292. (ms) Ibid. n. 293.
(mt) Ibid. n. 294. (mu) Ibid. n. 295. (mv) Ibid. n. 296. (mw) Ibid. n. 297. (mx) Ibid. n. 298. (my) Ibid. n. 299.
(mz) Ibid. n. 300. (na) Ibid. n. 301. (nb) Ibid. n. 302. (nc) Ibid. n. 303. (nd) Ibid. n. 304. (ne) Ibid. n. 305.
(nf) Ibid. n. 306. (ng) Ibid. n. 307. (nh) Ibid. n. 308. (ni) Ibid. n. 309. (nj) Ibid. n. 310. (nk) Ibid. n. 311.
(nl) Ibid. n. 312. (nm) Ibid. n. 313. (no) Ibid. n. 314. (np) Ibid. n. 315. (nq) Ibid. n. 316. (nr) Ibid. n. 317.
(ns) Ibid. n. 318. (nt) Ibid. n. 319. (nu) Ibid. n. 320. (nv) Ibid. n. 321. (nw) Ibid. n. 322. (nx) Ibid. n. 323.
(ny) Ibid. n. 324. (nz) Ibid. n. 325. (oa) Ibid. n. 326. (ob) Ibid. n. 327. (oc) Ibid. n. 328. (od) Ibid. n. 329.
(oe) Ibid. n. 330. (of) Ibid. n. 331. (og) Ibid. n. 332. (oh) Ibid. n. 333. (oi) Ibid. n. 334. (oj) Ibid. n. 335.
(ok) Ibid. n. 336. (ol) Ibid. n. 337. (om) Ibid. n. 338. (on) Ibid. n. 339. (oo) Ibid. n. 340. (op) Ibid. n. 341.
(oq) Ibid. n. 342. (or) Ibid. n. 343. (os) Ibid. n. 344. (ot) Ibid. n. 345. (ou) Ibid. n. 346. (ov) Ibid. n. 347.
(ow) Ibid. n. 348. (ox) Ibid. n. 349. (oy) Ibid. n. 350. (oz) Ibid. n. 351. (pa) Ibid. n. 352. (pb) Ibid. n. 353.
(pc) Ibid. n. 354. (pd) Ibid. n. 355. (pe) Ibid. n. 356. (pf) Ibid. n. 357. (pg) Ibid. n. 358. (ph) Ibid. n. 359.
(pi) Ibid. n. 360. (pj) Ibid. n. 361. (pk) Ibid. n. 362. (pl) Ibid. n. 363. (pm) Ibid. n. 364. (pn) Ibid. n. 365.
(po) Ibid. n. 366. (pp) Ibid. n. 367. (pq) Ibid. n. 368. (pr) Ibid. n. 369. (ps) Ibid. n. 370. (pt) Ibid. n. 371.
(pu) Ibid. n. 372. (pv) Ibid. n. 373. (pw) Ibid. n. 374. (px) Ibid. n. 375. (py) Ibid. n. 376. (pz) Ibid. n. 377.
(qa) Ibid. n. 378. (qb) Ibid. n. 379. (qc) Ibid. n. 380. (qd) Ibid. n. 381. (qe) Ibid. n. 382. (qf) Ibid. n. 383.
(qg) Ibid. n. 384. (qh) Ibid. n. 385. (qi) Ibid. n. 386. (qj) Ibid. n. 387. (qk) Ibid. n. 388. (ql) Ibid. n. 389.
(qm) Ibid. n. 390. (qn) Ibid. n. 391. (qo) Ibid. n. 392. (qp) Ibid. n. 393. (qq) Ibid. n. 394. (qr) Ibid. n. 395.
(qs) Ibid. n. 396. (qt) Ibid. n. 397. (qu) Ibid. n. 398. (qv) Ibid. n. 399. (qw) Ibid. n. 400. (qx) Ibid. n. 401.
(qy) Ibid. n. 402. (qz) Ibid. n. 403. (ra) Ibid. n. 404. (rb) Ibid. n. 405. (rc) Ibid. n. 406. (rd) Ibid. n. 407.
(re) Ibid. n. 408. (rf) Ibid. n. 409. (rg) Ibid. n. 410. (rh) Ibid. n. 411. (ri) Ibid. n. 412. (rj) Ibid. n. 413.
(rk) Ibid. n. 414. (rl) Ibid. n. 415. (rm) Ibid. n. 416. (rn) Ibid. n. 417. (ro) Ibid. n. 418. (rp) Ibid. n. 419.
(rq) Ibid. n. 420. (rr) Ibid. n. 421. (rs) Ibid. n. 422. (rt) Ibid. n. 423. (ru) Ibid. n. 424. (rv) Ibid. n. 425.
(rw) Ibid. n. 426. (rx) Ibid. n. 427. (ry) Ibid. n. 428. (rz) Ibid. n. 429. (sa) Ibid. n. 430. (sb) Ibid. n. 431.
(sc) Ibid. n. 432. (sd) Ibid. n. 433. (se) Ibid. n. 434. (sf) Ibid. n. 435. (sg) Ibid. n. 436. (sh) Ibid. n. 437.
(si) Ibid. n. 438. (sj) Ibid. n. 439. (sk) Ibid. n. 440. (sl) Ibid. n. 441. (sm) Ibid. n. 442. (sn) Ibid. n. 443.
(so) Ibid. n. 444. (sp) Ibid. n. 445. (sq) Ibid. n. 446. (sr) Ibid. n. 447. (ss) Ibid. n. 448. (st) Ibid. n. 449.
(su) Ibid. n. 450. (sv) Ibid. n. 451. (sw) Ibid. n. 452. (sx) Ibid. n. 453. (sy) Ibid. n. 454. (sz) Ibid. n. 455.
(ta) Ibid. n. 456. (tb) Ibid. n. 457. (tc) Ibid. n. 458. (td) Ibid. n. 459. (te) Ibid. n. 460. (tf) Ibid. n. 461.
(tg) Ibid. n. 462. (th) Ibid. n. 463. (ti) Ibid. n. 464. (tj) Ibid. n. 465. (tk) Ibid. n. 466. (tl) Ibid. n. 467.
(tm) Ibid. n. 468. (tn) Ibid. n. 469. (to) Ibid. n. 470. (tp) Ibid. n. 471. (tq) Ibid. n. 472. (tr) Ibid. n. 473.
(ts) Ibid. n. 474. (tu) Ibid. n. 475. (tv) Ibid. n. 476. (tw) Ibid. n. 477. (tx) Ibid. n. 478. (ty) Ibid. n. 479.
(tz) Ibid. n. 480. (ua) Ibid. n. 481. (ub) Ibid. n. 482. (uc) Ibid. n. 483. (ud) Ibid. n. 484. (ue) Ibid. n. 485.
(uf) Ibid. n. 486. (ug) Ibid. n. 487. (uh) Ibid. n. 488. (ui) Ibid. n. 489. (uj) Ibid. n. 490. (uk) Ibid. n. 491.
(ul) Ibid. n. 492. (um) Ibid. n. 493. (un) Ibid. n. 494. (uo) Ibid. n. 495. (up) Ibid. n. 496. (uq) Ibid. n. 497.
(ur) Ibid. n. 498. (us) Ibid. n. 499. (ut) Ibid. n. 500. (uu) Ibid. n. 501. (uv) Ibid. n. 502. (uw) Ibid. n. 503.
(ux) Ibid. n. 504. (uy) Ibid. n. 505. (uz) Ibid. n. 506. (va) Ibid. n. 507. (vb) Ibid. n. 508. (vc) Ibid. n. 509.
(vd) Ibid. n. 510. (ve) Ibid. n. 511. (vf) Ibid. n. 512. (vg) Ibid. n. 513. (vh) Ibid. n. 514. (vi) Ibid. n. 515.
(vj) Ibid. n. 516. (vk) Ibid. n. 517. (vl) Ibid. n. 518. (vm) Ibid. n. 519. (vn) Ibid. n. 520. (vo) Ibid. n. 521.
(vp) Ibid. n. 522. (vq) Ibid. n. 523. (vr) Ibid. n. 524. (vs) Ibid. n. 525. (vt) Ibid. n. 526. (vu) Ibid. n. 527.
(vv) Ibid. n. 528. (vw) Ibid. n. 529. (vx) Ibid. n. 530. (vy) Ibid. n. 531. (vz) Ibid. n. 532. (wa) Ibid. n. 533.
(wb) Ibid. n. 534. (wc) Ibid. n. 535. (wd) Ibid. n. 536. (we) Ibid. n. 537. (wf) Ibid. n. 538. (wg) Ibid. n. 539.
(wh) Ibid. n. 540. (wi) Ibid. n. 541. (wj) Ibid. n. 542. (wk) Ibid. n. 543. (wl) Ibid.

hic atque in Adversariis seposito, si experimentum solum attenderis, facile ab omnibus in se capiendum; non dubito, quin siquis tibi curandus ab ortu cæcus occurrat aut ob congenitas suffusiones, aut ob pupillarum privationem, velis antea ecqua spes sit curationis, experimento prompto adeo, innoxioque explorare: nisi forte credas, in ejusmodi oculis, quamvis sana sint Opticus nervus, & Retina, nullum a pressione sensum lucis excitari, quia curatos forte audiveris negasse, sibi antea ideam lucis ullam fuisse, cum tamen vix fieri possit, ut oculi vel invitis pressis, icthive fuissent nunquam. At tentare, ut dixi, nihil prohibet vel ob id ut scias an vere illud, aut quatenus negare potuerint. In cæteris autem qui diu quidem, sed non ab ortu sint cæci, ne istam quidem dubitationem fore, video; sed in utroque illam, fortasse unicam, & cui tamen, ob rari morbi conjunctionem, non ita facile sit locus, quam postea in Epistolis Anatomicis ipse indicavi (a). Sed ut illuc denique unde hic noster inceptit de Cataracta fermo, revertamur; cum alibi possis non modo pleraque eorum quæ hic pressius commemoravimus, sed & Valsalvæ (b), & meas (c) suffusionis Observationes perlegere; hic ea dumtaxat habebis quæ postea vidi ad eundem morbum referenda, in viro primum, deinde in femina.

15. **STRUCTOR**, seu faber, ut vocant, murarius, annos natus ad sexagesimam, jam diu vix aliquid cernebat, idque a latere, & in præclara solis luce. Mortui nescio ex quo morbo, sed eo tempore cum Anatomem publice docerem Februario mense A. 1749. caput in Gymnasium allatum est. Cum omnia frigore illo rigerent longe acerrimo, cujus adhuc facile meminere, vix ut necessarias dissectiones perfici possent; ejus sectio capitis dilata est bene multos dies ad illud tempus quo sub mensis finem frigus plurimum remiserat. Hæc quare commemoraverim, mox intelliges. **CAPUT** plures in ficipitibus, & occipitis cute cicatrices primum ostendit; homo enim ab alto olim ceciderat. Sed quamquam, detractis omnibus calvariae involucribus, hujus exterior facies sub cicatricibus nonnihil albebat; interior tamen, & quidquid ea continetur, illæsa erant; nisi quod cerebrum rigidum penitus ac durum, aquam autem, quæ ejus ventriculos laterales impleverat, offendi gelu adeo concretam, ut apprehensa manu tota simul sequeretur, ventriculorum formam præteritus non secus ac cera, quæ liquata in cavum quoddam sinistram, postquam refrigit, eximitur. Et tamen frigus complures jam dies magis magisque remiserat, caput autem ipsum haud procul a foco semper fuerat; quin antea non femel cum videlicet existimarent, mox esse dissecandum, sed eo præsertim quo demum dissectum est, die multo propius ad ignem admoveant. Quod nunquam, nisi tunc mihi contigit videre, hic volui Italiam ad Italiam scribere: quamquam in ipsa Germania, & hyme quidem multo quam ibi soleat, fieri, & in via, & in pueri infantis capite idem cerebro, & paucos humores qui in ipso erat, accidisse, Schneiderus memorare non omisit, ut in proxima Sepulchreti XVII. Sectione (d) jam videris. Scripsi etiam, ut scires, non modo post plurimos a morte dies, verum & post plures a frigore congelationes, & a calore regelationes, oculos nos demum incidere non potuisse, nisi jam flaccidos, atque adeo in se concidentis. Unde illud quidem incommodi accidit, quod olim Anatomicos, quippe solitos ultimam omnium cadaveris partium oculum, necessario flaccidum, conficere, eo adduxit, ut Vitreo humori sedem multo quam par sit, minorem tribuerint, Crystallinum in centro fere oculi ipsius collocantes; sic enim & nobis, alterum a fronte oculum incidentibus res se obtulere: quapropter alterum a tergo incidimus. Sed nihil præterea, ut opinor, multum obfuit nostræ observationi. Nam primum Opticos nervos tum intra calvariam, tum extra præclare vidimus omnino inter se similes, & similes sanis, nisi quod intra orbitas cum transversos difficereamus, crassioribus uterque pariter tunicis amicti apparuerunt. Sanam quoque, & sine ullo cicatricis vestigio utramque Corneam, & Scleroticam invenimus. Ne multis; vitium omne est in Crystallinis humoribus animadvertendum; si in Vitreis excipias lentorem quandam quo digitis adhærebant, in longa fila pituitæ instar, se formantes, diductosque digitos sequentes: quod ne moræ, cæterisque causis quas antea commemoravi, omnino tribuerem, discrimen fecit majores in uno quam in altero, observati lentoris. Lentior enim est, cui Crystallinus insidebat colore flavo obsoleto; sed minus in superficie flavo: quæ & mollior erat; quamquam nec durus nucleus fuit. Alter vero Crystallinus ex albidia in ambitu fiebat substantia; in

meditullio autem ex fusca: hæc a meditullio ad medium faciei utriusque perveniebat, mollior quam albidia, quæ tamen nec ipsa erat dura. Præterea hic totus Crystallinus non solum multo minus erat crassus, quam æquum sit; sed etiam ad unum latus quadam sui parte carens, eaque non parvula, ut circulari ambitu non esset. Nec alia in utrovis oculo quæ præter naturam se haberent, animadvertimus.

16. Si pro certo scire licuisset, exiguum id quod homo a latere, ut dictum est, videbat, utroque oculo, an altero, & a quo latere videret; proclivius esset dicere, an ideo videret quod alterius Crystallini humoris ambitus esset dilutius flavus, an quod alterius pars illa opaca a latere deesset. Nunc re hac in medio relicta, illud quod constat, dicemus, multo morbidiorum eum Crystallinum fuisse quem secundo loco descripsimus, quippe totum magis opacum, & ibi molliorem ubi solet præsertim in senescentibus esse durior: æquo præterea tenuiorem, atque insuper mutilatum. Hoc autem nunc quia eam quæ deest, partem idem invalisset morbus, sed acrior, qui partem mediam tum molliorem fecerat, quam par sit, tum fuscam, id est quasi fæmicorruptam? Nihil horum in Crystallino altero: flavus autem quo insciebatur, color fæpæ in senescentibus; & ibi præsertim ubi in hoc Crystallino, animadvertitur (e); quamquam hic fuisse longe minus dilutum, visio, in hoc quoque oculo ita ut diximus, impedita satis indicat. Cæterum duo quæ in priore adnotavimus, mutilatio, & fuscus interior color, ejusmodi sunt, ut primæ exemplum in observatione habes Cl. Morandi (f), qui Crystallinum, quamvis durissimo lapide non minus durum, superiore tamen ambitu quasi attritum, imo, ut icon (g) ostendit, quoddam præsertim loco deficientem invenit, idque non a Chirurgi acu, quam semper homo averfatus non secus ac noster, fuerat: coloris autem intus non solum fuscus, sed & nigrescentis ipse tibi alias (h) exemplum dabo.

17. **ANICULÆ**, cujus de morbo ultimo, & dissectione aliis Litteris (i) scribam, cum cæcam fuisse, dicerent, oculos eximi iussi. Quos cum incidere, in altero nihil vitii, nisi opacitatem in parte Corneæ, inveni. Sed alter, etsi pleraque bene habuit constituta, humorem tamen Crystallinum secundum omnes dimensiones adeo imminutum ostendit, vix ut aliquid de eo superesset, idque album, & opacum, quamvis interior etiam tum humidum. Adhærebat autem cum Iride ad Corneam: ubi hæc magis opaca erat, & nonnihil excavata in foveolam ellypsis ambitu, colore autem infectam flavo obsoleto: hoc vitium ad anteriorem Corneæ faciem non perveniebat.

18. Verisimile est, mala hæc, olim fortasse prægressæ, internæ oculi inflammationi fuisse imputanda. Illud certum, præter opacitatem Crystallini humoris, in qua fere Suffusionis natura consistit, consumptionem quoque magnæ illius partis, & alienam sedem, ac immobilem ipsi, atque Iridi contigisse. Cæterum neque hic, neque in Fabio de quo supra (k) dictum est, durities, & ficitas cum opacitate Crystallini conjungebantur; ut has omnes libenter Valsalva (l) fuisse Cataractas appellatur. Cataractas autem ejusmodi ad veram maturitatem tardius pervenire, non dubito: cujus generis de duabus quæ se intra annos aliquot manifestarunt in illius Fæminæ Primariæ (m) oculis, in quibus olim certas quadam strias conspexeram, alteram quidem fuisse video, alteram autem & antea cæsi, & adhuc cæso. Nam altera ex quo in certa Crystallini parte per albedinem quandam se prodidit, ita prorsus sine ullo incremento permanet jam annos plures. Alteram autem quæ universum quidem Crystallinum dealbaverat, neque tamen longo jam temporis spatii opacum quantum oportebat, rediderat, cum cæteri deturbandi suscipere non auderent, nescio quis magnus promissor advena, qui properaret, ut ait Cicero (n), cui fors multa restarent, inficiis omnibus, deturbavit illico, non sic tamen quin aliquo interjecto tempore, albidia iterum pone pupillam opacitas appareret, non tanta quidem illa, quanta a me alias (o) in Nobilissima Virgine memorata est; sed ea tamen quæ non satis felicem curationem & tæstetur, & faciat. Non sic alteri, Matronæ illius sorori, quippe cui matura suffusio depressa est. Nam Sorori tertiæ, in qua idem advena depresserat, multo citius fuerunt male curationis indicia. Tres intelligis cum essent Sorores, omnes eidem morbo, cui nemo trium Inclytorum Fratrum, obnoxias fuisse. Sic alias (p) scribam, una ex matre fundas natas feminas omnes, mares nullos. Nunc Virginis illius Nobilissimæ facta mentio ad memoriam redigit quod de

de mea in ejus oculis observatione judicium fuerit Cl. Viri Gunzii in libello, multa utique laude digno, qui, ipso Præside, Liphæ prodit A. 1750. (q) Rarum enim usque adeo censuit, ut tot inter quæ eo opusculo memorantur, una illa fretus, tertium Suffusionis genus constituerit. Equidem ego quoque cum rem mente in omnes partes versarem, fieri posse, indicavi (r), ut hinc etiam Suffusionis aliqua species extra humorem Crystallinum, ejusque tunicam esset agnoscenda. Sed neque raram adeo credidi, neque unde esset, ut semel iterumque diserte dixi, quidquam volui sine aliis, quibus hætenus carui, paribus dissectionum opportunitatibus decernere, cum quidquid conicerem, quibus obnoxium esset dubitationibus, nec ipse nescirem, nec lectoribus reticerem. Et sperabam quidem, fors interea qui meas mihi dubitationes eximerent. Verum ut senex ille apud Terentium (s), nunc incertior sum multo, quam dudum. Neque enim posui, sed querendum proposui, an glutinosam illam materiam Crystallina tunica forte secerne perexisset, idque egomet cum per alia, tum per ea ipsa, quæ mihi miror nunc objici (t), impugnavi. Querendum etiam dixi, num illa forte materia, per humorem Aqueum dispersa, postea se illi tunicæ agglutinasset. De quo pariter cum dubitandum esset, admonuissim, præsertim quia sic fieri non potuisset, quin Iridi quoque, aliisque partibus se agglutinaret; nunquam expectassem, inter cætera hoc responsum iri: tunicam illam Crystallini, ubi homo somnum capis, quo tempore viscosa particula quam maxime subidere possunt, inferiorem usque oculi partem esse; quasi vero tunc etiam Iris non inferior esset maxima parte humoris Aquei, ut id quoque latus Corneæ in quod forte inter dormiendum caput vergat. Neque solum dubitationes sic non tolluntur; verum his insuper verbis augentur: ex Aqueo humore illam materiam fuisse, tanto minus dubito, quanto certius est, humida corporis nostri, præsertim que non continuo per vasa moventur, per sepe viscosam indolem acquirere. Ego vero dubito primum, num is humor per jugiter invehentia vasa, & per creberrimas Iridis, oculique agitationes non moveatur quantum satis sit, ne viscosam indolem acquirat, deinde num hanc per sepe acquirat; quando certe viscosa in eo suffusiones per sepe non inveniuntur. Quin ex paucis hujus generis, quas ego indicaveram, illa quæ Wepleri est, ab Aqueo existimatur ad humorem Crystallinum transferenda: quamquam Auctor viscosam materiam non intra hujus tunicam fuisse, scripsit, sed Crystallinum opuruisse, nec tamen, ut fortuito, opinor, refertur, circumcirca. Alia omitto. Satis enim mihi esse debet, quæ contra sine obtræctione dicta fuerunt, ea ne jure ac ratione dicta sint, pro veri studio, sine obtræctione perpendisse. Quin etiam perlibenter confirmo, opusculum hoc inter pauca esse quæ docte, distribute, perspicue de Suffusione scripta sunt: cujus exempla morbi quæ apud probatos Auctores extant, cum propemodum omnia hic memorantur; nullum est quod ad certum non modo genus, sed ad certam speciem non referatur, signis per quæ internoscantur, non omisiss, rationis autem curandi five malæ noxiæ, five bonæ utilitatibus diligenter indicatis. Quod vero omnia propemodum exempla proferri, dixi; si forte quæras ex me, quænam igitur deliderentur; aliqua ex iis quæ scribenti occurrunt, non reticebo. Vir Præstantiss. Burc. Dau. Mauchartus (u) membranaceam, solidam, fibrosam, albidam cataractam in utroque canis oculo ab se repetam, asserit, cum Aqueus, per cujus ambas cameras extendebatur, cæterique humores pellucidi essent. Idem cum altero laudatissimo Professore Joanne Zelleri vidit utriusque mulieris pupillæ antepositam sic ut Corneæ prope hujus interiorum ambitum firme adhæreret, pelliculam teneum, & subnigram, nec sine iis humoris Vitrei, & Crystallini vitii quæ a Cl. Keckio (x) sunt memorata. Solers Anatomicus Jo. Christoph. May (y) in femina cui suffusiones olim depressæ fuerant, altera feliciter, infeliciter altera, qualem, & ubi invenisset illam, proposuit; pro hac vero Crystallinæ, ut censuit, tunicæ faciem anteriorem non, ut in oculo primo, pellucidam, recteque se habentem, sed admodum crassam, & opacam depressam. Cel. Trewius (z) quod discrimen fuerit inter Crystallinos humores grandævi hominis, scripsit, in quorum altero incipiens erat suffusio, in altero perfecta. Nec dubito quin Epistolæ meæ Anatomicæ aliud aliquod tibi sint exemplum daturæ. Nam certe præter tot illas quæ ex ipsis acce-

ptæ sunt, Observationes, eam quoque habent (a) paulo fufius descriptam membranæ muliebri cataractæ, Cl. Balth. Walthieri, quæ, ut ibi indicavi, ab Inclyta quoque Londinensi Regia Societate propofita est. Noli autem mirari quod promiscue, ut nunc venerunt in mentem, five ex cane, five ex hominibus exempla memoraverim; nam promiscue his quoque omnes utimur quæ ex quadrupedum genere sumuntur; præsertim si peculiare aliquid habent, ut in Observatione Maucharti, quæ cataractam in prima etiam (quod rarum est) Aquei humoris camera exhibet: cui propterea adjungas Observationem Sprogelii (b), ut quæ uno quodam in cane, raro exemplo, simul exfuccos opacosque humores Crystallinos, simul corrugatos, exlicatosque Vitreos, simul Opticos nervos ad fili mediocris tenuitatem redactos; aliaque præterea peculiaria commonstrat. Sed ne plura de Suffusione, quam de Amaurosi, verba fiant; ad alios Oculorum Affectus veniamus.

19. De Myopia tamen, & contrario huic Affectu factis est admonere, melius futurum fuisse, nihil in Sepulchreto quam id quod leges (c) proponi, jam olim rejectum a Plenio (d). Platerus quidem ingeniosus, doctusque, ut eo tempore, Vir fuit, & qui, si non verum, ut quidam judicant, tum Rectiformis tunicæ, tum præsertim Crystallini humoris officium primus ostendit; ad verum utique propius accessit: Attamen, quasi casu accessisset, in iis quæ postea scriptis, non sibi satis constitit; & certe de sede Crystallini in iis qui vera Myopia laborant, illa posuit; quæ contrario affectui conveniunt, & vicissim itaque vera horum affectuum causa, quæ quidem a majori in primo, a minori in altero Crystallini, & Retinæ distantia repetitur, Platero secus ac alii existimant, ignota fuit. Quæ vero causæ aliunde petuntur; ut a Crystallino magis, minusve aut convexo, aut denso; hæc in Sepulchreto ne nominantur quidem: quamquam & his non minus quam primæ, usu concavorum, aut convexorum speculorum medeamur; ut mirer, Summo cuidam Viro exidisse, hæc vitia, densioris videlicet, aut laxioris Crystallini, medelam dioptricam non admittere. Denique in Sepulchreto, Nyctalopie nomine designatur oppositus, ut in multis senibus videmus, Myopia affectus, quem propterea Scheidius recte censuerat vocari posse Antimyopiam in illa doctæ, eruditæ Disputatione, quæ Visus Viriatus inscribitur (e). Sed quamquam ab ea Nyctalopia, quam juniores Græci intellexerunt (f), paulo minus distare videri potest affectus qui opponitur Myopiz, ut ab ea quam intellexit Hippocrates (g), ipsa Myopia; longè tamen alii ac hi affectus, funt tum illa, tum hæc Nyctalopia, & a causis longe aliis proveniunt: itaque neutra dioptricam illam admittit medelam: quid enim conspicilla faciant aut ad primam, id est ad vespertinam cæcitatem, quæ ab Retinæ quadam quasi resolutione, aut ab secundam, id est ad diurnam cæcitatem, quæ ad ejusdem Retinæ nimia tensione repetenda videri potest? Igitur ut hoc signo quod ab inutilitate conspiciolorum deduces, & Nyctalopias ab duobus illis affectibus distingues; sic & nomine distinguas oportet. Ad utram autem Nyctalopiam causam causam quarundam ex vitio Retinæ occurrentium visus hebetudinum magis accedat, ex eo quoque conicies, quod his præclarum lumen incommodum est, illis autem opitulatur non secus ac surdis, aut graviter audientibus ob laxitatem, majores sonos fuisse utiles, tradunt Holderus (h); & Willsius (i). Et quoniam cum aliis ex omnibus quæ memorata sunt, Affectibus pupillæ dilatatio, cum aliis autem contritio haud raro, tanquam effectus cum sua causa, conjungitur; cave, ne tunc morbi causam in circumjuncta Iride esse, pronuncies; ut neque cum innotatæ aut Crystallini, aut alterius humoris opacitatis indicia se produunt: sed cum omnia quæ antecesserunt, aut comitantur, accurate perpendere; tunc de causâ eorum pupillæ affectuum judicato. De morbosa autem five ejusdem dilatatione, five Iridis ad Corneam adhesionem si legere quæ Mauchartus (k) edidit; non unum invenies quod tibi utile esse possit tum meditati, tum etiam medenti.

20. De iis pariter quæ de Oculi aut Dolore, aut Procidencia, aut Strabismo in Sepulchreto proferuntur; hæc tantum monebo: Quod ad primum attinet, aut XXX. Observationem præmitti debuisse, aut XXXV. Utrunque enim eandem esse, facile cognoscet, non secus atque initium Scholiorum ad Observationis I. §. 1. idem esse

(a) Epist. 19. n. 9. (b) Dissert. Anat. 2. n. 15. & seqq. (c) Epist. Anat. 18. & 19. (d) Synechie §. 8. (e) in Præfat. ad Dissert. de Ectropio. (f) Phorm. Ast. 2. Sc. 4. (g) de 1. et. §. 6. (h) Comm. Litt. A. 1733. Hebd. 4. n. 3. (i) Eph. N. C. Cent. 7. Obf. 71. (j) Scit. hac 18. Append. 2. post Obf. 33. (k) Ophthalmolog. 1. 4. probl. 39. (l) Scit. 1. n. 33. (m) Vid. apud Plenio. Ophthalm. 1. 5. c. 26. (n) A. Philof. Soc. R. in Angli. A. 1608. M. M. n. 1. (o) De Anima Brutor. c. 24. (p) Dissert. de Mydriasi, & Diff. de Synechia R.

(q) Animadvert. de Suffusion. natura, & curat. c. 1. §. 15. (r) Epist. Anat. 18. n. 24. 25. (s) Phorm. Ast. 2. Sc. 4. (t) de 1. et. §. 6. (u) Synechie §. 8. (x) in Præfat. ad Dissert. de Ectropio. (y) Comm. Litt. A. 1733. Hebd. 4. n. 3. (z) Scit. hac 18. Append. 2. post Obf. 33. (a) Epist. 18. n. 24. (b) Eph. N. C. Cent. 7. Obf. 71. (c) Scit. 1. n. 33. (d) Vid. apud Plenio. Ophthalm. 1. 5. c. 26. (e) A. Philof. Soc. R. in Angli. A. 1608. M. M. n. 1. (f) De Anima Brutor. c. 24. (g) Dissert. de Mydriasi, & Diff. de Synechia R.

ac pleraque verba, quæ mox in ejusdem §. 2. repetuntur. De Procidencia autem quod ex Spigelio nostro, dissimulato ejus nomine, totidem propemodum verbis descripsit Plempius (1), tu vero subjectum leges Observationi XXV. id quidem in leviori oculi prolapsu, seu potius non adeo immodica extra orbitam prominentia minime necessarium est; nam Opticus nervus non tensus in orbita secundum naturam, sed ita laxus est, ut oculum sine disrptione quatenus diximus, sequi possit. Quod vero ad Observationem XXVII. additur ex Hildano, procidenciam quandam oculi explicante, quæ vulnus supercilio infictum, & male curatum novissime secuta erat, nisi multo aliter ac ipse fecit, res exponatur, non facile probari potest. Nam quod vulnus in Sinu Frontalem dexterum pervenerit, credibile est: quod autem sanguine in eo Sinu putrefacto totus oculus infectus sit ob naturalia foramina ex cavitatibus istis ad oculos penetrantia, quis concedat, nisi qui illa quæ de ejusmodi foraminibus ex quorundam opinione paulo ante (n) attigerat; nequaquam dubitet cum Anatonie consentire? Si quem exitum id mali habuisset, aut ibi, aut alio, qui me fugit, loco scripsisset Hildanus; appareat posset, an non potius caries per ossem parietem inter illum Sinum, & oculum interiectum sibi praviq; ichoribus viam in orbitam aperuisset. Strabismus denique una haud amplius, Observatio (n) proponitur, eaque unius oculi, cum repetatur causa ab aliente cerebrum humore multo quo nervi oculorum motores imbuti convellerentur. Quia causa sine ullo additamento posita, minime intelligis, cur non ad utrumque pariter oculum strabismus fuerit. In addito. Scholio alie quidem memorantur ex nostro Saxonia Strabismi causa, mala videlicet situatio vel pupillæ, vel crystallini. Sed plures alie interea præmittuntur. Nec vero, internas dumtaxat dico, ut si pupillæ, & Crystallino utrinque recte positæ, non ea in altero oculo Retinæ pars respondeat quæ debet, sed altera, multo propior quam par sit, cæcæ illi secundum naturam particulæ, cujus sedes ad ipsam infertionem est nervi Optici, ut nisi musculi aliquanto aliorum traherent, in eam particulam incideret pars imaginis, quæ in Retina pingitur. Externas quoque, id est quæ extra oculum sunt, alias dico. Neque enim a sola quorundam musculorum oculi convulsione, sed a paralyti etiam esse Strabismus potest: quam causam diu ante Plempium Auctor docuerat Finisium Medicarum, quæ Galeno ascribuntur. Strabismus, inquit, oculi musculorum non omnium, sed aliquorum resolutio est, ob quam causam vel sursum, vel deorsum, vel in latera mutant oculi. Sed & aliquo ex his musculis imbutio humoribus, minus expedite per ipsum circumventibus, Strabismus interdum fit, ut in Uxore amici Jurisconsulti fieri vidi, quæ defluxionibus, ut vulgus appellat, ad radicis nasi alterum latus eamque viciniam corripit, in illum oculi affectum incidit, a me intra non longum tempus, cum in Patria medicinam facerem, percuratum. Defluxionibus quoque modo una in gena, modo in altera non ita pridem vexatus fuerat Nobilis Sacerdos cum repente affectus est ea visus depravatione, ut si oculos, ut sit, ad legendum demitteret, litteræ omnes alie aliis quasi deculsatim impostæ, & inter se confuse apparerent: quæ confusio omnino tolleretur statim atque alterutrum clauderet oculum, aut librum contra ambos oculos apertos quidem, sed non demissos, imo, si vellet, etiam sursum conversos statuebat. Aliqua tamen restabat confusio, si librum ita statutum, ad latus dexterum aliquanto transferretur; nulla, si ad sinistrum. Mihi qui per litteras consulebar, cum ex hoc quod novissime dixi, vitii esse aliquid in musculo Abductore dextero videretur, cujus vires Adductori sinistro non omnino ex æquo responderent, visum quoque est idem vitium in Depressore proximo dextero vel magis esse coniungendum, scilicet ut deprimere non posset oculum æque ac Depressor sinister, cum aliquo reliqui oculorum musculi naturalibus pollentes viribus, utrumque æqualiter & converterent sinistrorsum, & sursum moverent, sicque litterarum singularum imagines in iis pingerentur in quibus solebant, hujus, & illius Retinæ partibus; in alia autem alterius Retinæ, si dextrorsum, deorsumve, quippe inæqualiter, oculi agerentur; unde litteræ quasi geminatae, aliæ aliis viderentur impostæ. Levem igitur paralytism, scilicet non graviolem, quam quæ ad leviter inæqualem motum intelligendum satis esset, in duobus musculis conjiciebam; in neutra enim Retina poteram, cum singuli oculi in quacunq; plagam verterentur, egregie videntes, egregie se habere omnes utriusque illarum partes, præclare ostenderent. Paralytism autem, vel Convulsionem cum ex repentino affectus hujus adventu culpæ debere; paralytism potius esse, credidit ob nullum adjunctum molestim

sensum, nullamque motui cuiquam oculi resistentiam: quibus, aliisque ejusmodi indicibus uti consuevi ad illas in his, aut aliis partibus internoscendas, quemadmodum eo quoque, cui in recenti hoc affectu locus esse non poterat, nimirum diuturnitate, & difficultate curationis, quæ plerumque in paralyti quam in convulsione, sunt majores. Accidit etiam id quod aliquando inveni, ut oculi musculi aliquis ita cum proxima immobili parte coalescat, ut ipse quoque immobilis fiat. Verum hæc plures, variæque, de quibus est dictum, externæ causæ omnes adventitiæ sunt. Quid? si ab utero aliquis alterutrus oculi musculus sit brevior, aut longior, validior, aut infirmior; expeditior, aut impeditior quam ipsi conveniat. Nonne pro majori, aut minori ejusmodi vitio strabones, aut pati nascuntur? Hæc, ut nosti, antea ad te scripsissem, prodiit Cl. Buffonii Commentarium (o), iis subnixum experimentis ad Strabismi causam, & faciliem sæpe curationem spectantibus, quæ doctrinæ, secundum quam scripseram, magis communi advenirent. Si tibi quæ deest mihi, ea forte copia strabonum est, ut ejus possis experimenta iterare; quod experienti respondebit, id sequere. Fac tamen animadvertas, de Strabismo innato, & ab interna causa orto ipsum magis quævisse, quam de adventitio, cujus externæ quæ sint causæ, hic a me præcipue quæsitum est, ne ipso quidem, si recte memini, repugnante.

21. Antequam de Lacrymalium viarum morbis nonnulla attingam, æquum est de inflammatione, scilicet Corneæ tunice, aliisque ejus vitriis quædam subjicere, quando internarum oculi inflammationum nullas in Sepulchreto anatomicas observationes hic video, nec ipse habeo; nisi quod memini in cane cæco Retinam ipsam vidisse sanguineam, & ferme nigricantem, ut tanto facilius intelligam quid possit accidere Choroidi, quæ ob incredibilem vasorum multitudinem mihi interdum (p) vel in fanis oculis apparuit sanguinolenta, illique ejus parti quæ, Uvea dicitur, de cujus inflammationis & signis, & periculo, & curatione multa, ut solebat, paucis docuit Boerhaavius (q). Sed nos in Corneæ inflammationibus subsistamus. Quarum causæ, quamvis sæpe insipientium oculis obvia sint; tamen accidit nonnunquam ut pro effectibus accipiantur. Cuius rei dæ, a me visa, proponam exempla, alterum in Nobili Viro, alterum in Molitore. Hoc ad me adducto, ut quid vitii in Corneæ ex gravi ophthalmia oriri inciperet, edoceret; in illius medio exiguum maculam animadverti circuli formæ, albidam ad ambitum, in centro subnigram. Cum sciscitaret, quid causæ dedisset inflammationi, ipse autem inchoatam diceret ex quo sibi molam malleo exasperanti quædam in oculum resilliverant, quæ tamen continuo eluisset; suspicatus quod erat, infixam aliquam lapidis, vel potius ferri particulam in Corneæ, ubi erat macula, restitisse, indeque ortam quæ male haberet, inflammationem, magnetem modicam virram semel atque iterum propius admove, & subnigram illud de quo antea dictum est, e macula jam nonnihil extare, continuo intellexi, propterea quod in claudendo oculo superior palpebra aperi aliquid eo in loco percipere incipiebat. Sed si illa ferreæ scoriz figura esset, ut profundior partem haberet paulo latior, sive potius imbutæ humoribus turgentibus Corneæ fibræ quam inter initia remissuræ fuissent, postea arctius complexæ infixam particulam retinerent; non licuit eo quidem die extrahere, imo cessandum potius censui ex quo homo ait, quoties magnes admovebatur, toties oculum quasi rapi magnetem versus, non sine doloris incremento, sentire. Igitur imperatis quæ hæcenus omisse fuerant, alvi subductione, & sanguinis detractione, tum quæ dolorem mitemdo, fibras leniter laxarent, oculo adhibitis, non ita multo post simul cum lacrymis excidit scoriz, quæ elapsa, facillime omnia evanuerunt. Nisi autem per se excidisset, magnetem rursus experiri in animo erat, firmato per aptum aliquod instrumentum oculo, ne moleste adeo simul cum scoriz attraheretur.

22. Vides, ut ex magneticæ attractionis, sicuti vocant, phænomeno in speciem inutili apud eos quidem Medicos qui si naturæ opera paulo attentius spectare re, videant, odiosa percontatione continuo quarunt, quid inde ad medicinam faciendam vides, inquam, quæ inde existere utilitas interdum possit & ad dignoscendam morbi causam, & ad tollendam. Nihil enim dubii est quin ejusmodi scoriz aut inter initia cum fibræ nondum contrictæ sunt, aut postea cum laxantur, facile possint eximi magnetis ope, aut saltem ita dimoveri, & protrahi, ut nisi per se excidant, velleis queant apprehendi. Neque hæc in oculo tantum dico, sed & in quacunq; cui forte infixæ fuerint, parte, præsertim cum aliquando vix appareant, aut eo cum dolore, ut neque arripere possis, si velis, aut ægri,

imprimisque pueri, nolint. Cum autem scirem, Majores sæpe emplastris quæ ad extrahendum imponent, magnetem, in pulverem comminutum, admisuisse, qui sic comminutus, alienisque interceptis particulis, suam vim exere non valeret; querere cœpi post id tempus num antea, nemini, id quod credibile non videbatur, eadem quæ mihi utendi ratio adeo obvia, in mentem venisset. Cum a novissimis inciperem; in magno complurium silentio; inveni denique apud Kerckringium (r) acum gutturi inhzrentem annos jam novem, per magnetis frustum extraham. Etsi ex superioribus qui similia præstiterit, commemoret neminem; querere tamen perrexi donec ab Hildani Indice admonitus, Observationem ejus legi (s) quæ docet, scoriz ferri, adnatæ infixæ, quibus remediis tandem amota fuerit. Casum equidem inveni, quem perlegas velim, in plerisque tam meo similem quam ovum ovo; sed de magnete profus nihil. Tandem quod Index ille copiosissimus non ostenderat, fors obtulit. Aliud enim perquirere incidi in ejus alteram Observationem (t) de scoriz chalybis Corneæ infixæ, ejusdemque ingeniosissima curatione. Hæc vero, aliis omnibus iritis, magnetis ope felicissime perfecta est. Porro ut Kerckringium lateri non puidit, quod tot Chirurgis in mentem non venerat, id se a Circumforaneo didicisse, ita neque Hildanum ab Uxore; est enim res, non auctor, spectanda. Illud de suo hic addidit, videndum antea diligenter, ne forte quæ facie magnes ferrum repellit, ab ea facie oculo obvertatur. Quam vim etsi scio ab aliis in magnetis altera facie adversus alterum magnetem, non adversus ferrum, agnoscere; Hildanum vero hoc a magnete suo præstari, & Matthiolum (u) idem ab suo quoque testatos, in ferrum incidisse credo magnetis vi imbutum; tamen non repugno quin ante experiaris; nihil enim prohibet, & perfacile est: illud autem horrore, ut modicam virram magnetem, eumque caute ac sensim magis, ut licere intelliges, magisque admoveas; ne forte ferrum arctius hærens, necdum tempestiva tractione; ejus, cui infixum est, partis dolores augeat.

23. Multo levior causa diuturnior, & periculosior ophthalmiam attulit Affini meo, de quo alterum exemplum est, quod promisi, Thomæ Mangellio. Nemo enim fuit Medicorum, aut Chirurgorum quibus oculum inspecandum homo sane remediis non ita amans tandem ostendere coactus est, quin procul dubio censeret, inflammationis vi obortum jam ulcus in Corneæ tunica, ejusque curandi causa aliis cum internis, cum externis auxiliis metu obtemperantem jam ægrum diu, sed incassum, fatigaret. Denique casu factum est, ut Chirurgus animadverteret, incipere ex ulcusculi fundo nescio quid nonnihil extare squamulæ instar. Quod, cum tentantis specillo facile obsequeretur, integrum exemit. Exemplum dum curiosius contemplatur, aliam esse agnosce minoris mufæ: & sane esse, omnes qui tunc, & postea viderunt, sine ulla dubitatione, ut in re evidentissima, confirmant. Tum enim vero in memoriam rediit Mangellius, sibi inflammationem haud ante incepsisse, quam musca in oculum forte involassent, quam ibi inter palpebras celerius, ut sit, injecta manu occidisset, atque abjecisset. Totam vero non abjecerat; ala enim restans, sic ad Corneam se applicuerat, ut illinc sine Chirurgi ope profus dimoveri, & regulinari non poterit. Sua igitur adhesionem irritando, ejusmodi moverat inflammationem, ut circum turgentibus fibrillis, & minimis vasculis, hæc ulceris labella, ala autem illa crassiusculo humore obfusa, per ipsumque transpecta, fordidum ulceris fundum mentiretur. Certe ipsa detracta, continuo omnibus in meltius versis, cito, ac facite, nulla relicta cicatrice, convaluit oculus. Non sum nescius, Falloppium nostrum (x) se bis esse passum ulceris oculorum, scribere, ex illapsu quorundam muscarum miramuram, quæ duræ sunt, inquit, & si cadant, vel illabantur in oculum, statim ipsum exulcerant, & nocturnas zimas mordent. Illa tamen nec minima, nec dura; nec noctu, nec mordendo, sed tantum relicta ala, nocuerat, quæ ulcus ita ut dixi, omnino referebat; nam me quoque tunc peradolescens spectasse, & ulcus credidisse, præclare memini. Sed fac etiam ulcus fuisse; ala illa tamen amota, statim, ut ablata causa, omnia remiserunt. Tanti ergo interest primas morborum causas, & occasiones, nihil negligendo, sollicite, & diligenter inquirere.

24. Nunc quando de Corneæ morbis ita verba facere institui, ut quæ inspectione quidem, sed nulla adjecta dissectione, animadvertere interdum licuit, propofue-

rimus; missa faciemus quæ de albis quibusdam, quæ in ipsius ambitu esse videntur, opacitatibus non sine scalpelli ope deprehendimus; si enim volueris, ea poteris alibi (y) legere: quod vellem a Maucharto esse factum, ubi (z) quemadmodum ostendit, non exigui hanc esse observationem momenti in punctationibus aut incisionibus prope ea loca instituentis, ita miratur, ejusmodi opacitates, earumque naturam fuisse prætervisas. Hic igitur iis omisiss, potius adnotabo, non raro, vigente ophthalmia, accidisse, ut Medici, Chirurgique mihi ostenderint modo in Corneæ albugines, modo trans Corneam quasi pus, aut puriformem materiam, ut ipsis, mihiq; a primo sane videbatur. Verum non semel animadverti, eam rerum speciem in quibusdam nihil aliud fuisse, nisi exteriora Corneæ ulcuscula, quæ si regione inspiceres, ea quæ dixi, omnino mentirentur; sed ubi ad latus recederes, & ex obliquo inspectares, statim sua excavatione se prodere. Facile enim in acerbis Adnatæ membranæ inflammationibus Corneæ exulceratur; ut nihil æque metuerim in contumacissima quæ me adolescentulum sub hujus initium seculi Bononiæ prehenderat, ophthalmia, cum acri subinde dolore conjuncta, ut sæpius capere somnum non possem, nisi palpebris imposita pulpa tepida pomorum dulcium. Multa commendata sunt, multa adhibui, frustra omnia. Unum inconsulto respui, quod pluribus postea vidi plurimum profuisse, viroque præsertim Bononiensi qui sic abacta dexteri oculi inflammatione, cum mox sinister eodem morbo caperetur, incassum adhibitis cæteris, nullo potuit nisi eodem auxilio restitui, cute videlicet quæ pone auriculam est, impositis iis quæ erodendi vim habent, exulcerata. Cum igitur omnia natura, & temporis commissem, & nonnihil jam levatus essem non sic tamen, ut legere, & scribere tunc sine molestia adhuc possem, cum rerum memoria magis quam præfenti studio fretus, solemne examen subi, & in album Doctorum sum relatus; in Patriam paulisper secessi, ibique convalui. Quæ omnia eo dixi, ut intelligas, post quantum morbum quanta mihi oculorum sanitas Dei præpotentis beneficentia concessa sit, ut annos jam natus circiter duodecimo, sine conspiciis equæ propemodum videam ac videbam ante illam inflammationem. Quam si forte quaris quæ ratione diutissime arcuerim in tanta, & tam assidua oculorum interdiu, & noctu contentione; non alia dicam, quam faciei, & palpebrarum lotionem matutina, ab eo tempore sic instituta, ut non temere quavis aqua uterem, sed ea dumtaxat quæ modo e puteo hausta esset. Hæc enim hæcenus frigida est, ut sine iis periculis quæ a frigidissima timet Hildanus (a), fibrarum vim quam prægressa ophthalmia infirmaverat, & restituere, & servare poterit. Cujusmodi aquam an velit Cl. Dethardingius in eo opusculo, quod de specificis prophylactis oculorum inscriptum edidit Hafniz A. 1745. pro certo scire non possum; quamquam Eruditissimus Hallerus (b), ex quo uno ejus opusculi notitiam habeo, id specificum esse, ait, lotionem quæ aqua frigida sit. Sed hoc certe scio, cum forte ejus quam dixi, aquæ tandem omissem usum, inflammationem, quæ annos plus quadraginta abfuerat, cito rediisse primum quidem levem, & palpebras tantum afficientem, sed diuturnam; deinde vero cum hic plerisque æstate arripere, in membranam ipsam Adnatam graviter adeo incumbentem, ut in chemosim degenerare jam inciperet. Quæ tamen sine vena sectione ita uti alias (c) scribam, pervicta est. Itaque annos inde jam novem oculis ferme ut olim valeo, nec ullo adhuc ego conspiciis adjumento. Faxit Deus, ne magis magisque ingravescent ætas illorum mihi utilitatem imminuat. Verum ab iis quos ipse petuli, ad eos quos in aliorum oculis exteriores morbos vidi, redeamus.

25. Unguis oculi; sic enim quod ὀφθαλμικός cum Græcis diceremus, latine Celsus (d) vocavit, idque novies, & nusquam; nam propter habitationes quorundam in manu, aut ære descriptis ejus libris qualivi; lectione variante; igitur Unguis oculi frequentiore originem me in Adversariis (e) coniecisse, non ignoras, ex membrana illa semilunari quam ad oculi angulum internum, ut videntur quidem indicare, proposuerat Vidiud Vidiud de Anat. Corp. hum. libro VII. cap. IV. ibi, opinor, ubi descripta Caruncula; & Lacrymalibus Punctis, glandulam quoque internam anguli in homine, & cartilaginem, si Superis placet, atque hanc involventem membranam, commemorat. Ego vero non a belvina cartilaginis membrana, sed ab ea quam ante carunculam

(1) Ophth. l. 5. c. 31. (m) Vid. Cent. 9. Obs. 2. (n) Obs. 37. (o) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1745. (p) Vid. Epist. Anat. 17. n. 2. (q) Prælect. in Instit. §. 541.

(r) Spicilg. Anat. Obs. 44. (s) Cent. 4. Obs. Chir. 17. (t) Cent. 5. Obs. 21. (u) Comment. in l. 5. Dioscor. c. 103. (v) Tract. de Ulcerib. c. 28. (w) Epist. Anat. 16. n. 28. (x) Dissert. de Musculis Corneæ §. 9. (y) Cent. 1. Obs. 172. (z) ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 1. (a) Epist. 57. n. 90. (b) De Medic. l. 7. c. 7. n. 4. & 5. (c) VI. Animad. 44.

culam humanam describerem. Unguis originem esse conieceram. Id attentius considerandi annis superioribus occasionem habui in viro quadragenario, cui in singulis oculis singuli unguis jam inde ab adolescentia oborti, tandem usque ad Corneam medium se extenderant, cum Patavium ad Experimentissimum Chirurgiae Publicum Professore Hieronymum Vandellium a quo curaretur, profectus ad consulendum me venit. Esse autem vidi illam ipsam membranam, quae a lata basi procreans, in trianguli modum se amplificaverat, Adnatam non multum adhuc, imo ad longitudinis medium ita disjuncta, ut specillum mediocri crassitudine nullo negotio inter utramque Vandellius trajiceret, Corneae autem, ad quam trianguli extremitas vertex pertinebat, arctissime connata, ut cum aeger oculum ad ea quae a latere externo erant, aspicienda converteret, totus necessario extenderetur Unguis, hincque etiam acciderat, ut Lacrymalis Caruncula praefixam sibi membranam sequens, & multo longior esset facta, & extra suam sedem protracha. Quo basi propior, eo minus membrana ab sua natura recedebat, a vasculis quibus internebatur, rubens, ut ibi libentius Pannum appellares; cetera alba, ut Unguem melius vocare posses: opaca tamen; quamobrem non pauca radiorum parte intercepta, aeger Nyctalopia Hippocratica (f) quadantenus jam affici videri poterat; sero enim melius cernebat quam meridie, & subobscurum, quam lucido in loco, nimirum quia ob eam radiorum interceptionem se Iris, credo, dilatationi assuefecerat. Ceterum nullus oculorum dolor, nullum magnopere eorum motui impedimentum.

26. Jam vero de morbo lacrymatione scribendum est. Quae de hac in Sepulchreto legeris, aut omissa, aut non ita explicata essent, si quae de naturali lacrymatione in eodem (g) proponuntur ex parte vera, constanter retineri, neque cum falsis quae admittuntur, confundi potuissent. Nunc de quatuor Observationibus, ad lacrymarum auctam effusionem attinentibus, tres (h) sunt quae ejus rei causam exuberantem intra calvariæ humoris copiam obrudant, quasi inde via paterent lacrymarum ad oculos: quod tanto minus erat faciendum quia lacrymarum illa ubertas, in feminis praesertim, aut a tristitia, aut a dolore manifestissime proveniebat. Tunc autem Orbiculari palpebrarum musculo, ut in sentibus videmus fieri, saepius, arctius, diutius contracto, tum glandula innominata magis urgetur, ut plus humoris fecernat, & inter palpebras effundat, tum simul tenues mollesque ejus humoris ad majorem Lacrymale ductum via comprimantur, ut minus humoris ejusdem nasum versus efferre queant. In reliqua autem Observatione XXXIII. calculus in glandula, ut scribitur, lacrymali, ad oculi angulum internum sita, occurrens, causa quidem esse potuit morbo lacrymationis; sed non quia totam glandulam repleat. humilitatis ad naves transferenda ineptam redderet; neque enim hac, glandula est, in quo adhuc aliquot errare, miror, sed in superficie tantum. Sebaceis minimis glandulis Caruncula obita, neque illum in se humorem recipit; verum quia calculus non modo inaequalis valde, sed pro ea sede etiam valde magnus, ut apud Auctorem inspicenda delineatio (i) praclare ostendit, Lacrymalia Puncta ab oculi contactu, & quod consequitur, ab ejus humoris receptione arcebat, & tenues canaliculos ab his Punctis profectos, praeterea comprimebat.

27. Et sane crebriores diuturnae lacrymationis causae in diuturna viarum lacrymalium a palpebris ad nasi interiora compressione, obstructione, coarctatione consistunt. Hunc, dum nasi interiora demonstrarem, non per raro accidit ut invenirem, semel videlicet in viro hydropico, cujus imum Lacrymalis ductus orificium cum a dextris tantum deesset, ipsum ductum coaluisse, deprehendi: iterum in muliere quam febris sustulerat. In hac vero cum infirmum utriusque ductus osculum exiguum esset, nec specillum altius admitteret; mirari desii, cum a palpebris immisissus, omnia quatuor Lacrymalia Puncta penitus oclusa spectavi. In altera autem femina cui finitri oculi cilia, omnia propemodum, nescio cujus morbi vi exciderant, nemini olim Lacrymale alterum Punctum, & qui ab ipso incipere debebat, canaliculum, & reliquum totum usque ad nasi intimam ductum non oclusa modo, sed coalescentibus parietibus in solidum ligamentum degenerasse; alterum autem Punctum cum suo canaliculo non solum patens inveni, sed & cavum utriusque duplo quam solet, latius, quippe quod subiens

quidem humor, sed ibi subsistere donec digito exprimeretur, coactus, in eum modum dilataverat. In alio autem non memini ullam fuisse dilatationem, cui ductus uterque infra Saccum, ut vocant, impervius omnino fuit. Oportandum fuisset, a quanto in singulis tempore, & num ab oculorum, an nasi interni inflammatione, suppuratione, exulceratione hac acciderent, & quibus cum incommotis conjuncta, pernoscere, id quod in plebeis, per sepe ignotis, nec de alio, nisi quo tunc urgentur, morbo in Nosocomiis queri solitis, frustra post obitum inquiritur. Sed duo tamen certa sunt, his omnibus lacrymationem necessario fuisse, ab altero quidem oculo secundae feminae, illique viro; mulieri autem primae, & viro huic ultimo ab utroque; neque ulli horum lacrymales vias, adeo coalitas, referari potuisse.

28. In illis autem lacrymationibus, quarum causa sint aut harum viarum obstructiones, aut si coarctatus, is tamen qui in summis, imisve orificiis dumtaxat contigerit, compressiones quoque, sed quae nedum majorem coarctum intulerint, arte autem possint amoveri, ut puta si polypus, aut si caro, ut in observatione Prael. Molinellii (k), e proximo ulcere excrevens imam ductus partem comprimeret; minime dubium est post felicia ingeniosorum Virorum experimenta, quin Chirurgia possit opulari. Mitissima omnium est, quae levioribus sufficit obstructionibus, Anelliana: de qua alibi (*) a nobis scriptum fuit. Hujus tamen illam partem quae in tenuis specilli per alterum Lacrymale Punctum in nares usque immisione consistit, se ante Anellium administrasse, & sic referasse nasalem ductum, Valsalva in Consiliis a me perlectis affirmabat.

29. De Tumoribus autem Cysticis in quos palpebrarum glandulae dilatentur, deque horum curatione cum ipse (l), tum ego (m) alio loco scripsimus. Reliquum est igitur, ut de vitiosis Ciliorum unam aut alteram animadversionem subiiciam. Leve illud videtur vitium quod in albo eorum colore est. Visioni tamen noxium sit in praclara luce, necesse est. Neque enim superfluis fatiis arcere potest radios. Itaque apud Casp. Hofmannum (n) extat, cuiusdam exemplum, qui cum ejus haberet albidam, quoties hac pingebantur atramento, melius videbat. Incidi non semel in homines quorum pili ab ortu albi erant, iidemque omnes caeciebant. Num ob colorem dumtaxat ciliorum? Facile fuisset, si tempus, & locus denigrare cilia permisissent, experimentum. Sed quid est quod de istis audiivi, si capillos tondent, tum multo magis caecutire? Longe graviora oculis, & mala sunt, & pericula imminet ex his ciliorum vitiosis quae Trichialis, & Distichialis appellantur. Cuius enim aut ad ipsos oculos conversis, aut pilorum alio ordine sub ipsi succrescente, & propterea, ut Celusius (o) loquitur, intrus ad oculos tendente, hi moleste adeo irritantur, ut irritationem insanabilem, nisi ea tollantur vitia, inflammatione exeat, hanc autem facile caecitas. Tolli autem illa sic ut cito non redeant, nequaquam possunt, nisi per eas curationes quae aut cum dolore, vel potius cum tormento, aut etiam cum palpebrarum limbi mutilatione conjunctae sint, quam, praeter deformitatem, vereor, ne, forte clausis postea per inductam cicatricem extremis sebacearum quae in tarsis sunt, glandularum ductibus, non unum consequatur aliorum morborum genus. Hac cum ita sint; oportandum utique fuisset, ut auxilium saltem ad eam arcedam irritationem a Cl. Erndelio (p) propositum, parem ingenio quo excogitatum est, exitum haberet. Scilicet palpebras inter, & oculum nitidum ac perpolitum vitrum interponendum proponebat, haud aliter factum quam artificialem, ut vocant, oculum videmus, nisi quod sine ulla pictura esset: sic enim fore, ut pili quidem, sed non lucis radii excluderentur. Verum si vitrum adeo vitrum ut radios non refringeret, periculosa oculis, fracturae merum incussit, si vitrum insensibilis perspirationis effluvia vitrum jugiter infuscarent, aut oculos, aetate praesertim, nimio calore afficerent, aut per motum acriora facta irritarent, aut molestiam, & periculosam tenuis vitri identidem eximendi, abstergendi, reponendi necessitatem afferrent; si vitae quaeque causa; quarum nulla fere cadunt in artificialem oculi usum, dehortantur sint; neminem legere, aut audire contigit, qui ab anno hujus saeculi vigesimo secundo quo id auxilium vulgatum est, ad hoc tempus in usum traxerit, aut qui ejus notitia excitatus, melius aliquod excogitare conatus sit. Doctus idem

Vir

Vir modi conjecturam proposuit quo pili in distichiasi non suo loco prorumpant: quem locum altiore videretur indicare quam in ea esset distichiasi, cujus ad medefcriptionem misit Cl. Tabarranus (q). Hic enim ex oculis Sebacearum glandularum quae paulo ante memoratae sunt, erumpentes vidisse se, credit. Ego pilos qui praeter naturam sint, ut in aliis aliam, ita hanc quoque parare sibi viam posse, non dubito, per quam intra palpebras exeant. Nondum vero accidit, ut in vivis, nedum in mortuis, ut mallem, occasio mihi daretur hac diligentius examinandi. Nec mirum. Nam si membra quaelibet humani corporis ex eo particularum numero constant, ut perdifficile sit omnes singularum mor-

bos in cadaveribus recognoscendi occasionem habere; quanto id difficilius erit in oculo? qui cum sit ex tot, tam variis, tamque tenuibus tum in se, tum in iis quae illi extrinsecus adjecta sunt, particulis compactus, praeterea est aeris, aliisque injuriis expostus, & assiduus, nisi cum dormimus, ului addictus; ut cum propterea sit internis, externisque innumeris morbis obnoxius, Ocularii Medici qui in iis tantummodo versarentur, nec antiquis temporibus multi defuerint, neque hoc desint. Satis igitur tibi sit de iis quos videre ipse potui, oculorum morbis has a me Litteras accepisse. Proximas de Aurium Affectibus habebis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIV.

Agitur de Aurium, & Narium Affectibus. Aliquid additur de Balbutie.

Cum minime ignores, vel plura de Auribus, quam de Oculis, a Valsalva, & a nobis edita esse, minime quoque miraberis, si vel pauciora de Aurium, quam de Oculorum Affectibus restent quae hic tibi ex utriusque nostrum Observationibus perscribantur. Itaque ad morbos Aurium Narium morbos adjungemus, praesertim quando Sepulchreti Auctor hos, illosque duabus quidem, sed brevibus, Sectionibus XX. & XIX. complexus est.

2. Sectionis XIX. Observationi primae facile cognoscere praefixum esse argumentum a vero alienum: *aures purulenta ab abscessu cerebri*. Nam contra, cerebri abscessus, cujus nulla praegressi indicia narrantur, confectus est suppressionem, ichoris per aurem effluentis. Sed neque altera Observatio, quae in subiecto Scholio proponitur, facile fuerat alia quam hac ratione, explicanda, etiam post mortem, reclusa calvaria, sanies quae solebat olim ex aure egredi, intra illam reperta esset. Quod cum alias (a) declaraverim, hic confirmare satis erit indicatis Verneyi Observationibus in III. Parte Tractatus de Organo Auditus: quo ex Tractu cum in Aditamentis ad Sectionem hanc XIX. & ea, & alia produci debuissent; ne indicata quidem sunt. Tu, illis inspectis, quam saepe Medici in ejusmodi judicio fallantur, intelliges, tunc quoque cum suppresso, velut hic, effluente per aurem pure, homines quasi repente moriuntur. At enim, inquires, serum quod intra cranium deprehendit Verney, non erat ejus simile quae per aurem prodibat, materia; hic autem quae post mortem ex auribus & naribus plurima effluit, eadem videtur sanies fuisse quae ex aure olim effluebat. Quasi vero non nisi e cranii cavo in aures nareque erumpere post mortem potuisset! cum Sinus Pterici in nasi interiora pateant, in quae & Eustachiana Tuba; in illis autem Sinibus, & aurium cavis; *retenta* a Medicis, sanies fecerni, & coarctari potuerit. Sed vide, quam dispar tibi, & mihi infidat opinio. Ego certe est eandem quae per aurem exire solebat, saniem non modo, ut dixi, vidisse in cranii cavo, sed viam insuper a carie factam quae ab hoc in aurem pateret; non tamen continuo pronunciassem, a cerebro ad aurem pervenisse, sed potius contra, ab aure ad cerebrum: Quid ita? Dicam, cum duas quas subijcio, perlegeris Observationes.

3. PUERUM variolarum reliquiae olim male habuerant ad aurem dexteram. Tumor denique obortus est, cum annum ageret duodecimum, pone eandem aurem, quae surda erat, & pure manabat. Tumoris integumentis a Chirurgo secundum capitis longitudinem incisis, pus non paucum effluxit quale ex aure prodibat. Aliquot post eam incisionem horis convulsiones puerum prehauderunt, ut toto corpore subiliret, vocemque invitum quandam, inter clamorem, & gemitum mediam, emittere cogeretur. Hac, tum cerebro recurrentia, facta deinde rariora, ad mortem usque perstiterunt. Eodem autem illo die quo primum convulsiones ingruerunt, accessit dolor quae integumenta, ut diximus, incisa fuerant: eratque sectionis illius certa pars sensu adeo exquisito, ut ne levissimum quidem tactum ferret. Diebus insequentibus, et si pus fluere pergebat, coepit aeger delirare, viribusque, ac pulsis omnino destitui. Conquievit postea delirium, visusque puer nonnihil vires, pulsusque recuperare, ve-

getis oculis aspiciens, & loquens. Sed quamquam postremis ipsis vitae diebus locutus est, spiritumque semper facile duxit; tamen iterum pejor factus, decessit sub initium Februarii A. 1740. Quam cum mihi historiam narraffent qui puerum curaverant in novissimo hoc morbo; visum est, non a tumoris incisione gravissimas, quae ipsum afflixerant, & sustulerant, noxas; sed a carie fuisse ossis temporum quae simul tumorem excitasset, simul in cranii cavum pervenisset, & sic denique in hoc etiam, aditum purulentae materiae aperuisset. Cum hac respondissem in Gymnasio quo allatum fuerat pueri caput; experiri continuo placuit, num me conjectura fessisset. FACIES colore etiam tum roseo (quartus erat post mortem dies) pulchra, nec ullo modo cicatricosa; ut proclive esset intelligere, variolarum vim minus olim in cutem se effudisse. Cranio aperto, inspectisque Lateralibus Sinibus Crassa meningis sanguine plenis, eodemque rurgidis vasis per Tenuem discurrentibus, primum ventriculi dexter, sinisterque reclusi sunt, & aqua in illo paucula, in hoc non pauca reperta est, credo, quia doloris causa in finistram latum cubare malebat quam in dexteram; & sane, attollendo sensim Callosum corpus, visum erat ruptum certo in loco septum Lucidum; quamquam ex partes cerebri erant laxissimae. At certe in decubitus faciliorem introitum fecerat effusionem puris: quod, cerebrum mox attollentes, vidimus in cavo Sella Equinae, & paulo post cum cerebellum removeremus, ad dexteram quoque hujus lateris sic ut puris aliquid descendisse videretur ad initium Spinalis medullae. Aditus puris in cranii cavum, ut omnibus qui aderant, praclare ostendimus, in ea facie erat Petrofi processus ossis temporum dexteri, quam faciem cum alii posteriorem, alii internam & inferiorem vocent; tu citius intelliges, ut opinor, si eam faciem dixeris qua Petrofi processus dexter, & finister respiciunt inter se. In ea enim facie ad illum ipsum angulum, si recte memini, qui inter Sinus duos Lateralem, & Superiorem ex adjacentibus Equinae Sella, interceptur, foramen fecerat caries forma propemodum circuli, lentis autem amplitudine. Inde pus inter eam faciem, Crassamque meningem effusum, hanc, & Tenuem eroderat, qua dexterum cerebelli convellit latus, hocque insuper ita viciaverat, ut superficiei pars viridis esset, ac purulenta, proxima autem quae ei parti respondebat, interna cerebelli portio ad digiti pollicis crassitudinem colore fusco inficeretur. Erat pus omne quod intra cranium conspectum est, viride, nec graveolens tamen: ut neque graviter olebat incisi pone aurem tumoris cavum; sed hujus parietes erant mundi; ipsum autem cum osseo Auditorio Meatu communicabat. Cariei terminis externo, internoque perspectis, interjectos inter utrumque cuniculos persequendi tempus desuit in Publica Anatome occupatis. Quod tamen ad causam attinet exquisiti illius sensus qui certa in parte laborum vigeat aperti tumoris; tenuem nervulum animadverti, qui profectus, ut opinor, a Cervicalibus, supra illam sectionem sub communibus tegumentis ascendebat secundum capitis longitudinem; ut pronum fuerit conjicere, ad aliquam illius partem inter secundum compunctam; aut nonnihil incisam id fuisse referendum.

4. Vides, quam obnoxii apud vulgus falsis suspicionibus sint Chirugi. Quorum ferrum cunctos quidem nervulos sub-

(f) Vid. supra, p. 19. (g) Sect. hac 18. post Obs. 33. Append. 1. & Schol. ad Obs. 1. in Additam.

(h) I. modo cit. & 31. 32. (i) Blasii Obs. Med. Tab. 9. Fig. 10. (k) Comment. Bononi. Sc. Acad. T. 2. P. 1. in Medicis.

(l) Adv. VI. Animad. 68. & 69. (m) Tract. de Aures hum. 6. 4. n. 4. (n) Epist. Anat. 13. n. 3.

(o) Comm. in Gal. de Ul. Part. 1. 10. 6. 7. (p) De Medicis. 1. 7. c. 7. p. 81. (q) Eph. Ni. C. Geri. 20. Obs. 75.

(q) in Epist. praefixa alteri Editioni sunt. Obs. Anat.

(2) Ep. Anat. 7. n. 3.

subcutaneos vitare non potest; sed neque folis incisus tegumentis accidere tamen potest, velut in hoc tumore aperiendo, qui utramque citius apertus esset, vel potius citius apparuerit, nimirum priusquam caries ad cranium pervenisset. Cujus rei conjectura nostra ex totius consideratione historiarum tanto facilius ducta est, quod suam nobiscum observationem, huius magna ex parte similem, vix quatuor ante mensibus communicaverat Nicolaus Mediavia, cariei videlicet a fistula supra apophysem mastoideam non modo in Tympani, sed etiam in cranii ipsius cavum progressa. Cum autem cariei ab istiusmodi fistula vel in solum Tympanum propagationem Virexperientissimus Verneyus (b) varam satis esse, falsus sit, & se unam duntaxat, aut alteram ejusmodi observationem habere; non minus tibi foregratum existimo quam mihi fuit, quod Mediavia eodem quo viderat, die mihi in hunc modum narravit.

5. JUVENIS antiquam, ut videbatur, fistulam supra dexterum mastoideum processum habebat: in quam injecta, redibant ex parte per aurem vicinam, qua tamen audiebat. Is in Nosocomium exceptus non propter fistulam, sed propter febrem quae accesserat; hac intra paucos dies augecente, sic delirans, ut ad soporem inclinaret, mortuus est. CRANIO recluso, vasa cerebri omnia sanguine turgida reperta sunt, multa autem aqua viridescens in ventriculis Lateralibus, in qua pus ejusdem coloris subsidebat in ventriculo quidem dextero. Sed multo major ejus puris copia effusa erat inter meningem Duram, & eam faciem Petroli processus ossis temporum, quae facies in superiore Observatione (c) indicata est, sicque inter utramque sibi viam inde fecerat in tubum usque vertebrarum. Plena erat quoque ejusdemmodi puri Tympani cavea. Progressa autem caries pone Aquaeductum Falloppii, & Canales Semicirculares, eam de qua dictum est, faciem Petroli processus eroderat ad modum rimae non angustae a posteriore latere ejus foraminis quod ambas Portiones excipit nervi Auditorii. Quam rimam obtegens Dura meninx ibi quidem exesa conspiciebatur, sed ad longitudinem minorem quam rimam erat. Quamquam autem cerebrum iustam habebat firmitudinem, & postredie mortis fecabatur; ea erat id caput graveolentia, ut viam puris a rima ad ventriculum dexterum, & num praeter Membranam Tympani, alia, quae laesa in aure esset, perquirere non liceret.

6. Hoc tantum graveolentiae discrimen quod inter utramque intercedit historiam, in anni tempus, aetatem, & humorum constitutionem rejicies in alio aliam; discrimina autem cetera in alias causas, ut soporis in maiorem aquae copiam in Juvenis ventriculo utroque, puris etiam a dextris admitti, ut vicissim furditatis in cariem quae auditus interna organa in puero vitiaffer magis, ut convulsionum etiam, in laesum ejusdem nervum, ut pulsuum, viriumque lapsum in labefactatum quoque ejusdem cerebellum: Communia autem utrique incommoda in communes utrique laesiones, ut inexpectatam accessio nem malorum adeo gravium in repentina meningum ab affuso pure irritationem, ut delirium in hanc ipsam, quae sanguinem in vasis moraretur, propterea turgentibus, ut mortem denique in earundem meningum, & cerebelli, aut cerebri exsectionem. Sed illud maxime utrique commune fuit propter quod has tibi geminas descripsi historias, ut per cariem via inter aures pure manantes, & cranium cavum pateret, nec quisquam tamen cum intra hoc pus conspiceret ejusdem naturae, suspicari posset, illam viam puri fuisse a cranii cavo ad aurem; sed omnes contra, eorum quae praecesserant, ordinem attendentes, fuisse ab aure ad cranium cavum, faterentur. Cum autem manifestum sit, multo aurem diutius quam cerebrum, & gignere pus, & sine vitae detrimento ferre posse; manifestum quoque est, quid potius in ejusdemmodi quos initio (d) memoravimus, casibus sit judicandum. Sunt igitur aurium ulcera non temere claudenda non tam ob id quod rarius est, ne saniei exitus & cranii cavea per aures intercludatur, quam ob id quod longe frequentius est, ne saniei ex ipsis auribus intercluso exitu, caries vel fiat, vel augeatur, sicque multo facilius, & citius in cranium caveam perveniat. Cum binis autem quas tibi descripsi, Observationibus totidem conjungas licet, alteram Moglingii (e), Laubii (f) alteram. In utraque post fluentem ex aure saniem, purulentum circa aurem tumorem, tympanum absumptum, cariem per os Petrosum

ad cranium cavum productam, ichorem, aut pus intra hoc cum funestis denique cerebri malis fuisse, leges. Et quamquam in secunda aliquid credere jam inde ab initio conclusum intra cerebrum potes, unde visus obscuraretur; tamen non antea adhaesum, & ad suppurationem perductum esse, intelliges, quam puris ex aures fluxu, qui visus obscuracionem minuebat, desinente, amaurosis primum, denique apoplectica symptomata, quorum nullum ante apparuerat, advennerat, non adventura, si tanta illa puris copia, quae ter quaterve e tumore externo, cum Meatu Auditorio communicante, profluxerat, & quae certe intra cerebrum tunc fuisse non poterat, par esse omni illi putridae materiae quae in aure, & circa aurem gignebatur, exhaurienda, & cerebroque avertenda potuisset.

7. In aurium diuturnis ulceribus vermiculos nasci, cum haud infrequens apud Medicinæ Scriptores, tum perverusta observatio est, ut ex Dioscoride, Galeno, Aetio ostendit Dodonaeus (g): quibus antiquiores alios adde, ex quibus Plinius (h) remedia accepit auribus vermiculis instillanda, ad vermiculos in his necandos. Non displicebit tamen, si quanto graviora mala quam Lanzonus (i), & Behrius (k) adnotarunt, ii vermiculi cicerent in juniore Matriona, subjecero. Forte eram cum Valsalva in ejus Patria, cum illa hunc adiit, narravitque se, quae & olim virgo sinistra aure edidisset vermem, alterum ante sex illos menses minoris bombycis forma edidisset post aures illius dolorem, & proximam frontis, ac temporis, qui, verme cum pure ejecto, desierat: Ab eo autem die non semel per varia intervalla dolore eodem correptam, sed acriore, ut repente caderet, sensibus orbatam ad horas duas, donec soluto dolore ad se rediens, paulo post vermiculum excerneret pari forma, sed minore, remanente ejus aures furditate, cutis autem proximarum partium stupore, cum pruritu quodam conjuncta. Non dubitavit Valsalva, quin Tympanum esset exulceratum: ad vermes autem, siqui superessent, profligandos aquam proposuit, ex hyperico destillatam, in qua hydrargyrum agitasset. Tualia apud alios, & praesertim apud Verneyum (l) videbis auxilia. Mihi certe, ne innascentur, neve alii post primos abactos, vermiculi generis hujusce renascentur, nullum tutius videtur esse remedium, quam interdiu nunquam cessare, & autumnis aure in qua ulcus est, non obturata dormire. Tunc enim sanie, & ulcerosa carne allecta musca illam subeunt, & infestio homine, aut ova uade postea vermiculi existunt, aut quae viviparae sunt, vermiculos ipsos deponunt. Neque enim aliunde sunt quam a muscis: a quibus vel Homerus (m) olim, non a putredine, repetebat, Achillem inducens timentem, ne muscae in vulneribus interfecit Patrocli vermes gignerent. Qui si in exulcerato Meatu Auditorio ut rodendo satishabent unde crescant, ita locum habere possent aptum ubi plures illas mutationes subirent, ab Solertissimo Reaumurio (n) descriptas, quarum est ultima, ut muscae fiant; minus esset difficile explicatu quod a Klaufio (o) scriptum est, bimestres gravissimas aures, & capitis molestias continuo desisse, cum ex illa aure musca evolavit, quam quod videretur credidisse, eam muscam toto illo tempore inhabitasse in Auditorio Meatu. Ceterum ad vermiculos ex aures penetrantibus abigendos plurimum fortasse posset idonearum rerum sumus sic ore prolectus, & per Eustachianam Tubam in caveam Tympani compulsus, ut alias (p) memoravi; tamen tunc de vermibus ex illa cavea eliminandis per Membranam Tympani, jam ab ipsa erofam, nihil dixi, quippe cum institutus ibi sermo hanc ita illasam requireret, ut posset resiliere, aeremque, etiam medicatum, qui illuc ex ore, labris, naribusque compressis, per viam Tubae compelleretur, mox per eandem viam retropellere, ad noxiam, congestam in Tympano, materiam expurgandam. Quae cum relegeris; velim existimes, quid tandem habeat novi eadem, ut mihi quidem videtur, medendi ratio, quae in perbrevis quodam Medico-Chirurgico Scripto octo post annis proposita est. Sed ad alia veniamus.

8. Observatio quae hic in Sepulchreto est II. perlegenda autem Sect. II. sub num. LIII. illa nempe est quae a Verneyo (q) laudatur. Et sane ipsa ostendit, in crescente inter cerebrum, & cerebellum sciatomate, compressisque primum Opticis nervis ad originem, tum subiectis Acusticis, denique aliis, amaurosim primum, dein furditatem;

ditatem; novissime mortem sequi debuisset. Docet autem Verneyus id quod Scholii loco huic Observationi in nova Sepulchreti Editione addendum fuerat, quaratione, etsi non quemadmodum oculus, sic intimae aurium partes sub sensum cadant, ut illasum esse utrobique organum aequo cognoscere intuentio possimus; tamen, ut dicebam, docet, quibus indicibus in aure quoque conjiciamus, vitium omne in nervo consistere. A quo sane verisimile est eas fuisse, quae alibi (r) a nobis in muliere, viroque commemoratae sunt tibi, furditatem, & auditus gravitatem ante utriusque apoplexiam.

9. Ad Observationem III. non pauca in Scholiis de Tinnitu, aliorumque ejusmodi sonorum causis adjiciuntur, quorum loco alia, ex Verneyo (s) pariter sumpta, substitui poterant longe meliora. In iis tamen Scholiis nonnulla sunt minime commendanda, velut illud de gravi in febribus quibusdam auditu, signo non semper pravo, atque adeo interdum bono, praesertim si cum iis conjungatur quae indicent, peccantem materiam ex aures interioribus eijci per Tubam Eustachianam. Et sane Valsalva in furditatis quae acutis morbis supervenient, aquam saepe invenisse in Tympano redundantem, alias (t) a me tibi indicatum est. Quatenus autem eam aquam, aliofve humores liceat, aut non per nova illius Foramina, e cranii cavea in Tympanum, ut ipse faciebat, deducere, fufius mihi videor alibi (u) disquisivisse, quam ut hic oporteat aliud addere, quando ii qui post me de iisdem Foraminibus scripere, meam illam disquisitionem perlegisse non videntur. Nam vascula quidem sanguifera ego quoque transire per illa vidi; sed in omnibus non occurrere, admonui, sic ut ipsa penitus obstruantur: & profecto arteriolae quomodo illa tunc etiam implere possunt, cum sane exigua non sunt? qualia certe, nec semel, & Valsalva, & ego deprehendimus. Sed actum, ut dixi, non agam. Ad tinnitum potius redibo. De quo in Dissertatione quadam Cl. Viri haec legi. *Rarissima est observatio, quam Hieron. Mercurialis Consult. Med. Tom. II. Obs. 100. de viro, & Felix Platerus Obs. Lib. II. p. 372. de femina commemorat, in quibus tinnitus adeo vehementer fuit, ut etiam ab adjacentibus audiretur.* Sed primum, id minime certum fuisse, scribit. In alterius autem laudato libro nihil ejusmodi invenire possum: tantum pag. 371. *perulenta aures foetorem etiam astantibus fuisse molestem, lego.* Quod si forte id quod ego non potui, invenias; vide, ne de sono potius arteriae, intra aurem pulsantis, sit accipiendum, sicut in Matriona quadam Verneyus (x) memorat: aut si revera sibilus fuit, ab aere fuisse, credito, qui in Tympani cavea coacervatus, & mox conclusus, magna illinc vi repente erumperet per foramen quod in ipsa fortasse Membrana Tympani, aut ad supremam ejus oram sibi posset aperire (y).

10. Sordiditatis a nativitate causam in deficienti Inceda, aut in omnibus ossiculis tertia parte minoribus Quarta proponit Observatio, Sed in altero Scholio, subjectaque Appendice dubitari video propterea quod perforata Membrana Tympani, fractique ossiculis, auditum est. Quod Valsalva (z) observatio confirmat in femina quae cum Membrana illam utrinque erofam aut proflus, aut maxima ex parte haberet, inde vero nihil ossiculorum praeter Stapedis basim, hinc autem Incudem a Stapede omnino disjunctum, non furdam tamen, sed gravi dumtaxat auditu jam diu fuerat. Eodemque facile attinent Observationes Vieussienii (a), qui in pluribus, non furdis illis quidem, sed tantum difficile, & imperfecte audientibus, idem in eadem Membrana deprehendit, praetereaque male corruptos musculos ossiculorum, haec autem extra suum ordinem disiecta; perinde enim habendum est ac si deessent, quod ita locuta sint, ut suis muneribus fungi non possint. Hac tamen velim tum de ossiculis, tum de Membrana Tympani animadvertas. Si in hujus perruptiones Stapes excidat: non jam Tympanum dumtaxat, sed & mollissimas Labyrinthi membranas per apertam sic Fenestram Ovale in iuriis patere: itaque ab nemine cui Stapes totus excidisset, auditum diu conservatum legisse memini. Tympani autem Membranam etsi Valsalva quoque (b) diserte admonuit non esse omnino ad audiendum necessariam; tu noli tamen oblivisci, necessarium esse ad ea protegendam, quibus laesis, audire non

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

possumus, Labyrinthum dico, a cujus Fenestris injurias arceat exteriores, ut si vel major, vel crebrior harum violentia urgeat membranas praesertim, quae minus ab ortu firmatae sint, vix fieri possit, quin saltem longioris temporis cursu praevaleat. Quod si nec feminae illi de qua paulo ante indicatum est, nec canibus accidit, in quibus Valsalva experimentum habuit quod Holderus (c), & Willisius (d) memoraverant; nempe citius quam accideret, natura in illa ex parte erofam, in canibus perruptam Membranam Tympani ita resarierat, ut ab eodem Valsalva (e) compertum est. Nec mihi officias, exteriores tamen injurias auditui eorum non officias, quibus in ea Membrana foramen est, per quod ore proleptum nicotianae herbae fumum extrudunt; nisi prius examen a me (f) institutum perlegeris plerorumque Auditorum qui id vidisse dicebantur. Reperies enim primum, quam pauci sint a quibus id visum esse, conlter; deinde neminem fortasse, qui id quod vidit, quot annis fieri potuerit, nobis testetur, salva audiendi facultate; denique animadvertes, eam esse posse illius foraminis structuram, ut exire aer queat, non ingredi, eas autem angustias, ut parum aeris, nihil vaporis pulveris, aliorumque ejusmodi subire per se possit quae non sine conatu impulsus fumus prodierit. Haec igitur, cum incident causae aut disruptorum ossiculorum, aut erofae, pertusae Membranae Tympani, animo perpendes. Nunc ad reliquas, in Sepulchreto productas, Observationes redeamus.

11. In V. proponitur auditus laesio a causa, Veteribus incognita, videlicet a sordibus aurium lapidescentibus. Galenus quidem scripserat (g), e numero eorum quae auditorium meatum obstruant, & sordes esse quae in auribus colligi solent, nec Apollonii remedium ad aurium sordem (h); nec sua ad sordes aurium educendas (i) reticuerat, ab Apollonio, ut videtur, accepta, unde & sua Celsum (k) antea accepisse, credidero: quae cum iis conferre poteris, quibus nunc alios, & se quoque usos feliciter, docent Boerhaavius (l), & Dehardingius (m). Sed etsi Celsum (n) sordium coitum, easque duras interdum emolliendas, & auriculario speculo eximendas proposuit; ipse tamen, & ceteri Antiqui concretos ex cerumine in auribus calculos haud secus atque ex bile in vesicula fellis, diserte, quemadmodum in hac Observatione Casserius noster, memorasse non videntur. Nec sane frequentes sunt, cum a Casserii temporibus, qui rarissimos esse, dixit, unam eorum videam Caroli Josephi Maileri (o) Observationem vere laudari, quam, & ipse longe arbitratur rarissimam. Quin, Patavii saltem, vel hoc quod dicam, rarum est cerumen haecenus concretum invenire, ut e Meatu quem oppleat, universum, quasi gladius e vagina, aut turunda e fistula, trahentem sequatur; nisi forte aures ab alio causa sordae sint, eoque neglectae, ut in viro, de quo alibi (p) mentionem feci, iterumque in anu vidi, cui facta erat ossis ista membrana quae cum Ovali Fenestra basim Stapedis connectitur. Alias autem esse regiones in quibus vel paulo magis induratum cerumen frequens sit adeo ut inde ortu furditatis curatio a Chirurgis circulatoribus suscipiatur, facile credo. Nam & in Gallia cerumen instar gyphi inspissatum, totumque meatum ex parte opplet, sepius reperiri, ex Verneyo (q), a Valsalva (r) antea laudato, sciebam; sed eam tamen curationem a peritioribus ibi Chirurgis administrari, in ipso autem Belgio, audiveram, id quod postea lecta Cl. Godofr. du Bois Dissertatio (s) confirmavit, hanc furditatis speciem raro curari, quia a paucis bene cognita; ut non ab re duxerim (t) curationis, quam a se quoque, primo fortassis apud nostrates, institutam Valsalva (u) scripserat, exitum referre; exemplumque addere furditatis alterius, ab acuto morbo decimum jam mensem perstantis, ex cerumine, an ex alia materia? ab eodem manu curate, eaque occasione quae in ejusmodi curationibus agere solet, quamquam cum aliis, ut ibi diserte monui, communia, strictim attingere. Num vero eadem omnino Verneyus habeat, ipse videris. Mihi certe illud omisisse videor quod Verneyus ipse narraverat ex observ. 45. volum. primi. Actorum Cl. Bartholinii; huius videlicet conjugem lapillos per meatum auris cum cerumine excrevisse, quam nimirum cum cerumine scilicet

(b) Parte ead. Tract. cit. supra, n. 1. (c) n. 3. (d) n. 2. (e) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 21. (f) Earund. Cent. 7. Obs. 40. (g) Medic. Obs. Exempla. rar. in Annot. ad Valec. Tharant. (h) Nat. Hist. l. 20. c. 14. & 24. (i) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 72. (k) Earund. Act. T. 4. Obs. 29. (l) Parte ead. Tract. cit. supra, n. 2. (m) Hist. 19. (n) Memoir. pour l'Hist. des Insect. T. 4. Mem. 7. & 8. (o) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 17. (p) Epist. Anat. 7. n. 14. (q) Tract. & Parte cit. supra, n. 2.

(r) Epist. 4. n. 8. & 11. (s) Parte modo indicata. (t) Epist. 6. n. 3. (u) Epist. Anat. 7. n. 3. c. 7. 8. (v) Tract. Parte saepe indicata. (w) Vid. Epist. Anat. 5. n. 16. & seqq. (x) Tract. de Aute hum. c. 3. n. 5. (y) Tr. de l'Oreille P. 2. ch. 4. (z) n. 3. cit. (aa) Philol. Soc. R. in Anglia A. 1668. m. 2. (ab) De Anima Brutor. 6. 24. (ac) n. 5. cit. (ad) Epist. Anat. 5. n. 14. (ae) De Symp. Caus. l. 1. c. 3. (af) De Compos. Medic. (see loc. l. 3. c. 1. (ag) De Remed. purat. lach. c. 10. (ah) De Medic. l. 6. c. 7. a. 7. (ai) Praelect. in Instit. 5. 531. 658. 850. (aj) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 81. (ak) n. 7. cit. (al) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 162. (am) Epist. Anat. 5. n. 26. (an) Parte saepe cit. (ao) Tract. de Aute hum. c. 1. n. 12. (ap) De Audit. 5. 15. (aq) Epist. Anat. 13. n. 3. (ar) n. 11. cit.

rem extraxisse arenulas; non lapillos. Quod reliquum est, & ad propositam in Sepulchreto Observationem attinet, siquando cerumen ad calculi naturam accessit, certe accesserat in ea curatione quam Valsalva a se peractam memoravit: quæ res, & penitus in qua annos jam duodecim induruerat, Meatus sedes summam ejus & peritiam, & diligentiam in illo per partes subinde, ut necesse fuit, eximendo, apud omnes commendavit. Neque tamen æger coactus est denuo addiscere voces & loquelam, et si post multos annos auditum recuperaverat; quippe qui, ut surdi passim facere solent, in sua surditate loqui, sicut antea, perrexerat; ut minime intelligam, quomodo a Præstantissimo Viro poterit, nisi forte de obliquo aliquo, necdum, cum surdus est factus, satis loqui docto; illud dici, quod certe de nostris surdis accidit nemini. Quod vero bruta animalia ut pote manibus carentia quibus aures purgent, contra obvia ligna lapidesque aurículas conficiunt, atque id ni fecerint, surdeant, recte quidem is docuit. Juvat tamen addere auricularum ob id quoque ipsis concessam tantam illam mobilitatem, ut vario motu, undique facto, excrementa acris, & quacunque negotium facere possint, ex auribus facilius expellerent, ut præclare censuit Cæsserius in eo ipso capite, unde V. hæc Observatio descripta (x) est. Quid? si adficiam auriculæ primam illam Meatus partem, sive illud tubulum cartilagineum, in quo sordes aurium continentur (y). Hunc certe si vel in Iæonibus, ab eodem propositis brutorum spectaveris, ipsiusque tubuli sedem, itruaturam, musculos attenderis; sane intelliges, hoc quoque tubulo multifariam tum simul cum auriculari agitato, tum seorsum producto, contractoque, foridum exitum promoveri facilius posse.

12. Observatione VI. quippe quæ nullam peculiarem aut nervi Auditorii, aut ipsius aures conspectam læsionem proponit, in medio relicta, Observationes sequuntur adjectæ. Quarum prima quatenus surditatis insanabilis causam statuit Membranam Tympani a prima conformatione crassiores; si quidem crassitudo hæc maxima sit; probanda utique est: verum an Laurentius ita viderit, incertum est; certum autem, id scripsisse, non lib. 4. cap. 18. sed lib. 11. cap. 13. Historiæ Anatomicæ, idemque in surdo alio a nativitate ab Lanzono (z) fuisse conspectum. Quæ vero in eadem Observatione ex Bauhino subjunguntur de multo & crasso mucus in cavea Tympani, eidem Membranæ sæpius, in pueris præsertim, opposito, ut Fabricius noster animadvertenter, ejus testimonium in II. quoque Observatione inculcatur, ejusmodi certe sunt; ut, ea persistente causa, nullum dubium sit de surditate, aut magna auditus læsione. Veruntamen quousque aliqui progressi sint, Fabricii verbis abutentes, satis a nobis in Epistola quadam Anatomica (a) ostensum est, nunquam propterea negantibus id quod alias (b) ad te scribentes confirmavimus, saniofam materiam vi morbi in Tympano deprehendi: quo Schulzi (c) poteris Observationem referre. Porro in V. Anatomica Epistola (d) ea fuisse, neque indiligenter, sunt agitata quæ ad III. attinent Observationem, a Fabricio eodem acceptam. Membranam hic quidem alteram, Membranæ Tympani exterius adjectam, bis in puerulis invenerat crassissimam, & robustissimam, eoque surditatis causam statuerat. Quam tamen alii eandem fuisse, non dubitarunt, quæ post Kerckringium communis omnibus infantibus tum a Verneyo, Valsalva, Chesledeno, Walthero, Winslowio, tum ab Ruyschio, Drakio, doctissime aliis Viris comperta est. Sed cum hi cuticulæ expansionem esse, traderent; quinque autem illi mucilaginosam, subalbidam, mucosam, quasi diffluentem, crassamque describerent; verum utroque, sed aliud aliud attendisse, deprehendi; nam & tenuis cuticulæ expansio in foetibus pariter atque adultis extimam Membranæ Tympani lamellam facit, & huic peculiariter in foetibus, & infantibus recens natis simulatum ex molli materia imponitur integumentum. Quam materiam cum eadem illam sebaceam esse, ostenderim qua fœtus cutis oblitur; vides quam proclive sit intelligere, sicari illud potius, atque excidere, quam in crassissimam, & robustissimam membranam in nonnullis degenerare, cui sane rei longe minus inepta cuticula est. Quæ preste hic mihi attingenda existimavi simul ut quæ mea de postrema ista Observatione sententia esset, intelligeres, simul ut si me usquam inter eos connumeratum legeres, qui nihil aliud esse quam cuticulam, docuerunt, illam quasi membra-

nam quæ in recens natis Membranæ Tympani invenitur imposita; indicata posses loca Epistolæ relegere. Quod & facias velim ubicunque aliqua, ut supra ad Observationem V. feci (e), non tam ne Valsalvæ, aut mihi, quam ne vero ipsi decsem, rursus attingere coactum me feneris.

13. De IV. in Additamentis Observatione duplicatæ Membranæ Tympani, crustave ex densato cerumine ipsi adhærentis, post ea quæ dicta sunt, nihil attinet hic adicere: ut neque de V. Manifestum enim est, si caro excrecens obturet Meatum, auditum intercepti, ni illam demas. Quæ autem hoc sit ratione præstandum, multi docent, in quibus, præter Equitem Marchettum nostrum (f) qui adolescenti sic nato, audiendi facultatem, præbuit; est in primis Verneyus (g); qui & alia auditum, aut remque lædentiæ, videlicet altius in Meatum illapsa quemadmodum eximenda sunt, tradidit, non omnia, ubi necessitas cogat, auris incisione. Paulus quidem, ut est apud nostrum Fabricium (h), & Albucasis, ut apud Marcellum Donatum (i); eandem olim, sed alio, ut videtur, loco proposuerunt, aptiore hi fortasse ad inspicendum, & ad agendum; Verneyus vero tutiore. Quod autem Donatus de siliquarum femine subicit in Meatum indito; non infrequens hic esset in pueris casus, nisi inter initia occurreret. Sed cum instrumentum ad extrahendum immisissim haud raro accideret, ut ejusmodi femina magis sint interorum compulsa; non ignotus mihi Chirurgus longe aliam rationem secutus in pluribus, feliciter exemit. Scilicet oleum daleum amygdalarum, aut lac per siphonem auricularium vi immisit; sic enim simul cum iis humoribus regurgitantibus vidit ea femina referri, & prodire. Cujus ego rationem cum a Celso (k) quidem præmonstratam esse, dicerem, qui tunc oculario clystere aquam vehementer intus compellebat, sed & monitum Sculteti (l) obijcerem, in aurium affectibus iniectionum violentiam vetantis; ne membrana Tympani rumpatur; respondit ille, se vero in nerine ex iis pueris, quibus ea quæ dictum est, ratione eduxerat illapsa, quidquam in auditu detrimenti, vel tempore interjecto, adhuc animadvertisse. Veruntamen ad hujusmodi suspectas iniectiones, aut ad incisionem, a Fabricio (m) minime probatam, ne quis, nisi quam rarissimis in casibus cogatur descendere, cum alia, atque alia a Chirurgis proposita, erunt antea in usum trahenda, tum præsertim, ne illapsa instrumentis immisissim ulterius urgeantur, sed facilius apprehensa eximantur, plurimum proderit ea facili ratione qua laudatus Fabricius solebat, Meatum quoad ejus fieri potest, dirigere ac dilatare, sic autem directum, ac dilatatum, solis luce admittit, maxime collustrare, huc simul translata a naribus, Julii Cæsaris Arantii (n) consuetudine: qui cum solis æstus, celopraferens calidior, agrosanti medico, ministris molestiam adferat; idcirco in ligna fenestra clausa artefactum foramen, ei muneris obsequio aptissimum excogitavit; ut per id se se infundens solis radius ad patientis internas nares recta perveniat. Sed quoniam sol non semper apparet; ex utraque quoque, si meliora desint, esse poterit candelæ lumen noctu, vel si interdiu, obsecro in loco per ampullam crystallinam, aquæ plenam, sic tractum, ut pluri radii in Meatum ineant Auditorium. Igitur alterutra harum rationum, quæ & ad alios illustrandos recessus, ut oris, & faucium, sunt interdum; noctu præsertim, commodissimæ, illuminato, a Chirurgi latere, altero saltem pariete ejus Meatus; sic enim & oppositus reflexo lumine collustrabitur; illapsa melius percipi, certius apprehendi, & felicius extorsum duci, non temere introrsum compelli, poterunt.

14. De duabus reliquis Observationibus pauca admonere satis est. In VI. proponitur causa, cur a nativitate plures sensu auditus priventur, quam ullo alio, ex nervorum origine, ut dicitur, detecta. Sed est Bauhino, ex quo ista describuntur, daremus; id quod minime dandum est; Mollem Auditorii nervi Portionem per Valsalvi Pontem, sive per Annularem Protuberantiam ex cerebello pronasci; non inde tamen sequeretur, illam, etiam si non longum iter conficiat, facile mucosis excrementis opplevi. Quod autem continuo addit Bauhinus, hinc etiam fieri quod semper a nativitate ambæ aures afficiantur, ut Cassius docuit, cum ex morbo plerumque unam solum affici contingat; nec Cassius id; quod meminim; usquam adducit, & certe Problemate, quod in Bauhino Opere citatur, 17. longe alia ponit; neque necessarium esset,

esset, semper ambas aures affici a nativitate, tametsi ambæ Portiones Molles ex Protuberantia Annulari orientur, nisi constaret, non modo in ipsa origine contingere ambas inter se, verum & semper in eadem ipsa origine vitium esse. Quod pariter responderem, si quis nunc idem explicaturus, utriusque illius Portionis viorem originem illi substituens, quæ Bauhini tempore proponebatur, in nova hac quæ Recentioribus demum innouit, videri, diceret, utramque Portionem inter se contingere; in medio nimirum Calami Scriptorii: Hic forsitan miraberis, a me Recentioribus id ipsum adscribi quod olim (o) tribueram Piccolhomino, alii autem non huic solum, sed & Valsalvi, imò Gabrieli Zerbo nunc tribuunt. Verum si utriusque perlegas loca, ab iis designata, & primi Figuram I. (p) inspicias; Valsalvi (q) deducere videbis nervos auditus ex suo Ponte: si Zerbum (r); invenies quidem scribentem in origine hos nervos concurrere & uniri: sed & consimilem unionem habere nervos opticos in eorum origine, præter aliam illam circa medium desinens; ut continuo intelligas, non viles, sed cogitatas uniones in origine proponi: & sane cum supra (s) de nervis Opticis scriberet, universè tradidit omnia nervorum horum paria apud originem suam uniri, & cum de Acusticis (t), de quibus loquimur, oriri a ventriculo anteriori. Quod si ego ea Piccolhomini verba in quibus videri ipsum adumbrasse, dixi, quod postea indicavit Willisius, cum iis comparassem, quæ de aliorum quoque nervorum origine scripserat (u), Figuræque adjectæ delineaverat, fecisse illud quidem videri, dixissem; re autem vera non fecisse. Tandem quod in VII. Observatione legitur de auditus acutæ profecta a tergemino nerque nervo auditorio; facilius crederem, si aut peritissimæ aliquis Anatomicus nominaretur, qui id conspexisset; aut si ipse (x) minime animadvertissem, singulas ejusdem nervi Portiones sæpe in fibras attactu ipso motive dissolvi. Mollem autem facillime interdum in duas trasse crassiores, dum cerebrum attollitur, eaque Portiones secantur.

15. Et si plures læsionum auditus causas hæcenus memoravimus; cave credas majorem attigisse causarum partem. Est enim Organum auditus, ut præclare ait Boerhaavius (y) inter omnia sensuum organa maxime compositum; quomobrem plurima in eo partes, & diversissimis modis lædi queunt; ut, quod alibi (z) vere affirmat, surditas morbus unus sit, & milleplus, id comprobante magno illo quem ipse (a), aliique professunt, causarum numero auditum lædentium. Quem tamen numerum in dies augeri posse, non est dubitandum, ut puta cum innumera membrana quoquoque verum ductæ, & se mutuo interfecantes, totam caveam Tympani occupant; quod in ea aure invenimus (b), qua hominem aut nihil, aut parum audivisse; indicia non deerant, itemque cum musculus aliquis ex iis qui officulorum in Tympano motui interserviunt, immobilis, & strigosus est, ut in altero deprehendi (c), quem viventem, facili divinare posset, de certis ejus auris incommodis non frustra opinor, interrogasset. Sed & alios communes omnium musculorum morbos a paucis quos alibi laudavi, memoratos, non mirum si in tanto numero Boerhaavius omisit, qui post mala ab se enumerata, plurima præterea esse, scripsit. Ab aliis quoque surditatis plures variæque causas videbis productis exemplis confirmari, quorum pleraque aut eadem, aut ejusdem generis sunt ac supra a nobis commemorata. Quæ utinam omnia spatium habuissent eo quo pollent, acri iudicio examinandi, quarerendique, an ab Auctoribus, quos laudant, singulis res visæ fuerint, & si fuerint, an ea ipse fuerint causa surditatis. Id quærentes animadvertissent insuper, nonnulla aut non haberi, aut non ita haberi in quibusdam ex libris indicatis. Valsalva enim; ut exempli causa de ipso tantum dicam; non a musculorum Tubæ sed a Salpingostaphylinorum læsione deduxit, non surditatem, sed gravitatem auditus: quamquam ego (id quod ad istius causæ examen attinet) ne gravitatem hanc quidem in eo fuisse, deprehendi (d), cui non ita tantum læsi erant muscoli, sed molle palatum absumptum. Cæterum ad Boerhaavium ut redeam; egregie ipse (e) surditatis a huc Veneræ sæpe causam esse, censet, Tubæ Eustachianæ concretione, quæ videlicet ulcerum fauces exedentem cicatricem sequatur. Ad Palsalviam autem, quæ indicat, vitia (f) membranularum, aut nervorum vestibuli, labyrinthi, cochleæ (pro qua Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Typographi perperam alibi (g) spirales caveas tympani scripserunt) ad illa, inquam, aut ejusmodi vitia referri videtur posse ea surditas, quæ vetulus, & debilis canis jam triennium tenebatur, demum per sanguinis transfusionem non secus ac debilitas illa, sublata (h).

Hæcenus de Aurium Affectibus. 16. De Affectibus autem Narium primus est in proxima Sepulchreti XX. Sectione Odoratus amissio, aut privatio: quæ de re fex proferuntur Observationes: quamquam in III. & VI. quæ una eademque videntur, nulla sit hujus affectus mentio, ut neque in nullis de quo in V. Quod si forte velis conferre III. cum autographo; non plura invenies: quærenda autem est in Rollii Dissert. Anat. II. 2. cap. non XX. sed XIX. quemadmodum & II. in Schneideri libro de Ossis Cribiformi pag. non 118. sed 118. Veruntamen si absque ulla habitatione accipiendæ ista essent, quæ de Ossis Cribiformi nervorum defectu in Tabacchiis proponuntur, quæ de re pag. 503. dubitat Schneiderus; proclive esset intelligere, de fuisse quoque olfactus sensum. Quem in Asthmaticis a nobis dissecto, minime dubitamus non aque in utraque nare viguisse. Erat enim ipsi is processus ossis ethmoidis qui Crista Galli appellatur, oblique adeo positus, simulque ita factus, ut sedem foraminulorum per quæ olfactoria nervæ fibræ in nasum trajiciuntur, tanto angustior altero in latere efficeret, quanto in opposito latere, itaque multo minor foraminulorum ejusdemmodi numerus inde erat, quam hinc. Sed hæc rarior inæqualis visolfaciendi causa est; illa frequentior quod, ut olim (i) quoque adnotavimus, Septum nasi in alterutrum latius, nec modice, in quibusdam curvatur, ut illinc quidem odoriferis corpusculis altiora atque ulteriora subituris magna ex parte se obiciat. Quæ res cum hæc raro in nasi anatome occurrat; videant Chirurgi, ne in reconditis ejus vitis explorandis, curandis id quoque a presenti morbo esse semper credant quod sæpe aliunde, & sæpius ab ipsa natura est, aut tuncquidem spiritus in altero nasi cavo se habituros, quantum in opposito invenerint, ab iis decepti qui, ejusmodi varietatem non attendentes, absolute scribunt, nasum esse divitum in duas, magnas caveas æquales per septum interpositum. Huic oppositus est error alter, eorum videlicet, qui Septum esse, ajunt, semper, si pueros excipias, æquales alterutrum latera inclinatum. Mihi quidem in hac Anatomies parte frequentissime versato, ut Septa multa videre contigit plus minus curvata; sic etiam multa se obtulerunt sine curvitate, aut inclinatione in ipsis adultorum corporibus: ut quamquam inter causas malæ hujus conformationis esse posse, non negem, celerius præ cæteris superioris maxillæ ossibus, Septi ipsius incrementum, unde se curvare cogatur; id tamen in omnibus accidere, nec ratio, nec observationes credere me sinant. Quod neque Cl. Lipsiensem Professore Quædamzium (k) credidisse, intelligo, quando tot alias recensens, quas aut conjecit, aut observavit, incurvationum illarum causas, hanc ne verbo quidem attigit. Eas te perlegisse non poenitebit, ut neque detrimenta, molestias, impedimenta; quæ inde repetit, illarum plures & ego agnosco; hæc vero, imò & morbos alios sive capitis, sive oculi, sive etiam viarum lacrymalium, quos ab aliis produci, video, non solum fieri posse, credo, dummodo Septi incurvatio magna sit: verum insuper ex his sine ulla nota causa diutissime & pertinacissime vexantibus posse, aja, Chirurgos adduci ad Septi curvatem in ægro quem curandum suscepierat, conjiciendam, & indagandam. Ipsorum gratia nec illud prorsus omittendum crediderim, esse aliquando & hanc varietatem posse, quam nuper animadverti, dum nasi interiora cujusdam apud meos Auditoribus demonstrarem. Septum erat ipsum in neutram partem curvatum, aut inclinatum. Sed infra altitudinis medium, aliquanto propius posteriora, quam anteriora, pars ejus modica erat cava in facie altera, in altera autem convexa, idque eo magis quod ibi ossæ quadam quasi insita, oblique ductæ, superficiem Septi extollebat, ut propemodum superficiem contingeret respondentis ossis Turbinati. Modica pars illa erat, ut dixi; sed quæ non modicum allatura esset Chirurgis impedimentum. His certe errandi periculum creat qui in iis partibus quæ minus oculis expolite sunt, omnia quasi perpetua describit; utilior autem citis qui, aut sæpe, aut interdum quæ variare possint, ostendit.

17. Jam vero omisissis quæstionibus, huc non satis attenti-

(x) Pentasth. J. 4. S. 1. c. 19. (y) Declar. Fig. 2. Tab. 4. 1. ejusd. ad CC. (z) Eph. N. C. Cent. 3. Obi. 64. (a) VII. n. 15. & 16. (b) Eph. 6. n. 4. (c) Act. N. C. Tom. 1. Obi. 223. (d) in Anat. nervi optici par. 1. n. 1. & seqq. 119. ad n. 12. (e) n. 11. (f) Obi. Med. Chir. 28. (g) Part. septus est. (h) De Chirurg. Operat. (i) De Medie. Hist. Mirab. J. 1. c. 11. (k) De Medie. I. 6. c. 7. in Sn. (l) Arman. Chir. Tab. 36. ad Fig. 3. (m) loco indicato. (n) I. de Tumor. præter nat. c. 21.

(o) Advert. Anat. 6. Anim. 27. (p) ad litt. h. & i. (q) De nervis Optic. Epist. 1. (r) Anat. tot. corp. hum. in Anat. Aur. (s) in Anat. nerv. Optic. (t) in Anat. nervi optici par. 1. n. 1. & seqq. 119. ad n. 12. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (c) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (d) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (e) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (f) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (g) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (h) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (i) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (k) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (l) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (m) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (n) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (o) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (p) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (q) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (r) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (s) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (t) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (u) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (v) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (w) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (x) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (y) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (z) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (a) Anat. Prælect. I. 5. Lect. 5. (b) Anat. Prælect. I. 5. Lect.

quas addere potes, in primis unam Mauricii Hoffmanni (f). Nec mirum; nam si ea vitia effusionem sanguinis præcedunt; ita hujus distributionem naturamque pervertunt, ut cum difficilius per ventrem, facilius, ideoque copiosius per superiora feratur, simul ob aqueam, aut acrem indolem exitum hinc sibi aut inveniat, aut parit; si vitia profusionibus ea vitia succedunt; in illius alveum ob imminutam resistentiam multa affeum confluent, quæ ob id ipsum non reparent quod deest sanguinis, sed quod restat, obruant, eumque inertionem, crassoremve, & ad moram pronum tanto facilius efficiant, quod non nisi e bono sanguine boni fucci fecerint possunt ad bonum chylum conficiendum. Igitur eorum viscerum labe interdum est causa, interdum effectus hujus hæmorrhagiæ; & quamvis mox quæ erat effectus, causa fiat; nunquam tamen proxima causa est, sed remota. Proxima quidem causa corrosio illa esset vasorum, quam in XV. Observatione ait Boscus, se observasse in Anatome eorum qui sanguinis fluxu e naribus moriuntur; si de vasis quæ in caveis narium sunt, locutum esse, constaret: nam quod de initio venosi ejus Sinus qui Falcis Superior dicitur, videtur loqui; id certe initium intra nares non extenditur; ut quamvis eadem causa quæ vasa intra has eroderet, illud quoque interdum erodisset, ab illo tamen effusus sanguis, & cranio secundum naturam constituto, descendere non potuisset in nares, quemadmodum ex Schneidero cum in Scholio, illi Observationi subiecto, tum maxime in ea quæ proxime præposita est, II. Appendice adversus plures egregios alioquin Viros, qui narium hæmorrhagiam ex illo Sinu deduxere, plane demonstratum est. Hi qui fuerint, atque alia perperam, inter Schneideri verba, ne suspicantes quidem lectione prætermissa; aut occitanter descripta, Auctore ipso inspecto, cognoscas.

24. Quamvis autem Valsalvæ Observatio, Bononiæ etiam nunc cum laude commemorata, habita non sit in corporibus mortuorum; non est tamen hic omittenda, quando etiam in Sepulchreto, ut ante dixi, Observationes producantur, velut ea quæ in Appendice est I. ad curationem attinentes. Vir Nobilissimus postquam ad confirmandos articulos, luti Euganeis abusus fuerat, coepit esse obnoxius narium hæmorrhagiæ, sæpe adeo redeunt, ut singulis fere hebdomadis nunc minor, nunc major, nunc tanta sanguinis copia effunderetur, ut summam virium, & capitis imbecillitatem relinqueret. Quadriennium, eoque amplius res ita se habuerunt: nam ethi eos annos, ut ipsius postulabat munus (erat enim inter primarios Magnæ ejusdem Aula Ministros) in variis exegit, præcipueque Europæ Civitatibus, ubi plura tum coram, tum per litteras consilia Medicorum accepit; omnia tamen fuerunt irrita. Tandem in Patriam rediit, Valsalvam advocat eo tempore quo major sanguinis fluebat copia. Nota, jam antea Valsalvæ erant quæ Nobilissimo Viro contigerant, ut qui inter eos fuerat Medicus qui rogati sua per litteras consilia miserant. Sed raro fit, ut Medici missa ab ægrotantibus scripta legentes, idem intelligant quod videntes intelligerent, ut tum accidit. Cum enim Valsalva animadvertisset, quotiescunque æger forte contredabat nasum, sanguinis fluxum qui antea remiserat, tunc iterum augeri, & cum meminisset plerumque vidisse in dissectionibus sanguifera vasa intra nares valde turgida circa eam sedem ubi alæ nasi digito plus minus transverso ab imis naribus cum osse committuntur; suspicari coepit, ex iis vasis tum sanguinem effluere. Itaque eam sedem immisso digito pressit, & continuo sanguis fluere desistit sic, ut neque ad fauces quidquam sanguinis deflueret. Atque hoc facili remedii genere, semper postea respondente, æger qui ipsum didicerat, in usum vocato, intra aliquot tandem menses se ab hæmorrhagiâ recusat quidem liberum præstitit (g).

25. Felix hæc Valsalvæ curatio indicat, turundas ad sanguinis fluxum coercendum in nares immisissas, non tam adstringentium, quibus tinctæ sunt, medicamentorum vi, quam compressione ipsa aliquando prodesse posse, nempe cum sanguis e vasis exit aut isdem, aut iis certe quæ turundis premantur. Memini, ut de aliis sciam; Viduæ cuidam pauperculæ sanguinem e naribus post sternutationem fluere cum impetu incipientem, horas ipsas novem proflixisse donec cum illac forte transiret adolescentulus, a sentibus mulieribus rogatus, ceteris quæ frustra alii ante me Medici, vena jam secunda, nonnulla dederant, plura adhibuerant, laudatis, unum mutavi, nempe ut pro turundis mollioribus, factæ ex cortotolli-

teolo immitterentur: quo facto, sanguis continuo substitit. Erant hæc quidem madefactæ urtica succo (quo uno in nares attracto ipse quoque compesci interdum videram hæmorrhagiam) eoque commisto cum ovi albamine, & fuligine ab aheni fundo derasa, & in pulverem tenuissimum contrita. Sed & priores illæ turundæ medicamentis illitæ fuerant glutinandi, adstringendique vi præditæ; verum ob molliem ad comprimendum non aptæ. Ut ut est, tantum sanguinis ex ejus Viduæ naso prodierat, ut sexdecim post dies ad me venerit, adversus novum morbum consilium petens, malum videlicet corporis habitum cum palpitatione cordis, & spirandi difficultate, ut sapius solet, conjunctum. Narrabat simul, cum sanguis substitit, anxietatem quandam sensisse, quæ postmodum evanuerat: post aliquot autem dies menstruum sanguinem effluxisse, pauciorum sane quam solet, ac nigrum; & quod minime displicuit, se plurimam urinam excreverit. Itaque cum spe, non falsa, pristinae sanitatis dimissi, modo eam quam suadebam, vivendi normam servaret, ac nonnullis, quæ indicavi, remediis uteretur, facile parabilibus. Sed illuc ut redeam; cum vasa sanguinem fundentia non semper sint in iis navi sedibus quæ turundis inditis comprimari possint, aut, quod certius esset, siquando in ea parte Septi essent quæ in conspectum veniret, instrumentum non valde illius dissimili quod Præel. Trevisius (h) alium in finem excogitavit; videndum est in gravissimis casibus, num ea premere forte liceat ratione illa, quam ad sanguinem post excisionem polypi cohibendum Cel. Heisterus (i) a Cl. Dranio acceptam commemoravit, nunc præsertim quando ut faciliorem, minusque incommodam eandem redderet, allaboravit Chirurgus Ingeniosissimus Goulardus (k). Quanto autem minus hujusmodi fuerit auxiliis locus; tanto major ceterorum cura habenda erit: inter quæ siquando proxima desperatio Medicum cogat animi defectionem tentare; videtur is minus probandus qui repentino incusso metu, quam qui injectis circum artus vinculis, ægroque ad sedendum erecto id tentet; sic enim vinculis illico solutis, ægroque iterum jacente, auxiliisque ad id antea paratis resocillato facilius poterit animi defectionem tollere, quam si hac terrorem secuta esset. Cæterum quæ ad servandas vires in contumacibus hæmorrhagiis dare oportet, videndum, ne ea sint, quæ aut motum sanguinis incitent, aut copiam repente augant. Sic Valsalva juscula, cum oryza, aut hordeo confecta, dabat, & hæc ipsa parce, & per vires: quamquam temeritas aliquando felix fuit, ut faciatis illi sitibundo Juveni apud Schneiderum (l), & Adolescenti alteri, de quo scribit Lowerus (m): quorum uterque in immodico sanguinis profusio tantum ille cerevisia, hic jusculorum avidè biberant, ut illi sanguinis gutta prodirent maxima ex parte aquosa, huic autem ipsis jusculis, quæ toties hauserat, quam sanguini similes. Utrumque tamen servatum leges, imo Adolescentem postea in virum robustum, & quadratum excrevisse; ut intelligas, ubi necessitas adigat, multo satius esse jusculis aliquanto largius datis, circulationem reliqui sanguinis, quo ad ejus fieri possit, conservare, quam eam finire imitia simul & hæmorrhagiâ, & abstinere finiri. Quod, si forte quæras, ubi compressioni locus non esset, quibus Valsalva uteretur externis auxiliis; libenter dicam. Primum frigidam per siphonem in nares injici, jubebat, quam sæpe viderat, sic quidem immisissam, plus quam sperabatur, præstitisse. Ubi vero non satis fecisset; ad vini Spiritum confugebat. Nec tamen legisse poterat Experimentissimum Schlichtingium (n) scribentem, vini alcohol, specificis instar ab se, & ab alio Medico Amstelodamensi feliciter semper adhibitum fuisse, sensum sensumque naribus attractum, quippe remedium non minus efficax ad hanc, quam ad vulnerum hæmorrhagias sistendas. A quibus ad hanc narium Valsalva transtulerat, ut opinor, expertus videlicet, quantum valeret cum sanguinem cogendo, tum præsertim incisuram minorum arteriarum ora contrahendo; hic enim esse videtur, quod, dente evulso, cohibendo sanguini nonnunquam par non sit, tunc nimirum cum arteriolæ disruptæ osculum intra alveoli cavum non proginet, sed ipsa tota intra hujus substantiam latet, non secus atque intra os tibiz arteria illa ex qua molestam hæmorrhagiam animadvertit Petrus (o). Vides igitur, aliquando incidere posse casus in quibus ne hoc quidem auxilio, sanguinis per nares fluxum coerces. Quod tanto magis de ceteris credas tum externis, tum internis, ubi ex utrisque tot legeris frustra a Medicis non raro adhibita, & nominatim

ab Lentilio (p), qui prudenter indicat, aliam in aliis hæmorrhagiâ causam esse spectandam. Cum vetera aliquando monumenta verlamus Patriæ, & Provincie meæ; reperi A. 1200. interitum hominum ingentem fuisse ex fluxu sanguinis e naribus spatio 24. horarum in Etruria, & Romandiolâ: & sane ad eundem annum, quamvis unde fluere sanguis, reticeat, hæc pariter habet Ariminensis Historicus Clementinus (q): „ obierunt Arimini multi ex sanguinis fluxu intra horas 24. „ innumeri autem Ravennæ, in aliisque Urbibus Provincie, nostræ: Num censet, Medicos omnia quæ tunc in usu erant, adstringentia in primis, non adhibuisse? incassum tamen, ut vides; quippe epidemica causa incognita. De adstringentibus autem ipsis quæ admoveat Lentilius (r), attende, illudque prætere, num sit verisimile, cum assumuntur, tam cito posse, tantique viribus ad ea potissimum ad quæ opus esset, vasa; neque adstrictis cæteris, pervenire. Et tamen nunc plures videas, urgente periculo, ad sanguinem coccineum Melitensem decurrere, quem ne verum quidem fortasse habent. Ego enim ex quo me Eques Melitenis, civis meus, docuit, quam exiguo numero, quippe in angustissimo scopulo, si fungi in singulos annos proveniant, & quæ cura, ut Viris Principibus dono mittantur, servari soleant; plurimum vereor, ne ii qui venales prostant, ex alio qui prope Drepanum est, scopulo, aut ex Africa afferantur, similes quidem forma, & quadantenus etiam colore, sed longe, ut idem dicebat, impares viribus.

26. Dux quæ omnium postrema in Sectione hac producantur, Observationes, ambe, ut dicitur, Romæ habitæ, ejusmodi sunt; ut altera quæ de hirudine est e naribus ad cerebri tunicas penetrante, simul proponatur, simul jure, ac merito rejiciatur; altera autem de Pistoris Suburrano tanquam certa exhibetur, cui, cum vicefies quater sternutasset continue, succedens proxime sternutamentum 25. exitio fuit disruptis arteriis & membranis cerebrum circumcingentibus. De magnis a sternutatione detrimentis eundem ipse non dubito; quæ Medica testantur historia: quin etiam si ab ea velis in Pistoris illo vascula cerebri disrupta esse, non secus atque in Viduæ de qua paulo ante (f) dictum est, in narium tunica aperta fuerant; non valde repugnabo. Illud dubium est, an cerebri vasa, & membranae revera in eo Pistoris disruptæ sint. Famianus enim Strada qui Observationis quasi testis producit, in ea Prolusione quæ inscribitur Pistori Suburrano (s), nihil, quantum ego recipere potui, de eo habet, nisi relatum sibi, postquam ter ac vicies continenti spiritui sternutasset, vigesimo quarto sternutamento animam efflasse; de causa autem mortis intimæ, nedom de cerebri inspectione, ne verbum quidem. Sine hac vero in ejusmodi conjecturis quam proclive sit decipi, subiecta Observatio ostendit, ab duobus non ignobilibus Medicis Salano, & Bigatto Bononiæ, cum ibi essent, habita sub finem A. 1705.

27. VIR Patricius, annos natus circiter quadraginta, præpinguis, Baccho, ut ajeant, indulgens, ab aliquo jam tempore spirandi difficultati a cibo, & a scalarum ascensu obnoxius erat. Is crebro, & vehementer sternutare solitus, post aliquot tandem sternutationes, magna repente thoracis angustia, & respirandi difficultate se corripit, dicit: idque dicens, sternutat simul, & moritur, ore, ut aliquid retulerunt, si magnam pinguedinis copiam, in omento præsertim, excipias. Thoracis cavum, propterea (u) fortasse, paulo minus aquo visum est. Pulmones lividi. Nulla in corde polyposa concretiones. Denique in Cerebri ventriculis aqua; sed pauca: vasa autem ejus distenta, & turgida; sed integra.

28. Sternutationem, quæ convulsio quædam est ex instituto naturæ, siquando modum excedat, posse in veram convulsionem degenerare, facile intelligis: ab hac autem afferri posse apoplexiam, alias (x) a nobis accepta: id vero in iis præsertim corporibus accidit, in quibus cum sanguis ob vivendi genus redundet, non potest tamen, obstante alibi pinguedine, alia magis vasa distendere, quam quæ cranio continentur. Quoniam autem modo narium membrana irritata, in consensum trahere diaphragma possit, & in violentum sternutationis motum concitare, mirari adeo Viros quosdam Præstantissimos video, ut ex notissima hac inter diaphragma, & nares sympathia argumentum petant adversus illos qui Partium inter se consensum per nervos exponunt.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Nihil enim commercii est, inquit, nervis Olfactoriis qui ad primum Par cerebri attinent, cum diaphragmatis nervis qui ex Cervicalibus proveniunt; oblii videlicet nervorum qui a Pari cerebri quinto in narium membranam immittuntur, aut nihil potius opinantes idem Par quintum ad Intercostales qui & cum Cervicalibus tot habent communicationes, & per diaphragma transeunt, attinere. Attinet autem, si non per duo illa filamenta, quæ a plerisque antea ponebantur, & diuturnæ controversiæ occasionem dederant, at per ramulum quem Diligentissimus nervorum Persecutor Meckelius (y) aliquanto inferius a quinto in eisdem Intercostales utrinque perduxit; ut non modo inter nares, septumque Transversum, sed inter illas, & ventris viscera consensum jam liceat explicare, velut eum quem in Procere Generosissimo, pro quo confulebar, annis superioribus animadverti. Insultus enim quibus erat obnoxius, de epilepticorum genere, eosque ex hypochondriis incipientes, sensus præcedebat, ipsi molestissimus, factoris ejusmodi, quem nemo adstantium percipere unquam potuit, ne oris quidem, & narium halitus eo tempore de industria excipientium quo ille maxime de fœtore querebatur, ut propterea mihi videretur, ab irritato in hypochondriis ramo aliquo nervorum Intercostalium eum motum in narium membranam propagari qui non absumilis ejus esset quem res gravescentes excitaret, quod nec crescente Intercostalium nervorum irritatione, multo perturbator motus cerebrum, & nervos omnes corripere. Sed de Narium Affectionibus satis.

29. Sectiones tres sequuntur de Oris, de Vocis, de Faucium Affectionibus. Ad quas si dixeris, non esse, cur Valsalvæ, aut meas Observationes magnopere expectes; fortasse mireris. Mirari tamen defines, ubi animadvertis, non esse meæ consuetudinis iterare historias, aut quæ aptiores alibi sint locum habituræ, in minus apto proponere. Igitur quæ huc ex parte aliqua attinerent, melius in aliis Epistolis leges. Interea nonnullas ad Sectiones hæc animadvertiones habebis, quæ hoc tibi consilium commendat meum; aut aliquid a me adnotatum ostendant. Quæ omnia cum possint haud ita multis comprehendendi; non visa sunt seorsum scribenda; sed huc potius Epistolæ conjungenda.

30. Sectio quidem XXI. plus triginta quinque exhibet Observationes. Sed præterquam quod Observatio ff. est pars IX; XXI. autem pars V. VI. verò, quod permixtum est minime esse animadvertum, nihil est nisi compendium ejus quæ continuo sequitur, VII; si totam Sectionem perlegas, nullam propemodum invenies Historiam quæ non ad graviores alterum morbum attineat, interque alias ad eum spectantes non iteretur. Idemque animadvertes in Sectione etiam XXII. Huc adde; ut institutum de XXI. sermonem absolvam; Observationem XXXI. aliaque, ut quæ gemina Appendice proponuntur, non morbi in denatis observationes, sed conjecturas potius esse, in parte etiam minus laudabiles. Quid vero de nonnullis aliis Observationibus dicemus? In XIII. æger dicitur cerebrum ipsum excreatu per os expulso: quod est aliquis perfectæ apud Fernelium ea quæ in Scholio strictim narratur, historia, quadantenus fieri potuisse, non neget; non credat tamen facile, nisi basis cranii ita perforata a carie in Observatione proponatur, ut ipsius cerebri substantia corruptam partem illac revera in fauces transiisse, constet. XXIX. & XXX. Observationibus argumenta præfiguntur, id quod verisimile non est, confirmantia. Quis enim credat, prægressum olim dentium dolorem; in altera memoratum, fuisse a sero flavo circa lethargici corpus saleforme; imò intra ventriculum cerebri sinistram contentum? aut quis dentium dolorem, & cariem de quibus in prima sermo est, fuisse ab humore, e capite per meatum peculiarem in Highmori Antrum stillante? Scilicet ea Highmori hallucinatio fuit, ut Antri foramen quod conspexit, & Figura adjecta (z) delineavit, non pro emissario; ut est, sed pro immissario haberet ejusdem Antri. Denique; ne longum sim; a veri quidem similitudine non abest quod in Observationis XXXII. argumento proponitur, a resecto dente promulso convulsiones & mors; sed dubium est tamen, num quod Casp. Bartholinus in ea Observatione (a) scripsit, statim convulsa & epileptica decidit, mortem significet, an epilepticum dumtaxat insultum.

31. Satis animadvertitur, inquis, expectans videlicet quæ ipse adnotaverim, in iis præsertim, quibus sæpe adeo torqueris, dentium doloribus. Verum ad ea quæ alias (b) attigi, vix habeo quod addam. Omnino aliis, quan-

(f) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. in Append. I. Obl. 5. (g) Vid. Epist. 35. n. 4. (h) Comment. Litter. A. 1711. Hebd. 16. a. 2. & Tab. 1. Fig. 8. 9. (i) Instit. Chir. P. 2. S. 2. c. 71. n. 10. (k) Mémoires de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. (l) De Cataris l. 3. c. 3. (m) Traité de Corde c. 3. (n) Mémoires de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (o) Mémoires de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (p) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Append. n. 10. ad Obl. 90. (q) Racconto stor. della Fond. di Rimini l. 3. (r) 2d edit. Ob. 60. (s) P. 25. (t) L. 8. Prolus. 4. (u) Vid. Epist. 37. n. 2. (x) Epist. 11. n. 17. (y) Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1751. Class. de Philof. Experim. (z) Corp. Hum. Disq. Anat. Tab. 16. Fig. 3. ad litt. d. (a) Instit. Anat. libell. 4. c. 12. (b) Epist. Anat. 13. n. 6. 7.

quantum adnotare licuit, aliud prodest, imo eidem aliud alias, pro varia nimirum causa, rerumque dispositione. In me ipso enim alias lac tepidum utile expertus sum, alias inutile, utiliore autem vini spiritum, camphora saturatum, alias neutrum. Quamquam autem acetum ve-reor, statueram id quoque experiri, inter cetera, cujus sepe se fecisse periculum, testatur Jo. Stephanus (c) confir-mans, dentium dolorem veluti miraculo consopiri, si os colluatur aceto decoctionis tartari. Sed multo melius fuit non opus fuisse hujusmodi experimentis, quando a lon-go jam tempore me Deus his cruciatibus carere voluit. Nam & alii, ut nosti, eadem quæ Stephanus, polliciti fuerant, officulo adhibito ex bufonis pede. Ego tamen novi Doctissimum Medicum qui frustra periculum fe-cerit, omnibus bufonis tum mortui, tum vivi extractis offibus, ne forte ob Auctorem discrepantiam, in certo officulo definiendo, aliud pro alio fumeret, singulique deinceps sibi ad dentem, anad gingivam admotis. Dicet aliquis fortasse, aut idoneo anni tempore illa officula detracta non esse, aut iis gingivam non ita valide, ut oportebat, confricatam. Hoc potius crediderim, qui ipse interdum levamen aliquod retuli ex gingivarum frictio-ne: sed cum digitos ad id meos, non ejusmodi officu-lum, addiderim; proclive est credere, non peculiari bu-fonis vi, sed frictioni, quando huic locus est, istiusmo-di miracula accepta esse referenda. Talia quoque jacta-se memini Virum ceteroqui non indoctum, si in eam nam-que danti responderet, humor attraheretur. stillati-tius ex vini spiritu in quo nota sibi herba esset macerata calefaciens, amara, cujus dato pulvere febris abegerat, in locis proveniens tum planis, tum montosis, cujus hu-moris attractionem non maxima narium irritatio seque-retur. Ego vero assensum sustinui, non tam quia her-bæ nomen sibi incognitum esse, aiebat, quam quia suum hoc remedium, quæcunque esset doloris causa, æque ef-ficax, & præsentaneum esse, sine ulla hesitatione asseve-rabat.

32. De Gustus autem privatione ob vitiosum ner-vorum situm, nunquam apud Columbum id legi quod in Sectione ista XXI. Observatio exhibet XXXV. quin statim animadverterem, si nihil erroris in observan-do admittim sit, supervacuum esse disquisitionem aliam omnem ad controversiam dirimendam, quicquid, an nonum nervorum Par, cum utrumque linguae subser-viatur, illud sit quod huic afferat gustandi facultatem, quando in homine, facultate hæc privato, quicquid erat quod linguam non adibat. Ægre autem fero quod cum huic similem, quod ad nervos attinet, observa-tionem, ut istic pariter vides, alio in homine Rolsin-cius habuerit, pauca adeo, in re non levis momenti, verba fecerit, ut sius ille Sartor gustu careret, an non careret, proliis reticuerit. Hoc enim magis scire ave-bam, quam utrum viva quoque animalia, vitra, saxa, & cetera quæ Lazarus ille Columbi, voraret. Nam cum alii, quantumvis gustu pollentes, non abstimilia, aut iis nocentiora devorarent, ut puta cultrivorus ille Basileensis, cujus ventris non leviter laci descriptionem, quam Columbus in Lazaro omisit, apud Felicem Pla-terum minorem (d) habemus, tum vero alii, quod no-sti, nervorum rami deglutendo, conficiendoque inges-ta observant; ut satis non faciat Columbus miranti-bus tantam hominis voracitatem, hac una proposita cau-sa, quod gustu careret. Cæterum non te illud mo-reatur quod ipse quicquid nervorum Conjugationem fuisse, dixerim, quam Columbus, & Rolsincius quartam, ut diu consueverant Anatomici, dixerunt. Si enim utrumque inspicias ubi quartam describunt (e), & cum Willisio (f) conferas; præclare cognoscas, & me verum dicere, & in brevissimam illam Adnotationem, quæ huic in Sepulchreto Observationi subijcitur, errores non le-ves irrepisse, quasi eam quæ Willis sexta est, indicat-sent, & sextam hic ferri in palatum, doceret.

33. Jam vero ad Sectionem quoque XXII. de Vitiis Vo-cis aliquid adnotandum est. Observatio I. Aphoniam post diuturnam raucedinem proponit in femina, in qua Spi-gelius noster Asperam arteriam totam inflamatam par-te interiore deprehendit cum notabili nigredine. Ethic inflam-matio, in gangrænam jam degenerans, interius illam arteriam totam occupabat; satis est tamen ad aphoniam, prægressamque raucedinem intelligendam, laryngem spec-tare, quæ summa pars est, & quod ad vocem atti-net, præcipua totius arteriæ, imo glottidem dumtaxat, quæ præcipua laryngis particula est. Nam si hæc una exa-

speretur, ut rimula in tibia; continuo raucedo fit, uti Schelhamerus (g) adnotavit; qui & Gordonii progno-sticon explicat, vocis raucedinem per annum quæ dura-vit, curationem non recipere: ut illud etiam, si longius procedat, vocem parvam efficere, tandemque adimere pla-ne, quod femine Spigelianæ accidit. Sed minime no-bis necesse est omnes de his rebus sequi Schelhameri sen-tentias, & explicationes. Quasdam tamen illarum præterea excipimus, in primis quam Dodartius (h) maxime comprobavit, vocem ipsam tunc gigni, cum aer ad glot-tidem aliditur; augeri autem, & modificari a resonan-tibus cæteris, ad quas idem aer mox antequam a voci-ferante exeat, aliditur, partibus. Nam quod aliqui Do-ctissimi Viri contra Dodartium contendunt, omnino vitia narium non loquelam solum, sed vocem destruere, ... ero-sione palato vocem non vitiatam solum, sed deletam pas-sim legi Foresti, L. 32. obl. 22. eundemque vocem recepisse reposita pro offe tamina, & eundem eventum ab Hi-dano observatum esse Cent. II. obl. 22. ego equidem (hæcque magis pro veri studio, quam pro Dodartio, aut pro me, dici credito) ego, inquam, inconditam qui-dem vocem, ejusque imminutam vim ejusmodi in casibus observavi, sed nunquam deletam, nisi forte quæ causa palatum nareque, eadem glottidem quoque, aut quæ ad glottidis utilitates necessario requiruntur, vitia-set. Neque ibi Hildanus adversatur, qui lamina argentea a foramine, quod in palato erat maximum, detracta, vix verbum unum aut alterum distincte ac articulate præferri potuisse, scribit; id enim ad loquelam attinet, non ad vocem, velut etiam Foresti observatio, qui sine consi-mili instrumento ægrum, inquit, cum loqueretur, vix in-telligi potuisse; illo autem reposito, commode locutum. Quod si casus quem ex Amati Cent. 5. Curat. 14. Forestus subijcit, cursim perlectus, non modo ad loquelam, sed ad vocem ipsam videtur spectare, quæ tunc in totum de-ficeret, nunc autem recuperaretur; tamen si cum Fore-sti, & Hildani præsertim, observationibus diligenter conferatur; de vocis vi, & de loquela intelligitur; cum veri simile non sit, foramen quod instrumento, clavi imitar facta, clauderetur, majus illo fuisse quod Hildanus maximum dixit, nec si minus erat, plus detrimenti quam maximum, attulisse. Cæterum sive humoris exuberantia fibras glottidis, quam inæqualiter distendendo; primum dumtaxat exasperaverat, nimis diuturno affluxu ita laxet, ut omnem denique elasticam vim amittant, sive contra intima siccitas tum crispando exasperet, tum subsidentes, minusque muscularum motibus obsequentes faciat, ad res demum pervenire poterit aliquando, ut raucedo in vocis amissionem degeneret: quod nobili Ora-tori Q. Hortensio videtur accidisse, si Samonico (i) credimus hæc scribenti:

Vul rhabdus clamor fracto cum forte sonore Planum radit iter, sic est Hortensius olim Absumptus: causis etenim congestis agendis Obicit, cum vox domino vivente periret, Et nondum extincti moveretur lingua dispersi.

Atque ut intelligas, Samonico prægressam raucedinem indicasse; fac tibi eorum veniat in mentem quæ de hac Lucretius (k), sæpius, ut alibi (l) ostendi, a Samoni-co spectatus, conscripserat:

Præter vadit anim vox fauces sepe, facitque Asperiora foras gradientis arteria: clamor. Quippe per angustum turba majora coorta Ire foras ubi cæperunt primordia vocum, Scilicet expletis quoque janua radiat oris Rauca vis; & iter ledit, quæ vox it in auras.

Sed de Hortensii casu alias (m) fortasse plura. Nunc de raucedine, & de ea quæ hanc interdum excipit, apho-nia hæc attigisse satis esto.

34. De Aphonia autem κατ' ἔξωθεν dicta, quæ cerebri consequtur vitium, nonnulla adjiciamus ad Appendicem I. quam post Observationem XVIII. (n) videbis. Medium illam esse affectum inter apoplexiam, & epilepsiam in ea Appendice leges quod sine sensu quidem, & sine vo-ce æger sit, non tamen sine motu, nec cum agitatio-nibus convulsivis; posse interdum pro causæ vehementia in apoplexiam degenerare, & huc eam quoque Aphoniam attigere, de qua Hippocrates est aphorismus (o): si ebrius quispiam repente convulsus fuerit, convulsus moritur, nisi febre

febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit quæ crapula solvuntur, vocem recuperet: denique orivi Aphoniam hanc fere a consensu partium infernarum, & vapore nar-cotico spiritus animales in cerebro sopiente seu perturbante. Non minus autem recte interjectum hic fuisse istud fe-re, quam a Celso fuerit in propositi Aphorismi versio-ne, nostra, quæ continuo subjicietur, ostendet Obser-vatio. Celso autem versio sic habet (p): qui ebrius obm-tuit, is fere nerodrum distentione consumitur, nisi aut febris accessit, aut eo tempore, quo ebrietas solvi debet, loqui capiat.

35. AGRICOLAM virili ætate, strigoso habitu, fusca ubique cute, ebrium aphoniam prehenderat. In No-socomium hoc intulerunt, vix caput moventem. Ibi intra quartum ab ebrietate diem exilissimis, & deficientibus pulsibus, non convulsis, fato cessit. CADA-VER a nobis in Gymnasio diligenter perfectum est, non modo ut Anatonem absolveremus ante Februarii finem A. 1737. Verum etiam, ut in partibus plerisque omni-bus nonnulla recognosceremus, quæ alio attinent. Id dum fieret, quæ præter naturam essent, hæc adnotavimus. In ventriculi facie interiore ad fundum nigra quadam puncta occurrebant, quasi grana tabacci crassiora: quæ paulo attentius intuitus, cognovi, parva quidem, sed certa esse necrosis indicia, tum paulo superius maculas duas animadveriti nigras, & quandam prope has rubicundam, quæ aliquanto amplior erat, & verâ erat, quamvis levissi-ma, exulceratio. Mirabar autem quid esset, quod talia nuper, imo etiam majora vitia in ventriculo, & esop-hago, & Duodeno intestino offendissent pauperculæ mu-lieris, a cujus dissectione Anatonem illam inchoaveram, cum longe alia ei domus, & ægotatio fuisset, ut suo loco (q) ad te scribam. Cæterum viri quem tum se-cabam, illa se prorsus & gulam, & intestina deprehendi, nisi quod in illi prima parte apparebat intus una aut altera prominentia, modica instar apicis minimi digiti, ex substantia, ut dissecando perspexi, rubicunda, nec glandulosa: Cæci autem exigua quadam portio, Recti vero aliquanto majora rubebat. Lien paulo crassior, jecur paulo durius, & sub pallidum visum est, in cujus vesicula bilis subviscida, colore viridi obsoleto. Urinaria vesica semiplena, & tunicis crassioribus. Cruentæ, an ex disse-ctione? aquæ in imo ventris pelvi quantum cyathus medio-cris caperet. Thoracis utroque in cavo ejusdemmodi aqua tantumderet. Cor exterius pinguedinis parum, in ventriculis polyposæ habuit concretiones. Valvulæ, utri-que cordis venoso orificio præfectæ, hic illic passim cras-siores, ibique duræ, & albicantes inventæ sunt. Magna item arteria a corde ad eam usque partem quæ vertebri ad-hærere incipit, disjecta albas maculas intus ostendebat, prima olim futura ossificationis indicia. Cranii forni-ce, qui crassior fuit, Duræque meningæ, cujus in Sini-bus aliquid polyposæ concretionis animadversum est, a sub-jecta Tenui remotis, in hac vasa, nec multum tamen, sanguine distenta apparuerunt, sub eademque ad fulcos cerebri limpida aqua, & in hac bullæ aeræ plures; tam-est id erat quod dixi, anni tempus, & vix sextus a mor-te dies. In ventriculis quoque Lateralibus multa aqua limpida, & Choroides plexus pallentes. Quos dum re-torsum lente attollerem, animadveriti eam Pinealis glandulæ quæ ipsi annexebatur, partem flavâ substantia operant, quæ mollis quidem per se videretur, sed si inter digitos attererem, manifesto erat quasi arenosa. Cerebrum sub scalpello firmum; sed quidquid, incipiendo a Fornice, medullare suberat, nervique ipsi valde laxi.

36. Vides igitur, ut cætera quæ alio in loco perpen-dentur, hic omittamus; neque per consensum dumtaxat, aut a vapore spiritus hic, & cerebrum affecta fuisse, neque convulsam hanc quidem hominem interiisse, cum ebrium aphoniam cepisset, neque eo tempore quo ebrietas sol-vi debet, vox rediisset. Quodnam autem istud esse tempus, dicemus? Scio, in Hippocraticis libris aliud alibi indicari: tamen satis disterte in II. de Morbis, qui inter eos circumfertur, scribi (r): si quis ex ebrietate vo-ce privetur, ... si febris statim non corriperit, die ter-tio moritur; ut consequi videatur, saltem intra diem ter-tium ebrietatem solvi debere. Sed facile Heurnio (s) credendum est momenti, Galenum quidem dicere, secundo vel tertio die ebrietatem solvi, nam crasso utebantur vino Græci: aliis in locis sex vel septem horarum esse ebrietatem; sed efficientis, & suspicientis rationem esse habendam, videlicet, ut modo dixerat, pro vini conditione, ægri peculiari natura, loco & tempore illam solvi. Cum Heur-

nio satis consentientem invenies Cl. Raymannum (t), qui ex ebrietate aphonum, & jam convulsionibus sub-inde agitatam, quæ ratione servaverit, narrat. Mulie-rem contra ex ebrietate intra horas duodecim mortuam non sine febricula, & levibus convulsionibus dissecuit Littrius (u), qui ut plerarumque cæterarum partium jam pravam a non brevi tempore constitutionem me-moravit, sic optandum fuerat, ut quæ cerebri tunc ef-fet, indicare aut voluisset, aut potuisset. (x)

37. Jam vero aliquid juvat indicare de longe minus gravi, brevissimaque aphoniam, quam adolescens in Patria curavi cum senioribus Medicis duobus, quibus me focium esse voluit Nobilis Vir Comes Alexander Monsigna-nus. Hic annos supra sexaginta natus, gracilis, biliosus, alta, ut ajunt, voce loqui solitus, obnoxius antea stran-guriæ, arthritidi, hæmorrhoidum fluxui, tunc hæc o-mnibus carens, quin etiam nullo rheumate, quod hyber-no tempore sæpe fauces afficere multa cum excretionem consueverat, novissima hyeme correptus; sub initium Maji coeperat, nulla prævia manifesta causa, vocis, & ex parte etiam respirationis interceptione prehendi sic ut contrictio-nis sensus circa laryngem, non alibi, esset. Repente illa & ingruerat, & solvatur, idque sine ulla excretionem. Varium ingruendi, & durandi tempus. Hoc enim duas, summum, sexagesimas horæ partes æquabat; sæpius mul-to brevius erat. Sed quamvis singulis fere noctibus hora circiter septima id mali invaderet, tamen interdum ab oscitatione, sternutatione, tussi, non quidem semper, & semper a potandi actione movebatur, nec tamen si aqua, amygdalarum oleum, serum, emulsiones, aut quivis alius laudatus a nobis humor, sed tantummodo si vinum biberetur: solebat autem antea quoque, cum vi-no, ut sit, vir sobrius in mensa uteretur, tale aliquid pati, quamvis multo & levius, & brevius incommodum. Nunc autem ita hoc quidem erat, ut dixi: neque eo cor-reptus æger quidquam ore poterat fumeré, nec stare loco; sed ambulare cogebatur. Cæterum caput, thorax, & venter quoque, ac collum, si manu tentares, ut pulsus etiam, bene se habebant. Tonilla dumtaxat, eaque vicinia quasi subinflammata apparebant: eratque spurcorum co-pia, quorum sapor manifeste acidus ab ægro percipieba-tur: eorumque eductio, per saccharum, ut vocant, hôr-dei facilius reddita, affectus invasionem arcere nonnau-quam videbatur. Erat veri maxime simile, membranam quæ laryngis pars summa, & proximæ ipsi conteguntur, eo exquisitior sensu præditam quod phlogosi quadam af-ficiebatur, ubi acris paulo irritaretur ab acidis particulis aut vini, aut humoris ob oscitationem, sternutationem, tussim, & copiam aliquando ipsam, uberius e glandulis circumjectis, in quibus mora magis vitiaisset, expressi, contractam, crispatamque in consensum trahere nervos, & musculos, ut laryngem æquo archiis constringerent tanto facilius quod a natura ipsa erant, ut indicatum est, nonnihil jam ad id proni, & ab affectione hypochondriaca, quam sanguinis fluxus per hæmorrhoides significaverat, fortasse proniores. Quod cogitatum confirmavit even-tus. Nam blande expiatis primis viis, & sanguine parce e cubito primum, deinde e sede quoque, unde a natura olim, ut dixi, consueverat, educto, simul autem quæ mulcerent, laxarent, diluerent, acidumque saporem cor-rigerent, datis, cum aliquot jam noctes sine aphoniam insultu ducta essent, interdum autem multo hæc rarius ingrueret, brevi itinere commendato, sputa minus co-piosa, minusque acida facta sunt, vinumque aqua dila-tum ferri potuit, & ne multis, intra diem quadrage-simum, an quinquagesimum ex quo inceperat, nec me-tus gravius, longiorisve mali, aut redituri saltem ex-pers, affectio prorsus victa, & sublata est. Huc pla-cet addere, & simul tamen in medio relinquere quod æger idem, vir certe gravis, asseverabat, Romæ olim a se visum in Viro Principe, qui simili affectu corri-piebatur: hunc videlicet tolli consuevisse, si quis in aurem inspiraret. Verum satis dissimilis fuerit affectio, oportet; neque enim noster ad sui curationem nos ad-vocasset, si a tam facili remedio eandem sibi opem fer-ri, sensisset.

38. De Balbutie quoque est aliquid adjiciendum. Nam-que Observatione XXI. (y) inducitur Sanctorius noster, hæc docens: esse in media palati regione, id est in quar-to esse superioris maxillæ, in illis omnibus quos ad id tem-pus vidisset qui litteram R exprimere non possent, duo foramina quæ nullo modo aperta & obvia inveniantur in his qui illo affectu tenentur: Ergo causam immediatam, quæ

(c) Comment. in Hippoc. de hom. fruct. (d) Mantiss. Obs. 30. (e) De Re Anat. l. 8. c. 3. Differt. Anat. l. 4. c. 35. (f) Cerebr. Anat. c. 25. (g) Differt. de Voce p. 2. c. 3. (h) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. (i) De Medic. c. Uva, faucib. & e. mend. (k) De Rer. Nat. l. 4. v. 531. & seqq. (l) Epist. in Samonico. I. (m) Epist. in eund. II. (n) Sect. 22. (o) 5. Sect. 5.

(p) De Medic. l. 2. c. 6. (q) Epist. 29. n. 20. (r) p. 22. (s) In cit. Aphor. n. 5. (t) Ast. N. C. Tom. 6. Obs. 1. (u) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. Obs. Anat. 5. (x) De hoc Aphonia genere Vid. Epist. 63. n. 13. 14. (y) Sect. 22.

quæ posita ponit, fore illos duos meatus apertos. Imo non apertos dicit aliquis non oscitanter hæc legens, & præfixum Observationi argumentum attendens: Balbutiendi poudere aliquando a defectu foraminum quarti ossis superioris maxillæ. Verum si Sanctiorum ipsum inspiciat; his contraria scripsisse, inveniet. Se enim in traulis vidisse, ait, duo illa foramina, quæ nullo modo adeo aperta & obvia inveniuntur, in iis, qui illo affectu carent; ergo causæ immediata, quæ posita ponit, erunt, inquit, duo illi meatus plus justo aperti. Vide, quælo, qua interdum incuria Auctorum verba describantur! Hic tamen is Sepulchreti locus est, quem spectantes Viri Præstantissimi scripserunt, S. ANCTORIUM balbutiendi defectui ductus incisivi tribuisse apud BONETUM Sepulchretum I. p. 473. Qui si forte Sanctiorii caput, quod ibidem citatur (2), inspicere maluissent; procul dubio neque id credidissent, neque ductum incisivum intellexissent. Sanctiorius enim paulo inferius hæc addit: sicuti diximus in media regione palati observari duos meatus qui faciunt traulos, similiter observamus juxta dentes foramina (omnibus iis tamen ab ortu natura congenita) majora, per quæ pituita stillans, vel irrigans linguam in parte illa anteriori, blasam locutionem facit, unde balbi, & semilingues sunt; ut manifestum sit, a magis patente illo pone dentes Incisores meatu, non traulorum, de quibus in hac Observatione sermo est, sed blasorum vitium deduxisse: quæ duo balbutiei genera quantum differant inter se, erudita ostendunt Scholia ad proximam Observationem XXIV. Hic quæres, cur hæc altera Sanctiorii observatio in Sepulchreto omissa sit, cum prior, quamvis perperam, proponatur? item quæ sint igitur in eodem osse quarto, in mediaque palati regione alia illa duo foramina, quæ magis in traulis patent, quam in cæteris? tandem quantum sit his Sanctiorii observationibus tribuendum? Ego vero ob eandem incuriam quæ primam adeo pervertit, observationem alteram esse prætermisam, non dubito. Foramina autem in media illa palati regione in tot quæ inspexi, purgatis, aridisque capitibus vidisse non memini, nec in ullo eorum video, quæ multa nunc etiam hæc scribens, præ oculis habeo; nec tamen facile crediderim, in tanto numero me nunquam in trauli caput incidisse, in quo videlicet, quippe magis obvia, atque aperta, ea foramina conspicerem quæ in cæteris essent perobscura. Quamquam autem suspicari proclive sit, quæ forte in aliquot animadverterat, ea Sanctiorium ad traulos omnestransulisse, nec desinit, vel ipso perlecto, imo ex iis iplis quæ scribit, oriri videantur difficultates, assensum morantes; fatetur enim, vel quibus os a natura semper pituita redundet, non propterea traulos, aut blasos esse; tamen ob spectatam in aliis Viri præstantiam, æquius erit, ut opinor, non ante aliquid pronunciare quam in traulis pluribus, & blasis res diligenter fuerit a peritis Anatomicis ad examen revocata. Sic Cl. Delius (a) cum in traulo quodam duplicem uvulam animadvertisset; prudenter monuit, inquirendum esse, an trauli alii uvulæ, vel tonsillarum vitium habeant. Quod si fiat, non improbabili ratione adductus, conjicio, repertum iri, ne in illo quidem quod traulus esset, id duplici uvulæ adscribi posse. Cum enim plura hujus dupliciter prostant exempla, alibi (b), ut nosti, a me indicata; nec Zerbus, nec ii quos laudat Slevogtius; nec ipse in eo saltem quem Bononia dissectui, quidquam audivimus de istiusmodi loquelæ vitio, cum fere omnes quamquam essent incommoda cum uvulæ duplicitate conjuncta, diligenter quæreremus: nec certe illa Zerbi Lucretia, si vitiose locuta esset, aut cantandi arti se dedisset, aut cantando, plurimum, quod ipse testatur, delectavisset. A gravibus autem hyoidis ossis vitis balbutiendi aliquando esse, credibile est: & sane a prava ejus figura blasos, balbos, & muros fieri, docuisse intelligo Eruditissimum Hahnium (c). Nec videntur posse musculorum, qui linguam movent, directiones mutari, quin hujus motus ab naturæ norma declinent. Quod si Kerckringius (d) verum scripserit de osse hyoide, cum in fetibus, ait, nequidem cartilaginem ejus apparere; hinc quoque esse, non dubitarem, quod parvuli serius post ortum loqui incipiant, & cum inceperunt, adhuc dimidiata verba venient, seu balba dicant verba, ut Minucius Felix

(e), & Albius Tibullus (f) eorum loquelam expresse. Sed tamen illud os, quod fulcrum linguæ est, & aliquot ejus musculorum, quam fero undique perficiatur, & ex toto os fiat, satis indicat Illustri Albinus (g). Molinetto autem nostro (h) visum est, ideo statim ab ortu non loqui infantem, quod styloformis processus, a quo musculus Styloglossus, & Stylohyoidæus oriuntur, in fetu non apparet. Quod si ita accipias; quasi esse, negaverit; hallucinatus est, testante Cassebohio (i), se in quadrimetri fetu vidisse, Kerckringio autem (k), vel in trimestri. Sin ita intelligas, ut præ exilitate, & flexilitate cartilaginis, ex qua tunc constat, non pluris fecerit, quam si nullus esset ad illorum præsertim musculorum originem, actionemque firmandam; tueri sic satis ab eo poteris quod, cum hæc relegerem, ejus objici sententiæ vidi, petitem ex singulari Observatione Eximii Auctoris, Halleri (l). Hic enim in viro, annos nato circiter quinquaginta, cui nullum unquam loquelæ vitium fuerat, styloformem offendit processum sciscunciali longitudine, dimidia quidem inferiore parte osseum, dimidia autem superiore cartilagineum. Tu vero; ut illud omittas, in eo homine fortasse potuisse musculos de quibus loquimur, ex parte nasci e proximo osse temporum, ut eorum socium Stylopharyngæum nonnunquam hinc natum & Valsalva (m), & ego (n) deprehendimus; intelligis certe, cum ea quam Molinetus pro nulla in recens natis habebat, cartilagine exili adeo, & molli, non esse istam quæ pro ætatis incremento, tanto & crassior, & firmior fuerit, comparandam: tum etiam nosti, quibus, & quot musculis originem præbeant quædam laryngis cartilagines. Sed de hac Molinetti defensione ipse videris. Ego quidem undecunque sint balbutiei puellorum causæ repetendæ; a pluribus enim causis præter eas quarum est facta mentio, repeti possunt; indidem adultorum balbutiendi oriri, credo, quotiescunque accidat, ut crescens ætas five unam, five plures superare nequeat illarum causarum: quas in tenellis pueris facilius, quippe qui omnes balbutiunt, animadvertendas, inquisivisse juvabit, ut in adultis & sagacius dignoscere, & quo ad ejus fieri possit, tollere aliquando, & minuire conemur.

39. Postremo quod ad XXIII. Sectionem attinet, quæ est de Angina, primum est, gravissimi, & frequentissimi laryngis, & proximarum faucium morbi nullam in Sectione hac tota Observationem proferri, ex qua constet, quid in mortuis ex legitima angina repertum sit. Aliæ enim earum quæ producuntur, Observationum ad pulmones, aut ad hos, & thymum attinent sanguine infarctos, quorum illi pondere Asperam arteriam dorsum traherent, hic vero aucta male comprimeret, aliæ ad cerebri, aut aliarum partium vitia, ut suspicari aliquis inexpertus posset, num. ad laryngem unquam, & fauces hic morbus spectet. Certe autem in angina externus sæpe circa has tumores, aut internus, ut non semel vidimus, & caute incidi imperavimus jam pus continentem, in larynge autem ea quæ prima laryngotomizæ, ut vocant, instituendæ causa fuit, anginam testantur ab inflammatione quæ modo dictas corripit partes, existere: & sane; ut musculos quibus arytenoidæas cartilagines adducuntur prætereamus, nisi quod aliis sæpenumero glandulis accidit ejusdem generis, ab eo prorsus immunes fingas quæ laryngem humectant; apparebit, fieri non posse, quin aliquando inflammationes, eæque perniciosissimæ, nostras puta Arytenoidæas glandulas prehendant, quibus intumescantibus, angusta illac aeris via intercludatur, necesse est. Verum hæc non eo dico, quod credam, te aliter existimare; sed ob id dumtaxat ut intelligas, esse hunc unum ex iis morbis, quorum peculiare, & nunc magis, nunc minus periculosa sedes, natura, & effectus eum maxime quæri debuissent, non æque ac aliorum, per dissectiones quæ sita esse videantur (o). Quod a me ideo factum non est, quia denatos ex legitima angina perfecandi cum semel tempus, tum semper postea occasio defuit (p): cum spuria autem fortasse, certe non ex ea mortuos unum, aut alterum dissectui. Quorum in faucibus, & larynge quid adnotaverim, in IV. ad te data Epistola (q) releges: ad veram autem anginam referre ex parte nonnulla poteris, quæ cum de hydrophobia scriberem (r), commemoravi. Vale.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS LIBER SECUNDUS.

Quo agitur de Morbis Thoracis.

JO.

(2) Meib. vitand. error. l. 3. c. 9. (a) Aët. N. C. Tom. 8. Obs. 106. (b) Epist. Anat. 10. n. 21. (c) l. 2. Eleg. 5. v. 94.
(d) Commerce. Littér. A. 1736. Hebd. 31. n. 1. ad §. 25. (e) Othoegen. 6. 11. (f) in Octavio.
(g) Icon. Ost. Fæt. ad Fig. 121. (h) Differt. Anat. Pathol. l. 2. c. 1. (i) De Aure Hum. tr. 3. §. 43. (k) Othoegen. 6. 7.
(l) in Differt. Willigii inscrip. Observ. Botæn. &c. §. 2. (m) Vid. Epist. Anat. 11. n. 4. (n) Ibid. n. 8.
(o) Vid. tamen Epist. 63. n. 16. & seq. (p) Sed vid. Epist. 44. n. 3. (q) n. 24. & seq. (r) Epist. 8. n. 19. & seq.

Clarissimo Viro

GUILIELMO BROMFEILD

Londinensi Chirurgo Experientissimo

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.

ANNUS est, & quod excurrit, Vir Clarissime, ex quo litteras ad me dedisti quæ Tuæ magis Humanitati, quam meis promeritis, convenirent. Quod enim Guilielmum, Filium Tuum, Patre dignum, & comiter excepiſſem, & perlibenter Doctoris Philosophiæ, & Medicinæ Insignibus meis ipſe manibus ornasse, gratias mihi agebas illas quas magis ego Vobis deberem, quorum altero mittente, alter ad me audiendum; Anatomen docentem, usque huc venit, & assiduus quotidie, attentiusque audivit, nullamque officii erga me, & benevolentia significationem omisit, & quod præ ceteris gratum fuit, quadam mecum, quibus pro Tua singulari Solertia Rem Chirurgicam augere cogitabas, amice communicavit. Quod vero præter gratias, addebas iisdem litteris, si quid illis pro me forte curandum esset, Te libenti animo esse facturum; nihil optatius mihi potuisse obtingere; ex hac epistola jam cognoscēs. REGIÆ enim isti Celeberrimæ SOCIETATI, quæ me inter suos ante annum 1724. benigne accepit, hos offerri libros cupio, leve quidem, si quod ex me habent, spectetur, grati, & obsequiosi animi signum: at si quod ex aliis continent; tributum spero visum iri non indignum quod ipsi offeratur. Eodem enim illa pertinent quo Societatis institutum; ut per Observationes promoveatur; illustreturque Naturæ historia, ejus utinam multo minorem partem facerent morbi, in corporibus tum agris, tum mortuis examinati.

Quod examen quam utile sit, etsi ratio, & experientia non satis ostenderent; factis autem, superque ostendunt; tamen vel sola Medicorum gravissimorum auctoritas, eorumque exemplum luculentissime comprobarent. Vetusissimis enim temporibus cum hominum cadavera secare non liceret, in bestiarum extis sedes, & causas morborum ab Hippocrate, aut ab iis qui proxime illi successerunt, fuisse quasitas, ex antiquissimis libris patet qui aut ejus sunt, aut pro Hippocraticis inter ejus Scripta leguntur. Quem morem tum Galenus, tum alii ante ipsam, & post ipsam Medicis secuti sunt, nec raro vel novissimis temporibus; hisque etiam nostris, data occasione, non illibenter sequuntur, quemadmodum apparet ex pluribus inter cæteras Observationibus a Boneto, & Mangeto in Sepulchretum Anatomicum, ex Consilio quoque Thomæ Bartholini, relatis. Quo studiosius vel ante, vel post Galenum donec tandem hominum cadavera incidere fas fuit, oblata hæc incidendi, rarissima aliquin aut loco, aut tempore, facultas accepta est. Namque aliquot ante Galenum sæculis in Ægypto quidem ab Regibus quoque, ut est apud Plinium (a), corpora mortuorum ad scrutandos morbos inspecabantur, & rursus aliquot sæculis post Galenum in Byzantina quadam Pestilentia, ut præclare monstrat Freindius Vester in sua eruditissima Historia Medicinæ ad annum 560. idem a Medicis factum est, sic morborum causas, & varia symptomata investigantibus. Ex quo autem eadem facultas denique in Italia dari coepta est, & paulatim magis magisque crebrescere, illa eadem per vestigandi studium in Majorum animis non defuisse, ex libris constat qui ante finem sæculi XV. aut post sequentis initium prodierunt, ut puta Alexandri Benedicti, præsertim vero Antonii Benivenii: itaque non multis post eos annis Jacobus Carpenſis diserte docuit, non modo sanorum cadavera, sed & ægrotantium seligi, hæc videlicet, cum indagandum est, qualiter alicui membro sit ægritudo. Indagasse autem & qui deinceps ex Italis floruerunt, lectio ostendit Massæ, Columbi, Falloppii, Eustachii, aliorum, quos inter duo peculiariter nominandi sunt Lælius a Fonte, & Dominicus Panarolus, quorum ille Consultationibus suis, ab Stahlio ipso laudatis, subinde adscripsit quæ in ægrotorum quorundam, de quibus loquitur, cadaveribus sint deprehensa, Panarolus autem suas inter Observationes plura, ut Behive-nius, extispicia proposuit.

Ubi vero post eos quos primos ex Italis memoravi, apud cultas Nationes cæteras hominum corpora sæpius incidi coepta sunt, earum Medicis quantum cordi fuerit morborum sedes, causasque scrutari, innumera illorum Scripta demonstrant, ut Vesalii, Coiteri, Casp. Bauhini, Salmuthi, Spigeli, Th. Bartholini, Rolfinckii, Veslingii, Rhodii, Hornii, Sculteti Ulmensis, Wepferi, aliorum quam plurimorum. Cum enim eos dumtaxat nominaverim qui in Italia quoque, & Patavii præsertim, aut docuerint, aut didicerint, aut utrumque fecerint; vides profecto,

(a) Nat. Hist. l. 19. c. 2.

Et, quot ex eadem Germania, latissime accepta, prætermiserim, etiamsi, quod & in Italij feci, ad recentissimos non descenderim, ex quibus duo præceteris illustres Medici non fuissent reticendi Boerhaavius, & Hoffmannus, quorum uterque cum de morbis, & eorum curatione agerent, quid post singulos, fere ipsorum per anatomen reperiri soleat, commemorarunt. Huc addamus, si fieri potest, quot suorum intra illud spatium temporis Gallia habuit eidem studio addictos, aut, quoniam id fieri nequit, aliquot saltem ex tanto numero nominemus, Jacobum Sylvium, Joannem Fernesium, Guilielmum Rondeletium, Ambrosium Paræum, Jacobum Holle- rium, Bartholomæum Cabrolum, Andream Laurentium, Joannem Riolanum. Sed quæ Regio; ut brevitatis causa quasdam alias prætereamus; in hoc quoque studii genere Magnæ est Vestræ Britannia, anteponenda in qua quidquid excoli incipit; mirum est, quam cito, & quantopere promoveatur. Vir incomparabilis Harvey suam *Anatomiam*, ut vocabat, *medicam* quam multis dissectionibus morbidorum corporum deberet, & quam Medicinæ profuturam, censeret, nemini ignotum esse potest, qui vel initium tantummodo inspexerit secundæ ejus de *Circulatione Sanguinis* Exercitationis. Quam utinam Anatomiam, sicut habebat in animo, edidisset; certe ipso dignam futuram fuisse, quæ ejus vulgatis Scriptis interjectæ sunt Observationes, ad id genus attinentes, præclare ostendunt. Ostenduntque pariter quas suis quisque libris interjecerunt Præstantes Viri Highmorus, Warthonus, Glissonus, inprimisque Willisus, quam libenter habet quoque in parte imitati sunt Harvey laborem. Omitto alios, & præsertim qui post illos scripserunt: quos, inter laudare possem quamplures, in hisque Lowerum, Cooperum, & qui me, & honestare, & donare suis Scriptis voluerunt, Meadium, Cochburnium, Ruttum. Ab eo enim tempore, ex quo Regia ista Societas, aliæque, ejus maxime exemplo permotæ, sua in publicum emittere Acta, Excerptaque instituerunt, neminem propemodum latere potest, quanta cura Medici quique præcipui, & Chirurghi cum Itali, Germani, Galli, tum egregie meriti Vestrates Anatomem illam excoluerint, de qua ideo tam longum hic sermonem suscepi, non quod hæc Tibi minus quam mihi, cognita credam atque perspecta; sed ut de hisce omnibus nunc recogitans, haud mireris, si propositum meum id persequendi, quod nisi utilissimum foret, Medicæ Facultatis Magistri non omni & tempore, & loco summa contentione quævisissent; haud mireris, inquam, si propositum hoc meum minime indignum putaverim quod Regiæ Societati offeratur.

Qua in opinione confirmor, cum ex quas descriptas exhibeo, hujus generis Observationes non a me uno, sed haud parva ex parte ab aliis sint, & nominatim a Medico, Chirurgo, Anatomico Clarissimo, & Societatis ejusdem, cum viveret, Sodali, Antonio Maria Valsalva. Cujus egregijs laboribus ne idem forte accideret, quod tot aliorum accidisse dolemus; meæ non modo in Præceptorem pietatis, sed & Studiosos adjuvandi cupiditatis esse duxi id facere quod si Andream Vesalius, Petri Castelli, Guilielmi Harvey discipuli olim facere potuissent; neque apud Joannem Schenckium, neque apud Theophilum Bonetum, neque apud Thomam Bartholinum querelas justissimas legeremus de irreparabili jactura a Medicis facta in posthumis hujusce generis trium illorum Scriptis. Schenckius enim perhibet in Præf. ad Observ. Vesalium Opus alterum Anatomicum conscripsisse, quo vel ex oculis diuturnisque morbis demortuorum corporum, dissectionum Historias fuisse complexus fuerat; Bonetus autem in Præf. ad Sepulchr. indicat qui Romanum Professore Castellum ducentas suas ejusdemmodi Observationes editurum fuisse, scribunt. Et sane Castellus ipse in Epistola quæ Panaroli Jatrologismis præfixa est, in meo Sepulchreto, inquit, bis centenas observationes, in cadaveribus a me factas, reposui, quod Deo dante... typis dabo. Denique Thomas Bartholinus in Consil. de Anat. Pract. ex cadaverib. morbos. adoranda, ad quod Acta Regiæ istius Societatis jam tum utramque paginam implere, dixit, de Harvey hæc habet: *Incomparabilis Naturæ Mysta Guilielmus Harveyus, Angliæ immortalis decus, haud ulli Veterum virtute secundus, cogitationes suas inter alia faventia studia ad hanc Anatomem partitiis fertur (imo, ut paulo ante dixi, partitiis fuerat) sed, nescio quo fato, spem publicam implere non potuit. Mihi similia septanti illius Vulcanus, Opus, ut mox ait, pene confectum XX. annorum lubricationibus, subripiendo; ut quæ pericula tam gravibus, diuturnisque laboribus, viventibus, nedum mortuis, qui pertulerunt, immineant, omnes intelligamus. Quo magis me juvat officium hoc præstitisse Valsalvæ mortuo, atque adeo viventibus Medicis, & victuris, quod ejus Observationes aliquanto plures, quam Castelli erant, in tuto collocaverim, præsertim si mei hi libri, qui eas complectuntur, & vel propter hoc officium se bonis omnibus ipsi commendant, Regiæ Societati, Te meo nomine dedisse offerente, accepti fuerint. Quorum alterum ab summa ejus Benignitate, alterum ab singulari Tua, Vir Clarissime, Humanitate impetraturum me spero. Vale.*

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. MDCCCLX.

J O.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

A D A M I C U M

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA. XV.

Scribitur de Respiratione Læsa a causis potissimum extra thoracem positis; sed & a positis intra pulmones, calculis præsertim.

TSI multo pauciores in Thorace, quam in Capite, sunt Partes, neque in insula, cujus fabrica, & fabricæ munera cæcis sint tenebris involuta, sicut est cerebrum; tamen inter paucas hæc Partes tanta est five ob vicinitatem, five ob nexum, five ob officia conjunctio, ut una læsa, plerumque cætera lædantur. Quæ res mihi a morbis Capitis ad Thoracis morbos, horumque sedes transeunt magnam afferret, eamque haud raro insuperabilem difficultatem cum in morbo principe a conjunctis reliquis separando, tum in ejus prima sede, ac præcipua definienda, nisi ad te scriberem, qui ut sæpe in aliis, ita in hac re quoque nihil a me nisi probabilem conjecturam requireres. Usu id venit maxime in Respiratione Læsa, de qua prima II. libri Sepulchreti Anatomici Sectio est. Nam præterquam quod morbus illam faciens simul in pulmonibus, simul in alia thoracis parte esse potest, interdum accidit, ut simul in pulmonibus sit, simul in alia extra thoracem parte, ut in capite, in collo, in ventre. Quin Boerhaavius (a) eo processit, ut scriberet, *vix ullam in corpore toto particulam supervelle, cujus non aliqua in negotio respirationis partes sint, & illud verissime subjicit, summam in morbis difficultatem facere magnum numerum organorum, quæ ad actionem concurrunt, & quorum aliquod læsum totam functionem turbat, cum interim difficillimum sit sciri, quæ ex toto numero proprie læsa sit.*

Neque alia, opinor, causa impellere Bonetum potuit, ut huic Sectioni non modo quæ ad Sectiones quoque alias attinent, passim, diserteque tot Observationes inferret; sed & eandem semel, atque iterum poneret, nisi earum singulæ non unius Partis vitium complecterentur: quanquam tot iteravit, ut si inter se conferas, multo sæpius appareat, incuria potius fecisse, quam de industria. Quæ si forte quæ sint requiras; non omnes facile dixeris; sed eas dumtaxat quas aliud agens animadverti. Compara enim XVI. & CIV. Appendicem ad LXXVIII. & §. 2. LXXXVII. (quæ ne forte dubites, an una vera Observatio sint; inspicie Sect. VII. libri hujus II. Obs. XCI.) LXXXVII. §. ultim. & CXV. LXXXIX. §. 12. & CXII. CXL. §. 13. & CLV. §. 3. Sed hæc distat, ut memoria multo facilis, præsertim in tanto numero; labi potuerit. Videbis proximas. Confer igitur XLVII. & XLIX. LXIV. §. 6. & LXV. LXXXVII. §. 8. & LXXXVIII. CXXXIX. & CXL. §. 6.; & CXLIII. & CXLVI. quas ad eandem mulierem ambas attinere; Sectio docebit XXI. libri III. Obs. XLVIII. Eademque Sectio Obs. IV. §. 9. perspicue ostendit, non aliam esse mulierem, cujus casus hic indicatur Obs. CLV. §. 4. ac §. 10. Quid? quod una quater repetitur non modo inter distitas, sed & inter proximas Observationes. Vide enim §. 4. in Obs. XLVI. (priorem dico; nam mox per in-

curiam altera Observatio eodem numero designatur) & continuo lege Obs. CXXVIII. & post hanc in Obs. CXL. §. 2. in eademque §. 12. & an verum dixerim, facile intelliges. Quis non crederet, in Additamentis saltem, quæ huic I. subjiciuntur Sectioni, repetitiones vitatas esse? At tu Observationem III. confer cum VI. utramque unam eandemque esse, cognosces. Idemque perspicies si XVIII. §. 1. 2. 3. adjectumque Scholium cum legeris; redeas ad Observationes, quas Bonetus ipse proposuerat sub num. XCIII. & XCII. nisi quod hanc, cum Willisii sit, Ballonio videtur adscripsisse. Sed & XIX. eadem est quæ apud Bonetum proxima sequitur, XCIV; quasi non de aliis addendis, sed de supra jam positis rursus ordine describendis ageretur: tantum abest, ut ad XIII. & ad XXVI. admoniti sint lectores, videri illam hominis ejusdem historiam hic ex Dominico de Marchettis; apud Bonetum autem sub numero CV. ex Petro, Dominici Parente, acceptam, neque XXVI. Stephanum Blancardum, professum alioquin (b) quæ ipse non observasset, ex aliorum relatu immiscuisse, non, inquam, sumpsisse aliunde quam ex Observationibus tot annis ante ab Riverio editis, atque adeo eandem esse quam Bonetus ante Blancardum produxerat sub numero CXXIII. nisi quod Bonetus Riverium quidem nominavit, nec ejus verba interpolavit; sed plura in morbi historia, nonnulla utique in cadaveris sectione omisit.

Quod si omnes Sectionis hujus Observationes accuratius fuissent in certa capita distributa; cum utilius cæteri eas perlegissent; tum minus facile Collectoribus accidisset, ut memoria laborarent. Mihi igitur cum illud constans propositum sit, nihil ut repetam; certo ordine opus est quo Valsalvæ & meas Observationes, hæc præceteris attinentes, describam. Nam etsi plures præterea habebam, in quibus, inter cætera incommoda, læsa quoque respiratio commemoratur; tamen quæ magis visæ sunt ad Sectiones alias pertinere, eas omnes ad illas distuli; hæc reliquas seposui. Has autem; ne ab iis longe abeam quæ supra indicata sunt; non incommode sic divisorum me credo, ut primum eas proferam in quibus præcipua læsa respirationis causa extra thoracem est, tum eas in quibus est intra thoracem; ex his autem rursus illas primum in quibus est in pulmone, tum illas denique in quibus in thorace quidem est, sed extra pulmonem. Cum vero, quando extra thoracem est, sedem maxime habeat aut in capite, aut in ventre, aut in collo; me juvat a capite initium ducere.

Willisus quidem in Scholis Medicorum de Asthmate Convulsivo doctrinam maxime illustravit, suisque confirmavit observationibus, forum præsertim, qui nisi erectum semper, aut prorum caput servarent, statim aubeli fiebant, ac velut moribundi respirabant cum retrorsum caput moverent, aut supini decumberent, idque non

(a) Præf. ad Institut. §. 601. (b) in Præf. ad Anat. Pract. Rational.

non aliam ob causam, nisi quod feri acris colluvies ingens, quæ intra eorum cerebrum discendo inveniebatur, dum caput, ut diximus, reclinaient, versus nervorum originem qui pulmone inferiunt, relapsa, illam vehementius urgebat, quemadmodum ex Sectionis hujus I. Observatione CLXIV. cognoscitur. Sed idem tamen ea melius omisit quæ in Scholio leges, eidem subjecto Observationi, videlicet Medicos veteres primam solummodo Asthmatis speciem agnovisse, quæ omnino a ductibus aëris obstruuntur, aut non satis patentibus præcedit; alteram autem, sive Convulsivam ignorasse, quippe solitos hujusmodi asthmata vaporibus a liene, utero, mesenterio, aut alio quodam viscere satis merito adscribere. Ut enim præteream Galeni, atque adeo Hippocratis locos, & quæ hujus Interpretes super Aphorismo scripsit 68. Sect. 4. (nam Avicennæ verba, quæ pariter produci vidi (c), de asthmate quidem sunt ex nervis, & nucha, & cerebro, sed per catarrhum, non per convulsionem illato) non ad alios hic provocabo, nisi quos in Sepulchreto possis inspicere. Vide igitur Scholia ad proximam Observationes CLX. & CLXV. In illo cum de orthopnea ab renis calculo ageretur, causam ejus rei, inquit Ballonius, esse volunt, quod nervulus est a sexta conjugatione pervadens diaphragma, & ad renes usque perperans, qui oppressus, ut in opposito femore superioris sensum inferi, ita in partibus superioribus difficultatem nonnullam respirationis afferre potest. In hoc autem altero Scholio Platerus, majores præsertim nervi Septi, & vasa medulla progressi, deflexionibus, aut aliis morbis, inquit, separatim & solitarii infestati, dyspnœam quandam parant, qualem in asthmaticis, nullis aliis pulmonum affectionum indicibus apparentibus, continuo egrotos infestare observavimus. Num igitur hi veteres Medici de vaporibus hic verba faciunt, an de nervorum affectionibus, an aliam, nisi primam illam asthmatis speciem, quæ fit bronchiis obstruendis, aut compressis, omnino ignorant? Vide, quæ in eodem Scholio quæ paulo infra Plateri verba, & Willisi ipsius verba subiiciuntur. Juxta quod nervi diaphragmatis a munitis vite defungendis aut inhibentur, aut perveniuntur, respiratio difficilis variis generis producitur. Num aliter Platerus? Et inferius: Quod lienis perturbatio respiratio difficilis passim in hypochondriacis... succedat, ratio est, quia nervi splenici cum pneumonicis communicant. Num ab renis perturbatione respiratio difficilis alio explicationis genere deducitur apud Ballonium? Equidem ignoro, qua ratione Vesalius id explicaturus fuisset quod in hydrocephala puella observavit, libro superiore Sepulchreti (d) commemorata, quoties caput ab adstantibus movebatur, & nonnihil, quantumvis etiam leviter, erigebatur, gravem illi tussim puella molestam fuisse, cum difficili respiratione. Sed tamen neque a vaporibus, neque a catarrho illico per nervos in pulmones decurrente, ejus rei causam repetiturum fuisse, credo, præsertim cum cerebri quidem, & nonnullorum aliorum viscerum, pulmonum autem nullum omnino vitium videtur.

Verum hæc ita accipias velim, ut cuique suum reddatur, non ut Willisi quidquam detrahatur. Ante quem potius mirandum est, non sæpius Medicos id intellexisse quod omnes post ipsum intelligimus. Cum enim ex quo homines sunt, proclive fuerit animadvertere, a terrore, ab ira, a gaudio, a tristitia, a ssetu quocumque, & quam manifesto mutetur respiratio, cumque Auctor vetustissimus libri de Morbo Sacro (e) diceret, ac vere monuerit, ex nulla alia nobis parte voluptates contingere, & letitias, & risus, & lusus, quam ex cerebro, itemque morores, & anxietates, tristitiaque, ac ssetus, & querelæ; videtur sane, ex his obvia Medici esse debuisse, quam potestatem habet in respirationem cerebrum, naturalibus dumtaxat cogitationibus, sed quotidianis animi affectionibus nonnullis commotum, eandem multoque majorem habere posse, cum vi morbi vehementiore irritatur, aut premitur. Cujus vis effectum & præclarè vidit, & dilucidè explicavit Willisi, modo in cerebro, modo in hujus appendicibus. Medulla, & nervis attendens, modo convulsiones inde repetens, modo paralytæ, & horum alterutras modo in ipsorum pulmonum intimis fibris, modo in diaphragmate statuens, aliisque musculis respirationi inferentibus. Quod ad genus difficultis respirationis dux attinent Observationes, Valsalvæ prima, nostra altera, quas tibi continuo describemus.

6. VIR annorum quadraginta exalera ex acuta febre, delirio, & soporoso affectu stupata, cum paulo post, admissis in cibo, potuque, & assidua canabis tractatione erratis, rursus petere lectum cogitur valde læsa respiratione, ut erecta spiraret cervicè, idque cum sibilo, & magna ele-

vatione abdominis. Difficiliter loquitur, & per interval- la, idest cum aërem expirat. Tussit: in faucibus ardore sentit: dolet, non internis, sed externis thoracis, & ventris partibus, vigiliis torquetur. Demum quatuor, an quinque horis ab assumpto bolo, opium habente, cum in lecto amplius durare non posset, ambulat: lectumque repetens, improviso obit. VENTRE, & Thorace apertis, cætera viscera sana inventa sunt omnia; imo vel in ipsis pulmonibus nihil est aliud animadversum, nisi quod aere valde turgabant, nigresque hic illic maculis distinguebantur. Parvula concretionem polyposa, quæ fuit in dextero ventriculo cordis, excepta, reliquis sanguis naturalem quodammodo servabat fluorem. Cranio autem aperto, primum gelatinosa feri concretio circa vasa sanguifera conspecta est, per Tenuem meningem repentina: tum serum limpidum, Laterales implens ventriculos cerebri, quales & intra primas vertebrae circa medullam spinalem reperitur: denique ipsa cerebri compages æquo laxior est animadversa.

7. Est facile poterant aliqui secundum ea, quæ nos quoque, alias (f) ad describentes, commemoravimus, in hoc viro suspicari, cannabis, quam tractabat, pulverem, ut fauces irritando, tussim, & ardoris sensum excitaverat, sic etiam in pulmones irruendo, eosque male multando; maxima ex parte orthopneam intulisse: diffectio tamen aliter docuit. Neque enim hic, ut in illo asthmatico qui plumas quibus calcitrare facit, solebat a detritis particulis expurgare, pulmonis vesiculae inventæ sunt a venis plurimarum pulvere penitus infarctæ, sicut habes in Additamentis ad hanc Sectionem (g); sed nihil nisi maculae illæ nigre, quas Valsalva cum spectasset, minime ad morbi causam attinere, censuit, quippe quam satis intra cranium agnovit. Sed hanc, convellendo, an resolvendo tantam illam respirationis difficultatem attulisse, dicemus. Signa non defuerunt aliquot, cur resolvendo videri queat. Si enim resolutas credas pulmonum fibras, facile intelliges, hos aërem expellere non potuisse, eoque præturgidos esse deprehensos, itemque cur opio dato, gravior facta sit affectio, & mors consecuta, fibris videlicet isdem magis magisque laxatis: quæ si convulsione fuissent distentæ; inde, capturæ fuisset videntur utilitatem potius, quam noxam. Neque externus ille thoracis, & ventris dolor convulsionis magis quam laxitudinis, indicium erat, scilicet ob assiduos ingentesque musculorum conatus in ejusmodi respiratione ipsis proximisque laxatis, distractisque partibus. Cæterum hæc questio sive hoc, sive alio potius modo tibi videatur dirimenda; agitari non poterit ob signorum defectum in Observatione mea: quam sic accipe.

8. MULIER quadraginta circiter annos nata, liberorum mater, cujus sinistri oculi vitia aliis ad re Litteris (h) descripsi, certis de causis, quas requirere scire non potui, ab his quos habuerat, Medicis pulmonum infarctu laborare credita, cum in Nosocomio demum mortua esset, pulvis per extremos illos dies humilibus, facie rubicunda, nullo delirio, nulla soporosa affectione tentata, sub initium Aprilis A. 1741. a nobis, plures tunc forte variales anatomicas perquisitiones, ut sæpius solemus, repetentibus, diligenter confecta est.

IN VENTRE nihil quod præter naturam esset, deprehendimus, si testem sinistram, & utri fundum excipias. Ille enim hydatide interiore distensus, castaneam æquabat: hic quodam in loco faciei internæ anterioris, itemque in altero posterioris excrecebat in substantiam ex fusco rubentem, inaequalem, ambitu subrotundo, altitudine modica. Thorax pulmones habuit sanos omnino atque integros, ut cor quoque. Sed Cerebrum, siquod unquam aliud, vasa omnia ostendit, quæ per Tenuem meningem discurrent, sanguine turgida: & sanguinis multum in iis etiam fuit, quæ per medullam trahuntur substantiam. Cæterum cum cerebellum esset laxissimum, cerebrum ipsum laxum non fuit.

9. Mirum, hanc mulierem neque delirasse, neque sopitam fuisse, ut dixi, illis ultimis diebus; an quod ante novissimum morbum, vasa illa cerebri, jam habere convulserat magis aliquanto distenta, quam æquum foret? Sic enim liceret utrumque intelligere, & cur minus quam cæteri, sit passa ab adacta postremo valorem distensione, & cur ab hac antea, majori fortasse ad eorum nervorum origines qui spirandi organum simulantur, magis illæ compressæ non fecerit pulmonum officia turbarent, ac si hic revera infarcti essent. Nec dicas, si res se ad hunc modum habuisset; mulierem fuisse antea de capite magis

magis, quam de thorace, aut saltem æque conquesturam. Nam & quæta esse potuit; nos enim quibus antea obnoxia esset incommodis, ignorare coacti sumus, & potuit etiam non esse quæta. Accipe enim quæ a Valsalva in Consilio quodam scripta sunt pro Nobilissimo Viro, qui, cum recte valeret capite, convulsionibus tentabatur ad testes primum, inde ad universum quasi ventrem, hinc denique ad caput. Scilicet in ejusmodi casibus se haud semel invenisse per dissectiones, affirmabat, convulsionum originem in ipso cerebro, quamvis nullum fuisset hujus laborantis indicium vel ipso convulsionum tempore; cæteras autem convulsas, & dolore affectas partes vel summa cura examinatas sine ulla omnino læsionis nota deprehendisse. Huc addebat, sæpe in vulneribus quoque, imminentes convulsiones non illorum, sed pharyngis antecedente dolore præmonstrari (i); cum tamen confiteri, non in pharynge, sed in vulneribus convulsionum causam esse, & doloris: quæ de re tu Wepferi etiam poteris vel in Sepulchreto (k) observationes videre. Igitur cum respiratio difficilis est vitio nervorum, est tunc quidem facilis dignoscitur, si causam aliarum absentibus signis, laborat caput; interdum tamen accidit, ut ab hoc sit, cum omnino videtur illatum.

10. Cæterum & sæpe nervorum culpa, infante cerebro, turbari respirationem posse, in acutissimis doloribus manifestum est. Quamcumque enim hi corripiant partem, continuo mutari respirationem, videmus. Itaque five nervi qui ad respirandum inferiunt, five illi qui cum his demum sunt colligati, aut acius irritentur, aut premantur, obstruantur, intineve pervertantur; ab alterutris nervis respirationem lædi posse, perspicuum est. Et primis quidem; ut vetera Galeni (l) in nervis Costalibus mittamus experimenta, & vel sola recentia, quæ hic in Sepulchreto (m) habes, a Lowero in Phrænicis instituta attendamus; primis, inquam, id est his Phrænicis incisus, eadem continuo respiratio fit, quam in asthmaticis equis conspicimus; ut inde egregie Lowerus deduxerit hunc eorum morbum, quod nimis depresso diaphragmate nervi illi distracti, relaxationem, five extra proprium tonum extensionem sint passi. De nervis autem qui cum inferiuntibus respirationi colligantur, quid attinet scribere? quando pene quotidie ut irritati respirationi officiant, in hypochondriacis, præsertim vero in hysterics videmus. Quin etiam supra (n) vel apud Ballonium ostendimus, orthopneam ab renis calculo ad eundem modum fuisse explicatam. Postea vero quam Willisi persecutus est fufus convulsorum nervorum effectus in difficultis quibusque partibus; Medicorum plerique, non modo cum oportuit, hanc illius sequi doctrinam ceperunt; sed haud raro etiam hujus facilitate, & commo- ditate illecti, interdum quoque fallaci rerum specie decepti, abusi sunt usque adeo, ut cum organorum vitia non deessent, nihil nisi convulsiones in multis morbis, præsertim vero ad respirationem attinentibus, accusaverint non fecus ac Veterum plerique accusabant vapores. Qui abusus, nisi caveamus, quam facilis sit, non una in proximis Epistolis (o) docebit historia.

11. Nunc vero cum in hac quidem, postquam difficultis respirationis causa in Capite spectata est, illud sequatur ut pariter consideretur in Ventre; paucis, ut in re a vetustis usque temporibus pervulgata, me expediam. Vides enim Galenum hic in Sepulchreto (p) laudari, aperte id docentem in certis affectionibus ventriculi, hepatis, lienis, aut partis omnino ventris quæ respirationis organum sit annexa. Saponimus hinc convulsiones, de quibus satis jam supra ex occasione dictum est, in ventris viscere quoque ortis. Nulla in hypochondriaco sit convulsio: ventriculus tantum, aut proxima intestina flatibus turgant; obstant certe descendenti ad inspirandum diaphragmati. Sic in asthmatica illa Matrona, de qua est CXLVII. hujus Sectionis Observatio, bene constitutos pulmones, in ventra vero omnia, imprimis jejunum, mire inflata ac distenta invenerunt. Hepar autem præter naturam adactum, non tantum mole sua descendenti, sed & pondere officit ascendenti diaphragmati; itaque & inspiratio, & expiratio adversabitur. Hinc dyspnœæ exempla ab aucto jecinore habes in eadem Sectione (q); nec defunt ab nimia mole aliorum ventris viscerum aut annexorum septo Transverso, aut tantummodo subjectorum. Inter quæ illius præsertim memini, quod mihi adolescenti narrabat Albertinus. Genus quidam asthmate vexabatur, cujus causam Medicus thorace contineri, non dubitabat. Consuluit cum esset Albertinus, latere illam potius in Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ventre, nec procul a diaphragmate, suspicatus est ob certum quoddam in ventriculo symptomata in cibo capiendi, aut post captum; neque enim hoc pro certo recorder. Illud recorder, ægri demum mortui observationem, a Viro docto, atque ingenuo, ejus Medico ad Albertinum missam, hujus suspicionem comprobasse; nempe in pancrea- te morbus fuerat, quod in plures tumores excreverat totidem poma referentes; & ad canceri naturam vergentes. Sed Valsalvæ, & meas Observationes, huc spectantes, quoniam ob alia, præter respirationis, vitia ad alium servare locum præstat, alibi habebis, in iisque aliqua in quibus ob levem ad speciem læsionem ventriculi, maxima erat conjuncta difficultas spirandi. Hic unum satis fuerit admonere: propter imæ thoracis, & summæ ventris partis communes fines, non satis a pluribus Medicis animadversos aliis non remanifestibus, nonnullis ignorantibus, quam alte intra diaphragmatis fornicem, circumcirca thoracis cavo infimo comprehensum, subeat cum altioribus suis visceribus supremum ventris cavum; ob id, inquam, haud raro accidere cum in aliis, tum præsertim in respirandi vitiiis, ut causa quæ ad ventrem pertinet, thoraci perperam adscribatur.

12. In Collo autem est causa difficilis spiritus in semiostruptione, aut compressione trunci Alperæ arteriæ consistens, obvia plerumque solet esse, ut cum devorata quedam non pharyngem subeunt, sed in laryngem forte illabuntur, aut cum prope eandem arteriam durus aliquis tumor increfcit, cujusmodi in Sepulchreto non defunt historiae; tamen nonnunquam accidit, ut obstru- ctio, itemque compressio latere possint, minus ex ægri narratione, aut ex Medici inspectione, quam ex conjectura dignoscendæ. Quo pertinent deprehensæ olim a Cl. Fantono (r) in virili cadavere ulcerose arytenoides, earumque crassities ita adacta, ut angustissimas in larynge meatus ægro difficillime, qui dudum sic vixerat, respiranti superesset. Eodemque spectant non vulgares Observationes duæ, altera Valsalvæ, & mihi communis, altera Mediaviæ nostri propria. Quarum illa habita est in ea Virgine, in qua primum vidi hymenis foramen bifariam divifum per eandem ejusdem substantiæ quasi institam, qualem ex aliis quoque postea adjectis observationibus in Adversariis (s) descripsi, iterumque cum sejunctis ab hymene & columnis, & carunculis illis quas nunc aliqui pistiformes vocant, memorasse me, scio; ut naturalem autem, five Chirurgi opera non egentem, me ut iidem scribant, proposuisse, ita nescio, ut & certa quædam alia, de quibus agendi non est hic locus.

13. VIRGO igitur de qua modo dicebam, annos nata ad quadraginta, jam diu asthmatica, imminuta infusa voce, a Medicis procul dubio ex pulmonibus laborare credebatur, cum acius asthmate ingruente, in Bononiense Anatomicum Theatrum illata A. 1704. VENTRIS viscera nihil quod præter naturam esset, habuerunt, si paulo majores testes excipias, duos, albos, prorsus scirrhosos, quibus hydatides aliquot incumbabant. In Thorace autem ipsique pulmonibus nihil omnino vitii; ut jam omnes intra cranium morbi causam reper- tum iri, putarent. Sed & ibi recte constituta inventa sunt omnia. Mirabantur cuncti qui dissecta ex ordine viscera diligenter inspexerant; sed multo nos magis qui dissecueramus; cum ego, quin laryngem quoque aperimus, Valsalvæ? si forte & imminuta vocis, & asthmatis, & mortis causa ibi delitesceret: neque enim eo tempore ad horizontalem glottidem, ad laryngis ventriculos, ad Arytænoidæas glandulas, ad articulos Arytænoidum, quæ necdum retexeram, aut restitueram, ostendenda larynx in Publica Anatome aperiebatur. Cum ille annuif- se; quæri continuo inter nondum sepultas partes, & ad me referri laryngem, jussit. Quam ubi a tergo secundum longitudinem incisam, diduxi, continuo manifestum fuit quod quærebamus. Pus enim ex albo cinereum, & quasi pultaceum, formatum in obturamenti modum, occludebat penitus cavum laryngis quod intra glottidem est: eoque loco tunica laryngem convectiens erat exulcerata, quemadmodum & qua proximis annulos aliquot Tracheæ arteriæ operiebat; quanquam hic levius. Quibus postremo Anatomis die in Teatro demonstratis, satis omnibus factum est.

14. Cogitans postea, unde illiusmodi puris tantum cogi in eum locum potuisset, ut viam prorsus obturaret, cœpi larynges diligentius incidere, conspexitque non modo

(c) Canon. l. 3. Fen; non 9. sed 10. 11. 12. 13. 14. (d) Sect. 16. Obs. 6. (e) n. 10 (f) Epist. 7. n. 14. (g) Obs. 4. §. 2.

(h) Epist. 13. n. 9.

(i) Vid. Epist. 34. n. 2. & seq. (k) l. 1. S. 13. in Addit. Obs. 2. & in Schol. (l) De Anatomic. Administ. l. 8. c. 4. (m) Append. ad Obs. 110. (n) n. 4. (o) Epist. 17. n. 26. & Epist. 18. n. 17. & seq. (p) in Schol. ad Obs. 158. (q) in Addit. Obs. 12. & 17. (r) Anat. corp. hum. Diss. 13. (s) l. n. 29. & IV. Animad. 37.

do glandulis sub ea tunica confitis, sed & ventriculorum caveis in quas ea tunica se producit, tum ejusdemmodi glandulas, tum inferius crus operiens glandularum Arytanoidearum; non difficulter conjeci, exulcerationem in Virgine de qua dictum est, ut infra erat manifesta, sic in ventriculis quoque latere potuisse, in hisque lentum pus moram trahere, præsertim corpore ad dormiendum composito, & aliquanto densius fieri, & postea inter loquendum excidere, & ad illud addi quod elaryngis & proximis arteriæ Asperæ parietibus depluebat. Sic aeri magis minufve obstando, magis minufve difficilem respirationem fecisse, donec ea tandem utrinque copia, eaque e ventriculis densitate prorupit, ut exspirando inde averti, forsque ejici non potuerit, non secus ac de improvviso accidisse, vidit Mentzelius (e) a parva trassissima pituita portione, inter duos primos arteriæ Asperæ annulos fortuito subsistente, & hanc prorsus, firmissimeque occultante in sana alioquin, vegetaque puella. Jam vero in proposita Virgine, quæ nec vegeta erat nec sana, purulenta sputa, & tussis, & sensus in larynge erosionis, quæ, opinor, non defuerant, & difficultas respirationis; ac vocis imminutio, quæ certe fuerant, pulmonum exulcerationem mentiebantur: nec nisi accurata symptomatum cæterorum, quæ pulmones affectos confirmant, perquisitio, ut puta nam materia quæ ejiciebatur, de profundiore loco ascendere perciperetur, num sensus in thorace esset ponderis, aut compressionis, num decubitus supinus, aut in lateris difficilis, num ascensu per acclivia incommodus, & quæ sunt alia hujus generis quo plura, eo magis attendenda; nec, inquam, nisi horum absentia, perpetuus autem ab initio usque dolor in larynge persistens movere Medicum ad id conjiciendum poterant, quod revera fuit, quoniam tunc difficultus erat conjicere cujus exemplum non exstat. Hanc igitur primam ex proposita historia utilitatem elicies, ut quod semel observatum est, posse iterum nec forsitan quam rarissime fieri, in ægotantibus suspicaris: alteram deinde, ne in mortuorum dissectionibus facile pronuncies, nullam morbi fuisse causam, quæ caderet sub sensus, itaque in convulsionibus internis, aut alias ejusmodi affectionibus rejiciendam esse quæ invisibilibus corporculis deberi possint. Quod factum procul dubio fuisset in hoc casu, nisi forte in mentem venisset, ut aliis perlustratis partibus, hæc quoque particula novissime introspiceretur, larynx: quam ubi de respirationis viis, & de repentina præsertim morte quasi a suffocatione agetur, cave inexploratas omittas. Sed jam ad alteram Observationem veniamus.

15. MULIER octogenaria major, de spirandi, glutinandi difficultate, cum faucium ardore conjuncta, multos jam dies querebatur, cum in Nosocomium Patavinum excepta est. Ibi tam gravi paroxysmo difficultis respirationis corripitur, ut eo propemodum exanimetur. Servatur tamen, exconferente sputo graveolentis puris, cui sanguis admixtus erat. Cum mulier laryngem tanquam morbi sedem non modo indicaret, sed digitis prehendendo antrorsum traheret, & sic paulo facilius spiritum duceret; introspectæ sunt fauces, & uvula quidem, atque ascendentes ad ipsam musculosi arcus apparuerunt retrorsum acti; ut id pharyngis orificium quod ad os est, dilatatum videretur, eaque loca paulo magis ruberent quam soleant; sed nihil præterea conspicere licuit. Sic dies quindecim, aut eo amplius cum his sputis, & difficultate respirandi mulier persistit, donec magis hac urgente, iuritis omnibus auxiliis, conficeretur circiter Kalendas Septembres A. 1725. COLLUM, in quo evidens erat, morbi causam latere, dissectum est, eaque ad hunc modum inventa. In Asperæ arteriæ tergo, intervallo transversæ pollicis infra cartilagineum cricoidem, tumor excreverat ad magnitudinem dimidiatæ nucis juglandis, gulam quidem retropositam premens; sed arteriam illam multo magis; ut hujus viam ibi angustissimam redderet, in qua peroblongam patebat scissuram. Hac dilatata, tumoris cavum inspectum est putrida refertum materia, pariete autem comprehensum interius duro, exterius vero ex quibusdam quasi milii granulis factis subflavi coloris. Ex quibus duæ quoque constabant glandulæ, tumori extrinsecus proximæ, singulæ modicum pisum æquantes; ut ex una, harum similis, sed magis adaucta, effectum esse tumorem, appareret. Ex gula sectione perducta ad pharyngem, hæc intus maxime rugosa comperta est sic tamen, ut digitis rugas dissolvere liceret, pharyngemque ad amplitudinem justam reducere.

16. Quæ in mortua conspecta sunt, præclaram per se præbent explicationem eorum quæ in vivente fuerant animadversa, ut cum pene ad mortem deducta est infans tumoris, a pure maxime diffenti, ruptura, aut cum Asperam arteriam antrorsum digitis trahendo, sique tumorem a gula, atque adeo a reprimendis vertebis, ut minus urgeret aeris meatum efficiebat. Duo tamen fortasse quæres, alterum, cur hic rursus, quamvis tumore per exitum puris imminuto, mortis causam attulerit? alterum, quænam illæ fuerint glandulæ, quarum tres, & una præsertim, adeo intumuerint? Quorum hoc facile intelliges, si quas a tergo Asperæ arteriæ olim pinxi (u), & quæ de iisdem, interdum, sed minus quam ista, tumebant observavi (x). Adversariis in manus sumptis, inspexeris. Illud vero materia adscribes partim etiam tum in tumore congestæ, partim inde in bronchia delapsæ, quarum illa viam, ut inventum est, aeri angustissimam relinquebat, hæc illuc ab expirato aere forte relata, magis angustam transper fecerit; dum foemina ætate, morbo, alimenti, ob deglutitionis diuturnam difficultatem, exigua copia infirmissima extingueretur. Cæterum propter hanc ipsam deglutitionis difficultatem pharynx tandiu ferme ociata, in eas rugas interius se contraxisse videri potest. Cum hac autem historia illam conjunges quam recitavit Vitus Riedlinus (y) particula sanguinis grumescit, lapidis fere duritiem nacti, juxta Asperam arteriam inventa, & hanc comprimentis, in fene, cui ante plures annos graviter lapso, inde primum ejus partis dolor, semper autem postea difficultis fuerat respiratio. Et facilius secundum historiam utramque annos Gabrieli (z), qui orthopneam, cum sensu ad fauces strangulantem materiam, & vocis interceptione conjunctam, abactis autem triginta annis solutam, ab his factam censuit, gulam distendentibus, arteriamque illam urgentibus, præsertim cum in alio ex orthopneâ pariter improvisa mortuo vermes quamplurimos vidisset gulam occupantes, quin arteriam quoque aditam, in quam sibi viam erodendo paraverant. Sed et si pressio quæ a tergo fit arctat magis, & facilius arteriam, quippe ab ea facie cartilaginibus non unitam, potest tamen si qua pressio a fronte validior increseat, adeo contringere, ut difficilem respirationem, & denique mortem afferat, quemadmodum farcoma a Vorwaltner (a), & glandula thyroideæ ingens, tophis cretaceis repleta, a Christiano Vareso (b) inventa, ut cordis polypos opus non fuerit advocare ad pueri mortem explicandam, quando summum sternum non fenebat, thymi partem, ut neque farcoma illud, quod sub sternum ad jugulum erat, antrorsum crescere, sique ibi utriusque incrementum urgebat arteriam ad vertebas, aerique tandem aditum intercludebat.

17. Hactenus de causa, gravem spiritum efficiente, seu Capiti, seu Ventri, seu Collo insideat, scriptum est. Nunc de illa cum Thoraci insidet nonnulla adjiciamus: quoniam ex parte ad thoracem quoque attinent quæ novissime commemoravimus, ut omnino attingant Observationes Laubii duæ, altera vomica cum incluso acuto & aspero calculo adhaerentis posteriori parti Asperæ arteriæ circa hujus divisionem primam; altera ingentis steatomatis, quo eadem arteria comprehendebatur: quas, ut pote alia habentes digna quæ perpendantur, in Centuriis (c) leges Cæsareæ N. C. Academiæ. Nos enim hic de causis acturi pulmone ipsi inhærentibus, ad earum perquisitionem festinamus. Illud quidem nemini dubium esse potest, quin omnia quæ aut nimis comprimant, aut infarciant, aut inflexiles reddant ac rigidas pulmonum cellulas, tenuesque aeris canaliculos, ad has pertinentes, ea simul ledant respirationem. Nimis comprimit, exempli gratia, sanguis annexa iis vascula distendens aut coarctans, aut turgentia, aut quacunque remorante causa difficultis transiens per pulmones: quorum primum fit in plethoricis, tunc præsertim cum festinantes accelerant gradum; alterum in febribus fervidioribus; tertium videtur factum in Foemina Principe (d) quæ difficillima respiratione correpta, habuit pulmonum vasa usque ad livorem tumida. Infarcit præter humores quos bronchiorum glandulæ fecerunt aut viscidiores, aut uberiores, tenuissimus pulvis, cum aere jugiter attractus, ut in eo de quo supra (e) mentio injecta est, plumarum expurgatore, & in lapideis præsertim, quorum pulmones duri admodum cum secarentur, culter quasi per æcerum avenæ, duci videbatur, ut in Sepulchreto (f) pariter leges. Quæ res ut duos, sic etiam inflexiles pulmones facit,

facit, & inexplicat illes, quorum alterum exspirando, alterum inspirando plane aversatur.

18. Sed idem quod ab involantibus, fieri potest ab innascentibus causis, sique aut simul bronchia infarcentibus, aut non infarcentibus. Animadverti enim in dissectionibus bronchia persequens, osses nonnunquam fieri eorum cartilagineas vel prius quam ætas grandior sit. Nam in decrepitis pulmonem obdurescere, novit Aristoteles (g), & fieri terrestrem, Littorius (h) autem, & Vieussienus (i), ille in viro octoginta annos nato, hic in Matrona aliquot annis majore aut quosdam, aut omnes bronchiorum annulos esse osses factos, scripserunt: quamquam neuter discrete docuit, an penitus etiam intra pulmones, imo cum annulus dixerit, id credi possunt noluisse. Ego vero id vidi, & ostendere adhuc possum in penitissimis pulmonibus, ubi loco cuiusque annuli plura inter se cartilaginea secundum naturam frusta nectuntur: et si nonnulli ex iis qui erudite collegerunt exempla omnium corporis humani particularum quæ osses aliquando factæ repertæ sunt, non hæc modo, & pleuram, & internum oculum, quorum partem osses compexi (k), sed & facilius obvias trunci Asperæ arteriæ cartilagineas prætermiserint. Cæterum ad meam observationem attinere quæ ex Columbo nostro hic in Sepulchreto (l) memoratur, minus crediderim, quem ad tunicas vasorum, propterea quod in pulmonibus ossa non parva vixisse se, scribit.

19. Ab innascentibus autem causis simul bronchia posse & inflexilia fieri, & infarci, non difficile intelliges, si calculos intra ipsa gigni animadverberis. Equidem non sum nescius, Bronchiales glandulas, ut extra, sic etiam intra pulmones calcis instar aliquando indurescere. Idem tamen accidere multo facilius credo lento humori, aut puri in illorum cellulis diutius retento; in bronchiorum autem ramis, certe scio. Tu quoque fac legas, ut ego olim, plerisque historiis quibus centum propemodum Aureolæ calculos, tophosve proposuerunt tussi exclusos, aut in pulmonibus repositos; procul dubio mihi assentientis. Plures apud Rhodium (m) indicatas videbis, alias apud Henricum Meibomium (n), alias apud Sachsum (o), quarum penultimam; ne te moretur error typographi; Paavii esse, scito; sed plurimas; ut omittam cæteros; apud Schenckium (p), qui ante illos quas tunc potuit, non modo indicavit, sed etiam descripsit. In Sepulchreto autem Sectionem hanc I. et si vel quædam Crucii, Blasii, Saxonii, Gendrotii relata sunt, quas ab aliis indicari, non memini; tamen præter eas quæ, ut dissectione carentes, ad institutum non attinebant, aliquot in eadem, proximisque Sectionibus omiffas animadverti, quæ ex paulo ante laudatis Scriptoribus accipi potuissent, aut ex quibusdam tunc editis Cæsareæ Academiæ Voluminibus (q), itemque ex aliis, ut Contulo (r), & multo magis Mortonio (s), nedum ex iis libris, qui necdum prodierant eo tempore, ut Centuriis (t), & Aetii (u) ejusdem Academiæ, Commercio Litterario (x), aliique.

20. Sed quoniam plerisque eorum nunc forte cares, nec indigna tamen res tota est de qua paulo accuratius agamus; summa quidem perfectarum a me historiæ capitula huc redeunt. Ex quo Aristoteles (y) in hostiarum pulmonem calculos sæpenumero animadversos indicare visus est, Aretæus autem (z), & Galenus (a) exruffitas ab hominibus grandines adnotavit, primi, quod sciam, induratas in veros calculos ejici viderunt Trallianus (b), & Paulus (c). In ipso autem hominis pulmone primus, quantum in præsentia memini, noster invenit Curtius (d), sed num ter, ut quidam ajunt, non memini, qui hæc tantum legisse me sciam, dissecto corpore vidisse ipsum lapillos plurimos in pulmone genitos, inter quos aliquis erat, qui ad magnitudinem faveolæ accedebat. Porro quod ad numerum eorum attinet, ipsis Ferneliis quoque (e) interdum pulmones confertos deprehendit, plurimosque in juvene quodam inventos memoravit Gesnerus (f), quam plurimos in muliere Hildanus (g), aliquot centum in Studioio Huldreichio (h), in alio innumeros Raygerus (i); ut ipsam cæteros, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

eosque etiam qui rejectos commemorarunt, de quibus duos nominare satis est, Hildanum (k), qui infinitos a phthisico redditos scripsit, & Boerhaavium (l), qui a Vaillantio ejectos tradidit quadringentos, eosque; ut de magnitudine etiam dicamus; omnes exiguos. Sed a granorum milii magnitudine sæpe ad lentis, ad pisi, ad ciceris, ad fabæ magnitudinem crescunt: quin Benivenius (m), & Pravotius nosker (n) extussum viderunt, ille qui ad avellanam æquandam accederet, hic qui eam nucem superaret. Grandes quoque fuerint, oportet, quos mirabatur Koehlerus (o) sine instante suffocatione per glottidis rimam egredi potuisse, & sane in transitu Asperam lædebant arteriam: nec minus ipse miratus sum nuper, cum me Cissarius consulens pro sicca tussi, calculum obtulit mediocri ossis mali perlicæ vix minorem, quem conatu immani expectoraverat, duosque alios vicinæ magnitudine, postea redditos, omnes ex dextero, nam inde ascendere perceperat, pulmone. Major tamen fuerit qui ab Bethæo (p) describitur, nucem æquans juglandem, a puella, id quod augeat admirationem, annorum quatuordecim, & absque ulla subsecuta evidenti læsione, extussum, si Medici quidem satis sibi a femine fraude caverunt. Sed eadem magnitudine intra pulmone inventum ab Hildano (q) facile credo, ut columbini ovi a Contulo (r), quamvis inepte abusu Malpighiana ranini pulmonis imagine, in qua nobis humanum calculum delinearet.

21. Habet tamen quedam non omittenda de ejus duritie, signis, & incipientis curatione. Cum enim plerumque hi calculi soleant esse similes materie, in juncturis arthriticorum concrecentis, friabiles, instar pumicis leves, cretacei, tophacei, præduri, duri supra modum, durissimi, & vix semel silicea duritie, & pondere granorum viginti: is de quo loquimur fuisse dicitur marmoreus striatus, & ponderosissimus. Et cum haud raro asthma, & orthopneâ comitari hunc morbum consueverint, sæpius autem diuturna tussis, eaque, nisi hæmoptoe, aut phthisis adjungatur, sicca (perarrum enim est, nunquam fuisse tussim, ut in Jo. Franci (s) Observatione, cum pulmones referti essent lapillis; multo autem rarius est, non modo tussim haud nominari; sed diserte negari, unquam; mitto de ullo dolore, de ulla difficultate pulmonum esse conquestum alterum (t), in quo erant hi calculi pariter referti, nec tamen, sicuti in priore, exsiccati, ut minus irritabiles credi possent). cum symptomata, inquam, prædicta non raro, aut sæpius esse consueverint; adolescenti huic suo Contulus, valida oborta tussi copiam aquæ limpidissimæ e faucibus, narrat, produxisse, crescente in dies & macie, & dolore in medio thoracis, vehementi, & quasi ab infixo clavo, peritaci & immoto. Non sum nescius, illum quem paulo ante dicebam nulla unquam tussi fuisse vexatum, assiduo pulmonum dolore in latere dextero laborasse, & quam diuturnos, & quantos laterum dolores is tulerit quem supra (x) ex Benivenio indicavi: quin Mortonius (y) docuit id quod prolatis etiam confirmavit historiis, ubi cum hæmoptoe horrendus thoracis dolor, pleuritici, vel peripneumonici æmulus, circa initium phthisis contingat, reite suspicari licere, hanc esse generis calculosi. Sed tamen esse tunc calculos, aut, angulis, & aculeis præditos, & certe etiam Paulus (z) in hæmoptoico, qui asperos tribulorum modo rejectis, dolorem commemoravit: ubi vero calculi læves sint, nec ad lacerandum idonei, quamvis satis magni sint aliquando, Mortonius tradidit, nihil incommodi afferre præter inanem tussim, & aliquam in pectore gravitatem. Verum nec Francus, nec Benivenius, nec Contulus suos angulis, & aculeis instructos fuisse, ajunt; itaque nullum sanguinis sputum attulerunt; ut conjicere proclive sit, non pungendo semper, & lacerando, sed pondere pulmonem a pleura, aut mediastino, cui forte affixus sit, distrahendo, interdum dolorem facere, interdum nefic quidem, sed aliter facere. Imo fuisse non raro ad lacerandum idoneos, & revera non semel lacerasse, nec dolorem tamen ullum attulisse, ex iis intellexer quæ mox subjiciam, ubi quod de sanatione adnotavit

H 2. Con-

(e) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 62. (u) Advers. 1. Tab. 2. Fig. 1. (x) Advers. 5. Animad. 39.
(f) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 120. (v) Ibid. Obs. 188. (y) Ibid. Obs. 141. (z) Dec. 2. A. 1. Obs. 161. in fin.
(g) IX. Obs. 15. & VII. Obs. 40. (d) Eph. earund. Cent. 8. Obs. 79. (e) n. 7. (f) Addit. ad hanc Sect. Obs. 4.

(g) De Juvent. c. 24. (h) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 7. (i) Traité de la structure du coeur ch. 16.
(k) Vid. Epist. 21. n. 19. & 22. & Epist. 23. n. 9. 10. & Epist. 24. n. 30. 31. (l) Obs. 48. prime §. 6. (m) Cent. 1. Obs. Med. 3.
(n) Exercit. Med. de Observ. rar. & c. n. 20. 21. (o) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 121. in Schol. (p) Obs. Med. rar. 12. ubi de Palm. Calcul. cum Struvinii. Addit. (q) Dec. 3. A. 3. Obs. 71. 72. 248. & A. 4. Obs. 109. (r) De Lapidib. Podagr. Kc. c. 8.
(s) Phthisiolog. l. 3. c. 6. (t) III. Obs. 62. (u) Tom. 4. Obs. 49. & Tom. 5. Obs. 68. (v) A. 1743. Heb. 13. n. 2.
(w) De Partib. Animal. l. 3. c. 4. (x) Morb. Diur. l. 1. c. 4. (y) (b) (c) apud Schenck. cit. supra ad n. 29.
(z) Comment. in Mundina. Anat. c. 34. in fin. (a) (f) apud Schenck. loc. cit. (g) Cent. 2. Obs. 29.
(b) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obs. 231. (c) Earund. Dec. 3. A. 3. Obs. 248. (d) Cent. 6. Obs. 23.
(e) Prælect. in Anat. §. 85. (f) apud Schenck. l. cit. (g) Vid. Rhodii Obs. cit. supra ad n. 19.
(h) Commercio. Litter. A. 1741. Heb. 8. in fin. (i) apud Schenck. l. cit. (j) Obs. cit. supra 29.
(k) c. 8. cit. supra ad n. 19. (l) n. 20. (m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 72. (n) Earund. Dec. 3. Obs. 181.
(o) n. 20. (p) c. cit. supra ad n. 19. (q) apud Schenck. l. cit. supra ad n. 19.

Contulit alique, indicaverunt. Cum Medicorum plerique ad dolorem pacandum, maciemque arcendam, illi adolescenti lac esse dandum, statuerent; Albertus Fabricius is quem tibi alias (a) merito laudavi, acerrime dissensit, ut qui unus morbi causam divinis, calculosam in pulmonibus concrectiones usu lactis augeri posse, censerebat: qua in sententia fuisse postea Mortonum (b), videmus, ob eandem istam rationem, lacteam dietam non, nisi urgente necessitate, in phthisi a calculis pulmonariis permittentem; & sane is cuius pulmones lapillis plenos a Franco inventos esse, dicebam, cupide adeo lac appetere solitus fuerat, ut hoc, etiam loco aquæ, & cerevisiæ biberet. Fabrii autem iudicium comprobavit exitus. Lactis enim usus calculum, aut certe dolorem auxit; mortemque acceleravit: cum alteri adolescenti, cuius morbum ex iisdem omnibus signis ab eadem causa repetebat Fabricius, non lacte, sed oleo amygdalino, aliisque ejusmodi, etiam ad lambendum, datis, illud confectus est, ut extussio lapillo, dolor paulatim abiret, perfectaque rediret sanitas. Sic etiam Benivenius leniendo pectus, molliendo guttur, & Asperam arteriam, calculum de quo diximus, extrudi viderat, omnemque dolorem cum inani tussicula amoveri.

22. Quamquam igitur vel calculi expectoratis, multo sæpius ejusmodi ægri pereunt, five quod cunctos haud egerint, five quod alios iterum gignant, five quod in pulmonibus pessimas ab illis fervent noxas, unde ex phthisi, aut fere ex sanguinis sputo intereant, mollibus videlicet pulmonibus facile etiam ab eo ipso nixu lactis quem ad excludendum calculum edunt, ut recte docuit Boerhaavius (c); attamen exempla non defunt, neque ea perara, illorum qui redditus calculis, non modo longum tempus vixerunt, ut Petrus Borellus (d), Richardus Mortonus (e), Sebastianus Roth (f), Jo. Franciscus Hildeus (g) testantur; sed etiam convalescent, ut nonnulli ex his ipsis videntur, & certe alii de quibus dictum est paulo ante, & quos Trallianus (h), Wierus (i), Hæsius (j) memorant, isque in primis, qui de se ipso idem narrat, sine ullo medicamentorum usu post peregrinationem fanatus, Oswaldus Gabelhorverus (k). Omitto alios, & in his Pechlinum (m), & quem alias (n) tibi nominavi, Casp. Desid. Martinetum (o), quorum ille tres calculos sine ullo incommodo extussit vidit, hic duos, asthma, quæ antea vexaverant, affectionibus omnino abactis. Omittere tamen nequeo Zaccutum (p), & Georg. Wolff. Wedelium (q). Uterque enim pristina sanitati restitutos eos quoque proponunt, qui asperos e pulmone ejecerant calculos, nempe unum gravem, durum, oblongum ossis dactyli instar, eumque asperum, itemque plures, alios pili, unum sabæ magnitudine, illosque omnes acutis angulis, tricuspidisque; & orthopneam quidem, & inanem tussim a primo, ab aliis autem levem hæmoptoem, & tussim inducunt antea, memorant; dolorem illum non memorant. Cujus mentionem ne ab illis quidem factam invenies qui ab asperis calculis mortem, non modo cætera quæ mortem præcesserant, incommoda, altam tradiderunt. Collega enim Wieri (r) lapillum inaequalem, asperum, Hildanus magnam illum de quo diximus (s), undeque asperum, Raygerus (t) unum hinc inde acutum, Jo. Seb. Albrechtus (u) viginti valde asperos, Jo. Phil. Wolfius (x) multo plures forme omnes asperioris aut in pulmonibus deprehenderunt, aut extussit confpexerunt. Cum autem phthisim, tussim, hæmoptoem, asthma, dyspnoeam, febrem hecticam in illis ægris, alique alia memoraverint; nemo ullam doloris mentionem iniecit; ut hic levis fuerit oporteat, non horrendus (qualem proposuit Mortonus (y)) quamvis calculi non solum idonei essent ad lacerandum; sed etiam, ut in quibusdam ostendit spum sanguinis, lacerassent.

23. Quin sanguis ea nonnunquam copia prodiit, ut occideret, velut generosum illum Virum, quem Dodonæus (z), vehementem quidem tussim, at dolorem nullum memorans; calculum sæpe excrevisse, narrat, qui in extremis asperæ arteriæ ramulis ac propagibus natus, loci figuram referebat, forma oblongus, teres, tenuisque subinde adnatis brevibus ramulis. Contra, nihil reject

sanguinis vir alter (a), qui levi dyspnoea, nullo autem dolore vexatus, plurimas in utroque pulmone habuit topheas concrectiones, magnitudine avellanas sat grandes aquantes; multis acutis unciis, qui se se bronchiorum pluribus ramis infigebant. Scilicet ab initio molles, assumserant sensim continentium canalium figuram internam, sicque uncus passim formaverant, ubi ex uno canali via in alterum patebat. Conveniunt hæc cum Plateri (b) Observatione, qui pulmonares calculos nunc planos, nunc inaequales, & pro ratione vasorum topi instar formatos aliquando sectione se deprehendisse, retulerat. Jam vero post longum, sed fortasse non inutilem, de his calculis sermonem, illud constare, tandem vides, quod hujus initio proposui, calculos inventos esse qui certe concreverint in bronchiis. In iisdem autem bronchiis, itemque in cellulis in quas ultimi ipsorum desinunt ramuli, pleuroque pariter concrevisse eorum quos memoravi, minorum præsertim, credibile facit eorumdem haud raro sine pure, & sanguine secuta rejectio. Quod si crebrius bronchiorum ramulorum materia quæ sic indurascere possit, obfideantur; intelligis, quæ ratione ab innata causa pulmones fiant lapidescentes, & topheas lapideas emittentes, aut materiam duram gypsum referentes, quales videlicet in Sepulchreto (c) commemorantur.

24. Denique non hoc tantum modo, sed & aliis indurascere pulmones possunt, ut cum scirrhi sunt, aut, quod rarius est, cum tendinem carneve referunt; quarum mutationum hujus quidem exempla habes; præter id quod alias (d) ex Valsalva accipies, apud Franciscum Sylvium (e), & Jo. Bapt. Fantonom (f); illius autem alio in loco (g) ex me habebis, aut cum ipsam cocti hepatis substantiam representant, quod cum est, bronchia non solum infarciunt, & minus flexilia fieri; sed simul maxime premi contingit. Verum cum hæc constitutio ad Sectionem pertinet de Pectoris, & laterum Dolore; ad eam Observationes ejusmodi nostras differemus (h). Et cum ad cætera, quæ memoravimus, mutationum genera attinentes hic quidem proferre nimis longum sit; satis erit unam topheæ pulmonis ascribere. Quam eo libentius accipies, quod non a me, sed ab summo Anatomico, & Medico Mapighio est. Hic enim, cum Albertinus, a quo illam habui, in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio Medici Assistentis munere diligentissime fungeretur, solebat, siquis obscurior incidere morbus, rogatus invisere, & quid sibi videretur, illi indicare, velut in eo, quem continuo subijciam, casu factum est.

25. FEMINA levissima scabie, sed non levi macie affecta, subinde tussicula, quam nullum unquam crassius sequebatur spum, semper autem difficultate spirandi vexabatur, quam sive supina, sive in alterutrum latus jaceret, non propterea augebat, aut minuebat. Erecta quidem cervice paulo facilius spirabat; sed tum gravis erat ponderis sensus quasi a faucibus in thoracis cavum pendens, easque angustas reddentis. Hanc feminam, inquit Malpighius, probabile est, pulmones habere, ut ejus verbo utar, *tartarizatos*. THORACE sic mortuæ aperto, statim ac culter pulmonibus impressus est, horum stridor, non secus ac si arenaceas concrectiones discinderet, Malpighii diagnostum veram ostendit, quam & continuata dissectione planissime confirmavit.

26. Dici non potest, quanta admiratione excepta fuerit dissectione hac ab iis qui antea audierant ex Albertino conjecturam Malpighii. Ad quam ipse perducere probabili ratione potuit cum signa attente consideraret, tum etiam propius, aut certe aliorum ex parte aliqua observationibus adjutus. Nam cum topheas, gypsumque pulmonibus præter spirandi difficultatem, tussim siccam fuisse conjunctam, memorie fuerat litterarum mandatum (i), ut etiam virum qui crebro calculos extussiebat, in medio thorace gravitatis rursusdam pondus percepisse (k); imo in plurimis inanem tussim, & aliqualem gravitatem in pectore prementem, ut supra (l) indicatum est, pati solitis Mortonus lapides in pulmonibus cretaceos læves frequentes, atque aliquos etiam satis magnos invenit.

Ægre ruli cum ipse in ejusdemmodi pulmones incidi, quæ, & qualia in viventibus fuissent incommoda, pro certo

certo sciri non potuisse, in viro præsertim jam senescente; cujus pleraque sanguiferæ vasa sub finem Anatomies quam publice habui A. 1729. diligenter scrutatus, Vertebralem sinistram arteriam inter Carotidem, & Subclaviam ejus lateris, ex ipso arcu Magnæ arteriæ nascentem vidi. In illo pulmonum alter topheaceus fuit, cordis autem ventriculus dexter, & annexa auricula firmis, & in speciem catenis, polyposis concrectionibus omnino repleta, cum sinistra auricula, magisque ventriculus nil fere nisi atrum sanguinem semiconcretum haberent, item-

que erant sanguine venæ omnes maxime distenta, cum arteriæ pro statuta modo contractiores viderentur. Magna autem ad partitionem in Iliacas, & inferius hinc illic offas lamellas ostenderet; supra vero nihil usquam hujusmodi. Sed, ut dixi, quæ vivens pateretur, & quo ex morbo interiisset, ignoravi. Interea ne graviter ferat quod pauciores fortasse quam expectares, his in Litteris Observationes Valsalvæ, & nostras produximus; plurimas in proximis habebis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVI.

Agitur de Respiratione Læsa a causis intra thoracem, & primum ab hujus, aut Pericardii Hydropæ.

SEquitur, ut quæ causæ intra thoracem quidem, sed extra pulmones sitæ, officiant Respirationi, videamus. Earum præcipuæ, & sæpius quam aliqui putant; occurrentes aut ad aquam spectant effusam, aut ad cordis, & magnorumque vasorum dilatationes. De utroque autem genere in Sectione quidem hac I. libri II. Sepulchreti Anatomici plures hic illic invenies Observationes; sed de neutro Sectionem peculiarem. Mihi vero & commodius fore videtur, & utilius, si nostras dividentes, his quidem Litteris complectamur quæ ad Thoracis Hydropem attinent, & Pericardii: quæ autem ad Cordis Aneurysmata spectant, & Magnæ arteriæ, eas ad Epistolam proximam servemus. Igitur quæ ad illud pertinent, ex Valsalva quidem sunt hæc novem.

1. MULIER annos nata circiter viginti duos, cachectica, sitibunda, leviter tussiens, & aliquid catarrhalis materiæ expuens, nubit. Aliquot post nuptias diebus decumbere cogitur: Pulsus est celer, frequens, humilis: ruffis molesta, paucis cum spuitis sitis ingens. Pedes edematate tument, eoque magis, quo magis ingravescebat morbus: quin jam facies quoque, brachia, & manus eodem tumoris genere occupabantur. Immoderati caloris sensus in sinistra thoracis parte: interdum præcordiorum angustia: respiratio difficilis; ut augescere morbo, erecta cervice spirare cogitur. Itaque intra paucos dies moritur. VENTER paululum habuit feri, omnia autem viscera sana, nisi quod lien æquo erat major.

Uterus quoque diffectus est, si forte ut in recens nupta, aliquod appareret conceptionis inchoamentum. Inerat quidem vesicula duæ, & massa quadam informis. Sed hæc ex mucosa fiebat substantia, cui alia adjungebatur ejus coloris, ut non multum esset concreto sanguini abhims: eratque tota ab uteri parietibus omnino soluta. Contra vesiculæ, quarum altera parvæ lentis, altera parvi ciceris magnitudinem æquabat, cum iis parietibus sic implicabantur, ut difficulter avelli possent. Verum nullis instruebantur sanguiferis vasculis, neque humor inclusus igne concreverat; cum ova, idest ovariorum vesiculæ, ex duplici constantes membrana, tum manifesta habebant sanguifera vascula, tum concrecentem igne humorem, & albuminis saporem referentem, quem admodum vel in hac muliere observatum est. Denique Tuba utriusque Falloppianæ in uterum ingressus prorsus erat clausus. Thorace aperto, pulmones inventi sunt a pleura quidem omnino soluti; sed duri; ut si propria peripneumonia signa præcessissent, inflammatione laborasse videri possent. Erat aqua in utroque thoracis cavo ea copia, ut ejus portio in sterni sectione eruperit. Erat & in pericardio ad uncias circiter quinque. Cum utrinque sumpta, igni fuisset imposita; illa quidem; non hæc concrevit. Polyposa concretio fuit in utroque cordis ventriculo; sed major in dextero, quæ & per vasorum ostia se producebat, & in auricula præsertim se amplificabat.

3. Num vesiculæ muliebrium ovariorum sint ovula, non est hic disputandi locus; multo autem minus, an massa illa informis inchoamentum esset conceptus, quando utraque erat prorsus occlusa Tuba. Aquam in hac, & sequentibus Observationibus pulmones circumprementem, eoque obstantem ipsorum facili explicationi, præcipue attendimus, alia quæ eodem attineant, mox in loco non neglecturi.

4. FEMINA viginti sex circiter annorum, quæ ut Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

rum non semel tulerat, post animi perturbationes, toto corpore leviter, abdomine magis intumescit, difficulter, & erecta cervice, respirat, neutrum in latu laboriose decumbit, ingens in thorace pondus percipit, maxime sitit, donec difficultate spirandi ingravescente, mortem obit. IN VENTRE pauca erat aqua; sed ventriculus præturgidus, & hepar magnum, adeo diaphragma sursum pellebant, ut thoracis cavea minor fieret. Cæterum lymphæ ductus turgabant in ventre, cunctaque hujus viscera bene se habebant, si indurata excipias ovaria. Thorax omnino aquæ plenus: pulmones nonnulli & duri, & rubri, variisque maculis nigris distincti, cætera sani. Dexter cordis ventriculus continebat polyposam concrectionem, & circa hanc grumofum sanguinem: qui in sinistro, valisque omnibus erat fluidus.

5. Quod Valsalva ita, ut reddidi, scriptum reliquit, neutrum in latu laboriose decubuisse quæ difficulter, & erecta cervice spiraret; aut illic negantem particulam, ut sit, per incuriam omisit, aut ad hunc modum est accipiens, ut dicere voluerit, nisi una difficultas spirandi vetaret, utrumlibet in latu, ut fortasse experiendi causa imperaverant aliquando Medici; sine labore paulisper decumbere potuisse, quippe nulla hinc, aut illinc, ut in thorace æque pleno utrinque, molestia, aut dolor prohiberetur. Quod autem in hac, & nonnullis aliis ejusmodi Observationibus turgentes lymphæ ductus commemorat; id accidisse, putabimus, aut ob eorum in sanguine redundans, aut ob eorum ductuum compressiones, obstructionesve in partibus ulterioribus, tantas aliquando, ut tenues quorundam ex ipsis tunica dissiliant, corporisque caveas inunder aqua. Casum habes in Sepulchreto (a) descriptum adolescentis qui se Willisio, ac Lowero curandum tradidit. Is post immodicas equitationes, aliaque corporis diuturnas exercitationes cum aliquando in sinistra thoracis parte eum sensum habuisset qui esse sine interna compressione non poterat, ibi tandem sensu dirumpi sibi quasi vas quoddam; indeque per semihoræ spatium in regione ista humoris velut ab alto in pectoris fundum cadentis stillicidium non tantum ab eo percipi, sed etiam ab adjacentibus audiri potuit, res non ita facilis explicatu iis qui inter pulmones, & thoracis parietes negant spatium quidquam intercedere; verum tamen, ut postmodum comprobavit humoris, in eo latere congesti, cum fluctuatio in agitatione corporis ab ipso, ab aliisque evidentissime percepta, tum eductio per immixtam a Chirurgo fistulam primum, semper autem postea per foramen ab natura reformatum, & ab arte servatum.

6. VIR ad quadragesimum accedens annum, multas jam hebdomadas febre lentilaboraverat. Adeam levi se adjunxit pedum tumor, tussis irrita, faucium siccitas. Anhelans, erectaque cervice respirabat: vix pulsus percipiebatur. Ex improviso moritur. Dum ABDOMINIS tegumenta a subiectis musculis scalpello separantur, humor exit aquosus in sinistra umbilicalis regionis parte. Sana tamen in ventre omnia, si lienem excipias, triplo quam par esset, majorem. In Thoracis utroque cavo serum limpidum stagnabat: quod in vase vitreo servatum, post aliquot horas, nonnulla quidem, sed disjuncta, & ad fundum valis, demisit; nihil vero ut serum in thorace repperit solet, in unum conjuncti, atque innatantis ostendit. Pulmones sani, & omnino liberi, nisi quod sinistra inferior lobus per brevem, & tenuem nexum ad pleuram alligabatur. Dilatatum erat pericardium, & feri lim-

(a) Epist. 8. n. 32. & Epist. 10. n. 17. (b) c. indicato. (c) ad 6. tit. supra ad n. 20. (d) Cent. 1. Ob. 67. (e) c. supra ad n. 31. (f) (g) (h) (i) (j) (k) (l) (m) (n) (o) (p) (q) (r) (s) (t) (u) (v) (w) (x) (y) (z) (aa) (ab) (ac) (ad) (ae) (af) (ag) (ah) (ai) (aj) (ak) (al) (am) (an) (ao) (ap) (aq) (ar) (as) (at) (au) (av) (aw) (ax) (ay) (az) (ba) (bb) (bc) (bd) (be) (bf) (bg) (bh) (bi) (bj) (bk) (bl) (bm) (bn) (bo) (bp) (bq) (br) (bs) (bt) (bu) (bv) (bw) (bx) (by) (bz) (ca) (cb) (cc) (cd) (ce) (cf) (cg) (ch) (ci) (cj) (ck) (cl) (cm) (cn) (co) (cp) (cq) (cr) (cs) (ct) (cu) (cv) (cw) (cx) (cy) (cz) (da) (db) (dc) (dd) (de) (df) (dg) (dh) (di) (dj) (dk) (dl) (dm) (dn) (do) (dp) (dq) (dr) (ds) (dt) (du) (dv) (dw) (dx) (dy) (dz) (ea) (eb) (ec) (ed) (ee) (ef) (eg) (eh) (ei) (ej) (ek) (el) (em) (en) (eo) (ep) (eq) (er) (es) (et) (eu) (ev) (ew) (ex) (ey) (ez) (fa) (fb) (fc) (fd) (fe) (ff) (fg) (fh) (fi) (fj) (fk) (fl) (fm) (fn) (fo) (fp) (fq) (fr) (fs) (ft) (fu) (fv) (fw) (fx) (fy) (fz) (ga) (gb) (gc) (gd) (ge) (gf) (gg) (gh) (gi) (gj) (gk) (gl) (gm) (gn) (go) (gp) (gq) (gr) (gs) (gt) (gu) (gv) (gw) (gx) (gy) (gz) (ha) (hb) (hc) (hd) (he) (hf) (hg) (hh) (hi) (hj) (hk) (hl) (hm) (hn) (ho) (hp) (hq) (hr) (hs) (ht) (hu) (hv) (hw) (hx) (hy) (hz) (ia) (ib) (ic) (id) (ie) (if) (ig) (ih) (ii) (ij) (ik) (il) (im) (in) (io) (ip) (iq) (ir) (is) (it) (iu) (iv) (iw) (ix) (iy) (iz) (ja) (jb) (jc) (jd) (je) (jf) (jg) (jh) (ji) (jj) (jk) (jl) (jm) (jn) (jo) (jp) (jq) (jr) (js) (jt) (ju) (jv) (jw) (jx) (jy) (jz) (ka) (kb) (kc) (kd) (ke) (kf) (kg) (kh) (ki) (kj) (kk) (kl) (km) (kn) (ko) (kp) (kq) (kr) (ks) (kt) (ku) (kv) (kw) (kx) (ky) (kz) (la) (lb) (lc) (ld) (le) (lf) (lg) (lh) (li) (lj) (lk) (ll) (lm) (ln) (lo) (lp) (lq) (lr) (ls) (lt) (lu) (lv) (lw) (lx) (ly) (lz) (ma) (mb) (mc) (md) (me) (mf) (mg) (mh) (mi) (mj) (mk) (ml) (mm) (mn) (mo) (mp) (mq) (mr) (ms) (mt) (mu) (mv) (mw) (mx) (my) (mz) (na) (nb) (nc) (nd) (ne) (nf) (ng) (nh) (ni) (nj) (nk) (nl) (nm) (nn) (no) (np) (nq) (nr) (ns) (nt) (nu) (nv) (nw) (nx) (ny) (nz) (oa) (ob) (oc) (od) (oe) (of) (og) (oh) (oi) (oj) (ok) (ol) (om) (on) (oo) (op) (oq) (or) (os) (ot) (ou) (ov) (ow) (ox) (oy) (oz) (pa) (pb) (pc) (pd) (pe) (pf) (pg) (ph) (pi) (pj) (pk) (pl) (pm) (pn) (po) (pp) (pq) (pr) (ps) (pt) (pu) (pv) (pw) (px) (py) (pz) (qa) (qb) (qc) (qd) (qe) (qf) (qg) (qh) (qi) (qj) (qk) (ql) (qm) (qn) (qo) (qp) (qq) (qr) (qs) (qt) (qu) (qv) (qw) (qx) (qy) (qz) (ra) (rb) (rc) (rd) (re) (rf) (rg) (rh) (ri) (rj) (rk) (rl) (rm) (rn) (ro) (rp) (rq) (rr) (rs) (rt) (ru) (rv) (rw) (rx) (ry) (rz) (sa) (sb) (sc) (sd) (se) (sf) (sg) (sh) (si) (sj) (sk) (sl) (sm) (sn) (so) (sp) (sq) (sr) (ss) (st) (su) (sv) (sw) (sx) (sy) (sz) (ta) (tb) (tc) (td) (te) (tf) (tg) (th) (ti) (tj) (tk) (tl) (tm) (tn) (to) (tp) (tq) (tr) (ts) (tt) (tu) (tv) (tw) (tx) (ty) (tz) (ua) (ub) (uc) (ud) (ue) (uf) (ug) (uh) (ui) (uj) (uk) (ul) (um) (un) (uo) (up) (uq) (ur) (us) (ut) (uu) (uv) (uw) (ux) (uy) (uz) (va) (vb) (vc) (vd) (ve) (vf) (vg) (vh) (vi) (vj) (vk) (vl) (vm) (vn) (vo) (vp) (vq) (vr) (vs) (vt) (vu) (vv) (vw) (vx) (vy) (vz) (wa) (wb) (wc) (wd) (we) (wf) (wg) (wh) (wi) (wj) (wk) (wl) (wm) (wn) (wo) (wp) (wq) (wr) (ws) (wt) (wu) (wv) (ww) (wx) (wy) (wz) (xa) (xb) (xc) (xd) (xe) (xf) (xg) (xh) (xi) (xj) (xk) (xl) (xm) (xn) (xo) (xp) (xq) (xr) (xs) (xt) (xu) (xv) (xw) (xx) (xy) (xz) (ya) (yb) (yc) (yd) (ye) (yf) (yg) (yh) (yi) (yj) (yk) (yl) (ym) (yn) (yo) (yp) (yq) (yr) (ys) (yt) (yu) (yv) (yw) (yx) (yy) (yz) (za) (zb) (zc) (zd) (ze) (zf) (zg) (zh) (zi) (zj) (zk) (zl) (zm) (zn) (zo) (zp) (zq) (zr) (zs) (zt) (zu) (zv) (zw) (zx) (zy) (zz)

pidi plus felibra continebat. Cor magnum, in ejusque ventriculo præsertim dextero laxa concretio polypofa: cujusmodi res sane rara est in eorum corde, quorum in caveis aqua stagnat. Ductus Thoracicus, & lymphæ quoque ductus in ventre adeo erant exinaniti, nullum ut eorum usquam vestigium apparuerit.

7. Hic quoque cum de polypofa in corde concretione Valsalva loqueretur, negantem particulam fortuito omisisse videri potest, eamque rem haud raram dicere voluisse, quando de his novem hydropis thoracis Observationibus vix duz sunt, in quibus illam defuisse, adnotaverit.

Quod vero lymphæ ductus vacuos animadvertit in hoc cadavere, fortasse alia hinc causa significatur quæ hydropem fecerit, ac quæ in scemina proxima superiore. Nam vero ea causa fuerit disrumpio illorum ductuum, forsitan ex me quares. Ut enim suspiceris, inducet tum eorum vacuitas, tum effusus limpidus humor, & pauca deponens, tum junioris Verneyi (b) observatio in asciticis, quibus si non abfimum humorem Chirurgus educat, venter brevi iterum extumescere, & nulla fere spes vitæ esse solet. Sed num hac necessario, an verisimiliter dumtaxat indicent eorum ductuum disrumpionem, haud satis tuto in quovis casu determinari posse, censo: in hac autem si illorum inanitas disrumpionem significaret, venter, ubi inanes sunt animadvertit, ipse quoque fuisset hydropicus. Cæterum cum hydropes hoc thoracis, præter cordis magnitudinem, pericardii hydrops, ut in muliere illa recens nupta (c), conjunctus, in eademque pulmonum durities, quæ nec altera (d) omnino caruit, cujus præterea septum Transversum tantopere a subjectis visceribus in thoracem urgebatur, hæc, inquam, omnia facient, ut opinor, eam graviorem Observationem in qua nihil unde lædi respiratio potuerit, nisi thoracis hydrops, de quo præcipue agimus, proponatur, velut hæc erit quam subijcio.

8. ANUS septuaginta annorum difficulter spirat, non nisi in dorsum cubat, levi tussi catarrhalem materiam expulit, multum sicut: pulsus aliquando vix percipitur: dexter pes cedemate nonnihil tumet. Antequam moriatur, per horæ quadrantem humorem multum, æruginosi coloris, vomitu ejicit. VENTRE aperto, intestinum Colon repletum est quæ jam ventriculo suberat, deorsum ad pubem usque se inflectens, hinc vero sursum donec ad consuetam sedem rediret. Ventriculus ejusdemmodi continebat humorem, qualis per vomitum ejectus fuerat, in eoque natantem concretam ejusdem coloris materiam. Ejus portio humoris seposita, materiam quandam postriedie ad fundum præcipitatum exhibuit. Portiones autem duæ reliquæ, cum alteri spiritus, quem vocant, vitrioli, alteri autem spiritus affunderetur salis ammoniaci, nullam tunc quidem mutationem ostenderunt; mox tamen prima sedimentum quoddam in fundo habuit, secunda nullum. In Thoracis cavea utraque stagnabat serum ab libras tres. Uterque pulmo ad anteriora alligabatur. In cordis ventriculo dextero mediocris erat concretio polypofa, quæ per vasorum ostia se producebat.

9. Si quæ ad vomitum redditam materiam attinent, hinc removeas, quippe alio pertinentem, & Coli intestini minus quidem frequentem situm, sed haud ita rarum tamen, & minime, quod animadvertendum, hic nocuum, & pulmonum alligationem, & concretionem illam polypofam, quæ dicitur, certum est; in iis quoque passim deprehensa esse, qui facile spiritum ducebant; nempe una restabit aqua in thoracem effusa, quæ illum difficilem redderet. Hoc signum, & pedum tumorem, & sitim, aut faucium siccitatem cum in tribus quoque superioribus hydropicis animadvertas, in duobus autem pulsus humilitatem, & tussim aut irritam, aut fere irritam, & cum hac quæ nihil denique, nisi catarrhalem materiam educeret, comparandam; jam potes, opinor, in illis quoque tribus quid ad thoracis spectaret hydropem, quid ad alia, cum hoc conjuncta, suspicari. Quæ tamen angere præsertim poterant spiritus difficultatem, ut cervicis erecta ducendus esset. Itaque non miraberis quod anus in dorsum cubare posset; quod autem in neutrum latus, nimirum id aqua in utroque pariter cavo aggesta, sed neutrum adeo implens, efficiebat. Hoc, & aliqua eorum quæ hic attigimus, ut planius intelligas, historias attendito quæ sequuntur, & cum hac, & superioribus comparato.

10. JUVENEM mulierem tussis, fitis, respirandi difficultas cum diu vexasset, tum præcipue ultimis vitæ diebus noctu premebant. Tussis catarrhalem interdum expuebat materiam: in sinistram latus ob præcordiorum

angustiam decumbere non poterat; itaque jacebat in dextro. Pedes cedemate erant turgidi; facies quoque, & venter, sed hic leviter, intumuerant. Tres circiter ante mortem dies erat quasi somniculosa, tardeque respondebat: biduum ultimum pulsus penitus delitescerebat.

IN VENTRE effusum erat serum ad tres quatuorve libras. Hepar subpallidum, lien exiguus; cæterum utrumque sanum. Vix ullum in ventre apparuit vasorum lymphaticorum vestigium. In Thoracis ambabus caveis pulmones sani; sed in sinistra liberi, in dextera pleuræ tenaciter adherentes: rursus in illa paucum serum, in hac vero quidquid loci inter pleuram, & pulmones relinquebatur, flavo erat sero oppletum. In cordis ventriculis sanguis fluidus, sine ullo polypofæ concretionis indicio.

In Capite denique sanum cerebrum, nisi quod Laterales ventriculi serum continebant, idque levi sanguinis tinctura infectum. Hoc igni impostum, crassa materia ad valis fundum demissa, ipsum totum in auras abiit. Quod autem serum in ventre, & in cavo item thoracis dextero fuisse, diximus, turbidum primum ab igne esse factum, deinde sensim hoc quidem totum, illud autem fere totum, relicta in fundo nonnihil glutinosa pellicula, avolvit.

11. Omisso quod ad soporofam affectionem attinet, alibi a nobis tractatam, cujus hic causam serum; nec mirum in tali corpore, in cerebro quoque novissime effusum fuisse, vides: atque adeo ommissis quæ ad cætera pertinent signa, a te facile cum superioribus conferenda, & eadem inveniendi; duo quæ spectant ad difficilem respirationem non omittimus. Alterum, quod mulier in sinistram latus cubare non poterat, quippe quoque, dextero penitus aqua pleno, potissimum respirabat; itaque si dexteri aqua mediastino incumbens, hoc in sinistram thoracis cavum urgeret, jam per se non omnino sero vacuum, & dextero alioquin semper minus; angustia præcordiorum ob magis impeditam respirationem vexabant. Alterum, quod hac noctu præsertim erat difficultas. Id vero si esset signum hydropis thoracis, ut nostri loquuntur, pathognomonicum; mirari deberes magis, in tot aliis seu Valsalvæ, seu nostris Observationibus deesse, quam in hac una memorari. Qui tamen illud docuerint, plures acervatim nominari videbis a Cl. Reimanno (e), & egregios quidem Medicos. Primus autem ex iis fuit Carolus Piso, ut Sepulchretum ipsum (f) monstrabit, qui, & post eum alii id Observationibus comprobant fuis, ibidem relatis (g). Nec vero negari potest, si ad cætera indicia hoc quoque accesserit, ut hominem a primo somno repente excitet gravior spirandi difficultas, veram sæpe esse conjecturam, thoracis hydropem laborare, siue quod a læsi calore sanguis turgens satis spatium ad transeundum per pulmones aqua compressos, ut Willifus (h) indicat, non inveniatur, siue ob aliam potius causam; neque enim sola aqua est quæ pulmones possit comprimere, aut sanguiferi per ipsos vasa contrahere: quanquam veri simile est, rem, si generatim accipias, bene Willifum explicasse; cum in morbis quoque aliis idem fere accideret, adnotaverit laudatus Reimannus (i), quibus in morbis animadverto pulmones premi, & sanguinalis per eos vias contrahi, aut impediri potuisse, ut hic a læsi calore non secus atque a corporis exercitatione turgens, pulmones, in eo præsertim corporis sita, permeare non valuerit. Quod si causa premens, aut contrahens, vel si arctandæ in pulmonibus viæ, vel denique transiituri sanguis, si hæc, inquam, omnia, aut pleraque non ita se habeant, ut id sequi debeat; non modo in iis morbis, sed neque in thoracis hydropem cubans æger primis somni horis ab ingruente suffocationis periculo excitabitur. Itaque intelligis, recte Cl. Helwichium (k) monuisse, ex eo quod æger non sic excitetur, minime consequi hydropem thoracis non laborare: & sane ad Observationes quas ipse indicat alia addi possunt, imprimisque Nobilis Adolescentulæ (l) cui somnus prolixus erat, & in multam lucem productus, & Senatoris Poloni (m) cui nulla erat somni cum periculo suffocationis interruptio, & plurimum tamen aquæ in utriusque thorace repletum est.

Intelligis quoque, cum idem Helwichius (n) vicissim non dubitavit, quibus illiusmodi interruptio sit, hos vero thoracis hydropem laborare, intelligis, inquam, plus videri quam æquum sit, tribuisse permixtis quidem, ut supra indicatum est, Observationibus, quas & sua ipse confirmat habita in quadam Matrona, & aliorum in altera, & tu aliis confirmare potes, inque nominatim quas in Tinctore habuit Vallisnerii nostri Patrus (o), & in viro quodam illustri Buchnerus (p); sed quæ tamen, ut veræ sunt, ita non

non faciunt, quin illæ pariter veræ sint quas opposuit Reimannus, eaque præsertim quæ Medicum exercitatisimum Jo. Jacobum Vicarium (q) eo adduxerat, ut ob istud in primis signum, jurare se posse, crederet, infalibilibiter agrum hydropem pectoris laborare, cujus mortui apertio thorace cum in dextero, sinistrique hujus cavo nec drachmam unam aquæ, aut feri inveniret; nunquam satis laudanda ingenuitate mirabundus exclamavit, *quam fallacia sunt subinde diagnostica!* Non me fugit, quam exceptionem postea excogitaverit, signum videlicet illud non valere, nisi pedes post ipsum, non ante ipsum intumuerint, nec quam ingeniose studuerint alii huic, cæterisque objectis a Reimanno Observationibus occurrere. Sed neque exceptionem illam esse video qui sequatur, nec mihi animus, nec opus est meæ facere alienas lites, eam exceptionem, aut alias, atque alias examinando, cum vel ipse, etiam non examinata accipiantur, exceptionem istarum numerus satis ostendat, quam sæpe, & quam facile illud de quo loquimur, signum, aut, si mavis, ejus similitudo possit etiam bonos Medicos decipere, ut in morbis pulmonum, cordis, arteriarum Magnæ, pericardii, & in spasmoticis suffocationibus quas non semel vidi eadem exacte hora, non modo intra non breve spatium unius, aut duarum, aut trium a primo somno horarum, recurrere, non jam hos morbos, sed aquam in alterutro, aut utroque thoracis cavo esse, putent. Quamobrem neque hoc signum erit per se, & sine crebra hæsitazione, morbi hujus maxime proprium, cum in aliis quoque interdum appareat, cumque haud raro, ut vel nostræ, & Valsalvæ confirmant Observationes, in iis defuerit, in quibus post mortem hunc morbum fuisse, perspectum est. Non erit tamen contemnendum, si ad alia, ut dixi, se adjunxerit, quibus potissimum aqua in thorace aggesta plerumque solet significari.

12. MULIER annorum septuaginta, temperamenti sanguinei, pinguis, dum filio pleuritico assidue inferviret, pleuritide & ipsa correpta, multos post dies ab hac libera evasit sine ulla materia expectoratione. Sed pleuritidi continuo successit in sinistra thoracis parte sensus ingentis oppressionis, ut in læto spirare non posset, nisi in dextero cubaret latus. Catarrhalem expuebat materiam, valde siccata, tumidos artus inferiores habebat. Ad hæc, quatuor post mensibus, immanis accessit diarrhoea, quæ crebrius in dies urgens, tres menses perstitit. Toto hoc temporis spatio ferebatur certa periodo, cum frigore, calore, & dolore capitis recurrebat; pulsus autem erat durus, & celer. His omnibus perstantibus, septimo ab ineunte morbo exadmo mense interit. VENTRE aperto, jecur subcinereo colore, cætera sanum: sana quoque reliqua inventa sunt viscera, nisi quod in pancreate erat quadam arteria ad osseam duritiem perducta, cujus initio sanguis ipse concretus, deinde sola sanguinis fibrosa substantia densata continebatur. In Thoracis cavo dextero nullum prorsus vitium. Sinistram vero aquæ plenam in ea aqua illæsus, nonnihil dumtaxat flaccidus. In cordis ventriculo dextero magna concretio polypofa, quæ inde se in venam Cavam extendebat.

13. Ne pleuritidi successisse empyema, credas, cum cætera ostendunt, tum aqua plurima cum ejusdemmodi filamentis a gravibus thoracis inflammationibus in hoc reperi solita confirmabit, ubi de iis inflammationibus agemus. Sanguinis autem fibrosam substantiam in arteria aliqua coercitam, ut in ista ossea fuerat, densari adeo, ut viam denique sanguini intercludat qui a tergo sequitur, nempe illud est quod annis superioribus docuit Cl. Chirurgus Petitus (r). Quod vero contra arque in scemina de qua paulo ante dictum est (s), & plerumque fieri solet; non in illud mulier cubaret latus quod aqua erat plenum, forsitan causa querenda est; si non in mediastino quod incumbens aqua hic fortasse magis resisteret; in latere ipso opposito, quod cum prorsus esset vacuum sero, ferre illam posset, ab incumbente aqua factam, sui cavi diminutionem, quam non poterat in priore scemina, quippe & ipsum aqua sua impeditum aliqua ex parte.

14. MULIER quinquagenaria, corpore mediocri, colore pallido, cum annum ipsum dyspnea laborasset, aucto tandem morbo in Bononiense Nosocomium excepta est S. Mariæ de Vita. Respiratio erat maxime laboriosa, fitis ingens, pulsus mediocriter celer, & parvus: quo in dies magis deficientie, ægra interiit. VENTRIS viscera omnia egregie se habebant. In Thoracis quoque

sinistro cavo sanus erat pulmo, & undique a costis solutus; sed in seculibris subfalsa aquæ natabat. Pulmo autem dexteri arcu adeo pleuræ adhaerebat, ut unum contrinatum corpus cum hac efficeret: itaque nihil aquæ ab hac parte conspectum est; nisi quod ex infimo pulmone, dum cultro a pleura divideretur, lacerato, nonnihil emanavit feri. In corde tres polypofæ concretiones, densatum mucum colore, & habitu referentes; in venis autem crassius, & viscidus sanguis inventus est.

15. Quid fuisse dicemus causæ, cur paucum adeo serum; si cum superioribus historiis conferas; idque in altera dumtaxat thoracis cavea, maxime laboriosam respirationem efficeret? An quod salinis imbutum particulis, pulmonum non tam copia premeret, quam aculeis quasi quibusdam subinde irritando, contringeret? Hoc nostri Albertinum (t) suis fretum observationibus docuisse, & per ejusmodi salium irritamenta difficilem explicasse respirationem ab effuso sero non adeo multo, sed eo turbido, ac intense flavo. Tale quidem in proposita dissectione non describitur; sed tamen, id quod in aliis non adnotatur, subsalsum dicitur. Expectas fortasse, ut huc addam tam arctam illam alterius pulmonis, & pleuræ cohesionem. Sed quanta sunt lites de noxia, an innoxia cohesione hac, vel uno inspecto Sepulchreto scire potes. Inde enim Hippocrates, seu mavis antiquus Auctor II. libri de Morbis (u) eam, Salio interprete, *pulmonis ad latus prolapsum* vocavit, indeque laboriosam respirationem deduxit: nec solum ex vulnere, etiam a Chirurgis ad pus educendum, inflato, sed ab interna quoque causa oriri dicitur & ibi, & in libro de Locis, ubi diserte pulmonem resiccatum lateri adhaerere humido, scriptum est, & siccam pleuritidem facere, quod etsi quadatenus inverit, idem tamen Boerhaavius (x) docuit, cum quæ *sedes fuit pleuritidis*, ibi, ait, *pleuram, imperispirabilem redditam, pulmonis ejus lateris adhaerere*. Porro Hippocratem secuti sunt alii, hanc quidem adhesionem aliter explicantes, id est viscidum ægrorum pulmonum sero transudante, & glutinis vicem præbente in pectoris, ob interceptum spiritum, quiete & compressione (y), aut quando pulmones in magnam excrescunt molem, ob catarrhalem materiam imbibitam, & ita vix moventur (z), sed tamen ab ea cohesione, in mortuis deprehensa, difficilem qua vivi urgebantur, spirationem repetentes. Contra alii hanc inde repeti posse, negant, non suas tantum, sed adversantium quoque observationes proferentes; quando idem qui modo causam asthma-tis multorum annorum in summa pulmonum cum costis cohesione invenisse se, dixerat (a), continuo fatetur, *simili modo annexos fuisse pulmones in eo qui ægros tamen curfor fuerat, itaque ejusmodi adhesionem ex necessitate asthma non invehere*. Huic vero tot conimiles sunt observationes & aliorum, & nostræ, ut brevitati in re pervulgata consulendum putemus. Quin pulmones undique a thymatis solum, sed & diaphragmatis, & mediastino arctissime annexi, nulla aliquando prævia difficultate spirandi, inveniuntur, ut in Additamentis ad Sepulchretum (b) Observatio, quæ Diemerbroeckii (c) est, monstrabit XXIV. Minus autem amplæ cohesiones, quales in eadem proferuntur, tot, & tam sæpe superioribus etiam Anatomicis se obtulerunt, ut aliquot eorum ex instituto naturæ hominibus esse, censuerint (d).

16. In hac tanta disensione summorum Virorum, non est facilis conciliatio. Nam quod ab nonnullis propositum vides (e), si laxa, & rara sit adhesio, respirationi non obstat; obstat autem, si arctior, & ubique sit aut ad amplios tractus; id vero minime respondet observationibus quæ paulo ante sunt indicatæ. Nec quod rationi eorum qui obstat, negant propterea quia pulmones utique debent in inspiratione, pectoris dilatati motum sequi, cumque eo in expiratione coarctari (f), altera a Magno Viro quali objecta ratio est in lata accretione pulmonum cum pleura hos dilatato pectore non posse tamen descendere, neque diaphragma sequi; hinc potest aliquis conciliationem comminisci, affirmando respirationem lædi ab adhesionem pulmonum tantummodo ad costas, non vero ad costas simul, & ad diaphragma; non, inquam, comminisci id potest. Namque; ut alia omittam; in aliqua memoratarum Observationum vidit, cohesionem fuisse cum costis dumtaxat, illa respiratione: cui similes invenies multas, duasque præsertim Cl. Hahni (g), & quæ olim, similiter a Piccolhomino (h) in familiari suo habita est, pulmonis totius tenacissime adhaerentis undique costis omnibus.

(b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1709. (c) n. 2. (d) n. 4. (e) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 173. (f) 1. 2. S. 1. Schol. ad Obs. 139. (g) ead. S. Obs. 81. (h) Ibid. Schol. ad Obs. 76. (i) Obs. 170. cit. (j) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 31. (k) Sepulchr. 1. 2. S. 1. Obs. 3. in Schol. (l) Comment. Litt. A. 1733. Hebd. II. n. 2. (m) ead. Obs. 31. (n) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 74. (o) Eorund. Act. Tom. 6. Obs. 50. (p) Eorund. Cent. 1. Obs. 3. in Schol. (q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (r) n. 10. (s) Comment. de Bonon. Sc. Inf. Tom. 1. in Opus. (t) Vid. Sepulchr. 1. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 67. (u) Prælect. ad Instit. §. 606. (v) Sepulchr. S. cit. Schol. ad Obs. 67. (w) Sect. Obs. 64. §. 9. (x) Ibid. §. 8. (y) Sect. cit. (z) Anat. 1. 2. c. 108. §. 13. (a) Vid. Schol. ad Illam Obs. 24. & ad super. Obs. 64. §. ult. & ad 65. (b) in ill. Schol. (c) Vid. Schol. 3. ad Obs. 11. in Addit. (d) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 13. (e) 1. 4. Annot. Præl. Lect. 8.

bus, cum tamen in eo nullafuisset respirandi difficultas. Quid ergo est? Illud certe: a me negari non potest quod promiscue in cadaveribus virorum, & mulierum, cujusmodi morbo absumptorum, diffecandis plerumque invenio, & quod omnes vident fere quotannis, cum in Theatro viscera thoracis suis in sedibus ostendimus, pulmones plus minus ad hujus parietes annexos esse; ut cum Diemerbroeckius (i) scripserit, id fere tertie hominum parti commune esse, Tulpus (k) autem, pulmonem paucis corporibus esse omnino liberum; ad hujus aliquanto propius, quam ad illius, observationes meas fatear, univere sumptas accedere. Num ergo paucis dumtaxat hominibus facilem esse respirationem, dicemus? ego ne id quidem fortasse dixerim, quod dicunt aliqui, faciliorem, cum in adultioribus fere perpetuo hanc agnoverint adhaesionem reperiri. Nec tamen propterea cum illis facio qui a natura id esse, censuerunt, probe memor, vix in aliquo de tot fortibus, a me diffectis, connexionem ejusmodi aliquam animadvertisse (quantum cum ea quempiam nasci, non videtur credidisse Diemerbroeckius (h)): nec minus conficius, tam raro in ceteris quae structura propius ad nos accedunt, animalibus eam inveniri, ut siquidem paulo amplius occurrat, illa de morbo suspecta sint. Verum ut a natura non est; sic neque, ut idem Diemerbroeckius putabat, vix unquam nisi a morbo est, puta pleuritide; peripneumonia, aliove simili, cum exaceratione morbo; neque enim credibile est, & saepe verum non esse, scimus, si paucos excipias, homines omnes reliquos ejusmodi mala esse perpeffos: sed multo probabilior conjectura est quam ad me olim scripsisse memini Cel. Vernorum, quod solis, & prope omnibus hominibus, nec eorum tamen fortibus commune sit, id ab ridendi actione fortasse oriri, quae illis solis, postquam sunt nati, communis est. Ceterum unde unde sit quod (sepositis iis in quibus id a morbo efficit potuisse, non est negandum) unde unde, inquam, in aliis sit quod plerumque esse, certum est, quae autem potissimum parte, & quatenus, incertum; ut recte hinc Columbus noster (m) admonuit, posse quempiam vulnere thoracem perforante laborare, neque tamen spirare vulnus cerni, ita prudenter hac etiam de causa Chirurghi faciunt, qui pleura perforationem digito potius perficiunt, quam ferro. Sed ad illud tandem ut redeam quod expectas; cum ab inventa adhaesione pulmonum respirationis praegressa laesio repetita est, vehementer suspicor, aut causam aliam aliquam de tot quae eam ledere profecto possunt, minus animadvertam fuisse, aut si nulla revera alia usquam fuit, in ipsa illa pulmonis facie quae pleura annexa erat, delitescere potuisse, ut puta crispaturam aliquam, expeditio humorum cursui haecenus obstantem, ut irritari propterea nervi possent, & intima pulmonum officia rursare: quod, si aliam in aliis & humorum naturam, & nervorum dispositionem consideres, fortasse aut non proflus displicebit, aut ad alia quae tibi magis, atque adeo mihi satisfaciunt, excogitanda in re difficillima excitabit.

17. VIRGO annorum quindecim, acuta febre, & diro praesertim dolore capitis; nam mitia caetera erant symptomata; torquebatur. Febris circa diem decimum videtur remittere. Verum paucis post diebus ad hanc accedunt magna fitis, laboriosa respiratio, in sinistra thoracis parte dolor. His duobus ultimis ingravescens, intra dies non multos, lingua, & mente libera, praeter assidentium expectationem decedit. THORACE aperto, pulmones quidem fami; at sinistram illius cavum fero plenum invenitur non valde ab simili urinae jumentorum, in quo concretiones quaedam natabant albumen referentes. In dextero quoque cavo serum, at perpaucum fuit. Sed in pericardio ea copia, ut totum oppleret, crassius autem eo quod in thorace conspectum fuerat: & cum exterior cordis facies leviter esset erosa; fortasse ab eodem fero id factum fuisse, conjici poterat. Polyposa in cordis ventriculis concretiones densarum mucum quodammodo referebant: major autem erat quae in ventriculo sinistro.

18. Quod febris ejusmodi se remittere visa fuerit sine ulla ejus materiae, quae ipsam faciebat, excretionem, vehementer suspectum erat: & sane haec in thoracis, & pericardii cava se effuderat, ea acrimonia praedita, quam dirus capitis primum, mox partis sinistrae thoracis dolor indicabat, confirmavit autem erosio cordis. Cum vero a capite ad thoracem & cor divertisset; non mirum, si lingua, & mens liberat ad extremum fuerant, & si mors citius advenit, quam in hydrope soleat, & assidentes expectarent: quanquam hydrope ex acutis morbis obori, ut in Praenotionibus (n) habemus, omnes mali sunt. Neque anima

febre libentem, & valde dolorosi sunt, ac lethales. Quod vero concretiones illas in fero effuso Valsalva albumini assimilavit, de ovi albumine accipiendum est in calida denfato, quemadmodum in alia declarat Observatio (o).

Novissime quod ad pericardii hydropem attinet, in nonnullis quoque historiis supra commemoratum, fenum mox videmus, ubi alterius Virginis morbum, & diffecationem proposuerimus.

19. VIRGO annos nata circiter viginti duos non nisi erecta cervice spirare potest, multum sitit, & tussit, spumumque ejicit quasi purulentum, interdum & sanguine tingtum, febricitat, facie intumescit, tandem moritur.

IN VENTRE aquae librae aliquot stagnabant; ejus tamen viscera omnia illata. Thoracis cavum dexteriorum plenum erat fero: cujus minor copia in sinistro fuit. Pulmonum substantia nullam ostendit laesionem: quibusdam solum in locis nonnihil rubebat; in aliis albebat. Pericardium totum aqua oppletum. In cordis ventriculis nihil, nisi sanguis fluidus.

20. Satis de Thoracis Hydrope, & de plerisque ejus indicibus, quantum ad Valsalvae Observationes attinet, supra dictum est, ut minus in hac, sicut in superiore quoque historia fecimus, de illo nobis dicendum esse, censeamus, praesertim cum alia, praeter ipsum, incommoda adjuncta fuerint: quamquam in hac Virgine spumum non videtur fuisse revera purulentum, & quod nonnunquam sanguine inficeretur, id facile est effectus fortuitus gravioris tussis existimandum. Potius de Pericardii Hydrope, ut semel, atque iterum polliciter sumus, hic aliqua sunt adjicienda. Freindius (p) inter ea quae Avenzoaris propria sunt, & pecuniaria, illud ponit quod de hoc hydrope loquatur, addatque, se tamen eum nunquam vidisse, & Galenum ipsum ne, verbum quidem habere de eodem. Equum autem est sic dictum accipere, quasi nec Galenus in homine unquam vidisset, quando alioquin nihil magis inter hujus affectus est vulgatum, quam quod libro V. scripsit de Locis Affectis (q): palpitationem videlicet cordis aut per se evenire, aut cum significatione quaedam, quod in humore cor ipsum moveatur: neque enim mirum videri debere, tanquam humoris multitudinem cumulari aliquando in ambiente cor, ut ipsum, ne atollatur, impedire possit; cum, sicuti pergit dicere, & plurimum ibi humorem viderit in diffectis animalibus, & hydatidem in simia, & in gallo scirrhum tumorem; unde, concludit, verisimilem conjecturam elici, homines etiam similibus posse affectibus infestari. Galenus igitur non modo de hoc morbo non proflus fuisse, verum & faciat hunc conjectisse, manifestum est, quin etiam notam aliquam ad ipsum dignoscendum, & quandam rationem qua oriri possit, nempe ex ruptis intra pericardium hydatidibus, mihi quidem, ut postea ostendat (r), videtur indicavisse. Pari autem aequitate si cum recenti Medico, alioquin docto, uti non potes, cui nescio quomodo exciderit, hydroper pericardii inartificum magis invenitis, quam naturae operibus quarendum esse; ac certe cum altero egregio, & supra nobis laudato Viro, agendum est, qui Hydroper Pericardii affectum varissimum esse, dumtaxat pronuntiavit. Sic enim intelligemus, quasi dixisset, rarissimum esse per se solum, non cum aliis thoracis morbis conjunctum. Cum his enim, ut plures alii, ita nos quoque saepissime vidimus, solum autem, quod nunc meminimus, nunquam. Quare & difficillimum est peculiaria ejus signa decernere, & diligentius sunt ejus observationes, siquidem solus inventus est, atrendendae velut haec ex Valsalva nostro.

21. VIR quidam, cui ab aliquo jam tempore pedes oedemate tumebant, leviter corripitur febricula: respiratio difficilis fit, in diebus diffecit, ut erecta cervice spirare cogatur: tussit, catarrhalem exspuit materiam, plurimum sitit. Denique moritur. CADAVERE diffecito, pericardium aqua plenum invenitur.

22. Nunc vero te plurimum mirari, scio, nullum in solo pericardii hydrope signum legentem quod supra non legeris in eodem cum hydrope thoracis conjuncto, imo & in hydrope thoracis pericardii hydrope sejuncto. Quo magis credes, verum scripsisse Cel. Graetium in Disputatione (s) quam, Praeside Hoffmanno, edidit, cum diserte negavit, se penae ulla deprehensa signa quibus hos duos hydropes distinguere vito possit, etiam exercitissimum Medicum. Haec tamen continuo subiicit, nisi forsitan lipothymias frequentiores, spirandi vera difficultatem, tiores in hydrope pericardii, quam thoracis esse, quis dixe-

dixit, praeterea aqua agrum pericardii hydrope affectum fluctuationes aquarum, de latere intus se se convertendo, adeo distincte, ac quidam alias in hydrope thoracis fieri assolent, non sentire observet. Solent tamen, inquit, inter initia hydropis pericardii plerumque cachexia, laborare pituitosa, vel scorbutica, stipata faciei plumbeo colore, pallida, viscidulaque urina, obstructionibus viscerum variis, functionum corporis inertia, virium languore: crescente autem morbo, pulsus valde diminuitur, urina pallida, tenuis, pauca, frequentes interdum lipothymiae, pondus cor aggravians, & constringens sentitur, respiratio paulo exilit difficilior, febris lenta cum sitibunda raro supervenit, atque alia quae omittit, truciulenta, et morbus ab initio clanculum aggreſſus, & successiva sensimque irruens in eam demum quae dicta est, symptomatum acerbitatem erumpat. Quae omnia recensui, ut conſeras cum historiis non modo allatis a nobis, aut afferendis, sed ab aliis quoque propoſitis atque adeo cum ea (t) quae ipsi Graetio occasione praebuit illam Disputationem scribendi. Esti pericardium adeo extensum, ut totum; sic eam ait; thoracis cavum replet, ab aqua fuerat ejulcemum, di, quae universam cordis extimam faciem exederat, thoracis autem cavum erat propterea omni fero vacuum; de signis tamen haec tantum legimus, agrum pondus gravitatem in imo pectoris sentientem, ceterisque symptomatibus, hydroper thoracis inuentibus diu vexatum, tandem obſiſſe quasi hydrope thoracis, ut judicabatur, confectum. Quod si ab ea discedis Observatione, & Sepulchretum adis, in quo plures sunt aliae descriptae, five eas inspicias in quibus alia quoque mala, & nominatim similis cordis exesio cum magno pericardii hydrope proponitur, ut LXXXVI. primae in hoc II. libro Sectionis, urinam quidem fuisse, leges paucam, fed turbidam, & sanguinem scorbuticum; at missis aliis quae alio evidenter attinebant, ut dolore sinistrae hypochondrii, unum restabit asthma, quod & ex parte alio pertinebat, vultu infimum, five eas quae in quibus nihil nisi pericardium memoratur plenum aqua, aut immixtum in tumore elatum, pluribus libris aquae distentum: pro signis omnibus haec invenies, cor vehementer palpitasse, aut aerum, jampridem palpitatione laborasse, & spirandi difficultate, ut in §. 10. & 4. Observationis XXI. Sectionis VIII. in quam Sectionem, quippe ad Cordis Palpitationem spectantem, vel plures quam in eam I. relatae sunt hydropis hujus historiae.

23. Quoniam ad signum ventum est, Galeni, ut supra (u) diximus conjectura indicatum; de eo, & de alio, simul tradito, quadam videlicet significatione, quod in humore cor ipsum moveatur; an res sapienti illi respondeat conjecturae, videndum est. Noster quidem Saxonia, ut in Sepulchreto (x) videbis, cordis ex hoc morbo palpitantis cum signa diceret pulsus molliores, spirationem frequentem, nullam sitim, oculos concavos, tum sentire agros inprimis, tradidit, ut in aqua quasi natare, idque referre solum sibi Pericardium Venetum, qui in pericardio aqua magna copia, id quod sectio ostendit, laborabat. Reimannus autem (y) etſi ex alio, pariter nostrorum Professorum sciebat, scilicet in quodam Sene eundem fuisse, paucos esse, ait, homines sensus tam exquisiti: & sane in tot aliis, non dico rationationibus (z), sed Observationibus memorari, non videmus: Palpitationem autem in hoc affectu interdum deesse, prodicis ostendit historiis. Quibus (ne forte peras putes) non obſiſſe tunc supra a nobis descriptas accendere, tum infra describendas, aliaque praesertim in Sepulchreto quoque (a) relatas ex Diemerbroeckio, negante in ullo omnium, quos secuit hydrope hoc etiam non mediocriter affectos, ullam omnino cordis palpitationem fuisse, sed contra asseverante, pulsus languidum, ac rariorem invenisse; palpitationem autem excitari potius a quorundam liquore, est paucos, dummodo, aliqua vellicante qualitate cor infestare possit. Et affectus quidem habet Diemerbroeckius ex recentioribus plures, ex quibus ut hoc probant omnes, ita illud aliqui confirmant propterea quia magna diuturnaque copia undique alluentis aquae fibrarum cordis tonum & robur infringi potius, minuique, non dubitant. Verum & Observationes sunt cordis in hoc hydrope non vellicati modo, sed & exesio, in quibus nulla palpitationis fit mentio, qualem produximus supra (b), qualesque, imo speculabiles in Caesare Academiae Centuria III. & IV. (c) & in Sepulchreto ipso

(d) reperies, praeterea eam quae supra (e) indicata est: in quibus si forte erosionem specie magis, quam re, fuisse, suspiceris; at vellicationem saltem, molestiamve a circum haerente materia cordi haud defuisse, fatearis. Innumerae autem Observationes sunt, quod ignorat nemo; in quibus cum pericardium aqua careret, longe alios, varioſque morbos comitata erat cordis palpitatio. Cuius rei meminisse oportet quodcumque hoc symptomata cum pericardii hydrope conjunctum legitur. Legitur autem persaepe. Nam, ut aliis non utamur exemplis, nisi quae in voluminibus praestant laudatae Caesare Academiae, neque in Sepulchreto referri poterunt; quinque (f) id invenies adnotatum. Sed quinque pariter invenies, simul aut Aortam arteriam prope cor, aut venae Cavae ad hoc valvulas offeas factas, aut cor etiam ipsum aequo majori, imo nonnunquam stupenda magnitudine, aut pinguedine praeter eam quae vix unquam caret, onustum adeo, ut auriculae, ipsumque totum nil nisi magnum pinguedinis acervum primo aspectu referrent, aut scirrholos, pessimeque affectos pulmones, aut denique, nec id raro, hydroper thoracis cum pericardii hydrope conjunctum: thoracis autem hydroper, non modo illa alia quae dicta sunt, vitia, interdum adjunctum posse habere palpitationem, ex Observationibus aliis constat, quibus & eam addas licet quae in iisdem alioque voluminibus (g). At enim sunt, inquit, exempla quoque, unde liqueat, palpitationes a pericardii hydrope provenisse, neque enim, vel in Sepulchreto defunt in quibus illa cum hoc uno morbo conjuncta memorantur, quemadmodum supra (h) agnatum est, & certe qui post has controversias scripsit Medicus gravissimus Boerhaavius (i) diserte confirmavit, ab hydrope pericardii, cordis miras palpitationes fieri. Quid ergo est? Vera omnes observae credendi sunt, sed alii in aliter dispositis hominibus, alioque morbi tempore: itaque scuti ne hoc quidem signum pro inseparabili, & omnino proprio est habendum, ita non contemnendum est, eoque minus, quo magis cum aliis conjunctum fuerit in hoc hydrope saepe adnotatis.

24. Qua autem ratione, ut illic revertar, ab hydrope thoracis hunc distinguemus? Quam Graetius indicavit, vidisti (k); nunc accipe quam Reimannus (l). Addeſt hic etiam, inquit, respiratio difficilis, praesertim a motu fortiori, vel ascensu accitum, ea tamen cum differeſſia, ut oppressio respiratioſis magis sit anxio, quam in nara, adſunt lipothymiae frequentes, tussicula sicca, & magis fere quam in pectoris affeſſe, lentaque corporis sine caſſe, manifeste, contabescencia: quam etiam poſſunt Carolus Hiſſo, & alia nonnulla quae rationibus allatis explicat, ut videbis in Sepulchreto (m). Verum si observationes potius, quam auctoritatem, rationesque requiras; neque apud Reimannum invenies, quae ad hunc attineant de quo agimus, morbum a morbis aliis, ut optandum erat, sejunctum. Erant tamen quaedam ante aliquos annos tunc edite, quae proferri possent, ex Vieussenio, & una multo antea propoſita a Stalpartio (n). Hic enim perſanatum ab se narrat praetumida ac pallente facie puellam, nunquam mentuſas purgationes expectam, in qua diſtincte adnotum, pulſante corde (cujus palſatione laborabat) ipsius aqua agitationem in pericardio audire licebat. Et Galenus quidem, ut supra (o) vidimus, scripserat, palpitationem cordis, quae a pericardii hydrope fit, fieri cum significatione quadam, quod in humore cor ipsum moveatur, liberum nobis relinquas interpretari, an ea significatio ab aegris percipienda sit, ut paulo ante (p) dictum est accitile nonnunquam, an a Medicis, qui ad pericardii regionem manum, autemve admovendo, aliquid ibi fluctuationis animadvertant, egregium utique, praeter ceteris signum futurum, & pro pathognomonico habendum, si quidem semper, & in iis quoque esse posset, quibus aut pericardium non multum aquae adhuc habet, aut cor in aqua non vehementer agitur, sed languido & obſcuro motu vix contremiscit, sique nulla se interponere, aliquando poſſet fallacia, aut ab aquis in thorace stagnantibus, aut ab ipſo palſationis motu, aut a causa alia aliqua Medicum facile decipiente. Quam fortasse suspicari sunt qui Stalpartii Observationem praetermiserunt, cum praesertim non solum non eſſet per diffecationem confirmata, verum etiam ob integram ejusmodi morbi sanationem nonnihil forſitan dubia reddita. Sed Vieussenius (q) etſi quatuor de pericardii hydrope observationes pollicetur,

(i) Obſ. 24. cit. in fin. n. 15. (k) Vid. Schol. ad Obſ. 65. cit. ad eund. n. (l) Vid. Schol. ad cit. Obſ. 24. (m) Vid. Schol. ad §. 9. Obſ. 64. cit. at n. 15. (n) n. 8. (o) Epiſt. 20. n. 36. (p) Hiſt. de la Meſſe. R. 2. (q) e. 2. (r) n. 33. (s) de Hydr. Pericard. §. 4.

(t) in Proemio, & §. 3. ejus Diſput. (u) n. 20. (x) l. 2. S. 8. Obſ. 29. (y) Aſt. N. C. Tom. 1. Obſ. 170. (z) ut Sepulchr. cit. S. 8. in Schol. ad Obſ. 21. §. 4. (a) Sect. ead. 8. Obſ. 22. (b) n. 17. (c) Obſ. 131. (d) l. 2. S. 2. Obſ. 3. cum Schol. (e) n. 23. (f) Dec. 3. A. 5. Obſ. 154. Cent. 6. Obſ. 51. Aſt. Tom. 1. Obſ. 170. Tom. 2. Obſ. 7. Tom. 3. Obſ. 141. (g) Tomo eod. 6. Obſ. 50. (h) n. 23. (i) Praefat. ad Inſtit. §. 711. (k) n. 21. (l) Obſ. cit. supra ad n. 23. (m) in cit. ibid. Schol. ad Obſ. 21. §. 4. (n) Cent. 1. Obſ. 36. (o) p. 20. (p) p. 21. (q) Traité du Cœur, ch. 4.

citius, in tertia quæ ad pulmonum hydropem attinet, pericardium ne memorat quidem, in secunda autem cum aliis conjunctum morbis hydropem pericardii describit; in prima tamen se junctum ab hydropse thoracis, aliisque morbis proponit, ut pariter in quarta; nisi forte polyposas concretiones mortem diu præcedere, tu quoque credas, pulmonum autem compressionem pro effectu; id quod est evidentissimum; pericardii maxime distenti non habeas. Prima igitur, quæ in puero fuit, hæc signa præbet. Principio ex hilari, prompto, optimeque colorato, tristis, segnis, minus vividis oculis, pallidus, palpebrisque, & labris ad plumbeum colorem vergentibus est factus. Si paulo celerius incideret, aut scalam ascenderet; perdifficilis fiebat respiratio, palpitatio autem cordis quæ assidue vexabatur, violentior. Morbo deinde jam valde progresso, ciborum appetitum amisit, & corporis vires, cupus extrema jugiter habuit subfrigida, pedes vero etiam tumidos, pulsum autem semper mollem valde, debilem, parvum, frequentem, & nonnihil inaequalem. Lenta denique correptus febre, confectusque est. Observatio autem quarta, in qua pericardii multo maximus hydrops fuit, virum proponit melancholici temperamenti, qui egregie semper valuerat, donec anno ante laborare cepit difficultate spirandi, quæ sensim creverat adeo, ut tandem a tribus, aut quatuor mensibus hominem cogeret dies noctesque in lecto, ne suffocaretur, sedere. Erat tunc macilentus, nullo ne pedum quidem, manuumve tumore, utriusque autem plerumque subfrigidis, parum vividis oculis, facie autem, sed labris præsertim; ne forte hic verba Auctoris latine reddens, obscura, aut ambigua faciam; *d'un gris de fer obscur*. Jussus in dexterum, & mox in sinistram latus jacere, pari in utrumlibet cum molestia jacuit; in dorsum autem cum multo majori, tuncque faciei color obscurabatur, pulsus magis fiebat & parvus, & frequens, & inaequalis, extrema autem partes corporis paulo frigidiores videbantur. Hic quamquam tum etiam e lecto ad ignem accedere per se poterat; posttride tamen inter prædandum mortuus repente est, morbum, & mortem præcognoscere, & prædicente Vieussenio. Qui ad morbum internoscendum quæ potuerit ex prima illa pueri Observatione indicia sequi, conferendo intelliges. Certe ad eundem morbum, quamvis cum aliis, & nominatim cum thoracis hydropse conjunctum, in alio mox puero dignoscendum hinc ductum se esse, fatetur in secunda de illis quatuor Observatione, quod in toto morbi progressu, & sub finem palpitatio cordis fuerat, color palpebrarum utriusque inferioris, & ungulum plumbeus, macilentia multa, & alia aliqua eorum similia quæ in puero primo, & sane inter initia adnotaverat in puero hoc secundo faciem subpallidam, extrema corporis sine calore, non profus liberam respiracionem præsertim cum febris ascendere, pulsum autem valde mollem, & nimis frequentem. Quæ omnia, a me infra consideranda, tu interim si cum Grætzii (r), & Reimannii (f) signis contendas; quæ discrepent, quæ sic satis similia sint, quæ denique eadem, continuo intelliges. 25. Forsitan hic quæres, in secundo puero quæ nota adduxerint Vieussenium ad thoracis hydropem, præter pericardii hydropem præcognoscendum. Quoniam puer crura habebat tumida, humili autem capite cubare non poterat, & quoties se in latus converteret dexterum, multo difficilior spirabat; ob hæc, inquit, credidi, in sinistro thoracis cavo esse aquam effusam: & sane illud totum implere comperta est. Noli autem mirari, quod in viro quem pariter humili capite jacere non potuisset, dixit (r), nullus, nisi pericardii, hydrops fuerit; fuit enim hic præter omnem modum tantus, ut omnes propemodum pulmones distentum obtegeret pericardium; præterea illa duo alia deerant signa: denique hydropis quoque thoracis indicia nulla sunt adeo peculiaris, ut non aliquando Medici vel peritissimi in eo dignoscendo decipiantur; quod in juvene quodam sibi, & summo alteri viro accidisse, illustri ingenuitatis exemplo ipse fatetur Vieussenius (u), quem Cl. quoque Schreyus (x) est imitatus. Quo magis tibi attendenda sunt tum ea quæ supra (y) admonuimus de signis ejusdem hydropis; tum Observationes ipsius nostræ, quæ jam, ut ordo postulat, huc sunt afferenda. Erunt enim pleraque earum, uti etiam quæ de pericardii hydropse adjiciuntur, profecto ejus generis, ut non tam doceant, quam dedoceant; nam & hoc facere non inutile est, ut perspicue, quod Vieussenius (z) ait; appareat, non tam facile esse

thoracis hydropem cognoscere; quam aliqui credunt Medici, nimium sibi tribuentes, anatonem ignorantes, & qui nunquam sibi putarunt cadavera esse incidenda, aut cum ab aliis inciderentur, inspicienda. Nam qui plura inciderunt, aut inspexerunt, hi saltem, cum illi minime dubitant, ipsi dubitare didicerunt. 26. VIR Bononiensis cum difficultate respirabat, nec jacere poterat in latus sinistrum: in dexterum non solum poterat; sed assidue jacebat. Etsi neque elatiore cubabat capite, nec tumidos habebat pedes; quævisi tamen, num primis forte somni horis repentino quodam suffocationis sensu excitaretur? Negavit. Querebatur autem de duritie quadam ad superiorem partem ventris: quæ & manu admodum percipiebatur, eo in loco, ut cuiuspiam posset induratum pancreas videri. MORTUI aperit Venter patefecit, id esse jecur, sanum quidem, sed depresso a dextris diaphragmate, cujus vi natura haud amplius carnea videbatur, illuc quo diximus, compulsum. Thorax autem reclusus ostendit, tantam illi diaphragmatis parti aquæ copiam incumbere, ut etiam mediastinum, quamvis crassius factum, sinistrorsum impelleret. 27. Diaphragma aliquando ab amplificatione certa de causa pulmone dextero fuisse depresso adeo, ut jecur, alioquin sanum, deorsum actum pro tumore a Medicis haberetur, audivi: ab aquæ autem copia, in sinistro thoracis cavo cumulata, diaphragma ea qua œsophagus progreditur parte instar sacci versus sinistram venam protrusum fuisse, ut ventriculus hepatis superjaceret, in Sepulchreto (a) legi. Caterum quæ hic mihi hydropis thoracis signa defuerint, satis intelligis. Homo tamen difficile respirabat, & in alterum dumtaxat latus jacebat. Quid, cum etiam hæc defuit? Crederet fortasse, me hic producturum Ruffii in Virgine, & Wepferi in Adolescente Observationes: quas nimirum quæ indicat, illam Virginem, ait, thoracem totum aqua virsa repletum habentem, sine difficultate spirandi ad mortem usque permansisse; hunc autem Adolescentem, licet in ejus dextri pectoris cavitate lib. tres, in pericardio autem lib. una feri inventa fuerit, tamen... ad ultimum vite articulum semper humili situ decumbere valuisse, quia acclivitas sine impedimento, scandebat, inquit, atque curvando magis, quam lento gradu alta petiit. Sed tu in Sepulchreto; nam & in hoc, ubi de Tabidis agit (b), Observatio utraque relata est; hæc recognoscens, invenies, Adolescentem quidem ea quæ novissime dicta sunt, tunc fecisse, cum effusa aqua nihilum esse videretur; postea autem difficultius respirasse, & quamvis incederet lento gradu, frequenter ærem distento pectore captasse: Virginem autem narium pinnas inter expirandum expandisse, nec tamen insignem dyspnœam adfuisse. Satis est igitur, utrumque decubuisse, & Adolescentem certe, semper humili situ. Ego vero Observationem huc afferam a Mediavia nostro eodem quo habuerat, die XIV. Kal. April. A. 1745. mecum, ut solet, communicatam: ex qua cognosces, accidere nonnunquam, ut thorace quantumvis aqua pleno, non duo tantum quæ in proposito viro signa non deerant, sed & cætera, quæ præcipua habentur, defuit omnia. 28. LANARIUS, consistente vir ætate, & gracili corporis habitu, ante aliquot dies insitum cultro vulnus acceperat altera scapula, ut per ipsum hujus latum os immitti digitus posset. Manifestum erat, inter id os, & costas pus esse, quod etiam aperta illuc a decliviori sede ex arte via, multum prodibat. Sed an intra thoracem quoque esset, & an vulnus in hujus cavum pervenisset, ambiguum. Nam etsi cruenti aliquid in spuit fuerat animadversum; non satis constabat, quippe in macilentio lanario, vulnere, an labi, fortasse antiquæ, pulmonis id esset imputandum; præsertim cum alia omnia penetrantis vulnere, effusque in thoracem humoris deessent indicia. Certe humili capite, & in utrum latus sine Ars juberet, sive ipse mallet, assidue jacebat, neque ulla unquam ab insitio vulnere ad vitam usque finem tentatus est spirandi difficultate. Sub eum finem pulsus erant duri, parvique. CADAVERIS Thorax intus, extraque diligenter inspectus est. Et extra quidem amplius sub toto lato illo osse erat sinus unde pus fluere solebat, & in quo etiam tum fedissima continebatur materia parietibus graveolentibus, & nigricantibus. Nulla tamen cum thoracis cavo fuit usquam communicatio. Exteriore inspectione confirmavit interior. In neutra enim thoracis cavea pus erat; sed utramque implebat aqua, eaque flavas

(r) n. 22. (f) n. 24. (u) ibid. (x) ibid. (y) n. 9. 11. 15. (z) ibid. (a) h. 2. S. 7. in Schol. ad Obs. 25. in Addit. (b) Sect. cad. Obs. 91. & in Addit. Obs. 48.

qua novissime educta, nullum usquam indicium apparuit via, aut cuculi per quem sinus de quo dictum est, cum thorace communicaret. Pulmones ad aliquem tractum pleuræ fuerant annexi, & qua diaphragma tangebant, gelatina quasi quadam obducti. Qua absterfa, cum inspicerentur, & secarentur, etsi inventi non sunt egregie constituti; nihil tamen ostenderunt vitii, quod magnopere attendendum esset, aut quod recens videri posset. 29. Quod ad vulnus attinet, omnino crediderim, non recta, sed oblique insitum fuisse, latoque scapula offese tunc forte ab ea costarum fede quam versus culter, per ipsum jam transmissus, pergebat, sic satis abducto; itaque in cavum thoracis non pervenisse. Quod vero ad aquam; facile hujus confectionem post acceptum vulnus jacente, ideoque otiente homine, antea in assidua exercitatione, & calore versato, increvisse potius, quam incipisse. Verum ut ut fuerit; illud certe vides, tanti hydropis præcipua signa defuisse omnia; ut mirari minus debeas, si eorum quædam in tribus defuerint Observationibus, quas, ut prima illa, Bononiæ a me olim habitas, continuo producam. 30. ADOLESCENTULUS nulla manifesta, quam accusare posset, causa in difficultate spirandi incidere ante finem A. 1704. Ob hanc in Nofocomium S. Mariæ de Morte exceptus postea, & pluribus, variisque remediis, sed frustra, curatus est. Ex iis scio, venæ sectionem semel, atque iterum imperatam, semel esse atque iterum vitam statim quidem eam difficultatem nonnihil minuire; sed id levamen non permansisse: quæ autem alvum moverent, ne id quidem præstitisse; quamquam nec manifesto nocuerunt. Sed hæc mihi narrata sunt, cum primum inspexi, idque non toto ante mortem triduo, pallidum, erectaque semper cervicæ respirantem. Cum inspiraret, animadverti, imum pectus valde attolli. Nec fitis, nec calor, nec alia ejusmodi erant febri indicia. Pulsus tamen articularum frequens; sed cordis, quod, manu admodum, palpitare videbatur, multo frequentior: quæ comparatio sæpe, & diligenter instituta, semper ad eundem modum respondit, ut in eo pariter quod & arteriarum, & cordis pulsus mire essent inæquales. Aucta spirandi difficultate, obit centesimo circiter ex quo hæc inceperat, die. MORTUI erat tumidior facies, ut moribundi quoque fuerat; sed pedes non tumidi. Circum oculos, & in Abdomine livor. Quo ducto, omentum apparuit nigricans, & globulis, ab utraque facie, quasi glandulosi operum. Sanus lien. At jecur exterius album, intus ad tabaci colorem accedebat: veticula ejus ex albo flava, & valde contracta. Ipsum vero per tenues membranaceas telas ad proximatas partes, & præsertim ad septum Transversum, etiam qua alioquin non solet, alligabatur. Erat autem peritonæum qua septum illud convexit, asperum parvis quibuldam quasi globulis, magnitudine, & forma variis. Porro aqua ex flavo vixens in ventre non deerat. Thoracis vero utrumque cavum ejusdemmodi aqua implebat: quæ dum spongiosa exhauriebatur, videbatur erat his adherentia cum gelatina quadam varia frusta quasi membranularum. Dexter pulmo ad latus annexus erat per telas plures, quales cum jecinore descripsi: eoque manu sinistrorsum reducto, pleura apparuit quæ ejus posteriori parti responderat, hic illic tanquam minutis ictibus percussa, ut resistentem coccineum sanguinem ostenderet. Pulmo autem sinister & suprema, & laterali tota facie valentissime cum pleura cohererebat, quæ iis in sedibus, & præterea in subiecti diaphragmatis magna parte, & in mediastini anteriore, & qua hoc pericardio appositum est, non modo erat globulis exasperata, ut peritonæi partem fuisse, dixi, verum insuper ea erat & duritie, & crassitudine, ut arteriæ Magnæ a corde exorientis parietes, nec paulo, superaret, ex alba intus substantia constans, minutis particulis compacta: Pulmones ichore spumoso, albidoque, si manu comprimeres, scaterere compiciebas. Caterum nihil habebant vitii, ut neque ipsum cor; nisi forte duas, tresve concretiones polyposas magni facias exiguas, & pene mucosas, quarum una in auriculam dexteram, duæ reliquæ pertinebant in Magnam, & Pulmonarem arterias, singulæ in singulas. Intra pericardium autem fuerat aqua ejus perimilis quæ in ventre, & thorace descripta est, sed copia vix majori quam modica. Quod reliquum est, Thyroidæ glandulæ sinister lobus quid vitii haberet, hic est adjiciendum, nisi id satis jam esset factum in Epistola Anatomica IX. (c), in qua Adolescentulum quem thoracis hydropse interemptum 210, hunc ipsum fuisse, scito.

31. Cum multa, & varia super hac historia adnotati possint; nos brevitatibus studio pauca feligemus. Et primum, quod ad pleuram attinet, difficile est veram causam assequi, cur in dextera posteriore thoracis parte inflammata instat, resistente sanguine, apparuerit. Nam si forte aquam æcuses ex flavo virentem, quasi aculeis salinis irritando id facere potuisset, eandemque conjicias, in pericardio vellicando cor, pulsus adeo pervertisse; tunc vero dispiciendum est, cur aqua eadem cum esset in ventre, & in sinistro quoque thoracis cavo, neutri bi irritationis effectus ediderit, imo ne in reliqua quidem dextera thoracis maxima parte. Difficile etiam, mihi quidem, est dicere, cur pleura, cum certa ea in sede appareret inflammata; nullum tamen afferret dolorem pleuriticum. Denique cur adeo & crassa, & dura facta esset ad tot, & tam magnos tractus a sinistris; ad nullum a dextris. Nam si ad aggestam aquam spectare id, credas; eadem hæcerat etiam a dextris; ut multo fit in hac nostrâ difficilior explicatio, quam in Observatione LXXXV. quæ in II. libri Sepulchreti Sectione I. immerito, ut mox ostendam, ubi adscribitur Francisco Michino. In eam Observationem in eadem sinistra tantum thoracis cavitate maxima proponitur aquæ copia, qua in cavitate etiam tantum erat pleura admodum crassa & callosa, & similiter pulmones, mediastinum, septum transversum... erant callosa fere. 32. Utinam vero priora illa omnia tam possem dilucide ac facile explicare, quam animadversionem meam de præcipuo illius Observationis Auctore. Vide enim Falloppii nostri septem illas quæ inscribuntur Observationes de Venis: & in extrema Septima totidem verbis; nisi quod pauca alia, quæ mox proferam, interjiciuntur, & subijciuntur; illam ipsam quæ Michino tribuitur, leges. Eas autem Observationes ad Falloppium attinere, cum hujus Institutiones, Observationes Anatomice ostendunt quodcumque de iisdem rebus sermo incidit quæ in periferiæ harum septem Observationum memorantur; tum vero procul omni dubitatione confirmant verba illa quibus concluditur Quarta: & hunc consensum venarum observari ego Falloppius eo anno in pluribus cadaveribus. Verum ne forte putes, ab Editoribus Operum Falloppii Omnium huic temere adjudicatas fuisse Observationes Michini, aut Michinum sibi tribuisse quæ essent Falloppii; sic habeto. Cum hujus Expositionem in Librum Galeni de Offibus Michinus edidit Venetiis A. 1570. eique addidit septem illas quæ pariter tunc primum in lucem proferebantur, Observationes, ingenue ipsum in libri fronte fuisse testatum, omnia esse ejusdem Auctoris, Falloppii videlicet, ab se autem ejus discipulo ex fidelissimo codice, dum ille ea publice profiteretur, descripta fuisse: itemque iisdem illis Observationibus hunc titulum, suo loco præfixisse, Observationes Anatomice Gabrielis Falloppii a Francisco Michino, de S. Archangelo, illo dictante, descriptæ. Illud a Michino adjectum est quod inter Quintam, & Sextam Observationem in ejus quidem editione ad hunc modum legitur: Hæc omnia cum & ego viderem, & observassem in unico altero cadavere eo anno 1554. & in privata, & in publica anatome, quam secuti, narravit, ac ostendit evindissimus Falloppius, ideo ad faciliorem hujus veritatis cognitionem volui apponere harum venarum figuram delineatam ab ingeniosissimo mihi tunc condiscipulo Moybano germano. Hunc, Joannem illum Moibanum, eruditum Medicum, fuisse existimo, qui tunc, sicut ex Mercklino (d) facile colliges, annum agebat duodeviginti, ut cum Michino iis Falloppii dissectionibus interessere potuerit, & Magistro petente Iconem illam delineare, quam inter has Observationes in Falloppii Operibus habemus, eandem, nisi quod multo minor est, quam apposita a Michino. Et ipse tamen Michinus, inquit, hæc vidit & observavit. Quidni? sed, ut ceteri qui aderant, Falloppii discipuli. Hoc observari, inquit in Observatione Quarta Falloppius, non solum in unico cadavere, sed & in pluribus, & astantibus patefecit. Nempe qui patefacit, is auctor est observationum; qui astant dumtaxat, & vident, hi vero testes sunt. Nec plus sibi arrogat ipse Michinus, ubi in calce Observationis Septimæ hæc leguntur: Et quoniam eodem anno duos affectus præter naturam vidimus, qui forte varo contingunt, & variis videntur: ideo volui eos hic apponere in studio gratiam. Et continuo subiicit quid viderint in cadavere puella, & mox in cadavere autem adulti vidimus, inquit, hydropem pulmonis, eamque adjicit, de qua nunc loquimur, Observationem. Non dicit reperi, sed vidimus, ut

(c) n. 39. (d) in Linden. Recens.

ut facile hic quoque intelligas *secante*, *enarrante*, ac ostendente Falloppio, vidisse, praesertim cum hae Observationi interjiciat: *Et hunc morbum eruditissimus praceptor meus Falloppius empyema, vel thoracis hydropem dici posse asseruit*. Michini igitur ingenuitatem laudo, nec tamen, ut Marcellus Donatus (e) aliena ipsi tribuo: Franciscus Michinus, inquit, qui quaedam anatomicas suas observationes typis edidit, in quinta scribit, se &c. Qui enim Michini esse potest quinta Observatio, quam Michinus, ut ceteras, falsus est, distante Falloppio, se descripsisse? Credidisse potius, nisi quae profert Donatus, Observationes hae ipsas evidentissime designarent; alias quaedam indicatas ab eo esse Observationes Anatomicas, quae ab iis qui Medicorum, aut Anatomicorum Scripta recentent, dum fere alii alios describunt, Michino tribuuntur, Venetiis edita A. 1554. eo nempe anno quo inter Falloppii discipulos, ut supra vidimus, hic, non confectandi, sed discendi causa versabatur! At enim dissecuisse potuit antea. Fortasse potuit; sed ne unum quidem verbum animadvertere mihi licuit inter ea quae Falloppii edidit, aut in praefixa Epistola, data ex Florentia in Comitatu Placentino XII. Cal. Novembris 1569. ubi Medicum fortasse agebat, quo ex verbo Anatomicum fuisse, intelligerem. Quae etiam ita sunt, neque unquam mihi, imo ne Eruditissimo quidem Haltero (f), ut haec relegens, cognovi, alias quam has Falloppii, a Michino editas Observationes videre contigit, aut in unum aliquem incidere qui vidisset; non tamen propterea non editas esse, contendam. Satis mihi est, dum ipso assipulante Michino, sua assererem Falloppio nostro, quaedam attinentia ad primas huius operum editiones, & ad Anatomes Historicis attigisse, quae te, utriusque studiosum, a proposito paulisper abducat, opportune recrearent.

33. Morbum igitur qui illa Sepulchreti Observatione LXXV. proponitur, *empyema, vel thoracis hydropem* dici posse, assererat Falloppius: qui paulo infra de eodem morbo haec etiam addebat: *De quo quidem thoracis hydropem loquitur Hippocrates in 2. de morbis cap. proprio, & in libro de internis affectionibus circa medium, ubi tractat de reliquis speciebus aquae intercutis, & hanc appellat pulmonis hydropem*. Itaque jam vides, cur ea sic incipiat Observatio: *In cadavere adulti vidimus hydropem pulmonis*. Sic enim vocatus fuerat in proprio illo capite, quocum scite conjunxit Falloppius libri illius alterius locum, ut collato inter se utroque, eundem esse morbum, ex signis, & curatione intelligamus, qui utrobique proponitur, idest hydropem thoracis, educta, cum licet, per sectionem aqua curandum. Quo autem modo aqua in thoracem effundatur, non aliter secundum indicat locum, ac mihi Galenus, quippe Hippocratem sequi solitus, supra (g) visus est, in pericardium effundi aquam, indicasse, id est ex ruptis hydatidibus, quae ab Hippocrate *tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectore rupta*. Sic autem fieri & in bove, & in cane, & in fove. Porro videri talia multo magis in homine fieri quam in pecoribus, quanto etiam morbofiora diu utimur. Vides, ut vetustissimi illi Medici, quos nihil de his hydropis speciebus attigisse, nonnulli putant, cum morbos, & morborum origines in hominum cadaveribus scrutandi copiam non haberent, in bestiis inquirerent, ex iis autem quae in his viderent, sagaciter conjecturas ad humanum genus ducerent. Similia hodieque in bobus, & ovibus conspici, pervulgatam est, & Willius praesertim, ac Willius suis in Sepulchretum (h) relatis Observationibus confirmant: in fove autem, ceteroquin fano, ut cetera ejusmodi hic omittam, a me in bestiis, hominibusque conspecta, hydatidem vidisse memini, quae minorem sui partem in pulmonis superficie ostendens, interius adeo se amplificabat, ut aquae limpidae uncias aliquot contineret. Sed in hominibus ut Falloppius in primis effusam aquam vidit, sic ejus discipulus Coiterus (i) etiam hydatides postea deprehendit. Postquam enim se multoties, dixit, *vel utramque pectoris cavitatem, vel alteram aqua plenam invenisse, unde cum Hippocrates asserere liceat, in pectore hydropem fieri*; duo subijcit exempla, alterum Professoris Bononiensis, quem precibus adductus Hieronymi Cardani, sui studiosissimi, dissecuit, alterum Virginis: in quorum illo hydatides invenit omnibus ventris visceribus adherentes, in hac vero unam quidem ad latus cervicis uteri, sed tantum

ut quasi duplo major esset quam vesica urinaria, aqua tenui lucidaque, sicut infra dicit, plenissimam; ut proclive sit, conjicere, ex similibus disruptis vesicis aquam extitisse, quae dextrum in utroque thoracis cavum implebat, praesertim cum in I. quoque libri II. Sepulchreti Sectione (k) ab aliis postea repertum hominum pulmonem legamus vesicis plenum, quibus apertis, aut aqua exibat, aut humor pellucidus, qui etiam tunc lentus erat instar albuminis ovi, tamen fluxilior antea in iisdem, vel potius in aliis, quae disruptae essent, vesicis fuisse poterat, & hydropem, qui erat in altero thoracis latere, fecisse.

Verum hic duo forsitan ex me queres, alterum, quomodo hydrops pulmonis dici possit, cum, ruptis jam huius hydatidibus, aqua in thoracem est effusa? alterum, an hydrops thoracis ista plerumque ratione fiat? Quod ad primum attinet, proprie quidem pulmonis hydrops tunc dici videtur, cum serum in ipso haeret pulmone, quemadmodum Tozzius (l), & Albertinus (m) in cadaveribus ab se repertum describunt, alia quae ad eum pertinent morbum, non retinentes, cujus signis addi posse, indicavit Jo. Maur. Hoffmannus (n) querelas de ponderis angustia pressoria & gravitatis sensu, a jugulo per medium thoracem deorsum exprorecto. Et quamquam extant Observationes (o) huius hydropis cum thoracis hydropem conjuncti; saepe tamen accidit, ut hydatidibus, cum in his aqua pulmonum est, disruptis, prius abeat, alter fiat, quem plures pulmonis hydropem vocare pergunt, five originem spectando, causam pro effectu malunt designare, five etiam Hildani (p) imitari exemplum, qui multa aqua serosa circum corin pericardio deprehensa, non pericardii hydropem morbum illum, sed *hydrocardiam* appellavit.

Num vero thoracis hydrops, quod erat alterum a te quaesitum, ista plerumque ratione fiat, in multiplici causarum varietate nemo, opinor, facile dixerit. Ad has enim inter cetera illud etiam attinet, quod aliorum postea, & Valsalvae, & meis Observationibus (q) confirmatum videbis, laudatus autem Coiterus jam tum suis quas in Sepulchreto quoque (r) habes, adnotavit, diversos esse morbos, quos pectoris hydrops comitari possit, & in his peripneumonias, pleuritides, tubas, & hydropes: quare huius aquae collectionis in pectore non unam semper esse causam, sed multas variasque esse videtur. Atque ita egregius ille Anatomicus humana cadavera post praecceptorem dissecando, non modo illustrabat, verum insuper amplificabat antiquissimorum Medicorum doctrinam. Ad quam rephesice Falloppium in eo quoque, existimaverim, quod propositum morbum *empyema, vel thoracis hydropem* dici posse, assererat (s), id est si veritissima signa attendas, *empyematis* per similem. Eger enim, ut in loco illo est libri II. de Morbis quem Falloppius indicabat, *patitur talia, qualia is qui suppuratus fit; sed, ut internoscere possimus, debilius, ac diuturnius*. Attamen & vehementia, & cito necantia vel hos interdum pati, qui aquam, non pus, habent in thorace effusam, nonnulli ex productis Observationibus (t) satis ostendunt: & contra, signis illis careere nonnunquam omnibus, haud ita raro plerisque; ut certe ei adolescentulo (u) unde haec scribendi occasione cepimus, neque febris erat, neque rufus, neque pedum tumor, neque unguium contractio, & hydrops tamen erat thoracis. Cave autem credas, a me hac ideo dici quod censeam, veterem doctrinam oportere rejici, quod non habeat circa omnia certitudinem exactam. Imo ideo dico, quia hoc ipsum, in libro de Veteri Medicina (x) ingenue agnitum, ii Medici quos supra (y) cum Vuescentio designabam, tunc maxime ignorare se, ostendunt, cum apud populum nihil tam verentes, quam ne dubitare de additi alicujus morbi natura videantur, id saepe faciunt quod merito Hippocrates (z) vituperavit, ut *morbum alium existentem, alium esse*, pronunciant. Sed ad promissas reliquas Observationes pergamus.

34. VIRGO Bononiensis annos nata duodeviginti, cum scabiem ungendo repulisset, gravissima orthopnea, sine febre, sine ceteris, quae modo memorabamus, correpta est. Sanguine e brachio ad sex septemve uncias detracto, pejus habuit: epede autem post dies aliquot ad uncias totidem missio, ita corruit, ut vehementiore facta spirandi difficultate, postridie interiret anno, si recte memini, 1763. CADAVER nusquam tumidum, sed iusta ubique pinguedinis copia ceres, & sine ullo scabi biei vestigio conspectum est. Venter jecur habuit livi-

lividus, & durus quam soleat, sana caetera, & in his lienem, etiam superius huius extremum erat propemodum ab reliquo lienis corpore omnino disjunctum, ut nisi per lateris alterius particulam continuaretur, duo futuri fuissent lienēs, non unus. Quae in muliebris diligenter observavi, minus sunt huius loci. Unum tamen, aut alterum propter illa tum quae mox dicentur de mammis, tum quae in Aphorismis (a) leguntur, non est reticendum. Hymenis, atque uteri summa erat integritas: huius autem cavitas lento quodam humore scatebat, aqua simili in qua caro recens lota est. Quo deterfo, ex media potissimum fundi uterini facie digitis subitus appressis, sanguinea quali puncta prodibant, quae, pressione nonnihil aucta, guttulae sanguinis fiebant: sanguine autem infarcti passim per substantiam uteri certi quasi sinus videbantur, ut minime dubitarem, quia signa haec essent mentrui sanguinis, mox huic Virgini, si paulo diutius vixisset, erupturi. Pectoris sectionem aggredienti placuit fororian-tes mammas incidere, quod dum facerem, miratus sum, non uno ex loco, nec sine ejaculatione quasi quadam, lac prorumperem. Mox ad primam cultri in costarum cartilagine altiore impressionem subsculea, qua thorax omnino implebatur, aqua erupit. Quae exhausta, pulmonem quidem finitrum inveni aliquam duntaxat posterioris faciei parte, dextrum autem tota & posteriore, & laterali facie cum pleura archillime coherentem. Pericardium quoque congesta aqua adeo distendebatur, ut priusquam incidere, praedurum tactu, multo maxime cor mentiretur. Hoc vero iusta inventum est magnitudine, nihil ferme sanguinis, sed concretiones polyposas continens ventriculo utroque, pinguedinis similes ex albo flaventis. Caput, quoniam Virgo, a me saepe in Nofocomio interrogata, neque dolere, neque alio incommodo tentari, constantiter responderat, non attigimus.

35. Inter morbos caeteros, qui scabiie repulsionem consequuntur, jure hydropem, thoracis quoque, recenseri, haec nostra vel clarius, quam Storchi (b) Viri Experimentissimi, confirmat historia. Ceterum noli credere, Medicum non ignobilem, qui semel atque iterum sanguinem misit, id esse suspicatum, & sanguinem tamen eduxisse, alispulmentum Valsalvae potius (c) probanti quadantenus, quam Galeno haud laudanti praecceptum quod extat in extremo ferme libro de ratione vitiis in morbis acutis, ut apud Valsalvum latine redditum est: *si hydropicus difficultate spiraret, fueritque anni tempus aestivum, & aetas vigeat, & robur adsit, sanguinem a brachio asserere oportet*. Nihil ejusmodi in mentem venerat suspicari, ut neque alteri illi Medico, a quo non secus detractum sanguinem esse diximus (d) adolescentulo. Tu quid agro utriusque inde acciderit, adnotabis: utriusque tamen ignoscas Medico, eoque facilius, quod neuter ex illorum erat numero qui se falli non posse, credunt, sibi omnia, nihil caeteris tribuentes. Imo uterque, & praesertim alter, quot adhuc Arti, sibi que deessent, ingenuae fatebantur, etiam in additis morbis dignoscendis, velut hoc, & pericardii hydropem, qui insuper, ut in hac Virgine, sic & in aliis tribus, quae protinus asseram, exemplis ad thoracis hydropem adjugebatur.

36. MULIER quinquagesimum agens annum, a multis jam diebus difficulte, nec sine sono, spirabat. Et tamen difficultas neque decubitus prohibebat, neque somnum abrumpebat. Verum praeterquam quod brachium alterum, quod dolebat, oedemate habebat tumidum (qualem tumorem in thoracis hydropem Fantonus pater (e), & Buchnerus (f), alique, & in his Valsalva noster (g) interdum adnotarunt) cum ad thoracis motum diceret fluctuationem in eo sentire, pondus autem vel sine motu; quin aqua in thorace esset, non videbatur dubitandum. Huc denique & pedum oedema, minime aucta difficultate spirandi, accessit tribus, aut quatuor ante mortem diebus: quae mulierem abstulit, dum forte cibum capere inciperet. Haec neque animi defectionibus obnoxia fuerat, nec unquam de ulla ad cor angustia, aut constrictione querebatur, neque de lumborum dolore, neque demum ullo de incommodo quod ad ventriculum attineret; quae memorare hic volui partim ob alia quae ante harum Litterarum finem, partim ob ea quae continuo scribentur. ABDOMINE discisso, contractus ventriculus inventus est, in eoque prope ipsum pylori anulum, ut in III.

quoque Adversariis (h) indicavimus, caruncula non parva, oblongo petiolo affixa ad tunicam illam interiore, eodem atque haec colore, si exterius aspiceres; interius enim ex molli fiebat substantia e rubro albicante, ut nihil magis referret quam aliquam mesariae glandulam, chylo imbutam. Pancreas qua Duodeno intestino adhaeret, crassius erat, & durius; ut minus miratus sum, quod ejus ductus latior supra esset, quam soleat.

Thoracis utrumque cavum plurimam aquam habuit, eamque virentem. Pericardium quoque erat distentum aqua, eodem fortasse colore infecta: quod ideo dico, quia cum dies aliquot illud incidere distulisset, ut ratio postulabat Anatomēs quae in Bononiensi Gymnasio habebatur, colore tunc fuit aquae in qua caro lota est. quin eam ob moram videbatur imminuta; duas tamen circiter aquavit libras. Cor, ferme totum pinguedine obductum, nec ea tenui, concretiones in ventriculis habuit polyposas. Capite demum aperto, nec inter meninges, neque in ventriculis laterales aqua defuit.

37. Etsi vel in vivente facile erat intelligere, aquam esse in thorace; quae tamen signa defuerint, & quae vix tantum accesserint, vides. Quibus facile, omnibus carere possemus, si unum illud sensus humoris, nulla praevia suppurationis causa, in thorace fluctuantis perpetuum foret. Nam interdum quidem non ab aegri modo percipi, verum etiam ab aliis eam fluctuationem audiri, olim Hippocrates iis in locis, in quibus de hoc hydropem agi, supra (i) diximus, satis docuit, cum aegrum inquit, *humeris apprehensum concutito, & deinde in retro latere magis fluctuet, audito, & rursum qua parte fluctum percerperis, ea secato*; idque non una recentium quoque Medicorum Observatio confirmat, qualem superius (k) commemoravimus, & qualem Parentis sui (l) edidit Cel. Fantonus; nam ad aegrum sensum duntaxat, pertinet haec nostra, & Cl. Virorum Jo. Davidis Mauchartii (m), ac Jo. Philippi Wolffii (n). Sed tamen hoc signum neque est, neque esse perpetuum potest. Nam praeterquam quod in nostris caeteris, & in omnibus Valsalvae frustra perquires, idem quoque acciderit in plerisque aliorum perlegendis, qui tam luculentam huius morbi notam, si extitisset, praetermittere potuisse non videntur. Quin diserte a quibusdam adnotatum videbis, illam defuisse. Sic in ea Virgine, sic in Polono illo Senatore, quos supra (o) memoravi; ut alios nunc omittam, cum ea aquae copia in thorace esset, nullam, dum viverent, fuisse fluctuationem, in eorum historiis leges. Nec vero crediderim, suspicari te posse, in his, illisque omnibus tunc demum in thoracem effusam, aut plurimum auctam fuisse aquam, cum morerentur, in illorum enim plerisque indicia aliqua non defuerant aquae antea effusae: & si de duobus praecipue quos modo indicavimus, sermo sit; in Virgine de qua potissimum suspitionem istam apud aliquos videor legisse, quod tandem aqua, praesertim virore, augmentum a morte repetes, cum placide, & sine agone exspiraverit? aut in Senatore, qui cum omnino bene se tunc habere sibi videretur, indens, stimulo naturae alvum deposuerat, & seilam adiens, iussu morte extinctus est? Non est igitur huius morbi signum perpetuum fluctuatio ab aegri percepta, nedum ab aliis audita. Sed neque, ut dicebam, esse perpetuum potest; ut si aqua sit, quod etiam, praeter laudatum Fantonium (p), alii monuerunt, aut omnino perpauca, aut tanta copia, ut thoracem prorsus impleat. Nam & quibus suppuratis, dum concutuntur, strepitum quidem nullus fit, verum difficultas spirandi fortis, & ungues lividi, hi, sicut ipse alibi (q) docet Hippocrates, pleni sunt pure. At saltem, inquires, eo temporis spatio quo ab exigua copia aqua crescit, nec ad summam tamen adhuc pervenit, ejus fluctuatio videtur percipi debere. Videretur utique. Sed quidam certe non percipiunt, ut Senator, de quo dixi, qui nullam fluctuationem humoris in thorace se sentire, aut sensisse, affirmabat: alii non attendunt: alii denique non indicant Medicis; signa autem reliqua tunc adeo pauca, levia, & morbis aliis communia esse possunt, ut siquis de illo interroget, praeter rationem id facere videatur: humeris vero apprehendere, & concutere, aut aliter agitare non omnes aegros sane licet. Quae plane videbis in eo qui sequitur, casu convenisse.

38. MULIER rusticana, non multe major annis viginti quinque, alba, pallidaque facie, cum ante quatuor

(a) Sed. 5. Aph. 39. (b) Ad. N. C. Tom. 5. Obs. 127. (c) Vid. hujus Comment. in Hippocr. locum indicatum. (d) n. 30. (e) Obs. Anat. Med. 30. & 38. (f) Ad. N. C. Tom. 6. Obs. 20. (g) supra, n. 2. (h) Anas. 4. (i) n. 32. & 33. (k) n. 5. (l) Obs. Anat. Med. 29. (m) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 102. (n) Schol. ad cit. Obs. 29. (o) Coac. P. 1202. (p) Eurund. Act. Tom. 5. Obs. 24. (q) n. 27. & 44. (r) Schol. ad cit. Obs. 29. (s) Coac. P. 1202.

(a) De Med. Hist. Mirab. l. 3. c. 4. (f) in Boerh. Meth. Stud. Med. Stud. Med. P. 7. S. 6. (g) n. 20. (h) l. 2. S. 1. Obs. 135. & Schol. ad Obs. 75. (i) Obs. Anat. (k) Obs. 32. & 36. (l) Medic. Part. Praef. ubi de Morbis Pect. (m) Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 3. in Opusc. (n) Ad. N. C. Tom. 4. Obs. 213. (o) ut cit. Sepulchr. Sect. 1. Obs. 73. & 77. (p) Cent. 1. Obs. 43. (q) Epist. 20. & 21. (r) l. 2. S. 7. Obs. 40. (s) n. 32. (t) Vid. n. 2. 17. (u) n. 30. (v) n. 21. (w) n. 23. (x) De Morbis l. 1. n. 5.

tuor nupisset menses, ad tres uterum jam ferebat, cum ob febriculam quandam erraticam in Nosocomium Patavinum excepta est, in quo mensem, aut eo amplius decubuit. Pulsus neque parvus, neque intermittens. Sitis nulla; etsi fere fructibus vesceretur, quod in grava non mirabatur. Nullus pedum tumor. Nullae animi defectiones. Neque de angustia ad cor, aut anxietate, neque de ponderis sensu, neque omnino de ullo thoracis incommodo unquam est quæstio; nisi quod tussicula quadam sicca subinde, idque a multo jam tempore, sed leviter, tentari consueverat: tum etiam, si oblata fumeret cum adhuc calerent, difficili respiratio ne corripiebatur; quam ob causam refrigerata petere solita erat. Extra quem casum non incommode spirabat; tantum aberat, ut noctu illo suffocationis sensu excitaretur, aut sedere cogeretur. Itaque, ut dixi, cubabat, sed in latus dexterum: in quod etiam cubans mortua est, cum ad febriculam nihil præterea mali accessisset, si dolorem ad lumbos excipias, de quo novissimo dumtaxat tempore conquesta est. VENTREM intra horam dimidium a matris obitu hæc lenius aperuerunt, ut proles, si viveret, sacra ablui aqua posset: quod & feliciter prædictum est. Infans enim, utero, membranisque suis caute incisis, continuo se quasi exeruit, manusque movit, nec nisi una post matrem hora mortuus est. Eo exempto, uterum cum adhærente placenta, & membranis, & corpus reliquum maternum, uno excepto capite, diligenter postea nos persequimus eodem, & insequentibus diebus ante Kalendas Decembris A. 1724. Sed alia alio differentes, hic ferme nihil, nisi quod præter naturam fuit, scribemus. Cætera igitur omnia egregie constituta fuisse, credito, ut totus certe erat corporis habitus, iusta optimæ pinguedinis copia rubentibus musculis imposita, & interjecta, vix ut aquæ paucillum inter eam apparuerit, ubi neque in vivente, ut diximus, neque in mortua, ante defectionem, esse videbatur, hoc est in extremis pedibus: quod ipsum tamen me non fugit posse ab aliquo ipsi uteri gestationi acceptum referri. Major æquo lien aliquanto, hepar autem magis, ut quod & inferius quam soleat, & ad lienem usque se extendere. Exterior palidum; intus ex suo, & ex tabacci colore leviter variegatum: nec tamen durum. Ventriculus in medio ferme suæ longitudinis contrahabatur, utrinque extuberans, sed a dextris minus, quæ pars oblique descendebat, altera in transversum posita, fundo aliquantulum antrosum converso, aeris, & humoris femiplena. Vermes plurimi teretes in Tenuibus intestinis, quæ ubi illi erant, & quodam præsertim in loco, subrubebant, ibidemque quasi per vim dilatata protuberabant. Antequam Pectus incidere, tumere collum animadvertimus a turgente glandula Thyroidæ: ex mammis autem lac facile exprimit. Thorace patefacto, ecce id quod causam præbuit & tum quæ prægressa essent, omnia diligentius inquirendi, & hic, ut fecimus, scribendi. In eius cavo dextero plurima erat aqua subflava, in eaque crassæ quædam, sed mucosæ, quasi telæ. Cuiusmodi aquæ aliquid in sinistro cavo etiam fuit, in pericardio autem tantum ut esset propemodum plenum, nec sine telis quales modo diximus, innatantibus. Denique in utroque cordis ventriculo erant polyposæ concrectiones quasi ex muco quodam; in sinistro tamen paulo densiores.

39. Facies pallor, febricula, sicca tussis, & decubitus in alterum latus fuerant quidem in hac muliere; sed reliqua signa, eaque præsertim quæ omnino propria esse dicuntur hydropis thoracis, non fuerant. Hydrops autem pericardii quamvis fuerunt, inquis, peculiare nota in hac, & duabus, de quibus proxime dictum est, feminis? Præsertim quæ aliud respondeam, si ne quarta proponam dissectionem, quam Bononiæ habui cum Valsalva sub finem A. 1704.

40. VIR erat annorum amplius quadraginta, qui Foro Corneli Bononiam identidem ventitabat pedes, res traditas huc illinc, & vicissim hinc illuc ferens. Is cum sæpe vel ab itinere calens, biberet, postremo præsertim tempore quo assidue stiebat, rheumate ad fauces gravi, & febre correptus, in Nosocomium admittus est. Mox ibi de faucibus non amplius conquestus, suum in ventre morbum omnem esse, dicebat; nulla tamen de re querebatur magis, quam de Spina ad lumbos dolore, quo ea sibi media discerari videbatur. Erant propterea qui intestinorum inflammatione laborare hominem, crederent: Valsalva autem in tho-

race eam esse, suspicabatur. Erat autem pulsus debilis, humilisque; sed qui tamen ligatus, ut ajunt, videretur. Surgere, quasi abiturus, sæpe voluit. Per hæc intra tertium, an quartum ex quo in Nosocomium venerat, diem confectus est. VENTER nihil habuit quod secundum naturam non esset. In Thorace autem ab altera potissimum parte humor stagnabat, in quo frustra natabant quasi membranularum albissimarum; ut nihil magis referret, quam serum vaccinum, particulas retinens casei secundarii. Pleuræ vasa magis quam solent, rubebant, nec multo id tamen. Pericardium vero fuit adeo distentum, ut vix compunctum, aquæ ejus qua erat plenissimum, tenuis quasi filum ad non modicam altitudinem ejaculaverit. Cordis mucro plus æquo rubens, leviter inflammatus fuisse videbatur. Caput denique cum secarem, primum animadverti, plerisque deesse dentes, qui autem restarent, hos omnes nigros, & alios magna, alios maxima ex parte cariosos, an quod calens, solebat bibere? an ex aeris cui se quacunque tempestate objiciebat, injuriis? Tum cranio recluso, multum aquæ inter Crassam, Tenuemque meningem inventum est. Illa, siqua alia unquam, extantibus ad Processus lacertis prædicta erat. Per Tenuem autem reptantia vasa quacunque cerebrum circumvestiebant, omnia sanguine præturgida; non sic quæ in ventriculis Lateralibus. Cerebri demum basis, & huic proxima substantia flaccida.

41. Quod sæpe homo surgere, quasi mox abiturus, volebat, in eo delirii aliquid manifestum erat, ejusque causa in distentis adeo cerebri vas, aut in aquæ ei circumfusæ acrimonia quaerenda est. Nam in thorace quoque & pleuram, & cordis mucronem eadem quasi inflammasse videri potest. Quid, si pars illius ex crani cavo in Spinæ tubum delapsa, tam acerbum illum ad lumbos dolorem faciebat? nihil enim proclivius est, quam ubi aquam in plures effusam corporis cavas videmus, & in alias aliquas effusam conjicere. Id vero dico, ne forte credas, eum dolorem ita esse repetendum ab hydropis pericardii, ut cum aliam præter hunc habere causam non posset, inter peculiariam sit ejus morbi signa fortasse numerandus, præsertim cum in illa quoque femina de qua novissime dictum est (r), lumborum dolor accessisset, & gravissimus fuerit in Juvene, ejus historia, a Blasio descripta, in Sepulchretum (f) relata est. Utrique certe, & huic potissimum Juveni is hydrops fuit; neutri tamen alia deerant, in quæ ille dolor rejici posset. Ipse autem Valsalva in eo de quo loquimur, viro, non pericardium definite, sed generatim aliquam thoracis affici partem ex dolore illo conjecturam ducebat. Quin facile meminisse potes quod alias (r) ad te scripsi, ut soleret molestum sensum circa eam Spinæ sedem ab affectis appendicibus pressi, aut irritati septi Transversi deducere sic tamen, ut aquam in thorace, non in pericardio, congestam argueret. Et quanquam in cadavere de quo ibi loquebamur, ut in hoc quoque, utrobique reperta est; in alio tamen viro (u) qui illa parte dorsi, in qua diaphragma medium & inferum corporis regionem dividit, immanem patiebatur dolorem, humor serosus in thorace, non in pericardio, inventus memoratur. At enim pericardium, inquis, quo magis distenditur, eo magis tendineam, cui ædus alligatum est, diaphragmatis partem distrahit: quamobrem cum hanc non solum gravando, sed & distrahendo afficiat; ab oppleto potius pericardio, quam thorace, videtur is dolor repetendus. Verum si res, ut conjicis, ita se habet; quid ergo est cur in nulla ferme cæterarum Observationum quas aut Valsalva aut nostras his Litteris complexi sumus, de eo dolore agri conquesti sint? Num forte quia non adeo pericardium distentum fuit? Atqui non magis esse potuit, quam a Grætzio (x), & Vieusseno (y) repertum est; nec propterea ab ipsis est inter cæteras hujus mali notas is dolor memoratus. Relinquitur, ut dicas, in eorum ægris sensum pericardium fuisse distentum, in nostro autem hoc viro celerrime, ut paulatim laxari ejus, & diaphragmatis fibræ non potuerint. Noli ergo uti alijs exemplis, a nobis, aut ex Sepulchreto petitis, in quibus contendere non potes, fuisse brevi tempore dilatatum. Ex adverso autem Observationem relege Virginis (z), in qua intra dies non multos, aut tam lege, quam mox subijciam, alterius Virginis, in qua repente multa in pericardio aqua congesta est; cum tamen neutram ille affecerit lumbos-

boram dolor. Quod ego signum eo diligentius excussi, quod ab nemine, quod sciam, pro hujus morbi indicio propositum, mihi in mentem venit, dum novissimam Observationem describerem, quaerere, an cæteris posset, quæ non sunt perpetua, annumerari. Fortasse enim aliquando poterit, cum aliis conjunctum usui esse, cum pericardium & celeriter, & maxime distenditur, quorum alterum ut in duabus illis Virginibus fuerit, alterum fateor non fuisse.

42. Interea ne illud quidem esse perpetuum, intelligis, quod tradunt (a), & sæpius verum est, pericardii hydropem sensum fieri; nam brevissimo tempore non secus ac hydrops thoracis, interdum fit, quod sane cum Observationem perlegeris Cl. Löw (b), aut cum ipse thoracis inflammationum historias proferam (c), multo etiam magis cognoscas: quibus eam quoque addes quæ seorsum alibi (d) scribetur. Nunc illam adjiciam quam modo pollicitus sum, eo pluris a te faciendam primum quod ex perraris illis est in quibus nisi pericardii hydrops, inventum fuit; cui quidquid agra passus fuerat, adscribi posset, tum quia a Medico in quaerendis, adnotandisque signis omnibus diligentissimo mihi non semel narrata, ac confirmata est Hippolyto Francico Albertino. Eam consulo ad extremum hunc locum servavi, ut ea proposita, quid de cæteris hujus morbi indicii habendum sit, certius, ac facilius exponam.

43. MONACHA erat Bononiæ, cujus illustre tum Genus, tum Genobium hic memorare possem, si vellem, quam deflexionibus in gingivas, malisque obnoxiam Medicus dato ex sudoriferis lignis decocto sanaverat: postmodum autem acuta febre correptam, pari felicitate sanam fecerat. Cum posset una, atque altera curatione esse contentus; ut sunt aliqui male seduli; Aprilis mense redeunte, urgere Virginem cepit, ne tam opportunum remedium tempus, quibus se a deflexionibus immunem servaret, abire lineret. Negare illa primum, quippe optime valens, & quæ satis sibi superque & decocto, & febre purgata videretur. Homine tamen eadem sapius inculcante, tandem annuit, invita, quasi animus id quod accideret, præstaret. Cum enim ejusdem syrupi, ut vocant, autæ tantundem sumpisset quantum eo die in Cœnobio alia, hujusque omnibus id bene cessisset; ipsi quidem, quæcunque casus adeo insoliti causa fuerit, quinque propemodum alvum movit. Hinc magnæ feri dejectionis copiam cum sitis, ut fere solet, intolerabilis successisset, neque hæc ab iusculis largissime epotis remitteret, vim maximam dilutæ emulsionis ingessit: neque huic tantæ potionis copiam urinæ copia respondit. Postridie cum in lectulo, surrectura, resedisset, seque induere cepisset; ecce quadam cordis oppressione, & hanc exepiente animi deliquio corripitur. Exinde ea oppressio nunquam desinit exacerbari quotiescunque nimis aut loqueretur, aut moveretur. Plures accesserunt Medici. Quorum sententia cum valde, ut in ejusmodi morbis fit, inter se discrepant; additur eorum concilio Quindili jam mense Albertinus. Ibi alius aneurysma, alius polypum, alius tuberculum pulmonum conjicere: nec deerant qui de horum, aut de thoracis hydropis suspicarentur. Ubi ad Albertinum ventum est (cujus me cautam cunctationem imitari in loco nunquam ponit potius quam nonnullorum audacem celeritatem) negavit, esse modeltiæ suæ quod tot Viri, atque auctoritate, doctrina, ingenio, usu præstantes, tertio propemodum jam mense satis definire non potuissent, id se, vix ægra tunc primum visa, continuo decernendum suscipere: sinerent igitur, se iterum, tertiove ægram visitando, morbi obscurissimi naturam ex iis quæ inspecta melius quam audita, fortasse intelligeret, perferuari. Quæ cum diligenter fecisset, atque ea non modo quæ adessent, sed & quæ abessent, peratente considerasset; convocato rursus Medicorum concilio, primum quidem singillatim rationes attulit, quare minus sibi verisimile fieret, esse illum morbum ullum ex iis qui sunt memorati, quam hydropem, & hunc pericardii: hydropem quidem; nam protinus ab ingesta aquei humoris tanta copia ortus erat, cum hæc neque e corpore prodierit, neque tam brevi tempore satis cum sanguine misceri potuisset, ut propterea pars ejus aliqua credenda esset in locum quempiam secessisse, facile a primordiis; ut fit, ad id magis quam alia, dispositum: pericardii vero, quod nonnullos aquam in eo congestam habuisse per sectionemprehendisset, in quibus eadem, aut similia, dum viverent, incommoda adnotasset. Accipe nunc quæ ab hac Virgine abessent, mala. Bonus erat faciei

color: somni imperturbati. Recte alvus, recte menstrua respondebant. Respiratio, siue staret, siue supina jaceret, siue in utrumlibet cubaret latus, æque erat facilis. Pulsus neque tensi, neque duri, neque vibrati; neque ullo profusius modo inæquales. Nulla in thorace palpitatio, aut magna pulsatio. Nullus in pulmonum regione dolor. Tussis nulla. Omnino erat nihil, si quæ supra dicta sunt, & quæ mox dicentur, excipias: nihil, inquam, erat quod improbares, aut de quo illa conquereretur. Quibus permotus Albertinus in aliorum non ivit sententiam. Pro sua autem hæc esse, existimabat, quod Virgo sibi cor gravari, tanquam saxo imposito, sentiebat, & quod cum silens, & quiescens oppressione illa cordis, de qua initio diximus, non angeretur; si aliquid agere, aut paulo diutius loqui vellet, continuo eadem angebatur, cuius ita sensum exprimere solebat, quasi cum in magna constipati populi frequentia, undique constingitur, & coarctamur: eam autem cordis oppressione levis quædam animi quasi defectio comitabatur: pulsus vero semper, etiam cum quiesceret, debiles erant. Quæ res sane perdifficilem reddebant curationem; nam præterquam quod si medicamentis elicere conarentur aggestum serum; metus erat, ne illo potius quod sanguini necessarium est, immutato, hic multo minus facile per cor mearet, aqua pressum, & hujus tam diuturna mora jam flaccidum; illud certe erat evidentissimum, quæcunque remedia paulo essent majorum virium, idem factura quod faceret corporis motus; quæ autem leviora, ea vero aut nihil, aut non satis opis esse latura: Quod & accidit; nam sicuti hæc prospiciens, tunc prædixerat Albertinus, eo Virgo confecta denique morbo est. Nam cum annum ab ineunte morbo vitam traxisset; ad cætera addi cepit momentarius punctionum sensus, subinde recurrens, in affecto loco, cum levibus ibidem convulsionibus, pulsus autem sensum magis magisque infirmari, & quasi obscurari: quæ non fallacia proxima jam mortis fuerunt indicia. THORACEM, ad abstrusi morbi sedem, naturamque patefaciendam, recludere, Albertino permittitur: uno, haud amplius, socio addito Roberto Muratorio, seniore Medico, Viroque spectato. Sana igitur omnia inventa sunt, nisi quod pericardium tumeat aqua ad uncias novem, cordis autem membrana manifesto erodi coeperat, facile ab eadem aqua, longa demum mora acriore facta, unde ille esset punctionum sensus, eaque leves convulsionibus.

44. Historiam habes qualem recens ab Albertini sermonibus jam eo tempore conscripseram cum alia habentem quæ doceant, quid invitis non inculcandum a Medico, & quid in loco imitandum, tum illa certe quæ ad propositum morbum internoscendum prodesse possint. Et quoniam in ea dictum est, in aliis quoque Albertinum ipsius signa adnotasse; poteris quæ de his in Commentariis de Bononiensi Scientiarum Academia (e) universè docuit, legere, & cum hujus Virginis Observatione conferre, quam, opinor, indicat ubi superficiem cordis leviter corrosam in muliere cadavere conspexisse se, dicit. Nec te moveat quod ubi aqua erodens est, quædam fieri aliter scribat, quam in hac Virgine fiebant; neque enim huic aqua inter initia erodens erat, ut ad extremum fuit, cum maxime infirma vis fibrarum cordis vibrato pulsui efficiendo par amplius non erat, & leves tamen illæ ad cor adnotatæ convulsionibus nonnullæ tunc secus fieri, quam antea, etiam si Virgo quiesceret, indicabant. Quam autem a motu accidere memorat spirandi difficultatem, siue potius, ut dicit, apnæam mox evanescentem, vix differre, credes, ab iis brevibus animi quasi defectioibus, quas cum in Virgine certe observasset, in Commentariis discrete non exprimit. Cætera quæ in his habet, fere non discrepant, aut pro varia dumtaxat aquæ sive copia, seu qualitate discrepant. Ipsa autem qualitas, etsi mora, ut diximus, mutari potest ratione quæ a Grætzio (f) exposita est; vel initio tamen esse valde ab aquea diverfa potest, cum videlicet serum sanguinis valde ipsum quoque diversum est. Haud raro enim hoc vidimus e morbidis corporibus aut flavum emitti, aut ad viride, ad cæruleum, ad albidum vergens, non secus ac humor persape est, quem effusum in hujus, aut illius hydropici, ventrem, aut thoracem, aut ipsum denique pericardium conspiciamus; unde capere argumentum possent qui pericardii aquam, non per glandulas, sed per ipsas tenuissimas arterias afferri, non dubitant; quanquam ubi certæ quædam particule in sanguinis sero

(r) n. 28. (f) l. 2. s. 1. Obf. 60. (z) Epist. 10. n. 11.
(u) Aft. N. C. Tom. 6. Obf. 50. (x) Vid. supra n. 21. (y) Vid. n. 24. & 25. (z) n. 37.

(a) Vid. n. 23. (b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obf. 194. (c) Epist. 20. & 21. (d) Epist. 45. n. 16.
(e) Tom. 2. in Opuscula. (f) Disp. cit. supra ad n. 22, §. 19.

nimis prevalent, eadem pariter in secretis per glandulas humoribus ita dominantur, ut saliva eorum, in quibus renes paulo diutius ab officio cessarant suo, visa sit colore, sapore, odore nihil ab lotio discrepare (g).

Qualis vero secundum naturam sit aqua pericardii, non recte arguitur ex illis Vieussenii (b) experimentis, in quibus ex iis qui pericardii hydropem diu laboraverant, acceptam, aut ad ignem, aut per se etiam, vidit coagulari, cum tinctura autem florum malva commistam, virefcere, & sal denique ab ipsa educum, spiritibus, quos vocant, acidis in fermentationem cieri. Sic neque ego ex Valsalva experimento (*), in quo, aqua in eisdem cadaveris thorace, & pericardio stagnante, illius quidem portionem conspexit, igni impositam, concrevisse, huius autem non concrevisse, recte arguerem, humorem quo secundum naturam tum illud, tum hoc eam plus minusve madere invenimus alium in hoc, atque in illo esse. Scilicet pro varia tum mora, tum morbida sanguinis, & viscerum constitutione hac variari, non ratio solum indicat, sed & plurima, ut in parte Valsalva quoque nostri experimenta (i) confirmant. Quod vero ad copiam attinet humoris pericardii, quem in sanis quidem corporibus modicum inveniri, primus, ut opinor, docuit vetustissimus Auctor libri de Cordis (k), in morbis, & praesertim in huius partis hydropem correptis non modo multum esse, aut plurimum, verum etiam interdum incredibili propemodum copia, vel ex superius scriptis, aut commemoratis Observationibus manifestum est, videlicet ut minor, majorve ejus causa est, aut brevius, diutiusve haec persistit, five ea in impedito humoris refluxu, five in aucto affluxu consistat, hic vero aut feri copia sit in sanguine redundantis, aut ab hujus circa praecordia retardato diutius motu five ob vitium aliquod organicum, five ob aliam quamcunque causam, aut denique, ut alia, & in his ruptis cordis lymphae ductus omittant, ab dissidentibus hydatidum folliculis. Has enim post Galenum, qui in simia, ut supra (l) indicatum est, animadvertat, alii intra belvinum, plerique intra humanum pericardium conspexerunt. Wepferus enim (m) multas per exteriorem tunicam cordis faciem passim dissectas deprehendit. Ballonius autem (n), & Cordaeus (o) in mulieribus duabus corhydatidibus obstructum fuisse, retulerunt. Rolfinkius (p) nos, inquit, in cordis membrana in palpitantibus subiectis aegris observavimus hydatidas. Fantonus pater (q) in quodam homine copiosissime, & croceae lymphae cor innatans vidit, cujus apex erat a corrupta hydatide ulcerosus, in alio autem (r) plurima in superficie cordis hydatides. Praeterea Thebesius (s) in Mercatore, cujus thoracis dextrum latus una cum pericardio valde expanso aqua plenum erat, invenit externam cordis membranam hydatidibus scabram. Et ipse quoque, ut alias (t) ad te scripsi, quasi ruptae hydatidis vestigium in eadem conspexi, & de magna quae indidem pendebat hydatide sum scripturus (u). Quae omnia attingere hic volui, quo facilius intelligeres, ut hydrops hic pericardii & origine, & qualitate, & copia aquae plurimum variare possit, sic posse ejus etiam signa variari, sicut in pulsibus praesertim ab Albertino (x) scriptum est, qui parvos potius frequentes semper quidem, sed tunc magis deprehendit, cum aqua multo maxima copia erat; molles autem, cum illa pura, aut lenta; vibratos denique, ac tenfos, cum falsa, & vellicans fuit. Tu, qualis, & quae copia fuerit, apud Vieussentum leges in illis duobus, quorum alteri, ut supra (y) narravimus, pulsuum fuisse, indicavit parvum, frequentem, inaequalem, alteri autem praeter haec semper valde mollem, & debilem. Sero autem, ut caetera commonstrant, viscido intra crassum pericardium, librae pondus superante, exiguis fuisse pulsus, ac languidos, in Vidua quadam generosa adnotavit Hoffmannus (z). Qui cum subiicit, quid in Vidua altera observatum sit a Ballonio (a), si huius verba amanuenses illius, aut typographi diligentius descripsissent, facile cognosceres, pulsuum mulieris magnum, elatum, tardum, intercisum, & intercalarem habentem in pulsatione una atque altera intermissionem, & quae de ea referuntur caetera, si forte ad pericardii hydropem, at certe ad ipsum,

non, ut hic spectamus, solum, sed cum aliis conjunctum morbis, attinuisse. Ejusmodi igitur Observationibus, quarum magnus suppeteret numerus, hic praetermissis, tanto minus attendenda sunt, quae ex Zacuto ab Doctis alioquin Viris in hunc modum proferuntur: *Zacutus Lusitanus ter vidit hunc affectum* (pericardii hydropem) *ubi aegri animi deliquio, cordis palpitatio, pulsu duro, parvo, nulla praecedente causa syncope oppressi vitam ducebant, & accedente febricula consumpti sunt: ob quam corporis consumptionem nonnullis affectum hunc Tabis pericardii nomine insignire placuit.* Verum si locum in quo haec scripsit, indicasset, quem esse invenies Observ. CXXXVII. libri I. de Praxi Medica Admiratione; aut si ipsi eam perlegissent Observationem; proclive fuisset intelligere, non de pericardii hydropem illa dici, five de humore in ejus cavum effuso, sed de parvo duriusculo tumore in tunica, id cavum complectente, innato. His igitur merito sepelitis, si quae in paucis hic attinentibus Observationibus de pulsibus sunt scripta, spectemus; varios in variis esse, constat, & si quid forte sepius sit adnotatum, id ad parvitatem, debilitatem, frequentiamque referendum videri: quae res ipsa non modo quam variare possint pro vario morbi tempore, sed etiam quot aliis sint morbis communes, satis omnibus notum est.

45. Quod si nunc tandem pleraque alia ex iis quae superius (b) ex Cl. Virorum observatione, aut sententia huius morbi signa memoravimus, cum historiis comparamus quae descriptae sunt a nobis, aut indicatae; manifestum quoque erit, illorum alia perpetua non esse, alia ne frequentia quidem, velut animi defectiones, quae crebrius in hoc, quam in thoracis hydropem, accidere dicebantur, tu vero in nulla seu Valsalva, seu Vieussenii, seu nostra five alterutrius, five utriusque hydropis Observatione leges memoratas, imo in quibusdam ex nostris (c) invenies diserte negatas, vix in postrema, quae Albertini est (d) quadantenus indicatas. Non equidem inficior, in iis fuisse quorum historia a Fischero (e), a Reimanno (f), a Lowio (g), ab Hoffmanno (h) tradita sunt. Sed si pericardii hydrops cum summo ex diuturna hectica febre languore, si cum valvularum cordis vitio, si cum thoracis hydropem in tribus aegris prioribus conjunctus erat; nempe una ferme restat Hoffmanni Vidua in qua morbum ipsum de quo loquimur, deliquia animi, & crebriora quidem comitata esse, sciam. Quo igitur modo ea possim; etiam si tot aliis non convenirent morbis; in hoc sapius observari solita esse, dicere? Porro tunc illam siccam quae fere major in pericardii, quam in thoracis hydropem proponebatur, num majorem legisti in iis quos utroque affectus descripsi? In illis certe quos ego vidi, ne nominatur quidem, si mulierem quam excipias: in viro autem qui utroque & ipse laborabat, tussim non fuisse, diserte adnotavit Cl. Kellnerus (i). At etiam, iniquis, in aliis quos pariter affectos viderunt Lowius (k), Bonetus (l), Wepferus (m). Tantum abest, ut diffitear; miror magis, in tot aliis, quos dicebam modo, defuisse. Aqua enim in thoracis hydropem nervos phrenicos, pulmones, omnemque pleuram contingit, ut, si irritans sit, non possit non vellicare, & sic tussim cieri, cum in pericardii hydropem nihil eorum tangat, & quod consequitur, non videatur aquae, nedum magis, tussim motura: quanquam si valde irritans sit; pericardium vellicando possit fortasse per hoc demum in consensum trahere annexum diaphragma; id quod tamen per tenuiorem, & multo ampliori spatio annexam pleuram vel magis poterit aqua thoracis. Sed tussiebant, inquis, ex Harderi (n), ex Schroekii (o), ex Erndlii (p), ex Reimanni (q) observatione illi etiam quibus, non thoracis, sed pericardii hydrops erat. Tussiebant utique; sed vomicae non deerant aut pulmonem occupantes, aut inter huius tunicam, pleuramque interjunctae: vel si haec deerant, alia non deerant, unde septum transversum ab inferiore saltem facie laceffi posset. Quod si denique spectemus illos in quibus unus morbus fuit, hydrops pericardii; vir sane quem Valsalva (r) secuit, tussiebat; sed nec Vieussenius, nec Hoffmannus tussim memorant in suis, neque in Monacha animadvertit

vertit Albertinus. Qui cum in Commentariis laudatis (s) univerte scripsit, *tussim hunc Affectum vel nullam, vel modicam adjunctam habere*; non majorem certe voluit, quam in hydropem thoracis. Ex adverso autem quod plerique ajunt, levior in pericardii, quam in thoracis, hydropem, esse difficultatem respirandi, non raro falem, idque oculorum, auriumve judicio, verum esse, libentius agnovero. Ea enim difficultas quanta esse plerumque solet in hydropem thoracis, praecclare ostendit junior Verneyus (t), cum inter ejus signa illam primo loco ponit, eamque maximam, aut cum ex astitit ventre aquis educis, illam aut nihil, aut parum levatam videns, aquas in thorace quoque stagnare, docet, idque aut aquarum e thorace educatione, aut cadaveris dissectione luculenter confirmat, non secus ac olim Jacobus Oethaus (u) suspicionem confirmavit suam humoris in thoracem effusi, cum est ventrem subitumidum, purgationum ope, humorum male sublevaret, tamen spirationem difficilem animadvertisset non esse diminutam. Quin relege quas tibi his Literis descripsimus Observationes, & quam laboriose respirare soleant eo morbo affecti, & quam saepe erecta cervix, recognosce. Nec quod in eorum pluribus utrumque hydropem fuisse, leges; idcirco credito, a pericardii potius, quam a thoracis, hydropem, repetendam esse tantam illam respirandi difficultatem. Qui enim primum sine secundo, & sine aliis dyspnoeae causis observant (intelligis, cur a me seponenda hinc sint Observationes Kellneri, Schroekii, Erndlii, Reimanni, Vi-

carii, & ejusmodi aliae quas sciens praetereo), qui, inquam, sine alio respirandi officiente morbo, unum pericardii hydropem observant; Hoffmannus in Vidua, Vieussenius in puero, Albertinus in Monacha orthopneam certe non memorant. Imo Vieussenius, ut antea (x) diximus, in altero puero ad pericardii hydropem additum hydropem thoracis inde etiam conjecit, quod aeger humiliter capite jacere amplius non poterat: & Albertinus non modo in illa Virgine, five staret, five in dorsum, five in utrum liberet latus decumberet, aequae facilius fuisset respirationem, affirmabat: sed & univerte scripsit, suis frequentibus observationibus (y), difficilem in hoc morbo decubitus, & frequentem resedendi necessitatem vix unquam incidere. Valsalva autem (z) etiam in quodam viro, plurimum jam, ut videtur, hoc hydropem progressu, orthopneam, quemadmodum semel Vieussenius quoque, ut ex quarta ejus observatione supra (a) diximus, & mox iterum dicemus, in morbi summo progressu, animadvertit; tamen in Observationibus quas tibi alias (b) descriptas mittemus, duorum Juvenum quos absultit pneumonia, cum primum scripsisset decubuisse, demissoque capite minus incommode egisse, alterum aut sic cubuisse, ut caput submissum teneret; haec continuo subiicit, ut plerique eorum solent, quibus pericardium ingenti aquae copia turget; & fane erat in utroque ab aqua adeo dilatatum, ut in primo pericardii hydrops merito vocari posset, in altero autem ingens occuparet thoracis spatium. Lancisius vero (c) cum ipse quoque huius hydropis signa afferret, hoc idem quod modo diximus, sed multo aliter proposuit. Nam eo laborantes difficile esse anbelitum, cum scripsisset; & usque ab initio non nisi extralegitimum respirare posse; denique prope mortem, inquit, cogit etiam sequi altera liquoris libra turgidum diaphragmatis centro vim inferre, neque alium standi situm, qui sit minoris incommodi, aegris permittit, quam horizontalem, in quo pericardium versus jugulum ascendens, diaphragma non amplius premit. Non dubito, quin Vir Cel. in quibusdam sic observavit: neque id quod rationi consonum est, nego, quod & Willisi (d) in eo Juvene observatio confirmat, qui cum thoracis hydropem laborare cepisset, & supinus in lecto jacens, caput a margine ejus, ut expectandi causa Willisius jubebat, usque ad pavimentum reclinari sineret, illico persensit aqua versus claviculos decursurum, simulque illuc doloris metastasim. Neque tamen scio, an satis intelligam, cur ii pariter, non tamen dico qui thoracis hydropem vexabantur, quam qui pericardii vel multo eo majori qui ab Lancisio designatus est, non idem levamen decumbendo sint consecuti. Quin contra is qui multo maximo, ut paulo ante memorata Vieussenii Observatione ostendit, urgebatur, postremis aucti jam morbi mensibus in lecto jugiter coquebatur federe; nam si de-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

cumbere, quod superioribus potuerat mensibus, conaretur, illico evidens initabat suffocationis mortificum periculum. Num forte; ne de aucta sanguiferorum vasorum pressione cum Vieussenio quidquam dicamus; ea causa erat, quod pericardium tanta aquarum copia distentum, jacente homine diaphragma quidem non gravabat; sed praegravabat pulmones, quibus sic incumbere, tum mole etiam sua horum expansioni tanto magis officiebat, quanto sursum magis tunc ascendente diaphragmate, ipsum quoque sursum contrudebatur. Quod si ita se res habet; hoc quoque signum intelligis, five ut ab aliis, five ut ab Lancisio propositum est, a varia congesti humoris copia variari: quae tamen in pluribus (e) videtur, cum eadem esset quam Lancisius designat, aut etiam aliquanto major, neque ab initio aegros coegisse, ut respirandi causa extra lectum essent, neque extremo tempore ut jacendo spiritum ducerent: quin utro liberet modo minime, propterea augebatur difficultas spirandi; etiam cum pericardii hydropem thoracis hydrops erat conjunctus. Quae res quoque facit, ne signum hoc facilius decubitus pro illius peculiari habeamus, eoque id magis cum in iis pariter qui uno thoracis hydropem laborabant, idem sit aliquando animadvertum (f).

46. Non me poenitet Lancisii Observationem, quamvis adeo a Vieussenii Observatione discrepantem, paulo ante protulisse. Ecce enim haec relegenti a Petropolitana Imper. Academia Novi ejus Commentarii (g) mittuntur, in quibus, ut rara alia, sic Cl. Schreiberi Observationem (h) invenio, pericardii quodlibet circiter quatuor aquae cruentae adeo extendebant, ut pulmonibus versus posteriora, & latera compulsi ipsum partes pectoris mediam, & anteriores laterales repleverat. Aegro tamen cum tandem accessisset summum molestiae respirandi incrementum, in alterutro pectoris latere cubare impossibile, sed in dorso jacere tolerabile fuerat. Erant & huic pulmones pleurae valde adhaerenti, quin etiam sereat denique resecta alba, viscosa materia, multo sanguine admixta: praeterea coevis superficies omnis villis hirta, a sero quidem formatis, sed per quos finister ventriculus pericardio quam firmissime adhaerebat. Nec palpitaciones tamen, nec deliquia hic memorantur; sed pressio in pectore, & tussis sicca perpetua: quae tu singula ad ea adjunges quae de signis supra diximus, aut infra dicemus hydropis pericardii, tussis una excepta propterea quia haec initio jam fuerat, cum interna thoracis inflammatio, ut videtur, morbum praecessit, & quomodo pulmones deinde se haberent, ex dictis intelligis, & supra diaphragma aliqua portio sere flavescens fluctuabat. Sed hic praecipue attendas, velim, cum tantus pericardii hydrops esset, orthopneam tamen defuisse, qui in respirando corporis situs Vieussenii aegro, quaecunque tandem causa esset, adeo fuerat necessarius. Et de animi deliquiis igitur, & de tussis, & de respiracionis difficultate satis visum est. Nunc ad reliqua pergamus. Et sitis quidem tam raro accidit pericardii hydropi, ut nollem, inter huius signa fuisse commemoratam, praesertim cum Saxonia nostra (i) inter illa diserte posuerit, nullam esse sitim. Attamen etiam e contrario in thoracis hydropem aut siccitatem faucium, aut sitim in illis omnibus, quas ex Valsalva descripsimus, Observationibus invenies; fit aliquando, ut in ipso quoque nulla sit, idque praeter alias, & nominatim Ruffi (k) Observationem, non una ex nostris confirmat historiis (l). Quamobrem sitis absentia, aut praesentia pro certo hos duos non distinguet hydropes. Sed multo minus pedum tumor, ut quem inter signa quidem recensitum leges hydropis thoracis, eundemque tamen aliquanto saepius quam sitim, in pericardii hydropem videmus fuisse, defuisse autem, nec rarissime, in illo altero (m), & nonnunquam in conjunctis ambobus (n), vel nostrae probant Observationes. Una ferme est fluctuatio, quae interdum quidem in illo altero hydropem, ut supra (o) diximus, percepta est, cum in pericardii hydropem non recordemur legisse perceptam ad corporis quidem concussionem: quanquam illa hydropem esse thoracis, significare potest, pericardii vero tunc abesse, non potest. Quod vero ad fluctuationem aquae attinet in pericardio ipso ab aegro, aut a Medico hac, vel alia qualibet ratione percipiendam, cum Graetzius (p) non ita distinge sensibilem, ut in hydropem thoracis, fore, censui, tum ego, quando vel minus, vel nullo modo sensibilis esse possit,

(g) Vid. Epiſt. 47. n. 5. (h) ch. 1. cit. supra ad n. 24. (i) Vid. supra n. 1. (j) Ibid. supra n. 1. (k) Ibid. supra n. 1. (l) Ibid. supra n. 1. (m) Ibid. supra n. 1. (n) Ibid. supra n. 1. (o) Ibid. supra n. 1. (p) Ibid. supra n. 1. (q) Ibid. supra n. 1. (r) Ibid. supra n. 1. (s) Ibid. supra n. 1. (t) Ibid. supra n. 1. (u) Ibid. supra n. 1. (v) Ibid. supra n. 1. (w) Ibid. supra n. 1. (x) Ibid. supra n. 1. (y) Ibid. supra n. 1. (z) Ibid. supra n. 1. (aa) Ibid. supra n. 1. (ab) Ibid. supra n. 1. (ac) Ibid. supra n. 1. (ad) Ibid. supra n. 1. (ae) Ibid. supra n. 1. (af) Ibid. supra n. 1. (ag) Ibid. supra n. 1. (ah) Ibid. supra n. 1. (ai) Ibid. supra n. 1. (aj) Ibid. supra n. 1. (ak) Ibid. supra n. 1. (al) Ibid. supra n. 1. (am) Ibid. supra n. 1. (an) Ibid. supra n. 1. (ao) Ibid. supra n. 1. (ap) Ibid. supra n. 1. (aq) Ibid. supra n. 1. (ar) Ibid. supra n. 1. (as) Ibid. supra n. 1. (at) Ibid. supra n. 1. (au) Ibid. supra n. 1. (av) Ibid. supra n. 1. (aw) Ibid. supra n. 1. (ax) Ibid. supra n. 1. (ay) Ibid. supra n. 1. (az) Ibid. supra n. 1. (ba) Ibid. supra n. 1. (bb) Ibid. supra n. 1. (bc) Ibid. supra n. 1. (bd) Ibid. supra n. 1. (be) Ibid. supra n. 1. (bf) Ibid. supra n. 1. (bg) Ibid. supra n. 1. (bh) Ibid. supra n. 1. (bi) Ibid. supra n. 1. (bj) Ibid. supra n. 1. (bk) Ibid. supra n. 1. (bl) Ibid. supra n. 1. (bm) Ibid. supra n. 1. (bn) Ibid. supra n. 1. (bo) Ibid. supra n. 1. (bp) Ibid. supra n. 1. (bq) Ibid. supra n. 1. (br) Ibid. supra n. 1. (bs) Ibid. supra n. 1. (bt) Ibid. supra n. 1. (bu) Ibid. supra n. 1. (bv) Ibid. supra n. 1. (bw) Ibid. supra n. 1. (bx) Ibid. supra n. 1. (by) Ibid. supra n. 1. (bz) Ibid. supra n. 1. (ca) Ibid. supra n. 1. (cb) Ibid. supra n. 1. (cc) Ibid. supra n. 1. (cd) Ibid. supra n. 1. (ce) Ibid. supra n. 1. (cf) Ibid. supra n. 1. (cg) Ibid. supra n. 1. (ch) Ibid. supra n. 1. (ci) Ibid. supra n. 1. (cj) Ibid. supra n. 1. (ck) Ibid. supra n. 1. (cl) Ibid. supra n. 1. (cm) Ibid. supra n. 1. (cn) Ibid. supra n. 1. (co) Ibid. supra n. 1. (cp) Ibid. supra n. 1. (cq) Ibid. supra n. 1. (cr) Ibid. supra n. 1. (cs) Ibid. supra n. 1. (ct) Ibid. supra n. 1. (cu) Ibid. supra n. 1. (cv) Ibid. supra n. 1. (cw) Ibid. supra n. 1. (cx) Ibid. supra n. 1. (cy) Ibid. supra n. 1. (cz) Ibid. supra n. 1. (da) Ibid. supra n. 1. (db) Ibid. supra n. 1. (dc) Ibid. supra n. 1. (dd) Ibid. supra n. 1. (de) Ibid. supra n. 1. (df) Ibid. supra n. 1. (dg) Ibid. supra n. 1. (dh) Ibid. supra n. 1. (di) Ibid. supra n. 1. (dj) Ibid. supra n. 1. (dk) Ibid. supra n. 1. (dl) Ibid. supra n. 1. (dm) Ibid. supra n. 1. (dn) Ibid. supra n. 1. (do) Ibid. supra n. 1. (dp) Ibid. supra n. 1. (dq) Ibid. supra n. 1. (dr) Ibid. supra n. 1. (ds) Ibid. supra n. 1. (dt) Ibid. supra n. 1. (du) Ibid. supra n. 1. (dv) Ibid. supra n. 1. (dw) Ibid. supra n. 1. (dx) Ibid. supra n. 1. (dy) Ibid. supra n. 1. (dz) Ibid. supra n. 1. (ea) Ibid. supra n. 1. (eb) Ibid. supra n. 1. (ec) Ibid. supra n. 1. (ed) Ibid. supra n. 1. (ee) Ibid. supra n. 1. (ef) Ibid. supra n. 1. (eg) Ibid. supra n. 1. (eh) Ibid. supra n. 1. (ei) Ibid. supra n. 1. (ej) Ibid. supra n. 1. (ek) Ibid. supra n. 1. (el) Ibid. supra n. 1. (em) Ibid. supra n. 1. (en) Ibid. supra n. 1. (eo) Ibid. supra n. 1. (ep) Ibid. supra n. 1. (eq) Ibid. supra n. 1. (er) Ibid. supra n. 1. (es) Ibid. supra n. 1. (et) Ibid. supra n. 1. (eu) Ibid. supra n. 1. (ev) Ibid. supra n. 1. (ew) Ibid. supra n. 1. (ex) Ibid. supra n. 1. (ey) Ibid. supra n. 1. (ez) Ibid. supra n. 1. (fa) Ibid. supra n. 1. (fb) Ibid. supra n. 1. (fc) Ibid. supra n. 1. (fd) Ibid. supra n. 1. (fe) Ibid. supra n. 1. (ff) Ibid. supra n. 1. (fg) Ibid. supra n. 1. (fh) Ibid. supra n. 1. (fi) Ibid. supra n. 1. (fj) Ibid. supra n. 1. (fk) Ibid. supra n. 1. (fl) Ibid. supra n. 1. (fm) Ibid. supra n. 1. (fn) Ibid. supra n. 1. (fo) Ibid. supra n. 1. (fp) Ibid. supra n. 1. (fq) Ibid. supra n. 1. (fr) Ibid. supra n. 1. (fs) Ibid. supra n. 1. (ft) Ibid. supra n. 1. (fu) Ibid. supra n. 1. (fv) Ibid. supra n. 1. (fw) Ibid. supra n. 1. (fx) Ibid. supra n. 1. (fy) Ibid. supra n. 1. (fz) Ibid. supra n. 1. (ga) Ibid. supra n. 1. (gb) Ibid. supra n. 1. (gc) Ibid. supra n. 1. (gd) Ibid. supra n. 1. (ge) Ibid. supra n. 1. (gf) Ibid. supra n. 1. (gh) Ibid. supra n. 1. (gi) Ibid. supra n. 1. (gj) Ibid. supra n. 1. (gk) Ibid. supra n. 1. (gl) Ibid. supra n. 1. (gm) Ibid. supra n. 1. (gn) Ibid. supra n. 1. (go) Ibid. supra n. 1. (gp) Ibid. supra n. 1. (gq) Ibid. supra n. 1. (gr) Ibid. supra n. 1. (gs) Ibid. supra n. 1. (gt) Ibid. supra n. 1. (gu) Ibid. supra n. 1. (gv) Ibid. supra n. 1. (gw) Ibid. supra n. 1. (gx) Ibid. supra n. 1. (gy) Ibid. supra n. 1. (gz) Ibid. supra n. 1. (ha) Ibid. supra n. 1. (hb) Ibid. supra n. 1. (hc) Ibid. supra n. 1. (hd) Ibid. supra n. 1. (he) Ibid. supra n. 1. (hf) Ibid. supra n. 1. (hg) Ibid. supra n. 1. (hh) Ibid. supra n. 1. (hi) Ibid. supra n. 1. (hj) Ibid. supra n. 1. (hk) Ibid. supra n. 1. (hl) Ibid. supra n. 1. (hm) Ibid. supra n. 1. (hn) Ibid. supra n. 1. (ho) Ibid. supra n. 1. (hp) Ibid. supra n. 1. (hq) Ibid. supra n. 1. (hr) Ibid. supra n. 1. (hs) Ibid. supra n. 1. (ht) Ibid. supra n. 1. (hu) Ibid. supra n. 1. (hv) Ibid. supra n. 1. (hw) Ibid. supra n. 1. (hx) Ibid. supra n. 1. (hy) Ibid. supra n. 1. (hz) Ibid. supra n. 1. (ia) Ibid. supra n. 1. (ib) Ibid. supra n. 1. (ic) Ibid. supra n. 1. (id) Ibid. supra n. 1. (ie) Ibid. supra n. 1. (if) Ibid. supra n. 1. (ig) Ibid. supra n. 1. (ih) Ibid. supra n. 1. (ii) Ibid. supra n. 1. (ij) Ibid. supra n. 1. (ik) Ibid. supra n. 1. (il) Ibid. supra n. 1. (im) Ibid. supra n. 1. (in) Ibid. supra n. 1. (io) Ibid. supra n. 1. (ip) Ibid. supra n. 1. (iq) Ibid. supra n. 1. (ir) Ibid. supra n. 1. (is) Ibid. supra n. 1. (it) Ibid. supra n. 1. (iu) Ibid. supra n. 1. (iv) Ibid. supra n. 1. (iw) Ibid. supra n. 1. (ix) Ibid. supra n. 1. (iy) Ibid. supra n. 1. (iz) Ibid. supra n. 1. (ja) Ibid. supra n. 1. (jb) Ibid. supra n. 1. (jc) Ibid. supra n. 1. (jd) Ibid. supra n. 1. (je) Ibid. supra n. 1. (jf) Ibid. supra n. 1. (jg) Ibid. supra n. 1. (jh) Ibid. supra n. 1. (ji) Ibid. supra n. 1. (jj) Ibid. supra n. 1. (jk) Ibid. supra n. 1. (jl) Ibid. supra n. 1. (jm) Ibid. supra n. 1. (jn) Ibid. supra n. 1. (jo) Ibid. supra n. 1. (jp) Ibid. supra n. 1. (jq) Ibid. supra n. 1. (jr) Ibid. supra n. 1. (js) Ibid. supra n. 1. (jt) Ibid. supra n. 1. (ju) Ibid. supra n. 1. (jv) Ibid. supra n. 1. (jw) Ibid. supra n. 1. (jx) Ibid. supra n. 1. (jy) Ibid. supra n. 1. (jz) Ibid. supra n. 1. (ka) Ibid. supra n. 1. (kb) Ibid. supra n. 1. (kc) Ibid. supra n. 1. (kd) Ibid. supra n. 1. (ke) Ibid. supra n. 1. (kf) Ibid. supra n. 1. (kg) Ibid. supra n. 1. (kh) Ibid. supra n. 1. (ki) Ibid. supra n. 1. (kj) Ibid. supra n. 1. (kk) Ibid. supra n. 1. (kl) Ibid. supra n. 1. (km) Ibid. supra n. 1. (kn) Ibid. supra n. 1. (ko) Ibid. supra n. 1. (kp) Ibid. supra n. 1. (kq) Ibid. supra n. 1. (kr) Ibid. supra n. 1. (ks) Ibid. supra n. 1. (kt) Ibid. supra n. 1. (ku) Ibid. supra n. 1. (kv) Ibid. supra n. 1. (kw) Ibid. supra n. 1. (kx) Ibid. supra n. 1. (ky) Ibid. supra n. 1. (kz) Ibid. supra n. 1. (la) Ibid. supra n. 1. (lb) Ibid. supra n. 1. (lc) Ibid. supra n. 1. (ld) Ibid. supra n. 1. (le) Ibid. supra n. 1. (lf) Ibid. supra n. 1. (lg) Ibid. supra n. 1. (lh) Ibid. supra n. 1. (li) Ibid. supra n. 1. (lj) Ibid. supra n. 1. (lk) Ibid. supra n. 1. (ll) Ibid. supra n. 1. (lm) Ibid. supra n. 1. (ln) Ibid. supra n. 1. (lo) Ibid. supra n. 1. (lp) Ibid. supra n. 1. (lq) Ibid. supra n. 1. (lr) Ibid. supra n. 1. (ls) Ibid. supra n. 1. (lt) Ibid. supra n. 1. (lu) Ibid. supra n. 1. (lv) Ibid. supra n. 1. (lw) Ibid. supra n. 1. (lx) Ibid. supra n. 1. (ly) Ibid. supra n. 1. (lz) Ibid. supra n. 1. (ma) Ibid. supra n. 1. (mb) Ibid. supra n. 1. (mc) Ibid. supra n. 1. (md) Ibid. supra n. 1. (me) Ibid. supra n. 1. (mf) Ibid. supra n. 1. (mg) Ibid. supra n. 1. (mh) Ibid. supra n. 1. (mi) Ibid. supra n. 1. (mj) Ibid. supra n. 1. (mk) Ibid. supra n. 1. (ml) Ibid. supra n. 1. (mm) Ibid. supra n. 1. (mn) Ibid. supra n. 1. (mo) Ibid. supra n. 1. (mp) Ibid. supra n. 1. (mq) Ibid. supra n. 1. (mr) Ibid. supra n. 1. (ms) Ibid. supra n. 1. (mt) Ibid. supra n. 1. (mu) Ibid. supra n. 1. (mv) Ibid. supra n. 1. (mw) Ibid. supra n. 1. (mx) Ibid. supra n. 1. (my) Ibid. supra n. 1. (mz) Ibid. supra n. 1. (na) Ibid. supra n. 1. (nb) Ibid. supra n. 1. (nc) Ibid. supra n. 1. (nd) Ibid. supra n. 1. (ne) Ibid. supra n. 1. (nf) Ibid. supra n. 1. (ng) Ibid. supra n. 1. (nh) Ibid. supra n. 1. (ni) Ibid. supra n. 1. (nj) Ibid. supra n. 1. (nk) Ibid. supra n. 1. (nl) Ibid. supra n. 1. (nm) Ibid. supra n. 1. (nn) Ibid. supra n. 1. (no) Ibid. supra n. 1. (np) Ibid. supra n. 1. (nq) Ibid. supra n. 1. (nr) Ibid. supra n. 1. (ns) Ibid. supra n. 1. (nt) Ibid. supra n. 1. (nu) Ibid. supra n. 1. (nv) Ibid. supra n. 1. (nw) Ibid. supra n. 1. (nx) Ibid. supra n. 1. (ny) Ibid. supra n. 1. (nz) Ibid. supra n. 1. (oa) Ibid. supra n. 1. (ob) Ibid. supra n. 1. (oc) Ibid. supra n. 1. (od) Ibid. supra n. 1. (oe) Ibid. supra n. 1. (of) Ibid. supra n. 1. (og) Ibid. supra n. 1. (oh) Ibid. supra n. 1. (oi) Ibid. supra n. 1. (oj) Ibid. supra n. 1. (ok) Ibid. supra n. 1. (ol) Ibid. supra n. 1. (om) Ibid. supra n. 1. (on) Ibid. supra n. 1. (oo) Ibid. supra n. 1. (op) Ibid. supra n. 1. (oq) Ibid. supra n. 1. (or) Ibid. supra n. 1. (os) Ibid. supra n. 1. (ot) Ibid. supra n. 1. (ou) Ibid. supra n. 1. (ov) Ibid. supra n. 1. (ow) Ibid. supra n. 1. (ox) Ibid. supra n. 1. (oy) Ibid. supra n. 1. (oz) Ibid. supra n. 1. (pa) Ibid. supra n. 1. (pb) Ibid. supra n. 1. (pc) Ibid. supra n. 1. (pd) Ibid. supra n. 1. (pe) Ibid. supra n. 1. (pf) Ibid. supra n. 1. (pg) Ibid. supra n. 1. (ph) Ibid. supra n. 1. (pi) Ibid. supra n. 1. (pj) Ibid. supra n. 1. (pk) Ibid. supra n. 1. (pl) Ibid. supra n. 1. (pm) Ibid. supra n. 1. (pn) Ibid. supra n. 1. (po) Ibid. supra n. 1. (pp) Ibid. supra n. 1. (pq) Ibid. supra n. 1. (pr) Ibid. supra n. 1. (ps) Ibid. supra n. 1. (pt) Ibid. supra n. 1. (pu) Ibid. supra n. 1. (pv) Ibid. supra n. 1. (pw) Ibid. supra n. 1. (px) Ibid. supra n. 1. (py) Ibid. supra n. 1. (pz) Ibid. supra n. 1. (qa) Ibid. supra n. 1. (qb) Ibid. supra n. 1. (qc) Ibid. supra n. 1. (qd) Ibid. supra n. 1. (qe) Ibid. supra n. 1. (qf) Ibid. supra n. 1. (qg) Ibid. supra n. 1. (qh) Ibid. supra n. 1. (qi) Ibid. supra n. 1. (qj) Ibid. supra n. 1. (qk) Ibid. supra n. 1. (ql) Ibid. supra n. 1. (qm) Ibid. supra n. 1. (qn) Ibid. supra n. 1. (qo) Ibid. supra n. 1. (qp) Ibid. supra n. 1. (qq) Ibid. supra n. 1. (qr) Ibid. supra n. 1. (qs) Ibid. supra n. 1. (qt) Ibid. supra n. 1. (qu) Ibid. supra n. 1. (qv) Ibid. supra n. 1. (qw) Ibid. supra n. 1. (qx) Ibid. supra n. 1. (qy) Ibid. supra n. 1. (qz) Ibid. supra n. 1. (ra) Ibid. supra n. 1. (rb) Ibid. supra n. 1. (rc) Ibid. supra n. 1. (rd) Ibid. supra n. 1. (re) Ibid. supra n. 1. (rf) Ibid. supra n. 1. (rg) Ibid. supra n. 1. (rh) Ibid. supra n. 1. (ri) Ibid. supra n. 1. (rj) Ibid. supra n. 1. (rk) Ibid. supra n. 1. (rl) Ibid. supra n. 1. (rm) Ibid. supra n. 1. (rn) Ibid. supra n. 1. (ro) Ibid. supra n. 1. (rp) Ibid. supra n. 1. (rq) Ibid. supra n. 1. (rr) Ibid. supra n. 1. (rs) Ibid. supra n. 1. (rt) Ibid. supra n. 1. (ru) Ibid. supra n. 1. (rv) Ibid. supra n. 1. (rw) Ibid. supra n. 1. (rx) Ibid. supra n. 1. (ry) Ibid. supra n. 1. (rz) Ibid. supra n. 1. (sa) Ibid. supra n. 1. (sb) Ibid. supra n. 1. (sc) Ibid. supra n. 1. (sd) Ibid. supra n. 1. (se) Ibid. supra n. 1. (sf) Ibid. supra n. 1. (sg) Ibid. supra n. 1. (sh) Ibid. supra n. 1. (si) Ibid. supra n. 1. (sj) Ibid. supra n. 1. (sk) Ibid. supra n. 1. (sl) Ibid. supra n. 1. (sm) Ibid. supra n. 1. (sn) Ibid. supra n. 1. (so) Ibid. supra n. 1. (sp) Ibid. supra n. 1. (sq) Ibid. supra n. 1. (sr) Ibid. supra n. 1. (ss) Ibid. supra n. 1. (st) Ibid. supra n. 1. (su) Ibid. supra n. 1. (sv) Ibid. supra n. 1. (sw) Ibid. supra n. 1. (sx) Ibid. supra n. 1. (sy) Ibid. supra n. 1. (sz) Ibid. supra n. 1. (ta) Ibid. supra n. 1. (tb) Ibid. supra n. 1. (tc) Ibid. supra n. 1. (td) Ibid. supra n. 1. (te) Ibid. supra n. 1. (tf) Ibid. supra n. 1. (tg) Ibid. supra n. 1. (th) Ibid. supra n. 1. (ti) Ibid. supra n. 1. (tj) Ibid. supra n. 1. (tk) Ibid. supra n. 1. (tl) Ibid. supra n. 1. (tm) Ibid. supra n. 1. (tn) Ibid. supra n. 1. (to) Ibid. supra n. 1. (tp) Ibid. supra n. 1. (tq) Ibid. supra n. 1. (tr) Ibid. supra n. 1. (ts) Ibid. supra n. 1. (tt) Ibid. supra n. 1. (tu) Ibid. supra n. 1. (tv) Ibid. supra n. 1. (tw) Ibid. supra n. 1. (tx) Ibid. supra n. 1. (ty) Ibid. supra n. 1. (tz) Ibid. supra n. 1. (ua) Ibid. supra n. 1. (ub) Ibid. supra n. 1. (uc) Ibid. supra n. 1. (ud) Ibid. supra n. 1. (ue) Ibid. supra n. 1. (uf) Ibid. supra n. 1. (ug) Ibid. supra n. 1. (uh) Ibid. supra n. 1. (ui) Ibid. supra n. 1. (uj) Ibid. supra n. 1. (uk) Ibid. supra n. 1. (ul) Ibid. supra n. 1. (um) Ibid. supra n. 1. (un) Ibid. supra n. 1. (uo) Ibid. supra n. 1. (up) Ibid. supra n. 1. (uq) Ibid. supra n. 1. (ur) Ibid. supra n. 1. (us) Ibid. supra n. 1. (ut) Ibid. supra n. 1. (uu) Ibid. supra n. 1. (uv) Ibid. supra n. 1. (uw) Ibid. supra n. 1. (ux) Ibid. supra n. 1. (uy) Ibid. supra n. 1. (uz) Ibid. supra n. 1. (va) Ibid. supra n. 1. (vb) Ibid. supra n. 1. (vc) Ibid. supra n. 1. (vd) Ibid. supra n. 1. (ve) Ibid. supra n. 1. (vf) Ibid. supra n. 1. (vg) Ibid. supra n. 1. (vh) Ibid. supra n. 1. (vi) Ibid. supra n. 1. (vj) Ibid. supra n. 1. (vk) Ibid. supra n. 1. (vl) Ibid. supra n. 1. (vm) Ibid. supra n. 1. (vn) Ibid. supra n. 1. (vo) Ibid. supra n. 1. (vp) Ibid. supra n. 1. (vq) Ibid. supra n. 1. (vr) Ibid. supra n. 1. (vs) Ibid. supra n. 1. (vt) Ibid. supra n. 1. (vu) Ibid. supra n. 1. (vv) Ibid. supra n. 1. (vw) Ibid. supra n. 1. (vx) Ibid. supra n. 1. (vy) Ibid. supra n

posse, vel fallacia aliqua fortuita simulari, ibi non reticui, ubi, si hæc omnia auferre liceret, optimum præceteris signum futurum agnovi (g). Lenta vero febris, & convalescentia, tristitia, faciei pallor, oculi minus vividi facti, extrema corporis subfrigida, & id genus alia non dubito quin sæpenuero possint utrique hydropi esse communia: imo pleraque horum communia esse, vel ex Vieussenii ipsius alia Observatione (r) certo scio. Nec si vel plura ex iis quæ antea examinata sunt, signis in aliquo simul extitisse, videam, in quo pericardii hydrops deprehendatur, propterea statim de sententia decedam; sed prius cætera considerabo. Bruneri (s) Observatio est, quam, cum plures alias possem, hi potissimum exempli loco afferam; quia cum Sepulchreto addi posset, edita enim fuerat A. 1687. frustra à me in eodem quaesita est. Pericardium ille aqua turgens reperit in juniore Milite, qui de dyspnœa, & præcordiorum angustia querebatur, noctu vix, nisi erecto corpore, dormire poterat, sitiebat, pedes edemate tumentes habebat, & plerumque siccus tussiebat. At vero idem nonnunquam sputum turbidum excutebat, abdomen extumescens habebat, serotum prætumidum, subtumidum autem totum corporis habitum, latere præsertim dextero, quo plerumque in lecto inclinabat. Præter hæc, atque alia quæ vel ante mortem animadverti poterant, inter quæ nec cordis palpitaciones, nec deliquia, nec vitia pulsus, imo hujus æquabilitatem videas commemorari; per dissectionem in ventre hepar vastum inventum est, aquæ autem libræ octo, eademque, ut cætera omittam; latus dexterum thoracis oppletum; ut si vel cuncta quæ præcesserant, symptomata ex iis fuissent quæ ab nonnullis aut pericardii, aut thoracis hydropis propria esse dicuntur: lesionem tamen multiplicem utrum potissimum significassent, scire prohiberet.

47. Cum igitur hydropes hi duo per ea quæ hæcenus considerata sunt omnia, satis inter nosci non queant, relinquatur ut videamus sitne signum aliud aliud ita proprium hydropis pericardii, ut neque hic sine eo signum esse possit, neque hoc sine illo. Te autem credere, non puto quod a Vieussenio (r) propositum est; palpebrarum, laborumque colorem qui ad plumbeum vergat, illud esse quod requiramus, cum in aliis quoque esse morbis queat, nec in Monacha (u) certe fuerit. An igitur potius sensus illi, quos Albertinus (x) confirmavit, id est ponderis cordi impositi, & oppressio in quamlibet levi motu, & quasi constrictionis ipsius cordis: confirmavit, inquam; nam & Grætzii (y) pondus cor aggravians, & constringens, crescente hoc morbo, sentiri dixit, quem sane postea etiam Lancisius (z) cum cordis pondere, gravitate, præcordiorum angustia, scilicet, esse conjunctum: & Hoffmannus Viduani, quam eodem affectum morbo memoravimus (a), de magno pondere cor aggraviante, & respirationem impediens ægrum conquestum fuisse, tradidit. Huc virum referes, qui Fantono patri (b) gravissimo pondere pectoris se se opprimi, dicebat, nisi forte copiosissimo pericardii sero id minus imputandum suspicaris, quam duro densoque pulmone, ut quemadmodum Franciscus Sylvius (c) non raro offenderat, minimo membranaceo, sed plane carnosus videretur. At facilius spectare huc, credes pressionem illam in pectore, & tantas illas cordis oppressiones, quas in pericardii hydropse adnotavit Cl. Viri Schreiberus (d), & Fischerus (e). Verum hæc etsi rationi quoque consona sunt; vereor tamen, ut sint qualia querimus, cum in accuratis Vieussenii Observationibus (f) videam prætermissa, in Observatione autem Olai Borrichii (g) diserte negata, atque; ut Valsalva plures omittam; cum Senator Bononiensis (h), & mulieres duæ (i), in quibus omnibus pericardii hydropem conspexi, nullam unquam de ejusmodi ad cor aut ponderis, aut molestiæ sensu querelam habuerint: & quamvis earum altera in thorace pondus sentiret; in ipsius tamen thoracis dextero sinistrique cavo magna vis aquæ erat effusa. Unde factum est, ut alteram Fantoni patris (k) Observationem, & Gerbezi (l), Boneti (m), Kellneri (n), Reimanni (o), aliasque paulo ante non produxerim. Nempe in hisce de onere magno pectori imposito, de pectoris gravitate, de gravativo dolore ad sternum immo, de pectoris stricturis, & angustia præcordio-

rum, & de sensu cordis sibi compressi querelas conjunctas quidem lego cum hydropse pericardii: sed hunc simul lego in primis quatuor Observationibus cum hydropse thoracis conjunctum, in quinta autem cum amplitudine cordis, aliisque ejus, & Magnæ arteriæ vitis, quæ cordis magnitudo, nec ea vulgaris, erat etiam in quarta, neque in secunda defuerant alia, & nominatim glandulosum corpus scirrhusum, quod, remoto sero, se exhibuit, extremo uno pulmonis dextri inferiori lobo affixum, altero autem mediastino, & diaphragmati. Itaque etiam querelarum causam ex parte velim aquis tribuere in pericardio redundantibus; tamen quod in priore Fantoni Observatione feci, id in his quoque singulis facere coactus essem, ut plurius iis aquis, analiis causis imputandum esse, dubitarem, quæ aut suo, eoque majori, pondere diaphragma prægravarent, aut pulmones, & cor ipsum, aut vasa, utroque pertinentia, coarctando, aliave aliqua ratione expedito sanguinis per cor transitui officiendo, eos alios sensus inducerent de quibus dictum est. Post quæ minus necessarium esse, puto, Epistola præsertim longius, quam initio credidi, producta, an illi ipsi sensus vel sine ullo pericardii hydropse, aliunde esse interdum possint, disquirere, multoque minus de palpitacione, de pulsibus, de lumborum dolore, de quibus supra (p) satis dictum est, verba facere.

48. Quæ omnia cum ita sint; diutius adhuc esse expectandum, facile credes, antequam ad hunc curandum morbum in usum ducantur terebratio sterni, & pericardii perforatio, ab Riolo in Anthropographia (q), & alibi (r) indicata, si juxta Schroekii (s), & Grætzii (t) monita, certissime antea constare debet de ipsius seri abundantia in pericardio. Necdum enim Ars, quantum video, adeo profecit, ut id certissime, & evidenter cognosci queat. Utinam liceret, sæpius repetitis observationibus, si non alia signa animadvertere, ut ex iis quæ proposita sunt, quæ sæpius, quæ rarius tum inter initia, tum saltem prope morbi finem, ipsum comitentur, statuere. Non raro enim video, hoc detentos ex improviso, præter assidentium expectationem, inopinata morte, repentina morte decessisse (u). Interea ubi aliorum abfuerint morborum indicia, illius vero quem huic valde affine esse, constat, hydropis thoracis alia quidem abfuerint, ut fluctuationis sensus in thoracis præsertim partibus a corde remotioribus, ut spirandi erecta cervicis necessitas post primas potissimum somni horas; ut decubitus in alterutrum latus multo difficilior; neque enim sæpius accidit, ut par aquæ copia in utrumque thoracis cavum intra idem tempus congeratur; alia autem ejusdem hydropis indicia vel nulla sint, vel multo leviora, ut artuum tumor, ut tussis, ut sitis; æger vero ad ipsam cordis sedem pondus quasi quoddam sentiat, ad motum corporis opprimi cor, & quasi constringi, spiritu quadatenus deficiente, hæc vero ipsa tollantur mox, aut levantur, cum quieti se restituer, commodiusque hæc capiat decubens humili capite: ubi, inquam, hæc omnia simul fuerint, aut saltem complura; ego quidem ob pleraque earum, quæ supra adscripser, aut commemorata sunt, Observationum; etsi pro certo non pronuntiabo; veri tamen simillimum, & maxime probabile esse, dixerò, hydropem esse pericardii. Dixerò autem tantum facilius, si præterea ex iis forte æger sit qui tunc sibi cor quasi in aqua natat, sentiunt, aut in quibus significatio alia aliqua est aquæ in distento pericardio, non alibi, fluctuantis. Nec vero ubi complura eorum fuerint quæ memoravi, alia quædam contemnam signa, ut cordis in primis palpitacionem; quamquam vix in una fuit à me tibi descriptarum tot Observationum animadversa; ut extrema quoque subfrigida, ut pallorem faciei, laborumque præsertim, & palpebrarum, ad plumbeum vergentem, & quæ sunt hujus generis alia, quæ cum interdum aut querere, atque attendere negligant Medici, aut ægi dicere, quippe rudes persæpe homines, & gravioribus afflicti; non mirum esset, si, cum fuissent, in quibusdam tamen prætermissa essent historiis. Hæc de Thoracis Hydropse, & hujus occasione, etiam Pericardii in præsentia habui quæ scriberem, Vale.

49. HANC, ut ad te remitterem, Epistolam vix recen-

recensueram, cum eximium de Cordis Structura, Actione, & Morbis Tractatum Summi Viri & Regis Potentissimi Gallorum Archiatri Petri Senacii Joannes Baptista Molinarius Doctissimus Medicus, Humanissimusque, qui me illo sciret jam quindum ex quo editus fuerat, huc ad me perferendum curavit. Nihil jam diu ægrus tuli, quam sero adeo in meas pervenisse manus ejusmodi Opus, ex quo cum plura alia didici; tum illud non sine ingenio pudore, & magna admiratione intellexi, tantum mediocritati huic meæ a Præstantissimo Viro tribui, quantum neque ego agnoscere, neque tribuere quisquam possit, nisi forte Amicus benevolentissimus, mecumque usu, officiique orationibus conjunctissimus. Verum quod facere tandiu non potui, ut tantæ erga me humanitatis gratissimo saltem animo responderem, non desinam facere dum vivam. Nunc quod propositum flagitat harum Litterarum, necire te nolo, inter alios morbos Illustrum Auctorem scripsisse de Hydropse Pericardii (x) ea copia, ac diligentia, quas frequens, eoque ingenio, ac judicio, quæ difficilis cognitio, & difficilior sanatio, ut vere ait, mor-

bus requirebat. Partite, ac dilucide ejus causas, naturam, signa, curationem examinat. Et quod ad hanc attinet, auxilii ab Riolo propositi (y) locum sic mutat, ut neque Mammaria arteria, neque cor possit vulnerari, sed utiliter aqua e thorace educi, si forte hujus hydrops pro pericardii hydropse imponeret. Cujus tamen signa ea cura antea perpendit, & augeat innixus & aliorum, quorum nonnulla Scripta mihi non erant in manibus, & suis Observationibus, ut ab hydropse thoracis, aliisque doceat morbis quo ad licet internoscere: quo ad licet, inquam; neque enim difficultates omnes amovisse se putat, quod si putarem, sapienter inquit, non eas satis me intelligere, ostenderem. Sed quid plura? cum tibi copiam egregii Operis facturus sim statim ac in recensendis quibusdam aliis Epistolis ejus doctrina, & auctoritate usus fuero: quod utinam in hac facere potuissem. Verum tu cum leges, plura ejus invenies loca per quæ tradita his Litteris confirmes. Quod si in quædam incidēs, ubi forte inter nos discrepemus; per mihi gratum fore, credito, si minus mecum, quam cum tanto Viro facere malueris. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVII.

Sermo est de Respiratione Læsa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra thoracem Aneurysmatibus.

Nunc thoracis interna Aneurysmata sunt profertenda, quæ & mole pulmones comprimunt, & sanguinis per ipsos motum pervertunt, & sæpe etiam pondere diaphragma prægravant, ut multifariam lædant respirationem. Præcipua, & frequentiora, alia Cordis sunt, alia arteriæ Magnæ. Quorum antequam Observationes producimus, occurrendum est tacite cuidam interrogationi tuæ, unde videlicet factum sit, ut cum morbi hi sint, ut dicimus, adeo frequentes, nulla tamen certa extet eorum mentio apud Medicos vetustiores. Nam quod huc aliquis attineret fortasse velit, quæ legimus I. libro de Morbis (a) ubi aliquando in pulmone fieri vena dicitur velut varix, nomine autem venæ arteriam quocumque, ut priscis solebant temporibus, esse ajat intelligendam; is, si omnia perlegat, ibi agnoscat quæ indicantur dilataciones, & in venis designari, & ejulcemodi, ut denique disrumpæ, non jam miram copiam sanguinis effundendo, citam mortem, sed ulcus relinquendo, & purulentum pulmonem faciendo, lentam afferant. Neque aliter Martianus (b), & ante hunc Salius (c) intellexerunt. Quin etiam, cum mox ibidem legimus, varicosas quoque fieri, & intus elevari venas lateris, Salius admonet (d), idcirco has significari ab Hippocrate ad hunc modum quæ intus in superficie sita sunt, ne quis forte illas intelligat, quæ per intermedia costarum, & alia spatia interna perreptæ, ubi videlicet arteriarum Intercoastalium dilataciones nonnunquam fieri, a posteris animadversum est: & sane a varicosarum earum venarum disrptione, suppurati fieri ægi dicuntur a vetustissimo illo Medico. Sed & in libro de Internis Affectionibus (e), ubi in pulmone varix, hujusque signa, & curatio proponuntur; non remittente se morbo post quatuordecim primos dies, eadem exhibenda indicantur, quæ ei qui pulmone suppuratum habet. Quamquam etsi hæc omnia quis velit ad aneurysmata trahere nihilominus; erit hoc tamen, aliis diffidentibus, non satis certum, aut, si certum credatur, incertum porro, ex conjectura potius, an ex dissectionibus petitur, præsertim cum bestia, quæ tunc pro humanis corporibus solebant incidi, raro morbis ejusmodi corripantur. & tandem quos morbos frequentiores diximus, & de quibus tu queris, illi ad cordis, & Magnæ arteriæ, non ad alias, attinent dilataciones. Hæc autem a priscis illis Medicis cur non fuerint memoratæ, præcipuam causam, illam ipsam quam modo attigi, fuisse, censeo.

2. Postquam enim ad Anatomen instaurandam aliquanto sæpius humana cadavera fecari denique cepta sunt; mentio quoque fieri cepta est illorum morborum. Certe video, ab Nicolao Massa (f) quendam indicari dissectum Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

A. 1534. qui habebat cor magnum, & tantæ magnitudinis, quantum nunquam in alio homine viderat; a Vesalio autem (g) doctissimi viri cor, in cujus sinistro ventriculo glandulosa, sed subnigricans interm, carnis libras prope modum duas reperit, corde instar uteri, ad ejus carnis molem extenso; tum etiam a Carolo Stephano (h) conspectam in cadavere, cujus propter aliquod vitium, dextra pulmonis pars omnino consumpta ac corrota esset, cordis auriculam ejusdem lateris, quæ in amplam magnitudinem usque adeo excreverat, ut triplo major altera videretur. Post hos, aliosque, & nominatim Ballonium, qui cor memoravit (i) majusculi capitis magnitudinem aequans, & aliud, ut habes in Sepulchreto (k), adeo cum suis valvulis, & Magna arteria distentum, ut triplo, aut saltem duplo quam soleat, amplius videretur; Andreas Laurentius (l) Equitis Guicciardini cor invenit prodigii instar in eam molem excrevisse, ut thoracem fere totum contineret, sanguine ad libras pene tres quatuorve cordis utrumque sinum distendente. Sed hunc casum, aliosque deinceps eo frequentiores, quo crebrius cadavera incisa sunt, & alii passim memorarunt, eoque diligentius quæ in viventibus præcesserant, adjecerunt, quo horum est utilior conjuncta notitia, & magis tamen, si Vesalium, & Ballonium excipias, a prioribus illis neglecta.

3. Neque aliter dilatationum arteriæ Magnæ certa ad Medicos pervenit cognitio. Sic Vesalius quidem, exempli causa, cum in dorso circa vertebrae tumorem quendam pulsantem animadvertisset, ea secutus quæ in exterioribus aneurysmatibus antea deprehenderat, ibi esse, dixit, aneurysma ex dilatatione aortæ arteriæ. Sed tamen non ante Medici verum dixisse Vesalium pro certo sciverunt, quam cum ægro mortuo, eam arteriam dilatatam adeo invenerunt, ut ovi struthiocamelæ magnitudinem fere æquaret, quemadmodum ex Sepulchreto ipso (m) cognoscēs, unde præterea intelliges, quid aneurysma illud contineret, ac quatenus proximas vertebrae, costæque vitiafset. Conspectum id anno est 1557. siquæ additum pondus iis quæ Fernellius scripserat tum ubi docuit (n), cordis palpitacionem sæpe arteriam foras dilatasse in aneurysma contracti pugni magnitudine, in quo & tactu, & visu conspicua erat pulsatio, tum ubi externis aneurysmatibus propositis, hæc subiecit (o): Fit & nonnunquam aneurysma in interioribus arteriis, maxime sub pectore, circa lienem, & mesenterium, ubi vebemens sæpe pulsatio animadvertitur. Poterat enim hæc tradidisse ex conjectura: nec certe omnis pulsatio, quantumvis vehemens, ab aneurysmate est; ut ex nostris quoque Observationibus alibi (p) ostenderetur. Alioquin eximius Medicus Ballonius qui

(g) n. 24. (h) Traité du Cœur ch. 16. Obs. 1. (i) Exercit. de Gland. in Duodeno §. 5. (j) Traité cit. ch. 1. (k) supra, n. 43. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) in Schol. cit. supra, ad n. 45. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (aa) Ibid. (ab) Ibid. (ac) Ibid. (ad) Ibid. (ae) Ibid. (af) Ibid. (ag) Ibid. (ah) Ibid. (ai) Ibid. (aj) Ibid. (ak) Ibid. (al) Ibid. (am) Ibid. (an) Ibid. (ao) Ibid. (ap) Ibid. (aq) Ibid. (ar) Ibid. (as) Ibid. (at) Ibid. (au) Ibid. (av) Ibid. (aw) Ibid. (ax) Ibid. (ay) Ibid. (az) Ibid. (ba) Ibid. (bb) Ibid. (bc) Ibid. (bd) Ibid. (be) Ibid. (bf) Ibid. (bg) Ibid. (bh) Ibid. (bi) Ibid. (bj) Ibid. (bk) Ibid. (bl) Ibid. (bm) Ibid. (bn) Ibid. (bo) Ibid. (bp) Ibid. (bq) Ibid. (br) Ibid. (bs) Ibid. (bt) Ibid. (bu) Ibid. (bv) Ibid. (bw) Ibid. (bx) Ibid. (by) Ibid. (bz) Ibid. (ca) Ibid. (cb) Ibid. (cc) Ibid. (cd) Ibid. (ce) Ibid. (cf) Ibid. (cg) Ibid. (ch) Ibid. (ci) Ibid. (cj) Ibid. (ck) Ibid. (cl) Ibid. (cm) Ibid. (cn) Ibid. (co) Ibid. (cp) Ibid. (cq) Ibid. (cr) Ibid. (cs) Ibid. (ct) Ibid. (cu) Ibid. (cv) Ibid. (cw) Ibid. (cx) Ibid. (cy) Ibid. (cz) Ibid. (da) Ibid. (db) Ibid. (dc) Ibid. (dd) Ibid. (de) Ibid. (df) Ibid. (dg) Ibid. (dh) Ibid. (di) Ibid. (dj) Ibid. (dk) Ibid. (dl) Ibid. (dm) Ibid. (dn) Ibid. (do) Ibid. (dp) Ibid. (dq) Ibid. (dr) Ibid. (ds) Ibid. (dt) Ibid. (du) Ibid. (dv) Ibid. (dw) Ibid. (dx) Ibid. (dy) Ibid. (dz) Ibid. (ea) Ibid. (eb) Ibid. (ec) Ibid. (ed) Ibid. (ee) Ibid. (ef) Ibid. (eg) Ibid. (eh) Ibid. (ei) Ibid. (ej) Ibid. (ek) Ibid. (el) Ibid. (em) Ibid. (en) Ibid. (eo) Ibid. (ep) Ibid. (eq) Ibid. (er) Ibid. (es) Ibid. (et) Ibid. (eu) Ibid. (ev) Ibid. (ew) Ibid. (ex) Ibid. (ey) Ibid. (ez) Ibid. (fa) Ibid. (fb) Ibid. (fc) Ibid. (fd) Ibid. (fe) Ibid. (ff) Ibid. (fg) Ibid. (fh) Ibid. (fi) Ibid. (fj) Ibid. (fk) Ibid. (fl) Ibid. (fm) Ibid. (fn) Ibid. (fo) Ibid. (fp) Ibid. (fq) Ibid. (fr) Ibid. (fs) Ibid. (ft) Ibid. (fu) Ibid. (fv) Ibid. (fw) Ibid. (fx) Ibid. (fy) Ibid. (fz) Ibid. (ga) Ibid. (gb) Ibid. (gc) Ibid. (gd) Ibid. (ge) Ibid. (gf) Ibid. (gg) Ibid. (gh) Ibid. (gi) Ibid. (gj) Ibid. (gk) Ibid. (gl) Ibid. (gm) Ibid. (gn) Ibid. (go) Ibid. (gp) Ibid. (gq) Ibid. (gr) Ibid. (gs) Ibid. (gt) Ibid. (gu) Ibid. (gv) Ibid. (gw) Ibid. (gx) Ibid. (gy) Ibid. (gz) Ibid. (ha) Ibid. (hb) Ibid. (hc) Ibid. (hd) Ibid. (he) Ibid. (hf) Ibid. (hg) Ibid. (hh) Ibid. (hi) Ibid. (hj) Ibid. (hk) Ibid. (hl) Ibid. (hm) Ibid. (hn) Ibid. (ho) Ibid. (hp) Ibid. (hq) Ibid. (hr) Ibid. (hs) Ibid. (ht) Ibid. (hu) Ibid. (hv) Ibid. (hw) Ibid. (hx) Ibid. (hy) Ibid. (hz) Ibid. (ia) Ibid. (ib) Ibid. (ic) Ibid. (id) Ibid. (ie) Ibid. (if) Ibid. (ig) Ibid. (ih) Ibid. (ii) Ibid. (ij) Ibid. (ik) Ibid. (il) Ibid. (im) Ibid. (in) Ibid. (io) Ibid. (ip) Ibid. (iq) Ibid. (ir) Ibid. (is) Ibid. (it) Ibid. (iu) Ibid. (iv) Ibid. (iw) Ibid. (ix) Ibid. (iy) Ibid. (iz) Ibid. (ja) Ibid. (jb) Ibid. (jc) Ibid. (jd) Ibid. (je) Ibid. (jf) Ibid. (jg) Ibid. (jh) Ibid. (ji) Ibid. (jj) Ibid. (jk) Ibid. (jl) Ibid. (jm) Ibid. (jn) Ibid. (jo) Ibid. (jp) Ibid. (jq) Ibid. (jr) Ibid. (js) Ibid. (jt) Ibid. (ju) Ibid. (jv) Ibid. (jw) Ibid. (jx) Ibid. (jy) Ibid. (jz) Ibid. (ka) Ibid. (kb) Ibid. (kc) Ibid. (kd) Ibid. (ke) Ibid. (kf) Ibid. (kg) Ibid. (kh) Ibid. (ki) Ibid. (kj) Ibid. (kk) Ibid. (kl) Ibid. (km) Ibid. (kn) Ibid. (ko) Ibid. (kp) Ibid. (kq) Ibid. (kr) Ibid. (ks) Ibid. (kt) Ibid. (ku) Ibid. (kv) Ibid. (kw) Ibid. (kx) Ibid. (ky) Ibid. (kz) Ibid. (la) Ibid. (lb) Ibid. (lc) Ibid. (ld) Ibid. (le) Ibid. (lf) Ibid. (lg) Ibid. (lh) Ibid. (li) Ibid. (lj) Ibid. (lk) Ibid. (ll) Ibid. (lm) Ibid. (ln) Ibid. (lo) Ibid. (lp) Ibid. (lq) Ibid. (lr) Ibid. (ls) Ibid. (lt) Ibid. (lu) Ibid. (lv) Ibid. (lw) Ibid. (lx) Ibid. (ly) Ibid. (lz) Ibid. (ma) Ibid. (mb) Ibid. (mc) Ibid. (md) Ibid. (me) Ibid. (mf) Ibid. (mg) Ibid. (mh) Ibid. (mi) Ibid. (mj) Ibid. (mk) Ibid. (ml) Ibid. (mn) Ibid. (mo) Ibid. (mp) Ibid. (mq) Ibid. (mr) Ibid. (ms) Ibid. (mt) Ibid. (mu) Ibid. (mv) Ibid. (mw) Ibid. (mx) Ibid. (my) Ibid. (mz) Ibid. (na) Ibid. (nb) Ibid. (nc) Ibid. (nd) Ibid. (ne) Ibid. (nf) Ibid. (ng) Ibid. (nh) Ibid. (ni) Ibid. (nj) Ibid. (nk) Ibid. (nl) Ibid. (nm) Ibid. (nn) Ibid. (no) Ibid. (np) Ibid. (nq) Ibid. (nr) Ibid. (ns) Ibid. (nt) Ibid. (nu) Ibid. (nv) Ibid. (nw) Ibid. (nx) Ibid. (ny) Ibid. (nz) Ibid. (oa) Ibid. (ob) Ibid. (oc) Ibid. (od) Ibid. (oe) Ibid. (of) Ibid. (og) Ibid. (oh) Ibid. (oi) Ibid. (oj) Ibid. (ok) Ibid. (ol) Ibid. (om) Ibid. (on) Ibid. (oo) Ibid. (op) Ibid. (oq) Ibid. (or) Ibid. (os) Ibid. (ot) Ibid. (ou) Ibid. (ov) Ibid. (ow) Ibid. (ox) Ibid. (oy) Ibid. (oz) Ibid. (pa) Ibid. (pb) Ibid. (pc) Ibid. (pd) Ibid. (pe) Ibid. (pf) Ibid. (pg) Ibid. (ph) Ibid. (pi) Ibid. (pj) Ibid. (pk) Ibid. (pl) Ibid. (pm) Ibid. (pn) Ibid. (po) Ibid. (pp) Ibid. (pq) Ibid. (pr) Ibid. (ps) Ibid. (pt) Ibid. (pu) Ibid. (pv) Ibid. (pw) Ibid. (px) Ibid. (py) Ibid. (pz) Ibid. (qa) Ibid. (qb) Ibid. (qc) Ibid. (qd) Ibid. (qe) Ibid. (qf) Ibid. (qg) Ibid. (qh) Ibid. (qi) Ibid. (qj) Ibid. (qk) Ibid. (ql) Ibid. (qm) Ibid. (qn) Ibid. (qo) Ibid. (qp) Ibid. (qq) Ibid. (qr) Ibid. (qs) Ibid. (qt) Ibid. (qu) Ibid. (qv) Ibid. (qw) Ibid. (qx) Ibid. (qy) Ibid. (qz) Ibid. (ra) Ibid. (rb) Ibid. (rc) Ibid. (rd) Ibid. (re) Ibid. (rf) Ibid. (rg) Ibid. (rh) Ibid. (ri) Ibid. (rj) Ibid. (rk) Ibid. (rl) Ibid. (rm) Ibid. (rn) Ibid. (ro) Ibid. (rp) Ibid. (rq) Ibid. (rr) Ibid. (rs) Ibid. (rt) Ibid. (ru) Ibid. (rv) Ibid. (rw) Ibid. (rx) Ibid. (ry) Ibid. (rz) Ibid. (sa) Ibid. (sb) Ibid. (sc) Ibid. (sd) Ibid. (se) Ibid. (sf) Ibid. (sg) Ibid. (sh) Ibid. (si) Ibid. (sj) Ibid. (sk) Ibid. (sl) Ibid. (sm) Ibid. (sn) Ibid. (so) Ibid. (sp) Ibid. (sq) Ibid. (sr) Ibid. (ss) Ibid. (st) Ibid. (su) Ibid. (sv) Ibid. (sw) Ibid. (sx) Ibid. (sy) Ibid. (sz) Ibid. (ta) Ibid. (tb) Ibid. (tc) Ibid. (td) Ibid. (te) Ibid. (tf) Ibid. (tg) Ibid. (th) Ibid. (ti) Ibid. (tj) Ibid. (tk) Ibid. (tl) Ibid. (tm) Ibid. (tn) Ibid. (to) Ibid. (tp) Ibid. (tq) Ibid. (tr) Ibid. (ts) Ibid. (tu) Ibid. (tv) Ibid. (tw) Ibid. (tx) Ibid. (ty) Ibid. (tz) Ibid. (ua) Ibid. (ub) Ibid. (uc) Ibid. (ud) Ibid. (ue) Ibid. (uf) Ibid. (ug) Ibid. (uh) Ibid. (ui) Ibid. (uj) Ibid. (uk) Ibid. (ul) Ibid. (um) Ibid. (un) Ibid. (uo) Ibid. (up) Ibid. (uq) Ibid. (ur) Ibid. (us) Ibid. (ut) Ibid. (uu) Ibid. (uv) Ibid. (uw) Ibid. (ux) Ibid. (uy) Ibid. (uz) Ibid. (va) Ibid. (vb) Ibid. (vc) Ibid. (vd) Ibid. (ve) Ibid. (vf) Ibid. (vg) Ibid. (vh) Ibid. (vi) Ibid. (vj) Ibid. (vk) Ibid. (vl) Ibid. (vm) Ibid. (vn) Ibid. (vo) Ibid. (vp) Ibid. (vq) Ibid. (vr) Ibid. (vs) Ibid. (vt) Ibid. (vu) Ibid. (vv) Ibid. (vw) Ibid. (vx) Ibid. (vy) Ibid. (vz) Ibid. (wa) Ibid. (wb) Ibid. (wc) Ibid. (wd) Ibid. (we) Ibid. (wf) Ibid. (wg) Ibid. (wh) Ibid. (wi) Ibid. (wj) Ibid. (wk) Ibid. (wl) Ibid. (wm) Ibid. (wn) Ibid. (wo) Ibid. (wp) Ibid. (wq) Ibid. (wr) Ibid. (ws) Ibid. (wt) Ibid. (wu) Ibid. (wv) Ibid. (ww) Ibid. (wx) Ibid. (wy) Ibid. (wz) Ibid. (xa) Ibid. (xb) Ibid. (xc) Ibid. (xd) Ibid. (xe) Ibid. (xf) Ibid. (xg) Ibid. (xh) Ibid. (xi) Ibid. (xj) Ibid. (xk) Ibid. (xl) Ibid. (xm) Ibid. (xn) Ibid. (xo) Ibid. (xp) Ibid. (xq) Ibid. (xr) Ibid. (xs) Ibid. (xt) Ibid. (xu) Ibid. (xv) Ibid. (xw) Ibid. (xx) Ibid. (xy) Ibid. (xz) Ibid. (ya) Ibid. (yb) Ibid. (yc) Ibid. (yd) Ibid. (ye) Ibid. (yf) Ibid. (yg) Ibid. (yh) Ibid. (yi) Ibid. (yj) Ibid. (yk) Ibid. (yl) Ibid. (ym) Ibid. (yn) Ibid. (yo) Ibid. (yp) Ibid. (yq) Ibid. (yr) Ibid. (ys) Ibid. (yt) Ibid. (yu) Ibid. (yv) Ibid. (yw) Ibid. (yx) Ibid. (yy) Ibid. (yz) Ibid. (za) Ibid. (zb) Ibid. (zc) Ibid. (zd) Ibid. (ze) Ibid. (zf) Ibid. (zg) Ibid. (zh) Ibid. (zi) Ibid. (zj) Ibid. (zk) Ibid. (zl) Ibid. (zm) Ibid. (zn) Ibid. (zo) Ibid. (zp) Ibid. (zq) Ibid. (zr) Ibid. (zs) Ibid. (zt) Ibid. (zu) Ibid. (zv) Ibid. (zw) Ibid. (zx) Ibid. (zy) Ibid. (zz) Ibid.

(a) 1. 4. ch. 5. (b) supra, n. 48. (c) n. 10. apud Marinell. (d) Annot. ad cit. l. vers. 290. (e) Comment. in ejusd. l. 6. 3. t. 19. & seqq. (f) Ibid. ad t. 22. (g) n. 5. (h) Ibid. Introduct. Anat. c. 28. (i) De corp. hum. fab. l. 1. c. 5. (j) De dissect. part. corp. hum. l. 2. c. 33. (k) Epid. l. 2. in Condit. Autum. A. 175. (l) l. 2. §. 8. Obs. 26. §. 2. (m) Hist. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18. (n) l. 4. §. 2. Obs. 21. §. 7. (o) Patholog. l. 5. c. 13. (p) Ibid. l. 7. c. 1. (q) Epid. 24. n. 31. & seqq.

nunquam memoria sua tam alie palpitans pulsansque hypochondrium contingerat, quam in Joanne Formageo non se ita decipi passus esset, ut subesse aneurysma non nisi ex repentina morte, & cadaveris sectione, agnosceret, quemadmodum candide fatetur in Consilio (7) scripto A. 1575. Tot, puto, illos Hippocratis locos magis attenderat, qui tum in eo Consilio, tum in Annotationibus (8) proferuntur, aut indicantur, in quibus de hypochondrii, aut ventris reliqui pulsatione verba fiunt, tanta nonnunquam quanta neque a cursu, neque a timore circa cor generari possit (9). Quos omnes si attente perlegas; aut ad acutum morborum symptomata pertinere, aut si ad morbos alios (10) pertineant, non ad aneurysmata spectare, intelliges. Sed post dissectionem illam qua praecognitum a Vesalio aneurysma conspectum est, alia quadam illo ipso saeculo habitae sunt eodem attinentes. Quas inter cave referas, quasi nihil dubitans (u) ut videtur facere Freindius (x), illam Parai (y). Dilatationem enim, hic ait, se deprehendisse venae pulmonaris, quam si non varicem, sed aneurysma dicit, nempe ob eandem rationem facere id potuit, ob quam, ut eo tempore solebant, illam venam designavit nomine *arteriae venosae*. Sed praeter illam Ballonii, de qua supra (z) indicatum est, & alias tum Ballonii ejusdem in Mercatore (a), & in Coquo (b), tum aliorum, ejus saeculo viventium, bene referes cum Freindio (c), Lancisium (d) secuto, illam ipsam, quam supra pariter (e) commemoravimus Laurentii Observationem in Equite Guicciardino, qui, ut adeo dilatatum habebat cor, sic etiam arteriae magnae os ita patens habebat, ut brachii aequaret amplitudinem. Hanc illa Observatio est, quae in gallica Historiae Freindii versione, casus dicitur inveniendus apud Laurentium, editione, tum per Guicciardinum, novo documento, quanto sibi tutius paulo ante nostram memoriam Doctissimus ferme quisque Auctor consuleret, sua ipse noto Doctis ceteris idiomate scribens, latino.

4. Ceterum & saeculo illo XVI. & proximi magna parte XVII. lentos adeo progressus habuit Aortae dilatationum doctrina, ut A. 1595, cum Joannes Bapt. Silvaticus suam ederet de *Aneurysmate Tractationem*, nullam eorum mentionem in eo, late, & generatim pertractato, argumento iniecerit, plurimis autem post annis docuerit Jo. Riolanus (f), raro aneurysma in Aorta trunco, propter crassitatem tunicae accidere: quin etiam A. 1670. Medicus ceteroquin eruditus Joach. Georg. Elfnerus, cum arteriae Aortae aneurysma Guilelmo Riva deprehensum proponeret, Observationi praefixit titulum de *Paradoxico Aneurysmate Aortico*, & affirmare non dubitavit, aneurysma raro vel nunquam in majoribus arteriis accidere; excitari autem potuisse in ipsa quoque aorta, ... *mirum videri*. Quid? si nullum ipsi exemplum simile notum fuisset, contra atque sub ipsum Observationis finem ostendit. Observatio autem haec est quam designare Lancisius (g) voluit, cum ait, Aneurysmatis Riva iconem anno primo expressam cura Germani observ. 18. insertam fuisse. Ephemeridum namque Germanicarum Naturae Curiosorum nomen, Operarum culpa ibi aut omissum, aut ita, ut descripti, vitiatum est, non secus ac tot alia in posthumis illis Summi Viri Scriptis passim videmus.

Sed ab eo anno 1670. ad nostra usque tempora magis magisque laborantibus Anatomicis, tot Observationes ad priores illas additae sunt, ut non amplius mirae, aut rare Aortae dilatationes habeantur. Quin simul eo ventum est, ut praecedentibus harum causis, & occasionalibus, & signis ex ordine omnibus saepius animadvertis, & adnotatis, cum morbum, cujus olim, quantum videtur, Medici notitiam habuerant nullam, & quem saeculo XVI. tum demum cognoscere inceperant, cum thoracis parietes jam attollerent, tumore, & pulsatione se proderet; nunc minorem adhuc, & penitus additum, atque retrusum internoscere se posse; credant, & saepe internoscant. Quam obrem minime fuerat reprehendendus Malpighius (h) quod inter cognitiones sui saeculi, quod & meum ex parte fuit, dilatationem retulit arteriae aortae, multoque minus ipsi obijciendum, in schola Graeca, Arabica, & Latina praesca, aneurysmata innotuisse, & universos libros antiquorum de aneurysmatibus loqui. Neque enim de externis aneurysmatibus quaestio erat, sed de internis, & nominatim arteriae ipsius Aortae. De quibus si quis ex ulla

de tribus illis Scholis scriptam aliquid reliquisset; Silvaticum certe non fugisset, qui in Tractatione illa sua se adeo ostendit in singulorum lectione versatum. Nam quod Aetius (i) scripsit, aneurysma in quolibet corporis parte fieri, nempe ibi externa subintelligendum esse, manifestum est cum ex eo quod de externis tumoribus Sermone illo agit, tum ex perpetuo ejus silentio de internis, tanto periculosisioribus, aneurysmatibus, cum externorum quidem signa, & curationem proponat.

5. Jure igitur Lancisius (k) scripsit, cum Hippocrates nullius aneurysmatis meminisset arteriarum, cumque apud Galenum, Paulum, Oribasium, Aetium, Actuarium, & Avicennam istius in arteriis mali plurima legantur exempla; apud eosdem tamen, quantum videre potuit, alium esse silentium de Aneurysmatibus cordis, ejusdemque maximorum vasorum, quae deinde minoribus natu Chirurgis, & Medicis frequentis cadaverum sectione innotuerunt. Quorum aliquot Observationes ipse memoravit, ut de Laurentii, & Riva Observationibus fecisse, dixi (l); de Harveii autem, & Marchetti, & aliorum pariter fecisse, inspectis ejus libris (m) per te videbis. Non minus enim cordis, quam arteriae Magnae dilatationes ante se notas fuisse, ipse quidem nunquam dissimulavit. Quaesitum est tantummodo (n), quas apud Observatores Medicos legitur dilatationum cordis historias minus plene, atque accurate fuisse descriptas, quam ceteris, & sibi praesertim opus esset, illorum doctrinam absolutam, quo ad ejus posset, proposituro. Eisdem autem vocavit Cordis Aneurysmata: quo nos quoque nomine promiscue, & dilatationum cordis utemur, cum quia minime implicari hic volumus ea quaestione, quid Graeci Medici aneurysmatis vocabulo proprie significarent, tum quia aliquid tribuere aequum est Viro, de aneurysmatum doctrina, si quis alius, optime merito; praesertim cum hunc ejus morem secutos videamus Medicos nobilissimos; nisi forte olim indicasse, credas, Ballonium Consilium l. 1. non, ut est in Sepulchreto (o), cap. 15; sed Consilio 109. scribentem, si in corde ipso aneurysma sit, lethalem esse affectum.

Proponemus autem, ut soliti sumus, Valsalva primum, tum deinde nostras Aneurysmatum Observationes, hoc ordine distribuentes, ut primo loco Aneurysmata Cordis, secundo Arteriae Magnae, tertio utriusque proferamus, neque omnia tamen quae habemus; nam plura opportunius ad alias Epistolas differuntur, ad easque in primis, in quibus de Morte Repentina (p) scribetur. Hic autem illa describemus quae ad laesam attinent Respirationem, novam hanc doctrinam pro viribus illustrantes. Apud nos, inquit Albertinus (q), egregie de eadem meritis, olim in laesa respiratione vel nunquam, vel per raro audiebantur nomina vitatae structurae cordis, & praecordiorum. Modo post observationes saepenumero institutas in mortuis, eadem nomina plus nimis audientur, ac timentur in vivis. Ne igitur in his in quibus non sunt, haec dilatationes temere ponantur, & contra, ut in iis in quibus sunt, facilius agnoscantur, proderit Observationes, quas duabus proximis superioribus Epistolis complexi sumus, cum iis conferre, quas hac, & insequente Epistola proferemus.

6. SENEX annorum circiter quinquaginta quinque, corpore athletico, colore subpallido, queri cepit de dolore, thoracem gravante, in sinistra praesertim parte, in quam cubare non poterat. Crebro, sed non vehementer, tussiebat, & serosa exspuebat. Identidem pectoris oppressionibus vexabatur cum difficultate spirandi, & anxietatibus cordis. Pulsus primum quidem rarus, durus, vehemens, vibratus, factus est postea, persistente duritie, celerior, & inaequalis. Abdomen non tumidum, sed tamen tensum. Mortuus est. VENTER aquam habuit. Sed quamquam lien arte adeo hepatis neciebatur, ut sine laceratione separari vix posset; haec tamen duo, & proxima quoque viscera sana erant. Lymphae ductus per intestina, & mesenterium nulli per Emulgentia vasa nonnulli; per magnos autem vasorum truncos ad regionem lumborum multi, & turgidi apparuerunt. In Thorace serosus humor, in sinistro praesertim cavo, quod totum implebat: Pulmones, atro infecti colore, & nigricantibus ubique maculis distincti, naturalem tamen servabant molliorem. Cor magnum praeter modum; dextera autem auricula dimidiatum cor aequabat. Qua vulnerata,

nerata, fluidus non secus atque ex vivente, sanguis erupit. Magnam tamen auriculam partem molliis polyposa occupabat concretio, quae ex proximo ventriculo producebatur, in quo etiam erat concretus sanguinis portio. Ejusmodi concretum, sed levius, sanguinem continebat sinister ventriculus. Arteria Magna qua secundum vertebrae dorsi descendebat, ad duorum circiter transversorum digitorum secundum ejus longitudinem tractum, a sua sede disjuncta erat.

7. Haec disjunctio an esset ab ortu, an, cum tantummodo minus ibi arcta esset connexio, accedente ad nativam hanc dispositionem pulsus vehementia, & vibratione Arteria disjuncta sit, non facile dictum est. Sed dilatatio cordis, & auriculae dextrae hydropem thoracis, an hic illam praefecerit, quamquam dubium esse potest; mihi tamen veri similis sit, cordis vitia fuisse priora, siue qui primi fuerint pulsus, attendo, seu quanto facilius fieri ob illa hydrops possit, quam ob hanc illa. Videtis Lancisium (r), & quae de cordis proximis aneurysmatibus ipse tradit, transfer ad cordis ipsius aneurysmata in iis praesertim, in quibus, ut in hoc subpallido Sene, dispositio est ad hydropem. Nec tantum tribus dolori thoracem gravanti in sinistra praesertim parte, in quam jacere non poterat, ut oblitus cordis praeter modum aucti, ejusque auriculae potissimum dextrae, repetenda illa omnino censas ab humore qui thoracem, & a sinistra quidem magis parte, occupabat; nam id impedimentum potius fuisset, ut fere solet, ne in dextero, quam ne in sinistro cubaret latus.

8. VIR sexaginta annos natus, orthopnea corripitur. Vix de pectoris oppressionibus potest queri. Pulsus a naturali suorum motuum lege non declinat. Tandem ingravescens in dies respirandi difficultate, sic inspirans, expiransque obit die sexto. THORACE aperto, pulmones ad posteriora duri aliquantum, atque infecti colore inveniuntur. Cor praegrande, magnam polyposam concretionem ventriculo dextero continebat: quae in proximam auriculam expansa, hanc adeo dilataverat, ut ingens aequaret marisupium: longaeque in vicina vasa producciones mittebat, ut iusta sanguinis copia prompte excipi non posset. In Ventre supra renem finitum tumor rotundus apparuit, proximis quidem ceteris Partibus per membranas firmiter alligatus, reni autem Succenturiato arte adeo adhaerens, ut ex una parte continuatum cum ipso efficeret corpus. Ex glandulosa constabat substantia, quae ad centrum sinus habebat duos inter se diversos, & serosum quandam humorem continentes. Cujus portio humoris, igni imposita, conerevit: altera, affuso spiritu, quem vocant, sulphuris, sensim colore atro infecta praecipitans, multarum horarum spatio concrevit tota: tertia, admisso spiritu salis ammoniaci, fluida persistit jugiter.

9. Partie esset hic tumor renis tantummodo Succenturiati; minus hic praestat querere, ubi quae praefecerint, ignoramus, ad eum renem attentitia, quam conicere, quae fuerit mens Valsalvae in nonnullis hujus historiae locis. Nam ut in ea describenda, sedulo, ut soliti sum, cavi, ne quid ejus sententiae adderem, aut demerem, ita postquam sic fideliter praestiti, nunc mihi liberum esse, puto, rem ita intelligere, ut quod mortuum ait dixit sexto, accipiam ex quo homo aut erecta cervice spirare cepit, aut in Nofocomium aliquod exceptus est: quod autem ait, vix de pectoris oppressionibus queri potuisse, sic intelligam, non quod hac ferme abfuerit, imo potius quod tanta fuerit, ut ob respirandi difficultatem vix ei liceret loqui, ut de ipsa quereretur. Ceterum de pulsu quod vehemens, ut in priore, vibratusque non fuerit, aut de hydropem quod non sit pariter consecutus; non magnopere mirari. Namque aut dispositio, aut tempus deesse potuit, ut hic fieret: cor vero aut ob magis enervatam auriculam dexteram, quippe in marisupii ingentis modum expansam, minus sanguinis accipiebat, aut adauca ejusdem cordis magnitudine magis amplificatis ventriculis, quam simul crassioribus facis parietibus debebatur; ne quid dicam de amplioribus hic, & certe minus mucosis concretionibus quae cor non modo, sed & vasa obfidebant: & quamquam non ante eos postremos dies fieri coepissent; pulsus tamen Valsalva non nisi his ipsis diebus potuerat explorare.

10. PUELLA annorum tredecim, ab ortu usque fere semper valerudinalia, postremis mensibus queri cepit de laboriosa respiratione, tussique cum multo, crassoque spu, & ventris intumescencia. Ad haec, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ultimis vitae diebus facta est magis stituclosa, & valde famelica; sed a cibo ingens abdominis tenio accedebat. Pulsus erat celer, durus, & parvus. Pectoris autem angustia aliquando usque adeo invalecebat, ut non semel e lecto gemebunda improvviso surgeret. Tandem uno ex hujusmodi paroxysmis correpta, magno cum clamore, & impetu repente obiit. IN VENTRE copia feri flavi effusi. Ventriculus, & intestina aere plurimum distenta. Lien praedurus, colore atro. Ren sinister interius quadanteus inflatus.

Thorax feri tantum continuit, ut dum cartilagineas ad sternum secarentur, profiliret. Thymus magnus. Pulmones sani, nisi quod sinistri substantia prope bronchia majora adeo induruerat, ut solidiorem carnem mentiretur. Pericardium quatuor, aut quinque uncias feri subflavi; dextera autem cordis auricula eam intus habebat sanguinis copiam, ut distenta, magnitudinem cordis ferme aequaret. Uterque hujus ventriculus polyposam concretionem, mucum densatam quam simillimam, continebat; sed dexter grandiore. Quod reliquum est; tum pericardii, tum ventris serum, igni impositum, in auras abiit, crusta dumtaxat relicta, quae lateribus, & fundo vasis adhaerebat. Sed alterum tenuiorem reliquit crustam, quam primum, eamque nonnullis hic illic striis distinctam in modum niri crystallizati dispositam.

11. Veri simile est, jam inde a primordiis non humores modo minus salubres, sed & laxam firmitatem partium, inprimisque auriculam dexteram vim, & structuram huic Puella obtigisse, unde fere semper valerudinalia fuerit, donec illa auricula in aneurysma laxata, facile accessit in ejusmodi corpore; ventris, thoracis, pericardii hydrops; ut non uno morbo, sed pluribus, in thorace praesertim, simul urgentibus, violentissimo mortis genere extincta sit.

12. VIRGO quae ab nativitate usque semper aegrotans jacuerat, ob summum praesertim virium languorem, anhelans respirabat, & tota aere colore quasi livido infecta erat. Tandem cum ad annum circiter decimum sextum pervenisset, mortua est. COR habuit exiguum, & mucronem versus, quasi subrotundum. Ventriculus sinister forma erat quae solet dexter, & dexter vicissim qua sinister; & quamquam hoc latior, parietibus tamen crassioribus. Dextera pariter auricula tota duplo erat grandior, quam tota sinistra, duploque carnosior. Inter utramque etiam tum patebat foramen Ovale, ut minimum digitum posset admittere. De tribus valvulis Triangularibus iustam una magnitudinem; duae reliquae minorem habebant. Sigmoides autem quae Pulmonaris arteriae ostio praecurrunt, ad basin quidem erant secundum naturam; sed parte superiore cartilagineae videbantur; quin exiguum ossis frustulum jam habebant: erantque ea parte sic inter se colligatae, ut vix foramen relinquerent, lente non majus, per quod sanguis exiret. Erant autem ad illud foramen quaedam exiguae producciones carneo-membranosae, ea ratione collocatae, ut valvularum vices supplere possent; egredienti sanguini cedendo, regressuro autem obstando.

13. Huic etiam Virgini jam inde ab initio fuisse inchoamenta crediderim, ejus viti, ad ostium arteriae Pulmonaris, cui vitio, sensim magis magisque adaucto, omnia quae vivens patiebatur, & quae in mortua deprehensa sunt, accepta facile sint referenda. Scilicet minus expeditus sanguinis in eam arteriam ingressus hinc efficiebat, ut aequo minor illius copia, per eandem arteriam, sociamque venam ad auriculam sinistram, finitrumque ventriculum, ex hoc autem in omne corpus mitteretur, inde vero, ut aequo major sanguinis copia in dextero ventriculo, dexteraque auricula, & venis omnibus restitaret. Unde totius cutis color quasi lividus, & dexteri ventriculi, dexteraeque auriculae dilatatio, & foraminis Ovalis peritans hiatus, quippe cujus valvulam multus sanguis a dextris sinistrorsum urgeret; paucus autem a sinistris repelleret, ad oramque foraminis applicaret. Contrarius vero de causis auricula sinistra, & sinister ventriculus nec satis erant explicata, nec satis valida, & deficiente iusto sanguinis ad cerebrum, omnesque partes influxu, & appulsu, virium summus languor, & anhelata respiratio consequebantur, haecque eam etiam ob causam quod ab exili subeuntis sanguinis portione amplum, & firmum vas, quale est Pulmonaris arteria, ut urgeri satis, & dilatari non poterat, sic neque se poterat valenter restituere, illamque, ut par est, per

(g) 107. l. 1. (r) 5. & 6. (f) Epidem. Hippocr. l. 7. in Erotolai filio. (s) Vid. etiam Valsalvi Comment. in cit. locum n. 4. & in l. 5. Epist. n. 11. (u) Vid. Epist. 23. n. 35. (v) Hist. de la Medec. P. 1. (w) Oper. l. 6. c. 32. (x) n. 2. (a) Paradigm. 23. (b) Ibid. 26. (c) P. cit. (d) De Subit. Mort. Schol. ad Obs. ult. n. 8. (e) n. 3. (f) Eusebii. Anat. l. 3. c. 46. (g) De Aneur. l. 2. c. 3. Prop. 22. (h) Resp. ad Epist. de Rec. Med. Stud. (i) Medici. Tetrab. 4. Stern. 3. c. 10. (k) De Aneur. l. 1. Prop. 3. (l) n. 3. & 4. (m) Schol. ad Obs. 2. Repent. Mort. n. 11. & de Aneur. l. 2. c. 6. Prop. 48. (n) Ibid. (o) l. 1. S. 8. in Schol. ad Obs. 27. (p) Epist. 25. & 27. (q) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Oculis.

(r) De Aneur. l. 2. in fin.

per pulmonem promovere. Quod autem in hac Virgine sensum, & a primordiis, cum laxiora adhuc erant omnia, fieri coepit erat, idem, atque adeo plus multo ab non dissimili, sed alibi posito, impedimento factum videbis intra perpaucos menses in Viro, triginta circiter annos nato, cujus historiam describit Vieufsenius (f). Nam Mitrilibus valvulis, offeis factis, orificium valde imminuentibus, per quod sanguis finitrum adit ventriculum, hujus tum capacitatis, tum crassitudo parietum; quod Figura 2. Tab. 13. comparata cum Figura 2. Tab. 11. satis ostendit; fuerant imminuta, contra autem ambae auriculæ cum adjunctis truncis; sic enim vocat; Pulmonaris venæ, & Cavarum (quos Valsalva uno auricularum nomine comprehendit) & Pulmonaris arteriæ truncus, & ventriculus dexter multum erant dilatata, ejusdemque ventriculi columnæ, & lacerati crassissima facta, num ob aliam, quæ alibi (g) indicabitur, causam? an quia crebriores, & validiores motus, ut in artubus videmus, major musculorum crassitudo sequitur? certe autem hæc cordis particulæ jugiter, vehementiusque contrahi, & exerceri debuerant, ut conarentur tantam resistantis sanguinis copiam in Pulmonaria vasa contrudere, quæ ob difficilem in finitrum ventriculum ingressum non facile admittebant; hic autem ventriculus nullo ferme codatu opus habebat, ut exiguum sanguinis portionem in Magnam arteriam conjiceret, quomobrem exiles, debilesque pulsus hic quoque nervorum, & totius corporis languorem testabantur. Cum hac historia, & explicatione velim conferas Observationem quandam satis consimilem, in quam, postquam hæc scripseram, forte incidi versans Sepulchreti librum II. (u). Hactenus quænam cordis ventriculorum, & auricularum aneurysmata protuli, a Valsalva deprehensa. Nunc alia subjiciam, quæ reperi in arteria Magna.

14. SENEX annos natus septuaginta quinque, promptissimo ingenio, sanguine temperamento; proceræ staturæ, laudabili totius corporis constitutione præditus, aliquot ante mortem annis, & magis his ultimis macilentus est factus, simulque dolores quosdam gravantes, quos jam diu patiebatur in sinistra thoracis parte, a statum dumtaxat eruptione mitescentes, graviores redditos sensit hæc præsertim hyeme ineunte. Molestia etiam tussi conficiabatur, per quam creberrime nunc ferocem, nunc globosam, & compactiorem effuspebat materiam. In concitatore motu, gravi corripiebatur respiratio, eoque, de quo diximus, thoracis dolore, aliquando etiam cordis palpitatio, ob quæ subsistere cogebatur. Tandem III. Nonas Januarii paulo ante diei finem quodam animi quasi deliquio capitur, copioso sanguinis sputo, gravissimæque respiratio cum stercore. A venæ sectione circa statum noctis horam hæc mitescent, superfluit solum dolore quasi pungente finitri lateris, in quod, nisi cum molestia cubare non poterat: pulsus erat debilis, rarus, durus, vibratus, non sæpe inæqualis. Hora quinta priora illa recrudescunt symptomata, resonante stercore, & materia alba sputo sanguine permixta. Post mitiora aliquanto sunt, donec hora decima, stercore, & sputo desinentibus, ore hiant, quasi aerem identidem captaret, est mortuus. DUM THORAX aperiebatur, ex finitro hujus cavo profluit serum, quo, & concreto sanguine totum id cavum repletum erat, altero illaso. Pulmones parum ab naturali recedebant constitutione: solum circa bronchia, nigra animadvertentur corpora, quasi glandulæ. In pericardio tres feri uncia; nec multus. Arteria autem Magna toto illo tractu quæ a corde pertinet ad diaphragma usque, in enorme dilatata erat aneurysma, non æque tamen ubique latum, sed aliis in locis minus, in aliis vicissim magis. Adhærebant tenacissime quartæ, & quintæ thoracis vertebrae, quæ dextrorsum nonnihil incurvari videbantur: & juxta has disruptum erat, amploque hiatus sanguinem in thoracis finitram cavam effuderat. Circa hoc foramen concreto erat polyposa, in tubuli formam excavata: ipsum autem foramen ulcere circumdatur; ut succo quodam erodente prius exulceratus arteriæ paries, deinde ulcere magis, magisque profundo facto, ad eam tenuitatem redactus fuisse videretur, quæ sanguinis impetum ferre amplius non poterit. In Ventre annotatione dignus fuit ren dexter, cujus dimidium inferius secundum naturam se habebat; alterum autem

totum erat in amplam vesicam mutatum, extenuit tantum membrana factam, per quam elegans, quamvis inæqualium arearum, vasculorum rete ducebatur, quod, atramento per Emulgentem arteriam injecto, in conspectum venit. Turgebat ea vesica fero ad uncias circiter tres, quod igni impositum, urinosum exhalabat odorem, & ebulliendo, & spumando, in auras abiit. Illud quoque Valsalvæ occurrit vel magis dignum quod adnotetur. Cum vasa chyli fere & tenuibus intestinis ab octavo infra pylorum digito ad uncias circiter duas crebra nascerentur, centrumque peterent mesenterii, ille quem modo designavimus, intestinorum tractus certis quibusdam distinctus erat albescentibus maculis, imo quasi, ut ait, cavernulis irregulari, atque alia aliis figura, & magnitudine præditis, ut alia lentem æquarent, alia duplo essent majores, nonnullæ autem minores: ex quibus est vasa illa videre non potuit egredientia; ea tamen credidit iidem cum *cisternulis* communicare, ut quæ certissime chylo essent turgidæ, cujus saporem cum exploraret, similem, nisi quod magis ad salum vergebat, lactis invenit.

15. Ut quærere omittamus, an nigra illa ad bronchia corpora glandulæ revera essent Bronchiales; præter æquum fortasse adauctæ; nolui mirari, quod inter cetera quæ procul dubio morbosa sunt, quadam novissime defectu perimus, quæ ad naturalem statum magis attingere videantur. Itæ enim *cisternulæ* multo hic magis spectare possunt quam illa magnæ partis arteriæ renis in vesicam mutatio, de qua alibi tum scripsimus, tum scribemus (x). Suspiciari enim licet, ideo illas *cisternulas* apparuisse quod a tanto Aortæ intra thoracem aneurysmate compressus Thoracicus ductus angustior viam chylo relinqueret, ut subsistere in suo per parietes intestinorum tractu cogeretur, ita eoque ibi quasi varices sua vascula dilatare, aut, si mavis, lacusculos quosdam, secundum naturam minus conspicuos, ad eum modum patefacere. Sane qui ejusmodi ibidem *cisternulas*, nisi quod panici erant magnitudine, conspexit postea Santorinius (y), ipse quoque, ut Valsalva, semel, & in eo vidit quem interfecerat aneurysma. Cujus est non indicat sedem; ibi tamen esse potuit; ubi chyli motum retardaret: certeque ipse qui vix semel aliquid ejusmodi animadvertit, in prægnante cane meminisse animadvertisse, ut compressio aliqua viarum chyli non deeret. Utcumque est; Valsalvæ opinionem Santorinius, & ego plane comprobavimus, cum ille ex *cisternulis* ipsis vascula emergere chyli fere conspexerit, ego vero non id tantum, sed & alia minora quæ eas adirent. Sed ad certiores, gravioresque propositi aneurysmatis effectus veniamus.

16. A multo jam tempore hoc aneurysma incepisse, diuturni illi dolores ostendunt qui finitram thoracis partem gravabant. Quod autem a statum eruptione mitescerent, poterat id hæc aëro imponere, quemadmodum tot aliis vidi, nulla se propterea, nisi flatulenta, affectione vexari, credentibus. Scilicet thoracis parte ab aneurysmate occupata, sæpe oesophagus ita premitur, ut minime facilis sit flatibus erumpendi via. Dilectum ideo ventriculum, & huic proximam oesophagi partem, molestiasque augent, thoracis spatium vel magis minuendo, & aneurysma comprimendo. Hæc igitur, flatibus denique eluctantibus, mitescant necesse est. Non tamen tolluntur: quæ res, & ponderis, aut alterius incommodi sensus, qui rejici in flatum non possit, admonere Medicum debet; ne se, ut ægrum, falli patiatur. Sed hæc, atque alia alibi etiam explicanda, sunt in historia hac faciliora. Nonnulla autem sunt minus facilia, in quibus hæc duo: alterum, quomodo post disrupti aneurysmatis signa, decem horas vivere, aut eo amplius hic senex potuerit; alterum, quæ via copiosum illud sanguinis sputum extiterit. Quod ad primum attinet, Vir Clariss. Paulus Valæreus (z) in casu quem cum proposito quadantenus conferre possis, rem explicat ponendo, sanguinem non omnimode statim ab aneurysmatis ruptione, sed paulatim effluisse. Quoniam autem illius æger ad quatuor circiter horas vixit, is autem de quo sermo est, ad decem; suspicari licet, concretionem polyposam, quæ circa amplum aneurysmatis hiatus in tubuli formam excavata reperta est, semel, atque iterum, ut bis rediens gravissimorum symptomatum mitigatio indicat, quasi obstruatam fuisse portionem aliqua non ab similibus concretionibus, aut grumulis etiam concreti sanguinis, quos reliquos fluidus secum ex cavo ampli aneurysmatis

matis illuc abriperet, donec semel, atque iterum pars eorum e rubulo extrusa repetita per vices effusioni aditum semipertum, novissime autem omnino apertum relinqueret. Quod vero ad sputum sanguinis attinet, possis fortasse ab ejusmodi aneurysmate cuniculos aliquos in utrumlibet proximum aut oesophagi, aut arteriæ Asperæ canalem excavatos concipere, qui propter obliquum ductum intra polyposam illam concretionem, minus fuerint ab eo præsertim qui perquisivisse non videtur, animadversum. Cæterum, quacunque id sit ratione explicandum, illud certum est, aliis quoque, dum aneurysma intra cavum pericardii rumpitur, sanguinem simul per os exiisse. Sic is quem laudatus Valæreus describit, eodem tempore modicam sanguinis copiam per excreatum eduxit.

17. VIR quinquaginta quinque annorum, parvæ staturæ, sed robustus, & valde salax, qui se cistarii modo, modo rhedarii laboriosa arte tuebatur, ante decennium circiter multis, ac variis obnoxius esse morbis coepit, febribus primum, deinde lienis vitis, postea cachexia, hydrops denique. A quo, anno ante quam e vita excederet, liberatus, citrinum tamen cutis colorem, & difficultatem spirandi retinuit. Hæc a motu ingravescere, non sine quodam cordis quasi angore. In jugulo, & temporibus arteriæ evidenter saliebant: pulsus erat durus, rarus potius, & vibratus, nunquam intermittens, nunquam inæqualis. In utrumlibet, cubabat latus. Sæpe tussiebat, & expuebat, sed pauca, & serosa. Miflus sanguis, postquam concreverat, perpaucis sedecente fero, & hoc luteo, albam, ut in his qui peripneumonia laborant; crustam ostendit, tres digitos altam, cum rubra subiecta pars duos, haud amplius esset. Cæpit deinde interdum animi deliquis corripit, & sensim in pedum ruere, facie ultimis diebus intumescere. Tandem cum de lecto in lectum transferretur, subito est mortuus. VENTRE aperto, intestina conspecta sunt anteriore facie cum omento, laterali autem inter se nexa: sed & cætera viscera præter folium, valde ad proximam Partem alligata. Sic etiam Thorace recluso, pulmones pleuræ coherentes, dexter quidem plerisque in locis ubi ea costas fuscungit, finitro vero pene ubique, ut neque a mediastino, neque a diaphragmate, neque ab ulla ferme parte solutus esset. Circa bronchia quamplurimæ erant nigra, duræque glandulæ, alia fabæ, alia hordei magnitudine. Arteria autem Magna indurata, intusque offeis squamis prædita, dilatata erat, ut aneurysma efficeret tres digitos latum, palmum longum: quin etiam circa quartam thoracis vertebra magis dilatata, ut ejus vertebra excavato corpore, ipsa hujus occuparet locum: ubi erat nexa arcu adeo, ut sine laceratione avelli non posset. Polyposa concretio ex finitro cordis ventriculo orta, hoc aneurysmate continebatur. In finitro thoracis cavo feri aliquid stagnabat, magnæque præterea grumuli sanguinis, qui ex rupto fortassis aneurysmate effluerat: quamquam rupturæ vestigium nusquam apparuit manifestum.

18. Nullo fortasse in hominum genere sæpius arteriæ Magnæ aneurysmata ego, & Amici conspeximus, quam in cistariis, qui ab nostratibus *Vetuvini* dicuntur, veredaris, aliisque equo pene assidue insidentibus. Nec mirum; nam vel cæteris quibus se exponunt, calus, nifus, aeris injuriis omittis, nimia ipsa concussio, & succussio hinc motum sanguinis concitando, & parietes arteriæ urgendo, inde vero hos, quippe concussos, in occursum concitati sanguinis ictum subinde compellendo, ipsorum denique structuram parietum laxet, ac vim intringat, necesse est. Quod eo quoque facilius contingit ubi salacitas, & morbi accedant, ut in hac historia. Iis morbis, & nominatim prægresso hydropi (a) eas viscera alligationes facile tribuerim, quæ in cadavere compertæ sunt. Bronchiales autem glandulæ non omnibus quidem ita notæ erant eo tempore; non tamen ob id præsertim, ut in superiore etiam sene (b), adnotatas crediderim, sed quod majori aut mole, aut numero, aut duritie quam in cæteris, soleant, se se obtulerint. De offeis intra dilataram arteriam lamellis alias (c) scribemus, ut de proximis aditisque ossibus excavatis. Hic satis est admonere, vel a primo, quod per anatonem recognitum sciam, interno aneurysmate vertebra quæ ipsi connexa erant, fuisse excavatas, ut supra (d) indicavi. Cum eam in Sepulchreto historiam leges, id quod animadvertes quod ad propositum facit, primum illud aneurysma ex *salu* & *concussione equi ferocientis originem habuisse*.

19. VIR annorum quinquaginta, laudabili corporis constitutione præditus, tribus, aut quatuor ante annis de gravi respiratio, a violentiore præsertim motu, quæ cœ-

perat. Huic tribus circiter ante mensibus in sinistra juguli parte apparere incepit tumor durus, doloris expertus, & quantum indicari extrinsecus poterat, ad farcomatum genus referendus: qui paulatim auctus, crassioris pugni magnitudinem æquabat; imo jam duos, alterum alteri impositos, representare videbatur. Exceptus est homo in Bononiensē S. Mariæ de Morte Nosocomium, cum, sensim labantibus viribus, febricitans ingruisset. Pulsus erat aliquando celer, & durus, aliquando tum ordine, tum vi inæqualis: Caput vehementi dolore, quin etiam subdelirio vexabatur. Respiratio magis vitata, & cum stercore: vox autem sic imminuta, ut ad scemineam accederet. Thorax aliquantum dolebat. Hicce addita mox est difficilis, imo prorsus impedita deglutitio: & tandem, facie, atque adeo toto capite valde rubente, mors ipsa XVI. Kal. Januar. A. 1688. TU. MOR, qui, vivente homine, durus fuerat, mortuo, factus erat jam mollis. Cum incidi coepisset, statim ingens sanguinis copia emanavit: cumque ad radicem usque difficeretur, inventus est plenus sanguine, partim in grumos concreto, partim fluido. Glandulæ quæ ad illam partem locari solent, valde indurata, alia (premebant) oesophagum, alia ipsam venam Jugularem, quæ multum in suis membranis crassifecta erant. Hæc autem in truncis, co majori, uti etiam Aorta, ostendebat sui lacerationem. Tumore perlustrato, Thorax incisus est. Pulmones exterius nigris maculis hic illic distincti, intus vero globulis tartareæ materiæ pluribus in locis, ubique autem multo fero referti. Dexter pulmo per multas fibras ad pleuram alligabatur: finitro omnino liber; sed valde erat inflammatus. Cordis ventriculus dexter continebat polyposam concretionem, quæ venæ etiam Cavae, & Pulmonaris arteriæ orificia occupabat. Ventre denique aperto, sana omnia inventa sunt; si ilei intestini finem excipias, qui inflammatione affectus erat.

20. Anceps hæsi, an hanc Valsalvæ Observationem describerem, & si describerem, quo referrem, num ad tumores quosdam sanguine turgidos; quales in Thyroidæa glandula non semel deprehendi (e), an ad alios, cum rupto venæ alicujus trunco communicantes, quos Valsalva (f), & ego (g) alibi memoravimus, an potius ad eas, de quibus nunc scribo, dilatationes arteriæ Magnæ. Huc denique magis animus inclinavit, cum gravem attenderem, quæ tanto antea inceperat, a violentiore præsertim motu, respirationem. Nam quod nulla tumoris adnotetur pulsatio; tot sunt causæ quæ hanc possunt tempore progrediente obscurare, ut mirari non oporteret, si ultimis illis diebus, quibus in Nosocomium admisso homine, observatus est tumor, ipsam animadvertere non licuisset. Eas causas attrigi alias (h), & proximis Litteris (i) earum aliquam commemorabo. Sic igitur rem concipio, ut arteria Aorta ibi ubi, dissecto tumore, lacerationem ostendisse dicitur, se paulatim in eum saccum qui tumorem faciebat, sursum dilataverit; hic vero circumjecta omnia premeendo, pleraque eorum effecerit, quæ in vivente sunt animadversa. Præter enim arteria Asperæ, & larynx, eoque angustiores factæ; vocem minus gravem edebant: præter gula, & pharynx difficilem primum, mox nullum alimentis transitum præbebant: præter denique truncum major Jugularis venæ, idest Internæ reditum sanguinis ex superioribus, & præsertim ex cerebro, impediēbat, unde dolor, rubor, subdelirium. Quoniam tamen & Jugularis ejusdem venæ laceratio indicatur, & nonnulla in ea dissectionis parte ita a Valsalva scripta sunt, ut fortasse aliter ac mihi, videri tibi possint accipienda; ipsa eo in loco Auctoris verba proferre malui qualia inveni, & hoc unum admonere, cum eam habuit Observationem, necdum annos natum fuisse tres & viginti: quamquam circa idem tempus, & aliam habuit, in quibus habitemus.

Ea erit prima de tribus proximis, in quibus simul Cordis, & Magnæ arteriæ aneurysma conspexit.

21. PAUPER annum agens sexagesimum quintum, cum sanguine esset temperamento, & corporis satis bona constitutione, ante aliquot annos tentari per intervalla coeperat oppreffione quadam pectoris cum pulsu raro, tenso, ac vibrato, consequente animi viriumque defectu. Mense autem Decembri A. 1687. cum Tertianæ febris causa in idem Nosocomium receptus esset, cumque jam febris remedium ope remittere videretur; pectoris angustia cum palpitatio cordis adeo invaluerat, ut circa undecimum febris diem & sibi, & cæteris mortui jam proximus videretur. Eadem tamen usque ad vigesimum tanta vehementia persistit, ut aphonum, & pene desperationem relinquerent. At circa vigesimum septimum de gravi pectoris repletionem quo poterat modo conquerebatur:

(f) Traité du Cœur ch. 16. (g) Epist. 18. n. 10. (h) in Addit. ad Sect. 2. Obs. 3. (i) Vid. Epist. 38. n. 39. & seqq.

(j) Obs. Anat. 6. g. 10. (k) De Aortæ Ancur. Obs. 2.

(a) Vid. Epist. 39. n. 30. (b) n. 14. (c) Epist. 27. n. 20. & seqq. (d) n. 3. (e) Epist. Anat. 9. n. 39.

(f) Traité de Aort. Hum. c. 4. n. 8. (g) Epist. Anat. 13. n. 4. (h) Ibid. (i) Epist. 18. n. 20.

circa trigefimum autem remittentibus his paroxysmis, pulsusque iam ad naturalem accedente, magnam cuiusdam quasi gelatinae copiam excrebat, cui multa erat subrubra pallida substantia admixta. Ager interea cum ederet nihil, vinum, clam omnes allatum, large ingurgitabat; unde oculi primum dexteri, mox & sinistri nata est inflammatio, ex hac autem cecitas. Tandem ab assiduo decubitu, & excrementorum injuria, gangraena ad os Sacrum correptus, circa diem quadragimum obiit.

THORAX, adjuvante Hippolyto Francisco Albertino, qui in eo Nosocomio tunc Medici Assistentis munere diligentissime fangebatur, dissectus est. Pulmones pleurae arcte adhaerebant; quae tamen res in multis cadaveribus solet occurrere. Incisi materiam ejus quae excrebatur, simillimam ostenderunt, nisi quod erat tenuior: pulmonum autem ipsorum substantia atro erat colore infecta. In pericardio serum ex atro subflavum, insipidum, ad seculibram ferme: cor autem ea magnitudine, ut bubulum aequaret. Ventriculus ejus dexter caveam quidem secundum naturam, sed crassissimos parietes habebat. Sinistri vero tanta erat cavea, ut posset cor alterum, naturali non majus, continere; sed vicissim parietes adeo tenues, ut vix motum cordis sustinere potuisset videretur. Tanta hujus ventriculi capacitate non multo erat minor capacitas arteriae Magnae, ut haec quoque non humana, sed bubula videretur. Intus autem ejus membrana substantia in cartilagineam degeneraverat.

22. Vini intemperantia vel eo tempore, quid antea fieri solet, indicio est. Facile prima inde morbi causa: & sane Medicus Exercitatus Lanciscus (k) testatur, de centum, sponte ortis, aneurysmatibus plus quinquaginta in gulosi & bibosis se vidisse. Quis autem inter eos morbos praecesserit, quis subsequutus sit, difficile est pro certo dicere. Veri tamen simile est, facilius prius fuisse arteriam Magnam, quam ventriculi unde oritur, dilatationem. Dilatus enim cum tanta parietum extensione ventriculus non videtur posse ea vi sanguinem extrudere in arteriam, ut hanc dilaret: hac dilatata, simulque cartilaginea videtur utique ita sanguini in venas usque propellendo minus apta esse, ut compulsum a ventriculo cum propterea ex aliqua dumtaxat parte admittat, partem reliquam in eo resistere cogat, ipsamque dilatare, & quod consequitur, morari etiam in pulmonibus, unde illae pectoris oppressiones, & angustiae, & hinc auctae separationes, expressionesque e glandulis in bronchia influentibus, quemadmodum etiam ob moram sanguinis in circumiecta cordi membrana, & crebros cordis diutius palpitantis ictus, hydrops ortus est ejusdem membranae, sive pericardii.

23. VIR annos natus ad quinquaginta, lanam quotidie agitant ad culcitras conficiendas, queri coepit de difficili respirazione, quae cum sibilo fiebat. Praecordiorum aliquando, & respiratoris angustia corripiebatur, quas vehemens ad lumbos dolor interdum excipiebat. Arteria in collo valde pulsabant. Ad haec, nonnullis ante mortem diebus accedente sanguinis ipso, cum gravi, atque turbato respiratoris motu vivendi finem fecit. **IN THORACIS** utroque cavo serum, diluti sanguinis colore, stagnabat. Pars inferior sinistri pulmonis, dexteri autem lobus unus ab effuso intra eorum substantiam sanguine nigrescebat. Cor mole auctum, nullum in suis thalamis polyporum concretionis indicium ostendit. Magna arteria prope cor dilatata erat in aneurysma, cujus interni parietes offe hi illic squamis obtegebantur. E Cranio dum flaccidum cerebrum eximeretur, ex hoc mediocris feri copia emittebatur: sed major fuit circa Spinalis medullae initium; in ventriculis autem paucula.

Ventrem diffecare, ut doloris causa ad lumbos inquireretur, vehemens graveolentia prohibuit: quoniam frustra ibi quaerendam Valsalva tunc existimabat, quippe quam ex nervis, alibi fortasse irritatis, repetendam potius censebat.

24. Nisi is dolor, respiratoris, & praecordiorum angustias excipere alias consuevisset; fortasse ejus causam in illa etiam aqua suspicari liceret, quae ut summam tubi vertebrae partem ea copia tenebat, sic, imo vel magis implevisse inferiorem, credi posset: nunc potius septi Transversi vehementioribus, in respirando conatibus adscribendus videtur, quod extremo altero vertebrae lumborum affigitur. Ceteram hic arteriae Aortae dilatationem libentius tribuerim vi nimiae qua cor, mole auctum, sanguinem in illam contrudebat; nam eadem quoque causa ossium squamarum productio videtur assignari posse; quando ossium factum ejusdem arteriae initium eos dumtaxat cervos habere qui diutius, & crebrius currendo se exercuerint, non eos qui in Magnatum vivariis quieti aluntur, auctor est Boerhaavius (l). Sed ut haec vi nimiae sinistri cordis ventriculi, sic nimiae

vi dexteri illud imputandum est quod sanguis suis demum disruptis vasculis, in pulmonum substantiam, hoc est intra vesiculas, unde per spurum prodit, effusus sit eo facilius quod non ita sanum, firmumque id esse poterat viscus ob assidue illapsum cum aere lanarum pulverem. Posita autem ad aliquod tempus ista Aortae dilatatione, verisimile est, ventriculos quoque cordis ab resitante sanguine fuisse nonnihil dilatatos; ut molis augmentum non crassitudini solum parietum, sed & amplificationi ventriculorum deberetur. Idemque dictum putabis de ea quae proxima sequitur, Observatione.

25. MULIER annorum circiter sexaginta, jam diu tussi interdum, & difficili respirazione, praesertim post violentiorem motum, laboraverat. Tandem pulsans tumor apparere coepit sub clavícula dextera ad sternum: qui duorum aut trium mensium spatium usque adeo crevit, ut alterum quasi caput e medio sterni enatum videretur; inde enim, globi propemodum simile, ad jugulum extendebatur. Sensus in eo calor, & dolor urentis. Interga praestina illa incommoda majora erant facta, atque alia insuper accellerant. Namque a mediis humeris ad totas manus, & a humis pedum cruribus, ad totos pedes oedema pertinebat, eo spectabilius, quod cum a suprema parte ad mediam usque multum essent humeri extenuati, inde repente illa non modica crassitudo incipiebat: quae res, quamvis non ita evidenter, in cruribus quoque poterat animadverbi, ubi suprema horum partes cum proximis conferrentur. Facies etiam intumuerat aliquantum. Sputa erant crebra, & quae ultimis diebus ferme purulenta. Pulsus debiles, & parvi. Nulla quies, nisi sedenti. Nam vel levis quilibet motus, non modo supinus decubitus, continuo in suffocationis periculum conjiciebat. Idem & cibi, potusve faciebat sumptio; ut denique ab his prorsus abstinere cogeretur. Itaque cum sex dies abstinentisset; inedia potius cum levibus convulsivis motibus, quam morbo ipso, confecta est. **IN VENTRE** limpidum stagnabat serum, & ventriculus inventa sunt inferius quam soleant, locata. Colon intestinum a parte dextera non pergebat in sinistram; sed ubi ventriculi fundum attigerat, inde continuo per ventris medium ad Rectum intestinum descendebat. Alvi recrementa quae multo ante obitum tempore dejecta non fuerant, prope omnia intra Coli initium continebantur. Reni sinistri exterior adstibat glandula, castaneae magnitudine, colore intus sublaevior. In Thorace stagnabat serum, quod spongiosis fuit exsauriendum. Pulmo sinister valde contractus, & quasi inflammatus, in medio saniosum ichorem, hic illic autem parva tubercula continebat, quorum nonnulla erant suppurata. Sero pericardium abundabat. Cor aliquanto inferius, quam soleat, & totum ferme sinistra in parte collocatum, duplo erat majus, neque ulla polyposa concretionis habebat. Arteria autem Magna oblongum, ingentemque aneurysmatis faciem ex se producebat. Hujus orificium facci cum arteria communicabat ad superiorem & nonnihil anteriorem arcus ipsius partem sic, ut communis quoque trunco Subclavia, & Carotidis dexterae in faciem illum dilatato, hac duae arteriae ex facie posteriore incipientis facci prodirent. Cum autem faccus quo magis ab orificio distabat, eo latius fieret; primum quidem interiores thoracis Partes, & in arteriam Asperam, & oesophagum valde comprimebat: deinde vero cum anteriora thoracis ossa, praesertim vero claviculam dexteram, tum proximas huic costam, & sterni partes assidue sua pulsatione, & erodente ex se emissio humore penitus absumpisset; viam sibi ad exteriora paraverat, musculosque, & integumenta attollens, illam quasi alterius, ut dixi, capitis, imaginem effecerat. Haec autem quas extulerat, partes circumsectu suo prohibuerant, ne sanguis facile disrupto aneurysmatis facco profunderetur. Exterior namque arteriae tunica, quo magis a trunco recedebatur, eo magis extenuata, vix amplius agnosceret, & percipi poterat ubi extra thoracem ventum erat. Tunica autem interior ipsa quoque apud truncum quidem naturalem servabat constitutionem, & mox etiam ex tribus videbatur constare membranarum, quae singulae in alias videbantur subdividi, sed crassiores, & quae carneae, & quae, si firmiores fuissent, musculosum ferme corpus representassent, cujus tendo in tunica hac interiore, ubi ex trunco erumpebat, esset ponendus. Artamen haec quasi carneae membranarum, interiore facci tunica efficien-tes, quae nonnullis in locis transversa digiti crassitudinem aequabat, aliis quibusdam in locis erant lacerae, atque erosa; ut nisi aut exterior tunica, aut partium circumjectarum parietes prohibuissent, inde sanguis erupturus fuisset. Ceterum intra facci caveam grumulos sanguis continebatur. Artus quoque oedemate tumentes dissecti sunt: nihilque feri inter musculorum fibras in-

inventum est; sed omnes inter musculos, & cutem in dilatatis Adiposae membranae cellulis concludi videbatur. Credibile autem erat, in iis quas diximus, artuum partibus subfuisse, ob debilitatum sanguinis per arterias impulsus, eoque sursum compellere non valentem; nam certe proprios cordi artuum partes, nequaquam, ut supra expositum est, tuebant. Id serum ex brachio, multis in locis incisa cute, expressum, colore aquam referens, cum igni fuisset impositum, neque turbidum factum est, & totum in auram abiit. Sed quod ex thoracis caveis acceptum fuerat, colore ad flavum saturatum accedens, & turbatum est, & paulo post in summo pelliculam duxit, hancque procedente semper evaporatione, denique in imo vase reliquit. Serum autem ex ventre haustum, ut colore ad primum illud accedebat, sic quamvis non fecus ac alterum, avolare; nullo tamen modo turbatum est. Quin etiam cum singulorum portio, non igni commissa, sed in vasis vitreis seorsum esset asservata, alteramque brevi tempore multa in sui medio natantia concrementa ostendisset membranis formis, eorum similia, quae saepe apparent in vino; primum, & tertium multo pauciora exhibuerunt.

26. Plura in hac historia sunt adnotatione digna, seu vivente muliere, sive etiam mortuam spectemus.

In vivente illud imprimis, quod non modo a violentiore, ut plerique alii aneurysmata laborantes; sed & a levi quolibet motu, atque adeo a cibi, potusve sumptione in suffocationis periculum incideret. Similia haec, & aliis quae in hac muliere descripta sunt, non memini unquam confexisse, quam cum, Octobri mense A. 1765, medicus affligerem Marchioni Excellentissimo Aloysio Pauluccio, Supremo Pontificiarum Copiarum Praefecto, & titulum Amplissimorum S. R. E. Cardinalium ejusdem cognominis Fratris filio, Fratri, & Avunculo, multo longiore, & feliciore vita dignissimo. Hic enim ob ejusmodi morbum neque decumbere, neque intellectionum, aut vesicae onus deponere, neque adeo alimenta deglutire poterat, quin fere paroxysmus illico excitaretur, praesentem suffocationem, ipsamque propemodum mortem aliquando intentans. Nam repente exillire e sella, qui perpetuo, motum omnem cavens, inledebat, ad fenestram spe melius respirandi accurrens, cum stertore nihilominus spiritum ducere, tota facie livere, lotium, & cetera recrementa praeter voluntatem, ejicere, haec, atque alia ejusmodi crebrius accidebant. Nonnunquam autem angustia usque adeo invalescebat, ut spiritu intercluso ne stertere quidem amplius posset; sed moribundi prorsus similis antrosum concideret super brachia sustentantium utrinque servorum, & cum denique ex tanto periculo evadere inciperet, ac forte interdum matulam posceret, frustra propter penem, incredibilem prope in modum introrsum retractam, minere tunc quidem conmitteret. Aegre tuli prorsusque inevitabili fato succumbere, fuisse mihi necessarium & Patria Bononiensi redeundum, ut publico, qui primus omnium habitus est, Conventui Illustris Academiae, nunc Instituti Scientiarum dictae, ex officio praessem. Sic enim haud levis quem morbum cum paucis cogitando internoveram, dissecando penitus examinare, non quin dubium fuerit, aneurysma haecini capitis magnitudine ad arteriam Aortae curvaturam per anatonem esse deprehensum, quo gula, & magis arteriae Asperae canales premerentur; hoc enim vel ille discrete fassus est Nobilissimus Viri Medicus, ceteroquin doctus, qui antea cum plerisque referebat ad convulsiones quidquid agrum male habebat, ob eam potissimum rationem, quae, ut a Cl. Pasta (m) demonstratum est, saepenumero aliis etiam impositum, aut imponere potuisset, non videri a perpetua causa, qualis aneurysma est, effectus esse non perpetuus posse. Sed quod fedem ejus aneurysmatis magis perspicue designare, & ad simplicem Aortae dilatationem, an ad faccum pertinere, & id genus alia pro certo scire potuissim.

27. Neque enim dubito, quin memineris, fuisse olim (n) Aneurysmata a me divisa in ea quae vas, & aequae in omnem partem expandunt, format, & in ea quae facci intus & vasis latere excreverunt, meamque esse divisionem ab Doctissimis Viris Schreiberno (o), a Valcrenho (p) probatam: posito autem facco adhuc, vel illum modum, facile ab Litrio (q), & a Boerhaavio (r) rationem fuisse redditam nunc animi defectum, nunc suffocationem, a mutato corporis situ ingruentium, sanguine videlicet modo in facci fundum, decliviorum fa-

ciem, ea copia relabente, ut jam non resisteret in arteriis quod servanda circulationis satis sit, modo in oppositam facci partem ita recedente, ut bronchia, si forte proxima sint, arctissime comprimantur, quod in proposita accidebat muliere. Ceterum in Pauluccio sive erat, sive non erat Aortae faccus; ea certe erat dilatatio, ut arteriae Asperae imposita, id quod resupinato corpore fiebat, hanc arctius premeret, idque eo magis, quo plus sanguinis illic subfisteret, expansionem simul, & pondus augentis. Facile autem ad quamvis vel levem mutationem subfistere & in ipso, & in ea muliere consuevisse, alimenti deglutitio indicabat, qua gulae proximum aneurysma vix premi nonnihil poterat, aut agitari. Sic perpetui quidem, sed non semper aequae dilatati, aut gravis, aneurysmatis effecta quaedam possunt non esse perpetua. Sic etiam intelligis, si levis quaeiam accedat interna causa, aut alia, minus animadversa, ut flatus per gulam eluctari nitentes, ut fortuita compressiones artuum, & quod consequitur, vasorum aliqua, obstantes sanguini, ipsiusque propterea motum in trunco Aortae, & aneurysmate paulisper tardantes; posse in istiusmodi quidem agris vehementissimo paroxysmo occasionem praebere: & vicissim, si artuum vasa tempestive laxentur, cum subfistere in aneurysmate sanguis incipit; posse aliquando ita ejus motum expediri, ut paroxysmus in ipso initio feliciter intercipiatur. Utrumque horum in Pauluccio accidebat. Interdum enim causa apparebat nulla, cor paroxysmo correptus esset. Alias autem imminentes jam, atque adeo inchoati paroxysmi arte hac supprimebantur. Jam inde ab initio cum obscurus adhuc morbus sub larva falleret redeuntium quorundam dolorum per humerum sinistram, viciniaeque partes vagantium, levamen aeger expertus erat a subiectae manus, brachiique immersione in aquam sic satis calentem. Ex quo autem morbus aliis minus ambiguus indicis, & praesertim de quibus dictum est, paroxysmis suffocativis se prodere inceperat, subinde in horum progressu, aut declinatione eandem poscebat aquam, ut manus dumtaxat lavaret, ac frontem, hincque se nonnihil semper magis levare, quam ullo alio remedii genere, asseverabat. Tunc ego, qui agrum iis primum diebus viderem, & haec audirem, quin potius, inquam, venienti paroxysmo ista ipsa ratione occurrimus? manus tamen non tantum lavando, sed & ipas, & brachia ad cubitum usque mersa in eadem aqua, si res votis nostris respondeat, tandiu detinendo dum indicia omnia imminenti paroxysmi prorsus abeant, atque evanescant. Non diffidentibus ceteris, aegro autem inprimis annuente, res tentata est eo exitu, ut cum paroxysmi alii graves, alii leviores tribus proximis superioribus diebus creberrimi fuissent die quo sic illis primum occursum est, qui dies fuit Octobris septimus, & quatuor insequentibus nullus se exere insultus potuerit, cum plures septimo praesertim die inceperant, cuncti autem ea quae dicta est, ratione continuo reprimerebantur. Et quoniam diebus proximis duo fuerint qui prohiberi non potuerunt, alii tamen nonnulli, & in his gravior quidam ingruens die quattodecimo, repressi sunt remedio eodem; crede enim mihi, qui donec adfuit, quidquid contigit, & quo die contigit, perattente, accurateque adnotavi. Atque utinam ea ratio accendis omnibus par fuisset, ut eos quos dixi, certe arceat, non minori aegri gaudio, quam si toties praesentem mortem repulisset. Eodem postea auxilii genere, additis brachiorum sub eadem calente aqua frictionibus, haud inutiliter usus sum in duabus Virginibus, quas vehemens ad praecordia anxietas, alteram cum suffocationis sensu, alteram cum sensuum omnium interceptione, per vices corripiebat. Hanc enim Virginem sic excitavi, & insultum, alioqui non brevem, ut solebat, futurum, mox solvi; illi autem aliquod saltem lavamen attuli. Et ne ab iis longius abeam, quibus esse organicum ad praecordia vitium, & ob id crebras cum difficultate spirandi anxietates, constabat, cum illud tollere nemo posset, has saltem prompte adeo, ut mirarentur qui aderant, praesertim in Nobilissimo Patritio Veneto, eodem facili auxilio leviores feci. Sed etiam in Principe Serenissimo, ad quem, non dissimiliter affectum, consilii causa accitus fueram, eadem spe idem proponere non dubitavi: quoniam Medici, qui, me continuo Patavium ad docendi munus regresso, mox instare mortem, pronuntiaverunt, in usum trahere neglexerint, adeo in eo iudicio decepti, ut plures menses; id quod ego fieri posset, dixeram; aliis curantibus, Princeps optimus superstes fuerit.

Quo-

(k) De Aneurysm. Propos. 41. (l) Praelect. in Instit. §. 478.

(m) Epist. de Cord. Polyp. n. V. (n) Aneurysm. 2. Animadv. 39. (o) Act. Erud. Lips. A. 1755. M. Aug. (p) De Aortae Aneur. Obs. I. (q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (r) Praelect. in Instit. §. 826.

Quoniam autem internæ convulsiones, ut in illis Virginiis, sæpe ejusmodi anxietates inducunt, & sæpe quoque, ut in cæteris qui memorati sunt, addere se possunt ad organicum vitium, & sic insultum accelerare adventum, & vim augere; idcirco si frictionem in calida aqua utilitatem revocare etiam volueris ad quandam motum revulsionem, immersionem autem in sic satis calida ad relaxationem quæ ab artubus ad viscera propagetur, non secus ac frigoris contraria actio a pedibus se introrsum adeo extendit, ut non raro colicos dolores inferat; me non solum non refragante, sed valde probante, huc transferes quæ ad hunc modum Archiater docuit Illustri, Senacius (f) de causâ cur sæpe frictiones, & sæpe itidem pediluvia palpitaciones cordis pacaverint. Sed ad fœminam, a Valsalva dissectam (g) redeamus.

28. De quorundam viscerum sede, quam in eamutatam animadvertit, non est cur multa hic dicamus. Nam Colon intestinum eam quam ex parte descripsit, habere, neque ita raro, a primordiis usque, cum olim (u) admodum, tum ex pluribus harum ad te Epistolarum & potuisti colligere, & poteris. Hepar autem, & ventriculum inferius detruferat cor, ipsum quoque detrusum non suo tantum pondere, ac mole, sed & ejus, a quo sinistrorsum etiam compulsum fuerat, aneurysmatis arteriæ Magnæ: nec vero detrudere illa duo viscera cor poterat, quin diaphragma interjectum deorsum compelleret. Hunc autem jure meritoque appellari posse Cordis Prolapsum, in Epistolis Anatomicis (x) posui: quo nomine eum quoque libenter vocem qui a Pacchione in Prima, atque Altera Historia (y) descriptus est; nam alios quosdam, ab aliis frequentius propositos ob id tantum quod cor natura incumbere diaphragmati non videntur animadvertisse, non injuria rejeci: nec sane in ejusmodi errorem usquam video Valsalvam incidisse. In vero autem cordis prolapsu diaphragma usque adeo nonnunquam deprimitur, ut quam in cucullum quandam se deorsum extendat, quo cor amplectatur, sicut in Marchione du Palais vidit laudatus Potentissimus Gallorum Regis Archiater (z). Sed ut magis, minusve diaphragma, & cor descendunt, sic magis, minusve compressi ventriculi incommoda, & pulsationes cordis in sinistro hypochondrio animadvertuntur, ut Pacchioni confirmant historiæ: itaque non ægri modo, sed & Medici, non accurate omnia perpendentes, pro ventriculi morbo, & pro Cœliacæ arteriæ pulsatione possunt morbum cordis, hujusque pulsationes accipere. Neque ab dissimili septi Transversæ compressione haud raro accidit, ut pericardii hydrope affecti de dolore, & pondere conquesti sint, regionem ventriculi gravante. Te autem mirari non oportet: quod Valsalva in ea muliere nec de ventriculo querelas, nec pulsationes circa hujus regionem memoraverit. Cor enim haud multum, sed aliquanto inferius descendit: prætereaque ultimis quibus eam invisisse videtur diebus, tanto graviora non deerant de quibus ægra quereretur, leviora, ut fit, prætermittens; ne de cordis pulsibus quidquam dicamus, qui tunc facile, ut in longis, permolesco, & ad inediæ denique cogente morbo, ipsi quoque parvi fuerint, & debiles.

29. Cæterum id quod aliis pluribus, Valsalvæ pariter est condonandum, scilicet quod eo tempore quo Observationem hanc habuit, videri quadantenus ipsi potuerint esse Aortæ membrana, quæ polypis erat concretiones, illi intus adhærentes, carnemque mentientes: quanquam ejusmodi carnem non attinere ad arteriæ tunicas, monuerat Harvejus (a), quem omnium primum fuerunt qui crederent illam scriptis memorasse. Tu vero in illa ipsa, quæ supra (b) non femel a nobis laudata est, tanquam prima quæ aneurysmatis in trunco Aortæ per dissectionem habita sit, Observatione invenies, sanguinem contentum fuisse concreto quodam cruore, seu carnisformi materia fibris destituta, quam rursus circumdedit subalbida & dura quadam substantia transversæ digiti spissitudine, colore & specie lardo suillo chixato non dissimilis. Quæ cum leges, velim attendas non solum id quod evidens est, concretione istam fuisse duplicem, verum etiam an circum undique ducta fuisse videatur. Eademque fac attendas in facile dissecti Aortæ aneurysmatis tum delineatione, quæ ex Riva est (c), tum plenior, quam Ruyschius (d) dedit tunicarum (seu potius concretionum) annumerabilium carnosarum descriptione, quæ quasi la-

mellatim dispositæ, aneurysma conflabant. Mitto alias, quæ sunt postea editæ, in quarum aliquot, velut in ista Valsalvæ, utrumque eorum quæ dixi, non difficile a te potest agnosci. Quod si est; ut certe ex meis quoque observationibus haud raro est, in iis præsertim aneurysmatibus, quæ facci instar ab arteria propendunt; minime grave futurum spero Doctissimo, meique amicissimo Viro, si has saltem concretiones, a me quoque olim (e) descriptas, habere pergam pro polypro ante mortem efformato. Neque enim pro vario cadaverum positu invenire solitus sum ad unam aliquam, modo hanc, modo illam plagam, sed in immoto etiam cadavere circum undique locatas, & adhærentes, easque colore quodam lurido, nedum obsoleto, substantia autem præter modum exsucca, ut quanto magis ab iis discrepant omnibus quas in cordis ventriculis unquam viderim, tanto magis significant, non se, ut has esse novissime productas, quippe non ut hæc, sanguinis similes, qui unquam mihi se obtulerit, postquam pridie in vitro vase concrevisset, examinandum; sed longe aliter ad tactum, aspectumque ipse habentes. At enim in cunctis non occurrunt aneurysmatibus, etiam si crassius, viscidiusque sit sanguis, arteriæ autem superficies inæqualis, latitudo multo amplior, parietes infirmi, denique omnia ita disposita, ut depositiones, adhærentesque contingere, sanguinis videlicet motu valde imminuto, facile debere videantur; quin hoc ipso in viventibus canibus obligata archissime arteria omnino sublata, polyposa tamen concretio supra vinculum, ut Lancisio (f) apparuerat, nequaquam apparuit. Ego vero non hoc solum Viro qui propter ingenium, diligentiam, doctrinam, & amorem erga meum mihi est charissimus, libenter credo; sed insuper quod de aneurysmatibus quibusdam contendit, meis nonnullis, Valsalvæ autem plerisque Observationibus ultro confirmo: Cæterum ut innumeros alios polypos quos nimia plerique facilitate in viventibus ponebant, recte ab ipso in dubium vocatos esse, fateor, neque alium novi qui nervosius de tota ea re disputaverit, meliusque hac in parte de Medica Facultate sit meritis: sic perpaucos quosdam polypos ex tanto numero crediderim posse excipi, imprimisque eos qui ubi diu aut sublatus, aut plurimum impeditus fuerit sanguinis motus, inveniuntur. Nam quod ab Lancisio in canibus, idem ab aliis in hominibus compertum est, velut ab Experimentissimo Chirurgo Petito (g); qui in mutilatorum arteria polypum describit, ac pingit, supra ligaturam efformatum, huncque perfectum fere inveniri, dicit, non modo post vigesimam, aut trigessimam, sed & post secundam ab amputatione diem. At si motus sanguinis sit non, ut ibi, omnino prohibitus, sed valde tantummodo retardatus, ut in magno aneurysmate; per mihi difficile in multis videtur, nihil tandem longo saltem spatio temporis cedere, nihil concretescere, & adhære e sanguine aut lentius illac progrediente, ut etiam, ut in sacculiformibus aneurysmatibus, prope modum subsistente. Per idem enim facci officium, per quod facile illapsus, impulsusque est, non potest facile totus redire: quæ res ab Littrio (h) inter causas ponitur, motum sanguinis retardantes, ipse vero haud scio, an non omnium præcipua sit. Quid, si cum hac, præter cæteras illas universas causas, ægri aut syncopem, aut suffocationem timentis, perpetua fere, ut demum solet, quies conjungitur? Quod si vel sic nulli fortasse nonnunquam ante mortem polypi gignerentur; peculiarem latere in eo homine causam, putarem, ob quam ne post mortem quidem gigni possent, aut vix possent. Verum hæc aliorum, imprimisque ejus quem merito amo, ac laudo, Clarissimi Viri judicio, arbitrioque permittam.

30. Antequam scribendi finem facio de aneurysmatibus, a Valsalva multo sæpius quam credidisset, per anatomem in arteria Aorta deprehensis, committendum mihi non esse, intelligo, ut silentio id prorsus dissimulem, quod tanta exitialis morbi frequentia permotus, cogitare cœpit, nimirum ut ipsi inter initia occurrendo incrementum, progressumque interciperet. Occurrendi ratio illa est ab ejus studiosiorum socio Hippolyto Francisco Albertino (i) vulgata: quam si perlegeris; continuo mecum existimabis, neminem alium facile extitisse qui tam severa diligentia executus sit quod Hippocrates (k) olim in venarum internarum varicibus, de quibus supra (l) dictum est, in hunc modum præceperat: conducit autem talibus, si ab initio curandos suscipies, ut & vene de manibus

bus sanguinem emittant, & diata e quaquam succissimus & sanguissimus fiat. Sed tanta feveritati par utilitas respondit. Nam quod Hippocrates subiecit: si autem incipiente morbo, rursus in loca vene confidant ad latus, humilesque sunt, idem proflus ab eadem curatione, in tempore adhibita, ipsis quoque accidit arteriis. Neque hoc Valsalva ex pulsationis dumtaxat, cæterorumque signorum dissectione intellexit, quæ aneurysma incipiens comitantur; sed & ipsis oculis usurpavit. Cum enim Vir Nobilis, quem sic perfanaverat, ex alio postea morbo forte interisset, arteriam, in qua olim aneurysmatis initium fuerat, contractam rursus ad naturalem modum, sed quasi callosam eo loco, deprehendit. Hoc quidem, ut multa alia annis illis posterioribus Valsalva scribere prætermisit: cum aliis tamen communicavit, ac nominatim cum Præstanti Medico, spectatæque, siquis alius, fidei Viro Joanne Antonio Stancario, a quo ipse, cum A. 1728. Bononia transierat, id, & quæ subiecit, accepi. Scilicet misso, quantum oportebat, sanguine, factique cæteris quæ postea scripsit Albertinus, cibum, potumque Valsalvam magis, magisque in dies singulos imminuere consuevisse usque dum eo perveniret, ut pulsus selibram mane daret, vespere autem dimidio minus, neque aliud præterea, siquæ excipias, & hæc quoque intra certum pondus, quam aut gelu, ut vocant, cydoniorum, aut lapide osteocolla, medicabat in tenuissimum pulverem comminuto. Ubi satis ægrum hac ratione macerasset, ut præ imbecillitate vix e lectulo in quo, ipso præcipiente, jam inde a principio decumbebat, manum attollendi facultatem haberet, paulatim in dies singulos alimentum auxisse, donec redissent necessaria ad surgendum vires. Hoc autem addebat Stancarius, ut qui ipse quoque juniorem Monachum, eadem ratione usus, feliciter percurasset, primis illis quibus sic curati surgere incipiunt, diebus pulsationem redire; sed terri non oportere; neque enim illa perire, sed demum omnino evanescere, neque amplius reverti, nisi forte homines nolint se intra moderatas vivendi leges continere. Juveni enim Doctori, qui id noluisset, frustra ea curandi norma Valsalvam antea pulsationem abstulisse; hanc enim reveram iterum, & cum ea morbum hominem denique confecisse. Hæc, si velis, adjicere iis poteris quæ tradidit Albertinus, & mecum interea animadvertere, quam longe a Valsalvæ ratione, qui vel aquam non nisi intra certum pondus præbebat, eorum ab sit consilium, qui thermopotionem eodem affectis morbo commendarent: & contra, quam prope ad illam curatio accedat quam Bernardinus Genga (m) feliciter expertus fuerat, Joannes autem Maria Lancisius (n) merito confirmavit, ad exteriora aneurysmata ab initio ipso cœcedenda; ut nisi Hippocrates, quemadmodum supra indicatum est, quadantenus præmonstrasset, translata ipsa per Valsalvam ab exterioribus ad interiora aneurysmata videri posset.

31. Non sum necius, fore plures, quibus multo gravior Valsalvæ curatio, quam aneurysma fuit, videatur eo præsertim tempore quo illa esse utilis posset; leviam enim tunc incommoda, neque instant adhuc periculum sibi ægros in morbo, quem non vident, blandiri sinunt, longe aliter sensuros cum eo res deducta fuerit, ut neque gravissimæ, affiduaque molestiæ, neque mors ipsa in singulas horas impendens, alio amplius præsidio vitari queant. Qui illam in cibo parsimoniam, cum sanare poterat, ferrè noluerant, in diem aliquando extremam, ut proposita mulier (o), pati coguntur, quæ non salutem afferat, sed mortem potius, quippe infirmissimo, exhaustoque jam corpore, acceleret. Ob eandemque infirmitatem, & sanguinis paucitatem, venarum sectiones, quæ in tempore auxilium tulissent, exitio sunt. Contra, quantum hæc, & parsimonia illa initio possint, nihil magis, quam utrarumque ostendit utilitas Medicis nota, si vel moderate ad aneurysmatis jam facti, nedum tamen nimis provecti, retardandos progressus, in usum trahantur. Sed Anum ego Bononia vidi, quæ ob gravem oculorum inflammationem in Nosocomium excepta fuerat. Cum pulsus plenos, vibratos, & renitentes perciperem, in collo autem micantes Carotides arterias spectarem, sinistram præsertim, quæ haud procul ab larynge in aneurysma extuberabat, æquans nucem juglandem; quævisi, recens, an vetus id esset, & hæc quæ referam, audivi. Ante novam annos cum se biduum afflatus laboribus, non sine totius corporis contentione, fatigasset, ea quæ

in collo animadverteterem, oborta esse. Quæ cum Medicis duobus non ignobilibus ostendisset; utrumque id quod evidens erat, aneurysma esse, pronunciasse, sed alium aliud consilium dedisse. Alterum enim, ut sanguinem mitteret alternis mensibus, imperavisse: alterum, ne sanguis mitteretur, sed potius ut cibis parce uteretur, aliaque id genus præcepisse, ratione hac addita, notum sibi fuisse hominem, cui dum sanguis ex incisa vena efflueret, aneurysma eo ipso tempore disrumpitur esset: Quod live casu factum est, nimis videlicet jam extenuatis, & semilaceris parietibus aneurysmatis ruptura per se imminente, si hæc paululum accelerata fortasse est, non nihil aucto, dum sanguis vena efflueret, reliqui in ejusmodi parietes sanguinis impetu, addi quidem hoc potest ad cæteras causas, cur extremo tempore, aut cum rupture jam instantis indicia sunt, nihil a Medico movendum sit, præsertim cum, præter Ballonianum (p), alterum haud ita abimile exemplum non ignorem, quod mox subijciatur; non tamen prohibere debet utilissimum, incipiente, & progrediente aneurysmate, venæ sectionis præsidium. Quod & ei de qua narrare cœperam fœmina etsi nimis placuit, satis tamen profuit. Prior enim Medici consilium omnino secuta, alterius autem vel ea in parte, quam & prior ille certe probasset, usque adeo exosa, ut quos, & quotcumque sive occasio ferret, sive appetentia suggereret, in recte vivendi norma errores admitteret, novem tamen ipsos annos; etsi cordis quoque palpitaciones interdum accesserant; sine ullo prorsus incremento ea pertulit quæ in collo descriptis. Verum hanc imitari fœminam periculosum; nisi quis forte tantundem signat sanguinis, quantum ipsa gignebat. Nam præter eum qui altero quoque mense mittebatur, anno ante quam ipse viderem, post tussiculam expectoraverat eam copiam sanguinis, ut ad extrema pervenerit, neque in cachexiam tamen inciderit, imo denique gravi, ut dixi, oculorum inflammatione laboraret.

32. Nunc alterum illud quod paulo ante spondi, exemplum accipe, haud ita, nisi fallor, ejus dissimile quod Anni narraverat Medicus. Vir Nobilis annos natus amplius quinquaginta sub initium Maji A. 1730. Paravium venit, ut me, simulque alterum consuleret seniore Medicum. Narrabat, ex quo sibi recidivam scabiem sulphureo unguento repulisset, ex eo tempore; decimus tunc annus erat; obnoxium paulatim esse factum molesto cuidam ponderis sensui, & constrictionis, quasi cum in medio cæphalo-bolus hæret: ejus sensus sedem videri sibi in thorace intimo contra mediam sterni regionem; nisi quod nonnunquam, sed raro, eo usque extendebatur, ut infimo sterni responderet: Tunc vero & respirationem nonnihil hædi, & gravissimum stuporem quandam diffundi per utrumque artum superiorem. Et initio quidem eum sensum utrum sibi esse dumtaxat inter ambulandum, præsertim per accliviam, postea vero etiam cum se inclinaret, eoque in situ permaneret. Perraro æstate, aut ante prandium oriri: sæpius hyeme, & a prandio, & cum lectum peteret. Plerumque cito evanescere, si staret: at nupera hyeme cum dormitarent, quod antea acciderat nunquam, excitasset, duas, tresve horas, etiam si surrexerat, persistisset. Cæterum neque pulsationem percipiebat ullam, neque intermittentes pulsus habebat; habebat tamen valde frequentes, & vibratos, cum ipsos, molesto illo sensu haud prorsus absente, explorarem: quo etiam tempore arcte appressa circa mamillam sinistram manu, cor aliquanto validius quam æquum esset, pulsare visum est. Cum præter ea quæ dicta sunt, nihil usquam mali interrogando deprehenderem, præsertim vero neque cephalicæ, neque hypocondriacæ affectionis vestigium subesse, ambo suspicari cœpimus, retropulsas olim irritantes, erodentesque scabiæ particulas non tam gangliis; aut plexuicudam nervorum, præcordii infervientium, quam Magnæ fortasse arteriæ tunicis infedis, ac dilatationi opportunam fecisse. Ut in re tamen minus perspicua id consilium dantes, quod si non prodesset, nocere non posse, crederemus, omittendam non putavimus venæ sectionem, quippe in homine firmis viribus, & laudabili habitu corporis, & rubra a puero usque facie præditi, non nocituram, imo facile sive a nervorum contractionibus, sive ab arteriæ dilatatione morbus esset, eo præsertim verno tempore profuturam. Hoc etiam discedenti inculcasse me memini, si profuisse sentiret, iterandam postea

(f) Traité du Cour l. 4. ch. 11. n. 39. (g) Sæpta, n. 25. (u) Advers. 2. Anim. 53.
(x) Oper. Edit. 4. vers. fin. (z) l. cit. ch. 8. n. 4. (y) De Circ. Sangu. Exerc. 3. sive ad Riolan. 3.
(a) n. 3. & 18. (c) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obf. 18. (d) Obf. Anat. Chir. 38. (e) Advers. 2. Anim. 41.
(f) De Aneur. Propos. 38. (g) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1531. (h) Mem. A. 1707.
(i) Opusc. cit. supra, ad n. 5. (k) De Morbis l. 1. n. 10. (l) n. 1.

(m) Anat. Chirurg. l. 2. c. 14.
(p) Vid. n. seq. in fin.

(n) De Mot. Cord. & Aneur. l. 2. c. 1. Propos. 11. in fin. (o) Supra, n. 25.

posse ante veris finem curaret; at si a prima turbari; aut debilitari se, animadverteret, prætermitteret, idemque in cæteris remediis faceret; uno excepto apto videlicet, quem accurate commendaveramus, rerum usu, quas Medici vocant non naturales. Igitur cum feliciter domum, quæ non ita longe distabat, pervenisset, primisque innocentissimis remediis uti cœpisset, e brachio autem dextero sanguis missus esset ad uncias octo, visum est ejus Medico mitti rursus oportere propterea quia esset, ut dicebat, incensus, & certe niger, ac valde viscidus. Ubi autem quartus dies advenit, quo die constitutum esse mittendum, repugnare ager, monitorum meorum fortasse memor, ac debilitatem, quam percipere se, aiebat, opponere; & sane duabus quæ proximè præcesserant, noctibus vexatus aliquantum fuerat morbo suo. Sed cum ea debilitas neque solitam hilaritatem, neque ambulandi facultatem, neque pulsus, ut Chirurgus affirmabat, vigorem tolleretur, hujus tandem vocibus victus, pedem, ut Medicus iusserat, præbuit, ex quo sex, haud amplius, uncia sanguinis emissæ sunt. Quo facto, se a Chirurgo occisum fuisse, dicens, animi defectione correptus est, moxque, cum ab hac relevatus esset, altera, denique cum alvi exoneranda causa, per se e lecto surrexisset, tertia, simulque suo captus morbo, leviori amplius non potuit, itaque vivendi finem placide fecit eodem, idest vigesimo circiter ex quo Patavio discesserat, die. Cum ple-

rique ex ejus Civitate Medicum, ut sit, & Chirurgum incusarent, quasi temere, & præter rationem eo die sanguinem mittentes, Virum Nobilem continuo infecta morte sustulissent, nosque ea de re per litteras confuleremur; quid ex ejusmodi, qualem suspiciteramus, morbo, vel nullo sanguine emisso, per se accideret, docuimus, motumque in illos animorum sedavimus. Quod illi, si dissecandi cadaveris facultatem habuissent, multo citius, ut opinor, per se fecissent, mortis causam non ex eo qui per venam eductus fuerat, sanguine, sed ex eo qui, interno vase aliquo perrupto facile profluxerat, ostendentes: quoniam Ballonius, cui non ab similitudine contigit, ut Formageus; cujus aneurysma supra (g) est a nobis commemoratum, tribus a vena sectione horis, de repente eo rupto interiret, non negavit, magna artis nostra, quæ multis est auxilio, calumnia id sibi accidisse, & turpem fuisse calamitatem, agnovit. Sed ipse qui morbum pro alio accepisset, prævertere calumniam non potuit: illi nostra suspitione, & his quæ ægro inculcaveram, auditis, sibi melius antea consulere potuissent. Cæterum magno hic quoque descriptus a nobis casus documento est, ne repugnantes ægri, in obscuris præsertim morbis, ad aliquod remedium, quod magnum sit, aut magni speciem habeat, admittendum cogantur. Tu vero interea valebis, & meas aneurysmatum Observationes per anatomen confirmatas, proximis Litteris expectabis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVIII.

Absolvitur sermo de Respiratione Læsa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra thoracem Aneurysmatibus.

MEas quoque accipe Aneurysmatum intimi thoracis Observationes eodem ordine digestas, quem superiore Epistola in Valsalvæ Observationibus secutus sum, ut live illa in Corde, live in Magna arteria, live demum utrobique sedem haberent, inde pariter intelligas, læsionem qua de agimus, Respirationis exitisse. 2. SUTOR annos natus triginta tres, obnoxius a paucis annis spirandi difficultati, quæ vel sedentem, ut futores solent, vexabat, & levibus quibusdam animi defectionibus, pulsus tunc quidem, sed non postea, inæquali, aliquando etiam vertiginibus, sed his quæ dixi, potissimum, ut ab eo accepi qui ante annum ipsi fuerat Medicus; denique circa medium Januarii A. 1739. mane cum in Nostocomium scalarum gradibus, qui plurimi sunt, per se ascendisset, lectuloque statim exceptus esset, dolorem ad diaphragmatis regionem manu, & verbis indicabat, tussiebat, pulsus languidos, & nonnulli frequentes habebat, sed qui neque intermitterent, neque ullo modo essent inæquales. Cum mors vicina adeo non videretur; viridia evomuit, & intra horæ dimidium ex quo venerat, vivere desit. **CADAVER**, ut Anatomen inchoarem, in Gymnasium delatum, inspicies, habitu vidi sic satis laudabili, quamvis minuta scabie, & colore quasi cachectici fœdum esset, pedibus tamen minime tumidis. Ventre aperto, in quo paucum serum subcruentum effusum erat, magna pars intestinorum Tenuium ex fusco subrubens conspecta est; Colon autem ad tractum non parvum, & præsertim qua a dextero ad sinistram hypochondrium fertur, adeo contractum, ut non valde superaret crassitudinem digiti pollicis. Contractus quoque ventriculus, intus vero stritis inflammatoris hic illic, & potissimum in rugis, distinctus, superiore autem orificio jam livido, & subnigrescente; bilis flavæ aliquid continebat, quæ in sua vesicula etiam nigricans appareret, colore tamen saturate croceo vesiculam, & viciniam infecerat. Lien aquo crassior, sanus tamen, septo Transverso tota facie gibba validissime annectebatur. Præ cæteris incurrerat in oculos tenuitas arteriæ Magnæ quæ ab eo Septo ad divisionem usque, mulierculæ magis convenisset quam viro magnæ potius, ut hic, staturæ; quam ego tenuitatem eram ex eo fortasse repetiturus, quod hic Aorta non ut solet, sub arcu Appendicis diaphragmatis in unum convenientium, five non per dimidiatum foramen, sed per foramen transibat in ventrem; nisi id foramen consueta latitudine, longitudine autem fuisset duorum digitorum. Ne ve-

ro in re quam apud alios nunc quidem non meminisse, obcurus videar, sic habeto, eo intervallo quod modo indicavi, a summa illius arcus parte retrorsum, deorsumque relicto, tendentem, linearem novem Bononiensium (a) longitudine, unius crassitudine, ab interno latere Appendicis dextere in transversum fuisse ductum in laterum internum sinistram: sicque inter hunc tendinem, & illum arcum Aortam in ventrem se trajecisse. His, atque aliis, quæ hic memorare minus attinet, perspicuis, cum vena Cava qua ex hepate diaphragma adit, incideretur, multum sanguinis prodixit adeo crassi atque atri, ut spongiam adhæreret magis quam fugeretur, ipsamque ringeret atramenti instar. Nec minorem copiam ejusmodi sanguinis per eandem venam exiisse postea invenimus, cum decimo post die, qui a morte erat decimus tertius, singulis interea ventris visceribus ex ordine demonstratis, ad cadaver redimus; nihil tempestate ea frigida grave olens. Thorace reformato, in utroque ejus cavo aquam limpidam, non tamen multam, deprehendimus, pulmonem autem dexterum sermè undique, sinistram vero ex parte dumtaxat aliqua pleura adhærentem. Uterque turgidus, sed neuter gravis, aut in bronchiis, valisque cæteris, aut substantia ipsa usquam morbosus. Illud tantummodo animadvertum est, multo difficilior quam solet, eam substantiam a bronchiis, cæterisque vasibus distrahi, ab utroque potuisse. Sic etiam mox in Aortæ extrema runica avellenda, resistentia major quam consuevit, inventa est. Cæterum ad arteriæ Asperæ in prima bronchia divisionem glandulæ Bronchiales non modo plures, sed crassæ adeo fuerunt, ut mediocres uvarum acinos æquarent. In pericardio aqua rubens non multa: cor autem vel majus quam si duo corda in unum conjungeres. Et amba quidem auriculæ, & Sinus, ut vocitant, Pulmonaris venæ erant ampliores; sed ventriculi, sinistrique in primis multo magis, hic autem in latitudinem ubique creverat usque adeo, ut omnium ejus parietum illius qui ventriculi dexteri est proprius. Lacertuli tamen illi qui intra sinistram ventriculorum implicantur in retis modum, non propterea disrupti, nedum absumpti, conspicebantur. Nullum autem evidens, ullis in valvulis erat vitium præterquam in his quæ Aortæ orificio præficiuntur; valde enim strigosas vidimus, & in se contractas, tum subrigidas, atque durissimas, idque in summo præsertim

tim singularum limbo. Ejus autem quem supra descripsimus, sanguinis cum mediocri esset copia intra Aortæ initium, major erat in sinistram ventriculo, idemque Coronariorum vasorum ramos qui per cordis superficiem ducentur, ita repleverat, ut plures quam solet, inter eos laterales anatomofores ultro oculis se objicerent. Et si autem nusquam, non secus ac vena Cava, dilatata præter modum apparuit arteria Magna, non levitamen vitia toto ostendit trunco, & eo majora, quo magis hic ad cor accedebat. Cum enim ab illiis usque intus esset magnis albidis maculis, inchoamentis videlicet futuræ ossificationis, ita variegata, ut paucis parvisque locis secundum naturam se haberet; quo magis per thoracem ascendebat, eo magis id vitium crescebat, ut priusquam ad sinistram ventrem esset subclaviam, manifestius ea maculæ hic illic ad naturam accederent ossærum squamularum. Verum tamen os nusquam fuit, ne inter cor quidem, & illud orificium quod dexteri Subclaviæ, & Carotidi commune est: quo toto tractu livida intus erat arteria; & inæquali pluribus in locis superficie: quæ vitia pone ipsas etiam valvas Semilunares ostendebat. Sed & eo, toto quem modo dicebam, tractu ea parietum duritie fuit, ut vi etiam magna addito cultro vix posset discindi, apparente in sectionibus substantia inter cartilaginis, & ligamenti naturam media. Cranium denique reclusum est. Sed præter meningum venas turgentibus sanguine atro, quali & plerique Sinus in quos eas corrivuntur, distenti erant, nihil quidquam dignum fuit adnotatione, cum in ventriculis ipsis cerebri nihil feri effusi, nedum alibi morbofi quidpiam conspiceretur.

3. Fulse narravi quæ vidi, narraturus pariter cætera, si vidissem, aut pro certo scivissem, ea videlicet quæ novissimis mensibus, aut saltem diebus præcesserant. Præcesserunt autem fortassis quæ ventriculorum, & Tenuia intestina irritarent, ut conspecta in utrisque, & viridum vomitus indicare possint, five ea quæ irritarent, homo ingessit, five paulatim congesti, bilem putatam, quam descripsimus, acidisque humores. Aut etiam quacunque de causa jam philogosi correptum fuisse ponito ventriculorum, ut stris illæ rubescerent ostendebant, & superius ejus orificium vel magis, quod hujus nigricans livor significabat. Ex his satis intelliges, unde vomitiones, & pulsus languidi, & dolor ad regionem diaphragmatis, mortem proximè antecesserint, præsertim cum diaphragma tunc magis, magisque laboraret ab imposito cordis pondere, aucto a crasso illiusmodi sanguine, qui tanto magis subsistebat, quanto minores expellentis cordis vires, quod significabat pulsus, fiebant. Quo si addas compressionem quoque cerebri sanguine, ob languidum impulsu, in meningum vasibus resistente, & quod consequitur, exiguum spirituum ad cor affluxum eo tempore, quo magno fuisset opus; proclive erit assueti conspirantes causas tam celeris mortis; non mirandæ tamen, si plura, ut Lancisius (b) animadvertit, eorum exempla attendamus, quorum cor cum esset dilatatione affectum, eo facilius moveri desit, prægravatum nimium, & mox, si quid accederet, oppressum onere sanguinis remorantis: qualia exempla, ne apud Audubam proximis invenies Observationibus (d).

4. Unde autem factum dicemus, ut cor in hoc homine sit dilatatum? Erat ei, ut diximus, magna pars trunci Aortæ præter modum angusta: quæ res quantum ad dilatandum cor posset, & mox apparebit, & collata cum hac nostra, Solertissimi Anatomici Meckelli (e) Observatio, in Virgine habita, confirmabit. Ad hoc vitium, a primordiis innatum, accessit postea in nostro homine id vitæ genus quod progressu sanguinis per eam arteriam vel magis difficilem redderet. Sutores enim non modo, ut cæteri sellularii opifices, magnos illos inferiores arteriæ ramos non uno in loco ad angulos flectunt, flexosque retinent; sed insuper quo magis antrorsum se curvant, eo magis ventris, sæpe in eorum plerisque cibo, & potione pleni, viscera, & per hæc diaphragma quoque comprimunt, ut minus expeditus sit per ventrem, ac per thoracem sanguinis motus, arteriarum famis, truncoque ipso contractis, & magis in angustum redactis. Ob hæc igitur causas obice posito ut progressu sanguinis per arteriam Magnam, sic egressus e corde, majori hoc

conatu impellere illum debuit per eam arteriam, & hæc majori quoque reniti, & se resistere, donec ob hæc ipsa, ejus ita structura vitiata est, ut præsertim prope cor eam quam descripsimus, duritiem, in valvulis autem strigosam insuper restrictionem contraheret. Tunc vero neque apte cedere hæc arteria ad sanguinem excipiendum, neque se contringere ad promovendum jam potuit. Resistere igitur in corde aliqua sanguinis portio debuit, & eo major quod valvula neque ob rigiditatem poterant satis se ad arteriæ parietes reclinare, ut egressum liberum permitterent, neque ob eandem rigiditatem, huicque additam strigosam contractionem satis se explicare, ut mox reditum intercluderent. Itaque ut in aliis, puta Verdieffii (f), & Zwingeri (g), Observationibus, quorum ille Aortam prope cor intus ossæam, hic Aortæ valvas duras, & cartilagineas invenit, sic in nostra quoque haud obscure vides, quæ causæ resistendo cordi, & in eo, quanto plus sanguinis, tanto magis irritantur, & renixuri ejus adauctis conatibus, retinendo, potuerint sentim magis, magisque cor distrahere, & dilatare, eoque hic facilius, quod & vitii utrumque genus erat in Aorta conjunctum, & sanguis tum sua crassitie magis renebatur, tum salibus fœtus erodentibus, quales vel scabies illa indicabat, abrumperet poterat minima (quæcumque ea sint) vincula quæ cordis fibras connectebant. Quod si hoc forte, aut pars ejus aliqua laxior a primordiis, & infirmior fuit; tanto ipsam, aut hæc dilatari facilius potuit.

5. Necessarium autem videtur, si non hoc in casu, at in nonnullis certe hanc ultimam causam agnoscere, velut cum obex est ad Aortam, nec tamen finit, sed dexter cordis ventriculus dilatatur, ut in eo Canonico cujus dissectionem profert Lancisius (h). Nam alioqui cujus ventriculi emissario opponitur obex, is fere ventriculus magis solet dilatari, ut puta sinistram, cum impedimentum est ad arteriam Magnam. Quamobrem dubito, num Lancisius, si suis ipse Scriptis supremam manum imponere potuisset, ea subiectionis fuisset: cum ad Aortam est obex, dilatationem in dextris cordis cavis plerumque solere accidere: cum vero in sinistris accidit, fere semper in auricula, non in ventriculo observari; idque patere in casu relato ab ipso Boneto in hoc Sepulchreti lib. 2. sect. 7. observ. 140. ex Daniel. Horstii animadversione. Nam si eum relegisset, casum; sinistram quidem auriculam majorem apparuisse dextra, vidisset, sed de ventriculorum magnitudine nihil significat; illud dumtaxat generatim dictum, cor nimis quantitas excessisse, ut tam magnum adstantes summe admirarentur. Si vero non modo aliorum, sed & sui ipsius respexisset Observationes, continuo sibi aliter sentiendum, animadvertisset; nisi forte ne alterum quidem Celeberrimum Virum hoc per se editurum fuisse, arbitremur, cor dextrum rariis, frequentius vero sinistram, ex Lancisii experimentis aneurysmæ patitur. Sed ego certe seu meas, five alienas speciem Observationes, plura ventriculi sinistri, quam dexteri, invenisse, & legisse aneurysmata, videor meminisse; sinistram autem auriculam non multa, itemque sinistram ventriculi aneurysmata cum vitio aut proximè Aortæ, aut hujus valvularum fuisse conjuncta, dexteri autem cum impedimento fere aliquo aut ad valvas quæ ejus emissario præficiuntur, aut ad sanguinis ipsas per pulmonem vias, aut denique ad immixtum ventriculi sinistri, si quædam excipias in quorum observatione aut hæc quæ modo dicta sunt, non perquisita esse videntur, aut hæreditaria laxitas dexterarum fibrarum, Lancisio ipso præeunte (i), est facile agnoscenda. Non est ergo tenuior, iniquior, & quod consequitur, infirmior paries proprius ventriculi dexteri, eoque dilatationibus opportunior. Est vero, si paries causæ, & ad eundem modum applicatæ, vi parit ad ventriculorum dilatationem nitantur. Sed de re in hunc modum propoita minime hic instituta est disputatio. Itaque cum ad emissarium sinistri ventriculi obex est, neque hic tamen, sed dexter, aut si uterque, dexter magis est dilatatus, videtur majus quidem robur quam solet, obtigisse ventriculo sinistro, minus autem dextero, five hoc a primordiis, five postea quacunque de causa acciderit, velut in eo homine, cujus morbi, & dissectionis brevem historiam olim mecum communicavit Vir non minus

(a) n. 3. (b) Vid. Valsalvæ de Aure Hum. Tab. 9. ad *

(c) De Subit. Mort. schol. 11. ad Obs. Phys. Anat. 2. (d) n. 10. (e) n. 4. & 14. (f) Memoir. de l'Acad. R. de Berlin A. 1730. (g) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 21. (h) Eorund. A. A. Tom. 2. Obs. 18. (i) De Aneur. Obs. 53. (j) Ibid. Propos. 47.

regulam auditoris mei Angeli Nicolai Villii, probitate, & diligentia ornatissimi, cujus progressus in ipso medicinae facienda tirocinio mors interceptit. Sic autem sub finem anni 1727, ad me scribebat.

14. VENATOR, qui erat quasi assidue brevispirus, hac enim voce uti juvat, cum dies jam octo se minus valere, diceret, sed de stomacho dumtaxat quereret, tandem, cum Sacris interfisset, paucumque cibum sub meridiem sumpsisset, coactus se in lectulum reclinare, uxore vix advocata, vivere desit. CADAVERIS cute, quæ erat cachecticis colore similis, tenuissimæque Adiposæ membrana incisus, mox Venter, & Thorax aperti sunt. In illo sana omnia. In hoc vero pulmones aere erant maxime turgidi, & undique cum vicinis paribus, si modo supremas excipias, connexi, & prope modum connati, magna ut vi opus fuerit qua a costis, a diaphragmate, a mediastino avellerentur. Intra pericardium humoris ferme nihil, cor vero flaccidum, sed perquam magnum.

15. Videbatur Villio incommodorum omnium, atque adeo mortis causa in tantam illam pulmonum cum proximis partibus cohesionem esse rejicienda. Ego vero Observationem ipsi commemoravi Diemerbroeckii (m), qui non ad illas modo partes omnes, sed ad supremas quoque, annexos pulmones tam firmiter, ut non sine magna dilaceratione avelli possent, in eo deprehendit, qui bene sanus absque ulla spirandi difficultate vixerat donec suspensio necatus est. Sed ut aliquid illi etiam ad hæc tribueremus secundum ea quæ aliis ad te Litteris (n) hac de re conjecimus postquam eandem illam Diemerbroeckii Observationem, aliasque indicavimus, multo plus tamen, non dubitarem, ingenti cordis, præsertim flaccidi, magnitudinem esse imputandum ob præcipuas earum causas, quæ supra (o) sunt in Sutoris morte commemorata. Quin distenti cordis, eoque mediastinum ad pulmones, hos vero ad costas urgentis, & compellentis, effectus esse ex parte aliqua interdum potest ipsa pulmonum adhesio quæ in Sutore quoque adnotata est, ut effectus certe vel ob eam confligentem compulsionem est difficultas respirationis. Quo magis miror aliquando cum in æthmaticorum historiis explicandis vel maxime aucta cordis moles non attenditur, velut in ea quam Sectione I. libri II. in Sepulchreto (p) legere est. Etsi enim in pulmonum, pleuræ, & pericardii adhaerentium, bronchiis sanies non deat, neque alia, valde ab naturali constitutione remota, in quibus sinistri pulmonis substantia compacta & densa, subrubro pallidum hepatis parenchyma representans, hoc est lethali, sed minime ibi agnita, inflammatione correpta, non erat tamen ulla modo inter causas illius æthmatis cor omittendum, cujus tanta amplificatione circumitio sanguinis, & quod consequitur, per vasa pulmonum transitus multum proculdubio retardari debebat. Erat enim cor vastum, amplitudinem pericardii respondens, hæc autem adeo ingens erat, ut pericardium dicatur totam thoracis cavitatem investisse. Quanto aliter, ut in eadem Sectione (q) leges, magnus Medicus, Balonius: Quidam, inquit, difficulter spirabat, anhelus erat, macuerat. Omnes accusabant pulmones: Aperto cadavere nihil commemorabile in pulmone repperit. Cor, quod admirabile, majusculi capitis magnitudinem aequabat: adeo increverat, ut omnis sanguinis & spiritus eo facta sit ovipos & condonata. Et sic illi quidem ut eo tempore, Marcus autem Gerbezius (r) in Monacho, cui tanta cordis moles erat, ut id ad bilancem possum triginta uncias civiles ponderaret, pulmones vero parvi, extenuati, flaccidi, & corrupti, aperte indicavit, se conjicere, diuturnæ & intra ultimum annum auctæ anhelus difficultatis, & deinde corruptionis pulmonum unicam causam cor fuisse, quatenus hos mole sua comprimebat, sanguinisque circulum per eosdem remorabatur. Hanc igitur causam tu quoque addes cæteris, ob quas motui sanguinis per pulmones officit cor ampliatum, eoque difficilem spiritum reddit: quod symptoma passim leges cum eo morbo conjunctum non modo in nostris, verum etiam in aliorum historiis, ut Hottingeri (s) in eo cujus cor bovino corde erat majus, auriculæ magnitudinem respondentibus; ut Zwingeri (t) in alio cui moles ingens cordis fuit cum insigni hujus auriculæ dextere magnitudine; ut Fraundorferi (u) in novimestri infante, cui tanta erat auricula eadem, ut totum cordis latus dexterum non modo obduceret, sed & ultra mucro-

nem extenderetur. Hæc attinent; ut alias omittam. Observationes etiam Reidlini (x) qui cor vidit solito longè majus, tum Budæi (y), & Laubii (z), quorum alter cor extraordinariæ magnitudinis, alter autem triplo majoris invenit, & Graffii filii (a), qui auriculam cordis dexteram offendit consuetam molem vel duplo superantem. Sed in omnibus hisce casibus si forte quaras, præter spirandi difficultatem, quæ fuerint in vivis animadversa ad morbum, de quo agimus, attinentia, in ultimo cum palpitacione cordis, quæ ab Hottingero quoque memoratur, crebras fuisse lipothymias, & mortem denique inexpectatam, reperies. In cæteris autem casibus vix quidpiam hæc referendum adscriptum est, si Zwingeri historiam excipias, in qua pulsus parvus, languidus, & inæqualis, & Riedlini, in qua pulsus inæqualiter intermittens adnotatur; erant tamen in utroque ægro pulmonum quoque vitia, & humor effusus in thorace, in eo pariter de quo Hottingerus. Symptomata autem illius quidem generis alia commemorata haud esse, non miror, ægri ætate nonnunquam, aut temporis quo interrogari potuit, brevitate, aut eorum qui retulerant, negligentia, aut rerum quæ scribendæ erant, numero, & varietate prohibentibus, aut causis denique aliis obstantibus. Difficile enim credas, in famigeratissimo Viro Alexandro Marchetto (b) cum esset moles cordis admodum magna, & insignis dextere hujus auriculæ dilatio, ne respiracionis quidem fuisse vitium aliquod, nedum alia eo peculiariter spectantia. Neque aliter de femina (c) credas, in cujus pariter historia nihil ejusmodi reperies, cum tamen auricula eadem tantum dilatata esset, ut annexum ventriculum non modo æquaret, sed magnitudine superaret. At in Mercatore (d) cujus magnum & tumidum cor auriculam pariter dexteram multum habebat expanfam, idem Clarissimus Observacionis Auditor, Thebesius anhelitus saltem difficultatem a multis annis adnotaverat, & sæpe alia, quæ fortasse huc attinebant, symptomatica. Atque ut de sinistra quoque auricula, cujus dilatationis exempla pauciora extant, quam dextere, aliquid attingamus; præter ea quæ ex Cl. Pasta supra (e) indicavimus, & in hac, aliisque ex nostris Epistolis invenies, Schreyus (f) Vir ingenuus in septenni puero cordis palpitacionem, & celerem, debilemque pulsus animadverit, cum ejusdem cor stupende magnitudinis adulti superaret formam, auricula sinistra oris magnitudinem æquante: multa autem in hujus, & Mercatoris thorace aqua fuit. Quod si alia considerare libeat dilatati cordis exempla; plura habes passim in his Epistolis memorata: tum præter ea quæ indicabit Cel. Swietenius (g), non pauca invenies aliorum, & sua apud Eximium Virum Senacium (h) in eo capite, quo argumentum hoc peculiariter tractat ea copia, atque solertia, ut eo perlecto, plura non facile desideres sive de causis quæ cor dilatant, sive de noxiis a dilatato corde provenientibus, sive de auxiliis ad has minuendas, sive de signis non cordis modo, sed partium ejus singularum dilatationem indicantibus, præsertim si, quod ad hæc attinet, ea simul attenderis quæ alibi (i) de iisdem aut prænotavit, aut excepit.

16. Hæcenus de Cordis Aneurysmatibus. Nunc illud proximum est, ut Aneurysmata proponam arteriæ Magnæ. Incipiam autem ab illo cujus historiam maxime dignam puto quæ intercidat, sive ob Virum quem sustulit, sive ob eos præsertim qui de ejus morbo scripserunt. Fuit ille Mutinensis Protomedicus, Antonius Ferrarinius; hi vero Bernardinus Ramazzinus, & Marcellus Malpighius. Cum enim omnia Malpighii ipsius manu scripta Confilia Medica (quorum neque numerus, neque aliquorum præsertim, ratio facile æstimanda sunt ex illis quæ nonnulli ediderunt, ejusdem Confiliis) Medicæque ad ipsum undique missas Epistolas, Albertini sui beneficio perlegerem; in illas forte incidi, quæ a morbi quem dixi, initio ad finem usque Ramazzinus consulendi causa identidem ad Malpighium mittebat. Ex quibus omnibus, aliisque interjectis charitis diligenter a me excerptam, digestamque historiam, hæcenus ineditam, sic habeto.

17. ANTONIUS FERRARINIUS melancholico, ut vocabant, temperamento, habitu autem ad cachecticum inclinante, jugiter expuere foliis salivam multam, hancque erodentibus salibus fuerat, cum annum jam ipsum ferina rufi vexatus esset prope modum assiduus, ad quam denique accesserat aliqua spirandi difficultas, in

in motu præsertim per acclivia loca; repente ante finem Sextilis A. 1689. tanto pectoris angore intempesta nocte correptus est, ut metueret, ne protinus suffocaretur. Non pauca tamen cathari expectorata materia in angore sublatu est. Sed biduo intermisso, cum alvum indito enematè exoneraret, eodem, quamvis minus gravi, angore prehenus, & postea erecta cervice spiritum ducere coactus; misso sanguine levamen sensit non modicum, sed minime diuturnum. Nam vigilie sæpius, molestissima interdum tussis, & ferre irrita, præcipue vero sensus quasi laquei fumam Asperam arteriam confringentis male habebant; tamen si rursus cubare aliquando poterat. Macies interea accesserat, & paroxysmorum major gravitas, & frequentia. Pulsus tamen nihil unquam habuit febrile. Visum aliis qui aderant, Medicis, repugnante Ramazzino, e pede sanguinem esse mittendum; unde vires quæ sic satis ad id tempus perliterant, multo sunt infirmiores factæ; morbus autem vehementior. Jam enim angor cum Asperæ arteriæ, & faucium constrictione quotidie invadebat, nonnunquam ter, aut quater, & ad horas duas, tanta violentia, ut nemo esset, quin jam suffocatum iri, existimaret. Evadebat tamen, nihil ore ejiciens; sudore autem totus diffusus. Sed five cibum, sive aliud quidpiam deglutire conaretur, sive ex lacte enemata inderetur, non modo ex quovis humore alio; continuo is angor, eaque præsertim constrictione redibat. Cum hæc aberant; nullum usquam dolorem, molestiamve percipiebat, si consuetam spirandi difficultatem, quæ mediocriter erat, excipias, & sensum aures, ut aiebat, cujusdam ex hypochondriis ad fauces ascendentes. Quæ res, & repentina insulsa in vasio, ac discessio, & aliquod interdum ex flatuum eruptione levamen, & temperamentum, ut dictum est, melancholicum ægotantem, Medicum, & perosque alios movebant; ut paroxysmos ferre ut in hysterics, ex irritatis dumtaxat, convulsisque nervis repetendis putarent. Nam etsi inter initia alii crassam materiam in pulmonibus congestam, alii tenuem in eos ex faucium glandulis defluentem conjiciebant; postea tamen plerique, ut dixi, esse convulsionem, censabant ex nervis per hypochondriacos succos, quos nonnullis ex liene nominatim deducebant, subinde irritatis: quamquam aliqui a cerebro usque irritamenta repetebant, epileptici quidpiam in paroxysmis comminantes. Nec deerant tandem qui cum minime intelligerent, quæ ratione tot, tamque violentis paroxysmis esse superites posset, nec superites solum, verum etiam viribus in tanta abstinencia non omnino dejectis, fascinationem subesse aliquam, suspicarentur. Unus Malpighius, id quod ejus ad Ramazzinum pene omnes litteræ præclare ostendunt, verebatur, ne præter nervorum iritationes, magnum aliud in structura lateret obstaculum, læso aliqua organica, quam humores pleni erodentibus salibus insulissent, cauteque propterea neque usum narcoticorum, quæ ægro data interdum fuerant, neque balnea, quæ proponebantur, sed alia minus suspecta probabat, aut ipse, ut solebat, commendabat. Denique intra septuagesimum a primo insulsi diem cessit eger vehementer morbi sui, cum toto eo tam longo spatio federe lere semper in lecto, aut in sella coactus esset, ut facilius spiritum duceret, præsertim si inclinatio federet capite, vel potius corpore in arcus modum antorsum curvato; quem propterea positum fere assidue servabat.

ABDOMINE diducto, neque lien, neque ulla alia viscera morbi quidquam ostenderunt. In Thorace quoque illæsi pulmones inventi sunt. Sed in Aorta, supra cor se attollente, magnum aneurysma conspectum est, ex quo concreti sanguinis libræ, eoque amplius exemerunt, in cujus medio polyposa erat concretio longitudine, & crassitudine digiti indicis. Cum alia in Ferrarinio fuerant, quæ postea in Marchione Pauluccio ex eadem causa observavimus, tum illa præsertim, quæ ad dicta alias (k) de Pauluccio nunc addes, quod auram quasi quandam ex hypochondriis ascendente sentiebat, & quod nullo situ commodius sedebat, quam capite, & corpore in anteriore inclinatio. Quarum quidem rerum ut altera poterat in errorem inducere, sic altera avertere ab errore debebat. Nam si primam accipere velles pro hypochondriacæ convulsionis indicio, per quam unam horribiles illos paroxysmos explicares; obstabat altera, quæ longe aliud significabat, videlicet esse intra thoracem quod Asperam arteriam premeret magis, nisi ea corporis inclinatione ab ea nonnihil abduceretur. Ita rem exponebat Ramazzinus, cum dissectionem modo propositam Malpighio nunciaret, similiter sane ac Reiselium videbis in Observatione, illo ipso anno edita, ac postea in Sepulchreto (l) relata, explicavisse, cur puer æstima suum a summa angustia levare sentiret, quando stans caput & pectus inclinabat scamo, nimirum quod cor oppido magnum, sternum incumbens melius quiesceret, quam si supinos pulmones premeret. Sic postea Vieussienius (m) rationem attulit, quomobrem miles minus difficilem sibi faceret respiracionem eodem positi in cubili sedendo quem in Ferrarinio descripsimus, scilicet ne corculum quasi quoddam concretione polyposa maxime dilatatum Asperam arteriam adeo comprimeret in supino, ut in suffocationis periculum adduceret. Neque alia fortasse causa

fuerit, cur is quoque, cujus tantam dextere cordis auriculæ dilatationem ex Dionisio memoravimus (n), eundem ferme servaret positum, nisi ut ab illius mole, & pondere minus pulmones paterentur. Cæterum eundem situm commodiorem fuisse alteri, Aortæ aneurysmate in thorace laboranti, vidit Freindius (o), Albertinus autem (p) id ipsum refert inter signa quæ non leviter nobis indicent alveorum sanguinis intra thoracem dilataciones. Neque aliud significabat quod in ægro quodam observavit Pachionius (q), quotiescunque magnum suffocationis periculum urgeret, toties subsidio & levamini fuisse caput inclinare, clunisque sublime erigere; sic enim diaphragma pro aliqua saltem parte cordis onere, id erat duplo majus, relevabatur; diaphragma, inquam, nam eadem inclinatio levamini erat, sive homo supinus, sive pronus esset. Alter vero æger, cui quoque fuit cor mole majus, a Beggio (r) descriptus, a suffocationis periculo evadebat, si pectus genua versus inclinaret, aut aliquantulum pronus faderet. Sed alia hujusmodi exempla infra quoque memorabimus.

19. At enim, inquit, in I. Sectione libri II. Sepulchreti (s) itemque in XIII. libri superioris (t) ex Observationibus Willii constat, fuisse qui nisi caput aut erectum semper, aut antorsum inclinatum servarent, alii continuo in cordis tremores, & spirituum deliquia inciderent, alii vero, quod ad rem præsentem magis attinet, statim anhelii fierent, ac velut moribundi difficillime respirarent, cum tamen neutri aneurysmata in thorace, sed utrique in cerebri ventriculis magnam falsi, aut acris feri colluviem haberent; quæ capite non erecto, aut non inclinato recidens versus origines eorum nervorum qui præcordiis inserviunt, horum immanes convulsionem excitaret. Ego vero non hic de capite erecto, sed de thorace potissimum antorsum inclinatio verba facio: illudque insuper dico, quorum in cerebro tanta ejusmodi feri copia esset, eos signis aliis capitis male se habentibus carere non potuisse, quibus fere carebant plerique eorum de quibus a me dictum est, cum interea sine indicibus non essent quæ præcipuum morbi sedem in thorace significarent, si ea quæ præcesserant, cum iis quæ aderant, diligenter conjungeres. Alii enim gravissimis animi affectibus percussus, ut Pauluccius, & is, quam, Dionisio auctore commemoravimus; alii diuturna, immanique tussis, ut Ferrarinius, agitati in morbum inciderant. Ut vero in ejusmodi tussi quam crebro, quam violentè naturalis motus respiracionis, & quod consequitur, etiam sanguinis muretur, hujusque in parietes suorum receptaculorum, vaforumque, quæ in thorace sunt, repentinæ fiant repercussiones, manifestum est; ita in affectibus animi quam varie, quam diu, quam vehementer per easdem illas vias modo concitetur, modo retardetur sanguinis cursus, facile tunc possunt facies, respiratio, pulsus commoustrare, ut mirandum non sit quod ex magno in supprimenda, aut dissimulanda indignatione conatu ingens illud dextere auriculæ aneurysma non fecus acciderit apud Dionisium, quam tanta cordis, & Aortæ dilatio ex eadem causa acciderat apud Harvejum (u), ut Amici ex inaudita morbi violentia hominem veneficio a malefica effectu, aut cadodemone obsessum ante cadaveris dissectionem, haud aliter ac de Ferrarinio est dictum, extirparent. Atque ea est humanorum affectuum vis in sanguinis alveis, ac receptaculis in thorace dilatandis, ut hinc etiam merito causam deduxerit Albertinus (x), quomobrem dilatationes illæ perraro in bestiis; sæpe adeo in hominibus reperiantur. Ubi igitur hæc, aut alia præcesserint, unde aneurysmata oriri possint; tunc orta jam esse, conjiciemus non modo cum affuerint plerique notæ quibus illa ostendi solita esse, idem tradidit accuratius, quam ut a nobis aliquid addendum sit, verum etiam cum morbum alium in thorace additum nullum esse, cæterorum ejus morborum causis, signis, & remediis effectibus inter se comparatis, intelligemus. Male autem aneurysma conjiceret qui hæc non attenderet. Sic alter de duobus viris quos descripsit Cl. Capperus (y), difficile quidem spirabat, & adeo inflexo corpore . . . sedere cogeatur, ut caput intra genua quasi recondere videretur; nullum tamen aneurysma, imo cor habuit admodum parvum. Sed alia aneurysmatis indicia deerant, & manifesto erat phthisicus. Sic puer in Sepulchreto (z) propositus, cui non aneurysma, sed moles quædam carnea, pleuræ & costis proxime adhærens, mortem attulit, de pectoris dolore obtuso, & difficultate respirandi querebatur, ut in obscuro morbo, qui ab lateris alterius ictu ex graviore casu initium duxerat, potuisset aliquis aneurysma suspicari, præsertim cum signum denique illud quadantenus accessisset, quod in Pauluccio, & Ferrarinio fuisse, diximus; neque enim puer capessere jam formum poterat, nisi mensa decliviori inclinatio capite. Attamen alia, quæ in illis erant, aneurysmatis indicia, & quidem potiora, in puero deerant. Nos autem non quædam, sed plerique attendi oportere, idcirco admonuimus, quia, ut omnia non semper occurrunt; nec certe in duobus illis occurrerant omnia; ita quædam tantummodo si species, sepe numero decipiaris.

20. Quæres fortasse, quæ ratione fieri posset, ut cum in utroque illorum dilatio esset arteriæ Magnæ; in neutro tamen ulla esset pulsatio? Hujus sane absentia utriusque Medi-

(m) Anat. l. 2. c. 13. (n) Epist. 16. n. 25. & 26. (o) Ibid. n. 3. (p) in Addit. Vid. Schol. ad Obl. 24. (q) Obl. 91. (r) Epist. N. C. Dec. 3. A. 9. Obl. 223. (s) Ibid. Obl. 89. (t) Dec. ead. A. 5. Obl. 8. (u) Ibid. Obl. 124. (v) Eandem Cent. 3. Obl. 45. (w) Cent. 2. Obl. 104. (x) Cent. 20. Obl. 84. (y) Cent. 1. Obl. 24. (z) Cent. 7. Append. n. 4. (a) Cent. 4. Obl. 120. (b) Ibid. Obl. 215. (c) n. 7. (d) Act. N. C. Tom. 2. Obl. 34. (e) Comment. in Boerh. Aphor. 5. 176. (f) Traité du Cœur, l. 4. ch. 8. (g) l. 4. ch. 4. n. 4. ch. 9. p. 7. & ch. 11. n. 5.

(k) Epist. 17. n. 26. (l) in Addit. ad Sect. 1. l. 2. Obl. 29. (m) Traité du Cœur ch. 1. (n) supra, n. 11. & 12. (o) Hist. de la Medec. l. 1. (p) Opusc. cit. supra, ad n. 11. (q) Opusc. cit. supra, ad n. 11. (r) Ibid. Hist. 169. (s) Obl. 164. (t) Obl. 4. (u) De Circ. Sangu. Exerc. Anat. 3. (v) Opusc. cit. supra, ad n. 11. (w) Act. N. C. Tom. 4. Obl. 47. (x) l. 2. S. 2. Obl. 4. in Addit. (y) l. 2. S. 2. Obl. 4. in Addit.

corum plerosque in errorem adduxit: quanquam ut pulsatio esse potest sine arteria aneurysmate (a), sic arteria aneurysma esse potest sine pulsatione, five quod hæc in nonnullis, ipsis potius, quam Medicis, animadvertenda, leviter, & prius dumtaxat quam morbus favere incipiat, se prodit, ut fortasse in Ferrarino, five quod in aliis inter initia reagentis se morbi Medicis occurrit, at certe in Pauluccio priusquam in Patriam rediret, deinde vero in utrisque adeo obscuretur, ut nulla esse videatur. Causas autem obscuritatis cum tres olim (b) memoraverim, non hic repetam. De earum prima dumtaxat, quippe ad hos duos ægros maxime attinente, hic satis est illud addere, vel in externis aneurysmatibus non raro illam, ut nos quoque vidimus, locum habere, & recte olim Paræum (c), cum inter eorum signa pulsationem proposuisset, mox admonuisse, ne fallamur signis supra commemoratis: nam nonnunquam in insignibus Aneurysmatibus nec pulsationem percipere licet... quia sanguis in thrombo coit & concrevit. Quod si verissimi huius moniti Chirurgi postea aliqui non essent oblit, aut in parvis aneurysmatibus id accidere non posse, credidissent, profecto neque ille Ruyfchii (d) Amicus tumorem circa talum nuci juglandis magnitudine, etiam omnis pulsatio deest propter sanguinem coagulatum, aperire ausus esset, neque Ruyfchius (e) iterum admonuisset, non in omni aneurysmate præcisè sentire pulsationem, quantumvis Authores eam tanquam pathognomonium habeam signum. Si sanguis in aneurysmate coaguletur, nullam percipi pulsationem. Addidit autem id etiam in maximis aneurysmatibus expertum se esse, exemplumque attulit ingentis illius, quod ex trunco Magnæ arteriæ tribus circiter digitis supra cor incipiens, exteriora pectoris instar pulvaris occupabat, cuius aneurysmatis magna ex parte simile alterum postea descripsit Littrius (f): uterque autem adnotavit, aliquo ante mortem spatio temporis omnino obscuratam pulsationem fuisse, idque repetendum esse a copia lamellarum de quibus alibi (g) dictum est, five polyporum concretionum, quas intus subsistens sanguis magis magisque adhaerisset. Sic igitur observatio obscuratæ pulsationis ab externis aneurysmatibus ad illa quoque tradenda est, quæ ut extrorsum sibi viam fecissent, ad intum tam tamen ante mortem Aortæ truncum: Deinde vero & ad illa quæ penitus sunt abdita, universæ enim Lancisius loquitur Propositione LVIII. (h) & Albertinus quoque (i), ubi de aneurysmatis pulsatione, si non prorsus deficient, at certe longe minori facta, ac languida mentionem injicit. Et si vero uterque horum de inveterato jam morbo sermonem tunc habent, aliaque insuper præter eam quam diximus, causas attingunt, nihil tamen satis fortasse obstat dominum in nonnullis citius eadem causa pulsationem interceptat, id est qui demum in Pauluccio, & Ferrarini aneurysmatibus concretus sanguis circum undique inventus est, is concrevere ocyus cœperit, & multo crassior pro portione obicem inter Medicorum tangentium manus, & pulsationem, facile etiam ab his magis distans eo tempore, interponere. Satis igitur intelligis, qui fieri poterit, ut cum in utroque illorum esset aneurysma, in neutro occurreret pulsatio. Qui fieri autem posset, ut cum semper esset is morbus, non semper esset paroxysmi, superiore Epistola (k) indicatum est. Itaque non quia pulsatio desit, nec quia per longiora, aut breviora temporis spatia graviores morbi effectus non apparent, ut continuo existima, ægrum aneurysmate carere: sed noli vel longioribus induciis fidere, nisi cum paroxysmis simul omnia prorsus abeat aneurysmatis indicia, nec illi jam redeant, si causæ redeant quarum occasione excitantur, ut corporis motus, deglutitio, aliæ ejusmodi, quæ in duobus propositis ægris solabant, in aliis eorum similibus solent insultus renovare.

21. Si forte hæcenus miratus es, me qui in his Litteris Observationes promiserim meas, animadvertiones potius, quam observationes, protulisse, cum de quinque harum quas proposui, una a me sit, cæteræ ab aliis; mirari jam defines, ubi animadvertitis, nullam esse postea (l), mearum pluribus in alias Epistolas rejectis, alienas quidem, sed ineditas, ne forte intercederent, communicare. Ne tamen id ægrius feras, quod libentius debere accipere, quas subijcimus, ad unam omnes ex me habebis. Erit autem prima quæ cum postremo exposita conveniat, five causæ genus velis attendere, five gravem in deglutitione molestiam, five ipsam denique aneurysmatis sedem spectare.

22. TUBICINEM Patavii vidi anno, opinor, 1723. quem ars sua jam pridem conjecerat in aneurysma insanabile, oblidens pectoris intrinsecam, & superiora. Id quo magis increbescat, eo agebat magis deglutitio molestiam, spirandi quoque difficultatem, donec illius primum, mox huius omni facultate intercepta, hominem interiret. EX CADAVERE quidquid sedes morbi fuerat in Theatri Anatomici Atrium cum illatum esset, arcum vidimus arteriæ Magnæ cum ramo illo insigni qui dextera Subclaviæ, & Carotidi originem præbet, ita dilatatum, ut Asperam arteriam, gulamque comprimeret. Quod aneurysma cum

ibi fecaret Cl. Vulpus, intimam illius faciem occupatam conspexi polyposa concretionem crassissimam, cuius structura quidem in eo erat similis cæterarum quas antea videram, ut capæ instar resolvi posset in laminas curvas, quarum alia alias comprehenderent; substantia vero pars magna erat dura, ex alboque subflava, ut nihil magis referret, quam duratum sebum.

23. Materiam, seculum referentem, intra aneurysmata a Vessalio interdum repertam scribit Freindius (m) ex testimonio, ut videtur, Adolphi Oconis. Quod ego in huius narratione minime invenio, live ut in Sepulchreto (n) relata est, five ut paulo fufius legitur apud Schenckium (o): quanquam nihil frequentius est quam concretiones polyposas febi, lardi, adipis similes invenire, ut sæpe harum rerum aut nomine, aut similitudine eas concretiones olim, & postea indicaverint Observatores: neque in corde solum, verum etiam interdum in ipsis aneurysmatibus. Sic in illo quod omnium primum dissectum fuisse, creditur, exteriorem concretionis partem colore & specie lardo fuisse non ab similem repertam esse, memoravimus (p). Sic Lancisius (q) polypæam substantiam instar lardi in fornem dispositam in eo aneurysmate descripsit, cuius longitudo non excedebat longitudinis Aortæ, quæ curvæ est, dimidium; ut non videam, cur Freindius (r) sic referat, quali in tota Aortæ curvatura quiddam lardo simile, Cysti inclusum, Lancisio apparuisse: sicut nec video, cur ingens illud aneurysma ab Ruyfchio (s) descriptum, & cum altero quod Littrius proposuit, magna ex parte comparandum (t), at, sine externo quovis tumore totum thoracis cavum infusisse. Levia hæc esse, fateor, si propositum Freindii attendas, neque huic omnia fortasse imputanda; sed tamen eadem, atque alia (u) insuper, paucis in paginis, cum aliud ægerem animadverta, ut suspicionem faciant memorari, sibi in scribendo præfidentis, sic te reddent in legendo cautiorem.

24. Cæterum ut aneurysmatis causam in Ferrarino ex tussi ferina, diuturna quæ deduximus (x), ita in Tubicine petendam credimus ex frequenti, & valida tubæ inflatione. Quidquid enim violenter, ac diu mutat naturalem respirationis motum, motum quoque sanguinis mutat, ut modo cohibitis, modo incitatis, si qua forte valis alicujus minus robusta pars sit, hanc tandem five distrahendo, five urgendo dilatat. Quamobrem in aliis pariter qui tuba, aut fistula contentiore spirita canunt, aneurysmata non raro fieri, adnotavit Lancisius (y), Albertinus autem (z) ex ejusmodi artis genere indicium petiit, ex quo cum aliis juncto, latentia adhuc aneurysmata conijciamus. Quod vero non omnes tubicines, neque omnes ferina tussi vexati hos in morbos incident, aut firmior valorum quæ circa præcordia sunt, structura efficit, aut levior, minusque assidua contentio, atque agitatio, aut denique minor copia sanguinis, meliorque conditio, ut sic ad eam quam diximus causam alia distendentes, aut erodentes non accedant. Sic neque omnibus aut ferina tussi affectis, aut tuba, tibiave canentibus pulmonum ulcus est, aut æstia horum ad pleuram adhesio, quamvis in duobus qui consueverant ejusmodi instrumentis uti, utrumque deprehenderint Cl. Viri Distinguis (a), & Fabricius (b), qui attinere censuit ad numerum augendum eorum morborum, quibus huius generis Artifices obnoxios esse, nos docuit Ramazzinus (c), recte ille quidem; sed sic, ut alios pro varia dispositione aliis ex istis morbis magis esse expositos, agnoscamus. De molesta autem, & denique impedita in nostro Tubicine deglutitione repetenda a mole, & positu, & sede aneurysmatis, sic gulam nimium comprimentis, cum res per se manifesta est; tum aliis quæ supra (d) posita sunt, exemplis confirmatur. Postremo quo ad sedem attinet aneurysmatis in arcu ipso arteriæ Magnæ, sæpe adeo accidit, ut aut ibi, aut prope eum locum aneurysmata reperiantur, ut si ab illo incipias quod ab Riva diximus (e) facile primum omnium fuisse delineatum, imo etiam ab istis quos ex Lazaro Riverio, & Ottone Heurnio adnotata habes in Sepulchreto (f), & per descripta ab Ruyfchio (g), ab Littrio (h), ab aliisque deinceps, quos brevitate gratia sciens omitto, ad nostra descendas, & in eo, aut ad eum quem diximus, locum reperta cum istis aliis omnibus conferas, quæcunque alibi ab interna causa leges exorta; miraturus sis procul dubio, universas Aortæ partes tanto raro in aneurysma excrevisse, in quæ ista una sæpe adeo excreverit. Cujus discriminis causam, quam olim in Adversariis (i) attrigi, non hic repetam, præsertim cum a Viris Doctis probatam postea fuisse, videam, & in his a Cl. Valscaro (k), qui a Freindio, & a Michelotto ostendit esse confirmatam. Duo addam potius. Alterum: quanto majori vi in objectum Aortæ arcum a sinistro cordis ventriculo sanguis impellitur, tanto majori a mox contrahente se arcu in utramque proximam Aortæ partem repellit. Sed cum facilius recipiatur in partem illam quæ descendit, quam in eam quæ a corde ascendit, quippe quæ & longe brevior est, neque in amplex ramos aperta, imo valvulis Semilunaribus oclusa; hinc sequi, ut si in alterutram

arteriæ partem vis facienda sit, in hanc potius fiat, & quod consequitur, inter summum arcum & cor multo plura, quam in parte altera proxima, inveniri soleant aneurysmata. Alteram: etsi non magis distet finis trunci Pulmonaris arteriæ a ventriculo cordis dextero, quam Aortæ arcus a sinistro, neque magis resistere truncus ille posse pro portione videatur viribus ventriculi dexteri, quam truncus Aortæ, a sinistro; tamen multo pauciora in illo, quam in arcu, aut prope arcum huius, reperiri aneurysmata, facile propter alium trunci Pulmonaris arteriæ positum, non ita obicientem se cursui adacti sanguinis, neque hunc omnem, neque tam subito, violenterque inflectentem. Sed ad reliquas Observationes pergamus.

25. BELLUNENSI annos nato circiter quinquaginta, qui laneas telas forficibus magnis quidem, sed non illis tamen maximis, ac gravissimis, tondelat, ante annum attolli cepit dextera pectoris pars superior, causam præbente an meri potu quo usus fuerat aliquanto liberalius? an Venereo morbo? an potius utroque ad eam artem addito, in qua, ut diximus, se exercebat? Quæ enim præcessissent incommoda, aut quæ postea successissent, scire non licuit, nisi quod saltem ex quo Venetias redierat circa Octobris initium A. 1707. five ambularet, five loqueretur, spirandi difficultate vexabatur: quæ tamen neque per paroxysmos ingruerat, neque suffocationem intentabat, neque sonum abrumpebat: & ad artem hominis ipsa quoque facile relata esset ab istis præsertim quibus notum, probatumque fuisse in ejusmodi artificum officina a Kerckringio (l) habitum experimentum. Sed præterea edere jam, aut bibere multum non poterat. Facies erat tumida, & ex rubro fusca: vox obscura, & rauca: sputa crassa: tumoris pulsatio aliquando, & certe ante viginti ultimos dies, vel eminus conspicua fuerat. Hic sub initium insectui Decembris inter domesticos prima nocte versatus, ut solebat, cum iisque locutus, cum lectum petisset, & mox se dormire velle, dixisset; post paulo moribundus inventus est cum stercore, & spuma ad os, atque nares, sicque intra quatuor circiter horas est mortuus! CADAVERIS facies turgida, & livida: manus & pedes non tumida: præputium vero, & glans tumebant, livebant, & grave olebant, quasi in gangrænam vergerent; sed urethram scrutari cum ipse, & Cl. Santorinus vellemus, nec tempus, nec locus, nec qui forte aderant, sinebant. Quamobrem Ventre aperto, in eoque durioribus animadvertis jecunore, & splene, & hoc insuper æquo majori, omnis diligentia nostra conversa est ad Thoracem. Et exterius quidem in ea pectoris sede quæ inter axillam dexteram, & sternum est, tumor prominebat in modum hemisphaerii, sed depressi, a costâ quarta ad clavicularum pertinens, fere propior, quam axilla, cedens, si premeres, adeo ut intelligeres continuo, nullam ferme jam superesse ossa, aut cartilagineas, quæ ibi inter musculos, & thoracis cavum interjicerentur. Et revera clavicularum ruptam, & carie interius exesam, superiorem autem costarum quatuor, eam præcipue partem quæ diu solet esse cartilaginea, corruptam invenimus, aut absumptam ab aneurysmate, cuius magnitudo hedinum caput superabat, figura ad ovalem accedebat, sedes autem a cordis basi ad summum thoracem extendebatur. Erat autem aneurysma facci instar, cuius sinistram latum per foramen, duos admittens digitos, cum latere dextero communicabat arteriæ Magnæ priusquam hæc commune dexteri Subclaviæ, & Carotidi initium præberet. Fieri videbatur is faccus ex producta ejusdem Magnæ arteriæ substantia, sed magis alba, tenaci, densa, nec minus crassa. Hanc intus convellente curvæ laminæ multiplices, alia aliis impositæ, quasi fibrosæ, reapse polyposæ, sed exsiccæ: quæ ambitu suo tantum sanguinis complectebantur ferme concretæ, ut hic cum polyposis istis laminis eductis, & lanci impositus uncias pependerit quadraginta. Aneurysma pulmonem dexterum retrorsum, magisque deorsum compulerat mole sua; ut a compressione minor factus videretur. Incisus aibum pus ostendit, hinc illinc prodrens & dissectis bronchiis. Pulmo sinister sanus erat. In utroque tamen thoracis cavo, sed magis in dextero, feri copia fuit flavescens, qui mucosus quasi pelliculas admistas habebat. Per mucosam quoque & subflavam ejusmodi materiam pericardium undique adhebat cordi. In huius auricula dextera, annexoque ventriculo polyposa erat concretio: in Pulmonari arteria sanguis: in ventriculo sinistro neutrum. Denique arteria Magna descendens intus erat quibuscumque in locis inæqualis, nec sine indicio ossificationis, per duritiem quæ usque tendineam incipiens.

26. Etsi plura in huius hominis thorace inventa sunt, quæ uti, five incederet, five dumtaxat loqueretur, difficilem spirantem faciebant, sic re aliqua addebat, hunc intercludere, id est suffocare poterunt; tamen, si forte mavis mora etiam injecta sanguini, e cerebro redeunti, aliquid insuper apoplefici accessisse, spectata descripti aneurysmatis sede, non valde repugnabo. Ibi enim erat, ut venæ Cavæ Superioris comprimere truncum posset in decubente præsertim, & fortasse in Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

(l) Vid. in Afr. N. C. Tom. 5. Schell. ad Oly. 85. (m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obf. 161. (n) Nov. Comm. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Phyl. n. 4. (o) Eph. N. C. Cent. 3. Obf. 74. (p) Advers. 2. Anim. 41. (q) De Aneur. Propos. 30. & seq. (r) Ibid. Propos. 30. & seq. (s) Ibid. Prop. 32. & seq. (t) Animad. indicata 41. (u) Eph. 26. n. 17. & Epist. 27. n. 2. 22. & seq.

dexterum latus: quo in situ videlicet non mole tantum cum truncum urgeret, sed & pondere prægravaret, utrumque autem horum tanto magis efficeret, quanto plus sanguinis tunc admitteret, quippe per Aortæ truncum ab anterioribus in posteriora devexum, non ascendens in cubantem, sed potius descendens, ut orificium ipsius facci subiret, huncque distenderet forte quantum nunquam antea distendisset, five quod facci parietes eo denique redacti essent, ut magis cederent, five potius quod sanguinis major esset ea nocte aut turgentia, aut copia propter ingestum paulo plus meri, aut ob suppressam, ut frigida tempestate, insensibilem perspirationem. Hæc igitur ita pones, uti volueris, quando & stercore, & spuma ad os, & turgida ac livida facies utrique generi mortis conveniunt.

27. Proximorum autem aneurysmati ossium, & cartilaginum corruptionem, absumptionemve, qualem in proposito viro, in aliisque deprehendimus, non raro Anatome obtulit five gravi contusione aneurysma successisset, ut in Subcutanea, de quo Cl. Christianus Vaterus (m), aut ut alia, vetustiora quoque, exempla omittamus, & nostro magis simile proferamus, in viro, quem Cl. Schreiberus (n) describit, costis, & cartilaginibus carie exesis, musculis autem aneurysma, sub ipsis disruptum, obtegentibus; five nullo ictu prævio, ut in juvene, de quo Cl. Fackius (o), arteriæ dilatatio ortum a sanguine acriori, incrementum autem ab nimio, in lusu pilæ, brachiorum, & corporis motu cepisset, clavicularum labem afferens. Tu vero quam in costis, & clavicularum, absumptionemque conspeximus, repetes, ut malueris, a contigui aneurysmatis aut pulsatione, aut erodente ichore; quanquam & pulsatio ubi non fine carie excavat, non agit sine ejusmodi ichore. Vascula enim periosia, & perichondrii, & quæcunque alia, ut puta tensæ his pleuræ, inter resistentia illa corpora, & assidue, ac vehementer pulsans aneurysma interposita, ideoque confusa, atque extenuata, facile tandem hic illic rumpuntur, & quadam quasi ulcuscula faciunt, perminuta quidem, sensumque fugientia, humorem tamen inter lamellas membranarum illarum fundentia, qui mora accedente contrahit, & erodendi vim, in quibusdam præsertim corporibus, non mediocrem. Quæ de vasculis etiam credito, per eam parietum aneurysmatis partem reptantur, quæ pars ad resistentia illa corpora urgetur. Sed erodens ichor non semper aneurysmatis effectus est, quemadmodum nunc exposui, verum etiam causa, ut alias (p) indicavi, rem postea multifariam explicante ingeniosissimo Lancisio, nempe aut acris humoribus in arteriæ alicujus percussa parte inter ejus tunicas remoratis, ut in istis aneurysmatibus quæ, ut paulo ante memoravi, ictibus, contusionibusque succedunt (q), aut ibidem sine prævia externa causa subsistente ichore quodam erosivo, ut in istis quæ in hypochondriacis, scorbuticis, & hysteriis corporibus exoritur (r), vel etiam e vicinis erosivis partibus in arteriæ parietes destillante, ut in istis quæ prope ossa, carie Venereæ jam affecta, contingunt (s). Nullus tamen dubito, quin erodente corpore, eorum humores qui lue Venereæ infecti sunt, inquinantia, ut in aliis etiam quæ minime ossæ sunt, partibus subsistendo, se producant, sic in arteriarum quoque tunicis, non secus atque in scorbuticis, & hysteriis dixit, haud raro subsistant, quas hic illic corrodingo infirmant, eoque dilatationibus obnoxios reddant. Et sane erosionis manifesta indicia, ut alibi (t) a me scriptum est, in ipsis tunicis arteriæ Magnæ, præsertim cum hæc esset, nam interdum etiam cum non esset, ossis squamulis hic illic intus obducta, sæpenumero deprehendi. Quas Observationes ad alias Epistolas (u) differo, in quibus commodiorem locum sunt habituræ. Quæ autem jam proferuntur, etsi non sine istis erunt squamulis; illuc tamen spectatum quo ordo postulat, ad Aneurysmata videlicet Cordis simul, & Magnæ arteriæ.

28. ANUM propemodum octogenarium, cum Bononiæ degerem A. 1702. sæpius audiveram de stomacho querentem, sic autem ibi vulgus solet partem inferiorem pectoris designare. Pulsus erat maxime vibrati: difficultas atque spirandi tanta, ut sedere in lectulo cogere, quæ tamen remittebat interdum, dato oleo, ex dulcibus amygdalis recens expresso. Denique ita aucta est, ut mulierem suffocaverit. THORACE referato, non pauca in hoc aqua a nobis conspecta est; sed in pericardio plurima, ut ipsum non mediocriter distenderet. Cor ea mole, parietum crassitudine, thalamorum capacitate, ut juveni videretur. In utroque horum polyposæ concretiones non parvæ, in vasa pertinentes. Aorta a corde ad primum usque orificium superiorum ramorum maxime dilatata, & toto ferme eo tractu operata intus squamulis ossis, & nihil magis quam creberrimas albæ cereæ guttas referentibus postquam in pavimento reflexerunt. Similiter pulmo, inferiore præsertim parte, laxior, & semicorruptus non secus, ac si diu fuisset, ut ab Anatomicis interdum solet, in aqua maceratus.

29. Historiam, in multis huic similem, apud Malpighium

ghium (x) leges, five pulsus vibrationem attendas, si ve copiam aquae in pericardio, si ve thalami cordis præcipui, Magnaque arteriae dilatationem, & huic intus adnatas ossas squamas. Quae tria postrema in duabus quoque insequentibus Observationibus animadversa a nobis reperies. Quas antequam proferimus, & ipsae, & duae pariter quae proxime scriptae sunt occasionem præbent interjiciendi aliquid de opinione Cel. Viri super aneurysmatum causam, & ossearum in his brachearum. Hanc esse posse existimari in ossium carie; sed longe alia ratione ac paulo ante explicatum est (y). Scilicet cum plures arteriae sint ossibus, tanquam fulcris, contiguæ, si forte caries os excavet, ibi deficiente fulcri resistentia, pronam arteriam fieri ad dilatationem, ad conglutinationem cum ossis carioso, & ob destitutam ab hoc succum osseum, etiam ad ossearum brachearum productionem. Credibile est, si huic Scriptori id forte accidisset quod Prael. Targionio (z), ut magnam foveam in thoracis vertebra excavatam videret, eique appositam venam sine Pari admodum varicosam; credibile, inquam, est, foveam potius pro varicis causa fuisse habiturum contra, atque habuit Targionius, cui facilius astipuleris si varix tunc coeperat, cum vertebra necdum ob ætatem cedere desierant. Cæterum opinionem propositam, quod ad peculiarem quandam arteriarum dilatationem attinet, libens fateor, posse aliquando ex parte aliqua locum habere, velut in Cistario de quo Epistola superiore (x), magisque eo in casu, cujus occasione opinio ista exorta est; erant enim in posteriore Aortae facie hemisphaerica quaedam tubera, foveis respondentia, quae in contiguas vertebrae thoracis corporibus excavata, singula singulas illas hemisphaericas dilatationes excipiebant. Attamen Aorta anteriore quoque facie erat dilatata, neque ea facies similibus hemisphaericis dilatationibus carebat: quorum neutrum a foveis illis esse poterat verèbrarum. Sic etiam apud me est fovea ex quodam homine arteria Magna cum oblongo aneurysmatis sacco, qui oriri incipit antequam ex illa rami superiores existant; ex ipso autem sacci initio peculiaris extuberat hemisphaerica dilatatio, capax extremæ partis cuiusque crassissimi digiti pollicis: quod certe tuber, ut indicata fedes ostendit, nulli ossi vicinum fuerat. Sed & eum quem in Viro Bellunensi (b) descripsimus faccum, corruptas clavicularum, costaque attingentem, nunc huius corruptelæ causa natum dicemus, cum ejus prima origo ex illa pariter esset arteriae parte quæ & ab illis, & ab ossibus aliis omnibus adeo distat? Legisti præterea in superiore Anus historia, in aliisque pariter legisti, & leges, in eadem Aortæ fide fuisse aneurysmata: fuisse etiam; ut de his quoque dicam; lamellas ossas. Num ab ossibus, quæ remota, & integra erant, hæc repetemus? ne quid dicam de osso succo, nuperis Cl. Hamelii (c) experimentis vel ibi indubium vocato, ubi et fractis ossibus effluere credebatur; ut si cum eo facias, tanto minus e cariosis jam videatur repetendus. Sed de ossearum lamellarum in arteriis origine mox alia perpendemus, cum aliam protulerimus Observationem, quam Bononiæ pariter, biennio post superiorem, habuimus.

30. VIR, cujus patrum abditus in thorace morbus sustulerat, magna cum pulsatione conjunctus; veneri, præsertim cum junior esset, & conviviis nimium deditus; maturus vero animi affectionibus, curisque gravibus vexatus, primum quidem similem pulsationem sentire, tempore autem interjecto, spiritum insuper cum difficultate ducere coepit cum per plana ingrederetur, multo autem magis, cum per acclivia. Hæc difficultas singularis fere mensibus in peculiaris paroxysmi modum usque adeo invalecebat, ut homo jam jam suffocandus videretur, nisi prope sanguinem mitterent; sic enim levabatur. Denique levi febricula correptus est, qua maxime occasione animadvertis Medicus, pulsus non modice peccare; neque enim ei febricula conveniebat, quippe vehementes, multumque vibrati, præsertim sinist. Quæsit continuo, numqua pulsatione pectus laboraret? hanc enim siluerat æger, quamvis diuturnam, ut diximus, & tantam, ut manum, sub sinistra mamilla admotam, sæpe violentius urgeret, quasque repelleret. Jamque spiritus non nisi erecta cervice trahi poterat: sputa etiam quædam sanguinea, perpaucula tamen, reddebantur. Missus sanguis, sed ad uncias, haud amplius, duas, sane optimus visus est. Æger interea sensim macilentior, hecili instar, fiebat; nec tamen plurimum; pedes oedemate tumentes, vires debiliores, pulsus humilior, vibratione tamen non amissa,

illaque persistente sub mamilla pulsatione. Quin die ex quo febricula invaserat, circiter quadragesimo, hora una prius quam obiret, maxima, si unquam alias, ea pulsatio facta est. VENTER nihil ferme præter naturam habuit, nisi lienem, iusta quidem magnitudine, sed durum, & pernigrum. In Thorace nihil aquæ, ut neque in ventre, neque in pericardio, congelatum erat. Cor vero maximum, venis, per ejus faciem reptantibus, dilatatis, & quasi varicosis. Secto ventriculo dextero, in quo levis concretio polyposa, & sinistro, in quo nihil tale, simul omnes cordis parietes crassiores inventi sunt, simul ambo ventriculi dilatati, multo autem magis sinister, in quo Mitralis valvula ferme triplo majores quam soleant, columnasque ad quas alligantur, ampliores animadverti. Magna quoque arteria a corde ad viciniam usque Emulgentium multo latior, totoque eo tractu rigida ob crebras, quas intus ostendit, lamellas ossas. Dum ea quæ dixi, inspecla sunt, & cor a vasis est amputatum, ex his magna vis nigri, & semiconcreti sanguinis excidit, cujus etiam oblongus quasi cylindrus non secus ac gladius evagina, ex uno eorum, putata Superiore vena Cava, eductus est. Pulmones, disseccando, variegati, & spumoso humore scatentes, & quasi tendinea, si tangeres, duritie reperiuntur.

31. Cum sanguis a validioribus parietibus cordis violentius in arteriam Magnam contruderetur, hancque eo facilius fortasse dilataret, quod minus robusta esset; aliquid enim avitæ hereditatis subindicat ille patrum morbus; sanguis autem a dilatata, & postea rigida facta arteria non ita ut par est, promoveri posset; nempe in proximo ventriculo, sicut alibi quoque diximus, subscindere in parte coquebatur, huncque potissimum distendere; quanquam & in pulmonum vasis, & ventriculo etiam dextero ob eandem causam, sed paulo minus violentem, quippe mediato, & successivo, retardatus, hunc iterum dilatavit, sed minus. Ex his igitur, & ex aucto cordis pondere, diaphragma prægravante, difficultatem spirandi intelligis, & sputa illa sanguinea: ex conatu autem urriusque ventriculi eo majori, quo plus sanguinis, & in vias alio sanguine impeditas erat expellendum, nunc harum duritiam repetes, & rigiditatem? quorum illa in pulmonum, hæc in Aortæ dissectione se prodidit. Si inde repetes; feceris secundum Boerhaavii, a plurimis receptam, doctrinam (d), non duriores modo, sed & ossas per se necesse est, & vitam laboriosam redditas partes a perpetuo, & iusto validiore motu deducunt. Sive enim longiori vitæ spatio valide, sive breviori tempore, sed multo validius, minima partium vascula urgeantur, & comprimantur adeo, ut immedicabilia fiant, & tandem nullæ; earum duritiam, & ossam demum rigiditatem intelliges. Verum cum sciam, ab doctrina hæc dissensisse tamen Cl. Viros, eorumque unum, cujus Disputatio est in manibus, cum rationes, tum observationes præsertim, quibuscumque meæ, ut alias (e) ostendam, in parte conveniunt, protulisse, ob quas diffident; pederentem, nec sine distinctione quadam hic tibi censio procedendum.

32. Itaque primum duriores senu esse partes, negari non potest, quando & Anatomici (f) vel ipsum illorum cerebrum firmius, & durius esse, confirmant, nec quicquam anosoform animalium carnes, ignorat, quanto difficilius dentibus, & stomacho concitantur, aut igne ipsi coquantur. Hanc autem duritiem inde repetere, unde Boerhaavii censuit, licere credo. Rigida quoque, & ossa facta seniorum quædam ligamenta, & membranas, & tendines, atque adeo partem musculosæ cordis substantiæ; ut alii (g), & nos quoque interdum (h) vidimus; cur ab eadem præsertim causa non dicamus, nihil est, opinor, quod magnopere obstet. Atque ex membranis, & musculosis fibris arterias constare, manifestum est. Videtur igitur, in his quoque eandem rationem posse locum habere, siquando ad eundem modum ossæ fiant: secus vero; si aliter. Sæpius autem aliter fieri, insinuari nequeo, cum dissecatarum squamarum, de quibus hic sermo est, & eorum quæ cum his simul animadverti, venit in mentem. Sed ut libens hoc fateor; sic & illo priore modo interdum fieri posse, credam; nihil enim video, cur quod aliis in tunicis agnosceamus, id in tunicis arteriarum omnino negemus. Neque enim obstat quod media sit musculosa, ac iugiter in alterna contractione, & relaxatione versetur, quando, ut modo dicebam, cordis ipsius carnem ossam factam esse, scimus. Nec officio cellulosum contextum, tunicis illis interpositum: siquidem secun-

secundum naturam inter ipsas coarctatum, cellulosi forma non apparet, nisi distractionis, aut aeris injecti ope, quare satis tuta a compressione transeuntia in tunicas vasa non præstat, & sane membranas alibi, quibus ejusmodi contextum subest, ossas nihilominus factas videmus: quam hic non tam vasa spectamus tunicas petentia, quam ultimos eorum ramulos, per earum intimam substantiam dispersos. Sed & vasa quæ arteriarum tunicas adeunt, in ipso celluloso contextu elidi per ætatem, & coalescere, spectatis post injectionem inde sortum, hinc seniorum arteriis, & vasis utrarumque collaris Boerhaavii (i) ex Ruyfchio indicavit, & diserte Illustris confirmavit Hallerus (k). Nec vero propter cellulosam pulmonum substantiam, horum arteriarum ab hoc vitio immunes sunt, cum exemplum (l) proferat, in quo arteria in pulmonibus, earumque rami penitus fuere ossæ. Nam quod venæ quoque ossæ fiant, in quarum parietes non incurrat sanguinis impetus, ut in parietes arteriarum, aut quod hæc non semper prope cor incipiant fieri ossæ, ubi a sanguine compulso magis arguerent; nempe illud multo rarius contingit, nec mirum est, si ob alias causas id interdum venis accidat, quod & cæteris membranis, aut si certi arteriarum tractus live a primordiis, sive ex peculiari vitæ genere, & crebriore quadam corporis, aut artium situ magis disposita aliquando habeant, intima vascula ad compressionem excipiendam a sanguine arteriarum omnes distendunt. Quæ dispositio cum ab ortu ipso esse queat in parvis etiam hic illic arteriarum particulis, aut in externis magis, quam in internis tunicis, intumescit lamellis; hinc quoque esse potest, ut non perpetuo os pergat, aut intumescat tunicæ facies intima, quamvis incurui sanguinis magis exposita, ossa ipsa non fiat, cum ea fiat, quam obducit.

33. Quod si forte quædam horum, quæ a me reposta sunt magis, ut te ad meliora reponenda excitarem, quam quod satis mihi placeant omnia; & sane alibi (m) perspicies, non multum plerisque horum a me tribui; non continuo tamen illuc nobis decurrendum censueo, ut arterias fateamur nunquam ad eum modum in ossam naturam mutari, ad quem tendines, aliæque quædam partes mutantur. Quid enim si aliquando vel tota intima ipsa tunica, si arteria tota in eam naturam mutaretur? Falloppius (n); nam & veteres illi Anatomici hoc non ignorarunt observationum genus; cum illud diu ante Stenonium animadvertis, aves seniores habere musculorum chordas ossas propter nimium usum & laborem, at juniorum avium chordas molles esse; tum diserte testatus esset (o), se vidisse in quadam vetula omnes arterias sinistras ossas esse factas. Coiterus autem (p) hoc insuper de Falloppio scripsit, Viros fide dignos sibi Bononiæ retulisse, se se Patavii in corpore, a Falloppio dissecto, vidisse arteriarum aortam, sive magnam, totam ossam. Certe autem illa ejusdem arteriæ descendens portio tota ossa fuerit, oportet, quam & nobilissimi Viri cadavere, cum duobus cruralibus ramis spiramæ longitudine exemit Harvejus (q); nam ejus tunicas in calamum & rubulum osseum totaliter conversas dixit, nec certe, si tunica aliqua superfuisset, erat ejus argumento locus, per soliditatem ossis, facultatem pulchram deduci non potuisse. Omittit alias observationes, cum in hac Harvejus tantum dixerit, quantum satis est, ne propter ejus silentium aliter conijcere, nedum ostendere, aut evincere facile possumus. Sed hæcenus hæc, non ut dissentiamus, sed ut tantisper assensionem cohibeamus, dum verum nobis inquirentibus se magis prodant. Nunc ad reliquam dilatati cordis, & Magnæ arteriæ Observationem veniamus.

34. MULIER annorum, ut videbatur, circiter quadraginta, pinguiuscula, quæ purgando lintea victum quærere consueverat, cum intra sexennium hoc ultimum propter spirandi difficultatem, quæ asthmatis convulsivi speciem habebat, sæpe in Nosocomium venisset, neque pulsus unquam percipi in ejus carpiis potuissent; eodem redierat ob eandem illam difficultatem, cum intra dies quindecim mortua esset, crassa, & purulenta ut referebant, sputa reddens extremo tempore. CADAVER, Publicæ Anatomies causa in Theatrum illatum, inspexi. Nusquam, ne ad pedes quidem, tumidum, neque omnino improbadum videbatur. Sed postridie a morte cum integumentum abdominis sublatum esset, musculi virere coeperunt, tertio autem die multo magis, nec fine tertiimo odore; quamquam Ventris viscera mox resecta, neque Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

livida, neque morbida conspecta sunt. Verum paulo post quam ventriculus, omentum, mesenterium, & alia quædam viscera exempta fuerant, hæc omnia livere, & foetere coeperunt, ut postridie pancreas viridi obsoleto colore infectum, nihil minus quam pancreas esse videretur. Interea autem non Theatrum modo, sed totum propemodum Gymnasium vehemens, & intolerandus fœtor impleverat, cum tamen gelida esset, ac nivosa tempestas per eos dies, qui proxime antecesserunt maximam illam vim frigoris quæ se IV. Idus Februarii A. 1740. exerece incepit. Etsi igitur prope aufertur, humandumque cadaver fuit; tamen antea integumenta ad utrumque carpum incidi, volui, si forte arteria eo quo solent Medici loco quærere, aut nulla esset, aut exigua, aut aliqua ratione impedita, thoracem autem ad inquirendam morbi sedem referari. Et arteria quidem utrumque ad carpum fuit sicuti, & qualis solet. Thorax quoque nihil habuit effusi humoris, neque annexos pleuræ pulmones: qui turgidi, quidem erant, & repleti humore spumoso; at nihil præterea intus, extrave quod morbidum esset, ostenderant. Sed intra pericardium durum, & crassius, & quasi tendineum, invenimus cor magnum. Quod cum dissecarem, animadverti, eam magnitudinem, & ventriculorum capacitatem cum extenuatione parietum, qui crassiores erant potius, non esse conjunctam. Polyposæ concretiones albidæ quidem, & crassæ, sed non duriores quam crusta, in summo concrementis sanguinis emissi, imo facile discerpentia, in utroque erant ventriculo, sed præsertim in dextero, unde una longissima per arteriam Pulmonarem se se extendebat. Quibus amotis, cum ventriculorum intimam faciem, valvas amotis, & magna vasa diligentius perlustrarem; omnia intra sanitatis modum inveni, si hæc excipias. Adjunctus sinistra auriculæ Sinus amplior erat, & interna superficie magis quam soleat, inæquali. Aggeres, ut Valsalva (r) appellat, valvularum arteriæ Magnæ, hic illic crassiores, duarum præsertim; sic & unius earum quæ arteriæ Pulmonari præfata sunt. Cum illos spectarem, censeo fuit animadvertere, præter duo officia unde Coronariæ incipiunt arteriæ, tertium hic insuper fuisse, nec vero ad latus dexteri, sed sinistri, eaque magnitudine, ut tanta nunquam illud conspexisse meminerim quod alias (s) ad dexteri latus descripsi. Sed multo facilius fuit agnoscere, ab iis valvulis ferme ad eam usque sedem, unde primæ oriuntur Intercoastales Inferiores, Magnam arteriam esse dilatatam. Quod non minus manifestum erat, quam toto eo tractu durioribus, & crassioribus esse tunicis, facie autem interna plerisque in locis flava, & indicia ostendente proximæ in os mutationis, qualia etiam initium exhibuit alterius Subclaviæ. Quin statim atque Aorta vocari descendens poterat, nonnullas parvas; sed revera ossas laminas intus habebat, ibidemque non secus ac si distracta fuisset, fibras, nec angustum ad spatium ostendebat suas. Postremo qua ad diaphragma accedebat, quibuscum quasi fulcis secundum longitudinem ductis exarata videbatur.

35. De his quidem fulcis alias (t) ad te scribam, nam & in aliis animadvertis. De tanta autem illa vice-

(x) Epist. de Strufl. Glandul. (y) n. 27. (z) Prima Raccolta di Osseri. Med. pag. 22. (a) 27. n. 17. (b) Supra, n. 25. (c) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. (d) Prael. ad Init. §. 415. (e) Epist. 27. n. 21. 23. (f) Vid. apud Haller in extrema ad cit. Boerh. §. Adnot. (g) Ibid. (h) Epist. indicata n. 18.

(i) Prael. cit. ad §. 471. (k) ad eandem §. 467. not. 2. (l) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 38. (m) Epist. 27. n. 21. 22. (n) De Partib. Simil. c. 10. (o) Ibid. c. 14. (p) Obs. Anat. (q) Exercit. Anat. 3. de Circ. Sangu. (r) Diff. Anat. 1. n. 10. (s) Epist. Anat. 15. n. 2. (t) Epist. 24. n. 34. 37. (u) Ibid. n. 7. in fin. (v) n. 28. & 30.

frangulatis. Non semper, sed aliquoties, ab interna, seu pollicis, secutionem invenit, & Egregius Vir Petrus Christoph. Burgmannus. (f). oculorum: tunica spectaverit in duo, cornicula, digitorum ferme similia, se conformantes, & paulatim descendentes ad buccas usque minus de tribus in patibulo suspensis, rarissimo quidem exemplo; neque enim sine exemplo dices, ut Garmanus (g) olim dicere fortasse potuit, cum haud ab simile produceret ex Kornmanno: huius ipsius verba proferens: Chymistae fureis suspensio duo, cornua ex oculis longitudine infra digiti nascebantur: quae verba descripsi, ne cum Burgmanno forte quaras, sed non alia esse, scias, ac quibus Bertramus, antea usus fuerat apud Bartholinum (h).

Denique a vario pariter strangulationis modo, variaeque strangulorum constitutione illud in collo differtur repetendum est, quod in aliis musculi quidam disrupti, in aliis nonnullae etiam laryngis cartilagineae, in aliis suprema vertebrae luxatae, vel potius fractae, in aliis vero nihil fere horum reperitur. Ruptos musculi Valsalva in novissima historia (x) memoravit. Cum istud vero etiam aliquam laryngis cartilaginem disruptam scripsit in ea quae continuo subjicietur.

SUSPENSUS laceros habuit musculos Sternothyroideos, & Hyothyroideos, ut membranacea tantum substantia, aliorum loco, remaneret circa Annularem cartilaginem. Quin haec ipsa cartilago disrupta erat. In Thoracis cavo sinistro pleura hic illic inaequalis tuberculis multis, durisque: horum alia lentis, alia cicar, alia fabae magnitudinem aequabant.

Tubercula haec ad morbum attinebant, & hunc facile in fessore carceris contractum. Hunc enim ipsum virum, cuius ego cadaver simul cum Valsalva dissectui in Gymnasio Bononiensi A. 1703, adnotatum habeo, annum ferme fuisse in carcere, & praeter ex tubercula duritie quasi cartilaginea, & totam propemodum pleuram ejus lateris obdenta, sinistram quoque pulmonem quibusdam locis durissimum habuisse, in eodemque thoracis cavo copiam modicam humoris rubentis. Quae autem causa faciant, ut eorum, qui diutius in carcere detinentur, vix illis inde egrediatur sanus, Sepulchretum ipsum (y) commemorat, videlicet pravus semper aer, & saepe etiam victus, meror assiduus, & defecata vita: quae est quodam ex illis pinguis reddat, non ego tamen huiusmodi pinguedinis usum probabo, sed ejus quae ex homine, dum bene valet, forte intersecto apparata sit.

Sed ut redeam ad illa, quae ad violentam attinent lationem partium quae in collo sunt; maxima quidem ea fuit, quod ad cartilagineas spectat, quam in suspensio mihi invenit Cl. Professor Weissius (z). Annularis enim cartilago in multa erat frustula diffracta, inferiorque trachea pars prope ablatyngae abrupta; ut sanguis, nec paucus, tum per os, & nares efflueret, tum in bronchia descenderet. Verum non cartilagineis modo rupi, sed & vertebrae interdum quasdam, Columbus (a) videtur potest indicasse, negans, in suspensio caput luxari secundum observationes suas, sepius Patavii, Pisis, Romaeque habitas, imo tantum esse, confirmans, ligamenti id prohibentis robur, ut animadverterit, frangi facilius, quam luxari secundum vertebrae posse, neque secundum solum, sed primam quoque. Id si ita fieri posse, agnosceremus; tum Latinos proprie locutos esse fatebimur, cum hoc de quo loquimur, supplicii genus cervicis frangere, ut est apud M. Tullium (b), dicebant. Sin minus, tum verius locutos putabimus, cum dixerunt laqueo gulam frangere, ut est apud Sallustium (c), modo guttur intellexisse, ponamus, cum gulam dicerent. Laryngem autem inde aliquando rupi, cum Valsalva vidimus; vertebrae non vidimus: sed neque tamen laxatas. Quod cum dico, non ita dico, quasi aliquid in diffensione pronunciem quam animadverto inter Experientissimos Viros. Alii enim, ut legeris etiam apud Palsinium (d), deprehendisse se, ajunt, in his ferme omnibus de quibus hoc supplicium sumptum fuerat, vertebrae colli primam omnino a secunda separatam. Contra alii quod Columbus de his vertebrae negaverat, non de his modo, sed de omnibus negant. Nec vero nescio, scriptum esse a Panarolo, exempli gratia; utar enim Observatione quam in Sepulchreto (e) habeo; se cervicis vertebrae secundam luxatam per anato-men invenisse. Sed idem scio, id in eo reperisse qui ex arbore deciderat, ut vertebra simul frangi, luxarique po-

tuerit (f). Igitur donec redeat occasio haec diligentius inquirendi, aere feram, cum ea olim Bononia fuerit, non venisse in mentem id ut facerem, tum quia minus eo tempore his de rebus disputabatur, tum quia ejusmodi cadavera, quippe hominum, ob brevem ibi periculum moram in carcere, plane sanorum, me in his quae secundum naturam sunt, perquirendis adeo detinebant, vix ut tempus superesset ad peculiarem strangulationis effectus vel obiter animadvertendos. Itaque ex his quae tunc in schedis adnotavi, nihil huc attinet, si perpaucas quidam excipias, quae continuo subjiciuntur.

JUVENIS annos nati viginti quatuor, suspensio puniti, cadaver ad Anatomem Publicam A. 1705, Theatro Bononiensi concessum est. SCROTUM quasi fagillatum rubebat. Larynx omnia integra; sed nec circumjecti musculi rupi erant, imo nihil, aut parum laci: neque aliud quidquam in Colli diffensione obvium fuit, quod praeter naturam videretur. Minima sanguinis vascula, quasi ex injectione, plurima praesertim in Capite eleganter apparebant. Sed tamen nullum intra cranium vitium invenit: neque miratus sum, Crassioris meningis Sinus inanes fuisse, qui ex antea amputatis cum capite jugularibus venis multum profluxisset sanguinis, animadvertem.

Mollis juniorum larynx, laqueo cedendo, minus disruptioni obnoxia est? Certe in junioribus ruptam Valsalva, ut vidisti, non memoravit, neque ego memini vidisse (g). Cutis vero quae scrotum efficit ut fagillata apparet, sanguinis copia fecit, & suspensio corpore in ea quae minus compressa sunt, vasa defluant. Sic e duobus de quibus proxime dicam, alterius videbis non modo scrotum pariter affectum, sed penem insuper tenum fuisse.

FURES erant duo, vir, & juvenis, de quibus simul A. 1706, idem supplicium sumptum est. UTRIUSQUE corpus citius quam solet, intra horam videlicet a morte quartam, de patibulo detractum, & eo delatum, ubi cum Amicis protinus discicare possemus, exterius adhuc temperate frigidissima tepebat. Primum cum secaretur, & Magnae arteriae truncus sub Emulgentibus secundum longitudinem incidere; animadversum est, fluidum sanguinem tum a superiore, tum ab inferiore trunci parte effluere, nec modica id copia: socius autem vena Cava truncus valde erat sanguine distentus. Priusquam haec conspiceremus, adnotatum fuerat, ileum intestinum ad aliquem tractum ex livido rubere, eoque loco teretes continere lumbricos.

Noli hoc ultimum praetermittere, quoniam saepe etiam in suffocatis canibus, ibi phlogosi quasi quadam affecta intestina animadverit, ubi lumbrici nidularentur, ut is color, cum aliqua intestini extuberantia conjunctus, eorum mihi indicaret sedes. Hic autem homo certe de nullo intestinum incommodo questus fuerat; ut vermium agitatio aliqua, ejus mortem consecuta, illuc versus sanguinem, quippe fluidum, ut dixi, concitasse videatur. Unde sequitur, cum in cadaverum intestinis partem aliquam colore ejusmodi infectam videremus, non continuo eo decurrendum esse, ut inflammatione, aut gangraena jam in viventibus tentatam pronunciemus; nisi ea quae aut obitum antecesserunt, aut eum colorem in mortuis comitantur, id nobis commonstrent; cum vel post mortem aliquando possit is color induci, praesertim cum dissolutus sanguis, & fluidus est.

JUVENIS autem cadaver praeter scrotum ecchymosi quasi quadam affectum, tenum adhuc penem ostendit. Sexta circiter a morte hora dissectum, intus calebat: septima autem vel exterius teporem servabat. Sanguis erat fluidus. Cetera quae de hoc, & superiore cadavere scripta habemus, huc minime attinent, & nonnulla alibi scripta sunt, velut infra umbilicum fuisse eam Coli intestini partem quae subtenditur ventriculo, qui in hoc Juvene & ipse inferior quam soleat, locatus erat; in primis autem quae ad Lactes attinent vasa, chyli plena, ferme semiconcreta, eoque magis resistentis, & frequentissimis valvulis quasi nodulis distincta; nam reliqua in L. Animadversione Adversar. II. ex hoc ipso Juvene descripta habes.

Penis erectionem in cadaveribus, zstivo tempore ad putredinem vergentibus, quomodo explicaret Ruyschius (b), nostri. Sed propositi juvenis cadaver tunc a putredine maxime aberat, nec alias habebat inflatas partes, & frigidissima,

diffima, ut diximus, tempestas erat. Paulus Zacchias (i) idem quod in hoc, in aliis etiam suspensis adnotatum esse aliquando, scribens, causam assertit ei quo scribebat, tempore convenientem. Lancisius autem (k) ejusdem rei causam in eo prolaturus quem, praevio suffocativo anhelitu, universi corporis convulsio occiderat, simul affirmat (l), perseverantem post mortem penis tensionem raro in strangulatis non inveniri, docetque, esse a convulsis fibris, reditum sanguinis per colles venas intercipientibus. Quam si velis sententiam sequi; quippe convulsiones in strangulatis vel ex ea oris distortionem facile agnosces, quam supra (m) cum Valsalva adnotavimus; adde copiam sanguinis in suspensio corpore deorsum labentis, eoque majorem, quod ultimis cordis pulsationibus tanto plus sanguinis in arterias inferiores immittitur, quanto minus ob contractum laqueo collum contrahi potest in superiores. Unde facile illud quoque petendum fuerat, quod Columbus (n) in suspensa muliere ab instantibus mensuris repetebat, videlicet venas vaginam adentes, insignes fuisse, & nigerrimas: indeque illud etiam quod in viro vidimus, qui se in carcere ipse suspenderat. Cum enim totum corpus esset livido rubore suffusum, tum multo magis, longeque praeter solitum suffusa erat urethrae facies interior: vix autem aliud in scetio eo cadavere examinavimus, occupati Publica Anatomie A. 1718, & minus commoda valetudine impliciti. Sed inde certe meminimus, Valsalvam pariter deducere quod, vincta in vivis canibus arteria utraque Carotide, a se observatum narrabat, tenso illos fuisse penem. Cujus narrationis non esse oblitum me juvat, cum id casu praetermissum animadverto in his schedis in quibus caetera adnotavi, quae contractis in collo arteriis, acciderunt. Ejusmodi autem Valsalvae communicandis Experimentis, quae in Epistolis Anatomis (a) pollicitus sum, me partem alias, & diligenter esse propositurum, nec eodem pertinens Galeni experimentum praetermissurum, adeo opportunus hic est locus, ut nisi eo utar, parum occasione haud facile sperem meam liberandi fidem. Eo enim spectant, ut de causis quae proferri solent, eorum mortis qui suspensio puniuntur, judicium ferre possimus. Sed quoniam ab antiquissimis usque temporibus alii aliter ea responderunt experimenta; alius a nobis capiendum initium est, & pro veri studio vetera, & recentia accuratius perpendenda sunt, & inter se comparanda.

Primus omnium qui ligatae in vivis utriusque arteriae Carotidis experimentum memoraverit, videtur plurimis fuisse Aristoteles, Columbo videlicet (p), Salio (q), Sanctorio (r), aliis. Mihi vero, si fas est modelle ab Doctis Viris dissentire; non illud videtur Aristoteles, sed longe aliud, id est contractis utriusque Internae venae Jugularis experimentum memorasse. Nec jam me movet is locus (s), quem unum ab illis video, & a Valsalva (t) indicari, quo pressus rem attingens Aristoteles, quibus in collo vena apprehenduntur, il, inquit, insensibiles sunt: neque enim me fugit, sapies priscos venarum nomine arterias quoque designasse. Sed alio illo permover loco (u), ubi postquam ab Aorta venam Majorem, seu Cavam, distinxit, & Superioris Cava descriptionem suscepit, & ad Jugulares pervenit, haec, inquit, quae scissa cervicem subeunt, iuxta pulmonum arteriam tendunt, quibus interdum foris apprehensis corrumpunt homines sensibus ereptis, & palpebris compressis, ita porrecta, amplexaque arteriam, ad intervallum aurium feruntur, quae maxillae faucibus coeunt. Non ego hic cum Riolano (x), qui alioquin mecum venas jugulares intelligit, meam hinc sententiam confirmo quod dicantur in medio fusi accipere, seu complexi arteriam; neque enim Carotidem arteriam, & multo minus, ut Niphus (y) exponit, Aortam, sed pulmonum, ut Aristoteles modo appellavit, arteriam, id est Asperam, juxta quam inimo collo ascendere dicte sunt, hinc & hinc pergentes porro, inter se excipere dicuntur. Jugulares enim venas, non Carotides arterias, hic describi, manifestum est tum ex suscepta, ut antea posui, Cavae Superioris descriptione, tum etiam ex eo quod, hac absoluta, continuo de respondente ipsi Aortae parte sic traditur (z): Vena etiam minor, quam aortam diximus nominari, eodem spargitur modo in ramos, qui partes vena majoris consequantur. De Internis autem, non de Externis, venis jugularibus fer-

monem fuisse Aristotelis, ascensum earum juxta Asperam arteriam satis comprobatur; ne forte quod dixit foris apprehensis, de Externis dixisse, putes.

Quod si ex me quaris, qua ratione id potuerit fieri, vix aliud dicam, quam quod olim Casp. Hoffmannus (a): An vidit Aristoteles tale quid quale Celsus l. 6. Disq. Physiol. c. 6. de circulatoribus, asserti, qui in capra videlicet vinculo injecto nervis & vasis jugularibus, quod pro arbitrio contrahere clam possint, aut laxare, modo illam concidere cogant omni sensu, & motu destitutam, modo finant resiliere. Et quoniam de hominibus discrete locutus est Aristoteles; addit alibi (b) idem Hoffmannus, Benedicium l. Pract. 34. scribere, in Assyria moris esse, ut adolescentibus, quibus preputia adimere volunt, ligent venas circa guttur. His enim perire sensum & motum. Huc nos locum Valerdi (c) adjiciemus: Carotides obstruere, siue quavis tandem ratione oculis statim, inquit, obdormiscimus. Cujus quidem periculum fecisse Rectum Columbum Pisis anno 1544. ipse vidi in adolescente quodam in frequenti nobilium virorum corona, non minori eorum terrore, quam nostrum visu, qui id incantamentum vi efficit, ipsis persuadebamur. Apparet, facile esse debuisse occcludendi rationem, quam loci causa adolescens ille admittebat, distantes autem incantamentum esse, putarent. Quo magis optandum erat, ut Valverdu hanc, aut Columbum exponeret. Quod neque ille fecit, ut animadverit Riolanus (d), & Columbus multo minus, ut qui inmaxime opportunis ad id locis (e) non solum id factum fuit, sed omnino nervis in cane simul cum his arteriis, quod saepe usu venit, deligatis; non arteriis ipsis, vocis tribuit amissionem. Quem si perlegisset Hieronymus Rubens (f); non dubito, quin scripturus fuisset, sibi aquam haerere in Valverdi narratione, ad quam respiciens, verisimile esse, negavit, doctissimum anatomicum Columbum conjunctos nervos imprudenter una cum arteriis adbrinxisse: quanquam neque Aristotelis librum de Somno, & Vigiliis attente ab Rubeo (g) lectum putabis, quem fugisse videntur illius verba, a nobis primo loco (h) proposita: Quae insignem, ac memorandam, ut certe est, Philosophi auctoritatem vocabat quidam, cum forte apud Casalpium legisset, iisdem tamen abutebatur, contendens, quod Stenonius docuisset, fibras musculares a sanguine actuari pro motu, id didicisse ab Hippocrate, & aliis veteribus, necnon ab ipso Casalpino in quest. Peripat. quest. 3. in fine, ubi argumentum ex ligaturis expresse proponitur, & refertur locus ille Aristotelis, de quo dictum est. Quid? si locum illum alterum legisset in quo corrumpere homines dicuntur, aut quae paulo ante de circulatorum capris, aliisque hominibus prolata sunt. Sed haec omnia, ut vera evidentur essent, & quae Casalpini in extrema ea questione attigit libri, quod addendum fuerat, V. non eo tamen spectabant, ut contractis arteriis musculis adeuntibus, horum continuo intercipi motum, intelligeremus, Galeno (i) praesertim dicente: qualibet arteria vinculo excepta, nullam id in praesens noxam particulam quam adit, afferre; sed eo tantum spectabant, ut contractis vasis quae in collo sunt, non amplius ex corde in cerebrum, nervosque id quod necessarium esset, influere, perspiceremus. Neque alio attineret Hippocratis (k) locus: ut aliquis de repente vocis privatus fiat, venarum interceptiones faciunt, si ut laudatus Hoffmannus (l), hanc Hippocratis interceptionem venarum, eandem esse, putarent caeteri, cum interceptione venarum in collo, Aristotelis. Sed quoniam Galenus (m) venarum interceptiones, inquit, appellat Hippocrates opationes quae a copia exoriantur, & Hippocrates ipse cum has interceptiones exponit quae sano contingunt absque manifesta causa, cor quidem, aut hepar memorat, cerebrum autem nequaquam; idcirco non ausi sumus, experimentum de quo loquimur, Hippocrati notum dicere, quasi ad hoc alluisset, malumque ab Aristotele initium capere. Nec te pigeat, quod experimentum, ab eo memoratum, non ad colli arterias, sed ad venas spectare, ostenderimus. Namque etiam de hoc altero videbis postea, quanti regulerit hic verba fecisse.

Illud tamen quod ad colli arterias attinet, experimentum, ipsum quoque priscos fuisse cognitum, praclare liquet ex Ruffo Ephelio (n), qui arterias per collum subeunt, Carotidas, id est Somniferas, antiquos, ait, nominasse, quoniam compressae hominem sopore gravabant, vocemque adimebant. Tum illud subjicit, quod in errorem traxit

Danie-

(f) Differt. Epist. de singulari tunica, utriusque oculi Expan. (g) l. i. cit. supra, ad n. 6. tit. 10. §. 10. & 11. (h) Cent. 1. Epist. Med. 11. (i) l. n. 2. (j) l. hoc p. 5. 7. in adnot. ad Obl. 12. (k) Comment. Litter. A. 1705. Hebd. 12. l. sub n. 7. (l) De Re Anat. l. 3. c. 2. (m) in Verrem l. 5. & in Vatini. (n) De Corp. Catil. (o) Anat. du corp. hum. tr. 5. ch. 8. (p) l. 4. §. 4. Obl. 16. (q) Vid. etiam Epist. 56. n. 35. & 37. (r) Sed Vid. Epist. 56. n. 37. (s) Theat. Anat. 10. n. 95.

(t) Quest. Med. Legal. l. 5. tit. 2. qu. 11. n. 5. (u) De Subit. Mort. Obs. hor. 4. (v) Ibid. in Schol. n. 8. (w) n. 3. (x) De Re Anat. l. 6. (y) XIII. c. 30. (z) De Re Anat. l. 14. (a) De Affec. Part. c. 3. (b) De Affec. Part. c. 3. (c) l. 2. Med. Quest. 15. (d) Hist. Animal. l. 3. c. 3. (e) Anthropol. l. 3. c. 2. (f) Expt. in hunc loc. (g) l. 2. Med. Quest. 15. (h) l. 2. Med. Quest. 15. (i) l. 2. Med. Quest. 15. (j) l. 2. Med. Quest. 15. (k) l. 2. Med. Quest. 15. (l) l. 2. Med. Quest. 15. (m) l. 2. Med. Quest. 15. (n) l. 2. Med. Quest. 15. (o) l. 2. Med. Quest. 15. (p) l. 2. Med. Quest. 15. (q) l. 2. Med. Quest. 15. (r) l. 2. Med. Quest. 15. (s) l. 2. Med. Quest. 15. (t) l. 2. Med. Quest. 15. (u) l. 2. Med. Quest. 15. (v) l. 2. Med. Quest. 15. (w) l. 2. Med. Quest. 15. (x) l. 2. Med. Quest. 15. (y) l. 2. Med. Quest. 15. (z) l. 2. Med. Quest. 15.

Danielem Clericum, percursum aliquo Virum. Ceterum nostro saeculo non arteriarum, sed nervorum sensoriorum prope saeculorum id vitium esse, compertum est. Hinc discit, inquit Clericus (a), si nervos qui postea Recurrentes, res sunt appellati, tunc recens inventos fuisse, & quod consequitur, alibi (b) ait, esse animadvertendum, Galenum sibi tribuere inventum horum nervorum; quamquam Rufus Ephesus, qui ante ipsum vixit, de his dem jam fecerat mentionem. Scilicet Clericus non attendit, cum proprios quam Recurrentes, illis arteriis trunci sint, unde hi ramuli inferius oriuntur, nervorum Vagorum, eos truncos Rufum designare voluisse, quos certe haud dicit suo saeculo esse repertos; sed eorum (si) cum arteriis facile vincitorum) compressione id accidere quod ad arterias antea referebatur, id vero suo saeculo compertum dicit. Huc autem spectant cum alii, tum hi praecipue Galeni loci, quos miror Clericum praeterfuisse. Vocat, inquit (g), vocat nervos confusos, quos ipse invenit: nam praecipue mei, eos duntaxat qui apud arterias sunt, cognoscant. Atque idem est modus, quo gustus musculi leduntur, seu recurrentes nervi, sicut hi qui iuxta arterias sunt, videntur, nimirum, ut paulo ante dixi, vel incisi, vel laqueo intercepti. Itemque alibi (r) cum memorasset nervos, qui carotidibus arteriis annexi, atque associati sunt, ex eorumque nervorum; non ex arteriarum; constrictione mutum statim efficit animal; experimentis fretus, admonuisset, denique haec scripsit: Plerique vero & Medici & Philosophi una cum arteriis nervos etiam vinculis constringebant; atque inde cum vocem illos constringere animal viderent, arteriis ascribendam noxam illam consueverunt. Soporemque appellaverunt, non recte, nisi velint fortasse obmutescentiam soporem nominare; nam praeter vocis editionem nulla alia functio neque tunc illico, neque post aliquanto noxam aliquam contrahit, ut supra dixerat, si nervi qui arteriis annexi sunt, etiam praesententur. Sed tu interea qua in re discipret ab Rufio, & ab illis qui huius saeculo vivebant Medicis ac Philosophis, praecare vides. Vides pariter, quatenus conveniat, aut non conveniat cum his qui postea hoc idem experimentum iterarunt, quorum quidem, & Valsalva praeterit, observationes cum fuisse alias (f) propositurum sive quod ad nervos attinet Carotidibus proximae adfatos sine his ligatos, aut sectos, sive quod ad eodem simul cum his arteriis constrictos (z); non est sane cur hic repetamus. Nec quia post illas editas observationes, Cl. Abrahamo Enflo (u) accidit, ut in juniore catulo, iis ligatis nervis, perire momento sensum, videret; idcirco plurimum mirari oportet, quando & aliis interdum contigit, quocumque ejus rei causa fuerit; ut idem, imo quemadmodum ibi (x) retulimus, illico mortem inde secutam conciperent: sed quod longe sapius, atque adeo fere semper observatum sit, id vero decet meminisse. Quae etiam cum Jo. Henr. Brunnerus (y) Illustri Avo dignus, haec non ita pridem experimenta in cane, & cuniculis repetere, nihil unquam illiusmodi, sed alia potius animadvertit: quae cum plerumque, & nominatim Valsalva observationibus conferas velim, & cum iis quae ad has adnotavi, sive cum vincula quibus nervi constringuntur, non omnia idem efficere, admonuit, sive cum diutius vixisset animal cui nervi discessi, quam cui vinculi fuerant, animadverti. Illud quoque demonstraveram, falli passim qui, ut in homine, sic in brutis quoque animantibus putant Vagos nervos ab Intercoastalibus junctos per collum descendere, ut illi sine his vinciri possint, aut scindi: cuius moniti non valde, si verum dicendum est, videntur fuisse memores plerique eorum qui postea huius generis experimenta, disquisitionesque aut exposuerunt, aut commemorarunt. Verum hac mittamus. Satis enim in praesentia est, si propositi non immemores, quae ad sanguiferam pertinent vasa in collo, sine ullis nervis, adstricta; Galeni, aliorumque experimenta spectemus. Galeni autem dixi, ut solitum, quia siqui forte, animadvertens jam errore, vasa ante ipsum sine ullis nervis obstrinxerunt, eorum ad nos minime pervenerunt observationes. Igitur Galenus ubi de nervis id scripsit quod paulo ante retulimus, ibi (z) pariter docuit quid observaverit seorsum vinculis arteriis, aut venis inter cor, & cerebrum ductis, id est Carotidibus, & Internis Jugularibus. Et arteriis quidem constrictis, animal neque mutum, neque sopitum evadere: id quod plerique, qui post Hippoc

cratem dissectione male usi sunt, memoria prodiderunt. Venis autem constrictis, functionem evidentem intere nullam: concluditque ita, ut dicat, animal nec nervis quidem sectis, nedum arteriis, (omni tamen prohibito sanguinis profluvio) sopitum efficit: sed si nervi ledantur, obmutescere: si arteriae, nequaquam id fieri: si venae, multo etiam minus. Porro obligatarum Carotidum saepe experimentum se fecisse, alibi (a) confirmat, nihilque passum animal neque statim, neque postea, quin se aliquando hoc observasse totum diem, & ad profundam jam noctem maduisse, ut qui putaret, tam diuturnam experientiam non amplius fidem acturam esse: posse enim in tanto temporis spatio, quo laquei arteriis circumnervi fuerant, aliquid ex principalibus membris per consensum lesum esse. Denique alio loco (b) postquam asseveravit, sic per integrum diei spatium, ut saepe expertus fuerat, animal sine noxa perdurare, hoc unum addidit, cum idem currere coegisset, diu probe currere vidisse, dein languidius, postea currere non potuisse: porro cum rursus coegisset, nec rursus diuturnum cursum continuasse, sed cum statim remississe. Atque haec summa est eorum quae Galenus, ligatis Carotidibus, observasse se, dicit, tribus a me quae in calce paginarum indicavi, ejus inspectis locis: nam quod praeterea a Viris Doctis librum in hac rem citat video oblatum de administris, nihil adhuc quod eo pertineat, in hoc potui invenire. Habuit Galenus stipulatores plures, & in hisce ex iis qui experimenta iterarunt, Columbum, id quod ex supra (d) dictis licet intelligi, & Sandorium (d), qui vidimus, inquit, canem, cui fuerant ligatae carotides, qui spatio unius horae poterat se movere, & sentire: etenim post multas horas non est dubium, quin ob mirabilem consensum qui est inter cor & cerebrum, tandem moriatur: & ne facile putes, post horae spatium defecisse cani motum, & sensum, causam cur ita scripserit, fortasse intelliges ex alio ejusdem Sandorii loco (e) ubi ait: vidimus canem, cui ligatae fuerant carotides, deinde ex toto incise, qui per aliquod spatium adhuc poterat moveri, deinde ob sanguinis arteriosum defluxum vitam amisit: quem si eundem canem fuisse, credis, cur diutius sensum motumque non retinuerit, vides: si alium, his pro Galeno respondisse intelligis experimentum. Inter eos autem qui aetate nostra scripserunt, Eximius Archiater Swietenius (f) cani, inquit, ligatos utramque carotidem, nec potui observare, illum aliquid mali inde pati: inveni enim hoc animal post octo dies elapsos vegetum & alacrum. Eum quoque fuisse per aliquot septimanas optima sanitate, & vivacitate, Cl. Emertus (g) scribit, in quo idem ipse peregerat, imo & Jugulares venas simul constringerat, quod in suo non nisi post octo illos dies Swietenius fecerat. Addit tamen (b), saepe repetito experimento, etiam nullus apoplexia captus, nullus mortuus canis fuit, aliando accidisse, ut per biborii spatium somnolenti canes apparuerint. Quod spatium longius adnotatum videris in eo cane, cui ligatae fuerant ambae Carotides apud Dionisium (i), quippe inde nonnihil sopito ad aliquot dies; tamen post huiusmodi vigorem, & promptitudinem ad actiones recuperavit. Et horum quidem, si postremo duos ex parte aliqua excipias, observationes cum Galenicis potes conjungere. Sed contra plerique alii minime Galenum secuti sunt, ut Avicenna, qui, ut est apud Salium (k), venis apoplecticis, sic enim Carotides vocabant Arabes; ligatis, deperditur, inquit, statim motus & sensus: quocum fecisse videtur Carolus Stephanus (l), & ex recentioribus Baglivus eo loco quem alias (m) protulimus. Ex iis autem qui periculum fecerunt, laudari video Drelincurtium (n), cuius experimentum est unum, brevique tempore protrahitum est, tamen satis Galeno adversatur. Sic enim habet: Arteris caroticis constrictis, necdum reclusis, penduloque molossi capiti extra mensam, veteris illum oppressit: at erecto capite, sinistrasque apertae carotides, molossus se se concussit & exagitavit. Neque prorsus silendum est, Experimentum Viarum Lamurium (o), quamquam non ex proposito id quarebat, & per brevi tempore spectabat, cum earundem arteriarum truncos robusto cani obligasset, hunc in soporem incidisse.

25. Inter experimenta adeo discrepantia, accipe quae Valsalva, id unum, & ex proposito quarens, non semel, sed ter instituit, nec brevi, sed longiori quam quis visus, in quod sciam, temporis spatio protraxit, adnotatum tum in

viventibus canibus, tum deinde etiam in mortuis, quod ab nemine qui id unum experimentum suscepit, factum legi; nam Drelincurtius (p) in eodem molosso tot simul tentaverat, ut pauca quae ex mortuo descriptis, alio potius quam huc, referenda esse videantur. Igitur cum Valsalva Carotidem utramque arteriam in collo infimo cani obligasset, artuum motus nihil detrimenti passus est: demissum tamen manebat caput; & quasi obtusum apparebat. Insequente autem nocte, multa ex ore saliva emissa, mane jam hebetudine illa discussa, hilari aspectu canis oblata avido comedeat, cum aliqua tamen in deglutendo difficultate. Sic commode quinque dies vixit, omnes pro re nata partes corporis expedite movendo, & per aedes ambulando. Interea vero labia, & caput, & colli anteriora tumere coeperant: & quavis feri magnam copiam ex ore emitteret, tamen magis semper crescente tumore, ac viribus paulatim deficientibus, sexto obiit die. In dissecto collo reperitum est, laceras quasdam partes gangraena tentari coeptas esse: nihil autem per constrictas arterias meare ad caput potuisse. Jugulares Internae nonnihil sanguinis grumosi habebant: cum venae ceterae, quocumque per caput, extra cranium, feruntur, plurimum sanguine tumerent. Sed paucus erat in vasis cerebri, egregie aliquin se habebat.

In dextero cordis ventriculo initium concretiois polyposae. Denique tumor qui partes omnes occupabat colli, & capitis exteriores, stagnante fiebat sero, quod colore, & concretione gelatinam referebat. Haec quae novissime Valsalva observaverat, cum per litteras Malpighio significasset, gratias hic egit epistola, paulo postquam Romam venerat, data pridie Idus Decembris A. 1691. simulque ad experimentum rursus, nec semel, iterandum hortatus est, videndi causa, num semper illa quasi gelatina occurreret, ceteraque ad eundem modum responderent.

26. Itaque alteri cani easdem vinculis constringit arterias: eandemque primis diebus vidit capitis demissionem, quod, ut collum quoque, nonnihil intumuerat, eandemque in cibo capiendi aviditatem, in deglutendo autem difficultatem animadvertit: praeterea manifestam musculorum debilitatem. Sed accidebat saepe, ut sanguis ex vulnere manaret: quod cum fiebat, canis eo die respuerat omnino cibum, quem postredie, conquiescente sanguine, vegetior factus, avidissime appetebat. Per haec exactis diebus pluribus, cum sanguis omnino effluere destitisset, & canis aequo propemodum jam valeret, ex antequam arteriae obligarentur, vigesimo secundo ex quo id factum fuerat, superato die, necatus a Valsalva, seculique est. Carotidum altera infra injectum vinculum levi passu lacerationem, sanguinem illac saepe fuderat, donec paucis ante mortem diebus sic satis glutinata est. Sed qua vinculo constricta fuerant, ambe connexis inter se parietibus in ligamentum induruerant instar umbilicalem vasorum, ut nihil humoris, nihil aeris injecti transmiserint (tu quales Swietenius (q), & quales Emertus (r) deprehenderint, apud ipsos videbis). Neque illae tamen arteriae aliae, & nominatim Vertebrales, factae ne paucillo quidem erant latiores. In cerebro nihil fuit adnotatione dignum, nisi quod circa Spinalis medullae initium repertus est humor, cuius pondus tertiam circiter unciam partem aequaret, natura autem perfimilis videretur humoris illius qui in cavo articulorum occurrit.

27. In parva quoque catella, vincis arteriis Carotidibus, haec observavit. Prioribus canibus vegetior fuit. Sed triduum, haud amplius, vixit, cibum semper omnino averfata, & quadam quasi rabie percita, ut omnes allatret. Dissecta nihil adnotatu dignum obtulit: quamquam Carotides in hac pariter arte constrictae repertae sunt.

28. Non parvi momenti est pro Galeno, de tribus canibus in quibus Valsalva ejus iteravit experimentum, ne unum quidem fuisse qui aut sopore, aut obmutescencia corripere. Nam quod latratum in primis duobus non memoravit, noli ideo credere, defuisse, cum videas in catella ipsa, nisi ut quadam rabie percita significaret, non fuisse memoratum, in duobus autem prioribus vel quamquam in deglutendo difficultatem, ab aliis, quod sciam, non animadvertam, adnotasse, indicio manifestissimo, tanto minus praetermissum, si qua fuisset, omnibus in cane observatu faciliem vocis immutationem, non modo abolitionem. Ceterum ex iis quae adnotavit, videntur quaedam ad peculiarem singulorum canum dispositionem potissimum attinere, ut quod catella cibum

respueret, ac rabida quodammodo esset, aut quod primus ille canis praeter magnam vim humoris ex ore emissam, sero stagnante tumidum adeo collum, caputque haberet, nisi forte dicas, catellam citius quam haec fieri possent, interiisse; in altero autem canem cum fluente sepius sanguine, feri etiam partem per plagam exiisse, ut tumor qui in ipso quoque attolli coeperat, non crescere, sed decrefcere potius debuerit. Sane aut aliquid ejusmodi, aut alia in aliis quorundam vasorum dispositio videtur effecisse, ne eodem omnes tumore efficerentur, si vera huius causa est a Valsalva in priore cane excogitata (s). Putabat videlicet, tubulato sanguinis per arterias impulsu, eum quem respondentes venae ferrent, in his substituisse, unde tanta illa ipsarum turgentia, & quod consequitur, feri secessio, & stagnatio; praesertim cum, infirmis ob deficientem influxum sanguinis, fibrarum robore, satis propellere non possent. Quod si cogitatio huic obijcias, in cerebro tamen serum effusum non fuisse, neque ejus venas, Sinusque, nec eas in quas hi defluant, Jugulares venas Internas resistentem sanguine tumuisse, quae vasa omnia Internis Carotidibus respondebant, sic tibi Vertebrales arteriarum veniat in mentem, quas est Valsalva minime satiores factas animadvertit (t). negari tamen non potest, tanto plus sanguinis, quanto minus Carotides poterant, excepsisse, & ad cerebrum transfluxisse, & in Carotidum ramos, non illis tantum duos posteriores, qui crassiores bestiis, quam hominibus, obtigerent, sed & plures alios minores, suis proximis furculis, cum his quae communicantes, immisississe, eaque ratione sanguinis per cerebrum circumfusione quadantenus servasse, & quod consequitur, ejusdem inde per venas redditum adjuvisse.

29. Atque haec ipsa, quamvis alter ab aliis explicata, ratio est, quare olim Andreas Vesalius (u), & Christophorus a Vega (x), non modo Recentiores, non experimentum quidem Galeni, sed quod Galenus inde arguebat, negandum esse, exstimaverint. Quod si ab Recentioribus isdem queras, cur idem experimentum repetens Drelincurtius (y) apoplexiam, ut ipsi ajunt, certe veterum sequi viderit? non aliud fortasse discernimen proferre poterunt, nisi aliam alius in canibus arteriarum dispositionem. Sin autem queras, unde ergo strangulationem citra mors consequatur, ajunt, a constrictione sequi Jugularium venarum, quippe illarum interea e Vertebrales arteriis, quae laqueo non possunt constringi, in cerebrum sanguinem non referantur. Et ne forte dicas, nec Vertebrales tamen venas laqueo constringi posse, itaque per has sanguinem reductum in animadvertunt alibi, tunc per Carotides quoque aliquid sanguinis ad cerebrum importari, eminentia enim Asperae arteriae has a laqueo sic satis defendi, cum venae Jugulares pene nude cuti subjaceant. Equidem fateor, Carotides interiores esse quam sint Jugulares Internae: addo etiam, compressioni magis resistere ob turgentiam crassitudinem, & sanguinis impetum quo distenduntur. Sed tamen ipsae quoque Jugulares Internae prominentia Asperae arteriae nonnihil defenduntur, nec certe illae, sed Externae sunt quae cuti subjacent pene nude. Internas autem hic potissimum spectare convenit, ubi de sanguine cerebro reductione sermo est; non Externas. Nec sane Externas, sed Internas, quippe ductum sequentes arteriae Asperae, apprehensas esse in Aristotelis experimento, supra (z) a nobis ostensum est: idque ex eo quoque confirmare licet quod Harderus (a) cum Externas in molosso vinxisset, soporemque inde cum icu epileptico expectaret, nihil ejusmodi conspexit. At fuit hoc tempore qui huc addant alterum illud Galeni experimentum, quod simul cum primo est a me antea (b) commemoratum, quod simul cum Galeni propositum in eoque experimento fuerit, ut ligaret vasa quae cerebrum cordis conjungunt, neque animal inducere, ut credam, Externas ab illo, non Internas Jugulares venas fuisse constrictas. At enim, hic facile dices, si constringisset Internas, qui fieri potuisset, ut inde functionem evidentem interire nullam deprehenderet? praesertim cum Aristoteles sensus sic eripi, confirmaverit. Utri, an neutri habebimus fidem? Rolfincius (c) enim habebat neutri. Harvejus autem (d) quoddam aliud Galenicum in vasis pariter sanguiferis experimentum nunquam habitum fuisse, pronuntiavit. Pedetentim, quae so, praesertim cum de summis agitur Viris, ne plus, minusve quam dixerint, per incuriam affingamus. Rolfincius quidem non Galenico solum, sed etiam omnibus reliquis experimentis fidem derogare se, dixit. Nulla tamen

(a) Hist. de la Medec. 3. Part. 1. a. ch. 3. (b) l. 3. ch. 7. (c) De loc. aff. 1. a. 6. (d) De Hippocr. & Plat. Decr. 1. a. 6. (e) Epist. Anat. 13. n. 27. & seq. ubi ad 40. (f) Ibid. n. 30. & 31. (g) Diff. de Causis vices cord. altera prod. n. 4. (h) n. 30. (i) Experim. circa ligatur. nervos. §. 25. & seq. (j) c. 6. l. 2. supra, ad n. 23. cit. (k) De utilit. Resp. c. 5. (l) De Puls. Usu c. 2. (m) n. 22. (n) quass. 37. cit. supra, ad n. 21. (o) qu. 108. ibid. cit. (p) Comm. in Boeth. Aphor. §. 170. n. 3. (q) Tentam. de Morb. Cap. n. 30. (r) not. ad n. 33. (s) L'Anat. de l'Homme. Ed. 5. Demonst. 7. (t) Tentam. de Morb. Cap. n. 30. (u) De diff. Part. corp. hum. l. 1. c. 88. (v) Epist. Anat. 13. n. 30. (w) Experim. Anat. Canid. 1. n. 10. (x) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1745. Exp. 2. (y) De diff. Part. corp. hum. l. 1. c. 88.

(z) loco modo cit. (a) l. 3. locis indicatis supra ad n. 24. (b) Vid. enim infra, n. 24. (c) n. 26. (d) De corp. hum. fabr. l. 7. c. 19. (e) Vid. apud Cap. Hofman. Comment. in c. 10. cit. supra, ad n. 23. (f) n. 21. (g) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 115. in Schol. Enc. (h) n. 24. (i) Dissert. Anat. l. 6. c. 44. (j) De Circ. sangu. Exerc. 3.

horum negavit: sed vim tantum infirmavit quorundam, idem clausus quod diximus paulo ante, five arteria, seu vena ligentur; semper restare Vertebrales, quæ ligari non possunt. Quod si animadvertisset Cæsalpinus; non facile pro Aristotele priori illi Galenico experimento obiectisset (e), antiquos Carotidas vocasse non solas arterias, sed omnes venas, ad cerebrum delatas; quasi vero sic omnes apprehendere potuisset Aristoteles. De Harvejo autem seorsum videamus.

30. Utinam hic illius experimenti in quo immissa in arteriam fistula, nulloque prius circum hanc vinculo adhibito, infra fistulam pulsare arteriam; adhibito, non pulsare, Galenus (f) tradidit: utinam, inquam, vim infregisset dumtaxat, ostendendo non animadvertisse a Galeno fallaciam causam, nec scripserit, Galenum ac Vesalium non cogitantes aut intelligentes difficultatem ejus experimenti, quod non aiant a se probatum ceteris instituentium proposuisse, in eaque re Vesalii errorem, & aliorum inexperimentiam ostendendam non suscepisset. Nam si Vesalius (g), & multo magis si Galenum attente legas; & asseveratione utrumque locutum esse, intelliges, quæ nemini sanis solet, nisi qui rei periculum fecerit, ad eamque paratus sit omnibus qui voluerint, comministrandam. Neque aliorum oportebat inexperimentiam ita accusare, quasi proposita administratio esset propmodum impossibilis; & præterea si vinculum adstringeres, arteria superius dilataretur, inhibitoque præterea sanguinis fluxu, inferius pulsaret obscure, admodum: fin autem, vinculum solveres; sanguinis e vulnere profluentis effusione omnia perturbarentur. Namque; ut præteream, antequam Harvejus scriberet, testatum esse Sanctiorium (h), se quoque hoc Galeni experimentum in brutis probavisse; certe Vieussienus (i) postea felicissime peregit, neque cum vincula adstringeret, inhiberi vidit sanguinis fluxum, imò æque valide fere infra, ac supra pulsum, arteriam pulsare, aut cum in nulla vincula adhibuisset, effusione sanguinis perturbatum est alterum experimentum, quod Sanctiorius (k) ait a Galeno quoque fuisse propositum eodem, quo primum, capite, in quo ego quidem non invenio. At enim, inquit, utrumque cessit contra Galeni sententiam. Fateor: neque unquam in animo habui ut hanc tuerer. Illud unum habui, ut ostenderem, non oportuisse in dubium vocare Galeni fidem, quasi experimentum quod alii capere potuerunt, ipse capere non potuisset. Nam quod in capiendis falli ipse, & Sanctiorius potuerint præterea quod adstricto vinculo, ob causam ab Harvejo animadvertam, aut aliam aliquam ejusmodi, obscure adeo arteria pulsaret, ut pulsare non videretur. Namque; ut relaxata arteria, iterum ex vena pari vigore erupisset. Sed quoniam pleraque eorum quæ in canibus duobus tunc observavimus una cum Homob. Pifone, Medico & Professore Clarissimo, & erga nos humanissimo, ab hoc sunt edita, dilucideque proposita (m); satis hic erit commemorare, neutram experimenti partem iis in canibus respondisse. Nam sanguis e vena relaxata arteria, majori quidem vigore profluit, quam modo cum erat ligata; non tamen pari atque antequam ligaretur; ligata autem arteria (id quod Pifone magis attendit) fractus quidem est impetus effluentis sanguinis: sed tamen in primo cane, qui vegetior erat, non destitit cum saltu aliquo, copioseque effluere; & in neutro guttatim, multoque minus nullo modo exillavit: neque ante potuit fluxus omnino compesci, quam vinculum sub elevatis nonnihil arteria, venaque, ut in Walzi Figura (n) vides, traductum, arcte circum femur adstringi juberem in cane altero. Cum enim in hoc quoque eundem experimenti esse exitum, animadverti non dubitavi, Pecquetum forte in eum canem incidisse, in quo cum tenuiores, paucioresque essent, quam in nostris, rami alii qui ab arteria supra ligaturam orti,

cum Crurali vena communicarent, aliud propterea ipsi, ac nobis, videre contigisset: aut etiam alius fortasse, quam nos qui aliquanto infra inguen spatium injecimus, arteria vinculum injecisse. Itaque intelligis, non fuisse Pecquetum omittendum, quo loco vincienda arteria, aut femur esset, si modo idem volebat ab aliis conspici, quod ipse conspexisset; quanquam interdum experimenti aliquis auctor, ut puta Valsalva, in eo proponendo nihil omisit; frustra tamen; nam qui repetunt, aliquid manifesto mutant, & quasi nihil mutassent, experimentum sibi non respondisse, mirantur! Sed hæc aut alias, aut potius nunquam.

31. Credas fortasse, me longius quam oportuisset, a proposito esse digressum. Neque digressum sum tamen. Erat enim propositum, ut postquam de arteriarum Carotidum ligatura Galeni experimentum perpendimus, de altero ejusdem viderem quod in constrictione Internarum venarum Jugularium consistit, nulla inde eviderent perreunte functione. Quod est creditu difficile videretur; dedi tamen operam, ut ostenderem, non esse illius experimentorum fidem in dubium præpropere vocandam; sed videndum potius, num cautione quapiam omissa, aliquid humani passus sit, ut puta si forte iis, xix ligatis venis, mox vincula detraheret, aut animal occideret, securus eorum quæ paulo diutius protraxit experimento sequi possent, quippe qui adversus vim pugnant, quæ, si a corde in cerebrum per venas mitteretur, esset utique, sicut alibi (o) in re simili continebatur, momento temporis transmittenda. Hoc autem dico eo fidetius quod cum de vinculis in animalis collo fove nervis (p), five arteriis (q), verba faceret, experimenta se protraxisset, diserte scripsit: de venis autem nihil, quod sciam, ejusmodi scripsit. Quod si hoc in venis habitum experimentum, sæpius, ut illa, memorasset; facilius esset hæc de re judicare. Verum semel, quantum in præsentia temini, de eo dixit (r), nec certe iterum lib. de pulsuum usu, cap. 23, licet id Salius (s) indicet, commemoravit.

Sed neque dixit, quo in genere animalium, nec qua in colli sede venas constrinxerit. Quorum utrumque eos cogitasse, æquum fuerat, qui ejus vellent experimentum in dubium vocare. Nam quod ad primum attinet, Recentiores hæc fere solent in canibus, quos ille vel mortuos quam raro discerneret, neminem fugere potest in ejus lectione versatum: quibus autem vivis animalibus ad experimenta uteretur, quod ad nervos quidem attinet, scimus (t); quod vero ad sanguiferam vasa, si recte memini, nescimus: & tamen aliam in aliis animalium generibus esse posse vasorum dispositionem, aut communicationem, quis negat? quando haud raro in eodem genere, imò vel in uno eodemque animali, si quæ sunt in dextero, & sinistro latere inter se comparemus, varias illas esse, deprehendimus. Quamobrem & illud alterum spectare decet, id est qua in colli sede ligata fuerint venæ Jugulares. Nam inter altiores, & inferiores sedem, five ob eam quæ modo indicata est, five ob constantem causam vel in canibus discrimen esse, conicias licet ex Cl. Lamurii (u) experimentis. Hic enim cum aliud inquirens, multorum vivientium canum Jugulares Internas venas spectaret, hæcque ad breve temporis spatium in duobus obligandas curasset; in primo quidem (x) postquam vinculum injectum fuerat infra earum bifurcationes, soporem adnotavit nullum; in altero autem (y) cum injectum esset, quo ad fieri potuit, propius thoracem, canis, inquit, incidit in profundum soporem. Utinam plures, & diutius protraxisset, hujusmodi haberemus Observationes, ut quod in superioribus fecimus, conferendo inter se antiquas Galeni, & novas, ex his ducere firmiorem aliquam de illis conjecturam possemus. Sed nullæ succurrunt in præsentia præter unam, aut alteram, quas infra (z) proferam, Galeno faventes potius, quam adversantes. Favent quidem & illæ quas ex Emetto, & præsertim ex Cel. Swietenio supra (a) indicavi. Hic enim se ligavisse, testatur, venas jugulares sine ullo observabili malo, quin etiam post quatuor dies invenisse canem sanum omnino. Verumtamen cum in illis ipsis canibus aut simul, aut antea Carotides quoque arteriæ fuissent vinctæ; præclare vides non eadem proflus ac Galenicum, hæc esse experimenta. Cætera quæ suppetunt ad Externas aperte attinent Jugulares venas: quas etiam cum Internis communicare, scio, eaque ratione, &

per

per se quoque non parum facere ad expeditorem exintore cranio sanguinis reditum; non tamen censeo, in hoc usu esse cum Internis comparandas: & sane Hardeus cum in cane Externas vinxisset; non modo læsi cerebri, ut supra (b) etiam dictum est, symptomata non conspexit, verum etiam in dissecti cerebro sanguinis extravasati parum omnino deprehendit, nec in sinibus grumosi vestigia, firmissimo, ut ait, argumento, via hac præclusa, aliam per venas maxime jugulares internas naturam sibi parasse. Prælectiones quidem Boerhaavii (c) Canicidia memorant Drelincurtii, unde pateat, Externis ligatis, stertere, tumere, suffocari canem. Verum si Canicidium indicant IV. (d) in eo quatuor alias simul venas, Crurales videlicet, atque Axillares, colligatas legimus, & in cane jam triduum non una ratione vexato. Sed fortasse alia Canicidia tunc intelligenda quæ me fugiunt, an illa etiam quæ Drelincurtius scripsit habebat, ut in calce eorum indicatur quæ typis vulgata sunt? Nam & ibidem, & alibi (e) eadem Prælectiones ponunt alia Drelincurtii experimenta præter Carotides, Vertebrales quoque arterias ligatis, quæ in editis non memini legisse; ut neque Stenonæ experimentum; alio loco (f) memoratum, quo visum est a vinculo venarum Jugularium animal apoplecticum factum; nisi forte Prælectionum Auctorem, Summum quidem Virum, sed ex tempore eas habentem, memoriam, ut fit, in rebus ejusmodi fellellisse, existimemus.

32. Sunt tamen qui Loweri (g) experimentum ad Jugulares Internas venas referre videantur; cum id Lowerus minime dicat, & quæ in vivo cane animadvertit, & in mortuo quævisit, nullam cerebri læsionem ostendant. Nam post aliquot demum horas partes omnes supra ligaturam mire extumescunt, & intra duas dies canis quasi angina suffocatus interit, toto eo tempore non solum lacrymis copiosis fluentibus, sed & plurima saliva ex ore post obitum autem partes sub cute tumefactæ, nimirum musculi omnes & glandule sero limbo maxime distente repertæ sunt; ut non levis in perisphæ similitudo inter hunc canem, & primum illorum appareat, quibus a Valsalva obligatas fuisse retulimus (*) Carotides arterias, nec secus fortasse ac mox indicabitur, hujus sit observatio explicanda cum ob alia, tum præsertim ob quoddam Jo. Bohnii (h) experimentum. Optandum fuisset, ut Peyerus (i) (nam & ipse, Lowerum imitatus, multum aquæ passim sub cute capitis in membrana adiposa atque musculorum intercapedibus congestum vidit) scripserit diserte, utras canis venas ligasset; Jugulares enim ligasse, dumtaxat scripsit. Neque clarius locutus est Peyerus amicissimus Harderus (k), ubi iisdem fere verbis idem notasse alios secum, retulit: quanquam credibilis est, haud alias venas, quam Externas, ut aliquot ante annis loco, a nobis supra (l) indicato diserte fecerat, significare voluisse. Contra autem, Lowerum videtur intellexisse Peculinus. Namque, ut in Sepulchreto ipso (m) habes, vulgato experimento jam olim cognovi, inquit, ligatis venis jugularibus internis in vitulo semimortuo cerebri copiose a resurgente sero inundatum fuisse. Denique Cl. Oederus (n) cum in cane vinxisset Externas, hæc observata a se, scripsit: Neque intumescunt multum venæ supra filum, neque multum aperti damni passus est canis, neque stupidas factus est, sed pene per totum diem vegetus, continenter latrans, sufficit deinceps alii experimento. Portio infra filum singula respirazione evanida demum replebatur. An inspiratione forte ipse scripserit, ex iis conjicias quæ paulo inferius (o) proferentur. Cæterum & ipse perspicuitatem in Loweri narratione desiderat: cum ait, venas se jugulares, ligasse, obscurum est, inquit, solasne externas. Et sane utraque olim videtur intellexisse Novæus (p), qui Externis simul, Internisque vincula injectit. Quod cum in uno, itemque in altero fecisse cane, animadvertit quidem (id quod apud Lowerum non invenio) signa capitis facti ponderosioris, & lacrymas aliquot; sed canibus aliquo post tempore mortuis, nihil quidquam feri extra, aut intra cranium effusi deprehendit: consuevit, vel cunctis ligatis venis Jugularibus, harumque ramis, persisteret, quamvis lentorem factam, sanguinis circummitionem, quippe redeuntis ut ipse ait, per Sinus medullæ Spinalis. Præclare autem memini, cum Valsalvæ, & mihi Bononiæ hæc, non multo post editum, narraret Novæus, subjecisse, se venas illas vincientes cavisse diligentissime, ne quid-

quam præter nudas venas ligaret: suspicari igitur, Lowerum simul cum iis venis adhærentes lymphæ ductus colligasse, hisque ob nimiam plenitudinem ruptis, serum illud limpidum extitisse. Quam suspicionem Valsalva non improbavit, & confirmare liceret observatione quadam Drelincurtii (q). Utrumque id est; certe Novæi observationes ostendunt, potuisse Galenum læsionem adnotatu dignam nullam videre paulo postquam Internas adstringisset Jugulares venas, quando, Internis simul, Externisque contrictis, non plura Novæus animadvertit.

33. Quæres fortasse, quid Vir experiens Valsalva iisdem contrictis venis observavit. Ego vero cum propter hanc quoque causam diligenter olim ejus omnes sedes excussissem; nihil ad illarum vincionem attinens; sed alia tamen inveni, quæ quoniam ad easdem, & ad Carotides arterias pertinent, in vivis canibus spectatas, aut incidas; hic tibi, ut superiore promissi Epistola (r), describere, & quid ipse, iisdem iteratis observationibus, conspexerim, paucis subicere non gravabor. Valsalva igitur facta in collo cute, venisque Jugularibus detectis, animadvertit, has venas sanguine turgidas, aerem inspirante canem, detumescere; expirante autem, vicissim turgere, præsertim cum respiratio ad naturalem accedebat: eademque postea in aliis etiam canibus perspexit, & quandam earum venarum systolem, ac diastolem. Præterea ipsas comprimendo, sanguinem vidit, qui infra locum compressum erat, cor versus fluere, quamvis a superiore non urgeretur. In alio cane arteriam dissectam Carotidem, viditque id quod propter ramorum utriusque Carotidis altiores inter se communicationes expectabat, a superiore quoque dissectæ arteriæ parte sanguinem effluere, nec mediocri quidem copia, sed minore impetu, quam ab inferiore. Sed hæc tamen quæ de Carotide, & ea quæ secundo loco de Jugularibus adnotavit, generatim quidem erant omnibus, ista autem ipsa quæ adnotavit, ratione haud omnibus, puro, æque nota erant eo tempore. Illa vero quæ primo loco de Jugularibus observavit, nemini fortasse ne hoc quidem tempore nota essent, nisi Præcl. Schlichtingii (s) observationes, anno editæ 1750, impulsissent ad querendam causam, cur in quavis expiratione cerebrum attollatur, in quavis autem inspiratione subsidat. Illam enim causam cum Gottingæ, & Montpelii inquirerent Sagacissimi Viri, in eandem ac Valsalva olim, observationem inciderunt, eodemque motus venarum, nemini, quod sciam, præter illum, ad id tempus visos, ad alias majores venas diligentia propria extenderunt. Quod unum, hanc Epistolam recensens, addere hic volui inter ea quæ tanto antea ad te scripseram: nec tamen propterea quidquam eorum quæ sequuntur protinus, omittere. A primo quidem tot, & tam constantibus tum Valsalvæ, tum Præstantissimorum, quos modo indicabam, Virorum experimentis, quæ pro verissimis habeo, minime respondere videbuntur. Sed non ideo prætermittenda: imò non silenda esse, arbitror primum ut tot inter anatomica hujus generis experimenta unum extret, quod iis quæ ratio, imò oculi ostendunt in corporibus viventium hominum haud repugnet, esse videlicet aliquando cum venæ inspirationis tempore intumescunt, eademque detumescunt tempore expirationis: deinde ut illorum experimentorum Scriptores Ingeniosissimi possint, si velint, congruenter suis quibusque explicationibus constituere, quæ causa tanti discriminis sit inter illa, & meum experimentum, an eadem quam ad id explicandum, quod in vivis conspici hominibus, dicebam, video esse commemoratam (t) an alia, quæ si attentius legas quæ ego vidi ab initio statim cujusque inspirationis, cum his magis congruat?

34. Cum enim ipse ea quæ paulo ante descripsit, Valsalvæ repetere experimenta sub finem A. 1723; sic observavi. Integumentis a dextera colli parte ita in cane separatis, atque reductis, ut tota quæ ipsis obrecta fuerat, Jugularis Externa vena omnino pateret, tremulus quidam in ipsa moras, sed & in proxima, quanta retecta erat, colli parte conspicietur. Mox attentius oculis in vena defixis, manu autem abdomini admodum, evidentissime perpexi, quotiescunque hoc ab inspiratione attollebatur, eodem tempore venam illam statim tumere, neque prius detumescere, quam abdomen in expiratione subderet; tunc enim simul venæ quoque turgentia manifeste decrecebat. Quæ cum Valsalvæ observationi adverfarentur, tanto diligentius & ipse iterum, iterumque obser-

(f) An sanguis in art. &c. c. 8. (g) c. 9. cit. supra, ad n. 29. (h) Comment. in I. Fen. I. Can. Avic. Doctr. x. c. 2. & quest. 111. (i) Neurot. l. 1. c. 4. (k) locis modo cit. (l) Dissert. de Circul. sangu. c. 1. (m) Nov. in sangu. Circul. Inquis. c. 2. (n) l. 1. in Epist. l. 1. de mot. chyli. (o) An sangu. in arter. &c. c. 8. (p) de Hippoc. & Plat. Decret. l. 2. c. 6. (q) Vid. supra, n. 24. (r) cit. l. 1. c. 6. (s) De Aff. Particul. c. 2. (t) Vid. de Anat. Admin. l. 8. c. 8. & l. de Præcogn. ad Polih. c. 3. (u) loc. cit. supra, ad n. 24. (x) Exp. 3. (y) Exp. 4. (z) n. 32. (a) n. 24.

(b) n. 29. (c) in Infit. §. 860. (d) n. 2. (e) §. 695. (f) §. 286. (g) Tract. de Cord. c. 2. (h) supra n. 25. (i) Circ. Anat. Prop. 6. in cane quarto. (j) Meth. Hist. Anat. Med. c. 6. (k) Apian. in Schol. ad Obs. 71. (l) n. 29. (m) l. 1. §. 16. Obs. 5. in additum. (n) Dissert. de Denar. &c. §. 33. (o) n. 33. & seq. (p) Lettr. de G. Desnoyes IV. (q) Experim. Anat. Canicidia c. n. 4. 5. (r) n. 11. (s) Memoir. présent. à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1. (t) Vid. Walford Dissert. Hist. Experim. circa mot. cerebri &c. §. 28.

observavi, & ab iis qui aderant, oculatissimis Prosectoribus Vulpio, & Mediavia, ab aliisque attentissimis Viris, & Adolescentibus observari volui: semper autem ita ut exposui, res se habuit: eoque minus videbatur errandi periculum, quo magis utraque respirationis pars, & certe inspiratio, magna erat, & diuturna, & alterno ordine sui semper similis, ut non alia in tota illa fuerit observatio. Et optabam quidem eo tempore, ut tandem respiratio ad naturalem modum rediret, quo certius cum Valsalva observatione compararem meam. Nunc vero illa ob quas hæc non reticui, causas faciunt, ut minus ægre feram, non rediisse. Nec vero aliam præterea Jugularis venæ systolem, & diastolem videre potui, & illam ipsam fortasse Valsalva sub his nominibus intellexit subsidentiam, turgentiamque Jugularis venæ, alterius respirationis partibus respondentem. In reliquis autem observationibus nihil fuit quod Valsalva adverteretur. Nam summæ proximæ venæ partem cum ita constrinxissem appressio digito, ut a superiore sanguine inferiorem penitus dividerem; sanguis tamen qui infra digitum erat, intra breve temporis spatium defluxit, venamque inanem, aut ferme inanem reliquit. Denique his quæ dicta sunt, iterum ac sæpius perspectis, Carotica ejusdem lateris arteria detecta est, a proximisque partibus sejuncta, tum nonnihil elevata, & ad medium circiter longitudinis colli transversa dissecta est. Cum dubitarem, num statim a dissectione, ut certe ab inferiore, ita etiam ab superiore parte sanguis effluisset; ne dubii aliquid esset in reliqua observatione, placuit, ut Cl. Vulpius, qui administrans adibat, inter digitos utramque dissectæ arteriæ partem, sed alteram altera manu retineret hæcenus ne conciderent, simulque modice alteram in alterum latus inclinarer, ne sanguis occurreret sanguini, remque confunderet, sed proclive esset discrimina inter superiorem, & inferiorem præclare animadvertere. Quod cum ille dicto citius fecisset, evidentissimum fuit, sanguinem ex utraque parte ad magnam distantiam proficere, quamvis tenuiori filo, & minore impetu ex superiore, idque diu, & donec volumus. Non erat tamen superius filum ex tenuitate, ut non satis appareret causa, cur vel olim admonuisset Galenus (u), ut in iis experimentis quibus sanguifera in collo vasa dissecantur, ne periret statim animal immodica sanguinis profusione enectum, admonuisset, inquam, ut prius ejus collum tum superiore, tum inferiore parte laqueis duobus, scilicet pone Asperam arteriam traductis, arte constringamus, deinde inter laqueos partem vasorum in medio acceptam præcidamus. Re satis jam observata, animadvertimus, arteriæ partem inferiorem qua secta erat, se adeo contraxisse, nihil ut propemodum efflueret. Sed paulillo ex eadem extrema parte forficibus adempto, sanguis continuo ad pristinum illum effluxum rediit: cum interea musculus Maltoidæus, quem antea in medio collo transversum fecueramus, dissectas partes sua extrema versus non contraxisset, ut nulla prorsus vi adhibita, eadem manibus prehensis liceret alteram ad alteram adducere, ut inter se coningerent non secus ac paulo ante; vigente adeo etiam tum cane, ut his omnibus satis superque inspectis, & mox abdomine discisso, multisque partibus in ventre spectatis, & nonnullis circum vasa laqueis adstrictis cum thoracem denique recluderemus, cor tunc etiam valenter, constantique ordine micaret. Verum hæc alio attinent.

35. Nunc ad primum illud propositum (x) redeamus: a quo te gaudeo prolixæ experimentorum recensione, atque examine abduxisse; longe enim minus triste, atque horrificum est in vexatorum per experimenta canum, quam in strangulatum hominum cogitatione detineri. Ad hanc jam revertamur, oportet, de causis, quæ afferri solent, eorundem mortis existimari, quando illa quæ ad id necessaria erat, experimentorum tum veterum, tum recentium consideratione perfuncti sumus. Ad nervos igitur qui per collum vasa sanguifera comitantur, laqueos constrictos, non video hoc tempore qui referant celerem illorum mortem: & si viderem; ad ea rejicerem antiqua, & nova experimenta, quæ supra (y) sunt indicata. Nec sane plures esse, existimo qui ad compressionem referant arteriarum Carotidum: quos tamen iis perpenis, quæ fuscæ antea (z) proposita sunt, atque explicata, valde jam puto de sua sententia dubituros.

Sed contra, plerisque scio Viro Doctissimo assentiri, qui post Wepferum (a) non uno in loco docuit, adstrictione Jugularium venarum prohiberi sanguinis re-

ditum, qui per Carotides arterias non omnino compressas, & multo magis per Vertebrales interea in cerebrum importatur; itaque confestim apoplexiam lethalem fieri, neque aliam esse rationem mortis suspensorum; sic enim congestum in cerebro sanguinem hoc, ajunt, vehementius comprimere, vel disruptis etiam tenerimis valis, in ventriculos, & anfractus effundi. Verum potestne plus sanguinis in cerebrum ferri, quam nulla Carotidibus arteriis compressione adhibita; aut magis illius reditus impediri, quam vinculis tunc simul adstrictis singulis circum singulas Jugulares venas, nec modo aut Internas, aut Externas, ut in Galeni, aut Harderi, Oederi, & fortasse etiam Loweri experimentis factum est, sed Internas simul, & Externas, sicut Novellus fecisse, diximus? Num ullam tamen, non apoplexiam dico, sed soporofam affectionem vidit horum quicumque, quæ continuo sit, aut mox consecuta? Relege, quæso, eorum experimenta, quæ supra (b) a nobis sunt recensita. Nihil certe ejusmodi visum invenies: aut si quibusdam aliis nonnunquam accidit, ut a venarum, aut arteriarum, aut nervorum in collo vindione aliter viderent; fac memineris, nos hic de suspensorum morte loquentes, causas querere, non quæ interdum, sed quæ semper, aut fere semper, & cito interrimant. Quid ergo est? a alia, præter modo examinatas, sunt causæ, quas potius acculemus? ut supremarum vertebrarum luxatio, quam nunc ponunt aliqui (c), Wepferus autem (d) tunc suspicari videbatur, cum suspensorum humeris insultat carnifex, ac pede caput in transversum agit. Sed neque in usu id ubique est, & ubi est, ibi Columbus (e) negabat adeo, se luxationem invenisse, ut faciliorem vertebrarum fracturam esse, diceret, quam luxationem, & tandem sive hanc, sive fracturam esse, malles, unde ipsum medullæ Spinalis vitaretur initium; hinc tamen potius mors illico, quam apoplexia, sequeretur. Et ne forte oportere apoplexiam tunc sequi, dicas, cum vertebrarum seu luxatione, seu fractura, sic Vertebrales quoque vasa comprimantur, aut læduntur, ut ne per hos quidem rivus in cerebrum sanguis inferri, & ab ipso referri possit, mittamus denique ejusmodi casus, quos communes suspensis omnibus non esse, diximus, nec certe iis fuerunt qui post suspensum ab apoplexia, vel potius ab sopore illo quo correpti fuerant, liberati sunt, & videamus saltem qua ratione soporem illum, omnibus communem, effici, dicamus; nihil enim dubit est, quin eadem causa quæ ipsum efficit, si cito etiam atque etiam augeatur, cito sit hominem jugulatura.

36. Celsipinus (f), referunt, inquit, qui laqueo suspensi non interierunt, in constrictione laquei supore correptos esse, ut tandem nihil sentirent. Wepferus quoque (g) mulierem, & virum commemorans suspensio superstitibus, illam omnium oblitam, instat apoplecticæ jacuisse, ostendit; hunc constricto laqueo ne minimum dolorem perpassum esse, ... & sine omni sensu, aliquot horas profundo quasi sopore sepulchrum exegisse. Audivi ego de gravi, & verace Viro, furciferum qui ob eandem, ut credebatur, causam ob quam illi de quibus in Sepulchreto (h) narrat Cardanus, prorsus interfici carnificis reffe non potuerat, interrogantibus retulisse, primum sibi quasi scintillas ante oculos esse observatas, mox nihil, nihilque præterea, quasi dormiret, omnino sensisse. Qui casus ejus similis satis est, quem narrat Baconus (i), nisi quod is qui se suspenderat post speciem ignis, cum tenebras jam id est nihil videret, brevissimo illi suspensio per Amicum præsentem continuo ereptus, colorem quandam pallidiorum videre cepit: nullum tamen dolorem sensit. Denique ipse foeminam vidi, cui nocturni fures, ut securo animo expilarent domum, collum sudariolo contorto sic obstrinxerant, ut interemptam esse, non dubitarent. Ea inventa est facie tumida, & livida, ore spumoso, quod ideo adnoto, ut intelligas, aphorismum de quo supra (k) mentio injecta est, esse cum exceptione, ut sæpe alios, admittendum; servata enim est Medicorum industria sanguine de brachio, & pede missio, datisque, cum primum potuit, cardiacis, ut vocant, medicamentis; quo ferme curationis genere strangulatos alios evasisse, additis fomentis, balneisve calidis, apud Riolanum (l), & Baconum (m) videbis; ea igitur mulier postquam sudariolo detracto, adjuvari cepta est, per multas horas etiam tum jacuit priusquam ad se rediret. Vides, ne plura exempla commemorare, ne quid strangulatis commune sit, dubites, simulque possis recogitando proposita in canibus experimenta, num

num quid ejusmodi constrictis in collo aut nervis, aut arteriis, aut venis, eorum plerisque contigerit, animadvertere. Quod si non contigit; aliunde rei causam querere, necesse est.

37. Et mihi quidem hæc omnia reputanti restare videtur quidpiam, de quo per experimenta quæri potuisset, id est an canibus aliter accideret, si non singula illa in eorum collo, sed universa, injectis utrinque vinculis adstringerentur. Aliud enim constrictis singulis, aliud universis, accidere posse, cum indicat ratio, tum confirmat experientia. Nam quid nervis, quid item arteriis solis obligatis fiat, cum possis ex hac, & ex Epistola nostra Anatomica XIII. cognoscere; ibidem (n) videbis, quam dissimilia, & quanto etiam graviora acciderint, utrique colligatis. Fac item, ut eorum tibi veniat in mentem quæ supra (o) de circulatorum capra, & de adolescentibus tum Assyriis, tum Pisano commemoravimus, ut illi atque hi intercepto sensu, & motu conciderent, & obdormiscerent. Atqui illa certe sic concidebat, cum vincula iis quæ per collum simul feruntur, valis, & nervis injecta contrahantur; non est autem circulatorum arterias, venasque discernere, ut veri similis sit, omnia simul fuisse compressa. Neque ipsis licet Anatomicis in tanta nervorum, & vasorum utriusque generis vicinitate, imo coactione hoc potius, quam illud, comprimere sub illa cute: nec aliter fecisse videtur Columbus (p). Idemque erit denique sentiendum de experimentis Aristotelis (*), qui etsi veris Jugulares venas, easque Internas designat; fors tamen apprehensas dicit, conueniens hominibus, sensibus ereptis, & palpebris compressis. Sane etiam Salius (q) de his ipsis loquens, non dubitat, simul venas, arterias, nervos fuisse constrictos. Et Riolanus (r) illo Aristotelis producto loco, non constare, ait, inter antiquos auctores de vasis, quæ laqueis intercepta soporem inducunt, quoniam hæc vasa venæ, arteriæ, & nervi, sunt ita contigua, ut unum pro altero acceptum fuerit.

38. Præterea in strangulatis, de quibus hic potissimum queritur, cum obvium sit, non modo universa illa, sed & Asperam arteriam eodem tempore constringi; cur non hanc præcipue causam ad illas addendam esse, putabimus? Nec sane opus est experimenta instituire ad proprium oculis hujus canalis effectum cito lethiferum comprobandum. Casus ipse non raro obtulit: ut cum Drusus, Claudii Cæsaris impuber filius, suffocatus est pyro per lulum in sublime jactato, & hiato oris excepto, ut tradit Suetonius (s), aut cum juvenis robustus, de quo habes in Sepulchreto (t), frustulo carnis in laryngem illapso, & hanc totam obturante, subito periret respiratione, antequam advocaretur chirurgus, est suffocatus. Utinam rarissime, imò nunquam talia acciderent, nec celeres adeo mortes ab ejusmodi causa narrandas Petrus Chirurgus (u), & nuper quoque; ut alios præteream; Illustris Hallerus (x) habuissent. Itaque mirandum non est, pluribus, inter Recentiores etiam, ut Dionisio (y), Langgutho (z), aliis placuisse ob hoc unum interire suspensos, quod respiratio intercepti, in eandemque sententiam demum Viros Celeberrimos transiisse, quibus antea visum esset, constrictis venis Jugularibus id potius esse, quam ab impedito aeris usu, repetendum. Et ne mihi objicias cum Wepfero (a), sine respiratione umiatores, & hytericas vivere; quamquam has non omnino negat respirare, sed ad sensum dumtaxat; scito, nunc in hisce immorari me nolle, neque de præcipua inspirati aeris utilitate disputare; sed hoc tantum dicere, si vasorum, nervorumque simul facta compressio non cum satis credatur effectum, cujus causam querimus, per se productura; at producturam esse, ubi constrictio eodem tempore accedat arteriæ Asperæ. Illa enim sanguinis per cerebrum circulatio, quæ Carotidibus arteriis, & Jugularibus venis omnibus compressis, vix per Vertebrales arterias, venasque servari quædantenus potest; si respiratio prohibeatur, ipsa quoque facile prohibetur. Dilatante enim se aere a pulmonibus novissime haulto, & quoniam a calido eo loco jam redire, ut solebat, non potest, validius minima vascula compriment, quæ per eos sanguinem tradunt, substat hic magna ex parte in pulmonibus, & ventriculo cordis dextero, & vena Cava, necesse est, ut reapse in animantibus, intercluso spiritu mortuis, Thomas Cornelius (b) deprehendit. Quo facto, simul arteriis Vertebrales subtrahitur sanguis, quem ad cerebrum convellant, simul venis, earum fociis, difficilior sit ejus qui

in cerebrum influxerat, sanguinis in Subclaviis reportatio, quippe Cava in quam hæc confluit, a subsistente, ut diximus, sanguine adeo distenta, ut interdum in strangulatis animalibus, ex Corneli ejusdem (c) observatione, distumpatur. Nec jam dico, per pulmones non respirantes statim nihil sanguinis omnino transire; sed minus, & deinceps minus, minusque, ut quod transit, servandæ circulationi non sufficiat, neque enim tunc, ut in hæmorrhagiis, tempus est quo se arteriæ sensim magis, magisque contrahant, & ad modicam illam sanguinis copiam se accommodent; sed interea dexter cordis ventriculus adeo sanguine dilatatur, ut mox contringere se non possit, nec vel exiguam copiam sanguinis per pulmones ad finitrum, arteriasque compellere. Quod si igitur impedita respiratio circumitionem sanguinis per se impedit intra breve tempus; intra brevissimum impedit per cerebrum eorum in quibus ob Carotides, & Jugulares, eodem tempore laqueo constrictas, vix tantum sanguinis illud habebat, ut per Vertebrales arterias, venasque servaret quædantenus circumitionem. Siquando autem priusquam transitus sanguinis per pulmones omnino impediatur, forte contingat, ut ob eas causas quæ supra (d) commemoratae sunt, aliquid sanguinis induere tunc pergat per Carotides minus abstrictas, quam sint Jugulares; non modo sanguinis circumitio per cerebrum subsistat; sed ipse ea copia cumulabitur, unde mox vasa distumpantur, velut in ea muliere quam viri duo, ut antea (e) relatam est, manibus constricto collo, strangulaverant. In illa enim sanguinem effusum supra basim cranii, & in ventriculis invenit Littrius: cujus explicatio non ita discrepat ab hac nostra. Secundum quam illud pariter intelligi licet, cur in suspensio fure, quem Petrus Nannius, cum Bononiæ effemus, dissecuit, Sinus ruptus esset Longitudinalis meningis Crafioris: Multoque etiam magis, cur Lancisius (f) in strangulatis videret puncta sanguinea spisso agmine candidam medullæ cerebri substantiam variegare: nosque ipsi illa omnia quæ ad te alias (g) scripsimus, in cerebro, & pulmonibus cujusdam maniaci, quem eodem mortis genere extinctum esse, pleraque indicabant.

39. Locus hic esset de iis etiam verba faciendi, quorum subitas mortes a densiore, aut rariore inspirato aere plerique repetunt, illo videlicet, non secus denique ac paulo ante dicebamus, minima pulmonum vascula constringente, hoc vero eadem non explicante, ut coincidentia, ac corrugata minime sanguinem transmittant: quamquam Cl. Greenwoodii experimentis (h) neque densitate, aut gravitate, neque humiditate, neque elasticitate a communi aere discrepare putei aer inventus est, in quem descendentes homines, aut demissa facula citissime extinguebantur. Sed quoniam etsi ejusmodi mortes non raro accidunt, & ipse A. 1731. pro Sacro Patavinorum Medicorum Collegio quid agendum, responderim, ne in sepulchrum quoddam Aretinum descendentes id amplius contingeret quod tribus nuper acciderat, ut continuo suffocarentur; tamen quia nullum ejusmodi letho sublati cadaver mihi, aut Valsalva oblatum est, in quo viscerum, & sanguinis constitutionem perscrutaremur; disquisitionem hanc in præsentia transito. Quod si forte queris, cur suffocatos illos tres dixerim, nempe dixi tum quia ante quæque, aut sex menses vespillo, qui in idem sepulchrum descendere, illico respirationis angustia correptus fuerat, tum etiam quia illorum trium aliquis, ululatu quodam emisso, reliqui non aliis motibus editis quam qui suffocantur, mortui sunt, quidam etiam livido nigroque corpore. Neque aliter ferme cum decem illis actum est qui A. 1724. Veronæ cellam vinariam, ferventis uvæ halitibus plenam, unus post alium ingressi, idem fatum subiere, cum alii ululant, mugientive sonum edidissent, plerique autem mox humi se se jactarent, atque agerent eorum instar qui suffocantur. Sed & in antro quod a canibus nomen apud Neapolitanos accepit, illico bestias concidere non secus ac si essent mortuæ, nisi quod membra pleræque jactando, misere se contorquebant, experimentis suis edoctus Leonardus Capuanus (i) testatur. Et ne forte putes, has membrorum agitationes convulsivos potius ob affectum primario cerebrum, quam consuetos esse motus in iis qui se suffocari, sentiunt; animadvertere quæ apud Leonardum sequuntur: retracta inde semiviva animalia in aerem innoxium, ita restitui, ut si nihil mali passa essent: quæ natura non respirant, ea in antro ferius, & vix mori: canem, & ranas in eo mortuas, illum quidem

con-

(*) cap. illo 6. cit. supra, ad n. 31. (x) supra, n. 20. (y) n. 23. (z) n. 24. & quæque seqq. (a) Exercit. de loco aff. in apoplexia. (b) De duodecim. Casarib. l. 5. c. 27. (c) Scit. hac 2. Obs. 6. (d) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (e) Opus. Pathol. Obs. 7. (f) De locis supra indic. ad n. 24. & ad n. 9. Vid. §. 5. (g) Exercit. cit. supra ad n. 35. (h) Prosymn. 7. (i) Ibid. (j) n. 29. (k) n. 9. (l) De Subit. Mort. Obs. 4. in fin. ad n. 8. (m) Epist. 8. n. 4. (n) Saggio delle Trasfraz. Tom. 3. n. 2. (o) Delle Mofette Letz. 1.

(*) n. 31. (o) n. 23. (p) Ibid. (q) Vid. supra n. 21. (r) De Aff. Partic. c. 2. (s) Anthropogr. l. 2. c. 9. (t) De duodecim. Casarib. l. 5. c. 27. (u) Scit. hac 2. Obs. 6. (v) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (w) Opus. Pathol. Obs. 7. (x) De locis supra indic. ad n. 24. & ad n. 9. Vid. §. 5. (y) Exercit. cit. supra ad n. 35. (z) Prosymn. 7. (a) Ibid. (b) De Subit. Mort. Obs. 4. in fin. ad n. 8. (c) Epist. 8. n. 4. (d) Saggio delle Trasfraz. Tom. 3. n. 2. (e) Delle Mofette Letz. 1.

contractos aliquantum pulmones, has vero eosdem concidentes, aerisque inanes habuisse. Quae omnia attingere hic volui, ne facile credas quae leges in Sepulchreto (k): qui vel multi vaporibus, vel fumo carbonum extinguuntur, eos placidissime mori: quod canibus etiam in antro illo dicto, la grotta de cani, usu venit: qui omnes si ex pulmonum, non cerebri potius affectione morerentur, ne illi brachiorum iactatione, tibiurum attractione, & totius corporis denique agitatione atque labore molestarentur. Haec ibi. Caterum neque in antro illo vapores letheriferi altitudinem mercurii mutant in barometro (l): sed non hoc tantum; barometrum quoque nullam ostendit mutationem in caverna Pyramontana (m), cuius, & antri Neapolitani phaenomena sunt inter se per similia. Quae autem sine dissectione, aut per hanc observata sunt in eorum corporibus, quos aut carbonum, aut putei cuiusdam halitus extinxerant, Commmercium docebit Litterarum (n), magique Regia Scientiarum Academiae Parisiensis Historia (o).

40. Sed et si neque hominum submerforum cadavera incidere Valsalva, aut mihi datum est; tamen cum olim variorum generum animalia, quae submergenda curaveram, non semel dissecuerim, quae adnotata habeam, non reticebo. Nam Galeni (p) exemplum secutus, qui accipere ad dissectionem finiam in aqua suffocantem consueverat, non verebar, ne propterea nimis turgerent, citiusve putrescerent: haec enim qui verentur, ea, opinor, cadavera intelligunt, quae diutius in aqua fuerint, ut celsantibus nonnullis causis quae internum aerem servabant compressum, hic jam se se explicet atque expandat, ut credere cum Cel. Senacio (q) malimus, quam ab aqua per cutis poros subeunte illam voluminis amplificationem repetere, ob quam submerforum corpora e fundo enant, in fumoque consistant. Neque cadavera, nisi recentia, optabat, ut puto, Jacobus Sylvius (r), qui hominum aquis merforum corpora ceteris anteferebat, quod in his omnia sunt integra, si aqua magnam vim ex ventriculo manibus compresso per oesophagum effuderis: quamquam haec ipsa exceptio Sylvi, adversantibus multorum observationibus, sepe tibi minus videbitur necessaria. Nam Platerus, sicuti in Sepulchreto (s) habes, aliquoties expertus, paululum dumtaxat aquae in eorum ventriculo deprehendit; ut ab aqua, aeris loco in arteriam Asperam illapsa, mortuos potius exstimeret. Sed Weperus (t) in submerfo castore ne in pulmonibus quidem invenit, & Waldschmidtus (u) tandem in submerfo ne guttulam quidem aquae in ventriculo, aut in thorace reperire unquam licuisse, confirmavit, atipulantibus deinceps cum Beckero (x) siue in homine, siue in bestiis, pluribus aliis Observatoribus, donec Littrius (y) paucam quidem in hominum pulmonibus, sed multam in ventriculo aquam reperisse se, scripsit.

41. Mihi vero in iis duas dicam, bestiolis haec contigit observare. Porcelli duo Indici, mas, & femina; quorum ille qui & crassior erat, multo diutius in aqua vixit; nihil huius in ventriculo, nihil in gula, nihil in trunco arteriae Asperae habuerunt: spumosi dumtaxat humore manu & pulmonibus exprimebatur. Cum dubitaret aliquis eorum qui aderant, ne forte dum porcelli ex aqua auferrentur, ea quam gula, aut larynge praefertim haussissent, defluxisset inobservata; tertium pariter suffocari iussi, capite autem arreptum sic afferr, nihil ut posset effluere; res tamen ut in duobus primis se habuit, nec quidquam e compressis pulmonibus prodit, nisi alba aquea spuma, nec sane multa. Epiglottidem quae his est animantibus perbrevis, non inveni depresso; itaque aditus in laryngem patebat. Erinacei quoque illam brevem, & hanc patentem habuere. In quorum tribus eadem in porcellis quaevisi. Primus, eadem cautione ex aqua educus, spumosi aquei humoris portionem exiguum in ventriculo, nihil autem ferme in pulmonibus, qui erant flaccidi, ostendit. Cum hic, mortuus antea visus, sub cultro vivum se prodidisset; duos reliquos, marem, & feminam, volui sub aqua detineri diutius; magna enim vi, non secus ac prior, femina praefertim, quamvis minor, emergere conabantur. Dum autem sub aqua essent, omnes, sed maxime femina, aereas ex ore bullas animadverti subinde emittere, quae ad summum aquae contendebant. In mortuorum ventriculis aquae nihil: ex albicantibus pulmonibus spumae licet exprimendo

potuit. Erant hi erinacei, ut prior quoque, ex eorum genere, qui naso canibus sunt similiores: quo minus miratus sum, pilos, qui collum, mentum, pectus, & huic subjectam abdominis partem, axillaeque, & inguina obtinebant, pulcibus, non secus atque in cane quopiam, re-fertis; incidebam autem hos duos sub Maji finem. Sed in primo, quem extremo Octobri dissecueram, non nihil miratus eram, quod intra unum brachiorum vermem deprehendisse vivum, oblongum, tenuem, album, cum ibi, aut in reliquis pulmonibus, Aspera arteria, thorace, oesophago, ventriculo, intestinis, quae omnia aperui, & diligenter sum percuratus, nec morbi quidquam, nec vermem alium ullum potuissim reperire, ipseque effert erinaceus valens ac vividus ut qui maxime. Quae et si ad hoc propositum minus attinent, tamen quando in hac simul tunc incidi, hic nolui praeterire; ut conferre hunc cum vermibus possis quos e pulmonibus extusos Majores (z) tradiderunt, siue ibi genitos, siue aliunde potius censas advenisse. In Talpa, quam ut in aqua suffocarent, laboraverant diu, & quam tamen feminivam dissecui, ventriculus paucam aquam habuit; e pulmonibus autem, alioquin turgidis, non aqua, sed spumosi humor expressus est. Muris domesticis nec praefertim, nec pulmones quidquam habuerunt aquae, in qua perierat.

Neque in Glire nostrae, eadem morte perempto, aliter inveni; nam est ventriculus subflaccidus humorem continebat, is certe non erat aqua. Huius quoque laryngem non occlusam inveni, epiglottidem autem humilem adeo ut vix appareret. Quamquam autem non in submerfis singulis, quae dissecui, animalibus minime depresso epiglottidem, minimeque occlusam laryngem memorem; nullum tamen omnium fuisse, scito, in quo haec quaeliverim, quod ad eundem modum non habuerit.

42. Cum vero alias aliis de causis unum catulum, & feles duas, nocte proxima editas, incisurus, meminissim, illum diutius in aqua vixisse, has vero, postquam diu conati essent sub aqua suffocare, & suffocasse demum crederent, allatas, per mensam anatomicam reptare coepisse, pluribus in felibus recens natis periclitari volui, visurus quandiu in aqua viverent, sed praefertim, cum denique mortuae essent, quid aquae in ventriculo, & pulmonibus haberent. Igitur duas, ante duodecim horas editas, cum vivere in aqua natantes octavam iam circiter horae partem, viderem, pertaesus est mora, iussique mergi, & sic felas retineri. Quod cum aliquandiu factum esset, mox vidi sine ullo motu in summa aqua manentes, ut omnino crederentur extinctae. Sed cum altera ibi relicta, alteram dissecarem, totius corporis, & cordis praefertim, motus animadverti. Caterum neque in huius, neque in alterius, paulo post mortuae, ventriculo quidquam, nisi lac semiconcrectum inveni, ut caseum secundarium referret. Sed utriusque pulmones cum apicem totos confluentibus bullulis plenos, per membranam extimam translucuntibus, ratis per laryngem, quam epiglottide non occlusam inveneram, aquam subisse, dissectione rem confirmavi; plurimus enim, exprimendo, per sectiones humor exivit spumosi; quo pulmones distenti erant. Totidem felas, ante horas ferme quadraginta natas, nec manu submerfas, sed tandiu in aqua relictas donec, quod non adeo longo tempore factum est, prorsus mortuae viderentur, fecare aggressus, est alteram dumtaxat, quae aliquanto diutius in aqua fuerat, reapse mortuam inveni; in utraque tamen illas per totos pulmones bullulas vidi; sed aere hos magis, quam humore plenos deprehendi. Ventriculus autem illius quae semiviva dissecata fuerat, cum aquam contineret paucam; alterius erat aqua maxime distentus, quam priusquam necari iussissem, certe non potaverat: utraque autem arrepto capite ad me dissecanda allata est; ne forte ex prima ventriculo refluxisse aliquid, tu quoque, ut plurimi solent suspicari. Eadem quoque cautione arreptas felas alias duas per paucorum dierum, quae ad eundem occisae fuerant modum, cum dissecarem, aequum in ventriculo utriusque humor vidi non ita paucum, multam autem albam aqueam spumam de pulmonibus expressi. Denique felas quatuor, editas nocte proxima, est ut capienda quaedam postulabant experimenta, lassari potius in aqua vehementer, quam suffocari, iussissem; velim tamen, scias, omnium ventriculum ad ingentem proportionem magnitudinem tumi-

tumidum fuisse paucis quidem lacte semiconcreto, plurima autem aqua.

43. Ex cunctis propositis observationibus, inter se comparatis, id primum liquet, non multum denique opis ab aperto non modo Foramine Ovali, sed & tubulo Arterioso expectandum esse ad suffocationem effugiendam: tum deinde felibus recens quidem natis non paucam in pulmones aquam, saepe etiam multam in ventriculo descendisse; cum adultis pluribus animalibus neutrum fere acciderit. Et vero Littrius (a) cum plures tum canes, tum felas mergendo necaret, in eorum ventriculo nonnunquam nihil omnino, semper autem multo minus aquae deprehendit, quam in ventriculo hominum submerforum; aquam enim in his multam, quod supra (b) etiam diximus, solitus erat invenire; ut non videatur fuisse a viro Doctissimo inter eos referendus, qui contrarium docere, imo Beckeri Observationes qui nihil aquae in ventriculo, nihil in pulmonibus offenderat, inter rarioris ponebat casus: quia in re tamen verior ut possimus Littrio assentiri. Namque si ad Beckerum eos adiungamus, quos laudavit Charisius (c), & quos supra (d) ipsi laudavimus Platerum, & Weperum, & quos Charisius addere potuisset, Kulmum (e) & Leprotum (f); ex his mirum, atque aliis tot habemus observationes, ut rari adeo dici non possint, praefertim postquam Regia ipsa Scientiarum Academia Parisiensis in Monitor illo commentatissimo, quod ad opem ferendam iis qui sub aqua mortui creduntur, vulgandum curavit A. 1740. diserte agnovit, per submerforum dissectiones a peritis Anatomicis institutas compertum fuisse, aquam plerumque non nisi paucam illorum ventriculo contineri. Huc porro aliorum; ne de meis iterum quidquam dicam; observationes accensebis. Quas inter minime omittendae sunt habitae a Medicis Clarissimis (g), ut a Beckero traditae examinentur. Quemadmodum autem ille proposuerat, rem sic se habere deprehenderunt, nullamque in stomacho catulorum submerforum invenerunt aquam, & quamvis hanc aliquando, sub certis quibusdam circumstantiis, posse, non negant, intra pulmonum canales & vesiculas ingredi; tamen communiter sine pota aqua mori solere submerfos, affirmant. Nec Viri Experimentissimi Halleri (h) sunt haec verba praetermittenda: Non inutile erit monuisse, in vivis catellis (i) quos ipse demerferat, & pulmonem, & ventriculum ab omni aqua puris fuisse, etiam quando sub aqua hauerant, & linguam exsternerant. Adeo vere Beckerus (j). Sed quemadmodum haec protuli, ut intelligeres, non videri huiusmodi observata inter rarioris casus posse referri; sic vicissim non modo nolim obfuscaris earum observationum quae his adversantur, verum alias insuper praeter illas quas memoravimus, exstare, scias, tum a Charisio (k) diligenter indicatas, tum quas addere iis poteris, a Genesio (l), qui tamen excipit pulmones, & ab Olao Borrichio (m) propositas. Quod enim hic olim scripserat, puellum inter natandum a marinis undis abreptum, merfutumque profundo, ut aegre inventus sit, mox inter frequentes rotationum manus subita morti fuisse ereptum, huc ideo spectare, animadvertes, quod inter rotationes illas oborto vomitu falsam aquam copiose reiecit. Quin idem quem paulo ante laudabam, Hallerus in femina A. 1747. (n), & in altera A. 1748. (o), cum utraque diutius sub aquis fuisset, dissecis, compresso ventriculo, & pulmone, in illum descendisse aquam in utraque, deprehendit, in altera ex hoc regurgitare aquam vidit. Et quamvis ubi ex proposito hoc argumentum tradat (p), priorem illam non memoret, ut errore typographi in anno designando ex una duae videri possint esse factae; tamen nova in submerfis quatuor canibus, & una felle sua addit experimenta, per quae, si felle excipias, in omnium ventriculo aquam reperit, in pulmonibus autem omnium, ne felle quidem excepta, multam aequam spumam. Tum alia adjicit, quae infra attingemus, confirmata saepius non secus ac priora, a Ch. eius audite Evers (q). Quorum ego de his rebus Scripta pervellem multo antea exstare potuissim quam hanc recenserem Epistolam. Experimenta enim lego ea industria, & solertia capta, ut percipi liceret, an sub aquis inspirarent, & deglutirent animalia, nec dubitari, an eas revera, quippe certo colore infectas, in ventriculo, pulmoneque demississent: Utroque autem demississe, per dissectionem compertum est. Num omnia? inquit. Ad unum omnia. Quod in tanto praefertim experimento Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

rimentorum numero miraturum te, scis, tot aliorum tam varias, & discrepantes observationes non minus quam recentissimas istas, pro veris habentem, nec facile, ut opinor, exstimantem, posse vim discrepantium illarum satis declinari ponendo, sic contigisse, quia frigidissima tunc aqua deglutitionem, inspirationemque prohibuisset. Neque enim ferebant experimenta, quorum occasione Hallerus in demerfis catellis nihil usquam invenit aquae, ut haec esset frigidissima: nec ipse unquam ad id, nisi egelida usus sum: nec Leprotti adolescentulus, ut alios omittam in Italia, Galliaeque eodem genere mortis ereptos; eo anni tempore submersus est quo perfrigidae apud nos sint aquae; in ventriculo tamen vix quidquam humoris habuit, in pulmonibus autem ne guttam quidem, in quos certe, si non per os, at per nares potuisset descendere.

44. Sed tamen unde haec discrimina repetenda sunt quae inter alias aliorum, imo inter nostras ipsas intercedunt observationes? Num quibus nihil aquae in pulmonibus, & ventriculo est, ii laryngis, & gulae aditum occluserunt? quibus autem aliquid, aut multum est, hi vero aditum non occluserunt? Fuisse enim video qui ex vario hominum, dum submergerentur, consilio rem ad hunc modum explicarunt, ut qui ob copiam deglutitae aquae submersos mori, audierint, arctissime illi ingressum claudant; at qui ob prohibitam respirationem, aperiant. Sed in bestiis cum varia haec consilia esse non possint; rem tamen in aliis earum quoque aliter invenimus. Deinde fac, alios homines aliud velle; qui volunt, quomodo laryngem occludent? Num glottidem constringendo? Sed quomodo constrictam servabant, cum, cessante respiratione, spirituum influxus cesset in musculos constringentes? Idemque ajo, si epiglottidem deprimeret eos homines, dicas, ut laryngem prorsus operiat, quamquam musculos qui valenter praestare id possint, ego quidem necdum satis agnosco. Reliquum est, ut convulsionem comminiscaris, cuius vi illi, & qui gulae aditum praeccludunt, muscoli vel post mortem contracti maneant, non secus ac qui inferiorem maxillam ad superiorem adducunt, reapse erant in submerso illo adolescentulo, quem cum Leprotto (g) dissecuit Plancus? os enim, ut Vir hic Clarissimus, quadragesimo circiter post die, id est Nonis Maji A. 1722. ad me scripsit, os, inquam, mortuus servabat arctissime clausum. Verum ego nec laryngem clausam, nec epiglottidem depresso inveni (r) in iis animantibus, in quorum pulmones aqua ne post mortem quidem illapsa erat, neque aliter ullo in submerso invenit Littrius (s) is qui alioquin epiglottidem vel in illis qui post mortem in aquam projicerentur, non modo in submerfis de quibus loquimur; depresso existimaret, neque credibilem, neque coherentem cum iis quas posuerat, rem comminiscens; qui enim ad epiglottidem deprimentam retrorsum attollere se lingua posset in mortuis, aut in eo posito servari, quam in viventibus tandem laxari, & antrosum relabi, posuerat? Huc illud accedit, linguam in porcellis Indicis, quorum in pulmonibus aquam non invenisse me, dixi (t), oblongam quidem esse; verum, si primam excipias partem, affigadeo basi oris, ut attollere se nequeant, & epiglottidem, ceteroquin ita brevem, vix ut rotum protegere possit laryngis hiatum, deprimeret. Quid? quod inter communiter visa & annotata in cadaveribus submerforum a Charisio (u) ponitur lingua exserta; linguam autem exsertam epiglottidis ob connectentia ligamenta sequitur necessario; ut in re nota aequae apertis utari Pallinii (x) verbis. Atque horum pleraque a me dicta putes, non tam ob Littrii, quam ob Dethardingii (y), & Asseclarum sententiam. Hi enim ab adstricta ad orificium laryngis epiglottide & respirationem intercipi, & aquam excludi; quasi vero haec in omnibus excluderetur; non dubitant: neque tamen eorum quisquam est qui in submerforum dissectione epiglottidem depresso a se, aut ab aliis repperit dicat: contra autem non secus atque ego, apertam glottidem, elatam epiglottidem Evers quoque (z) in tot suis experimentis semper conspexit, ut etiam in puero (a) cuius pulmones aqua subierat, uti & ventriculum. Illa tamen quam dixi, re posita, Dethardingius praecipua statuit submerforum auxilia esse illa per quae epiglottidis attollatur, aut, si id non possit, viam aliam aeri pro ea quam cartilago haec intercludit, aperiamus. Itaque hanc immisso tum statim in fauces digito, aut penna potius,

(A) Sect. hac 2. in Schol. ad Obs. 15. (I) Vid. Med. de Venen. Tent. 6. (M) Commere. Litter. A. 1737. Hebd. 8. (N) Ibid. A. 1736. Hebd. 14. n. 2. (O) A. 1710. Obs. de Phys. n. 7. & A. 1701. n. 4. (P) De Anat. Admin. l. 1. c. 3. (Q) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. (R) Hist. Anat. l. 3. c. 23. (S) Sect. hac 2. Obs. 44. (T) Eph. N. C. Dec. 7. A. 2. Obs. 251. (U) Earsum. Dec. 2. A. 6. Obs. 153. (V) Tracl. de Submersis. morte suo pota aqua. (W) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1719. (X) Vid. apud Schenck, Obs. Med. l. 2. ubi de Pulmonib.

(a) Hist. cit. supra, ad n. 40. A. 1719. (b) eod. n. (c) Specim. de Morte Submersi. §. 10. ad e. prim. & e. secund. (d) n. 40. (e) Obs. adject. Descript. Fort. monit. §. 2. 3. (f) in Epist. post Comment. De Bonon. Acad. Tom. 1. (g) Vid. Commere. Litter. A. 1737. Hebd. 37. n. 1. ad 2. (h) De Respir. Experim. P. 2. ad n. 29. not. 1. (i) cit. §. 10. ad e. prim. (j) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 89. (k) In Bartholin. Ad. Med. Hist. A. 1671. & 1672. Obs. 95. (l) not. i. cit. (m) Oupic. Pathol. Obs. 62. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Diff. hist. Experim. circa Submersos. (q) Eph. cit. supra ad n. 43. (r) n. 41. (s) Hist. cit. ad n. 43. (t) n. 41. (u) §. 8. Specim. cit. supra, ad n. 43. (v) Anat. du corps hum. ut. 3. ch. 16. (w) Sched. de subven. submersis per laryngotom. (x) Differt. cit. supra, ad n. 43. (y) §. 3. (z) Differt. cit. supra, ad n. 43. (a) §. 3.

potius, peniculove ex fetis irritandam, tum excitandam etiam posteaquam sub larynge arteria Aspera pertusa fuerit, subinde ad hujus vulnus digito appposito, aut tussu imperata, ut alterutro modo impulsu ab aere, epiglottis attollatur. Quorum, si id quod posuit, revera esset; pleraque certe & ego probarem; nisi ex iis quæ paulo ante dicta sunt, multo promptius, idemque validius ad eam relevantem cartilagineum auxilium pateret, nempe linguam protinus digitis apprehensam antrosum protrahere. Verum et si epiglottis depreffa non est, esse tamen potest, irritis prædictis cæteris, quæ plura laudato (b) Monito commemorantur, proposita a Dethardingio bronchotomiz locus vel ob eam quæ eodem Monito indicata est, causam, calidi aeris per fistulam aliquam propius in pulmones immittendi, aut si cum Recentissimis sentire mavis, ut aqua, in pulmones illapsa, alteram quoque habeat viam per quam citius egrediatur: quanquam & hoc, & cæteris, non usitatis modo, sed exquisitioribus etiam quæ a quovis adhuc proposita sunt, auxiliis se frustra usos adeo fatentur ad canes plures, sub aqua octo haud amplius minuta demersos, in vitam revocandos, ut spem nobis fere omnem adimant submersis hominibus succurrendi. Si quemadmodum parite, nervose, doctæ, ingeniose argumentum tractatur suum, ita spatium habuissent, quod certe non breve esse oportebat, perpendendi singula eorum submersorum, qui in vitam, ut loquuntur, revocati fuerunt, exempla; plura fortasse quam videntur credere, invenissent quæ optulandi spem faciant etiam per remedia interdum non exquisita, etiam ubi submersio non contingat in aqua gelida, aut glacie permitta, unde impedita possit dici aquarum tum deglutitio, tum inspiratio. Leges, exempli causa, in Cl. Langhansii Epistola (c) Gottingæ edita A. 1748; hominem per dimidium circiter diem submersum, ut nullum profusus esset vitæ superstes signum, brevissimam recuperasse vitam, solo spiritu salis ammoniaci naribus ejus admoto. Leges quoque in Actorum Casareæ N. C. Academiæ Volumine VII. (d) ex cautis Medici Vratislaviensis Kundmanni observatione, duos, quorum caput, alterius ferme quadrantem, alterius ferme dimidium horæ sub aqua fluminis demersum fuerat, per auxilia non ita exquisita brevi tempore fuisse excitatos. Et, ne plura congeram, fac relegas quam facili ope sit morti ereptus puellus ille, quem supra (e) ex Borrichio memoravimus. Num omnes, dicemus, in aqua gelida fuisse, ideoque illam non ingessisse? Puellum hunc certe non dicemus, qui, tametsi in regione frigida viveret, nisi anni tempus fuisset ejusmodi, ut aqua jam gelida esset, cum locis natus non indulsisset, nec eam, demersus, copiose in ventriculum; id quod de gelida negant, demittere potuisset. Reliqui tres quoque anni tempore in aqua fuerint, adnotatum non video, nisi quod de uno Kundmannus scribit, fuisse vigilia pascuali: de altero autem mox assidua tussu oborta, sepe sanguinem grumosum ex pulmonibus ejecisse; quod pro indicio aqua habere posses quæ inspirata vim attulisset tenuissimis eorum vasculis. Vides, me neque illa minus credidit, neque multa, minusque nota; sed pauca, obviaque omnibus, memorare exempla, nulla autem ex calidioribus, aut magis temperatis regionibus petita, in quibus ut multo frequentior est, præsertim ætate, natandi consuetudo, sic plurima, si quaesiveris, te non dubito esse inventurum. Hinc enim videtur Romanus Medicus Zachia (f) eo facilius adductus, ut de submersis, & post horam et flumine exempti juvenis restitutione fidenter scriberet, certum esse debere, non modo hoc miraculosum non esse, sed neque inter ea eventa connumerandum quæ multam admirationem audientibus excitare consueverunt. Sed ab his quæ in re gravissima veri dumtaxat inquirendi, non contradicendi, studium expressit, ad superiora redeundo, cur ergo tandem, inquis, si in submersis omnibus per apertam, & minime protectam glottidem patet aditus in pulmones, hos non pariter in omnibus egelida saltem aqua subit? Docebit id Cel. Senacius (g), ad quem te, ad alia properans, libenter rejicio. Docebit simul, id quod consequitur, notam, ab Litrio quoque (h) laudatam, ad nos qui vivi ab iis qui mortui in aquam projecti sint, ex illapsa intro, aut non illapsa aqua internoscendos, facilem alioquin, & in quæstionibus medico-legalibus haud inutilem, non omni ex parte perpetua esse accipiendam.

45. Verum hic scio, me abs te interpellatum iri, vel properantem, de signo illo altero, simul ad eandem quæstiones, simul ad suffocationem, qua de agimus, attinen-

te, quod ex pulmonibus infantis petitur in aquam conjecis, ut ex illis vel ad fundum labentibus, vel in summo natantibus hic mortuus, an vivens editus fuerit, dignoscatur. Quid quæris? Cum iis facio qui signo hoc, sed caute, & prudenter, utuntur. Novi enim, quot exceptiones sint adnotatæ intra non longissimam annorum seriem. Nam et si Galenus (i) pulmonum substantiam non modo rubram ac densam, sed & gravem in foetibus contra atque in respirantibus, esse indicavit, idemque alii postea; & in his Spigelius nosse (k) iteraverint; haud scio tamen, an cuipiam propterea in mentem venerit, ut ex hac re experimentum illud non nisi paucis ante meam ætatem lustris excogitaret. Certe ne apud Zachiam quidem, nedum apud Fidelem, & Parzum, ullam ejus mentionem invenire datum est iis in locis in quibus magis convenisset. Objectum igitur video, infantis qui vivens prodierit, pulmones tamen in aqua posse subidere, si vel distenti satis ob virum debilitatem non fuerint, vel graviore aut a morbo sint, aut ab ipsa etiam suffocatione: & posse contra, ejus qui mortuus exierit, pulmones innatare, si distenti sint ab aere, quem aut evoluerit putredo, aut ipse, antequam exiret, inspiraverit, aut aliquis postea, ut respirationem excitaret, per os immiserit. Hæc autem, & siqua alia præterea sub sint deceptionum pericula tum prænovisse, tum ad eum fere modum cavere oportet, qui protinus indicabitur.

46. Et primum de eo minime dubitandum est, quod se vidisse, Gravissimus Vir testatur Laurentius Heisterus (l) (nam quasdam alias, cæteroquin non abimiles, observationes, quod ad ejusmodi spectat, desperationum muliercularum testimonio non spontaneo niti, video) post vitam horarum novem, debilem quidem, & debili cum vagitu actam, pulmones, alioquin sanos, non aliter se habuisse quam in iis qui nunquam respirant, & sicuti in iisdem solent, in aqua subfudisse: quod non ita mirum videri debet, si cum laudato Auctore (m) animadverteris, aerem in cujusque foetus pulmones, paucissimum, & leni ac debili omnino conatu a nobis immisissum, imparem esse, ut experimento sæpe comperit, tot vesiculis expandendis, quot omnino debeat, ut pulmones in aqua natent. Quæ cum ita sint; priusquam ex horum subsidia arguamus, mortuum infantem editum esse, indicia magnæ ejus imbecillitatis queremus ex matris prægressis, ut præsentibus etiam tum morbis, ex partus difficultate, ex cadaveris ipsius infantis constitutione, aliisque ejusdemmodi: quorum si nulla sint, neque aliud obstat; quin mortuus emissus fuerit, non dubitabimus. Sed contra evidens erit, non posse nos fidere signo proposito, siquidem pulmones non illa naturali, & foetus propria, sed morbosa gravitate præditos animadverteremus; vel quod scirrholi, vel quod inflammati, vel quod infarctu quocunque alio usque adeo affecti sint, ut vel si adulti hominis essent, non possent tamen in summa aqua consistere, quod plerique, & nos quoque interdum experti sumus. Nam & in foetibus infarctus ejusmodi aliquos esse posse, cum ratio indicat, tum observatio confirmat, ut apud Zellerum (n), illa in vitulo habita, qui vixerat ad dimidium horæ. Quod si ipsa denique suffocatio possit nonnunquam infantis pulmones tanta sanguinis copia obruere, quanta obrutos in strangulatis adultis memoravimus (o) ex aliorum, & Harveyi in primis observatione; non se tamen ipsa sub proposito signo occultare poterit suffocatio. Namque ut hujus externa omnia deessent indicia; at certe alia ac soleat esse in foetu, pulmonum constitutio, & ampliatum præsertim volumen admonerent, ne tametsi forte in summa aqua non innatarent, huic signo temere crederemus. Præterea in iis qui aerem duxerint, difficile est, ne aliquæ pulmonum particula tantum ex illo retineant, ut descenditibus cæteris, ipsæ non innatent: quæ particula tum aliter, tum discisso in partes pulmone, & singulis in aquam conjecis, diligenter sunt a nobis in hoc, & in superioribus duobus casibus inquirendæ, ne facile a subsidente pulmone in errorem trahamur.

47. Ne vero ejusdem visceris natus vicissim imponat; illud primum cavendum est, ne tametsi Docti Viri non defuerint qui foetuum pulmones conspexerint etiam post summam putredinem ad fundum ruentes; vera tamen eos scripsisse, negemus, qui contrarium vidisse se, affirmant: quos inter Clarissimus est Professor Weissius. Cujus si legas Observationem (p); ultro fatearis, qui nunquam haurire aerem potuerit foetus, ejus purulentos pulmones non aliam ob causam ad tactum fuisse spongiosos, & in aquam inje-

infectos supernatasse; nisi quod putredine, aerem evolvente, jam infecti erant. Eodemque spectasse crediderim, Frid. Ruyschium (q), cum scripsit, nunquam li- quori supernataturum pulmonem bene constitutum, si foetus in utero materno moriatur, ubi de illis questus est, qui sibi olim ea in re adversabantur, quæ controversia haud scio an ea fuerit, cujus alicubi (r) mentionem injicit Boerhaavius. Cum ergo pulmonem haud bene constitutum; sed putredine infectum deprehenderimus; etiam si in aqua natet; non propterea foetum esse vivum editum, pronuntiabimus. Multoque etiam minus, quandocunque probabilis suspicio erit, inter ipsos difficilioris partus conatus, ruptis jam membranibus potuisse aerem ducere priusquam in eam ora postea mortuus, ederetur, quemadmodum Palsinius quoque (s) inter cæteros admonuit: quanquam fieri vix potest, ut in hoc, & proximo superiore casu mulierculæ astutia fallamur, cum adjunctes manus uterque requirat, neque satis oculi, aut fingi quæ aut præcedunt, aut comitantur, aut subsequuntur, facile possint. Sed contra nullus negotii esset, illud ultimum mulierem comminisci, se mortuo edito infanti, cum semivivum exstimeret, aerem, in os valentius sufflando, quo ad respirandum excitaretur, immisisse: eo igitur aere pulmones, in aqua natantes, distentos esse. Quin etiam ut in omne scelus prona quorundam hominum sunt ingenia, possit inimico in mulierem animo quippiam, aut quæpiam, in cujus manus infans, mortuus editus, pervenisset, clam omnibus id fecisse, ut immergentem calumniaretur, quasi spirantem occidisset. Verum si nulla sint interna, aut externa vis, adhuc viventi illata; indicia; alia enim sunt ac mortuo, & præsertim non ita in morte, illata; hinc calumniam licet convincere; matri autem quæ aerem immisisse se, dicat, eo magis tunc credere, cum adversatur nulla ex rebus cæteris circumstantibus, neque pulmonum distentio major est quam quæ ea quidem ratione effici in recens, aut minus recens mortuo foetu, experimentis sedulo in eam rem habitis, possit: quanquam hæc magis ne Medicis, ac Judicibus sint profusus incognita, attingenda a nobis censeo, quam ut in vulgus emanent, non aliter ferme ac quæ de venenis necessario scribuntur.

48. Habes qua ratione caute, & prudenter utaris proposito experimento. Quod si nos pressius hæc videmus exposuisse; conferre potes cum iis quæ fufius scripsit Vir Cl. Michael Alberti (t), qui, ut Heisterus quoque (u), circumspice adhibendum experimentum, non abjiciendum, existimavit. Nec aliud intelligis fuisse judicium Prudentium Medicorum Beherensii (x), & Trewii (y), aliorumque, & ne Juris Consultos profusus omisissè videamus, etiam Schoepferi (z), quorum versans Opuscula, cum alios qui argumentum hoc tractant, cognoscas, tum præsertim quæ ad res attinent circumstantes, five ad signa cætera Infantitidis, peripneumoniae, & quæ arte hæc quoque sint, ne decipiamur, examinanda. Sive enim absint, five addint, vim addunt, aut detrahunt experimento: quod alioquin respondet plerumque, ut vel mihi nuper in vitula, geminis, ut capite, & collo, & corde, sic etiam pulmonibus prædita. Ex his enim contrariis, densis, ex rubro atris, & cum in justam aquæ copiam, exigua enim potest interdum fallere; vel frustillatim injecti essent, illico fundum petentibus, intellexi, mortuum esse editam, quam natam fuisse, & horas aliquot vixisse, scriperant. Reigitur ab eo qui partu affuerat, diligenter, ut petii, exquisita, alteris litteris certior factus sum, revera mortuum prodixisse. Verum de cæteris quæ in ipsius dissectione conspexi, erit alias (a) scribendi locus. Nunc tandem ad alterum genus Suffocationum (b), quod videlicet ab internis causis est, transeunt, eo breviores in hoc erimus, quo in primo sumus profusiores.

49. ANUS, cui cancer, sinistro laborum angulo absumpto, inde ulterius in os sub lingua serpebat, cum thoracis affectionibus quas catarrhales ipsa dicebat, obnoxia esset, suffocata mortua est. CADAVER cum incidere, laryngem, & viciniam integras, & purulentum tamen ichorem sub glottide, & in proxima Aspera arteria deprehendi: eundemque intra summam partem finitri superioris pulmonum lobi, & alibi in ipsis. Lobi autem inferiores vehementer inflati erant. Ubiqueque pulmones fecerem, cinereo colore inveniebam, quem nigra linea, & ramusculi, vasculorum videlicet in quibus Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

stagnabat sanguis, passim distinguebant. Cor quoque nigro sanguine plenum, non omnino illo quidem concreto, nec tamen sine polyposis concretionibus, quarum una, forma, atque albedine lumbrico similis, in pulmonare vas pertinebat. Valde etiam erant sanguine distentæ Coronariæ venæ, & Jugulares omnes, harumque per colulum rami. Magnæ autem arteriæ valvulam unam offendentem inveni: idemque crebris in locis virium conspexi in facie ejusdem arteriæ interiore ad Iliacas usque.

50. Mulier hæc redigit in memoriam virum, cujus cadaver circa idem tempus ibidem, hoc est in Bononiensi Incurabili Nofocomio disseccimus, Nam & ipsi ulcus, sed in penitioribus erat oris partibus, similiterque larynge, & proxima arteria illæsis, eadem quæ in muliere, pessime affecta erat pulmonis sedes: & ipse quoque suffocatus instar decesserat. Sed ex ejus historia quidquid restat, ad Deglutitionis læsæ tractationem servamus; nam cætera quæ modo attigimus, & quæ ratione ejus pulmones non secus atque hujus mulieris, obladi potuerint, alibi (*) indicavimus. Hi igitur pulmonum vitio suffocati sunt, ut vitio laryngis, & Asperæ arteriæ alii, de quibus præter ea quæ ex Platero (c), & Kerckringio (d) legeris, alio loco opportunius ad te scribemus (e), aut scripsimus (f). Hic vero nullam præterea Observationem adjiciemus, nisi quam ab Exercitissimo Santorini accepimus eodem quo habuerat die. Pertinet autem ad suffocationem ex vitio arteriæ Magnæ.

51. VIRGO, cui jam aliquanto prius sanguis aut minus, aut nihil per uterum respondebat, difficilis autem, cum se moveret, facta erat respiratio, tandem velut ex convulsionibus, suffocata est. ABDOMINE diducto, animadversum exterius in ipsa uteri substantia est tuberculum, eorum simile quæ natte vocitantur.

Thorace autem recluso, Magnæ arteriæ initium repetitum est ea parietum crassitudine, ut valis capacitatem non parum minueret. In ea erat arteria sanguis; sed multo copiosius in pulmonibus, quos prægravabat.

52. Quæcunque demum causa fuerit in arteriosis parietibus ejusmodi crassitudinis quæ valis minueret capacitatem, cujus rei in aliis arteriis exemplum habes apud Littrium (g); manifestum est, ob angustius factum arteriæ initium, sanguinem non nisi minori copia, & minori vi per hanc emitti, & promoveri potuisse. Itaque in hac inventus est; sed longe majori copia in pulmonibus, quorum, in valis tanto plus ejus congeri, necesse erat, quanto minus poterat in Aortam immitti. Ex hujus igitur angustia & difficultas, præsertim moto corpore, oriebatur respiratio, & suffocatio denique nata est. Sed de hac satis superque. Reliquum est, ne obperpauca quæ de tussis scribenda habeo, peculiarem conficiam Epistolam, ut huic illa addam potius, quemadmodum initio pollicitus sum.

53. Tussis causæ, non secus ac læsæ Respirationis (h), alia quidem in pulmonibus sunt, alia extra pulmones. Harum autem alia in thorace, alia extra. Et rursus quæ extra thoracem sunt, alia in Capite, alia in Collo, alia in Ventre. Cum autem a causis, tot, & tam varias sedes habentibus, tussis oriatur, est alia cum febris, ut appellant, corruptivis semper comparanda, tunc autem solum cum salubribus, & depurativis, quando a materia oritur quæ vi ipsius tussis extrudi queat. Est enim febris, & tussis, utraque per se malum est; tunc utraque tamen est boni causæ: quapropter ex ipsa corporis natura, & constitutione, quam naturam vocamus, utraque exilit, & pessimo tunc consilio supprimitur, quæ, si non adesset, optanda foret. Est enim aliquando in pulmonibus materia peccans, nec pauca, & quæ expelli possit; sed nulla est tussis propter hebetem, ac deficientem sensum in tunica intima bronchiorum: quo fortasse attinent duæ in Sepulchreto Observationes XXV. & XXVII. Sect. I. secundi hujus libri. Contra autem, pulmones alias materia obidet quæ nulla tussis possit everri, ut, exempli causa, Observatione XII. hujus III. Sectionis, aut ea quam alii Listeris (i) descripsi, pulmonum tephaceorum. Nec secus tibi cogitandum est de tussis causis, quas ex superiore via aeris, aut aliunde valeat, aut nequeat ipsa tussis excutere: quanquam nullas fere, fitas extra vias aeris, potest, five in thorace sint, ut cum in hujus hydropæ (k) tussim interdum, sed irritam, aut nihil certe ejus aquæ educentem memoravimus, five sedem habeant extra thoracem. Habent enim

L. 2. in

(b) n. 43. (c) De Causa a passu formolentia. (d) Obs. 124. (e) n. 43. (f) Quest. Med. Legal. Tom. 3. Consil. 79. n. 11. (g) Hist. cit. supra, ad n. 40. (h) Hist. hoc n. cit. (i) De Uti Part. 1. 15. c. 6. (j) De form. Foetu c. 18. (k) Differt. de fall. pulm. infant. exper. n. 10. & seqq. (m) Ibid. n. 16. (n) Disput. quod pulm. infant. in ag. m. Vid. Hist. (o) n. 2. (p) in Medit. Behling. sup. cas. rupti in partu uteri.

(q) Theat. Anat. V. n. 40. (r) Praelect. ad Instit. §. 691. (s) tr. 3. supra ad n. 44. cit. c. 9. (t) Differt. de pulm. subid. experim. prod. applet. (u) Differt. supra, ad n. 45. cit. n. 32. (x) Ad. N. C. Tom. 2. Obs. 35. (y) Eorund. Tom. 8. in Schol. ad Append. n. 3. (z) Differt. Jurid. de pulm. infant. natant. & (a) Vid. Epist. 48. n. 37. (b) supra, n. 3. (c) Epist. Anat. 9. n. 9. & 10. (d) Sect. hac 2. Sepulchre. Obs. 4. (e) Ibid. Obs. 9. (f) Epist. 23. n. 9. & 10. (g) Epist. 15. n. 13. & 14. (h) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. (i) Vid. Epist. 15. n. 3. (j) Epist. 15. n. 32. (k) Epist. 16.

in Capite, ut diximus, in Collo, in Ventre: quæ singula exemplis declarabimus.

54. Et primum tussis causam in Capite esse posse, vel ex eo omnibus manifestum est quod levem Auditorii Meatus ab auriscalpio irritationem sæpius tussis consequitur; five irritatio per interiores membranas auri, Tubæque Eustachianæ, & pharyngis demum ad laryngem utque propagatur, five efficit, ut aliquid ex ea Tuba in pharyngem protinus deturbetur, hanc, & laryngem stimulat, five tandem certos quosdam nervos in consensum trahit, ut puta membranis inservientes quæ proxime cum intima laryngis tunica continuantur. Atque, ut dixi, ejusmodi tussis excitatio nemini non cognita est. Anatomicis autem ea quoque nota est, quæ irritatis sit initiis nervorum, velut interdum in hydrocephalis. Periegesis in Sepulchreti superiore libro (1) Vesalii Observationem ad id mali pertinentem; & ad levem capitis motum, gravem illius tussim excitatam reperies, cum in pulmonibus nihil vitii memoretur. Sic etiam in Observatione Lechellii (m) tussim leges, cum tamen præter cerebrum, nulla alia viscera male haberent, & nominatim pulmones, sed laudabiliter, optimeque constituta, & absque omni culpa fuisse dicantur.

55. In Collo autem, non est qui nesciat, tussis causas sæpenumero insidere, nimirum in arteria Aspera, præsertim vero in larynge, illaque interdum per ipsam tussim, nonnunquam nullis Medicinæ prædictis tolli posse, ut cum ita larynx vitata est, quemadmodum post annum tussiculam, & variis humoris excreatam descripsit Vir Cl. Fanonius (n). Lanciscus autem in quadam ad nos epistola scripsit, Malpighio, & sibi de quibusdam violentissimis tussibus olim colloquentibus, quas alii perperam inter convulsivas referebant, visum esse inter eas potius collocandas, quas commovet paucus, sed salus & acer, humor, qualem illi excreabant ægri, ab laryngis glandulis præter naturam secretis: quibus quidem glandulis ipse accessuisset postea Arytænoidæ nostras eo libentius quod has in quodam cadavere aliquantum monstruosas invenisset. Nostras autem diximus tum quia primus ipse, Vir Eruditissimus, nobis tribuit (o), tum etiam quia non idem nobis, ac nuper Viro alteri, cæteroquin Doctissimo, unquam visum est, scilicet has glandulas a Carpo, & Schelhammero fuisse præmonstratas. Ne grave, obsecro, sit tibi, si paulo prolixius rem examinavero; tanto enim diligentius faciendum hoc est, quanto plus auctoritati uterque tribuimus Illustris Viri. Carpus dixerat, inquit is, super glottidem carnem glandulosam sedere p. CCCXCIII. Addiderat Schelhammerus, substantiam glandulosam arytenoidi insidere l. c. p. 11. Tu vero utrumque inspicere locos ipse ultro indicabo, ne retrorsum ibi quærendo per multas paginas, labores, neve sic in aliud forte incidas huc minus attinens Schelhammeri opusculum; Dissertatio hujus est intelligenda de Voce, in cuius I. Parte, cap. 3. de Arytænoidibus verba faciens, substantiam hæc sunt, inquit, substantie alicujus peculiaris, quæ nullibi aliis in corpore reperitur, quam commode expressit Galenus, dum adiposam, cartilaginosa, & membranosa dixit: nonnullique de hac substantia interjectis, ut similes esse ostendat, medioque se habere modo inter illa tria quæ memoravit Galenus, sic protinus indicata pagina 11. concludit: Hæc itaque substantia duplici arytenoidi cartilagini, cæu duplex crista inhaeret, mollior, laxa, levis, magis a se distans dum spiramus, ad se invicem accedens, ubi vocem edimus, plane oclusa, dum spiritum premimus. Hanc partem medio se habentem modo spiritum vocalem appellant, & glottidem. Linguam Galeni interpretes verterunt: Num ergo dicit, substantiam glandulosam arytenoidi insidere? ne potest quidem, cum illam dixerit esse ejusmodi, ut nullibi aliis in corpore reperitur, idque etiam quinto capite extremo (p) confirmet. Itas igitur cristas, vel eminentias arytenoidum; sic enim alibi (q) vocat; nec usquam satis explicatam glottidem Schelhammero relinquamus, undeque illas confecerit, & quocunque hanc modo intellexerit; nam & musculus quem arytenoidum proprium nominant, ille (r) ipsius gutturi substantiam putabat. Satis enim est, aperte, ut mihi quidem videtur, constare, glandulosam ab eo non additam esse substantiam.

56. Nec vero minus perspicue, ut opinor, intelliges, cum a Carpo dictum est, super glottidem carnem glandulosam sedere, non aliud omnino voluisse, quam suam epiglottidi insidere glandulam, quod olim in Primis ipsis

Adversariis (s) admonui. Verba enim Carpi quæ in Commentariis habentur super Anatomia Mundini (t) in posteriore facie ejus quæ indicata est, pagina 393. hæc quidem sunt: ut infra videbitur, natura ordinavit certam carnem adenosam supra seu infra linguam fistula illi (acris) adherentem ad mollificandam epiglottim, seu laryngem. Sed lingua ista fistula non est Carpo quod interpretibus Galeni lingua, seu glottidis rima, ut paulo ante Schelhammeri verbis commemoravimus. Verum ea lingua omnino est, quam Celsus (u), superiore pagina a Carpo laudatus, ita descripsit: exigua in Aspera arteria sub ipsis faucibus lingua est: quæ, cum spiramus, attollitur: cum cibum potionemque assumimus, arteriam claudit. Scilicet ipsa est cartilago epiglottidis, ut ante paucos versus in ista eadem pagina 393. Carpus ostendit, hæc scribens: proprius tamen epiglottidis vi vocabuli indicat epiglottidem quæ est lingua fistula supra posita cimbalaricartilagini: quod cum passim toto reliquo eo commentario 29. confirmat, tum ibi maxime declarat, ubi (x) epiglottidem proprie dictam describit figura lingue humane, si-vo lingua fistula arte facta, eo autem situ, ut sua parte acutiore tendat versus meri (id est gulæ) claudendo partem superiorem cartilaginis cimbalaris, hoc est arytenoidis, in cuius mox descriptione cum hanc duplicem esse, ostendisset, ita (y) singulas laryngis cartilagineas indicavit: post (id est præter) istas duas (cymbalares) cartilagineas, sunt alie tres, scilicet clapealis cartilago: & cartilago nomen non habens: & cartilago dicta lingua fistula: quæ ipse addita, loco trium quas antea ponebant cæteri, quinque esse laryngis cartilagineas, concludit. Et si vero hæc ita perspicua sunt, nihil ut possit esse evidenti- tamen hoc insuper adde. Dixerat Carpus, ut paulo ante retulimus, infra visum iri de ea carne glandulosa apposita ad linguam fistula, & de ejus utilitate. Ubi nam igitur id præstitum est? Non alibi omnino, quam ubi epiglottidem proprie appellatam describens (z), in ea carnem pinguem agnovit, cuius etiam utilitates retulit in humefacienda epiglotti, hoc est larynge, ipsaque epiglottide proprie dicta. Quem locum ut recte de epiglottidis glandula paulo inferius accepit is quoque Doctissimus Vir, qui priorem censuit ad Arytænoidæ pertinere; ita ubi animadvertit, ad eundem illum primum locum hunc alterum esse referendum; non dubito quin, prospectata ejus ingenuitate, apud alios potius priscos Auctores, quam apud Carpum, jam dicat, Arytænoidæ glandulas, si forte earum aliquod indicium extaret, esse quærendas: neque tamen apud Galenum, aut apud Fabricium, est glottidem ipsam viscosam olim dixerunt ille de util. part. l. VII. c. 13. hic vero l. c. 9. id est de Larynge Parte I. cap. 9; nimis enim hæc quidem sunt obscura vestigia. Quod si tu forte huc attinere potius crederes quæ Galenus ibidem scripsit capite 11. Fabricius autem 2; sic saltem, primi verba produceres diserte affirmantis, glottidis corpus membranosa esse, adiposumque, & glandulosum, Fabricii autem, in porci utique idem quadatenus confirmantis. Idem enim, ait, dixisse Galenum propterea quod ad unguem descripsit glottidem porcorum, quæ adiposa est, adipem tamen duriorē ac densiorē, ut glandula etiam substantiam præ se ferat. Sed quatenus, & ubi sint Arytænoidæ glandulæ in porci, non est hic videndi locus, neque an eas Galenus indicare voluerit: Fabricius certe alias plerique glottides adiposo & glanduloso illo corpore quod in suilla agnoscit, fere destitui, affirmat, neque in ulla dersum id ibi esse, indicat ubi sitæ sunt Arytænoidæ humana glandula, sed omnino antèrius, & inferius, ut perfectæ citati capitis ea parte quæ glottidem ipse describit, non difficile intelliges. Quæ num pro me, an potius pro vero dicta sint, quod studemus ambo in historia Anatomies illustrare, ille ipse quem suo magno merito plurimi facio, Vir Eruditissimus iudex esto.

57. Nunc ad Tussis causarum sedes revertamur. Harum etiam reliquæ, illæ quæ in Ventre sunt. Quarum eas maxime obvias video quæ diaphragmati sunt propriæ, in hepate præsertim, & ventriculo, nam in pancreate quoque, & in liene ex parte, quin etiam in renibus hic in Sepulchreto (a) adnotatas invenies. Sive contactu ipso irritatur septum Transversum, sive distracto, oblatrove peritonæo quod iis visceribus, & faciei septi inferiori communc esse, nosti, sive denique pulmones ipsi in consensum trahuntur affectis nervis qui tum illis, tum iis visceribus prospectuunt; tussis illæ, per se aride atque inanes, eorundem affectus viscerum consequuntur. Hujusmodi causa-

causarum ultima ventriculo præsertim videtur convenire, inspectis ipsis quos modo indicavimus nervis, hoc primum ex ventris visceribus maxima copia adeuntibus: quanquam esse etiam potest qui credat, e ventriculo per oesophagum irritationem aut in adherentem truncum Asperæ arteriæ; aut in ipsam quoque laryngem, in quam intima gulæ membrana se se tandem immittit, aliquando propagari. Ut ut est; inanis tussis exemplum, oræ, ut videtur, ob tumorem ventriculo annexum proferam: & continuo prolixiori huic Epistolæ finem imponam.

58. ANICULA septuagenaria, nutrix olim ebriosa, semper autem meri avida, a mensibus saltem duodeviginti famulatu inepta reddita erat ob hæc valetudinis incommoda, tussim in primis, eamque siccam, spirandi difficultatem, & capitis dolorem assiduum, quamvis modo auctum, modo remissum, & quæ hæc consequebantur, vigilias, & cibi fastidium, ut propterea pauca ederet. Hæc a feminis contubernaliibus accepimus, cum propter ea quæ in hujus cadavere inventa sunt, alias exquirendas res curaremus, præsertim vero an de ulla in ventre duritie, tumore, ponderis sensu quereretur: quod ab illis negatum est. Novissime autem, cum paucis diebus quæsi peripneumonia laborasset, decesserat. CADAVER macilentum erat; eoque notabilior fuit pinguedinis globus, pugni magnitudine, qui sub cute inventus est ad cartilaginem ensiformem (b). Ventre adaperto, nihil observatione dignius occurrit, quam tuber subrotundum, pondus, minimum, libræ, quod posteriori ventriculi faciei annexum erat ad hujus quasi medium. Erat illud exterius minoribus affurgentibus hemisphæricis albis tuberibus inaequale, intus autem albo, & subfusco, & sanguineo quoque ob vasa, colore variegatum; & durum cum esset ubique adeo, ut pro scirrhus habere non dubitares; intus alicubi duritie ossæ præditum erat. Dilecti bifariam sectiones, digitos transversos tres secun-

dum unam diametrum, quatuor secundum alteram æquabant. Nullam cum ventriculi cavo habuit communicationem: isque apertus, inventus est rugosus, & omnino qualis in sanis solet, ea etiam parte qua tuberi respondebat, ad spatium videlicet duorum circiter digitorum. Quin etiam tunica quæ intimam ad illud spatium operiebant, sanæ erant, nec tuberi annexæ: quod per extimam dumtaxat ventriculo alligabatur. Hæc per tuberis faciem videbatur produci, & sanguifera vasa perferre, quorum unum, venosum visum, a tubere profectum per inferiorem ventriculi superficiem repebat, crassitudine ferme calami scriptorii. Omnino facile erat conjicere, minimam quampiam ex Conglobatis glandulam, extimæ tunicæ, subiectæve cellulolæ inhaerentem, aut hujus aliquot, si mavis, cellulas congelta sensim materia eas tunicas suo pondere ab reliquis distraxisse, in eamque molem excrevisse. Cæterum lien aliquanto major quam æquum esset, intusque pallescens, ea fuit laxitate, ut videretur pultem quandam potius, quam id quod solet, continere. Jecur in transversum longissimum, interiore substantia pallidula, & propemodum variegata, nec tamen dura. Arteria Magna quasi flexuosa, magisque Iliacæ, ut quæ alicubi pene in diverticula turgere videbantur. Alba hic illic harum, & illius interior facies, nec sine squamis ossis, parvis tamen, panicis in locis. Et hæc quidem in Ventre. In Thorace autem, & Capite pari uti diligentia non potui, quippe Anatome Publica distentus A. 1745. ad quam alia quædam minus inepta suppetebant cadavera; hujus enim musculi erant laxissimi. Illud tamen scio, cor vitio, quod obvium esset, affectum non fuisse: pulmones autem annexos quidem pleuræ, & subduros, nihil tamen habuisse quod veram inflammationem, & multo minus quod inveteratum morbum ostenderet. Qualis autem vera in pulmonibus inflammatio occurrat, proximæ Epistolæ demonstrabunt. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XX.

Agitur de Pectoris, Laterum, & Dorsi Dolo.

Tot sunt tum Valsalvæ, tum nostræ Observationes ad Dolorem Pectoris, Laterum, & Dorsi, sed præcipue Pectoris, & Laterum pertinentes; ut quamvis earum aliquot in aliis ad Te Litteris (*) ad quas etiam spectant, scripserimus, & scripturi simus; cogamur tamen reliquas dividere in Epistolas duas, quarum prima quæ Valsalvæ sunt, altera quæ nostræ, complectatur.

2. RHEDARIUM igitur ille vidit annorum circiter quinquaginta, qui est annuum totum febribus vexaretur, atque adeo novissime etiam Peripneumonia, inani tussis, difficili respirazione, & quodam subdellio stipata; nunquam tamen decumbere voluit, sed sua qualitercunque obit munia. Itaque non nisi quinto, aut sexto die a peripneumoniz initio, in Nofocomium fuis se pedibus contulit: ubi iidem symptomatibus valde agitur, intra horas XXIV. vivere desit. IN VENTRE paululum feri limpidi: splentriplo major inventus est. In Thoracis cavo dextero uncia aliquot feri turbidi: lobusque pulmonis superior, præsertim dorsum versus, totus inflammatus, qui cum secaretur; minimi hic illic abscessus intus sunt ubique deprehensi materiam faniolam continentes. Pleura erat illæsa. Pericardii cavæ suo humore ad dimidium usque repleta. In corde polyposæ concretiones, majores in auriculis, minores in ventriculis ad ostia arteriarum, & ex his majores quæ in ventriculo dextero.

3. VIRUM quadragenarium, qui ut leve sibi in crure vulnus curaretur, jam diu in Bononiensi S. Mariæ de Vita Nofocomio decumbebat juxta alterum virum quem magnus femoris abscessus demum sustulerat, febris acuta prehendit cum tussi, sputo sanguine tincto, postmodum ad colorem viridem inclinante, difficili respirazione, dolore in latere dextero, quibus faventibus, in dextero idem latus jacens, in quod faciem habuerat decubitu, circa quartum ab acuti morbi initio diem, obiit. PULMO sinister sanus, & liber. Dexter superior lobus, & proximi lobi pars superior, qua uterque dorsum spectabant, tumore turgente inflammato, & præduro, arctique per membranosos nexu pleuræ adhaerebant. Hæc Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

tamen nullam inflammationis habebat notam. Singuli cordis ventriculi singulas concretiones polyposas continebant non exiguas, dexter tamen majorem: & cum earum singula tum in auriculas, & venas, tum in arterias producerentur, in has minus quam in illas, producebantur.

4. Utraque historia aliquid per se docet notum quidem omnibus, sed nunquam satis inculcatum, prima quidem, nisi magnis morbis tempestive occurratur, prævalidos etiam homines, eoque sibi præfidentes, in quibus ille certe rhedarius fuit, opinione citius absumit: altera, pessime sibi consulere qui leves ob morbos in Nofocomiis diutius cubant, præsertim si prope ægros jaceant, aerem pravis halitibus inficientes; ad multo enim graves morbos disponuntur, quam is fuerat cujus abigendi gratia illuc concesserunt, velut isti accidit viro, acutissima propterea correpto inflammatione, eaque maligna, si Fontanum audias, qui (a) ejusmodi inflammationum causam in humore stantebat tenui virecente, qui color in proposti ægri sputis est animadvertus. Ceterum quod ad dolorem attinet, ejusque causam, & sedem, erit opportunior infra scribendi locus. Interea noli mirari, quod nullum Valsalva in prima historia memoraverit. Cum enim peripneumoniam dixit, non secus gravativum dolorem, quam febrem, est neutrum diserte posuit, significavit. Non sum nescius, in hoc morbo nonnunquam dolorem videri nullum, ut alias (b) ostendam, febrem autem leviorē (c). Verum id ipsum tunc non est omittendum; imo diligenter, quod utique Valsalva fecisset, adnotandum. Nunc autem febrem, tanquam facile subaudiendam memorare prætermittit non una in historia (d), velut in duabus præsertim quas continuo subijciam.

5. SENEX annos natus sexaginta quinque, cum ante biennium brachii dexteri paralyti correptus, ab eademque liberatus, sæpius postea dolore capitis affici consuevisset; novissime ob pulmonis inflammationem in illud quod paulo ante memoravi, Nofocomium exceptus, multum de dolore, & sensu ponderis in sinistra thoracis parte querebatur, materiamque purulentam expectorabat.

(1) l. Sect. 16. Obf. 6. (m) Ibid. in Addit. Obf. 4. (n) De Observat. Med. & Anat. Epist. 8. n. 8. (o) De Subit. Mort. edit. Venet. l. 1. c. 29. ad n. 3. (p) Part. I. (q) Ibid. c. 4. (r) Ibid. c. 3. (s) n. 3. (t) Comm. 29. (u) De Medie. l. 4. c. 1. (v) pag. 396. (w) pag. 397. (x) pag. 396. (y) Sect. hac 3. l. 2. Obf. 27. §. 7. Obf. 22. §. 2. Obf. 30.

(b) Vid. Epist. 50. n. 24. (c) VI. n. 10. 12. 14. VII. 4. XXII. 10. 16. 21. XXXVI. 23. XXXVII. 19. XLV. 76. XLVIII. 31. LII. 35. (d) in hac l. 2. Sepulchr. Sect. 4. Obf. 28. (e) Epist. 21. n. 5. & seqq. (f) Vid. infra, n. 26. (g) Vid. infra, n. 20.

cujus excretio cum per multas horas defecisset, ex improviso prope vigesimum tertium diem est mortuus.

THORACIS cavum finitimum tumidus, ac durus palmo totum replebat, ulcus continens, quod multa sanie fœtebat, per majorem etiam pulmonis illius partem diffusa. Pleura autem erat omnino sana. Cordis thalamus dexter concretionem polyposam habebat, quæ se per venam Cavam quasi ad cubiti longitudinem extendens, varias ejus partitiones imitabatur. Erat altera in sinistro thalamo: sed hæc in arteriam Magnam vix perveniebat. In Cerebri autem ventriculis aqua inventa est ad felibrant: nec præterea quidquam in toto cerebro præter naturam deprehensum est; si plexus Choroidis excipias glandulas, quæ valde turgabant.

6. Nihil magis in morbis ejuscemodi accelerat mortem, quam materiam expectorandam suppressio. Hæc autem eo facilius accidit, quo vires ob ægrotationis diuturnitatem, ætatem, & nervoli generis labem infirmiores sunt: quæ omnia in proposito sene conjuncta vides. Quod autem in ejus cerebro conspectum est, qualis fuerit prægressu paralytici causæ, & sæpius efficientis caput doloris, tibi poterit indicare, ad ea respicienti, quæ alias (e) de utroque affectu ad te scripsimus.

7. MULIER annorum circiter viginti septem, quæ nupta ante quadragennium, nunquam conceperat, dolore in thoracis sinistra parte afflicta cum spirandi difficultate, & tussis vehementi, quæ apud expectorabat. Moritur.

THORACE recluso, in hujus sinistro cavo inventum cum serum, albo infectum colore, tum pulmo a potestore parte inflammatus: ex cuius sectione, est nullus apparebat abcessus; sanies cum sanguine effluebat, nigra autem hic illic per ejus substantiam maculæ conspicebantur. Ventre aperto, in testibus, vesicularum humor totus concretus deprehenditur non secus ac si ad ignem fuisset coacta: unde veri simile est, ejus infœcunditatis causam extitisse.

8. Hanc quoque adjunges ad cæteras infœcunditatis causas. De quibus cum hic non sit agendi locus, ad historiam alterius transibimus femine, quæ sæpe conceperat, & ad partus tempus accedebat, cum pulmonis inflammatione confecta est.

9. MATRONA nobilis, annos nata quadraginta quinque, præputius, sero abundans, cui vel sana, gravis, præsertim a motu, respiratio erat semper, levis autem tussis non raro, creberrimæ sputum, ac pene quotidie post laboriosum nocturnum somnum vomitus manebat. Viscidæque materiam, unde levare videbatur, jam plures enixa filios, pluresque etiam passa abortiones, cum denique A. 1689. novum mensem ab nova uteri gestatione inchoasset, aeris frigidi importune se exposuisset, magno toto corpore rigore correpta est, quem par consequens calor cum ingenti siti, spirandi difficultate, molestiore tussis, gravativo dolore in dextera thoracis parte, ad scapulam vergente, pulsus frequenti, celeri, duro, vomitu bilioso (ex quo aliquod in speciem levamen), & ea quæ infrequentibus etiam diebus permolesta fuit, inquietudine, ac totius corporis jactatione. Seca in brachio dextero vena est, nec cætera ex arte omiffa. Tamen sævioris factio morbi impetu, altero die ad prima illa pulsus vitia intermissio quoque accessit, & erecta cervix respirandi necessitas, cum aquosæ, & livide per sputum, biliosæ autem per feces materiam ejedione. Tercio die aucta spirandi difficultas, stertor, sputa & pauciora, & valde crassa, densa, abscentia, interdum & flava: iteratæ dejectiones: pulsus vel magis inæqualis, Missus iterum est sanguis, alique in ulum tracta remedia, sed in cassum. Nam die quarto pejora facta erant: omnia thoracis autem ille dolor, qui gravans, ut diximus, fuerat, pungens jam erat, præsertim cum ægra tussisset, aut corpus moveret: cui postmodum non abimilis infimi ventris se dolor adjunxit, ut instantis partus faceret suspitionem. Veram infœcunditatem inter crebras inæqualitates, & intermissiones deficere pulsus cepit, & consopitis doloribus remissa afflicta illa totius corporis jactatione, suppressis sputis, fatiscens viribus, quinto ineunte die, vivendi finis est factus. VENTRE illico aperto, nonnihil inflammatus uterus, in hoc autem puella jam mortua inventa est, cujus alioquin viscera, ut & cætera quæ in materno erant ventre, secundum naturam se habebant. Sed Thorace matris dissecto, pulmo dexter immanem inflammationem ac duriciem, & sub his inchoasum jam abscissum ostendit.

10. Esti a primo fortasse desiderabis, ut quæ diligentia morbum, eadem Valsalva anatomem thoracis hujus Matronæ descripsisset; tamen heque durities, pulsus, neque dolor ex gravante pungens factus, necessario indicant, præter pulmonis, quam memoravit, inflammationem, pleuræ quoque cujus nullam mentionem fecit, inflammationem fuisse. Quo de utroque signo cum infra iterum (f) in eadem sententiam scribendi occasionem sim habiturus; hic de singulis vix pauca attingam. Pulsum enim durum fuisse in peripneumonici; quorum pleura sine ulla inflammatione reperta sit, alias (g) videbis: nec Galeenus, cujus auctoritate maxime nituntur qui in peripneumonia possum durum esse, negant, hoc ipso negavit (h); imo diserte, ut admonuit Schneiderus (i), raro saltem id accidere, falsus est, & cum biliosa, velut in proposito casu, abundet materia. In tanta vero quæ in eadem erat pulmonis inflammatione haud mirandum est, si ejus quoque extrema inflammata denique membrana fuerit; quod cum accidit, pungentem fieri dolorem posse ob nervulos in ipsam immixtos, non dubitabat laudatus Schneiderus (k); idem postea confirmante Vieussentio (l), & nervosæ quamplurimas fibras in eam desinere, tradente. Nec dubitaverat antea Sennertus (m), nec dubitavit postea Auctor Scholii quod in Sepulchreti hac IV. Sectione adjicitur Observationi (n) (cujus locus apud Tulpium perperam indicatur) præsertim si vel visio sit valida, vel inflammatio magna, quemadmodum in hac Matrona. Ad cujus exitum vide quot, & quæ qualia conspiraverint. Primum erat præputius: quæ res significat gravissimam morbi causam; obesa enim corpora minus pleuritidis, & peripneumoniz sunt obnoxia, ut animadvertit æque Diligens, ac Eruditus Medicus Trillerus (o): quod, cum memoria repetit peripneumonicos omnes a me aut viros, aut curatos, verum esse, intelligo, & ipse poteris perlectis eorum qui a Valsalva, itemque a me dissecti fuerunt, historiis cunctis, hac, & altera (p) illius excepta, facile cognoscere. Præterea nimia pinguedinis copia quantum pulmonibus, in decumbentibus præsertim, loci demat, quantoque respirationem, & expectorationem reddat difficiliores, satis est manifestum. Huc accedebat quæ ista augeret, utriusque, quanta jam nono mense est. Nec omnino defuit ejusdem uteri inflammatio, tunc, opinor, inchoata, cum pungens ille infimus dolor falsam imminentis partus attulit suspitionem. Sed & ipsa uteri gestatio, ubi accedat peripneumonia, quanto hanc, & hæc illam periculosiorem faciat, sive morbi symptomata, sive præcipua remedia spectes, non difficile cognoscas: crebras dico hinc tussis convulsiones, dolorem, vigiliam; inde vero cum tenui victu, sanguinis missione, quando nec foetui subtrahendum est unde nutriatur, nec ipsius, & matris vires ita extenuanda sunt, ut partui non possint sufficere, visino præsertim, velut hic. Quamvis autem Hippocratis (q) sententia, mulierem utero graventem capi ab aliqua morbo acuto, lethale esse, non secus accipienda sit, quam latine a Celso (r) reddita est, acuto morbo facile consumi; neque semper facile pro certe posuit; quæ si ibi posuit, veteres illas, prægravidas intolerabiles, curationes spectavit; nam postea & tot aliis, nec raro adeo, ut aliqui putant, & nobis medicinam facientibus, tenuique mediocriter victu, & ipsa, ubi res egeret, sanguinis missione, sed caute, utentibus, Deo bene juvante hætenus contigit, ut matrem simul cum foetu servaremus vel affectu interdum angina simili, ut in Jacoba Severia, cum interna thoracis manifestissima inflammatione conjuncto; non erant tamen nostræ obasæ, neque laxis, infirmisque pulmonibus, ut Matrona de qua sermonem habemus. Quæ cum esset, jam diu tussis, & crebris sputis obnoxia; procul dubio ita erat ad peripneumoniam disposita, ut hujus prægravidæ vi par esse non potuerit; neque enim ex levibus fuit, ut vetatissimus Auctor, aut, si mavis, Hippocrates (s) loquitur, ex non perniciosarum genere, & molliora, quandoquidem non habuit pauca, ut hæc, sed pleraque eorum signa, quæ idem recenset. Erat enim febris acuta, spiritus frequens ac calidus, & anxietas, & jactatio, & dolor sub scapulas, & gravitas in pectore, & nussus vehemens, & præter hæc alia insuper, ut erecta cervix respirandi necessitas, & sitis ingens, & gravia pulsum vitia, & livida sputa, & fusa alvus crebrius, opinor, & copiosius quam oportet, ut sic infra humore secedente, ut idem Hippocrates

erates (t) ait, sputi purgatio sursum non prodiret, & sane exinde facta sunt sputa pauciora, & valde crassa. Quamobrem alibi (u) pronuntiavit, a morbo laterali, vel pulmonia habito, alvi profluvium adveniens, malum. Non me fugit, quæ Medici contra, nec rarissime, viderint; quidve excipiant propterea, Hippocratis quoque ipsius observationes quasdam, ac sententias laudantes. Attamen plerumque diarrhoea, nisi forte ex contingenti primis diebus opportuna sit, aut in progressu critice succedat, in hujusmodi morbis noxia est. Sic; ut tot aliis omiffis, duos illustres generis memorem Viros, Cives meos Thomam Augustinum Marchionem, Stephani S. R. E. Cardinalis fratris filium, & Joannem Gadium Comitem, alterum annos tunc natum sexaginta quinque, alterum octo annis majorem; in primo quidem peripneumonia correpto, perutilem in morbi fine diarrhoeam observavi, quæ curationi summam manum imposuit: sed alterum, eodem morbo prehensum, cui tertio die fluxus idem accesserat, sputaque primum pauca, lenta, & quasi arida effecerat, deinde cum viribus interceperat, frustra illum moderari, & hæc servare conatus, obtinere vix potui, ut ad nonum usque diem vita produceretur. Quod & Virgini accidisse, duodeviginti annis ipso minori, ex proxima cognosces Valsalvæ historia.

11. VIRGO annum agens circiter quinquagesimum quintum, thoracis dolore, præsertim circa sternum, corripitur, febricitat, capite dolet, difficile spirat; ingentem materiam copiam expuit. Cum accessisset diarrhoea, cumque omnia facta essent graviora, respirandi autem difficultas tanta, ut non nisi erecta cervix spirare posset, circa nonum diem est mortua. In VENTRE animadversa est fellis vesicula bile turgida, multumque indurata uterque testis. Thorace aperto, sinister pulmo inventus est coherens adeo pleuræ, ubicunque hæc costas investiebat, ut sine laceratione separari non poterit. At dexter archæ adhærens toti mediastino, itemque pleuræ, superiores costas velientes, dum manu tentatur ejus ab hac separatio, ob fragilitatem disrumpitur, simulque ex abscessu quem continebat, ingentem ejicit copiam materiam saniosæ, ex rubro pallescentis. Pericardium erat plenum feri. In cordis ventriculo dextero non parva polyposa concretio, quæ proximam præsertim auriculam occupabat, & per communicantium venarum orificia se se producebat. Nulla in ventriculo sinistro; leve dumtaxat in Aortæ, & venæ Pulmonaris initis erat inchoamentum: Sanguis autem in hoc cadavere fluorem emiserat.

12. Cætera quæ in hac legitur Observatione, loco opportuniore commemorabuntur. Hic illud juvat attendere: cum dolore esset præsertim circa sternum, vitium pulmonem toti mediastino archæ adhæsisse; quod videlicet ad sternum alligatur. At alligatur, inquit, etiam ad thoracis vertebra, circa quas non memoratur dolor. Verum hoc est: sed verum id quoque, in violenta respiratione, qua ut ei Virgo coquebatur, sternum moveri; non vertebra; itaque illas magis affici mediastini partes quæ ad sternum sunt alligatæ. Ut ut est; si legeris in hac Sepulchreti IV. Sectione (x) Observationem II. & Scholium non modo ei subiectum, sed & illud quod perperam subijcitur proximæ III. cum subijciendum ipsum quod fuisse huic II. itemque Observationem XXIX; animadvertes profecto, cum in mediastino ipso, aut in pericardio, ad idem, ut nosti, attinente, annexoque inflammatione fuit, molestum sensum, non ad vertebra, sed ad sternum perceptum fuisse. Ad ea quæ diximus, proxima quoque historia ex parte referri potest.

13. LANIO quinquaginta circiter annorum, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, atque etiam in medio sterni. Supinus cubat, multum tussit, parum expuit. Erecta cervix spirare cogitur. Tandem die septimo obit.

PULMO dextere superiore parte tota induruerat, & nonnihil sterno, artius autem mediastino adhærebat. Sinister a tergo infectus erat colore atro. A sinistris quoque thoracis cavea paululum habebat feri: quo pericardium plenum erat. In cordis ventriculo dextero polyposa concretio adnotata est. Sanguis autem in hoc cadavere ad fluorem potius, quam ad concretionem, vergebat.

14. In ejusmodi quidem morbis sanguis solet ad concretionem vergere; unde & polyposus, hoc est polyposas concretiones repetunt, quas in Valsalvæ etiam, meique peripneumoniarum dissectionibus plerumque adnotatas videbis. Quin eo res interdum procedit, ut sanguis fluorem

amittat, quod in superiore Virginis cadavere (y) animadvertum est: sed & in viventibus nonnuquam, cum maxime perniciose inflammatio est, ad concretionem adeo accedit, ut venis pertusis, vix lentissime delabendo e foramine non parvo exeat: quod cum in aliis, tum potissimum in Maria Varania, quam insuperabilis peripneumonia sustulit, omni frustra artificio adhibito ut efflueret, accidisse memini. Verum contra, interdum fit, ut sanguis in peripneumonici ad fluorem vergebat, sive concretio quædam polyposa addit, ut in proposito Lanione, siue nulla, ut in tribus quæ sequuntur, Observationibus. Harum prima tanto rarior est, quanto minus pueri, nedum recens nati, huic morborum generi obnoxii dicuntur ab Aretæo (z), confirmante Cl. Trillero (a).

15. PUELLA dierum quatuordecim, stertore afflicta, cum faciei rubore: lactis suctionem respuebat, ut arte in os immittere oporteret. His octo dies perstantibus, vivere desit. PULMONES, præsertim qua dorsum spectabant, inflammati erant: & nigris quibusdam maculis distinguebatur eorum substantia. In Ventriculo bilis plurima. In vasis autem sanguis naturalem fluorem servans.

16. VIRGO annorum viginti, dolore corripitur in sinistra primum, hinc in dextera thoracis parte. In hanc cubare non potest: tussit: noctu delirat: convulsione afficitur adeo, ut retracta membra quædam remaneant. Tandem moritur. PULMO dextere nonnihil inflammatus, a tergo præsertim. Sinister autem, qui undique pleuræ, costas, & diaphragma convellenti, adhaerebat artius, ut eximi sine laceratione non posset, multum rubebat. In corde nulla polyposa concretio: sanguis dumtaxat in utroque ventriculo ater, & coagulatus. Ater quoque in vasis, & crassior; sed tamen fluidus. Caput etiam, ac Venter dissecta sunt. In illo finissimum cerebrum: paululum dumtaxat feri circa ejus basim.

In Ventre autem, qui ante Sectionem animadversus fuerat nonnihil tumidus, causa hujus rei inventum est Colon intestinum, multum aere distentum. Ceterum sana erant viscera omnia, ipsumque Colon: quamquam hoc, ubi ad ventriculum pervenerat, inde se deorsum infra ventris medium demittebat; hinc rursus ad superiora reflexebatur, suamque pergebat viam. Appendicula autem Vermiformis crassitie calamus anterius, longitudine octo circiter digitos transversos æquabat, oblique renem versus dexteram porrecta.

17. JUVENIS prope annos triginta natus, post plures labores, levi, obtusoque in sinistra thoracis parte dolore corripitur, febricitat, difficulter respirat, nihil expuit. Durant hæc ad quartum decimum usque diem, quo nonnihil remitti videtur morbus. Sed ex improviso ingens accedit spirandi difficultas cum stertore, & sputo materia spumosa rosei coloris, quam multam sine tussis, ullave difficultate ejicit: Cum toto hujus morbi tempore in dextero cubuisset latus, & nonnuquam etiam in dorsum; dum ex hoc in latus dexterum se converteret, mortuus est die decimo septimo. THORACE aperto, illa pleura inventa est; pulmonefque ab hac omnino soluti. Sed erat sinister ubique inflammatus, si partem superiorem excipias: ex qua tamen, quamvis sana, duobus in locis stillatim sanguis erumpebat: ut hujus libræ stagnantis quatuor, in eadem sinistra thoracis cavea stagnantis, reperta sint. In corde nulla polyposa concretiones.

18. In nulla harum trium Observationum polyposas concretiones fuisse, vides. Quod si in tenera infante (b) qua in ætacula perraro (c) inveniri dicuntur, id minus mirandum est, in illa autem Virgine (d) quamvis fluidus, sanguis tamen erat crassior, & in cordis ventriculis coagulatus; nihil horum certe occurrit in ultima historia. Quin sanguis in sinistro thoracis cavum ea copia effusus, vel in mortuo erumpens, suum indicat fluorem. Videtur autem tanto plus ipsius in superiorem, quæ sana erat, illius pulmonis influisse partem, quanto jam minus admitti poterat in subiectam, quippe inflammatione omnino impeditam: itaque alio usque & usque a tergo influente, rupta denique ibi esse vasa, nonnulla quidem, & exiliora, in viis aeris, unde roseus ille sputorum color, alia autem aliquanto minus tenuia in membrana extrema pulmonis, unde tantum sanguis in cavea illa thoracis: & cum a ruptione, & effusione sanguinis in utrumque locum, omnia graviora facta essent, tum demum ingruisse mortem postquam inutili proflus facta ab effuso intus, extraque jam magis magisque sanguine illa etiam

L 4 quæ

(c) Epist. XI. & I. (f) m. 38. (g) Epist. 25. m. 20. & seq. (h) De Causis Pulm. 2. 4. 6. 13. (i) Neurog. l. 3. c. 4. (j) Differetia de Peripneumonia c. 2. §. 26. (k) Ibid. c. 1. §. 10. (l) Ibid. c. 2. §. 10. (m) Medie. Pract. l. 2. p. 2. c. 3. (n) 20. §. 3. (o) Vid. Commenc. Litter. A. 1747. Hebd. 2. n. 2. ad Aph. 14. (p) infra, n. 61. (q) Sect. 5. Aph. 30. (r) De Medic. l. 2. c. 6. (s) De Morbis l. 3. n. 16. (t) Ibid. n. 27. (u) Sect. 6. Aph. 16. (x) l. 2. (y) n. 11. (z) De Causis Acut. morb. l. 2. c. 10. in Sen. (d) l. 2. c. 10. indic. Aph. 16. (e) n. 15. (f) Vice tamen Commenc. Litter. A. 1744. Hebd. 4. n. 2. ad aph. 15. (g) n. 16.

quæ sana erat, parte sinistri pulmonis, convertit se homo in latus dexterum, sicque alterum, quo uno spirabat, pulmonem tum obruit demisso ex sinistris in dextera bronchia cruento humore, tum compressit, cedente mediastino, pondere sanguinis, circum sinistram pulmonem effusi, addito ad pondus ipsius ab inflammatione gravis pulmonis sinistri. Tot enim simul ferre non potuit pulmo dexter, qui antea unum hoc pulmonis sinistri pondus ferebat.

19. Sed erunt fortasse nonnulla, quæ super hac ultima juvenis, & super illa altera Virginis (e) Observatione ex me quæras. Illud primum, cur posset juvenis in sanum latus cubare, Virgo autem in ægrum magis cubare cogeretur, quemadmodum & Vir, quem diximus cum levem ob morbum in Nosocomium venisset, ex gravissimo petiisse (f), facilem in affectum latus habebat decubitus. Credibile est, hinc causam discriminis petendam, quod in Juvene solutus erat gravis pulmo, in Viro autem, & Virgine ad pleuram alligatus, ut si in latus sanum jacere conarentur, illico pulmonis pondus pleuram distraheret, molestiamque crearet. Cætera quæ ad Virginem attinent, partim extra fines haud proflus sunt naturalis constitutionis, ut quæ in ventre describuntur, partim ad alias tractata pertinent, ut quod in capite, partim facillima sunt explicata, ut puta doloris in sinistrum primum, inde vero in dexteram partem invasio. Cum enim inflammationem efficiens materia in eo primum pulmone subsisteret, qui, ut acrius ad costas, & Transversum septum adherens, eam dimovere materiam minus poterat, magis hunc gravare perrexit; pars autem materię reliqua in altero qui solutus erat, nonnihil subsistit, leviorque inflammationem effecit. Cæterum qui pulmo primum occupatur, aut quia magis quam alter infirmus est, aut quia ab inchoato morbo efficitur, minime mirum est, si majorem habeat inflammationem: quod & in proximo casu fuisse, videbis.

20. SACERDOS annorum propemodum triginta, difficili corripitur respirazione, multum expuit: principio de dolore queritur in dextera thoracis parte, deinde in sinistra. Die decimo obit. IN THORACIS utroque cavo erat serum, sed non multum: cujus portio uadique super pulmones concreverat, tunicae pallescentis. Pulmo autem dexter ea parte quæ spectabat dorsum, valde rubebat: induruerat quoque; minus tamen, quam in aliis solet peripneumonitis: circa medium vero gigni intus coeperat materia purulenta. Sinister pulmo a tergo pariter leve inflammationis initium ostendit. Pericardium æquo erat crassius, & flavescens sero turgebat: ex hujusque feri concreta portione quasi reticulare quoddam corpus effectum erat tum per extimam cordis, tum per intimam pericardii faciem: quæ pressa, feri guttulae erumpebant. Cordis ventriculus dexter continebat polyposam concretionem.

21. Historia hæc ubi dexterum pulmonem describit, occasionem mihi præbet alteram subiiciendi: ubi vero serum in thorace, & pericardio, alias plures. Ut a primo incipiam, verba illa attendenda sunt, pulmonem induruisse quidem; minus tamen, quam in aliis solet peripneumonitis. Plerique autem credere videntur, pulmonis inflammationem in rubore ferme consistere: quod aliquando fieri posse, non est negandum, ut si quando de genere est legitimi erysipelatis. Verum in plerisque inflammationibus densus durusque fit pulmo. Quod inter cæteros post Coiterum, cujus verba alias (g) proferam, Guariniolus olim, ut habes in Sepulchreto (h), animadvertit. Raro, inquit, in cadaveribus pleurosi extinctorum non pulmones plenos & duros invenias. Wepferus autem, quod ibidem (i) leges, postquam de cujusdam pulmonibus hæc scripserat: rubor tamen iste non erat index notabilis inflammationis; nam ibi molles permanserunt; eo processit, ut diserte hoc adderet: inflammati enim pulmones semper simul indurati deprehenduntur. Durities autem, & densitas, ut plurimum ejusmodi est, ut tunc fecit aliud omnino quam pulmones videantur (k). Sic Valsalva in magna inflammatione solidiori carni visi sunt similes, & in multis quidem cadaveribus. Quod in certo suo quodam Scripto repeti probabiliter posse, existimabat, ab acido vitriolico, sanguinem in pulmonaribus vesiculis coagulante, cum musculorum quoque caro nihil aliud sit, nisi filamenta membranea alba, quæ quoniam in suis finibus sanguinem

retinet, carnis acquirunt nomen. Utrunque autem id esset; sic certe invenisse se, confirmabat; in pulmonibus hominum quos intra quatuor, aut quinque dies peripneumonia interemerat; ut non dubitandum sit nobis, quæ ratione affectos in iis deprehenderit quos intra ejusmodi breve tempus hoc morbo confectos proposuimus (l). Sed cum eo in Scripto id ageret, ut ostenderet, intra paucos dies id accidere pulmone posse; non inde consequitur, in iis vero qui diutius vixerunt, non idem reperisse; quod cum aliæ passim subindicant, tum diserte proxima confirmant historia.

22. SENEX, annos circiter sexaginta natus, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, febricitat, rufit, expuit, facilius decumbit in dorsum. Sputi copia major fit; sed ob sectam die decimo venam supprimitur. Itaque undecimo obit. PULMO sinister sanus, quamvis undique pleura adherens. Dexter contra, quamvis a pleura solutus, dorsum versus summopere inflammatus deprehenditur, ut solidiorem carnis substantiam referat. Dux exigua, quasi inter se æquales, concretiones polyposæ singulæ in singulis inventuntur cordis ventriculis.

23. Observatio hæc dat tanquam ansam ad plures auctendendas priusquam illas quas, ob serum in thorace, & pericardio inventum, promissimus, tibi describamus.

Omittamus, quippe superius (m) jam dictum, nulla rem magis in peripneumonia accelerari mortem, quam sputi suppressione. Hanc autem sæpe accidere propter intempestivas, præsertim in senibus, missiones sanguinis, etiam omittimus: quanquam plures sunt Medici qui ægros ob id interimunt, quia nesciunt ipsi quiescere. Quos inter seniores quendam olim novimus, qui iteratis usque, & usque venarum sectionibus, vehementiam quidem frangebat peripneumonia; sed ægris adeo vires denebatur, ut plerique cum expectorare non possent, in ipsa morbi declinatione suffocarentur; quando ibidem, in eandemque Constitutione alter Medicus, qui sanguinem quidem mittebat, sed non extra modum, pene omnes servabat. Est certe vel senibus, quibus addere animos poterit felix casus *Marschalli de Botzheim* nonagenario majoris (n); est, inquam, certe vel senibus in hoc morbo sanguis detrahebatur, & detrahi ipse, cum res tulit, & licuit, etiam duobus continentibus diebus, ut in grandæva muliere, ad quam non nisi quinto peripneumoniae die vocatus fueram, Anna Mazzonia, cujus sanguis simul cum tota aqua in quam mittebatur, quippe a manueductus, in gelatinam concreverat: sed plus non detraxi in dies illos singulos quam uncias quinque, quantum videlicet sinebant vires, non ex modo quæ tum erant, sed & quæ expectorationis causa servande fuerat, per quam ultra diem fracti jam morbi vigesimum tertium feliciter productum, anicula evasit. Verum ne contra ac promissi, facere videar, hæc quoque omittamus: illudque unum in proposito sene spectemus, facilius in dorsum cubuisse.

Cujus rei causa non semper ita in propatulo est, ut in eo casu videtur. Cum enim pulmo dexter esset dorsum versus adeo inflammatus, & gravis, a pleura autem solutus; neque aliquid distrahere, neque sanam sui partem, aut pulmonem alterum gravare poterat, supino corpore. Latio autem de quo supra (o) dictum est, quomodo supinus cubare poterat, qui durum pulmonem ad sternum habebat alligatum? An forte quod initio, ut rationi consonum videtur, minus gravis esset pulmo, quippe necdum tanta congesta materię copia? Quæ postquam aucta est, tum denique amplius decubitus in dorsum ferre non potuit; sed erecta, ut scripsimus, cervicē spiritum ducere coactus est. At ejus qui sequitur, casus quam explicationem asseremus?

24. VIR annum agens circiter quadragesimum, duplici autem laborans hernia, cum thoracis dolore, & difficili respirazione correptus esset, initio quidem facilius in latus cubabat dexterum, deinde in sinistrum; in dorsum nullo modo poterat. Multum expuebat: Erecta cervicē spirare cogebatur. Die decimo est mortuus.

PULMONES ambo & adhererant pleura sic tamen, ut sine laceratione separari possent, & dorsum versus inflammati erant, ac multum duri. Nihil aquæ in pericardio. In corde tres polyposæ concretiones, una in ventriculo sinistro; dux autem crassiores, firmioresque, altera dexterum ventriculū, altera totam hujus auriculam occupabant. Quod ad hernias attinet, Circularem, & Hydrocelem; hæc a sero fiebat, cavum implente tunica vaginalis, quæ compressa guttas aqueas emittebat;

tebat; illa autem a varicosa venarum scroti productione, quæ catenam figuram haud ineleganter repræsentabat.

25. Cur hic initio in latus dexterum facilius jaceret, deinde in sinistrum, in dorsum autem nullo modo, difficile utique explicatu est, si nihil nisi quod denique in cadavere est inventum, spectemus. Sed cum illa initio acciderent, & priusquam erecta cervicē cogere respirare, ratio postulat, ut quo se modo tunc in thorace res se habere possent, reputemus. Nihil autem prohibet quo minus morbosæ materię congestio major primum fuerit in pulmone dextero, deinde autem in sinistro, donec par in utroque facta hominem coegit federe. Sed ante id tempus ut minus difficile in dexterum, mox vero in sinistrum poterat latus decumbere, in dorsum tamen ideo non poterat, ut opinor, quia tametsi pulmones erant; ut Senis de quo proxime dictum est (p), pulmo dexter; inflammatus, & gravis; non erant tamen, ut ille pulmo, a pleura solati. Itaque hic vir supinus jacere non poterat, quin pleura ad quam erant annexi, distracta ab anteriore parte molestiam faceret, eumque situm non permitteret. Cæterum quæ ad hernias spectant, ad alium attinent locum. Alterius dumtaxat hernios Observationem mihi revocant ad memoriam; in cujus peripneumonia aliquid est quod ad decubitus spectet, ut continuo perspicies.

26. VIR annorum quinquaginta, fuscum a primordiis colorem, & atrabilarium temperamentum nactus, Veneris affecta, XII. Kal. Januarii difficili respirazione, ut si a catarrho esset, prehenditur. Res paulatim gravior fit adeo ut XI. Kal. Februarii A. 1690. cogatur decumbere. Vox clangosa, expulsiō aquosæ materię uberrima, difficillima est respiratio, cum sensu ad fauces quasi strangulationis: difficilis in utrumlibet latus decubitus, sed in sinistrum difficilior, graviorem facit respirationem. Hæc denique fit suspiciosa: nec nisi erecta cervicē spirare licet. Progrediente autem morbo, multa illa aquosa sputa in pauca, viscida, lenta, & nonnihil graveolentia mutantur, facilioreque fit respiratio, illo tamen superfluo suffocationis sensu. Levis semper est febris. Attamen pridie Idus Februarii vitæ cum morte commutatur. THORACE aperto, dexter pulmo ab naturali constitutione parum alienus invenitur. At sinister pleuræ, nullo interjecto spatio cohærebat totus, substantiæque erecti durioris, & inflammata. In singulis cordis ventriculis singulæ polyposæ concretiones, & quod necdum Valsalva viderat, in sinistro major.

Fauces, ubi majus fortasse vitium erat, examinare non licuit. Ventre dissecto, lien undique per interjectas membranas ad vicinas partes alligatus reperitur, in eoque arteriosa vasa cartilaginea. In dextera scroti parte cum hydrocele animadvertitur; secando aqueus humor inter Albugineam, tunicam, & testem conclusus, inventus est: cujus humoris limpida gutta ex ea membrana, præsertim ad latus majusculorum vasorum compressa, distillabant. Is humor validiore ignis vi in albidissimam concreverat substantiam; debiliore autem paulatim in auras dissipabatur, lymphæque notas relinquebat.

27. Quod ad herniam attinet; quamvis sub Albuginea tunica membranam alteram tenuissimam viderim, quæ testiculi substantiam proximè complectitur, & sic aqua inter utraque membranas concludi potuerit; tamen iis quæ continuo subjiciuntur spectatis, malim credere, non ita ut fideliter descripsi, Valsalvam scribere voluisse; sed inter Vaginalem tunicam, & Albugineam. Cæterum non unum est in historia hæc quod animus suspensum teneat. Unde sensus ille quasi strangulationis? neque enim hic, ut in quibusdam peripneumonitis, quos Gagliardus (q) memorat, pro angustis perperam habitos, a puris copia repeti poterat quæ esset in pulmonibus. Cur minor respiratoris difficultas ex quo sputa ex uberrimis pauca fuerant facta? Quæ ratione levis febris conjuncta fuerit cum peripneumonia; hunc enim morbum fuisse in eo viro, Valsalva qui & viventer vidit, & mortuum secuit, non dubitabat; titulum enim huic Observationi adscripsit *De Pulmonibus*. Tandem; ut alia mittamus; cur difficilis decubitus fuerit in utrumlibet latus, cum alter dumtaxat pulmo affectus esset? imo cum hic esset sinister, difficilior decubitus fuerit in sinistrum latus? Quod quis præcefferit ejusmodi, ut in latentis alioque partis læsionem haud satis intellecti impedimenti causam conferre possemus, velut

in eo quem protinus subjungam casu; magis audere in proferendis conjecturis liceret.

28. ADOLESCENTULUS annos natus quindécim, inter rixam cadit, dorsumque alidit circa ultimam thoracis, & primam lumborum vertebra. In jacentem adversarius insiluit adolescentulus, pectusque genibus premit. Qui ceciderat, valde queritur de dolore circa aliam partem; ubi tamen nulla, quæ notari digna sit, conspicitur læsio. Capite multum dolet; & dum consueta domi conatur obire munia, syncope corripitur. Mox primo ipso die dejectus animadvertitur appetitus ciborum; & post unum aut alterum diem febris accedit. Erat antea perpetuus in thorace dolor. Huic additur respiratoris difficultas, & tussis, quæ duo postea graviora sunt facta; simulque sanguinea excreabantur, & subbrabra deiciebantur. Accessit delirium, & convulsio, ut omnè corpus quasi immobile remaneret: mors tandem circa decimum a casu diem: quo toto temporis spatio nunquam æger fletere dorsum potuit, sed extensum servare coactus fuit. CADAVERE dissecto, non major a facie interna circa aliam partem læsio inventa est, quam ab externa conspiceretur. Num forte læsio erat ad Medullam, nervosive in vertebrarum interioribus, quæ rimari permissum non fuit? Cæterum Pulmonum superior pars a dextris quidem inflammata: a sinistris vero nonnihil dura comperta est, pulmone dextero valide ad pleuram adherente, sinistro autem soluto.

29. Tot interjeci Observationes, ad decubitus; situmque corporis spectantes, ut ferme te oblitum earum putem, quas promiseram (r) ad serum pertinentes, in peripneumonicorum thorace, & pericardio collectum. Prima harum simul ad illud, simul ad decubitus attinebit, & præterea ostendet, quatenus pulmonis inflammatio aliquando jecinoris inflammationem mentiat.

30. CLERICUS, qui modo vigesimum tertium inerat annum, jam ante triennium acuta febre cum parotidum eruptione laboraverat: a qua liber factus, in duplicem Tertianam inciderat, quæ postquam diu vexaverat, recessit quidem, sed pallidum faciei colorem, maciemque etiam quadantenus reliquit, præterea gravem aliquando respiracionem, & nocturnum somnum interdum turbatum, urinas autem fere semper rubras. Ad hæc tandem acuta febris accessit, cui postmodum se comitem addidit dolor, qui tangendo augebatur, infra ipsas costas notissimas a dextris, infraque Ensiliformem cartilaginem. Primis diebus vomitus fuit, & diarrhoea, tussis quoque nonnihil humida, sed per paucos post dies sicca atque irrita. Difficilis erat utrum liberet in latus decubitus, ut non nisi supinus jacere posset: vehementis autem ægro quidem calor sensus ad dorsum, renem versus dexterum: pulsus celer, frequens, debilis, inæqualis, intermittens. Multum erat Valsalva incertus animi, quam esse morbi sedem censeret. Attamen cum æger nullum in thorace doloris signum patefaceret, sed propriis manibus ibi semper ubi dictum est, videlicet in regione hepatis, dolorem suum indicaret; tandem esse credidit hepatis inflammationem. Interea morbo in dies ingravescente, magisque semper aucta spirandi difficultate, pulsusque debilitate, septimo exacto die mors accessit. CADAVERIS sectio, mei iudicii, inquit Valsalva, digna ipso ingenuitate, detexit evagantem. Nam in Ventre sana omnia erant viscera, si licent excipias quadruplo majorem, quam par fuisset. In Thoracis autem sinistro cavo serum limpido stagnabat ad duas, eoque amplius, libras: dexterum sero plenum erat crassiori, cujus partes aliquæ concreverant, ut corpora quasi membranacea, in eo innatantia, mentirentur. Erant pulmones a pleura quidem soluti, sed dexter, quamvis mole non adeo aucta, totus tamen ab inflammatione valde induruerat. Pericardium magis quam soleat, amplum, sero quo repletum erat, sic dilatante. Dexter cordis ventriculus præter mediocrem polyposam concretionem, sanguine coagulato plenus, a quo proxima auricula valde turgebat. Ejusmodi sanguis, sed minori copia, in sinistro quoque fuit ventriculo.

31. Quod Valsalva ipsi accidit, tanto facilius plerisque aliis potuisset accidere, ut hepatis inflammationem esse, crederent, quæ erat pulmonis, sicuti vicissim pluribus accidisse, novimus, ut quæ erat hepatis, pulmonis, aut pleuræ esse, existimarent, cujusmodi exempla habes hic in Sepulchreto Observatione XXXVI, quam potissimum indico, ut videas, quæ signa in ea, tanquam hepatis peculiaria, enumerantur, magna tamen ex parte in proposito quoque Clerico non defuisse. Adeo in Me-

(e) n. 16. (f) n. 3. (g) Epist. 21. n. 38. (h) Sect. hæc 4. in Additam. Obf. 2. (i) l. 4. s. 3. in Addit. Vid. Schol. ad Obf. 26. n. 8. (k) Vid. Epist. 21. n. 29. 28. (l) supra, p. 3. 2. & fortasse etiam 3. (m) n. 6. (n) Vid. Commenc. Litter. A. 1744. Hebd. 3. n. 1. (o) n. 23.

(p) n. 22. 23. (q) Relaz. de' Mali di Pesto. (r) n. 24.

Medicina facile est per ea ipsa interdum decipi, quæ facere videntur ad vitandas deceptiones. Accedebant in Clerico quæ a prægressis morbis relicta erant: ut si quis conjuncta spectaret cum iis quæ novissime ingruerant, multo facilius posset falli. Quin etiam alia quæ ad designandam jecinoris inflammationem fortasse requiras, aut ne ipsa quidem defuerunt; quamquam a Valsalva forte in eo rerum numero sunt omissa: aut si defuerunt, fuisse tamen poterant iis dumtaxat positis vitiis quæ in cada vere deprehensa sunt: aut denique si hoc non facile concedis; concedas certe necesse est, pleraque hic signa fuisse hepatis inflammati; rarum autem esse, ut in medicina faciendâ unus cujuslibet morbi signa universa concurrere videamus. Quo magis cautos esse debet Medicos in ea parte quæ merito ab Hippocrate (f) difficilis pronunciata est, iudicio videlicet, præsertim vero ubi in eadem regione corporis quæ affecta est, plura subsunt, velut hic. Nam pone jecur dexter pulmo suberat inflammatus, unde etiam calor sensus ad dorsum, renem versus lateris ejusdem: & quamquam is pulmo non erat adeo aucta mole, erat auctus tamen, & serum præterea crassius, quo thoracis cavea dextra opplebatur, septum Transversum deorsum, & antrosum urgendo, hepar urgebat, & hoc vicissim a costis spuris, earumve cartilaginibus, & abdominis musculis, præsertim inter respirandum, multoque etiam magis, si admoveres manum, repressum, inflammationem pulmonem comprimebat, molestumque efficiebat sensum. Huc adde quadruplo majorem lienis molem, quæ facile jecur a latere magis in arctum compellebat. Unde etiam repetes difficilem in dextero latere decubitus; in sinistro enim esse debuisse, intelligis, a pulmone oppositi lateris gravi, & a tanta indidem feri copia, mediastinum in sinistram thoracis caveam urgentibus, sicque alteri, quo uno æger spirabat, pulmone tanto magis officientibus, quanto is pulmo magis impeditus jam ex parte erat sive ob serum in suam quoque caveam effusum, sive ob adjacentem proximo sibi diaphragmati lienis molem. Hac autem a tempore usque prægressarum febrium diuturnarum non secus in hoc Clerico videtur fuisse, quam in illo Rhedario fuit de quo dictum initio est (f). Num vero & priusquam febris hæc inflammatoria accederet, serum in Clerici thorace collectum fuerit, suspicione haud levem ea faciunt signa, quæ præcessisse, narravimus. Quæ suspicio cum in duabus quoque historiis, quas continuo subiiciemus, oriatur; post eas malumus quid in singulis de hoc sentiamus, adicere.

32. VIRGO annorum sexdecim, cui mensuræ purgationes ab octo jam mensibus suppressæ erant, cachectica: catarrhalem materiam expuens, nonnullam patiens in motu difficultatem respirationis, queri solita de quadam ardore, atque irritatione in sinistra thoracis parte, repente orthopnoea laboriosa corripitur, ut nullo modo possit decumbere, sputo sanguineo-catarrhali, sensu ponderis opprimentis in eadem illa sinistra thoracis parte, pulsu duro, extremorum frigore, & denique morte quarto ab initio orthopnoeæ die. IN THORACIS utroque cavo aqua invenitur limpida, quæ seposita, non aliter ac sanguis mora concretam rubram partem a serosa separatam ostendit, concretam in sui medio substantiam, gelatinæ instar, secretam ab reliquo sero exhibuit. Hoc quoque igni impositum, eodem modo quo sanguinis serum, concrevit. Cæterum totus sinister pulmo valde erat durus. In dextero cordis ventriculo prægrandis polyposa concretio; in sinistro altera, sed minor. In Ventre autem animadversa est fellis vesicula crassioribus factis tunicis, exigua, & nullum vel leve bilis vestigium fervans.

33. SENEM annos natum quatuor & septuaginta dextri lateris dolor prehendit, gravando potius, quam alia ratione, permolestus, molestior autem, si in oppositum latus cubet; itaque in dextero dumtaxat jacet. Dolorem comitantur importuna tussis, cruentum sputum, dolor capitis, vigilia, in primis autem vehemens febris cum pulsu duro, & frequenti, sed non valde turgido. Die tertio moritur. THORAX dum aperitur, e dextero ejus cavo erumpit serum, quo illud totum opplebatur; num vi brevis adeo morbi secreto? an prius coæscavato? Qui in eo cavo erat pulmo, ater, & phlogosi affectus, durus præterea, & valde compactus, membrana autem extrema facillime separabili; per membranas, scapulas versus, pleuræ adhaerebat. Pulmo sinister vix labem conceperat. In cordis ventriculo dextero mediocris polyposa concretio, majori ex parte ad auriculam pertinuens;

gracilior altera in sinistro: ille in venam Cavam, & Pulmonarem arteriam; hæc in Pulmonarem venam ad brevem; in arteriam Magnam ad longum tractum producta: ambæ concreto sanguine stipabantur.

34. Quod in hoc Sene Valsalva dubitabat, an serum ante pulmonis inflammationem effusum jam esset in thorace, facilius id esset creditu, si ejus effusionis indicium aliquod præcessisset, velut in Virgine, & Clerico non unum prægressum animadvertimus. Cachectici prius erant uterque, & illa quidem usque adeo, ut cystis nullum bilis vestigium fervaret; unde aliquis posset cui forte illa Drakii (u) improbabilis aliquo sententia placeret de felle menstruorum causa, argumentum ducere, hac diuturna suppressione eorum spectata, ad eandem sententiam quadatenus confirmandam. Clericus vero urinas rubras, nocturnum autem somnum habebat turbatum. Denique; ut cetera omittam; neutrius fuerat proflus integra respiratio. Quod etiam in cachectia esse solet; tamen & sanguis in ea solet plurimo sero abundare, & hoc facile hic illic deponere. Itaque si in his duobus existimes, feri partem in thorace antea stagnasse, quam morbus novissimus reliquam adderet; facile assentiar. Nec in Sene tamen idem pertinaciter negabo, cum prægressa potuerint ob id quoque Valsalvæ esse incognita, quod decrepiti sua pleraque incommoda ætatis potius quam morbo, adscribere soleant, eoque negligere: mirum autem videtur, tantam aquæ copiam tridui spatii in thorace acervari omnem potuisse. Cæterum cave credas quod in tribus hisce non diffiteor, in reliquis peripneumonici quibus in thorace serum fuit effusum, locum habere. Nam & Coiterus, ut alias (x) ad te scripsi, inter morbos quos pectoris hydrops comitatur, esse, animadvertit, peripneumonias, & in nostris quoque, & Valsalvæ Observationibus tot reperies, in quibus uterque morbus conjunctus est, ut veri simile non sit, eos omnes antea thoracis, & pericardii hydrope (nam hic quoque sæpe adjungitur) laborasse. Quin plerosque eorum, cum pulmonis inflammatione correpti sunt, sanissimos fuisse, constat; ut cum egregio aliquis habitu a labore calens, aeri se præfrigidando exposuit. Quod si huic inde & sanguinis per pulmonem vascula circumfuso retardetur, & humoris ex intima Asperæ arteriæ, extimaque totius corporis superficie invisibiles quidem, sed innumerae jugiter prodeuntibus particulæ cohibeantur; hæc per alia aliarum membranarum foraminula exitum molientur, earumque præsertim, quæ magis tunc calentes, magisque quoque patulos habebunt poros, hoc est thoracem intus, ejusque viscera convehentium: isque erit exitus tanto facilius, quanto difficilius sanguinis per pulmones transitus, & moræ propior, quantoque crebriores, & validiores ad hunc expediendum thoracis conatus sive respirando, sive tussiendo. Sic enim simul ex membranarum poris uberius humor exprimitur: qui cum semel laxati fuerint, & dilatati, vel per se pergent exitum sero faciliorem præbere. Hæc autem omnia in iis magis fiunt, quorum tum ea membranae magis erunt ad id paratæ atque dispositæ, tum sanguis magis fetus aqueis corpusculis. Quod si utrumque horum, & eorum quæ modo dicta sunt aliqua contra se habebant; tunc aut levior, aut nulla feri in thoracem, & pericardium erit effusio. Nam vel in hæcenus propositis Observationibus, ut partim sunt in quibus aqua in thorace, & pericardio inventa describitur, sic partim sunt in quibus non memoratur, aliqua etiam in quibus (y) diserte adnotatur, nihil aquæ in pericardio fuisse. Verum hic duos in quibus plurima fuit, Juvenes proponemus, quorum historias nos tibi alias (z) pollicitos esse, meminimus.

35. JUVENIS annorum propemodum viginti quatuor pungente corripitur dolore in læva thoracis parte, difficile respirat, multum tussit; ruffit; sed nihil expuit. In affectum dumtaxat partem decumbit, demissoque capite minus incommode agit. Tandem in die graviore facta respirationis difficultate, decimo sexto die moritur. PULMO sinister undique necessebatur valde cum proximis partibus, eratque inflammatus; quin circa claviculam jam suppuratus. Pericardium ingenti erat humoris copia dilatatum; ut hic merito ejus hydrops vocari posset. Parietibus erat valde crassis, hisque interius, ut cordi exterius, concretiones quædam albidæ substantiæ nonnullis in locis adhaerebant. Cor quoque mole auctum erat: quod dum secaretur, fluidus ex ejus ventriculis sanguis emanavit. In isdem tamen inerant & polyposæ concretiones, major in dextero, minor in sinistro.

36. AL-

36. ALTER, qui duobus circiter annis minor erat illo de quo modo dictum est, primum de dolore in ventre conquisitus, hoc desinente, dolore corripitur in thorace cum difficili respiratione, tussi, & siti molesta. Pronus assidue cubat sic tamen ut in dextero vergat latus; caput autem submissum tenet, ut plerique eorum solent quibus pericardium ingenti aquæ copia turget. Denique ingravescentibus symptomatibus, circa diem obiit eundem quo prior, decimum sextum. IN THORACIS sinistra cavea limpida stagnabat aqua, in qua sanus, & solutus undique erat pulmo. Induratus vero, proximisque partibus, & præsertim versus scapulam valde annexus, qui in dextera: ubi humor erat vaccini feri similis, in eoque concretiones quædam, referentes albumen in calida densatum. In pericardio omnino similis humor, similibusque cum concretionibus, interiori ejus faciei cordis autem exteriori annexis ea copiam inerant, ut pericardium hinc distentum, ingens occuparet thoracis spatium. Cordis ventriculi concretiones polyposæ dexter majorem, sinister minorem continebant.

37. Quæ ad pericardii hydrope attinent; alibi (a) ex duabus hisce Observationibus excerpti, ac perpendi. De concretionibus autem, interius illi, & cordi exterius adherentibus, aut in effuso in thoracem sero innatantibus, duratque albumen referentes, non locus habendum est; ac de cæteris quæ aut in gelatine, aut in membranarum modum alias innatant, aut instar retilarum corporis, aut tunice aliquid, memoratarum partium superficiem, sæpe etiam pulmonum, & pleuræ imposita reperiuntur, quemadmodum in hac Epistola (b), in aliisque (c) descripsimus, & describemus. Sci hoc quod ego alibi, Valsalva autem etiam supra (d) diserte dixit, ex concreta fuit portione effusi feri. Nam, quæ ut membranarum pori magis, aut minus obæas causas quo paulo ante (e) indicata sunt, dilatantur, ita eam ferro plures, paucioresve crassiores, aut tenuiores, quæ concrevere possint, particula effunduntur, & eoque variis istas concretiones tunc præsertim, ut opinor, efficiunt, cum languidior factus cordis, & pulmonum, & cæteris ipsius morus, & denique post mortem omnino cessans, serum jam minus, aut nihil agitat, easque inter se implicari, etiam deponi particulas sine.

Atque hæc scripseram, cum forte incidi in Opusculum Viri Docti, qui circa ejusmodi concretiones plura experiens, ejusdem ac Valsalvæ, & ego, naturæ existimat; sed in explicatione ut quædam habet in quibus convenimus, sic & alia vicissim in quibus discrepamus, ejusmodi tamen de rebus ego quidem libenter non solem disputare. Illud potius dicam, nihil crebrius contra atque in ple. videtur credere, quam istiusmodi concretiones occurrere, cum serum in thorace, aut pericardio multum deprehendimus, quemadmodum hæc, alique nostræ ostendunt Epistolæ, præsertim cum pulmo valde durus est, aquabiliter, & solito major, & plus ponderans, hoc est, ut non intelligimus, inflammatus. Sed & præter nostras observationes, alia, nec paucæ, aliorum sunt vel in IV. hac; ne longius abeamus; Sepulchreti Sectione, ut Panaroli (f), qui cor totum albidum, & tamen totum ob materiam, antea ipsius adherentem, proposuit, ut Harderi (g), qui pericardium intus hifidum, & velut bolofrico obductum describit, cor autem lymphæ crassa circumdatum, quæ corticis in modum illud ambientis detrahi potuit, atque ut una plures observationes complectar, ut Guarinonii (h), qui vidisse se, affirmat, plerosque læta dolore, & peripneumonia oppressos, & extinctos, in quibus vitiosa materia cordi loricam albam efficeret, sive cor quasi sanguine, aut calce cooperiret (i), ut supra (k) dixerat, ubi etiam testatur, in illiusmodi cadaveribus non modo se curiorem thoracis sepius iniqui, albi rinen, humoris plenum conspexisse, sed & pulmones plenos, & duros, quemadmodum antea (l) indicatum est, & sua membrana crassissima facta detorsisse, ac si erysipelate fuisset affecti. Videor autem hic mihi, secundum multiplices observationes meas quæ sæpius, & quæ rarius occurrant, spectando, posse facilius credere, crassiorem concretionem membraniformem, pulmonibus impositam, a Guarinonio fuisse conspectam: nec sine omni suspitione sum, concretionem fortasse ejusdem modi, sed tenuiorem, fuisse, quæ supra (m) a Valsalva dicta est membrana extrema a duro Senis pulmone facillime separabilis.

38. Sed in magis fortasse aves scire, cur in quibusdam ex postremo allatis peripneumoniae historiis non nulla pleuritidis indicia fuerint, ut in priore Juvencis pun-gens dolor, in Sene autem de quo ante ipsum proxime scriptum est, pulsus durus? Primum igitur, quod ad pungentem dolorem attinet, sic habeto, qui inter Recentiores doctæ atque ingeniosæ pro vetere pleuritidis sede steterunt, vel ipsos non unum modum ultero agnoscere, & proferre, quo, solis pulmonibus inflammatis, molestus dolor, atque etiam acutus percipi queat: eisdemque minime diffiteri, pleuritidem, absolute loquendo, absque hoc dolore acuto punctorio, vel saltem levi tantum comitatum esse posse; quorum omnium sic memineris, vera enim sunt, & cum Valsalvæ, nostrisque Observationibus, (n) videbis esse congruentia. Quæ sicuti inter relegendum hæc Epistolæ libenter cognovimus, ita etiam libenter vidimus, quæ ratione alii Præstantissimi Viri non dubitent, quin pulsus in peripneumonia modo esse possint duri, modo autem molles. Quamvis enim pulmonum arteriæ, si Bronchiales excipias, non sint, ut cætera omnes, & in his Intercoastales, cum Aorta continuatæ, ut cum hac tota suas possint communicare irrationes; tamen irritata pulmonum vasa ea vehementia sanguinem urgere in sinistram cordis ventriculum, ut hic irritatus sanguinem vehementer in Aortam compellat, sicque ipsam irriter, donec ob auctam inflammationem pulmonum compressa, & impedita horum vasa minus vehementer, minorque copia sanguinem in eam ventriculum, & hic in Aortam impellat, sicque hæc minus, minusque irritata, minus duri pulsus atque adeo molles fiant. Quæ omnia tunc de pungente dolore, tum de pulsus duritie in peripneumonia hic tibi volui commemorare, ut quæ ex his licet, addere possis ad illa per quæ utrumque in Marcona, cujus casum multo superius (o) descripsi, tibi explicare conatus sum, itemque ad ea per quæ in propolis Sene, & Juvencis singula aliter nunc explicabo. Durities enim pulsus in Sene, annos jam nato septuaginta quatuor magis fortasse ætati quæ riget omnia, quam morbo, videri potest adscribenda. In Juvencis autem pungentem illum dolorem si ad validam inflammam pulmonis cum pleura connexionem retuleris, nonne ita rem potero declarare, ut pleuram, quamvis haud inflammam, distrabi intelligas, quod distentum jam, sed non omnino, ab inflammatione pulmo, inspirato aere magis distenditur, & hoc ipso omnia, superiusque puncta aliud ab alio dimovere, & quod consiquitur, antea pleuram quasi divellere conatur, sic ferme expositum videbis in Sepulchreto (p). casum hujus nostri similes. Num ergo, inquis, pungens dolor, eos omnes afficit quorum inflammatus pulmo ad pleuram adhaeret? Non utique omnes, quod plures vel in hac Epistola Observationes ostendunt; nam ut in earum aliqua pungentem scribere dolorem Valsalva forte oblitus sit; in tribus reliquis oblitum esse, non est credibile. Quid ergo est? Aliis fortasse minus arcta pleura, & pulmonis connectio; aliis pulmo superficiem versus adeo inflammatione impeditus, ac durus; ut ibi ab inspirato aere distendi non possit; aliis denique esse alia causa potuit, eue vel ea posita connexione, dolor, tamen pungens non fuerit. Nam quare hic sit, aut non sit, aliquando causa in propatulo est; aliquando, ut verum fatear, non ita facile occurrat. Utrumque ex proximis intelligere poteris Observationibus.

39. VIR annorum circiter sex & sexaginta, cum diu catarrhalem expulisset materiam, denique ex frigidi aeris injuriis corripitur dolore pungente sinistri lateris plurimum tussit, febricitat. Cum a doloris usque principio ingentem semper expectorasset materiam copiam crassæ, flavæ, lineisque sanguineis paucis distinctæ, tandem sputo suppresso interit septimo die. IN THORACIS sinistro cavo aqua erat similis feri vaccini; pulmo autem prædurus, ad mediastinum, & pleuram, costas succingentem, valde adhaerebat. Eodemque pacto pulmo dextero mediastino, & pleuræ qua diaphragma, & præsertim quæ anterior summæ costas convehit, alligabatur. Ad hunc ultimum locum latebat, in pulmone ulcus cancrosum, sedes fortasse morbi inveterati. Minor in sinistro cordis ventriculo fuit polyposa concretio; in dextero autem multo major, cui concreti sanguinis copia adhaerebat. In Ventre animadversus est lienis color ad rubrum inclipans.

40. Side sede antiqui morbi, Valsalvæ conjecturam merito probas; intelligis sane, quid catarrhalis materiam nomi-

(f) S. I. Aph. 1. (g) n. 2. (u) Anthropol. book 1. ch. 23. (x) Epist. 16. n. 33. (y) supra, n. 24. (z) Epist. 26. n. 45.

(a) Ibid. (b) n. 32. 30. 30. (c) Epist. 26. n. 17. 30. 38. & Epist. seq. & alii. (d) n. 30. (e) n. 24. (f) Ibid. 26. n. 7. (g) In Additum. Obf. 11. (h) Ibid. Obf. 2. §. 1. (i) Vid. Epist. 45. n. 16. (k) Obf. modo cit. §. 1. (l) n. 21. (m) n. 38. (n) Vid. histor. seq. & Epist. 21. n. 17. & histor. seq. (o) n. 9. & 10. (p) Sed. hac 4. in Schol. ad §. 10. Obf. 209.

nomine aegris interdum, utinam ne & Medicis quibusdam, imponat. Sed hoc in transitu. Hic illud potissimum attendas velim, quo in latere pungens erat dolor, in eo quoque inflammatum pulmonem valide ad pleuram adhaesisse; inflammatum, inquam; tamen Valsalva eam qua in ejusmodi morbo non prorsus defuisse, intelligitur, spirandi difficultatem, non secus ac in frequenti, in aliisque Observationibus febrem omisit, cum titulum iis, ut huic quoque, adscripsisset illam *De Pulmonia*.

41. MULIEREM annos natam sexagintaprehendit pungens dolor in dextera thoracis parte, ut in hanc cubare nullo pacto possit. Tussi vexatur; pauca exspuit: difficile quidem, sed non difficillime, respirat: viribus est omnino prostratis. Remittit postea dolor, ut sine ullo labore decumbere jam possit in latere dextero. Sed interea magis in dies deficiente pulsu, agra quoque deficit. THORACE aperto, uterque pulmo adhærens pleura invenitur; sed dexter arctius. Hic totus, & superiore præsertim parte induruerat: in qua abscessus erat, quo incisio, multum feri effluxit fœci coloris. Hoc ipso colore proxima quoque pulmonis substantia infecta erat, & sphacelo quodammodo correpta. Sinister pulmo, non ut dexter ex uno, sed pluribus ex locis constans, qua dorsum spectabat, leviter inflammatus, totaque extima superficie reliqua nigris hic illic maculis erat distinctus. In pericardio multa aqua. In eordis utroque ventriculo magnæ polyposæ concretiones; sed longe major in dextero. Ventre quoque dissecto, intra extimam lienis partem corpus quoddam inventum est osseum, figura omnino sphaerica. Cæterum in hujus mulieris vas sanguis pene totus concretus fuit.

42. Offe in liene, & majori in sinistro contra atque inveniri solet, quam in dextero pulmone, loborum numero hic omisit, tanquam alio pertinentibus; nisi forte ob inflammationem tres dexteri pulmonis lobi in unum coaluisse videbantur; præclare intelligis, cum illa in sphacelum cepit degenerare, eam doloris remissionem secutam, quæ interdum Medicis quibusdam, cætera non attendentibus, turpiter imposuit, ut in Sectione hac Sepulchreti (g) etiam vides. Sed priusquam ad sphacelum fibra quadantenus laxaretur, inflammatus is qui pleura arctius adhaeserat, pulmo, ipsam adeo divellebat, ut propter doloris vim non posset mulier id latere cubando premere, quod cæteri, cum doloris vehementia non tanta est, premere plerumque solent peripneumonici, iique præsertim quibus pariter ad pleuram annexus est pulmo. Quin etiam illi qui vetustis, recentibusque temporibus pleura inflammationem sine pulmonis inflammatione sæpissime accideret, non dubitabant, pleuriticis decubitus in latere inflammatum facile esse, docuerunt; in sua enim ipsius sede (pleuram) collocari: in oppositam vero partem decubitus dolorem concitare; a pondere enim, & phlegmone, & suspensione in omnes membranae (pleura) continuas partes... dolorem protendi. Quæ verba, & explicatio sunt Aretæi (r). Ad quam hæc etiam alia addita fuit explicatio, quod scilicet certum est, compressum in cubando latere, multo minus interrespirandum agitari, quam oppositum, quippe liberum; sic minus agitari, extendere pleuram, apparet, quæ compresso, quam quæ libero adhæret lateri: Quas explicationes quatenus ad pleuram transferre liceat, ad quam inflammatus pulmo annexus sit, vides. Sed interdum tamen illi iidem aliter accideret circa decubitus, animadvertunt; ut patet apud Cælium Aurelianum (f), ubi alia insuper proponitur explicatio. Quam tamen si consideres; iis convenire, intelliges qui facilius in latere affectum cubant, non quibusdam illis, qui supra patiens latere jacere prohibentur; ut vel hinc appareat, hos rarius, primos autem creberrime occurrere. Neque enim obitare debent quæ antea (f) apud Cælium leguntur: sequitur etiam aegros supra id latere jacendi difficultas, atque cum se supra contrarium latere verterint, dolor. Nam est id latere neque cum aliis intelligere quod sanum est, tum quia Cælius sanum latere non memoraverat, sed agram, tum etiam quia sic contrarium, quod continuo memorat, latere, agram deberem contra frequentissimam observationem intelligere; tamen aut in mendosissimis aliquot codicibus ibi vitium suspicor, ut puta si ultima jacendi syllaba, ab offitantiis librariis repetita, pro facilitas, aut facultas orta esset vox difficultas: aut

si difficultas legendam est; sic accipio, ut molestiam quidem a decubitu vel in agram latere intelligam, nullo tamen modo cum eo dolore comparandam, quem facit decubitus in contrarium latere. Sic etiam in propolita muliere Valsalvam quidem indicasse impotentiam video cubandi in latere affectum; sed non propterea crediderim, non multo majorem fuisse cruciatum, si mulier in sanum latere jacere conaretur; neque enim id negat: aut si non fuit; redire ad id cogor quod supra (u) fassus sum ultro, difficilis decubitus causas non semper in propolito esse; ut si, exempli causa, non modo pleura, sed & pericostum, costas undique succingens, ob arctissimum in hac muliere pulmonis nexum, & pulmonis, tum inflammationem, tum abscessu distenti, ita fuisse distractum, ut premi incumbens corporis pondere sine eximio dolore non potuisset. Utcumque id est, est Albertinum memini dicere, in peripneumonia decubitus modo in affectum, modo in oppositum latere esse faciliorem; tamen & Valsalvam meminimus, cum id fateretur, sic distinxisse, ut illud in plurimis, hoc vero in nonnullis duntaxat, sibi animadvertum asseveraret, id quod Observationes quas scriptas reliquit, inter se collata, satis confirmant.

43. VIRGO annos nata viginti duos fixo dextri lateris pungente dolore cum tussi, sputo, difficili respiratione, & febre corripitur. In nullam partem cubare, nisi in dextero latere potest. Progrediente morbo, sputum sanguine tingitur, qui uno die non paucus prodit. Aliquot ante mortem dies doloribus ad illa vexatur. Non autem, convulsivis accedentibus motibus, in sinistram decubens latere, e vivis excedit. IN VENTRIS cavo serum animadversum est, lien prægrandis, & Tenium intestinorum pars major inflammata. Thorace dissecto, pulmo dexter pleura arcte adhærens inventus est, totaque ejus substantia inflammatione magna affecta, & ulcere insuper qua pleuram spectabat certo in loco, inter quod ulcus, & pleuram serosa erat materia. Pulmo autem sinister, præterquam ad atrum vergebat colorem, nigris quoque hic illic maculis distinctus. In sinistro pariter thoracis cavo aliquot erant feri unciz. In corde concretiones duæ polyposæ: quarum minor in sinistro latebat ventriculo; major totam auriculam dexteram, multum dilatata, cavam implebat.

44. In quibus sanguis est ad faciendas inflammationes idoneus, haud raro accidit, ut plures Partes atque simul, aut una post aliam inflammantur, thoracis præsertim, & ventris. Cujus rei præter Virginis hujus exemplum vel in his Litteris alia videntur subindicari; nam in Viro de quo paulo ante (x) dictum est, lienis color ad rubrum inclinabat sub inflammatione pulmonis: in Juvene autem (y) priusquam pulmo inflammaretur, dolor in ventre quidamque hujus visceri mali immineret, significaverat. Cæterum huic Virgini pungens dolor mitior videtur fuisse, quam Mulieri cujus novissime (z) exposui historiam. Virgo enim, quod Mulier non poterat, in affectum cubabat latere, quamquam & in alterum tandem jacuit postquam serosa ulceris materia laxavit pleurae fibras; ut distractionem facilius ferret ab appenso pulmone. Ab hujus igitur, & pleurae nexu causam pungentis doloris ea ratione quæ supra (a) indicata est, repetere licuit in his quidem tribus Observationibus. In totidem vero quæ sequuntur, indidem repetere, nisi forte per conjecturam non licebit.

45. VIRUM quinquagenarium posttridie Kal. Martiiprehendunt acuta febris, laboriosa respiratio, dolor a sternum usque ad medios ferme abdominis musculos, tussis permolesta, quippe magnum dolorem faciens ad mamillam sinistram, & costas nothas. In neutrum potest latere decumbere: non exspuit: quando morbi die moritur. IN STERNI exsectione paucum serum fuscum e sinistro thoracis cavo emanavit. Qui in eodem cavo erat pulmo valde induruerat, ad subviridem colorem vergens, nigrisque distinctus maculis: cum secaretur, serosa, ac putrida colluvies cum misto sanguine erumpebat. In cordis ventriculis polyposæ concretiones.

46. Hoc in casu liquet utrique, in quem exitiosum morbum pulmonis inflammatio degenerasset. Verum non liquet, cur decubitus neutrum in latere fieri posset, neque cur dolor a sternum ad medios ferme abdominis musculos pertineret; nisi forte permolestiam, irritamque tussim accuset, a qua magnus certe ille dolor

dolor ad mamillam sinistram, & costas spurias fieri credebatur. Qui, si ut videtur, ac solet, pungens erat; satis ejus causa non intelligitur, nisi conjicias omisam forte a Valsalva inflammati pulmonis ad hæc loca adhesionem: qua posita, facilius appareat, quomodo in exsectione sterni, cum thoracis neutra cavea fero effect plena, prodire illud paucum, fuscumque serum potuerit e sinistra quidem thoracis parte, scilicet ob laceratam superficiem annexi, & putrida, serosaque colluvie redundantis pulmonis. Sed hæc ex conjectura duntaxat. Quod si cum ista peripneumonia conjunctam pleura inflammationem legeremus; pleraque intelligere facilius liceret, quæ sane in pleuriticis quibusdam contingunt, & a Cælio quoque Aureliano (b) adnotantur, ut dolor ad pectus, atque ilium, & jacendi negata, atque displicens omnis positio.

47. JUVENIS annorum circiter viginti sexpungente corripitur dolore in dextera thoracis parte, cum febre, & tussi. Parum exspuit. Circa octavum diem accedit delirium, noctu præsertim. Dolor abit: sed respirationis difficultas semper gravior fit. Facilis est decubitus in utrumlibet latere. Die tandem decimo obit. PULMONES ambo induruerant toti, ambo dorsum versus ad pleuram erant alligati; sinister etiam alacere. Præterea cum substantia quadam alba, quasi membranacea, universæ pleurae, & pulmonibus imposita esset, quasi reticularis instar cujusdam corporis laxi, & molli; per hanc tamen nonnullis in locis pleura, & pulmones inter se erant firmiter colligati. In utroque thoracis cavo, sed magis in dextero, multus erat humor colore similis feri vaccini: qui tamen, sepositus nullam, ut alias quoque animadversum fuerat, separationem ostendit; igni tamen impositus, sanguineus instar feri concrevit. Pericardium sero turgens. Concretiones polyposæ, in dextero cordis ventriculo major, in sinistro minor.

48. Cum inspectum non fuerit cerebrum; scire haud licet, an ibi quoque secundum ea quæ paulo superius (c) dicta sunt, aliquid fuerit inflammatorii; cui delirium imputandum. Huic autem imputo quod sine ratione dolor abierit, & eoque facili decubitus factus fuerit in utrumlibet latere. Nam quibus causa doloris, neque sensus ejus est, his mentem laborare, post Hippocratem (d), ut nolti, admonuit Celsus (e). Sed pungens dolor cur in dextera fuerat thoracis parte, cum pulmo quidem, non dexter, sed sinister, ad pleuram esset a latere alligatus? Neque enim alligatio ad dorsum spectanda est, quia nec ibi dolor; & alligatio pulmonis ibi erat utrique communis. An igitur quæ alligationes sub molli illa, de cujus origine, & natura satis antea (f) dictum, quasi membrana quadam latebant, eoque satis firmæ, hic magis a nobis attendendæ sunt? Verum hæc nonnullis in locis, atque ut videtur, utrobique indicantur. Reliqua igitur conjectura est, majores illas, firmiores, & delirio priores fuisse quæ in cavo erant dextero, in quo etiam plus effusi humoris inventum est.

49. MULIER annos nata sexaginta, habitu gracili, & temperamento sanguineo, febre prehenditur vehementi, sicca tussi, & pungente sinistri lateris dolore sic tamen, ut si in hoc cubet, non multum doleat. A sanguinis missione adeo remittitur dolor, ut jam possit in quamcumque partem decumbere. Febris duntaxat, & sitis urgent. Crassa aliquando exspuit. Gravior fit respiratio. Tandem die decimo tertio moritur. PULMO sinister omnino solutus a pleura; quæ prorsus illaesa erat; subalbidus, nigris distinctus punctis, carne durior, nonnulla ostendit tubercula, sanie scatentia. Pulmo sinister (sic) superius quidem pleura per se adhærebat; sed longe minus erat vitatus, quippe nigris tantummodo conspersus maculis, & jugulum versus durior, parvum abscessum continebat. In pericardio feri uncia. In cordis ventriculo dextero polyposæ concretio magna, majori tamen sui parte auriculam implens, indeque se in vasa producens, in sinistro ventriculo erat altera; sed minor.

50. Hic vero qua conjectura utemur? Ea videlicet quam manifestus, sed facile condonandus, Valsalva, vel potius ejus calami error suppeditat. Cum enim singulos pulmones describens, neutrum dextrum, sed utrobique sinistram nominet; liberum nobis est suspicari, quem primo loco descripsit, fuisse dextrum, quem secundo, fuisse sinistram. Ita res facile explicabitur. Haecenus per

conjecturam causam deducere coacti sumus pungentis doloris a pleura, & pulmonis connexionem. Sed historiam quadam sunt, in quibus præter eam connexionem, etiam inflammatio aliqua pleurae fuit, pungens vero dolor non fuit, quem tamen plures ab hujus membranae inflammatione repetebant. De eo genere præter aliam quam alibi (g) proferam, hæc duæ sunt quæ sequuntur.

51. JUVENIS annos plus viginti natus, qui chronica antea febre laboraverat, acuta corripitur cum dolore pectoris, difficultate respirandi, tussi, & paucæ materiæ exspuitione, sanguineo colore tinctæ. Hic primis acuti morbi diebus plerumque, ultimis assidue in sinistram jacebat latere. Circa decimum sextum est mortuus. IN VENTRE splen triplo major. Thoracis universum sinistram cavum suus pulmo omnino replebat; adeo hic intumuerat! durus totus, & inflammatus, pleurae autem undique annexus: quæ levi duntaxat suffusa rubore, inflammationis inchoamentum exhibebat. Pericardium humore, sero vaccino simili, non opplebatur modo; sed valde etiam distendebatur, ejusque humoris nonnulla concretamenta per cordis faciem sternebantur. In hujus singulis ventriculis singulae inerant polyposæ concretiones exiguae, & flaccidæ; paulo tamen major quæ in dextero: majoresque ab singulis in auriculas, & venas ferebantur productiones, quam in arterias.

52. En jam tertium in hac una Epistola (h) qui post diuturnam febrem lienem habuit ingentem. Alios autem alibi quoque (i) adjiciemus. Sic etiam lienis infarctum post omnem febrem chronicam, præcipue quarantam, in Hungaria constanter observari, leges apud Cl. Kramerum (k); non modo in cadaveribus quorundam, febribus intermittentibus defunctorum scribulofo lienis animadversos videbis a Cl. Hoyer (l). Porro qui ejusmodi lienis morbis tenetur, quanto facilius in peripneumonia incident, ab Doctissimo Fantono (m) indicatum est. Quod ut Rhedario illi (n), & Clerico (o), ita huic etiam accidit Juveni. In hoc quidem inflammati pulmonis connexionem cum pleura fuisse, vides, & præterea membranam hanc, inflammatione haud prorsus carentem; dolorem tamen qui pungeret, memoratum non vides. Quod si pleura inflammationem, quippe hic levissimam, forte contemnis; at pulmonis cum ea connexionem longe amplissimam attendes. Quid ergo est? Tanta illa ejusdem pulmonis magnitudo, suum ut cavum prorsus oppleret, cum duritie quoque superficiei (p) conjuncta, fortasse efficiebat, ut pulmonis neque pondus, quippe undique suffulti, neque dissentio ab inspirato aere, quippe non cedente superficiei, afferre molestiam posset, eoque minus, quo magis & magnitudo, & durities progrediente morbo augebantur. Itaque primis diebus plerumque, ultimis assidue æger in affectum cubabat latere.

53. FAMULUS Equitis cujusdam, annos natus ad quinquaginta quinque, de dolore queritur in medio thoracis: in dorsum cubare duntaxat potest, & nonnihil in latere sinistram. Eredæ cervicem spirare cogitur. Die sexto interit. PULMO sinister dorsum versus, totus, multumque induruerat, & pleura, quæ aliquantum rubebat, adhærebat valide, etiam qua hæc diaphragma convellit. Pulmo dexter sanus erat; quamquam in eo thoracis cavo paululum serosa materiæ animadvertebatur similis puri. Aqua in pericardio turbida. In cordis ventriculo dextero cum polyposæ concretione sanguis erat in grumos coactus: qui alibi aliquem fluorem servabat.

54. Historia hæc satis, quod ad propositum spectat, similis prioris, si ad similem modum tum quod ad observationem, tum quod ad explicationem pertinet, a te intelligitur; non est cur plura addam. Verum scire fortasse cupis, an pungens dolor tunc saltem vexet cum pleura inflammatio perfecta est. Duos hujusmodi subijciam casus, ex quorum primo vexasse, intelliges; ex altero autem non vexasse.

55. VIRO illi, cujus diuturna, & varia mala, ad ventrem fere attinentia, vitiatumque inventum jecur satis descripsi Epistola Anatomica III. (q), accessit denique dolor pungens in lava thoracis parte, & difficultas in hanc cubandi, cum facile posset in alteram, tussis quoque, & sputi, in principio, aliquantum. Sputo suppresso, circa decimum ab illius doloris initio diem excedit e vita. PULMONIS sinister pars superior tota

(g) Obs. 23. (r) Morb. Acut. l. 2. c. 10. (f) Acut. Morb. l. 2. c. 16. n. 98. edit. Almelov. (e) l. cod. 8. 24. & 92. (n) n. 23. (o) n. 39. (y) n. 36. (z) n. 41. 43. (a) n. 38.

(b) Aut. Pass. l. 2. c. 14. (c) n. 44. (d) S. 2. Aph. 6. (e) De Medic. l. 2. c. 7. (f) n. 37. (g) Epist. 45. n. 26. (h) Vid. supra, n. 2. & 30. (i) Epist. 31. n. 2. & Epist. 36. n. 27. 28. (k) Vid. Commenc. Litter. A. 1738. Hæd. 25. n. 21. (l) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 68. (m) Schol. ad Patris Obs. Anat. Med. 27. (n) (o) n. supra indic. 2. & 30. (p) Vid. supra, n. 38. (q) n. 5.

in tumorem obdurerat, proximas undique partes comprimenter, nonnullisque in locis per tenuia filamenta se pleurae annectentem: quæ & ipsa inflammata erat. Dexter autem pulmo, valide aliquin cum pleura nexu, ut vix posset sine laceratione separari, inventus est sanus. In pericardio mediocri aqua copia. In cordis thalamis polyposæ concretiones, in sinistro exigua, ad arteriam Magnam porrecta, in dextero major, pertransiens ad venam Cavam, & ad arteriam Pulmonarem.

56. VIR annorum circiter quinquaginta, qui multos jam annos lepra dextro in femore laboraverat, angina prehenditur. Hac cum ad biduum perdurasset, desit in dolorem quandam dorsi: cui postmodum accessit sicca tussis, ingens sitis, decubitus in sinistram latus, cum in dextero ferri non posset, item dolor quidam gravatus, qui zonæ instar in imo thoracis percipiebatur. Et si febris ultimis diebus videbatur mitis, neque præter ea quæ diximus, signa ulla fuissent quæ thoracis inflammationem indicarent; tamen æger mortuus est nono ex quo decumbere cœperat, die. THORACIS sinistram cavum plenum feri purulenti repertum est: quo ex fero quadam concreverat quasi membrana, quæ pleuræ adhaerens, hujus corruptionem mentiebatur. Pleura tamen, illi subiecta, inflammata erat; nec dissimile quidpiam pulmones, quamvis levissime, passi fuerant. Exiguæ autem polyposæ concretiones in magnis ad cor valis latebant.

47. Pungentem in hac, ut in superiore historia memorari dolorem, non vides; tamen si pleuram in hac quoque inflammata legis: imo, si cum pulmonibus conseras, ejusmodi inflammatione affectam, ut ob hanc potissimum homo interiisse videri possit. Rara autem propter hoc ipsum usque adeo Observatio hæc est, ut inter omnes five meas, five quas Valsalva scriptas reliquit, ei similem non meminerim offendisse. Sed & Nannius (v) cum plurimos thoracis inflammatione sublatos incidisset, præcipuamque læsionem in cæterorum pulmonibus deprehendisset; vix unum, aut alterum invenire potuit, quorum pleura dumtaxat inflammatione affecta esset; eos autem morbus intra biduum sine sputo sanguinis interemerat. Quam ob rei raritatem, & mortis ab ea tantum causa intelligendæ difficultatem, & tunc dubitavi, & adhuc dubito, an potius febris pessimi generis cum ea inflammatione conjuncta, homines confecisset, præsertim cum quadam solum pleuræ partem in iis se diceret Nannius inflammata reperisse. Nam si pleuram totam ab axillis usque ad septum transversum inflammata conspexisset, qualem unum, aut alterum casum, haud plures, ex Diemerbroeckio in Sepulchretum (f) referri vides; aliquanto minus dubitarem: quamquam in priore hujus casu erat insuper pleuræ suppuratio, ex ejusque abscessu effusio puris in thoracem; in altero autem ea causa præcesserat, quæ vel sola potest citam mortem afferre, magnus videlicet frigida cerevisiæ haustus in exstuantem. Quod si pariter descripsit, non verbo, ut ibidem (t), indicatæ usquam legerentur cunctæ Observationes Willisi, & Riverii; quot tandem essent, & quales, cognoscere, & existimare possemus. In nostris certe regionibus quam rarissimum esset, si quis in iis quos interna sustulit inflammatio thoracis morbi sedem in pleura consistere, aut hanc solam corruptam, & putrefactam inveniret.

58. Sed & perraræ apud nos sint pleuritides, necesse est, quales tam crebre occurrebant Diemerbroeckio, ut se in multa pleuritidum sectione, scriberet (u), nunquam pleuritidem illam pleura factam invenisse; sed in quibus pulmo pleura affixus adhaerebat, in iis pulmonem, quæ parte pleuræ adnectebatur, simul etiam affectum vidisse: in aliis vero, quibus pulmo liber à pleura erat, eum nihil affectum fuisse; tertia autem, vel quarta dumtaxat (non pleuritidum, ut quidam intellexerunt) sed hominum parvi contingere, ut pulmo pleuræ affixus adhaereat. Lege enim omnes quas hæcenus proposuimus, undetriginta Valsalvæ Observationes: lege etiam nostras, quas brevi ad te mittemus, duodeviginti. Ut nobis cadavera offerebantur eorum quos internæ thoracis inflammationes sustulerant, promiscue incidimus. Quid ego deprehenderim, videbis (x). Valsalva certe in quinque & viginti, tum in duabus præterea quæ mox subiciuntur (y), nunquam pleuræ læsionem ullam memoravit; imo in nonnullis, in quibus potuisses aliter suspicari, diserte illam pleuram fuisse, admonuit.

Vix in quatuor, de quibus a nobis postremo scriptum est, pleuræ inflammationem deprehendit. Sed in duobus (z) levem adeo, si cum annexi pulmonis inflammatione conferretur, ut ab hoc in illam; non ab illa in hunc progressum esse, existimares. In tertio (a) erat quidem, ut etiam in quarto (b), non ita levis. Sed in illo tamen gravissima erat in pulmone, quamvis nonnullis in locis tantum, & per tenuia filamenta ad pleuram alligato: in hoc vero, quo de agimus, nulla memoratur pleuræ, pulmonumque connexio; qui tamen haud proflus inflammationis expertes erant. Quod si quæras, unde igitur mortuum censeam? neque pleuram, neque pulmones accusabo; sed purulentum serum quo altera thoracis cavea implebatur, eamque etiam partem, quæcumque illa fuerit, unde pus ipsum extiterat. Cum enim Hippocrates (c) doceat: quicumque ab angina liberantur (videlicet subito, ut Celsus (d) reddidit, id quod huic ægro videtur accidisse) bis ad pulmonem verti, & in septem diebus perire: si vero hoc effugerint, suppurari, idque aliqua parte, ut Celsus loquitur; ego qui in ægro, post diem septimum superstiti, pus inventum fuisse, video, partem autem unde effluxit, non video; quamquam pulmonem, si historia lineret, libenter culparem; liberum tibi facio Hippocratem sic interpretari, ut cum pulmonem dixit, proximam etiam pulmonis partem, ut erat studiosissimus brevitatibus, indicasse censas. Dolor autem ille dorsi qui angina protinus succedit, item ille alter gravans, qui zonæ instar in imo thorace percipiebatur; nisi hunc forte referre malis ad purulentum serum quo septum Transversum gravaretur; suspicionem tibi fortasse aliquam, si non conjecturam, suppeditebunt. Qua ego interim in medio relicta, illud admonebo, ut in descriptione proposita (e) illam attendas falsam membranam, quæ pleuræ adhaerens, hujus corruptionem mentiebatur. Huc enim altera spectat Valsalvæ Observatio, ad hunc modum se habens.

59. MULIER quartum annum agens & sexagesimum dolore corripitur in dextera thoracis parte, ut difficultate cubare in hanc possit, nec sine dolore ipsam tangere. Frequens est respiratio, inanis tussis, celer, frequens, parvus, debilis pulsus. Die septimo sudor circa caput oboritur. Deficientibus viribus, nono circiter decedit.

THORACE aperto, pulmo in cavo dextero occurrebat valde turgidus, ut hoc totum impleverit, leviter adhaerens ad pleuram ope cujusdam quasi membranae, inter illum, & pleuram interjectæ. Quæ revera nihil aliud erat quam serum, quod postquam ex utriusque poris exierat, ita concreverat, & se extenderat, ut membranam sanie turgidam, atque adeo corruptam pleuram primo aspectu mentiretur. Cujusmodi species, inquit, imposuisse videtur Riverio (f) affirmanti, se in pleuritide corruptam pleuram comperisse. Sed hic, diligentius quærendo, ipsa quidem pleura sana inventa est; pulmo autem quæ dorsum spectabat, magna cum duritie inflammatus. Cæterum alter pulmo multis quidem locis ad pleuram alligabatur; sed erat illæsus. In pericardio multa aqua. In cordis cavis polyposæ concretiones plures latebant, major in auricula dextera, minor in adjuncto ventriculo, quarum illa in venas Cavas, hæc in Pulmonarem arteriam producebatur: hac vero minores in ventriculo sinistro duæ, impari inter se magnitudine; harum major in arteriam Magnam, minor in sinistram auriculam se extendebat.

60. Riverius, hallucinatus sit, an non, & si forte sit, an ea dumtaxat ratione, definire non auiam. Nam & aliam interdum esse erroris causam posse, scio. Quam, cum proximam historiam legeris, declarabo.

61. FÆMINA annos nata plus sexaginta, plethorici habitus, & obesi, prehenla est Kalendis Decembris thoracis dolore in dextera potissimum parte, cum vehementi febre, magna siti, ulcerosa corporis lassitudine; nec respirare poterat sine dolore. Mititur sanguis, atque alia ex arte præstantur, sed frustra. Imo illa augetur lassitudo, mens torpida fit, atque adeo subdelira. Tandem sputum, quod antea modicum erat, nec glutinosum, rotundum ejicitur, & purulentum: respiratio fit laboriosior: delirium accedit: & mors duodevigesimo morbi die.

THORACE recluso, cum dexter pulmo à pleura, cui adhaerebat, separaretur, multum purulenta materia erupit, scilicet ex abscessu in pulmonari substantia, circa quam magna erat inflammatio; pleura tamen illa-

fa. Sinister pulmo erat sanus. Ventriculus dexter cordis mediocrem polyposam concretionem, alter inchoamentum dumtaxat continebat ejusmodi concretionis.

62. Nunc si relegas quod etiam in dissectione cujusdam Virginis supra (g) a nobis scriptum est, dum manu tentaretur pulmonis a pleura, cui arcte adhaerebat, separatio, illum obfractitatem distructum esse, simulque ex abscessu, quem continebat, magnam ejecisse copiam saniosæ materiae; facile intelliges, quam proclive sit, ut illud accidat, de quo ante hos quinquaginta annos monui in Bononiensi Scientiarum Academia, quod monitum non indignum censuit cujus benignissimam mentionem faceret in suis immortalibus Libris (h) Princeps, & Dominus meus, beneficentissimus litterarum, quas ipse eximie ornat, Patronus, BENEDICTUS XIV. Pontifex Maximus. Fac enim, aliquos, ut haud semel ego vidi, vel celebres in vulgus Medicos, in ægris invifendis multum, in cadaveribus autem intransigentibus leviter, aut nihil exercitatos, hominis qui non sine pleuritidis signis obierit, dissectioni interesse, per inexpertum, ut sæpe accidit, Chirurgum institui, huic autem pulmonem a pleura removere conanti id contingere quod in hac Muliere (k), aut in illa Virgine (l), ut disrupto repente abscessu in ea parte pulmonis quæ arctius pleuræ affixa fuerit, pus erumpat, puris vero, & dilaceratæ annexi pulmonis reliquæ ad pleuram, ut solent, etiamtunc restant adherentes, cum pulmo reliquus, emissio pure statim incidens, abscessus cavum contraxerit, & fere occultaverit, aut liquid hujus ostendat, effectum potius, & partem cujusdam proximi in pleura suppurati tumoris ostendere videatur. Noli dubitare, quin continuo pronuncietur, satis esse quasitum, pleuram ab se evidenter conspectam putrefactam, corruptam, & collecto pure manantem, præjudicata opinione nullam erroris suspensionem relinquentem: qui perquam facile vitari potuisset, ubi reliquis illis, cauti, & diligentis Professoris manu abrais, sub iis pleura aut levissime affecta, aut etiam, quemadmodum Valsalva contigit (m), sana prorsus, & omnino illæsa recte esset.

Non propterea tamen nego, solertibus, & exercitatis Anatomicis magnam interdum pleuræ ipsius læsionem post thoracis internas inflammationes occurrere. Tantum quid de jactatis inter minus expertos Observationibus suspicer, non reticeo. Nunc quoniam a pleuritide eorum qui de fede harum inflammationum, pleuræ asserenda, pulmonis autem abjudicanda laborant, omnem pene sensum visceri huic adimi, animadverti; unam, haud amplius, eamque perbreve, Valsalvæ Ob-

servationem, unde contrarium possit confirmari, subijciam.

63. ANUS septuaginta annorum, duos circiter menses de interno thoracis dolore conqueritur: non tulit: non exspuit: in neutrum cubare potest latus. Denique moritur. PULMO uterque nigris erat distinctus maculis: dexter præterea quæ vertebrae spectabat, durus, & exulceratus; quamquam nihil apparuit saniosæ materiae. Ingentis magnitudinis polypus in ventriculo cordis dextero, hinc per ejus utrumque orificium in vasa, & vasorum ramos se producebat, & mole sua multum auriculam dexteram dilataverat.

64. Si polypum, seu potius, quando ne illa quidem fuerunt polypi signa quæ vulgo proferuntur, ut neque auricula dilatata; seu potius, inquam, polyposam concretionem, tunc polypi nomine etiam a Valsalva indicari solitam, vitæ ultimo tempore, non secus ac nigras illas pulmonum maculas, productam intelligis, (n) & auriculam per se laxam, eoque tempore ob infirmitas suas vires minus resistentem dilatasse, reliquum est nempe, ut internus ille thoracis dolor haud alibi sedem per duos menses habuerit, quam in pulmone exulcerato.

65. Nunc quando bene longam seriem habes Valsalvæ Observationum; unam enim & triginta ante hanc ultimam proposuimus; si forte quæras, utra in thoracis parte sæpius fuerit inflammatio, longe altera ipsi accidisse, invenies ac Doctissimis illis Viris, qui dextram ut plurimum ab ea affici, sinistram autem rarius, scripserunt. Namque ubi cadavera sepulchris in quibus Valsalva utramque partem inflammata deprehendit, reliquorum ferme totidem reperies a sinistris, quot a dextris inflammationem habuisse: idemque propemodum ex nostris quoque duodeviginti, protinus mittendis, Observationibus cognosces. At enim illud, inquires, non de pulmonum dumtaxat, sed de pulmonum, & pleuræ conjuncta inflammatione scripserunt. Tu vero ne sic quidem cum illis congruere invenies Valsalvæ Observationes. Quarum cum quatuor, haud amplius, utramque conjunctam inflammationem proponant (o); & ipsæ omnes proponunt a sinistris. Nostrarum autem si una (p) congruit; altera (q) non satis congruit. Multo igitur & plures, & ampliores videntur requiri Observationum series, ut de hac aliquid pro certo statuatur, suscipiaturque ex Anatomie explicandum, cur pleuritidis a dextris frequentior, sed mitior sit. Cujus problematis enodatio quam Præstantes Viri non minus modestè, quam ingeniosè, dederunt, an magis per Anatomem illustrari, & perfici possit, cum minus præcox videbitur, tunc ipse existimabis. Interea autem valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXI.

Absolvitur sermo de Pectoris, Laterum, & Dorsi Dolore.

Eodem ferme ordine quo Valsalvæ Observationes, meas quoque ad te scripturas, ab iis initium capiam, in quibus intima Thoracis Inflammatio, illæsa prorsus pleura, sedem habuit in pulmonibus.

2. MULIER ex peripneumonia, nec sine pulsum inæqualitatibus, mortua erat in Bononiensi Nofocomio S. Mariæ de Morte A. 1706. Martio mense, cum ego pro Valsalva, Parmam accessisset, cadavera in Theatro Anatomico dissecarem. PULMONES compactam, ut in hepate est, substantiam habebant: pericardium autem multam aquam. Cordis exterior facies primo aspectu corrofa maximam partem videbatur: nec erat tamen; sed inæquales concretiones, ipsi adherentes, id mentiebantur: quibus nullo negotio amotis, extima cordis membrana lævis, & integra se ostendit (a). Interiori quoque faciei pericardii adhaerebant concretiones alie, a prioribus prorsus sejunctæ, sed ejusdem generis; ut facile conjiceret, utraque pariter ex transiitibus, quæ ab illa aqua secessissent, particulis coaluisse. In cordis ventriculis, & auricula dextera magnæ albæ, nec firmioris tamen structuræ, concretiones polyposæ.

In felle venticula calculi duo nigri, sic satis duri, ad cubi formam accedentes, impari magnitudinæ; sed neuter parva.

3. JUVENEM torosum, annos natum duodevigin-

ti, quem Venetiis intra octo circiter dies peripneumonia sustulerat, Amici mei Viri docti a me petierunt, ut persequerem mense Decembri A. 1708. multo magis ut quæ secundum naturam essent; pleraque diligentius cognoscerent, quam ut quæ ad morbum attinerent. Ad hunc tamen quæ spectarent, hæc demonstravi. PULMO dexter arctius undique adhaerebat vicinæ per tenuem quandam membranam. Ejusdem superior lobus durissimus, gravissimusque, quippe ex substantia hepatis referente, quam & pars reliqua ejus pulmonis, & sinistri pars maxima quadantenus ostendebat. In sinistro thoracis cavo aqua multa, eaque cruenta, & quasi nigricans: cujusmodi aqua, nec pauca, in pericardio quoque erat. Cordis auriculam dexteram, facile videlicet cedentem, sanguis plurimus extremo, ut censui, tempore in ea restitans, multum dilataverat. Niger is erat, & grumosus, nec sine polyposæ concretionis tenaci, & magna, cujus pars in subiectum ventriculum pertinebat: altera autem, huic substantia non dissimili, sed teres, in arteria erat Pulmonari. Nulla autem in sinistro ventriculo, adjectaque auricula, in quibus ne sanguinis quidem, nisi forte inter dissecandum effluerat, quidquam inveniri. In Ventre aliqua aqua copia fuit; jecur ad crepidinem lividum: intestina, alibi subrubra, grave olebant.

4. SE.

(f) Vid. Comment. de Bonon. Sr. Acad. Tom. 7. inter Medicos.

(g) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 10. (x) Epist. 21. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. & 4. (o) Ibid. §. 1. & 4. (p) Ibid. §. 1. & 4. (q) Ibid. §. 1. & 4. (r) Ibid. §. 1. & 4. (s) Ibid. §. 1. & 4. (t) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 1. & 4. (v) Ibid. §. 1. & 4. (w) Ibid. §. 1. & 4. (x) Ibid. §. 1. & 4. (y) Ibid. §. 1. & 4. (z) Ibid. §. 1. & 4. (a) Ibid. §. 1. & 4. (b) Ibid. §. 1. & 4. (c) Ibid. §. 1. & 4. (d) Ibid. §. 1. & 4. (e) Ibid. §. 1. & 4. (f) Ibid. §. 1. & 4. (g) Ibid. §. 1. & 4. (h) Ibid. §. 1. & 4. (i) Ibid. §. 1. & 4. (j) Ibid. §. 1. & 4. (k) Ibid. §. 1. & 4. (l) Ibid. §. 1. & 4. (m) Ibid. §. 1. & 4. (n) Ibid. §. 1. &

4. SENEX aegrum septuaginta quatuor, stature humilis, cauponas frequentare solitus, his ultimis annis obnoxius pulmonum inflammationi, hac novissime in Patavino Nosocomio intra octiduum confectus fuerat. Peculiaris symptomata, eo tempore animadversa, non fuit qui accurate satis narraret: quamobrem ipsa, ut in duabus pariter superioribus historiis feci ob eandem causam, non refero. Hoc unum quod pro certo scire potui, non reticebo. Nullo profus symptomate quod speciatim ad describendum cordis vitium attineret, hic laboraverat, non deliquit, non palpitationibus, non pulsuum, qui parvi ceteroquin erant, inaequalitatibus, neque aliis ejusdemmodi. Quæsi enim hæc diligentius postquam ad absolvendam Anatomem Publicam A. 1730. ejus cadavere usus fueram. PULMONES undique erant pleurae annexi. Dexter pars summa dura, & nigricans: ejusdemque pulmonis sanguifera vasa connexa artissime cum bronchiis: interque ea vasa unum animadversum est quod ad tractum aliquot digitorum erat dilatatum; eo autem emenso tractu, ad justam diametrum redibat. Sed & Bronchialis arteria truncum existere vidi ex arteria Magna insolita amplitudine, ut diametro esset triplo propemodum majori quam solet. A posteriore autem superficie sinistri ventriculi cordis, intervallo gemini digiti transversi supra nucleum, extrorsum prominebat tuberculum, mediocriter cerasi magnitudine, & figura, cujus dimidium exstabat, dimidium intra substantiam cordis se immittebat. Erat instans alicujus hydatidis ex iis quæ intra alia viscera, pulmones puta, aut renes, ita innascentur, ut parte sui aliqua promineant tamen. Sed compunctum paucum emisit aquam; turbidiorum autem humorem retinuit. Qui ex proflus aperto eductus est una cum membranula, in qua alba quædam erant, & mucosa, tum particula quasi tendineæ durities. Vasa est ea membranula locum intimæ tunice in tuberculo obtinere, nam exterior erat altera densa, & albidula, intus aspera, & inaequalis, quæ universum cingebat tuberculum; ut suo quodam modo ad eos tumores videretur referendum, qui, ut Celsus (b) loquitur, ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque crescunt, & tunica sua includuntur. Quam ego tunicam dum a circumjuncta carne separarem, hanc sanam reperi tum circuncirca, tum qua tuberculum inter, & ventriculi caveam intercedebat; neque enim illud ultra dimidium crassitudinis ejus in quo creverat, parietis se multum extendebat. Denique sinistra cordis auricula multo quam solet, longior, & in facie interna. Aorta frequentes ossæ squamule conspiciantur, ad curvaturam præsertim, & prope cor sic tamen ut earum apparetur dumtaxat inchoamenta pone valvulas Semilunares. Cæterum illarum alique etiam alibi, & nominatim ad Cœliacæ orificium, non deerant.

5. De cordis tuberculo hic primum dicam quod dixi cum id Auditoribus ostenderem, ex hac quoque observatione intelligi, non satis cum vero congruere Pliniana (c) illa verba: *solum hoc viscerum (cor) vitium non maceratur, nec supplicia vitæ trahit: læsumque mortem illico effert*. Nunc addo: nec satis cum vero convenire pleurorumque opinionem, nimirum cor læsum sine aliquo, aut pluribus eorum symptomatum esse non posse, quorum nullum in hoc Senex fuisse, retuli. Quænam autem fuerint in Veslingii nostri Observatione, rariore ob sedem, ad idem tamen ac mea, genus attinente, Rhodius (d) qui illam proposuit, peculiariter docere prætermisit. Quantum enim certum est, exemptum & dextera illa cordis auricula, non polyposum quidpiam fuisse, ut in aliis quibusdam Observationibus dubitamus, sed verum in quo nihil puris, folliculum, quippe venulis ei ad nutritionem annexis, tantum quoque evidens est, hydropem, & pus initio morbi excretum pro peculiaribus illius signis haberi non posse. Cæterum quod ad præsens attinet institutum, pulmonum inflammationibus, quibus noster Senex obnoxius fuerat, num illius tuberculi initium, augmentumque imputandum est? Vidisti enim ex superiore Epistola, atque adeo ex dissectionibus, hac quoque productis, quam crebro in peripneumonia serum in pericardio cumuletur, idque crassius, & alienis foetum particulis, quæ aut secedentes cordi adherere, aut quapiam alia ratione nocere possint vel postquam inflammatio finita est.

Quin etiam videbis quæ de corde ex pulmonum inflammatione in non paucis dilatato infra (e) attingimus: & conicere inde poteris, ut hic auricula sinistra evidenter, ita subjecti quoque ventriculi substantiæ, quamvis non ita manifeste, vim fieri potuisse. Sed illa facile videntur, sæpius prægressæ peripneumoniæ esse adscribenda, quod Bronchialis arteria multo esset crassior, quod valorum, bronchia stipantium, ali-quod esset varicosum, quod ea vasa cum bronchiis multo artius quam solemus, cohererent, fortasse etiam quod pulmones undique cum pleura coaluissent. Cursu enim sanguinis per hos a crebris inflammationibus retardato, & ex parte impedito, vasa, & pulmones ipsi distendantur, necesse est, eoque illa artius bronchiis, hi pleura se applicant; quæ autem a sanguine tunc sæpius per se viscido, mora autem viscidioris facto exprimuntur particule, glutinis instar partes cum partibus connectant. Cur autem plus humoris, magisque crassi, tunc exprimatur, utque præter pulmones alie simul partes, in ventre etiam, sæpe inflammatione corripiantur, alique ejusdemmodi cum satis fuerint proximis Litteris (f) explicata; noli expectare, ut his iterem: quæ causa nimirum fuit, qui ægros viderant: quanquam sunt interdum causæ propter quas ne illis quidem ipsis qui ægros vident, pleræque, aut certe quædam signa perspicere satis liceat. Juvat hic secundum singulas, quas proferam; ejusmodi causas, singulas historias producere, initio capto ab dissectione quam per illos eosdem dies quibus primam (g), in eademque occupatione Bononiæ institui.

6. STRUCTOR, five, ut vulgo appellant, Faber Murarius annorum circiter triginta ex labore in febrem incidit. Huic se addiderunt periodici quotidiani rigores, quorum demum tempore cepit delirare. Sed cum delirium, quod mox finiri quotidie consueverat, assiduam denique factum esset, exinde æger in pejus ire. Erat delirium triste, & querulum: pulsus æquales: sanguis e naribus nonnunquam prodiebat. Esti venam semel, iterum, tertium secuerant, atque alia quæ e re ægri fore credebantur, non omiserant; is tamen sensum quidem, sed semper in pejus labens, mortuus est. CADAVERIS, nona a morte hora dissecti, viscera etiam tum fumantia calebant: & sanguis ex eorum incisuris venis fluidus, calensque exibat; tamen polyposæ concretiones educæ sunt postea non modo e Cruralibus venis, sed etiam e corde, unde in Pulmonaria vasa alterius saltem lateris producebantur. Pulmones, si anteriorem partem excipias, quæ albidula, & sana erat; fere ubique naturalibus duriore fuerunt; a dextris autem, & superiore præsertim lobo, durissimi, gravissimique, distenti, rubri, ex densa substantia compacti. In Ventre splen magnus.

7. Delirio supervenientis peripneumoniæ quæ signa, ad doloris præsertim naturam, sedemque attinentia, satis quæ ab ægro accipere? Facile autem potest, id quod indicata, & producta in VII. & in superiore Epistola tot monstrant exempla, utrumque hoc malum conjungi cum ob polyposæ particulas sanguinis pronas ad resistendum, tum etiam quia delirus sæpe, diutiusque obliviscitur spiritum ducere, eoque sanguinem per pulmones promoveri: peripneumonici autem, ut minus liberum habeat sanguinis cursum per pulmones, sic hujus expedito a partibus regressui obicem habet jam paratum; addo, a superioribus præcipue cum Superior vena Cava a distento pulmone premitur, velut in proposito Structore. Itaque sæpius rubere, ac turgere partes superiores in hoc morbo exterius, videmus, ut proclive sit quid interioribus quoque accidat, aut certe imminere, intelligere. Quominus miratus sum cum alias, tum maxime A. 1730. cum in publico cerebri anatomen docerem, de pluribus quæ aperta habebam, capitibus ne unum quidem fuisse, in quo cerebri vasa distenta sanguine non essent; quippe casu factum erat, ut omnia sumpta essent ex hominibus quos tunc vagans interemerat peripneumonia: nec defuit ibi in singulis effusa aqua, sicuti in thorace quoque peripneumonicorum sæpenumero effusam videmus. Sed de his Epistolam releges VII; nolo enim hic repetere quæ in illa sub num. præsertim 11. & 12. huc attinentia propoita sunt.

8. Cau-

8. Causa etiam est altera, cur ægri ab inflammato pulmone nullam aliquando molestiam percipiant, sensus hebetudo five ob cerebri, five ob nervorum, five ob pulmonis, aut pleurae annexæ laxitatem. Et ob cerebrum quidem, nervosque exemplum habes in duobus Senibus, quorum alterum in VI. (b) alterum in XI. (i) Epistola descripsi. Utrique erat pulmonis inflammatio. Sed alter semipituitus ac tardus ad intelligendum, vel tum negabat, se molestum quidpiam in thorace sentire, cum etiam tum percipere maxima ex parte debuisset. Alter vero ex apoplexia hemiplegicus qui tota corporis parte dextera nihil sentiret, non mirum, si pulmonis, ab illa eadem parte inflammati, nullum profus haberet sensum. Reliquum est, ut idem a pulmonis, pleurae annexæ laxitate posse fieri, exemplo indicem.

9. AGRICOLA annos natus ad triginta quinque cum ex alto cadens, dexterum latus contudisset, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium exceptus fuerat. Postquam curatione quæ conveniebat, adhibita, & respiratio & cætera satis recte se habebant, jamque homo dimittendus videbatur, cœpit is pane, aliisque crassis alimentis clam se adeo ingurgitare, ut in ardentem febrem incidere, mox etiam in spirandi difficultatem, quam nullus tamen comitabatur thoracis dolor. Administrata sunt quæ morbus requirere videbatur, inter quæ una, atque altera sanguinis missio. Sed frustra omnia. Nam jacens, ut solebat, in dorsum, & sterrens, & pulsibus, qui magni antea fuerant, vibratis, & frequentissimis cum per hæc ultimos transisset dies, intra octiduum ex quo ardens febris invaserat, mortuus est circa medium Aprilem A. 1706.

CADAVER postredie fecimus, in quo prius laudabilem habitum, sed faciem, & collum, ut in strangulatis, livida, & livens quoque abdomen non ad illa modo, sed late etiam circa medium spectavimus. Pulmones undique ad pleuram adhærebant tum per membranas, tum per se, ut a primo videbatur. Verum si diligentius attenderes, inter pulmonum membranam, quæ sana erat, & pleuram flavâ tenuisque intercedebat concretio ita disposita, ut alteram mentiretur membranam. Cum hac, ubi pulmonem avelleres, pleura ipsa ultro sequebatur. Sinistri pulmonis lobus inferior prægrandis, & gravis, totiusque durior, & hepaticam substantiam referens. Reliquæ pulmonum partes non illaudabiles. In pericardio multa aqua subflava, & turbida. In singulis cordis orificiis, & auriculis polyposæ concretiones: quas inter maxima quæ in auricula dextera, inde ramos promittens in ipsas usque Jugulares venas. In Ventre se præcæteris offerebant Crassa intestina, quippe aere turgida. Sed magis attendendæ imæ Ilei partes, quæ ad magnos tractus undique ex atro rubebant, sanguiferis vasis non secus ac post injectam coloratam ceram, manifestissimis: gravis autem erat odor, qualis solet intestinis inflammationis. Hepar subalbum, nisi quod ad limbum livefcebat, intus variegatum marmoris instar. Ejus vesicula pauca cum bile, nec profus naturali. Lien magnus, albicans, laxior.

10. Pleuram quæ adhærentes pulmones facillime sequeretur, si laxam fuisse, agnoscas; possis inde, ut opinor, assequi, cur pondus inflammationis lobi non sentirent. Verum est hanc, aliasve præterea causas proferri interdum posse, nec sine veri similitudine, censeam, cur peripneumonici quidam auctum adeo pulmonis pondus non percipiant; me tamen fateor in eorum nonnullis hujus rei causam, quæ mihi quidem satis placeat, non videre, multoque etiam minus, cur cætera hujus morbi signa ipsa quoque etiam minus, cur cætera hujus morbi signa ipsa quoque partim definit, partim levia adeo, & obscura sint, ut vix cum inevitabilis mors jam imminet, a Medicis, imo ne tum quidem nonnunquam; sed tantum post dissectionem cognoscatur.

Intelligis, me de re loqui maximi momenti, & cujus notæ, atque indicia diligentissime sunt querenda, ac pervestiganda, ut si quando incidat, liceat noscere, & satis tempore occurrere. Atque utinam Valsalva, a quo primam hujus rei mentionem audivi, in suis quoque schedis commemorasset, signisque nonnullis designasset. Verum si hæc ob casum raritatem animadvertere, nisi ægris jam desperatis, non potuit, sive animadvertit quidem, sed postremis annis, cum videlicet assidue prohibitus occupationibus, vix amplius quidquam ejusmodi, chartis mandabat; nihil certe in ejus scriptis reperire potui quod huc attineret. Igitur quod ab ipso audivi, & ego vidi, communicabo, a brevi incipiens historia, cujus eam partem quæ ad morbum spectat, Valsalva narravit; quæ autem ad dissectionem, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

illam vero ipse vidi, ut qui cum Valsalva cadaver secui.

11. FRANCISCUS CORALLIUS Bononiensis, jam senex, catarrhali affectione, ut homines id ætatis solent, sed levi adeo in speciem detinebatur, ut ne dignam quidem crederet ob quam Medicum accersendum curaret. Itaque casu factum est, ut cum postredie domo exire cogitaret, domesticis autem id æquo maturius videretur, ab his Valsalva rogatus sit, ut hominem sibi notum, & familiarem obiter videret, ab eoque consilio abduceret. Venit igitur postredie mane, & ea animadvertit indicia, quæ sibi in quibusdam aliis ejusmodi casibus adnotata vicinam mortem, præter adstantium opinionem, significaverant. Quamobrem favocatis domesticis, nihil tale suspicantibus, quid immineret, continuo demonstrat, & quamvis æger nullum in thorace five gravantem, five pungentem dolorem percipiat, imo sibi ipse satis bene habere videatur; tamen pulmonis inflammatione, eaque jam desperata, teneri, confirmat. Prædictionem comprobavit eventus; nam intra duodecim horas, aut eo citius mors ingruit. Morbi autem cognitionem sectio cadaveris confirmavit. THORACE enim aperto, lobum superiorem pulmonis dexteri tumidum, durum, sanguine infarctum deprehendimus.

12. Hic minime dubito, quin duo quæras, alterum, quæ ratione Valsalva rem explicaret? alterum, quibus signis fuerit ad dignoscendum, prædicandumque permotus? Quod ad primum attinet; miranti mihi, qui fieri posset, ut infarcti pulmonis pondus minime sentiretur, nihil aliud memini respondisse, nisi id quod similiter mirarer, nempe scire se, plumbeum globum duas pendentes uncias, bellieo instrumento quod *moschetto* vocitamus, ejaculatum, in pulmone hæsisse, neque ponderis sensum fecisse. De signis autem illis, ut in historia quæ aberant, memoravi, ita quæ aderant, non omisurus eram, si Valsalva pariter narravisset. Verum cum sileret ipse, ego autem per se editurum sperarem; nolui tunc iteratis interrogationibus importunus videri. Casus tamen fecit, ut quæ illa fuerint; conicere me posse, credam ex iis quæ hic A. 1730. in Celeberrimo professore Antonio Vallisnerio, quem eodem morbi genere nobis ereptum fuisse, censo, non sine magno animi dolore adnotavi.

13. In illa epidemica catarrhali febrium Constitutio ne quam Epistola tibi descripsi XIII. (k) communi morbo prehensus est pridie Idus Januariæ, fere omnibus levi, & salubri; ipsi vero levi pariter in speciem, sed lethali, five quod laxioribus esset pulmonibus, five quod viscidâ materia tunc plurimum abundaret, five etiam quod tamen si annos natus ad LXIX. tamen ut cruda erat, & robusta senectute, morbum in primo ipso initio, nec semel quoque in progressu nonnihil contempserit. Et is sane erat qui videretur posse contemni. Namque; ut omittam quod a duobus accepi Medicis qui secundo die forte inviserant alter sub meridiem, alter ad vesperam, in pulsibus nihil ferme fuisse febrile, imo eos ad vesperam fuisse rariore, neque alia tibi narrem, nisi quæ vidi ipse, & inveni: cum die quarto gratulatum quasi ad convalescentem venissem, & cibo jam sumpto sedentem in lecto offendifsem; faciem, respirationem, vocis vim, & cætera ejusmodi, quorum spectando, audiendove ferri judicium potest, omnia qualia in sano solebant esse, deprehendi. Tum ille, ut erat officiosus, vides; inquit, cujusmodi meus fuerit morbus, neque me tibi purgare oportere, si te propterea non advocavi. Cum assedissem, & ille tussiret aliquando; materiam, quam facile eduxerat, inspexi, vidique sic satis concoctam. Linguam ostendit; viscidula erat, & alba. Brachia porrexit; carnes erant; ut sani hominis, pulsus autem æquales, & moderata magnitudine, ac robore, justo inter idus singulos intervallo, nisi potius paululo longiore, ut ad raritatem vergerent. Hæc ut dixi, die morbi quarto. Postredie mihi qui salutaret meo nomine. Vel magis alacrem esse, retulit, ut in lecto sedens quandam epistolam dictaret. Sexto die, etsi ob publicum Gymnasii negotium eram occupatissimus, mane tamen sic in transitu invisere Amicum volui. Ecce autem longe alium ac nudius tertius, invenio. Facies decolor, demissa, concidens; respiratio difficilis; vox humilis, & languida, & tanquam ex profundo educta; expectorata materia omnino perpauca, crudiuscula, & permixta hic illic sanguine oboleto coloris, infecta. Percussit illico animum tanta mutatio, eoque magis, cum mihi ut se haberet, quærenti, & cur iis horis; M

(b) De Medic. l. 7. c. 3. (c) Nat. Hist. l. 11. c. 37. (d) Cent. 3. Obs. Med. 4. (e) n. 34. (f) n. 34. 37. 44. (g) n. 2.

(b) n. 12. (i) n. 13. (k) n. 4.

erant enim duæ ante meridiem, tempestas autem præfrigida; sic in lecto ferebat eodem se modo, vel etiam meliorem, quam biduo ante videram, habere, respondit. Tum ego: num sensum aliquem ponderis, num dolorem quempiam, num calorem forte percipis in thorace? Diferre negavit. Hoc tantum addidit, se in lava pectoris extrema parte eam a tussi molestiam sentire, quam omnes solent, eoque contemnere: quod vero fuit, ut sæpe etiam diebus superioribus, vexaretur, ne propterea calorem ullum internum ab se percipi, suspicaret; suæ enim sitis sedem adeo in visceribus non esse, ut quidquid aquei coactus biberet, a ventriculo respui, sentiret; esse illam sedem non infra fauces; has enim viscidæ obstruere materia, quæ etiam eorum quæ sumeret, sibi gustus obtunderetur, vini quoque, cuius pauxillum, ut in morbo a lenta materia facta, se pridie, aiebat, hausisse. Esti mens, ut ex sermonibus hisce intelligis, quos non continenter tamen habuit, probe vigeat, esti lingua, carnes, pulsus, nisi quod hi minus erant validi, non fecus se habebant, ac die quarto, urinas autem, quas non vidi, confirmavit ipse omnino bonas & semper fuisse, & adhuc esse; mihi tamen, præter expectatæ materiæ qualitatem, summamque immutationem, respiratio, vox, facies magis magisque pene in singula momenta usque adeo displicebant, meum ut dolorem, quantumvis occulte studerem, vultu ipso nonnihil proderem. Tum ille: quid dubitas? ad summam, huic pulsui, digitis autem carpum tangebatur, credendum est. Sed me interea proditricis quorundam morborum naturæ non ignarum, & Corallii (1) probe memorem, ista ipsa certiorum in metum agebant, quod tantum suum non sentiret morbum, & quod cum pravis cæteris signis aliis, & in his urinas, ac pulsus præsertim non consentirent: curenim hic non frequentes, sed rari potius? Quævisi igitur, num sanus rarioribus forte pulsibus esse consuevit? Quod cum negasset; subiecit, a sexagesimo anno intermittentes, ut seniores non pauci solent, habere cœpisse; eas intermissiones his diebus defuisse, indicio videlicet alicujus impetus paulo majoris. Hoc unum, & sitim, febris alicujus indicium reperi in morbo usque adeo jam progresso, ut intra viginti quatuor exinde horas Virum sustulerit multo longiore vita dignissimum.

14. Noli mirari, si forte aliquid hic a me habes paulo aliter atque in ejus Vita proditum est. Familiares enim quibus utebatur, Medicos, & amantissimam præterea uxorem, & lectissimos Filios interea alium post alium epidemica febris prehenderat, ut cum extremis illis diebus omnes in lecto essent; satis absolutam notitiam eorum quæ ipse tum vidi, atque animadverti, ad Generosissimum & Eruditissimum Viræ Scriptorem mittere non poterint. In eo rerum statu, continuo dedi operam, ut Medici, & quidem experientissimi, advocarentur, si forte iis aliter ac mihi videretur, & meritissimus ager auxilio adhuc aliquo servari posset. Atque urinam ipse deceptus essem. Sed actum jam erat, omniaque semper vel manifestus in præceptis rueret pergebant, facie jam prorsus facta, qualis in cadavere esse solet, respiratio difficiore, sputis denique omnino suppressis. Ipse tamen: ea erat deceptoris morbi indoles; Medicorum alteri ad vesperum redeunt, & quid ageret, roganti, melius se habere, respondit. Et quamvis totam noctem stertore, & magna spirandi difficultate vexatus, vix tandem mane paucis ante mortem horis, cum pulsus jam facti essent frequentes, & humiles, suum sibi morbum imposuisse, agnovit, ingenueque, uti solebat, iis qui aderant, fassus est. Ex quibus hæc ipse cognovi; etenim ex quo inevitabilem, atque adeo jam proximam Collegæ amicissimi jam futuram perspexi, præ dolore interesse non potui. Multoque minus cadaveris sectioni, si habita esset, interfuissem, quamquam neque apud me, neque apud eos qui post me inviserunt, Medicos Doctissimos dubium fuit, quin illum pulmonis inflammatio sustulerit tanto perniciosior, quanto magis latenter, & occulte irrepsit, ut cum denique cognoscere licuit, curare amplius non liceret. Quo magis signa insidiosissimi morbi a Medicis, quotiescunque incidit, adnotanda sunt diligenter, si forte aliquod inveniatur quod aut perpetuo, aut crebrius saltem adjungat se morbo jam tum quando occultissime incipit. Nam etsi illa etiam quæ postquam prorsus confirmatus est, comitantur, haud omni careant utilitate non modo ne ab ægri fiducia, & aliquot non malis indiciiis fallatur, verum etiam ut infans exitum prædicamus; tamen longe

utilius est latens periculum, ni continuo occurrat, dignoscere, morbumque inter initia oppugnare. Sed tibi fortasse in mentem nunc venerit suspicari, quæ ego signa desidero, illa jam a Sydenhamio (m), & Boerhaavio (n) animadvertita fuisse, & proposita ubi Peripneumonia, quam notam uterque vocitant, describere. Verum si eorum quæ viderunt ipsi, & eorum quæ ego in Vallisnerio adnotavi, descriptiones paulo attentius conferas inter se; an ejusdem sint morbi, vehementer dubitabis: quamquam nec satis illi conveniunt inter se. Nam potest legtorum omnium vomitum, urinam turbidam, intensaque rubentem, a tussi capitis dolorem tantum, ut hoc videatur in partes diffilire, dolorem item omnis thoracis, & quædam alia quæ Sydenhamius proponit, Boerhaavius ne memorat quidem: imo in urina vix aliquid unde timendum sit, spectari, indicat. Contra, docet ipse, prostratum esse jam inde ab initio omni fere animi motum, videlicet, ut mentis Boerhaavii conficiat Vir Celeberrimus interpretatur, hebetudinem esse insolitam, dum nullis fere animi motibus amplius afficiuntur tales ægri, sensusque externos, & internos torpere: quod in Sydenhamio frustra quaeras. Inter utrumque autem convenit, si paulo habitiores, & crassius, aut si pituitosi, frigidi, catarrhosi liquoribus spirituosius, vini maxime spiritui, plus æquo sint addicti, aut ebrietati in primis a valide calefactionibus, eos præ cæteris hoc morbo corripit: nunc incallescere, nunc frigere, seu vagis horripilationibus affici: anhelos esse, si spiritum crebro ac celeriter ducere: oppressionem pectoris, si pulmonum coarctationem non deesse; nec unum, aut alterum quæ mox perpendemus. Nunc si ea in quibus isti Medici peritissimi tum discrepant, tum conveniunt inter se, cum iis conferas quæ nos descripsimus, sciasque præterea, Vallisnerii colorem optimum, adstrictum habitum, laudabilem in ciborum, potionumque usu consuetudinem; facile intelliges, quantum ejus morbus ab eo distaret quem illi descripsit. At enim, inquit, conveniebat in eo quod vix calor, febris indicia de periculo monerent, cuius in urina, & pulsus vix ullum aderat præsigium. Conveniebat utique; etsi de inexpectato mortis periculo nihil habebat Sydenhamius, qui præterea fatetur quidem, nulla fere, præsertim in habitioribus eo morbo affectis, esse febris indicia; ibi tamen ubi docet, quomodo peripneumonia hanc notam ab sicco asthma internotoscimus, in illa, ait, manifesta febris, atque inflammationis signa se prodere, quamvis minora sint longe, ac obscuriora, quam in vera peripneumonia. Sed fac, in his quoque utrumque Scriptorem inter se omnino convenire; nos tamen signa querenda esse, dicebamus, per quæ, si idem qui insidiosæ adeo Vallisnerium sustulit, rediret morbus, mature, aut saltem in medio cursu perniciosis ejus exitum prænotescere possemus: quod num per ea quæ tradiderunt illi, nobis liceat, jam satis vides. Multi enim sunt ab initio fallaces morbi, sed alius aliis dignoscitur notis. Sic, ne a pulmonum inflammatione recedamus; quam fallaci specie inciperet, quam exitiosis in finem defineret illa quæ a Præcl. Jo. Gesnero (o) descripta est, videre poteris. In ea quoque pulsus, & urina, signaque alia nonnulla ad speciem erant non mala. Sed horum fallaciam quæ satis ostenderet, peculiaris indicia non deerant. Quod si morbi qui Wihl. Huld. Waldschmidium post leves molestias aliquas catarrhales Medicæ Republicæ improvisi surrexerunt (p) eodem fere tempore quo Vallisnerium, sed anno insequentem, non ignota nobis esset descriptio; signa alia quam in hoc vidimus, facile quædam legeremus. Erat enim morbus, ægri quoque judicio, & sensu, levis adeo, ut invisere ægrotantes suos ad extremum usque diem perrexit: quo ipso die cum satis alacer surrexisset, mox ob magnum virum, ad id usque temporis nec ab eo perceptum, nec ab domesticis animadvertum, languorem decumbere coactus, non multis post horis, Medicis periculi magnitudinem frustra agnoscens, vivere desit. Mihi vero de signis, per quæ Vallisnerii morbus, aut ejus similior alius posset fortasse inter initia dignosci, potissimum cogitanti: ex iis quæ die quarto in ipso adnotavi, imo vel die secundo adnotatum fuisse, dixi, illud, exempli causa, inquiri posse videtur, an siquis cum cæteris catarrhalis febris indiciiis pulsus non habeat plus, minusve frequentes, sed rarior potius quam sanus habere consuevit, an, inquam, in eo se mox prodit ejusmodi inflammatio pulmonis. Est certe animadvertione dignum, vel postquam hæc

hæc se prodiderat, pulsus tum etiam fuisse rarior. Huc adde, in eo quoque Suffocativo Catarrho, quem Schneiderus (q), ac Ettmüllerus (r) describunt, rarum pulsus inter signa proponi: qui catarrhus etsi, ut vel cætera ejus nota monstrant, non est cum eo morbo quem nos descripsimus, confundendus; tamen ab utroque Auctore fieri dicitur, cum sanguis, præsertim pituitosus, seu viscidior, aut quacunque ratione spissior redditus, in pulmonibus subsistit. Verum tu hæc melius; ipse enim nihil adhuc definit. Hoc tantum dico, pro varia sanguinis, & corporum, pulmonumque in primis dispositione, varioque modo quo in his illius congestio accidit, veri simile esse, variari signa; ut modo præcipua omnia, aut pleraque inflammationis indicia occurrant, idque ut plurimum, modo nulla ferme illorum, aut etiam contraria, ut cum pulsus rarus est, denique nulla interdum, sed pulsus tamen plus minusve frequenti, vel ut in hac, quam protinus subijciam, historia.

15. SENEX nonagenarius, qui ob contum fenum ab aliquo jam tempore in hoc cubabat Nosocomio, febricula, cujus nulla exterior causa, nullaque apparebant notabilia symptomata, novissime correptus, sic satis frequentibus, & debilibus pulsibus, nunquam tamen intermittibus, sensum intra paucos dies deficit sub Novembris finem A. 1741. IN THORACIS utroque cavo rubens aqua, non tamen multa. Ad pleuram, omnino, & ubique illasam, sinister pulmo adhærebatur aliubi, dexter vero ferme nusquam. Hic tamen in lobo inferiore tumidus ab inflammatione erat, ac durus. Cor tota propemodum anteriore facie, in sine alioquin magnitudo, pinguedine opertum. Cum dissecando, valvulas quæ ad ventriculi dexteri orificia sunt, omnes invenissem non modo non rigidas, aut crassiores factas, imo quæ ad Pulmonarem spectant arteriam, visæ essent ex tenuiore potius membrana, quam soleant; ubi ad alterum thalamum ventum est, æquo crassiores occurrerunt Mirrales, Semilunares autem præterea offæ omnes ad eundem modum, aut inflexiles, introrsumque protuberantes, ut a parietibus arteriæ distarent sua facie interiore, & in medio limbo in crassum corpusculum excreverent, quasi illud quod ibi maximum omnium delineavi in Adversariis I. (f) non solum factum esset offeum, sed mole etiam auctius. Magna tamen arteria a corde ad eam usque partem quæ verberis adhæret, tum Carotides, atque Subclaviæ offæ squamulas non habuere: quæ in reliquo per thoracem Ballonii tractu confectæ sunt. In Ventre quoque eadem arteria, & Iliacæ iis squamulis non carebant. Pylori orificium ab una tantum parte, sua quam vocant, valvula instructum erat; ab reliqua tota, eaque majori, nihil ejusmodi exibat, nec unquam extitisse, apparebat: insuper ipsum per se orificium multo amplius est visum, quam soleat. Renis sinistri substantia duobus in locis erat excavata, in altero magis, in altero minus: ea cavæ humore quasi aqueum continebant, desuper propria renis tunica conclusum. Vesica urinaria, sana cæteroquin, excrecebat in herniam, cujusmodi alias (t) proposui, hemisphæricam, mediocrem, in quam, laxatis ipsius tunicis, patebat per orificium parvum, supra finem uretræ sinistri apertum. Sed vera hernia altera, quæ olim intestini alicujus partem, aut majorem quam nunc, omenti actione ita parvas, ab dextero annulo, ut vocant, abdominis ferme ad fœticulum usque pertinebat inter eam tunicam quæ cum musculo Cremasteri admittitur, & membranam, ut videbatur, illasam, obducentem Spermatica vasa, quorum interno lateri facculi adiacebat. Ad idem enim latus inde dexti, per orificium digiti capax se peritonæum demittebat, dilatatum deinde in facculum, & crassius factum. Omenti autem exigua, tenuisque lacinia per id orificium in facculum delapsa, hujus parietis arctissime adnata erat.

16. Ex hac sectione, cujus alie partes alio attinentes a nobis in loco memorabuntur, satis est, siid nunc attendas quod spectat ad pulmones. Quorum inflammationis, suis non stipatæ signis, cum exempla protulerim; ad ea jam transeo, in quibus illam vides indiciiis saltem pleuritidis, quæ nusquam erat, comitamur. 17. SENEX annos natus plus sexaginta, simul febris, & pungens dolor corripuerat ad anteriorem partem lateris dexteri. Cubabat in dorsum. Lingua erat arida: pulsus magni, & frequentes. Post dies aliquot consecuta curationis, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

de Morte instituta, ita a febre, & dolore liber jam factus videbatur, ut senior ille Medicus pleniorum victum concesserit, post triduum autem ad abstergendas morbi reliquias; sic enim solebat; purgans pharmacum propinaverit. Cum ab hujus usu multum homo comedisset; nocte quadam proxima febris, & dolor illius ejusdem partis redierunt. Pulsus erant duri, frequentes, magni, vibrati ad diem usque ultimum, atque adeo ad paucas ante obitum horas; nam cum respiratio frequens esset quidem, nec tamen pessima, & sponte se in lecto existeret ad sedendum, ut victurus dies aliquot videretur, mox accedente stertore, mortuus est, circa medium Aprilis A. 1706. CADAVERIS, eodem die secti, habitus illaudabilis, & macilentus, scabiosa femora, subdens abdomen. Thorace recluso, pulmones dexteri superior lobus magnus, durusque se obtulit. Quem cum fecerem, substantia factura vidimus hepaticæ similem, pus autem, certe puris non absimilem materiam simul cum spumoso humore effluere. In sinistro thoracis cavo aqua ex flavo viridis, mediocri copia. Pulmo quodiamphragma spectabat, itemque ad superioris latus, ibique arctius, pleuræ adhærebatur, flava quadam, tenuique intercedente quasi membranula. Pleura tamen nusquam in toto hoc thorace apparuit lassa. Sed ad pulmonem sinistram ut redeam; lobus ejus inferior, ater posterior, & durus, ex eadem ibi fuit substantia, quæ a dextris conspecta est, nec pure caruit, quod album ex eo defluere vidimus, cum pulmones e thorace detraheremus. In pericardio aqua multa qualis paulo ante descripta est. Ad singula cordis orificia polyposæ concretiones: quarum illa minima quæ ad auriculam sinistram, maxima quæ per Aortam pergebat. Quam arteriam valde latam animadverti, æqualiter tamen, nec sine indiciiis supra valvulas incepturæ ossificationis. Ventre aperto, gravis ille odor perceptus est, qui ex intestinis solet inflammatis. Et sane Tenuia ad longos tractus circumcirca rubebant. Hepar; cujus vesicula subiectum pylorum, & Duodenum intestinum tinxerat plurimum, tinctura tamen ad intimas tunicas non pervadente; limbum, & proximum in cava facie exiguum tractum lividum habebat. Lienis autem sima facies valde nigrescens. Pancreas duriusculum fuit.

18. Vides igitur, pleuritidis signa in peripneumonia fuisse. Et certe cum hanc descripsit Hippocrates libro de Internis Affectionibus (u), aliquando etiam in lateris dolorem esse, dixit. Quem locum Ballonius, ut in Sepulchreto ipso (x) videris, non modo animadvertit, sed insuper Observationibus confirmavit suis maxime in iis quibus aut thorax hydropo laborat; aut pulmo duriusculus sanie multa scatet. Sapienter autem ab eo scriptum fuisse, non in iis tantum, sed in iis maxime, vel proximæ nostræ duæ Observationes indicabunt, paucis ante superiorem hebdomadis habitæ, in eodemque Nosocomio.

19. LANIUS, annos natus duodeviginti, procerus, colore ex fusco pallido, qui alias sputo sanguineo laboraverat, jam ante dies quatuor paulo infra sinistram mamillam internum, eumque pungentem, dolorem sentire cœperat, cum in Nosocomium admittus esset. Pulsus erant non modo inæquales, sed & crebro intermittentes, frequentes autem, & qui parum digitis explorantium resisterent: tussis crebra, eoque sono qui latratu esset propemodum similis: sputa crassa, in iisque albæ particulæ quasi polyposæ; difficilis respiratio: decubitus dumtaxat in dorsum. Sanguis ea die quæ morbi videbatur erat quinta, emissus ad uncias octo, feri non plus habuit quam uno cochleari excipi posset: id erat turbidum: crusta autem flava, in summæque superficie quæ concava erat, lividis punctis distincta, duos digitos alta, scissioni resistens; at subiectum crassamentum distans in tot quasi grumulos. In sputis postea apparuit sanguis. Cum morbus nihil remitteret; vena iterum secta est die septima. Tunc crusta apparuit tenuis; serum autem quod aurei erat coloris, iusta fuit copia, & crassamentum naturali firmitudine. Sputo immixto, & cæteris omnibus persistentibus, cum homo amplius loqui non posset, in dextero autem latus se convertisset, in hoc cubans, placide, & sine stertore mortuus est octava die. THORACEM postredie secantes, pulmonem dexterum invenimus adhærentem ferme undique ad pleuram, sic tamen, ut facile, illasque sua membrana, separari posset; si lobi superioris supremam partem excipias. Hæc enim cum pleura connata erat, intraque substantiam

(1) supra, n. vi. (m) Obs. circa Morb. Acut. Hist. S. 6. c. 4. (n) Aphor. de cogn. & cur. Morb. §. 867. & seqq. (o) Commenc. Litter. A. 1744. Hebd. 8. n. 1. (p) Eod. Commenc. A. 1741. Specim. 25. n. 2.

(q) De Catarrh. &c. l. 5. S. 2. c. 4. (r) Prax. l. x. S. 14. n. 3. art. 4. (s) Tab. 4. Fig. 3. (t) Advers. 3. Animad. 38. (u) n. 4. (x) Stohli. ad §. 4. Obf. 20. Sect. huius.

ex livido atram plures continebat cellulas rotundas, parvas, proprio singulas folliculo undique comprehensas, ut nullus, quantum observare licuit, pateret exitus, laeves intus, & prorsus inanes: quas antiqui morbi, de quo indicatum est, vestigia esse, censui. Odor ex incisa hac pulmonis parte exibat qualis ex acido sero, five ex ore puerorum existit quos lumbrici male habent. Sinistri vero pulmonis superior lobus nihil habuit vitii: nimio dumtaxat seroso humore scatebat. At inferior gravis, rubens, durus substantiam omnem suam in hepaticae similitudinem mutatam ostendit. Hic alibi adhærebat pleuræ: latis autem, albisque mucosæ quasi membranæ portionibus passim tegebatur: quali, sed rubra, sub perpaucis turbido sero ea quoque obducebatur diaphragmatis facies, quæ ei lobo respondebat. Facile autem erat ejusmodi membranas ab illa ejuslobi, aut diaphragmatis facie amovere, & ab hac præsertim, cum pleura thoracis parietes, ipsumque adeo diaphragma convectiens, raro spectaculo non solum cartilaginea duritie esset, aut offea, sed ex magnis passim, nec tenuibus laminis revera offeis compingebatur, extarentque ex illa ejus superficie qua thoracis cavum spectabat, præsertim ubi offea erant laminæ, creberrima tubercula offea, hemisphærica, granorum vicæ magnitudine. Quæ omnia esset in dextera magis, quam in lava thoracis cavæ spectabantur; tamen in hac quoque multis in locis pleura ad descriptam constitutionem accedebat, in quibusdam vero jam erat affecuta; in nullis autem erat subrubens, nedum inflammata. Pericardium mediocrem aquæ subrubæ copiam habebat: dexter autem cordis thalamus polyposam concretionem carne colore, planam, sed amplam, & in auriculam proximam se extendentem, præterea aliam teretem, & densiorem, quæ pertinebat in arteriam Pulmonarem. Ei similis a sinistro ventriculo subibat Aortam: minima omnium, crustæque non ab similibus ad sinistram erat auriculam. Sanguis autem ater, & semiconcretus inerat præterea in thalamo utroque, Magnæque arteria.

Ad Ventrem denique convertimus oculos, ejusque præsertim infimam partem. Ad ile enim dexterum in flaccidum, sublividumque tumorem abdomen se attollebat. Quem, hoc diducto, ad Colon intestinum, aere ea in parte distentum, cum pertinere conspiceremus; continuo ad tumores alios examinandos perrexi. Parvum, qui in sinistro erant inque, fieri vidimus ab inguinali glandula, unum transversum digitum crassum, duos longa, unum cum dimidio lata: quam incidens, maxima quidem ex parte colore, & substantiæ modo esse comperi secundum naturam, ex reliqua autem albam, & quæ ex parvis quasi globosis particulis constare videretur. Tunc scrotum, utrinque, sed a lava præsertim, tumidum, & dextra autem in fundo rubens, dissecando, tres hernias deprehendi. A sinistris primam, facculum videlicet a ventris cavo pertinentem ad superiorem usque testicularem partem, tunc quidem rugosum, & nihil, nisi omenti bene longam laciniam, & quæ facile posset extrahi, continentem; sed quem alias admisso intestino fuisse distentum, cum illæ ejus rugæ, tum præsertim ilei, & nonnulla ex parte, etiam Coli inflati in ventre gyri, & complicationes indicabant. Herniæ autem aliz duæ, alterius generis, singulæ intra singulas Vaginales tunicas, densiores factas, ab aqua fiebant subflava: quam facile illuc ex disrupta hydatide effusam fuisse, censui, cum hujus mihi videretur reliquias agnoscere in parvula quadam quasi vesicula, crassiss, ut si contracti in se fuissent, parietibus effecta, proptereaque jam propemodum solida, carneique coloris: ea per pedunculum ab Albuginea tunica pendebat, qua hæc prope majorem epididymidis globum ventrem testiculi convellit; quam omnino sedem tum quæ dextero, tum quæ sinistro adnata erat testi, vesicula obtinebat (y). Canaliculi qui femini elaborando, sed multo magis vasa quæ sanguini evadendo inferiunt, præter morem ampla erant; ut Varicosæ etiam herniæ quasi initium quoddam utrinque esse videretur, a cæteris potius herniis, quam ab hominis salacitate repetendum, quippe cui sine ullo prægressu unquam morbi vestigio præputium non secus ultra glandem adstrictum esset, ac in probis adolescentulis invenitur, qui necdum ullam veneris notitiam habuerint.

20. Quæ in proluxa historia legisti, non omnia, ut

vides, ad hunc attinent locum; tamen omnia, ut fere soleo, simul conscripsi, ne quæ observatione conjuncta fuere, obscurarem, si narratione dividerem. Ex iis quæ huc spectant, fuerunt in vivente albæ illæ quasi polyposæ particule quæ cum sputis rejiciebantur. Facile fuerint re ipsa polyposæ. Ut enim aliquando in utero, & intestinis ex viscidis corpusculis in unum compactis fiunt polyposæ concretiones; cur non etiam in Aspera arteria? Quin ut illas vidimus uteri, & intestinorum formam referentes, ita has pariter conspeximus in adolescentem præsertim qui A. 1704. in Bononiensi Nofocomio S. Mariæ de Vita ex peripneumonia decumbebat, qua etiam paucis diebus extinctum; sed non dissectum; quæcumque fuerit causa, fuisse, memini. Cum enim sputa, eaque plurima expectaret qualia nec ii qui diu ægris intervenerant, nec Medicus ipse Exercitissimus alias vidisse recordarentur, ex albis frustulis, sanguine & spuma asperis, constantia; alicui nostrum visum est, ut sputa illa examinis gratia in aquam conjecta agitentur, quod dum fieret, frustulum vidimus se dividere in ramos tres, hos autem singulos in ramulos plures, qui demum in capilli tenuitatem delinebant. Postea autem apud Cl. Chelfeldenum (x) pictam conspeximus ejusmodi concretionem rejectam ex Aspera arteria, ut hujus divisionis modum ostendat. Et tunc redimus in memoriam, apud quos antea alias hujusmodi concretionum imagines vidimus: primum videlicet apud Rayschium (a), qui vel capillares expressit ramulos; sed cum admonuit, vasiformes ejusmodi polypos nulla in re ab arteriis, venisque in speciem differre, quam sola cavitatis absentia, cum ubique solidis, durisque existant; in errore quem tollere volebat, invitus, nonnullis, quorum parcendum est nomini, confirmavit, qui nimirum in istiusmodi polypos, qui cavi essent, forte inciderunt. Bullerius enim cujus quoque delineationem in Eruditorum Actis videram, quæ Lipsiæ eduntur (b), quomodo cavi formari possint, non solum docuit, sed unum, qui erat cavus, ex universa Aspera arteria puelli exemit, a quo dum viveret, extrussum venosum pulmonum vas perperam credebatur. Sed & Cl. Nichollus (c), qui postea etiam pictam dedit, expectoratum ab asthmatico unam, & alteram concretionem, vidit utramque ramosam, & cavam. Eodemque pertinuisse, non dubito, quamvis ramosa non esset, massam carnosam rubentem instar carnis recens mactatæ, sine ullo fetore, ad articuli longitudinem, & minimi digiti crassissimam, interius autem adinstar vasis cujusdam venosi, qua per tussim ejecta, duodecennis puer (d) diu quavis hyeme vehementer tussiens, & viscida exspuens, continuo liberabatur. Ceterum extusitas concretiones ramosas viderunt plures, & in his Illustri Senacius (e). Pasta autem noster Experimentissimus (f) cum tria protulit hujus generis exempla, sibi conspecta, tum etiam, nec sine summa ratione, cum iis fecit qui eodem retulerant duo, quæ sic a Tulpio (g) proposita fuerant quasi exempla essent veri pulmonaris vasis per tussim rejecti. Quo pariter referenda facile credes non modo recentium a Bartholino (h) qui non secus ac Tulpus, imaginem addidit, sed & cætera, quæ apud Moellenbroccium (i), & Mackium (k), & alios fortasse leges, tanto autem magis illud venæ frustum parvum per tussim excreatum ex pulmone, quod ex Nicolo Florentino memorat Marcellus Donatus (l), quanto ea tempestate minus cognita erant quæ hac nostra sunt: quæcumque mirari subit, Donatum, qui id, ait, tanquam raro admodum contingens, omisere noluisse, de Galeno, in cuius valde erat lectione versatus, non ibi fecisse mentionem, scribente (m), se frustum quoddam vasis, haud ita parvum, tussiendo rejecti vidisse, quod ex pulmone fuisse eductum, plane intelligebant dissectorie artis haud imperiti professores: quotquot enim ad asperam arteriam in collo perveniunt vasa, omnia capillorum fere speciem referre. Num vero Hippocrates in ea Epidemiorum (n) historia quæ sic incipit: *Pneumonia post solstitium hybernium nocte lateris dextri dolor*: desinit autem, ut recte agnovit Valsenius (o), in his verbis, ante mortem tussiendo rejecti velut ex mucis fungos compactos: excreverat autem & antea parva alba lactea, num, inquam, his ipsis verbis concretiones de hoc genere indicaverit, eo libentius in medio relinquam, quod historiam

riam illam idem consultissimus Interpres *visitatum esse mille modis*, non dubitat, idque ob *vetustatem*, & *codicum corruptionem*. Illud satis est, ex iis quæ dixit, intelligi posse, ex polyposo five sanguine, ut in utero, five etiam sero, ut in intestinis, in bronchia ejecto, mora fieri in eorum cavis ejusmodi concretiones. Quo posito, aliud quoque intelligi posse, censeo, hoc est unde fiat, ut penitus inflammati pulmonis substantia hepaticam repræsentet. Scilicet ubi non solum vasa sanguifera, sed & bronchiorum rami, ramulique omnes ad quandam pulmonis sedem pertinentes, & cum his communicantes vesiculæ polyposis concretionibus infarctæ, oppletæque sunt, ibi pulmone id accidat, necesse est quod in libro de Veteri Medicina (p) sic legitur: *quum pulmo susceptus ipse in seipsum humorem, & vacua, & vasa, ac parva penitus expleantur, & pro vato ac molli durus, ac densus evadit, & neque concoquit, neque dimittit*. Unde igitur sit pro mollitie, & raritate, nova ista durities, & oppletis quæ natura inanes erant, tenuissimis cunctis fistulis, & vesiculis, quasi hepatica densitas, præclare intelligis, & quod consequitur, pro levitate etiam pondus quod hepati conveniret. Color autem alias rubicundior, aut ater est, alias pallidior, ut rubra pars sanguinis alias minus, magisque confusata, alias parcius aut neutiquam prorsus cum polyposa in utroque genere vasorum subsistit; neque enim semper est sanguis qui, vi facta suis vasculis, in arteriam Asperam distillet; sed vel sæpe ex hujus dumtaxat glandulis serum, sætum uberrime particulis polyposis, quippe quæ in morbis ejusmodi ea copia cum sanguine circumueant, quam ostendit polyposa crusta in hujus emissi, & jam concreti summa parte, nec tenuis, pleurumque spectanda: qualis in hoc quoque, de quo loquimur, Sene conspecta est, cum primum quidem missus est sanguis.

21. Cur vero tenuis in eo sanguine fuerit quem post biduum emisere, num causam fuisse, censebimus, quod polyposæ materiæ pars magna interea in pulmone hæssisset, ejus adaugens infarctum? Quam si causam fore non improbas; intelligis certe, quam intempestive lætentur nonnulli Medici, qui, cætera non attendentes, id unum spectant, tenuiorem, aut nullam in sanguine jam esse crustam, quæ antea fuerat crassa. Cave tamen, ne vicissim iis in universum affentiaris, quos ego aliquando pronuntiantes audivi, si in hujusmodi morbis sanguis, secundo missus, crusta careat, id adeo malum esse, ut si tertio mittatur, intereat ægrotantes. Scilicet plura sunt quæ casu possunt efficere, ne crusta existat, exitura alioquin, si illa non accidissent, quæ sæpenumero non attenduntur. Sydenhamius (q), qui longe alio tempore in Anglia floruit, ac quo ille vivebat quem tradidisse, ajunt Marcellus Donatus (r), & Vincentius Baronius (s), apud Anglos pleuritidem morbum... *varium admodum conspici, ut novum propemodum sit illis malum; cum certe ipse non alium hoc frequentius offendisset*, plura, ut nosti, de eodem adnotavit, quorum aliqua etiam nostrates Medici non imitantur, exempli causa, ut durante morbo, ... *lecto quotidie eximatur æger, idque ad horas aliquot; bona tamen sunt quedam alia, interque hæc, quæ de crusta sanguinis animadvertit, si non semper, ut alii (t) adnotaverunt, ac sæpe adeo respondentia, ut pro veris acceperit Boerhaavius (u). Quæ cum attenderis; facile intelliges, quam pronum sit falli, cum ea crusta aut tenuis, aut nulla appareat, nisi Medicus, concretionem inspicies sanguinem, sciat, tunc cum mitteretur, primum per cutem reperi, tum an minus pleuræ exiret filo, denique an calens adhuc fuerit agitatus. Hæc vero quotus quisque in quibusdam præsertim locis, inter inspicendum sanguinem, exquirat aut concreveritne in aere præter omnem modum frigidum, an calido? postquam ab utrolibet feri præpediri separationem, Doctissimus memoravit Senacius (x). Ob illa igitur, de sanguine a me descripto propositi Senis, etiam si forte tunc exquisiverim, in meis schedis non adnotata, nihil de causa ejus mutationis definire paulo ante nolui, præsertim cum haud una illa in re mutatus sit, nec ignorem, quæ ad missi sanguinis observationes, & causarum inquisitiones attinent omnium quæ tot, ac tam varia in ipso spectantur, multa apud Medicos adhuc deesse, & diu facile esse defutura.*

22. Quod vero ad pleuram attinet, in mortuo osseam Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

inventam; res sane multo rarior est, quam ut a sola ætate sit repetenda. Seniores hoc plures diffecimus, in his illum de quo superius (y) dictum est, annis circiter duodecim majorem natu, quam hic esset; nec unquam alias in par spectaculum incidimus. Vix A. 1741. in fene mediocris habitus, ex diarrhœa mortuo, cujus cadavere uti sumus ad plura secundum naturam se habentia Discipulis nostris demonstranda, cum pulmonem alterum a dorso avellere sine laceratione non liceret, animadvertimus inter costas, & pulmonem laminam osseam intercedere, cujus adhuc partem asservamus. Adhærebat ea lamina sic ut detrahi tamen posset, costis aliquot, & spatii illis quæ inter eas erant interjecta, proxime vertebra: quam vicinitatem in sequenti etiam animadvertentes historia. Sed præterquam quod dubitavi, eam laminam non tam ex pleura esse, quam ex pulmonum membrana; nec latitudine pollicem, nec longitudine decem transversos digitos multo superabat, neque alibi quam eo in loco, quidquam simile occurrebat. Cæterum Præstantissimus Hallerus (a) aliquoties vidit pleuræ callositatem, præsertim vero in suspensio fure, ut magnam, manique parvam sedem occuparet. Erat in hoc pariter quæ costas pleura posterius tegit: neque tamen os erat, sed callus. Cl. autem Hottingerus (b) pulmones sinistro lateri accretos, pleuramque materia quadam cartilaginea haud ab simili vestitam invenit, eaque a pleuritide qua ante aliquot annos mulier laboraverat, esse censuit. Fortasse & fur ille, & senes de quibus dictum est, ex prægressa olim inflammatione callosam, osseamque factam eam membranam habuere. Verum, ut his missis, ad primum illud propositum (c) revertamur; pleura non erat inflammata in ea de qua hæcenus locuti sumus, historia, neque pulmo sanie multa scatebat, neque thorax hydropre laborabat; & tamen pungens dolor infra mamillam perceptus fuerat. Nunc ad alteram, in his omnibus satis confimilem, transeamus.

23. VIRUM annorum circiter quadraginta pungens corripuit dolor lateris dexteri cum febre, & calore magno. Cum domo, ubi sanguinem miserant, in Nofocomium illatus est, quarta videlicet inchoata morbi die, pulsus erat parvus, frequenti, & nonnihil inæquali; frequenti quoque, & debili respiratione. Supinus jacebat. Vultus erat soporosi. Mens parum constabat. Noctem egit inquietam cum difficili respiratione. Hæc mane jam erat difficillima. Sic, addito sterore, obit circa finem ejusdem diei quartæ. THORACEM insecta nocte diffecantes, nihil in pleura quod præter naturam esset, spectavimus, nisi quod propter Spinæ sinistram latus tribus, quatuorve exasperabatur tuberculis, quorum color albus, durities instat ossis. Ab ea parte pulmo ferme sanus, fulvo cæteroquin humore imbutus quacunque secaremus. Qui vel uberius ex pulmone prodibat dextero. Hic vero & major, & gravior, & durior, ubique hepatis substantiam referebat, exceptis quibusdam non exiguis tractibus in quibus substantia erat albida, & quali ad corruptionem vergente. In omnibus cordis orificiis aliquid polyposæ concretionis, minimum ad sinistram auriculam, multo plus ad dexteram, utrobique cum grumoso sanguine, inter utriusque modum id quod polyposus in Pulmonarem, & Magnam pertinebat arterias. Cranio recluso, vasa rursus inveni quæ per Tenuem feruntur meningem: sub hac autem aqua: cujus in ventriculis Lateralibus portio fuit aliqua, sed subrubentis. Choroides plexus minime pallidi; nec sine hydatidibus tamen. Ventre tandem aperto, Tenuia intestina conspecta sunt nonnullis in locis, iisque perpaucis, leviter inflammari incipientia. Hepar duriusculum visum est: eratque lividum tum in limbo, tum per magnum cavæ proximæ faciei tractum; sed hic superficie tenuis, non illic. Denique lien adeo laxus, ut digitis admotis nullo negotio discerperetur.

24. MULIER ætate consistente eodem A. 1706. eodemque in Nofocomio haud ita multo ante tres illos de quibus novissime diximus, mortua est: cujus morbus ad hunc modum se habuit. Cum uterum ferret mensem jam tertium; abortum fecerat. Post hunc etiam ex utero tantum sanguinis defluxerat, quantum satis ipsi esse videretur, etiam insuper vena secta fuerat: tamen octavo, an decimo post abortum die, causa nulla prævia, quam sciret, interna thoracis

M 3 cis

(y) Vid. Epist. 23. n. 16. & seq. (z) Anat. of the hum. body Tab. 39. (a) Resp. ad Epist. Probl. 6. Fig. 4. (b) A. 1701. Tab. 4. Fig. 5. (c) Vid. Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 37. & Tab. 2. Fig. 1. (d) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 196. (e) Traité du Cœur l. 4. ch. 3. n. 2. (f) Epist. de Cord. Polyp. n. 11. (g) Obf. Med. l. 2. c. 13. (h) Cent. 3. Hist. Anat. 98. (i) Epist. N. C. Dec. 1. A. 1. Obf. 91. (k) Eruud. Dec. 2. A. 10. Obf. 102. (l) De Medie. Hist. Mirab. l. 3. c. 10. (m) De loc. aff. l. 1. c. 7. (n) l. 2. (o) Comment. in cels. l. 1. n. 85.

(p) n. 40. (q) Sect. 6. cit. supra, ad n. 14. c. 3. (r) De Hist. cit. supra, ad n. 20. l. 6. c. 4. (s) De Pleuripneum. l. 1. c. 2. (t) Vid. apud Swieten Comm. in Boerh. Aph. 5. 890. (u) Aph. 5. 314. & 301. (v) Tr. cit. supra, ad n. 20. l. 1. ch. 4. n. 8. (w) n. 75. (x) Progr. de indur. cor. hum. partibus 5. 2. (y) Epist. N. C. Dec. 1. A. 10. Obf. 231. (z) A. 18.

cis inflammatione correpta est: ob quam domi primum, deinde in Nosocomio cubuit ad diem usque ultimum, qui trigessimus circiter fuit post abortum. Ibi jacens semper in latus dexterum; nam in sinistram, dorsi vix non poterat; præter febrem, spirandique difficultatem, de thoracis dolore querebatur, interiore illo quidem, non qui tangendo exasperaretur; sed cuius sedem designare satis non poterat. Tussiebat; sed aut nihil expuebat, aut si quidpiam, nihil certe quod attineret ad morbum. Surditas acceperat, & in auribus dolor: quamobrem quoque, ut opinor, sanguinem cum e brachio antea misissent, e pede quoque miserunt. Verum incassum omnia. **THORACEM.** Caput, Ventrem non nisi post triduum, secare potuimus. In primo paucam utrinque, paucioram tamen a dextris, aquam deprehendimus turbidam, atque subteam. Pulmones, ferme ubique ad pleuram annexos, cum abstrahere conarentur, pellicula sequebatur quedam albidus, & facile disrumpenda, quæ pulmonem certe non erat membrana, quippe quæ omnino integra suberat, & illa: nam vero ex pleura esset, ut videbatur, neque tunc satis constitui, neque nunc pro certo crediderim, cum membraniformi illarum, de quibus sæpe dixi, concretionum venit in mentem: quas neque ad pleuram neque ad pulmones attinere, non sæpius modo, cum recentes adhuc essent, & molles, sed vel posteaquam longa mora, & tempore siccata erant, mihi evidens fuit in nonnullis eorum qui ab huiusmodi morbis olim evaserant, cadaveribus, velut in eo quod, cum hæc scriberem, dissecabam. Pulmonem enim dexterum, toti pene lateri, dorsoque proximo arctius, nulloque relicto intervallo coherentem, avellens cum perpetua, æqualem, densam toto eo spatio restare membranam viderem, quæ ad pulmonem, quippe sua integra membrana vestitum, non attingebat, ad pleuram quoque minime spectare, animadverti propterea quod hanc omnino illam ei subesse membranam, vidi, quam uno tractu non difficile sequentem adimebam. Sed ad mulierem ut revertar; erant ejus pulmones inflammati, præsertim ad posteriora; substantiam eorum ostendebant magis densam, atque duriusculam, & alicubi etiam nigricantem. In pericardio subrubra aqua, & turbida copia aliqua. In utroque cordis ventriculo polyposa concretiones quasi ex mucos quodam, colore inter album, & flavum medio. Crani exsecro fornice, alia ejusdemmodi, exilisque concretio in Superiore Falcis Sinu, aqua autem modica sub meningibus Tenue conspecta est; in ventriculis ferme nulla. Neque erat cerebrum omnino laxum: Choroides autem plexus bene se habebant. Glandula tamen Pinealis ea magnitudine, ut mediocrem uvæ acinum propemodum æquaret, vix leviter cultro tacta est, cum aquam turbidam, & paucam materiam subflavam, ac mucosam emisit, emissaque detumuit. Tunc auribus inspectis, utriusque Tympani Membrana nigricans, & flaccidissima visa est, tum utriusque proximæ adjectæ cellulæ Maltoidæ nimis humidæ: quin altero in Tympano materia quasi purulenta: exterius autem in proximo occipitio, ad sinistram præsertim partem, quidquid cellularum in communibus tegumentis est, quasi mucosa aqua distentum. Utrinque tamen Parotis glandula, & Meatus Auditorius sana fuerunt. Ventrem denique vel ob id recludere visum est, quod ab epigastrio deorsum tumeret, sique cum premeres tumorem, flatus continuo per os prodirent. Igitur jecur, omnium quæ ad id tempus videram, maximum, ventriculum in regionem umbilicalem compulerat. Hic erat aere tumidus. Illud vero durum ubique, colore tamen, quamvis ad album vergeret, non ita denique ab eo quo esse solet, alieno. In ejus vesicula, bilis quasi nigrescebat. Lien magnus, nihil tamen ad hepar. Uteri parietes visi sunt paulo crassiores, exsanguis tamen, si ipsos transversos inciderem, siue digitis subtus appressis sanguinem ex intima qua livida erat, fundi superficie exprimere conarer. Tubarum altera in fimbriis appensas hydatides sic habebat, ut posset majus illius orificium clausum videri. Verum utraque suo illo albo puriformi humore multo adeo scatebat, ut si Tubarum crassiorem partem orificium versus comprimeres; existeret ille, & hoc monstraret. In Tuba autem alterius medio corpusculum intus erat, nigrum, forma uvæ acinum, nec sine quodam quasi petiolo, representans, quod sanguinis grumulus videbatur, & fortasse erat. Testes superficie inæquali, & una atque altera nigra macula distincta. His

maculis peculiaris suberat parva cystis, nigro globulo occupata. In unius autem globuli medio erat minor alia quasi cavea colore ex nigro, flavoque misto. Cæterum uteri, annexarumque partium odor gravis quasi sphaceli: in pelvi autem ventris pauca aqua subrubra, & turbida.

25. Hæc ultima, ob prægressum abortum querendo, animadvertimus. Quæ in Pineali glandula adnotata sunt, falsos esse quosdam ejusdem usus, confirmant. Quæ in auribus, ea vero ad illa referenda sunt quæ alibi (d) attigimus de causa surditatis in morbis acutis.

Ad propositum attinent quæ in pulmonibus sunt animadvertenda. Unde tamen decubitus impotentiam in sinistram latus non repetes; sed potius ab ingenti illa jecinoris mole, minus ventriculum gravante cum mulier cubabat in dexterum. Quantum autem a prægravi di hepate deorsum trudi aliquando ventriculus possit, Sepulchretum alibi (e) ostendit.

26. Nunc a Bononiensi illa quasi epidemica tunc inter pauperes pulmonum inflammatione ad Patavinam quandam transibo, quæ hyeme A. 1738. ausquam magis quam in quibusdam Monacharum Cœnobii grassata est, in uno autem maxime, ut quæcumque ea prehenderetur, omnes, nonnullæ etiam intra dies quatuor, interirent. Quæ causa videlicet fuit, ut cum jam novem decessissent; publice mihi mandatum fuerit, ut morbi naturam, etiam per dissectionem, inquirerem. Non erat difficile intelligere, nihil in eo esse contagiosum, cum ex iis quæ ægris affecerant, nulla morbum contraxisset, imo quæ ab ægris sibi maxime caverant, illæ morbo correptæ essent, nec sine peculiari causa, & dispositione fere singulæ, nimirum alia veteris ulceris in crure occlusione, alia prævio in pectus casu, quæ multum in hac ultima agrotatione exasperat sanguinem, alia ad phthisim jam ante disposita, alia denique alia causa quæ thoracis vires, pulmonumque infirmasset, ut quæ decrepita erant ætate. Sed tamen, cum earum quæ tunc agrotaverant; et si tres, neque ignobiles Medici alius aliis adhibiti essent; ne una quidem, ut diximus, servari potuisset; id vero non tam morbi vi, quam non bene cognita ejus natura, a multis, & a Monialibus in primis, ascribebatur. Quam ego opinionem qua arte convulserim, ex subjecta cognosces historia. Cum enim decima jam mortua esset, Medicique illi, & ego ad ejus sectionem convenissemus; priusquam hæc inchoaretur, petii, ut quæ in ejus morbo adnotata essent, actaque, narrarent. Quod senior, qui eam curaverat, diligenter fecit ad eum modum quo mox referam; confirmantibus reliquis duobus, se quoque in cæteris non dissimilia vidisse, & egisse, nisi quod unus qui oleum dederat ex dulcibus amygdalis recens expressum, ingenue addidit, inde ægram pejor habuisse. Verum ad eam quæ tunc dissecanda erat, veniamus.

27. VIRGO annos nata ad quadraginta duos, quotannis hyeme non mediocri tussi obnoxia, optimo habitu, sanguine abundans, in magnis, assiduisque laboribus, ut suo inserviret Cœnobio, versata, noctu febre correpta est, qua primum toto corpore perfrigit, mox incaluit. Ad febrem, interjectis horis viginti quatuor, dolor pectoris accessit altera ex parte cum spirandi difficultate, tussi prorsus irrita, pulsibus subduriis, & semper ad mortem usque digitorum pressioni resistentibus. Progrediente morbo, dolor ab illa ad oppositam pectoris transivit partem. Erat sensus ponderis intra thoracem. Neutrum in latus cubare licebat. Misi sanguinis virens serum, polyposa crusta, huic autem subiecta pars reliqua nigredine fuit summa, & duritie. Sanguis autem statim ac dolor invasit, & deinde alias, atque alias missus est iusta copia ejusmodi in corpore, tum e brachiis, tum sicut hic semper in feminis solent, intra eundem diem etiam e pedibus. Neque præterea omisium est quidquam eorum quæ ejusmodi in morbis hic præstari ut plurimum consueverunt. Attamen die ineunte septima, mortua est. Quæ cum ego audivissem; fretus iis quæ post ejusmodi signorum præcipua semper inveneram, agite, inquam, secetur cadaver, morbi natura hæc facile reperietur, ut in pulmonibus substantia appareat jecinoris.

IN THORACE igitur, per Chirurgum apertum, nihil fuit effusi humoris, & nulla pulmonum cum pleura connectio, præterquam ad latus sinistram, & hæc quidem neque arctissime, neque multum ad spatium. Dum eam disjungebat, pulmonemque propterea premeret, inde serum turbidum effluxit, nec omnino paucum, an ex pulmone, ut visum est, an ex interstitio inter hunc, & pleuram intra oras connexionis relicto, eo magis incertum fuit, quod ibi nec

nec pulmo, nec pleura peculiarem ullam ostendebant laesionem; sed ille subalba, crassiuscula quasi membranula operiebatur, qualem sæpe in superioribus historiis, etiam qua pulmo solutus erat, descriptimus; pleura autem respondenti, superficie tenuis adhærebat rubicundum quoddam quasi sedimentum, quale in aqua subideret in qua recens caro lota esset. Alio in loco ubi nulla fuerat adhæsiō, pulmonis superficies quasi in tuberculum prominerebat, quo inciso, subalbum instar puris serum effluxit. Tum pulmones extrahi, jussimus. Non modo graves erant; sed etiam non uno in loco duri. Dissecti densam compactamque, ut prædixeram, hepaticam instar, substantiam a superficie introrsum ad magna spatia ostendunt, alibi rubiores fere, & subalbo illo fero scatentes quod in tuberculo deprehensum fuerat; ut evidens esset, utriusque pulmonis inflammationem, quæ jam in suppurationem degenerabat, mortem attulisse. Cæterum in pericardio vix quidquam feri; in corde autem nihil polypoli inventum est: quin sinister ventriculus vix aliquid; dexter autem paulo plus habuit nigri sanguinis, & minime fluidi.

28. His ita perceptis, reverlus cum cæteris, ubi Antistita nos expectabat, non ignotus, dixi, ut timebatis, rarulæ morbus tot Virgines sustulit; sed notissimis, & frequentissimis vehementia. Cujus rei id vobis argumentum sit, quod ante cadaveris dissectionem tales pulmones inventum iri, prædixerim, quales revera inventi sunt; neque enim hoc facere potuissim, nisi creberrime ex hoc ipso morbo denatos incidissem: feci autem consulto, ut, vos ipse verum esse id quod modo pronunciaui, plane intelligere possitis. Sic metus, & opinatio illa sublatæ sunt: conversusque sermo est ad eam, quæ felicissime cessit, rationem proponendam, quæ cæteræ possent, & præsertim quæ laxioribus, & imbecillius essent pulmonibus, morbum cavere; neque enim dubium nobis videbatur, quin ob hanc potissimum causam in iis quæ decesserant, vinci non potuisset peripneumonia. Quæres hic fortassis duo: alterum, qui primi olim in iis quos hæc inflammatio absumpsit, pulmones animadvertenter substantiam hepaticam referentes; alterum num post lethales thoracis inflammationes, sicuti pulmones ad hunc modum affectos vidi, ita nunquam magnas pleuræ quoque læsiones offenderim? Quod ad primum attinet, haud facile nunc meminerim, an quispiam ante Lælium a Fonte diserte adeo rem expresserit. Sed ejus oportet librum inspicias. Nam et si ejus Observatio ter saltem in I. Sepulchreti Volumine posita est, semel ubi de Læliæ Respiratione (f) verba sunt, iterum ac tertium in Sectione hæc de Pectoris Dolo (g), semper tamen id quod dico, omisum est. Vix tandem Voluminis III. libro IV. sub tit. de Febribus, ad quem Lectores rejiciuntur, invenies, si diligenter excussa proluxa illa Sectione I. incidaris in §. 6. Obf. 45. Verum ibi hoc quidem leges: pulmonis caro inventa densa, dura, & rubra, quemadmodum esse solet hepatis caro; sed non leges tamen, morbum post quem sic inventa est, ab Lælio sine ulla dubitatione Peripneumonia, ut reapse ostendebant signa, fuisse judicatum. Hujus igitur Consultationem inspicias oportet, quæ in Sepulchreto aut non designatur, aut sic designatur, ut C. credas, cum sit XCVIII. Post ipsum autem et si alios, & quosdam etiam hæc nostra ætate, in iisque Jo. Bapt. Fantonium (h), Dominicum Gagliardum (i), Frid. Hoffmannum (k), ut infra (l) ostendetur fulius, sic invenisse, non ignoremus; cui tamen acciderit; sicuti Valsalvæ, quantum videtur, & nobis, si unam dissectionem excipias, certe accidit; ut semper ad hunc inveniret modum, non facile recordamur.

De altero autem, hoc est de pleuræ læsione insigni, & quæ cum ea quam in pulmone descripsimus, conferri posset, si Valsalvæ, & meas, quæcumque ad lethales thoracis inflammationes attinent, ad unam omnes Observations perlegeris; plane cognosces, nunquam accidisse nobis, ut illam sine hac, sed ne cum hac quidem conspiceremus. Sunt autem meæ non modo hæcenus propositæ, sed & quæ alii in Epistolis (m) prolata sunt, & quæ præterea in hac continuo proferuntur. Lætionem quidem in illarum quibusdam, & in his quæ sequuntur, omnibus pleuræ invenies cum pulmone læsione conjunctam; sed num tantam, ut per se mortem afferre, aut certe magis quam illa pulmonum læsio, potuisset, ipse existimabis.

29. ANCILLA annorum undeviginti, paulo habior Virgo, & plethorica, dum in menstruis esset quæ a Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

tribus jam mensibus parcius quam antea, provenire consueverant, ex aura frigida occurru correpta est pungente pectoris dolore, & difficili respiratione. Fixus hærebatur is dolor infra mammam sinistram, & tangendo augebatur, ut cubare in id latus non liceret. Illata est in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morie postquam domi vena secta fuerat brachii lateris ejusdem. Peritabant ea quæ dicta sunt. Jacobat in dorsum. Frequentes erant pulsus, parvi, & parum, si premeres, digitis resistentes; nec tamen inæquales: sonus quasi bullientis humoris in Aspera arteria: profunda tussis, & prorsus irrita: lingua sicca: alvus laxa, sed intra modum. Huc per intervalla subdelirium accessit. Sanguis missus e brachio dextero, cum inspicere post horas sex, paucum serum, idque aurei coloris, & nonnihil turbidum, ostendit, crustam autem crassitudine duorum digitorum, colore flavo, ut lardum rancidum referret, corona in quam affurgebat, valis latera circumcirca attingente. Quæ crusta, cum vas inclinaretur, in plures laminas se ipsa disjuncta, subiecta autem pars sanguinis in plures grumos, non secus ac quodpiam pulmentum. Ab hac venæ sectione eodem die nonnihil sanguinis, vel potius feri levissime cruenti ex utero defluxit. Omnibus in pejus ruentibus, pulvisque profundiore factio, quasi arteria introrsum retracta esset, cum ex ore humor efflueret aqua instar spumose, in qua caro recens lota sit, sub initium diei septimæ vita defecit.

CADAVER secui postridie, qui dies fuit XIV. Kal. Aprilis A. 1706. Thoracis parietibus iis etiam quos facit septum Transversum, ubique adhærebant pulmones, paucis in locis per membranas, in multo autem pluribus, & præsertim ad latera, & dorsum, per se ipsos, ubi eorum membrana illa pleuræ se annexebat paulo quam soleat, dumtaxat crassiori, & facile in duas laminas dividuæ, sinistri pulmonis superior lobus ex dura totus, compactaque, hepaticæ instar, substantiam, colore ad subalbum vergente. Reliqui omnes pulmonum lobi, quamvis spumoso humore prorsus distenti, naturalem substantiam modum servabant: ex qua dissecta is humor prodibat, simul autem ex bronchiorum non paucis ramulis materia effluebat alba, omnino similis puri; ex uno tamen; nisi forte fuit sanguiferum vasculum; alba quidem, sed non fluida, comprimendo, exibat materia, pro polyposa concretionem a me habita. In ipso Aspera arteriæ trunco, majorumque, in quæ se primum illa dividit, bronchiorum, aggestam hic illic, & concrementum materiam vidi ex albo cineream, qua lingua quoque obducebatur: subalbam autem, & crassiusculam ex oculis exprimebam glandularum quæ a tergo iis truncis inhærent. Quæ autem majores ad primam illam divisionem occurrunt, Bronchiales dictæ, non omnes sanæ visæ sunt. Porro inter lobum, & lobum pulmonum quibusdam in locis intercedebant albæ illæ quæ sæpius supra descriptæ sunt, hic duriusculæ crassiusculæque, sed tamen falsæ, membranæ. In pericardio copia aliqua subrubra aqua. In cordis ventriculis nihil sanguinis, sed polyposæ concretiones solidæ maxima ex parte, & quasi ex carnis membranarum constantes; ex aliqua tamen etiam mucosæ. Earum quæ erant in ventriculo dextero, altera se intra auriculam proximam dilatabat, & in Cavas pergebat venas; altera, quæ erat teres, se in Pulmonarem arteriam, ejusque ramos extendebat. Per ventriculum autem sinistram una, teres pariter, dumtaxat transibat, inflexa hinc Aortam inde vero in sinistram auriculam, & venam Pulmonarem, Cellulosam membranæ, quæ memoratos magnorum vasorum truncos cingunt, e pericardio egressorum, ob congestam aquam mucosam videbantur. Abdomine diducto, gravis odor, qualis ex visceribus inflammatis, & jam in gangrænam vergentibus. Sed hepar albidius erat: splen autem gangrænosus quidem nigredine infectus, sed non ita profunda, & ad mediocrem spatium, idque inferius, ut diaphragma, quod sanum erat, ea parte non attingeret. Græveolentia autem ex utero, adnexisque utrinque, & a tergo partibus maxime existebat. Circa ipsas erat aqua modica, eaque subrubra: omnes autem exterius livebant a prægressa inflammatione, quæ in ima parte Recti intestini, & pudendi quoque se suo rubore adhuc probebat, vasculis vel minimis quasi ab injecta rubicunda cera conspicuis. Quas dum omnes partes simul excisarem, ut singulas inspicere rem diligentius, in oculos incurrerunt femina, ab igne quem multum, ac sæpius sibi subdere hyberno tempore ea Virgo consueverat, sedissime variegata: quod sic in

M 4

tran-

(d) Epist. 6. n. 3. (e) Vid. l. 2. §. 7. Obf. 61.

(f) l. 2. §. 1. Obf. 24. (g) Obf. 9. §. 10. & Obf. 16. (h) Obf. Anat. Med. 27. (i) Relaz. de' Malt di petto. (k) Medic. Rat. Syll. Tom. 4. P. 1. §. 2. 6. thes. path. §. 11. (l) n. 40. (m) VI. n. 11. & VII. n. 11. & 13.

transitu adnoto, quia de quorundam sententia videri poterat ob hanc causam debuisse proximis hyemalibus mensibus sanguis ex utero magis, non minus, respondere. Testes, virilibus mediocribus non minores, ac molles, inter quamplurimas vesiculas majores, minoresque humoris, ut solent, plenas, & sanguiferorum vasculorum, quæ innumera in his testibus obvia erant, ramisculis instructissimas, singuli binas cellulas habuerunt, quarum altera corpusculum nigrum perfecte sphericum, grani sanguinis exsiccati simillimum, continebat, altera autem nihil, constans ipsa ex membranula corrugata, quæ ex albo, & flavo virefcebat, eratque in altero saltem teste proxima superficiei, si non hianti, eo in loco, at certe non sine indicio prægressæ læsionis. Utero, & vagina apertis, in hac circa illius osculum duo erant adhuc sanguinis granulæ: quem nullo negotio exprimere licebat ex interiore illius cervice, præsertim autem ex fundo: cuius superficiei, quippe hic non tensa, quandam quasi mucum quo ipsa obducta esset, primo aspectu representaverat. Sed hoc minime est huius loci, ut neque Tubarum situs, & rugarum vaginæ natura, & sedes, & globosæ carunculæ pone hymenem, hic integerrimum, locatæ, & aliæ ejusmodi, quæ mihi in hac, in aliisque Virginitatibus adnotatæ, quidam Viri Docti partim non videntur vidisse, partim videntur a me olim esse proposita, non meminisse. Neque etiam satis huc pertinent deprehensus in hac Virgine Pituitariorum sinuum Maxillarium, & Sphenoidæorum defectus, ut quorum usus aucta magnitudine, & numero cæterorum supplebantur. At reliqua pertinent, quæ subiciam. In Capite enim fauces, & vicinia quasi ex inflammatione fetere incipiebant. Ex aperto autem cranio odor ille prodibat, ut sic dicam, acidus, qui ex ore verminantis pueri solet.

In superiore Falcis Sinu concretiones polyposæ subalbæ. Vasa per Tenuem meningem repentina paulo turgidiora. Inter illam, & cerebrum aqua, copia tamen modica, ut in ventriculis quoque Lateralibus, in quibus subrebebat. Plexus Choroides palliduli, hydatides paucas quidem, sed majusculas, habuerunt. Denique cerebrum paulo, cerebellum autem multo mollius fuit, quam solet.

30. VIR annos natus sex & quinquaginta, mediocri habitu, statura procera, vita multis in rebus extra normam acta, cum in nolis sacrarum turrium agitandis, quæ se arte tuebatur, nimium haud ita pridem laborem sustinisset, aliquot jam dies dolorem tulerat leviter punctum ad anteriorem inferioremque sterni partem, cum tandem in dolor valde auctus esset, accedente, nec multo post, febre eodem die cum difficili respirazione. Interea alvus sponte mota spumantem humorem biliosum, & calidum bis terve eiecit. Denique in idem Nosocomium, in quo ante duas hebdomadas Virgo obierat de qua novissime dictum est, fero adeo est illatus, ut vix ante finem diei ex quo febris inceperat, quartæ sanguis mitti e brachio potuerit. Is paucum habuit serum, crustam autem duos digitos crassam, ex albo flavam. Quinta die pulsus plenus, & durus: nox ferme infomnis: homo spirare non poterat. Ante ejus diei finem urina inspecta saturata erat colore, nec valde pellucida: pulsus frequens, æqualis, non durus: difficilis respiratio, & cum gemitu: dolor ibidem: decubitus in utrum liberet latus: sputum crassum, spumosum, variegatum ex flavo. Noctæ proxima dolor, & tussis vexarunt. Mane dolor remissus: pulsus, & sputa eadem, urina quoque, nisi quod rubella erat, paucæ, & nonnihil turbata. Prope finem ejus diei, quæ sexta erat, sanguis missus est e manu dextera: sed quoniam omnis in aquam effusus est, sic inspectari, ut par erat, non potuit. Septima ineunte die aeger aliquanto melior videbatur. Tamen circa illius diei finem dolor major, pulsus minor, & frequentior, ut respiratio quoque: lingua arida. Initio diei octavæ multus sudor: quem Medicus, a quo hæcenus interius, exteriusque adhibita fuerant quæ a plerisque solent, blande promoveri instituit: sed sine levamine. Imo nox implacida, & ad ejus diei finem respiratio frequentissima, pulsus parvus, & parum pressioni resistens, sputum crudæ, flavæque materię, quæ fluida erat, & sine spuma, urina eadem. Die nona inchoata, cum brachia, ut velle, & stragulis posset exerere, & tum etiam, quamvis cum difficultate, loqueretur, ministris propterea tunc moriturum non credentibus, mortuus est. THORAX utrinque aquam habuit, eamque a dextris saltem flavam & turbidam: Pulmo uterque superius ad pleuram necessebatur, quæ ibi, & aliis quoque in locis thoracis dexteri crassior fuit. In quo

frusta illius quasi membrana imposita erant illasæ alioquin superficiei pulmonis. Hic valde gravis, totusque ex substantia illa hepaticæ simili, sed albida, & dura quidem, at minus quam solet, cum ita densa est, ut femi corrupta hic videretur, præsertim cum ex sectorum bronchiorum orificiis, multis in locis, subalbus, & turbidus prodiret humor. Per faciem tum pulmonis, mediastini quæ pericardium continet, attigam, tum mediastini ad eam sedem, extensum erat crassiusculum quoddam quasi rete, sublavum, neque inelegans, facile detrahendum, quemadmodum & alterum quod ibidem præterea per mediastinum vidisset sanguinei coloris. Nihil horum a sinistris: quin ibi pulmo aut sanus, aut ferme sanus. In pericardio aqua interat non pauca ejusdemmodi ac in thorace dextero memoravi. Cor vel pro hominis statura magnum, sed valde laxum, concretiones habuit polyposas, alteram quæ in auriculâ incipiens dextera, inde per ventriculam annexum in Pulmonem producebatur arteriam, alteram paulo densiorem, multo autem majorem, quippe quæ totum pene sinistram ventriculum occupabat, inde verò Aortam subibat. Ex hac cum extraherem, cylindrus secutus est ex sanguine valde concreto ad spithamæ longitudinem. Nec minus concretus sanguis erat qui vas saltem superioribus, ut collum dissectis perispeksi, continebatur. Laryngis, & pharyngis vasa turgiebant. Facies ex rubro vivebat. Ibi in sinistra auricula sanguis erat semiconcretus. Caput tamen non incidi, alius occupatus, ut vix altero post mortem die thoracem, ac ventrem dissectare potuerim. Venter exterius livebat ad ilia. Interius tamen nihil nisi Coloca intestinum respondere sanum, sed aere distentum. Hepar in transversam adeo porrectum, ut summam lienis partem, sibi atque nexam, totam obduceret, lividam crepidinem ad magnum tractum habebat. Livor, alioquin haud alte penetrans, proximam quoque cavam partem ad trium circiter digitorum spatium inficiebat. Cæterum non durus erat jecur: sed paulo tantum albidius. Ejus vesicula intra paucam bilem, quæ tamen subiectam finxerat externam faciem Antri pylori, calculos ad viginti continebat, alia alios magnitudine, sed plerisque parvos, unum maximum, qui, ut cæteri, intus extraque nigricabat non secus ac si carbō esset, quem etiam rara, & friabili substantia referebat. Nullus horum, lucernæ admodum, flammam concepit, aut scintillas emisit: leves tantum quosdam crepitus interdum edidere. Lien magnus, etiam cum hominis statura conferres, laxus, & exterius albicans. Ventriculus denique tota sinistra parte exterius habuit utramque faciem magnis quibusdam, & quasi ramosis maculis distinctam ex atro lividis. Hæc interius quoque apparebant, & ad œsophagum usque producebantur, guttulasque sanguinis circum inter tunicas herentes habebant: ut his omnibus inspectis, de adjecta demum ventriculi inflammatione non dubitares.

31. Si ad has longas duas historias longas quoque animadversiones adderem sive ad morbum ejusve curationem, sive ad deprehensa per sectionem attinentes, quis foret Epistolæ modus? præsertim cum plura adhuc restent, minime omittenda. Satis est, si in illarum utraque duo attendas, alterum ad morbum, alterum ad sectionem spectans. Ad morbum attinet color, in crusta illa sanguinis, flavus, quem mihi memini Albertinum dixisse, pejorem, & periculosiorem inflammationem secundum observationes suas significare. Quod & in meis, quantum recordari possum, respondit. Neque enim solum in his duabus, sed etiam in ea quæ supra (n), in Lanione descripta est, in aliisque præterea animadverti vel cum dissectione adjungere haud licuit, ut præsertim in viro ebrioso, qui in eadem illa Bononiensi Constitutione, simul pungente dolore pectoris, & acuta febre correptus, vino quidem, sed non venæ sectione usus est donec quarta morbi die in idem Nosocomium excepto, illa primum die, mox & quinta iterum sanguis e brachio mitteretur. Qui missus est quarta, is valde sectioni resistebat, tenuique operus erat crusta ex livido variegata, difficile secanda. Qui autem quinta, is vero crusta obductus æque tenaci, sed digitum alta, & flava, in grumos, dum inverteretur, sed ipse dissolvit, adeo res mutata apparebant intra unum diem! Hanc eandem faciem crassamenti sanguinis in grumos dissolutionem in Ancilla quoque (o), & in Lanio illo memoravimus, in quo intra duobus mutationem animadvertes, sed contrario ordine. Hi omnes mortui sunt, ut is etiam de quo dicere coeperam; ebriofus, qui ad vespertum decessit diei ejus-

eiusdem quæ iterum sanguis mane missus fuerat. Semper cubuit in dorsum, jam inde a quarta die vertiginosus, & delirans, lingua nigra, frequenti pulsus, & intermittente, quamquam sic facis digitis resistebat, ad quæ perpauca ante mortem horis stertor, & sublimis respiratio accessere. Jam vero quod ad sectionem attinet, vides sanè, his quoque novissimis perfectis historiis, pleura læsiones, quas mihi quidem in hujusmodi morbis accidit ut offenderem, ab eo multum abuisse, ut mortis causa censeri possint. Crassiores videlicet pleuram invenit, sed non adeo ut apud Riolanum scribitur, hic in Sepulchreto (p) memoratum, ut decuplo solito esset crassior, nec lividam, & laceratam, imo neque ab inflammatione rubentem. Arille, inquit, alique invenerunt, quin & hoc addidit, propterea scripsisse Hippocratem, cadaverem pleuritici dissectionem apparere fulguritæ, quod de partibus thoracis interius est intelligendum. Ego vero aliorum observationes non nego, atque adeo meis, quas mox subiciam, libens illas quoad potero, confirmabo. Quas hæc tibi perscripsi, eas hic dumtaxat recensere. Tamen si Riolanus, memoria minus confusus fuit, Hippocratis locum relegerit, qui exat, opinor, in libro de Vitis ratione in morbis acutis (q), nullum in eo esse dissectionis indicium, sensisset, cum Veteres dicantur quosdam pleuriticos sive itos ob hoc etiam putavisse, quod morbus ipsi latus lividum reperitur, ut si mihi quid plaga appareat, imo cum Galeno (r) in ejus loci expositione agnovisset, in eadem apparere itum, nigrem non secus atque in illis quæ a plaga affecti sunt. Quod autem Riolanum faceret, præstitisset, afferemus nos locum Cælii Aureliani (s), apertissime pro ipso facientem. Loquens enim de pleuritidis, & de pleura, hæc, inquit, expirantibus sæpe agrotis latus in-venitur. Nec vero existimes, id dixisse conjectura fortasse fretum, capta ex partium lateris externarum livore consequente agrotorum decubitu, præsertim si forte accidisset, ut quemadmodum in morbo solent, in morte quoque in idem illi jacerent latus. Neque in istam sententiam addas, sane id non dixisse de omnibus: & continuo ea verba quæ externum livorem indident, subiecisse: hos denique venenatos quidam putaverunt. Quin si forte opinionem tuam inde potissimum confirmare te posses, crederes, quod Cælii atate humana cadavera non secabantur; primum vide, num atate Hippocratis, quem modo cum Riolo objiciebas, revera secari cœpta essent? deinde Cælium inspicere, intelligere, quo in capite id dixit, argumenta pro pleura ex Erasttrato quoque attulisse, quem corpora humana incidisse, constat: denique ipsa relege quæ prima protulimus, Cælii verba, videbis, non conjecturæ, sed observationi convenire. Qui si forte unum illud opponi igitur posse, existimas, decubitu videlicet, de quo dicebamus, morientium, quasi sanguis in decliviora delapsus non externa modo, sed etiam interna lateris vasa, eorumque ramusculos distendendo, pleura quoque livorem, qui antea non esset, tunc efficeret, si forte, inquam, sic existimas, primum vide, num in latus quo dolent, cubare soleant pleuritici, deinde & illud vide, ne casus obijciatur tibi pleuriticiorum, qui, ut Dux Rupefoucaultius (t) erecta cervice ad obitum usque spirare coacti, lividam tamen altero in latere & cutem, & pleuram habuerunt. Sed hæc tu videris. Neque enim mihi sic rem explicare necesse est. Qui etiam livorem istum, & cætera quæ dixit Riolanus, in eorum pleura, de quibus hic loquor, conspexissem, tamen non inde potius mortis causam, quam a tanto illo pulmonum vitio repeterem: nec sane in his quæ sequuntur, historiis, in quibus pleuram rubicundam, & liventem quoque interdum, ac semicorruptam nonnunquam, & valde crassam inveni, te ipsum aliter puto esse existimaturum.

32. MULIER annos nata ad quadraginta quinque, ex ulcere alterius cruris antiquo, siccæ autem scabiæ toto corpore, additæque ad scabiem lenta febricula male habebat. Scabiæ evanescente, ulcere autem acius vexante, consilium capit, ut in Bononiensi Incurabili Nosocomium admittatur. Antequam in hoc veniat, prospiciens fortasse, quæ re ibi esset caritura, generoso vino se ingurgitat, ut nihil ferme, nisi id, sumat tridui spatii. Itaque nocte prima qua in Nosocomio jacuit, inquit, fuit, & valde incaluit. Mane habuit melius. Pulsus tamen erat frequens, celer, durus, vibratus, non ita digitis resistens, nec magnus. Hora eadem redit calor: accedit dolor pungens ad infimam legitimam costam sinistri lateris, qui

est, tangendo, non crederet, neque in id latus cubando: decubitus tamen erat commodior in latus dexterum propterea quia decubitus in sinistram tussim movebat, quod semper in brevi hoc morbo animadvertum est. Abiit postea, neque amplius reversus est dolor: ut meliusculæ ægra videretur, præsertim cum pulsus, etiam vitia cætera retineret, tamen minus frequens esset factus. Sed quarta die post horrorem incaluit, pejus habet, per tussim autem, quæ sicca hæcenus fuerat, pus reddit cervice spirare potest. Pulsus sic minor, & debitor, pus autem expectoratum nigricans. Leve delirium accedit, Febris per hos ultimos dies serius increscit. In medio sextæ diei quasi ex repentina suffocatione mortua est, autumno A. 1705. THORAX utrinque habuit foetidi cinerei feri non multum, pulmones autem leviter laxæque ad pleuram adherentes. Hæc a sinistris quæ pulmo adhererat, aspera hic illic, rubrique exiguis quasi tuberculis erat inæqualis. Pulmoni ejusdem lateris, nam dexter sanus nihil habuit eorum quæ sinister, quæ diaphragma contingebat, duæ flavæ suberant falsæ membranulæ, quarum altera ipsi, altera diaphragmati adherebat. Erat is pulmo non ruber, sed lividus, & hepate durior. Sæpius pus intus ostendit ejusdemmodi atque expectoratum fuerat, præsertim in quibusdam quasi sinibus, qui & puris flavi aliquid continebant. Eos sinus tunica cingebat nulla durior, aut peculiaris: neque in arteria. Aspera quidquam erat. In vena Cava, & Pulmonari arteria concretiones erant polyposæ, minores, major in sinistra fuit auricula. In ventre sana omnia. Caput non dissectum.

33. MILES atate consistente, habitu mediocri, vel potius ad macilentum inclinante, cum mortuus esset in Nosocomio Patavino sub initium Martii A. 1743, mihi, qui tunc ibidem nonnulla de Re Anatomica studiose Juventuti explicabam, ejus cadaver oblatum est. Antequam dissectionis initium fieret, quævisi, ut soleo, quibusde ager quæreretur? Cum responsum esset, primis diebus de pungente alterius lateris dolore conque- sum fuisse, cum febre, tussis, & difficultate respirationis conjuncto, donec ferme soporosis factus, & leviter delirans, tremantibus digitis, & jam sine pulsibus diebus illis ultimis, decesserat, non dubitavi, quin frequentissimæ illi discipulorum, Doctorumque corona hepaticæ substantiæ similitudinem in pulmone, concretiones polyposas in corde, circa cerebrum turgentia vasa, & humorem aqueum facile inventum iri, prædicerem. THORACE igitur ibi protinus, & Capite apertis, viderunt omnes, pulmones, qui ferme undique, excepta anteriore facie, quæ & naturali prope- modum erat colore, ad pleuram arctissime adherebant, cum extrahi essent, alterum ab altero magnopere discrepare. Dexter enim valde amplificatus, gravis erat, & durus totus, si parvam in summo portionem, & eam quam dixi, faciem exciperes, æquali præterea, & lævi, ut jecur, superficiei, ut ne vasculorum quidem rete in hac appareret, intus autem compacta illa substantia: quæ coctum jecur, & dissectum repræsentaret. At sinister pulmo vix a naturali in eo differebat, quod sectus paulo durior, & rabrior, quam solet, ex atro videbatur. Sed & pleura cum a sinistris decolor esset, vel potius albida, in toto fere latere dextero rubicunda ex manifestâ inflammatione spectabatur. Nihil in thorace effusi humoris: at pulmonibus ab Aspera arteria abscissis, quæ valde lata huic viro obtigerat, glandulisque Bronchialibus pluribus, & majoribus quam consuevit, circa partitionem instructa, mox aquæ sanguinolentæ, & spumosa non modica copia sensim defluxit a dextris, modica a sinistris. In pericardio non paucissima aqua fuit ex flavo levissime rubescens. In utroque cordis ventriculo albæ polyposæ concretiones inde per Magna vasa longe productæ cum adherente ubique nigro sanguine, & gramoso: quin aliquas, taniarum instar, in iliacis ipsi vasis postea inveni, alias autem, ascaridum similes, in sinus Longitudinalis initio. Sed partite, ut soleo, cætera quæ in capite, & ventre animadverti præter naturam, adjiciam. Cranium dum secaretur, non pauca aquæ copia defluxit. Mox per Tenuem meningem vasa pleræque conspeximus sanguine turgida, ex medullari autem cerebri substantia passim inter secundum sanguinis guttulas creberrimas minores, majoresque existentes, in ventriculis autem Lateralibus aquam multam, eamque turbidulam, Choroidibus plexibus non pallidis quidem, sed nec sine vesiculis plu-

plurimis, & in his quibusdam majusculis, aqua plenius. Laxus Fornix: laxa medulla Oblongata. Ventre aperito, & omento, quod cum initio concreverat intestini Coli, inde soluto, & ad superiora retracto, insolitus apparuit ejus intestini positus, eoque hic non emittendus. Nam vix jecur attigerat, cum inde se infraumbilicalem regionem demittebat, unde oblique sursum in sinistram hypochondriam ferebatur. Hæc tota ejus pars dumtaxat, erat aere, nec parum, dilatata. Hepar denique, lien, pancreas non secundum naturam se habebant. Hoc enim subdolum erat: lien autem æquo non paulo major, & propterea humilior: hepar quoque magnum, & majore ex parte albidum, neque, a dextris præsertim, si incideres, omnino sanum: ejus autem biliaris ductus qua parte Communis dicitur, iusto latior.

34. VIRI quoque alterius cadaver ibidem mihi oblaturum est ante finem Martii A. 1744. Cribrare triticum ars ejus fuerat, pulmonibus sane inimica. Itaque pleuritidem antea passus, ex recidiva mortuus erat undecimo die. In qua de dolore querebatur, thoracem gravante præsertim a dextris, federe in lectulo coactus, ut spiritum duceret, multum tussiens, nec multa expectorans, eaque viscida, & sanguinolenta: facie rubens; pulsibus duris, maxime confusis, inæqualibus, intermittentibus; nec sine quibusdam interdum tremoribus convulsivis. Sanguis bis, terve missus fuerat, cui crassa polyposa crusta infidebat. Quæ cum ab iis acciperem qui sæpius in novissimo hoc morbo inviserant, & cadaveris subitum ventrem, pedesque, & extrema crura cedemate affecta spectarem; continuo illis, & reliquis Auditorum coronæ dixi, facile hic effusam aquam non in ventre modo, sed in thorace etiam, ac pericardio nos esse visuros: fortasse & concreciones ad cor polyposas, & ruboræ, aut vitium aliud pleuræ, aut pulmonis cum hac connectionem, facilius autem in eodem viscere turgentiam, & substantiam duritiem, ac densitatem. PECTUS illico incidi coepit. Quod dum fieret, per incisuras cartilaginum, costas cum sterno committentium, aqua exundabat: quæ turbida, & flavescens utrinque, sed a dextris præsertim, multa inventa est, nec sine quibusdam concrecionibus, quales in imo dolio per vinum natæ solent. Ea exhausta, neuter pulmo ad pleuram adhærens conspicuus est; sed hæc in lateribus, sinistro præsertim, in quo fortasse illa antea pleuritis fuerat, apparuit rubicundior. Pulmones, alibi fere molles, inferiorem partem dexteram habuerunt duram, & turgidam, & quæsecta, densiorem ostendit substantiam ex fusco purpuream. Ex utroque bronchio in truncum arteriæ Asperæ sanguinolentus humor exprimebatur. Pericardium antequam incidetur, iusto amplius conspicuum est. Sed eo inciso, manifestum fuit, eam amplitudinem non tam aquæ, etsi non pauca erat, eaque ejusdemmodi atque in thorace dictum est; quam magnitudinis cordis deberi, cujus non crassiores quidem erant parietes, sed ventriculi, dexter præcipue, dilatati, magnamque copiam atri sanguinis continebant. Erat hic certe non fluidior, nec ullam tamen aut ibi, aut usquam polyposam concrecionem ostendit, excepta una, eaque tenui, crusta in ventriculo dextero; ut me non pœnituerit, quod concreciones, & pulmonis ad pleuram adhæzionem non asseveranter prædixissem; tamen illas semper in emissio hujus viri sanguine, & quidem crassas, conspicuas esse, hanc autem ubi pleuritidis fuerit, a plurimis poni, non ignorarem, & sæpius ipse deprehendissem. Quod si quis narrare potuisset quæ facile ante ultimum hunc morbum, & saltem post primam pleuritidem fuerant indicia dilatati cordis, & hydropsis in thorace incipientis; procul dubio eorum quæ in novissima inflammatione vehementer adeo hominem vexaverant, partem alio rejecissem quam in pulmonum morbum, qui denique inventus quidem est qualis a me prædictus fuerat, sed non tantus, quantum ea symptomata requirebant. Dixi autem, post primam pleuritidem signa esse potuisse dilatati cordis. Huic enim, neque ita raro, id ex pleuritide accidere, hoc est ex pulmonum inflammatione, non una dissectio indicat superius proposita. Sic Vir de quo proxime ante hunc scripsimus (a), sic etiam Senex, de quo sub initium dictum est (x), ille cor majus quam ejus vel procera statura ferret, hic sinistram cordis auriculam multo quam soleat, longiorem habuere. Sic Juvenis ille, secundus ex iis quos inter Valsalvæ Observationes descripsimus (y), cor mole auctum ostendit. Nec vero mirum est, si vis sanguinis per in-

flammatos pulmones compressis, & coarctatis, ille aut nimis distendendo, aut nimis irritando cor, & propria hujus vasa, vim afferat ipsius parietibus, intimave horum substantiæ. Et quamquam distentio major esse debeat in cavis dextris, quippe quorum exonerationi obitaculum tunc oppositum est in pulmonibus; tamen in substantia intima sinistrorum quoque cavorum venæ distendantur, necesse est, sanguine quo cava dextera nimis opplentur, obstante sanguini per Coronariæ venæ ostium e sinistris quoque redituro. Irritatio autem quæ a sanguine fit vehementius compulso, major sit a sinistris oportet, donec inflammatione nondum perfecta, via per irritatos pulmones sunt magis patentes. Præterea alia pars cordis esse potest aut ab ortu, aut post ortum proportionem minus firma; ut pari cause quæ aut distendendo, aut irritando vitare cor possit, minus quam cæteræ hujus partes, resistat. Itaque in aliis cor universum, in aliis partem ejus aliquam, præsertim vero a dextris, amplificatam interdum offendere post graves, aut repetitas pulmonum inflammationes, minime est mirum. Quæ cum possemus aliorum Observationibus confirmare; indicare malumus quas, hæc recententes, forte legebamus, Illustris Senacii (z), qui, ut apud ipsum videbis, neque rem aliter explicat, & sæpe post ejusmodi inflammationes cor se vidisse amplificatum, affirmat, præcipue a dextris, quemadmodum a nobis in proposito Viro accidit.

In quo ne alia quæ præter naturam occurrerent, omitamus; Venter aquam habuit, nec paucam, ejus similem quæ in thorace, & pericardio descripta est. Hepar durum, exlivido pallens exterius, internis autem crebris particulis albis variegatum. Caput fecere, aliis distenti occupationibus, non potuimus.

35. VIRI alterius consistente ætate, sano habitu, sed ad macilentum potius, quam ad pinguem, vergente, cadaver incidimus eodem in loco, eodemque mense, infuente autem anno, cum plura ipsi in aliis secundum naturam animadversa, recognoscere, ut soliti sumus, & frequentissimis Auditoribus demonstrare instituissemus. Aderat cum cæteris Assistentibus Nosocomio Medicus. Hic sciscitantibus narrabat, cadaver tunc dissecandum lapicidæ esse: ejusmodi artificum pulmones ob involantem pulverem quantum opportuni morbis sint, cum ratio indicat, tum observatio (a) confirmat. Huic primum febrim, mox pungentem sinistri lateris dolorem, mox alvi fluxum, ut octies intra horas vigintiquatuor fluida egeret, non flava, neque cum molesto sensu, mox gravantem in thorace dolorem advenisse. Serius, ut a plebeis sæpe fit, nec ullo domi præsidio adhibito, hominem sub quintam morbi diem in eum locum fuisse illatum, jam omnibus quæ dicta sunt, laborantem, eaque ad extremum usque perstitisse. Missum ob morbi præcipui naturam, & violentiam sanguinem densiorem quidem fuisse, nec tamen cum crusta polyposa. Sputa, non sine aliqua sanguinis tinctura, apparuisse; verum non processisse. Confusa demum, & subdela mente, mox etiam pulsibus, qui tensi, intermittentes fuerant, sensim desicientibus, initio diei undecimæ interiisse. Quæ cum omnes audivissemus; tum ego, jam nollis, inquam, in pulmone quid mecum videre ejusmodi in morbis consueveritis. Vidistis insuper aliquando etiam in pleura læsionis aliquid: in diaphragmate quoque ego quidem nonnumquam vidi (b), cum peripneumonici mens labasset: at sæpe aquam in thorace: multo autem sæpius polyposas in corde, vasisque annexis concreciones. Hæc tamen, & illa facile deesse possunt in hoc casu; illa, cum tanta feri copia sit per alvi fluxum ejecta; hæc, cum in misso sanguine crusta fuerit nulla. THORAX, cum hæc dixissem, sub oculis omnium continuo reclusus, nihil aquæ habuit. Pulmo uterque erat anteriore facie turgidus, & ibi quidem mollitie, & colore naturali: facie posteriore, & inferiore, a sinistris autem insuper laterali pene tota, arcte ad thoracis parietes adhærens. Ubicumque adhæserat, ibi inæqualis pleura, ad dorsum autem subnigra, in latere sinistro crassior, & colore non naturali. Sed & diaphragma, quibus ejus partibus cum carneis, tum etiam tendineis annexi pulmones fuerant, iis in partibus ex fusco erat rubicundus, & sanguifera habebat vascula magis quam soleant, evidentia. Extracti pulmones prægraves erant, totaque posteriore, & ima facie nigri, nigredine alte subeunte per subdura, compactamque substantiam, quæ durior, magisque compacta, & densa inventa est a parte sinistra ad magnum tractum; cum ab antero-

re parte, a dextris præsertim, mollis, & rara substantia, eaque roseo colore secanti occurreret. In pericardio aqua paulo plus quam solet. Cordis vasa propria in plana præsertim facie, sanguine turgida. Sic & vena utraque Cava, & auricula dextera sanguine distendebantur. Hic autem erat nigerrimus; at sine ulla polypolis concrecionibus: quæ neque in cordis ventriculis, neque ullis in vasibus ulquam apparuerunt: vix semigrumoli aliquid in eo sanguine, idque ipsum paucum. Venter diarrhœæ etiam causa dissectus, Tenuium intestinorum partes aliquas ostendit quasi inflammatas. Sed Colon, quod statim in conspectum venerat, quippe aere, quamvis non plurimum, tumens, recte se habebat, nisi quod a medio illius tractus per quem in transversum ferri solet, ad umbilicum se inflectebat, unde sursum quidem, sed non alte adeo redibat. Jecur vero pallidum, intus extraque, & vesicula inani aut certe bilis guttas vix paucas continente, quæ charta illita, colore quodam hanc infecit flavo, fusco, atque obsoleto. Lien æquo & major, & laxior. Crani sectio, propter alias interjectas observationes, in diem quintum dilata est; ut eam quoque fortasse ob causam laxiora omnia deprehenderim. In altera Falcati processus facie officulum fuit abnormi figura, sed planum potius, quam asperum, non tenuissimum, magnitudine haud æquans unguem digiti minimi. Sub meningi Tenii in anfractibus quiddam gelatinæ instat. Per eam meningem sanguiferorum vasorum & plerique trunci turgidiores, & minimi ramosculi passim manifesti. Sanguine quoque abundabant ii qui sunt in Plexibus Choroideis, & qui per Oblongatam medullam repunt: nec crebra deerant sanguinea puncta ubique cerebri medullam secantes.

36. JUVENIS annos natus ad viginti quinque, pallidula facie, & qui strumis antea, ac Venerea quoque, ut aiebant, lue laboraverat, cum a nimio, ut erat famulus, motu incaluisse, horrore, & febre correptus est cum dolore pungente, quem toto ferme pectore, proprie dicto, sentire se dicebat, magis tamen ad inferiorem. Dorsum etiam dolebat, imo universo corporis ambitu, ut ubique tangeres, ibi dolorem ipso tactu augeri, diceret. Cubare, nisi in dorsum, non poterat. Pulsus, erat frequens, & parvus: sitis nulla: calor internus: respiratio difficilis: sputa fluida, & rufa. Quarta morbi die biliosa deiecit. Octava autem cum multum minxisset, lethaliore sudore maderet, obiit circa finem ejusdem diei in Bononiensi, quod sæpius memoravimus, Nosocomio ad medium Januarii A. 1706. IN THORACIS cavo dextero serum turbidum, & sanguinum. In utroque pulmones ferme undique ad parietes, eos etiam quos diaphragma facit, adhærentes, sinister quidem anteriore facie per filamenta dumtaxat; idem autem pulmo, & dexter quoque, reliquo propemodum toto ambitu per interjectam crassam quandam quasi membranam non modo arctissime comexi, sed quodammodo etiam connati. Hæc membrana alba, tenax, & alicubi vix dimidio minus crassa, quam digitus auricularis a dextris quidem; nam a sinistris multo minus tum alba, tum crassior erat; pulmones quos vi necesse erat avellere, sequebatur. Eandem tamen si a pulmonibus, quod facile erat, separares, eorum membranam subesse illasam, & integram, perspiciebas. Itaque pleuram esse, dixisses, nisi a sinistris faciem & integram pleuram sua in sede restitisse, animadverteres, per quam proximi transpicebantur Intercoastales musculi, lique potius rubentes. A dextris tamen, pleuræ loco, membrana altera apparebat illius similis, nisi quod paulo minus erat crassa, quæ inde simul cum pulmone avulsa jam fuerat; quam alteram membranam si detraheres; albidus subesse Intercoastales musculos, conspiciebas; ut hic quidem pleura morbi vi crassior facta videri posset. At pleura certe qua pectoris musculum Triangularem dexterum operiebat, semicorrupta erat, & levi digitorum affricu lacerabatur, Is inflammatus erat musculus: sed & carnea pars diaphragmatis, quæ utrinque hujus centro propior erat, qua pulmones adhæserant, inflammata similis alicubi videbatur. Pulmones autem ad hunc modum se habebant. Sinister uno in loco albam, & velut ex granis quasi tartarizatis substantiam ostendit, cæteris in locis ferme omnibus duram tantum, & densam, & gravem; minus tamen anterius, Dexter vero vel magis fuit, quam sinister, & durus, & densus, & gravis. In

pericardio aqua erat paulo majori copia, eaque turbida. Polyposa concrecio ex albo flava, sed laxior, ex cordis ventriculo dextero per utrumque hujus orificium se producebat. Nec dissimiles concreciones erant quæ per ambo sinistri orificia pergebant. Quæ hinc, in venam; ab dextero autem ventriculo in arteriam Pulmonarem pergebant: ea divisa in ramos, partitiones imitabantur horum vasorum. Ventre aperto ventriculus, & intestina, Colon præsertim, aere multum distenta occurrerunt. Lienis inferior pars nigredine peculiari infecta erat non secus ac si inflammationem gangræna conceperet; ea nigredo ad sesquidigitum introrsum pergebant. Contra hepar albidum, idemque maximum: in cuius vesicula cum pauca bile ex albo flavescenti calculos inveni plus septuaginta, quorum maximi, qui perpauci erant, fabam non superabant, minimi grano piperis minores haud erant: illi ad figuram ovalem, sed non una ex parte depressam; reliqui ad cuboideam quadantenus recedebant. Intus maderant bile, & ex quibusdam quasi granulis constructi videbantur. Hæc crusta, duplex saltem, undique concludebat, subviridis in plerisque, in nonnullis ex parte alba. Omnes flammam semel conceptam alebant, & tunc subinde levi cum crepitu scintillabant. Ren dexter valde laxus. Arteriæ Aortæ truncus tum in ventre, tum inde per thoracem ad curvaturam usque angustior visus pro corporis, alioqui non parvi, & plerorumque viscerum magnitudine. Caput non attigimus.

37. Pleuræ majorem læsionem quam in hac historia, consulto in postremum locum servata, mihi quidem in thoracis inflammationibus videre non contigit. Verum tamen credisne, hunc ipsum Juvenem ob illam, an ob conjunctum pulmonum morbum interiisse? Nunc si nostras omnes, & Valsalvæ Observationes relegeris; & cum aliis aliorum, quos infra nominabimus, tum veterum, tum recentium Medicorum contuleris; facile intelliges, longe proclivius nobis esse (si alterutrum omnino sequi necesse foret) eorum sententiæ adimplari, qui lethalem pleuritidem docent in sola pulmonis, id quod sæpe vidimus, quam eorum qui ajunt in sola pleuræ, id quod nunquam deprehendimus, inflammatione consistere. Et diserte quidem Hippocrates, ut Prævagoræ, Herophilum, & antiquiorem forsitan Hippocrate Euriphontem Gnidium, atque alios præteream, quos Cælius Aurelianus (c), eorum quoque rationes proferens, testatur, in pleuritidis locum patientem esse docuisse pulmonem; diserte, inquam, Hippocrates, in libro de laeis in homine (d) non peripneumoniam tantum, sed & pleuritidis sedem in pulmone collocaverat, frujus, cum altera; illius, cum ambæ ejus visceris partes sunt a copia influentis calidi humoris tamesactæ: quod ego discerni revocandum esse in usum, non contendo; hoc tantum ajo, præstitisse (id quod Demetrius Herophilus (e) fecerat) eodem uti, quam ob alios Hippocratis locos, quod veri hoc in loco fuerat, obscurare. Quod an Martianus fecerit, hic non quæram. Sed videre poteris vel in ipso Sepulchreto (f) cum de hoc eodem Hippocratis loco disputaret, rectene contra ac Joubertus (g), infinitorum cadaverum apertione subnixus, illud affirmaverit, raro evenire, nam pulmonis partem inflammari, altera permanente illa: aut dolorem oriri non ratione inflammationis pulmonis, sed lateris: & cum objecerit eorum Observationibus qui se scripserant, pulmones læsos in pleuritide semper reperisse, cum objecerit, inquam, non mirum esse, si id Romæ observaverint, ubi pleuritides, & peripneumonice fiat fere omnes de numero earum de quibus hoc in Hippocratis loco fit mentio, continuo subiciat, quotidie Romæ observari cadavera pleuritico in Nosocomio S. Spiritus, scilicet ex Romano agro illatorum in quibus læsus latus & corruptum reperitur, nulla pulmonum mentione habita. Tu vero fac tibi illarum Observationum veniat in mentem, quas Hoffmannus (h) memorat sub ea tempe in eodem illo S. Spiritus Nosocomio a Petro Servio vel in recentis pleuritidis institutis, in quibus hic semper lobum pulmonis infectum, materiamque pleuræ conspexis pleuræ aut nihil omnino ad sensum notatam, aut leviter tantum quodammodo inquinatam. Tum vide, quanto cum his magis, quam cum illis nostræ fere omnes Observationes consentiant: quæ certe, ne quem tibi scrupulus inijciat Martianus, alia aliis in locis, aliisque temporibus habitæ sunt. Eadem singulatim,

(a) n. 30. (x) n. 4. (y) Epist. 20. n. 35. (z) Traité du Cœur l. 4. ch. 8. n. 3. (a) Vid. Aët. N. C. Tom. 5. Obs. 83. (b) Epist. 7. n. 23.

(c) Acut. Pass. l. 3. c. 26. (d) n. 24. (e) apud eund. Cælius l. cit. c. 27. (f) Schol. ad §. 5. Obs. 14. hujus Sect. (g) Sect. cad. Obs. 27. (h) Medic. Rat. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 6. §. 2.

latum, non ut Joubertus, generatim ostendit, numerarius sit, alterum dumtaxat, an ambos inflammari pulmones, itemque num pungens dolor semper lateris inflammationi debeat. Quod non modo saepe non inflammatum, sed ne ullam quidem interdum cum inflammato pulmone connexionem habens tunc reperitur: id quod ceteroquin ab Diemerbroeckii (i) Observationibus discrepare, & cum Recentiorum quorundam placitis minus convenire, non ignoras. Quid? quod si nostras quasdam inspicias, XVI. Epistola (k) tibi descriptas, Observationes, pleuram aliquando non sine omni inflammatione fuisse, intelliges, at sine lateris ullo dolore; ut quærere omittamus, an huc plane attineant pleuritides sine punctorio lateris dolore non uni Auctori adnotata apud Ettmillerum (l).

38. Jam vero si nostras omnes, simulque Servii Observationes attendas; continuo intelliges, quam iis facile assentiri possis qui in lethali pleuritide solam pleuram, pulmone ipso illaeso, sapissime inflammari, autumant, licet cum iis facere videatur Sydenhamius (m), qui materiam peccantem in pleuram deponi, censet, nonnumquam & in pulmones. Quanto aliter ii Medici, qui per anatomen quid sapius contingat, vel olim indagaverunt, ut Coiterus (n), cujus verba omnia hic describimus non modo quia cum Observationibus consentiunt nostris, verum etiam quia in hac Sepulchreti Sectione frustra perquisivimus. Anno salutis 1563. autumnum cum per totam fere Italiam tussis, peripneumoniae, & malignae pleuritidis epidemialium morborum instar grassabantur, atque multos occidebant, inveni, inquit, in omnibus, quos secui, quasi totos pulmones sanguine media ex parte putrido repletos, virgidos, atque mirum in modum induratos: id spatii, quod pulmones non repleverat, aqua lotus sanguinis non dissimili plenum fuit: capita etiam magna aqua limpida copia referta erant. Vides, cum aliam memoret, pleuram non memorare. Sed tu vicissim objicere mihi Vesalius (o) potes, pariter in Sepulchreto praetermissum, qui cum de feminis duabus mentionem injiciat, quarum alteram ex laterali dolore extinxisse, conjiciebat, altera ex inflammatione tertiae die interierat; pleuram quidem, sed non pulmones, commemorat. In illa enim inflammationem, scribit, totam fere sinistram sedem membrana costas succingentis, praecipue tamen ad costarum radices, occupasse. In hac vero secundum vene pari carentis ingressum, & ipsius propagines totam posteriorem thoracis sedem occupasse, & sibi ad morbi lateralis essentiam dignoscendam egregium specimen praebuisse. Ego vero non hic dicam, Vesalius tunc aliud agentem, & ea obiter memorantem, pulmonum lesionem omittente potuisse eo facilius, quod illo tempore minus hac controversia agitata, sed pulmones, si vis, illaesos in duabus illis mulieribus fuisse, dabo, dum tamen tu quoque des, in illis omnibus, quos certe multo plures Coiterus designat, pleuram sine laesione fuisse, aut cum ea quae negligi posset. Hic autem quid sapius fiat, profecto quærimus; non quid nonnumquam. Neque enim vel in Epistola superiore (p) quasdam aliquando accidere Observationes, negavimus, quae sint istarum Vesalii similes. Quin etiam ut istas Vesalii, sic aliam aliquam, in hac Sepulchreti Sectione pariter omittam. Harderius videlicet (q) addiderimus, nisi praeter alteram mortis causam in cerebri cortice purulento propositam, minus dilucide sedem indicasset multi puris, quod in thoracis caveam effusum invenit; accurate enim ejusmodi sedes sunt designandae, neque, ut aliquando factum videas, marsupium idem in quo pus fuerit, aut adhuc sit, modo ad pulmonem, modo ad pleuram est quasi pro arbitrio referendum. Observationes igitur, in quas dubitatio non cadat, ampliorum, graviorumque, illaeso pulmone, pleurae laesionum in pleuritide non negamus; sed oppido perraras esse, si nimirum cum immuni earum numero comparentur, quas & Coiterus, & Servius habuere, & qui idem quod Servius, in viginti pleuritidis observavit, Barthol. Vicarius (r), & Gagliardus (s), qui triginta circiter diffecandos curavit, & Nanus (t), & ne de me, aut de aliis, quos infra laudabo, quidquam hic dicam, Valsalva demum, qui plu-

rimos inciderunt. Neque enim horum quisquam in tanto numero dissectionum unquam in pleurae laesionem incidit tam gravem, tamque amplam, illaesis pulmonibus.

39. Quin etiam pleurae inflammatio cum pulmonum inflammatione conjuncta non tam crebro in cadaveribus deprehenditur, quam Viri alioquin Doctissimi videntur existimare. Quod verumne sit, an secus, tunc optime intelligitur, cum magna series Observationum spectatur. Si quae Coiterus, Servius. Vicarius indicantur, bene perpendas; plurimas habes quas ad Valsalvae nostrasque adjungas. Quibus has quoque addes, praeter alias, quae in Sepulchreto leguntur. Zwingerus (u), & Dillenius (x) pulmones duriores, & gangraena jam affectos viderunt, & cum ceteras partes iis in cadaveribus male se habentes describant, neque pleuram nominant, & primus diserte addit, nullibi tamen adnotatum fuisse pulmonem in aëro qui cum lateris intolerabili pungente dolore sanguinem extulisset; alterum autem pleuritidis exquisita sustulerat, in peripneumonia degenerans. Lanzonus quoque (y) in mortuo ex forti pleuritide pulmonis abscissum invenit mortis ac morbi causam; de pleura ne verbum quidem. Imo in epidemica ejusdem anni Constitutione cum ex pleuritidis signis plerique Medici inflammatam pleuram esse, censerent, aliis contra disputantibus, aperto cadavere, ut his tanta divimeretur (z) alterum deprehendit pulmonem, absque ulla pleurae laesione, erysipelate infectum, & tumefactum, & ex flavo maculofum. Sed & Cl. Fischerus (a) in altera Constitutione, ut videret, in controversia de loco inflammationis tam acriter a quibusdam agitata, quid sentiendum esset, incisio cadavere nihil aliud sibi reperit, quam pulmonis dexteri inflammationem, & concreciones polyposas in vasis majoribus pulmonaribus. Neque Praestantissimus Gesnerus in ea quam supra (b) memoravi, fallaci quidem, sed non sine punctorio in lateribus, aut sub scapula dolore, Uriesum pagi Constitutione, uno, altero, aliis dissectis corporibus, pleura ullam refert inventam laesionem, cum pulmones utique inflammatos, aliterve intus, aut extra male affectos proponat. Denique ut alios omittam, praetermittere nequeo Illustrem Hallerum (c), qui cum suas pleuritidis, & peripneumonias quatuor Observationes ediderit, vix in una earum tradidit, in pleura signa fuisse inflammationis, in omnibus autem pulmones, scripsit, aut magno fuisse abscissu vitiatos, aut a sanguine qui intra eorum vesiculas, cellulasse destillaverat, aut ab albo humore intra eorum substantiam coactos graves, & in parte duos & solidos, quemadmodum in eorum inflammationibus, saepius accidere, supra (d) a nobis expositum est. Haec cum ita se habeant, praclare intelligis, pleurae inflammationem cum pulmonis inflammatione conjunctam minus crebro deprehendi, quam Medicus nostra aetate nobilissimus credere videbatur cum peripneumonia, scripsit, ex se ipsa raro oriri, verum supervenire pleuritidi, & paraphrenitidi. Quae verba ad memoriam revocant Hippocratis locum, sic a Dureto (e) latine redditum. Peripneumonia pleuritidis succedanea, tutior est primigenia: qui locus Interpretum, & Medicorum ingenia torfit cum ob alias causas apud Caelium Aurelium (f), & Ballonium (g) commemoratas, tum praesertim quia in Aphorismis (h) scriptum est: A pleuritide peripneumonia malum. Et Martianus quidem (i), atque Sennertus (k), quibus fortasse nimis ausi fuisse alii in textu emendando viderentur, rationem excogitarunt, qua, nulla verborum mutatione facta, rem non incommode intelligi posse, crederent, si nimirum, quod Sennertus ait, reputemus, materiam parte in thoracis parietibus antea deposita, pauciorum, minorique cum impetu in pulmones reliquam ferri, aut si, quod censet Martianus, vox *deperit* non ita accipiat, quod vulgo faciunt, ut tutiores tunc securioresve peripneumonias significet, sed *stabiliores*, five minus jam transmutabiles. Quarum interpretationum ne primam sequar, facit aphorismus modo memoratus, quocum illam ut satis conciliem, non video: ne vero alteram, vel ipse constans, quantum perspicere potui, in Coacis usus illius vocis, eive affinium, ut majorem non stabilitatem, sed securitatem, hoc est minus periculi omnino significant (l). Quae cum ita

ita sint; in mentem mihi olim venerat quærere, num forte liceret primam illam litterulam, quasi librarium incuria additam, a propofita voce abjicere, ut mutatione omnium minima id quod ratio postulare videbatur, non jam tutiores, sed periculosiores eas esse legeremus peripneumonias quae pleuritidi succedunt: aut si id non liceret; num sequi fas esset conciliationem a Petito (m) traditam, aut certe probatam, ut aphorismum accipiamus de peripneumonia, quae peritanti pleuritidi addatur, Coacarum autem locum de peripneumonia, in quam pleuritis mutetur. Tu autem videbis, num eo loco duae istae peripneumoniarum inter se comparentur, an potius hac altera in quam pleuritis mutatur, cum ea comparetur quae sit primigenia. Quod si est, ut plane est; nempe illo redimus, ut rationem quæramus, cur peripneumonias, quae accidunt aëris, jam pleuritide, & ipsa pleuritidis curatione debilitatis, eas tutiores pronunciet Hippocrates quam quae, nulla praevia pleuritide, valentes robustosque homines aggrediuntur? Illas sane ipsas apud Ballonium (n) videbis ceteri *lethales*, nec ratione solum, aut Galeni auctoritate, sed & exemplis productis citioris inde mortis Regine Navarre, Dominae Dupuy: ad quae alia, atque alia sepe addiderunt deinceps Medici funesta exempla, & non ita pridem Vir Clariss. Gianella noster (o), tantum abest, ut eas peripneumonias; si quod saepius contingit, spectemus; credere in universum possumus primigenias tutiores.

40. Verum ut ab his quae succedunt, ad illas quae simul cum pleuritide sunt, peripneumonias redeamus; non tam crebro eas quidem; id quod jam satis vidisti; sed tamen haud rarissime occurrere, non nostrae modo, sed & aliorum Observationes demonstrant. At certe multo minus crebro occurrunt illae quibuscumque pleura sit inflammatio conjuncta. Testis est praeter ceteris vel is Civis meus, qui de utroque simul juncto morbo peculiare volumenedidit, primisque ambobus *Peripneumoniae* nomen, si non imposuit, at certe sic confirmavit, ut nunc pervulgatum ab recentissimis etiam laudetur, Vincentius Baronius: cujus Observationes jam inde ab A. 1636. typis commissae haud scio cur non fuerint in Sectione hac Sepulchreti propofita, in qua ceteroquin praeter eam quam supra (p) indicavi, alia quadam non semel tantum, sed bis ponuntur, ut quae tum §. 7. Obs. 9. tum §. 2. Obs. 40. & quae tum in extremo Scholio ad Obs. 33. tum nono articulo Appendicis ad Obs. 25. & quae tum in hujus Appendicis articulo quarto, tum in secundo Scholio ad Obs. 38. eadem leguntur. Baronius igitur (q), cum in nostris illis regionibus Peripneumonia epidemice vagaretur, tresque eo morbo interemptos ipse in Nasocomio patrio diffecaret, in nullo eorum latere abscissum, nec ullum alium in membrana costas succingente inflammationis, aut tumoris vestigium deprehendere potuit, praeterquam in una tantum muliercula, in qua ipsa tamen non inflammata eam membranam, sed tabidam invenit, ut arde adhaerentem pulmonem cum avellerent, sequeretur. Ex singulorum autem morbi descriptione, quam sectionibus praemittit, apparet, omnes acuto ac pungente lateris dolore fuisse cruciatos. Quin etiam, ut suarum similes, his subiicit Plateri, & Zecchii Observationes: quorum ille in pleuritidis duobus maculam tantum lividam in pleura, cum quidem affixos pulmones ipsos potius male affectos deprehendit; Zecchius autem in pluribus non illam, sed pulmones vitiatos invenit, ut in Sepulchreto quoque (r) adnotatum leges: quanquam in extremo Tractatu de Lateris Dolo, qui ut *Methodo de Urinis* subiectus, sic Consultationi illi quae editatur Venetiis est ultima, praepositus est; idem Zecchius scribit, in pleuritidis cum magno pulmonum vicio, pleuram interdum prorsus illaeram, nonnumquam vero parum immutatam repertam esse. Huc Jacotium (s) addito, cujus haec sunt verba: experimento in dissectione pleuritidum raro tumore pleuram observamus: & ne Valsalvae, & nostras dissectiones saepius inculcemus; trecentas illas Servii (t) adjecto, in quibus pleuram aut nihil omnino vitiatam, aut leviter tantum quodammodo inquinatam offendit. Quemadmodum autem cum supra (u) ostenderem

ampliorum, graviorumque pleurae laesionum, ubi salvi pulmones sint, aut illius inflammationis cum horum inflammatione conjuncta raritatem; non me certe ex iis esse, credideris, qui nullam pleuritidem a membrana costas succingente inflammatione excitari, contenderunt, nominati plerique a Cl. Titmanno (x), ita hic pariter recte credes, non ideo me graves pleurae inflammationes cum pulmonis inflammatione junctas negare, quod in dissectionum maximo numero deprehensas perraro fuisse, ostendam. Neque enim earum oblitus sum quae in Sepulchreto recensentur: ad easque addere alias possum, ut puta quas Gagliardus (y) indicat, & in pluribus quidem, a pulmone in pleuram extensas aut cum Hoffmannus (z) vidisse se, ait, inflammatam & sphacelatam pleuram, vitiatam parvis abscessibus pulmonum adhaerentem. Hoffmannus tamen id etiam, quasi nonnumquam, vidisse se, addidit, postquam id quod frequentissimum est, sic in universum tradiderat: In sectione pulmonis invenitur inflati, duri, instar hepatis, & aëque fundum petentes: quae praecleara quoque Observatione (a) confirmavit, eorum immane descrebens pondus, & distentionem, & duritiem, quia vesiculas quasi carnea crassa rubicunda substantia habebant infartas: & cum thoracis nullas omitteret internas partes: pleuram ne memoravit quidem. Gagliardus autem, ad triginta, ut dictum est supra (b) dissectis, in aliis pulmonum substantiam sic in hepaticae similitudinem invenit mutatam, ut in quodam Chirurgiae studioso sedus pulmo a secto ejusdem hepate interno foci non posset, in aliis nigram; in aliis utroque illo vitio, quorum primum phlegmonosum, alterum gangranosum vocat, promiscua affectam. Amplissimus quoque Senacius (c) cum universae scribat, substantiam pulmonis, indurari in pleura, ritidibus, & massam formare similem hepatis, alibi (d) tamen cujusdam Constitutionis pleuritidis excipit, in quibus gangranosum principium accusat, & in aëris, mortuusque animadversa non reticet. Tu quid inter Parisiensem, & Romanam Constitutionem discriminis fuerit, conferendo utrumque Scriptorem, intelliges; Gagliardus enim tribus illis singulis vitiiis sua peculiaribus adscribit signa, & remedia. Sed ut phlegmonosi in suppuratione abeuntis progressum in paulo serius extinctis satis dilucide ostendit; sic in gangranosi, & in misti ex utroque descriptione perspicuitatem desiderabis; neque enim licet intelligere, phlegmone, an erysipelate, an neutro inflammationis genere ex partes essent affectae pulmonis, quas gangraena corripiebat. Et progressum quidem substantiae illius quasi hepaticae in suppuratione a me quoque tum in hac (e), tum in aliis (f) Epistolis adnotatum videbis: sic etiam in dura, ac densa illa eadem parte ingredienem (g), in eademque conspexisse Valsalvam cum atrum, & phlogosi affectum, durum, & valde compressum pulmonem Senis (h) descripsit, tertio die mortui, & cum Mulieris (i) prostratis omnibus viciis decumbentis, cujus postea remisit dolor, indurati pulmonis partem fuscam, & sphacelo quodammodo correptam, & cum Viri (k) quinto die extincti pulmonem valde induratum, ad subviridem colorem vergentem, nigriusque maculis distinctum. Sed nec Valsalva, quod sciam, in peripneumoniosis pulmones, qui non essent indurati, nigros deprehendit, nec ipse, nisi uno in Viro, de quo Epistola Anatomica scripsi XIII. (l): quoniam illos, quippe ad caput praecipue intentus, cursum inspexit, & graviter quidem laesos fuisse, memini; sed ea tamen nigredo a gangraena esset, an a sanguine, qui non ita prorsus in eorum vasis subfistisset, ut ad gangranam faciendam requireretur, adnotatum non habeo, ut neque intelligi, durine essent, an a sphacelo laxati, & molles, cum Lanciculus in Romana illa epidemica peripneumonia (m) praecordis rubentia usque ad diaphragma fuisse, scripsit, & nigricantia sanguine coacta, id est, ut inferius (n) loquitur, rubra, & sphacelo tentata. Verum utcumque id fuerit; haec omnes pulmonum laves, in quibus commemorandis me a proposito divertisse, fortasse credideris, videntur tibi ejusmodi esse, ut si cum pleurae noxis, quantumvis gravibus, nonnumquam jungantur, his potius, quam illis, debeas agrorum interitum imputare? Lanci-

sio

(i) Vid. Epist. 20. n. 38. (k) n. 30. 31. 40. (l) Prax. I. 1. S. 18. art. 9. (m) Obs. Met. circa Morb. aut. S. 6. c. 3. (n) Obs. Anat. (o) Epist. de Rat. Chyr. (p) n. 37. 38. (q) Apia. Obs. 51. (r) Vid. in Obs. 87. Cent. 1. N. C. (s) cit. supra, ad n. 38. (t) Vid. Epist. 20. n. 37. (u) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 8. (x) Ead. Dec. A. 10. Obs. 141. (y) Ibid. A. 5. Obs. 123. (z) Ibid. Obs. 120. (a) Cent. 9. N. C. Obs. 80. (b) n. 14. (c) Opusc. Pathol. Obs. 13. & seqq. (d) n. 20. (e) Coacar. Piznot. I. 2. c. 16. n. 28. (f) Acut. Morb. I. 2. c. 25. (g) Annot. 6. ad Consil. 27. l. 1. (h) Sed. 7. Aph. 11. (i) Ad Coac. Sect. 2. n. 277. (j) Acut. Morb. I. 2. c. 25. (k) Annot. 6. ad Consil. 27. l. 1. (l) Med. Pract. I. 2. F. 1. c. 16. (m) Vid. apud Dureto. cit. cap. n. 17. cuius add. n. 36. & cap. 17. n. 1. Adde cap. 15. n. 4. & l. 1. n. 149.

(n) Comment. in Aret. de Morb. Aut. I. 1. c. 10. (o) Annot. 6. cit. (p) De Succell. Morb. I. 2. c. 6. (q) n. 28. (r) De Pleuritide. I. 2. c. 1. (s) Sed. hac, Obs. 20. S. 29. & 1. (t) Comment. in Hipp. Coac. Sect. 2. l. 1. aphor. 11. (u) supra n. 37. (v) n. 38. 39. (w) in Proc. Mechanismi ven. Arty. Pleurit. caule. (x) cit. supra, ad n. 28. (y) cit. ibid. (z) 1. in Enarr. Morb. cap. ibid. cit. (a) n. 38. (b) Taité du Coeur I. 4. ch. 3. n. 2. (c) Ibid. I. 3. ch. 8. n. 9. (d) n. 17. (e) Epist. 20. n. 11. (f) supra n. 4. & 24. (g) Epist. 20. n. 31. (h) Ibid. n. 41. (i) Ibid. n. 45. (j) n. 23. (k) Epidem. Rhodm. A. 1729. c. 2. n. 6. (l) c. 4. S. 2. n. 7.

Si id certe non est visum, qui vel eos in quibus rami venae Azygae lateris primum inflammati in varices abierant, ad me scripsit, (o) ex serua quidem pleuritide, sed in peripneumonia, & septi inflammationem facessente, diem suum obiisse. Quin Riverio ipsi, dum contrariam tueretur sententiam, veritas expressit verba haec, quae in Sepulchreto quoque (p) a te reperientur, nobisque satis esse debent: pleuritides vehementiores, quae mortem inducere consueverunt, in peripneumonia ut plurimum degenerare. Sed univere asseverat Medicus Praestantissimus Trillerus (q), in vera pleuritide, non pleuram solum affici, quod haecenus quidem temere creditum, sed ipsam quoque pulmonum substantiam simul infestari, quod unicus medicina ocellus, anatome, docuit luculentissime, & nullam veram pleuritidem acutam sine peripneumonia agnoscit. Denique, ut alios hic omittam, satis fuerit, Anatomicum Exercitissimum Hallerum (r) negare, sibi unquam visum, solam pleuram inflammatione sua hominem necasse.

41. Nec vereor interim dum in controversia hac de vera pleuritidis sede diutius hareo, ne tu forte Empiricos imitatus, quibuscum mollius, quod ad illam attinet, egit Galenus (s), de re inutili tot verba a me fieri, arbitreris. Nam si Dogmatici ea tempestate, contra illos parum idonea se responsione tuebantur; at nostris temporibus si Celeberrimos inter Dogmaticos Medicos duos consulueris, Boerhaavium (t), & Hoffmannum (u); non facile credes, eadem ob rationis discrimina Empiricos illos per solam experientiam accurate, pariter, dilucide adeo novisse, atque hi, anatome, & ratione duce, proposuerunt, praesertim autem Boerhaavius. Aegre etiam feres, fuisse aetate nostra ferriorem Medicum, qui eadem omnes uti curatione, scripserit, siue pleuram morbus teneat, siue pulmones, oblitus videlicet vel ejus discriminis quod ne ii quidem negant, qui cetera extenuare conantur, si res ad suppurationem vergat, tunc saltem requiri aliam curandi rationem, si pus in pleura sit, additque musculis, aliam, si in pulmonibus, & longe alia via ex illa, atque ex his, esse educendum. Non me fugit, alios quoque, & longe quidem eo peritiores, memoria nostra fuisse Medicos, qui eandem fere, imo parem omnino medendi rationem docuerint utrique morbo convenire. Sed hi aut sedem utriusque in pulmone, aut simul utrumque esse, arbitrabantur, & quae remedia utrique morbo communia, & recte quidem, statuerent, satis intelligitur. Ille vero, ut omnem Anatomicorum operam in disquisitione hac inane esse, dicitur, idem affirmabat de universa curatione; quasi illud saltem verum non esset, magis sollicitum de morbo, & de celeris magnorum auxiliorum administratione Medicum fore, qui multo creberrimam ejus sedem sciat esse in pulmonibus, rariorem in pleura. Tu autem, si bene tuum novi animum sciendi cupidum, & veri cognitionem rebus ceteris antefertentem, non is modo quae de morbo hoc mihi haecenus conspecta esse, dixi, contentus non eris; sed illud insuper, fortasse optabis, ut quemadmodum pulmonum membranam toties integram sanamque fuisse, animadverti, ita & nonnunquam ipsam dumtaxat quasi erysipellate affectam, profunderem, ut sedes omnes harum thoracis inflammationum per anatomen ex me cognitas haberes. At aliis quoque diligentioribus, aut ferioribus aliquid relinqui, ne gravius feras: intereaque ex ea sede, quam omnium frequentissimam esse, confirmavi, tibi satis sit cum alia, tum hac praesertim multo facilius intelligere. Primum, cur empyema saepe adeo non sequatur, ut sequi oporteret, si pus in pleura unde extrorsum nullus patet exitus secundum naturam, acervaretur. Alterum, quomodo tanta puris copia a pleuritidis quibusdam expectoretur, aut in eorum thoracem effundatur, quae si a pleura proveniret, exili sane, tenuisque membrana, magnum profecto esse miraculum, ut Aretaeo (x), sic & aliis videri posset. Nam quod ab inflammatione tam crassa fiat, ut tantam possit materiae vim continere, nec mihi unquam, nec Valsalvae, nec ulli ex iis Anatomicis videre pro certo contigit, quorum longe maximum fuisse numerum Observationum, supra

(y) dictum est. Ad pleuram autem pinguedinem addere, ut materiae copiam non defuturam intelligamus, vide num liceat. Exterior enim piuguedo ad spuriam pleuritidem, non ad veram spectat, & latentem, de qua hic loquimur. Interior autem quantula demum sit in non obes, minime ignoras; obesos enim minus esse pleuritidi obnoxios, agnovimus alibi (z) cum Medico Diligentissimo Trillerio. Tertium denique, ea posita quam frequentissimam esse hujus morbi sedem probavimus, a te facilius intelligendum, illud est, quomodo cruentum spiritum saepe adeo vel inter hujus initia se ostendat.

42. Non sum nefcius, quot rationes Viri ingeniosissimi excogitarint hujus explicandae rei, quando etiam in sola pleura statueretur inflammatio. Quarum antiquissima Erasistrati est, cujus verba, nobis a Galeno (a) contra disputante servata sunt. Quam rationem quamvis Sennertus (b), dissimulato auctore, secutus esset, nunc tamen plerique ignorarent, nisi inter Italos Vir Doctus, idemque de Pleuritidis tractatione bene meritus in bono lumine collocasset, imo probabilem reddidisset, Erasistrati verbis non modo ad nunc cognitum sanguinis circumscriptionem accommodatis, sed etiam per Bronchiales arteriam, quam Erasistrato notam, ac Galeno, secus ac respondentem illi venam, sermo utriusque (c) satis ostendit, singillatim expositis: qua in expositione tamen cum alia fortasse, tum illud certe optare possis, ut per concavam arteriam non Bronchialis intelligeretur, sed Magna; nam & vena quod maxima sit, ob id ipsum cavam nominatur, ut a Galeno alibi (d) traditum est. Inter recentes autem spatu illius cruenti explicandi rationes, ut vetustas alias, quas Schneiderus (e) jam satis refutavit, praeterea, nihilque de ramis venosis dicam, a pleura in ramos venosus pulmonis pertinentibus, ab nonneme in rem hanc indicatis; ut nihil, inquam, de iis ramis dicam nisi quod si vel essent perpetui, quidquid inferrent, minime illud in pulmonibus subsisteret, quippe ab angustis in latiores semper venas cum reliquo eorum sanguine pertractum, alio tradendum; at eam profecto rationem sine laude omittere non possum, quibusdam in casibus fortasse locum habituram, quam per tubulos inter Venam fine pari, & arteriam Asperam iniectionibus detectos mihi quondam significavit Lancisius (f). Verum ut summi Viri ingenium, & diligentiam probem; certe quotiescunque pulmonem ipsum esse inflammatione affectum sciam; non facile ego in pleura expectorati sanguinis causam quaeram, nec vi recta, amplissimaque relicta, obliquos, angustosque ramus sequar praesertim donec meminero eorum Observationum, quas olim in disputatione mecum, ut solebat, amice habita in Bononiensi Scientiarum Academia proposuit Nannius, presse nimium in vetere illa scheda indicatas, ex qua una potuit Vir ceteroquin non minus diligens, quam doctus, qui nunc magno fide merito illi Academiae a secretis est, in ejusdem Commentariis (g) describere. Nannius enim sic narrabat, ut ego illo eodem die memoriae causa mihi adnotavi: in ea pleuritidis epidemia in qua vix unum aut alterum pleura dumtaxat laesa deprehendit, hosque mortuos sine spatu sanguineo, ut in Commentariis scriptum est, ceteros (id quod ibi minime leges) in quibus pulmones potissimum laesos offendebat, qui sane quamplurimi fuerunt, omnes praeviis cruentis sputis decessisse. Nunc itaque intelligis tum quare sibi non omittendum putaverit, in duobus illis, ejusmodi spata defuisse, tum quid mihi ab ejus Observationibus in rem praesentem indicari videatur.

43. Eodem die memini quae in Nosocomio S. Mariae de Vita ipse videram in duobus adolescentibus, sed in alio alio tempore, cum Academia communicasse. Alter ex frigore externo correptus fuerat perforante dolore circa medium lateris dexteri, qui in eo, quem exiguum tenebat, loco se movere, & circumferre videbatur, lintheis calidis admotis non remittebat, rangendo autem crescebat, ut in id latius asper decumbere non posset. Notu febris accessit cum frigore incipiens, cum sudore autem desinens. Quae etsi erat intermittens; tamen cum rediret singulis noctibus, dolor autem idem perstaret; in Nosocomium venit adolescens: ubi sanguine emisso e brachio, latere autem inuncto ex oleo calido de lini seminibus expresso, sedem quidem mutavit dolor, & naturam haec-

haecenus, ut potius gravando, quam perforando molestiam afferret; ceterum mucronata cartilago; ad eum enim locum transiverat; manum tangentis ferre non poterat. Cum hac nono jam die ab initio doloris ita se haberent; ex improvviso tui oborta, sanguinis grumum foetentem, majoris castaneae magnitudine eger rejectit. Quo ejectione, omnia quae dicta sunt, abiit, ut nec febris nocte proxima, sed sudores potius redierint, deinde vero nehi quidem.

Igitur quarebam, unde is grumus? nam ex arteria Aspera non videbatur ea magnitudine provenisse: e naribus autem intimis, etsi per extimas haud ita pridem sanguis prodierat, eger venisse constanter negabat; tum quae praecesserant, eorumque subita solutio, aliaque praeterea ut ipsi crederem, faciebant, Relinquebatur, ut e ventriculo: quamvis nulla ad hujus regionem molestia primis diebus praesertim se prodidisset, neque ulla nausea, illa ad vomitum propensio ipsam grumi rejectionem antecessisset. Certe autem ad ventriculum attinebat quod in altero acciderat Juvene. Is enim dolore lateris, tussi, ceterisque pleuritidis indicis affectus, & de his dumtaxat conqueffus, nisi quod tamen simul nausea tentabatur, cum ab iis quae ceteros juvare pleuriticis solent, vel pejor se haberet; denique rejecto inter vomitum sanguinem terere lumbico, statim ab iis, quae dicta sunt, omnibus liber est factus. Nec vero hanc Observationem eo die commemorabam, quod raram esse, censebam; neque enim me fugiebat, ex quo Galenicus (h) unam ejusdemmodi proposuerat, quae Donato (i) adeo mirabilis visa erat, quot prodita essent aliae tum ab iis quos laudat Etmullerus (k), tum ab aliis, qui in Sepulchreto (l) memorantur; ad quas esse quae addi possint, non ignoras praesertim ex Hardero (m), Raygero (n), ex Virisque aliis Clarissimis, nominatim Joanne Baptista Verna (o), & Josepho Antonio Pujati (p) Auditore olim nostro, nunc Collega meritissimo, a quo una plurima doctae, ut solet, accurateque propositae sunt. Verum ideo commemorabam, quod sermo de Pleuritide erat eo die in Academia institutus ob litteras a Cremonensi Medico, dum viveret, Experientissimo, qui condiscipulus meus fuerat, Ignatio Pedratto ad me datas, in quibus verminosas pleuritides summa cura describebat, quae hyeme A. 1705. Farnesii, ubi tunc ille medicinam faciebat, in eaque vicinia epidemice grassabantur. Ut igitur appareret, primum quidem, a vermibus inferri aliquando pleuritidis similitudinem, quae, ejectis vermibus, continuo evanesceret; deinde autem, veram ipsam pleuropneumoniae interdum fieri, si porro illi irritare pergerent, & sic ad thoracem non vapores necesse qui, sed constantes spasmodicae membranae crispaturae traducerentur, quae sanguinem denique, praesertim lentum, in vasculorum angustis retinerent, visum est, ut hoc licebat ex recentibus Pedratti Observationibus intelligere, sic illud quoque recenti mea Observatione confirmare.

44. Quoniam vero in Sepulchreto nullam invenio iniectionem, quae in pleuritide verminosa ostendat, revera posse thoracis interiora inflammari, cum ea quae ex Quercetano proferuntur (q), lumbicorum cumulos dumtaxat exhibeant, in ventriculo & intestinis repertos; quae tunc Pedrattus in thorace mortuorum viderit, adscribam; si prius tamen quae in viventibus adnotavit, ex iis quae tum scripserat, tum coram addidit postea, cum plura post scriptam epistolam observasset, summam significaveram. Juvat enim decipitium morborum Constitutiones plures, & alibi observatas, legisse, & inter se contulisse. Ille igitur sic observavit. Lateris dolor obtusus potius quam pungens, primum omnium existerat, qui praeterea quod nonnullas habebat intermissiones, initio erat tolerabilis. Interea autem apparebant indicia vermium in ventre nidulantium quin horum aliqui ut plurimum ex ore ejecti, aut cum alvi recrementis conspicebantur. Simul autem non sine tussi, & hac vehementi, spata erant alba, non concocta, eademque sanguineis quasi filamentis jam tincta. Febris, quae cum horrore inceperat, uno fere tempore, & carui perstabat: Pulsus; non, ut in pleuritide solent, duri, tensive; humiles erant, parvi, inaequales. Ad quinctam usque, aut, summum, ad septimam diem morbus non modo non crescebat, sed potius decreverat, atque adeo jam propemodum victus esse vide-

batur, dolore, ac tussi, abeuntibus, febre autem ipsa non mediocriter imminuta. Postea vero haec omnia usque adeo majora quam antea, fiebant, tantaque & spirandi difficultas, & virium defectio adungebatur, ut intra horas quadraginta aegri misere inquieti, intus aestuantes, toto autem corporis ambitu perfrigerati, & quod certissimum erat mortis signum, cadaveris instar viventis, nullis tunc proficientibus auxiliis, interirent. Sed in morbi initio, ut denique animadversum est, profuit iis qui firmis essent viribus dare quae vomitum moverent, & nominatim quam benedictam vocant, Rulandi aquam, de qua confer quid in ejusmodi pleuritidibus censeret Quercetanus; habes enim vel in Sepulchreto (r). Al-vum autem in hoc morbo cedere oleo etiam ipso ex amygdalis recens expresso, ut mercurio, ut vocant, dulci, ad abigendos certius vermes cum pauca myrrha, & corallina conjuncto, non ita proderat. Nam etsi hoc lumbicis mirifice expelleretur; mox tamen a defectionibus exacerbabatur dolor, & crescebat inflammatio. Oleum autem illud cum a primo expectorationem reddere faciliorem videretur; paulo post tamen, quasi pulmones laxasset, aucta spirandi difficultate mortem accelerasset, ut omnino fuerit omittendum. At sanguinis missione, quippe vires deficientes, abstinere oportebat, vix ut nonnunquam, maxime urgente inflammatione, pariter tamen, ac pace, fuerit instituta. Sive igitur hic morbus ita erat explicandus, ut paulo ante (s) indicatum est, explicationem confirmante utilitate ex Rulandi aqua inter initia statim id quod lentorem sanguinem facit, esset, ejiciente, siue etiam aqua eadem quasi antidoti instar cum Quercetano, alique, spectata, morbum hunc mavis pestiferi aliquid habuisse, quod vermes comitarentur potius, quam facerent; nam & pestilentes pleuritides interdum observatae sunt, quo ille apud Ballonium (t) in Adnotatione I. referuntur quae ab eo sunt descriptae initio Constitutionis Vernae A. 1571. pressius in Sepulchreto (u) commemoratae; illud certum est cum multorum, quos descriptus morbus abstulerat, cadavera tum Farnesii, tum in proximis oppidulis secarentur, viscera quidem ventris in aliis aliter, ut propria singulorum affectiones ferebant, constituta apparuisse, scirrhosa videlicet, obstructa, aut alia ratione male habentia, praeter ceteris autem valde affectum ventriculum, & tympaniticum in modum, inflatum, putridaque & graveolenti humorum saburra onustum; sed praecipuam lesionem in omnibus intra penetralia thoracis, fere eandem ac quae propterea ex uno tantum subjicitur, deprehensam esse.

45. VIRI quem modo propositi morbi vis atrocis, ac celeris absumperat, PULMONES tumeabant adeo, ut totum thoracis cavum implebant. Sinister autem, quo in latere dolor fuerat, penitus inflammatus ac nigricans conspectus est, praeterea inferiora versus al-bido, ichore infarctus, abcessus instar. Pleura ubique inflammata, livescens, & nonnullis quasi punctis sanguineis distincta. Intercostales musculi, Interni praesertim, & sinistri, haecenus inflammationem contraxerant, ut sagillati viderentur. Denique in cordis ventriculis, annexisque Magnis utriusque generis vasibus fuerunt atri sanguinis, nec dissimiles polyposea concretioni.

46. Ex his quae a nobis de Verminosa Pleuritide relata sunt, conjunctis tamen cum iis quae de eadem supra (x) laudati Auctores scripserunt, jam tibi facile apparebit, nulla esse verae pleuritidis signa, quae non aliquando in illa quoque sint observata non modo cum jam in veram degenerasset, sed tum etiam cum hujus tantummodo similitudinem referret. Quomodo, in pueris praesertim, itemque in aliis qui soleant vermibus esse obnoxii, nec non in iis Constitutionibus quae horum feraces sint, cavere Medicos, oportet, ne forte pro vera ha-beant pleuritide aliquam in qua necdum aliud sit, nisi pleuritidis similitudo, solis anthelminticis curanda. Sed de pulmonis, & pleurae, & utriusque inflammationibus legitimis, aut nothi haecenus. De inflammatione autem diaphragmatis, aut mediastini, & pericardii quidquid vidi cum leve fuerit, & cum pulmonum inflammatione conjunctum; simul cum hac jam in his Litteris (y), aut

(a) Dissert. de Vena sine pari. (p) Sed. has Obs. 14. S. 4. (q) Vid. Commenc. Litter. A. 1701. Hebd. 2. n. 2. (r) Opusc. Pathol. Obs. 13. (s) De Loc. aff. 1. 3. c. 2. (t) Aphor. de cogn. & cur. Morb. tum 5. 849. & seqq. tum 5. 886. & seqq. (u) De Loc. aff. 1. 3. c. 2. (v) De Caus. diuturn. 1. 1. c. 9. (w) n. 38. & seqq. (x) Epist. 30. n. 10. (y) De Loc. aff. 1. 3. c. 2. (z) cap. 16. cit. supra, ad n. 39. qu. 3. in fin. (aa) cap. 3. modo cit. infra medium. (ab) Dissert. de Pleuripneum. 6. 1. S. 33. 34. (ac) Dissert. de Vena sine pari. (ad) Tom. 1. inter Medica.

(b) Comment. de Lumbic. 1. 1. (c) De Media Hist. Mirab. 1. 4. c. 6. (d) Pux. 1. 1. S. 18. art. 9. (e) Schol. ad Obs. 38. hujus Sed. (f) Apian. Obs. 66. (g) Vid. A. 1691. M. Janu. in fin. ad Obs. 26. (h) Princ. morb. acut. Pleurit. P. 3. c. 11. n. 19. & seqq. (i) Dec. rar. Medic. Obs. 7. (j) Obs. 38. paulo ante cit. & Schol. ad eand. in fin. (k) in cod. Schol. (l) n. 41. in fin. (m) Epidem. 1. 1. (n) Schol. ad Obs. 38. hujus 4. Sed. (o) n. 43. & seqq. (p) n. 15. 26.

aut in aliis etiam (z) indicatum est. Videre igitur poteris qui peculiare illarum membranarum inflammationes non conspexerunt modo, sed & earum signa adnotarunt. Neutrum enim solum satis est. Sic olim Avenzoar, cujus non brevis locum Zacutus (a) protulit, & fufius ante Freindium (b) confideravit, signa propofuerat inflammationis Mediastini, quam se pertuliffe, non dubitabat. Sic etiam Jacotius (c) non retulit notas quas eidem morbo de Avicennae quoque sententia credidit convenire, Sic denique Heurnius pater (d) quibus ex indicis coniceret, Juvenem quandam esse indidem mortuum, legeris. Contra, Nicolaus Mafsa (e) qui apostemata etiam in mediastino vidisse se, scripsit, de eorum signis nihil adiecit, cum illa quae in Nobili Florentino pleuritico apostema comitata erant, diligenter retulisset, cujus morbi, & diffinitionis in Sepulchreto nullam video mentionem fieri: & quamvis se vidisse, ait, & multas alias, a pleuritico apostemate mortuos, quorum apostemata magna erant; tamen haec superius non memoravi, incertus, an ejusmodi magna apostemata ad ea sepefcerent, de quibus agebam, an potius, ut in Florentino illo de quo dicebat, ad mufculos etiam proximis occupantia, frigida, antiqua, & multos annos perpetua tufficula, & gravante dolore permoesta. Opus igitur est signis, per diffinitiones comprobatis, ut morbum dignoscere, & accelerata auxiliorum administratione curare possis, aut si hoc non liceat, saltem de gravi periculo monere, & ne deceptus videare, quid in cadavere sit inveniendum, pradicere. Utrumque autem quod simul requiri, dicebam, ostendit Medicus praestantissimus, Salius, vicinus meus (f). Qui cum junior in mediastino inflammatorum tumorem, nec parvum, primus omnium vidisset, quae autem symptomata in agro fuissent, diligenter adnotasset; postea non cessavit unquam ea cum illis quae in aegris aliis similia occurrerent, foelter conferre; itaque & morbi signa constituit, de eoque doctae periteque scriptam primam quam Medici habuerint, integram tractationem vulgavit, Observationem, quae tractationis causa fuit, in hac habes Quarta Sepulchreti Sectione (g): in Sectione autem Prima hujus libri II. alteram (h) leges, quam insequentis saeculo literis mandavit Panarolus, praetervisum iis quos de hoc morbo scripsisse, vidi: in qua utinam alia, quae defuisse non puto, symptomata adscripra essent, & inflammationis sedes, quae fortasse pericardium attingebat, dilucide esset indicata. Quorum alterum non desiderabis quidem in Heurnii filii Observatione, pariter in Sepulchreto (i) relata; at signorum quae fuissent inflammationis hujus peculiaria priusquam in vomica abiret, imo vel postquam abierat, nullum adnotatum invenies. Ut inflammationis, & abscessus Mediastini, sic & Pericardii quotquot memorari exempla vidimus, ea tibi, ut perlegere citius possis, in Sepulchreto indicabimus. Primum igitur eandem illam quam Salius esse, diximus, Observationem inspicies, ut quae inflammatorum tumorem exhibet, in parte etiam ad pericardium attinentem; quapropter de utriusque membranae inflammatione Salius agit, certe atquequam Rondeletii Observationem (k) inspicere potuiffet, quippe Lugduni editam eodem A. 1583. quo Salius Praefationem Idibus Martiis scribebat Faventiae, libro suo praefigendam. Historias autem quas proximo saeculo conscriptas, ex Hildano, itemque ex Zacuto citari videris; binas; ne forte fallaris; ex eorum singulis citari, scito. Hildani enim primam reperies in Sepulchreto (l) haud procul ab ea Rondeletii, quae modo commemorata est; alteram autem Sectione hac IV. (m). Ubi etiam est Zacuti propria (n), nec tamen eo quem ibi a typographo indicatum videbis, libro illius. sed si conferre forte volueris, & sane paulo aliter Auctor scripserat; libro I. perquirenda. Zacuti autem altera ad pericardium certe non attinet; imo illa est Avenzoaris morbi sui descriptio. A quo ut mediastini, sic etiam pericardii inflammationem, & abscessum esse memorata, cum Freindius (o) admoveat; quomodo Salium, & Rondeletium excusabimus, nullam ejus mentionem facientes praeteritum cum hic scripserit, eum affectum neminem, quod scires, adnotasse, & Salius, mirandum esse, quae rationes praxim docentes, utrumque affectum ita neglexerint, ut ne horum quidem minimum fecerint verbum; quanquam hic quos intelligeret, no-

vissimos videlicet Medicos, sua satis Praefatione declaravit, in suaque Praefatione ostendit, cur Avicenna, ut Jacotius non dum morborum omnium curationem, sicut Ordinarium Praefici, doceret, sed dum Coacas interpretaretur, censuerat, inflammationi mediastini cognitionem ipse quidem tribuere non potuerit, tanto libentius tributurus Avenzoari, quod vetusti alicujus Medici, ut tum solebant, auctoritate sua signa pleraque sic confirmasset. Verum, quod pro Rondeletio quoque dictum velim, tanta praeter ceteris Arabicis Scholae Medicis Avicennae fama invaluerat, ut quod in magno ejus Opere non extaret, frustra apud reliquos perquiri posse videretur. Longe difficilius est Ludovicum Mercatum excusare, a quo scripta de hisce affectibus (p), si cum Salio, quem ne nominat quidem, tractatione contuleris, ab Salio omnia sumptis, statim cognoscas. At quanto minus erga Salium grati, ut saepe fit, aliqui fuerunt qui eodem vivebant tempore, tanto gravior, equivoque fuit hoc nostro saeculo nobilis Scriptor Freindius (q), gratique pariter fuerunt Archiatri duo Amplissimi, quos, haec recensens, qua parte de his Morbis scripserunt, nuperime legebam: imo alter Observatione sua Salii Observationem discrete confirmavit; alter quomodo, & quando a praefrigido aere inspirato, aut a gelida potione mediastinum, quippe a pulmonibus interceptum, gulam autem intercepti, non difficile inflammari possit ostendit. Nec tamen Salio ingratum fuisse, crediderim Virum aliquin Doctum, qui cum anno postquam Freindii Historia Medicinae prodierat, decimo Scriptum vulgaret suum, questus est, Mediastini inflammationem fuisse ab omnibus ad id usque tempus praetermissam, cujus interim signa quaedam produxit, inter ea quae Salius propofuerat, occurrentia; neque enim hic vel syncopen, ubi inflammatio pericardium attingeret, praetermisit. Eam igitur querelam inde potius ortam putaverim, quod nec omnes omnia legere, nec quae legerimus, omnium postumum meminisse. Ceterum animadversa ab Salio signa relegendis, illud fortasse miraberis, cum molestiam ad sternum animadverterit, ad dorsi vertebrae non adnotasse, aut cum illius rationem hanc redderet, quod mediastinum ad sternum alligatur; non attendisse, ad vertebrae quoque alligari: aut saltem non adnotasse (id quod fortasse erat) propius sternum, quam vertebrae, fuisse illas inflammationes: quod discrimen in locis quibusdam Hippocraticis de pleuritide ad dorsum, aliter in Sepulchreto (r) explicatis, attingit Cl. Verna (s): quamquam Epistola superiore (t) alia quoque a meratio indicata est, cur mediastino affecto, accidere interdum possit, ut sternum, potius, quam vertebrae, compatiatur. Sed vertebrae facta mentione, id etiam mirari subit, cum saepe adeo capitis dolores per sanguinis impetum aut moram in cerebri meningibus, aut per aliam aliquam harum laesionem, irritationemve explicantur, cur ad dorsi dolores, de quibus nominatim in hac Sepulchreti Sectione agitur, explicandis perraro solet commemoratio fieri meningum Spinalium medullam convulsentium, quae nihil demum nisi illa superiores meningis sunt in vertebrae cavum productae. In hac ipsa Sectione exempla etiam afferuntur dolorum thoracis ab aneurysmate provenientium. Quorum; etsi in alia Epistola de Aneurysmatibus plura scripserim, aliaque in alia sim additurus; unum, atque alterum exemplum seorsum hic proferam, primum quidem propterea quia vix aliud ejus aneurysmatis indicium rescire potuimus, quam dolorem intra thoracem; alterum autem, quia non solum ab aneurysmate, sed etiam ab jecinoris pondere is thoracis dolor videtur repetendus.

47. MULIER constitente aetate, quae alias in Nosocomio Patavino fuerat ob dolorem in sinistra intima thoracis parte, in idem rediit ante medium Januarii A. 1717. de eodem illo dolore querens, nunc magna cum febre conjuncto. Pulsus erat vibrans, morbusque omnino videbatur gravis, sed non adeo, ut mors jam proxima esse crederetur. Fuit tamen, nam posttridie quam in Nosocomium venerat, mulier improvise mortua est. THORACE aperto, hujus quasi hydrops a primo apparuit. Sed cum infra aquam magna concreti sanguinis copia occurreret; intellectum est, hujus serum hydrops speciem representasse. Querentibus, unde sanguis prodiiisset, magnum fe obtulit Aortae aneurysma, idque per ruptum.

ruptum. Quam arteriam cum diligenter specialem; sic observavi. Jam inde ab initio, a quo erat latior, intrusque inaequalis. Nec tamen in manifestum aneurysma se dilatabat priusquam Subclaviam sinistram emisisset. Inde non in faccum quandam lateralem, sed in omnem partem truncus ipse se expandebat, ut cavum efficeret magnum, forma ad sphaeroidem accedens: ad cujus intimam partem, iterum se in arteria modum contrahebat, secundum inferiores thoracis vertebrae, ut solet, descendens. At superius, ubi dilatata fuisse, dixi, hinc altiore sinistri pulmonis partem premebat, inde vertebrae aliquot corpora, & laterales processus, & proximam costarum partem, a sinistris pariter, urgebat. Et haec quidem ossa omnia erant ibi valde excavata; illa autem pulmonis pars atra erat, tum dura adeo, atque compacta, ut mirabile hic officium, quod verbo attigi in II. Adversariis (u) praestaret. Scilicet aneurysmatis interior facies, nullis in hac muliere corticibus polyptosis obducta, intimam arteria substantiam, sicuti nonnullis in locis, perraris tamen, & angustis, laxam adeo ostendebat, ut ex ea quasi squamula nullo negotio avelli posset, ita & eandem, & extimam ubi cum pulmone aneurysma artissime conglutinabatur, exeam, & prorsus deficientem spatio duorum digitorum commonstrabat: eam autem parietis arteriosi partem supplebat mirifice, sed evidenter, pulmo, ut neque per oras spatii illius ob firmisissimam, amplamque conglutinationem, neque per pulmonis substantiam, quippe adeo ibi, & in ea vicinia compactam, quidquam sanguinis exire posset: itaque nec cruenta sputa mulieri fuerant, & ipse incrementum prorsus arteria Asperae, & bronchiorum intimam faciem inveni. Ceterum nullum in corde vitium, nulla polypola concretio, si unam excipias, longulam quidem, sed exilem, quae ex sinistro ventriculo per Aortam ad hujus usque curvaturam pertinebat: quin sanguis in corde, & alibi fluidus non minus, quam ater, conspectus est. Abdomine, quod rugis non carebat, diducto, praeter eum singularem, quem ex hac muliere satis in Adversariis III. (x) descripsi, flexum, & situm incipientis Crassi intestini, & jecur decolor; generationi attributa partes nonnulla exhibuerunt digna adnotatione. Uterque enim testis erat niger, sinister autem durus praeterea, & ex parte plenus sanguinis semiconcreti. Ambo ad Tubas, & proximas partes sic annexi, ut pro certo scire non posset, ad quas potissimum attinerent hydatides circumjectae, a dextris quidem multo minores; a sinistris autem magna una, aliaque hujus parietibus adherentes eo numero, ac magnitudine, ut universae creditae sunt aquam continere ad uncias quatuor. Haec erat subtilissima hydatidum autem singularum tunica duplex, quarum intima tenuior, vasculis erat instructa albescentibus, ut tunc apparebant. Tubarum utraque inter hydatides illas, & deinceps impervia, prope uterum autem crassior facta, & non modo pervia, sed dilatata: ibique sinistra plena erat muci ferme limpidi. Sed in uteri interna cervice, quae hic erat praelonga, mucus erat ex atro flavus, tenacissimus. Oculi autem uterini corona quae in vagina prominere, ac vagina ipsa oblita erat tota quadam alba materia, quasi mulier; id quod pro certo sciri non potuit: fluore quodam laboraret, eoque originem haud altiore habente: quod muci color indicat longe alius in cervice, Tubaque descriptus. Scire etiam frustra cupiebam, numquid mulier quae est de mammis. Has enim cum extra, intusque scrutarer, & hic illic, duriores quam aequum videretur, in rugosis praetertim, ac proclinentibus, animadverterem; comprimendo serum expressi, quod ex nonnullis papillarum foraminulis turbidum, & colore diluto quidem, sed ad eum quem tabacci dicimus, proximo accedente; ex aliis autem prodibat colore omnino ex viridi nigricante. Quin ex incisa glandulosa mammarum substantia serum alicunde erumpebat viride, aliunde autem atrum: tamen eo sero absterio substantia illa apparebat alba, fatisque sana. Denique; cum aquam in Spinæ tubo esse, intellexissem; perlustratis intus, extraque is thoracis vertebrae quas ad aneurysma excavatas fuisse, dixi, harum vitium minime ad tubi cavum pervenisse, manifestum fuit.

48. De viridi illo, atroque mammarum fere aliquid scribam alio loco (y); ne a proposito nunc divertam. Hic autem si forte miraris, aneurysma, cujus vis ossa illa excavasset, tanto molliorem pulmonis substantiam pariter vitare non potuisse, aut eam saltem quae erat circum hiatus oras, conglutinationem divellere, hor-

tabor, ut Observationem legas Cl. Maloetii (z), in qua cum aneurysma adhereret trunco arteriae Asperae, hujus autem cartilagines aliquot partem facerent parietis aneurysmatis, ut pulmo faciebat in nostro; ea tamen vis sanguinis quae illas cartilagines attriverat, & ex parte eroderat, neque adhaesionem illam quae circum erat, dissolverat, neque tanto molliores, & tenuiores parietes reliquos aneurysmatis corroderat, aut perforaverat. Nimirum quae ictibus magis cedunt, minus laeduntur; quae autem valentius resistunt, ea vero detrimentum multo gravius accipiunt. Sic etiam; ut inter multa, recentiore exemplo utar; ex Cl. Schreiberi Observatione (a) cognosces, cum ingens Aortae aneurysma sub Pectoralibus mufculis Minori, & Majori ita esset disruptum, ut foramen posset pugnum admittere, tresque ibi costas absumpserat; tamen neque intus pulmonem, quem represserat, aut diaphragma, quocumque concreverat, neque extra violasse mufculos, quibus occludebatur, Pectorales. Sed jam ad ultimam Observationem veniamus.

49. JUVENIS meraci vini potationibus deditus, eoque largioribus, quod situm ars sua movebat, quae erat coquinaria, post nimios in hac labores, coeperat ante mensam thoracis & stomacho male habere, & difficile respirare: mox etiam durities quaedam ad umbilicum accesserat. Erant haec omnia sine febre. Sanguine bis, sed intra modum, e brachiis misso, & datis quae ad demulcendum, & expectorandum facerent, ita melius habuit, ut sibi perfunctus videretur. Sed post dies octo, cum in eo solum peccasse se, diceret, quod debilioribus etiam tum cruribus nimis ambulasset; redierunt illa omnia, multoque graviora. Vidi ego cum demum in Bononiense Nosocomium S. Mariae de Vita esset illatus pridie Kal. Maji A. 1703. die a recidiva octavo, an nono. Facie erat alba, atque subrumida, frigidis pedibus, & a diebus jam tribus non secus ac crura tumebantibus. Pauca mingeat, multum stitabat. Pari in quovis situ difficultate jacebat: sed si caput attollere tentaret; sudor in fronte prorumperebat. Cum de his, & de iis quae supra dicta sunt, quereretur; tum maxime de pectoris angustia, & ingenti praesertim pondere querebatur propemodum acsi, ut ajebar, molam ad pectus haberet frumentariam. Pulsus explorare cum vellem; frustra carpum utrumque tetigi; in neutro percipi poterat, homine, quod ad caput attinet, egregie valente, & quantum respirationis difficultas sinebat, satis prompte omnia quae dixi, narrante, & hoc insuper addente, se nunc quavis nocte febre corripit, a qua tamen corpus incalcesceret dumtaxat a medio furtum. Cum scire averem, an tunc saltem pulsus se prodere, qui interdiu latebant; omnibus in pejus ruentibus sic, ut posttridie interiret, neque id, neque alia inquirendi facultas fuit, nisi per cadaveris dissectionem: cujus ex ore plurimum sanguinis prodierat. IN THORACE, & Ventre aqua erat; non magna tamen copia. Sed in illo cor ex majoribus quae unquam viderim, idque, ut auricula quoque dextera, quae valde erat dilatata, & vasa Coronaria, quae ampla extabant, sanguinis plenum atri, & ferme fluidi, sine ulla polypola concretionem. Magni autem hujus cordis fibrae laxissimae erant; ut vel ipsae, quae in ventriculis prominent, columnae facillime sequerentur trahentis digitos. In Ventre ea pars intestinum Tenuium, quae umbilico respondebat, quasi inflammata videbatur ad palmitractum. Sed hien, diaphragmati artissime annexus, revera colore fuit praeternaturali. Sic hepar quoque. Dura praeterea hac duo viscera, sed hepar magis, eoque gravius; ut minime dubitaverim, quin hujus pondere addito ad pondus cordis ingentis, & sanguine oppleti, magis diaphragma gravaretur, deorsumque compelleretur, eodemque a diaphragmate urgeretur hepar, & viscera alia proxima. Unde vero, & qua via sanguis in cadaveris os pervenerit, cum diligentius querendi tempus non esset; minime deprehensum est.

50. Ex ceteris autem quae in mortuo reperta esse, dixi, proclive est quae viventem affligerant, explicare. Nec tamen faciam, ne, si plura addam, voluisse videar non jam epistolam, sed librum mittere. Tuum iis quae de vero cordis prolapsu, ejusque aneurysmate ad te alias (b) scriptae sunt, Observationibus si hanc contuleris, superiorem autem cum illis quae de aneurysmatibus arteriae Magnae (c); nec aliquid ab re alienum facies, & utrique adjecta invenies pleraque eorum quae hic consulto praetermittuntur. Vale.

N

EPISTO-

(z) Epist. 7. n. 11. (a) De Medic. Princ. Hist. l. 2. hist. 23. (b) Hist. Medic. ad A. 680. (c) Comment. in Coar. Sect. 1. l. 5. aph. 65. (d) Enirra. Hippocr. l. 5. aphor. 24. (e) l. 1. Introduct. Anat. c. 27. (f) De Affect. Particular. c. 6. (g) Obs. 2. (h) Obs. 125. (i) Sect. 4. Obs. 27. (k) Sect. 8. l. 1. hujus 2. Obs. 4. 5. 11. (l) Obs. ead. 6. 5. (m) Obs. 4. (n) Obs. 29. (o) Hist. & A. cil. (p) De Intern. Morb. Curat. l. 2. c. 6. (q) loco modo indicato. (r) Sect. has 4. Append. ad Obs. 35. (s) P. 3. c. 5. n. 9. & 22. libri cit. supra, ad n. 43. (t) n. 12.

(u) Animad. 36. ad fin. (x) Animad. 14. (y) Epist. 50. n. 47. (z) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733. (a) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. in Physic. Obs. 4. (b) Epist. 17. n. 28. (c) Epist. ead. 18.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXII.

Verba sunt de Sputo Sanguinis, & de Sputis Purulentis, Sordidis, Empyemate, & Phthisi.

AQuum est tot Epistolarum longitudinem unius tandem brevitate pensare. Itaque minime prolixam hanc erit, etsi morbos de quibus tres in Sepulchreto extant Sectiones, & in his una longissima, comprehendat. Quod tamen ne incuria quadam, & praeprae festinatione factum credas; primum, omnium causas accipe tum aliorum prolixitudo, tum nostrae brevitatis.

2. Multa quidem, & digna quae multum laudentur in tribus illis invenies Sepulchreti Sectionibus V, VI, VII. five Observationes legas, five Scholia, Sed simul invenies tamen quae facile nolles. Exemplo fiat in V. (a) cordis substantia per sputum rejecta; (b) hemoptysis exruptione alicujus vasis in latere dextro, suspensorii hepatis; (c) in pulmonibus vena cava disrupta; in VII. autem (d) tabes ob renes, praesertim dextrum, jecori per membranas peculiares, quibus vestiebantur, quasi adnatis. Quid? quod aliqua, & in his prima illa in Sectione altera (e) iterantur, ut Scholia quoque (f). Atque ut in una Sectione VII. substitamus; contra, quae, Observationem LXIX. cum §. 2. XXIV; tum CXXXI. Observationis §. 1. cum 2; denique Observationem CXLIV. cum CLIV. intelliges, sexies ea proferri quae ter satis fuerat protulisse: iterari autem cum lectorum perturbatione, qui in tertia duos credent libros Thomae Bartholini citari, cum unus idemque citetur; in secunda ambigunt, Francofurti ad Viadrum, an potius Francofurti ad Oderam, ubi revera Observatio est habita, id contingerit; in prima denique cum in dissectione Christophori Richteri cadavere de utero; si Superis placet, verba, nescio quomodo casu, fieri animadvertent, quanta credis admiratione percipiamur. Silio Observationem (g) Tabis a Glandula pylori adnata non esse observationem, sed conjecturam, eamque, si quae ego ibidem similia vidi, & sine tabe, attendamus, non satis firmam; Scholium quoque silio Observationi subiectum XXVII. ad hanc nullo modo attineret, in qua neque de matrona, neque de cerebri sermone (qui & alibi (h) error admittitur est); nec tanti effectus de actione hepatis, lienis, & pancreatis olim Diemerbroeckius comminiscitur, ut plures paginas in Scholio adiecto CLV. Observationi implere debuissent. Quid vero dicemus de Additamentis ad VII. eandem Sectionem? Mirro complures paginas Consultationibus (i) occupatas. Mito Observationes, in quibus ne nomen quidem est ejus quo de agitur affectus, Tabis, velut in IX. At certe Observatio III. cum parte ejus Scholii, jam antea in Sectione ipsa vel paulo fufius Observ. LXII. producta fuerat, quemadmodum Observ. XCIII. & L. jam data eadem quae in Additamentis Observ. X. & XXI. repetuntur, si pauca in prima hactenus addita excipias verba, & plura in altera, quae Blancardus, ut solebat, aut omisit, aut mutavit, quasi non Thomae Bartholini, sed fuit ipsius illa esset Observatio, in quo cautiore, quamvis non omnino vel in hac ipsa, fuit Bonetus. Ad haec omnia, & istiusmodi alia, quae ipse, diligentius inquirendo, fortasse animadvertens, si tot illae Observationes addantur, quas Bonetus est ad alios titulos fatetur pertinere, non prorsus tamen hic praetermittit, tum alia de quibus ne id quidem fateatur, cum alio ipse quoque pertineant tamen, tum denique illarum ingens numerus, quas, ubicunque maciei esset causa, in VII. Sectionem conjectas videmus, in qua, ut libri hujus secundi inscriptio de Affectibus Pectoris indicabat, non alia Tabes locum habere debuisset, quam quae causas obtinet intra thoracem; neque enim de Tabes, ut de Respirationis laesione, censendum est, quae, ubicunque sit ejus causa, ipsa quidem semper thoracis evidens affectio est: si ergo haec quae dicta sunt, attendis universa, facile intelliges, unde factum sit, ut quae occasione propositorum morborum in Sepulchreto prolata sunt, tantum paginarum numerum occupaverint.

3. Nos autem contra, tantum abest, ut in hac Epistola velimus tibi aliquas Observationes semel, atque iterum narrare; aut quae ad thoracem praecipue non attineant, huc diffinitiones conjicere; ne verbo quidem hic illas commemorabimus, quae est hic quoque attineant; tamen alibi

aut habuimus, aut habituri sumus occasionem ipsas proferendi. Quin etiam illas fortasse aliquas ad phthisim magis, quam ad peripneumoniam, spectantes, quas duabus proximis Epistolis cum de hac ageremus, referre ad ipsam malimus. Nam etsi aliquando aut sputa, aut febris ejusmodi essent, magis ut phthisi quam peripneumoniam, convenirent, aut repertum in pulmone vitium non ita recens videretur; tamen cum Valsalva, qui agros, & cadavera inspexerat, diserte adscripserit, ex peripneumonia esse mortuos, aut ego thoracis incommoda quae praecesserant, omnino ignorarem: quae novissime fuissent, scirem; haec potius, & sententiam illius fecutus, eo retuli quod aliqua certe ex parte spectabant, & unde tamen hac, si malles, revocare tibi liberum foret. Praeter haec, praecipuam causam accipe brevitatis nostrae. Valsalva posteaquam juvenis in phthisi periculum venit, ut in ejus scriptum est Vita, cadavera istiusmodi morbis absumptorum minus, opinor, quaevisit. Ego vero, ut me tibi aperiam, illa fugi de industria adolescens, & fugio vel senex, tunc ut mihi, nunc ut Studioso, quae me circumstat, juvenuti prospiciam, cautius fortasse quam opus sit; at tutius (k). Itaque non multa ille, ego vix aliquid dissecui. Quoriam nunc ordine historias describam, & eorum primum quae incidit Valsalva.

4. VIR quinquaginta annos natus, multos in itineribus labores passus, domum tandem rediit, valde querebatur de pectoris dolore, & tussi, per quam paucam omnino exspuebat materiam: commodius, capite demisso, jacebat: ventrem, & pedes habebat tumidos: multum stiebat: cum anhelatione respirabat: a cibo valde gravabatur. Ad haec accessit sanguinis sputum. Sed hoc quaevisit; perstiterunt caetera, nisi quod uno fere ante obitum mense a dolore pectoris vacavit. Tres tamen, quatuorve ultimos dies in latere dextero cubare non poterat. Tandem ingenti sanguinis copia pulmonibus erumpente, suffocatus est. VENTREM totum aqua replebat flavescens, non absimilis feri quod missio, concretoque jam sanguini circumjectum videmus. Nisiquam lymphae ductus conspicerentur. Lien naturalem hepatis aequabat molem, arcteque adeo cum proximis partibus necebat, ut separari difficile posset. Hepar aliquantum videbatur contractum, & intus, extraque pallescit: ejus vesiculae crassiores factae erant tunicae. Vesicae autem urinae tunicae multae hic illic cartilagineae concrectiones inhaerebant. In Thoracis cavo dextero pulmo sanus, nisi quod inferiore parte multum rubebat. In sinistro autem pulmo totus erat pallidus, contractus, & durus, faniosaque continebat materiam: praeterea circumjectis partibus ita erat annexus, ut quasi cum ipsis corpus facere videretur, nec posset, nisi violentia adhibita separari. Pericardium quoque undique cordi adhaerebat. Hujus ventriculi prorsus inanes fuerunt.

5. Quares fortasse, quomodo sinister pulmo contractus dicatur, idemque circumjectis partibus adeo annexus? Scilicet aut non undique omnibus annexus erat, sed quibusdam: aut si erat, omnibus, non ambigui contractus, sed intima substantia fuit, quamobrem, contractus, & durus dicitur, faniosa materia quidquid spatii intra contractam substantiam relinquebatur, eo magis opplente, quod minus de ipsa tussis poterat ex duro, & alligato undique pulmone ejicere. Cujus haec vitia cum pectoris dolor, tussisque significent, non post primum sanguinis sputum cepisse, cumque doloris ejusdem absentia ultimo ante obitum mense, indicet summo preceps auctam pulmonis duritiem priusquam alterum multo exuberantius sanguinis sputum contingeret; veri simile est, ad utramque sanguinis eruptionem multum contulisse duritiem illam, quae primum vasorum partem, novissime autem omnia arctando, sanguinem coegerit primum quidem in eodem sinistro pulmone vas aliquod nimis distendere, ac rumpere, postremo autem id facere in dextero. In hunc enim, sanguinem, propemodum exclusum a sinistro, contracto, duroque jam toto, ob idque pallente, vim fecisse, tum impotentia illa extremis diebus in latere dextero cubandi, tum ejusdem pulmonis dexteriori, caetera fani, ingens ad inferiora rubor videntur commoveri.

strare.

strare. Et certe non modo in phthisi, qualis & vir iste fuit, qui ore sanguinem ejecerat, pulmonum durities & a Wirungo (l), & ab Ingrassia (m) reperta est, verum etiam in aliis, quibus nunquam purulenta, sed cruenta semper fuerant sputa, ut a Willisio (n), cujus hic fere sum explicationem secutus, alibi secutus aliam, ubi magis credam convenire. Caeterum quancunque sequi placeat in eo sanguinis sputo, de quo me consuluit juvenis Sacerdos ex S. Dominici Familia; non erit facile causam reddere, curis potissimum contingat, de quibus ille referebat. Cum enim ex eo quaererem, pater, an mater, an alterius parentes, aut avi eo sputo laborassent; diserte negavit: illud vero continuo adjecit, se Armenio patre, matre autem Itala procreatum; animadversum autem esse Venetiis in domibus aliis tribus, liberos quos Armenius pater, Itala mater genuissent, ejusmodi malo fuisse obnoxios, cui parentes, avique non fuissent: jamque sibi tres, aut quatuor germanos fratres eo sputo correptos perisse. Scorbuitum autem id mihi, & ipsi sanguinis sputum videbatur. Sed ad Empyricorum Observationes transeamus.

6. ADOLESCENTULUS annorum circiter duodeviginti, cum ab dexteri pulmonis inflammatione congruo remedium praesidio liber jam esse videretur; nova iterum corripitur febre cum tussi, purulento sputo, & siti. Facies interim tumescit. Assidue in dextero cubat latus, neque alium vel ad breve tempus fere decubitus potest. Venter tumet. Denique postquam duos menses, eoque amplius si fuerat vexatus, moritur. VENTRE, qui in cadavere detumuisse videbatur, dissecto, non parva feri limpida copia prodit: nulla tamen in ejus visceribus apparuit laesionis nota. Thorace aperto, dexterum hujus cavum pure omnino plenum invenitur, in eoque pulmo adeo contractus, ut principio deesse videretur. Quoniam autem dum cadaver antea moveretur, per arteriam Asperam pus erumpebat; qualesitum est, num forte ex thoracis cavo per poros tunicae pulmonis, an per ulcus quo haec esset erosa, in bronchia pervenisset. Sed nullum in ea deprehendi ulcus potuit, quantum per intolerandum foetorem inquirere licuit fuit. Neque cum pulmonis contracta substantia dissecaretur magnum intus ulcus repertum est; sed nonnullis tantum in locis exigua tubercula parvam puris copiam emittentia. Caeterum sana erat pleura: pericardium autem aqua plenum.

7. Optandum fuisse, ut longiori, & accuratiori examine constituto membranae pulmonis explorari posset, ut de via puris non tam ex thoracis cavo in pulmone, quam ex pulmone in thoracis cavum statui aliquid liceret. Cum enim pleura sana esset, relinquebatur, ut in illud ea puris copia excidisset ex pulmone. In quo est ulcus minime repertum est magnum, sed parva dumtaxat tubercula, unde pus quod ex cadaveris ore effluerat, exisse, & paulatim in bronchiis collectum esse, existimemus; pulmonis tamen contracta substantia, abscessus, qui in eo antea fuisset, caveam non modo plurimum minuire potuit, sed etiam occultare. Neque enim sicuti in viro de quo paulo ante (o) dictum est, in hoc quoque adolescentulo ita contracta pulmonis substantia erat, ut ambobus minime esset imminutus; quin hic adeo decreverat, ut a primo deesse pulmo videretur: Cujus tanti decrementi duplex potuit esse causa, altera substantia intima pulmonis magna per suppurationem consumptio: altera ambitus pulmonis compressio a puris in thoracem effusi copia tanta, ut illam hujus caveam omnino compleret. Utriusque autem causae quanta vis sit, ex hisce ipsis Sepulchreti Sectionibus intelligi potest. Non paucas enim, nec paucorum in his leges Observationes (p), ex quibus constat, pulmonis praesertim alterius non multum modo, sed universam prorsus substantiam suppuratione absumptas fuisse. Quibus non desunt quae addas. Amplissimus enim Senacius (q) nonnunquam pulmonis lobum totum vidit consumptum, & in pus redactum, Laubius autem (r) pulmonem dextero intra incredibilem ferme copiam puris crassius, ultra medietatem absumptum: quo referenda videntur Observatio quoque humanissimi Senis Dominici Piferi Medici Pisaurensis Primarii, ad me scripta anno quo edita est, 1734. & quae mirabilior est Marci Gerbezi (s) qui eundem pulmonem dextero totum una cum Aspera arteria praeterea in pulmone collapsum deprehendit. Et quamquam Jo. Taekius (t) ita vidit plane corruptum, ut latus dextero pulmone destitutum fuisse, scripserit; majori tamen admiratione afficeret Cl. Ritterus junior (u) qui in sinistro latere alba purulenta materia ad medium Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

usque repleto, tradit, pulmonis illius, qui totus fere erat consumptus, oscula vasorum fuisse aperta; nisi Celeberr. Anatomicus Hallerus (x) confirmaret, se loco pulmonis ejusdem sinistri, qui totus evanuerat, multum aquae subfortidae, albuminis instar viscidae, offendisse, in eaque arteriam Asperam, & vasa majora arteriosa, & venosa quasi resecta, patulo sine hiantia, ut sanguinis effluxum quid moraretur, aegerime invenires. Nam Platerus qui non semel in phthisi nihil penitus de pulmonibus alterius lateris superfuisset, deprehenderat, callo saltem aliquo vasa cordis quae illuc pertinebant, & arteriarum obturata conspexit, quemadmodum in hac VII. Sepulchreti Sectione (y) leges. Quae omnia ad priorem de duabus quas dixi, causis decrementi pulmonis spectantia, cum ipse perpendere; tum quod ad alteram attinet, velim inspicias extremam partem primam illius Scholii quod subiectum est Observationi IV. Sectionis VI. ut animadvertas, e suppurato pulmone non illud tantum pus in thoracem effundi, in quod pulmonaris abiit substantia, sed & longe majorem puris copiam, in quod illa abeunt magna ex parte quae per vasa in eum pulmonem conferuntur. Necesse ergo est, ut illo repleto thoracis cavo, tanto magis decrescat pulmo, quanto magis pus adhuc crescit, magisque urget reliquam pulmonis substantiam, facile in arcum compingendam tum quia membranae, ex quibus constat, veliculae natura mollem, tum quia caveae, a suppuratione intus relictae magis insuper cedentem efficiunt. Quin etiam ob has, aut aliam aliquam ejusmodi causam factum puto, ut aliquando pulmo aqua multa circumfusus, compressus adeo fuerit, ut pene deesse videretur. Sic Columbus (z) invenit, inquit, partem thoracis pulmone destitui, hoc est, minimam pulmonis portionem adesse: quod vero reliquum erat cavitatis, ab aqueo humore occupabatur. Sic alias quoque Valsalva, cujus alibi (a) proferretur Observatio, nullum primo aspectu esse credidit pulmonem; adeo sub multo humore contractus erat! Sic; ne longior sim; laudatus Hallerus (b) in hydropneumone pulmones vidit adeo compressos & innatos pleurae, ut nullos adesse incauto videretur, certe tribus lineis vix crassiores. Ob eandem vero causam deceptionem ejusmodi accidisse in Observatione (c) quam Disputatio exhibet LVI. inter Practicas ab ipso collectas, probabiliter eidem (d) videtur. Laudat tamen historias, huic Dissertationi passim insertas, quae ad pulmonem, & proximarum glandularum vomicas spectant. Eas tu perlegas velim. Reperias enim quas Sepulchreto adjungas, quantum videre potui, non ita paucas. Quarum nullam in his Litteris commemorare mihi licuit, fero adeo Disputationem illam accipienti, vix ut, Epistolis jam prope omnibus non recensitis solum, sed etiam descriptis, hic potuerim haec interjicere. Sed ad alias Valsalvae Observationes, in quibus pulmonis imminuta erat moles, transeamus.

8. VIR annos natus prope quadraginta quinque, qui in paludosis regionibus vixerat, queri coepit de thoracis incommodis, in his de gravi, & a moru, difficiliore respiratione. Aliquot post mensibus corripitur febre vehementi cum sinistri lateris gravante, & pungente dolore, ut difficile in ipsum cubet, siti magna, tussi molesta, sputo aliquando subrubro, pulsuque duro, & frequentiori. Cum haec remississent, postquam in Nosocomio unum mensem decubuerat, domum repetit, superstiti siti, leviori dolore, & copia serosi sputi. Post dies circiter duodecim ardentior febris refurgit cum siti majori, sensu ponderis in thorace toto, copioso sputo, molestaque tussi. Hypochondria, quasi a circumjecta fascia, dolent. Tandem moritur. IN VENTRE nihil aliud animadversum est, nisi splenem nimium mollem fuisse. In sinistra autem Thoracis cavea pulmonis anterior facies pleurae adhaerebat; sed reliqua ad dorsum accedens, a pleura sejuncta, inter hanc, & suam crassam valde fectam membranam, sinuosam quasi cavitatem comprehendebat, multa serosa materia plenam, in qua membrana innatabant frustula, gelatinam referentia, qualia nonnullis in locis firmiter membranae pulmonis annexa erant. Erat hic pulmo nigris intus confusus maculis, parvaeque adeo mole, ut vix quartam naturalis pulmonis partem aequaret. Contra, pulmo dexter sua aucta magnitudine illius parvitatem satis pensabat. Sanguis; si ejus nonnullos excipias grumos, in dextero cordis ventriculo repertos; eundem ferme quem in vivis solet, fluorem servabat.

9. Etsi Valsalva in hac dissectione non aliud serum in thoracis sinistro cavo, quam quod saepe post pleuripneumonia

(a) Obs. 21. (b) in Schol. ad Obs. 24. (c) in Addit. Obs. 1. (d) Obs. 126. (e) Sect. 6. Obs. 14. (f) Ibid. secundum ad Obs. 9. & ad. 32. in Sect. 7. (g) CXXXVIII. (h) Vid. Epist. 49. n. 32. (i) Ibid. Sect. 5. Obs. 10. Schol. quod attinebat ad 9. (j) Obs. 17.

(l) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obs. 6. (m) Ibid. Obs. 102. (n) l. 1. Sepulchr. S. 21. Obs. 7. (o) n. a. (p) S. 6. Obs. 2. n. 1. & in Addit. Obs. 1. S. 2. & Obs. 4. & S. 7. Obs. 20. & 33. 101. & 102. (q) Traité du Cœur l. 4. ch. 8. n. 2. (r) Ad. N. C. Tom. 2. Obs. 107. (s) Eorund. Eph. Dec. 3. A. 3. Obs. 6. (t) Dec. ead. A. 8. Obs. 135. (u) Eorund. Aft. Tom. 6. Obs. 14. (x) Opusc. Pathol. Obs. 17. (y) Obs. 15. (z) De Re Anat. l. 15. (a) Epist. 50. n. 4. (b) Ad Boerh. Practic. l. 5. nos. nos. 17. (c) S. 65. (d) in Tabula Disputation. Volum. 2.

niam solet, videtur describere; saniosum tamen id fuerit, necesse est propterea quia huic morbo Empyematis nomen adscriptum. Et sane inflammationi successit pulmonis minus feliciter iudicatur: qui & tanta ista suae molis immutatione quid praeterea passus esset, subindicat. Quod vero ad nigras attinet maculas, quibus intus distinebatur; si hic credis Olao Borrichio in Observatione CXVI. Sect. VII. (e) vera vel praesentis, vel breviter sequentis corruptionis illae erant argumenta; sic enim saepe adnotasse se, scribit, in pulmonibus mortuorum quos catarrhi infestaverant: quamquam cum toties eas maculas Valsalva in historiis, Epistola XX. & alibi descriptis, memoraverit; existimare poteris, num veri simile sit, eos omnes, aut plerisque fuisse catarrhis infestatos, sicuti in ea, si perlegas, Observatione conijcere videtur Borrichius.

10. VIR triginta circiter annorum, palustrium locorum incolae, ex venerea lue thoracis affectibus obnoxius factus, diu in Ferrariensi cubuerat Nosocomio, in quo ab ardenti quidem febre, sed non a pectoris angustia omnino liber evaserat. Hanc sensum molestior facta est. Quin etiam crura, venter, ac ipsum denique caput tumere coeperant, cum levi febre, sicuti, majori spirandi difficultate, lateris sinistri, in quod libentius jacebat, dolore, crebra tussis, affluente serosa materia expuitione. Interea a decubitu adeo increverat capitis oedema, ut non paucos ichor sinistram ex aure efflueret: donec languescens tandem pulsu sic ut extremo biduo percipi vix posset, mors accessit. EX CADAVERIS integumentis, & carniibus, dum scalpello via fieret ad interiora, ferum destillabat. In Ventre quoque ferum inventum est pellucidum, sed lutei coloris, quod igni impositum, pene totum in auras abit, pellicula videlicet, ac stris quibusdam exceptis. Intestina pallida omnino, & aere turgida. Hepar vero atrum. Thorace recluso, cum forte incidetur vena Mediastina, pari propemodum impetu sanguinis exsilliebat, ac in viventibus, cum vena secatur: fuit autem in toto hoc cadavere sanguis valde fluidus, & quasi fusus, nulla, ne in ipso quidem corde, apparente polyposa concretionem. Pulmo dexter per membranas exiles superne ad costas alligabatur: a tergo inflammatus erat. Sinistri autem pars superior dura, & praeflammatione quasi carnea videbatur: inferior vero in frustula erat divisa, in sane innatantia, quae substantiam referebat quasi gelatinosam, & multa in eo cavo sinistro erat. Pericardium undique adhaerebat cordi adeo, ut unum cum ipso efficeretur corpus videretur. Alicubi erat cartilagineum, alicubi tam crassum redditum, ut semipollicem aquaret: hae autem crassitudo debebatur ejus filamentis crassioribus factis, & quasi carnis, ac ovalia quaedam corpora intercipientebus, quae incisa, ferum luteum emittebant, eoque expresso foveas parvarum instar vesicularum representabant.

11. Illud utriusque huic viro commune fuit, ut cum paulatim incoluissent regionem, fluidum adeo sanguinem haberent, hic autem secundus etiam magis, ut non modo empyemate, sed etiam hydropo laboraret: qui morbus in priore quoque viro, ex parte aliqua fortasse cum empyemate conjunctus, causam praebuerit, ut deprehensus in thorace humor, serosus magis appareret, quam purulentus. Sed in hoc altero cum hydropis vis tanto major fuerit in reliquo corpore: num inde factum dicemus, ut quamvis ad ceteros morbos nova pulmonum inflammatio accessisset, levis tamen appareret febris? an hanc levem ideo apparuisse, quod pericardium, Malpighiana patefacta structura crassius, & cordi undique artissime adherens, majori huius obstat agitationi? Ceterum lues venerea quae primum fecerat hunc virum thoracis affectibus obnoxium, pulmonem proclivorem videtur ad corruptionem hanc tantam reddidisse. Certe ad litem illam non raro phthisim tandem se adungere, tum Medicinam, tum Anatomiam exercentes non ignorant. Id potest scripta ad te alias (f) viri scdico indicare, in quo simul genitalia pessime affecta, & pulmonem purulentum deprehendimus. Sed & mulieris ob stultitiam vagantis, eoque minus sibi ab inquinatissima plebe caventis, cum cerebrum dissecarem (g); corpus vidimus jam macie confectum; pulmonem autem magna ex parte refertum pure fuisse, audivimus. Sic eundem in meretrice valde laesum fuisse, accepimus, cujus nonnullas, alias inepitimus Partes sub finem A. 1716. Hae pus cum spuit expectoraverat, & diu venerea febricula macerata fuerat, ut in cadavere mammarum neque vestigia extarent, sola autem papillae cernerentur, quemadmodum in phthisici corporis

descriptione loquitur Aretaeus (b). Sic in meretrice altera post similes phthisis notas, quales pulmones Valsalva invenerit, mox (i) videbis. Nunc enim priusquam ad phthisicorum transeamus historias, alia restat empyici, quam continuo describemus.

12. VIR quidam a praegressis quibusdam febribus liber existimabatur. Sed postmodum conquiri de siti cepit, difficilique respiratione, ut erecta cervix spiritum ducere coogeretur, de sensu item cujusdam ponderis in medio thoracis. Decubitus in sinistram latius ferre nullo pacto poterat. Quod si praeterea oedemate pedes intumissent; nullo autem modo tuebant; haud alienum fuisset de hydropo thoracis dubitare. POST MORTEM autem empyema, siue pus repletis sinistram thoracis cavum; reperiuntur est. Sinistri pulmonis lobus superior aliquantum induruerat: & qua claviculam spectabat, vesiculas, ex quibus constat, mirum in modum auctas habebat; ut nonnullae avellanae magnitudinem aequarent; ceterae multo minores erant. Quadam globi figura, reliquae oblongae, & ovales, omnes plene erant aeris, exterius autem sanguiferis vasculis circumcirca instructae, quorum inosculaciones in una, aut altera apparebant. Una insuper, minima quaedam foraminula per interiore faciem hians ostendit.

13. Hic aeger quare in affectum latus, in quod superiores plerique poterant, cubare non posset, haud liquet, praesertim cum dolor nullus, ut in primo (k) de duobus viris proxime descriptis, eo in latere commemoretur. Sed neque eo in viro, a quo Epistola hae (l) inceptus Valsalva Observationes proferre, cum praeter illas, quae in ventre erant, causas, aliae in thorace non desessent difficilem respirationem facientes, proclive est intelligere, cur non erecto, sed demisso capite jaceret commodius. Multo autem difficilior videri potest explicatio Observationis Cl. Capperi (m) in quodam putridis corruptosque pulmones habente, qui ultimis vitae quinque horis supinus denique cubare potuit, cum antea adeo inflexo corpore in lecto sedere coactus esset, ut caput inter genua quasi recondere videretur. Hic vero phthisicus alter est de duobus, quibus laudata adeo ab Sydenhamio (n) equitatio mortem acceleravit: quae res occasionem praebuit Amplissimo Praefidi Buchnero Scholium adiciendi unde intelligas, quando in phthisi illud exercitacionis genus vetandum sit, & quando non sine spe commendandum. Nimirum ut in ceteris morbis, ita in hoc quoque non omnia omnibus profunt auxilia. Itaque illi qui phthisi obnoxii sunt, siquis Medicus imperaret concionari, aut alio modo vehementer, & acute fermocinari, aut canere, quia Sanctioris noster (o) hanc non commendavit modo, sed & eximii Sacri Oratoris exemplo comprobavit, qui in juventute huic morbo obnoxius, postea quotidie ingenti voce concionem habendo prosperam sibi valetudinem comparaverat, neque ille tamen Medicus qua hic esset Orator, & qua item ceteri quibus id laudabat Sanctioris, pulmonum constitutione, attenderet: quot tandem credis in illud ipsum a quo retrahere vellet, malum temere esse praecipitandum? Sane cum esset in juvene M. Tullio; ut ipse de se tradidit in eo libro qui inscribitur Brutus; cum esset, inquam, summa gravitas, & infirmitas corporis, procerum & tenue collum: qui habitus, & quae figura non procul abesse putatur a vite periculo, si accedat labor, & laborum magna contentio, ipse autem vi summa vocis, & totius corporis contentione diceret; optimi & Amici, & Medici hortabantur, ut causas agere desisteret: itaque recessit a foris, nec nisi biennio post rediit prope mutatus. Nam & contentio nimia vocis refoederat, & quasi deservierat oratio, lassitudoque vires, & corporis mediocritas habitus accesserat. Contra vero qui sibi non temperant, Oratoribus, Lectioribus, Cantoribus quid in pulmone saepe accidat, noster ostendit Ramazzinus (p), atque idem visus ut exulceratum, purulentum, prorsus putridum fuerit juveni qui sibi canebat, & cuidam Musico, laudatus alias Duisingius (q) docebit, & Stegmannus (r). Quin ipse memini, in Foroliviensi Juvene, qui acuta voce in Caesaris Aula magno cum plausu cecinerat, spirandi organa fuisse adeo exulcerata, ut vitio ad laryngem, faucisque productum jam deglutire nihil posset, & dum vitellum ovi foribis ingerere sensum vellet, suffocatus interiret. Quid autem Valsalva in pulmonibus alterius viderit, qui in eadem arte, ejusque instrumentorum usu versatus fuerat, mox (s) leges. Prius enim de ejus historia quem novissime (t)

pro-

proposui, hae pauca adicienda sunt, non liquere videlicet, unde pus extiterit quo cavum replebatur sinistraliteris, an aliunde eo translatum, an effusum ex superiore illa pulmonis parte aliquantum dura, in amplisque vesiculis dilatata. Nam si quibus symptomatibus stipata fuissent praegressa illae febres, conlaret, aut quae pars alia corporis servaret aliquod laesionis vestigium; posset esse prima conjectura locus. Nunc etiam cavea illa pulmonis ad eum modum apparuerit, ut pro amplificatis ejus vesiculis posse accipi videretur; tamen summa illa sedes in qua erant, & adjuncta durities suspicionem fortasse aliquid movere possunt, conjecturae alteri faventem, apud eos praesertim qui non casu factum credant, ut in phthisicorum dissectionibus Valsalva acciderit eandem potissimum laesam invenire pulmonis partem, quemadmodum proxima ostendit Observatio, & duae confirmantur, quae post illam proferuntur.

14. QUIDAM musicae artis, usque hujus instrumentorum peritus, etate jam consistente, tribus ante annis in sputum incidit sanguinem, cui, tussis cum expuitione materiae, ut vulgo dicitur, catarrhalis successit. Multis elapsis mensibus sputum sanguineum rediit, deinde alias quoque, donec post expectorationem reliquit materiae & multae, & crassae, & peioris notae. Facilis quidem erat decubitus in utrum liberet latus, nullusque in thorace dolor. Sed tussis noctua, & praecipue post eam molesta erat. Gravis quoque erat respiratio, post motum praesertim, quantumvis levem. Ad haec, multa signa a cibo autem assumpto stomachi gravitas. Aliquot ante mortem hebdomadis crebri erant sudores nocturni, & cum pedes aliquando intumescere, & postmodum omnino detumescere consueverant, novissimis diebus haud amplius detumescere. Accedente autem diarrhoea, qua multa serosa materia profudebat, cum se, ut surgeret, vestire coepisset, defecit. PULMONES huic homini multis repleti erant tuberculis. Insuper sinistri pulmonis lobus superior, & superiore quidem parte, sternum versus, exterius praedurus, ulcus intus, nec parvum, habebat, in quo sanies, quasi pulsus intus. Hic autem Valsalva animadvertit, phthisicis quos ad id tempus fecerat, ulcus, & laesionem in superiore fuisse pulmonum parte. Quod reliquum est, haec in dextero thoracis cavo, feri quasi felibra; in pericardio tantum reperit. Hic pericardii serum, impositum igni, totum evanuit, nisi quod pelliculam reliquit in valis fundo.

15. MERETRIX viginti, circiter annorum, plures jam mentes lenta febre, tussis, sputo peioris notae, totius corporis macie laboraverat. Querebatur de dolore in sinistra thoracis parte, in quam si decumberet, ferre vix poterat. Spirandi difficultate urgebatur. Huc accessit copiosum sanguinis sputum: quo represso, diebus post duobus, australi fervente constitutione, in qua simili morbo laborantes plerumque pereunt, vivendi finem fecit. PULMO dexter vix colitis adhaerebat. Uterque durus, & ad album colorem vergentibus scatebat tuberculis, glandulosa corpora mentientibus. Praeterea utriusque pulmonis superiores lobi superiore ipsa parte, vitia alia habebant. Nam dexter quidem sternum versus, ingens excavatum ulcus, & in hoc purulentam materiam continebat, sinister vero, latus versus, duram substantiam ad pyri majoris magnitudinem, quae substantiam indurati pancreatis quodammodo referebat, in ejusque medio parvum ulcus, puris plenum. Serum in pericardio paucum; in cordis ventriculo sinistro exigua polyposa concretio; in dextero mediocritas, cujus major productio in proximam auriculam inferebatur.

16. VIRGO annos nata quatuor & viginti, post sputum sanguineum tussis vexatur, catarrhalem materiam expectorans, quae novissime saniem referebat, febricitans, thorace dolet, a sinistra praesertim parte, in quam non potest decumbere, toto corpore maciescit, pedibus exceptis qui ambulo nonnihil tument, dexter etiam erysipellate nonnullis ante mortem diebus tentatur. THORACIS sinistram cavum repletum sero invenitur, portunculis congesti sanguinis quibusdam in locis, tum pleurae, tum infimo pulmonis limbo adherentibus. Illa multum rubebat non secus ac si inflammata esset. Hic quoque, ut inflammatus pulmo solet, valde induruerat. Cavum autem alterum feri quidem parum, & pleuram sanam habebat. Sed ejus pulmo, qua claviculam spectabat, aliquantum durus, in duritie hujus centro ulcus recondit. Pericardium vix aliquid sui humoris vestigium

ostendit. Cordis ventriculi erant concreto sanguine omnino pleni.

17. Omnia Pleuripneumonia, quae novissime in hac Virgine ad phthisim videtur accessisse, eidem, ac Viro (u) commune fuit tum pedes tumidos habuisse; tum aquam in thorace; cum Meretrice (x) ut haec abfuit, sic ille quoque defuerit tumor. Est autem antiqua Coiteri observatio, hic etiam in Sepulchreto (y) laudata, aqua in phthisicorum thoracem effusa: quamquam id quod ait, se effusam invenisse a dextris, quod latus majori ex parte his malis obnoxium sit, etsi secundum ejus inspectiones haud minus vere dictum est, quam in eadem Sepulchreti pagina (z) a Bontio, nunquam sinistram pulmonis lobum solum adnatum colitis se vidisse, sed vel utrumque, vel dextrum; tamen ejusmodi res etiam contra ac ipsi accidit, neque ita raro, ab aliis spectantur. Sic etiam casu factum credes, ut Valsalva contingerit in phthisicis ad illud usque tempus (a) dissectis laesionem pulmonum praecipuam in superiore parte (ubi certe in tribus descriptis modo cadaveribus fuit non secus ac in alio de quo Cl. Hoyerus (b)) deprehendere; nisi forte major a septo Transverso, & inferioribus colitis, & quod confectur, a majori agitatione distantia facit, ut in summa pulmonum parte facilius aliquanto haeant quae hos dedimus exulcerant. Nam tubercula quidem, unde non infrequens phthisis ortus secundum Francisci Sylvii (c) & aliorum observationes, tubercula, inquam, ut in Viro, & Meretrice animadvertitis, sic in aliis saepe in quavis promiscue pulmonum parte reperiuntur. Et quamvis in puero, cujus fororem, fratremque phthisis fustulerat, Valsalva (d) invenit in superiore pulmonum parte; in Virgine tamen quadam, cujus historiam continuo subiiciam, ne ipse quidem certam in pulmone sedem tuberculis fuisse, prodidit, ut neque in Adolescentulo de quo supra (e) dictum est; Mulieris autem, cujus est alibi (f) scripta dissectio, pulmonem sinistram, hic illic parva tubercula continentem vidit, quorum nonnulla erant suppurata.

18. VIRGO ex pavore incidit in febrem lentam, cum dolore ad pectus. Parotides, & colli ferme omnes glandulae tuebant. Moritur. VENTER aquae limpidae aliquantum continebat. Omentum per quadam parva quasi ligamenta cum mesenterio, & peritoneo necebat. Erant haec tres Partes, & praeterea intestinorum, uteri, & felleae, atque urinariae vesicae superficies protuberantibus, disjunctisque passim corporibus inaequalis, variae figurae, & magnitudinis, sic tamen ut per omenti quidem superiore partem essent minora, per inferiorem autem multo majora, & praeterea conferta atque inter se contingentia. In sinistro pulmone tum ulcus erat, & ichor in hoc saniosus, tum praeterea corpora ejusmodi qualia in mesenterio, & aliis ventris partibus. Eorum nonnulla pus, quadam materiam quasi pulsus instar continebant, alia autem adhuc solidiora, quasi glandularum Conglobatarum naturam referebant.

19. Recte Mortonus (g) animadvertit, mirum non esse, si scrophulosi, qui tumoribus glandulosis in aliis partibus frequenter obnoxii sunt, non raro ejusmodi tuberculis vel in ipsis pulmonibus afficiantur: quin etiam phthisis scrophulosa corissimum diagnosticum sumendum esse a tumoribus glandulosis in externo habitis corporis eam comitantibus. Quam ego rationem, & dogma, aliorum quoque, & in his Cl. Laubii (h) observatione confirmante, secutus, in juvene Monacha, ejus videbam colam ita glandulis inaequale, ut in Virgine Valsalva erat, cum gravia, ut in phthisi, thoracis incommoda pulmonibus adscriberem quos non assimiles tumores facile occuparent, praesertim cum alios in ventre quoque perferentem; ejus Generosus Parens postquam meam audivisset opinionem, nimis vera, inquit, opinari te, credo, qui puellam, hujus fororem, paribus incommodis absumptam, cum amissem, ejusque pulmones inspicere, iussissem, tuberculis hic illic obitos fuisse, acceperim. Ille ideam Scripitor, ut saepe, & passim in cunctis phthisicorum pulmonum partibus tubercula ostendit, ejus ostendit Observationes, quae in Sepulchreto etiam (i) extant. Earum una (k) triplicem materiam, iis tuberculis comprehensam, varietatem monstrat, cum alia pure, alia substantia mellea, pleraque autem, & haec quidem maiora materia steatomatosa referta exhibet, ejusmodi fortasse erat quam Valsalva in tuberculo grandiore vidit illius pueri, cujus paulo ante (l) injecta est mentio, referentem colore, & molitie substantiam cerebri medullarem.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I. lib. 1. c. 13. p. 13. Sed

(e) l. 2. Sepulchr. (f) Epist. 17. n. 25. (g) Epist. 2. n. 9. (h) De Caus. & Not. diuturn. Aet. l. 1. c. 8. (i) l. 1. c. 15. (j) l. 1. c. 8. (k) l. 1. c. 4. (l) l. 1. c. 4. (m) l. 1. c. 4. (n) l. 1. c. 4. (o) l. 1. c. 4. (p) l. 1. c. 4. (q) l. 1. c. 4. (r) l. 1. c. 4. (s) l. 1. c. 4. (t) l. 1. c. 4.

(u) l. 1. c. 14. (v) l. 1. c. 15. (w) l. 1. c. 16. (x) l. 1. c. 17. (y) l. 1. c. 18. (z) l. 1. c. 19. (a) l. 1. c. 20. (b) l. 1. c. 21. (c) l. 1. c. 22. (d) l. 1. c. 23. (e) l. 1. c. 24. (f) l. 1. c. 25. (g) l. 1. c. 26. (h) l. 1. c. 27. (i) l. 1. c. 28. (j) l. 1. c. 29. (k) l. 1. c. 30. (l) l. 1. c. 31.

Sed & alia continent aliquando, ut puta; ne longius a propolita Valsalva Virgine abeamus; materiam quali pulvis instat. Verum hæc, aut alia pro causarum, & corporum varietate, in progressu; antea autem, ut vel ex ejus Virginis inspectione intelligis, solida tubercula Conglobatas glandulas repræsentant. Quin etiam possunt annis primis magna ex parte sensum fugere, crescente autem ætate se prodere, tantoque citius augeri, & matura fieri, quanto citius causa accesserint, exempli gratia, in eadem Virgine is pavor, qui humorum aliqui crassorum, & viscidorum motum in pulmonibus retardaverit.

20. Sic autem potissimum ingentem phthisim se se producere, cum Sylvio (m) existimo, qualis futura erat in puero commemorato; alias vero, in aliisque aliter pro varia in pulmonibus aut firmarum partium, aut fluidarum dispositione. Namque pro hac varietate adventitiam quoque phthisim, iisdem positis contingentibus causis, quæ plerisque aut non lædunt, aut parum, tardeve lædunt, in quibusdam contra oriri facile videmus, & multum, citoque invalescere. Neque dubium est, quin causis quoque phthisim in cujusvis pulmone producturis hic magis resistat, si finissimus sit. Ejusmodi autem causa sunt pulmonis inflammationes, & vulnera, si utraque male curentur, aliaque, & in his quæ extrinsecus illabuntur, ut puta globulus qui arteriam Asperam subijt sexennis pueri (n); cujus historiam cum legeris, facile suspicaberis, operarum incuria aliquid esse peccatum; nam globulus nace juglande paulo minor nec illuc introisset, & celeritatem suffocationem, non lentum morbum unde pulmones pure repleri possent, attulisset. Est etiam causa alia, nempe præfrigida multa potio, dum ab nimia exercitatione corpus æstuat, ingurgitata, res fere perniciosissima, quamvis non ex pulmonis tantum læsione. Namque; ut de sanguinis alveis, gulæ proximis, nihil dicam, ventriculum quoque, in quem potio excipitur, inde primum fuisse vitiatum in phthisico puero, non sine ratione aliqua contendeat Lenticulus (o). Cui ut in illo casu non refragemur, nec in aliis fortasse in quibus multo prius ab exteriori illa causa læsiones ventriculi quam pulmonum, animadvertantur, unde mala ciborum confectio viscidis, acresce succos parit, qui & stomachum vellicando, tussim excitent, & in pulmonibus tandem subsistendo, irritandoque, causam præbeant phthisi, quæ ratione ille, si non Vateri (p), at Cæli Heisteri (q) Observationem explicare forsitan maluisset; ut in nonnullis, inquam, minus refragemur; tamen vel in his casibus negari non potest adherentes oesophago a fronte quidem tenuiores arteriæ Asperæ, & primorum bronchiorum parietes, proximis autem ab utroque latere pulmones a præfrigida multa allabente, aut interlabente potione, si corpus æstuet, aut protinus lædi; aut ad læsiones accipiendas, quod ipsum sine læsione aliqua fieri non potest, vehementer disponi. Hæcigitur, aliaque causæ, sive ingentia, sive adventitia phthisicos faciunt, occiduntque pro earum, & corporum, & roboris varietate, vario modo; quod Observationes inspicies aut in Sepulchreto relatas, aut alias, subinde a me indicatas, statimve indicandas, cognoscas. Pus in plerisque, nec raro, ea copia fuisse invenies, ut pulmonem repleret, atque infarciret (r); contra in quibusdam vix puris vestigium (s); imo in quampulurimis a quodam Chirurgo dissectis, ut in Sepulchreto (t) legeris, nihil. Quod factum si cum Sylvio (u) credas ob eandem causam ob quam ulcera etiam externa in moribundis excrescantur; non adversabor, adversaturus si cum eodem (x) univerte dicas, siquis phthisicorum cadavera secuerit, non ita multum puris reperiturum in ipsorum pulmonibus, a quo credi possit suffocatus ager. Obstant enim aliorum dissectiones, in iisque, ut alias ex modo indicatis præteream; Roderici a Fonseca (y), & Cl. Jo. Adami Gorizii (z). Cujus Observatio purulentam materiam, pulmones & bronchia infarciens, aliam albam, aliam subviridem, aliam denique instar fecum cerevisie proponit; fuscam autem vidit Præcl. Daniel Hoffmannus (a); rubram denique atramento simile Illustris Hallerus (b). In quibus autem, lecto pulmone, sanguis cum pure, & sanie permixtus effluxerit, supervacuum est memorare.

Attamen cum Tozzius (c) non semel a se observatum scripserit, phthisi peremptis in tam extremam sanguinis consumptionem pervenisse, ut is solum in arteriis & venis superfuerit, qui vix circulationi ejusdem satis foret, reliquo penitus exhaurito; ne forte id credas esse perpetuum; non est reticendum, in phthisica (d), cui præ summa totius corporis macie, & consumptione vix cutis pertenuis hæret ossibus videbatur, incisos pulmones quantitatē ingentem sanguinis, cum pure & sanie permixti, effudisse; quin etiam addendum est, in duobus (e) quorum alter pus expectoraverat, uterque in pulmone exulcerato, & putrido multum habebat, et si ex ore & naribus, alter vero insuper ex omni partibus per quas contingunt hæmorrhagiæ, immanem sanguinis copiam, nec semel excreverant, tamen secundi cadaver in rene sinistro magnam sanguinis stagnationem, & in regione lumbari vasa sanguifera valde tumida & inflata ostendisse, primi vero eadem vasa sanguine valde turgida in omento, ventriculo, & mesenterio. Cæterum, ut illic redeam, pus, & sanie aliam in aliis naturam habent, aliumque odorem, & modo seorsum, modo una sunt cum induratis pulmonum partibus. Quæ tum ex plerisque indicatarum Observationum, tum ex his quoque intelliges quas pergam indicare. Sic in Juveæ (f) pulmonum pars concava pure erat foeta, convexa autem ferme tota topheæa; & in Viro (g) pulmo dexter pus fluidum; sinister materiam quandam induratum habebat. Et cum in quibusdam (h) pulmones pleui scirrhis cartilagineis, aut steatomatibus duris obditi, in aliis referti exiguis purulentis granulis abscessibus, aut vomica, vomiciæ (i) deturpatis reperti sint; fuerunt alia inventi simul callosi, & compacti, simul vomiciæ passim obditi, itemque (k) penitus obstruati, & exulcerati, aut (l) steatomatibus innumeris, & hic illic vomiciæ intarsi, aut denique (m) foedati apostematibus multis, & tuberculis, quorum aliqua inflammata videbantur, alia adhuc erant immatura: qualia in propolita Valsalva Virgine (n) fuisse, retulimus.

21. Eti autem in tot quæ indicavimus, & in aliis, quæ, ut morbus est frequentissimus, prope innumera sunt, exemplis tanta & caularum, & effectuum apparet varietas, si tamen hanc in aliis pro peculiaribus singulorum hominum conditionibus alio referas, unamque communem omnium, quos vides, effectuum originem quæras, hanc in humore aliquo facile agnosces, qui ob quamcumque sive ingentem, sive adventitiam causam in pulmonibus subsistens, modo, si crassior sit, & tenuiores particule abeat, ibi indurecat, efficiatque propterea, ut aliquis aliquando qui ipso pectori sit, erosus humor subsistat, modo, si ipse jam sit per se acer, vel mior, aliorumve admixtione acer fiat, citius, aut serius membranas incipiat pulmonum cellulas erodere. Una autem erosa, vitium ad proximas propagatur, sitque, pluribus absumptis, manifestum ulceris cayum, quod circumjacentium a pure compressæ, eoque crassiores factæ membranas duro circumcirca pariete possunt concludere, ut in externis ulceribus, fistulis præsertim, videmus. Nec tamen negandum est, effusos humores, eosque in primis qui fibrosis, ut vocant, abundant particulis, ipsos sibi, his depositis, & ad cavi parietes agglutinatis, cylindricum construere ex falsa ejusmodi membrana specie, ut Cl. Maloetius (o) ostendit. Valsalva autem in Scripto quodam italico ex iis quæ vulnerato pulmone animadvertentur, non dubitabat, quin natura quædam interdum produceret filamenta membranæ, a se bis, terve conspecta, quæ progrediente tempore aucta, in firmum abirent folliculum, qui effusum pus comprehenderet, ut in aliis qui diutius vixerant, se agnovisse, existimabat. Utunque id est; aliis etiam ex causis, ut satis superque intellexisti, quam ex suppuratis tuberculis, phthisis pulmonaris fieri potest, nec si pus, aut ulcus peculiari tunica conclusum deprehenditur, continuo censendum est, a tuberculo esse, cujus adhuc tunica superstes sit. Sed ea tubercula nam veras, & quæ omnibus natura insunt, glandulas esse, credemus, atque adeo illas ipsas quas passim ad bronchiorum divisiones vel intra pulmonem describunt, & Bronchiales appellantur; quæ cum intra ipsum exigua sint, ab accidentibus causis in dispositis hæreditario præsertim vicio, augeantur. Num vero ut id credamus, juvat

juvat signum illud futura phthisis, quod Mortonus (p) his verbis recensuit: *matutina & diuturna phlegmatis nigri & viscosi excretio: quippe quod procedit a glandulis in pulmonibus juxta tracheam positis, humore nigricante repletis. Quod symptoma sicuti scorbuticis & scrophulosis familiare est, ita Phthisim Asthmaticam progressu temporis insensuram monstrat.* Et nuper quidem Viro Docto visa sunt etiam secundum naturam liquorem suum in bronchia immittere ob sputa nigricantia concolora fusco ipsarum glandularum. Sed neque secundum naturam sputa nigricant, & satis fore, crediderim, si eundem sequaris ubi eas glandulas certissime esse de conglobatarum generis, affirmaverat, itemque ubi ob hanc causam negaverat, suum asperæ arteriæ succum insundere, itemque ubi, & recte, animadvertenter, cum aliquæ ipsarum per faciem utramque pericardii ad diaphragma usque spargantur, ab omni cum asperæ arteriæ commercio remotas esse. Ego vero cum de quatuor continenter inspectis cadaveribus earum aliquas, ex prima illius arteriæ divisione sumptas, dissecuissem, affictamque sectionibus chartam fuliginosa quadam tinctura non secus ac si contritum carbonem multa aqua dilueres, inficam semel, iterum, tertium vidissem, ex quarto autem cadavere, quod hominis erat consistente, ut cætera, ætate, glandulaque eas habebat nec minus sanas, nec minus intus, extraque nigricantes, nullum inde nisi sublavum, maxime dilutum, obsoletumque colorem retulisse; haud aliter in tribus illis prioribus atque in hoc quarto inventi tinctum quem aperueram, proximum Asperæ arteriæ truncum, & prima bronchia, id est nihil quidquam vel leviter nigricantis coloris habentia. Quamobrem quocumque eas glandulae sint intus colore infectæ; necdum a mea perpeta sententia mihi discendum censeo; sed in eo adhuc permaneo, ut non facile ipsas credam cum arteriæ illius peram communicare, præsertim cum alia non desint glandula quæ, cum earum succus in illud, & prima bronchia manifesto influat (q), præbere in hac aditum possint illiusmodi sanguinis feci, ut Willisius (r) loquitur, cui quoque noti erant qui sputa redderent atramenti instar nigricantia, non secus ac Salio in Commentariis ad verba illa Hippocratis (s): *saliva crassa, ac fuliginosa ausi rejicitur.* Cæterum ut Bronchiales glandulas, erotione aliqua facta, communicare interdum cum bronchiis præter naturam, non negavero; ita an eodem sint quæ in phthisicorum pulmonibus tubercula faciant, in medio ob eam causam relinquo de qua supra (t) dictum est, cum videlicet vix unquam ejusmodi pulmones dissecare voluerim, multoque minus hæc tubercula, & illas glandulas, præsertim quod ad sedem attinet, diligenter accuratèque inter se comparare. Unam propterea, haud amplius, paulo attentius habitam, hic a me Observationem accipies.

22. MULIERI ægredi, annos nata ad quadraginta, tumor ad calcanei dexteri lateris internum adeo increverat, ut modicum æquaret hominis caput. Ob eam magnitudinem, & quod ab steatomatibus natura degenerans, factus jam erat cancrus, in Venetum Incurabilem Nosocomium excepta fuerat mulier, & is tumor extirpatus. Sed cum repulsiuisset, annum jam alterum ibi permansit mulieri, neque ullo de affectu conquesta unquam qui ad thoracem attineret, accidit ut ad hujus sinistram partem pungente dolore corripere, quem febris, & spirandi difficultas comitabantur. Semel, atque iterum missus est sanguis, cui alba infidebat crusta, datum oleum ex dulcibus amygdalis recens expressum, neque alia omnia quæ in pleuripneumonia ex usu esse consueverunt. Per hæc, et si nihil quidquam expectoratum est, illa sublatâ visa sunt omnia. Verum dies necdum advenerat quadragesimus ex quo inceperat pleuripneumonia, cum respirationis difficultas ingruere cepit cum sensu angustiae, & suffocationis, ut jam altiore capite, & dorso cubare ægra cogeretur; & pulsus qui, cum fuerat inflammatio, intermisisset, rursus vel magis intermittebat. Nullus tamen dolor, nulla tussis, nullum sputum, febris nulla; nisi quod ultimis tandem diebus febricula accessit. Quæ, & spirandi difficultate illa identidem magis, noctu autem præsertim urgente, ad maciem, & ad extremam virium infirmitatem mulier redacta, vix ut exili voce de faucium erotione, in quibus nil tale conspici poterat, quereretur, mortua est die post novam respirationis difficultatem decimo quinto. Hæc cum ego, Amicæ ab Nosocomii Medico, diligenter, ac probo Viro, Senense Rinaldo accepissemus, rogatus Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ab omnibus, ipsoque Rinaldo adjuvante, cadaver dissectum sub Aprilis initium A. 1708. PECTUS cum incidere cepissem, & cartilagine per quas costa cum sternum committuntur, secarem; cruenta aqua prodit e sinistrali thoracis cavo: quod mox eadem plenum conspexi. Cum ea; et si nullus gravis odor ex ipsa, aut ex pulmone existeret; pus tamen permixtum fuisse, non dubitavi, cum pulmonem ad imam anteriorem partem corruptum viderem, absumptumque, magna ibi cavea ultro se oculis objiciente. Sed & dissectus, hic illic ostendit ad tractus non modicos substantiam, primo quidem aspectu, & inquisitione, steatoma, albedine videlicet, ac firmitudine aliqua referentem; sed ubi cultro dimoveres, similior purulentæ materiæ. Reliquos pulmo minime durus, rubicundo erat, quasi a stagnante sanguine, colore infectus. Multo quam sinister, minus vitiatum erat pulmo dexter, ut qui intra non sanissimam quidem, sed tamen leviter peccantem, substantiam suam pauciora, & minora condebant illa quasi steatomata, quæ peculiari tunica concludi videbantur. Cæterum uterque pulmo, sed dexter arcuatus, ad thoracis parietes ferme undique adhaerebat. In pericardio multa fuit aqua turbida, sublava. In omnibus cordis caveis polyposa concretiones, inde per Magna vasa productæ, mediocri omnes firmitudine; sed eam minima quæ ad sinistram pertinebat auriculam. Venter quoque, cum exterius magna ex parte liveret, apertus est. Sed is livor intestinis debere visus, aere valde turgentibus. Omenti vix aliquæ erant reliquæ. Hepar durissimum, albidum, variegatum, ejusque vesicula bile plenissima. Lien prægrandis, & æquo durior. Durius quoque pancreas. Duri testes, albi, & grandiores, & in iis nigra quædam cellula. Quamvis autem intra summam vaginæ partem anulum invenerim quem pessum vocant, ut mulierem tamen, vaginæ prolapsi obnoxiam fuisse, appareret; tamen eo anulo detracto, neque ita laxam vaginam comperi, ut facile se invertere deorsum posse videretur, & uterum sua in sede conspexerim; itaque ejus annuli, & decubitus ope multum profecisse mulierem, existimavi. Quod reliquum est, turbida aqua, nec tamen multa, stagnabat in ventre.

23. Empyematis simul, & phthisicæ in pulmonibus dispositionis exemplum habes. Dabo alterum phthisis, in qua officulum quoddam rejectum est, non quod ego cadaver secuerim; nam qui clam hominis conlangueo secare aggressi sunt, ne ipsi quidem perficere potuerunt; sed quod horum mihi spectata erat fides, æger autem, cum Bononiæ degeret, non secus atque ejus incommoda, maxime notus.

24. MEDICUS consistente ætate, qui jam diu cachectica facie fuerat, postea autem etiam anhelus, & rancus, sputa denique reddere cepit varie colorata, inter quæ non exiguum frustum extulit curvi officuli, quod & mihi ostendit, læve a cava parte, asperum a convexa. Interea suffocationis sensu, neque ita raro, corripiebatur. Nocte demum quadam cum se melius habere, dixisset, horis post paucis inventus est mortuus, nihil omnino sentiente qui interveniendi causa in eodem cubiculo, atque adeo propter ipsam dormiebat. PULMONES cum extra, tum intus vesiculis obditi erant; albo pure plenis, inaequalibus sic ut majores uvæ acinum non excederent. In pericardio multa aqua turbida. In corde vix una parvula concretio polyposa. Altiorum Asperæ arteriæ truncum, & laryngem incidere, ob eam quæ dicta est, causam non licuit.

25. Et tamen eas potissimum Partes introspicere oportebat, ut unde officulum extitisset, cognosceretur. De hoc enim alia aliorum sententia fuerat, nonnullis inepte pro ossis hyoidis particula, aliis vero pro annuli Asperæ arteriæ, ossi facti, portione habentibus: qui propius ad verum fortasse accedebant, quando vel ramulum ejus arteriæ in os conversum, & in phthisici quidem pulmone, deprehendit Blasius (u); nos vero non illius modo arteriæ annulos, sed & frustula quæ intra pulmones annulorum loco plura conveniunt, ex cartilagineis facta ossæ, ut scripsimus ad te alias (x), observata habemus: bronchiorum aurem fragmenta, qualia a corrupto pulmone avulsa, in sanie intra phthisici thoracem reperta sunt, talia hominem in magna quantitate excreasse consuevisse, testatur Bontius (y). Neque id ignoravit Hippocrates (z), cum sputis pus, scripserit, & velut ulceris vicinos bronchia in pulmone cartilaginea: quæ ad verba videlicet quæ

N 4

in rem

(m) cit. supra, ad n. 17. (n) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 123. in Schol. (o) Eorund. Dec. 3. A. 7. in Append. n. 10. ad Obs. 7. (p) Dec. ead. A. 10. Obs. 161. (q) Eorund. Aft. Tom. 1. Obs. 174. (r) Eorund. Cent. 4. Obs. 216. & 118. & Aft. Tom. 1. Obs. 59. & Tom. 2. Obs. 19. & Haller Opusc. Pathol. Obs. 15. (s) Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 67. (t) Sed. hac 7. Obs. 77. (u) Ibid. in Additum. Schol. ad Obs. 2. (v) Obs. ead. (y) Comment. in Hipp. l. 7. Aph. 16. (z) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 19. (a) Eorund. Aft. Tom. 1. Obs. 2. (b) Obs. cit. 15. (c) Comment. in Hippoc. l. 7. Aph. 16. (d) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 81. (e) Eorund. Aft. Tom. 1. Obs. 172. & Cent. 10. Obs. 36. (f) Commerce Litter. A. 1731. Specim. 45. n. 7. (g) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 2. (h) Vid. Halleri cit. Obs. 16. (i) Commerce Litter. A. 1743. Hebd. 30. n. 11. & A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad V. (k) Aft. N. C. Cent. 2. Obs. 3. (l) Eorund. Dec. 3. A. 9. Obs. 243. (m) Dec. ejusd. A. 7. Obs. 9. (n) n. 18. (o) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.

(p) Phthisicolog. l. 2. c. 3. ad n. 10. (q) Vid. Advers. 1. Tab. 1. ad F. & Tab. 2. Fig. 1. ad O. O. O. (r) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 9. & ad 5. 2. Obs. 105. hujus 7. Sect. (s) De Morbis l. 2. l. 117. (t) n. 3. (u) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obs. 164. (v) Epist. 15. n. 18. (y) Sepulchr. S. 7. modo cit. Obs. 12. (z) De Morbis l. 2.

in rem nostram Salus (a) adscripsit. Quin Aretæus (b) sermonem de iis habens qui pulmonis abscissibus laborant, ad propositum a nobis casum vel propius accessit. Raucefcere enim, & breve spirare, dixit, & aliquando eorum quempiam subitanea ac multi humidi attractione strangulari, quod arteria puris multitudine obstructa, aerem non recipiat: ab iisdem autem bronchia, id est asperæ arteriæ circulos nonnunquam expui ob ulceris varietatem, si alie abscissus penetrat: quando & fragmenta visceris expelluntur. Cæterum hic quoque, ut verba ultima ostendunt, latentia intra pulmonem bronchiorum frustula significavit. Sed frustum istud osseum, a Medico rejectum, neque figura cum frustulis illis bronchiorum conferri poterat, neque magnitudine; ut ad majores arteriæ annulos esset referendum. Quin Valsalva ex larynge ipsa, cujus grandiores cartilaginee haud raro offesse fieri, scimus, abscississe, suspicabatur, ex gravi etiam laryngis vitio improvissam Medici, subitamque mortem deducens propterea, quod duos in Nosocomio Incurabili, laryngis ulcere alterum, alterum carcinomate laborantem, utrumque subito, & cum minus id expectaret, mortuum esse, animadvertenter: quo Virginit quoque casum, tibi alias (c) a me descriptum, referre poteris.

26. Laryngis facta mentio ad memoriam illud revocat adeo usitatum ac tritum inter Veteres Medicos dogma de acri a capite in laryngem, pulmonesque destillante materia, & phthisim demum afferente. Quod dogma, si capitis nomine pharyngis fornicem, internasque naves accipere duntaxat velimus; cum vero interdum consentire, non negabimus. Glandulosam enim tunica qua illa instructa sunt partes, humorem aliquando fecerere qui erodendi vim habeat, erosiones quæ in ipsis accidunt partibus, satis videntur comprobare, unde & alii, & nos (d) spiritum sanguinis interdum provenire observavimus, quod & ab iis quas oris vocant hæmorrhoides, proveniens, imponere pro pulmonari Medici posset qui signa non attendentes ab Hippocrate (e) olim, ab Aristotele (f), & a Cælio Aureliano (g) proposita, ab Helwichio autem (h) erudite, nec sine observationibus, illustrata, ad quas poteris aliam addere Cl. Derhardingii (i). Itaque si ex altioribus quæ dixi, locis delatentem humorem, prædictum erodendi vi, subjectum palatum mobile, & adjecta huic uvula ab larynge non avertant, nihil prohibet quin hanc subeat, ipsamque, & pulmones tandem erodat, aut viciet. Quamobrem quibus ea palati pars cum uvula ab lue venerea, ab aliave causa absumpta est, eos tussi, & phthisi tandem obnoxios fieri, non unus Medici, atque Anatomici Observationes ostendunt, ut ex Cl. Jo. Zachariæ Persche (k), nostrisque etiam Scriptis (l) cognoscitur. Neque enim quod aliter in parte nobis videtur contigerit, aut id quod vidimus, posse etiam aliter explicari, indicaverimus; idcirco eam quam modo memoravimus, & tunc etiam attigimus, explicationem prorsus displicere nobis, existimaveris. Quin eadem posita, planius intelligitur rationem, fatetur, quæ Mercuriale (m) & Gavassetium (n) permovit, ut decubum supinum, & demisso capite imperarent ad gravissimas, diuturnasque ab hoc in thoracem defluxiones, in oesophagum potius, & ventriculum avertendas. Sic enim primus eo uno auxilio Germanam mulierem liberavit; alter autem Virginem, jam sanguinem ea de causa expuentem, a Medicis nobilissimis destitutam, & ab omnibus deploratam, eadem ratione juvit adeo, ut potius etiam perferantur poterit.

27. Aetius vero (o) Asperæ arteriæ ulcera curare docuit, ægro supino reclinato, atque iis quæ capiti subjiciuntur, sublimius instratis, credo cum in laryngem nihil deflueret. Ea autem ulcera, maxime prope arteriæ extremum, aut in ipso extremo, sanabilia omnino existere, suis etiam fretus experimentis, asseveravit. Quapropter videndum est, ne curatæ phthisis exempla quædam, non ad pulmonis ipsius, sed ad arteriæ potius ulcera attinuerint. Quod non tam de aliorum, quam de mea quadam curatione dictum velim, unde multum laudis adolescens retuli, cum in Patria medicinam exercerem. Res autem ad hunc modum se habuit. Vir erat Lucensis, qui Stephanus Cheli vocabatur, longa statura, habitu corporis exilico, solers, atque indutius, in curis assiduus, gravibusque negotiis versatus, hæcque etiam ob causas hypochondriacus. Hunc tussicula, quam tincta sanguine sputa comitabantur, jam diu male habebat.

Seniores Medici cum alias herbarum permulcentium, & quæ pulmones juvare creduntur, succis, alias lacte afinino, alias gelatinis quas vocant, & jure testudinis, interdum lignorum dilutis decoctionibus, nonnunquam iis quæ adstringendi vim habent, a chalybe sumptis, & lapide hæmatite, ad hæc Villensium aquarum potatione, & balneo ex aqua fluviali, aliisque ejusmodi si curare possent conati, adeo non profecerant, ut macilentiorum ægrum, morbum autem facerent deterius; adstringentia enim minuire urinas, balnea in sputis augere sanguinem videbantur, Villenses autem aquæ intra primos dies, quod minime transirent, omnino fuerunt omittendæ, & pleraque tandem stomachus averfabatur. Cum haud minus ægrum Medicorum, quam Medicos morbi periculum esset; ventum ad me est, qui tum reverentia erga seniores, tum communi apud omnes desperati jam morbi opinione ductus, excusationes attuli plures donec victus auctoritate, & gratia eorum quibus ægri salus cordi erat, ita manus dedi, ut scirent cuncti, me invitum, & nihil promittentem, alienæ obsequi voluntati non tam ut ægrum curarem, quam ne defererem. Erat hic extenuatus, infirmique jam viribus, & somno brevi atque interrupto. Tamen cum febrem, saltem assiduam, abesse viderem, rejici autem per sputum, ut Aetius loquitur (p), purulentam paucam, ac cruentam, neque alibi sensum doloris manifeste percipi, nisi juxta exulceratum Asperæ arteriæ locum, id est paulo infra laryngem; cumque ex omnibus quæ adhibita fuerant, auxilium duo aliquid contulisse, invenirem, quæ ad ea ulcera ab Aetio (q) laudantur, arteriæ videlicet sub lingua detenta, ut paulatim liquefacta, ac cruentam delabantur, & exhibitum lac quotidie recens multum ab adstante adduc animalis; speram aliquam, sed tacitam, fovere cœpi, & rationem querere efficiendi, ut quæ nonnihil profuerant, ea denique perferantur. Usi erant trochiscis, qui in ore liquarentur, ex speciebus diatrachanthi frigidi, & lacte, ut dictum est, afinino, unde punctum in Asperæ arteriæ sensus tunc cum illa adhiberentur, propemodum sublati fuerat, & vires cum somno nonnihil auctæ. Cum quærerem, cur igitur in eorum quæ juverant, usu non persistisset; a trochiscis quidem ladi sibi stomachum, respondit; a lacte vero cum primum ea præstari utilitas videretur; mox tamen priora omnia rediisse. Sed tu, inquam, vitasti interea ventum, & solem? id enim ab Hippocrate (r) iis diserte imperatum meminera, quibus ex seruido ulcere, aphtha appellato, pulmonis fistula laboraret. Non vitasse autem, sciebam: trochiscos autem illos ex natura, & dulcedine sua stomacho, quippe hypochondriaci, obfuisse, intelligebam. Cum igitur quæ mihi facienda, quæ vitanda essent, constituissem; forte accidit, ut meum communicare consilium possem cum Paulo Piella, Medico inter Bononienses præstante, qui tunc nobiscum in morbo gravissimo curabat Joannem Baptistam Ursinum Comitum, eum qui postea Cæsenatum Pontifex fuit. Paulus autem, etsi quæ a me proposita erant, non improbat; tamen cum sputa attente inspexisset, accepissetque, sapius esse tenuia, & pauca, nec semper quidem, sed tamen subinde fieri nonnihil sanguinolenta: vereor, inquit, plurimum, ut sanare possis hæc ulcera, quæ præterquam quod profundior sedem fortasse habent, certe, si quid video, ad genus accedunt ejusmodi herpetis, ut si vel in cute ipsa extaret, summa cum difficultate ad cicatricem perduceretur. Quod judicium, ut magistri, in re præsertim chirurgica, si quis alius, experientissimi fecit quidem, ut me nihil promississe, gauderem; ne tamen ea quæ constitueram, experire, non fecit. Erat anni tempus quo & aeris injurias diligentissime vitare oportere, nec propter incipitum pabulum a brutarum animalium lacte sperari multum posset. Itaque primum omnium intrepidum, nec tamen humile, aut angustum cubile hominem includere se, jubeo, ibique, missis curis omnibus, amicos, & ac familiares audire magis, quam ipsum loqui, idque submissa, & minime concitata voce. Tum iis præscriptis quæ lenire arteriam, nec stomachum ledere tamen possent, & hoc ad lactis usum parato, muliebri lac impero primum quidem non ita multum, tentandi causa, rum deinceps, cum optime cederet, quantum sagaci, & attento ægro felibram circiter æquare videretur, matutino tempore, tantundem vespertino e manibus fugendum horis quatuor, aut quinque ante prandium, cenamque. Quorum utrumque erat mediocre, sed hæc magis, sine vino utrumque, & siquæ alia nocere possent; sed non sine pul-

te ex hordei farina, quæ radicis chinæ pulvere ad unciam in libras singulas, nullo autem saccharo, adjecto, lento igne fuerat quasi in calcem redacta, & ex lacte, recens e vacca emulso, quæ hordeo, & paleis; non faba, & fœno; pascebatur. Nutricem quoque, sanam in primis, ut idoneis uteretur alimentis, & horum, quo ad ejus fieri posset, varietatem fugeret, admonueram; quæ res neglecta, una maxime videtur facere, ut sæpe in medendo mulieris lac non præstet lacti cæterarum animalium, quamvis illud ut familiare, ejusdemque nobiscum natura, cæteris præferantur ad tabificos affectus vel antiqui illi Medici, in primis Euryphon, & Herodotus, a Galeno (s) laudati. Per hæc ab extremo Novembri ad medium Majum diligentissime servata, ita homo restitutus est, ut sexdecim ipsos annos egregie valuerit. Quibus elapsis, ejus sanguis iterum corpusculis erodentibus factus, hæc per biennium in cute sub impetiginum forma deposuit. Sed his de improvviso evanescentibus, imi pedes acerrimis doloribus cum aliquo tumore, sed majori rubedine, capti sunt. Quæ post dies viginti cum repente abiissent, ecce tibi per biduum urina suppressio: & post hanc crurum tumor sæpe evanescens, sæpe rediens, tum febres, tandem inter umbilicum, & pubem dura quadam interna protuberantia, atque alia præterea ventris incommoda, quibus confictus, vivendi denique finem fecit. Sed hæc omnia, absentibus nobis, contigere: quæ ob id tantummodo commemoravimus, ut curationem illam nostram perfectam, absolutamque fuisse, intelligeres, cum homo non solum tandiu valuerit, sed & postquam iterum agrotare cepit, tot inter morbos nunquam primo illo tentatus sit. Quem cum phthisim fuisse, vulgo existimarent; non fuit phthisis in civitate, qui eundem sibi curationis modum non præstiteret; nemo tamen eorum evasit.

28. Sunt & aliæ multo etiam profundiores arteriæ Asperæ affectiones, quas vulgus sæpius, interdum & Medici, cum phthisi confundant, in quibus tamen affectionibus ipsi pulmones sani sunt. Sic; ne alias (t) ad te scriptas Observationes hic repetam; sic, inquam, Valsalva meminisse dicere, in nemine se pulchrioris, quam in Forocornetium Episcopo Zanio pulmones vidisse, cui vitati credebantur ob multos, quos expectorabat, humores, a propriis videlicet bronchiorum glandulis secretos. Qui etsi revera non sint purulenti, interdum tamen ejusmodi sunt, ut siquis purulentos esse, contendat, facile inter tot illas puris formas ac species quas Aretæus (u) sic enumeravit, ut prope infinitas esse, diceret, aliquam reperiat, ad quam referre illos posse quadantenus videatur. Atque utinam cum dubitatio interdum aliqua inijcitur, tunc certe semper, & de quibus inter omnes conveniret, veri puris nota signaque extarent. Nam quod Jacotius (v), exempli gratia, ita pus a pituita distinguit, ut illud cinerium sit, hæc alba, illud steridum saltem modice, hæc nequaquam, illud fecedens in partes maxime si in aquam consiciatur, hæc glutinosa; haud satis scio, qua ratione hæc omnia cum Aretæi doctrina conciliet, qui inter puris genera glutinosum quoque, & odore carens diserte collocaverat, præsertim cum ibi id fecerit Aretæus, ubi ab Jacotio laudatur quod solo aspectu pus a sputo distinguendum censuerit, nec multam suppurationis notitiam haberi ab iis qui humiditates igne vel aqua explorant, notans videlicet qui Hippocrati aphorismo (y), in Coacis (z) repetito, alteroque in his adjecto (a), ad pus dignoscendum abutuntur, quando neuter, sicut recte Jacotius admonet ad puris diagnosim, sed uterque manifeste ad mortis prognosim scriptus est, sive phthisici sputum, igni impositum, gravius oleat, sive subsidat injectum in aquam marinam, quæ vase quidem aëneo continetur. Quale vas cur requirit Hippocrates, etsi Duretus (b), & ipse Jacotius causam reddere conati sunt, vereor tamen, ut satis, non dicam tibi, sed sibi ipsis fecerint: & certe hic alter eo redit denique, ut Hollerium (c) secutus, referre parum credet, quo vase aqua illa excipitur: quod num Hippocrati in tanta brevitate conveniat, ipse videris. Joannes autem Hieronymus Zanichellius, Vir qui multa in re cum medicæ, tum chymicæ expertus erat, cum mecum Venetiis loqueretur de Amico utriusque nostrum Doctissimo Victorio Francisco Stancario, quem Bononiæ phthisis, tussim, & sanguinis sputum consecuta, vexare jam cœperat, & tabidos mihi nominaret duos perelegmat restitutos, alterum quidem per illud quod rob nucum vocatur, alterum autem per

rob maturarum ebuli baccarum, certa quadam ratione confectum, nec quod ipse pro arcano habebat, fileret, balsamum sulphuris cum balsamo copaiabæ paratum, cumque inde, ut sit in sermonem forte incidisset de isto Hippocratis loco, credere se, ostendit, per æneum vas aliquid detrahi marinæ aquæ, ut sic resistat paulo minus descendentes sputis, quam si alio ac æneo, vase continetur; ad illud enim experimentum facilius certiusque ineundum neque idoneam esse, ut multi arbitrantur, aquam puram, quippe minus quam oportet, neque item marinam, quippe paulo magis quam opus est, resistentem. Confirmabat autem, sibi hac ratione quam proponit Hippocrates, periculum sæpe facienti, nunquam non Hippocraticam prædictionem respondisse: nec quorum sputa natassent, eos ita brevi, ut quorum subfederant, periisse; ut non dubitaret, si postea, cum deterior videlicet factus esset eorum morbus, tum rursus captum esset experimentum, non dubitaret, inquam, quin sputa fuissent ad fundum lapsura. Nec vero collecta sputa, quod multi faciunt, de pelvi in aquam dejici, sed ab ægri ipsius ore, ut Hippocrates jubet, in aquam rejici, volebat, imo ab ipso ægri pulmone, & id sæpius, probe conficiens, nec sputa semper a maxime vitata pulmonis parte educi, & contra quid ipsis postquam educta sunt, per moram detrahi possit, ut alia esse quam statim per se fuissent, in experimento videantur.

29. Sed Cælius Aurelianus (d) ubi plurimos commemorat Medicos qui non ad mortem prædicendam, sed ad discernendum purulentum liquorem, ægrorum sputa in aquam (marinam non dicit) mittebant, aut carbonibus imponebant, itemque Cornelius Celsus (e) ubi eorum mentionem facit, qui hoc altero utebantur signo, cum de phthisi dubitabant; non obscure videntur probare istiusmodi consuetudines: primus autem in phthisicis ex sanguinis reiectione sputa ex lividis vel pruinis fieri alba atque purulenta, diserte scribit, quod primo illi repugnat ab Jacotio (f) posito inter pus, ac pituitam discrimini. Præterea ambo illi veteres Medici, quos plerique, & nos fere hæc in Epistola ita sequimur, ut eos tamen qui aliter sentiunt, non improbemus, eam tamen in qua saniosa ac purulenta sputa non sint, phthisim non vocantur ne tum quidem cum pus in thorace, atque adeo in pulmone collectum esset. Itaque primus phthisicæ passionis, & empyicæ vel tum discrimen esse, docuit, cum in hac pus rejicitur non paulatim per sputa, sed acervatim. Celsus autem non tradidisset (g), a phthisicis pus excreari, si empyicos pro phthisicis acciperet, voluisset. Empyicos enim cum describeret (h), ad eaque signa quæ Hippocrates prodiderat, aliquid, ut Ronseus (i) animadvertit, de suo adderet, ad venas attinentes quæ sub lingua sunt, nihil tamen in iis quæ excreantur, mutavit. Hippocratem enim videbat non in eo tantum, quem potissimum tunc Celsus spectabat, Pranotionum (k) loco, sed & in Coacis (l), inter suppuratorum signa constanter hoc ponere, quod nihil memoratu dignum sputum. Quod si alio in libro; is vero est qui inscribitur de Locis in homine (m), antequam suppuratum ex eo conjectare doceret, quod spiritum multum habet, subraucosiusque loquitur &c., eundem pus excreare, dixit; hoc aliter, aut post alia quam phthisicos, ejicere, intelligebat, sicuti ex laudati Cælii lectione colliges: & certe eo ipso in loco alios esse Hippocrati phthisicos, alios suppuratos, illud manifeste monstrat, quod paulo ante (n) dixit, suppuratos ex his tabidis sive phthisicis grece appellatis, fieri, ubi corpus humectius factum fuerit; & contra ubi siccus fuerit factum, ex suppuratis tabidos.

30. Verum ut ad eum a quo tibi fortasse digressus videor, sermonem redeam; intelligis profecto, quam facile possint homines decipi in tanta aliquando puris agnoscendi, judicandique difficultate, ut etiam si phthisis non in sola pulmonum abdita exulceratione, sed & in puris evidenti per sputa expectoratione statuatur, tamen sibi interdum videantur jure credere, eam phthisim fuisse, quæ non fuerit. Quod ita dico, ut non tamen veros phthisicos nonnunquam sanatos fuisse negem, inter initia præsertim, & pure non multo ibi collecto, unde aperitum, facilemque in bronchia aditum haberet. Sed rarius id factum censeo, quam illi existimant qui minime experti sint, quanta Medici diligentia, & quanta simul ægri obedientia requiratur vel ad eas tollendas affectiones quæ for-

(a) Comment. in ejusd. l. t. 119. (b) De caus. & not. diuturn. affect. l. 1. c. 10. (c) Epist. 15. n. 13.
(d) Epist. Anat. g. n. 14. (e) Pract. l. 2. n. 27. (f) De Partib. Animal. 1. 3. c. 5. (g) Morb. Chron. l. 2. c. 11.
(h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obf. 118. (i) Eund. Cent. 2. Obf. 73. (k) Sylloge Anat. Obf. g. 87.
(l) Epist. Anat. g. n. 9. & 10. (m) De indicat. Curat. c. 52. (n) Medico. Terribilis. 3. Sermon. 1. c. 64. (p) c. 64. cit.
(q) Ibid. (r) De Morb. l. 1. s. r. apud Salium 113. & 114.

(s) De succor. bonit. & vit. c. 4. (t) Epist. 4. n. 21. & Epist. 10. n. 11. (u) De caus. & not. diuturn. affect. l. 1. c. 9.
(v) Comm. 1. in l. 6. s. 2. Aph. 9. Coacar. (y) Sect. 5. 11. (z) Aph. modo cit. (a) Aph. 10.
(b) In Coac. l. 2. c. 17. n. 3. (c) Comm. in cit. Aph. 10.
(d) Morb. Chron. l. 2. c. 19. (e) De Medic. l. 3. c. 21. (f) Vid. n. 28. (g) c. cit. (h) l. 2. c. 7.
(i) Enarrat. ejusd. c. 7. (k) n. 16. apud Marinell. (l) n. 3. ante med. (m) n. 28. (n) n. 17.

tasse vera phthisis non sunt, etsi ejus, quod ad pleraque attinet, consimilitudine videantur. Quendam ejusmodi tibi describere hic placet, ut si minus possim in his Litteris, mortuorum, ut soleo, dissectionibus satisfacere, at eorum observationibus, fufius, quemadmodum optari a te scio, & minutius descriptis, satistaciam. Tu cum illam, felicemque ejus curationem perlegeris; tunc quo sit nomine appellanda, existimabis.

31. Comes Feltrienfis, non gingivarum modo, & dentium molestiis haud secus ac Nobiles Viri, ejus Fratres, sed praeterea narium exulcerationibus, & pruriginosis per cutem herpetici generis affectionibus quotannis obnoxius, cum voluptatem quam ex venatione capiebat, secutus, summo mane per autumnum saepe se frigori objecisset, in rheuma incidit grave, cui se tussis, & mense demum Novembri sanguinis sputum adjunxit. Quapropter secunda vena est, & cum sputum sanguinis rediisset, iterum secunda datumque caprinum lac, item gelatina eboris, & vitulini pedis, quae in aqua coquebatur in qua fervens chalybs saepe extinctus, & quae praeterea vim adstringendi, & glutinandi habent, fuerant incocta. His Decembrem jam totum adhibitis, sedari morbus visus est; subinde tamen redibat tussis. Martio autem mense omnia recruduerunt. Quamobrem decoctiones mane exhibita sunt lignorum, & radicum, quae adversus defluxiones solent a multis Medicis laudari, herbis additis antiscorbuticis, & vulnerariis; sero autem antihelminthicum, quod vocant, Poterii, primum cum emulsione frigidorum seminum, deinde autem cum aqua bardanae. Quibus, aliisque ejusdemmodi cum a medio Martio ad Aprilem totum usus fuisset; lac caprinum iterum sumpfit, simulque balsami Peruviani guttas ad duodecim, haec autem diebus circiter quadraginta. Interea alter superiorum artuum candente ferro exulceratus est, ulcusque servatum. Ex his curationibus etsi aliquod interdum levamen perceperat; tussis tamen, & raucedo pertinacissime affligebant. quin illa saevior facta erat, & ex imo usque thorace oriri videbatur; sputa autem ex albidis, & catarrhalibus colore jam alia alio esse coeperant, & alio pondere, aliaque tenacitate; ad haec quidam angustia pectoris, & constrictionis sensus accesserat, interque ad sternum caloris, quorum de hoc saepe, de illo autem assidue aeger querebatur. Quae omnia eo majorem incuriebant metum, quod fauces, antea rheumate vexatae, melius se habebant ex quo illa accesserant, simulque cutanea maculae factae erant pallidae, nec ullum pruritus afferebant; ut vis omnis morbi ad thoracem se convertisse videretur. Jamque ipsam etiam vocem, non modo reliqui robur corporis in homine annos necdum nato triginta duos, infirmari, maciem augeri, faciei, oculorum, & animi vigorem minui, omnes animadvertabant. Atque ita res se habebant, cum sub Junii finem a me consilium per litteras petum est, aegrum enixe commendante eo, qui imperare poterat, Senatore Veneto Praetantissimo, & Patavii tunc Praefecto, ac Proprietate Angelo Emo. Erant multa, ut vides, quae metum facerent; nec deerant tamen alia, ob quae nondum spem abiciendam censerem, facilis notu somnus, facilis decubitus in utrum liberet latus, appetitus ciborum non dejectus, minime post hos aucta pulsuum frequentia, nullus in sputis feotor, nullus in thorace ponderis sensus, nulla anhelatio. Et quamquam haec ad me omnia vix scripta fuerant, cum aeger, profunda urgente tussi, sputa expectoravit, qualia nunquam antea, quinque vel sex cruenta, & corrupta; non ideo sententiam mutavi, praesertim cum certior fierem, ex quo illa ejecta fuerant, nullam esse amplius de sensu illo caloris, & constrictionis querelam. Itaque ut aetivum illud tempus, & variae morbi causae, varique effectus suadebant, varia commendare institui sic ut alterum posset altero contemperari. Non est opus hic omnia, & quae alia aliis, siqua forte non ferrentur, substitueram, tibi recensere; satis est quae ex illis potissimum in usu fuerint, indicare. Quotidie mane pauxillum fumebatur refinæ terebinthinæ, qua fauces, pectusque non leviter juvari, affirmabat aeger. Post id, diebus viginti primis potabatur aqua, ut nunc vocitant, lactis, in quo erant fuerantque antea anagallis aquatica, hederæ terrestris, hyperici flores, & pauxillum corticis cassiafras mace-rata, cujus aquae potio semper quincta a prandio hora, etiam, iterata est. Sed matutina post dies illos viginti,

substituta potio est juris viperini, cum ranis, & caudis fluviatilium cancrorum parati. Quo postquam uti cepit, evidentiùs proficere visus est; cutaneæ enim maculae, uti speraveram, rursus coloratae, & pruriginosae factae sunt, & color simul faciei melior, & vires nonnihil auctae, & corporis habitus paulo minus macilentus, rarior tussis, levior raucedo, sputa pauciora. Cibum nunquam alius quam ex semineis gallinaceis pullis, five ut nostrates vocant, & Varro (o) fortasse scripsit, *pul-lastris* quæ, ventre herbis factis, quas supra memoravimus, elixabantur, & ex pulte quæ ex oriza, aut avena cum amygdalis conficiebatur. Potio in mensa aquae semper, radice chingæ, & cortice cassiafras quam levissime medicata; extra mensam, aquæ Brandulae, quæ æstivo calore, & siti urgente, paulo etiam largius propinabatur. Hac curatione factum est, ut aeger post medium Sextilem posset et Patria se Venetias conferre, & me Patavii sub initium Septembris convenire, spei plenus, ut qui, per litteras significatum, morbum levissimè, visum, & per me exploratum depellerem. Perplacuit, gravi in quo fuerat, metui fiduciam hanc successisse. Homine autem per biduum quo hic fuit, diligentius observato, hæc etiam placere, primum quod illa omnia quæ mihi spem fecerant, adhuc persistebant; deinde quod conformatio thoracis nihil ostendebat, unde possem dispositum ad phthisim conjicere; talis enim erat, ut lata scapularum ossa proxime attingeret, non ut ab eis recedens, faceret, ut illa in alarum modum prominere; tum quod nullus erat hecticus calor, nulla pulsuum frequentia, nulla sitis, nulla spirandi difficultas ne per accliviam quidem gradienti; tandem quod diuturna illa, & pertinacissima raucedo omnino esset a plurimis jam diebus sublata. Adhuc tamen tussis, sputa, macies me sollicitum habebant. Magis enim macilentum videbam, quam ex litteris credidisset. Sputa autem, etsi ex quo cruenta illa, & corrupta expectoraverat, nunquam ejusdemmodi apparuerant; tamen nondum, matutina praesertim, colore ex subfusco cinereum, saporem autem subasalum amiserant. Tussis denique, quamvis multo rarior facta per horas ceteras, molesta adhuc erat vespertinis, & matutinis, eaque oriri ex irritamento intra thoracem, quantumvis summum, videbatur. Augebat solitudinem vicinum jam tempus quo morbus coeperat, quod non secus atque hyemem, non una res aegrum coegit traducere in Patria. Ibi autem quam matura, diuturna, acris fuit frigora, cum illius sedes, ac situs docebat, tum antiquum carmen, quod Cæsaris creditur, confirmabat.

Feltria perpetuo nivium damnata rigori (p); quando contra, in ejusmodi morbis, Celsi (q) ætate, *Alexandriam ex Italia ibatur*. Quo magis etiam attente, etiam inculcavi, quanta se ibi deberet cura, & diligentia tueri, & quanta remediis uti quæ tunc commendarem. Quæ inter cum lac præcipuum effectum asininum, deinde vaccinum; ipse domum redux, illo ad mensam usus, sputa vidit adeo in melius mutata, ut copia, colore, ceterisque omnibus conditionibus jam naturalem prope servarent modum; tum ad vaccinum lac transiens, & in eo diutius, ut imperaveram, si satis profecisse videretur; persistens sic ut ad extremum usque Decembrem illud sumpserit, sputis qualia secundum naturam esse debent, omnino jam redditus, omni irritamento, inalaque affectione sine thoracis, five faucium, sublati, pristinum & faciei colorem, & reliqui corporis tum robur, tum habitum recuperavit, integraque deinde valetudine fuit, eratque adhuc cum hæc recensere, anno ex quo convalevit, duodevigesimo; tantum in adverso & loco, & anni tempore, singulari Dei benignitate, unum remedium genus, lac, potuit, adjuvante summa aegri in se custodiendo diligentia, & pari in utraque curationis parte ex animi mei sententia administranda studio, ac vigilantia Ludovici Alberti, Medici apud Feltrien-ses solertissimi, & multo longiore vita digni, cujus litteræ VIII. Idus Januarii A. 1740. ad me scriptæ raram, minus a plerisque sperati, eventus felicitatem nunciaverunt. Quam vere proximo ipsius qui ægrotaverat, vix a me amplius, nisi se indicasset, agnoscenti, conspectus gratissimus confirmavit. Habes quod promiseram. Vale.

E P I.

(o) De Re Rust. l. 3. c. 9. (p) apud Bombin in Ret. Venetar. Hist. l. 9. (q) De Medic. l. 3. c. 22.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIII.

Agitur de Palpitatione, & Dolore Cordis.

QUI proximis Litteris cum Valsalva aliquot dissectionibus vix unam meam accepisti, nunc contra, meas quidem aliquot, illius autem nullam habebis; non quod plures in ejus schedis non extent quæ ad Cordis Palpitationem, & Dolorem attineant, sed quod locus singulis optior in aliis quas aut mihi, aut missurus sum, Epistolis esse visus est. Nam si vera cordis incommoda causas habent procul a corde, five in ipso, aut prope ipsum; tunc quidem fere accidunt, ut alibi simul alia, & saepe graviora, mala se prodant; nunc autem raro fit, ut sine aliis majoribus noxiis cor palpitatione agitetur. Quamobrem nostræ quæ mox proferentur, Observationes ipsæ quoque ex parte aliqua alio spectare videbuntur non secus ac plures in ea quæ huc respondet Sectione VIII. Sepulchreti, neque illæ tantum de quibus fatetur Bonetus, cum diserte adscribit, quibus praeterea in Sectionibus suis fiat ab se antea propositæ, aut postea proponendæ; sed & aliae, eæque in primis, quarum Auctores aut nullum prorsus quo ægri vexarentur, affectum, aut alium quam cordis, indicant. Ad hoc genus referes Observationem VIII. in qua (a) scabies dumtaxat, & hydrops memorantur; palpitatione autem sic in Scholio nominatur, ut, si animum attendas, fuerit, an non fuerit in ægrotante, pro certo nescias. Illius vero generis Observationes esse X. & XVI. ne ipse quidem negat Bonetus; quin ultro agnoscit in Scholiis utrique adjectis, alia ac de quibus ibi agit, mala esse potuisse. Utrobique tamen, quamvis non conjectura danda fuerant, sed Observationes, levius fortasse id feras, quam ubi quæ in Sectione hac non longissima jam semel attulerat, in eadem iterum ab se proferri, non sentit. Idem enim est quod legitur Obs. VIII. §. 3. ac quod versu ipso primo Obs. I. in qua ceteri quæ diligentia descripti sunt, nosces, ubi cum Hollerii iphus Scholio ad citatum caput, quod in ejus libro I. est, conferre volueris. Porro idem est quod Observationi XV. primum subjicitur, ac quod primum est in V. Idem quod in XVIII. ac quod in extrema I. Idem quod circa initium Scholii ad §. 6. Obs. XXI. ac quod in fine est Scholii ad X. Denique puella proposita §. 2. Obs. XIV. haud alia est ac quæ §. 11. Obs. XXI. & quod facile non credas, nisi per te ipse recognoscas, in hujus ultimæ Observationis §. 8. unus idemque pellus est qui continuo ibidem reponitur §. 9. Nec vero in Additamentis ad hanc Sectionem minus obli-viosæ res actæ est. Ex illis enim Observationibus quæ in unam III. congeruntur, si duas illas quarum altera Civem quemdam quinquagenarium, altera Virum nobilem proponit, cum illis compares quæ supra Bonetus sub num. XXI. §. 5. & sub num. XIV. initioque adjecti huic Scholii, suis indicatis Auctoribus, protulerat, easdem statim esse cognoscas, hanc Riverii, illam Hildani. Neque enim Blanchardus, qui in *Anatomia sua Practica* tanquam suas, aut ex *aliorum relato* (b) ambas (c) dederat novum in modum personatas, omittis quibusdam; imo etiam adjectis nonnullis quæ in cadavere Hildani non memoraverat, fucum tibi poterit facere, tanto minus credituro, quia vel in ea Observatione quæ illas in Sepulchreto proxime præcedit, Ruyschium, tanquam, se dissecante, præsentem, nominat, qui se illud ipsum cadaver dissecasse, postea, quod minime ignoras, ostendit (d). Sed ut Blanchardum cum suis istis artibus missum faciamus; quid attinebat denique Observationibus ex ejus libro descriptis, quæ saltem, Observationem illam subijcere, quæ cum Asphyxiæ tantum sit, non ad istam, sed ad proximam Sectionem omnino pertinebat? Nihil ejusmodi mihi placet imitari. Historias nullas iterabo, & quæ ad alias magis spectare Epistolas videbuntur, eo differam: præsertim vero nisi quæ ipse, aut Amici quos nominare possim, dissecuerint, cadavera non describam. Incipiam ab eo quod Mutina incidit Jo. Franciscus Bernardonius, is qui postea illa in Aula Archiater fuit, tunc mecum Bononiæ, cum recentem dissectionem narraret, studiorum causa versabatur.

2. MULIEREM quæ nobiles pueros educabat, cordis palpitatione corripuit. Missus e brachio sanguis magno auxilio fuit ad dies circiter duos. Quibus elapsis, palpitatione rediit ea vehementia, ut pectus attolli ad singulos ictus cerneretur. Simul erant is thoracis dolor,

ea spirandi difficultas, ea febris, ut magnam facerent peripneumoniæ suspicionem. Missus iterum e brachio sanguis nihil profuit. Missus autem e pede mors intra horam circiter est consecuta, quam pulsus indicavit sensum inde minor, minorque factus, minusque resistens comprimentibus Medici digitis, magis autem frequens.

CADAVERIS ex ore multum sanguinis effluxit. Tamen in Thorace, & Ventre sana omnia. Caput, ut in quo nullum apparuerat morbi signum, non attigere.

3. Etsi propositi morbus, & obitus, cum ista cada-veris observatione conjuncti, quacunque uti malimus via, & ratione, difficiles habent explicatus; crediderim tamen, internas convulsiones ex parte saltem aliqua ad illum faciendum convenisse. Namque, ut cerebrum ab-solvamus; nervi plexus, nervique restant de quibus suspicemur. Horum autem lésiones quis satis possit, ubicunque oporteret, inquirere? aut inquirendo, ple-rumque dignoscere? quæ nimirum causa est, ut in ejus-modi cadaverum inspectionibus quam rarissime querantur. Attamen si certis quibusdam in cerebro moribus cordis palpitatione continuo succedit, ut vel sanis accidit in nonnullis animi affectibus; quis neget, si in nervis fiant motus, qui proportionem illis cerebri motibus res-pondeant, quis, inquam, neget, fore ut tunc eadem palpitatione contingat? Nam quidquid cerebrum in corde potest, per nervos potest interipsum, & cor, aut pro-xima vasa traductos, per quos videlicet si motus ad cordis, aut vasorum carneas fibras perveniant, aut ho-rum, si mavis, tunicas exterius constringant; ut jam perspicue appareat, eundem securum effectum efficiunt, si idem motus qui a cerebro alias incipiunt, aliquando ab interpositis incipiunt nervis; haud secus ac is qui post amputatum pedem, de hujus pergitur dolore que-ri, idem effectus est a motu qui interpositis in nervis oritur, atque erat a motu consimili, qui a vitio us-que pede oriebatur. Recte igitur vel olim Saxonia no-ster docebat, non modo ex cerebro ortum ducere palpi-tationem cordis, sed & eandem aliquando fieri ex solo nervorum vitio, nulla apparente lésione in cerebro: quæ verba in Sectione hac quoque Sepulchreti, subje-cta le-ges Observationi XLII. ex qua cæteroquin illud con-firmatur quod paulo ante ponebamus, a certa in cere-bro mutatione ac motu, illico mortum naturalem cordis mutari. Quod si in tenella infante, quæ in Commercio Litterario (e) memorata est, nihil revera præter illas polyposas concreciones inveniri poterat quod culparetur; palpitationes cordis ipsam inquietantes, eo facilius per convulsiones unde libet ortas explicabis, quod ex convul-sionibus mortua est. Cæterum quæ dicta sunt, ad nervos quo-que transferre poteris cum Magnorum vasorum, aut cordis nervis communicantes, ut quæ in hypochondriacis præter-tim, & hysteriis palpitationes haud raro accidunt, inde etiam aut omnino, aut in parte originem ducere, intel-ligas. Nervi enim sunt in ejusmodi corporibus multo pro-cliviores ad abnormes repentinos motus suscipiendos; quamobrem siqua alia, illa certe vel ab levioribus animi affectibus statim corripit palpitationibus cordis, videmus. Et quamquam in mulieribus tribus, quarum protinus subijciam historias, alias aliquas palpitationis fuisse cau-sas, agnosces; tamen quin illa quoque cum cæteris in-terdum conveniret, minime dubitabis.

4. UXOR Patavini cujusdam Picloris, annos nata qua-dringenta, liberorum quatuor mater, neque in cibo, neque in potu peccare solita, sed natura delicata, eoque iracundior, nec sane inæ causis, & molestiis carens, a longo jam tempore appetitu ciborum dejecto, mensuræ tamen purgationibus non deficiebatur, cum sex ante mensibus de cordis palpitatione queri coepit, quæ ad mortem usque affi-due quidem, sed interdum magis, alias minus vexata est. Huc alia accedebant querelæ de sensu erosionis intra tho-racem, & ad hujus spinam; & palpitationis ad Spinæ latus productæ, tum de perdifficili alimentorum in ventriculum transitu postquam per gulam jam prope ipsum descendissent, tandem de nervorum, ut dicebat, dolore in brachiis præ-feritum: quo ad cætera illa adjuncto, cum se oedema quoque addere coepisset, præcipue in dextero artu inferiore conspi-cuum; de Aortæ aneurysmate opinio apud quosdam non igno-

(a) §. 1. (b) Vid. ejus Praefat. (c) Obs. 35. & 75. (d) Obs. Ana. Chir. 69. (e) A. 1744. Hebd. 43. n. 1. ad art. 15.

ignobiles Medicos confirmata est. Contra alii, cum faciem in utrum liberet latus decubitus animadverterent, pulsus autem non vibratos, non intermittentes, & in utroque brachio conformes, ad hysteriam affectionem illa omnia referre eo magis quod interea paroxysmo quodam correpti essent, in quo illam dentibus arcte inter se contritis mulieres invenerant, quae etiam interdum multis in locis frigidam a se perceptam dicebant. Inter has controversias mulier denique, contractis jam pulsibus, inter loquendum mortua est. Quae cum mihi omnia Collega meus Praestantissimus, qui sapienter mulierem inviserat, Antonius Vallisnerius diligenter narrasset, duoque a me peteret, alterum, ut quae mihi de eo morbo sententia esset, dicerem, alterum, ut secum cadaveris dissectioni praefem; hoc continuo pollicitus sum; ad illud nihil aliud tunc respondi, nisi post multa, etiam graviora mihi non semel accidisse, ut in Magna arteria non aneurysma, sed interioris faciei vitia quaedam tantummodo deprehenderem.

CADAVER non paucis interiectis a morte horis, tempestate frigidiore quam anni tempore conveniret; erat enim A. D. XII. Kal. Aprilis 1726; adhuc calebat, laudabili habitu, sed collo crassiusculo, ventre autem turgido sic tamen ut nulla in cute appareret nota quatuor uteri gestationum. Thoracis utrumque cavum, sed praesertim dexterum, aquam habuit non paucam, minime graveolentem: pulmones sanos, quamvis sinistri facies ima, itemque posterior ex parte aliqua, arcte illa ad septum Transversum, haec ad dorsum adhereret; denique in Aspera arteria, in oesophago, ad ventriculum usque aperto, in mediastino, pericardio, corde, auriculis, vasis omnibus majoribus diligerent intus, extraque perulstratis, nihil quod culpae posses, si ea excipias quae in corde tamen, & Magna arteria sensui esse animadvertenda. Arteria enim haec, & cor exterius aspicienti mihi, & inter se, ac cum toto corpore comparanti visa sunt cor quidem majus, arteria autem contractior quam oporteret; neutrum tamen multo. Corde mox dissecto, & exiguis duabus polyposis concretionibus, quarum altera ad Tricuspidis valvulas, altera ad Aortae initium erat, cum sanguine ademptis, qui in ventriculis vix paulo, & modica in parte, minus erat quam reliquo in corpore fluidus, corpuscula ad medium valvularum quae arteriis praefiguntur, limbum animadverit duriora, & simul ampliora, unum praesertim, quam foleant. Sed haec levia. Quae in Aorta autem conspecta sunt, quamvis ipsa quoque primo aspectu levia videri possent, tamen universo ejus trunco non per thoracem modo, sed mox etiam per ventrem secundum longitudinem apertis, cognita sunt multo graviora. Tota enim ejus interior facies a corde ad eam usque sedem quae ostiis subest arteriarum Emulgentium, si cum reliqua usque ad divisionem in Iliacas conferretur; manifeste ab naturali quae in hac erat, albedine, & levitate ad flavidinem inclinabat, & inaequalitatem, quae vix paulo attentius defixis ex eo esse videbatur quod alibi in leves protuberantias se attolleret, alibi in exiguis sinus subideret. Verum haec omnia superficiei tenus, nisi quod paulo supra valvulas arcum erat spatiosum, ubi, quasi ab erosione, nonnihil excavata, divisas, quae suberant, fibras ostendebat: in vicinia autem arteriarum Emulgentium lamella intima, leviter admodum ungue, nullo negotio abradebatur. Ceterum nulla usquam in Aorta induratio. Sed vitium quod in tanto ejus tractu descriptum est, in aliquos saltem ex superioribus ipsius ramis producebatur, quemadmodum horum in curvatura ostia introspiciens, animadverit.

In Ventre aqua fuit, neque ita pauca. Omentum contractum, & vix modica hic pinguedine reliqua, multo laxissimum. Peramplius ventriculus, & humore plenus, securus pallens, cujus vesicula paucam, & decolorem continebat bilem. Splen durus, nec magnus tamen. Uteri quoque, cetera sani, duriores parietes, sed & crassiores. Dura etiam ovaria, & alba exterius, nec parva: intus cellulae fuerunt, aliae inanes, quarum unius erant parietes subflavi, aliae humore sanguinolento refoetae. Bene se habuerunt reliqua. Caput non fecimus. Collum crassiusculum fuisse, ostendi, propter glandulas Thyroidae crassitudinem, multo quam equum esset, majorem. Dissecta, parvis quasi lobulis compacta videbatur, quos inter globulos inventus est humoris plenus; nihil magis quam expressum ex amygdalis oleum, referentis. Sanguis in hoc cadavere multus fuit, & ubique, ut dixi, fluidus, si exiguas illas concretiones in corde excipias.

3. In foemina iracunda, accedentibus irae, moestitia-

que causis, & appetitu ciborum dejecto, intelligis faciem, qualis ex alimentis chylus, & quales ex hoc humores conficerentur. Itaque si cum liquore illo oleaceo, quo Lancisius (f) laevem, ac lubricam servari intimam arteriarum faciem, censuit, asperae, alienaeque particulae in Aortae interiori substantiam se insinuarunt, & circa intimam tunicam subliterunt; non erit obscurum, quomodo genitae, nec quomodo eam quam ibi conspeximus, asperae mutationem potuerint. Quod si etiam queris, cur in illo potissimum Aortae tractu, & superiorum ejus ramorum subliterint; nisi hunc forte a primordiis fuisse infirmiores suspiceris; ex iis ipsis quos memoravimus, animi affectibus rationem duces. Nervi enim ob hos commoti, in majora potissimum (ut ea indicant quae tunc & sentiuntur, & apparent) in majora, inquam, potissimum agunt vasa, & cordi propiora, ut mirari non oporteat, si quo tractu Magna arteria major est, ipsaque & ejus rami a corde minus distita sunt, eo in tractu arteriosae annulares fibrae in vehementiores, aut diuturniores sine certa norma & lege contractiones tunc adiguntur, sicque ex vasculis, inter se, & intimam tunicam interiectis, eo urgeant quo per se non irent, vel crassiores, siquae sint, asperioresque particulas, haerendique ibi occasionem praebant. Quae quoniam particulae huc illuc adactae, praeter illam intimae superficiei mutationem, erosionis quoque sensum, quippe asperae, possunt inducere; proinde erit intelligere unde esset ejusmodi sensus qui mulieri molestus erat ad Spinam, itemque ille alter qui per brachia praesertim se extendens, aneurysmatis suspicionem augebat, cum ab arteria quidem facile esset, non tamen dilatata, sed quadantenus erosa, quae tamen ramos dat per omne corpus pertinentes, magis tamen brachia afficiebat, ad quae ramos, ipsos quoque eodem correptos vitio, prope truncum saltem, mittebat. Jam vero si Aortae non quasi ab illo oleoso quodam humore laevem, sed asperam, & inaequalem factam, ut diximus, intimam faciem attendas, mihiusque propterea lubricam, & mollem, & quod consequitur, non modo transeunt, sed & distendent sanguini minus cedentem, multoque etiam minus cedentem musculosam tunicam, ob fibras videlicet magis, minufve, sed saepe adeo convulsas, ut vel in cadavere truncum arteriae aliquanto contractiorem invenerim, perpicuum erit, quantum ob has omnes, & praesertim ob ultimam causam Aorta sanguini resistere; ut esset propterea cordi vehementius continendum ad obtacula superanda, & sanguinem, saepe ex parte aliqua in se resistantem, omnino extrudendum: quorum ex altero palpatationis causam, ex altero etiam auctae cordis magnitudinis intelligimus. De hac autem cum alias (g) ad te scripserimus; neque de ejus causis, aut effectibus, neque de ejus Observationibus nunc opus est plura dicere; satis est ex his illas in quibus cordis palpatio adnotata fuit, indicare, velut quae a Valsalva (h), a Meckelio (i), ab Schreyo (k) habita sunt: ejusmodi alias infra quoque commemorabimus. Habes praecipuam historiam propositae partium explicationem, unde liberum tibi erit siquid forte placeat, accipere, negligere cetera, & nervorum convulsionibus paulo etiam magis uti, quam ego fecerim. Nam sunt omnino in hac historia quae sine his minime videantur posse explicari, ut paroxysmus ille in quo se adeo contraxerat musculi, inferiorem maxillam attolentes, & obstaculum illud alimentis oppositum, ac postquam proxime ventriculum venerant, in hunc descenderent, convulsis; ut puto, iis lacertis diaphragmatis, inter quos extrema traducitur gula. Sed jam vide, an proxima quoque Observatio postulet, ut nervos aliqua saltem ex parte acculemus.

6. MULIEREM annos natam sexaginta quatuor ingens cordis palpatio vexabat. Simul utrinque in collo vasorum pulsatio conspicebatur: in carpiis autem pulsus erant inaequales, & subobscuri. Respiratio difficilis; novissimis autem diebus difficillima, ut jam non posset, nisi erecta cervice, spiritus duci. Nuper quoque edema accesserat utriusque manus, sed multo majus inferiorem artuum, cum ventris universi tumore conjunctum. Credebatur mulier aut polyppo, aut aneurysmate, aut magno alio aliquo ejusmodi morbo laborare, cum mortua est in hoc Nosocomio circa medium Februarium A. 1741. Quando autem, & quas ob causas morbus conspiceret, post ejus mortem scire non licuit; Venetiis enim huc venerat paucis ante hebdomadis. CADAVER, e cujus ore sanguis effluxerat, insepeli postredie mortis, aut certe non serius biduo. Manus detumuerant; sed ventris,

tris, & artuum inferiorum tumor persistebat. Nihil facilius quam claviculari absterno disjungere, & cartilagine costarum incidere; ut nisi mulier etatem quae supra scripta est, falsa ipsa esset, multo junior credi potuisset. Sterno sublato, pulmones turgidi apparuerunt, iidemque albidii, nisi quod a tergo saturo colore, ut solent, rubebant. Molles erant, neque ulla ex parte ad thoracis parietes annexi. Non pauca aqua flava, & inodora tum in utraque thoracis cavea, tum in pericardio fuit; nec tamen plurima. Cordis ventriculi, & auriculae sanguine distenta, qui in grumos quidem concreverat, sed polyposi nihil habebat, vel postquam vacua facta fuerant, aequo majora conspicebantur, id quod in sinistra praesertim auricula animadverit. Arteriae quoque Pulmonaris, & Magnae quoque capaciores; cunctae autem valvulae majores. Sed haec tamen quae dicta sunt ferme omnia iusta inter se proportionem: & cordis quidem, ejusque partium, & memoratarum arteriarum, si conferres cum reliquo corpore, auctam magnitudinem cognosceres; non plurimum tamen auctam. Cum haec igitur ita se haberent, nec plurima, ut dixi in pericardio, aut thorace fuisset aqua, & pulmones sani conspicerentur; cepti diligentius rum cor, tum illas arterias, tum alia vasa & extra, & intra pulmones inspicere. Sed in corde nihil praeterea adnotare potui, nisi in valvula majori Mitrali qua facie alteram speculabat, mediocres feminales orificium, per quod specillum inter valvulae membranas ad lineam circiter secundum longitudinem ascendebat: crassitudine vero, & duritiam in limbis potissimum unius, atque alterius ex valvulis arteriae Magnae. Hac autem arteria a corde ad diaphragma usque secundum longitudinem aperta, toto eo tractu primum lineas quoddam subobscuras in longitudinem ductas ubique apparere, vidi, a corde praesertim ad curvaturam, circa quam uno in loco quaedam etiam albidam maculam cernebat: deinde tunicam intimam animadverit undeconque velles unguibus arreptam, aut impulsam, ad frusta non parva nullo negotio detrahi posse. Tum Pulmonaris arteriae truncus, ramisque ejus aliquot dissectis, in horum quibusdam inveni sanguinem quasi in tubulos alicubi conformatum. Adhuc erat ei sanguini pauca polyposa substantia: eratque ipse colore quodam obsoleto; cum substantia illius nihil in corde, ut dixi, nihil alibi cernebatur; sanguis autem esset ubique nigerrimus. In Pulmonaris venae ramis pariter incisis, venaque ipsa Cava antea aperta cum quiddam non occurrisset adnotatione dignum; bronchia dissecta sunt: in quibus erat spumofus humor, qui etsi alibi purulentus, alibi sanguinolentus videri poterat; reapse tamen purulentus non erat. Tum sectione a bronchiis per Asperae arteriae truncum ad laryngem totam perducta, pariterque oesophago aperto, hisque omnibus partibus, & pharynge perulstratis, ne rinctura quidem sanguinea usquam apparuit; ut qua via sanguis in cadaveris os venisset, obscurum esset. Ventrem, in quo aqua fuit, non dubitabam, aperiendi & tempus, & causa defuit; neque enim is, nisi ultimis tandem diebus, intumuerat, neque ulla unquam de ipso querela mulieris audire fuerant: ut neque de capite.

Et Cerebrum sane cum postredie, Publicae Anatomes causa, dissecaretur, nihil obtulit quod adnotarem, nisi majorem, quam soleat, copiam sanguinis, ex ejus vasis defluentem.

7. Si ex iis quae in hoc cadavere animadverit, seponas omnia, quae ut morbi violentiam augerent, morbum tamen ipsa non fecerant, sed illum potius, tanquam causam effectus solent, sunt consecuta; ad pauca redeas, necesse est quae pro morbi causa proxima accipias, nisi quidem suspiceris, ex his ipsis alia pariter effectus fuisse, alia autem esse fortasse leviora, quam ut talem morbum sola facere potuissent videantur. Utrumque enim crediderim ego de illo sanguine, in quibusdam ramis descripto Pulmonaris arteriae: quem si forte ipse malis, non extremo tempore, sed diu antea ibi subliterisse, & subito a tergo reliquo sanguini unum obicem posuisse, unde arteriae illius, & dexteri ventriculi cordis, adhaerere auriculae dilatatio sit repetenda; eadem cum obicere alia possem, unum illud quaeram, unde igitur Aortae, & sinistri ventriculi, atque auriculae dilatationem, & sanguinis quifque distenderet, moram deducas? Quae autem in valvulis adnotata sunt, eorum aliquod ne ad ullum quidem morbum fortasse attineret, velut istud in altera Mitrali orificium quod in rhodicum interstitium ducebat membranarum illam facientium. Ejusmodi enim membranae a membrana parvas disjunctiones sine ulla ibi alia vitii nota, nec fe-

mel in valvulis cordis vidi, & ab ortu esse, existimavi. Sic praesertim in una ex Aortae valvulis ita se junctas membranas laminas animadverit, ut specillum inter se admitterent. Sed quoniam, sicut alibi (l) dicam, cor erat hominis qui aneurysmate ad Aortae curvaturam laboraverat, si forte velis utramque hanc disjunctionem violento transeuntis sanguinis incursum deberi; morbi hic quoque erit effectus, non causa, quemadmodum & ea quae in facie interiore Magnae arteriae conspecta sunt. Crassitudo autem, ac durities limborum, quas in duabus ejusdem arteriae valvulis animadverimus, si ipsae quoque morbi effectus non sunt; at certe a mesape adeo in iis quoque reperta sunt, qui nullum circa cor affectum paulo graviorem passi fuerant, ut minime videantur pro causa eorum habenda quibus hanc mulierem vehementer confictam fuisse, dixi. Quorum quidem indicium aliud quod praebuerunt in caveis cordis, annexisque arteriis dilatationes; modicae alioquin, omnes & proportionem ferme inter se respondentem: sic tamen ut quaerendum relinquant, unde originem ipsae habuerint. Quae si forte repetatur a convulsionibus; nec a veri similitudine alienum id fuerit, & ad violentiam morbi melius intelligendam erit accommodatum. Jam vero ad tres propositas Mulieres quartam adjungamus, in qua non tam palpatio; etsi haec quoque non deerat, quam molestus ad cor sensus erit nobis explicandus.

8. FEMINA paulo minoris aetatis, ac quae novissime descripta est, in eodem Nosocomio de cordis palpatatione interdum; sed de spiritus difficultate, quem non nisi erecta cervice, ducere poterat, semper querebatur, multo autem magis de tanta ad cor angustia, atque anxietate, ut saepius quamprimum moritura videretur. Erant qui pericardio hydropicam crederent. Huic pulsus nunquam intermittentes: venae autem amplae erant. Mortua est cum ad Anatomem in publico absolvendam Mulieria quaereretur paulo ante medium Martium A. 1731.

THORACE, & Ventre apertis, aliqua utrobique inventa est aqua copia; nec tamen hydrops pericardii. Arteriae Magnae valvulae erant induratae; imo una offesa. Ipse autem arteriae truncus interiore facie passim ostendebat aliquid aut offei, aut ad ossam naturam vergentis, ut ne ea quidem pars, quae ad ventrem pertinebat, a me post Muliebrium ostensionem dissecta, aliter se haberet. Neque enim solum ad latus orificii Mesentericae Inferioris, & alibi, sed vel ad ipsam in Iliacas divisionem, inveni ossam: passim autem inaequalem, & colore hic illic ita albedo, ut solet, ubi ossa feri incipit.

9. Negandum profecto non est, Aortam, cujusmodi descriptimus, sanguini a corde impulsu resistere, eoque & palpatationem, & difficultatem spirandi, & angustiae sensum illum efficere posse, quibus mulier angebatur. Sed illud simul declarandum est, quare de iis tot hominibus, in quibus ejusmodi fuisse Aortam ad te alias scripsi, & scripturus sum, plures certe iis affectibus, aut tam vehementer, non laboraverint. Quod ut fiat, alia procul dubio addenda sunt ad vitium Aortae, quae in muliere hac fuerint, in illis non fuerint; ut puta vitium praesertim in organis aliud, aut alia sanguinis constitutio, alia copia, & siqua praeterea sunt hujus generis; ne semper exquisitiorem nervorum sensum, & convulsionem in medium proferre videamur. Sic in Verdriefti alias (m) indicata Observatione post immanem cordis palpatationem, & asthma violentum, Aorta quidem conspecta est intus ossa prope cor, sed hoc quoque stupenda magnitudinis, durumque, ac tumens. Sic in alio, qui diu variis conflictatus morbis, in horum initio plurimum obnoxius fuerat cordis palpatationi, invenit Cl. Plancus (n) non modo illam arteriam multis in locis ossam factam, sed & Coronariam utramque cordis, hoc autem maximum, & praecipue auriculam ejus dexteram, quae amplissima erat, & robustissima; ut intelligas vel ex uno hoc vitio, potuisse cor a validius contruso in subjectum ventriculum sanguine vehementius irritari, minusque mireris, si forte in alias (o) memoratae Grassii filii Observatione nihil videbitur praeter auriculam dexteram duplo majorem causa esse potuisse palpatationis. Denique, ne longior sim; in Illustri Foemina, cujus palpatio cordis & assidua, & tanta fuerat, ut ab adstantibus audiri, a remotioribus cerni posset, Magnam quidem arteriam totam callosam vidit Cl. Cohausenius (p); sed etiam in corde ipso, nedum in pulmonibus, scirrhus, sanguinem vero viscidum, & mucosum. Itaque & in proposita a nobis muliere praeter ossam passim, aut ad ossam vergentem Aortam, hujus quoque valvulae attendenda sunt. Quarum ut una erat

(f) De Aneurysm. l. 2. c. 2. Ptopoli 6. (g) Epist. 17. n. 18. (h) Epist. 17. n. 21. (i) Epist. 18. n. 4. (k) Ibid. n. 15.

(l) Epist. 18. n. 13. (m) Epist. 18. n. 4. (n) Epist. de Monstr. (o) Epist. 18. n. 4. (p) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 21. n. 4.

erat offea, reliquæ indurata, ita minus sanguini obsequentes, augere obstacula hinc exituro poterunt, & contra, non satis reditum intercludere eidem, mox repulso a contrahente se Magna arteria, ut cum portio illius aliqua in sinistram cordis ventriculi tunc rediret quando hic alium, venientem a pulmonibus, sanguinem debebat excipere; necessario fieret, ut tam portio redux, quam portio, propter obstaculum paulo ante non extrusa, partem occuparent aliquam ejus loci, qui totus ex instituto naturæ adventuro e pulmonibus sanguini debebatur. Quæ res denique & pulmones, & cor non prægravare non poterat, & hoc cogere, ut subinde majori conatu sanguinem in se restitueret egeret. Hæc quæ ratio præmonstrare videtur, non una Anatomicorum Observatio confirmat. Sic Vieussenius (q) in Viro, & Matrona, quorum utrumque cordis palpitatio, & cubandi humili capite impotentia diu vexaverant, cum pulsum inæqualitate conjunctæ, inventas refert in Matrona quidem Aortam, ejusque valvulas offeas, in Viro autem illam præduram, & tanquam cartilagineam, valvulasque non modo offeas, sed & limbis dissecis, iidemque lapideis revera factis, re, inquam, vera; ne forte credas, ut alibi aliquando, ita in corde quoque id quod esset offeum, pro lapide imposuisse. Nam præter eas quæ infra memorabuntur, conformes in Sepulchro hic leges aliquanto veriores Observationes, ut Gregorii Horitii majoris (r), qui calculum ex tartaro concretum deprehendit membranose valvularum dexteri ventriculi cordis substantie adnatum, & Jo. Georgii Greiselii (s), qui unam ex iis quibusde loquimur, Aortæ valvulis mediam vidit plane consumptam, & deperditam, & illam partem ubi arteria adhaerebat, etiam friabilem in similem arenam, ac fuerat particula quadam alba instar unguis minimi digiti, quæ in sanguine erat paulo supra initium arteriæ Magnæ, pars videlicet valvulæ quam novissime sanguis avulserat; corde in ambobus, post palpitacionem mortuis, non secus ac in Viro illo Vieussenii fuerat ventriculus sinister, permagno. Igitur quod limbos valvularum Semilunarium lapideos ab se inventos scripserit Vieussenius, non miraberis. Illud miraberis, quod semel, iterumque negaverit, se legisse unquam, aut audivisse, ullam in iis valvulis naturalis structura mutationem esse ab Anatomicis deprehensam, cum vel ista Greiselii, a Boneto edita, Observatione prætermittitur, non deesset in pervulgatis libris aliæ offearum Aortæ valvularum, ut quam Raygerus in Miscellaneis Nat. Curios. (t), & quam Ruyfchius in Observationibus Anatomico-Chirurgicis (u), quamvis addita Figura (x) minime ipso digna, propulerant. Has consecutæ sunt postea, ut alias præteream; Cowperi, & aliorum Anglorum Observationes sex (y), quæ valvulas easdem exhibent, aut in parte quæ excreverant, aut omnino offeas, aut lapideas factas, aut gypseas, aut denique ita densas, contractas, & albidas, ut mox offeæ, aut lapideæ futuræ esse viderentur. Quibus Observationibus tres saltem, quatuorve alias adde Virorum Præclarissimorum Theodori Zwingeri (z), Josephi Exup. Bertini (a), & Alberti Halleri (b), qui easdem valvulas offenderunt primus in Senæ qua parte cohererebant Aortæ, duras admodum, & cartilagineas, alter in duabus Virginibus offeas, & sic dispositas, vix ut calamus scriptorius inter eas transiret, tertius in Juvene fabulosam materiam inter suas membranas, offeas autem squamulas suis in tendinibus habentes sic ut rigida essent, & inexplicabiles.

10. Noli tamen credere, in hisce omnibus Observationibus cordis palpitacionem memorari. Nam de quatuor ultimis in postrema tantum, eam leges, & cui potissimum vitio de tot aliis gravioribus quæ infra (c) dicuntur, tribuenda esset, dubitabis: ut dubitares in prima quoque, si palpitatio præcessisset, erat enim Pulmonaris arteria nonnihil cartilaginosa, & cor justo grandius, ut alibi (d) indicavimus; præcesserat autem diuturnum asthma, & thoracis hydrops: ut in duabus Bertini anxietates, animi deliquia, & omnimodæ pulsuum inæqualitates. Pariter de sex illis Anglorum historiis ultima (e) duntaxat palpitacionem proponit sic tamen, ut ab archa pericardii ad universum cor adhaerere repetatur; quæ de re post (f) videbimus; certe hæc, aliaque præter naturam, ut magna in primis sinistrarum cordis cavearum dilatatio, non deerant. Quarta autem, & quinta nil aliud quam hydropem, & asthma commemorant: ceteræ pulsus intermittentes, & secunda bre-

vissimam præterea respirationem, minus commotum decubitus, sensum quandam ad cor molestem, & animi refert defectiones; ut palpitacionem, si fuisset, non videretur omittitur. Hanc neque Ruyfchius (g) nominavit, cum asphyxiam non modo, & lipothymias, quæ extremis diebus, sed etiam asthma, quod diu ante fuerat, non prætermittit: consulto, an ex oblivione, viderit qui Blancardo magis, quam ipsi, credat; hæc enim illa dissectio est, cui Ruyfchium interfuisse duntaxat, si Superis placet, ut initio est dictum (h), si significavit. At si illi credimus, palpitacionem interdum non defuisse; credamus quoque necesse est, cor fuisse duplo majus, quam solet: cujus sinistri ventriculi dilatatio cum aliis quæ erant præter naturam, in plerisque sane earum Observationum proponitur, quas modo ex Anglis laudabamus. Illa quidem quam antea ediderat Raygerus (i), omnium minime videtur patere istiusmodi exceptionibus, cum in toto corpore nihil morbosum, nihil præternaturale reperitur scribatur, nisi quod tres valvule semilunares, ad arteriam magnam ex sinistro cordis ventriculo egressum sitæ offeæ fuerint. Si tamen omnia quæ de eo homine indicantur, diligentius perpendas; nulli incommodo obnoxium fuisse, fortasse arbitraberis donec repentina morte, quæcunque hujus causa fuerit, sublatum est. Verum cum illæ quæ ex aliis Partium conjunctis læsionibus exceptiones repetuntur, ibi magis locum habere possint, ubi queritur, quæ palpitacionis causa fuerit, quam ubi queritur, cur non fuerit; nos exceptiones, quas subinde indicavimus, eo servantes ubi de pulsuum vitio, quæ simul aderant, verba faciimus (k): illis hic utemur Observationibus in quibus cum Aortæ valvulæ rigida essent, atque inflexiles, palpitatio tamen nulla commemoratur: quod incuria tantum, aut oblivione in illis omnibus accidisse, veri simile non videtur, præsertim cum id certe mihi non acciderit, sicuti relictis quibusdam earum quas alias misimus, historiis facile cognoscas. Vide enim, ut in Sutore (l) essentæ valvulæ in se contractæ, subrigida, atque duricula; nunquam tamen, cum de tot aliis quereretur, de palpitacione conquestum fuisse, accepi. Atque; ut Anum quandam (m) omittam, quæ cum Aortam, & unam ejus valvularum sic ferme constitutas haberet, ut ea femina (n), a qua in hunc sermonem ingrediendi occasio data est, similibus tamen Affectionibus minime vexabatur; Senes tibi descripsi duos (o), quorum incommoda omnia cum diligentius sciscitaret, de cordis palpitacionibus nihil audiivi, pulsus autem, ut in Sutore quoque; nam de Anu pro certo non memini; tunc potissimum cum sunt attendendi, id extra lipothymias, & graviores febrem, non intermisisse, compertum habui: & tamen utriusque Senis Magna arteria offeis intus laminis prædita, valvulas ostendit in altero hic illic duras, in altero jam prorsus offeas, inflexiles, & suo ipsas corpore quod ab orificii parietibus distabat, intus intus protuberantes, corpusculis etiam quæ in medio limbo sunt; offeas, & mole auditis; erantque præterea Mitrales valvulæ in hoc crassiores, in illo non secus ac Semilunares, hic illic duræ. Sed & aliæ præter illas, mihi sunt Observationes, earum non abimiles, velut hæc.

11. ANUM decrepita gangrenæ, quæ post superatum acutum morbum remanserant, tandem ad summam maciem, & interitum deduxerunt. Ei semper ex quo primum illum morbum evaserat, parvi, debileque pulsus fuerant, primis diebus non frequentes, postea autem cum sitiret, frequentes; sed nunquam intermittentes, aut inæquales. Nulla cordis palpitatio, nulla spirandi difficultas; hæc enim omnia singillatim, re adhuc recente, quævis a Medico qui illam quotidie inviserat, quævis autem postquam sub Januarii finem A. 1739. in Gymnasio cor ejus Anus perultraverat. Cum ea respondisset quæ modo scripsi, addidit, de stomacho tantum conquestam esse: quo nomine præcordia, ut plerique de populo solent, intellexisse conjecimus, cum alimenta appetere, oblataque assumere, nec dissectio aliter indicasset. VENTRE enim recluso, si excipias uterum, sana fuerant omnia, ut ventriculus quoque, in se contractus. Uterus autem fundum habebat ferme totum intus ex subrubro atrum, ut gangrenæ affectæ Partes solent, eundemque inæqualem, præsertim quodam in loco, ubi superficies in parvam humilemque excrecentiam se attollebat. Ejus Tubæ circa longitudinis medium prorsus impervie. In Thorace, præter albi-

albidas interioris Aortæ maculas, & offeas nonnullas squamulas, illud maxime adnotandum fuit, quod ejusdem arteriæ valvulas contractas, duras, offeas, & ad limbum in non parva quasi tubercula crassiores invenerim.

12. Apparet igitur ex aliorum, nostrisque Observationibus, cordis palpitacionem contra atque ceteroquin non raro solet, haud semper consequi ubi rigida, offeæque sunt valvulæ Magnæ arteriæ: idemque apparet de pulsuum inæqualitate, & intermissione. Quorum vitia etiam ad proximam Epistolam attinent; hic tamen, ut cum valvularum illarum morbis erant, aut non erant conjuncta, subinde una eademque opera attingo, ne in ea Epistola opus sit easdem Observationes repetere, sed satis sit indicare. Idque ipsum consilium sequi placet in plerarumque earum quas proponi video, causarum palpitacionis examine: Quorum illa primum considerandam se offert quæ in vicinarum valvularum Mitralium vitio aliquo consistit. Sic Vieussenius (p) vehementissimum cordis palpitacionem cum pulsu humillimo, debili, & omnino inæquali ex deprehensa harum valvularum contractione, & in os mutatione deducit, quæ plurimum sic immunito illo, cui subiectæ sunt, orificio, non multum sanguinis admittentes, & (quod tu addes) ei quem admitterant, reditum omnino intercludere non valentes, maximam sanguinis partem cogebant in pulmonum vas, & dexteris cordis cavis, quas dilataverat, restitire. Sic Cl. Reimannus (q) cum eadem quæ modo dicebam, symptomata in ægotante animadvertisset, valvulas venæ cavæ Mitrales dictas (quod nomen, & alia indicant, scribere voluisse venæ pulmonaris), & unam præcipue harum, deprehendit cum lacertulis suis & columnis carnis ad latera ventriculi extantibus, asperas, & penitus ossificatas. Sic Experientissimus Vir Morandus (r) in eo qui cordis palpitacionibus obnoxius fuerat, alteram earum valvularum invenit in facculum dilatatam, pollicis capacem; credo, quod sanguinis copia, aut impetus sensum amplificasset interstitium, cujusmodi me supra (s) dixi parvum aliquando inter valvula membranas animadvertisse orificio patente; cujus facculi parietes & crassiores erant, & pluribus hic illic officulis intruebantur. Erant tamen Aortæ etiam valvulæ tum crassiores, tum officulis durissimis instructæ; & Reimannus præter columnas, ut dictum est, offeas, arteriam illam lapideis intus adhærentibus concretionibus angustior, & pericardii hydroper simul confexerat. Vieussenius autem & thoracem, & pulmones fero plenos, & vasa Magna omnia, si arteriam excipias, dilatata deprehenderat. Sic etiam Præstantissimus Vir Hallerus (t) post hæreditariam cordis palpitacionem, Mitrales quidem valvulas rotas durissimas & solidissimas offendit, & calculorum materia adeo plenas, ut passim dissectis fibris creparent; sed & carnem proximam Pulmonaris Sinus lapidosam, & cordis ipsius partem semilapideam, & pericardium passim tum scirrhis obfessum, tum cordi adnatum; ut alia, & in his quæ de rigidis, & inexplicabilibus in eodem cadavere Aortæ valvulis retulimus antea, prætermittamus, multoque magis quæ in Anu quadam (u) complexit non modo in aliqua earundem valvularum, sed & in proxima Aorta, arterique Pulmonari, corde ipso, & ejus arteriis Coronariis, quippe graviora quam quod in altera Mitrali valvula erat, præsertim vero quia de morbis qui mulierem vexarent, nihil constat.

13. Sed huc adde eorum Observationes, qui cum offeas, aut rigidas, suisque officis impares Mitrales valvulas invenerint, minime in iis quæ viventes affligerant, palpitacionem memorarunt. Nam Peyerus de ea Virgine, a Glafiero, suo Præceptore, dissecta, in qua illas mutatas vidit in offeam plane substantiam, ostium præcludentem, cum haud uno in Scripto verba faciat (x), nihil usquam commemorat, nisi subitaneum in bene valente hydropem, respirandi difficultatem, & inopinatam suffocationem: quin pauciora habet qui de eadem Virgine ad Bonetum scripsit, Mangoltius (y). Nec Bellinus (z) lapidem ait, in altera valvularum Mitralium genitum, aliud nisi maxime variam intermissionem pulsus produxisse, mirisque ægrum doloribus afflixisse. Nec Cowperum, cujus sunt quatuor de sex illis Anglicis, supra (a) laudatis, Observationibus, cum in tribus proponat, aut pingat easdem quoque valvulas ex parte lapideas, vidit tamen palpitacionem commemorare. Quam si fortuito, aut alio propterantibus iis, diligentissimis ceteroquin, Scriptoribus, omissem

contendas, non pertinaciter repugnabo. Neque aliter sentiam, si volueris, de Humauldio (b), qui nihil nisi phthisim recenset in ea foemina, cujus valvulas Mitrales reperit hic illic offeas fieri incipientes, atque ita inter se glutinatas, ut arclata, sanguinis in ventriculum via, sinistra esset auricula amplificata. Rogabo tamen, ut Cl. Fantoni (c) Observationem legas, qui Mitrales valvulas in solita duritie & crassitudine invenit, in earumque altera folliculos duos, in altera unum, singulos fere ciceris magnitudine, quibus apertis, putrida effluxit, subflava, & virescens materia; hæc autem se in Senæ quodam complexisse, restatur, in quo, cum ex lenta febre, & Stomachi, ut aiebat, languore diu egrotasset, nulla unquam affecti cordis signa apparuerant. Quod si missas ad te antea Epistolæ relegas; Agricola (d) reperies in quo excrecentiam vidi cinerei coloris, iidem valvulis innatam, raram sane vel in cæteris cordis valvulis affectionem, uti Lancisius (e) animadvertit: nec tamen inter alia quæ ægotantem male habebant, palpitatio fuit, aut pulsuum inæqualitas; quamquam hæc, si minus illi vehementes, frequentesque fuissent; non defuisset fortasse. Sculptorem quoque (f) invenies, & Bajulum (g), nulli, donec improvisa apoplexia utrumque statim confecit, morbo vel levissimo obnoxios, quorum illi altera Mitralis valvula, colore, naturaque mutata, facta erat multo quam æquum sit, durior; huic autem & Mitralium, & Tricuspidum nonnullæ ad limbum protuberabant in quadam quasi glandulas, ex densa, firmaque substantia compactas. Sed; ut brevis sim; nec duos illos Senes, de quibus supra (g) cum de Semilunariis valvulis sermo esset, indicatum est, hic iterum commemorabo, quorum alteri Mitrales crassiores erant, alteri hic illic duræ; & omittam complures alios; in quibus earum limbos duos, & tuberosos inveni, quæ res aliquanto minus idoneas reddit officio suo, sive a peculiari vitio illa sit, sive ab eo quod invehit ipsa ætas; nam & in vetulo canis sic vidi; etque tum in his valvulis, tum in Tricuspidibus, in quibus pariter haud raro confexi, quasi gradus, ut Cel. quoque Hallerus (h) censet, ad naturam offeam induendam. Quas vero offeas jam factas deprehendi, eas vero ob graviores quibuscumque junctæ erant; morbos, alio differam oportet.

14. Interea autem, ut vides, positò aliquando, nec levi, valvularum Mitralium vitio, non continuo palpitacionem cordis sequi, aut pulsuum intermissionem; sic etiam credit, ubi quicumque alius obex vel propior dexteris cordis cavis, quam illæ sint valvulæ, illa sanguinem remorando, dilataverit, non statim fore ut palpitatio consequatur; nam pulsuum quidem inæqualitatem minus tunc accidere consuevisse, Epistola XVIII. (i) indicatum est. At enim, inquit, illo ipso loco a te agnitum, confirmatumque esse, memini, tunc palpitacionem agere ægotantes solere. Recte meministi; siquidem sæpe tum esse palpitacionem, agnovi. Sed num forte id nego? Quin libenter aliis insuper adjectis Observationibus confirmabo. Satis nunc sit illam indicasse Cl. Chomelii (k), qui Virum, cujus arteria Pulmonaris lapideis intus, extraque tuberculis obfusa erat, cor autem permagnum, crebris vexatum fuisse palpitacionibus, adnotavit. Scilicet nullam ego ex propolis palpitacionis causis negaverim cum hac interdum fuisse conjunctam; quædam vero etiam sæpius, fatebor. Id tantum admonet, ubi causa aliqua ejusmodi posita sit, non continuo eo decurrendum esse, ut palpitacionem simul fuisse, omnino, & semper credamus. Vide enim, exempli causa, ejus dissectionem Virginis (l), in qua præfectas Pulmonari arteriæ valvulas hic inter se colligatas Valsalva invenit, ut viam sanguini vix relinquerent lentis diametro æqualem, qui propterea in dextris cavis cordis restitans, ipsas dilataverat. In iis tamen quæ viventem affligerant, palpitacionem minime adnotatam reperies. Quod si forte incidas in historias, ex quibus sanguinis cursus per compressum extra, intusve pulmonem retardatur, cordis palpitacionibus causam videatur præbuisse, qualis inter alias Observationes illa est Cl. Grimmii (m), qua Virum proponit incommodo hoc ferme perpetuo annum, eoque amplius vexatum, ejusque pulmonem alterum effusa aqua circumdatum, utrumque autem vix numerabilibus vomitibus intus obstruunt; hinc quidem ortam palpitacionem fuisse, credit, sic tamen, ut simul memineris, hanc vix unquam in tot fuisse, quos superioribus Epistolis aut thoracis hydro-

(g) Traité du Cœur ch. 16. (r) Obs. 39. (s) Obs. 13. (t) Dec. 1. A. 3. Obs. 38. (u) Obs. 69. (v) Fig. 37. (w) Sæpius delle Transaz. tradotte dal Derham Tom. 1. P. 2. c. 3. §. 7. 8. 9. 10. & Fig. Tab. 3. (x) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 78. (y) Quest. Med. an causæ mot. altern. cord. multip. n. 3. (z) Opusc. Patholog. Obs. 2. (a) Epist. 18. n. 4. (b) Epist. 18. n. 4. (c) De Obs. Med. Epist. 8. n. 20. (d) Epist. 11. n. 11. (e) De Subit. Mort. 1. 2. §. 7. & 8. Schol. ad Obs. Phys. Med. 4. (f) Epist. 3. n. 26. (g) Ibid. n. 4. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n. 11. (d) Ibid. n. 11. (e) Ibid. n. 11. (f) Ibid. n. 11. (g) Ibid. n. 11. (h) Ibid. n. 11. (i) Ibid. n. 11. (j) Ibid. n. 11. (k) Ibid. n. 11. (l) Ibid. n. 11. (m) Ibid. n. 11. (n) Ibid. n. 11. (o) Ibid. n. 11. (p) Ibid. n. 11. (q) Ibid. n. 11. (r) Ibid. n. 11. (s) Ibid. n. 11. (t) Ibid. n. 11. (u) Ibid. n. 11. (v) Ibid. n. 11. (w) Ibid. n. 11. (x) Ibid. n. 11. (y) Ibid. n. 11. (z) Ibid. n. 11. (a) Ibid. n. 11. (b) Ibid. n. 11. (c) Ibid. n

hydrope, aut pulmonum, ut in peripneumonia, duritie, & tuberculis, ut in phthisi, confectos describimus.

15. Longum esset per omnes causas ire, quæ proponuntur, palpitationis, nolenti præsertim quæ alibi aut dicta, aut dicenda sunt, iterare. Nam de cordis ipsius ossibus, ulceribus, polypis erit in proximis Epistolis opportunitas scribendi locus. De pericardii autem hydrope, a quo tot sunt qui palpitationem repetunt, nihil attinet ad ea addere quæ de morbo illo, & de hac ipsi modo adjuncta, alias absente, Epistola XVI. (n) sunt scripta.

Præstabit igitur quoddam alias hic pericardii affectiones quæ inter palpitationis causas proferruntur, unamque potissimum quam non semel vidimus in mortuorum corporibus, considerare. Nam conclusi intra ipsum statum, & multo minus vermes nondum se nobis obtulerunt: Quin etiam plures in Sectione hac Sepulchreti Observationes (o) leguntur palpitationis, tremorisve cordis a vermibus pericardii; tamen alibi certius, alibi gravius visum in eo vermum testimonium desidero. Visorum, inquam, neque enim vel in Sepulchreto ipso defuncti magnorum Virorum nomina Francisci Sylvii (p), Hartmanni (q), Ballonii (r), Hollerii (s), Rioli (t), aliorum, qui Veterum quorundam doctrinam asseculati, vermes in pericardio, & corde ipso aliquando sine ulla dubitatione posuerunt. At si quis viderit, quaratur; Rioli quidem ait, de hoc morbo tractasse Salium; sed hoc ipsum, ubi tradaverit, minime dicit. Redeamus igitur ad Observationes oportet. Prima ex indicatis Observationibus (u) eximium sane Auctorem habet Lowerum. Sed si attente legas, conjectura est, non observatio. Neque enim eos vermes vel semel conspexisse se dicit: qui si, ut crederet, sæpenuero cor arderent; non ipse modo, sed & alii intra pericardium prehenderent. Secundæ autem Observationis (x) vermem si forte qui viderint, aut quo in Principe & quando viderint, queris; ne ipsi quidem Observationis Scriptores hac videretur scivisse. Tertia (y) ex M. S. Stockeri est, qui tamen eos vermiculos a se conspectos non dicit.

Ultimam denique (z) ut totam legere possimus, ad Sectionem X. rejicimus. Verum postquam ejus paginas versantes, hanc in ipsa esse VII. Observationis §. 1. agnovimus; neque eam prorsus intelligere ob typographi ostantiam, neque ob ejusdem incuriam in eo possumus invenire ex quo descripta esse dicitur, Zacuti lib. 5. præf. adm. cap. CX. est enim lib. I. cap. CXXXIX. In hoc autem ait Zacutus, vermem fuisse mortuum, nigrum, cunicis magni forma: quemadmodum in proximo capite describit anguiculus in corde altero. Quorum hunc sicuti ex descriptione ipsa polyposam concretionem fuisse, intelliges, anguiformem; ita aliquid ejusmodi quod nigrum magnumque cunicem referret intimo ventriculi cordis parietem adhaerentem, necum facile suspicaberis præsertim postquam alias alibi (a) examinaveris hujus generis observationes. Nec vero hæc dico, quod nullum unquam inter pericardii membranas esse posse vermiculum pertinaciter contendam, cum inter Magnæ arteriæ tunicae sæpe adeo in canibus deprehenderim (b). Sed eo dico, quod certiores legere Observationes velim priusquam illud agnoscam. Interea autem vermes qui cordi officunt, eos esse, ajam cum Tralliano, sub ista Zacuti Observatione laudato, qui sinistram lædunt orificium ventriculi adeo in consensum cor trahens, ut *xipha* appelleretur, quæ sententia pariter Sennerti fuit, sub eadem Observatione ubi illa quarta nobis erat, producta. Sic autem facillime intelliguntur quæ sub secunda, & tertia ex Hartmanno, & Hollerio adnotantur de lumbricis in palpitatione cordis quæ a vermibus est, excretis, nec curatio ipsa Loweri, quæ prima Observatione producit, si vermes revera abegit, multo aliter videtur esse explicanda.

16. Etsi vero pariter, ut dictum est, nondum mihi accidisse memini, ut pericardium aere distentum invenirem; tamen eo facilius Hollerio (c) credam gravissimo Viro, qui id se in dissectis corporibus, cordis palpitatione peremptis; exploratum habuisse, testatur, quod & ego aere turgidas cum alias caveas, tum vasa quoque sanguifera deprehendi (d), & alii, quos tibi alibi (e) laudavi, cor ipsum; ut, si cætera sinant, per me tibi liberum sit iis assentiri, qui palpitationem ab aere deducunt, non modo pericardium, ut hic in Sepulchreto Observatione XVIII. sed & cor ipsum distendente, hoc tamen intra

eum modum qui Observatione XXI. (f) a Francisco Sylvio indicatus est. Dixi autem, si cætera sinant, nonnullis de causis, quas inter locum habet evolutio aeris ex viventium sanguine, haud ita facile in plerisque eorum ponenda, in quibus alioquin commodum esset palpitationem sic explicare. Quod tibi intelligere proclive erit ex iis quæ in V. Epistola (g) disputavi. Quin id ipsum quod in ea (h) dictum est, Redio placuisse in pulsus intermissione ut plurimum repetenda a majori aliqua aeris bulla, per cor transeunte, id, inquam, ipsum quam difficile visum sit discipulo ejus Bellino, hujus edita scripta (i) demonstrant. Itaque, sicuti de vermibus modo dixi, ita de statibus nunc dico, plerumque hos cordi molestos esse, non cum ejus, aut pericardii cavum, sed cum subiecta testina occupant, & ventriculum. Quæ sæpe status distendunt adeo, ut septo Transverso, & huic incumbenti cordi incommodent. Sic autem manifeste patet quod in Scholiis, ad Observationem illam additis XVIII. semel, iterum, ac tertio inculcatur, statibus erumpentibus levati, aut solvi palpitationem: qui si caveas cordis, aut pericardii, ut in ea Observatione ponitur, occuparent; viam certe per quam repente, atque affatim inde usque erumperent, non haberent.

17. Denique ad eam venio palpitationis causam quæ evidenter occurrit, nec ita raro, & in qua tantum abest, ut aqua, aer, aut quidquam aliud se inter pericardium, & cor interjiciat; pericardium adeo cordi adhaeret, ut tunc deesse, nisi accurata perquisitione discernas, sæpenuero videatur, hincque deceptos dubitet Cel. Hallerus (k) post Peyerum (l), Stalpartium (m), Freindium (n), Lancisium (o), hinc, inquam, deceptos fuisse illos qui humanum cor pericardio carens se vidisse, scripserunt, quos inter, præter eos qui a modo laudatis Scriptoribus nominantur, connumerandus est Antonius M. Cananus apud Hippolytum Boscum (p), & ex recentioribus Alex. Littrius (q), & Jo. Georgius Hoyerus (r). Peyerus tamen cum dubitationem illam suam ad hunc modum exposuit: *opinari fas sit, pericardium aut pulmonibus, aut ipsi cordi potius ita tunc adnatum præter naturam hæsisse, ut distinctum videri non potuerit; alteram sagacioribus reliquit rationem quæ rem explicaret: quam rationem solertia, & industria Cl. Viri Abrahami Kaav Boerhaavi (s) bono in lumine collocatam videbis. Verum pericardii non ad pulmones, sed ad cor adhaerentem, quam & ipse ex morbo ignoto bis vidit, & de qua sunt a nobis hic verba facienda, hanc, inquam, adhaerentem five repetas ab illius aquæ defectu, five a glutinosis, visciditque particulis aut cum hac secretis, aut destillantibus ex ulcusculis, quæ in pericardio, aut cordis, aut utriusque superficie inhaerant; rem semper facilius intelliges, si causa adjungatur quæ pericardium ad cor apprimat, & cordis ipsius diu languidus, & exiguis motus. Cave enim, aliter accipias quæ Hermannus Boerhaavius (t), eodem ac Peyerus (u), exemplo usus, docebat: *Quando palpebre excoxiata fuerunt, unius aliquando noctis quiete concreverunt. Ita pulmo cum pleura, cor cum pericardio connasci visum est. Neque enim pulmo, aut cor prorsus quiescere tandiu possunt; satis est tamen, si quiescere propemodum videantur. Sic vero ibi etiam ubi ab eodem scriptum est (x): humido, qui disjuncta fervet, vapore deficiente, visum est cor cum pericardio connasci visum est. Quales angustias & palpitationes homines occidisse, qualem historiam Peyerus habet, ibi, inquam, pariter cavendum est, ne plus quam fortasse voluerit. Summum Virum dixisse, credamus. Nam Peyerus (y) cum respiratione difficillima maximam quidem pectoris anxietatem, nec tamen diserte palpitationes adnotavit, etsi pulsum debilem semper, & parvum, tremulum aliquando, ultimisque duobus mensibus intermittentem atque ad extremum plane myurum & formicantem fuisse scripsit. Nec vero in cunctis quæ sub eo Boerhaavi loco indicantur, Observationibus, neque in aliis pluribus, quæ scribenti hæc mihi succurrunt, angustiarum semper, nedum, palpitationum, sit mentio: quod ex iis intelliges quæ preste de singulis continuo attingentur.**

18. Quatuor ex vetustioribus sunt in Sepulchreto, sed alia

alia alibi, Gul. Ballonii (z), Oth. Heurnii (a), & tempus inflammationis referat, an ad illud quod con hoc senioris, Philib. Sarazeni (b), qui nemini antea, secutum est, cum pericardium annexum jam erat, haud quod sciret, observatam hanc pericardii ad cor adhaerentiam, & in his spirandi difficultatem, & pulsus vehementiam, atque frequentiam, violenta ac assidua cordis palpitatione adnotata est. Violentissima pariter hæc memoratur in ultima de sex illis Angelicis Observationibus, de adnotaverat (c): *Accersitus D. Duretus... omnis palpitationis cardiacæ causam aut in oppensione, aut in ex-* Cl. Cheseldeni est, nihil nisi hydropem, ac maciem commemorat. Sic etiam Lancisius in duorum quos describit (z), neutro, cum cætera, & in hisce præcordiorum contractiones & oppressiones, ac lipothymias diligenter describeret, palpitationem nominavit, imo in primo (a) vel pulsus ut plurimum fuisse æquales, adnotavit. Verum a Vieusseno (b) assidua, cum levi pectoris oppensione, cordis palpitatione animadvertita est: quæ violenta saltem juxta finem morbi a Freindio (c) fuit adnotata, cum pulsus tunc perpetuo incitatus, sæpius etiam inæquali & intermittente. Sed Cantius (d) qui inter horum utrumque scripsit, historiam morbi quo extinctus erat homo, ab ipso defectus, ignorabat. Abrahamus autem Vaterus cum in Programmate quodam (e) suam in cadavere aniculæ Observationem proponens, morbos qui prægressi fuerant, omisit; in Osteogenia (f) denique de eadem, ut videtur, formina verba faciens, non palpitationem, sed asthma vehementem, cachexiam, oedema pedum, & lumborum inflammationem memoravit; ut neque in viro (g), in quo præter anxietates, & oppressiones cordis, quod hujus cum pericardio concretioni responderet, nihil fuit. Nec in nauta, de quo Cl. Laubius (h), quamvis pericardium cum parvulo corde, & diaphragmate firmissime concretum, duritie cartilagineum, crassitudine pollicem æquaret, quidquam fuerat præter asthma gravissimum, quod huc referret, nisi & feri ingens copia quo venter, & thorax, opplebantur, & vomica non paucæ pulmonum vasis majoribus accumbentes, alique illud facere potuissent. Pariter Cl. Daniel Hoffmannus (i) cum tot mala accurate describat, quibus puella, cujus anatomem profert, fuerat conficta, neque inter ea recentef palpitationem, & diserte adnotat, nunquam pulsum deprehensum vel inæqualem, vel intermittentem fuisse. Celeberrimi autem Viri Heisteri (k) Observationem cum Littrianis illis de quibus paulo ante dictum est, procul dubio comparabis, quippe in juvene habitam non modo non valetudinario, sed cum æqualibus in caupona largiter compotante donec repente quali ebrius e scamno caderet, moxque ibi moreretur. Et vero Doctus Vir Jo. Guil. Agricola (l) pericardium cum corde pene toto concretum post thoracis inflammationem (post quam non solum Ruyfchius (m), sed Hottingerus (n), alique etiam viderant) accurate describens, palpitationem cordis celerrimam ad finem usque vitæ commemorat, non omittit tamen cordis mire auctam magnitudinem, ejusque thalamorum, & auricularum, & venæ Cavae capacitatem, pleniorque tuberculis pulmones. Quin etiam cum ter alias eandem viderit concretionem (o), & semel quidem ubi pulmones labe carebant, nullum de palpitatione verbum habet; sed tantum suspicatur, in malignis quibusdam febribus summam inde esse debilitatem, lipothymias, & synopes repetendas. Porro neque Præcl. Planus (p), qui ex graviore sterri ictu pericardii ad cor adhaerentem sæpenuero animadvertit, hanc propter eandem causam in hydrope proponens palpitationem memoravit. Quæ etsi fuisset, dubium tamen esset, ab adhaerentia illa, an ab ossæ annulo deduceres quo ima sinistri cordis ventriculi pars cingebatur, non secus atque in Observatione quam pridem legeris, Cl. Jo. Sebast. Albrechtii (q) dubitaveris, utrum cordis non sine dolore palpitationem, & periodicum asthma corruptis pulmonibus, adnato posteriori ad primam divisionem arteriæ Asperæ non exiguo tumori, cordis magnitudinis duplo majori, cui vasa quidem omnia ex eo prodeuntia, aut ipsum adeuntia, & dexter ventriculus, sed neque sinister, neque auriculæ respondebant, utrum his, inquam, omnibus, an potius uni pericardii connectioni per validiores brevioresque fibras cum plana cordis facie ex majori hujus parte, & ad apicem usque ipsum, tribueres. Cel. quoque Hallerus (r) eandem non continua, neque alia addit, & quæ dicit, ea ad integrum vidit, quæ frons inlar coarcebat extremum

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I. (z) Sed. hæc 8. Obs. 20. (a) Sect. 1. Obs. 74. (b) Ibid. Obs. 81. (c) Vid. Hildan. Cent. 4. Obs. 32. (d) Vid. Ballon. Vitam. (e) Epidem. l. 2. (f) l. 1. Consl. Med. 109. (g) Obs. Med. Chir. c. 35. (h) Ibid. (i) Traité de Cord. c. 2. (k) Schol. cit. supra, ad n. 17. (l) Cent. 1. Obs. rar. 37. (m) De Struct. Glandul. (n) l. 4. S. 2. Obs. 72. & 1. (o) l. 1. S. 21. Obs. 21. in Addit. (p) S. cad. Obs. 36. (q) l. 1. S. 1. Obs. 23. in Addit. (r) l. 3. S. 10. Obs. 3. in Addit. (s) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obs. 231. (t) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & 1706. (u) Theat. Anat. 6. n. 36. not. 1. (v) Descript. d'une oreille du coeür. (w) n. 6. & 10. (x) De Subit. Mort. l. 1. Obs. Phys. Med. 4. & de Mot. Cord. Prop. 23. (y) Impet. Anat. Tab. 4. (z) post Obs. rariss. calculos. (a) Traité du Coeur. ch. 1. (b) ubi cit. supra, ad n. 17. (c) Impet. Anat. Tab. 4. (d) post Obs. rariss. calculos. (e) Traité du Coeur. ch. 1. (f) Differt. de calcul. in vena fell. generat. Theat. 6. (g) Ad. N. C. Tom. 2. Obs. 20. (h) Ibid. Obs. 2. (i) Theat. 20. (j) Differt. de calcul. in vena fell. generat. Theat. 6. (k) Ad. N. C. Tom. 2. Obs. 20. (l) Ibid. Obs. 2. (m) Obs. Med. Miscell. 4. (n) Commem. Liter. A. 1735. Hebd. 8. post n. 4. (o) supra cit. (p) Commem. Litt. A. 1735. Hebd. 41. in fine. (q) Epist. de Morb. (r) Ad. N. C. Tom. 3. Obs. 51. (s) Ad Prælect. Boerh. §. 183. not. m.

(n) prædictum n. 23. (o) 19. & 25. §. 1. a. 3. (p) in Schol. ad §. 6. Obs. 21. (q) ad §. 1. Obs. 25. (r) ad §. 1. Obs. 27. (s) ad §. 1. Obs. 7. Sect. 10. (t) Ibid. §. 3. (u) 19. Sect. hæc 8. (v) Ibid. Obs. 25. §. 1. (w) Ibid. §. 2. (x) Ibid. §. 3. (y) Epist. 24. n. 23. (z) Epist. Anat. 9. n. 45. (a) De Morb. Int. l. 1. c. 29. in Schol. (b) Vid. ex. gr. Epist. 5. n. 19. (c) Ibid. n. 20. (d) §. 6. (e) n. 25. & 29. (f) n. 21. (g) De Morb. Peñ. l. 1. (h) ad Prælect. Boerh. §. 133. not. 2. (i) Meib. Hist. Anat. c. 6. in Schol. (m) Cent. 1. Obs. Med. Anat. 37. in Addit. (n) Hist. Medie. ubi de Avicennæ. (o) De Morb. Cord. l. 1. Propos. 23. & in Schol. (p) De Facult. Anat. Lect. 4. (q) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. Obs. Anat. 1. (r) Ad. N. C. Tom. 3. Obs. 68. (s) Nov. Comment. Imp. Sc. Acad. Petropol. Tom. 1. Obs. Anat. 4. (t) Prælect. in Instit. §. 709. (u) Schol. cit. (v) Prælect. §. 183. (w) n. 6. cit.

cordis *micronem*; sed de quibus homo querebatur, non addidit. In alio autem quem hereditaria palpitatio vexaverat, passim quidem pericardium conspexit adnatum cordi, sed per scirrhus, & tot præterea, tamque gravia in illo eodem corde animadvertit, quemadmodum supra (f) dictum est, ut cui potissimum palpitacionem adscribas, minime liceat conjicere. In duobus pariter præstantissimis Kaavius cor, & pericardium connexa invenit, in altero per filamenta quorum longissima extensum æquabant digitum, in altero artius, præsertim qua cor diaphragmati incumbebat; sed neutrum qui morbus fuisset, scire potuit, sicut initio est indicatum (x). De tribus tamen viris quorum primum Egregius Chirurgus Fayus (u), alterum Medicus Doctissimus Patta (x), tertium Hieronymus Queye tunc Medicinæ studiosus (y) priusquam decem de quibus novissime dixi, incidere cadavera, dissecuere, primus diuturnas, & vehementes cordis palpitacione, cui pulsus quoque respondebant; alter sæpe illa, spirandique difficultate, præsertim a corporis, aut animi motu, laborabat, cum pulsu inæquali semper, & intermittente; postremus palpitacioni insolitæ, & intermittente, sed momentaneis pulsus intermissionibus, crebrique, sed levibus, lipothymiis obnoxius vixerat. Hi omnes propter pericardium, ferme crassius, cordi adhærens, quæ alia hujus, aut vicinia habuerint, aut non habuerint vitia, mox indicabuntur.

19. Jam enim si hæc omnibus, quæ mihi, dum has Litteras scriberem, occurrere, & rælegi potuerunt, Observationibus quinque, & quadraginta (z), primum sex illas seponas, quæ nobis quid meliorum præcessisset, non indicant, deinde quatuor & viginti detrahas, in quibus nulla sit de palpitacione mentio; quindecim, haud amplius restabunt, in quibus sit, Ballonii nimirum duæ, Hiarnii, Stegmanni, Genevensium, Dionisii, Anglorum, Vieussenii, Freindii, Agricola, Albrechtii, Halleri, Fayi, Patti, & Queye, singulorum singula. Verum has ipsas si, postrema excepta, attente perlegas, & quot præter naturam, & qualia simul cum pericardii adhæsiōne in singulis propemodum repeta sint, videas; multum dubitabis, num hæc adhæsiō, an vitium quoddam aliud, palpitacionis causa fuerit. Nam; ut polyposi qui in quarta, octava, nona, decima leguntur, præterea, quos in eadem octava non præteribat Michelottus (a), recte aliquin admonens, cavendum esse, ubi plura simul vitia deprehenduntur, ne sine certatione unum aliquod potissimum pro morbi causa proponatur: utque aequam pariter minime attendas, quæ in Observatione decima tertia, & decima quarta certe, fortasse & in duabus illis quæ ex Ballonio sunt, thoracem opplebant, sed potius pro ipsius diuturnæ palpitacionis, ejusque causarum effectu habeas; in plerisque earum quindecim de quibus loquimur, Observationum alia invenies quæ multo magis te morentur. Namque; ut de iis nihil dicamus, quas cum proferremus, ista indicavimus; in octava pulmones erant imbuti, adeo serosis fucis, ut thoracis cavum omnino implerent: in nona pericardii, cordi adhærentis, pars scatebat minutis abscessibus qui inflammationi successerant: in sexta, septima, decima tertia, decima quarta, auricula alias dextera, alias sinistra; aut sinister ipse ventriculus incredibilem prope in modum erant dilatati: Mitto cætera, ut in plerisque harum quatuor, ossa aut in arteria Magna initio, aut in pericardio, aut in tota auricula dextera, aut cum sinistra immani illa dilatatione conjunctam angustiam & parvitatem adjecti ventriculi, ut in decima quarta, aut denique innatum pericardio ipsi quacostas respiciebat, tumorem, ovum modicum æquantem, & concreto sanguine plenum, ut in decima tertia. Quo de uno tumore ut aliquid dicam; nam de cæteris ferme omnibus alibi dixi, & in parte, ut de ejusmodi quoque tumoribus (b), dicturus sum; vide, quæso, pauca illa quæ in extremo libro I. de Aneurysmatibus (c) sibi inter scribendum, ut sit, memorie causa adnotaverat Lancisius: *Adverte hic de signis agere, quibus distinguitur Aneurysma cordis a pericardii tumore. Vidimus enim quemdam inavatore, qui cum viveret, cordis palpitacione, & spiritus angustia laborabat; quique paulum Aneurysmate certe tentatus credebatur; is post variis sanguinis missionibus a quibus alleviari videbatur, repente obiit. In ejus postea cadavere prægrandis abscessus, qui disruptus liquorem meliceroideum effudit: occupabat autem pericardii basin, unam inter, alteramque tunica. Hinc certe intelligis, posse aliquando vel unum per se*

tumorem pericardii, palpitacionis causam esse.

20. Quæ cum ita sint; vides profecto, in proposita quaestione, an pericardii ad cor adhæsiō hujus palpitacionem excitet, multo pluris esse faciendas Observationes illas per quas in cadaveribus nihil aliud vitii, præter eam adhæsiōnem, deprehensum est. Cujus generis inter omnes quæ supra (d) indicatae sunt, quinque potissimum occurrunt, idest Sarazeni, Loweri, Genevensium, Heisteri, Queye. Et palpitacionis quidem mentio fit in tertia, itemque in ultima. Sed in hac, ut in prima quoque, minime apparet, quomodo reliqua se habuerint viscera, & vasa: quorum vitia quadam posse interdum palpitacionis esse causas, & ratio, & quæ subinde his Litteris scripsi, satis indicant. Lowerus autem, & Heisterus cum in cæterarum cadaverum suorum partium examine, ut ex utriusque descriptione patet, diligentes fuerunt; tum liquid illa haberent vitia, facile præ cæteris, quippe in Re Anatomica præstantes, uterque poterant interoscere. Num vero eorum, aut Sarazeni Observationes palpitatio præcesserit, ex iis quæ, singulas memoramus, cum fide retuli, cognoscas. Sed ne forte credas, pericardium ipsis aut non undique, aut laxius cordi adhærens occurrisse; Heisterus certe fuisse, ait; *arctissime cum corde undique concretum, ita ut sine laceratione nulla modo inde separari potuerit*, Lowerus autem, *cordi toti ubique adeo arcte accrevisse, ut digitis non nisi ægre ab illo separari potuerit*, insuper fuisse crassum, opacum, & velut callosum: quod addo, ne forte si in plerisque earum Observationum, in quibus palpitacionem fuisse, dixi, pericardium crassum, durumque legeris; hinc illam potius, quam ab adhæsiōne, repetendam esse, suspiceris, quamquam Heurnius, Peyerus, Hottingerus, Laubius, Hoffmannus, qui crassum, durum, cartilagineum, carnosum viderunt, palpitacionem, ut supra (e) dixi, non adnotarunt.

21. Quæres hic facile, quando ad paucas adeo Observationes redimus, in quibus Valsalva, & ego pericardium vidimus cordi adhærens, in iis fuerit, an non fuerit palpitatio? Quod ad illum attinet, cum ter viderit, semel in puero quod alibi (f) scribitur; iterum autem, ac tertio in viris duobus, de quibus proxima superiore Epistola (g) scriptum est; de puero quidem nihil adnotavit aliud, nisi macie confectum interisse: in viris autem cum plura, & varia animadvertit; frustra ea releges, ut de palpitacione, & de peculiaribus pulsuum vitii quidquam reperias; & tamen pericardium non modo undique cordi in his omnibus adhærebant, sed in eorum altero, cui pectoris angustia fuerat (quam si quis malit, referre alio, potest) erat præterea alibi crassissimum, alibi etiam cartilagineum. Ego vero septies inveni cordi adhærens, & quidem undique. Cujusmodi historiae quatuor ad te alias descriptas misi, Stabularii (h), Piscatoris (i), Lanjonis (k), & telarum lanearum Tonforis (l): in quorum nullo an cor palpitasset, neque an fuissent præcordiorum angustia, & pulsuum vitia, scire potuimus; nec mirum, cum Latio esset stultus, reliqui autem alius alia causa repentino morbo sublato, quamquam in Tonfore magnam, & vicinam cordi aneurysmæ dubiam reddidisset, præsertim cum pericardium non per se cordi esset annexum, sed per mucosam materiam. At in Piscatore tamen, & Stabulario, quorum utriusque non secus ac Lanjoni, per se adhærebant, & in primo quidem arcte, adeo, ut sine cordis laceratione ayelli non posset, haud facile credo, magna fuisse thoracis incommoda, cum primus paulo ante mortem ferendo piscatus labori par esset. Stabularius autem ante ultimam apoplexiam ter in Nosocomium exceptus, nunquam de palpitacione questus esset, imo in ea ob quam per paucos omnino ante mensibus ibi cubuerat, thoracis inflammatione, præter solitam in eo morbo duritiem, ac frequentiam pulsuum, nullum in his vitium habuisset, quemadmodum ab iis qui curaverant, Medicis recente etiam tum rei memoria certior sum factus. Nec tamen negaverim, postea, ob eamque ipsam, ut Henningerus, Ruyfchium, Agricola adnotasse, dixi (m) inflammationem, pericardii adhæsiōnem incipere, & sic fortasse quæ antea cordis, & pulsuum mala non erant, existeret potuisse. Reliquas autem tres meas Observationes, uno in viro, & duabus in feminis habitas; in aliis ad quas magis attinent, Epistolis (n) leges videbique, in una dumtaxat intermittente pulsuum, & palpitacionem, hanc autem facile

ab arctissima pericardii adhæsiōne non modo ad cor universum, ejusque auriculam dexteram, sed ultra basin cordis ad Magna etiam vasa, cum hoc communicantia. 22. Quid ergo est, inquis, quod Lowerus (o), Vieussenius (p), Michelottus (q) non modo spirandi difficultatem, sed & pulsus intermissionem primus, cordis vero etiam oppressionem tertius, & palpitacionem secuti debere, docuerunt, posita pericardii, duri præsertim, ad cor adhæsiōne? Nonne ob hanc pericardium contractius factum, annexum sibi a natura diaphragma sursum retractum servat, ejusque cum spiritus ducitur depressionem minus faciliem reddit, idque eo magis quo pericardium ipsum durius est? Nonne descendens tamen tunc diaphragma, pericardium secum rapiendo efficit, ut tunc magis a pericardio cor confringatur, & sic multo difficilius hujus cavatum expansio fiat, unde oppressio, pulsus intermissio, & palpitatio consequantur? Ego vero esti de his tribus effectibus facilius fortasse rationem video, cur priores duo, quam cur tertius quoque contingat; tamen quid pro tertio pariter dici possit, non ignoro. Sed ubi frequentior, ut vidimus, experientia refragatur, supervacuum esse duco, ut rationibus examinandis immoremur. An potius antea considerandum est, num revera in iis omnibus Observationibus palpitatio defuerit, in quibus non est nominata? Alii enim per incuriam omittit, alii non animadvertit potuerunt, neque hi ob negligentiam tantum, verum etiam propter eam causam quæ ad Observationem quandam (r) in Sectione VIII. hac Sepulchreti in hunc modum adnotata est: *Contingit aliquando presentibus causis, palpitacionem cordis non accidere, quia longo tempore ægri decubuerunt, atque ob quietem tranquille sanguis cursum suum peragunt. Experientia enim cognovit, est, cachecticis cor, si quieti degant, raro palpitare: a quacunque vero motu, maxime in acclivium ascensu, vehementer concuti. Sic inferius ad alteram Observationem (s) adscriptum est: *Adidum est palpitacionem cordis per consensum partium inferiorum induitum, ab idiopathica discernere: sæpe enim contingit, ut quancumque cor intra se causam contineat, per periodos tamen redeat affectus, ut cum serum, pericardio inclusum, orgasmo cietur, aut flatus accedunt. Quæ etsi magna ex parte accipienda sunt, & alio quoque non inutiliter transferenda, nequando organicum esse morbum, ob hanc unam causam negemus, quod sua perpetuo non edat indicia; tamen num propter hæc quæ dicta sunt modo, aliave ejusmodi satis infirmari credes vim omnium Observationum, in quibus sine ulla palpitacionis mentione adhæsiōnem pericardii ad cor propositam fuisse, ostendimus? præsertim cum alie accedant Observationes diligentes, & cauti Viri Albertini (t), qui in illius adhæsiōnis signis, siqua forte essent, perquirendis tantum abest ut palpitacionem memoraverit, contrarium potius, si attente omnia pensitemus quæ in eam rem scribit, animadvertit, motus videlicet cordis a pericardio tunc cohiberi per se quidem, ac reprimi, ut a nobis minime percipiuntur, & si nonnunquam percipiuntur, ab alio esse vitio, ut puta aucta simul magnitudinis cordis, & quancumque hujus, & pulsuum perturbati motus, ut in Loweri historia (u), quali polyposus subesset, accedant, tamen manu ad cordis locum apposta, motum magis sentire a Medico, cum polyposus subest, quam in illa adhæsiōne.**

23. Dum hos relegeo Albertini locos, ex quibus intelligi licet, sæpe ipsum vidisse hanc quæ de loquimur, pericardii adhæsiōnem, duo insuper animadverto, alterum, sæpius eandem Bartoletum quoque observasse, cuius libris me in præsentia carere, minus tibi mirandum est, quam semper caruisse Bonetum, ut Auctorum Index ostendit quibus in Sepulchreto usus est; alterum, in Principe Viro, in cuius pericardio tumorem invenit Albertinus sanguineum, qui a dextris cordis secundum totam ejus longitudinem extendebatur, signa antecessisse, quæ de organico varicose generis vitio fidem facere videbantur: hæc autem supra esse, dixerat, cum pulsatio nulla est, aut fere insensibilis. Lancisius autem, ut ex ejus Observatione constat, quam superius (x) retuli, a pericardii tumore palpitacionem cordis animadvertit, & a multo etiam minori Zacutus, qui ter morbum hunc se vidisse, affirmavit, in proxima superiore Sepulchreti Sectione VII. (y); a te legendus, non libro qui ibi citatur, II. sed I. ut intelligas in Scholio, quod ipsum quoque ex Zacuto est, locum in quo hic curationem qualemcumque proposuit. Quid ergo est? An humor varius, qui tumore continebatur, ut citius apud Zacutum, & meliceroideis Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

apud Lancisium, alter ac sanguineus apud Albertinum, irritando, palpitacionem ciebat? An alia in aliis tumoris sedes ejus varietatis causa fuit? Erat enim illa apud Lancisium pericardii basis, apud Albertinum autem pericardii latus, idque dexterum; nam Zacutus quænam esset, reticuit. Magni autem illud discrimen momenti esse potest, si forte a tumore qui sit in basi, major alterutra prematur, & coarctetur arteria, atque ita exituro e corde sanguini obex ponatur, unde palpitatio; quod a tumore qui pericardii latus occupet, minus videtur timendum. Nec vero aias, de quindecim illis Observationibus (z) in quibus palpitatio memoratur, decimam tertiam tumorem proponere, natura, & sede ejus per similem qui ab Albertino conspectus est. Tumor enim in illa decima tertia Observatione addebatur ad dilatationem magnam sinistri ventriculi, & ad osseum Aortæ initium: & nos præterea conjecturas, quæ multis præsertim Observationibus non sint innixæ, non ut sequaris indicamus, sed ut alias, atque alias, quancumque liceat, Observationes nactus, cum his compares, & tunc denique probes, aut abjicias. Quod si forte accideret, ut conjecturam istam ultimam confirmares; tunc quærit etiam posset, an ex pericardii adhæsiōne cor palpitaret, quando pericardium non cordis solum, sed & arteriis, ab hoc prodeuntibus, ita affigatur, ut eas confringendo, viam coarctet sanguini e corde erupturo, quemadmodum coarctabat fortasse in Observatione illa nostra (a) quam cordis præcesserat palpitatio.

Cujus hoc nostrum causarum examen non eo spectare, credito, ut ullam earum omnino rejicias, sed ut aliam aliter, alibique agentem, cum aliæque conjunctam, aut sejunctam, alias palpitacionem efficere, alias non efficere, mecum agnoscas, & de singulis ferme non plus dicas quam quod in ipso initio Sectionis hujus, Scholiographi, vel potius Hollerii verbis in Sepulchreto scriptum leges: *Excitari potest cordis palpitatio a tuberculo, abscessu, alitque ejusmodi. Longe enim aliud est excitari posse, ac necessario excitari. Quorum hoc, non illud, nobis minus cum vero consentire in re proposita visum est.*

24. Te sæpius miratum esse, non dubito, hanc Epistolam relegentem, quod nusquam me niti animadvertitis Observationibus, doctrina, auctoritate Eximii Archiatri Senacii, quasi de Palpitacione Cordis nihil scripserit, aut longe alia ipsi, ac mihi sententia esset. Ille vero de ea tot scripsit, & ego quæ his Litteris comprehensa ad te miseram, cum illis fere inveni adeo consentientia, ut præstare censuerim hic semel, sed paulo fusius, de ipso dicere, quam centies obiter nominare. Si totum igitur, quod de hac cordis affectione conscripsit caput (b), & quæ alibi quoque attigit, non cursum, sed attento, ut par est, animo perlegeris; primum quæ de causis palpitacionis doceat tum generatim, tum speciatim, animadvertes. Et generatim quidem ab irritatione cordis ejus palpitacionem deducit; speciatim vero ab rebus irritationem facientibus, aut irritationis causam præbentibus. Quarum rerum alias extra cor, alias in corde ipso esse, ostendit. In his vitia cordis ponit, atque explicat unde irritatio nascatur, five sanguinis egressui obex, five ingressui opponatur, cum five cordis caveæ sint dilatatae, five contractæ: quæ occasione egressum sanguinis minus liberum ab auricularum dilatatione deducit, ut quarum, sanguine distentarum, moles aditos arteriarum comprimat truncos, quod eo facilius credes, si carneam modicam excrescentiam inter illos in cordis basi a Garzerio (c) repertam, memineris, ipsos comprimendo, perpetuam fecisse palpitacionem. Ad ingressum autem simul, & egressum sanguinis impedimentum quomodo faciant valvulae, auriculis subjectæ, si induratae, & agglutinatae parietibus cordis sint, ut ipse in quodam viro deprehendit, alibi (d) explicavit. Alibi quoque (e) egregie docuit, illiusmodi impedimentum immerito sæpius tribui polyposi in corde concretionibus, præsertim cum certæ, evidentisque in valvulis, & auriculis, vasivæ majoribus causæ occurrant palpitacionis, in quo Vieussenius, & Langelottus peccarunt. Tum ad causas quæ extra cor sunt, ut nervos referat, videbis, five in cerebro, five alibi irritatos, & vel absque nervis, ad compressa pulmonum vasa: quæ dum præclare, ut solet, pertrahat, admonere non omittit, quam caute incusare hanc causam oporteat, ut quam solam palpitatio sæpe non sequatur. Porro; ut alia bene multa, eaque perutilia invitatus præteream, de quibus ipsi ex instituto agendum fuit, & in iis, ut incepti, subsistam, de quibus scribendi occasionem habui, præsertim vero ad pericardium spectantibus; quomodo ex hujus hydrope accidat palpitatio, ostendit.

(f) n. 11. (g) n. 17. (h) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 2. (i) Epist. de Cord. Polyp. n. 13. (j) Differt. de Syncope c. 3. Prop. 1. n. 1. (k) Vid. alia Epist. 14. n. 5. in fine. (l) n. 18. (m) Comment. Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opule. (n) infra n. 13. (o) Prop. 3. in ipso fine. (p) n. 18. (q) Ibid. (r) Epist. 49. n. 4. (s) n. 4. & 10. (t) Epist. IV. n. 25. (u) V. n. 19. (v) VIII. n. 6. (w) XVIII. n. 25. (x) supra, n. 19. (y) XXIV. n. 11. XXX. n. 7. XXXV. n. 15.

(a) (p) (q) locis indicatis supra, ad n. 18. & 19. (r) 16. in Schol. (s) 31. in Schol. (t) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opule. (u) Vid. supra, n. 18. (v) n. 19. in fine. (w) Obs. 110. (x) supra, n. 19. (y) supra, n. 21. in fine. (z) Traité du Coeur l. 4. ch. 11. (a) Sect. hac 8. Sepulch. Obs. 23. (b) ch. 9. n. 5. (c) ch. 10. n. 10.

dit: de ambiguis autem five illius tumorum indicis, five non ita certis ejus verum observationibus, alio loco (f) prudenter differt: ubi (g) etiam exempla deficientis pericardii infirmat, cordi autem adhaerentis sua quoque multiplici observatione confirmat: qualis autem adhaerentia, & ad quas cordis sedes, palpitatio causa, aut impedimentum sit, docet (h): nec reticet, quam cautus esse oporteat, ubi simul causa alia sunt, & praesertim graviores, ne adhaerentia temere palpitatioem adscribamus, & generatim admonet, ubi simul causa sunt plures, peculiare singularem effectus internoscere non licere; imo tunc universas efficere quaedam posse, quae singula nequaquam possent. Praeclara illa quoque sunt (i): quarum causarum, morborumve ambigua, & obscura sunt signa, assiduis perquisitionibus esse a Medicis operandam, ut aliquando illustrentur: quod etiam consequi non potuerint, eum interea fructum capturos, ut in pronuntiando, curandoque cautiore sint. Physicamque adjuvent, in qua, historia morborum omnium, quibus homines obnoxii sunt, quamvis non nisi post obitum

patent aliqui, ipsa per se digna est quae minime ignoretur. At si, velut in pluribus palpitatioem causis feliciter contigit, accidit denique, ut satis internoscantur; quantae inde utilitas ad praedicendum existat, quanta ad curandum, nihil, mihi crede, ostendere clarius potest, quam quidquid post causarum examen hic Summus Archiater, ratione, & experientia fretus, partite, & copiose in multo majori parte subijcit indicati capitis de Cordis Palpitatione. Quo perlecto, haud amplius miraberis, in tanta auxiliorum copia quae Veteres nobis adversus illam reliquerunt, tot passim occurrere, quorum alia aliis repugnent evidentissime. Cum enim palpitatioem causae tam variae sint, & quaedam adeo inter se aduersae; variis quoque singula, aduersisque remediis nonnulla oppugnentur, necesse est. Causis igitur in suum quaque ordinem digestis, ex confuso illo quasi chaos, singula, ut vere ait, remedia in suum quodque locum per se, ut ita dicamus, se ipsa distribuunt. Verum hac satis non ad iustam recte scriptis laudem reddendam; sed ad tuum perlegendi desiderium incitandum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIV.

Sermo fit de Pulsibus praeter naturam.

SI de omni pulsum vitio sermonem instituere his Litteris vellem; infinitum laborem, inutilemque fuscipere. Quotus enim quisque morbus ingruit paulo gravior, in quo non aliquid pulsus peccet? aut in quo per anatonem liceat veram huius rei causam ostendere? Satis erit igitur majora quaedam pulsum vitia, eoque Medici cogitationem, & Anatomici perquisitionem ad se peculiariter trahentia, diligentius attendere, factio initio a maximo omnium: quod mihi quidem videtur in ea pulsum exilitate ac debilitate consistere, ut cum amplius non percipiatur, aeger asphyxia teneri dicatur, si jam esse sine pulsu. Quo Valsalva nostri Observatio spectat, ad hunc modum se habens.

2. VIR annos natus quinquaginta, cum multis antea diebus a peripneumonia liber evassisset; rursus in thoracis incidit morbum. Nam praeterquam quod de siti, & inani tussi querebatur, in sinistram latus cubare non poterat. Quotiescunque enim hoc tentabat, paulatim se id latus versus convertendo, quo magis convertere se pergebat, eo magis sentiebat, imminere animi defectionem: quam ut vitaret, ad supinum, aut ad oppositum redibat situm. An febricitaret, ex pulsu conjicere non licebat, quippe qui minime percipiebatur.

MORTUI pericardium inventum est valde dilatatum, materiaque purulenta, multo diluta fero, oppletum. Cor vestiens membrana valde erat crassifera. Ex hac ad pericardium duae solidae, & firmae productiones ferebantur, singulae cylindricae forma, crassae, & brevis ligamenti instar, cor valide ad pericardium annexentis. Altera prope auriculam dexteram enata, secundum horizontem in pericardii anteriorem latus pergebat; altera autem ab ipso cordis mucrone in mucronem pericardii, tensa adeo, ut non posset ille systoles tempore basim versus accedere, nisi pericardium secum traheret, & quod consequitur, diaphragma.

3. Secundum hanc quidem Valsalvae animadversionem proclive tibi videbitur huius asphyxiae causam intelligere, corde videlicet sic alligato, ut in extrudendo sanguinem, vix levissime suo fungi officio posset. Causam quoque assequi te, credes, imminens animi defectionis ex tentata conversione thoracis in latus sinistram, nimirum quia plurima quae pericardium distendebat, materia, tunc huius mucronem gravat maxime, eoque resistentia augebat cordi se contracturo, ut nullo jam modo suum exequi valeret munus. Veruntamen esse aliqua fortasse possint, quae tibi obstant rem ad illum modum intellectu. Mitto ea quae a Valsalva ipso accepisse, meminini, de vinculo inter pericardium ducto, & cordis latus in eo, cui varius decubitus varium pulsum efficiebat: & quae de tremore cordis apud Albertinum (a) legeris, si ille concitatus se moverent, in quibus tenui membranae vinculo laxae cordi alligatum pericardium invenit: & quae in Sepulchreto (b) de pulsus inaequalitate in viro, cui pericardium mediae cordis regioni, & quidem adipose ejus substantia, ut superioribus etiam Litteris dixi, per fibrosos nexu adhaerebat. Has enim alligationes omnes fuisse

se, diceret, laxiores, quam ut cordis motum impedire adeo possent, ut fieret asphyxia, praesertim cum ad ejus mucronem non attinerent. Sed quid ad Praecl. Halleri (c) Observationem dices, qui cor cum pericardio carneis fibris ex mucronis adscendentibus connatum vidit sine ullo, quantum novit, hominis incommodo? Certe si asphyxia laborasset, ignorari non potuisset. Num hanc quoque dices alligationem laxam fuisse, quam alibi (d); de eadem enim videtur loqui; freni instar coercuisse dixit extremum mucronem? Fac tamen fuisse laxam. Num laxa erat in tot illis Observationibus quae superiore sunt: Epistola (e) commemorata? In illis certe arte pericardium ipsum non mucroni modo, sed cordi universo adnatum erat: nec tamen ulla est in qua asphyxia fuerit vel extremo tempore animadversa. Quin etiam cum tres aliae extent Clarissimorum Virorum Joannis Fantoni (f), Benedicti Gullmanni (g), & ejusdem quem merito laudabam modo, Alberti Halleri (h), quae nescio quomodo me fugerint illam Epistolam recentem; in prima nihil nisi cor convulsioe motum, in tertia ne hoc quidem, in secunda palpitatio cordis, inaequalitas pulsus, asthma, aliaque diligenter, sed non asphyxia, memorantur: quamvis finister cordis ventriculus intrus, extraque effect cartilagineae firmitudinis; & pericardium tamen, in hac carnosum, in prima cartilagineum, undique cordi valde, & aversissime, adhaerere & pertinaciter, ut in tertia quoque, annexum erat. Quid ergo respondendum est? Vide, an hoc forte: Valsalvam praeter illam alligationem, invenisse membranam cordis extimam multo crassiore factam, pericardium autem oppletum serosa materia, & purulenta. Crassitudo enim illius membranae faciebat fortasse, ne cor satis expandere se posset, & cum paucum propterea admitteret sanguinem, neque modica huius copia mox in arterias extrusa, nec vi qua extruderet, ipsas dilatare satis valeret, cohibitu scilicet ab alligatione, & praeterea a materia illa, ut serosa erat, laxatum, ut purulenta autem, pessime effectum, siue hac ex pulmonibus in peripneumoniae declinatione translata huc fuerat, siue peripneumonia habuerat etiam pericardii, & membranae cordis inflammationem conjunctam: quorum utrum credibilis sit, propter, eorum quae tunc aegrum affixerant, & quae in mortui pulmonibus apparuerit, ignorantem, haud liquet. Verum est quidem, utriusque, aut alterius illarum membranae inflammationem exceptam fuisse non semel ab utriusque inter se coalitu secundum Ruyschii, & Freindii Observationes, superioribus Litteris (i) commemoratas. Sed verum est quoque, serum crassum, & quae facile concrefcere possint, particulis foetum, sepe intra pericardium exprimi, eorum praesertim qui laborant peripneumonia, sicuti ad te scripsimus alias (k). Ex ejusmodi autem concretionibus, si tennes, disiectaeque cordi adhaerent, posse effici instar pilorum; si cohaerent autem in unum aut plures quasi faeces inter cor, & pericardium ducantur, fieri posse crassa vincula illud ad hoc alligantia, alterum quidem ab

ab Riolo (l) indicatum, utrumque autem per observationes a Weitbrecht (m) confirmatum est. Nam Riolo hoc tantum scripserat: si aqua pericardii crassa & viscida fuerit; ejus crassamentum in pilos convertitur. Unde cor pilosum in quibusdam observatum fuit. Eo tamen magis inclinatus animus, cum praeter pus, & crassam factam membranam cordis, firmitudinem attendo vinculi a Valsalva deprehensi, ut prima hoc potius ratione suspicer, quam altera productum fuisse, nempe coalitu, neque illo artificio, qui ad mucronem tantum contigerit.

4. Ceterum si pilosi cordis injecta mentio te forte cupidum sciendi facit, an quidquid de ejus inventis pilis ab Historicis, itemque a Medicis proditum est, censeam ad eundem modum esse explicandum, ad quem paulo ante indicabam; sic habere velim, dubia mihi, neque unam ob causam, videri pleraque ejus observationis antiquissima exempla. Nam quod in Aristomene Messenio Valerius (n) scripserat ab Atheniensibus repertum esse, id factum Plinius (o) postea tradidit ab Lacedaemoniis, Pausanias autem (p) Aristomenem, non captivum inter crudeles hostium manus, sed liberum, & ab utrisque longe diffusum, cum ad Generum apud Rhodios transisset, ex morbo obiisse. Quod vero in exciso Leonide corde a Xerxe conspectum narrat Plutarchus (q), Aristidem qui de rebus Persicis scripsit, secutus; a barbaro quidem, & inimico Rege id fieri potuit, sed in viro ad extremum usque fortissime pugnante non satis veri simile est, cor morbi quidquam habuisse. Idemque a me dici, credito, de Lyandro, qui exercitum ducens, sub Haliarti montibus in pugna cecidit (r). Poterat sane ab interfectioribus Thebanis, & Atheniensibus, qui ipsum vehementer oderant, mortui corpus discepi. Sed hoc factum neque Pausanias, neque in Lylandri Vita Plutarchus, qui redditum Lacedaemoniis corpus scripsit, ullo modo indicant. Unus, quod ciam, memorat in Lyandro, & in cane Alexandri Eustathius apud Caesium Rhodiginum (s), ex Graecis addentem in Hermogene quoque Rhetorice artis Scriptore. Sed ut canem illum dissecari potuisse, fateor; sic rhetorem hunc non facile crediderim, quippe mortuum iis temporibus quibus hominum corpora dissecare fas non erat, & obeam in quam ex acerrimo juvenili ingenio diuturnam incidere mentis hebetudinem (t) omnium potius miseratione, quam ullius hostii odio, & rabie dignum, a qua, ut superius illi potuerant, credi possit ipse pariter post mortem tractatus. Intelligis, cur in plerisque antiquis exemplis dubitem, verearque, ne homines tanto ea facilius crediderint, quia cum Homerus ut prudentiam significaret, quemadmodum putat Eustathius (u), densum pilis cor dicere visus sit, & praeterea Nonnus (x) ut Sabinorum audaciam exprimeret, iis cor densis repletum pilis tribuerit; eximiam quandam siue prudentiam, siue calliditatem, siue audaciam existimaverint, siue pilos corde facile esse non potuisse, praesertim quando; ut ad minus vetusta exempla transeam; ejusmodi cor in tribus latronibus, scelere, & audacia nobilibus inventum esse, legerunt apud Muretum (y), Benivenium (z), & Amatium Lusitanum (a). Qui in eo quem conspectum a se dicit, ejusmodi fuerint pilis, non indicat: ut neque Scultetus Noribergensis (b), qui in audacissimo pariter Juvene, in Theatro hoc nostro Anatomico A. 1650. dissecit cor inde quaque pilosum fuisse, scribit: nec denique Lazzonus (c), qui in plebeio, ab se inciso, cor undique pilis repletum invenit. Quem tamen cum peripneumonicum fuisse, appareat, proclive est conjicere, non pilos, sed viscidas concretiones habuisse, quae pericardium, cum a corde removeretur, sequentes, sua tenuitate, & albedine incanos pilos representarent. An vero eidem conjecturae sit locus in ceteris qui modo sunt memorati, non facile dixerim: quamvis in latronibus, quippe diu in teterrimo carcere macerati solitis, ut socios indicent, & facinora omnia confiteantur, cachexiam liceat, hincque non paucum; eumque crassum fortasse, & viscidum pericardii humorem suspicari. Nec quia Juvenis in hoc Theatro dissecus, ex accepto vulnere continuo obierat, ideo, quod ad cor, & pericardium attinet, optime, cum viveret, se habuisse, existimabis, postquam legeris (d) per plures annos de ardore cordis esse conquestum. Quod si praeterea animadverteris, neque Antonium Molinetum, neque Petrum de Marchettis, neque Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

que Dominicum filium, qui Parenti manus adjuvantes praebat, neque horum omnium Amicum Joannem Rhodium, qui tot hic habitas paulo rariores Observationes collegit, nullam, quod meminerim, huius de qua dico, & cujus alii eorum ob injunctum munus, alii ob assiduum in Theatro frequentiam non conscii esse non potuissent, nullam, inquam, huius fecisse mentionem, ne ibi quidem ubi Antonius, aut Dominicus de pilis postea, & de corde scripserunt; si hac igitur animadverteris, facile opinaberis, qui primo aspectu visi essent pilis, eos accuratius dein examinatos, longe aliud fuisse comperitos. Quin ubi ordo, & genus Juvenis illius venit in mentem, quorum utrumque in Theatro inferri, & publice dissecari prohibebat; confictum ab aliquo hunc casum, & Sculteto alibi narratum crederem, nisi ex libris meae huius Inclytae Nationis Germanicae appareret, totum illud biennium, in quod is annus cadit 1650. hic ipsum fuisse, studiorum videlicet causam, quod semper Germani fecerant, nec potest facere quoad cunctis integrum fuit, intermiserunt. Qui aliter putant, si eos inspicere potuissent libros; vidissent utique servatam eam consuetudinem; ut innumeros, qui minus sunt noti, praeterea; a Philippo Jacobo Sachio, Jacobo Pancratio Brunone, Christiano Mentzelio, Paulo de Sorbait, Jo. Sigismundo Elsholtio, Erasmo Bartholino, Michaeli Lysero, Henrico a Moinichen, Jo. Daniele Majori, Marco Mappo, Gabriele Claudero, Henrico Meibomio, Michaeli Ettmüllero, Jo. Nicolao Pechlino, Georgio Abr. Mercklino, Paulo Hermannio, Luca Schrockio filio, Carolo Raygero, Davide von der Becke, Gothofredo Schulzio, Jo. Fabricio, Jacobo Barnero, Jo. Mauricio Hoffmanno, Jo. Casparo Sparr, Ferdinando Carolo Weinhart, Vito Riedlino, Francisco Stockamero, Jo. Adamo Limprechtio, Jo. Guilelmo Pauli, Jo. Georgio Wolckamero, Michaeli Friderico Lochnerio, Jo. Sigismundo Henningero, Georgio Dethardingio, & Jo. Adamo Genesio, qui etiam, ut superiorum non pauci, Doctor est hic creatus A. 1702. Satis autem mihi est; ne forte juniorum quenquam invitum praeteream; te ab anno illo 1650. per insequentium annorum seriem ad initia usque saeculi huius perduxisse, ut facile intelligas, num circa medium saeculi superioris tanta in Italia facta sit rerum mutatio, ut Exteri ad Italos venire medicorum studiorum gratia magis, magisque intermiserint, hac inter ceteras, ratione permoti, quod in Italia toto eo saeculo adhuc sequebantur Galeni theorias; quasi vero Thomas Cornelius, Leonardus de Capua, Marcellus Malpighius, Jo. Alphonfus Borellus, Franciscus Regius, Laurentius Bellinus, Lucas Tozzius, Bernardinus Ramazzinus, & alii apud nostrates, exterosque celeberrimi, aut Galeni affeculae fuissent, aut non post medium superioris saeculi suadocina, suisque scriptis Italiam ornavissent. Quo etiam tempore neque Carolus Fracassatum, neque Franciscum Spoletum, nec Jo. Baptistam Scaramuccium, nec ipsum denique Pompejum Saccum in Galeni verba jurasse, eorum lucubrationes, ostendunt, ut Dominici quoque Guglielmini, & Georgii Baglivi; nam utriusque horum jam ante finem illius saeculi quaedam prodierant. Et quando me nihil, nisi veri amor, in hunc sermonem deduxit, siue, hoc quoque admoneam, quod pariter ad historiam spectat litterariam ejusdem saeculi, ut sicubi legas, catalogum Professorum Patavinorum ab anno 1611. ad 1694. haberi in A. Erudit. qua Lipsiae eduntur, Tomo I. (e) animadvertas, non alios in catalogo illo nominari, nisi qui Artes docebant eo A. 1682. ideoque nomina deesse Galilei, Sanctonii, Casserii, Spigelii, Veslingii, Petri de Marchettis, Antonii Molineti, Properi Alpini, Jo. Prævotii, Sertorii Ursati; ut alios, nec paucos, omitam illustres Viros, qui intra illud plus octoginta annorum spatium Gymnasii huius nostri famam auxerunt.

Sed ad Scultetum ut redeam; et si neque ex ejus, neque ex illorum quos ante ipsum indicavi, scriptis fat liquor, verine unquam pilis, an pilorum similitudine intra pericardium reperta sit; non tamen facile negaverim, fieri posse, ut quemadmodum ipse intra Duram cerebri meningem fasciculum reperi capillorum (f), alii autem alios alibi pilos, atque adeo intra dexterum canini cordis (g) ventriculum (h) illuc cum sanguine ex purulento, in quibus erant, partibus invehit? sic, inquam, fieri posse, non negaverim, ut aliquis nonnun-

O 31 Jun. an. quam

(f) ch. 5. n. 2. & 3. (g) n. 4. (h) Vid. etiam, ch. 9. in fin. (i) ch. 5. n. 1. (j) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opule. (k) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (l) Differt. de Vasis cord. p. 109. not. ultima. (m) ad Boeth. Praefect. §. 121. not. 22. (n) l. 17. 17. & seqq. (o) Anat. cor. hum. Diff. 11. (p) Act. N. C. Tom. I. Obf. 4. (q) Opule. Pathol. Obf. 59. (r) n. 18. & 19. (s) Epist. 20. n. 27. (t) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opule. (u) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (v) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (w) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (x) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (y) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (z) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (a) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (b) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (c) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (d) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (e) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (f) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (g) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (h) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32.

(1) Anthropol. l. 3. c. 7. (2) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 5. (3) Fact. ac Dict. Memorabil. l. 1. c. 611. (4) Natur. Hist. l. 11. c. 37. (5) De tota Graecia l. 4. (6) in Parallel. (7) Vid. Pausan. Oper. cit. l. 3. & l. 9. (8) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (9) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (10) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (11) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (12) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (13) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (14) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (15) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (16) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (17) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (18) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (19) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (20) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (21) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (22) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (23) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (24) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (25) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (26) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (27) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (28) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (29) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (30) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (31) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (32) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (33) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (34) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (35) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (36) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (37) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (38) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (39) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (40) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (41) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (42) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (43) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (44) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (45) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (46) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (47) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (48) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (49) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (50) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (51) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (52) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (53) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (54) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (55) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (56) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (57) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (58) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (59) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (60) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (61) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (62) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (63) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (64) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (65) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (66) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (67) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (68) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (69) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (70) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (71) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (72) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (73) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (74) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (75) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (76) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (77) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (78) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (79) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (80) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (81) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (82) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (83) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (84) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (85) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (86) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (87) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (88) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (89) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (90) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (91) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (92) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (93) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (94) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (95) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (96) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (97) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (98) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (99) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32. (100) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obf. 32.

quam cor revera pilosum aut invenerit, aut inveniat: quod si accidat, summa in examinando, comparandoque cum veris pilis diligentia Observatori commendanda est. Sic autem assensum hac in re sustinuisse, tanto magis gaudebam, cum hac relegerem; quod Illustris Archia-ter Senacius (b), ubi agit de pilosi cordis observationibus, ipse quoque haud aliter sentiendum existimat.

Sed ab longiori quam initio putaveram, & non una tamen de causa haud inutili, ne dicam mihi necessaria, digressionem ad institutum revertamur.

5. In Valsalvæ schedis nullam aliam, præter eam quæ propoſita est (i), Observationem invenio quæ ad pulsus attineat peculiariter; cum multæ sint alioquin simul ad hos quidem, sed magis ad alia pertinentes, ut tibi propterea alibi aut descriperim, aut sim descripturus. Quapropter huc meas addam, quæ ipsæ erunt non ita multæ: nec mirari debes; nam in IX. quæ huc spectat, Sepulchreti Sectione cum Observationes proferantur quadraginta quinque; primum septem delendæ sunt, quippe repetitæ, ut facile intelliges, VIII. cum XXVII. XII. cum XLIII. XIII. cum XXXIX. XIV. cum XLIV. XVI. cum XXI. XX. cum XXXI. & XXXVIII. cum XLI. conferendo: ex reliquis autem diserte admonet ipse Bonetus, esse viginti quatuor ad alios titulos tanto magis pertinentes, ut sub ipsis suis exhibita sint: itaque de quadraginta quinque redimus ad quatuordecim. Verum, ut quicquid id est, accipito libenti animo quas dare possum, & primum hanc, quæ & ipsa attinet ad asphyxiam.

6. SENEX jam tres menses ex quo crus fregerat, in hoc cubabat Nofocomio, levi quadam, sed pertinaci, febre detentus, cum præter expectationem repente animadversum esse, sine pulſibus esse hominem, cui ne intermittere quidem consueſſent, & qui nihil pejus quam ſoleret, eo ipſo tempore se habere, asſeverabat. Quod ut confir- maret, protinus se erexit, & in lectulo conſedit. Tamen, neque ita multo poſt, reſpice eſt mortuus. CAPUT cum cervicibus, & perſicis viſceribus a me diligen- ter perſectum eſt, ut ſtudioſæ Juventutis opportuno eo tempore; erat enim ſub initium Decembris A. 1730; multa demonſtrarem quæ non ſunt hujus loci. Quæ vero præter naturam aut erant, aut videri poterant, huc re- dunt. Cum ex vertebrarum tubo, dum ab infimis cervicem vertebris reliquæ diſjungerentur, nihil aquæ prodiſſet; non pauca ex cranii cavo, dum circum ſecaretur, deſlu- xit. Non pauca etiam ſuit in Lateralibus ventriculis. Subſtantia tamen cerebri non modo non laxa, ſed o- mnium quæ mihi ſe obtulerunt, ſortiaſſe duriffima: nec pallida erant ſanguifera vaſa; imo atro ſanguine reſerta pleraque, Sinus præſertim. In duabus illis arteriis quæ prope ſuperiorem faciem Calloſi corporis inter utrumque he- miſphærium ducuntur, æreæ inerant bullæ: & tamen ſtri- gida erat tempeſtas, vix tertius a morte dies, & ne mi- nimum quidem indicium putredinis. Carotidis arteriæ dexteræ, quæ e Receptaculo exiſtebat, non parva parie- tum portio erat craſſior facta, & naturæ inter ligamen- tum, & cartilaginem mediæ, facie tamen intima etiam tum membrana: cuſuſmodi vitium in aliis quoque majori- bus cerebri arteriis jam inchoatum viſum eſt. Extra cra- nium autem multo gravius erat. Namque in altero colli latere, ad ipſam Carotidis diſſiſionem oſſea non modica lamella inter ejus tunicas inerat: ejuſdemque truncus to- tus erat plurimum dilatatus, cum juſtus eſſet in Caro- tide altera latitudinis modus. Thoracis tamen viſcera, & Magna vaſa cum perluſtrarem; nuſquam dilatationes animadverti: quamvis Aorta prope valvulas indicia oſten- deret futuri oſſis, eaque alibi etiam; quin mediocrem laminam haberet oſſeam ſub intima tunica, quæ, Subcla- via ſiniſtra emiſſa, deſcendere jam incipiebat. Polypo- ſæ autem concretiones obtinebant paſſim cordis ventri- culos, præſertim dexterum; & Magna vaſa, in quorum uno ſuit quadam earum albida, atque ita compaſta, ut diſtrahenti valde reſiſteret. Ventris viſcera nihil ha- buerunt vitii, ſi renem alterum excipias, qui ſub ipſa pro- pria tunica cellulam continebat, fabæ mediocris capacem, ſeri plenam. Ne hoc quidem omittam, ad latera Semina- lis caruncule granula quaſi tabacci occuſſe: in pendu- la autem uterina vix unum fuiſſe, eumque tenuem ex omnibus a me inventis Canaliculis. Atque ut magis in- telligas, me nihil eorum quæ in hoc corpore ab naturæ conſuetudine vel leviter recedere viderentur, neglexiſſe;

hoc etiam accipe, ex gyro propemodum toto helicis auri- cularum, pilos huic homini pependiſſe longos adeo, ac conſertos, ut uicæ raro occurrat qui poſſet cum iis cirris comparari.

7. Videndum eſt tibi, veliſne brevem hanc asphyxiam ab aqua deducere, intra cranium repente effuſa, quæ cum minus cerebro, quippe hic duriffimo, nocere poſſet, ce- rebellum ita compreſſerit, ut immutato ſpiritu in cor influxu, non poſſet hoc ſanguinem niſi debili pri- mum, & inſenſibili impulſu, mox vero, cum mors vi- delicet ingruit, nullo proſus in arterias immittere. Sic etiam relegens Epistolam ad te noſtram XIV. (k), videbis, puerum cujus cerebelli partem pus vitiaſſet, pulſibus complures dies omnino caruiſſe. Quod ſi forte minus tibi placeat hac, quæ nec mihi perſuadet, aut ejuſcemodi ratione alia rem explicare, quam ad concre- tiones iſtas polypofas referre; plures quidem habebis, quibus auctoribus id facias; ſed recte, an ſecus facias, erit ti- bi diligenter etiam atque etiam conſiderandum. Scilicet me quidem non fugit, potiſſe te in Sepulchreto lege- re Observationes duas asphyxiæ, alteram (l) in Viro per diem integrum; alteram (m) in Virgine per viginti quatuor horas, utramque iſtiſmodi concretiones in cor- de repertas deſcribentem; & Opere ad eas addi ex aliis antea editis, quamvis in eo Opere prætermiſſis, Seba- ſtiani Piſſinii (n) unam in nobili Matrona Clara Spada habitam, quæ cum ſine pulſibus fuiſſet ad quadrageſimum diem, & ultra, corpora iſtius generis in utroque exhi- buit cordis ventriculo: quin etiam; ne a Sepulchreto diſcedamus; cordis Magna vaſa concreto ſanguine fuiſſe repleta in Viro diutius asphyxia laborante (o), in altero autem qui ad eundem modum quatuor ante mortem menſibus affectus fuerat, nullam aliam deprehenſam eſſe asphyxiæ tam diuturnæ cauſam præter decem, aut duo- decim grumos ſanguinis craſſi, nigri, concreti in Aorta prope cor (p). Verum ne diſquiram, num in his om- nibus Observationibus nulla præterea fuerit cauſa, & præſertim in hac ultima, quæ ut non uno in loco Sepulchreti (q) ſuiſus proponitur, a te poterit melius inſpi- ci, aut in illa quam pertinere ad Virginem dixi, cui fuiſſe cor multo ampliffimum, animadvertes; infra (r) erit opportunus admonendi locus, quid faciendum antea ſit, quam concretione polypofarum observatio- nibus ſine facili erroris periculo nitamur. Interea vero illius tibi Juvenis veniat in mentem, quem in extre- ma Epistola XXI. (s) ſine pulſibus deſcripi, corde au- tem non minus quam in ea Virgine, ampliffimo; ſed tamen ſine ulla ſanguinis concretione. Cuius fibra cor- dis cum eſſent ſumma laxitate, dubium eſſe poſſet, an hæc magis, quam cordis amplitudo, asphyxiam fecerit: quamquam ab utraque conjuncta factam fuiſſe, non videri dubitandum. Sic etiam meminere, Epistola XVIII. (t) propoſitam fuiſſe mulierem corde illam quidem ampliffimo, ſed cujus frequentis asphyxiæ cauſam ſatis poſſe intelligi, non credidimus, niſi addita convulſio- ne. Nam eſt quotieſcunque aſthmate, ut videbatur, convulſivo prehenſa, in Nofocomium ventitabat, pulſus percipi non poterant; credibilis eſt tamen, in paro- xyſmis dumtaxat non ſecus ac haud raro ſolent hyſteri- cæ, quam ſexennium illud totum continenter pulſibus ca- ruiſſe. Qui enim continenter carent, loquuntur com- mode, ſe de latere in latus convertunt (g), quin prom- pte ſe erigunt aliqui (h), & quod noſter vidit Ramaz- zinus (i), juvenis quidam Hebræus, cui ad quatuor dies nullibi arteriæ micabant, adeo robuſtus erat & ad motum expeditus, ut etiam ipſa die, quæ e vivorum ſta- tione deſceſſit, e lectulo ſurrexerit, & ſuas veſtes indu- ceret. Fuit quidem eo quatuor totus gelidus, nec urinae quidquam reddiderat. Sed perfrigerationes, & iſchuriz renales erant aliquo illis in ægrotis ſatis fre- quentes (k): neutraque, niſi forte circa asphyxiæ fi- nem, in plerique hiſtoriis annotatas memini; certe in Cive illo meo, quem in Adverſariis (l) commemoravi, perfrigerationes ultima tandem nocte acceſſerunt, tunc- que urinas jam nigreſcentes quidem; non ſuppreſſas; vi- di. Jam pone quam mulieris asphyxiæ cauſam ex iis quæ ſolent, & quæ ſupra (m) memoratæ ſunt: quæro, cur ceſſante arteriarum motu, non continuo, ut in ſyn- cope, ceſſent motus, & functiones partium cæterarum? Dices, quod & ipſe agnoſco, in asphyxia non modo cor non quieſcere; nam & Piſſinius (n) in Clara Spada fa- tetur; manu ſiniſtra thoracis parti admotæ, ſubobſcurum

imponat: quamquam ſecundum non niſi eos fallere Me- dicos poſſet, qui alterutro dumtaxat contrectato carpo, pronunciant, quod Minadum (a) feciſſe, miror; quanto enim magis terrere videtur pulſus alter, tanto minus alterius omittenda exploratio eſt: & ſi uterque abſit, tentandæ aliæ arteriæ ſunt, Temporales videlicet, ac Carotides, & denique etiam, cum licet, quæ ad in- guina ſaliunt, Crurales; neque enim uſque adeo verum eſt, non minorem quam harum, evidentiam, & magnitu- dinem eſſe Carotidum, quas tamen ob minus a corde intervallum, non me fugit, peculiari eſſe in re hac at- tentione dignas. Eſt etiam utrumque asphyxiæ ge- nus aliquando ab impedimento adventitio ambarum, aut ſingularum arteriarum quas in carpis tangere conſuevimus: nec talia in Sepulchreto (b) deſunt exempla. Adeaque illud pertinet quod Lanciſius (c) indicat, & nos vidimus, in Marchione Paulatio. Scilicet designat eundem Generoſiſſimum Virum, cujus de morbo, & diſſeſione pleraque alias (d) ad te ſcripſimus: quibus hoc quo- que addere pro certo potes, in carpo ſiniſtro pulſum percipi non potiſſe. Num vero id ex eo fuerit, quod polypofum corpus ferme implebat ſiniſtram arteriam Subclaviam, qua ratione conſimilis etiam Obſervatio, in nobili alio Viro poſtea habita, explicata eſt, an aliud- de repeti potuerit; cum abſens, aneryſima quod ad cur- vaturam Aortæ erat, ipſe non examinaverim, in me- dio relinquo. Memini certe cuſuſdam Harveii (e) Ob- ſervationis, quam in Sepulchreto non invenio, nempe in quo aneryſma deprehenſum eſt in dextra parte pu- gni, prope deſcenſum arteriæ ſubclaviæ in axillas, ab ipſius arteriæ exſione prognatum, ... in illo pulſum ejus- dem brachii exilium admodum fuiſſe, go quod, inquit, major ſanguinis portio & influxus in tumorem diverte- batur. Unde vero in multo breviore morbo, peri- pneumonia, factum dicemus, ut ille de quo eſt Sectio- nis hujus Obſervatio XXX. haberet pulſum in dextra manu ſere abolitus? an unde Obſervationis auctor ait, Saxonia, quod diutius majorque in dextero pulmone eſſet inflammatio? Si inde ſuit; num propterea fuit quod ab ejuſmo- di pulmone proxima dextera comprimeretur arteria Sub- claviæ? At ſi hoc ponimus; continuo nobis videndum eſt, cur in paribus, quæ certe non raræ ſunt, ſummi pulmonis alterutrius inflammationibus non parem pulſus ejuſdem lateris abolitionem deprehendamus. Omni- no autem multo facilius pulmonum vomica asphyxiæ infantis cauſam a Spindlero (f) per anatomen detectam fuiſſe, credam, quam a pulmonis ſiniſtri vitio, quod ut ab ſe prædictum ex pulſu: ita quoque inventum Celebris Profeſſor olim ajebat, pulſum in ſiniſtro pa- riter carpo humiliſſimum inſimiſſimumque eſſe factum agnoſcam.

9. Sed ut has ſingularum, aut brachii etiam utriuſque ſive a natura, ſive a morbo provenientes asphyxiæ omi- tamus, itemque illas quæ in arteriis omnibus, quacun- que tangere poſſunt Medici, circa lethaliſimum morborum finem haud raro etiam ad biduum, aut plures dies oc- currunt nihil habentes admirationis, quippe cum ſumma conjuncta deficientium virium omnium deſeſione, & ſenſum hebetudine; magna certe difficultas eſt in cæ- teris illis, de quibus ſupra dictum eſt, asphyxiis. Aegri enim externis, internis ſenſibus ſatis viget, loquuntur com- mode, ſe de latere in latus convertunt (g), quin prom- pte ſe erigunt aliqui (h), & quod noſter vidit Ramaz- zinus (i), juvenis quidam Hebræus, cui ad quatuor dies nullibi arteriæ micabant, adeo robuſtus erat & ad motum expeditus, ut etiam ipſa die, quæ e vivorum ſta- tione deſceſſit, e lectulo ſurrexerit, & ſuas veſtes indu- ceret. Fuit quidem eo quatuor totus gelidus, nec urinae quidquam reddiderat. Sed perfrigerationes, & iſchuriz renales erant aliquo illis in ægrotis ſatis fre- quentes (k): neutraque, niſi forte circa asphyxiæ fi- nem, in plerique hiſtoriis annotatas memini; certe in Cive illo meo, quem in Adverſariis (l) commemoravi, perfrigerationes ultima tandem nocte acceſſerunt, tunc- que urinas jam nigreſcentes quidem; non ſuppreſſas; vi- di. Jam pone quam mulieris asphyxiæ cauſam ex iis quæ ſolent, & quæ ſupra (m) memoratæ ſunt: quæro, cur ceſſante arteriarum motu, non continuo, ut in ſyn- cope, ceſſent motus, & functiones partium cæterarum? Dices, quod & ipſe agnoſco, in asphyxia non modo cor non quieſcere; nam & Piſſinius (n) in Clara Spada fa- tetur; manu ſiniſtra thoracis parti admotæ, ſubobſcurum

quendam cordis motum apparuiſſe; verum ne arterias qui- dem, majores præſertim, & interiores, ſed tantummo- do leviter micare. Non tamen perſpicue oſtendas, qui fiat, ut in tanta motus ſanguinis imminutione, ea poſ- ſint ægri quæ paulo ante propoſita ſunt, nec pallor, fri- gus, hebetudo, loquendi, edendi, & ſe movendi impoten- tia in eo quem vidi ipſe, continuo acceſſerint: imo potentia in nonnullis reſter, ut poſtquam vixerint ad plures dies omnino gelidi, ruſus, ut Ramazzinus (o) obſervavit, excaleſcat; quin etiam ut poſtquam ſex dierum ſpatio pulſu caruerint, optime convaleſcant, quemadmodum ex Bartholino in Adverſariis (p) memoravi. Sed hæc tu, & poſteri fortiaſſe videritis; mihi necdum hac in re plus liquere, quam ibi (q) ſcripſerim, ingenue fateor. Hic fortiaſſe dices, multo difficilius intelligi poſſe, quomodo in iis vita ſervetur, qui ſub aquis diu- tius merſi, mortuis ſimillimi educuntur. In asphyxia enim reſpirationem, & quod conſequitur, interiorem ſal- tem quandam circulationem ſanguinis perſtare, quæ in illis ſimul cum reſpiratione omnino intercipiatur, nec eſſe propterea, quia ſine aere alterne pulmonum vaſa ex- plicante, ex his nihil ſanguinis tranſire in ſiniſtrum cor- dis ventriculum poſſet, quo nihil in arterias extruden- te, circulatio proſus nulla eſt. Quis vero neget, hæc quoque eſſe intellectu difficilia? Sed tamen ii mortuo- rum ſimiles jacent: asphyxia autem correpti ea præſta- re pergunt quæ diximus, ut valentes homines ſolent, non modo ut viventes: idque ipſum eſt quod potiſſi- mum admirabamur. Olim fortiaſſe obſcura hac in re lu- minis aliquid exiſtet, ſi mulieris quæ Lutetia Pariſio- rum adhuc forſan vivit (r), cadaver, qua par eſt, & qua ibi ſolet, diligentia perluſtrabitur: quamquam illius asphyxiæ ab ortu uſque eſt, & ſi cuſuſmodi ſit corpo- ris calore, & colore, & menſtruis purgationibus, & va- letudine, itemque ſi prolis unica maciem, parvitatem- que ſpectemus, paulo minus videbitur eſſe mirandum, quod nulla uſquam arteriæ ullius, ipſiusque cordis pul- ſatio ne poſt vehementiſſimas quidem exercitationes, aut in febrim, quibus ſæpe obnoxia eſt, maximo ca- lore percepta ſit.

10. Proxima eſt Aſphyxiæ ſumma pulſuum exilitas cum debilitate conjuncta, a natura interdum, ſæpius a morbo. A natura eſſe, cenſui in muliere exercitata, & robuſta, quam angina vehemens urgebat: itaque ab iis pulſibus minime abſterſus ſum adoleſcens, quo minus tantum ſanguinis detrabi juberem, quantum morbus flagitabat. Me vero non eſſe deceptum, ſervata mulier comproba- vit, in qua poſtea, cum optime valeret, eodem illos pulſus deprehendi, & ab arteriarum quæ proximæ cuti ſubſunt, naturali exilitate deduxi. A morbo autem cum hi fuerunt, in aliis aliud accidit, ut inveniem, velut ea quæ ſequuntur, ex parte monſtrabant hiſtoriæ: ex parte, inquam; nam quæ, exempli cauſa, ſummam exhibent fibrarum cordis laxitatem, eæ ad te alias aut miſſæ ſunt (s), aut mittentur (t).

11. VIRO annos nato ad quadraginta ſub cute quæ latus alterum occipitis veſtit, tumor increverat, quem tal- pam, & teſtudinem vocant. Hic cum in abſceſſum de- generafſet, hominem tandem ſuſtulit. Nullæ unquam fue- rant de thorace querelæ, nulla difficultas reſpirationis. Pul- ſus nec ita frequentes, nec rari, neque intermittentes, neque ulla unquam ratione inæquales, in eo dumtaxat pec- caverant, quod eſſent debiles, & perexiles. Quæ omnia mihi diligenter ſciſcitanti aſſeveravit qui cum ſæpiſſime inviſerat, Medicus, cum forte in Gymnaſio adeſſet, dum hominis thorax incideretur, & hujus viſcera me perlu- ſtrante, ipſe quoque ſpectaret. PULMONES undi- que cum pleura cohærebant, laxi, & fetidiſſimi. Cor quoque, & ejus auriculæ, quamvis hæc aliquanto minus, pericardium undique habebant adnatum. Aorta qua ſe- cundum thoracis vertebras deſcendebat, intus magna hic illic cuſuſdam quaſi incipientis eroſionis oſtendit indi- cia, minora autem, ſed plura futura oſſificationis. Ni- hil præterea vitii in thorace animadvertum eſt. Cætera autem fere omnia, & in his Caput, non tam ob foetorem ſecare negleximus, quam ob melioris, in- terea allati, cadaveris incidendi neceſſitatem, ut Publi- cam, jam proveſtam, Anatomen eo anno, qui fuit 1727; abſolvere poſſemus.

12. Nunc cranium quoque ejus vellem hominis intro- ſpexiſſe, ſi forte proximum tumori, & abſceſſui cerebel- lum aliquid haberet labis, ut cum iis conferrem quæ ſu-

(b) Traité du Cœur l. 4. ch. 9. n. 1. & ſeqq. (c) n. 2. (d) n. 3. (e) Sect. hac 9. Obſ. 4. (m) in ipſo fine Sect. 8. (n) Epist. de Polypo Cordis. (o) Sect. hac 9. Obſ. 4. (p) Ibid. Obſ. 7. (q) ex. q. 1. 2. 3. Obſ. 22. 3. 4. (r) n. 49. (s) n. 34. & 35. (t) Encheir. Anat. l. 5. c. 45. (u) Diſſert. de Corde inverto. (v) Epist. N. C. Cent. 10. Obſ. 43. (x) in Schol. ad Obſ. l. Sect. hujus, & ad Obſ. 19.

(a) Ibid. (b) in Schol. ad cit. Obſ. 7. (c) De Aneur. l. 3. Propoſ. 38. (d) Epist. 17. n. 26. & 27. (e) De mat. cord. Exerc. 1. 63. (f) Vid. Aſt. Lipſ. A. 1691. M. Janu. (g) ſupra, n. 2. (h) n. 6. (i) Conſtit. Epid. A. 1692. & ſeqq. n. 23. (k) Ibid. n. 53. (l) Il. Animad. 44. (m) n. 3. 4. 7. (n) Vid. ſupra, n. 7. (o) Conſtit. cit. n. 33. (p) Animad. indicata. (q) Vid. & Animad. 42. 43. (r) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748. (s) Epist. 11. n. 13. & Epist. 21. n. 49. (t) Epist. 30. n. 15.

pra (u) de ejus in asphyxia non tam compressione indicavi, quam vitio ex pure quod ab exteriori abscellu per cranii cariem ad ipsum pervenerat, commemoravi, aut cum iis quae in alia Epistola (x) de muliere scripti pulsus humiles, cerebellum autem laxissimum habente: quanquam tibi fortasse causarum satis in thorace ejus de quo loquimur, Viri inventum videbitur. Sed pulmonis undique cum pleura cohaesionem ad rem nihil facere, tot alia cadavera demonstrant, de quibus vel in nostris Epistolis legeris. Eiusdem autem visceris graveolentiam satis fortasse est a sanie deducere: illuc extremis diebus ex abscellu per sanguinem convecta, ne quod etiam antea peccabant pulsus, id a pulmone repetere conemur. Denique Aortae vitium illic fuit, unde arteriae non proveniunt carpos adeuntes. Restat igitur illa cordis universi ad pericardium adhesio, qua factum putes, ut illud intra hoc constrictum minus expandere se posset, quam ad justam sanguinis copiam excipiendam, & quod consequitur, in arterias extrudendam requiritur, praesertim cum alteram alias (y) tibi sim historiam scripturum in qua post exiles pulsus & debiles pericardium inveni undique, tamen non artissime, cordi annexum, in superiore autem Epistola (x) Peyerum, & Lowerum commemoraverim, qui in iis quorum cordi pericardium fuit adnatum, pulsus hic parum, ille debilem & parum adnotaverim. Sed vicissim oblivisci non decet, Dionysium, Freindium, Fayum, quos ibi (a) pariter laudavi, in ejusmodi casu pulsus vehementem, incitatum, & palpitantem, quae magna erat, respondentem memorasse. Videtur igitur quidpiam aliud adiciendum, aut non adiciendum, ut causa in speciem eadem modo hunc, modo huic oppositum efficiat pulsus. An vero, & quid adjectum fuerit in trium quos novissime diximus, Doctorum Vidorum Observationibus, ex iis poteris conicere, quae in ipsarum examine sunt indicata. Non unus quoque apud Illustrem Auctorem Senacium locus est, quem attente perlegens, melius possis de causis oppositorum inter se pulsuum existimare, ut ubi (b) in palpitante indicat, qui fieri possit, ut cum vehementibus magnisque cordis pulsationibus saepius quidem pulsationes arteriarum jungantur exiles, nec valida, nonnunquam tamen & valida, & magnae: aut ubi (c), absente etiam palpitante, docet, cur sint aliquando tum hi, tum illi arteriarum pulsus a pulmonibus repetendi: aut denique ubi (d) omnem de pulsibus doctrinam praclare explicans, quam in singulis pulsuum discriminationibus consuluisse non pœnituit, hoc de quo loquimur discrimen debilitatis, & paritatis (e) non modo ab languidis cordis viribus, aut ab sanguinis inopia, sed etiam ab aucta resistentia arteriarum deducit, propter quam dilatanti cordis vi tanto minus cedant, quanto simul ob eandem resistentiam minus sanguinis possunt admittere (f). Augeri autem resistentiam, docet, alias ob nimiam plenitudinem, nullum ferme ulteriori dilatationi locum, ut neque constrictioni, relinquentem; unde est, ut eo in casu a missione sanguinis & major pulsus fiat, & validior, alias autem ob arteriarum tunicas, ab nervis contractas, ut in hysterice praesertim contingit, cum arterias ad tenuis filamenti modum redactas percipimus, imo & pulsus certis in partibus supprimuntur, unde (g) tunc illae, reliquis calentes, frigent. Hinc illud quoque intelligere te posse, credo, quomodo asphyxiae quaedam, breves interdum, nonnunquam longae, & lethales fiant, neque in hysterice modo, sed & in aliis nonnullis, in quibus nisi forte ab nervis, unde illas repetas, non facile appareret, velut in ea Observatione quae ab Starckio (h) proposita est. Verum ad nostras jam redeamus.

13. VIR consistentis aetatis, cujus ars erat cannabem carminare, venit ipse in Bononiense Nosocomium S. Mariae de Morte vere A. 1705, de dolore querens in hypochondrio dextero: & sane ibi tumor, tangentis manui renitens, in jecinore esse videbatur: pulsus autem minimus erat, infirmissimus, frequentissimus, siquis alius, quem ad eam usque diem offendissem. Hora postquam eo venerat, circiter quartastomachi, ut ipse vocabat, dolore tam acerbis prehensus est, ut ex facie pallore, ac sudore, pulsibus quasi omnino abolitis, respiratione autem, qualis esse in moribundis solet, jam jam moriturus videretur. Evanesce tamen narravitque, alias quoque consimilibus pa-

roxymis se fuisse correptum. Pulsus interea ad priorem, quam paulo ante descripsimus, conditionem redierant. Postridie Medicus sanguinem e brachio mitti iussit, & ea dari, & ad hepares apponi, quae plerumque in hujus tumoribus consueverant. Paucis post diebus cum is tumor paulatim evanisset, ecce dolor in ipsa cordis regione aegrum corripit, cum spirandi difficultate conjunctus. Sanguis iterum, sed parce mittitur: qui lente, nec multum, concrevit. Inde respiratio minus aliquanto difficilis facta est, pulsus autem vix paucillulo minus malus. Hic proportionem in temporibus quoque, eadem erat qua in carpis, parvitate & debilitate, vix ut ibi inveniri posset. Mammam ad cor admove: pulsabat frequentia pari, vi tamen mediocri. Eam autem pulsationem etiam multo infra cordis regionem produci, ut Seniorum alicui visum erat, etsi ipse percipere satis non potui; tamen haec nus fensi, ut praeter concreciones polyposas, & copiam aquae in pericardio, quae eramus antea suspicati, auctae cordis magnitudinis suspicionem addiderim. Omnino cor laborare videbatur; & Cardiacae quae vocant, remedia ipse flagitabat agere. Tandem octava, an nona ex quo venerat, die, quae dicta sunt, manentibus, cum excoctum pomum, quippe dejecto jam appetitu, forte comederet, ac transeuntes salutasset, mox repente, pomum adhuc in manu habens, mortuus est: quod sane, ut nosti, iis accideret, scriptis Hippocrates (*), qui saepe, & vehementer sine manifesta causa animo relinquuntur. CADAVERE exterius hic illic, sed facie praesertim, livido, Adiposam tamen membranam flavescere observatis, Thoracem aperuimus, & ad pericardium properavimus. Plurima in hoc fuit aqua, eaque subflava: cor autem ex magnis quae viderim, ejusque pinguedo foeda visu. Polyposae inerant concreciones tres ex flavescere quasi muco, sed non ita molli, compactae, maxime quidem in auricula dextera, in ventriculis reliquae, ex iisque altera in Pulmonarem, altera in Magnam arteriam productae, ut nulla omnino fuerit nostrarum suspitionum, cujus pœniteret. Ceterum sanguinis portio etiam aliqua atra, & in grumos concreta fuit: sed pars major instar aquae diffuens: quae dum vasa praesertim dissecamus Pulmonaria, & magna reliqua, animadvertimus. Antea autem vascula quae per pulmonem superficiem ducuntur, atra, neque adeo exilia, quippe sanguine distenta, intuitu eramus, visceris substantia inter illorum areas albicante, si partem superiorem utriusque pulmonis excipias: quae nigra intus, extraque fuit, praedura insuper, & ex qua diffluit ichor undique defluebat crassiusculus, colore quem sabacci nostrates vocitant. Ventre denique repleto, ut quid in hypochondrio dextero dolorem, tumoremque fecisset, cognosceremus; hepares subduras, & minimis tum albis, tum ejus quam modo dicebamus, coloris particulis instar marmoris variegatum ubique deprehendimus: quod attollentes, etsi pylori, & Duodeni intestini partem quae bilis vesiculae attigua fuerat, flaventem conspeximus, bilis tamen, qua erat vesicula distenta, & dilatata, ipsa atramentum referebat: certe illius tunicas exterius nigrescentes, intus autem jam prorsus nigras factas percipimus.

14. Fieri potest, ut is tunicarum color minus a bile esset, quam a vesiculae inflammatione, quae jam ingranam degenerasset: quod si fuit, habes, unde magis intelligas doloris illius causam, qui initio hypochondrium dexterum urgebat: quanquam ab ipsa dilatata vesiculae distractione dolorem potes repetere, ab eademque dilatatione, quae fortasse major tunc fuerat, aut cum flatibus in subjecto intestino conjuncta, tumorem pariter qui tunc se ostenderat. Quidquid autem vitii fuit in superiore pulmonum parte, antiquum fuisse, credes, praesertim si quae ars hominis fuerit, & quid ex ea in alio (i) viderimus, & adnotaverimus, veniat in mentem. Itaque si polyposas concreciones illas, ut nunc consuevimus, nec injuria, facere, seponas: duo haec restabunt, plurima in pericardio aqua, & aucta cordis magnitudo, unde pulsus, quales descripti sunt, repetas, & ea quae cor per intervalla affligebant, & quod consequitur, respirationem turbabant. Quod ad aquam illam attinet, non tantum in Sepulchreto Observationem XVI. habes Sectionis huc pertinentis, in qua Observatione, etsi alia, & magni quidem momenti, ubi fufius proponitur (k), leges in thorace deprehensa, tamen a pe-

a pericardio aqua pleno, pulsus formicans deducitur; sed & in Epistola ad te nostra XVI. plura invenies quae convenire videantur, ut in Viro (l), cui pulsus debilis, humilisque, fuisse pericardium aqua distentum, ut in Puero, & Viro (m) quos Vieussienius fecit, hoc morbo laborantibus pulsus fuisse debilem, parvum, frequentem, denique, ut in dissectis (n) ab Diemerbroeckio, languidum, probantibus qui ab ea circumjecta aquae copia fibras cordis laxari, non dubitant: neque illud obitare arbitreris, quod idem Auctor pulsus tunc simul rariorem invenerit, cum ab aqua acri, qualem in Viro de quo agimus, flavedo indicabat, irritari cor fateretur Diemerbroeckius, unde esse potest pulsus frequentia. Ad illas adeo Albertini (o) quas alibi quoque indicavimus, Observationes, pulsus frequentes ac parvos, quin etiam exiles, celeriores, deficientesque pro minori, majorique in pericardio aquae copia memorantis. Ponit quidem parvos, & frequentiores, sed eosdem vibratos, & tenfos ubi aqua velicans est. Verum ibi de pericardii hydropse loquitur, qui ex se ipso, & solus infestet. Nos autem eundem habebamus cum ea mox considerabimus, cordis amplificatione conjunctum. Nec vero te illud perturbet, quod aut in aliis Epistolis, in iisque praesertim in quibus de Peripneumonia agebamus, longe alios pulsus aliquando cum ea aquae copia proposuimus, aut in illa XVI. exiles, infirmosque pulsus inter signa peculiaris hydropis pericardii non receperimus. In illa enim Epistola signa querebamus, hunc a morbis ceteris perpetuo distinguenda, qualia ejusmodi non esse pulsus, vel ex iis apparet quae modo ex Albertino proferebantur. In aliis autem Epistolis non diuturnus, sed brevis hydrops, qui cordis fibras satis laxare, & infirmare non potest, fere nobis proponebatur: cum hic in Viro iis quos descripsimus, paroxysmis jam antea obnoxio, & eos quos diximus, pulsus in Nosocomium afferente, non minus quam cordis aucta moles fuisse videatur longioris temporis.

15. Nec me fugit, cum aucta cordis magnitudine vehementes saepe, cum videlicet nihil obstaret, vibratosque fuisse pulsus, ut in Sene (p), cujus ex Valsalva schedis, & in Viro item (q), atque in Anu (r) quorum historiarum ex meis tibi alias descriptas misi. Verum in neutro priorum pericardium aquam habebat, quae laxarentur cordis fibrae; imo cor Viri crassioribus erat ventriculorum parietibus. Quae res cum in Anu etiam corde fuerit; non ita mirum est, si hujus interiores fibrae a circumjecta plurima aqua infirmari non potuerint. Contra, in alio Viro (s), a Valsalva observato, ut in multa aqua pericardii cor magnum quidem fuit, sed parietibus, quod adnotaverit, non crassioribus; ita vix pulsus percipiebantur; iisque non secus atque ille de quo institutus hic sermo est, ex improviso obit. Quid enim potest cor majus, ubi ejus fibrae infirmas sint, nisi plus sanguinis admittere, quam valeat extrudere? Impletur itaque necesse est, eoque magis laxetur. Magis autem, magisque laxatum, minus sanguinis, minorique cum vi in arterias ejiciet, unde pulsus parvitas, ac debilitas. Laxitas autem fibrarum cordis, etiam in pericardii aqua non macerati, tanta aliquando esse potest, ut & cor sensim amplissimum fiat, & nulli denique pulsus percipiantur. Quod in eo accidit Juvene, quem supra (t) quoque commemoravimus, in extrema Epistola descripto XXI. Cuius ego Juvenis, & Viri pariter de quo haecenus locutus sum, Observationes spectabam, cum dixi Cl. hujus Gymnasii Professori Homobono Pifoni (u), me vidisse cordis augmentum cum pulsu exili.

16. SENI quoque macilentum quem anno fecimus 1743. mense Decembri, pulsus fuerant debiles, & parvi quidem, sed minime intermittentes, cum propter maceritatem, ut vocant, enterocelen illatus est in Nosocomium Patavinum. Qui ante hunc morbum esse essent, an potius ob hunc ipsum, cum ea intestinorum inflammatione conjunctum, ut cita mors omnem curationem anteverterit, etsi pro certo scire non potui, tamen quae in pluribus ejus corporis partibus, & in ipso praesertim corde spectavi, frequentissimaeque studiosorum coronae ostendi, ejusmodi sunt, ut non indigna censeam quae tecum communicentur. CORDIS exteriori faciem examinanti arteria se obtulit Coronaria in canalem osseum ab ipsa origine ad tractum plurimum digitorum mutata, qua basis magnam partem amplexitur. Sed & rami il-

lius praelongi, quem per anteriorem cordis faciem demittit, pars erat ossea jam facta ad tantum spatium, quantum digiti transversus tres operirent. Itaque via sanguini utrobique patebat non per canalem membraceum, aut quem dissecat lamellae osseae hic illic duriores facerent, sed pertubulum osseum perpetuum, vix nonnullis in locis minus durum, iisque perexiguus, & cum transversa lineola nodorum exilis arundinis comparandis. Tum corde aperto, & polyposis quibusdam concrecionibus detractis, etsi aggeres valvularum Magnae arteriae duriores multo quam soleant, & pene osseos vidi; nihil tamen ossei aut in ipsis, aut in aliis valvulis, aut in illa arteria prope cor quidem, deprehendi. Sed aliquo a corde intervallo, & ad superiorem arteriarum origines, & deinceps ad divisionem usque in Iliacas erat Aortae interior facies saepe inaequalis ob osseas durissimas laminas, quarum plures amplitudine unguem aequarunt digiti pollicis: intimam tamen, quae eas omnes operiebat, arteriae tunicam uno tantum in loco lasam offendi, crassiusculo ibi humore se ostendente, de quo, & de ipsa laminarum sede quid in hoc homine, alisque observaverim, erit alibi opportunior scribendi locus (x). Squamam autem osseam neque ad divisionem in Subclaviam, & Carotidem arteriam dexteram, neque in Iliacis defuerunt, neque in Splenica praesertim, in qua crebrae erant ad lie-nem usque. Intra cranium tamen, itemque in artubus tum superioribus, tum inferioribus nihil ossei in arteriis animadverti, etsi in artubus haec firmiores erant, durioresque, & fortasse etiam latiores paulo quam soleant: quas dum feceramus, vidi in Cruralibus quod supererat sanguinis, non fluidum quidem, sed ne polyposum.

In Lateralibus vero Crassioris meningis Sinibus polyposae erant concreciones sic satis crassae. In Cerebri autem ventriculis dextero, sinistroque non deerat aqua, neque in Choroide utriusque plexu hydatides, & in iis quaedam majores. Sed ad Thoracem, & Ventrem ut redeam; in illo cum Asperam arteriam, & primos ejus ramos inciderem, cartilagine passim osseas factas animadverti, easdemque in illius arteriae trunco ad eam formam redactas, ut singulae magis quam curvam unam, ut solet, lineam, binae trianguli referrent latera, antetius ad angulum convenientia: quam ob causam hic adnoto; neque enim osseas fieri in senibus eas, & hy-ringis cartilagineas, rarum est, quod ex observationibus apparet, quas ex pluribus collegit Auctoribus Cl. Wincklerus (y); ut rarum potius sit, exercitissimum, dum viveret, Anatomicum Cassebohmium nunquam, sicut ille narrat, osseas factas vidisse; nos certe utraque non semel vidimus (z). Venter autem etsi praeter inflammationem, ut initio dixi, intestina, viscera omnia sana habuit, & in his jecur, & lienem, quorum utrumque mediocri erat magnitudine; in jecinore tamen haec fuerant excipienda. Erat ejus vesicula in transversum locata: & quanquam iusta & ipsa erat magnitudine, finem in jecinore habebat omnino nullum, in quem, ut solet, exciperetur; ut postquam ab eo viscere, id quod nulla vi, nulloque negotio praestitit, fundum illius omnem disjunxeram, vix fedes, ad quam adhaeserat, agnosci posset: quae erat laevis adeo, & uniusmodi, ut siquid forte fuerat vasculum cujusque modi ab jecinore ad eum pertinens fundum, aut ab hoc ad illud, necesse esset exilitate fuisse incredibili, & quae omnem fugeret sensum. Et vesicula quidem ita a primordiis usque se habebat. Bilis vero in ea inerant nigricans, & subviscida, mediocri copia, in eaque calculi ad viginti. Quos ut nigros vidi, continuo iis qui aderant, praedixi, id quod fuit, neque flammam concepturos, nec liquatum iri, sed flammam admodum, vix crepitus levissimos esse edituros. Mediocri erant, nec adeo varia magnitudine: omnes autem ex pluribus quasi globulis constabant, quorum alii aliis impositi, modica sui parte inter se contingebant. Denique & serotum inspexi, unde paulo post hominis mortem, me absente, intestinum detractum fuerat, & cum ceteris, ut cadaver diutius duraret, amotum. Testem, qui fuerat herniae proximus, minore altero, nec paulo, inveni. Sectus, interiori substantiam habuit ex fusco rubentem; cum alter colore haberet naturali. Inter hunc tamen, & Vaginalem tunicam modicum aquae fuit; nec ad alterum ipsius testiculi extremum defuit corpusculum illud exstans, subtrans, subrotundum, quod & alias (a) animadvertimus, & pro disruptae hydatidis reliquiis habuimus.

(u) u. 7. (x) XV. n. 8. (y) Epist. 35. n. 12. (z) n. 17. & 18. (a) n. 18. (b) Traité du Cœur l. 2. ch. 31. n. 9. (c) l. 3. ch. 8. n. 9. (d) ch. 7. (e) n. 7. (f) n. 5. (g) ch. 9. n. 6. (h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obs. 171. (i) S. 2. Arb. 41. (j) Epist. 7. n. 13. & 14. (k) l. 2. S. 1. Obs. 86.

(l) n. 40. (m) n. 24. (n) n. 23. (o) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opus. (p) Epist. 7. n. 6. (q) Epist. 18. n. 30. (r) Ibid. n. 18. (s) Epist. 16. n. 6. (t) n. 7. (u) Vid. ejus Specileg. Curacion. S. 4. Obs. 1. in Sin. (v) Epist. 17. n. 22. (y) in calce Dissert. de valis. corp. hum. Lithid. (z) Epist. 7. n. 11. & Advers. Anat. l. 1. n. 24. (a) Epist. 21. n. 15.

17. Multis ex diffecione hac ad alium ad quem attinent, locum servatis, hic pauca de ossa illa Coronaria arteria adjiciemus. Laurentius Bellinus (b) vidimus, inquit, lapidem adnatum ramis coronariis majoribus, quae dextrum a sinistro ventriculo dirimunt. Sive cum Pechlino (c) ossis, & rosi, sive lapidis naturam in vaforum, & membranarum rigidis indurationibus distinxit, sive lapidis vocabulo omnes accepit, ut paulo inferius de aliarum arteriarum, & Mitræ valvulæ indurationibus a se visis mentionem faciens, & eadem lapidis voce utens, difficile enim est, nunquam in ossis bractæas, sed in lapideas semper concrectiones incidisse, eodem res, quantum ad præsens attinet propositum, redit; alibi (d) enim quatenus ea distinctio locum habeat, diligentius videbitur. Ut Bellinus, locuti sunt qui, in Sepulchreti libro I. (e) propositam, Observationem scripserunt præceptoris sui Drelincurtii, qui in eodem cadavere, in quo, ut nos, lientalem arteriam hinc inde protuberantem atque saphaceam deprehendit, arteriam quoque coronariam cordis lapidosam invenit. Sed Thebesius (f) vidisse se, ait, ramos majores arteriarum... per convexam cordi superficiem ad cuspidem decurrentes, hic illic ex parte ossis. Denique Cl. Crellius Observationem edidit, stipatam Scholius dignissimis quæ perlegantur, de Arteria Coronaria Cordis instar ossis indurata, eadem videlicet quæ posita a nobis sic inventa est, sinistra, pariter ab origine, & in suo præterea insigni ramo. Utinam sicuti habemus in Sepulchreti libro II. (g) quæ mala, & quod mortis genus in eo præcesserunt, in quo cordis venæ coronariæ repertæ sunt ossæ, quamvis non sine aliis internarum partium vitiiis, ita quæ peculiariter incommoda in his fuerint quibus sociæ arteriæ erant ossæ, scire potuissimus; quando Lancisius (h) naturam adiposæ fasciæ textissæ has, censuit, ut caveret, ne quemadmodum alia arteria non raro, ita hæc in ossæam substantiam duraret, a libera diffecione atque elongatione, cum opus esset, prohiberentur. Sed neque Bellinus, neque Drelincurtii Discipuli quidquam de prægressis morbis adscripserunt: Thebesius eam rem maxime funestam esse posse, credidit, fuisse, non dixit: Crellius ne cadaver quidem reliquum videre potuit senis in cuius marcido frigidum jam corde illam observavit: mihi denique, ut in pauperissimo, qui vix habuit qui paulo ante mortem in Nolosomium inferendum curaret, plura iis quæ scripsi, cum maxime cuperem, scire non licuit. Tandem, cum hæc relegerem, & quæ interea prodierant, hujus ipsius morbi cordis Observationes inspicere, in Clarissimorum Viros Scriptis extantes, Senacii primum (i), deinde Planckii (k), novissime Halleri (l), primam, & secundam fuisse in viris palpitatiois obnoxios, animadverti. Sed cum in secunda, ut alias (m) retuli, alia non deesset evidentes causæ palpitatiois; prima potissimum unde hæc fuisset in eo saltem casu ostendebat, quippe aliud nullum indicans vitium, nisi arterias coronarias ossæ factas, ramosque similes coralii ramorum efformantes; ut proclive esset intelligere, sive ossi horum aliqui ramuli inter fibras cordis se immitterent, sive exterius subsisterent ipsas complectentes, utrolibet modo easdem aut in systole, aut in diastole cordis irritasse, & sic juxta ea quæ alibi (n) Auctor docet, palpitatioem induxisse. Hallerus autem unam quidem, aut alteram habitam in vetulis mulieribus, quibus alia quoque in os degeneraverant, Observationem profert; sed quæ, dum eæ viverent, fuissent incommoda, non significat propter eandem, opinor, causam, quæ me quoque de meo Senæ plura scire prohibuit. Quod ut antea, nec dissimile ob causam, mihi accidisse, ægre tuli quod ad pulsus attinebat cujusdam viri, cum sub anni finem 1725, pleraque ejus viscera ad me domum allata, Amicis inspectantibus, dissecarem. Tamen quæ a me tunc audita, & quæ conspecta sunt, accipe.

18. VIR annos natus circiter sex & triginta, statura magna, qui molitoris famulus fuerat, in morbum incidit, qui thoracis hydrops videbatur. Itaque cruribus tumentibus, pulsibus humillimis, gonorrhœa insuper laborans virulenta, mortuus est. IN THORACE non solum, verum etiam in Ventre fuisse aquam, retulerunt ii qui detraxerant viscera: quin etiam Crassa intestina quibusdam locis fuisse inflammata, & graveolentia, ideoque cum cæteris visceribus non esse missa. Vera dici, gravis odor confirmabat eorum quæ allata fuerant, ventris quidem maxime, sed non leviter etiam thoracis.

Itaque pulmonibus, qui gravi erant pondere, prætermisiss, cor, & vasa in quibus tunc quædam avemam cognoscere, diligentius sum rimatus. Polypis albidis concrectionibus, quales in vena quoque Portarum, & Cava Inferiore fuerant, ab auricula dextera ablatis, cum in reliquis cordis caveis nihil esset ejusmodi, nihil autem usquam appareret vitii, nisi in valvulis arteriæ Magnæ, idque maximum; hoc attentius intuens, atque examinans, sic reperiebam. Eæ omnes valvulæ summo limbo, & huic proxima parte illius faciei quæ respiciunt inter se, in breves, & inæquales extuberabant excrescentias: quarum pondere prægravatæ, eo abducebantur universæ, ut angustiores inter se relinquerent viam, per quam egredi sanguis posset. Cum autem singulas inspectarem valvulas, dexteram vidi breviorē esse limbo, sive minorem in transversum esse factam; sinistram autem per medium a limbo adaggerem usque imum disruptam, ab ipsique rupturæ labris alias protuberare excrescentias. Harum omnium substantia erat laxa ex parte, & flaccida, ut digitis, atque unguibus nullo negotio avelli posset; ex parte durior, ut cum inter digitos comminueres, perciperes, admittas esse particulas quasi ad cartilaginis naturam accedentes. Excrescentiis detractis, restabant valvularum substantia, sed contracta, & deficiens, & id confirmans quod primo aspectu visum fuerat, id vitium ex erosiōne quadam extitisse, præsertim cum interna ventriculi facies quæ valvulis erat proxima, ipsa quoque ostenderet aliqua erosiōnis vestigia. His vitis, & frustra in Aorta, cæterisque vasis, & corde iterum universo aliis perquisitis quæ præter naturam esse viderentur, & Mitræ valvularum limbus tantummodo hic illic paulo crassioribus, & durioribus animadversis, ad reliqua examinanda transivi. Ventris Partes aliquæ dumtaxat hæc pauca habuerunt quæ adnotarem. Hepar magnum, nec præter modum tamen, pallidulum fuit, totaque exteriore facie subfuscum quoddam ostendit reticulum quo alba exigua maculæ intercipiebantur. Lien interius mollis, exterius quoddam crassos habebat ramos, si oculis crederes, quasi adiposos; sed eorum substantia firmitudine erat tendinea, imo inter ligamenti, & cartilaginis naturam media. Glandulæ ad mesenterii centrum, & ad truncum venæ Portarum amplificate. Gonorrhœa memor, ægre tuli, cum visceribus non licuisset afferri penem. Igitor, quod potui, urethræ initium, & Prostata glandulam, & Seminales Vesículas perlustravi. Illud sine ulla vitii nota, Seminalem carunculam habebat humilem. Prostata erat parva. In Vesiculis aquosum semen; sed, ut in hydropico, minus id fortasse attendendum.

19. Hæc nostra excrescentiarum in Semilunariis valvulis Observatio medium quoddammodo obtinet locum inter raram illam Lancisii (o), qui excrescentias in iis carnes, & minus raras cæteras, Cowperi præsertim, & Vieusseni, qui, ut superioribus quoque Litteris (p) commemoravimus, ossæ, aut lapideas confexere. Quo magis optandum mihi fuerat si licuisset, cognoscere, an ei de quo loquimur, viro pulsus unquam esse consuevisset intermittentes, ut hi in suis observarunt, & inæquales; an, ut Lancisius in suo, ut plurimum æquales (q). Verum, ut dixi, nihil aliud scire potui, nisi humillimos fuisse: quod alioquin satis convenit modicæ illi sanguinis copiae, quæ per viam, a valvulis angustiore factam, Magnam subibat arteriam: neque discrepat ab nostris in Anu, & Senæ Observationibus, quorum illam in eadem Epistola (r), hanc in XXI. (s) proposuimus. Cum enim Semilunares valvulæ utriusque ossæ, in illa quidem limbis essent in non parva tubercula crassescerentibus, in hoc vero magis etiam innotissimum protuberantibus; utriusque pulsus fuerunt debiles, Anus parvi insuper; neutrius intermittentes.

20. Nunc quando mentio facta est de pulsuum intermissione, quæ vel magis quam eorum exilitas, aut debilitas, ad Asphyxiam accedit (quid enim intermissio est aliud nisi asphyxia brevissima, aut quid asphyxia, nisi intermissio diutissime durans?) non sunt hic sine examine, hujus vitii causæ prætermittendæ, quo tantopere plurimi terrentur Medici, sæpe merito, nec raro tamen præter rationem, veluti cum in ventriculo, aut intestinis subest causa, quæ aut per se evanescere, aut facile a Medico tolli possit. Quo enim modo a flatibus, illa distendentibus, cordis palpitatioem fieri interdum, & solvi, diximus (t), eodem quoque, aut non ita dissimili pulsuum in-

intermissionem effici aliquando, & per se abire in plurimum qui noti sunt nobis, manifestum est. Alias isdem illis in visceribus materia est quæ idem faciat, irritando eorum nervos, quibuscum noli ut consentiant facile nervi cordis. Eæ autem materia interdum ejusmodi est, ut nullo negotio inde possit averri. Sic memini, cum febricitanti Virgini mederer, & ad cætera intermissio pulsuum accessisset præter rationem; minime abstergitum esse me ab eo exhibendo, quod constitueram, medicamento, quo abstergerentur ventriculus, & intestina; imo eo fidentius dedisse: eodemque die & absterfa hæc, & pulsus priori normæ restitutos fuisse. Et tu vel in Sepulchreto (u) legeris, vidisse Ballonium non id modo, sed & alia simul languidi, & parvi pulsus vitia ad eundem modum sublata. Pro gradibus purgationis, inquit, pulsus restituebatur. Quin etiam longe diuturna aliquando intermissio est, ut qua se per sexennium laborasse, scribit Lancisius (x); eademque tamen, si, ut in ipso, ex hypochondriorum consensu est, his percuratis, omnino tolli; & perfecte potest. Quod autem de nervis dixi, qui in hypochondriis irritantur, idem profecto de isdem vel alibi, aliave de causa ad eundem modum dispositis negandum non est. Fuit id mihi maxime evidens in quodam consultissimo Rei Medicæ apud Bononienses Professore, qui cum forte animadvertisset, sibi pulsuum intermittere, ipse autem inde anxius, atque sollicitus, quasi id fortuita ex causa esse non posset, identidem, ut fit, digitos ad carpum admovent, crebriorem semper suo maximo cum mœore fieri intermissionem, sentiebat: idem vero postquam meum, quamvis juvenile, non aspernatus consilium, multo rarius sibi pulsus tentare cepit, eoque minus suum de his angorem animi augere; multo rarius intermissio facta est, donec ipso tandem neglectu porfus evanuit. Sed non eos tantum nervos qui cor adeunt, verum alios etiam qui arteriis, aut musculis qui his apponuntur, inserviunt, earum variare motus posse, ex ægro didici, qui cum gravissimi morbi periculum vix evasisset; magna ob adversum nuntium importune delatum mœstitia affectus, eoque majori, quo magis hæc occultare conabatur, mihi nihil tale expectanti pulsus exhibuit primum utroque in carpo, diebus autem insequentibus in sinistro tantum, omni peccantes inæqualitatem genere; ut cum in dextero essent eodem tempore maxime æquales, periscium esset, causam ad sinistram dumtaxat Brachialem arteriam accinere, quæ ipsa quoque mox levato mœore, nervisque ad pristinam dispositionem redeuntibus, ad naturales motus rediit.

21. Cæterum cum pulsuum intermissio est non ab impedimento, aut irritamento aliunde profecto, sed a causa, quæ in corde ipso, aut proximo Magnæ arteriæ trunco, aut ad alterutrum innascatur, magni eam facere oportere, fatendum est. Potest autem multiplex, ac varia esse, & in primis illa ipsa constitutio valvularum Semilunarium, de qua paulo ante (y) dictum est. Neque enim quod mihi alter contigerit, idcirco negligo quod aliis contigit. Imo quod in aliis etiam valvulis Gregorius Horstius, majorem dico, & Laurentius Bellinus observarunt, attendo. Ille enim, ut in hac IX. Sepulchreti Sectione habes, & fufus, non in sequente de Syncope, sed in præcedente de Palpitatione (z) leges, calculum instar minoris castaneæ nucis adnatum confexit membranose substantia valvularum dexteri cordis ventriculi; Bellinus autem lapidem genitum in altera valvularum Mitræ uterque post pulsus intermittentes: quas Observationes in superiore etiam Epistola (a) commemoravi. Horstius ramentum; nam Bellinus alias rem fufus se executurum promissit; in pericardio simul humorem putridum, & cor duplo majus invenit. Sed & Cowperus, & Vieussenus, sicut in eadem Epistola (b) indicatum est, præter valvularum ossæam, lapideamve duritiem, dilatationem sinistri cordis ventriculi in iis qui pulsibus fuerant intermittibus, aut inæqualibus, fere deprehenderunt. Forte autem accidit, ut cum valvulas nos vidimus ita mutatas, non simul invenimus cavearum cordis amplificationem; itemque ut cum hæc seorsum invenimus, pulsus non fuerint intermittentes, quod Epistola præsertim ostendit XVIII. (c), aut si in uno (d) fuerant, alia simul essent, quæ accusari fortasse possent: nec Valsalvæ (e) aliter videbis accidisse. Quid ergo est? An quæ

sejuncta id semper non possunt, eadem conjuncta poterunt semper, aut fere semper intermissionem pulsus efficere? Cum ad hæc dispicienda multo plures requirantur Observationes; satis in præsentia fuerit quæ semper non respondent, indicavisse.

22. Illam quoque intermittentium pulsuum causam hic (f) in Sepulchreto proferri video, de qua satis superque superiore Epistola (g) scriptum est, videlicet pericardii ad cor adhesionem. Quam certe non semper id facere, his quoque Litteris (h) confirmavimus. Proferuntur hic (i) cordis etiam exulcerationes. Num vero cum his semper sint pulsus intermittentes, proximi Litteris (k) quæremus, non minus, quam semper cum iis exulcerationibus animi defectiones jungantur. Nunc vero, his, & cæteris, quæ non ita sæpe accusantur, causis prætermisiss, unam potissimum attendemus, quæ nulla sapius, cum de pulsuum intermissione, & inæqualitate agitur, a Medicis nominari solet, polypum. Nec defunt qui credi velint, hunc notum fuisse Galeno, quippe ejus conformationem ex multiplicibus pelliculis describenti in gallo, quasi vero ibi (l) discrete non loqueretur de cordis tunica, scirrhofo tumore affecta, perinde ac si plures crassæ membrane involute altera alteri fuissent. Certe minus improbabilia dicerent, si cum Antipatri morbum esse censuit (m) ab obstrukcione levium pulmonis arteriarum ex crassis & viscosis humoribus, aliquid polypi simile animo concepisset, affirmarent. Saltem quæ a cordis polypo fieri dicuntur, ab ea quam conjecerat, causa repetebat Galenus omnigenam primum in pulsu inæqualitatem, deinde vero in progressu cordis palpitatioem, & spirandi difficultatem, denique repentinum obitum, aut certe hæc inde repetebat Salius (n) eandem conjectionem fecutus, iisque addebat aliquam hydropis speciem, & leipthymiam. Cæterum qui in venis polypos non conjetura, sed oculis, manibusque deprehenderit, primus, quantum ad hoc tempus legisse memini, fuisse videtur celeberrimus sua ætate Medicus, civis meus, Helideus de Paduanis; ut si Schulzius viveret; atque utinam viveret; non sibi amplius poenitendum credere fortasse posset, quod ex Italia non satis iuste rei hujus initia deduxisset. (o) Helideum enim, Spigelius (p) scripsit, in cadavere mortui a diuturna quartana reperisse in corde, venis, omnibusque membris frusta magna, longa, alba, pituitosa. Nec vero Helideus vivebat eodem quo Spigelius floruit, sæculo XVII; hic enim unus est de multis erroribus quos typographus Pissinii (q) admisit, sed præterito, ut Spigelius recte dixerat, id est XVI; imo Petrus Forestus, qui ante finem obiit ejusdem sæculi XVI in extrema senectute (r), quanto ille antea tempore florere cepisset, non obscure significavit, cum de ipso ad hunc modum locutus est (s), Helideus, medicus insignis, Præceptor meus. Quem dixissem primum in corde quoque polypum animadvertisse, nisi frustulum illud nigrioris carnis, a Benivenio (t) antea inventum, mespili forma in sinistro cordis ventriculo supra arteriam, post dolorem cordis, & defectiones, a plerisque pro polypo acciperetur pariter ac glandulosa, sed nigricantis interm carnis livæ duæ, repertæ postea a Vesalio (u) in eodem ventriculo, instar uteri dilatato, post pulsuum miris modis inæqualem, & varium: quamquam Donatus (x) utramque hanc carnem sine ulla dubitatione inter carneas excrescentias retulit, quas describat, partium cæterarum, non secus ac Schenckius (y) inter carneas excrescentias ventriculi cordis, & Riolanus (z) a polypis concrectionibus insignem glandulosem distinxit, quam Poloni cujusdam cor in medio septo habebat, & noster miratur Pasta (a), cum alias nullas reperiat in toto Sepulchreto nigricantis polypi in sinistro quidem ventriculo Observationes, quomodo polypi illi duo Benivenii, & Vesalii in eo ventriculo nigricaverint.

23. Sed illæ duæ si non fuerint, sive potius fuerint polyposæ concrectiones, fuerunt certe, ut alias (b) a nobis ostensum est, tum quæ intra Magnæ arteriæ aneurysma a Medicis deprehensæ sunt A. 1557, instar carnisformis materiae, & circum hanc instar lardi fuisset elixati, tum quæ A. 1567, extractæ sunt a Coitero (c) & Sinibus Duræ meningis, & e ventriculis cordis phreneticæ mulieris, alias vero e cerebro eorum qui suspensio necati fuerant, eæque omnes lumbricis non dissimiles, sed ex alba pituita conflata. Qui cum Medicos monere jam tum cepisset, ut caverent; videri enim imposuisse ejusdem modi

(b) De Morb. Pest. (c) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. & 20. Obs. 31. (d) Epist. 25. n. 9. & Epist. 27. n. 20. & seqq. (e) Sect. 12. in Addit. Obs. 8. in fin. (f) Epist. de Circul. sangu. in Corde & 4. (g) Sect. 1. in Addit. Obs. 31. (h) De Mor. Cord. Propos. 39. (i) Traité du Cœur l. 4. ch. 9. n. 5. (k) Epist. de Month. (l) Opusc. Pathol. Obs. 50. & 51. (m) Epist. 23. n. 6. (n) ch. 11. n. 2. (o) De Subit. Mort. l. 2. Obs. Pathol. Med. 4. §. 3. (p) n. 9. (q) Vid. §. 10. Schol. ad cit. Obs. (r) 24. n. 14. (s) Epist. 23. n. 14. (t) Epist. 23. n. 14.

(u) Sect. hac 9. in Schol. ad Obs. 8. (v) De Subit. Mort. l. 1. c. 19. §. 2. (w) n. 19. (x) Obs. 25. §. 1. (y) n. 9. & 13. (z) n. 9. & 10. (aa) n. 2. 28. 30. (ab) Epist. 21. n. 34. (ac) Vid. Epist. 17. n. 21. (ad) Obs. 15. (ae) n. 17. & seqq. (af) n. 11. (ag) Obs. 11. & 43. (ah) n. 19. & seqq. (ai) De loc. aff. l. 5. c. 2. (aj) De iud. l. 4. c. 8. in fin. (ak) De Affec. Partic. c. 21. (al) Epist. add. ad Gottzli Dissert. de polypos. concret. &c. (am) De Febre Semit. l. 7. c. 15. (an) Epist. de Polypo Cord. (ao) Vid. Freher. Theatr. Viror. erud. cl. P. 3. (ap) l. 1. Obs. Med. 12. in Schol. (aq) Sepulchr. l. 2. S. 10. Obs. 6. (ar) Ibid. Sect. hac 9. Obs. 2. (as) De Med. Hist. Mirab. l. 5. c. 2. (at) Obs. Med. l. 1. ubi de Corde. (au) Anthropol. l. 3. c. 12. (av) Epist. de Cord. Polypo n. 14. (aw) Epist. 17. n. 2. & 29. & Epist. 4. n. 23. (ax) Observ. Anat.

modi concretiones iis qui se intra aut cranium, aut cor vermes deprehendisse, affirmarent; satis mirari non possumus, egregii Viri monita usque adeo fuisse neglecta, aut oblivione obruta, ut ab doctis cateroquin Scriptoribus ea posteris traderentur, quae in Sepulchreto; ne vagemur latius; occurrunt. Leges enim, exempli gratia, Vidium, juniorem (d) scribentem, se audivisse ab hominibus fide dignis, qui pestiferis febribus interemptos dissecuere, vermes aliquando in ventriculis cordis fuisse genitos. Sed non leges, quaevisse ab illis, quo examine usi, vermes a concretionibus vermiformibus distinxissent. Leges, Spigelium (e) in femina macie confecta quatuor lumbricos teretes spiram unius longitudine reperisse, qui in ipsum truncum vena portae se infundebant, ac toti corpori alimenti aditum obstruxerant. Sed quamvis apud Spigelium ipsum (f) hanc Observationem recognoscas; videbis quidem eam habuisse, non A. 1562. quo necdum erat natus, sed 1601. quo vix tertium & vigesimum fortasse attigerat; qua autem ratione explorans dignoverit, veros esse vermes, non videbis. Miraberis potius, credidisse, illuc ex intestini per angusta venarum mesaraicarum officia commeasse, & tandiu ibi perstisse, ut viam obstruerent alimento. Namque ut vermes alii intestina aliquando; sicut nos quoque (g) in gallina vidimus, sed mortua, perforaverint; quo tamen isti ingenio illa quae ipse dicit, officia selegerint, ac pervaserint, & extra suam naturalem sedem in omnino aliena tandiu vixerint, & toti corpori alimenti aditum, & viam obstruxerint, non apparet. Apparet contra, difficultatem hujusmodi nullam restare, si quatuor ponas fuisse polypos qui lumbricos referrent, praeteritum cum polypi in phthisicorum cadaveribus perlepe occurrant. Quid vero de anguiculis illo dicemus, quem in sinistro cordis ventriculo apud Anglos inventum Zacutus (h), & Severinus (i) proposuere? Non aliud sane quam quod Epistola superiore (k), in eundem obiter incurrentes, significavimus, satis esse descriptionem legisse, ut polyposam fuisse concretionem, intelligamus. Itaque etiam Severinus (l), etiam de eo anguiculis alia primum agitavit, & in his quidpiam quod alicui ad explicandam polyporum generationem vel nostra hac aetate venit in mentem, vegetabilium potius generis, quam animalium, fuisse; tamen recte eo tandem rediit, ut censeret, ad concretionem, quas & ipse viderat, spectare, quas nunc polyposas vocitamus. Quem si Riolanus non legisset, aut si ipse quoque eas concretionem non confpexisset; minus aliquanto mirarer, in Encheiridio (m) hac scripsisse: Vermes etiam in corde generantur.... Memorabilis est historia Angli cujusdam, cui cor erosum fuit a verme: historiam leges apud Aurelium Severinum. Denique, cum de verme alio, cimicis forma, de quo idem Zacutus scripserat, proximis Litteris (n) jam dixerimus; videbis, sub eadem Observatione, a Boneto alibi (o) repetita, adscriptam viam, (p) vermium duorum, quos in atro, & grumoso sanguine, cordis ventriculos occupante, ostendit iis qui aderant. Vir aliquo doctus, albo colore ambos, dimidium digiti longos, non modo proboscide, sed & auribus, oculisque instructos, credo quibus in eo tenebrosissimo loco, nisi tunc forte vitali credebatur flammula collustratus, non videretur. Ambo tamen erant mortui. Verum nunquam vixerant, ut opinor; sed filamenta erant polyposa altero extremo quasi in proboscidem gracilescencia, & particulis atri sanguinis, ut fit, inhaerentibus, aures, neulosque mentientia. At enim adhuc erat, inquis, vivus is vermis, quem in pericardio hominis Florentini, subita morte extincti, Medici repperunt. Quis hoc ait? Petrus Spherius (q). Sed aderatne ipse? Non videtur. An is qui narravit? Ne id quidem. Bononiae degebam, cum rumor forte sparsus est, nonnullis equis Nobilibus Viri, qui repente mortui considerant, dissectis, lacertas multipedes in eorum cordibus fuisse deprehensas. Ridebant docti, Semidocti tamen non deerant, quorum partim id fieri posse, contenderent, partim adderent, & rumori affingerent, lacertas illas non sine motu, & vita fuisse inventas. Ibi Valsalva, quid disputatione opus est? inquit. Lacertas istas inspiciamus. Mortuo igitur mox equo alio in eodem stabulo ad eundem modum, inspeximus. nec longo examine opus fuit, ut nihil aliud esse, quam polyposas concretiones, perspiceremus, quae exteriorem lacertarum formam quadantenus imitabantur.

Utrum existimas tandem, lumbricos in sanguiferis vasis, & corde inveniri fato quodam his temporibus de-fitos esse? an si Coiteri monita ex Majorum animo non excidissent; non sapies illos, quam posteros, lumbricos in ejusmodi locis fuisse inventuros? Sed ne forte suspiceris, a me de industria esse factum, ut ab iis quae in Sepulchreto sunt, Observationibus non recederem live hic, sive, ubi de vermibus pericardii agebam (r); praecipuas hic attingam ex iis quae aut non relatae in illud sunt, aut referri non potuerunt: sic autem attingam, ut plane intelligas, me non modo non oblitum esse eorum quae ibi ingenue falsus sum, non contendi a me quod in canibus saepius vidi, id esse in hominibus nunquam posse, verum insuper non repugnaturum tibi, si forte nonnunquam fuisse, credas. Fuisse enim potuit, neque uno modo. Primum enim si ea legeris quae a me, & ab aliis conspecta scripti (s), in canibus, & quibusdam aliis animalibus non unum esse locum, in quo rubelli, & aciculata tenuitate innascentur vermiculi, undequae exitum tentent, praecipue autem in vasa sanguifera, non valde miraberis, Thomam Cornelium (t) in sterno con-vulsionibus vexato cordis basim teretium quorundam vermiculorum amplexu circumspicantem invenisse, multoque minus, nobilem Chirurgum Lapeyronie (u) non uno in cane inter cordis basim, & pericardium, nec semel in ventriculis ipsis, vermium glomeres, vidisse. Quorum si neutrum similitudine aliqua deceptum credis; minus deceptum existimabis Lochnerum (x), qui mirae moventes reptantesque vermiculos ab se deprehensos affirmat, & rubicundulos quidem, atque ut satis exemplo indicat (y), crassitie, & longitudine aciculam aequantes, eosque in thalamo sinistro cordis Virgunculae, cujus bimetres cruciatus, rosionisque sensum circa praecordia describit, cum tremore, & palitatione cordis, pulsus intermissione, defectionibus animi, sudore frigido, & convulsivis motibus conjunctos. Optandum quidem fuerat, ut priusquam eorum vermiculorum nidum in corde fuisse, pronunciaret, viscere ob suas alternas contrictiones, easque cum irritantur, vehementiores, minus idoneo ad vermiculorum nidificationem, moramque bimetrem optandum, inquam, fuerat, ut substantiae cordis erosiones, & indurationes illas quassivisset, a nobis in ejusmodi nidis animadversas, nec forte in tunicis vasis alicujus fuisse non plurimum diffusi, ut facile cor posset in consensum trahi & a vermiculis tunc demum adiri, cum in morte, quae mox post mortem quoquo versus e nidis aufugiunt vermes, quemadmodum a Vallisnerio (z) adnotatum est. Quod in canibus quoque, aliisque animalibus tunc arbitror accidisse, multoque magis ubi non de vermiculis, sed de teretibus agitur intestinorum, ventriculique lumbricis, revera aliquando intra pericardium repertis. Neque enim per sanguifera vasa, in quorum hi quidem tunicis haud nidulantur, sed per brevem expeditamque oesophagi viam, quem non aliter ac intestina, nec rarissime, perforant, se in proximum possunt pericardium conficere. Quae ratione, & eo quo dixi, tempore huc pervenisse, crediderim, illum Baglivi lumbricum, quem commemorat Clericus (a), itemque alterum, quem Cl. Hahnus (b), cum a corde, cui affixus erat, abstraheret, statim ait, digitis suis se circumcivisse, anguis ad instar. Hic enim lumbricus in viro fuit, cujus, dum viveret, nulla quae ad cor attineant, proponuntur incommoda; primus autem in eo qui cum doloribus ventriculi alia pertulerat ma-lam, ad cor quidem, sed facile in consensum a ventriculo tractum, spectantia. Dubitationes igitur, & conjecturas intelligis meas, quas non ante abijciam, quam plures, nec sine accuratissimo, quod saepius desidero, examine, habita: Observationes proferantur, quae me illuc adducant tandem, ut quod fieri posse, & potuisse, non inficior, factum esse libens agnoscam. Vides simul, ubi dignus Auctor est, cui credatur, & ab se visos aut vermiculos, aut lumbricos, viventes scribit, a me fidem, ut par est, adhiberi. Veruntamen quot denique ejusmodi extant Observationes? nam quarum meminera in praesentia, earum nullam hic a me praetermissam, aliquam etiam non viventis lumbrici admittam puto. At enim Verheyus, inquis, observasse, scribitur (c) lumbricum, teretrium similem, & hunc viventem, intra Sinum Longitudinalem pueri quem assiduus vehementisque dolor vexaverat ad nasi radicem, & post trimestrum lentam febrem, magnae de-

demum convulsiones sustulerant. Mihi vero hunc ipsum casum legenti in Historia Regiae Scientiarum Academiae (d), & verba singula perpendente Verneyus visus est potius rem sibi narratam, quam observatam retulisse, ut nonnulla mihi suspicio sit, qui narraverit, ne ipsum quidem rem vidisse, sed cum ab iis qui viderant, audivisset, fortasse a Sinu, ut fit, ad Sinum, a Frontali videlicet (e) ad Longitudinalem transfuisse. Itaque non agitur hic, ut vides, an Verneyo credamus: ut neque an Thomae Cornelio (f), quando puellam memorem, in qua post molestos circum praecordia dolores, & frequentem epilepsiam, nulla alia interitus apparuit causa, nisi quod vermes lumbricis similes cordis vasa exedissent, puellam quidem novisse se, scribit; vermes hos vidisse, non scribit, ubi vermiculos in illo sterno, in glandulis, canis oesophago adnatis, in aliisque aliorum quae ibidem nominat, animalium partibus, semper discrete ab se conspectos fuisse, ait, & ab se pariter visos in cerebro etiam, & corde vermes multiformes, & interdum non minus copia, quam magnitudine mirandos. Quae verba tamen hos indicant vermiformes potius fuisse polypos, ut in puella quoque illa fuisse, conjiciebat Vallisnerius (g), fibras vermiformes ex al-bida, viscidula materia, cordis ulcers adherentes. Sed quae nobis venia danda non esset, si res ejusmodi hoc tempore pro vermibus facile acciperemus, ei & Viro, & tempori danda est, quo Coiteri monita aut neutiquam, aut negligenter adeo a plerisque Doctis, etiam Medicis legerentur, ut illas ipsas concretiones, quas lumbricis similes, sed reapse ex pituita, ut ipse vocabat, factas fuisse, docuerat, inter exempla numerarent verorum lumbricorum qui in corde, & cerebro depre-hensi essent. Fortasse non crederes, nisi ipsa verba producerem, quae inter fuorum vermium, quos pro veris-fimis habebat, enumerationem sic interposuit Cornelius: Ejusdem pariter generis vermes a se quoadque observatos scribit Volcherus Coiter non in corde tantum, sed in cere-bro quoque eorum, qui suspensio multati perire. Nihil verius poterat dici, si quod de suis Volcherus, idem de fuorum quibusdam Cornelius censuisset.

24. Sed jam tandem a prolixo, nec frustra tamen prolixo, de vermibus falsis, verisque sermone ad illam quae in hunc adduxit, nempe ad susceptam polyposarum concretionem historiam revertamur. Quam; ne quis amplius suspicetur, cordis polypum esse morbum novum, & ab novo aetate hac nostra vivendi genere fortasse repetendum; ab Helidze tempore inchoatam (h) ad Coiterum perduxeramus. Hujus Anatomici observationes, aliae annis proximis excepte eorum qui in corde polypos, vasisque specierant, ut Jo. Baptistae Canani, Gulielmi Ballonii, Thomae Erausti. Primus enim A. 1574. pin-guedinem ad magne candelae sebaceae formam in sinistro cordis ventriculo invenit Otharii Serenissimae Ducis Ferrariensis, subita morte extincti, ut ex Boschio, illius discipulo, in Sepulchretum Anatomicum (i) relatum est. Quam Observationem si cum ea quae proxime praecedat (k), conferas, utramque eandem esse, conjicies, ab iis ex quibus describitur per incuriam Otharii vocabulo omissis, ut quod in eo fuit, in Duce fuisse videatur. Id melius cognoscas, eam quae indicatur, quartam Boschii Lectionem inspicias pag. non 438; neque enim paginas 76. universae excedunt; sed 38: nec miraberis, quod Cananum & ibi, & quotiescunque ipsum nomi-nat; saepe autem nominat; titulo ornet Multum Rev. Ex quo enim Iulii III. Pontificis Maximi Archiater fuerat, videtur Clerici vestem, & fortasse etiam plus quam vestem retinuisse, quando Fioravanti (l) anno scribens ab ejus Pontificis obitu decimo quinto, cum hunc Cananum, etiam tum viventem, laudaret praeter ceteris in oculorum anatome, sic appellabat il Rev. Monsig. Canan Ferrarese. Fuisse autem Iulii Archi-aterum, didici ex Viro Doctissimo, Humanissimoque Thyrio Pagliarino J. C. & Canonico Ferrariensi, qui & Canani longe rarissimum donavit Opusculum (m), confirmante quod is ad me scripsit, Prospero Mando-sio (n), qui praeterea nobile Canani Genus, & germa-num ejus fratrem Julium S. R. E. Cardinalem commemorat. Quae, atque alia ad Canani vitam, & Opuscu-lum attinentia, opportuniore fortasse habeo expli-candi locum. Nunc satis sit hac tibi sic in transitu in-

dicaesse, ut me scias quod de hoc Anatomico, exclusus angustis temporis, invenire non potui, cum illud post scriptum adderem Epistolae Anatom. XV. (o), mox ita invenisse, ut ad ipsius tunc a me susceptam defen-sionem pondus maximum accesserit: quanquam nullam fore in posterum causam spero eandem persequendi. Gulielmus autem Ballonius; ut pergam dicere de Ob-servationibus polyporum; in Constitutione Autumnali A. 1575. (p) quandam memorat in quo veluti ca-runculae repertae sunt, eaeque oblongae, in orificiis vaso-rum a corde ad pulmones pertinentium. Denique Thomas Eraustus, quemadmodum habes in Sepulchreto (q), in libro edito A. 1580. concretionem descripsit flavescentem instar medullae, quae in ossibus bovis coctis invenitur, deprehensam in duorum cordibus, quorum alteri cum febre, & pleuritide, alteri sine febre pulsus maxime fuerat inaequalis. Non est opus ut singulos memorem qui deinceps has concretiones in corde, & annexis vasis reperientes, alii cum medulla pariter, al-lii cum pinguedine, alii cum ipsa carne compararunt. Neque enim vel ex superioribus omnes quas poteram, nominavi: quamvis Smetius (r) A. 1576. in Principe Viro, cujus pulsus fuerant inaequales, inordinati, inter-mittentes, praeter concretionem in ventriculis cordis ea-rum similes quas descripsit Eraustus, ipsas insuper ap-pendicibus aliquot praeditas adnotavit: quas certe lon-gissimas conspexit Neretius (s) in peripneumonia, quippe quae ex dextero cordis ventriculo carnosa, albi-da, flaccida Cavam venam subeuntes, propagabantur usque ad caput, & os sacrum. Per alterum autem ejus-dem ventriculi orificium Guarinonius (t) saepe vidit pituitam crassam; sic enim illas vocabat; in Pulmona-rem arteriam ita se producere, ut initio tracto simul educeret ex cunctis arteriae ramis omnem eam pituitam ab illis in formam eorum redactam, ut arbor videretur. Sed ejusmodi quasi arboris delineationem primus omnium, quantum recordari non possum, edidit postea Casparus Bauhinus (u), simulque polypi tum dexteri, tum si-nistri cordis ventriculi (x) cum polyposi, quae in ventriculi utriusque substantiam intertæ fuerant, radi-cibus, & sinistri polypi in arteriam Magnam, Sub-clavias, Carotides, & Vertebrales propagatione. Quae omnia etsi materiae adiposae nomine, qualem in hydro-picis, & phthisicis saepius observaverat, comprehendit; tamen in puella quadam (y) praeter materiam pingue-dini similem in ventriculo dextero, in annexa auricula praeputanda materiam quandam albam, membranosa, crassam, oblongam a se visam commemoravit. Nec ve-ro circa ea tempora, & deinceps donec Tulpus (z) A. 1641. suam cordis polypi Figuram, & descriptio-nem proposuit, defuerunt alii, qui ab se quoque visum memorarent: ex quibus unum satis est nominare, cu-jus libri in manibus erant omnium, Riolanus. Hic enim quae in Sepulchreto (a) extant de frustulis carnis, pugni magnitudine, invicem conglobatis ab eo deprehen-sis intra ventriculum dextrum ad orificium vena Cave in quibusdam repentina ac inopinata morte suffocatis, & no-minatum in Episcopo Malleacensi, eadem ipse jam ediderat anno saltem 1626. in Antropographiae capite ibi-dem indicato: ad quae alia addidit postea, ut in postre-ma ejusdem Operis editione legimus, quae ad A. attinet 1649. Quin etiam ipsum polypi nomen quo depre-hensam a Tulpio concretionem qui aderant Medici uno ore appellaverunt, indicatum videtur, ut animadvertere-runt Viri Docti, a Fabricii Bartoleti libris, editis A. 1633. in quibus cum de visis a se ipso concretionibus verba faceret; polypodis vocabulo usus fuerat.

25. Etsi vero a tot Medicis, & ab aliis; neque e-nim singulos nominare institui, sed summa dumtaxat capita, & tempora attingendo, Observationes plerasque notissimas in seriem digerere, sicque aliquam tibi Po-lypi historiam adumbrare; etsi, inquam, a tot Medi-cis visus ille fuerat, & pro graviorum morborum, at-que adeo ipsius mortis causa habitus; nemo tamen an-te A. 1654. peculiarem de eo tractationem vulgavit, quo tandem anno suam de Polypo Cordis Epistolam e-misit Sebastianus Pissinius Lucensis Medicus, qua pro-priis, & quorundam tum Veterum, tum Recentiorum Observationibus propolitis, aut indicatis, polypi qui-dem nomen novum, sed rem novam non esse, falsus, si-gna

(d) A. 1700. Obs. Anat. 10. (e) Vid. Epist. I. n. 8. & 9. (f) Progymna. 6. cit. (g) Risp. cit. (h) n. 22.
(i) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 5. (j) Ibid. §. 4. (k) Cirugia l. 2. c. 16. (l) Muscul. hum. corp. pist. dissect.
(m) Oxytr. Pontif. Archiatr. (n) n. 66. (o) Epist. l. 2. (p) Sect. hae 9. Obs. 3. (q) Ibid. Fig. 2.
(r) Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 3. §. 24. (s) apud Schenck. Obs. Med. l. 2. Ubi de Cord. Excrese.
(t) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 14. & l. 4. S. 1. Obs. 14. (u) Tab. 9. Fig. 2. in Append. ad Tab. Theatri Anat. (v) Ibid. Fig. 2.
(x) Sepulchr. l. 1. S. 8. Obs. 14. §. 2. (z) Obs. Med. l. 2. c. 27. (a) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 2.

(d) A. 1700. Obs. Anat. 10. (e) Vid. Epist. I. n. 8. & 9. (f) Progymna. 6. cit. (g) Risp. cit. (h) n. 22.
(i) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 5. (j) Ibid. §. 4. (k) Cirugia l. 2. c. 16. (l) Muscul. hum. corp. pist. dissect.
(m) Oxytr. Pontif. Archiatr. (n) n. 66. (o) Epist. l. 2. (p) Sect. hae 9. Obs. 3. (q) Ibid. Fig. 2.
(r) Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 3. §. 24. (s) apud Schenck. Obs. Med. l. 2. Ubi de Cord. Excrese.
(t) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 14. & l. 4. S. 1. Obs. 14. (u) Tab. 9. Fig. 2. in Append. ad Tab. Theatri Anat. (v) Ibid. Fig. 2.
(x) Sepulchr. l. 1. S. 8. Obs. 14. §. 2. (z) Obs. Med. l. 2. c. 27. (a) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 2.

gna ejus afferre, & nonnulla de eo theoretica, & practica problemata solvere conatus est. Hunc erat excepturus Michael Kirftenius, is cujus Observationem, & Figuras polypi cordis edidit Thomas Bartholinus (b). Namque ut A. 1657. ad hunc scribebat Segerus (c), illi erat in animo *adornare Dissertationem de affectibus Cordis*, qua mente plures hujus polypos observaverat, & delineatos Segero ostenderat: a quibus catarrhos suffocativos ideo oriri imprimis credebat, quia omnes illi, in quibus polypos hos observaverat, catarrha hocce intus fuerant, cursum videlicet sanguinis ejusmodi concrecentis inhibentibus ac plane sistentibus. Quae Dissertatio num prodierit, ignoro: certe qui eam viderit, legisse non memini. Suam interim de Polypo cordis inscriptam A. 1666. emisit Malpighius, illius materiam, structuramque rimatus. Quae Dissertatio, non secus ac pleraque praecipua, quae post illam, de cordis, & vasorum polypos a tot aliis edita sunt, cum sit tibi longe notissima, hanc nostram historiam Polypos adumbrationem ulterius non producemus: sed ad ea continuo transibimus, quorum causa illam praemittere non inutile existimavimus.

26. Quod ergo ad polypi materiam attinet, qui hanc cum adipe, aut carne, aut membrana, aut pituita comparant, minime illi arguendi sunt, cum similitudinem dumtaxat spectaverint, quae aliquando oculorum iudicio tanta est, ut aqua quae similior non videatur. Qui vero non similem modo, sed eandem profus esse, putarunt, hi nullo, aut levi examine contenti, rei specie decepti sunt. Sic qui adiposi esse generis, adeo crediderunt (d), ut mirarentur, quomodo vel in eo loco ita concreverit potuisset, cujus calorem loci, docente Galeno, *vix digitus, vivo existente animali, fuisse posset*, per facile ignis experimentum videntur neglexisse. Mirum autem est, cum pinguedinem esse crederent, aut de ista Galeni doctrina, aut de illa concretionem non dubitasse, vivo ne homine, an frigido jam facto cadavere potius accidisset: quamquam magis mirum est, multo recentiori tempore non defuisse qui polypi materiam ab ipsa cordis pinguedine, haud scio quomodo a superficie ad interiora traducere, derivaverint. Sed qui polypos carnem, membranamve esse, censuerunt, si revera semper decepti non sunt, sed eorum nonnunquam fibras cum fibris cordis continuari, & vera per ipsos sanguifera vascula produci, conspexerunt, quorum mihi neutrum in polypos prope innumeris spectare adhuc contingit: non illi tunc polypos, de quibus hic agimus, sed cordis excrecentias viderunt. Verum aliud est polyporum quasi radicales in cordis minimis foveolis, & foraminula se inferere, vasorum autem per se, aut intra se repentium quandam interdum similitudinem ostendere; aliud continuari fibras ipsas, & certis ac peculiaribus tunicis instructa vasa sub oculis, & scalpellum cadere hos polypos incidentium. Certe Valsalva ut olim inclinabat in hanc sententiam, ita sibi plura per quandam polypum videre vascula visus est, quae & diligenter delineaverat; sed ex similitudine polyporum examinis fallaciam sensit, & quae antea dilineaverat, postea delevit. Tandem qui polypos pituitam esse, dixerunt, si aliud hoc nomine quam materiam ex qua crassa sit, concreto sanguini infidens, significarunt, non ita certe probandi sunt, ut qui illam ipsam materiam intellexerunt. Quam enim aliam hoc tempore nisi illam materiam polypi praecipuam & peculiarem esse censemus? aut quod discrimen inter eam crassam, & polyposam concretionem a Malpighio, & Willisio adnotatum fuisse, aut revera esse, tum hos legendo, tum illas diligenter, earumque structuram examinando, comparandoque, invenire potuit Vir Cl. Andreas Pafsa (e). Illam autem materiam fuisse Veterum pituitam, inter ceteros praclare ostendit Eximius Medicus, eorumque doctrinae peritissimus, Sallius (f). Videmus, inquit, non solum utramque bilem cum sanguine & vena ejectam concrevere, sed etiam pituitam ipsam, quae adeo in sanguinis superficie nonnunquam concrevit, ut vix gladio incidat, nisi quae haec & limosa pars sanguinis ei admisceatur, licet concrevit sanguis, quomodocumque & vena ejectus, non tamen ita cito concrevit, nec ita dure coalescit, sicut ei contingit, quando copiose & admisti sunt & humores melancholici, & pituitosi. Quae tibi volui omnia verba describere, ut cum iis conferre possis quae Vir Eximius scriptis Jo. Ludovici Petrus in Commentario altero (g) de modo haemorrhagias sistendi, ubi sanguinis partem rubram eo laxius concreverit, animadvertit, quo minus de alba admistum habet, & contra; ut crassa propterea durissima sit, quod ex alba tantum parte co-

lescat. Sed illud praeterea vel in cadaveribus ab eodem animadvertum videbis, sanguinem qui in corde, & vasis omnibus tum venosis, tum arteriosis ita concrevit, ut pars alba sit a rubra distincta, inferiorem quidem partem rubram habere, superiorem autem albam, modo cadaver frigidum factum, sit in situ horizontali, sicuti plerumque contingit. 27. Verum etsi haec de polyporum materia, & structura adeo illius simili quae in crassa sanguinis observatur, & de crassa in superiore parte quiescentis, & frige facti sanguinis quotidie propemodum visa efformatione, etsi haec, inquam, ut erant notissima, ita injicere Medicis dubitationem debent, num polypi diu ante mortem, an potius post mortem coalescerent, praestitum ex quo, modo memoratam, legant, a Petito in cadaveribus habitam, Observationem; tamen nisi existeret, crescente in dies nimia ista de praestitente polypo persuasione, nisi inquam, existeret is quem paulo ante laudavimus, Andreas Pafsa, qui tollere contra *Est oculus ausus, primusque obfistere contra* (h); equidem qui, aut quando finis apud plerisque futurus fuisset, haud satis scio. Primus autem dixi, quia Kerckringius (i) magis universalem sanguinis partem, quam albarum potissimum concretionem, id est polypum, impugnavit, aut si hunc impugnavit, tam molli brachio id fecit, ut cum multo firmiter Malpighii (*) defensio videretur, & si nihil aliud quam Kerckringii objectionem attendas, etiam esset; magis magisque ex quo prodierat utraque, proferre homines plerique pergerent observationes polyporum, unde praegressi & morbi, & obitus explicarentur. Fuerat aliquis infirma, & saepe etiam agra valetudine quidecim, aut viginti ipso annos. Si in mortui demum corde repertus polypus fuisset; hic jam inde ab initio existisset, & perpetuus malorum omnium auctor fuisse dicebatur. Idem pariter accusabatur, post morbum deprehensus celeriter confitentem. At cor aequo majus, at cor, aut ejus auriculae magnitudinis miranda, at pulmones pessime affecti, & compressa arteria Aspera simul compressibantur. Polypi culpabantur tamen. Quenquam a me nominari non est opus, cum jam diu in omnium manibus scripta sint quae hoc testentur. Sed nocere tamen minus possunt, cum simul causas nobis proferant, quas verius incusamus. Quae vere eas non proferunt, ut haud improbabili indicio sunt, eas saepe non fuisse quasitas, sic quantum detrimenta polypis Res Medica retulerit, non obscure significant, cum in tot cadaverum inspectionibus polypo reperto, satis quatuor esse, pronuntiaretur, & quid praeterea in thorace, in ventre, in capite lateret, unde veriores morbi, & obitus discerentur causas, perquirere negligeretur. Nec minus damni indicem, nec raro, cepisse Rem Juridicam existimabis, cum apud Judices legeris polypum a Medicis reum factum aliena culpa, eorum videlicet qui aut ense, aut fustibus, aut perniciosa pharmaco fanos, valentesque homines occiderant, sive noxa his rebus illata intus appareret, sive postquam deprehensus erat polypus, non esset diligenter quastata. Nimirum se auferri sinebant Medici hac ratione, non potuisse polypum tam cito post mortem formari: neque has duas alias attendebant, crassam non minus celeriter efformari in extracto sanguine, & si polypus diu ante mortem cor occupasset, hominem illum sic, ut ferebatur, valentem, & omnino sanum futurum non fuisse. Quia ea ipsa res quae admoneri debuissent, polypos illos non esse morbos, horum videlicet frequentia (quotus enim quisque hoc igitur morbo non laborasset?) eadem illuc se adduci patiebantur, ut docerent, polypum longe frequentiore esse morbum, quam homines opinarentur, quando jam olim Guarionius (k) de polypo, quem pituita nomine, ut supra (l) indicatum est, designare consueverat, haec in Observatione quadam, unde verum discendum fuerat, scripsit: *Cor sine pituita illa solita in mortuis: nec de ulla in cadaveribus alia re magis fortasse quam de sanguine, vera illa sunt apud Celsum (m) verba: tale esse, quale mortuus sit; non quale vivus fuit*. Quam parum igitur apud plerisque profecisset suscepta obiter a Kerckringio polyporum impugnatio, satis superque intelligis. Sed Pafsa longe alia via ac ratione ipsos polypos ex proposito aggressus, in dubium adeo revocavit tum Epistola in eam sententiam edita, tum breviori altera, quae a Viro Cl. Francisco Roncallo Parolino Comite (n) vulgata est, ut perpauci mihi jam posse produci polypi videantur de quibus num diu ante mortem fuerint, non dubitemus. Et diu quidem est ex quo ipse dubitare nonnunquam ceperam, non de concretionibus istis levioribus, quas cum in plerisque cadaveribus viderem, saepe stomachabam, interdum subridebam, si quem forte eorum qui aderant, audirem de repetente morbi causam, quae se alio loco satis

prodebat, sed de magnis, ac durioribus concretionibus, ut quas A. 1703. offendi utrumque cordis ventriculum, & Magna, his adjecta, vasa omnia occupantes adolescentis, quem intra dies tres acutissimus sustulerat morbus, qui cujus generis esset, non adnotavi; adnotavi autem suspicionem hanc meam, videlicet cum perpauci dumtaxat, exigui, & molles una essent atri sanguinis grumi, quo vita fervari ne ad nonnulla quidem momenta potuisset videretur, post obitum denique maximam sanguinis partem in eas concretiones fuisse coactam. Neque aliter accidisse in iis, suspicabar, quos Lowerus (o) scripsit a se dissectos, miratus, corde, & vasis adeo infartis, cor ullo modo contrahi, aut reliquum sanguinem adhuc fluidum, ad vitam & calorem in partibus conservandum in vasis istis praeterlabi potuisse; ne quid de eo dicam, in quo ab iis concretionibus alterius ventriculi cordis ostium ita erat obturatum, ut penne anserinae aditus in ventriculum, pro influxu sanguinis reverteretur, alterius autem ostium agra digitis recludi potuerit. Adjuvabant suspiciones has tum historiae similes, tum alia, quorum partim paulo ante attigi, partim infra memorabo, tum ea quae apud quosdam Auctores legebam, ut puta apud Coiterum, atque Riverium. Quorum ille cum polypos vermiciformes, ut supra (p) relatam est, non secus in iis qui suspendio, quam in ea quae phrenitide necata fuerat, invenisset, nec ratio appareret, cur in primis illis esse ante obitum debuissent, in altera quoque post mortem demum formati potuissent videbantur. Riverius autem, ut in Sepulchreto (q) leges, Observationem litteris tradidit caruncularum, quarum major ad avelane magnitudinem accedens, cum arteria aorta ostium praecederet, vix, qui pulsus inaequalitatem primum, deinde asphyxiam passus obierat, credita ab Riverio esse haec effectus, cum alia non deesset quae accusari possent, nec caruncula ejus dumtaxat magnitudinis praecedere in viro potuisset magnum illud ostium videatur, praestitum cum in Scholio, ab eodem Auctore memoratur caruncula similis *Et multa major in corde militis occisi, qui tamen ante bona fruebatur valetudine*. Vides certe, quid hinc pariter consequatur; quamquam Riverius occurrere dubitationi non omisit, discrimina illo prolato, quo plures quoque alios usos esse deinceps, vidi, caruncula in milite parietibus ventriculi in parte alligata, in altero soluta, ut in hoc posset compelli in vasorum ostia, in illo non posset. Meas tamen omnes suspiciones, dum res mihi magis discederet, tacitis compressi, & facile adhuc comprimerem, rationibus quae pro polypo proponi, aut reponi solebant, me, ut verum fatear, morantibus, nisi has Pafsa ingenio, & diligentia plurimum denique infirmatas vidissem.

28. Et primum oblatre mihi videbantur polypi signa, quae non sine accurato, & cauto plerumque omnium, quae illius extarent, Observationum examine fuisse a Summis Viris proposita, existimabam. Et quamquam unum aliquod pathognomonicum signum raro in morbis haberi posse, non ignorabam, mirabarque, non defuisse memoria nostra qui ejusmodi in polypo signum esse, doceret, Carotidum, & Subclaviarum arteriarum pulsationem vehementiorem, ut quam sine polypo saepenumero observatam sciebam, quod & aliqua de rescriptis confirmant historiae (r); neminem tamen ferre legebam eorum a quibus polypi indicia sunt commemorata, qui inter hac intermittentem, aut saltem inaequalem pulsam non poneret, quem saepe etiam in adumbrata a nobis polypi historia (s) relatum animadvertere potuisti, & indicatum scis ab nonneminem tanquam signum polypi pathognomonicum. Quem ego hominem vel ab senioribus suis Sectae Doctoribus refutatum non mirabar, cum mihi eorum Observationum veniebat in mentem, in quibus aut sine hoc signo invenieram polypos, aut cum hoc signo non invenieram, cuiusmodi ex sunt, quod ad primum attinet genus, quas in Epistola habes VII. n. 11. & 13. & in hac ipsa XXIV. n. 6; quod vero ad alterum, quas in Epistolis aliis habebis; quibus tunc addes quae in Epistola sunt XXI. n. 34. & in XXIII. n. 6. Sed & Epistolam relegens IX. cum in illam historiam (t) incidis, qua constat, pulsuum inaequalitatem parco, sed continuato, opii usu fuisse solutam; illam, si bene tenovi, a poly-

po ortam non credes. Verum etsi haec tunc cognita ex parte ac perspecta habebam; putabam tamen, ea paucas esse exceptiones, quales in Medicina per saepe occurrunt, nec satis dignas quas diagnosi opponerem a Viris Experientissimis constituta, praestitum cum me non fugeret, signorum vim non uno, aut altero seorsum accepto, sed pluribus conjunctis esse spectandam. Sed ecce tibi Epistola Doctissimi Pafsa, in qua (u) tot collectae sunt polyporum Observationes, etiam numero, aut mole valde spectabilem, post nulla polypi indicia a Clarissimis Auctoribus deprehensorum, ut proposita illorum diagnosim jam saepius inutilis videatur, aut si ratione duce excogitata est, dubitare cogat, non fuisse igitur ante mortem polypos, quorum in viventibus nullum prorsus signum extabat. Quas dum relego Observationes, invenio duas, alteram Wincleri, Borrichii alteram, quas discrimini illi obijciam Riverii (x), ab alligata, aut soluta caruncula sumpto. Erant enim polypum utraque illa Observatione nulla parte adnati, nusquam annexi, sed liberi, atque soluti; nihil tamen de pulsuum intermissione, aut inaequalitate adnotatur. Juvat huc addere observata a Cl. Joerdensio (y), qui ingenue fassus, omnia illa signa ab auctoribus adducta ad cognoscendum polypum jam factum, etiam collectivae sumpta, non sibi sufficere, ut inde certi quid de ejus praesentia statui queat, mox in singulorum examine, ubi ad pulsuum venit intermittentem, hunc se nunquam in Polyposis, nisi moribundis, observasse, testatur: & tamen in tot, quorum morbos, & dissectionem aut peculiariter describit, aut summatim indicat, ipsi accidit, ut omnes polypos praeter unicum, cuiusque omnium maximum, trabibus & columnulis cordis ventriculorum non alligatos, sed liberos deprehenderet. Jam vero quando illud primum, videlicet sine pulsus intermissione, aut alia inaequalitate polypum saepe inventum fuisse, satis ostensum est; omisit aliis quae in promptu essent: & nominatim Cl. Trewii (z) Observationibus, alterum pariter, nimirum pulsus intermissionem, aliasque, etiam mire variantes, inaequalitates sine ullo polypo animadvertas fuisse, non una, sed pluribus, ut patet est. Praestantissimorum Virorum Observationibus confirmemus, nec tamen omnibus, quibus liceret. Itaque primum ex Sepulchreto satis sit de multis septem, haud amplius, indicasse, Gregorii Horstii (a), Nicolai Tulpii (b), Lazari Riverii (c), Laëti a Fonte (d), Joannis Prevotii (e) singulorum singulas, Hieronymi autem Cardani (f) binas. Quas si legeris; pulsuum fuisse intermittentem reperies, intermittentem quoque inaequaliter, fuisse inaequalem, etiam mire inaequalem, maxime inaequalem, omni inaequalitatis genere perturbatum, plurimumque in singulis differentiis variantem, ordine omnino nullo, sed cum in unoquoque ex his septem agris aut pericardii, aut cordis, quod in aliquot magnum fuit, aut pulmonis, ut in plerisque, aliarumve partium vitia descripta invenies, in nullo polypum, aut concretionem polyposam commemoratam videbis. Sed neque in aliis videbis, quas hic adjicies, historici, Brunneri (g), Gullmanni (h), Lancisi (i) pulsuum proponentium inaequaliter intermittentem, inaequaliter inaequalem, irregularem, & inaequalem, atque intermittentem, cum quidquid morborum post eos pulsus deprehenderunt in corde praestitum, arteria Magna, & vena Cava, non retulerint. Quid? quod in puella quatuor, aut quinque annos nata, cujus morbum, & dissectionem egregius Vir scripsit Verneyus junior (k), cum pulsus modo celeres, modo tardi, & praeterea intermittentes, imo ad tempus per intervalla suspensi timorem, incuterent de cordis polypo, nihil in corde adnotatione dignum inventum est; sed ad ejus basim scirrhus tumor nucus magnitudinis, arteriae Pulmonariae incumbens, & per radices quasdam cum Spina connexus. Clarissimus autem Vir Joannes Targionius (l) ubi in Patricio Florentino cordis Magnorum vasorum, & proximorum partium vitia descripsit, ne quis forte ob pulsuum qui diutissime semper fuerat, irregularem, irregularis, & intermittentem, tens, polypum ab se omissem esse, suspicaretur, dicit, ferte addidit, ne minimam quidem concretionem polyposam fuisse repertam. Quod ne de aliis, quos paulo ante laudavimus, suspiceris; fac veniat in mentem cum diligentia plerumque, tum omnium consuetudinis, quae, cum polypi vocabulo necdum Medici ad eum quidem de quo loquimur, designandum utebantur, eum tamen aliis quae supra (m) sunt dicta, nominibus

(b) Cent. 3. Hist. Anat. 17. (c) Th. Bartholin. Cent. 2. Epist. Medic. 86. (d) Vid. Boerhaav. Lect. 4. & Bartholin. Cent. 1. Epist. Med. 4. (e) Epist. de Cord. Polypo n. 17. & seqq. (f) De Affect. Partic. 6. 4. (g) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (h) Op. Posth. (i) Sepulchr. l. 4. Sr. 1. Obs. 13. in Addit. (j) Lucret. de rer. nat. l. 1. v. 67. (k) Spicilg. Anat. Obs. 73. (l) n. 24. (m) De Medic. in Præf. (n) in Epistolis post Historias Morborum.

(o) Tract. de Cord. c. 3. (p) n. 35. (q) l. 2. S. 8. Obs. 14. (r) Epist. 17. n. 23. & Epist. 33. n. 6. (s) n. 21. & 24. (t) n. 7. (u) n. 4. (x) Vid. supra, n. 27. circa fin. (y) Aët. N. C. Tom. 4. Append. n. 5. §. 5. & 6. (z) Eorund. Aët. Tom. 2. Obs. 33. (a) l. 2. S. 8. Obs. 35. §. 1. (b) Ibid. Obs. 35. §. 2. (c) Ibid. Obs. 35. §. 3. (d) Ibid. Obs. 35. §. 4. (e) Ibid. Obs. 35. §. 5. (f) Ibid. Obs. 35. §. 6. (g) Ibid. Obs. 35. §. 7. (h) Ibid. Obs. 35. §. 8. (i) Ibid. Obs. 35. §. 9. (j) Ibid. Obs. 35. §. 10. (k) Ibid. Obs. 35. §. 11. (l) Ibid. Obs. 35. §. 12. (m) Ibid. Obs. 35. §. 13. (n) Ibid. Obs. 35. §. 14. (o) Ibid. Obs. 35. §. 15. (p) Ibid. Obs. 35. §. 16. (q) Ibid. Obs. 35. §. 17. (r) Ibid. Obs. 35. §. 18. (s) Ibid. Obs. 35. §. 19. (t) Ibid. Obs. 35. §. 20. (u) Ibid. Obs. 35. §. 21. (v) Ibid. Obs. 35. §. 22. (w) Ibid. Obs. 35. §. 23. (x) Ibid. Obs. 35. §. 24. (y) Ibid. Obs. 35. §. 25. (z) Ibid. Obs. 35. §. 26. (aa) Ibid. Obs. 35. §. 27. (ab) Ibid. Obs. 35. §. 28. (ac) Ibid. Obs. 35. §. 29. (ad) Ibid. Obs. 35. §. 30. (ae) Ibid. Obs. 35. §. 31. (af) Ibid. Obs. 35. §. 32. (ag) Ibid. Obs. 35. §. 33. (ah) Ibid. Obs. 35. §. 34. (ai) Ibid. Obs. 35. §. 35. (aj) Ibid. Obs. 35. §. 36. (ak) Ibid. Obs. 35. §. 37. (al) Ibid. Obs. 35. §. 38. (am) Ibid. Obs. 35. §. 39. (an) Ibid. Obs. 35. §. 40. (ao) Ibid. Obs. 35. §. 41. (ap) Ibid. Obs. 35. §. 42. (aq) Ibid. Obs. 35. §. 43. (ar) Ibid. Obs. 35. §. 44. (as) Ibid. Obs. 35. §. 45. (at) Ibid. Obs. 35. §. 46. (au) Ibid. Obs. 35. §. 47. (av) Ibid. Obs. 35. §. 48. (aw) Ibid. Obs. 35. §. 49. (ax) Ibid. Obs. 35. §. 50. (ay) Ibid. Obs. 35. §. 51. (az) Ibid. Obs. 35. §. 52. (ba) Ibid. Obs. 35. §. 53. (bb) Ibid. Obs. 35. §. 54. (bc) Ibid. Obs. 35. §. 55. (bd) Ibid. Obs. 35. §. 56. (be) Ibid. Obs. 35. §. 57. (bf) Ibid. Obs. 35. §. 58. (bg) Ibid. Obs. 35. §. 59. (bh) Ibid. Obs. 35. §. 60. (bi) Ibid. Obs. 35. §. 61. (bj) Ibid. Obs. 35. §. 62. (bk) Ibid. Obs. 35. §. 63. (bl) Ibid. Obs. 35. §. 64. (bm) Ibid. Obs. 35. §. 65. (bn) Ibid. Obs. 35. §. 66. (bo) Ibid. Obs. 35. §. 67. (bp) Ibid. Obs. 35. §. 68. (bq) Ibid. Obs. 35. §. 69. (br) Ibid. Obs. 35. §. 70. (bs) Ibid. Obs. 35. §. 71. (bt) Ibid. Obs. 35. §. 72. (bu) Ibid. Obs. 35. §. 73. (bv) Ibid. Obs. 35. §. 74. (bw) Ibid. Obs. 35. §. 75. (bx) Ibid. Obs. 35. §. 76. (by) Ibid. Obs. 35. §. 77. (bz) Ibid. Obs. 35. §. 78. (ca) Ibid. Obs. 35. §. 79. (cb) Ibid. Obs. 35. §. 80. (cc) Ibid. Obs. 35. §. 81. (cd) Ibid. Obs. 35. §. 82. (ce) Ibid. Obs. 35. §. 83. (cf) Ibid. Obs. 35. §. 84. (cg) Ibid. Obs. 35. §. 85. (ch) Ibid. Obs. 35. §. 86. (ci) Ibid. Obs. 35. §. 87. (cj) Ibid. Obs. 35. §. 88. (ck) Ibid. Obs. 35. §. 89. (cl) Ibid. Obs. 35. §. 90. (cm) Ibid. Obs. 35. §. 91. (cn) Ibid. Obs. 35. §. 92. (co) Ibid. Obs. 35. §. 93. (cp) Ibid. Obs. 35. §. 94. (cq) Ibid. Obs. 35. §. 95. (cr) Ibid. Obs. 35. §. 96. (cs) Ibid. Obs. 35. §. 97. (ct) Ibid. Obs. 35. §. 98. (cu) Ibid. Obs. 35. §. 99. (cv) Ibid. Obs. 35. §. 100. (cw) Ibid. Obs. 35. §. 101. (cx) Ibid. Obs. 35. §. 102. (cy) Ibid. Obs. 35. §. 103. (cz) Ibid. Obs. 35. §. 104. (da) Ibid. Obs. 35. §. 105. (db) Ibid. Obs. 35. §. 106. (dc) Ibid. Obs. 35. §. 107. (dd) Ibid. Obs. 35. §. 108. (de) Ibid. Obs. 35. §. 109. (df) Ibid. Obs. 35. §. 110. (dg) Ibid. Obs. 35. §. 111. (dh) Ibid. Obs. 35. §. 112. (di) Ibid. Obs. 35. §. 113. (dj) Ibid. Obs. 35. §. 114. (dk) Ibid. Obs. 35. §. 115. (dl) Ibid. Obs. 35. §. 116. (dm) Ibid. Obs. 35. §. 117. (dn) Ibid. Obs. 35. §. 118. (do) Ibid. Obs. 35. §. 119. (dp) Ibid. Obs. 35. §. 120. (dq) Ibid. Obs. 35. §. 121. (dr) Ibid. Obs. 35. §. 122. (ds) Ibid. Obs. 35. §. 123. (dt) Ibid. Obs. 35. §. 124. (du) Ibid. Obs. 35. §. 125. (dv) Ibid. Obs. 35. §. 126. (dw) Ibid. Obs. 35. §. 127. (dx) Ibid. Obs. 35. §. 128. (dy) Ibid. Obs. 35. §. 129. (dz) Ibid. Obs. 35. §. 130. (ea) Ibid. Obs. 35. §. 131. (eb) Ibid. Obs. 35. §. 132. (ec) Ibid. Obs. 35. §. 133. (ed) Ibid. Obs. 35. §. 134. (ee) Ibid. Obs. 35. §. 135. (ef) Ibid. Obs. 35. §. 136. (eg) Ibid. Obs. 35. §. 137. (eh) Ibid. Obs. 35. §. 138. (ei) Ibid. Obs. 35. §. 139. (ej) Ibid. Obs. 35. §. 140. (ek) Ibid. Obs. 35. §. 141. (el) Ibid. Obs. 35. §. 142. (em) Ibid. Obs. 35. §. 143. (en) Ibid. Obs. 35. §. 144. (eo) Ibid. Obs. 35. §. 145. (ep) Ibid. Obs. 35. §. 146. (eq) Ibid. Obs. 35. §. 147. (er) Ibid. Obs. 35. §. 148. (es) Ibid. Obs. 35. §. 149. (et) Ibid. Obs. 35. §. 150. (eu) Ibid. Obs. 35. §. 151. (ev) Ibid. Obs. 35. §. 152. (ew) Ibid. Obs. 35. §. 153. (ex) Ibid. Obs. 35. §. 154. (ey) Ibid. Obs. 35. §. 155. (ez) Ibid. Obs. 35. §. 156. (fa) Ibid. Obs. 35. §. 157. (fb) Ibid. Obs. 35. §. 158. (fc) Ibid. Obs. 35. §. 159. (fd) Ibid. Obs. 35. §. 160. (fe) Ibid. Obs. 35. §. 161. (ff) Ibid. Obs. 35. §. 162. (fg) Ibid. Obs. 35. §. 163. (fh) Ibid. Obs. 35. §. 164. (fi) Ibid. Obs. 35. §. 165. (fj) Ibid. Obs. 35. §. 166. (fk) Ibid. Obs. 35. §. 167. (fl) Ibid. Obs. 35. §. 168. (fm) Ibid. Obs. 35. §. 169. (fn) Ibid. Obs. 35. §. 170. (fo) Ibid. Obs. 35. §. 171. (fp) Ibid. Obs. 35. §. 172. (fq) Ibid. Obs. 35. §. 173. (fr) Ibid. Obs. 35. §. 174. (fs) Ibid. Obs. 35. §. 175. (ft) Ibid. Obs. 35. §. 176. (fu) Ibid. Obs. 35. §. 177. (fv) Ibid. Obs. 35. §. 178. (fw) Ibid. Obs. 35. §. 179. (fx) Ibid. Obs. 35. §. 180. (fy) Ibid. Obs. 35. §. 181. (fz) Ibid. Obs. 35. §. 182. (ga) Ibid. Obs. 35. §. 183. (gb) Ibid. Obs. 35. §. 184. (gc) Ibid. Obs. 35. §. 185. (gd) Ibid. Obs. 35. §. 186. (ge) Ibid. Obs. 35. §. 187. (gf) Ibid. Obs. 35. §. 188. (gg) Ibid. Obs. 35. §. 189. (gh) Ibid. Obs. 35. §. 190. (gi) Ibid. Obs. 35. §. 191. (gj) Ibid. Obs. 35. §. 192. (gk) Ibid. Obs. 35. §. 193. (gl) Ibid. Obs. 35. §. 194. (gm) Ibid. Obs. 35. §. 195. (gn) Ibid. Obs. 35. §. 196. (go) Ibid. Obs. 35. §. 197. (gp) Ibid. Obs. 35. §. 198. (gq) Ibid. Obs. 35. §. 199. (gr) Ibid. Obs. 35. §. 200. (gs) Ibid. Obs. 35. §. 201. (gt) Ibid. Obs. 35. §. 202. (gu) Ibid. Obs. 35. §. 203. (gv) Ibid. Obs. 35. §. 204. (gw) Ibid. Obs. 35. §. 205. (gx) Ibid. Obs. 35. §. 206. (gy) Ibid. Obs. 35. §. 207. (gz) Ibid. Obs. 35. §. 208. (ha) Ibid. Obs. 35. §. 209. (hb) Ibid. Obs. 35. §. 210. (hc) Ibid. Obs. 35. §. 211. (hd) Ibid. Obs. 35. §. 212. (he) Ibid. Obs. 35. §. 213. (hf) Ibid. Obs. 35. §. 214. (hg) Ibid. Obs. 35. §. 215. (hh) Ibid. Obs. 35. §. 216. (hi) Ibid. Obs. 35. §. 217. (hj) Ibid. Obs. 35. §. 218. (hk) Ibid. Obs. 35. §. 219. (hl) Ibid. Obs. 35. §. 220. (hm) Ibid. Obs. 35. §. 221. (hn) Ibid. Obs. 35. §. 222. (ho) Ibid. Obs. 35. §. 223. (hp) Ibid. Obs. 35. §. 224. (hq) Ibid. Obs. 35. §. 225. (hr) Ibid. Obs. 35. §. 226. (hs) Ibid. Obs. 35. §. 227. (ht) Ibid. Obs. 35. §. 228. (hu) Ibid. Obs. 35. §. 229. (hv) Ibid. Obs. 35. §. 230. (hw) Ibid. Obs. 35. §. 231. (hx) Ibid. Obs. 35. §. 232. (hy) Ibid. Obs. 35. §. 233. (hz) Ibid. Obs. 35. §. 234. (ia) Ibid. Obs. 35. §. 235. (ib) Ibid. Obs. 35. §. 236. (ic) Ibid. Obs. 35. §. 237. (id) Ibid. Obs. 35. §. 238. (ie) Ibid. Obs. 35. §. 239. (if) Ibid. Obs. 35. §. 240. (ig) Ibid. Obs. 35. §. 241. (ih) Ibid. Obs. 35. §. 242. (ii) Ibid. Obs. 35. §. 243. (ij) Ibid. Obs. 35. §. 244. (ik) Ibid. Obs. 35. §. 245. (il) Ibid. Obs. 35. §. 246. (im) Ibid. Obs. 35. §. 247. (in) Ibid. Obs. 35. §. 248. (io) Ibid. Obs. 35. §. 249. (ip) Ibid. Obs. 35. §. 250. (iq) Ibid. Obs. 35. §. 251. (ir) Ibid. Obs. 35. §. 252. (is) Ibid. Obs. 35. §. 253. (it) Ibid. Obs. 35. §. 254. (iu) Ibid. Obs. 35. §. 255. (iv) Ibid. Obs. 35. §. 256. (iw) Ibid. Obs. 35. §. 257. (ix) Ibid. Obs. 35. §. 258. (iy) Ibid. Obs. 35. §. 259. (iz) Ibid. Obs. 35. §. 260. (ja) Ibid. Obs. 35. §. 261. (jb) Ibid. Obs. 35. §. 262. (jc) Ibid. Obs. 35. §. 263. (jd) Ibid. Obs. 35. §. 264. (je) Ibid. Obs. 35. §. 265. (jf) Ibid. Obs. 35. §. 266. (jg) Ibid. Obs. 35. §. 267. (jh) Ibid. Obs. 35. §. 268. (ji) Ibid. Obs. 35. §. 269. (jj) Ibid. Obs. 35. §. 270. (jk) Ibid. Obs. 35. §. 271. (jl) Ibid. Obs. 35. §. 272. (jm) Ibid. Obs. 35. §. 273. (jn) Ibid. Obs. 35. §. 274. (jo) Ibid. Obs. 35. §. 275. (jp) Ibid. Obs. 35. §. 276. (jq) Ibid. Obs. 35. §. 277. (jr) Ibid. Obs. 35. §. 278. (js) Ibid. Obs. 35. §. 279. (jt) Ibid. Obs. 35. §. 280. (ju) Ibid. Obs. 35. §. 281. (jv) Ibid. Obs. 35. §. 282. (jw) Ibid. Obs. 35. §. 283. (jx) Ibid. Obs. 35. §. 284. (jy) Ibid. Obs. 35. §. 285. (jz) Ibid. Obs. 35. §. 286. (ka) Ibid. Obs. 35. §. 287. (kb) Ibid. Obs. 35. §. 288. (kc) Ibid. Obs. 35. §. 289. (kd) Ibid. Obs. 35. §. 290. (ke) Ibid. Obs. 35. §. 291. (kf) Ibid. Obs. 35. §. 292. (kg) Ibid. Obs. 35. §. 293. (kh) Ibid. Obs. 35. §. 294. (ki) Ibid. Obs. 35. §. 295. (kj) Ibid. Obs. 35. §. 296. (kk) Ibid. Obs. 35. §. 297. (kl) Ibid. Obs. 35. §. 298. (km) Ibid. Obs. 35. §. 299. (kn) Ibid. Obs. 35. §. 300. (ko) Ibid. Obs. 35. §. 301. (kp) Ibid. Obs. 35. §. 302. (kq) Ibid. Obs. 35. §. 303. (kr) Ibid. Obs. 35. §. 304. (ks) Ibid. Obs. 35. §. 305. (kt) Ibid. Obs. 35. §. 306. (ku) Ibid. Obs. 35. §. 307. (kv) Ibid. Obs. 35. §. 308. (kw) Ibid. Obs. 35. §. 309. (kx) Ibid. Obs. 35. §. 310. (ky) Ibid. Obs. 35. §. 311. (kz) Ibid. Obs. 35. §. 312. (la) Ibid. Obs. 35. §. 313. (lb) Ibid. Obs. 35. §. 314. (lc) Ibid. Obs. 35. §. 315. (ld) Ibid. Obs. 35. §. 316. (le) Ibid. Obs. 35. §. 317. (lf) Ibid. Obs. 35. §. 318. (lg) Ibid. Obs. 35. §. 319. (lh) Ibid. Obs. 35. §. 320. (li) Ibid. Obs. 35. §. 321. (lj) Ibid. Obs. 35. §. 322. (lk) Ibid. Obs. 35. §. 323. (ll) Ibid. Obs. 35. §. 324. (lm) Ibid. Obs. 35. §. 325. (ln) Ibid. Obs. 35. §. 326. (lo) Ibid. Obs. 35. §. 327. (lp) Ibid. Obs. 35. §. 328. (lq) Ibid. Obs. 35. §. 329. (lr) Ibid. Obs. 35. §. 330. (ls) Ibid. Obs. 35. §. 331. (lt) Ibid. Obs. 35. §. 332. (lu) Ibid. Obs. 35. §. 333. (lv) Ibid. Obs. 35. §. 334. (lw) Ibid. Obs. 35. §. 335. (lx) Ibid. Obs. 35. §. 336. (ly) Ibid. Obs.

nibus significare non omittant, tum quantum certa quædam pulmonis, aut cordis, aut vasorum, huic annexorum vitia ad perturbandos pulsus valeant, tum demum ex illis dumtaxat pulmonis, & cordis vitiis (n) nusquam enim polypus quidquam erat. Pasta quoque (n) in duobus, quorum propterea cadavera perstravit, præter alia polypi signa, inaequalem, intermittentemque continenter pulsus ortum esse jam nonnullis ante obitum mensibus, deprehendisse.

29. Quoniam autem ad confirmandum, diu ante mortem fuisse polypum, dilataciones proferri solent cavorum in quibus inveniuntur, quasi illæ tanquam effectus polypo, ut causæ, successissent; non id Pasta facit quod ipse in Adversariis H. (o) fecerat, ubi contrario etiam ordine rem se habere posse, ostendi. Imo illis ipsi historiis ex quibus elucere, credunt alii, dilataciones polypum esse confectas, non satis polypum in viventibus probari, patet (p), quia polypus non modo antea, sed ne postea quidem in iis corporibus fuerint, necesse est, sed post mortem denique signi potuerunt; nam & dilataciones sine polypis sæpè numero inveniunt, & polyporum signa, quæ in iis fuerant in quibus reperiuntur dilataciones, harum dumtaxat signa esse potuisse, planum facit. Quia una ex re mihi quidem videntur plura, sed duo potissimum consequi. Illud primum: qui polypum diagnosi ex iis nobis constituerunt, quæ in ægris observaverant in quibus simul dilataciones, & polypus reperiuntur, non satis caute se gessisse. Sic; ne a Sepulchreti proposita IX. Sectione recedam; si quis præfixis Observationibus, exempli causa, II. & X. titulos spectet, in illa pulsus inaequalitatem ortam procul dubio credet ob cordis sinistram ventriculorum subnigrante carne infarctum, cum tamen ratio quoque habenda sit ipsius cordis instar uteri ad ejus carnis molem, cujus pondus libras duas æquabat, extensi in X. vero Observatione pulsus interceptio eidem esse videbitur a duobus polypis in corde, præsertim cum ea Observatio, quæ ibi ex parte dumtaxat proferretur, nihil præterea exhibeat, quod fuerit præternaturam. Magnum autem errandi periculum ab ista multatilis historiarum producendi consuetudine properantibus lectoribus offertur. Quis enim credat, ubi de pulsibus agitur, ingens cordis ipsius vitium reticere? Et tamen si eadem Observatio alio loco (q) ubi tota producit, inspicitur; cum iis polypis fuisse inveniuntur cor bovino majus, totam thoracis capacitatem replens. Alterum, quod consequi, paulo ante indicabam, polypum diagnosi vel magis labefactat. Qui enim illam proposuerunt, cum probe viderent, signa quæ afferebant, aliis morbis esse posse communia, illud addiderunt, signa ista utilia futura, deficientibus aliis indicis, quibus affines morbi dignoscantur. Ante illam autem Riolanus (r), ubi de polypis mentionem iniecit, hæc subjecerat: qui premuntur spirandi difficultate cum pulsus interceptio, sine tussi, sine ulla suspitione hydrops pulmonum, aut vomica, suspectam habere debent reperiendam suffocationem cordis, a polypo videlicet. Alii denique aliter ejusdemmodi exceptiones addiderunt. Sed quomodo indicia deerunt affinium morborum, si quæ polypum signa creduntur, ea dilatacionibus etiam conveniunt, & aneurysmata, seu aortæ trunci, seu levæ cordis ventriculi, ut confirmat Cl. Pasta (t) specie polypum præ aliis fallunt morbis. Atenim, inquit, cum polypus sine ullo aneurysmate, sine ulla alia cordis, vasorumque læsione inveniatur, cui prægressa ægri incommoda imputare liceat, hæc tunc saltem polypum signa fuerint, & quod consequitur, polypus ante mortem extiterit. Ne tunc quidem pro certo hæc consequi, agnoscit Pasta (u), ut qui signa, omnia polypum in iis quoque interdum animadvertit quibus neque ulla erat earum læsionum, nec polypus: quamobrem sicuti a causa alia aliqua, etiam oculos effugiente, ut puta, quod alibi (x) indicat, a cardiacorum nervorum vitio, tunc illa signa provenerint, necesse est; ita nihil prohibet quominus ab eadem in iis quoque proveniant, in quibus polypum deprehendunt, præsertim cum tota Epistola satis ostendat, quanto probabilius sit, polypum non nisi post mortem compingi. Cum has Litteras ad te meas recognoscerem, eximium de Corde Tractatum Illustris Senacii in manus sumpsi, & caput (y) quod de Cordis Polypis est inscriptum, perlegi, gavisuque sum, ejus quoque judicio improbari (z) qui quædam polypum, & in his pulsuum inaequalita-

tem polypo tribuere maluerant, quam vitiis simul cum polypo deprehensis, in hisque dilatata cordis auriculæ: nonne huic dilatacioni tribuenda erant, inquit, symptomata omnia, & ipse polypus? Sed cum plurima alia habet singulari laude perigna, tum illud in primis, quod difficilem se præbet in veris polypis & agnoscendis, & agnoscendis. Raras enim in tanto numero esse, ait (a) quos pro veris agnoscat: & cum horum effectus eosdem esse, affirmet, ac tot aliorum obicem, cuius sanguinis per cor se opponentium; vix tandem soli pulsuum inaequalitati, eique varianti; hoc tribuit, non jam quod fecerant alii, ut inde polypum agnoscamus, sed tantummodo ut suspicemur. Suspiciemur, inquam; neque enim fugere ipsum poterat, præter polypum, alios esse obices etiam inconstantes, ut puta a varia nervorum irritatione, quæ si in nervos, exempli gratia, pulmonum cadat, variam sanguini obiciat difficultatem e corde in pulmones exituro, aut ab his in cor redituro: quo exemplo utor, quoniam paulo post (b) video, ipsum quædamtenus indicari; nam & alia colligi exempla possunt e capite insequenti (c), & vel fine his satis est dogma quod ab eo alibi (d) positum est, pulsus inaequalitatem a turbata esse nervorum & cordis actione. Quæ turbatio quamdiu simul durare, simul varia esse possit, nihil fortasse melius tibi ostendat quam id quod nuper legebam in Volumine III. Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Instituto (e): Cum enim Vir Cel. Molinellus quatuor canibus alterum nervorum Vagorum in collo obligasset, neque, ut Valsalva quidem solebat, statim solvisset; mox in omnibus motum cordis nullo in genere æqualem, inordinatum, intermittentem nullo ordine, in uno præterea cui nervum eundem etiam secuebat; motum illum confusum præter modum animadvertit, nec ante diem XVII. XXIX. XXIII. XXVII. in ordinem iis canibus rediisse. Itaque si eodem nervo, aut alii ad cor spectanti, aut eorum origini læsio aliqua accidat gravis, quid hæc possit facere, intelligis, & quam sapienter in quem laudabamus, Archiatrum ab ejusmodi pulsui non diagnoscimus polypum, sed suspicionem dumtaxat repeti posse, censuerit. At enim, fortasse hic dices, quid, si inaequalis pulsuum inaequalitas ultra diem undetragesimum, ut in pluribus accidisse novimus, producat, & diutissime perseveret? Huic etiam questionem occurrat Pasta (f), atque utinam ne incidere sæpius ea ceberet, aut nervorum læsiones, quæ neque sanari possunt, neque mutari, eoque annos quam plures perstant, & ad mortem usque. Ejusmodi autem læsiones cum sensum plerumque fugiant, mirum non est, si aut cum vitiis cordis, aut sine his in eorum cadaveribus qui varie inaequali pulsui fuerint, nihil quidquam, cui imputare hunc liceat, deprehendatur. Est enim illa cordis vitia ejusmodi sint, ut nunc quidem ad unum modum, mox ad alium se habere non potuerint; at se potuit ad illa addere nervorum læsio unde ea varietas existeret, quæ etiam sine illis vitiis inde esse potest, ut non improbabili dubitatione a Pasta indicatum est.

30. Non est mihi in animo omnia ejus Epistolæ capita percurrere, quam legere per te possis, & fortasse jam legeris. Satis est, si dicam, nihil ferme eorum esse omisissum, quæ hinc permovere homines debent, ut dubitent, num sint in viventibus polypum, hinc vero, ut minus confidant iis rationibus quæ afferri solent, ut eos esse in viventibus, ostendatur. Quid ergo, inquit, a nobis interea faciendum est? Vir alter experientis, & doctus est expectandus qui ad illam Epistolam sic respondeat, ut quod mihi quidem, sicut alias (g) scripsi, non ita facile videtur, perspicue, & firme illas omnes eximat dubitationes. Quod nisi fiat, caute equidem de polypis loqui pergam, nec committam, ut quæ mihi dubia sunt, ea temere pro certis ponam. Neque enim amplius ea dicet excusatione uti, quæ antea licebat. Scripserat, exempli gratia, A. 1685. Zollicofferus in Dissertatione de Polypo Cordis (h) eo ritu, quo sanguis pleuritico, cachectico, &c. venæ sectione emissus, dum motum, partes ejus omnes antea miscentem, & invicem obvolvuntem, paulatim perdit, crassam albam & densam, polypo nostro substantia omnino similem, in superficiem protrudit; talem in ejusmodi subiectis concretione in corde & vasis ejus post mortem æque ac in sanguine emissio fieri posse, nihil est, quod me impediat credere, præsertim cum in illis subiectis a concretione illa polyposa sub-

dentis & coagulati sanguinis portiones aliquæ pleurumque reperiantur, similes sanguinis pleuritico crasso, & nigro. Jam vero si ab eo tunc quæres, cur post hæc, continuo illuc transisset, ut solum profiteretur, se tamen nullo modo concedere, polypum omnem post mortem demum formari; verum etiam de polypis eadem fere quæ cæteri, asseveraret; nempe eas quas subijcit (i), rationes sui facti produceret, eaque ipsi ad justam excusationem valerent, ut quæ ab nemine fuerant in dubitationem vocatæ. Nobis vero iisdem utentibus quæ daretur venia? postquam illæ ipsæ, ut supra (k) ostendimus, adeo sunt a Pasta infirmatæ. Quod si aliis niti velimus rationibus, ut puta iis quas apud aliquos legeris, ad polypum saltem illos excipiendos qui ventriculorum parietibus adhærent, & tendineis valvularum five Mitralium, five Tricuspidum fibrillis implicantur; aut qui duritie, & firmitudine ea sunt, ut digitis nequeant dissolvi, eoque ostendant, se opus esse non brevissimi temporis; has quoque Pasta (l) occupavit exceptiones. Nam quod ad duritiam, & firmitudinem attinet, commemorat, quantæ interdum ea sint in crusta sanguinis e venâ emissæ, & quam brevi tempore hæc gignatur. De adhæsiōne autem ad ventriculorum parietes, affirmat, sanguinem, si cordis bubulis ventriculis loco vasis vitæ excipitur, modo materia æque scateat ex qua fit crusta, non secus adhærent eorum parietibus quam polypum foleant: quod & de implicatione, opinor, dicere poterat cum fibrillis valvularum, quando animadvertit, attulisse (m) ex Moenchio exemplum polyporum qui tendinibus mitralium valvularum implicabantur, inter eas quidem Observationes quæ, cum in viventibus nullum fuerit polypum indicium, ad polypum attineat qui post obitum producti sunt. Num vero illos saltem non nisi longo varoque tempore compactos polypos fuisse, credemus, qui sint fibrosi, qui membrana, tendinis, nervi, five aspicis, five manibus hinc, & hinc trahas, naturam quædamtenus æmulentur, qui frata ostendant alia aliis imposita, aut qui denique tubulorum instar sint cavi? Crederemus fortasse, nisi Pasta (n) observationes protulisset, unde illa omnia in crusta quoque emissæ sanguinis luculenter conspecta esse, constaret: quod vero ad cavos attinet polypos, quædam animadvertisset (o), ex quibus conjicere posset, crustam circumcircatam ex quiescente sanguine, post mortem videlicet, intra vas aliquod, emerisse, circumcirca, inquam, id quod facilius intelliges, si cadaver necdum calore intus destitutum, in oppositam faciem, aut latum, five lavandi, five alia de causa conversum fuisse, necdum posueris, deinde vero inter dissectionem, aut viscerum extractionem grumofum sanguinem e crusta circumjecta elapsum, hanc inanem tubuli instar reliquisse. At sunt quidam morbi, inquit, ita cum polypo conjuncti, ut ab hoc provenisse omnino videantur. Nam primum Schulzium (p) cædemata producit duo, alterum in pedibus, & natibus adolescentis, alterum in dexterae mulieris pede. Erat illi crassus polypus in venâ Cava ad Iliacorum confluxum; mulieri autem in Iliacæ dextera. Polypum igitur in utroque, dum viverent, fuisse, apparet, qui expedito sanguinis regressui se opponens, cædematis causa fuerit. Annuerem forsitan, nisi illi in adolescentem fuisset polypus, & stupendi quidem in corde, tum in communicantibus cum ipso vasis, nullique prorsus illorum effectus alibi se ostendissent; & nisi morbus quo extincta fuerat femina, & causa externæ, quæ fortasse præceperant pedis œdema, & alime in aliis quoque diffusis vasis fuisset polypum, fileretur. Proferes deinde quædam cordis, aut auricularum dilataciones, quas, cum alia tibi earum causa occurrerit nulla, contentas forsitan, ab eo quem intra illas conspexeris, polypum indicas fuisse. Noli id contendere; tot enim vel inter antecedentes sunt causæ dilatacionum, & nonnullæ earum ita abditæ, aut antiquæ, ut ne ægri quidem ipsius Medicis, & affidentibus, ex quibus scisciteris, aliquando sint notæ, videlicet graves, sed dissimulati, animi affectus, pulmonum alia ætate, aliisque in regionibus prægressæ inflammationes vehementes, & quæ præterea sunt ejusmodi apud Amplissimum Senacium (q) legenda. Namque hæc, præsertim si in eos inciderunt, quorum cor ad dilatacionem esset dispositum, haud raro ipsum dilatarunt citius, aut tardius prout major minorve erat illa dispositio; ut propterea unde, & quando factum esset dilatacionis initium non semper ægri animadvertere potuerint. Denique trahere argumentum posses in speciem multo va-

lidius ex Illustris Halleri (r) Observatione, quæ in venâ mulieris Cava inter Renales venas, & Iliacæ nihil cavitationis loco superfuisset, proponit, nisi fibrosam quamdam, quasi carneam, polyposam & duram carnem. Cum enim venâ Spermatice dextera, ut sanguinem ab inferiore Aorta illatum reduceret, immitteretque in venam Uretericam, ad Iliacam ejusdem lateris spectantem, enormiter facta esset latior, atque adeo foret unciali diametro, & perinde dilatata esset ea quoque Ureterica; videtur polyposa illa concretio quæ sanguinis ascensum impediret, jam diu fuisse ante mulieris mortem. Veruntamen cum Hallerus scribat, venam ibi Cavam fuisse constrictam, & exemplum ejus concretionis ex Mantissa Anatomica (s) Rhodii indicet, qui Cavam arctissime coaluisse, dicit, ut ne specillum quidem admitteres, haud dubia ab exulceratione, & Solertissimus ipse Hallerus conveit Cavea venæ in sua femina rationem se non intelligere, fateatur, cum in eo cadavere nulla causa, venam tantam comprimere apta, reperta sit, & Clariss. in Theatro Anatomico-Gottingensi Professor Winklerus (t) de eadem illa femina, ut videtur, loquens (quamvis neque ætas, neque indicatus Observationis annus magnopere consentiat) in qua Spermatice venæ Cavæ crassitudinem æquabat, hanc totam a coalitu obstructam vidisse se, ait; conjicere proclive est, coalitum, ejus facile similem, quem a me visum alia tibi Epistola (u) describam, ipsum quidem ante mortem jam fuisse, concretione vero polyposam sub ipso coalitu loco intra venam ibi contractam, vitæ extremo tempore, ut tot alias, productam esse. Quæ cum ita sint, nec quidquam proferri videam, unde quod deducas, extra non injustas dubitationes positum sit; vix perpaucas de tanto numero posse excipi concretiones, crediderim, quarum in viventibus alias inchoatas, alias perfectas fuisse, non inticiamur. Inchoatas in moribundis, aut in longissima syncope, & ob frigiditatem jam sanguinem insanabili, adeo oppressis, ut mortuorum magis quam viventium omnium similes videantur, si sanguis quidem ejusmodi sit, qualis solet in quædam crustam gignendam est maxime idoneus. Perfectas autem in aneurysmatibus iis præsertim, quæ faciem formam appensam referunt. Ibi enim vidi ipse, non illius carnis coarctatæ specie quam polypum præbent aliquando in ventriculis, aut auriculis cordis, multoque minus, ut illo modo pro unicarum aneurysmatum excrescentiis possent haberi; sed quales tibi descripsi Litteris aliis (x), ubi exceptionis hujus meæ causas sic indicavi, ut hic iterandas non existimem. Neque illud a vero alienum putabo, ut si ramorum cum aneurysmate communicantium officium aliquod a polypis illis quæ intra aneurysma sint, concretionibus ex parte operiatur, ut minus in ipsum influat sanguinis, possint illæ incipere, vivente homine, in eorum ramum se extendere, utque accedente ad debilem ex aneurysmate sanguinis motum, extremo in moribundis cordis languore sanguinem jam minus, minime propellentis, concretio in ramo augeatur, & denique ex substantia post mortem, refrigeratoque ibidem viscido, ac polyposo sanguine undique compleatur sic, ut cavi remaneat nihil: quæ ratione alteram Halleri (y) Observationem facilius intelliges. Noli tamen credere, etsi in dilatatis arteriis polypos, vel diu ante mortem agnoscam, hinc sequi, ut in dilatato etiam corde a me non minus agnosci debeant. Fibra enim dilatati cordis fere agere solent validius, sicuti ex palpitacionum violentia ostendit Senacius (z), aut si quando tandem agunt debilius; nunquam tamen cum earum viribus in sanguine comminuendo, expellendoque infirmissime in dilatata arteria fibrarum vires sunt comparandæ.

31. Hic illud a te interrogari me posse, scio, si pauci adeo in viventibus sunt polypum, quid igitur attineat non tam in Valsalvæ Observationibus, ex quibus mihi detrahere nihil licet, quam in meis, fere semper mentionem facere earum concretionum, quæ mortis causæ non fuerint, sed effectus? Ego vero primum ob hoc ipsum commemoro, nimirum ut reapse videas, verum esse in Italia quoque id quod Zollicofferus (a) præceptor Schachtius aiebat, adeo non rarum in Belgio esse polypum, ut variis quid ipsi videretur, si in morbo defunctis nullum reperiret, idque cum videris, facilius credas, eum post mortem coaluisse, cuius ulla in tot viventibus indicia non essent. Deinde etsi in mortuis coaluerit, qualis tamen esset in viventibus natura sanguinis, polypum absentia, aut præsentia, & varia conditio significant.

P

Deni-

(n) Epist. de Cord. Polypo n. 9. (o) Animad. 40. & 41. (p) n. 7. 7. & seqq. & 13. (q) l. 3. s. 7. Obf. 45.
(r) Epist. de Polypo Cord. (s) Antipops. ult. edit. l. 3. s. 12. (t) n. 6. (u) n. 11.
(v) l. 4. ch. 10. (x) n. 12. (y) n. 12. (z) ch. 11. n. 7. (d) l. 3. ch. 7. n. 5. (e) in Opus.
(f) n. 12. (g) Epist. 18. n. 9. (h) s. 13.

(i) s. 14. (k) n. 20. (l) n. 20. (m) n. 4. (n) n. 20. (o) n. 24. (p) Aft. N. C. Tom. 1. Obf. 45. & Commem. Litter.
A. 1731. Specim. 10. (q) Traité du Cœur l. 4. ch. 8. n. 2. & 4. (r) Opus. Pathol. Obf. 20. (s) Obf. 21.
(t) Differt. de Vaso. Lithiæ S. 2. s. 6. Adnot. n. (u) s. 6. n. 10. (x) Epist. 17. n. 29.
(y) Opus. cit. Obf. 19. (z) ch. 8. tit. n. 5. (d) Differt. cit. s. 2.

Denique sunt discrimina quædam inter eos polypos qui a dextris, & eos qui a sinistris in corde insunt, a Malpighio (b) adnotata, a Pasta autem (c) ex parte in du-bium vocata. Scilicet plerumque illos subalbo, hos autem atro colore, illosque majores, hos minores esse, Malpighius scripserat. Pasta vero de colore dubitat; de magnitudine non dissentit. Si rationem spectes a Malpighio indicatam additorum modo chyli, & lymphæ ad sanguinem, dexterum cordis sinum petentem, & amplitudinis hujus sinus; eo inclinabit animus, ut Malpighio utrumque concedas, sed magis, ut majorem a dextris polypi mo-dem, cum simul attenderis; infirmiore sinistram esse ven-triculum dexterum, ut non nisi minori vi premere, & expel-lere sanguinem possit, & facilius mox laxari, ac distendi, cum propter deficientem magis, magisque extremo tem-pore respirationem minus ejicit sanguinis, quam accipiat.

Sed tamen verum ut certe scias, Observationes sunt colligende. Facit id Pasta, ut supra (d) indicavimus, quod ad colorem attinet, proptereaque assentiri Malpighio non potuit. Fecimus nos, quod spectat ad ma-gnitudinem, & omnes quæ in tota illius Epistola sane plu-rimæ Observationes aliæ aliam ob causam proferuntur, insipientes, revera sapius in dextero, rarissime in sini-stro majorem polypos fuisse, vidimus; imo creberrime in dextero tantum, perraro in solo sinistro memorari, animadvertimus. Nec vero aliter Valsalvam observare solitum invenies ejus perfectis historiis omnibus, præfer-tim quas Epistola XX. complexi sumus. Quæ res lon-ga observationum serie, non dubitavit, ut ex nostra XI. cognoscere Epistola (e), cum a sinistris polyposum a no-bis extrahi fortè conspiceret, alterum a dextris inven-tum iri, nec falso prænunciare. Ad discrimina igitur istiusmodi, atque alia insuper, ut quod Malpighius (f) de substantia polypi a sinistris denotasse adjecit, pro certo dignoscenda, ut deinde eorum causæ quæ in gra-vissima quam supra exposuimus, de Polypos contro-versia esse aliquando utiles possunt, inquirantur, pro-fecto intelligis, non frustra quæ de ipsis in singulis dis-sectionibus conspecta sunt, adnotari: quod utinam vel diligentius plerumque facere potuissimus.

32. Verum; ut tandem ad pulsus inæqualitatem, & in-termissionem revertamur; sive polypi ante mortem sint, sive non sint in corde agnoscendi, ex iis quæ subinde interjecimus, verissimum esse, apparet, hoc Cl. Fantoni (g) monuit: iterum dico: ex vitis pulsus ne teme-re de polyposi judicium feramus, cavendum. Multos sane decepit. Sectio cadaverum cautiore efficiat. Polypos enim reperias; & æqualis, & constans fuit pulsus: Polyposi de-sunt; & omne vitium fuit in pulsui deprehensum. Cæ-terum pulsuum vitia omnia, aut plures, ut nosti, aut singulas pulsationes attendendo, deprehenduntur. Plures attendendo, & omnes inter se, quod ad omnia attinet, comparando, inæqualitas, & quod ad numerum intra certum tempus, intermissio, & si hæc multo longissi-mum tempus duret asphyxia cognoscuntur, de quibus hæcenus dictum est, præterea aut frequentia, aut raritas. Singulas autem pulsationes attendendo, celeritas, aut tar-ditas, durities, aut mollietas, magnitudo, aut parvitas, vehementia, aut debilitas, & siquæ sunt alia hæc addenda; fateor enim, hæc in parte nimis largos fuisse majores. Nec tamen si vicissim Recentiores quosdam parciore fortasse dixero, quam æquum sit, id immerito a me dictum putabis. Neque enim profecto necesse est, ut frequentes omnes pulsus sint celeres, neque ut omnes duri, aut omnes magni sint vehementes, quod minus at-tendisse videri possunt qui celeritatem, duritiam, & ni-miam magnitudinem, & his contraria vitia omiserunt. At enim celeritas, aut tarditas puncto temporis quod una pul-satio vix durat, tactu distingui non possunt. Facile cum Bellino (h) hoc fateor in statu a naturali parum recedente. Sed cum multum ab hoc recedit; nunquamne dis-tingui poterunt? Si autem poterunt; quo tandem no-mine tunc volent id vitii genus appellari? quandoqui-dem, id quod necessitas coegit nulla, celeritatis, & fre-quentiæ, tarditatis, & raritatis vocabula, apud Veteres sapientes discreta, jam usu promiscuo, non probante Scha-lia (i) confuderunt. Certe apud eos videbimus pugnan-tia loqui, si celeritatem conjunctam cum raritate in ægro-pulsibus nos invenisse, dicemus. Incidit id alias quo-que, sed nunquam magis quam in adolescente in quo non magnam pulsuum raritatem, maximam autem ce-leritatem deprehendimus. Erat ex illis qui cannabem car-

minant, hypochondriaci quovis timidior; sed robustus: cubabat autem ob thoracis inflammationem in Bono-niensi Nosocomio S. Mariz de Morte A. 1705. Majo ineunte. Ter missus fuerat sanguis, quem non modo sine crusta, sed difficile, & tarde concreverat, cum sal-tem qui secundo mittebatur, fuisse memini. Sputa secun-do, & tertio die sanguinea, deinde nulla, aut fere nulla; sed nocturni sudores crebri, inutiles primum, at circa diem decimum, & undecimum utiles adeo, ut pulsus qui vibrati, & frequentes valde fuerant, ut acuta febris re-quirebat, undecimo die hæc finita, nec vibrati amplius, nec frequentes, imo rari essent, nec rari tamen valde extra modum. Sed cum ea raritate mox se conjunxit vi-bratio, celeritas autem tanta, ut cum arteria motus ambo, extrorsum videlicet, & introrsum, simul sumpti non multo plus occuparent temporis quam soleant secundum naturam, primus triplo esset brevior, quam secundus. Quæ res biduum circiter perstitit, donec vigilis, & si-ti quæ etiam tum supererant paulatim abeuntibus, sensim pulsus quoque, vibratione, & celeritate immi-nuta, ad naturalem pene modum, sicuti quarto decimo percepimus die, redierunt.

33. At sine celeritate, aut tarditate, raritatem multo majorem deprehendimus in duobus præsertim Senibus ex quo primum epilepticis insulsi-bus, a ventre incipientibus, tentati fuerant: quorum alterius historiam alias (k) ad-te perscripimus; alterius fortasse aliquando (l) scribe-mus, quæ nudius tertius consulationis causa inviten-tes, cum ea pulsuum raritatem invenimus, ut intra sexa-gesimam horæ partem pulsationes sint tantum viginti duæ, numero videlicet duabus circiter tertiis partibus mi-no-ri quam oporteret, idque a pluribus jam mensibus.

Videbis quidem in Sepulchreto (m) Rumerum multo pauciores in Juvene adnotasse, ut signum summa imbecil-litatis virium, cum lenta febris conjuncta. Sed neutri eo-rum de quibus loquimur, febris fuit ulla, aut ea virium infirmitas, ut e lecto surgere, & si non semper, ut No-bilis ille Vesalii Vir (n), aliquando certe, veluti sani, obambulare non possent. Iisdem tamen nec inæqualis ut plurimum pulsus fuit, nec varius siue in altero, siue in utroque carpo explorares, ut in rultico erat Adolescente quem Bononia vidi in Nosocomio S. Mariz de Vita. Is olim cum esset duodecennis, ex arbore cadens, dorsum alliserat, unde usque tunc fluxit sanguinea, cordis autem assidua palpitatio ingruit, quæ etiam tum, nono post anno, vexabat, & quotannis solebat ter quaterve exacerbari, & spirandi difficultatem asserre, ut tum acci-derat. In eo igitur cum carpos simul ambos tentarem, pulsus utrobique inæquales, & inordinatos reperiebam sic tamen, ut pulsationes plerique attendenti manifestum esset, in sinistro neque, raras posse dici, neque frequen-tes, in dextero autem triplo fere quam in sinistro, esse rariore. Qui si tunc forte obisset Adolescente, aliquid forsitan ad hujus discrepantiæ causam intelligendam non inutile deprehendisset, modo illa in minima non fuisset ex casu vitata nervorum structura ad arteriam dexteram pertinentium. Ab nervis enim plura sæpe numero esse, credo, pulsuum vitia, præsertim autem explicatè diffi-ciliora. Nam languidum illum pulsuum, & rariorem, quem in Sepulchreto (o) a plurima aqua turbida in pericardio deductis, vides, nec rarum adeo præter modum fuisse, apparet ex ista ipsa loquendi ratione, nec in altero dum-taxat brachio, & sic satis fortasse ex causa ibidem pro-posita explicari potest: quanquam de tot, quas sæpe produxi, aut commemoravi, non dissimilibus aquæ in pericardio Observationibus haud scio, quot tandem rari potius, quam frequentis, qui præcesserit, pulsus mentio-nem habeant. Frequentis autem pulsus facilis videtur explicatio, siue irritans causa aliqua nervos cordis velli-cet, siue cor ipsum, idque interius, aut exterius: exte-rius quidem, ut cum acris aqua est in pericardio, quo refertur in ista ipsa IX. Sepulchreti Sectione Observatio XIII; interius vero, cum sanguis per cava, substantiam-ve cordis traductus, is est qui possit vellere: siue etiam illæ per quas spiritus in cor influunt, nervorum viæ post diuturnum cordis irritamentum adeo pateant, ut hoc ablato, pergant si nihilominus nec ad breve tem-pus, æquo crebris in cor influere: quæ fortasse causa est, cur hæc raro, pervicis jam febribus, ægri tamen, si nihil aliud quam frequentem pulsuum, attendas, febricitare videantur, eoque a minus peritis, magisque timi-dis Medicis in lectulo usque, & usque retineantur, cum inde

inde paulatim, ut vires fiant, si convalescere quidem velimus, sint extrahendi. Pulsuum autem durities causas plerumque ita habet manifestas, ut per se pa-teant, pateatque, cur minus in senibus sit attenden-da, nisi forte aut nimium magna illa sit, aut hi car-nibus contra acenes plerique solent, etiam nunc mollio-ribus, & quasi teneris. Magnitudinis autem pulsuum si multo evidentissima causa non esset; ex illis conjici posset quæ supra (p) hic illic attigimus, cum de contra-rio vitio ageremus: nec vero morari hic vacat, ubi singu-lorum discriminum cursum, ut vides, quasdam causas, quæ faciliores nobis videntur, quasi exempli causa, indicamus; fontes enim monstravimus supra (q), unde longe & plu-ra, & exactiora haurire, cum libuerit, queas. Unum il-lud nunc restat, ut de pulsuum vehementia quæramus. Est enim cum verba fecimus de asphyxia, & de pulsus de-bilitate, nonnullas indicavimus causas, quarum oppositæ vehementiam faciant, necesse est; accidit tamen aliquando, ut vehementia tanta sit, & cum iis conjuncta, ut pecu-liaris ejus causa in cadaveribus; si forte sub sensum cade-ret; quærenda esse videatur: quod in eo fecimus viro, cujus protinus subjicietur historia; ut qui ab asphyxia oris fu-mus, vitis intermediis jam percussit, in contrario illi maxime vitio scribendi finem faciamus.

34. SUTOR consistente ætate, nulla in re, ut aje-bat, delinquere solitus, nisi in nimio vini potu, ante men-ses circiter quatuor tentari coeperat universi corporis las-titudine, & pulsatione ad regionem cordis, cum spirandi difficultate conjunctis. Quæ cum in dies crescerent; Pau-lus Salanus Medicus Bononiæ exercitissimus, aneurys-mate laborare hominem, censuit, nec semel detrahi san-guinem jussit. Novissime ad ea quæ diximus, accesserant animi defectiones, cum in Nosocomio S. Mariz de Morte exceptus est. Erat eæ defectiones, & spirandi difficultas noctu graviores, tunc potissimum cum homo capere somnum volebat, illisque ingruentibus, brachium dexterum acerbo dolore corripiebatur non secus ac si dilaniaretur. Assidua autem erat ad cordis regionem, indeque ad umbilicum usque pulsatio tanta, ut majorem sensisse, aut vidisse vix meminim. Nam visu etiam to-ta percipiebatur: & quanquam major erat in pectore, sic tamen ea quoque pars quam dixi, abdominis impositum manum percutiebat, ut cunctis non modo in thorace, sed in ventre etiam aneurysma esse videretur. Ajebat æger, eam fere pulsationem ubique percipere, ut vel ad extremos pedum digitos perveniret. Et sane Carotides quoque, & Temporales arteriæ, & quæ sæpius tangeba-mus, Radiales iisdem magnis, vibratque pulsibus agi-tabantur. Pedes erant subnumidi. Vix quidquam cibi sumebatur. Et quanquam febris erat nulla, & poterat æger cum minus difficultis fiebat respiratio, in utrum liberet latus cubare, capite autem egregie valebat; tamen graviter adeo morbum ferebat vixit, ut mortem sibi præoptan-dam existimaret. Cujus voti compos factus est quarto ex quo in Nosocomium venerat, die. Cum enim forte ad alvum exonerandam furrexisset; vix in lectulum re-gressus, spiritum ducere, nisi erecta cervice, non potuit, in eaque spirandi difficultate mortuus est. C A D A-VER fecimus Kalendis Quincilibus A. 1705. labra valde livida inter secandum adnotantes, atrum autem, & fluidum sanguinem, qui, diffusus circa jugulum inte-gumentis, defluxit. Thorace aperto, flavum serum in cavo ejus dextero animadvertimus. In sinistro tota pulmonis convexa facies ad pleuram adhaerebat per in-terjectam crassam, & mollem quasi membranam, quæ hinc a membrana pulmonis, inde autem a pleura po-terat sine laceratione separari, reliquæ, & indicium, ut opinor, prægressæ olim peripneumoniz. Pulmones sani. In pericardio feri turbidi aliquantulum. Cor potius ma-gnum; sed intra modum. In hujus caveis, vasisque, cum iisdem communicantibus, nihil usquam polyposi; sanguis ater dumtaxat, & leviter in grumos coactus. Cum om-nia attente perscrutarer, vix potui animadvertere in una de tribus valvulis quæ Pulmonari præsciuntur arteriæ, subduri aliquid, & ad cartilagineum accedentis in me-dio valvulæ; ad ejusque limbum præsertim. Cæterum nulla cordis, nulla auricularum, nulla vasorum siue in thorace, siue in ventre dilatatio. Quin etiam cum ar-teriam Magnam a corde ad divisionem usque in Iliacas aperuissim; nihil in tota ejus interna facie adnotare li-cuit, nisi leves quosdam, & inæquales quasi sulcos, in longitudinem ductos, eosque primum ab ipso arteriæ Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

initio ad eam usque partem quæ adhaerere incipit tho-racis vertebra, & rursus, sed levius, quæ sub diaphra-gmate Cæliacam edit. Ventre priusquam id quere-re, aperto, & flavæ aquæ copia non ita modica in eo conspecta, intestinum Colon ab jecino ad finem us-que in perangustas cellulas coarctatum, & contractum quoque ventriculum animadvertimus, neutrum mirantes, quippe in homine, vix quidquam, ut diximus, plures jam dies comedente. Itaque nihil in ventris visceribus præ-ter naturam inventum est, nisi quod hepar erat duriuscu-lum, & maculis exterius distinctum, quasdam quasi gra-nula mentientibus. Cerebrum, quod reliquum erat, egregie constitutum deprehendi; quanquam Tenuem men-tingem non ita difficile fuit ab illaso cortice detrahere. Denique e vertebra tubo nihil aquæ prodire, vidi.

35. Unde igitur tanta, & tam vehemens cordis, om-niumque artieriarum pulsatio? Nempe indidem unde est in plerisque Aortæ aneurysmate tentari incipientibus. In his vero non ab aneurysmate ipso est, quod necdum est factum, & si factum esset, tunc potius, ut in dilatatis fluminum alveis videmus, impetum minueret fluentis hu-moris; sed ab ea causa est, quæ aut sola, aut cum aliis ipsum facit aneurysma, vasorum parietes violenter ur-gendo, infirmendo, & extrorsum denique compellendo.

Ea autem causa in aucta præter modum vi consistit, quæ cor in Aortæ initium, & hoc in proximam arte-riæ partem, & pars hæc in aliam deinceps sanguinem trudit, qui præsertim eo copiam modo, & qualitate ea sit, ut violentiorem illum motum & facilius possit accipere, & vehementius ad parietes artieriarum transferre. Quid igitur magis rugat cordis, & artieriarum vim, quam ea vi-tius ratio, quæ vividiorum spirituum, & si vis, magis etiam irritantium copiam præter modum adaugeat? Ei certe vitii rationi non in hoc modo homine, sed in aliis quoque aliquando vidi ejusmodi universarum artieria-rum pulsationem successe, in primis in viro Meldalensi a quo ante hos circiter quadraginta annos consultus sum. Vidi præterea in aliis, in quibus Senex honestus fuit, ci-vis meus, & Mercatores duo, alter Patavinus, alter Ve-netus: quorum hic florente ætate adhuc vivit, alter affec-ta mortuus est, cujus cadaver ut incidere, nullis pre-cibus ab uxore impetrare potuimus. Hos omnes fuisse bi-baces, non credo, imo aliquem non fuisse, scio. Ab ner-vis tamen in his quoque omnibus eam pulsationem fuisse, crediderim, cum ligna peculiariter aliorum morborum non essent, aut si essent, vel ad irritatos nervos haud obscure spectarent, ut alibi (r) in Mercatore illo Veneto osten-dam, vel ad morbos attinerent, qui non nisi nervos irri-tando, possent illam pulsationem efficere, ut ex diffi-cultate Senis, quem modo dicebam, alias (s) intelliges, a calculis, renes vesicamque torquentibus, mortui. Sed & aliæ Observationes in mea me opinione confirmant. Nam præter quam quod una extat (t) in qua post pul-sationem in cerebro, supervenit palpitatio cordis, & ar-teriarum, in extremis quoque digitis percepta, & ab utero esse hoc malum in Matrona Patavina, suspicabatur Rhodius (u); & licet indidem arcescere in famula, quam idem commemorat (x), a Placido (y) curatam; quæ ex te, quoniam modo cor flaccidum pulsus facere per se possit non debiles? In Agricola tamen, cujus vi-bi in XI. Epistola (z) historiam scripsi, cor flaccidum fuit, pulsus vehemens. Scilicet aut quanto pauciores po-terat descriptum sibi ejus cerebrum spiritus fecerere, tan-to plures fecerant cerebrum, vel, si mavis, Spinalis Medulla, & ad cor mittebat, aut cum resolutione aliorum nervorum, irritatio, ut sæpe accidit, aliquorum, & in illo cardiacorum, conjuncta erat, aut certe aliquid ejusce-modi fuit. Atque ut Observationibus utamur, quæ ingentem artieriarum omnium pulsationem commemorant; vide, quæzo, duas quæ ex duobus celeberrimis Parisien-sibus Auditoribus in Sepulchreto relatæ sunt. Altera (a) Ballonii est in Juvene, cordis palpitatio jam diu af-fecto, cui omnes arteriæ evidenter in singulis fere partibus palpitare videbantur. Pari est altera (b) in quodam Veltario, qui micantium imperii artieriarum omnium pul-sum se percipere dicebat. In primo adeo omnes cordis val-vulæ, & magna arteria distenta visa est, ut cor triplo, aut saltem duplo amplius videretur. In Veltario autem arteria Venosa reperta est in eam amplitudinem dilatata, ut manum in pugnum complicatam capere posset, & inter-na ipsius tunica ossa. Nunc quæro ex te, num vasorum dis-tentiones, dilatationesque augeant impellentem fibrarum

(b) Differt. de Polypos Cordis. (c) Epist. sep. cit. n. 14. & 23. (d) n. 22. in fin. (e) n. 23. (f) Differt. cit. (g) in Schol. ad Patris Obs. Med. Anat. 27. (h) De Pulsibus. (i) Epist. 9. n. 7. (j) Vid. Epist. 64. n. 5. (k) Sect. hac 9. in Schol. ad Obs. 2. (l) n. in cit. 2. Obs. (m) Sect. cit. Obs. 19. (n) n. 23. in fin. (o) n. 23. (p) Excus. resp. Exam. Puls. ceter. & frequ. 6. 4. (q) n. 23. in fin. (r) Epist. 64. n. 10. (s) Epist. 43. n. 13. (t) Commens. Litter. A. 1736. Hebl. 31. n. 3. (u) Cent. 2. Obs. Med. 40. (v) Ibid. (w) Obs. l. 2. (x) n. 11. (y) l. 2. S. 8. Obs. 26. §. 2. (z) Sect. hac 9. Obs. 9.

(p) ut n. 15. 19. (q) n. 12. (r) Epist. 64. n. 10. (s) Epist. 43. n. 13. (t) Commens. Litter. A. 1736. Hebl. 31. n. 3. (u) Cent. 2. Obs. Med. 40. (v) Ibid. (w) Obs. l. 2. (x) n. 11. (y) l. 2. S. 8. Obs. 26. §. 2. (z) Sect. hac 9. Obs. 9.

vim, & fluentis humoris impetum? an illam potius, & hunc minuant, quemadmodum paulo ante indicatum est? Quod si agnoscis; veri igitur similis videbitur, quæ causa in utroque antea fecerat aneurysmata, eandem, vel his factis, perficere, imo adeo validam secus ac frequentius accidit, fuisse, ut tantam illam arteriarum omnium pulsationem servavit.

36. Dixi autem aneurysmata, Paræi quoque Observationem complectens, primum quia hic eadem voce usus est, aneurysmata arterie Venosæ, tum etiam quia dubium mihi est, ne forte per incuriam ita scripserit, cum vellet scribere venæ Arteriosæ, id est arteriæ Pulmonaris. Dubitandi autem causa est multiplex. Nam primum in historiis, quas legisse memini, omnino duabus maximæ dilatationis arteriæ Venosæ, id est Pulmonaris venæ, tantum abest ut ingens illa memoretur universalis pulsatio; aut pulsus non memorantur, aut minimi, debilesque fuisse dicuntur. Illarum altera est Hildani Cent. 2. Obs. 89; non ut perperam ab Lancisii (c) typographis indicatur, 99: altera autem Vieussensii in Tract. de Cordæ gallice scripto cap. 16. Quinetiam sic mihi accidit, ut cum ejus venæ truncum, nempe finem in quem rami omnes ipsius influunt, æquo ampliore offendi, pulsus præcessisse, audirem, aut languidos, aut nullos, quemadmodum Epistolam relegens XVIII. (d) cognoscere (e). Deinde in utraque illa historia, cordis palpitacionem, & spirandi difficultatem fuisse, lego: quas in Paræi Observatione non solum non video nominari, sed credere debere, abfuisse; cum *pila palmaria indurata* extremis horis virum de quo loquitur, animadverto, quod exercitationis genus utrumque incommodum exacerbando, non voluptatem, sed molestiam attulisset. Contra in eadem Observatione invenio quod neque in duabus illis occurrit, neque a venæ illius dilatatione videtur expectandum, ut *dolens* videlicet, & *tumens* locus exteriori appareat. Solet id fieri ab dilatati aut cordis, aut arteriæ valis pulsatione; estque in hoc multo quam in venis, frequentius, ut *interna tunica ossæ* invenitur: quamquam hoc ipsum quomodo Paræus de vena dicere potuisset, haud satis intelligo, qui venam *unicam constare tunica*; non, ut arteria, *duas obtinere tunicas*, scripserat (f). Vides igitur, quæ in ejus Observatione habere me cogant. Neque enim faciunt, ut omnino venam Arteriosam scripserit, credam; nam sic quoque difficultates, non tot quidem, sed tamen aliquot ex his quas attigi, superessent. Mo quidem non fugit, hujus etiam venæ, id est arteriæ Pulmonaris, dilatata exempla haberi, quamvis multo quam arteriæ Magnæ, pauciora: ut in Rivæ illa Icone (g) qua primum majorum omnium vasorum dilatationes pictæ sunt, & in illa ipsa quæ paulo ante indicata est, Vieussensii historia, & apud Kerckringium (h), atque ut in iis Observationibus, quæ & prægressa habent signa, & in Sepulchreto extant, substitamus; Atardus Mauritiæ Egerdes (i) magnitudinem præternaturalem describit Pulmonaris arteriæ, *quasi aneurysmate affecta*, & hinc inde *saeculo creore coagulato surgidos habentis appendos*: & nisi hic referenda est Scholiographi Hollerii (k) Observatio *abscessus* in eadem arteria, quem & Poterius (l) ait in pluribus sibi observare licuisse, Cæsalpinus (m) certe proponit arteriam quæ ducit in pulmonem, duplo latiore naturali. Cave enim credas cum Boneto (n), sic eum arteriam venosam vulgo, Neotericis venam pulmonariam, designasse, qui hos docuit in Quæstionibus Peripateticis (o) ita loqui, ut nunc loquuntur, & sibi constans in illo ipso quem Bonetus laudat, Artis Medicæ libro VI. antequam istam scriberet Observationem, bis confirmavit (p), quam vocassent Prisci *venam arterialem*, omnino *veram arteriam esse*, arteriam, inquam, in pulmonem ducentem, cum *vena sit quam illi arteriam venalem dicebant*, in cor *introducens expulmonem*. Nunc igitur vide, cum dilatatione Pulmonaris arteriæ fuisse in Sancto illo Sene, de quo loquitur Cæsalpinus, & palpitacionem cordis, & propter duas abruptas a cartilaginibus costas manifestum exterius locum quo se pectus, alterne tumens attollebat. Nec, si hac attinet Scholiographi illius Observatio, in hac deerat palpitatio cordis: cujus oblitus videri potest Bonetus, cum ejusdem, opinor, Observationis partem alteram, ad syncopem facile attinentem, quæ Antipatro accidit, ipse ad pulsus inæqualitatem referens (q), Observationi opposuit (r) conjectu-

ram Saxonie, quippe de homine etiam tum vivo fermonem habentis: quo in judicio num fallar, tu constitues, cum apud ipsum Saxoniam, illumque Scholiographum, non ad cap. 3; sed ad cap. 30. ea quæ nunc attigi, recognoveris. Quod vero ad respirationem attinet; minus hanc fore difficilem, ubi impedimentum, hoc est dilatatio, ad arteriæ Pulmonaris initium sit, quam ad venæ finem, & ratio ostendit, & ex iis quæ Bellinus (f) docuit, & Albertinus (s) observavit, colligi licet (u). At enim in pluribus, quæ indicatæ sunt, dilatati hujus, aut illius valis Observationibus alia erant, in corde præsertim, vitia, a quibus potissimum tum quod deessent, tum quod essent quædam signa, repetendum est; in Alardi autem Observatione, nullum horum quæ quidem supra memorata sunt, extat. Fateor, eoque hæsitare me, dixi. Sed tamen quo magis omnia expendo, & Paræi historiam relego, eo magis suspicari cogor, in ea saltem deesse aliqua, ex quibus nonnulla, & vehementem illam in primis arteriarum omnium pulsationem intelligamus.

37. Cujus ad causam ut redeam, & ad ejus a me descriptam historiam; si perillam hanc credis non perperam explicatam; intelligis primum, tanto diligentius obstandum initiis aneurysmatum, ut Lancisius (x) vocat, spuriorum, quanto manifestus est, vel priusquam verum aneurysma fiat, interdum ab illius causa defectione animi, & non ferendam vim mali, & mortem quoque ipsam afferri: quæ vitari possent omnia per curationem idoneam, matureque institutam, qualis in iis fuit, de quibus supra (y) ex Platæo, & ex Commercio Litterario indicatum est, & illa præsertim blanda, & Lancisianis similibus, quam Bonhomio adhuc Prætorius noster (z): quin sola diæta quantum valeat, his perpaucis verbis indicavit Ballonius (a): *Cuidam omnes arterie micabant manifeste. Mirum id fuit. Insuper arteria curans est.* Deinde vides, cupimodi sint in arteria initiis illorum aneurysmatum, quæ videlicet neque ab nativa illius imbecillitate, neque ab erosione fiunt, nedum a vulnere, aut contusione. Nempe vehementis impetus quo sanguis ab nimium adaucta vi cordis, & arteriarum in has diutius urgetur, tam crebris denique, & æquo gravius ictibus, majoribusque distentionibus earum latera, quantumvis per se satis firma, lædere incipit, tunica earum intima villos tenuissimos quidem, sed ærissime compactos, ita distrahendo, ut prima lætio fulcorum forma, quos descripsimus, se prodatur. Hanc deinceps cæteræ in proxima tunica consequuntur læsiones interdum citius, alias serius, ut major impetus sanguinis, minorque arteriæ firmitas est, aut res contrario modo se habent: sitque tandem verum aneurysma, sive in omnem partem expansum, sive instar facci a latere appensi, ut villorum distrahio vel circum-undique, vel uno in latere facta est. Sic Epistola XVIII. (b) relegens quæ in Magna cujusdam feminae arteria descripta, sulcos hujusmodi in longitudinem duetos reperies in illa arteriæ parte quæ nondum erat dilatata: superius autem certo loco non secus ac si magis distrahita fuisset, arteriæ fibras ipsas apparuisse; quo loco nimirum credibile est, futurum fuisse, ut in facci formam excreveret, si diutius vixisset mulier: denique ab eo ferme loco ad cor usque arteriæ tunicas jam in omnem partem fuisse expansas. Nec vero illud morari te debet, quod pulsus in ea femina percipi non poterat. Neque enim autem semper ita res fuisset, aut esset, constabat: & si forte convulsionum vi id in artubus accidebat; tanto ob id etiam, major sanguinis impetus in Aortæ ipsius tunicas esse poterat, quod mistus esset ex *adaucto impetu recta*, & *reflexo*, sicuti ab Lancisio (c) indicatum est. Eademque a me de muliere illa altera dici, credito, cui simul in Aorta lineas, istorum fulcorum non dissimiles, simul subobscuras in carpis pulsus Epistola proposui XXIII. (d): tanto autem magis eadem dici, quod ingens in illa erat cordis palpitatio, vasorum autem in collo pulsatio oculis ipsis occurrebat. Quales autem fuerint pulsus in aliis, quorum Magnam arteriam intus fuscantem inveni, etsi ignotum est: nihil tamen prohibet credere, fuisse, interius præsertim, vehementiores, quam iis corporibus secundum naturam conveniret: imo in nonnullis eorum profecto verisimile est, ut in Sacerdote de quo scriptum fuit Epistola IV. (e), & in Veneta muliere, de qua Epistola XXVI. (f) scribetur, cujus Aorta fulcos, si qua alia, spectabiles ostendit, cum dilatatione, & certo loco etiam cum erosio-

erisione conjunctos. Accedit enim haud raro ad impetum sanguinis, progrediente morbo, & tempore, causa alia quæ vim habeat erodendi, unde initium accelerari potest legitimi aneurysmatis, quemadmodum recte animadvertit Lancisius (g), & generatim indicavit Fernelius (h). Spuriū autem aneurysmatis causa priusquam legitimum fiat, id est antequam arteria ab impetu sanguinis

sit dilatata (cujus rei signum pulsatio præbet ex angustiore jam facta latior) quo læsionis genere vitare arteriam incipiat, sub oculos jam a nobis positum existimamus, simulque ostensum, vel eo tempore nonnunquam hominem posse ab illa eadem causa gravissime torqueri, & vita privari. Hæc ad ea quæ Lancisius docuit, adjunges, si tamen placuerint: & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXV.

Agitur de Lipothymia, & Syncope.

Asphyxia quidem, ut superioribus Litteris (a) ostensum est, sine Syncope esse potest: sed non Syncope sine Asphyxia. Illud difficillimum intellectu est: hoc facillimum. Minime enim mirabile est, qui mortuorum similes jaceant, in his ut cætera fere omnia vitæ indicia, sic pulsus etiam deesse. Contra, non satis mirari possis, in quibus nullum arteriarum motum reperias, in iis pleraque eorum vigere quæ in hominibus non vivis modo, sed sanis etiam spectamus. Facilius igitur Syncope, quam Asphyxiæ, tractatio est: nec difficilius Lipothymia, quippe a Syncope non nisi gradu discrepans. Harum utriusque causæ, quæ Valsalvæ quidem, & mihi in cadaverum dissectione se obtulerunt, ex Epistola hac cognoscas. Ille igitur sic invenit.

2. **JUVENIS** duodecimum annorum, procerus, & pinguis, rubraque a natura facie, crebro stomachi dolori obnoxius, qui sibi dum inclinatio corpore caput demittebat, a stomacho aliquid ad fauces means sentire videbatur, interdum ob virium debilitatem, laboriose se movens, & anxie respirans; his etiam animo usque adeo deficiens, ut mortuus videretur: sæpe quoque de dolore capitis, & vertiginibus conquestus; cum aliquot ante mensibus pristinam pinguedinem amisisset, rubrum tamen faciei colorem servasset, ita tandem quadam, vespertino tempore domum redit lassus, & solito stomachi dolore vexatus: ventriculi regionem petroleo inungit, cenat, noctemque placida quiete transigit, ut mane expergefactus, querenti uxori quomodo se haberet, recte, responderit. Surgit, ut alvum exoneret. Dum lectum repetit, vix pedes attollere jam posse, vacillare, & quasi cadere ab uxore conspiciat. Tandem ad lectum pervenit, in eumque confestim se rejicit, hoc unum, & fœmel clamans: o morbum ingentem! Facie multum rubet, pallescit postea, leve ad vomitum irritamentum ostendit, lotium, & facies reddit: brevi moritur. **MORTUI** facies, & collum ad laryngis latera, cum livore tumeant. Ventre aperto, chyliera per mesenterium vasa conspiciuntur; a cœca autem ad mortem sex circiter horæ intercesserant. Lien duplo major erat. Ventriculus autem qualem spectabat, adeo tenuis, ut ne dimidium quidem ejus aquaret crassitudinis quam in reliquis habebat partibus: illoque in loco ad superiora multis intus erat sanguineis punctis distinctus. In ventriculi autem cavo subflava inerat materia. Thorace recluso, nil, nisi in corde, adnotatione dignum fuit, cujus auriculæ dextera adeo erat dilatata, ut tertiam cordis aquaret partem: dexter autem ventriculus copiam fluidi sanguinis ingentem continebat, cum eaque minorem polypum, naturæ multum ab iis concretionibus discrepantis, quæ in eorum corporibus sæpius occurrunt quos febris, aliæ ejusmodi morbi interemerint. Substantia enim erat multo crassiore, atque aliter ac in illis compacta, colore autem carni simili. Craniū fornice exfecto, dum Crassa meninx incidere, serum prodit ad uncias duas: cujus paulum in ventriculis quoque cerebri repertum est, cætera sani.

3. Cum ad ventriculi, capitis, & cordis morbos hæc attineat historia; inter hos ultimos referre malui propterea quia duæ illæ prægressæ animi defectiones, graves adeo ut hic Juvenis mortuus esse crederetur, cujus generis novissima fuerit, ex qua revera mortuus est, satis videntur significare. Nam quicumque modus fuerit quo hujus ultimæ initium ingruit, & quæcunque capitis, nervorumque in ea conspiratio, nihil magnopere obstat quo minus in syncope defuisse arbitremur: quod confirmat subsecutus faciei pallor, nec recurrentorum infirmat exitus, quippe cum sphincterum laxatio interdum syncopi Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

quoque communis sit. Magnus certe inventus est in corde morbus. Nec vero id ob parvum illum polypum dico, cujus qualiscunque substantia, structura, & color apparuerint; non propterea decet eorum oblivisci, quæ superiore Epistola (b) exposita sunt. Sed ob tantam illam dico dexterarum cordis cavæ dilatationem. Nisi enim fuisset ventriculus ille multum dilatatus; ingentem continere sanguinis copiam non potuisset: neque cum hic tanta sanguinis copia tumeret; non magna esse potuit proximæ auriculæ dilatatio, quæ tertiam adeo ampli cordis partem æquaret. Amplificatis autem cordis cavæ, non insolitum esse, animi defectiones accidere, præter Albertini (c) Observationes, illas ab dilatationibus repetentis *speciatim caudicis vene Cuvæ, sive auriculæ cordis dextere* sic ut non nunquam in syncope cardiacam designant, præter Observationem XI. quæ in Sectione X. est Sepulchreti, huc attinente, & alias fortasse ejusmodi, denique præter illam, quam alibi quoque commemorandi occasionem habuimus, Graffii Filii (d) de muliere lipothymia crebro redeuntibus obnoxia, quæ demum, vix advertente quopiam, mortua, & proapoplectica habita, nullum usquam, nisi in dextera cordis auricula, vitium perscrutantibus exhibuit, consuetam molem vel duplo superante, præter has, inquam, Observationes, ostendunt aliquæ etiam ex nostris, ut quæ de cannabis Carminatore superiore Epistola (e), & quæ de Sutore XVIII. (f) descripta est, quorum utriusque, illis defectionibus obnoxio, si vitam syncope ereptam dixeris, facile annuam. Sed insuper leges in eadem Epistola XVIII. Observationes alias duas (g), quas cum proposita Valsalvæ compares, explicatumque etiam invenies (h), quomodo dilatatum cor facile succumbat denique oneri sanguinis prægravanti, & celerem afferat mortem, præsertim si quid accedat unde illius expellentes vires imminuantur. Cujus rei causam in eo de quo loquimur, Juvenem facile repetere ab nervis potes sive ob acrem qui repente, lassum ventriculum corripuerit, dolorem convulsis, sive ab aqua illa sub Duram meningem improvviso effusa, aut saltem aucta, & quidquid intra cranium erat, premente, adeo aut compressis, aut spiritu influxu ex parte privatis, ut ejusmodi cordis motui servando pares amplius esse non possent. Itaque sanguis in cavis ejus dexteris, & quod consequitur, in venæ Cavæ, & proximis hujus ramis Jugularibus cumalatus, subtrahit, eumque in collo ad laryngis latera, & in facie livorem, tumoremque efficit.

4. **SACERDOS** annos natus sexaginta, per triginta circiter capitis, & ventriculi debilitate vexatus, sit quoque, & repentinis, præcipue dum stabat, animi defectionibus, cum pectoris angustia, & pulsus intermissione, in febrem tandem incidit Tertianam duplicem continuam, quæ acutior, in dies facta, in ardentem, atque adeo lethalem degeneravit. **ABDOMINE** diducto, omentum prægrande inventum est, quod se in funis modum intorserat. Dexter ren deerat, neque ullum erat vasorum ejus Emulgentium veltigium: finitè naturali erat magnitudine, & vesiculam aqua plenam, quam hydatidem vocant, fovebat. Thorace dissecto, ventriculus cordis dexter satis magnam concretionem polyposam ostendit, quæ ad mediocrem tractum se per venam Cavam producebat; sinister minorem, quæ venam Pulmonarem adibat. Denique Cranio circumsecto, quod antiqui morbi sedem continere existimabatur, intra cerebri ventriculos aquæ multum, glandulæ autem plexus Choroidis plurimum tumidæ conspectæ sunt.

5. Hic Sacerdos si idem non fuit ac Monachus de quo mihi (i) Valsalva dixerat; bis alterius defectum renis

(c) De Aneur. Propos. 53. (d) n. 2. & 34. (e) Vid. etiam Epist. 64. n. 7. (f) Oper. I. 2. c. 10. (g) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 17. lit. R. (h) Spicil. Anat. Obs. 16. (i) Sepulchr. I. 2. S. 3. Obs. 4. in Addit. (k) Ibid. S. 8. Obs. 27. §. 1. (l) Insula. Curat. & Obs. Cent. 3. c. 22. in fin. (m) Sepulchr. Obs. 27. modo cit. §. 2. (n) in Schol. (o) l. 5. qu. 4. (p) l. 5. c. 29. (q) l. 2. S. hac 9. Obs. 6. (r) in Schol. (s) De Morb. Pector. (t) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. in Opusc. (u) Vid. tamen Epist. 44. n. 7 & 8. (v) De Aneur. Propos. 5. (w) n. 35. (x) apud Rhodium Cent. 2. Obs. Med. 40. (y) Paradigm. 15. (z) n. 34. (aa) Oper. modo cit. Propos. 36. (ab) n. 4. (ac) n. 1. (ad) n. 21.

(aa) Oper. cit. Propos. 39. (ab) Patholog. I. 5. c. 12. (ac) n. 9. (ad) n. 30. & alii. (ae) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul. (af) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 24. (ag) n. 13. (ah) n. 2. (ai) n. 8. & 14. (aj) n. 3. (ak) Advers. Anat. III. Animad. 31.

ipse viderit, necesse est. At si idem fuit, ut opinor, aut in Tractatu de Aure Humana (k) non finit ren fuerat scribendus, sed dexter; aut hic non dexter, sed sinister. Verum utlibet ren defuerit; cum esset is quo uno homo iste præditus erat, naturali magnitudine, & quod consequitur, non tantum lotii fecerneret, quantum duo fecerissent; num inde pleræque deducenda sunt ex iis incommodis quibus tandiu confictabatur? num præsertim ex quo ad minorem ea qua opus fuisset, secretorii urinæ organi magnitudinem labes accefferat aliqua ab interna hydatide, quæ, si non aliud, at certe aliquid de ea magnitudine detrahebat, num, inquam, tunc saltem plus aquæ in cerebri ventriculis cumulari ceptum est? Nam antea quoque aliquam illius copiam in iis fuisse, capitis debilitas, & quæ ad thoracem atque incommoda videntur significare, cum in illo nihil præterea, in hoc vero nihil per sectionem deprehensum sit, quod merito accuset. Verum undenam fiebat, ut præcipue dum staret, illis corripetur deliquit? An quod nullus magis quam stantis, hominem lassat corporis situs? An quod ventriculorum, jam per se debilem, pondus tunc magis distrahent prægrandis omenti? Hoc autem unde sic intortum? Si ex historia appareret, quid præter ea quæ adnotata sunt, homini aut extrinsecus, aut interius accidisset, unde omentum diu in unum locum adigi, comprimique posset, rem exponere conarer ad eum fere modum ad quem Rayfchius (l) ejusdem coarctationem, mutationemque in sarciniis formam explicavit. Ut ad illud redeam quod præcipue hic nobis propositum est, videlicet ad animi defectiones; noli mirari, si in hoc quoque homine non sine interfecta nervorum mentione possum earum causam indicare, quando nihil nisi in cerebro, & ad ventriculum repertum est, ubi hanc fuisse, coniciamus; nervi autem five ad originem compressi, five alibi irritati, quam sapientissime, & evidentissime faciunt, ut animo deficiamus. Constat id ex tot deliquitibus quæ hominesprehendunt aut certis animi affectibus de improvviso perturbatos, aut teteris odoribus percussos, aut acerbissimis nervorum partium, & ventriculi præsertim, doloribus correptos. Nec obitare, credas quæ de cordis motu hoc tempore disputantur, quasi a nervis minime penderet. Aliud enim est abque nervis posse ad tempus moveri: aliud iis læsis, & præsertim irritatis, non posse cordis motum vitari, plurimum minui, atque adeo interrumpi. Illud primum sicut alii, certe Amplissimo Senacio (m) erat notum, atque perfectum. Sed num propterea negavit alterum? Imo vero si præclarum ejus de Syncope caput (n) leges; videbis sane, haud aliter ac modo a me factum est, id mali subinde ab nervis ubi ubi irritatis, præsertim vero five in cerebro compressis, five ibi, aut in ventriculo stimulis, deducere. Verum ne ab iis recedamus quæ in morbidorum cadaverum sectione inveniuntur; hanc quæ sequitur, Valsalvæ Observationem perlege, & nervos, si potes, minime incusa.

6. VIR Nobilissimus, patre natus articularum doloribus, & catarrhis obnoxio, a prima adolescentia varis, & scabie, mox virulentis gonorrhœis sæpe, & penis ulceribus, denique in extrema juventute paternis illis doloribus vexatus, cum ab his omnibus liberari cuperet, disparum curationis exitum habuit. Nam quod ad venereas illas noxas attinebat, ea quidem facile remediis obsequabantur, nulloque relicto post se suis vestigio, facebant. Articularum autem dolores, quamvis nec semel, & multifariam impugnat ab iis præsertim Medicis, qui, cum venerari subesse aliquid existimarent, modo hydrargyrum, alias lignorum decocta exhibuerant, sudorem concitantes, nunquam tamen ita abigi potuerunt, ut non subinde plus minus incommodi afferrent, articulosque debilitatos relinquerent. Quos ut confirmaret, temere per se consilio capto, Euganeis balneis, & luti cum vel præter modum usus esset; nec sui voti compos est factus, & mox capitis doloribus non sine plenitudinis sensu vexari cepit, tum oculorum inflammationibus, & narium hæmorrhagiis. Quarum illæ eo magis sinistro oculo nocuerunt, quod hic multis ante annis consimili diu affectus morbo, ex erosione Corneæ tunicae albuginem contraxerat, quæ secundo hoc, pariter diuturno, incommodo aucta fuerat, ut nonnihil prominere, pupillæque e regione respondens, objecta duplicare videretur. Hæmorrhagiæ autem, irritis complurium Medicorum auxiliis, tandiu perrexerunt, donec Valsalva facile remedium genus indicavit, velut alias (o) de hoc ipso Generosissimo Viro ad te scribentes, satis exposuimus. Sed cum postea caput assiduis curis, &

gravissimis cogitationibus magis, magisque infirmasset; rediit creber sanguinis fluxus, sed e narium vasculis, ut opinor, superioribus, rediitque interdum oculorum inflammatione non levis, tum frequens, & repentinus faciei rubor, sensusque calor, in capite, debilitatis autem cujusdam ad infimum occiput, hæc autem omnia tunc magis, cum alvi, aut vesicæ excretionibus minuebantur. Tandem septimo circiter ante obitum mense quotiescunque aut scalarum gradibus ascenderet, aut per æquum, & planum locum paulo celerius ambularet, aut brachia ita præsertim ut in vestibus induendis facinus, moveret, tunc primum cepit animadvertere, molestem quandam frigoris sensum sibi ad inferiorem sterni partem excitari. Qui sensus paulatim adeo mutatus est temporis progressu, ut post unum, aut alterum mensem frigus illud in dolore acerbissimum defineret, qui continuo ad caput ascendere agro videbatur: & tunc illico visus, pulsus, & animus deficiebant. Et quanquam initio non nisi iis quos diximus, corporis moribus hæc succederent; postea tamen vel sine ullo motu sibi deficere videbatur. Sed, quod mirum est, ad violentiores quosdam motus, ut puta stertationis, aut tussis, nihil ejusmodi, atque adeo nullam omnino patiebatur molestiam. Nunquam spirandi ullam difficultatem percipiebat; sed capitis sæpe debilitatem, ut interdum sibi casurus videretur, si fulcrum aliquod apprehenderet. Sæpe etiam tum interdum, tum noctu convulsi motus aliquando universum corpus, alias partem aliquam corripiebant, palpebras præsertim, & brachium sinistram: nunc convulso digito quandam prehendebat manus dexteræ cum dolore: modo stupor eandem manum, & crus totum, huic respondens, nunquam utroque in brachio sentiendi facultas omnino deficiebat: aliquando utrumque dolore afficiebatur: nec raro ad fincipit dolor erat, aut contrictionis sensus ad occiput. Atque hæc omnia promiscue ad diem usque mortis ægri torquebant. Cæterum fere ad eum usque diem ciborum appetitus, somnus, naturalis corporis color, & hilaritas intrepidam animi constiterunt. Hæc cum ita haberent; dici non potest, in quot, & quam varias sententias & præsertim, & consulti per litteras Medici non infirmi nominis discederent, cum alii nihil esse, dicerent, nisi hypochondriacam affectionem, alii humorum siccitatem nescio quam, alii nervorum quorundam ramorum excitationem cum nimia humorum mobilitate conjunctam, alii spasmodicum rheumatismum, aut convulsionem a salinis acris particulis in thoracis, & artuum musculis se inferentibus, ibique nervos stimulantibus, alii denique irritationem a virulentis ex lue venerea particulis, quæ in mediastino subsistissent. Unus Valsalva pleræque eorum quibus æger torquebatur, a causa quæ intra cranium esset, repetebat, tum dolores capitis prope assiduos spectans, & convulsiones, quæ ad tot, & tam diversas partes pertinebant, tum quæ post affectiones ex parte simplices aliquando in cadaveribus deprehenderat. Itaque ut cæteri auxilia proponebant, quæ peculiari cujusque eorum sententiæ convenirent; sic ipse quantum ea quæ sanguinis copiam, aut turgentiam, aut coarctationem ad caput agerent, improbat, tantum ea quæ his contraria præstare possent, commendabat, præsertim cum videret, si turgentia fieret ad aliam aliquam partem corporis, tunc caput levare, educitoque sanguine ex iis vasibus quæ circa inum intestinum sunt, ægrius meliusque dies aliquot habuisse. Verum ut causa morbum efficientem sedem generatam ipse cognosceret, & quæ vita paulo diutius, & levioribus cum incommodis trahendæ convenirent; tamen peculiarem sedem causæ, hujusque naturam, remediis insuperabilem, divinare non potuit.

CADAVERE enim dissecto, cum reliqua omnia non modo in Ventre, & Thorace, sed in ipso etiam Capite sana essent; in Falciformi Crasse meningis Proceffu ossa quinque inventa sunt, alia alia forma, & magnitudine, sed pene omnia acutis quasi spinis horrentia. Maximum lineas Bononienses quindecim longum, septem in medio latum, unam cum dimidia crassum, valenter annexum erat initio, & proximæ parti illius proceffus, cuius etiam formam referebat. Hoc os aliquem ad tractum intercipiebant ossa duo, quæ reliqua parte inter se arte jungebantur. Sic conjuncta, latitudine æquabant lineas decem; sed latius quinque erat longum; angustius novem, quod duas lineas erat crassum, inferiori tamen latere, five quo Callosum corpus spectabat, pertenuet. Hujus extremo se reliqua duo ossa annexebant, proceffum arte intercipientia; nam etiam longius, quod lineas nimirum æquabat quatuordecim, erat, ut priora, a latere pos-

situm dextero; brevius tamen, quod novem æquabat, latus sinistram tenebat. Itaque universa hæc quinque ossa partes duas tertias, & fere amplius occupabant longitudinis totius proceffus ab anterioribus incipiendo, & retrorsum pergendo. Præter illa, officulum erat, novissime fortasse efformatum, lentis magnitudine.

7. Existimabat Valsalva, ab eo tempore quo æger Euganeis luti abusus, materiam quæ arthritidem facere consueffet, arcere ab articulis studiuisset, illius materia partem aliquam inter Falciformi proceffus fibras intercepti, & dolores capitis, quibus nunquam antea obnoxius fuerat, afferre coepisse: eandemque sensum postea in ea quæ descripta sunt, ossa concreffcentem, postquam horum aculeis proximam utrinque meningem Tenuem inceperat compungere, in quibusdam præsertim corporis motibus, eas convulsiones excitasse, a quibus cum cætera, tum illæ animi defectiones orirentur: quarum potissimum causa istius ægri morbum, & defectionem iâ hanc Epistolam retulimus. Ulro tamen fatebatur, satis illud explicari non posse, cur ad tussis, aut stertationis motus, quibus vehementius concuti meninges videntur, nihil eorum accideret. Equidem memini, cum tibi alias (p) pleræque ossium, in Falcato proceffu inventorum, exempla commemorarem, graves quidem ab illis noxas, cum meningibus pungenter, allatas esse, dixisse. Verum non memini, in majoribus motibus non esse allatas, cum a minoribus afferrentur. Sic, exempli gratia, in ea Observatione quæ in Historiam Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis ad A. 1711. relata est, Juvenis ille qui obistam causam epilepticis paroxysmis, iisque fere semper noctu prehebatur; tamen interdum quoque, si ambularet, a motu in eodem incedebat. Quod si non concussione tantum, sed majorem quoque in meningum valis aut copiam, aut impetum sanguinis debemus attendere, unde meningibus ipsæ magis ad officula urgeantur, quemadmodum & ratio indicat, & Observationes confirmant Scheidii (q), & Hunauldii (r), quorum alter aliquod, alter unicam ab sanguinis missione levamen cephalæ, aut epilepsiæ, ab ejusdemmodi causa ductæ, adnotant; quæ est cui sanguinis in meningum valis aut copia, aut impetus magis augeri videatur ex levi brachiorum, quam ex violento tussis, aut stertationis motu? Sed etiam quod Valsalva intelligere non potuit, nos quoque intelligere non possumus; tamen, quod propositio satis est, apparet, cum aliud præter illa ossa toto corpore non esset, unde gravia, quæ præcesserant, mala repeterent, ejusmodi autem ossa acerbos dolores capitis, aut diras convulsivas affectiones in tot aliis excitaverunt; apparet, inquam, hic etiam quid accusare debeamus. Neque enim, ut in Præfule, quem Lancisius (s) describit animi deliquitibus, cum se moveret, obnoxio, & convulsionibus tentatum, erat hic in corde, & cerebro quidquam, unde potius hæc repeteret, quam ab ossibus, quæ in Præfule quoque Crassa meningis reperta sunt.

8. At enim, inquit, exempla etiam extant ossium in eadem meningis deprehensorum, a quibus tamen ulla orta incommoda non adnotantur. Ego vero adeo hæc non nego, ut meis non dubitem Observationibus confirmare. Nam præter illud os magnum quod alias (t) descripsi, inveni alterum in viro, de quo alibi (u) sermo erit, mediocrius uvæ acini magnitudine, superficie leviter granulosa, interjectum Crasse Tenuique meningi, quod sibi respondentem foveam excavaverat in diducto cerebri sulco qua hemisphærii sinistri pars superior ab anteriore suo extremo digitos transversos quatuor distabat, sesquidigitum autem ab hemisphærio dextero, foveæ parietibus, & circumjecta substantia secundum naturam se habentibus. Et ne longius a Falcato proceffu abeam; A. 1726. & A. 1744. cum in Gymnasio, ut solitus sum, non unum cerebrum dissecarem, in viro, itemque in muliere ossa ibi ad hunc modum conspexi. In illo sub ipso vertice, ad singula Longitudinalis Sinus latera, in ipsa Dura meningis substantia, singula erant non parva officula, quorum unum in plures oblongos, acutiusque quasi denticulos definebat. In muliere autem, parva officula erant tria, fere sub vertice locata, quorum crassissimum ab duobus lateribus, sed ab uno præsertim, similes emittebat denticulos; reliqua erant squamarum duarum instar, majoris, & minoris. Inerat illud in ipso extremo sinistro latere Sinus paulo antea memorati; hæc inter se vicina, nec minus distita ab infimo Falcis lim-

bo, dextere faciei ejusdem Falcis sic adhaerebant, ut nullo negotio avelli possent. Quod si nunc quæras, cui aut dolori, aut incommodo ante novissimum morbum hi singuli fuerint obnoxii; me quoque perquisivisse, dicam, & præsertim de muliere hac, quæ consistente, ut videbatur, ætate post sanguinis sputum decesserat; sed, ut in mendicis sæpius accidit, nihil rescire potuisse quod pro certo adnotarem. Num vero propterea ponendum pro certo est, nulla omnino ab iis officulis incommoda fuisse allata? Non magis profecto, quam ubi Casp. Hofmannus (x) flet quæ detrimenta attulisset os cartilaginolum exalte rotundum, quod magnitudine thaleri imperialis, Dura meningis utrinque tectum, invenerat, aut potius ut omittis minoribus, majora commemorem; quam ubi Dionisius (y) scribit, se in noto artifice reperisse eandem meningem ossæam factam propemodum totam, neque indicat, quibus is obnoxius fuerit malis. Scilicet aut quæ hæc fuerint, satis cognitum habere non potuit, aut si habuit, quod de noto, nec mendico, homine potius credo, in locum, & tempus opportunius id distulit: quod licubi fecit, ea perutilis fore videtur historia ad quosdam illius meningis usus, de quibus multum disputatum est hac ætate, aut ex parte aliqua tuendos, aut omnino abiciendos. Illud præterea animadverendum est, quod etiam ossa meningibus pungentia valde noceant, quemadmodum illud de quo meminit Petrus Borellus (z), multis cupidibus horridum, in dura matre deprehensum, unde dolores æger capitis diu passus fuerat, & tot alia ossa ejusdemmodi (a); tamen nisi ea forma, & posita fiat, ut possint meningibus compungere, aut pondere, & mole aucta adeo, ut deorsum trahendo, aut premendo, Sinum præsertim aliquem, & quem diximus, Falcis, arctare valeant, fere nullum, ut alias (b) scripsimus, sui indicium sunt præbitura. A quibus ut vides quantum, nullo numero, & magnitudine; at forma simul, & sede illa discrepant quæ a Valsalva inventa sunt, ita noli ejus Observationi alias obicere quæ cum ea non sint comparandæ.

9. Atque utinam illa saltem quæ adeo nocent, ossa non minus certas & peculiares, quam magnas, sui significationes præberent. Verum hæc sunt tot alii causis sæpe communes, ut merito censuerit Scheidius (c), locum vix esse alicui suspitioni eorum ossium tunc etiam cum diuturna quadam capitis mala nullis remediis cedunt, neque satis unquam remittunt. Quod vero, etiam si plane dignoscitur, officula hæc tolli non possent, neque ulterius eorum productio impediri, sicut ab eodem (d) ostensum est. Quo loco vere, atque eleganter id dicit, quod & mihi olim venit in mentem, cum senior Medicus qui, studio ab aliis dissidendi, non raro in tricas se inducat, os quod ad Aortæ initium coaluisse in nobili ægro comminiscatur, dissolvendum esse, proponeret Artis auxilium; fieri enim posse, ut quod durum ex fluido factum esset, rursus ex duro fluidum fieret: nos videlicet, inquit Scheidius, ejusmodi auxiliis non tam naturæ parsimonia, quam benignitate destitui; nam quibus ossa, vi morbi nata, solveremus, iisdem simul cætera quæ natura ipsa ossa construxit, destruerentur. An tamen remedia sint quibus non jam facta ossa dissolvi possint, sed faciendæ, aut certe augendæ, in arteriis quidem, impediri, ex iis intelliges quæ aliis Litteris (e) perpendentur de ossium in arteriis productione, & suppuratione quadam proveniente, & cum exulcerationibus earum conjuncta; nam quæ possent huic causæ obitare, illi quoque possent effectui. Verum ut ut res se habeat in quibusdam arteriarum ossificationibus, num idem iudicium de iis quoque ferendum sit de quibus hic loquimur, mecum interea dubitabis. Neque enim cum ossa in meningibus invenerint, suppurationis indicia, aut exulcerationis, vidi adhuc, fuisse conjuncta: nec qualescunque osseas, aut, si mavis, ossiformes tantummodo, brachæas vidi: sed vera plane ossa conspexi. Nam; ut cætera præteream veri ossis indicia, si descriptionem releges (f) magni illius ossis quod in Falce deprehendi; videbis certe, ut in simplex utrinque stratum ex parallelis oseis fibris definere; quo etiam oblongi illi, & acuti quasi denticuli videntur attinere, in quos aliqua ex minoribus quæ supra (g) descripsi, extenuabantur. Hoc autem indicium quod in ordine constitit velut fibrillarum, ut in ossibus observamus, recta exacerentium, non solum ab laudato Scheidio (h), sed ab aliis etiam Viris Peritissimis proponi, & confirmari, video, ad vera ossa a duris alterius generis concretionibus inter-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

P 4 no

(k) c. 2. n. 14. (l) Obs. Anat. Chir. 69. (m) Traité du Cœur l. 3. ch. 7. (n) l. 4. ch. 13. n. 2. 5. 7. 9. (o) Epist. 14. n. 24.

(p) Epist. 3. n. 21. (q) Dissert. de duob. officul. in Apopl. qu. 6. (r) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734. Obs. Anat. 2. (s) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 1. 4. (t) Epist. 3. n. 30. (u) Epist. 32. n. 32. (v) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 287. (w) Descript. d'une oreille du Cœur extr. dilat. (x) Hist. & Obs. Med. Phys. Gent. 4. Obs. 99. (y) ut Sepulchr. l. 1. S. 1. Obs. 113. (z) Epist. 3. n. 20. & 21. (a) qu. 6. cit. supra, ad n. 7. (b) qu. 7. (c) Epist. 27. n. 30. (d) Epist. 3. n. 20. (e) n. 8. (f) qu. 2.

noſcenda. Sic Abrahamus Vaterus (i) ex *striis albican-*
tibus, & ex *striata textura* verum os a calculo constan-
ter diſtinguit. Sic ab Joanne Saltzmanno *ordinata fibra-*
tum juxta certam directionem diſpoſitio, merito, judice et-
iam Cl. Crellio (k), pro *charactere veri ossis ſuppedit-*
tatur. Quantum igitur ad hoc tempus obſervare potui,
non licet mihi cum Viris Doctiſſimis facere qui vera of-
ſa in arteriis potius, quam in meningibus, agnoſcunt.
In his autem non ſolum intra cranium, ſed intra ver-
tebrarum quoque tubum, ibique in ipſa Arachnoide,
quod neſcio an aliis antea acciderit, ſi non os, at offis,
ut puto, inchoamentum conſpexit. Scilicet in eo Sene,
cujus pleurae, an membranae adnati pulmonis, quandam
partem inveni offeam, ut alia Epistoſa (l) ad te ſcri-
pſi, cum medulla Spinalis, in ſua ſede a tergo rectae
integumenta Studioſis Anatomis demonſtrarem, diducta-
que Craſſa meninge, Tenuem inter & Arachnoideam as-
rem immiſſiſſem; in hac, ſe totam attolente, particulam
animadverti modici cucurbitae ſeminis forma, & magni-
tudine, in tranſverſum locatam, albidam, jam ferme
opacam, & facie interiore ſubſperam, ac evidenter ina-
qualem. Haec lateri ſiniſtro propior, undecima reſpon-
debat thoracis vertebra: nec quidquam ejuſmodi in ca-
teris meningibus apparebat. Verum his miſſis, tribus
Valſalvae defectionum animi Obſervationibus, nonnullas
ex noſtris ſubjiciamus.

10. MULIER paupercula, annos nata, ut videbatur,
ad quinquaginta, aut plus eo, parva, & potius na-
lenta, cum ante annum ſyncope fuiſſet correpta ejuſmo-
di, ut pro mortua haberetur, ab eoque tempore etiam
alias: novissime in lectulo mortua inventa eſt.
CADAVER Theatro noſtro conſecrum fuit, unde
Anatomem tradere inciperemus A. 1726. In Ven-
tre nihil adnotatione dignum, ſi lienem excipias nimis
parvum, & ubi incidere, diſſidentem, tubumque uteri
alteram, extrema parte cum ovario ſic connatam, ut ori-
ficium quod ibi eſt, omnino ocluſum haberet. In Tho-
race ſiniſter pulmo annexus paſſim ad laſus. In vena Cava,
auricula dextera, & ex parte aliqua in ventriculo proxi-
mo craſſe polypoeae concretiones colore ex albidis carneis,
diſtractioni valde reſiſtentes; quibuſcum atri ſanguinis
grumi cohaerebant. In ſiniſtris cordis cavis vix aliquid
ſanguinis. Mitrales valvulae ambae prope limbos, craſſiores,
duraeque factae, ibi in ſeriem majusculorum quaſi globulorum
extuberabant, qui incuſi ſubſtantiam offendeabant conſumi-
lem tendinis. Vicinae etiam ſemilunares aequo, ſed mi-
nus, craſſiores: harumque una Arantii corpiſculum aduſum
habebat, & parva tantummodo ſui parte adhaerens. Ma-
gna arteria ſtatim atque egreſſa erat, dilatata: prope
autem oriſſa ramorum, ſuperiora petentium, interio-
re facie inaequalis, & ſubſtans, & laxa adeo, ut ſubſta-
vae laminae membranae, ſi digito tentares, nullo nego-
tio avellerentur. Arteria quoque Pulmonaris aequo am-
plior viſa eſt. Sed ad cor ut redeam; hujus parietes qua-
cunque incidere: ſectiones offendeabant ex cinereo colo-
re ſuſcas, ac liventes; ſecabam autem cor die a morte
decimo tertio, quod adeo dico, ut, ſi malis, id, & quid-
piam in Aorta adnotatum poſſis ex parte aliqua huic
morbo, quamvis hyemali illo tempore, tribuere. Idem-
que de nonnullis eorum quae in cerebri diſſectione vidimus,
dictum puta, eoque magis quod in aliſcadaveribus oc-
cupati, illam totum inſuper diſſilimus biduum.
Caput cum a cervicibus amputaretur, aqua effluere non
ita pauca. Tamen ſub Tenui meninge, & in ventricu-
lis cerebri Laterilibus, & Tertio multa reſiſterat, minime
turbida. Choroides plexus palliduli, niſi quod in medio
a reſiſtente ſanguine nigricabant. Idem qua ſuperiorem
ventriculorum partem ſubituri, ſe inſectunt, in grandes
extuberabant veſiculas, a ſiniſtris praeterit, quae plenae
erant aqua. Septum Lucidum, quamquam cerebrum, ut
plerumque facere ſolitus ſum, in ſua ſede conſecabam;
aut ruptum erat antea, aut inter ſecandum facile ruptum
eſt; adeo enim erat tenue, & laxum, ut vix appareret.
Sed & radices Fornicis, & Fornicis ipſius ſubſtantia
erant quam molliſſimae, tum ipſius praeterit cor-
tex non ſecus ac cortex cerebri, colore erat foſſe pallido, &
ad ſubſtans inclinante. Sed pars utriuſque medullaris,
& cerebri praeterit, naturali erat firmitudine: in hac
autem ſanguifera vaſcula paſſim conſpicua: quae & in Tenui
meninge hic illic ſanguine turgencia adnotaveram. Ar-
teriae Carotides ad cerebri baſim duriores, nec minus
Baſilares. Quin haec circa ſuae longitudinis medium cum

ex albo flavereſceret, aperta inaequalem offendit ſuperfi-
ciem, ut apparet, vitium quod in Aorta ad initia
ſuperiorum ramorum videramus, per horum aliquos eſſe
intra cranium uſque propagatum. Denique Pituitaria
glandula non ſolum ſubfederat praeter modum; ſed niſi
ferme ſubſtantiae ſuae amplius continebat.

11. Cum propter Aortae, & Pulmonaris arteriae di-
lationem majoribus viribus cor egeret, ut ſanguinem
eo, quo, illis adjuvantibus, ſolet, protruderet, ea autem
vires canalibus qui illum ad cerebrum conveherent, vi-
tialis, vel ſolito eſſent minores; hinc, opinor, cor ſa-
pius quieſcere coactum fuit, donec ob adauctam intra
cranium, vitio glandulae Pituitariae, aquae copiam, vici-
bus omnibus orbatum, ad perpetuam quietem redactum
eſt, affectu ex ſyncope, & apoplexia miſto. Cate-
rum exempla defectionum animi ex Magna arteria di-
lationibus alia fortalle aliis Litteris proferemus praeter
ea quae dedimus alias (m) ex Valſalva deſcripta. Nunc
ad alia tranſeamus.

12. VIR conſtitentis aetatis ob grave ulcus alterius,
eruris, ſextum jam menſem in hoc cubabat Noſocomio,
cum inexpectata ſyncope ſublatus eſt, incune Majo A.
1723.

THORACE, & pericardio reſoluſis, in illo
aqua non deerat cum quibuſdam concretionibus, gelati-
nam reſerentibus: in hoc autem cordis ſiniſtrum ventri-
culum animadverti aequo craſſiorem, & duriorum: quod
cum a majoribus, & firmioribus eſſe crederem polypo-
ſis concretionibus; incifo corde, non niſi tenues qual-
dam, & mucosae in utroque pariter ventriculo inveni: neque
craſſitudinem illam, & duritiem aliunde eſſe, quam a
craſſioribus ſacis columnis carneis, intra ventriculum
ſiniſtrum extantibus, ceterum ſecundum naturam intus,
extraque ſe habentibus.

13. Num ſatis ſyncopeſis iſtius cauſam perſpexerim, non
parum dubito. Quacunque enim ratione aggredior rem
explicare, illud obſtat, non praecediſſe alias ſyncopeſes,
aut ſaltem animi defectiones. Certe craſſitudinis in iſ-
columnis incrementum, puncto temporis fieri non potuit:
cur igitur, ſi illo jam perfecto, ſyncopeſis, ex propo-
dum perfecto nulla facta eſt lipothymia? Num igitur
huic quoque aliquid addendum eſt, ut puta convuſio, a
pravis ichoribus ex eruris ulcere, ut pridem, quod ga-
latiſſe illae concretiones offendeant, in thoracem, ſic tunc
repente in nervorum principium inſectis? Per eam ſane
haud multo ſecus quam in viro illo Piſtorienſi apud
Lantium (n) cordis mucrone ad baſim violenter, ac per-
tinaciter contracto ſimul improvifa ſyncopeſis induci, ſi-
mul corde in ſe conglobato, hujus augeri durities, ac
craſſitudo potuiſſet. Cor autem convuſi, & ab Hippo-
crate olim, nec uno loco (o), dictum eſt, & ab Re-
centioribus quemadmodum muſculum eſſe, conſiſtens
fuit, ſi negari non potuit, iſſe eſſe malis facile obno-
xium; quibus & ceteri muſculi, & quod conſequitur,
etiam convuſioni; ut irritatis per ichores peſſimos ner-
vis, fibrae cordis in perſinacit convuſione permanent.
Eſt viciffim ubi cordis reſolutio, & laxitas in mor-
bis ejuſdemodi culpanda videatur. Sic in hiſtoria,
alias quoque memorata, Cl. Gretzii (p) cum in mor-
tua ex continuis lipothymias, nihil ſanguinis in cordis ca-
vibus deprehendiſſet, ſed cor totum ſtatu diſſentum adeo,
ut tympanidem cordis dixiſſet; ſive aer dum ea viverat,
ſive potius a morte maxima ex parte a ſanguine ſe evol-
verit, eumque extruſerit; non facile intelliges, quomo-
do ad illum uſque modum diſtendere parietes, praeterit
ſiniſtri ventriculi, potuiſſet, niſi laxiſſimi fuiſſent, &
denique omnino reſoluti. Sed de paralyſi cordis erit
etiam alibi (q) ſcribendi locus.

14. Quoniam ceteras, quas habeo, Obſervationes, ad
morbos etiam de quibus hic agimus, attinentes, aliis ad
te datis Epistoſis (r) partim propoſui, partim ſum pro-
poſiturus; duas perbreves ſubjiciam hiſtorias, quas cum
Bononia degerem, accepi ab Doctis, & ſpectatae fidei
Viris. Earum mihi venit in mentem haec Sepulchreſi
X. Sectionem verſanti, pluresque legenti, & inter ſe con-
ferenti Obſervationes, quae ad vitia attinent cum mem-
brarum cordis circumſectarum, tum ipſius praeterit cor-
dis. Sunt ex membrana, ut noſtri, Mediſtini, Pericar-
dium, & cordis membrana propria. De Mediſtini inflam-
matione ſi ea legas quae ibi ſub num. XVIII. producun-
tur, tres credas eſſe Obſervationes, cum duae ſint; eadem
enim omnino eſt quae ſ. 2. & quae ſ. 3. continuo pro-
ponitur: quod plane cognosces ubi non tam verba at-
ten-

tenderis, quae neſcio qua licentia, aut quo caſu in alia
alia ſint; quam earum primam cum ea conferens quae
legenda indicatur *tit. de Dyspnoea*, id eſt hujus II. li-
bri Sect. I. Obſ. CXXV. ſ. 1. animadvertis, ex eo-
dem, ejuſdemque Auctoris loco illam primam accipi,
unde accepta dicitur quae eandem ſequitur. Nec vero quae
protinus ſubjicitur ſ. 4. & ad pus attinet poſt pericar-
dii inflammationem in hoc conſeſum, dubium eſt,
quin eadem ſit quae aliquanto ſuſius paulo ante data fue-
rat ſ. 2. Obſ. XIII. Quam ſi ubi tota deſcripta fuerat,
videlicet Sect. non 3. ſed 4. Obſ. 4. perlegeris; in-
telliges ad membranam quoque tertiam, hoc eſt cordis
propriam, imo etiam ad cor ipſum exeuſum in parte, &
marcidum pertinere. Quod ſi demum queras, ad hanc
membranam, an ad pericardium, an potius ad aliam ali-
quam praeter naturam, alterutri innatam, ſpectet illa tu-
nica quaedam ſuperjacentis ipſi cordi, plena humiditate qua-
dam ſecdi odoris, quam tunicam, cum quaereretur ſynco-
pis cauſa, in diſſectione corporis inventam eſſe, reſtari Ga-
lenum dicitur Obſ. XII. veretur, ut ex hujus libris addiſce-
re id poſſis: & ſuſpico, ſi quidem Commentaria illa,
unde haec ſunt deſcripta, Philothei ſint, aut Theophili,
aut Stephani; alium enim aliis in codicibus auctorem
praeterit: ſuſpico, inquam, Galeni librum in quo ea
res legeretur, intercidiffe: ſi autem, quae Galenus (ſ)
ſcripſerat de emaciata magis in dies ſimia, & de tumo-
re in ambiente ejus cor tunica, humorem, qualem hy-
datides, continente, ea fortalle ad ſyncopeſem, & ad gra-
veolentem humorem incuria quadam eſſe traduſta. Sed
haec, utcumque ſe habeant, Obſervationem quae ſequi-
tur, mihi ad memoriam reduxerunt.

15. MONACHUS cum aliis valetudinis incommo-
dis, tum animi praeterit defectionibus conſtitutus, vi-
vendi finem fecerat. PERICARDIUM inventum
eſt aqua plenum, & cordi ex parte annexum: a cordis
autem mucrone magna hydatis pendeat.

16. Ex ruptis hydatidibus humore effuſo, pericardii hy-
dropem fieri, alibi (t) a nobis memoratum eſt, inter
ceteras hujus morbi cauſas hanc quoque recipientibus.
Quam ſane in Monacho locum habuiſſe, veri ſimile eſt,
aliis antea hydatidibus diſruptis, ejus ſimilibus quae inte-
gra etiam tunc reſtabat. Cum hydropem autem peri-
cardii conjuncta aliquando eſſe deliqua, miſſa ad te a-
lias (u) Obſervationes offendant. Sed cum hanc po-
ſſimum conferes, quae ſuperioribus Litteris (x) ex
Valſalva deſcripta, pericardii ſimul hydropem exhibet,
ſimul quaedam ad cor alligations cum hujus mucronis
impedimento. Alterius generis non leve obſtaculum cor-
dis motui deprehendit intra pericardium Lanzoneus (y);
cum ſemina cadaver incidere a frequenti ſyncope mor-
tuae, tres videlicet ſubvirides calculos, quorum unus ea
fuit magnitudine ut aquaret pondus unciarum duarum.

Sed altera, quam ſum pollicitus, Obſervatio ad
multo gravius, quippe cordis ipſius, vitium attinet,
illeus ſcilicet. Eam non pluribus, quam ſuperiorem,
verbis comprehendam, quot nimirum ex ipſo Albertini
bre accepi, qui ſub praepotore Malpighio noctes, die-
bus aegro aſſederat.

17. PRAEFECTUS arcis Urbani crebro ad regio-
nem cordis dolore, & huic conſequenti ſyncope cor-
ripiebatur. Caute a Malpighio, diligenterque curatus,
videri poterat convuſiſſe, cum denique febre acuta pre-
henſus, conſeſcuſque eſt. IN CORDE & polypi,
& ulcus reperta ſunt.

18. Cave, huic eſſe credas eundem arcis ejuſdem Prae-
fectum, cujus morbum, & diſſectionem Malpighius ipſe
(z) commemoravit: acutiſſimo dolori ad ſternum, &
brachium alterum obnoxio, & cor habentis quod gemi-
num cor ſuperabat, cum ingenti polypo in auricula e-
jus dextera. Ille enim ex Baldeſchia, hic ex Paſſionaea,
ſi recte memini, nobiliſſima Gente fuit: neque illi aſſe-
diſſe Albertini poterat, quippe mortuo A. 1667: neque
demum morbus eum morbo convenit, aut diſſectio cum
diſſectione. Ceterum te non puto ex iſis fore, qui Harvey
nimis addiſti, ex ulcere dolore cordis fuiſſe, mixen-
tur; quod ipſe (w) inſenſilaeſſe, docebat propterea quia
adoleſcens cui raro caſu mucro cordis tangi poterat;
cum tangeretur, non ſentiret; quaſi vero eum mucro-
nem raro ſuſcepſſe exereſcere, uti narrat, non obteſſet.
Equidem ubi ejuſdemodi caro excrevit, aut ubi cor
laxum ac flaccidum eſt, & ubi membranam propriam

cum ſubjectis huic nervis, aut minus tenſam haber, aut
ob diuturnam in multa pericardii aqua macerationem
amiſit, tunc eſſe cordis ulcera ſine ullo ferme doloris
ſenſu; inſicias facile non do. Verum antequam haec, &
hanc ejuſdemodi accidant, mixer, ſi cor erodatur, &
exulceretur ſine dolore. Itaque cum Olavs Borrichius
(b) Centurionis cor deſcribens, exteriorem hujus car-
nem profunde exeam, in lacinas, & villos putrefcen-
tes abiſſe, narrat, minus id mihi mirum eſt quod tunc
Centurio non doleret, membrana videlicet cordis propria
ab acri humore quo pericardium diſtentum erat, jam
abſumpta. Quod autem de dolore cordis, eger nunquam
conqueſtus eſſet; id vero mirum non eſſe non poteſt,
niſi forte ponamus, membranam illam maceratione la-
xatam ſeſſiſſe, aut certe maxime hebetem factam eſſe
priuſquam acrior fieret pericardii humor, & ad eroden-
dum idoneus.

19. Tam gravia cor mala, & diuturna ferre poſſe,
incredibile priſcis Auctoribus videbatur, quamquam Pli-
nius (c) rem multo inagis quam Ariſtoteles (d), exag-
geravit ſcribendo, ſicut alibi (e) memoratum eſt, la-
ſum cor mortem illico aſſerre. Nam Ariſtoteles, etſi in
nulla hoſtia cor ita affectum viſum adhibeſſe, dixerat,
ut in ceteris viſceribus cernitur; tamen viciatis nonnun-
quam iſis Partibus quae ſunt maxime cordi annexae, non ne-
gavit, quae morbo, viciſſeque ejuſmodi pereunt animalia,
niſi diſſectis, affectus morboſus in corde conſpicitur quos, puto,
non credidit, ſic conſpicuos fieri puncto temporis. Nec
vero Aretaeus (f), neque Galenus (g) ab omni cordis
laſione illico vitam eripi, docuerunt; cum diſerte hic
ſcripſerit, quibus cordis vulnus ad ventriculum uſque non
pervenit, ex iſis aliquos non ſolum ea die qua vulnerati
fuunt, ſed ſequenti quoque nocte vivere poſuiſſe; alter
autem, ſi aphthae e faucibus intra adyta thoracis deſcen-
dant, non continuo, ſed illo tantum eodem die ſtrangula-
re. Idem tamen cor, dixit, neque ulcera, neque ſan-
guis humores ſuſtinere, & Galenus ab inflammatione, aut
eryſipelate, dum fieri incipit, illico antequam augeretur
hujusmodi affectus, animal corruptum: itaque, ſicut antea
ſcripſerat (b), impoſſibile eſſe, ut abſcuſſum cor ſuſtineat.
In eandemque ſententiam ire his minores Medici per-
regerant, priorum, atque adeo vetuſtiſſimi Scriptoris Li-
brotum de Morbis (i), qui nullum morbum in corde ob-
ſervari, tradiderat, auctoritatem ſecuti, nemo fui culpa,
ſed omnes temporis, donec longe aliud docere cepit diſ-
ſectio cadaverum, non beſtiarum, ſed hominum, ut quos
multiplex intemperantiae genus, praeterit vero curae,
animique affectiones graviffimae, & longae non raro cor-
dis, & annexorum vaſorum morbis obnoxioſi faciunt.
Aut prima, quantum meminiffe nunc poſſum, aut in-
ter primas Benivenii (k) Obſervatio fuit circa initium
ſaeculi XVI. qui in fure, ſuſpendio necato, abſcuſſum of-
fendit in ſiniſtro cordis ventre piſuita redundantem. Ob-
ſervationem hanc non ita multis poſt annis excepit al-
tera Medicorum Viennenſium, a quibus auditam Matthias
Cornax vulgavit multo poſtea in Explicatione addita
Hiſtoriae ſuae (l): quae Obſervatio in Sepulchreto prima
eſt Sectionis hujus, exhibetque pluſquam mediam partem
cordis ſanioſam & putredine abſumptam, ex parietum vi-
delicet, ut ego intelligo, craſſitudine. Paucioribus inter-
ſectis annis, tertiam addidit Nicolaus Maſſa (m), cu-
jus ſummam habes in Scholio ad Viennenſem Obſerva-
tionem, quantum memoria tulit Cornacis; nam Maſſa;
ut alia praeteream; vidit in ventriculo dextero apoſtoma
notabile interius, auriculam autem ſiniſtram, quae pay-
riſſima erat, ulceratam rotam exteriorem cum ſanitate manife-
ſta; ſed ulcus multo majus, quam ſi dimidia pars cor-
dis unius ovi gallinaei, non in corde vidit, ſed in ſub-
ſtans pulmonis in parte ſiniſtra. Quam Cornacis hallu-
cinationem, quamvis in Sepulchreto auctam, ubi ſcrip-
tum eſt magnitudine ovi gallinaei, hic liberenter praeter-
iſſem, niſi, uti mox videbis, neceſſario mihi fuiſſet
commemoranda hic ſervaturo quod promiſi Litteris ſu-
perioribus (n), nimirum ut quaererem, num ſemper cum
ulceribus cordis ſint & animi defectiones, & pulſum in-
termiſſiones conjunctae.

20. Cum enim Benivenii Obſervatio, nec pauca ex iſis
multis quae illam ſunt poſtea conſecuta, aut proſus, aut
magis quam vellem, ſejunctae ſint quod ad ea attinet quae
praecedunt, memoranda, ut tanto pluriſ faciendae ſint
duae illae proximae Viennenſium, & Maſſae, quorum
illi

(i) Progr. ad Obſ. ratiſſ. calcul. & Oſteogen. theſ. 27. (k) Obſ. de art. Coron. Cord. inſtar off. indur. n. 9. (l) XXI. n. 22.
(m) Epist. 17. n. 17. & 21. (n) De Subit. Mort. Obſ. Phyſ. Anat. 4. (o) De Morbo Sacro n. 18. De Nat. Mul. n. 46. De Morb. Mul.
l. 1. n. 71. (p) Diſp. de Hydr. Pericard. in Proem. (q) Epist. 26. n. 38. (r) XVIII. n. 37 & XXIV. n. 23 & 24.

(f) De Lon. aff. l. 5. c. 21. (g) Epist. XVI. n. 44. (h) Epist. ead. n. 43. (i) XXIV. n. 34. (j) Ibid. n. 2.
(k) Epist. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 95. (l) Op. Poſt. ubi de Polypo cordis. (m) De Generat. Animal. Exercit. 58.
(n) In Bartholini Aet. Med. Haſn. Vol. 1. Obſ. 89. (o) Mat. Hiſt. l. 11. c. 37. (p) De Part. Animal. l. 3. c. 3.
(q) De Caſt. Auct. Morb. l. 1. c. 9. (r) De Loc. aff. l. 7. c. 31. (s) Ibid. l. 12. c. 69. (t) l. 4. n. 13. (u) De abdu. morb. cauſ. 2. 89.
(v) Geſt. in utero ſear. mort. c. 3. (w) lib. Introduc. Anat. c. 25. (x) n. 22. (y) Ibid. n. 23.

illi ante lethalem syncopem multa & crebra eo anno prægressa docent animi deliquia, hic vero in mortuo aliquo ex vulnerati capitis in cerebro, & cerebello apoplematicis, nihil signorum præfuisse quæ ad cor attineant, indicare videtur; facile intelligis, mihi esse considerandum, an Cornacem sequi debeam credentem id eo in hoc Massæ agro non fuisse deliquia, quod cordis affectio recentior esset. Sequor autem eo libentius, cum pus animadverto, non modo in corde, sed in pulmone etiam fuisse, scilicet utroque facile translato ex capite, sub extremo illo tempore cum homo, hemiplecticus, & mente alienata, moribundo similis jacere potuit. Neque enim in secur semper ex vulnerato capite saniem transvehit, sed in viscera etiam alia, Medicus, & Chirurgus Experimentissimus deprehendit Molinellius (a): & quamquam huic contigit sic observare, ut ea viscera nunquam non ex his essent, quæ abdomine continentur; nihil tamen repugnare, video, quo minus aliquando ea quoque sint quæ thorace abundunt (*): neque aliter explicari facile posse, quæ Massa in pulmone, & corde hujus hominis invenit, quem ante vulnus cognoverat sanum, & nunquam conquestum de aliquo dolore, neque tussientem postquam vulneratus in lectulo manebat, &c. Huc addere fortasse possem illam saniem, quam colore eodem quo ex gravissimo capitis, & cerebri vulnere, ex ulceribus pariter stillantem, in brachio, & femore interea referatis, Vir Cl. vidit Daniel Hoffmannus (p), ut minime dubitaret, quin illa a capite in omne corpus ferretur. Sed mihi satis est, Magnam quoque Archiatrum Senacium (q), quem hæc præsertim recognoscens, sæpius lego, haud aliter ac me factum esse, Massæ Observationem explicare maluisse. Hæc ergo posita, cæteras attendamus. Igitur in Sectione hac Sepulchreti X. quinque omnino sunt in quibus cordis legitur exulceratio, videlicet I. ut diximus, II. VIII. X. & quæ in Additamentis est II. In Sectione autem IX. duæ, haud amplius, nimirum XI. & XLII. Omnes perlege. In his duabus pulsum quidem intermissionem reperies; sed non deliquia. In illis contra, hæc fere invenies; sed non pulsum intermissionem. Nulla igitur est ex his omnibus, quæ utraque habeat. Nam etiam VIII. illa Sectionis X. hunc præfert titulum: *Leipotyymia exulcerationem cordis sequuta*; re tamen vera, si non ibi modo, aut Sectione IX. sub num. XLII; est enim eadem; sed V. præsertim Sectione, ubi sub num. XXI. fufius ex Riverio auctore describitur, perattente inspicitur; tantum abest, ut ulla inveniat defectio animi quæ mortem præcesserit; ipsam pulsum intermissionem multis ante mortem diebus jam defuisse, intelligemus. Sic etiam, si forte dubitas, in XI. Observatione IX. Sectionis aliquid deesse quod attineat ad deliquia; eandem quære ubi plenius propofita est, sub num. XXVII. Sectionis I; spondeo, fore, non modo ut nihil de his reperias; sed cum Riverio, a quo diligenter, ut prior illa, tradita est, fortasse putes, simul cum exulceratione cordis, dexteræ etiam ejus auriculæ dilatationem causam fuisse tantæ pulsus inæqualitatis, & intermissionis. Et quoniam supra (v) animadvertimus, quandam Sectionis X. Observationem, quæ sub num. XIII. §. 2. iterumque sub num. XVIII. §. 4. proponitur, si alibi (f) ubi tota perlegi potest, inspicatur, cor in parte exesum & marcidum exhibere; ne forte putes, ibi saltem præter animi defectiones, intermittentes pulsus commemorari; pro certo habe, ne ibi quidem de his quidquam esse te reperiturum.

21. Sed num alia, inquit, præter istas in Sepulchreto non producantur, aut indicantur exulcerati cordis Observationes? In Sectionibus quidem his duabus IX. & X. alia præterea non producantur; nisi forte ex IX. attineat huc velis XXIII. in qua cordis membrana exesa excoriataque memoratur: quæ me Observatio consulto prætermittitur est cum quia cor ipsum erat illæsum, tum præsertim quia nulla diferte quæ conjuncta essent mala commemorantur, aut siquod designari videtur, id ad pulsum frequentiam spectat, non intermissionem. Sed in Scholiis quibusdam Sectionis X. Observationes quidem indicantur nonnullæ, ut sub num. II. tum in ea Sectione, tum in ejus Additamentis videbis. Verum primæ, quæ Tulpii sunt, ut cum ipsis conferas libro, deliquia habent; non pulsus intermissiones: alteræ, quæ ad Cabrolium auctorem spectant, ne ea quidem, sed hoc tantum: *ne quis hinc is mortem allatam arbitretur; ambo laqueo vitam finire.* Quod si illius etiam mirificæ Ob-

servationis ratio habenda est, quæ ante has indicatur, Bernardini Telefii, quamquam in ea non de erosione, sed de hectica ariditate consumpti cordis, & salva ejus tantum tunica, prorsus delati mentio fit, id est, ut ego intelligo, non secus atque in quodam phrileico invenit Peyerus (r), adeo extenuati, ut sinister ejus thalamus vix mediocriter corium, dexter vero simplicem tunicam parietum crassitie æquaret; certe nihil aliud leges apud Telefium, nisi eum virum diuturno morbo fuisse absumptum: quæres autem in citato ejus ver. nat. l. 5; c. autem 24; non 28. apud Meekrenium ipsum indicato, historiam hanc, nisi ea qua dixi, ratione explices, incredibilem: & si in ea pro cordis tunica tibi quoque ut Meekrenio, pericardium intelligendum videatur, cor ipsum, ut in hecticis non rarissime accidit, cum pericardio connatum intelliges: quamquam autem vel minus credibilis videtur, quippe in sano, repente mortuo, Observatio altera (u) pericardii, continetis membranam cordis, parenchymatis penitus consumti loco, sanguine nigricante repletam; quidquid tamen veri habeat; haud alia, opinor, quam prima illa ratione explicabitur. Sed præter Sectiones istas duas IX. & X. in quibus hæcenus perquisivimus, alias esse quæ Observationes alias proferant ulcerati cordis, minime dubito, & ex parte scio. In quibus tamen cave, numeres quæ libro I. Sect. II. producit sub num. IX. Fucum enim Blancardus fecit Boneto, ipsum pro Observationis Auctorem in Scholio habenti. Eadem est enim re, non verbis, ac altera de duabus quæ supra (x) a nobis, & a Boneto jure meritoque tributa Riverio est, ex quo primam quoque tacite sumptam Blancardus (y) proposuit. Sed cum illa insuper quam post Riverianas consideravimus, haud aliter egit: ut valde suspicer, non uno loco & Boneto, & plerisque aliis, & mihi fortasse imposuisse. Itaque homine, ut veteris Poetæ (z) verbo utar, versutuloquo dimisso, certiores Auctores queramus.

22. Est igitur in Sepulchreti libro II. Sectione I. Observatio LXXXVI. quæ supra (a) commemorata est, Olai Borrichii in eo cui cordis exterior caro profunde exesa, in laciniis & villis carnis putrescentes abierat. Haud ita abfinitia observasse postea Peyerum (b), video, & Grætzium (c), qui ab se conspecta non ineleganti Icone representavit. Sed hic stricim significans quæ præcesserant, symptomata, inquit, *hydropem thoracis innuentia, diu observant.* Peyerus non plura indicavit, quam adolescentem phrileicum fuisse, & hydropicum. Borrichius autem cum multo plura singillatim, & distincte proferat, nihil de animi deliquiis, nihil de intermittente pulsu attingit. Quod nec Bonetus ipse facit, cum cætera enumeret Observatione CXXIV. quæ videtur huc attinere propter cordis auriculam dexteram pure resertam, quod & ventriculis manabat. Minus id miror Sectione VI. Observatione XV. & Sectione VII. Observatione CIX. §. 1. & 2. Nam Rota, Fernelius, Trincavellius etiam antiqua hi cordis ulcera, ille majorem ipsius partem; quod sic accipies, ut in Viennensi illa historia supra (d) declaratum est; exesam proposuerunt; tamen ut casus memorabant, non describebant, alius empyema ægri diuturnum, alius consumptionem paulatim factam, alius morbum longum, nec plura, indicantur: quamquam si pulsus intermisissent, aut animus deficere confusset, credibile est, eorum aliquem id verbo saltem fuisse significaturum. Quod vel magis de Marchetto nostro credo, non Dominico, sed Petro Equite, ejus Parente; nam Dominicus, etiam ejus Opera Chirurgica a magno Scriptore laudari, video, & fuit sane Medicus, & Chirurgus nobilissimus, nihil tamen nisi Anatomiam edidit suam. Itaque Petri sunt Observationes Medico-Chirurgica, quarum illa est XLVI. quæ ulcus proponit ad sinistram utque cordis caveam perveniens, & modo indicatis Fernelii, & Trincavellii Observationibus continuo subijcit §. 3; sed aliter atque ab Auctore scripta est. Qui cum præter maciem, febrem quoque, & virum imbecillitatem enumerasset, ut rationem redderet, cur fistulosi illius ulceris, sterni vulnus secuti, nulla spe salutis tentaretur curatio; non videtur deliquia, & pulsus intermissionem, si fuissent, prætermisissus. Nec dubito, quin Hollerius quoque, si illa Archidiaconum vexasset, qui abscissum in cordis substantia habebat, & mulierem, quæ multas, sic utrumque fuisset in Scholiis ad suum caput de Syncopæ commemoraturus, utad proximum memoraverat caput

put (e) de cordis palpiratione, quæ illos afflixerat: & Bonetus pariter quod ad Archidiaconum illum spectat, ad VIII. quæ de eadem Palpitatione est, Sectionem retulit §. 2. Observationis VIII. etiam nescio, cur Forestum potius, quam Auctorem, laudaverit, quam Hollerium, ex quo nominatim id Forestus, & plura alia quæ sequuntur, descripsit. Cæterum quod in ejusdem Observationis §. 1. de cordis ulcere in femina ita scriptum est, ut de hac illud tantum sciamus; quod ob scabiem ad thermas missa, inde hydropica redierit, non hic magis utile est nobis, quam quod de corde eroso in quodam ob diuturnum usum acicularum vitriolarum, Observatione pariter VIII; legitur Sect. XII. libri IV. Sed contra, peritiles sunt quæ Sectione eadem leguntur inter posthumas Observationes Jo. Bapt. Fantoni, XVI. & XXVIII. Neque enim sunt ita jejuna; sed quæ agros male habuerant, diferte utraque, & præsertim prima, nos docent. Cum igitur cor alteri esset exterius purulentum, id est, ut Cl. Fantoni Filius postea edidit, corruptum, alteri abscisso in eo jam disupto, alterum; in neutro tamen defecisse animus dicitur, aut pulsus intermisisset.

23. Atque hæc sunt Observationes ulcerum, aut abscissus in corde aperti, in quas mihi hæcenus contigit, ut, Sepulchretum versans, incidere, vel potius quas in eo, aliisve libris memini legisse; neque enim omnes vidisse me, puto, aut quas viderim, meminisse. Et sane hæc relegenti succurrit Lancii locus (f), scribentis, cordis superficiem exesam atque exulceratam se bis aut ter deprehendisse: signa vero hujus affectionis communia fere esse cum indicis, quæ præcordiorum aneurysmata comitantur. Sed neque id mirum, quia ipse quidem invenit plerumque cum his complicatam: neque inter signa eorum aneurysmatum necessario illa duo esse, de quibus hic querimus, ex tot, alias ad te missis, aneurysmatum præcordiorum historis facile intelligis. Vide-ri etiam possent Meekrenii caput XXXV. (g) perlegentibus plures alia extare ulcerum cordis Observationes: & fortasse extant. Attamen ex iis quas proferat, aut indicat, alias, si diligenter contuleris, ex illis esse, compertes, quæ jam a nobis sunt perpenas, aliarum autem pleraque in iis non invenies quos ipse quidem designat, scriptorum locis; nonnullas etiam longe aliter habere, cognosces, ac ipse videtur indicare. Namque inter narrandum Observationem suam, cujus postremam partem haud facile est intelligere, huc, inquit, exemplum simile, id est cordis ulceris cum crebra animi defectione, in discipulo suo Romæ a se discepto observasse se scribit Reald. Columb. de re anat. lib. 15. Columbus autem eum discipulum refert quidem, subinde in Syncopem incidisse; verum non ulcus in eo fuisse, sed pericardium defuisse. Quorum autem in corde ulcera, abscissumque complexit, in quibus affectionibus, dum viverent, obnoxii essent, non dicit. Unus superest, quo, cum hæc antea ad te scripsimus, carebamus, E-ximius Auctor, Senacius. Is eo capite (h), quod de Inflammationibus, Abcessibus, & Ulceribus Cordis inscripsit, tot vitati cordis Observationes commemoravit, ut si illas singulas, quod faciendi nobis in præsentia tempus deest, cum his contuleris, quas supra indicavimus, fieri non possit, quin præter has, repetas alias a Viro Eruditissimo animadvertas, certe autem quasdam Lucetiz Parisiorum habitas, illamque præsertim in femina, quam sicuti ipse ægrotantem viderat, utinam cum mortua dissecaretur, videre quoque potuisset. Tu igitur quotcumque invenies a nobis minime perpenas, in iis saltem attendas, velim, an sint ambo illa signa de quibus querimus, adnotata. Et si enim Senacius ipse (i) diferte negat, ex cordis ulceribus necessario sequi pulsus inæqualitatem; cum tamen (k) hanc, & crebra deliquia inter ea commemorare signa quæ ordinario illa ulcera comitantur; videndum est tibi, de utroque simul, an potius, ut credimus, de signo saltem alterutro sit intelligendus: nihil autem est unde melius cognoscere id possis, quam Observationes illæ quæ apud ipsum peculiariter tibi restant consideranda.

24. Quod si forte interim quæris, ex cordis erosione quid Valsalvæ, Albertino, aut mihi adnotare contigerit, Epistolæ potes ad te meas XVI. num. 17. & 43. & XXIV. num. 18. relegere. Nihil de pulsum inter-

missione reperies, nihil de animi defectionibus, si leves quasdam excipias, ab Albertino animadvertas. At leves, inquis, illæ erant erosiones, & superficiei tenus. Fateor; sed erant veræ, & ibi erant, ubi majorem cordi molestiam creari, supra (l) indicatum est. Veras autem fuisse, dixi, ne forte inter eas referres, in quibus videtur extrema cordis facies erosa, nec tamen est; cuius videlicet falsæ erosionis exemplum Epistola propofita XXI. (m), & unde ea fiat, & quâ ratione internoscatur, tamen pressius, ostensum est. Scilicet ex pericardii humore, præter naturam se habente aliquando concreciones quædam cordi adherent, quæ sua inæqualitate, & colore erosionem mentiuntur. Earum non ignaris proclive est fallaciam vitare, iis detrahis, & subjectæ cordis membranae integritate detecta. Itaque in iis Borrichii, Peyer, & Grætzii quas supra (n) indicavimus, Observationibus noli id facile suspicari, cum membranam illam quærentes, absumptam, alioibi revera corruptam; & cor ea prius invenerint. Valsalvæ autem, & Albertino haud erant ejusmodi concreciones ignotæ. Ex alias alia mentiuntur, in his pinguedinem, & villos, pilosque, uti superioribus Literis (o) scripsimus. Itaque affectionem sustinimus, cum aliquando audierimus, in quodam cui permolesiti fuerant cordis angores, præter pericardium flavissima aqua plenum, omnem cordis pinguedinem hic illic repertam esse quasi a muribus exesam. Nobis enim antea se se obtulerat ejusdemmodi species in vetulo milite, de quo alias (p) ad te scribemus, nec passi eramus ut imponeret: quod neque Cl. Schreiberus est passus, cum postquam in Observatione, quam alias (q) retulimus, diferte admonuerat, exterius cordi undique adherentes villos magnos, longos, latosque, quasi carnis fungos tenere e sero sanguinis formari intra pericardium stagnante, imagines addidit villosorum cordium accuratissime expressas, quas si quis inspicit rerum ignarus, continuo deceptus minime dubitet, quin corda representent, quorum pinguedo, & reliqua superficies passim fuerint corrosioni-bus profundius exesæ. Num vero Sepulchreti libro II. Sect. II. Obs. III. extrema cordis facies, quæ describitur lanuginoso panno omnino similis, aut intima rumantium animalium ventriculi tunica, apparet quævis corrosa ob concreciones, villos mentientes, a sero depositos quo pericardium valde turbebat, an procul dubio ab ejusdem feri acrimonia revera esset cum exsima cordis substantia, ut in Scholio dicitur, omnino corrola, in medio relinquere, sicut in Observatione quoque Laubii (r), an revera cordis facies exesa fuerit: etiam enim pericardium ultra libræ; sanguinis atri congruati continuebat; hic tamen aliunde quam a cordis facie defillasse poterat, & Laubius ipse, hesitanti similis, rem ita proponit: sanguine illo ope spongie absterfo, cordis substantia lamellis quasi obrita & exesa oculis se fessebat. Verum si reapse cordis substantia in utraque Observatione corrola, & exesa fuit; dubitans enim utramque superius præterii; animadvertas velim, inter ea quæ ægrotantes patiebantur, nullum de pulsum intermissione, nullum de animi defectione verbum legi. Quorum cum tot historiarum sæpe neutra, nunquam utraque, haud raro alterutra dumtaxat fuerit; quid in propofita questione (s) existimandum sit, per te vides.

25. Quod si in apertis cordis abcessibus, & ulceribus res ita se habet; num forte aliter in conclusis se habebit? Quid præcessisset, cum tumores duos in sinistro cordis ventriculo vel ad ovi magnitudinem, ut in Cardinale Gambara invenit, reticeret, ut sæpius solet, Columbus (t); nec quod ad thoracis incommoda attineat, quidquam indicat Hildanus (u) in adolescente, qui in cordis acumine tuberculum habuit album ad nucis avellanæ magnitudinem; neque; ut ad Sepulchretum redeam; aliud, quam hydropem, Rhodius (v) in viro cui folliculus inerat in dextra cordis auricula, aut quam maciem Bartholinus (y) in hove, cui abscissus pomi magnitudine intra duos folliculos serum continens, dextero ventriculo adhaerebat, aut quam spirandi difficultatem cum febre Gantius (z) in quodam, cui in basi cordis excrecentia erant plurime, in his una ovo columbino par, omnes materia molli infarctæ. Me vero; ut alios sciens omittam; cum tuberculum offendi in corde Senis innatum, & certiorum factum esse, nostri (a), neque intermissiones pulsum, neque defectiones animi, neque

(a) De Bonon. Se. Acad. Comment. Tom. 2. p. 1. ubi Medica. (b) Quia de his rebus Viri, quæ fufius scribuntur Epist. 51. n. 21. & seqq. (c) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 94. (d) Traité du Cœur l. 4. ch. 7. n. 2. (e) Ibid. n. 14. (f) Sect. 4. Obs. 4. l. 1. (g) Method. Hist. Anat. c. 6. in Schol. (h) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obs. 35. & in Sepulchro l. 2. S. 11. Obs. 31. (i) N. 20. (j) Anat. Pract. Obs. 40. (k) apud Cicer. de Orat. l. 3. (l) n. 18. (m) in Schol. supra cit. ad n. 21. (n) Disput. de Hydr. Pericard. §. 3. (o) d. n. 19.

(p) 29. libri 2. de Morb. Intern. (q) De Mot. Cord. 23. in Schol. (r) Obs. Med. Chirurg. (s) Traité du Cœur l. 4. c. 7. (t) Ibid. n. 1. in fin. (u) a. 3. (v) n. 18. (w) n. 2. (x) n. 22. (y) n. 4. (z) Epist. 43. n. 17. (a) Epist. 16. n. 46. (b) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 15. (c) n. 16. in fin. (d) De Re Anat. l. 15. (e) Cent. 1. Obs. 51. (f) l. 3. S. 21. Obs. 3. S. 18. (g) l. 2. S. 7. Obs. 112. (h) Ibid. S. 1. in Addit. Obs. 2. (i) Epist. 21. n. 4.

neque cordis palpitaciones, neque omnino quidquam præcessisse unde id tuberculum indicaretur. Quo minus mirari oportet, si quando repentina morte illos occupant, qui nullo de incommodo querebantur, cum pars ad vivendum adeo necessaria, cur possit interdum, nul-

lis peculiaribus comitantibus incommodis, ejusmodi vitio laborare, cujus incremento parietibus illius perforatis, simul cum sanguine vita amittatur. Quibus de morbis proximas Litteras expecta, & Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVI.

Verba sunt de Morte Repentina ex vitio vasorum sanguiferorum quæ sunt potissimum in thorace.

Subitas Mortes, quamvis frequentiores factæ hoc sæculo videantur, tamen etiam antea in Italia, aliisque regionibus, variis subinde temporibus non infrequenter fuisse, aliis ad te Litteris (a) demonstravimus. Confirmabit id; ut Plinium (b) omittamus, qui esse frequentes, scripsit, & cum plures ipse memoraret, vel plurimas prodidisse Verrum, docuit; id, inquam, recentioribus exemplis confirmabit Sæcio XI. Sepulchretti, inscripta de Morte repentina, ibi præsertim ubi aut Bartholinum (c) leges scribentem, A. 1632, initio Februarii mensis, ob inconstantem aeris intemperiem, multos in urbe Hafnia, inopinata morte subito extinctos, aut Panarolum (d) docentem, præcipiti & repentina morte A. 1651, brevi temporis spatio unum post alium Romæ occubuisse. Huc Lancisium (e) adde, qui idem sub Alexandro VII. id est annis post paucis, ibidem accidisse, ostendit, & in Herurgia, ut arbitror, circa idem tempus, antea autem, nempe circa initium præteriti sæculi & Romæ, & Venetiis, & in aliis quoque Civitatibus.

2. Sed quodcumque, & ubicumque ejusmodi contigerint mortes, causam aut in cerebro, & nervis, aut in pulmonibus, & arteria Aspera, aut denique in corde, & sanguiferis vasibus ab Anatomicis esse querendam, neque ego dubito, & idem Lancisius in egregiis libris, quos de Subitaneis edidit Moribus (f), satis præmonstravit. Cum igitur ea sit a me causa in duobus primis ipsius sedis generibus antea quæsitæ, cum Epistolæ ad te scriberem de Apoplexia, & de Suffocatione; reliquum nunc erit, ut in tertio quæram, id est in corde, vasisque sanguiferis, quæ thorace potissimum continentur. Nolo enim iterum, quod sæpe fieri video in Sectione hac Sepulchretti, de Apoplexiis, aut de Suffocationis verba facere, nec de iis qui ob læsam aliquod ventris viscus repentinam mortem obiere, antea scribere, quam incipiam de Ventre: quamquam ejusmodi mortis proxima causa non in viscere illo vitato, sed fere per nervos, aut sanguifera vasa in cerebro, & corde est. Scilicet in viscere illo ventris, aut nervi sic irritantur, ut cordis musculum, meningese cerebri vehementius convellant, aut vasa ita eroduntur, ut sanguine effuso, repente iusta hujus copia cor, & cerebrum deficiat. Sed nos in loco de his videbimus. Nunc quæ Valsalvæ, & nobis in corde, & proximis dumtaxat vasibus se causæ obtulerint subitæ mortis, scribemus. Nomine autem subitæ mortis eam hic accipimus, quæ, siue ejus præfatio fuerit, siue non fuerit, celerime hominem rapit præter ipsius, aliorumve eo quidem tempore expectationem. Cujusmodi mortis ex vitio aut cordis, aut proximorum vasorum exempla occasione habuimus proponendi Epistola XVII. (g), XVIII. (h), XXI. (i), XXIV. (k), & XXV. (l). Jam vero eorum quæ restant, pleraque accipe: & primum ex Valsalva hæc tria, quæ ad vasa attinent; nam quæ ad cor spectant, in proximis Litteras rejiciemus.

3. VIR annos quinquaginta natus, qui alias sanguinem, sed paucum, expuerat, anhelare quoque interdum solitus, dum malleo ambabus manibus arrepto, diutius, magnaque cum vi nescio quid percussit, repente cadit, & uno, aut altero verbo auxilium implorat. Mox loquela amissa, anhelans, intra horæ dimidium pallente facie moritur. THORACIS sinistrum cavum invenit sanguine omnino plenum, cujus magna pars concreverat. Eruperat hic ex erosa arteria Magna; ubi descensura ad vertebrae se inflectit. Ibi enim in aneurysma dilatata, respondentes vertebrae excavaverat, & quæ hæc excavata erant, ibi absumpta arteria videbatur.

4. Quam cavere debeant conatum quemlibet ii qui-

bus dilata arteria est, hic etiam casus ostendit. Conatum enim auctus consequitur sanguinis impetus, quo extenuata, aut ex parte erosa arteriarum tunica perumpuntur. Quod etiam multis illorum per se accidit, velut ei de quo protinus scribemus, Juveni; tamen & multis non accidit: cavendum autem est omnibus, ne sibi ipsi mortem accelerent, quæ per se tardius esset ventura.

5. JUVENIS annorum circiter viginti septem, multum jam tempus tumore quodam pulsante in pectoris parte dextera inter costam tertiam, & quartam affligebatur, quo in tumore, dum ab uno se in alterum converterebat latus, fluctuantem materiam, eique motui obsecundantem sentiebat. Anhelatione interdum correptus fuerat: quæ tamen brevi post sectam venam remittebat. Dum Sacris interesset, ex improviso cadit, facie pallescit, vix loquitur, cito moritur. IN THORACE aneurysma conspectum est magnum. Nam quæ Carotides arteriæ erumpunt, incipiens, & ad sternum se extendens, cui tam valide adhaerebat, ut separari sine laceratione non posset, sub clavícula etiam dextera ad tertiam, & quartam costam se producebat, quarum interiorem faciem excavaverat, asperamque & inæqualem reddiderat. Denique intra pericardium perveniebat, ubi perruptum, sanguine omne hujus cavum impleverat. Nulla in corde polyposa concretio fuit.

6. Sed etiam sine aneurysmate interdum eroditur, effunditurque sanguinem arteria Magna, quod proxima perbrevis docet historia.

7. QUIDAM extremo Junio A. 1689. improvisa morte sublati sunt. CADAVERIS fecandi venia a consanguineis vix impetrata, Magna arteria inventa est rupta quæ proxima est cordi, pericardium autem inde plenum omnino sanguinis coagulati.

8. Noli mirari quod ad hæc Observationes vix quidquam, aut nihil adnotem. Namque ubi de Aneurysmatibus scripsi, satis multa interjeci quæ huc conveniant, & hæc Observationes pleraque habent per se clara, & præter hæc, bene multa mihi, nec ita breves, sunt, quas his subijciam. Quæ ut respondeant quo ad ejus fieri potest, propositis Valsalvæ Observationibus, ab Aortæ aneurysmatibus initium capiam.

9. VIR ludo pilæ lignæ, & meri abusu nimis deditus, ex utroque in dolorem incidit brachii dexteri, mox & sinistri, cum febre conjunctum. Apparuit deinde ad sterni supremam partem tumor, furculi instar majoris: quæ specie decepti vulgares quidam Chirurghi, pulsatione aut minime animadverta, aut neglecta, ea quæ ad suppurationem perducere vehementius solent, impulerunt. Cum tumor increveret, alii mollientia adhibuerunt, unde is imminui visus est, delinxis videlicet, laxatisque fibris, quas medicamenta illa priora irritaverant. Verum cum ea res ad integumenta communia potius, quam ad propria tumoris attineret: cito hic non modo pristinum illam magnitudinem rursus, sed vel majorem in dies ostendit. Itaque cum in Bononiense Incurabili Nosocomio anno, opinor, 1704. exceptus esset æger, cydonium medicoræ aquabat malum, & quod multo pejus erat, exsudare sanguinem quodam loco incipiebat, ut propius nihil factum sit, quam ut cutem, ibi ad summam tenuitatem redactam, ipse, instantis jam periculi ignarus, disrumpere, dum ostendendi sui morbi causa splenia detrahenda cœpisset. Quod, re statim animadverta, perficere prohibitus est, & quiescere iussus, & de proximo inevitabili & mortali hac vita discessu pie serioque cogitare. Qui postmodum contigit ex prænuntiata, sed non tam cito ab ægro expectata, immanni sanguinis profusione. Ea tamen animi præsentia fuit, ut statim ac prodire sanguinem sensit, simul Deo se com-

commendaverit, simul pelvim quæ ad lectulum erat, suis ipse manibus cepit, & quasi alterius excipiens sanguinem, tumori hianti subjecit, dum continuo ex proximo ministri accurrerent, quorum mox inter manus defecit. CADAVER, antequam dissecarem, inspiciebat, nullum amplius tumorem conspexi, quippe qui, effuso sanguine, quo extrorsum attollebatur, subledebat. Pertusa ibi erat cutis, & quæ cuti subsunt, amplo foramine, duos simul digitos admittente. Adiposa thoracis membrana inter dissecandum, aquam emittebat, quæ & vesiculæ quædam turgebat, hic illic ex summa cute in pedibus & cruribus prominentes. In thoracis etiam utroque cavo aqua erat plurima, eaque subflava. Magnum autem erat aneurysma, in quod anterior paries, arcus ipsius Aortæ se expandens, summum os sterni, huicque infidentia claviculæ extrema, & costas proximam partem absumperat, partim inducra carie vitiaverat. Quæ autem ossa absumpta fuerant, aut carie infecta, ibi nihil omnino supererat de arteriæ tunicis: quibus alibi substantia undique intus adhærebant crassa, exsuccam, & luridam carnem referens, punctis quibusdam albicantibus distinctam, quam facile divideres in plures quasi membranas, alias aliis impositas, natura ab iis quibus adhærebant, tunicis prorsus diverfas, quippe evidenter polyposas. Quibus accurate perspectis, nihil præterea occurrit adnotatione dignum.

10. Miserabilis hujus viri exitus illud primum docet, quantopere inter initia curandum sit omni artis auxilio, ne interna aneurysmata incrementum capiant: deinde, si aut medentium incitiam, aut ægri inobedientia, aut ipsius morbi vi tantum capiant, ut communibus solum protegentur totius corporis integumentis, tum cavendum esse, ne splenia, jam siccata præsertim, cutique adhærentia, temere avellantur: denique, si res eo pervenerit, ut jam ruptio cutis imminet, venæ autem sectio, aut ob ægri constitutionem, infirmitatemque, aut ob alia quæ alias (m) attigimus, suspensa sit; præcogitanda esse omnia, per quæ dies saltem aliquot vita protrahatur. Scilicet præter summam quo ad ejus fieri possit, corporis, & animi quietem, summamque abstinentiam, ut ne plus quam vitæ servandæ satis sit, idque partite, & ex minime actiosis, exhibeatur, præter eum corporis situm quo sanguinis pondus attenuatum cutem non urgeat, & alia ejusdemmodi, excogitandum est aliud a Chirurgis præstidii genus, ut puta si quadruplicatum ex vesica bubula, aut ex molli aluta splenium imponeretur, cujus splenii oræ omnes per medicamentum quod valentissime id posset, ad proximam cutem, quæ circum tumorem adhuc integra & firma esset, agglutinerentur. Sed tu hæc melius, ipse enim servandi vel ad usum horulam hominis studio abreptus, fortasse ineptio. Fascias autem arctas, & laminas elatere firmatas haud memoro, non tam propter illa quæ de noxis gravissimis, progrediente tempore inde illatis animadvertit Lancisius (n); neque enim hic agitur, ut quam diutissime vivat æger, sed ne continuo moriatur; quam propter extenuatam cutem, cui pressio est omnis periculosa. Attamen de tribus ægris, cum hoc quem descripsimus, conferendis, a Wagnero (o), a Lafagio (p), a Lentilio (q) dissectis, videre poteris, quid in ultimo ad profuvium sanguinis retardandum, adhibendum sit; quamquam in secundo dumtaxat, nihil jam nisi attenuata cutis restabat, quæ a sanguine perumperebatur, quamobrem idem qui in nostro, eventus fuit, ut statim ac rumpi tumor cœpit, simul immanis hæmorrhagia, & mors ingruerit. Quod reliquum est; exemplum hoc meum celerissimi obitus ex aneurysmatis ruptione externa, etsi hic minus spectare, fateor, quia repentinum dici non potest quod jam jam instaret, & evidens erat, & prædictum fuerat; tamen protuli, ut oculis imaginem quandam subicerem inter aneurysmatum ruptionis. Extenuatis enim haud secus ac cutem vidimus, dilatata arteriæ tunicis, hiatus fiat, & sanguis profundatur, necesse est; quemadmodum alias (r) in muliere ex nostra Observatione tibi descripsi, in viro autem nunc describemus ex Observatione quam extremo Novembri A. 1708. ab se habitam, nobiscum Venetiis tunc redeuntibus, postmodum communicavit Diligentissimus Sanctiorinus.

11. JUVENIS robustus, in triremibus vivere assue-

rudes Venetiis flatum vocitant, & a flatibus esse, credunt, quamvis sæpe sit cum organico quopiam interno vitio conjuncta, a motu paulo violentiore spirandi difficultate corripiebatur. Duo præterea ab illius focis fuerant animadverta, alterum, a cibo somniculosum, præter modum fieri solitum, alterum, sæpe ad lumbos utramque admove manu consuevisse, & valenter deorsum versus fricare, quasi ibi molestiam aliquam perleret, quæ iis frictionibus levaretur. Hic cum in domo meretricia ad ignem federet, inter loquendum repente obiit. CADAVERE inspecto, cujus neque crura, nec venter tuebant, & hoc aperto, depresso apparuit diaphragma. Thoracis cavea dextera ingentem effusi sanguinis copiam habebat. Prodierat hic ex arteria Magna, quæ diaphragmati jam proxima, ibi suum ipsum truncum in aneurysma, pugni magnitudine, dilataverat. Quod polyposis, quasi membranaceis, concretionibus refertum, a dextris quidem erat perruptum; a sinistris autem corpora proximorum vertebrarum læserat adeo, ut magna offesa squama ab ipsis nullo negotio detraheretur. Cæterum nulla in Aorta offensa. Cor durum valde, & in se contractum.

12. Cor posse convelli, superiore Epistola (s) scriptum est. Cujus rei exemplum habes, ni fallor, in hoc Juvene, sed alii causæ tribuendum. Cæterum quod a cibo hic fieret magis quam alii, somniculosus, & aneurysmati, & distento ventriculo adscribendum videtur, qui etiam tunc fundum antrorsum verat; tamen quanto plus ipse spatii occupat, tanto minus; utcumque abdomen cedat; cæteris ventris visceribus relinquit, ut compressis ibi sanguiferis vasibus, sanguis quo expeditus iter est, feratur ad cerebrum. Igitur si hinc alii propiores tunc sunt in somnum, multo magis fiebat hic Juvenis, cui propter aneurysma eo loco situm, jam minus facilis erat cursus sanguinis deorsum. Reliqua proclive est explicare, in his aneurysmatibus ruptionem, in ea potissimum domo factam, ubi fortasse ad ignem non fidebatur, cum ea contigit. Nimirum a mulierculis, & ab amicis honestandæ rei causa multa sæpenumero confinguntur. Vide in alterius Juvenis non dissimili in loco improvisa morte quid suspicatus sit Lancisius (t). Ille quoque calefaciendi causa ad ignem accessisse dicebatur. Quid si ignis ille erat, de quo Parmeno, si probe meminimus, apud Terentium (u),

Accedo ad ignem hunc; jam calefactus plus satis. Sed tamen peccatorum ultor Deus non patitur semper, occultari, quomodo in delicto per delictum ipsum poenas sumat. Quod satis intelligi potuit in eo milite, cujus mors subitanea in æstu venero accidens cum horribili clamore, ac jactatione corporis, narrata est a Cl. Viro Christiano Vaterno (v), eaque a sanguinis eruptione in pericardium, facile ex vena aliqua majuscula (y) si revera nulla fuit ruptura cordis, vel auriculæ. Sed multo magis intellectum est in horribilo illo casu quem proxima docebit historia.

13. MERETRICULA duodecimum annos nata, macilenta, aliquot jam menses, & dies præsertim ultimos quindecim de lassitudine quadam, & fastidio cibi, & rerum ferme omnium conquesta, quo minus alimentis cæteris, eo magis vino meraco, cui semper nimis dedita fuerat, utebatur. Ad hanc cum quidam ingressus esset scortator, & post modicum tempus egressus confuso vultu, & turbato, ipsa vero, duabus, aut tribus interjectis horis, non appareret; vicini, qui hæc animadvertenterant, introgressi, non mortuum modo, sed & frigidam invenerunt, jacentem in lecto ea corporis figura, ut dubitari non posset, quo in opere interisset, præsertim cum virile semen conspiceretur quod e locis muliebribus destuebat. Quæsitum est ex me, de ejus cadavere numquid vellem genitalia? an cætera etiam viscera? Utraque respondi: non quod in illis, delapso jam semine, peculiare aliquid me visurum sperarem, sed ut quadam, sæpius observata, recognoscerem; nam in reliquis partibus, & facile, ut tum dixi, in magno quopiam perrupto vase conjicere me causam repentinæ mortis inventum iri. Tempestas erat fervidissima, quippe Nonis quintilibus A. 1725. nec postmodum mortis licuit, nisi tandem sub vespere, cadaver incidere. Itaque mutato consilio, Mediaviam nostrum misi, qui inspicere omnia, præcipua vero dumtaxat ad me domum perferenda curaret. COLLUM sub ipso mento livebat,

fine

(a) Epist. 2. n. 2. & seqq. (b) Nat. Hist. l. 7. c. 53. (c) Obs. 24. (d) Obs. 6. (e) De Subit. Mort. l. 1. c. 3. n. 7. (f) l. 1. c. 5. n. 4. & c. 9. & seqq. (g) n. 10. 17. (h) n. 2. 8. 14. 25. (i) n. 47. (k) n. 13. (l) n. 2. 10. 12.

(m) Eoist. 27. n. 31. & seqq. (n) De Aneurysm. Propos. 38. (o) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 179. (p) Ad. Eras. Lips. Suppl. t. 3. S. 9. (q) Eph. N. Cent. 1. Obs. 66. (r) Epist. 21. n. 47. (s) n. 12. (t) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 24. (u) Eunuch. Act. 1. Sc. 2. (v) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 163. (y) Vid. infra, n. 26. & 27.

finē ullo tamen indicio vis extrinsecus illata. Livebat quoque nonnihil dorsum. Tensum erat abdomen, nec ullam ostendebat notam unde conjiceret, mulierem utrum tulisse. Illo diducto, Tenuia intestina apparuerunt valde rubentia. Crassa, praesertim inferiora, recrementis plena, ventriculus perimagnus, quamvis inanis propemodum. Serum in ventre erat effusum ad libram circiter, aquae non dissimile turbidae in qua recens caro lota esset, acre autem adeo, ut extremos digitos sensu cufusdam quasi ardoris afficeret. In Thorace pulmones naturali undique colore, ut ne a tergo quidem nigricarent.

Pericardium vero distentum adeo, ut per inflictum vulnusculum serum exfluere, ejus simile quod in ventre descriptum est. Multum autem inerat, subeque niger, & firmissime concretus sanguis cordis faciem operiebat. Quod cum vasis Magnis, & genitalibus postmodum maturo tempore ad me allatum antequam incidere, animadverti, neque ipsum, neque Magnae arteriae truncum esse dilatatum, imo utrumque sua parvitate mulieris staturae, quam parvam potius fuisse dixerant, respondere. Tum eam arteriam ab inferiori extremo, quoad septum Transversum fuerat, dissecimus, cum vidissem, non multo superius, latus ejus alterum ad tractum quinque aut sex digitorum transversorum nigricare, id esse cognovi a sanguine in cellulas effuso extrinsecus dumtaxat tunicae; nam ceterae bene se habebant. Vitium autem interius a sinistro arcus Aortae extremo incipiebat, & inde ad cor usque pertinens, eo fiebat majus, quo arteria propius ad cor accedebat. Scilicet alibi indicia occurrebant subalba futuri ossis, alibi quaedam inchoata quasi foraminula, sulci alibi paralleli in longitudinem ducti: sic passim arteriae illa facies erat inaequalis. Verum ubi ventum erat prope valvulas Semilunares, quae frigidae videbantur, semidigiti intervallo supra eam quae tenet posteriora, erat orificium quod apicem digiti pollicis admittisset, per quod Aorta cum subrotundo aneurysmate communicabat, sacculi forma ad ipsam appensi. Superabat in sacculus nucem juglandem suo viridi indutam cortice: atque ita erat a tergo Aortae collocatus, ut cum sinistro nonnihil vergeret, officii videretur finitima aliculae, adjectivae Sinus non obesse non potuisse. Ruptum autem in fummo fuerat a sanguine illinc in pericardium exundante per medio cre foramen, cujus ora erant nigrae, & dilaceratae. Sacculi interiore faciem rubrae pelliculae convelliebant polyposae, quas, ut fit in capis, facile posses in quot liberet dividere. In auriculis autem, & ventriculis cordis neque erat ulla polyposa concretio, nec supererat sanguinis quidquam. His ita perspectis, ad uterum, ovaria, & tubas oculos, & cultrum converti. Tubarum altera cum altero ovarii extremo habebat suam ultimam partem connatam. Haec autem erat in utraque prorsus ocella, ut neque orificium, neque fimbriae usquam apparerent. Cum vero ad eam partem esset tuba utraque aliquanto latior, quam soleat; incisa exhibuit aliquanto etiam plus, quam soleat, humoris illius sui, qui pro virili femine ab nonnullis acceptus est; sed hoc ipsius, & in fine etiam suberuentis prodibat. Ovariorum illud cui tubam connatam fuisse, dixi, vesiculas continebat plures, & majores. Et cum utrumque subrotundius, laeve, succosum, & turgidum esset, majus aliquanto erat alterum, quod praeter vesiculas ejusdemmodi, habebat ab una parte sub ipsa membrana nigrum sanguinem, & ferme concretum, nec pro ovarii mole paucum. In utero denique nihil fuit adnotatione dignum, nisi quod ejus interior dumtaxat facies ex fusco rubebat tota ad internos usque oculi fines. Hoc angustum erat; sed albo quodam ac crassiusculo humore sedum, qui cum dissimilis esset tum virilis seminis, tum ejus mucii qui ibi secundum naturam deprehendi solet, suspitionem iniecit fluoris alicujus, quo hac femina laborasset.

14. Qui maris semen ipsum contendunt in mulieris tubas pervenire, similitudine abrepti, quae non bonis tantum Medicis, ut ait Hippocrates (z), sed & Anatomicis interdum imponit, non illud totum existimassent e genitali hujus mulierculae defluxisse. Mihi vero, cui minime propositum est quod summi Anatomici aliquando se vidisse, testantur, sed quod saepius quidam alii ac facilius statuunt, in dubium vocare, satis est quae ipse animadvertem, retulisse. Ceterum eorum qui in venere improviso sunt mortui cum Donatus (a) multa exempla collegerit, non omnia tamen quae

poterat, commemoravit; quando unus Plinius eo ipso, quem laudat, loco (b), non duo, sed quatuor produxit. Inter illa vero, mulieris nullum protulit, si eas excipias quas intolerabilis constuprationum multitudine interfecit. Neque Schurigius (c) cum omnia undique hujusmodi mortuum exempla colligeret, ullum reperit quod ad feminas attineret, duobus exceptis quae non Medicorum historiae, sed Inscriptiones quadam superpeditarunt, quae verè, an confictae essent, neque ipse, neque ille ex quibus descriptis, quæverit. Quamvis autem Valerius Maximus (d) sic mortuos non libidinis suae, sed fragilitatis humane ratione dicat, sine namque vitae nostrae variis, & oculis causis exposito, interdum immerentia supremi fati titulum occupare, cum magis in tempore morbis incident, quam ipsam (malim ipsa) mortem accersant; tamen dissecio, & ratio quoque satis ostendunt, quantum libido, ad occultas illas causas accedens, mortem acceleret, sanguinem concitando, & occulta aneurysmata, aut infirma etiam intra cranium vascula disrumpendo: quae absque ea, aut alia simili causa esset, multo diutius durarent, & usque ad senium fortasse, velut in eo contingeret, quem anno ante quam illud scortum, in Gymnasio incidentes, hac quae continuo scribentur, observavimus.

15. SENEX pinguis annorum circiter sexaginta repente obierat ex apoplexia, ut credebant qui ipsum noverant tremore laborantem. PERICARDIUM retulerunt; neque enim hoc ego, sed cetera incidi; tanta propemodum sanguinis copia fuisse distentum, quantum vitrea duo vasa, quibus sanguis hic excipi solet e vena exiens, continerent. Cor erat magnum, Aorta autem arteria dilatata supra cor, & in curvatura etiam tota, ossis bracteae, quales passim in arteriis quoque artuum fuerant, interiore facie distinguebatur. Ab eadem facie, non magno supra cor intervallo, foramen digitum admittens, initium fumebat, & obliquo trium ferme digitorum transversorum itinere per tunicas ab imo sursum pergens, in facie demum arteriae exteriori intra pericardium hiabat. Ea via sanguis in cor irruerat.

16. Etsi non constat, quo tempore aneurysma inceperit in hoc Senex, credibilis tamen est, ea quae plerumque alia, etate initium coeppisse. Certe autem ea quae descriptimus, arteriae vitia intra breve tempus potuisse fieri non videntur. Similia his sui indicium annis duobus, aut tribus ante obitum praebuerant in eamuliere, cujus eundem exitum statim proponam.

17. MULIER pingui habitu, annos nata ad quinquaginta, fobria, natura tristis potius, & taciturna, annos jam quatuordecim vidua, nulli obnoxia morbo, nisi quod duobus ultimis, aut tribus annis postquam menstrua desierant scilicet, statu quodam, ut vocabatur ipsa, vexari solebat ad cor, eamque viciniam; cum matutino tempore, bene valens ad opus surrexisset suum; texitrix enim erat; eaque disponderet quae ad novam telam exordiantur sunt necessaria, ob dixit, nihilque praeterea; ibi enim statim, sicut brachia iugo habebat subnixae, mortua est. Erat idem mensis A. 1729, quo mense, ut ad te olim (e) scripsi, tot alios ex hac Civitate repentina mors abstrulerat: itaque etsi in Agro ad eum locum qui Medoaci Pons vocatur, hac femina extincta erat, illic Medicus, & Chirurgus, quorum id erat officium, sunt missi qui cadaver dissecarent. CERVICES, & brachia erant rigida, ut non sine vi flecti possent. Secto cranio, magna illico profluxit sanguinis copia, visumque est ipsis, vas aliquod inter cerebrum, & cerebellum esse disruptum. Illud certius est, cum Thoracem introspicerent, pericardium se obtulisse adeo distentum, ut cum vulnus inflixissent, cruentum serum exiliret. Sanguinis autem pars reliqua concreta circum cor harebat corticum instar crassiorum. Nec solum hac retulerunt; sed cor ipsum cum annexis vasis intactum secum attulerunt, ut ipse diligenter examinarem. Quod postmodum faciens, iidem, aliisque adstantibus, sic inveni. Corerat parvum, ceterum & pinguedine instructum opima notae, & sanis firmisque, & quod ad ventriculum sinistram attinet, bene crassis parietibus. Nihil in eo, aliisve cavis, nihil in Magnis vasis fuit sanguinis, non dico fluidi, sed ne concreti quidem, nedum polyposi. Sana praeterea omnia, si limbo excipias valvularum quae Tricuspidales, & Mitrales dicuntur, quippe totos parvulis, subrotundis, quasi carnis tuberculis distinctis, glandulas mentientibus. Sed hac nimirum haud rara sunt; quin multis jam in corporibus tibi descripta. Cum igitur cor ad hunc modum habere-

haberet; neque in aliis quae ipsi annexa sunt, vasis quidquam extaret praeter naturam; una supererat, quam perlustrarem, arteria Magna, Cujus cum eum tractum aperuissem, qui ad thoracis vertebrae affixus fuerat, albidamque maculam primum, deinde longo supra hanc intervallo, alteram ea majorem, & flavescens adnotassem, futuri olim ossis indicia; oblongam, sed modicam prominentiam pariter interius vidi qua arteria deorsum spectare incipiebat, ex naturali quidem substantia, sed ipsam minime secundum naturam. Deinde antequam aperire ulterius pergerem, animadverti, ab ea sede unde sinistram emittit Corotidem ferme ad cor usque Magnam arteriam esse multo quam oporteret, latior, Mox, ea dissecta, conspexi toto hoc amplo tractu quo dilatata fuisse, dixi, rursus asperam, & inaequalem ob rigidas ac duras lamellas ossis: ita crebras, atque confectas, vix ut exigua quaedam intervalla relinquerent inter se. In quibus intervallis, cum arteriae tunicae interiores exelae, & exulceratione quadam attenuatae perspicerentur; mirum erat, uno tantum loco haud procul a corde ad posteriorem, eandemque sinistram partem, id demum accidisse quod totalis antea poterat. Scilicet per unum ex ejusmodi intervallis sibi viam sanguis paulatim fecerat, & sub tunica venerat arteriae extimam, quam ab intimis primam diducendo, attollendoque, sicut ampla quae echymosis docebat, quam ipse ibi concrevisse effecerat, tum deinde magis, magisque distendendo, uno in loco peruperat, intraque pericardium se effuderat. Ceterum qui rami ex tam vitata arteria ad caput, humoresque tendebant, ii erant omnes, quantum ex eorum annexa parte conjicere liceat, omnino sani.

18. De lamellis ossis, & de conjuncta Aortae exulceratione proximis Litteris quaeremus, in quas propterea singularem Observationem differo, huc alioquin spectantem (*), mecum a Viro Cl. communicatam, improvisae mortis ex sanguine per foramen Magnae arteriae, plurimum vitatae, in pericardium illapso. Sed tu interea miraris fortasse tam celerem mortem (f) ex non majori effusi sanguinis copia quam quae possit pericardio contineri: cujus capacitatem sic definit Boerhaavius (g), ut cor se re duplo majus, Fantonis autem (h), ut praeter cor, aquae libras fere duas excipiat. Quod si non modo repletum, ut hi, sed distentum etiam ponamus, quod feri exitus cum saltu in Mulieribus descriptis (i) ostendit, laxatum praeterea, velut in Senex (k) usque adeo, ut eam quam retulerunt, posset capere sanguinis copiam; attamen oblivisci, aias, non decere, quanto praeter comparationem plus in haemorrhagiis prodeat interdum sine hominis morte intra horas duodecim, aut quindecim, ut Litteris (l) testatur, ne vetera exempla, quae apud Schenkium (m) extant, commemorarentur, librum sanguinis viginti intra quinque dies, imo intra unum diem, & duas noctes, ut librum quadragesima intra dies sex e naribus, aut viginti quinque intra dies tres ex utero profluentis, salva aegrorum vita: feminas autem praefertim, & plus sanguinis generatim habere, & majores hujus profusiones facilius ferre; non videri dubitandum: quae cum ita sint, Mulierem de qua novissime diximus, fortasse ex apoplexia potius, quam ex rupto illo aneurysmate extinctam esse. Haec si dicas, a te petam, ut primum attendas, quid discriminis sit inter sanguinem multum illico, & sanguinem longe plurimum, sed paulatim intra multas horas, diuque effluentem; deinde inter effluentem ex ipso prope originem, Aortae truncum, & effluentem ex distitis ramis; denique inter effluentem intra pericardium, & effluentem extra corpus. Primum discrimen indicabit, non esse hic satis temporis ut se contrahant vasa circum reliquum sanguinem, neque ut hic supplementi aliquid accipiat, unde ejus partes inter se, & vasorum tunicae ipsas contingant, sine quo in gyrum agi sanguis non potest. Ex discrimine altero simul intelliges, repente subtrahi justam copiam sanguinis universo corpori. Ex tertio autem cor facile offendi insolito exteriori contactu sanguinis, copiamque circumjecta impediri, quae si pericardium distendit, cor etiam premit, necesse est. Nec te illud moretur quod in pericardii hydropse moveri cor pergat; aliud enim est paulatim augeri aquam; aliud sanguinem repente effundi, & aliud aqua, aliud sanguine urgeri, qui praeterquam quod statim atque effusus est, ad concrendum fit pronus, certe quanto aqua crassior est, tanto accedit magis ad solidorum naturam, quae, si cordi admoveas, illico ejus

motum sistendo, syncopem inducunt; ut ad motum aut specilli, aut digiti exemplis in duobus vulneratis hominibus accidisse, ostendit Celeberr. Vir Senacius (n). Aut si haec non satis sunt; huc duo superiora discrimina adde. Adde etiam truncum Aortae dilatatum; & fibris carnis magna ex parte exelae, rigida autem officula intus habentem: quae res quantum difficultatem afferant sanguinis profectioni, satis manifestum est, & quod consequitur, quanto majores exigant cordis vires, quae ex iis quae diximus, ut labefactatae sint, constat. Quod si haec forte satis non facerent universa, malleque adhuc propter eam sanguinis copiam quae intra cranium apparuit, feminam hanc apoplexia potius, quam disrptione aneurysmatis fuisse sublatam; historias lege quae sequuntur, duarum mulierum, propositae haud ita abimiles, nisi quod nulla tamen, nedum ingens illa quasi effusi intra cranium sanguinis vis fuit a nobis deprehensa.

19. FEMINAM annos natam plus triginta inopinata mors hic repente extinxerat circa medium Majum A. 1738. VENTRE, & Thorace reclusis, in illo nonnihil, in hoc nihil effusae aquae a Media via nostro inventum est; sed oppletum sanguine pericardium rupto intra ipsum Magnae arteriae aneurysmate, in quod non modo hujus arcus totus, sed & pars initio arcus ejusdem proxima se dilataverat. Caput, & pleraque viscera ego dissecui. Intra cranium autem non plus sanguinis deprehendi, quam satis esset ad vasa quae per Te-nuem meningem repunt, mediocriter turgida sicut erant, efficienda, & ad rubras guttulas quae ex secta medullari cerebri substantia passim apparebant, sufficiens, in Lateribus ventriculis aquae turbidae non multum, nec pallor in Choroidibus plexibus. Cetera huc non attinent, quae in cerebro, nervis, auribus, aliisque in partibus, & nominatim in Succenturiatis renibus animadverti; haec enim ea mulier est, ex qua horum dexterum singularem forma praeditum Epistola descripti Anatomici XX. (o). 20. Nunc eam omnem Observationem subjiciam, cujus una dumtaxat particula in VI. fuit Adversariis (p) proposita. Quae etsi prima earum fuit in qua aneurysma Aortae ruptum vidi intra pericardium, tamen consulto a me tibi est in hunc locum servata, quia plura, & varia continet, pluresque, & varias adnotationes requirit.

21. VENETA Mulier, eadem ac novissime descripta, etate; statura, colore, habitu corporis laudabili, vel potius subpingui; plurimum liberorum parens, ante annos decem correpta artuum inferiorum paralyti, roris marini usu sana facta esse dicebatur, certe nulli post id tempus incommodo fuerat obnoxia, quod quidem esset adnotatione dignum. Verum ante plures menses laborare coeperat, nec tamen assidue, spirandi difficultate, & tumore praeterea secundum longitudinem colli pulsante in regione arteriae Carotidis dexterae; nunquam tamen (id quod ob ea quae in mortua invenimus, adnotabis) de dolore, torpore, aut tumore brachii dexteri conquesta est. Quatuor autem, an quinque ultimis diebus de molestissimo quodam sensu querebatur non fecus ac si coxae, ut ipsa dicebat, abdomen versus conciderent; cum de improviso circa medium Decembrem A. 1708, quodam quasi animi deliquio pretenfa, & se mori, affirmans, aegre ab accurantibus mulieribus sustentata, & in lecto collocata esset, ubi facie, labrisque praefertim, lividis, frigida, sine sensibus, pulsus perexili, respiratione autem difficili, & lenta, citius quam horum quadrans ab initio ingruentis mali praeteriret, excessit & vita. CA-DAVERE inspecto, quod nullum usquam cedema, aut aliud adnotandum exhibuit, & Ventre aperto, intesti-norum partes aliquae se obtulere, si colorem attenderes, quasi inflammatae: qui color mox etiam in pancreate obviis fuit. Attentius autem inspicendo Tenuia intestina, in horum parte, ad palmi tractum, minima quaedam; eaque innumera, subobscure apparebant tubercula, quae nihil aliud erant, nisi cellularum indicia, quae inter carneam eique subjectam tunicam aere distente, illam extrorsum attollebant; itaque per vulnerata proxima sanguifera vasa aere elapso, ea cellulae conciderunt.

In bilis vesicula quatuor, aut quinque lapilli, inaequaliter inter se magnitudine, condebantur, qui ad flammulam admoti, hanc concepere. Ex incisa vena Cava sanguis non paucus, ex Magna autem arteria non multus defluxit. Satis jam inspecis, ventris visceribus detectis, septum Transversum utrinque non in fornicis mo-

(z) Epidem. l. 6. vers. fin. (a) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 19. (b) Nat. Hist. l. 7. c. 53. (c) Spermatolog. c. 3. (d) Fact. ac Dict. memorab. l. 9. c. 12. (e) Epist. 3. n. 11.

(*) n. 28. (f) Vid. & Epist. 64. n. 13. (g) Praefat. in Instit. 6. 181. (h) Anat. corp. hum. Diff. 11. (i) n. 13. & 17. (k) n. 15. (l) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1718. (m) Obs. Medic. l. 1. ubi de Narib. Promiss. Obs. 4. & l. 4. ubi de Menstr. 87. (n) Traité du Coeur l. 4. ch. 5. n. 5. (o) n. 51. (p) Animal. 24. in pines.

modum ascendere, sed deorsum potius concidere, manifestum fuit. Thorace recluso, in utraque ejus cavea ferum conspeximus valde cruentum, ad paucas uncias effusum; pulmones autem sanos, quamvis nonnihil turgidos; sero enim, ut postea vidi, ejus simili quod modo dicebam, referta erant bronchia, praesertim sinistram. Interea pericardium tumens, ac livens sanguinis in se effusi indicium dederat: quo tamen non erat plenum; sed paulo minus quam libram, continebat, cujus unciae circiter duae ferum erant cruentum, sanguis reliquus in laminam crassam, & sic satis firmam concreverat; cum quidquid sanguinis in cadavere hoc conspexi, nigrum quidem esset, ut hic, sed omnino fluidum. Sanguine pericardio detracto, cum videremus, Aortam statim atque e corde egressa erant, manifeste dilatari; ejus truncum, & ramos praecipuos percutimus, deprehendi illum quidem fere usque ad Emulgentes arterias, horum autem eum qui dexteris Carotidibus, & Subclaviis communis est; itemque harum utramque esse dilatata sic, ut Carotidis latitudo ab initio usque ad divisionem duplo, eoque amplius esset major, quam oporteret; Subclavia autem ad trium digitorum tractum non se quidem undique expandebat, sed posteriorem dumtaxat, & superiorem parietem in prominens aneurysma curvabat, quo, nulla prorsus re interjecta, duo, tresve nervi premebantur ex his qui a cervicibus in artum contendent superiorem. Ex eo aneurysmate, quod meum digitum pollicem exciperet, arteriae prodibant duae, quae latiori quam aequum esset, initio, coni instar quo magis pergebant, eo magis contrahebantur donec seculidigitum spatio emenso, ad naturalem redigerentur modum. Harum una ad Thyroideam glandulam pertinebat, magnam in hac femina, & nonnullis in locis duram. Quae postquam exterius spectaveram, vasa haec omnia, imo eam quoque Aortae partem quae in ventre fuerat, secundum longitudinem aperire cepti, ab Iliacis initium faciens. Ab his ad Emulgentes usque nihil non sanum animadverti, si maculas subalbas excipias, quae aliquot in locis erant, & exiguos fulculos, qui in paucioribus. At supra Emulgentes ut dilatatio trunci incipiebat, sic inde ad cor usque arteriae parietes crassiores erant multo quam soleant, non tamen ubique pariter, itemque duriores, & rigidiores; quamquam nihil offendi usquam inveni; passim vero subalbas maculas, passim non leves furculos parallelos, in longitudinem ductos, eo magis spectabiles, quod brevi decurso spatio, fulcis aliis transversis, longe minus rectis, aequalibusque, interrumpebantur; deinde alii prioribus similes, & transversis mox interrupti, sequebantur, deincepsque alii ad eundem modum; ut in morbida constitutione ordo haud inelegrans servaretur ad totum usque Aortae arcum; quin ab hoc in Subclaviam sinistram ad unum pollicem, in proximam Carotidem ad duos, in alteram vero, quanta quanta erat, simul cum maculis, & tunicarum crassitudine, ac duritie pergebat. Aneurysma autem illud Subclaviae structuram ejusdem quasi auriculae cordis referebat, ex inaequali, dura, crassaque tunica conformatum, nec polyposis intus corticibus fucicinctum, sed perexilem dumtaxat, subalbam, oblongamque laciniam sibi habens adhaerentem, praeterquam unam, nihil aliud in universo hoc cadavere polyposi deprehendimus. Truncus denique Aortae ipsius ab eo loco unde primum ad superiora emittebat ramum, ad cor usque, & maculis distinctus, & fulcis erat exaratus, sed his ita confusis, & abnormibus, ut nihil nisi perpetua, & summa ejus faciei inaequalitas appareret. Sed praeter hanc, quaedam quasi exulceratio occurrebatur duobus circiter supra Semilunares valvas digitis qua arteria dexteriora speciat, & posteriora, in eaque exulceratione tria, quatuorve erant profundiora foramina, inter se proxima; singula lentis magnitudine, sed forma angulosa potius, quam rotunda; ab his oblique cuniculi extrorsum acti, ad extimam Aortae laminam pervenerant, ibi propterea ex fusco rubentem quasi ab inflammatione, multoque humore crassiore factam: in ejusque rubedinis medio lacerata demum lamina, sanguis sibi viam in pericardium fecerat per foramen interius simile, & ejusdem fere magnitudinis. Sinister cordis ventriculus maxime erat dilatatus; sed ipsi appposita auricula valde contracta, & strigosa. In eo ventriculo, & in dextero sanguis non deerat: in arteria autem Pulmonari multus fuit; neque eo Carotides, nec Jugulares carebant venae. Cerebrum denique, & cerebellum laxissima deprehendimus; quamvis in ventriculis nihil esset aquae, cujus paucillulum alicubi dumtaxat fuit sub Tenari meninge. Hujus vasa erant sanguine turgida. Vertebrales arteriae qua cranium subibant, paulo visae sunt, quam aequum esset, latiores. Reliqua, in

hoc cadavere a me ab Amicis consecantibus adnotata, alio pertinent.

22. Quatuor, minimum, aneurysmata in hac muliere fuerunt, ventriculi cordis sinistri, maxima partis Aortae, Subclaviae dexterae, & huius viciniae Carotidis; ut non modo causae appareant eorum quibus vexabatur mulier; sed mirum sit, non pluribus fuisse vexatam. Quod ad Carotidis aneurysma attinet, quod sua se prominentia, & pulsatione prodebat, etsi ultro fateor, a peculiaribus causis, eas potissimum arterias afficientibus, interdum ipsas dilatari; saepius tamen earum dilatationem cum Magnae arteriae dilatatione conjungi, atque adeo hujus esse propagationem, & effectum; nemo ex eo tempore negaverit, ex quo morborum causae ceptae sunt creberrimis dissectionibus inquiri. Prisci autem Medici, subsidio hoc carentes, nihil ejusmodi suspicari videbantur, & nihilo plus negotii sibi dari in Carotidum aneurysmate, existimabant, quam ut revulsis, & stimulantibus, corréctis sanguine, acribusque humoribus, illa apponerent quae ad contrahendas constringendasque arteriarum tunicas valerent, quemadmodum ex perlecto Arantii capite (g), quo de isto potissimum aneurysmate agit, praeclearè intelliges. Quod si constringere quis tentet, cum productio est aneurysmatis arteriae Magnae; hoc augebit, illud non tollet; sed ne tunc quidem cum est ab erodente dumtaxat causa, velut exemplo Nobilis Matronae productio, ostendit Lancisius (h).

23. De aneurysmate autem quod Subclaviae arteria dextera, nulla re interposita nervos premebat, artum proximae adeuntes, quae erant in Adversariis VI. (f) ubi incuria nescio qua Subclaviae sinistram pro dextera scripta est; quae rebam, inquam, cur ejus compressio nullum unquam in eo artu vivente muliere, extitisset indicium? At quare adhuc. Cum enim dolores, ut saepe fit; & in Viro, cujus supra (a) scripta est historia, fiebat, aut torpores in brachiis accidunt eorum quibus in ipso Aortae supra truncum aneurysma oritur; video, ab Doctis Medicis rem explicari per contractiones quae ab eo truncum in Subclaviam propagatae, eodem quibus de loquimur, compriment Brachiales nervos; cur igitur hos tanto magis non comprimat aneurysma in Subclavia ipsa natum, eosque contingens? Nam etsi alii non desunt Viri Experimentissimi, qui vel diu arctissime ligato, non modo compresso, nervo confirmant, sensum denique, & motum in illa ad quam nervus contendit, parte omnino incolumem animadverti; hi non negant tamen, primo saltem post alligaturam tempore sensus, & motus jacturam fieri. An igitur compressionem quae sensum fiat, sensumque augeat, nervi, quasi affluentes, impune ferunt? De hoc tu videris, ut de illis quoque tot experimentis, nuper, nec ab uno tantum, habitis in quibus aliter ac in modo indicatis, non negligenda res occurrerunt, tum de illis etiam, quas hic consulo praetereor, observationibus, ex quibus deducere fortasse liceat, nervorum aliorum ramulos cum inferioribus eorum qui ligati sunt; ramis communicantes, paulatim, aliquo intersecto tempore, sic dilatari aliquando posse meatus suos, ut non secus atque in sanguiferis vasculis accidit, iis etiam transverso suppetias ferant. De his, inquam, de aliisque tu videris. Neque enim quod tunc nolui, id ipse nunc volo, obscuris videlicet, ac longis circa nervos questionibus implicari. Praestat, ut quae quisque circa eos observavimus, illa adnotemus, donec iustus observationum ostendat numerus quid sequamur, aliorum interea certis quibusdam conjecturis, & illationibus caute parcendo, quae etsi facile defendi possunt, non omnes tamen hoc ipsum assequimur; quanto minus igitur nunc verum, alte adhuc abditum, assecuturi! Sed tu illud potius fortasse hic quaeres, cur quod vitium ab Aorta in dexteris, non pariter in sinistris Carotidem, & Subclaviam sit propagatum? Non una id causa factum crediderim. Nam primum cordi illa propiores, quam haec sunt, si primam speciemus originem. Itaque cum aequo majores erant cordis vires; illa citius quam haec, coeperunt labefactari: quamobrem vitium quod in sinistris postmodum inchoatum est, longius in Carotide, quippe cordi propiore, quam in Subclavia, productum vidimus. Deinde quaecunque ars, & consuetudo feminae illius fuerint, de quibus nihil cepti habeo; veri quidem simile est, multo saepius, multoque diutius, ac validius artum usum esse dextero, quam sinistro, locumque hic quadantenus esse explanationi. Quia Maloetii (u), qui Subclaviae arteriae dilatationem a crebrioribus, constantioribus, & violentioribus musculorum artus dexteri in Artifice contractionibus repetebat; quippe sanguine in sic compressis ejus brachii arteriis retardato, & quod consequitur, magis cumulado in origine harum Subclavia,

via, iis compressionibus minime obnoxia. Quid? si accedebat in muliere hujus dilatationis causa altera, thorax, balenatis, ut Petronius (x) loquitur, virgis instructus, qui sua sub axillis nimia, ut saepe, duritie, atque adtritione arteriam tanto magis premeret, quanto haec magis in iis de quibus modo diximus, motibus contra eam duritiem urgeretur, eoque sanguinis, in Subclaviam a corde valentius compulsi, impetum in hanc reflecteret. Quod, si non improbas, ad caetera illa detrimenta adde quae Solertissimus Winslowius (y) ejusmodi thoracibus, nimis axillaria vasa constrigentibus, imputavit. Denique si conjuncta haec omnia non satis faciunt; quod verissime Celsus (z) scripsit, veniat in mentem, raro quengquam non aliquam partem corporis imbecillam habere. Quod ubi fueris; non modo cur Subclavia illa arteria aneurysma habuerit; sed etiam ad eam quam diximus, partem habuerit, facis intelliges.

24. Super aneurysmate autem, caeterisque ipsis Aortae vitis cum alia alibi adnotaverimus; hic pauca facis erit adjicere, quae ad haec potissimum vitia attineant. Et primum quod Aorta crassior, & rigidior esset, cum propter dilatationem videretur esse debuisse tenuior, & mollior, faciebant praecipue, ut opinor, creberrimae illae subalbas maculae, quae ut futuri sunt offensa initia, sic ex aduersa ibi substantia sunt ad eam quae in Ligamentis est, ut saepe observaveris, accedente. Quod autem illa, & caetera vitia eo crebriora, & graviora essent; quo aneurysma a corde minus distabat, ab incurrentis sanguinis impulsu fuisse, vides, tanto majori quanto propius erat impellens. Quapropter nec plura verba faciendi sunt, ut intelligas, qui factum sit, ut cum aneurysmatis pars intra pericardium esset, intra hoc, sicuti in pluribus quoque aliis quos supra (a) descripsi, casibus, ruptum sit aneurysma. Illud potius declarandum est, cur ad posteriora arteriae (b) sit ruptum. Cum enim ibi pariter etiam in Textrice (c) apertum viderim, & ibi quoque fuerit officium aneurysmatis quod in scorto (d) descriptum est; minus verisimile sit, mulieres istas omnes eandem potissimum Aortae partem inhectiliorem habuisse. Credibilis fortasse est, id simul ponderi, & incursum sanguinis e corde exeuntis deberi, sicut arteriae postius videtur indicare, quae ut ab ortu se inclinare ad posteriora continuo incipit, sic partem illam suam & ponderi sanguinis subijcit, & incursum obijcit.

Scire quoque fortasse aues, cur, rupta arteria, non illico mulier hac quoque sit mortua. Credo, quia foramen a primo vel minus fuerit quam inveni, docente id sanguine, minori quam in aliis, copia effuso: quamquam minori copia effusus, lenteque fuit ob vires etiam sinistri cordis ventriculi, a quo olim quidem cum Aortam distenderunt, majores, tempore autem novissimo a vitis omnibus Aortae ipsius diu, valdeque resistentibus, ita infractis, ut magna ejusdem ventriculi dilatatio ostendit. Qui lentus sanguinis delapsus levissimo, quemadmodum pulsus significabat, cordis motui omnino congruens, num id effecerit, ut idem sanguis, quod nusquam in toto reliquo apparuit corpore, in pericardio concreverit, an potius aqua in hoc fortasse ob cordis vitium antea morbida, an aliqua etiam causa alia, quae me nunc fugiat, id praestare potuerit, in medio relinquo.

25. De cordis autem aneurysmate, & quod ipsum denique, nec raro, subiti interitus causa sit, aliis Epistolis tum scripsimus, tum scribemus. Reliquum est, ut de sensu illo, ultimis diebus molesto, quasi coincidentium costarum, aliquid subjiciamus. Priscus Auctor libri de veteri Medicina (e), prandio omisso ab iis quibus esse usui consueverit, viscera pendere ipsis videri, scripsit. Quod totidem verbis traditum fuerat libro de Victus Ratione in Morbis Acutis (f) ea quidem in parte quae, Galeni (g) testimonio, germanissima Hippocratis habetur; neque aliter Plinii tempore censebatur, non scripturi alloquin (h) unum laudibus prisana volumen dicavisse Hippocratem; his enim verbis eandem quam Galenus partem designasse, extra dubitationem est, siue plura attendit verba quae de prisana hic sunt, siue hunc librum in codice legit in quo inscriptus esset De Prisana, quomodo inscriptum Galenus (i) vidit, & Caelius Aurelianus (k) citavit: quorum obitus videri potest Duretus (l) Vir caeteroquin doctissimus, cum hanc inscriptionem a Plinio inducendam fuisse, credidit, cujus auctoritatem potius, quam graecorum, qui in manibus erant, codicum, neutrum illorum hac in re secutum arbitror, qui in nulla, quod sciam, Plinium Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

memoraverint. Hunc autem ipsum illa quae protulimus, Hippocratis verba spectasse censet Dalechampius (m), cum alio videlicet loco (n) scripsit, Hippocratem tradere, non praevidentium extra celerius sensere; hoc enim verbum sic interpretatur, dolore praecordia torqueri, veluti suspensis visceribus. Neque alia Thevartii sententia est in Adnotationibus ad quoddam Ballonii Consilium (o); nisi quod pro sensere censet pendere & succrescere esse legendum. Quid si huc ibi non respexisset Plinius? sed ad locum ex libro II. de Dieta (p), ubi scriptum est: semel in die cibum capere attenuare, & siccare,.... prandium autem contraria facere, sicque in Plinio rescribendum esset siccere? Quid, si fere nulla mutatione sensere? spectante videlicet Plinio alium aliquem Hippocratis locum, quem omitto quaerere, cum sententia Plinii, ob hujus verborum in eo capite depravationem, minus mihi quidem perspicua, & certa videatur. Sententia autem Hippocratis in illo priore loco minime videtur obscura; tamen aliud ali Interpretes voluisse, existimaverint. Franciscus enim Valesius (q), videtur, inquit, eis suspendi viscera, videtur scilicet sursum contrahi, quia vasis inanis, velut convelluntur. Alii contra intelligunt, videri viscera ita suspendi, non ut sursum, imo ut deorsum trahi sentiantur, quo pondus videlicet, si suspensa essent, ipsa raperet, non secus ac fulcro quodam subtrasto; id autem fulcrum antea fuisse ventriculum, cum cibo tumeret. Atque hac Duret (r) pertinet interpretatio, quam legisse Ballonium (s), non dubito, iisdem verbis idem tradentem. Hunc Thevartius in Adnotationibus non modo sequitur, sed & eam interpretationem alio Hippocratis (t) confirmat loco, in cotarum fractura docentis, moderatam ventris repletionem, costarum fieri directionem; verum vacationem pendentes costas facere, & hanc dependantiam dolorem inducere. Quem locum explicans Galenus (u) adeo non dubitat, quin ventris tumor firmamentum, siue, ut mox loquitur, sedes ac sustentaculum costis efficiatur, ut affirmet, qui majores ventres habent, iis si costa frangatur, minori dolore vexari consuevisse; quibus vero graciles & contracti ventres sunt, gravior dolore; cum infirmatis, ac suspensae costas sentiant. Sed facilius est, inquis, hoc intelligere, quo videlicet modo tumens venter costas, quam illud, quomodo tumens ventriculus viscera suffulciat sibi imposita. Nam ut tumens fundum non deorsum, sed antorsum obvertat, suffulcire lienem, & sinistram jecinoris partem poterit; dexteram tamen, quae multo est gravior, non poterit. Tu vero huc adde, aiant aliqui, subjecta huic parti, ipsique ventriculo intestina, & praesertim Colon; sic intelliges, ut repleta haec, eorumque vasa tum jecur, tum ventriculum quoque sustineant. Quibus si respondeas, non hoc te quaerere eo tempore cum intestina, & eorum vasa repleta sunt, sed cum ventriculus tantum; neque enim illum sensum quasi pendendum viscerum tunc demum tolli postquam ingesta ad intestina, & Colon potissimum, atque eorum vasa pervenerunt, & hac impleverunt; sed multo antea; iidem vero totam rem proponere distinctius scient, & ventriculo, primaeque intestinum parte impleta, quid hic faciant musculi abdominis, perspicue ostendere, & fortasse etiam quid is vigor, quem, vix assumptis refociliantibus alimentis, in totum corpus diduci, percipimus, quid, inquam, is faciat in fulcris de quibus diximus, contendendis, & quadantenus attollendis. Satis superque jam dictum puto, ut unde coincidentium costarum sensus in ea muliere esset, intelligas, cujus vires, & ciborum appetitus ita languerent, ut Magnae arteriae, & cordis vitia illuc denique progressa quo ostendimus, requirebant. Huc insuper illud accedebat, quod in dissectione animadversum est; ut laxissimum cerebrum sileam; diaphragma priusquam thorax attingeretur, utrinque, non ascendere, sed concidere: quod si extremis illis diebus aliquatenus jam fieri inceperat, ob vim se restituendi in illius musculis infirmatam; facile vides, eas diaphragmatis partes unde jecur per dexterum, sinistramque vinculum, & lien quoque per suum suspenduntur, horum viscerum pondere trahi deorsum, simulque costas, quippe diaphragmati annexas, hoc sequi debuisse.

26. Caeterum in casus iis similes qui a nobis supra descripti sunt, antea quoque alios incidisse, ex parte scimus, ex parte autem suspicamur. Boschiolum scimus his vidisse; sic enim lege in Sectione VIII. libri II. Sepulchreti (x), id observatum ab illo his in cordis palpitatione laborantibus, qui aorta arteria tunicis dilatatis, veluti a

(g) De Tumor. praet. nat. c. 38.

(r) De Aneur. Propos. 31.

(f) Animadv. 24.

(r) u. 9.

(u) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733.

(x) Satyrie.

(y) Mem. de la même Acad. A. 1731.

(z) De Medie. l. 1. c. 3.

(a) n. 5. 15. 17. 19.

(b) Nat. Hist. l. 18. c. 7.

(c) in l. de Rat. Vi. in

(d) n. 23. (e) n. 17.

(f) in l. de Rat. Vi. in

(g) Nat. Hist. l. 18. c. 7.

(h) in l. de Rat. Vi. in

(i) in l. de Rat. Vi. in

(j) in l. de Rat. Vi. in

(k) in l. de Rat. Vi. in

(l) in l. de Rat. Vi. in

(m) in l. de Rat. Vi. in

(n) in l. de Rat. Vi. in

(o) in l. de Rat. Vi. in

(p) in l. de Rat. Vi. in

(q) in l. de Rat. Vi. in

(r) in l. de Rat. Vi. in

subitanea morte correpti sunt, quia sanguis spirituosus velut præceptum, in tunica hanc, pericardium dictam, irruerat, unde cor dilatari non poterat. Suspiciamus autem, cum in Sectione hac XI. (y) legimus, ab ira repente mortuum, pericardium sanguine repletum ostendisse: inventos autem esse duos abscessus in trunco arterie aortæ prope cor, unde sanguis exierat. Certe credibilis est, aneurysmata duo modica fuisse, polyposis concretionibus facta, quæ, non inspecta intus Aorta, accepta sint pro crudis, & sanguineis, sive inflammatoriis abscessibus nondum suppuratis: quales rumpi ab ira, & rupti tantum sanguinis subito effundere non potuissent: quanquam vel spectata intus, extraque his nostris temporibus arteria Magna, & exesa ita, ut sæpe vidimus, prope cor utrinque inventa, unde sanguis in pericardium repente irruerat, tum hæc irruptio pro insolito casu, tum illa exesio pro Aortæ abscessu, melius tamen intellecto, explicatoque, propolita sunt. Verum ut ad suspiciones redeamus: historiam forte legeris hominis maxime obesi, qui conquerebatur de palpitatione, & dolore cordis, cum pulsu inæquali, & quandoque deficiente: cuius post obitum, qui, dum ævum exoneraret, repente contigit, pericardium inventum est plenum sanguinis concreti, coloris nigerrimi, & sædi odoris: in parte autem superiori ita conformatum apparuit, ut venas succenturiatas in substantia repræsentaret. Equidem haud incipias iverim, tumores pericardio innati, qui intra hoc disrumpi queant, fateorque, cum huiusmodi re congruere odoris fœditatem, sed hæc tamen ajo, si in eum casum vir aliquis magis Rei Anatomicae studiosus incidisset, quaesitum fuisse, unde tantum concreti, & nigerrimi sanguinis, sine ullo videlicet, quantum iudicare oculi poterant, ichoris, aut puris indicio, in pericardium repente extitisset, integrave essent Magna vasa: an quando circa hæc, sic enim ille pericardii superiorem partem intelligebat; ea apparuerat substantia, nudi ipsorum aliquoderosum, aut pertusum esset. Id enim accidere potest non Aortæ solum de qua hæcenus verba fecimus; sed & Pulmonari venæ, & Cavæ, ut mox dicemus, & arteriæ quoque Pulmonari, a cuius erosione memorat Cl. Tabarranus (z) sanguinem in pericardium irrupentem, subitam mortem Romæ attulisse S. R. E. Cardinali Boncompagno, quem ego Bononiæ olim de plerisque eorum quæ in modo descripta observatione legisti, queri solitum, ex meis Præceptoribus, illius Medicis, audiveram. Igitur ab arteria Pulmonari, an a venis illis, an ab ipsa Aorta (nam & eum qui ab hac prodierat, sanguinem haud coctum, sed nigrum ostendimus (x)) sanguis exierit, non minus in descripta observatione in medio relinquo, quam in alia quæ apud Ramazzinum legitur (b), de viro sexagenario, præpinguis habitus, ex cuius subitanea morte extincti, pericardio fere due librae concreti sanguinis extractæ sunt, aut in illa demum quæ in hac Sepulchreti Sectione (c) extat de milite, subito post longum mororem mortuo, qui, visceribus reliquis salvis, habuit in pericardio non aquam modicam, sed & copiosum sanguinem concretum. Ubi etiam in Scholio quoque inculcatum videbis, obrutum, oppressumque cor fuisse tum ab aque copia, tum a sanguine; minime tamen necesse est, aliam aquam fuisse, credas, quam serum a concreta sanguinis parte reliqua, ubi, ut non raro fit, copia separata, subitam mortem attulisset. Quo autem ex vase eruperit, incertum est propter eorum qui professoris vice fangebantur, aut imperitiam, aut negligentiam. Sanguine enim exempto, elutoque, illiusmodi foramen latere non poterat, sive id in ventriculis, auriculæve cordis esset, quæ hic vasorum nomine comprehendimus, sive in vasis illis cæteris proprie dictis, non maximis modo, sed & mediocribus, qualia, præsertim ad basim cordis, sunt Coronaria: sanguinem enim quo pericardium distentum erat in Matrona (d), itemque in Milite (e), repentina morte sublatis, e rupta Coronaria arteria profluxisse, perspectum est. Quod si foramen nihilominus oculos vel perit, attentique hominis fugisset; aer illud, aut aqua per venas cor versus, & in cor, & ex corde in arterias, extra pericardium vinculo confictas, iusta copia injecta, facillime retexisset. Post mortem non subitam, de qua hic minime sermo est, si intra pericardium sanguis reperitur, hunc ex tenuissimis vasculis, meatibusve sensim destillasse, credito, ut puta in duabus Cl. Laubii Ob-

servationibus (f), præsertim cum in eorum prima apparuerit quasi exesa cordis superficiei. Idemque credito de aliis quas cum iis convenire invenies, ex pluribus quas præterea indicat Vir Doctissimus Senacius (g). Quas autem inter eas commemorat post repentinam mortem habitas, eas vero non facile putato line prægressa exesione, aut ruptione magni alicujus, aut mediocri alvei sanguinis haberi potuisse; exempli causa, ut in duabus diserte refert, Aortæ, aut unius ex venis Pulmonaribus. Cæterum sæpius contingit ruptio, si in arteriis, in Magna; si in venis, in Cavæ; in illa ob eas fere causas, propter quas alibi (b) in ipsa potius, quam in Pulmonari arteria, fieri aneurysmata, scripsimus; in Cava autem vena ob eas causas, quas continuo attingemus. In Corde enim cur interdum id accidat, videbimus Epistola proxima.

27. Esti omnis sanguis ut perveniam Cavam, sic etiam per Pulmonarem transeat, necesse est; plura tamen sunt quæ difficiliorem ejus transitum per illam facere, quam per hanc, possint. Primum oppositi, adversique ferme inter se alvei Superioris Cavæ, & Inferioris, ut ad ascensum hinc difficultatem, illinc desuper ruentis sanguinis pondus, & incurfus accedant. Deinde crudi adhuc, crassioresque succi, & necdum permixti, effusum Cavæ sanguinem onerantes. Denique obices qui aut morborum, aut affectuum animi vi, aut quamcumque aliam ob causam expedito per venam Cavam sanguinis motui plurimi se possunt objicere, quippe non in dexteris tantum cordis caveis, sed & in Pulmonari arteria, & pulmonibus, & vena ipsa Pulmonari, & sinistris cordis caveis, & arteria Magna. Contra Pulmonaris venæ caudex, seu mavis Saccus simplex est, compulsumque agitatione pulmonum sanguinem excipit, & hunc vividum, comminutum, ac mistum, neque huius per se motui alia opposita habere potest obstacula præter ea quæ post pulmones communia esse posse, diximus, etiam sanguini per venam Cavam fluxuro.

Quæ cum ita sint, cumque nihilominus dilatationis Pulmonaris venæ, imo ejus etiam ruptionis minime desint exempla (i); nam ut illud quod ex Paræo est, seponas (k); a Bellino (l) aliquando in repente mortuis inventa est vena Pulmonaris ab auricula sinistra dirivula, quod Monspelii vidit etiam Franciscus Quey (m); tanto facilius tum dilatatio, tum ruptio accidet in vena Cava, quanto plures causas esse, ostendimus, ob quas sanguis in hac retardetur, & quod consequitur, cumuletur, cumulatæ autem fibras tunicarum ejus infirmæ, ac distrahæ, unde urgente sanguinis copia, primum vena in varicem dilatatur, deinde vero ob tunicarum extenuationem, quæ dilatationem sequitur, aut etiam ob erosionem, quæ distractioni fere succedit, rumpatur. Sed varices Cavæ, nisi immanes sint, minus incurrunt in oculos diffecantes, quam aneurysmata Aortæ; venæ enim propter tunicarum reituitatem concidunt substracto sanguine, quod Cava in ventre incisa, accidit. Quamobrem cum vitiis Cavæ suspicio est; dissectionem a thorace incipies: aut si forte sanguis, cadavere ab aliis antea perspecto, & visceribus ventris extractis defluerit; aqua, aut aere quoad ejus cognoscas: idque præsertim cum dexteræ cordis caveas nimia, aut dilatatione, aut contractione affectas animadverteris, aut etiam sinistras; hinc enim quoque, uti paulo ante dictum est, accidit ut retardato sanguinis motu, Cava dilatetur: quod prima ostendit ex Vieussenii historiis, capite XVI. propositis Tractatus de Cordis Structura.

28. Num vero hunc, an alium potius huius venæ morbum indicaverit Aretæus (n), cum scripsit, in hac vena xidua oriri, quando sanguis copiosus erumpens, citissime vitam delet, querere prætermitto, cum propter variantes ibi lectiones, ut Petrus Petrus (o) male, Si rupta vena sanguinem effuderit, tum præsertim oblatius patentem vocis illius xidua significationem, ex Galeno in Exegei ita exposita veteres ex fluxu affectus. Illud certius est, Aretæum de huius venæ ruptione loqui, & primum quidem in thorace, ut quæ continuo addit, ostendunt: quanquam non appareat via per quam ex illa disrumpat sanguinem in pulmones, Alperamque, unde effluat, arteriam deducat. Sed quam Aretæus conjecerat venæ Cavæ disrumpionem, Anatome tandem oculis ipsis subiecit. Ut miramur exempla in ventre disrumpæ, quo incertus sum, an attineat casus quem Donatus (p) indicat apud Amatum Lusitanum, cuius

cuius in Scriptis necdum inveni; in thorace, atque adeo intra pericardium viderunt Laurentius (q), Hacquinetus (r), Puerarius (s), Lanciscus (t), alii. Sed omnes; si secundum excipias, cuius maxime jejuna, quantum Bartholinus retulit, est Observatio, cum aliis in vicinia morbis conjunctam invenerunt, primus cum Aortæ, & ventriculorum cordis dilatatione, quartus cum Aortæ dumtaxat, tertius cum membraneo quodam carneoque corpore, quod venarum varicosarum erat velut tonentum, corde paulo minus, & huius auriculis annexum, quo de corpore hæc ultima, aliaque leges in Sectione hac Sepulchreti (u), in quam ea historia cum aliquot ex modo indicatis, clarius aliquanto relata est, quam Puerarii verbis Sect. VIII. (x) descripta fuerat. Me enim minus ibi assequi posse, fateor, quæ ratione hæc intelligam disrumpæ vena cava & effuso sanguine in pericardium, & cordis dextrum ventriculum, quam in Observatione Laurentii, sanguinis circumfusione ignorantis, ob venæ Cavæ ostium disrumpum, omnesque illas membranas trichspides lacertatas, lethalem in dextero quoque cordis sinum effusionem sanguinis factam esse: quam, ut verum loquar cum in ventriculos dumtaxat, eamque ingentem, in pericardium autem non modo nullam memoret, sed ne significet quidem, suspicor, nec tamen satis scio, an venæ Cavæ disrumpæ acciderit in facie tantummodo interiore. Sed nimirum cordis ventriculi fato quodam negotio sæpius facillime in descriptis venæ disrumpionibus intelligendis. Vide enim Poterium quoque (y) repentinæ, quam narrat, mortis causam proponentem disrumpionem vena in ventriculo cordis: & quam, aut ubi venam designet, mihi, si potes, declara. Idem quidem adthmaticis venarum arteriosam in sinistro cordis ventriculo disrumpi, scripsit (z), vas, ut nosti, quod extra ventriculos est, & ad dextrum spectat, non ad sinistram. Certe optandum est id quod factum credo in Argentoratensi Dissectione, quam necdum, nisi recensitam (a), vidi, dilatata Sacci venæ Cavæ ruptionem proponente; optandum est, inquam, ut Lanciscus diligentiam, & perspicuitatem non in iis modo quæ mortem præcesserint, sed & in iis quæ in cadavere se obtulerint, pericribendis amulentur illi qui in venæ Cavæ disrumpiones posthac inciderint, præsertim quæ sint ab aliis morbis junctæ. A quibus utinam junctæ fuisset alterius insignis venæ ruptio, quæ quoniam intra thoracem contigit, & inopinatam mortem attulit, minime est hoc loco a nobis prætermittenda, quibuscum raram hanc suam Observationem communicavit A. 1718. Medicus Doctissimus, nostrique amicissimus Heraclitus Manfredius.

29. MULIER quæ a longo jam tempore & credita fuerat, & erat phthisica, improvise mortua reperta est. THORACIS cavum sinistrum, pulmonis lobum inferiorem morbosum exhibuit, quippe tria, quatuorve tubercula, puris plena, continentem. In cavo autem dextero pulmone quidem sanus, at simul sanguis erat concretus, ad libras quatuor. Effusus fuerat in trunco venæ sine pari: qui etiam ab ea effusione conciderat, tamen ob immanem distentionem, tantum retinebat latitudinis, ut facile posset cum vena Cava comparari. Hæc dilatatio ad palmum circiter in longitudinem se extendebat. Circa medium autem ejus longitudinis, patebat foramen, ellipsis forma. Per hoc sanguis se effuderat.

30. Nunc a venarum varicibus ad Magnæ arteriæ aneurysmata redeamus, non rupta illa quidem: de iis enim jam satis vidimus; sed repentinum tamen interitum ætæntia. Quorum exempla hæc tria accipe, a me observata.

31. MATERFAMILIAS duos & quadraginta annos nata, diu valetudinaria, diuque obnoxia vixerat paroxysmo cuidam ad hunc modum se habenti. A concitatis corporis motibus ingrebat molestus quidam angor intra superiorem thoracis sinistram partem, cum spirandi difficultate, & sinistri brachii stupore: quæ omnia ubi motus illi cessarent, facile remittebant. Ea igitur mulier cum circa medium Octobrem A. 1707. Venetiis in continentem trajecta, rheda veheretur, lætæque esset animo, ecce tibi ille idem paroxysmus: quo correpta, & mori se, ajens, ibi repente mortua est. CADAVER in urbem veclum, cum postridie a nobis inspiceretur, sublivida facie, cætera colore, & habitu omnino bono, superioribus tamen partibus nonnihil strigosum visum est. Cum autem ob ea quæ paulo ante narrata sunt, mihi aneurysmatis suspicio esset ad arcum Magnæ arteriæ, a Thorace incepta dissecio est. In hoc pari utrinque copia, nec illa exigua, effusum erat serum per se eruentum, animadversum enim fuerat, nihil sanguinis in pectoris incisione illuc excidisse. Sani pulmones, nisi quod diffecti, ut postea vidimus, nimio redundabant spumoso se-

ro. Cor potius magnum, & durum valde, ac robustum. Aorta ad curvaturam non parum dilatata, iusta alibi in trunco, ramisque majoribus latitudine. Sed intus, ubicunque incideres, hic illic inæqualis, nec sine offeiss perfectis squamulis, nedum crebris inchoatarum indicis. Quæ cum videremus; universum truncum, majoresque ramos aperuimus: in illoque ab ipsa origine pone Semilunares valvulas, quæ duæ hic illic erant, & cum futuri offeiss initis ad Iliacas usque arterias descripta vitia animadvertimus. Per has tamen, perque alias, etiam superiores, ac nominatim Subclaviam sinistram, minime propagabantur, si primam excipias alterius illius arteriæ partem, quæ Carotidi, & Subclaviæ dexteris originem præbet. Hinc oculos ad cor referentes, & ad cætera quæ ipsi annexa sunt, vasa, nihil usquam confiximus vitii, nisi quod Pulmonaris venæ caudex paulo vifus est æquo major. In hoc, & in adjecto ventriculo sanguis erat paucus, itque, ut aliis omnibus in locis, niger, & omnino fluidus. Sed in Pulmonaris arteriæ trunco non paucus; quanquam in ventriculo dextero, ejusque auricula nullus, facile quia per venam Cavam, paulo ante infra jecur incisam, defluerat.

Ventris autem viscera inspicientes, sic observavimus. Tenuia intestina pleraque ex sublivido nonnihil rubentia. Ventriculus quasi duplex ob pylori antrum, quadantenus a parte reliqua per contractionem quandam divisum; cætera sanus. Jecur sinistrorsum valde extensum, in crepidine autem dextera, & huic continuato lobo ad spatium aliquid intus, extraque, magis saturo colore, & durius. Durius quoque pancreas, & a resitante sanguine ex rubro nigricans qua parte ad lienem accedebat. Hic autem laxus, ut possit facile disrumpi. Strigosi testes, Uteri osculum dilatatum, & sublivens: fundus autem supremus eodem exterior quo Tenuia intestina diximus, colore infectus; nec sine quodam gravi odore. Erat autem in ventris pelvi ejusmodi serum, quale in thorace, sed paucum. Cætera nihil adnotatione dignum habuere. Caput non attigimus; jam enim multa nox erat, & mulier inter loquendum, ut dictum est, mortua.

32. Esti in Sectione hac Sepulchreti Observationem legis XXXV. cui præfixus hic titulus: Mors subita in quadam, cui ventriculus vinculo quasi strictus videbatur; tamen, si res, ut puto, similis ejus fuerit quæ a me paulo ante propolita est, ab ipso ortu potius est quam ab adventitio morbo, repetenda, neque cum artibus illis quæ in Volvulo interdum occurrunt, Tenuis intestini coarctationibus facile comparanda, multoque minus quasi improvisi obitus causa accusanda. Illa sane femina in quæ tibi alias (b) ejusdemmodi ventriculum descripsi, paulatim lento morbo confecta est: nec repente illi obierunt in quibus alio fortasse loco (c) describam. Hic vero satis causarum in Aortæ vitiis habemus, Primum inæqualis interna facies minus facilem reddit sanguinis motum. Deinde offeiss in tunicis squamulæ, & crebra hic illic earum initia minus aptam arteriam faciunt ut sanguini impulsio cedat extrorsum, eumque admittat, & mox ut se prompte restituendo contrahendoque eundem promoveat. Denique his addita ad curvaturam dilatatio tum remorando sanguinem, tum minus propellendo quantum noceat, est a nobis, ut cætera illa, non semel expositum, ut non situfus iterandum. His ita positis si accedat concitatio, quacunque de causa, corporis, & quod consequitur, sanguinis motus; vides certe, esse imparē Aortam ei operi & magis, & celerius efficiendo, cui antea vix par erat. Accurabitur igitur uberior iterea convecta per venas copia sanguinis, restitansque in Aorta ipsa, in corde & pulmonum vasis, & vena Cava, non ea modo quæ in vivente hac muliere fiebant, angorem, spirandi difficultatem, stuporem brachii, aut quæ in mortua sunt observata, dilatationem videlicet aliquam caudicis venæ Pulmonaris, & nimiam feri in bronchia, & thoracis caveas effusionem, non modo, inquam, ea facere poterit, sed pro partium dispositione plura etiam, atque graviora. Quoniam autem illa omnia Aortæ vitia sensim quidem, sed magis, magisque in dies augebantur; non mirandum est, si eo demum pervenerint aucta simul fortasse aut copia, aut turgentia, aut certe ob insolitum in Veneta femina rheda motum, sanguinis concitatione, ut hic restitans, promoveri amplius non potuerit. Quod si hæc te forte universa non movent, quorum uno, offeiss videlicet in Aorta squamulis, Vir Ingeniosissimus, quocum eam mulierem fecit, Santorinus permovebatur, ut in extrema hac Epistola (d) ostendam: sed si te forte non movent aut quia oppletam resitante sanguine Aortam, & sinistrum cordis ventriculum non invenimus, aut quia stuporem illum brachii melius quam per distractionem distente Aortæ ad Subclaviam sinistram,

Q. 2. ad.

(y) Obs. 8. (z) Obs. Anat. n. 8. (a) Supra, n. 21. (b) Conf. Epid. Urb. A. 1691. (c) Obs. 14. (d) Comment. Litt. A. 1731. Hebd. 41. n. 4. (e) A. N. C. Tom. 5. Obs. 37. (f) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 15. & Act. corund. Tom. 2. Obs. 109. (g) Traité du Cœur 1. 4. ch. 5. n. 3. (h) Epist. 18. n. 24. (i) Epist. 24. n. 36. (k) Ibid. (l) De Morb. Pest. (m) Disput. de Synops. & 3. Propos. 2. (n) De caus. & sign. morb. Acut. 1. 2. c. 8. (o) Comment. ad hunc loc. (p) De Med. Hist. Mir. 1. 4. c. 9.

(q) Hist. Anat. hum. corp. 1. 9. qu. 18. (r) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 101. (s) Ad Bureg. Thef. Med. 1. 2. S. 58. in 60. (t) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 5. (u) Obs. 1. S. 1. (x) Obs. 20. (y) Ingen. Curat. & Obs. Cent. 3. c. 60. (z) Ibid. c. 11. (a) Comment. Litter. A. 1731. Specim. 47. (b) Epist. 16. n. 38. (c) Epist. 30. n. 8. & Epist. 36. n. 2. (d) n. 36. 39.

aditque huic nervos propagatam, melius, inquam, per convulsionem quandam qua meninges circa origines eorum constringerentur, intelligere te posse, credis; tantum abest ut reponere quiddam velim; hortabor te potius, ut si convulsionem addere huc volueris; in corde potissimum agnoscas. Fuit hoc sane a natura robustius cum Aorta comparatum, eamque propterea secundum Lancisii (e) dogmata labefactaverit; cur, quæso, post tot conatus in diu supplendis iis ipsis, quas infirmaverat, Aortæ viribus, non robustum modo, verum etiam prædurum invenimus? Relege sis quæ de Viro quodam scripsimus Epistola superiore (f). Multo autem facilius in feminis, valetudinariis præsertim, viscerum convulsio oritur; ut eam liceat cæteris tum paroxysmorum, tum obitus causis accensere tamen, ut neque harum obliviscamur quæ in visceribus, valis præcipuis manifesto occurrant, neque illam, nisi cum ejus quoque in viventibus, aut mortuis indicia sunt, ad cæteras, uti plures faciunt, addendam putemus. Quod num faciendum in Sene fuerit, cujus protinus historiam proferam, ipse existimabis.

33. SENEX erat annorum, ut videbatur, ad sexaginta, qui ante tres menses in hoc fuerat Nofocomio, querens de spirandi difficultate, & materiam expuens illaudabilem. Is cum in agro nuper fuisset circiter Idus Martias A. 1742. ventumque frigidum exceperet, domum reversus, noctu gravi correptus est respirationis difficultate. Itaque mane in idem Nofocomium adductus, postquam ad ignem tantisper affecisset, dum lectulum calefaceret, vix in eo se collocaverat, cum ibi repente mortuus est. Scudiosa Juventus postmodum in eum petiit, ut vellem ejusmodi obitus causam inquirere. Cum anuisssem, jussi interea dum venire, cranium circumsecari. CADAVERE inspecto, cujus bonus erat habitus, nullo usquam se ostendente tumore, nisi quod facies subhumida erat, & subrubens, sanguine autem simul spectato qui ad unam propemodum libram paulatim prodierat e crano circumsecto, etsi non negavi, posse fieri, ut mortis causa intra cranium lateret; tamen ostendi, videri mihi in thorace potius esse querendam, cum hunc Senem spirandi difficultate laborasse, constaret; ullo autem affectu capitis, non constaret. In quo licet multum sanguinis in iis resisteret qui thoracis vitio suffocantur, ut vel ex facie horum livida, & tumente intelligitur; non propterea mortis causa princeps extra thoracem posita est.

Thorax igitur statim inciso, sternoque sublato, pulmones apparuerunt adeo turgidi, ut omnia implerent, molles tamen, & colore ex albo cinereo, & leves, sicuti ipsis cum cæteris quæ in thorace sunt, exemplis, postmodum percipimus. Nam dexter fuit antea a pleura solvendus, ad quam arcte, superiore præsertim, & posteriore etiam facie, adhaerebat. Erat in utroque thoracis cavo aqua non pauca, nec turbida, sed urinae colore, qualis & in pericardio fuit plus aliquanto quam solet in pericardio. In cordis ventriculo dextero nigerrimum, & ferme fluidum, ut passim alibi, sanguinem deprehendi, vix ut grumi aliqui non bene concreti, & levia, ac parva apparent polyposarum concretionum initia. In eo ventriculo, ejusque auricula nihil animadvertere potui præter naturam, si valvas excipias Pulmonaris arteriæ orificio præfectas, quæ paulo crassiores sunt visæ, quam æquum esset. Sed cum auricula sinistra, aditusque Pulmonaris venæ caudæ recte se haberent; proximis ipsis ventriculis, quamvis parietum crassitudine folita, visus est latior, & Mitralis valvulæ duræ, & crassæ, Semilunares autem summo omnes limbo erant duro, albo, & quod præcipuum est, crassiore adeo factis, ut Bononiensis uncia (g) lineam æquaret unam & semis.

Porro arteriæ Magnæ truncus multum dilatatus ab iis valvulis ad vasa usque superiora, ab his autem ulterius, quamvis minus, dilatatus tamen, parietibus insuper a corde illuc usque crassioribus, & durioribus, facie autem interna passim, præsertim vero ubi major erat dilatatio, inæquali, nec sine albis, subflavivæ iniitiis creberrimis futuri ossis.

Tum pulmones diligentius scrutanti nihil plus quam antea, mihi licuit deprehendere, nisi partem eorum quandam ubi subduri videbantur: quæ tamen incisa naturalem constitutionem ostendit, & humorem album quidem, & spumofum, sed non alium neque uberiorem, quam ex aliis eorum partibus exprimeres; ex omnibus autem exprimebatur omnino paucus.

Cranii denique; nam Ventrem non secumimus; avulso fornice, & mox scela Dura meninge, cujus processus Falcatus visus est crassior, & durior, nihil extra, aut intra cerebrum, & cerebellum, quorum firma erat substantia, repertum est

quod adnotares, nisi aqua in Lateralibus ventriculis non paucissima, ejus similis quæ in thorace descripta est, plexus autem Choroides nonnihil decolores; ut manifestum esset, sanguinem, qui, secto crano, defluerat, ex laxis a ferra meningum valis cum aqua fortasse quæ intra eas esset, prodiiisse.

34. Quid inæqualitas Aortæ interior, quid ejus tunicarum durities, quid dilatatio demum possint impedimenti afferre sanguinis motui, satis in iis quæ superiori historiae subjecimus, commemoratum est. His, quæ in Sene quoque fuerunt, adde aliquam sinistri cordis ventriculi dilatationem, adde Sigmoidum, & Mitralis valvularum crassitudinem, atque duritiem, adde in primis Semilunarium limbos tanto crassiores, quam æquum erat, & duriores, quæ res, siquæ aliæ, motum cordis, sanguinisque perturbat, dum huic aut exituro se opponunt, motumque a corde acceptum infringunt, aut relabunt, minus prompte explicata, non facis se objiciant; nec facile plura desiderabis, ut intelligas, qui fieret, ut retardato per Aortam, sinistramque ventriculorum sanguinis motu, is in pulmonibus subsistens, spirandi afferret difficultatem, aut qui denique factum sit, ut vitis illis in dies crescentibus, eo demum res processerit, ut sanguis, præsertim audis ea humoris copia, quæ, nisi frigidus ventus obstitisset, per invisibilia corporis foramina erat exitura, promoveri amplius non potuerit. Nec te illud in hac, aut superiore Observatione plurimum moveat, quod non iis in partibus accumulatum invenimus sanguinem in quibus retardatum esse, diximus. Nihil enim facilius accidit, quam ut, dum cadavera in omnem partem versantur, & in transferendo, per scalas potissimum, modo in pedes, modo in caput inclinantur, sanguis, fluidus præsertim, ut in his erat, magna ex parte locum mutet: idemque fiat, dum viscera eximuntur, necesse est, quin etiam, ut tunc per jam incisa, & postmodum per ea quæ in proximis partibus vasa inciduntur, sanguis defluat. Quod si nihilominus velis tribuere aliquid aquæ etiam illi quæ in cerebri ventriculis conspecta est, & quidpiam comminisci unde nervi, cordi, & pulmonibus inservientes, repentinè obitus causas adauxerint, siquæ etiam pulmonum turgentium illum tumorem explicare, quasi aerem extrudere non potuerint; haud magnopere adverbabor. Sed paralytici aliquid, an convulsivi potius in eo excogitabis quem tibi continuo describemus?

35. VIR honestus, necdum annos sexaginta natus, lue olim venerea affectus, ut rheumatici, quibus torquebatur, dolores illi etiam causæ magna ex parte ascriberentur, postquam hos ante quatuordecim, aut quindecim annos per sudorem, solitis lignorum decoctionibus, & laconico evocatum, pervicerat, pinguis postea, sed intra modum, erat factus ventre præsertim, & thorace, non ita crustus. Hunc familiares animadvertenter obnoxium per intervalla esse tussi, quæ nihil expectorabat, inter difficultati cuidam spirandi, a cibo potissimum. Cæterum cum robustus esset, & egregie valere omnibus videretur, nisi quod non ita pridem Amico dixerat, se capite esse confuso; parcellissime coenatus, levi primum tussicula correptus est, quæ mox adeo increvit, ut spumante jam ore accersiri juberet Medicum. Sed hic mortuum invenit, ostendente ad os, nareque se spuma, unde postea sanguinolenti etiam humoris quidpiam, aiebant, exiisse. Incidit hujus Viri obitus in Maji initium A. 1729. quo mense, indicatum est cum hac Epistola (h), tum aliis, & speciatim III. (i) & IV. (k) repente plures in hac Urbe, ejusque Agro interiisse: quorum si dissectiones inter se contuleris; plane intelliges, quamvis inopinata omnes morte, alium tamen alia causa ereptos esse, velut hunc, cujus thoracis, & capitis interiora cum meis Collegis Professoribus Primariis hora ab interitu circiter trigesima inspicies, sic observavi.

THORACIS, cujus latera ex subrubro livebant, pinguedinem, dum incidi cœpisset, non paucam adnotantes, eo mox aperto, non paucam in mediastino quoque conspeximus. Pulmones intus, extraque fusi, molles tamen, ambo cum pleura anteriori nexi, sinistèr autem undique, humidiores intus, neque nimis tamen, reperti sunt, ut neque essent adeo graves, neque ex Aspera arteria spumam, aut quiddam emitterent.

In Thoracis utraque cavea, & in pericardio multo plus humoris, quam plerumque solitum sit, ejusque per se, non a sanguine qui inter secundum incidisset, subcrevienti. Cor, ejusque auriculæ non modo nihil polyposi, quod in hoc cadavere nusquam vidi, sed nihil ferme sanguinis continebant. Cum hic, & in valvulis, & in Magnis, præter

Aortam,

Aortam, vasis, quæ aperiri singula jubebam, quanta maxima poteram attentione usus, quidpiam deprehendere non possem quod esset adnotatione dignum; denique in Aorta subfuiti. Nam primum a corde ad curvaturam usque visa latior est. Tum albis maculis hic illic interiore facie distincta, Eadem præterea facie tota quasi inæqualis. Et, quod mihi præcipuum visum est, colore ex atro rubens, ut si inflammatione quadam esset affecta. Albæ maculæ extra dilatatum arteriæ tractum non apparebant. Cætera autem illa & per curvaturam, & qua secundum vertebrae arteria descendit, pergebant, minus tamen, quam in primo illo tractu. Sic etiam cum per eum ramum se producerent, qui a dextris Subclaviæ, & Carotidem arteriæ emittit, quanto ille magis ab initio distabat, tanto illa minus se probebant. Capitis, cujus facies erat livida, sectione protinus instituta, cum cranium recluderetur, nihil effluxit. Vasa per Tenuem meningem sanguine tumida; in Lateralibus autem ventriculis subcrevienti aquam, sed non multam, adnotavimus. Cæterum Choroidum plexum color, & quidquid sine in ventriculis omnibus, sive in Oblongata medulla, sive in cerebro, & cerebello, quæ duriora potius erant, quam laxa, disseccando inquiri solet, omnia secundum naturam. Ventrem non attigimus.

36. Hinc Virum si tussi convulsiva suffocatum esse, dixeris; non modo non repugno, cum sciam, invisibilem hujus causam in nervo quopiam ganglio latere posse; verum insuper esse apud Lancisium (l) exempla convulsivæ tussis, quæ repente homines occidit, admovebo. Non propterea tamen censeo, esse omnino tibi negligenda quæ adnotavi in arteria Magna. Hic enim Vir tussi quidem obnoxius fuerat, sed non eo cum impetu adolens, ut prospici, & prædici posset, quemadmodum in Lancisii exemplis, esse aliquando suffocatum. Videndum est igitur, quid Aortæ inflammatio possit ad mortem seu cum tussi, & convulsione forte conjuncta, seu non conjuncta, inopinato afferendam. Videndum est tamen antea quæ ab aliis tunc observata sint, cum Aortæ fuit inflammatio; ne forte eo nos sola cogitationes perdant, quæ Observationes non consentiant. Verum ubi Aretæi (m) locos infpexeris in quibus hoc de morbo verba sunt, ut nulla alia subeat dubitatio, certe hæc subfuit, num ex cadaverum inspectione ea quæ profert signa fuerint confirmata. Ab ejus vero ad nostrum tempus qui hoc fecerit, mihi quidem in præsentia non succurrit. Boerhaavium tantum (n) memini in bove qui vehementissimo cursu aufugerat, scribentem id morbi ab se visum ita ut aorta esset nigerrima. Tu si plura ab ipso, aut ab aliis scripta videris; me admoneto: cum ea legero; quæ nunc cogito, aut abiciam, aut si confirmare licuerit, ad te perferibam. Interea quædam alia, ab Amicis in arteria Magna, aut in alia aliqua intra thoracem, observata, unde aut repentina, aut certe præter opinionem cita mors provenit, huic adjicere non omitam: & primum, quod supra (o) pollicitus sum, quantum videlicet illuc attinere crederet Vir Præcl. Santorinus ossas in Aorta brachias, quas, si per motus Observationibus, vel solas non dubitabat repente hominem posse interficere. Enumerabam enim mihi, cæterisque Amicis sex, aut septem sic mortuorum exempla, in quorum corporibus nihil præter ea officula invenire potuerat unde subitam repeteret mortem, in illis recentissimum ejus viri de quo alibi (p) ob deficientem Vermiformem Appendiculam mentionem feci. Sic autem narrabat.

37. SARTOR Venetus, strenuus potior, quem præter quam de hernia olim, ulla de re ad valetudinem attinente questum esse, non constabat, nisi quod novissime alicui dixerat, videri sibi non bene habere; eodem quo id dixerat, die cum apud notos quosdam ad ignem sedens, cephalos comedisset duos, & novum bibisset vinum; erat equum jam mediis propemodum October A. 1708; ibi non multo post heu, inquit, heu, nec plura; continuo enim mortuus est. THORACE postmodum aperto, non facillimi quidem pulmones; in pericardio autem aquæ copia aliqua reperta est. Sed cum evidens esset, neutra ex causa hominem sic obire potuisse, cor autem, & cætera nihil adnotatione dignum habent; Magna arteria a curvatura ad lumbos usque crebras ossas intus ostendit squamulas, quæ in utraque etiam Carotide ad modicum usque altitudinem, non ulterius, conspectæ sunt. Cæterum sanguis erat fluidus, jecur pulcherrimum, ut reliqua, nisi quod ventriculus, ut plerumque in potioribus, valde amplus fuit, intestinorum autem quæ Appendicula caruisse diximus, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

pars cum annexi mesenterii portione in hernia sacco inerat, cujus orificium duos tresve digitos erat latum.

38. Cum hæc narrasset diligenter; nos autem, ut sit inter Amicos, alius aliud de ista, ab ipso proposita, mortis ejusmodi causa diceremus, neque illa reticerentur causæ quæ oculos Anatomicorum effugiunt five intra, five extra cerebrum, memini, me subridente ab iis quævisse, num inter eas etiam ponerent quam Piccolominius (q) indicavit ubi se Opinari, inquit, nervuli cor adeuntis obstructionem repente factam, in causa esse ut nonnulli inopinato & repente ex hac vita migrent? atqui certe, inquam, non ignoratis, vel abscessis in collo nervis, cor adituri, non continuo mori animal; ut possit quidem nervorum cordis obstructio, ad alias causas addita, mortem subitam afferre, sola autem non possit, nisi forte simul universi obstruantur; sic enim verum fuisse Herophili sententiam, intelligo, qui, ut apud Cælium Aurelium (r) habemus, repentinam mortem, nulla ex manifesta causa venientem, fieri, docuit, paralyse cordis. Tum Santorinus sex illa reliqua exempla protulit, nuper propositi similia, & quantum se miraturum esse, ait, si in his omnibus prælo fuisset invisibilis quæpiam causa, quæ cum manifesta, id est cum ossis in Aorta squamulis, se conjunxisset, tantum ostendit, sibi quidem nihil esse dubitationis, quin ab his solis mors repentina proveniret tunc præsertim cum ab arteria, ejusmodi vitio affecta, sanguis esset promovendus aut copia auctus recentis chyli, aut hujus qualitate turgens, aut denique calore expansus, quæ videlicet, ut in Sartore universa, ita alia in aliis convenissent. Cur autem sic vitata arteria promovendo tunc sanguini impar sit, alibi est a nobis, & supra etiam in hac Epistola (s) declaratum.

39. Sed facta desideratissimi Amici mentio alterius mihi memoriam renovat, Sebastiani Antonii Trombellii Bononiensis Medici, & Chirurgi Præstantissimi: cujus inopinata, citæque mortis genus ob id etiam nobis flebilis accidit, quod non ipsum modo, sed & ejus Fratrem Joannem Chrysolitum, Abbatem, & Theologum, quod ejus Scripta ostendunt, Eruditissimum singulari amore prosequeremur, atque prosequimur. Quam repentinus, favus, brevis illius morbus novissimus fuerit, & quam variæ Doctorum Virorum de eo sententiæ, ignorare non potes. Quid ipse, antequam de his quidquam audirem, sim opinatus, si forte queris; paucis dicam, ut habeas non quod præferas, sed quod diligenter etiam atque etiam expendas, videalique, num forte is morbus ad ea spectet quæ paulo ante (t) promissimus. Nam statim ac litteras perlegeram Josephi M. Verlicchii, cujus mihi diligencia, ingenium, & assiduum in Disciplinis Medicis studium ex eo usque tempore quo me hic audiebat, spectatum est, quibus litteris non minus quæ in mortuo, ab se dissecto, animadvertenter, quam in ægro, cui affluerat, perscriberat; visa mihi res est cum eo casu quem descriperat Vir Doctissimus, cujus quoque immaturam mortem delevimus, Antonius Leprotus (u); esse quadantenus comparanda: idque ad Verlicchium rescripsi: cujus opinionem cum mea consentire, ex aliis, quas postea mihi, litteris, perspicue omnia explicantibus, facile intellexi. Scilicet ut in eo de quo narrat Leprotus, ab ipso, & a Cl. Jano Planco inventum est, sanguinem ex disrumpa Bronchiali arteria effusum sub membranas, & per fibrarum interstitia, quibus arteria Aspera, & Magna, & oesophagus, cæteræque proximæ partes colligantur, viam sibi longe lateque fecisse, concretumque eas membranas in rumoris modum extulisse; ita in Trombellio ex disrumpa arteria alia aliqua effusus sanguis inter laminas oppositas, id est anterioris partis mediastini, per cellulofam hujus substantiam sibi aditum videtur aperuisse, eaque copia ibi præsertim quo suoque pondere ferebatur, concrevisse, ut prope septum Transversum solida mediastini crassitudo digitos propemodum tres æquaret. Sic autem omnia tum quæ præcesserant, tum quæ absterant, tum quæ in cadavere inventa sunt, facillime videntur intelligi. Quæ ut singula minime persequar, breviter pollicitus; at saltem quæ corporecula in amplo, molestissimoque herpete cutem antea corroferant, eadem repressa, dicam, arteriam illam erossisse: exeuntem autem sanguinem, dum mediastini celeriter distraheret laminas, acerbissimum illum ad sternum dolorem, quem divulsivum æger vocabat, effecisse, at cætera, quæ aberant; inflammati mediastini indicia facere non debuisset: tandem inter duas hujus laminas tantum sanguinis, in grumos coacti; tam brevi præsertim tempore; aliunde repeti quam ex perusta aliqua arteria non posse. Sed pleraque horum, non modo reliqua, litteræ Verlicchii declarabant, quæ eorum quoque infero.

(*) De Mot. Cord. Propos. 38. (f) n. 13. (g) Vid. apud Valsalvam de Aur. Tab. 9. ad * (h) n. 7. (i) n. 11. & 36. (k) n. 21.

(l) De Subit. Mort. l. 2. c. 18. n. 3. (m) De caus. & sign. morb. Acut. l. 2. c. 8. & de eorund. curat. l. 2. c. 7. (n) Prælect. ad Anat. 3. 217. (o) n. 32. (p) Epist. Anat. 14. n. 63. (q) l. 5. Anat. Prælect. 6. & l. 4. Prælect. 4. (r) Morb. Chron. l. 2. c. 1. (s) n. 32. (t) n. 36. (u) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul.

terrogationi occurrerant, qui, cum Leproti æger dies aliquot vitam traxisset, causam quaerent, cur Trombellius sit intra undeviginti horas sublat. Nam præterquam quod illa tanta inferioris mediastini diffentione cor urgebatur, modico supra hoc intervallo erat in tunicis Magnæ arteriæ innatum ante hunc morbum tuberculum, grandioris nuchæ magnitudine, humoris plenum ad vitellinum colorem vergentis, quod tuberculum cum intra arteriæ cavum non mediocriter protuberaret, neque amplius sanguis, infirmatis cordis viribus, quod parvi jam facti, debileque ostendebant pulsus, id obstaculum ita superare posset, ut antea; nempe retardatus, cor magis magisque, & pulmones ipsos gravabat: quomobrem diutius vis morbi ferri non potuit.

40. Habes quo mea de hoc morbo olim inclinaret opinio: cui tamen, ut dixi, nihil prius tribues, quam diligenter expendis. Quod si quaeras, ejus tuberculi indicia quam in vivente essent, numque Observationes legem præter illam quam paulo ante laudavi, in quibus res extent aliqua saltem ex parte earum similes, quæ sunt in Trombellio deprehensæ; libenter quoad potero, satisficiam. Et primum, illum accepit animi affectibus olim præfulto multo gravissimis, non ita pridem levi aliqua cordis palpitante, levibusque deliquis tentari cepisse, ut a Medicis crederetur hypochondriacus. Quod vero ad tuberculum ipsum Aortæ attinet, cum ex Actis Erudit. rum Lipsienfis (x) Dissertationem extare, intelligam Cl. Stentzeii de Stenomatibus in principio arteriæ Aortæ repertis, quæ in has regiones necdum, quod sciam, importata est; eam, si in tuis istis habetur, fac inspicias;

nam si inscriptioni respondet, eorum quæ requiris, non prorsus dissimilia facile invenies (*). Ego siquid habeo quod ad interna spectet arteriarum tubercula, in proxima Epistola commemorabo. De sanguine autem inter mediastini laminas effuso unum, in præsentia memini, aliquid attigisse Riverium Observatione LX. Cent. I. Nam quod Blancardus quoque (y) similia scribit; nempe adeo similia sunt, ut sint eadem, Riverii nomine dissimulato, verbisque mutatis. Eam Observationem si apud Auctorem totam legeris; neque enim in Sectione hac Sepulchreti XI. (z) neque in I. (a) libri I. omni ex parte descripta est; invenies, cum in ægra quadam suspicio fuisset, inter cætera, etiam inflammationis mediastini, cumque ea videretur convaluisse; subitam intervenisse mortem, reperiuntque esse mediastinum plenum feri sanguinei. Cæterum, quod generatim spectat ad sanguinis e suis vasibus effusiones, non in magnas corporis caveas, sed in cellulosa structuram sub membranis coercitam, digna est quæ ob antiquitatem referatur Gilberti sententia. Hic enim; ut ante trecentos quinquaginta annos scribebat Nicolaus Florentinus (b), docuit, non semper sanguinem qui exit propter rupturam vene chyli (id est Cavæ) in contumaciam ventris effundi, sed infra pinguedinem quam chyli & renes circumveniunt, retineri: quod, a Gilberto fortasse etiam visum, si exigua sit venæ Cavæ ruptio, non ita rejiciendum est, ut illud est quod a Gilberto subjicitur de ipsius retenti sanguinis missione. Cætera quæ sumus polliciti (c), propediem expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVII.

Agitur de Morte Repentina ex vitio Cordis. Denique pauca adduntur de Gibbere.

UT superiore Epistola de Subita Morte scriptum est, quæ vitia Sanguiferorum Vasorum, sive hæc rupta essent, sive non essent, consequeretur, ita nunc de illa scribendum est, quæ vitia Cordis sive rupta, sive non rupta consequatur. Rupti primam, quod sciam, Observationem ab Harvejo (a) propositam invenit, qui nobilem Virum, sæpe, præsertim noctu, paroxysmo quodam correptum describit, in quo a dolore pectoris oppressivo interdum lipothymiam, alias suffocationem timebat, donec ingravescente morbo, cachecticus & hydropicus factus, tandem in uno paroxysmo vehementer oppressus, obiit. Huic ex impedito transitu sanguinis (quodcumque id fuerit; neque enim dicit; impedimentum) de sinistro cordis ventriculo in arterias, paries ipsius ventriculi sinistri, qui satis crassus & robustus cornebatur, disruptus & perforatus amplo hiatus sanguinem effundebat; erat enim foramen tanta magnitudinis, ut facile aliquem ex Harveii digitis reciperet. Quam tibi Observationem describere hic volui propterea quod ab nemine productam, ne a Boneto quidem, memini, nisi forte exitimas quæ hic Rolfinckii verba protulit, non in Sectione hac XI. sed in VIII. (b) irruptio sanguinis in cor nonnunquam adeo vehemens est, ut septum ipsum disrumpatur, cuius tragici casus exempla suppeditavit Harveus; nisi, inquam, hæc verba existimas ad Observationem illam attinere. Quod etsi ei quoque visum est qui Indicem addidit ad tres primas Harveii Exercitationes, eam quam descripsimus, Observationem sic designanti, Septum cordis a retento sanguine ruptum; verba tamen, quæ protulit, ipsius Auctoris procul dubio longe aliud significant. Huic Harveii Observationi alteram adjungo, quam Epistola XXV. (c) satis commemoravi, Petri de Marchettis (d). Nam etsi a fistula in sinistrum usque ventriculum tandem producta, hic apertus est; tamen sive ab erosione, sive a diffentione cor aperiat, disruptio denique semper est propterea quia ubi eo pervenit erosio, ut tenuissima tantum superfit cordis lamella, hæc a sanguinis aut pondere; aut vi qua urgetur, pertundi, manifestum est: quomobrem etiam cum de aperta Aorta verba facerem, varias quidem ruptionis causas indicavi; ruptionem tamen vocavi. Tertiam Observationem, quam Morandus quoque Vir Cl. (e) memoravit, apud Bohnium leges, non in Circulo Anatomico illam quidem, sed in libro, in quo tandem casu reperi, de Renunciatione Vulnerum (f). Est autem ruptura sinistri cordis ventriculi prope ostium Aortæ, cuius nulla signa præcesserant in Vi-

ro nobili, habitus formosioris atque athletici, qui non latus uxoris repente occubuerat. Cujus ruptionis ultimam causam facile suspicaberis, eorum memor, quæ Litteris superioribus (g) scripta sunt. Mortis autem hoc genus tale censuit Eruditissimus Bohnius, quale vix unquam vidisset Professorum occulte manus. Quod sane varissimum haberi debere, scripsit Vir alter Doctissimus Joannes Fantonus (h), cum ex adversarii Parentis sui retulit, disruptum hominis cor; quod vehementi spasmo constitutum fuerat, reperiuntque, grandiore pericardio copiam sanguinis continente, ægre ferens, non plura Patrem adnotasse, illudque saltem, utro ex ventriculo sanguis erupisset: Quæ cum ita sint; non mihi displicet in quintam rupti cordis Observationem A. 1707. Venetiis incidisse. Quam, ut ordo postulat, cum tibi diligenter perferis; tum cæteras, quæ mihi quidem notæ sunt, commemorare, & partim describere non omitam.

2. MULIER annos nata quinque, & septuaginta, virili aspectu, & valde obesa, cum ad quinquum usque & quadragesimum annum fuisset gracilis; annis novissimis facta erat vultuaria sic tamen, ut de capitis dolore nunquam, nedum de graviore ullo, quod referri ad ipsum posset, incommodo, querebatur; sed de aliis potius, in quibus familiares, quamvis minus accurate attendere soliti has querelas anus lamentationes, tamen quædam præsertim memorabant quasi deliqua, affectionesque ejusmodi alias; quas ipsa cum explicare nesciret, solebat communi, ut alias dixi, apud populares suos flatus vocabulo designare. Hæc semetipsum ultimo vite spatium facie erant graviores. Tandem cum per eos dies cyathos aliquot hausset vini novi; medius enim Octobris mensis elapsus erat; indeque aliquanto pejus se haberet, repente inter domestica, quibus forte sedens intenta erat, opera, primum dixit, intus sibi huc, & illuc nescio quid moveri, mox videri sibi domum vacillare, mox, stertore correpta brevissimo, interit: CADAVER postmodum inspicientibus, sanguineum ex ore prodeuntem humorem vidimus, dorsum ex rubro lividum, manuum digitos contractos, quos cum extendere conaremur, renitentes animadvertimus; non item brachia. Cum vero, cæteris Amicis adstantibus, confectante autem nobiscum Cl. Santorino, communia corporis integumenta incidere cepissemus; niger, & spumofus sanguis, qualem postea in plerisque deprehendimus vasibus, effluebat. Adiposam membranam alibi crassam, ad pubem crassissimam conspeximus, ut digitos transversos quatuor superaret. Per-

Coris-

Coris cartilagine, quæ costas cum sterno committunt, scapulo non magis quam in junioribus, resistebant, molles servante, ut opinor, eadem, quæ corpus universum abundabat, pinguedine. Hæc, sternum sublat, hinc in thorace ea copia apparuit, ut mediastinum operiret, inde in ventre quanta esset, ex eo licebat intelligere, quod diaphragma altius in thoracem compulsum, tantum de iusto hujus spatii demeret, ut inspicientibus mirum haud esset quod obeli non facile, nisi paulo altioribus cervicibus, & summo dorso, supini cubent. Pulmones, quorum sinister facie posteriore adhaerebat ad pleuram, sani erant omnino, quamvis interius a retento sanguine nigricarent. Bronchia, & truncus arteriæ Asperæ nihil in se effusum habebant. Sed pericardium tantum habuit effusi sanguinis partim grumosi, partim fluidi, ut priusquam incideretur, sphaeroidem referret, cuius diameter spithamam propemodum aequabat, Spatii tamen non modicum in eo partem cor occupabat, propter adnatam pinguedinem magnam, quæ totum ferme obducebatur. Hanc dum undique, inverto etiam corde, a sanguine, quod circumfusa fuerat, purgabamus, certa quadam parte magis extuberantem, & penitus nigricantem a sanguine fuscis subsistente animadvertimus. Erat ea pars in posteriore cordis facie mucroni proxima: ibique pinguedo, attentius inspecta, lacerationem ostendebat in medio nigredinis illius. Tunc sinistro in opposita facie secundum longitudinem aperto ventriculo, nihil fere in hoc sanguinis invenimus, si grumulum excipias ad eam partem adhaerentem quæ lacerata pinguedini respondebat. Is grumulus lenta manu retractus indicavit rotundum foramen lentis magnitudine, quo ventriculi paries, ibi secundum naturam tenuior jam factus, pertundebatur; ut manifestum esset, illac ex corde sanguinem primum sub pinguedinem exiisse, deinde huc, & illuc per membranas ejus cellulas se infundisse, easque distendendo, attollendo, ungendoque facile demum perripisse. His ita perspectis, alia in eodem ventriculo animadvertimus. Nam circa ostium quo sanguinem admittit, in ipsa cordis substantia os erat transverso pollice crassius, forma annuli dimidiati, cui Mitralis valvula adhaerebat, ostia pariter facta, nisi quod altera magnam sui partem servabat sanam, ut occidere posset ostium ob ea, si valvularum ostiam partem adijceres, obesa, inquam, fere circum nata, & introrsum prominentia ossa contractam; hæc enim grandæva illa mulier est, ex qua eadem in V. Adversariis (k) descripsimus. Magnæ quoque arteriæ valvula partim erant ossæ, partim incipiebant ossæ fieri.

In ventriculo autem dextero, annexaque auricula nihil adnotavimus, nisi quod sanguine, ut fere sinistra quoque auricula, omnino carebant, cum Pulmonaris arteriæ truncus esset eo plenus, qualem in pericardio videramus, multumque haberet, sed in grumos coactum, Aortam, ut ipsam a corde ad iliacos usque ramos aperientes, conspeximus. Hæc circa sinistram finem arcus sui; nam illuc usque sanam processerat; magnis ossibus squamis intus exasperari incipiebat, quæ alibi magis, alibi autem minus crebra, nec fine cuiusdam non obscure exulcerationis indicia, toto passim reliquo truncus spectabantur: quin arteriosos ramos per ventrem aliquos, & nominatim ex iis quæ ad Celiacam ventrem, osses jam factos deprehendimus. Ventre paulo ante recluso, & nonnullis in locis, tamen temperata erat potius frigida, etiam tum calido, quod intra thoracem quoque acciderat, animadvertimus, quamvis primam crassitudine ob multam pinguedinem, & omenti primam, mox & melenarii spectata, hæc adnotatione digna occurrerunt. Lien spumofus sanguine turgidus, Pancreas durum, Felle vesicula valde contracta, & calculis plena ad quatuordecim, quorum octo minuti, reliqui majusculi, hi ad cubi formam accedebant, & cum ad flammulam statim admovissem, hæc concipiebant. Ren dexter superficie quodam loco exulcerata, alibi cicatricosa: uterque, si contractares, molles quasi a lorio intus coactulo percipiebantur: dissecti erant laxi propemodum, ut lien dolet, humidissimique, humore etiam scorum alicubi quasi in loculis quibusdam stagnante. Cranium denique referantes, Crassam meningem animadvertimus tanto arctius quam soleat, ad futuras, & prope futuras, præsertim Sagittalem, & Lambdoidem, affixam esse, ut line laceratione avelli non posset. Contra, Tenuis meninx attollentes digitos facillime sequebatur; aqua enim suberat: quæ in Lateralibus etiam ventriculis conspecta est, modica utrobique copia. Cerebrum sanum, ut cerebellum quoque; sed hoc laxius. Basilaris arteria duriuscula, ut & rami cæteri arteriosi qui circa cerebrum sunt. Cum omnia e cranio exempta essent, ejus non mediocriter crassitudinem, sectionum latitudinem ostendebat: in ejus basi, & in cava Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

item facie ossis frontis ea in conspectum venerunt, quæ quibus in VI. Adversariis (l) indicatum est. Scilicet os frontis ibi prominebat in confertissima tubera, qualia pariter in cranii basi, præsertim e Petrosi processibus, sed minora, atque disjecta se attollebant. Omnia ex substantia erant magis alba, quam usquam in toto cranio, ut ex nova ossæ substantiæ accessione, & quasi effusione facta esse viderentur. Quorum singulorum superficies etiam nitida erat, & levigata; non potuerat tamen tanta universorum inæqualitas, & extuberantia non cerebrum valde comprimere, in quo cæteroquin nulla apparebat læsio, quacumque iis tuberculis responderat. Quod reliquum est, cum præter renes, & Aortam, cordis partem huic proximam, & tubas uteri, quæ alba erant, e cadavere exemissem, ut postmodum nonnulla, minime ad morbum attinentia, inspicere; miratus sum, intra ejus noctis spatium, etsi tempestas de frigida multo frigidior erat facta, omnia tamen præter expectationem, graveolentiam concepsisse incredibilem, & quæ prorsus ferri non posset.

3. Intolerabilem odoris fœditatem e cadavere pariter alterius femine, & quidem pinguiculæ, opinione citius coortam, recordor, me tibi alias (m) commemorasse. Verum illa saltem in Nosocomio dies quindecim morbo fuerat macerata; hæc autem repente obiit; sed vicissim putredinis illud signum ostendit, quod non est in altera animadvertum, in sanguine bullulas. Quid vero est, quod ut obesa huic mulieri, sic etiam aliis pinguibus habitu præditis, disrumpit improvviso facta, sanguis est in pericardium affusus, neque iis omnino paucis? Ut enim superiorem solum inspicias Epistolam; quatuor invenies, Senem videlicet (n) ac Mulierem (o), quorum utrumque nos vidimus, duosque alios (p), quos ab aliis conspectos memoravimus. An pinguedo, quæ molles in hac Anu, sicut opinatus sum, costarum servavit cartilagine, fibras quoque in vasibus, earumque contextum laxiores levet, & distractioni, siqua distentio major incidat, minus resistentes? cuiusmodi in hoc casu distentionem ab novo, & effervescente adhuc vino esse factam, eo facilius credes, si post ejus vini usum, ubi vitia cordis, aut vasorum sint, omnino fugiendum, quid Sartori Veneto (q) contigerit, & quid de repentini hujus obitu Santorini casu fuerit, recordaberis, necnon eorum quæ de noxis ab ingestis liquidis ipsa actu fermentantibus i. e. aere copiosissimo & valde moto scatentibus, cum videlicet hujus particula a sanguinis calore expanduntur, majusque occupantes spatium, vasa extendunt, Experientissimus docet Muschenbroeckius (r). An quantum sub cute congestam, & adstrictam pinguedinis copiam obtaret sanguini, credimus, exteriora, & minora vasa repleturo, tantum hic cogatur necesse est ut interiora, & majora vasa, ac receptacula distendant, & ibi potissimum ubi laxiores sunt, aut ex parte erosi eorum parietes disrumpant. An denique erosio tanto facilius sit, quanto magis pinguedinis copia sanguis abundat? Non me fugit, plerisque omnibus contra videri, non dubitantibus, quin pinguedo corrigit erodentia corpuscula, aut certe obruat, & irritat. Mihi vero, cum ea nimia est, sive ob id ipsum bona esse non possit, & idonea ad corrigendum, sive premendo minima vascula, & humores in his retardando, faciat, ut mora aciores fiant, sive aciores particule sic irritat, ut intra corpus retineat, se tandem aliquando ubi magis, magisque coarctata fuerint, data aliqua occasione, exerturas; mihi, inquam; ne de modo, & causa disputem; illud satis est, sepe esse in pinguibus erosiones animadvertas, meque ipsum in hac, itemque in altera (s) pinguioris habitus Muliere, quibus pinguem etiam Senem (t) facile addas, erosam intus arteriam Magnam deprehendisse. Quin renes quoque, multa, siquid aliud viscus, pinguedinis copia obstiti, in hac femina exulcerationem non effugerunt.

4. Ossia autem illa tubera, quæ in cranii interiore facie extabant, non ad exostoses eas refero, quas post insultus epilepticos, ibidem ab se, & Ravio vifas commemorat Boerhaavius (u), sed ad novas ossis, ut sic dicam, vegetationes, quales in vertebri hominis centum circiter annos nati descripsit Poupertius (x) singulari, qua nostræ quoque erant, albedine, & nitore. Quod si utroque, sicut illi fuit, & nostræ nobis videbantur, quasi ab effusione quadam factæ erant ossi succi; minus faciles habebunt explicatus secundum recentes observationes, sententiamque Experientissimi Viri, præsertim cum in nostra Anu Crassa meninx, quæ interni pericardii locum tenet, nihil læsionis in se ostendit qua illa tubera

(*) A. 1733. M. Maj. (**) Sed Vid. Epist. 64. n. 14. (γ) Anat. Proct. Obs. 52. (δ) Obs. 20. (ε) Obs. 133. (ζ) apud Donat. de Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 9. (η) supra, n. 2. in fin. n. 38. in princip. n. 26. in fin. &c. (θ) De Circul. Sangu. Exercit. 3. (ι) Obs. 11. (κ) c. 23. (λ) Obs. Med. Chir. 47. (μ) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733. (ν) Sect. 10. (ξ) n. 14. (o) Anat. corp. hum. Diff. 12. (p) VI. Animad. 84.

(r) Animad. 14. (s) Animad. 84. (t) Epist. 18. n. 34. (u) n. 15. (v) n. 17. (w) n. 26. (x) Epist. 26. n. 37. 38. (y) Disp. de aere præfat. in humore animal. c. 1. §. 18. coroll. 4. & 5. (z) Epist. 26. n. 17. (aa) n. 15. (ab) Præfat. ad Inst. §. 200. (ac) H. G. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699. Obs. Anat. 1.

bera obducebat, neque ad ea arctius, sicut ad certas quasdam alias cranii partes, adhereret, nec mulier de ullo unquam dolore, aut morbo capitis quæstæ esset. Quæ res quomodo possit intelligi, & quid ex ea deduci, cum satis in Adversariis VI. (9) sit indicatum, hic iterare nihil attinet.

Itaque ad promissam revertor seriem Observationum, quæ mihi quidem sunt cognitæ, disrupti cordis. Quas inter locus hic ejus est quam eodem circiter ac mea, tempore in hoc Nosocomio ab se habitam, mihi narravit A. 1708, probus atque honestus Vir Antonius Marifatus, qui tunc ibidem Medici Assistentis munere fungebatur diligentissime.

5. FEMINA, quæ palpitacione cordis laborabat, cum prandendi causa in lectulo in quo jacebat, vix resedisset, mox, ait, & quasi illico mortua est. THORACE post duos trefve dies aperto, inventum est pericardium concreto sanguine distentum. Hic autem prodierat ex sinistro cordis ventriculo, quem ulciculum quasi quoddam ad cuspidem perforaverat.

6. Hic casus satis similis nostri est; an vero illorum etiam quos Lancisius observavit, etiam contrarium ex parte suspicamus, tamen pro certo nescimus. In posthumum enim Opere de Motu Cordis (2) edito A. 1728, revera & ipse eorum mentionem iniecit qui repentinum interitum ob apertum ex tempore cordis foramen concidunt, seque id moris genus non modo vidisse, sed crebro etiam vidisse, testatur est; qui locus, ut sit, Virum quandam fugit cæterum Eruditum. Atque utinam Lancisius Opus illud suum explere potuisset, profecto neque has, neque alias, diserte ab eo, & sigillatim scriptas Observationes desideraremus. Nunc quod quidem ad has attinet, nihil habemus aliud, nisi quod ibidem sibi persuasum ostendit, hunc mortis generi opportuna inter cetera esse illa corpora in quibus puerili adhuc ætate cordis fibras non modo languidiores, nec satis coherentes, sed etiam deficientes invenit, ut nominatim sinistra in ventriculo locum quandam, ac veluti foramen per lucidum, quod externa, internaque tantum membrana, ne omnino deficeret, impediatur. Recte autem scripsit inter cetera, Nam & ulceribus internis obnoxia, & quibus, ut dixit, languidiores fibræ cordis sunt, eadem morti sunt opportuna.

7. Utriusque hujus ultimi generis exemplum protulit luculentum is qui de cordis rptione plura hæcenus quam quisquam, collegit, ac scripsit Cl. Vir Morandus (a). Uterque casus in animum incidit 1730. Alter in Fœmina Principe, ætate jam provecta, cujus ventriculi cordis dexterum exterius erofum observavit Cl. Lemeryus, ut vult inde paginam videretur ad ventriculi usque cavum pervenisse, qui propterea inaniserat, quippe effuso intra pericardium sanguine, cujus sinistère erat plenus. Alter in nobili Viro, quem Morandus ipse dissecuit, inventumque pericardium concreto sanguine repletum, quem cor laxum adeo, ut specilli dumtaxat pondere trahi posset, & ventriculo sinistro effuderat per scissuram octo circiter lineas longam, quæ in medio illius ventriculi reperta est. Cætera quæ ad eos casus attinent, perlegere poteris apud eundem Morandum, præter eas quæ præcesserant, causas, & notas; quæ nunc quia nulla fuerint adnotatione dignæ, an potius quod sint ad ulteriorem tractationem dilatare, in eo quidem Commentario non occurrunt. Sed in penultima, quantum ego novi, rupti cordis Observatione, ad exulcerationem pertinente, sicuti utraque earum ad me scripsit idem qui illam habuit, mecumque communicavit A. 1740. Medicus olim in Placentina Aula Spectatissimus Laurentius Marianus, ita nunc a me habebis.

8. EQUUS erat Ornatissimus, annos natus quinque, & sexaginta, sed robustis membris, & proba humorum temperie, nisi quod ante annos aliquot diuturnis, & contumacibus crurum ulceribus laboraverat, quæ pertaxus, remediis quæ internis, quæ externis tandem perfanaverat. Is navissimè rheumaticis doloribus subinde obnoxius, sed levibus adeo, ut domo exire non prohiberent, quod & pridie fecerat, quam moreretur, his acerbis prehenus est V. Nonas Junias ad sternum quidem, & brachia, non sine capitis perturbatione. Quibus per ea quæ sunt visa magis idonea cum occursum esset; jam circa meridiem magna ex parte relevatus, quamvis infirmo pulsu, alacriter se gerebat. A prandio cum quievisset, expergefactus, eosdem quos mane, dolores sensit. Quapropter inambulare in conclavi cepit; sic enim illos facilius ferebat. Sed postquam satis id fecerat, cum lectum repetisset, querebatur de fumis ad caput ascendentibus, & de pectoris angustis, inquietusque se se huc illicque

vertebat. Quod cum spatio temporis non brevi fecisset, repente se mori sensit, simulque pallens, & se agitant, illico interiit. ABDOMINE diducto, inventa sunt omnia secundum naturam. Pectore autem aperto, & pulmonibus, qui antrosum compulsi erant, dimotis, pericardium deprehensum est nigro, concretoque sanguine distentum. Is e sinistro cordis ventriculo exierat per scissuram longam uncie dimidium, & secundum illius longitudinem ductam, circa quam cordis fibræ non recenti corrosione exefæ conspiciebantur.

9. Nimirum quod Trombellii casus (b) ostenderat, hic nobis confirmat, quas erosiones in cute nolumus, eas hinc depulsa, interiora haud raro invadere, & inopinatum exitum asserere. Quamobrem illud primum videndum est, ne sine longa, & eaque diligenter etiam atque etiam habita deliberatione exteriora ulcera, aliæque id genus diuturna mala perferamus; tum ubi internis magis, quam externis perfunctis remediis fuerint, ut id omne homo solite fugiat unde iterum gignantur corpuscula erodendi vim habentia: deinde siqua nova oriri incipiant incommoda, ut maturius ars satagat, si forte priores illæ erosiones reduci possint; at si non possint, ut aliæ sufficiantur; novissime ut cum prima interni, præsertim in thorace, morbi se prodiderint indicia, quamvis ea levissima, obscura, ambigua, atque, ut comparando facile intelliges, fere in aliis aliis, vereatur Medicus, ne quid intus monstri alatur, ut si minus facere possit, acrimoniam, copiam, concitationem sanguinis minuendo, ne tandem illud repente erumpat, det saltem operam, ut quam tardissime, nec se suam omnino apud ægri domesticos suspicionem ante occultante.

10. De ultima autem hujus generis Observatione, in potentissimo Rege habita, cujus sinistère cordis ventriculus inventus est oblonga scissura disruptus, non expectas, opinor, ut verba faciam, quippe de re non tibi modo, sed universo terrarum orbi non incognita. Eam Observationem si cum cæteris, quas protulimus, novem conjuxeris, de decem, aut certe de octo; secunda enim ad fistulam spectat vulnus secutam, quarta autem manca est; unam, haud amplius, reperies quæ ventriculum dexterum disruptum ostenderit, cum septem reliquæ sinistram omnes exhiberint. Hæc alias addito, de quibus cum hæc recognoscerem, certior sum factus. Namque ut illam præteream quam ex Santorino ambigue indicat Michelottus (c) tanquam ejus similem, quæ a me supra (d) in Venerabili muliere descripta est; in duabus certe quas in Viro Patricio, & in Medico quodam habitas, laudatus Marianus mihi postea significavit, a me tecum aliis Litteris (e) communicandas, pertusus erat sinistère cordis ventriculus. Undenam vero factum dicemus, ut ibi multo rarius contingat ruptio, ubi tanto sæpius videtur metueda, quanto parietis ventriculi dexteri crassitudo, & robur minora sunt, si cum sinistère comparantur? Primum sinistère pars ima in qua ruptio accidit in quinta, & sexta Observatione propolita (f), tenuior, & infirmior est, quam paries ventriculi dexteri. Deinde sinistère vis quanto major est, quam dexteri, tanto magis, præsertim cum obstaculum quoddam se opponit sanguini ab illo exeunti, parietem ipsa urget suum, ut siqua hujus pars aut ulcere, aut ratione alia aliqua sive a morbo, sive a ortu debiliore sit quam naturalis requirat structura, tantæ par esse vi nequeat, sed ibi paries, quantumvis alibi, & proximè quoque satis crassus, ut in Harveii Observatione (g), & robustus sit, pertumpatur denique, & defiscat.

Erat quidem præter eas quæ prolata sunt, Observatio quoque Viri Cl. Christiani Vateri (h) ventriculi cordis dexteri non procul a nucrone, ubi septa, velut mediante suura, coheret, ultra longitudinem unguis, rupti. Sed quia nulla cordis prævia morbosa dispositione, a gravissimo ictu prætereuntes cursum ea ruptio tota accidit illo eodem temporis puncto; propterea inter cæteras, quæ ad propositum faciebant nostrum, haud est relata. Et de morte repentina a disrupto corde hæcenus.

11. Nunc quæ ex aliis accidit cordis vitis est attendenda. Ex quibus cum ejus potissimum dilatationem prolatis alias (i) historiis ostenderimus aut celeriores opinione, aut subitos omnino interitus attulisse, nostræ autem consuetudinis minime sit quæ semel percipimus, iterare; juvat hic novam, quæ luculentissime id confirmat, Observationem producere. Ea Mediæ nostræ est, sub initium Martii A. 1741, habita, & nobiscum eodem qua habita est, die communicata.

12. JUVENIS, egregio corporis habitu, conformatione, & statura præditus, cum jam diu spirandi difficultate pre-

premeretur, sanguine e naribus subinde erumpente levabatur. Sed posteaquam carere ceperat hac sanguinis excretionem, cum forte longum iter Tridento Patavium partim pedibus, partim jumento vectus, intra biduum confecisset, dum se statim abstinere, ad farcinulas inclinaret, humi depositas, concidit illico mortuus. THORAX cum postmodum inciditur, vasa animadversa sunt colli, & capitis sanguine turgida. Ubi vero apertus est, nihil in eo effusum, nec pulmones usquam ad pleuram adherentes conspecti sunt. Erant hi a sanguine lividi, in ipsis remanente: parvi præterea ob immanem cordis magnitudinem. Quod, incisio pericardio, ubi erat non parum subrubri ferri, inventum est vel bubulo majus. Et erant quidem auriculæ, dexterque ventriculus ampliores, quam soleant: maxima tamen magnitudo ad sinistram attinebat: neque ea parietibus debebat qui solito non erant crassiores; sed ventriculi cavo, dilatato adeo, ut nihil magis, copia autem atri sanguinis, nec in polyposas concretiones, sed in grumos nonnihil coacti, non modo, ut reliqua cordis cava, appleta, verum etiam distenta. Præter hæc, valvula, quæ sunt ad ejus emissarium, Semilunares, non offese quidem, sed duræ, & quod in oculos statim incurrebant, perparvæ, contractæ enim erant, corrugataque. Magna autem arteria, etiam aquo amplior non erat; tamen quo magis a corde recedebatur, eo tunicas habebat æquo tenuiores. Nec facies ejus interna sulcis in longitudinem ductis, quamvis subobscuris, carebat. Cæterum in corde, & thorace toto nihil præterea fuit quod secundum naturam non esset. Post hæc Ventrem, & Caput, de quibus nulla querela fuerat, aperire supervacuum est visum.

13. Si quod natura præmonstraverat, hic effectus juvenis secutus, ut sanguinem, qui e naribus fluere desiderat, per scissam venam opportune detrahendum curaret; aut non ita, aut tardius certe interisset. Nunc magno documento Medicis fuit, quid faciendum sit, ubi aliquis, ea præcipue ætate, eoque corporis habitu, ejusmodi evacuatione carere incipit, præsertim si idem sit cuiuspiam obnoxius morbo, ut hic erat difficultatis respiracionis. Cui quidem obnoxios fuisse plerisque omnes quos tibi alias (k) scripsi cum dilatato corde repente mortuos, relictis eorum historiis, invenies. Sic etiam in hac Sepulchreti XI. Sectione (l) videre poteris, ut Auriga, in curru de improvviso extinctus, cujus cor erat quovis bubulo majus, sæpe se crederet suffocari, nisi appressa thoracem, & abdomen manu comprimeret, non secus ac alter apud Harveium (m), cui cordis moles, & ventriculorum cavitates sanguine distentæ, bovini cordis magnitudinem æquabant, levamen in summa cordis & pectoris oppreffione aliquod percipiebat, cum tota pectoris regio a fortissimo viro comprimeretur, & sicut pistor panem subigit, depressetur, credo quod sic juvaret uterque sanguinis motum. Alterum quoque in eadem Sectione (n) leges repentinum obitu raptum, corde longe nativam molem excedente, & nigri sanguinis pleno, quem difficile spiritum duxisse, vel alia quæ adjuncta erant, satis indicant. Sectione autem II. libri hujus secundi (o) proponitur adolescentula, sine manifesta causa suffocata subito, cui cor duplo majus ordinario, in eoque, ut magis diserte in Scholio legitur, magna sanguinis copia: quæ cordis magnitudo, sive ex morbo accidit, sive fuit, ut ibidem creditur, ei adolescentulæ naturalis, cum propterea cor majori esset pondere, ideoque majori ad motum difficultate, aptior esse debuit ad sanguinem in eo, & quod consequitur, in pulmonibus remorandum; præsertim in paralytica. Ob ejusmodi enim causam egregie Lancisius (p) censuit, quibus cor ab ortu consueto majus obtigit, si vires moventes musculos minuantur, ut puta vel a sola provectiori ætate, facile sanguinem in corde subsistere, hujusque aneurysma facere. Sed est ingens cordis moles sive diaphragma prægravando, sive etiam pulmones, ut in eo de quo loquimur, Juvene peripneue apparuit, comprimendo, respiracioni officit, sicuti alias indicavimus, tamen vel sola, quam hic attendimus, sinistère ventriculi dilatatio facit, ut quanto minus sanguinis in Aortam potest extrahi, tanto quoque minus e pulmonibus admitti possit; unde tum spirandi difficultas oritur gravatis sanguine pulmonibus, tum mors denique repentina ubi is ventriculus magis semper, magisque laxatus, ea tandem sanguinis copia obruitur, ut se se nequeat contrahere. Copia autem sanguinis, qua non his modo in casibus, sed & in aliis repentinum mortuum haud ita raro oppletus conspicitur, veluti, ne longe hinc digrediar; in Fœmina illa prin-

cipe, quam supra (q) ex Morando commemoravi, & in ancilla, de qua in hac ipsa Sepulchreti Sectione XI. Obs. XI. & in aliis facile de quibus ibidem Obs. IX. aut in Additamentis Obs. I; ea, inquam, sanguinis copia facit, ne sine aliqua causarum, & rerum circumstantium distinctione, assentiri iis possim qui scribunt sic in universum, in hominibus subita morte extinctis, solvere cor dextrum sanguine plenum, sinistrum vacuum esse.

14. Quæres fortasse, cur in proposito Juvene cum esset cordis quatuor caveæ omnes dilatata, maxima tamen dilatatio esset ventriculi sinistri? Scilicet quia hujus dilatatio causa fuerat dilatationis trium reliquarum, sanguinem videlicet ob eam causam quæ paulo ante dicta est, minus admittendo, ideoque in sinistra auricula, & pulmonibus, & ventriculo dextero adjectaque ei auricula retardando. Sed cur primus omnium dilatatus est sinistère ventriculus? Nimirum quia contractæ, quæcunque ejus rei causa fuerit, corrugataque semilunares valvulae se explicare satis non poterant, ne sanguis, constringente se Aorta, in ventriculum unde venerat, sui partem remitteret: quæ pars fortasse minor fuisset, si tunicae ulteriori Aortæ jutam excepti sanguinis copiam venas versus compellere potuissent, id quod illarum tenuitas, hoc est minor carnearum, & elasticarum fibrarum numerus non sinebat.

Verum hæc non suffus explicio, ut quæ partem sunt per se clara, partem alias (r) satis expolita.

15. Illud tamen semper est animadvertendum, cordis aneurysmata haud secus atque Aortæ, non ita necessariae subiti interitus causas esse, ut sunt cordis, aut Aortæ ruptiones. Imo dilatationes illæ, nisi eo demum pervenerint, ut nova alia causa extrinsecus, aut intrinsecus accedente, illico cessare debeat sanguinis circumitio, lentam potius mortem afferent, quam repentinam. Cuius rei etiam multæ extant Observationes, neque in nostris ad te Litteris defunt; tamen quod ad cor attinet, de quo hic agimus, duas inspicere quas habes in Sepulchreto (s) alteram Thomæ Bartholini, in qua cor tam vastum proponitur, ut sepe in bobus non majus sit, alteram Ortonis Heurnii, in qua cor dicitur commanem magnitudinem quater circiter excessisse. Neutrius ægrum subita abreptum morte; imo utrumque lento morbo confectum invenies. Quin utriusque in corde id fuisse insuper animadvertes, cujus causa has duas potissimum Observationes memoravi. Nam primus sub radice arteriæ Magnæ cartilagineam habuit triquetram, sive spongiosum nonnihil os & friabile, calculis nonnullis per urinas excretis haud absimile; alter vero in villis septi intermedii tres calculos, pisi circiter magnitudine, non admodum adhuc solidos, sed arenaceos & novacula cedentes. Vides igitur, nec propter hæc alia cordis vitia mortem subito accidisse; quam neque ei leges accidisse adolescenti (t), cujus in corde os tribus articulis constans, carumque, & arenosa quadam materia repletum invenit Platerus, neque ei Mercatori (u), cui dexter cordis ventriculus interius fuit durus adeo, exasperatus undique & quodammodo squamosus, ut inserta manus Smetii squamarum scabritie offenderetur. Quæ ego, atque alia ejusmodi exempla Amicis quibusdam proferebam, ne facile improvisi obitus causam ab oculis repeterent conspectis in corde viri, cujus dissectio in hoc Theatro incipit præbuit Anatomæ A. 1745. In ejus corpore quæ præter naturam animadverterim, quando in sermonem de illo incidi, hic paucis subiciam.

16. MENDICUS, qui antea Lanarius fuerat, annos natus ad quinquaginta, grandis macie torridus, frigidissimo anni tempore; Januarius enim mensis ad finem vergebat; ut nudus in paleis dormire consueverat sic mane inventus est mortuus in suo gurgustio. VENTRE aperto, aliquanto plus humoris in hoc vidi, quam secundum naturam soleat; ventriculum autem valde distentum, omento quoque, magna ex parte sursum retracto, altius opertum. Intus plurimum quidem habebat aeris, sed & vini adhuc aliquantum, cujus erat colore infectus. Mesenterii glandulæ tum ad ejus centrum, ubi erant in modum gemini haud magis racemi consipatae, tum alibi passim, ubi erant disjectæ, æquo majores, & subduræ. Lien parvulus, cum jecur quidem esset mediocre, arteria autem Splenica proportionem crassior. Cætera in ventre viscera bene se habebant. In Thorace cor potissimum perlustravi, quod non parvum erat, sed flaccidum. Recte in eo omnia, nisi quod exterius in medio fere posterioris faciei squamam ossæm habebat non

par-

(9) Animad. 84. (10) Propos. 28. (11) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (12) Vid. Epist. 46. n. 19. (13) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. in Opusc. (14) n. 2. (15) Epist. 23. n. 14. & 15. (16) n. 2. & 31. (17) supra, n. 14. (18) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 164. (19) ut Epist. 18. n. 1. 8. 14. & Epist. 24. n. 13.

(20) Vid. supra, ad n. 21. (21) Obs. 34. (22) De Circul. Sangu. Exerc. 3. (23) Obs. 30. (24) Obs. 33. (25) De Mot. Cord. Propos. 28. in fin. (26) n. 7. (27) Epist. 23. n. 9. (28) l. 2. s. 7. Obs. 83. & 58. Obs. 13. (29) Sect. cad. B. Obs. 24. (30) Ibid. Obs. 14. s. 9.

parvam, alteram autem multo hac minorem exteriori pariter in auricula dextra. Erat squama utraque sic annexa cordis, auriculæque membrana, ut arcus tamen fibræ carneis inhaereret, sine quarum laceratione haud poterat separari. Reliqua non potui in Thorace, nedum in Capite, diligenter inspicere, cum magis idoneum cadaver interea nactus, huius accurata observatione, præter consuetum docendi munus, distinerer. In illo tamen priore vidisse memini interiorem Aortæ faciem vel pone valvulas Semilunares subalbis maculis distinctam, quas etiam prope ejus divisionem in Iliacas, & in his ipsis animadvertentem.

17. Vellem, si fieri potuisset, peculiaris quadam novisse, quibus hic mendicus, dum viveret, esset, aut non esset obnoxius, & tempus præterea habuisse ejusdem, qui Lanarius fuerat, & valde macilentus, pulmones rimandi, & qui inopinatam mortem obierat, cerebrum incidendi. Nunc liceret aptius conjicere, quam in ejus obitu partem frigis, & quam, si forte sic placet, squamæ illæ etiam cordis offea habuissent: quamquam hæc mihi quidem videntur non ita magnam, cum eorum venit in mentem quæ supra (*) dicebam me tunc Amicis commemorasse. Quod si tu exempla illa minus arbitraris huc attinere, quippe calculorum potius quam ossium; non hic disputabo, num corpora ea omnia revera fuerint calculosa, & si etiam fuerint, num cordi ipsa non officere poterint, si nec ossæ laminæ, quantum existimas, officiebant; sed exempla addam alia in quibus vera ossa fuisse, nec tu, nec ego dubitabimus. Neque enim facere cum his possum qui, arteriis exceptis, & Falcatæ Crassæ meningis processu, non videntur alibi ossæ concretiones agnosceret, sed pro tartareis magis habent, & calculosis: ut neque cum iis qui cor, & arterias fere solas censent in vera ossa posse mutari. Sed & illis credo qui in corde aliquando & arteriis non veras ossæ concretiones videntur, & mihi ipsi credo, non modo aliis a quibus in corde, & arteriis vera ossa conspecta sunt. Verum de arteriis postea. Nunc prius de corde videamus. Columbus noiter (y) cordis septum vidit utique in nonnullis cartilagineum, & Veslingium item noiter (z) finitrum ventriculum, non esse quidem, ut aliqui ajunt, sed cartilaginea crusta succinctum intus confixit. Et in Sepulchreti libro hoc II. Sect. I. (a), & II. (b) habes juxta auriculam cordis finitram, cartilagineam excrescentiam; imo & auriculæ ipsas duriores & cartilagineas: Ubi autem cartilago est, ibi verum os fieri posse, non videtur dubitandum. Quamobrem mirum non est quod alii, ut nos, in corde ossa deprehenderint, nec quod Dionysius, uti alias (c) retulimus, auriculam ejus dexteram ossæ squamoseque substantiæ intus invenerit obductam. Quod si forte aliquis dicat, ossa hæc ad membranas attinuisse, non ad carneas fibræ, neque illas fuisse veras cartilagineas, sed ob duritiæ similitudinem sic vocatas non secus ac vagina uteri in vetulis esse dicitur cartilaginea, quamquam ea aut in membranis ossa, aut eæ in fibræ carneis duritiæ ipsa quoque officere debuissent cordis, & auricularum motibus; non repugnabo: sed alia potius ratione aggrediar. Certum est enim, carneas ipsas cordis fibræ ad tendineam naturam interdum desinere. Itaque Albertinus (d) in quibusdam vidit, substantiam cordis a basi ultra mediastinum ipsius consistentia, & colore quasi tendinem evasisse: qualem mutationem mihi quoque liceret mea tibi, si opus esset, Observatione (e) confirmare. Posse autem ex tendinibus ossa fieri, ætate præsertim ingravescente, cum Veslingii (f) Observatio indicat, qui si non ossæ, ut quidam scribunt, at propemodum ossæ invenit omnes tendines qui in senis capularis crura, tarsosque ferebantur, tum aliorum haud ita raræ inspectiones, conjunctæ cum iis quæ in brachiarum animalium, & avium potissimum pedibus jam diu sunt pervulgatæ, plane comprobant. Sed hæc dicta sunt, non quod ossium desint Observationes in carneis ipsa cordis substantia, sed ut vera ossa esse non potuissent, ne dicatur, nisi forte ab iis qui ne avium quidem illos tendines in ossa converti, sed in calculosam potius substantiam, contra sensum testimonia contendere; certe enim, ut alia præteream; ii tendines, ossæ sic satis jam facti, donec tenuia filamenta, aut tenues lamellæ sunt, a nobis haud secus ac ungues, aut cornea lamina, flecti possunt, & flexione autem continuo in rectitudinem se restitunt: qui si ex calculosa, aut tartarea materia constarent, frangerentur illico, & in fragmina dissilirent.

18. Verum ut ad exempla jam veniam; Cl. Reiman-

num (g) hic non citabo, quia cum proposuisset se visas columnas carneas, ad latera alterius ventriculi cordis exstantes, penitus ossificatas, illud continuo subiecit; aut, si majoris, siliis instar induratas; sed potius antiquioribus Observationibus utar me, quas tamen annis habui 1707. & 1717. præclare tamen adhuc scio, me non siliis, aut calculos, sed vera ossa in carneis substantia cordis vidisse: Earum Observationum alteram habes in hac Epistola (h), alteram in III. (i), utramque ita scriptam, ut plane intelligas, quorum essent ea corda, eosque repentina quidem morte raptos, sed non propter id os fuisse. Namque A. 1719. utrumque os tantummodo memoraveram; in V. Adversariis (k) videlicet. Sed ibi tamen satis, ut opinor, indicaveram, neutrum illorum in ea cordis parte induruisse, ubi tendo secundum naturam quidem sit tam crassus præsertim, quam alterius crassitudo; alterius sedes requirebat. Ex fibris igitur carneis, vi morbi antea quasi in tendinem, ut puto (l), mutatis, videtur utrumque constitisse. Legi postea Boerhaavium (m), ut alibi tendines fuisse vidit quasi ossæ festucas, sic vidisse quoque septum cordis, ejusque cavæ ossæ naturam induisse. Præcipue autem in Historia legi Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis anni quidem 1726. Chirurgum Clariss. Garengotum os reperisse meorum utroque multo longius, ut ad ambos cordis ventriculos pertineret; neque exterius solum, uti mea, intra carneas fibræ lateret, sed etiam interius, ideoque planius intelligi posset, in os ipsas esse mutatas. Ad hanc Observationem addi nunc video alteram ossis multo amplioris, ut quod manus palmam propemodum æquaret, seque ab exterioribus cordis facibus, & a posteriore præsertim, ad interiores usque fibræ ventriculorum produceret, nonnihil jam cartilagineas. Nea cartilaginea interstitia dearent inter ossæ substantiam: Invenies relata historiam hanc ab Archiatro Amplissimo Senacio (n): qui ab se quoque conspectum in alio ventriculum finitrum cum ipsis columnis ex ossæ substantia fuisse, testatur (o). Nec vero fugiebant Dodisimum Virum eorum Observationes; qui non ossa, sed lapides ab se in corde viros, scripserunt, imo non parvum earum numerum collectum dedit (p); non reticens tamen, quas potissimum inter eas quoque, ex ossæ substantia, quamvis non bene formata, factas esse, censeret, nec dubitans (q), quod ad cæteras attineret, in quibus melius illa formata est, quin carneæ fibræ cordis fierent ossæ, post membraneas tamen, atque tendineas, aut quæ partes cordis fieri possint cartilagineas, quæ hic gradus sit, ut deinde fiant ossæ. Verum ut ad Garengoti Observationem revertar, est os, ab eo descriptum, quanto erat nostris illis majus, tanto magis imminuere debuit cordis vires, ut quæ, decreverent ejus carneæ substantia, decreverunt, tantoque magis utrique cordis motui sua inflexibili obesse duritia; tamen in homine deprehensum est, quem duos & septuaginta annos vixisse, lego, repentina autem casu extinctum esse, non lego, ut neque eorum quæquam in quorum cordibus aut calculi, aut ossa ab aliis sunt, ut dixi, observata. Unus esset excipiens Schomburgius ille, quem, ut in Sepulchreto ipso (r) videris, narrat Thuanus, in curru suo, intercepto spiritu statim extinctum, si mortis causam, quam subiecit, sic intelligendam esse, constaret, ut in Sepulchreto intelligitur; pericardium videlicet, & cordis regionem finitram ossæ reddita. Sed si Thuanus verba perpendantur: membrana, & carneæ omnis pars hinc finitram cordis regionem regit, & ad flabellationis assidue usum, dilatatur ac sompinitur, ex immodico calore & liberaliore vitæ tota ossæ reperta est, ita ut respirandi facultatem impediret; plurimum veretur, ne plerisque cum pericardii sinistra parte, proxima, ut tunc loquebantur, caro pulmonis significat videatur, in viro præsertim qui jam a longo tempore, difficultate respirandi laboraret, ereptusque repentina suffocatione creditus sit.

19. Nec vero abs te hic interpellari me posse, puto objectis duabus ex hac Sepulchreti Sectione, XI. Observationibus XXVI. & LVI. in quibus subita mors proponitur ex ossis factis Semilunaribus valvulis, aut Mitralibus. Nam insuperabile obitaculum quodlibet, non modo ossium, ubi sanguinis & sinistro cordis ventriculo egressum, aut in hunc ingressum præcludat, nec dubium est quin mortem afferat, neque ad hanc attinet disputationem. Hic enim de ossæ quærebamus in ipso corde, non arteriarum, aut valvularum substantia innata quamquam hoc quoque a Majoribus os cordis vocitabatur. Sed

Sed ad Aortæ radicem in vetulis animalibus attingere, post restitutam Anatomem bene plerique judicant, quibuscum fecit Riolanus (s), apud quem locos Galeni, atque adeo Aristotelis, aliorumque indicatos videbis. Neque tamen in magnis omnibus animalibus agnoscebat Aristoteles, laudatus ab Ingrassia (t) quod non in cunctis boum generibus, sed in quodam reperiri, scripserit: se enim, plurimam diversorum boum, quantumvis veterum, corda cum dissecisset, in uno duntaxat exquisitissimum os invenisse, idque ad Aortæ radicem pertinens; in cæteris vero rarissime ossæ ibi dici posse cartilagineam, multoque minus os cartilagineum conspexisse. Eademque in hominibus observare interdum contingit. Sic Harvejus (u) in viro nobilissimo, & fortissimo partem magnæ arteriæ juxta cor in os rotundum conversam memorat. Sed minus raro, præsertim in senioribus, os ibi conspectum est alia forma. Sic Bartholinus (x) in Pontif. Max. Urbano VIII. os triangulare describit: quod ego huc attinere, credidi non tam quia in sinistro cordis ventriculo fuisse, dicit, quam quod frequens id in senibus esse, subiecit: tamen causa quam profert, non placet, fieri hoc os summa Naturæ providentia, ut torpidus alogus sanguis velut stimulo addito ad motum incitetur. Utrumque hoc os commemoravit Raygerus (y), cujus verba cætera ad citatam XXVI. Observationem si diligenter fuissent in Sepulchreto descripta, non id in homine insolitum, sed insolitum prope, ad minimum valde infrequens legeremus. Verum Aortæ valvulæ ab eo quæ ille scriberet, tempore non ita raro inventæ sunt ossæ, quamquam ubi nihil præterea vitæ fuit, rariis tam subita moris illis potuit jure imputari. Nisi enim sanguini dum præcludant viam, ut paulo ante dicebamus; mortem ejusmodi non afferunt: & sane tot offeseurum valvularum exempla, quorum plura alias (z) tibi commemoravimus, cum ea raro fuere conjuncta, & priusquam forent, jam alia non deerant mala, quæ aut simul efficere, aut prænuocere illam possent: quorum alterum; ut ex Commercio Litterario A. 1736. exempla hic addamus; in Observatione vides Cl. Trewii (a), cum præter rigidas, & omnino duras valvulas, Aortæ orificium tantum non penitus occultantes, ejusdem arteriæ totius ambibus prope principium suum durus esset, atque inflexibilis; alterum autem in Observatione Cl. Kramerii (b), qui substantiam mortem asthma præcessisse ex valvularum ossificatione, animadvertit. Recte igitur in suo casu dubitavit Raygerus, an ossæ illa valvulæ tam repentina mortis causa fuerint, cum circulationem sanguinis impedivisse, ipsi credibile non videretur, nec mihi videatur, nullum, cui homo antea obnoxius esset, morbum legenti. Quod si in toto corpore nihil præterea morbosum reperitur, quod cum ipsis valvulis conjunctum, præcludere sanguini exitum, aut aliter obstruere ejus motui posset; ne dicam non satis quantum; in nervis id latuisse, libentius dixerò, vel potius in tam concitato sanguinis motu esse agnoscendum, cui, & copiosius impensius auctæ respondere non potuerint valvulæ sic affectæ: si hæc quidem, ut ego suspicor, & tu confersis intelligere melius poteris, eadem historia est ac quæ ex Gayantio Parisiensi Chirurgo a Cel. Senacio (c) memoratur. Neque enim homo bonum duntaxat jentaculum, sed & vini immanem vim sumperat priusquam repente interiret. Sic vero tanto magis vides, ad nostram disputationem ossæ istas valvulas non pertinere, tum quia non ab illis tantum fuit repentinus interitus, tum quia illæ, ut ante dictum est, non ad cordis, sed ad arteriarum ossa attinent.

20. Quam de ossibus, sæpe adeo, & fere in quavis ad te Epistola commemoratis, nunc sequitur ut videamus verane sint ossa, an non sint, quemadmodum non paulo ante (d) solum, verum etiam alias, nos facturos esse, spondimus. Primum omnium, concretiones plures, quæ, duritie solum spectata, a festinante aliquo Anatomico possent pro ossibus accipi, & fortasse interdum acceptæ sunt, esse ab his accurate distinguendas, & lapideas, tophaceas, gypseas, & quod sæpius accidit, calculosas esse appellandas, ut varia singularum natura ad lapidis, topi, gypsi, & calculorum qui crebrius in renibus, aut urinaria vesica concreverunt, similitudinem videtur accedere, extra omnem dubitationem positum est. Id vero ut passim in aliis corporis partibus, & nominatim in Pineali glandula (e), sic etiam in arteriis habere locum, ultro agnovi Epistola XXIII. (f), ubi luculentam præ-

cæteris Greisii Observationem memoravi arteriæ partem in arenam friabilis. Et quoniam ibi de valvulis potissimum loquebamur; nunc observationem addo Cl. Chomellii (g) qui cum tubercula describit lapidea, sic interior, exteriorque superficiæ affixa arteria Pulmonaris, ut alicubi externa, internaque communicarent inter se; omnia testatur, ex pluribus lapideis granis, fuisse compacta. Et quamquam mihi in tot arteriarum duris bracteis, & squamis nunquam ad hoc tempus accidit, ut ullam animadvertentem quæ esset friabilis, in arenamque resolvi posset, aut quæ ex lapideis granis compacta esse videretur; attamen quod mihi non accidit; id aliquando, aut, si vis, sæpe aliis accidisse, nequaquam dubito. Nec dubito, eisdem, suis injectis in prunas lamellis, nullum ab his, qualem ab ossibus foetidum nidorem percepisse, nullamque in ipsis vidisse nigredinem. Mihi vero, qui id in meis non femel expertus, & illum percepi, & hanc vidi, veniam dari, spero a Cl. Viris, si de meis aliter sentiam, præsertim cum quæ etiam tum essent tenuiores, flexiles non secus atque ungues invenerim; crassiores autem, atque duriores dum majori vi inflectere conarer, ad eundem modum rumpi viderim, ac si ossæ lamellam rumperem, eodemque sono in disrptione edito, quem, dum rumpitur, edit lamella ossæ; nullam autem e qua inter rumpendum, quidquam pulveris, quantumvis perficata esset, ex-cideret. Hujusmodi igitur lamellas nunc lapideas, tophaceas, gypseas, calculosas dicam, an ossæ? Dicam, inquit, potius ossibus similes. Sic Vernoujus (h) in Aortæ aneurysmate concretam substantiam, quod non aque ac calculus, esset friabilis, sed flexilior, & igni imposita, odorem ossibus proprium exhalarat, substantiæ ossæ propensioris esse, censuit. Sic Cel. Hallerus (i) in alio ejusdem arteriæ aneurysmate squamas fuisse, scripsit, ossæ plerumque, vel ossium similes. Ego vero non quarum, anita plus dixerim, quam ossium similes, nec dicam, primum tamen locutum ibi esse de substantia, quæ, tactu judice, calculo erat similis, alterum de illis ipsis squamis, quas tanto Præceptore dignus Vir Cl. Winklerus in elidatâ Dissertatione (k) lapideas squamas dixerat, quippe quæ (l) nec combustæ nigra factæ fuissent, & omnes habuerint conditiones veræ lithiæ. Non hæc, inquam, dicam; sed hoc unum dicam, me quoque, cum ossæ voco, non aliud quam similitudinem, spectare, nec quando revera ossæ, aut vera ossa non modo in arteriis, sed & alibi fuisse, scribo, aliud mihi velle quam ne forte suspicaris, qualescunque duras concretiones a me temere, & nimis facile esse pro ossibus acceptas; sed ut certo scias, quas ossæ voco, attente consideratas, reapse osses tanto similiores vix esse, quanto lapideis, tophaceis, gypseis, calculosis dissimiliores. Hoc igitur mihi satis, est. Neque enim unquam in mentem venit, cum de his morbois loquerer ossibus, ipsis quoque eandem quam naturalibus, datam esse elegantem structuram, aut periosteum pariter, aut sanguifera vascula, aut oleum medullare: quamquam miror, qui concretiones quibus hæc desunt, non ossæ, sed terreas vocandas esse, contendunt, eorum alios larvæ cartilagineas, in quibus ob ætatem haud raro ossis factis nihil horum dessee, vidi (m), inter lithiæ exempla referre; quod cur faciant, haud satis scio, cum induratas & meningees, & cartilagineas præsertim, ossibus veris maxime esse affines, ultro affirmaverint: alios autem nullas excipere cartilagineas præter eas quæ antequam perfectum esset corpus, jam factæ erant ossæ. Hi ipsi ne meningum quidem concretiones excipiunt: imo diserte quæ in Falcatæ mi processu fiunt, terreas esse, pronunciant. Nec vero Præstantissimis Viris inficior, tales ab ipsis esse deprehensas, & quod generatim obijciunt, nihil ordinati ostendentes, ne fibræ quidem, vel si microscopio utaris. Sed neque tu inficiari poteris, cum majus illud os, a me in eo processu olim inventum, nullo microscopio usus, inspexeris, aut ejus descriptionem (n) relegeris, ex iis esse quæ ibidem reperta illustri Hallerus (o) nuper proposuit fibræ parallelis ad peritinis modum terminata. Omitto cæteros, alia Epistola (p) jam laudatos. Et si enim fibrarum in morbois concretionibus nullæ extarent observationes; certe etiam in callo qui conserventibus accrescit ossibus, postquam omnino perfectus est, fibræ nullæ, sed densa, & compacta substantia occurrunt; num tamen propterea non esse callum naturæ ossæ, contendemus? De duabus igitur quæ præcipue creduntur pro sententia de qua hic loquimur, rationibus, altera, quæ a structura petebatur, satis a nobis per-

(*) n. 15. (y) De Re Anat. l. 15. (z) Obs. Anat. & Epist. Med. 15. (a) Obs. 31. (b) Obs. 31. (c) Epist. 18. n. 11. & 13. (d) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusculis. (e) Vid. Epist. 45. n. 33. (f) A. N. G. Tom. 1. Obs. 27. (g) n. 2. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (aa) n. 22. (ab) n. 22. (ac) n. 22. (ad) n. 22. (ae) n. 22. (af) n. 22. (ag) n. 22. (ah) n. 22. (ai) n. 22. (aj) n. 22. (ak) n. 22. (al) n. 22. (am) n. 22. (an) n. 22. (ao) n. 22. (ap) n. 22. (aq) n. 22. (ar) n. 22. (as) n. 22. (at) n. 22. (au) n. 22. (av) n. 22. (aw) n. 22. (ax) n. 22. (ay) n. 22. (az) n. 22. (ba) n. 22. (bb) n. 22. (bc) n. 22. (bd) n. 22. (be) n. 22. (bf) n. 22. (bg) n. 22. (bh) n. 22. (bi) n. 22. (bj) n. 22. (bk) n. 22. (bl) n. 22. (bm) n. 22. (bn) n. 22. (bo) n. 22. (bp) n. 22. (bq) n. 22. (br) n. 22. (bs) n. 22. (bt) n. 22. (bu) n. 22. (bv) n. 22. (bw) n. 22. (bx) n. 22. (by) n. 22. (bz) n. 22. (ca) n. 22. (cb) n. 22. (cc) n. 22. (cd) n. 22. (ce) n. 22. (cf) n. 22. (cg) n. 22. (ch) n. 22. (ci) n. 22. (cj) n. 22. (ck) n. 22. (cl) n. 22. (cm) n. 22. (cn) n. 22. (co) n. 22. (cp) n. 22. (cq) n. 22. (cr) n. 22. (cs) n. 22. (ct) n. 22. (cu) n. 22. (cv) n. 22. (cw) n. 22. (cx) n. 22. (cy) n. 22. (cz) n. 22. (da) n. 22. (db) n. 22. (dc) n. 22. (dd) n. 22. (de) n. 22. (df) n. 22. (dg) n. 22. (dh) n. 22. (di) n. 22. (dj) n. 22. (dk) n. 22. (dl) n. 22. (dm) n. 22. (dn) n. 22. (do) n. 22. (dp) n. 22. (dq) n. 22. (dr) n. 22. (ds) n. 22. (dt) n. 22. (du) n. 22. (dv) n. 22. (dw) n. 22. (dx) n. 22. (dy) n. 22. (dz) n. 22. (ea) n. 22. (eb) n. 22. (ec) n. 22. (ed) n. 22. (ee) n. 22. (ef) n. 22. (eg) n. 22. (eh) n. 22. (ei) n. 22. (ej) n. 22. (ek) n. 22. (el) n. 22. (em) n. 22. (en) n. 22. (eo) n. 22. (ep) n. 22. (eq) n. 22. (er) n. 22. (es) n. 22. (et) n. 22. (eu) n. 22. (ev) n. 22. (ew) n. 22. (ex) n. 22. (ey) n. 22. (ez) n. 22. (fa) n. 22. (fb) n. 22. (fc) n. 22. (fd) n. 22. (fe) n. 22. (ff) n. 22. (fg) n. 22. (fh) n. 22. (fi) n. 22. (fj) n. 22. (fk) n. 22. (fl) n. 22. (fm) n. 22. (fn) n. 22. (fo) n. 22. (fp) n. 22. (fq) n. 22. (fr) n. 22. (fs) n. 22. (ft) n. 22. (fu) n. 22. (fv) n. 22. (fw) n. 22. (fx) n. 22. (fy) n. 22. (fz) n. 22. (ga) n. 22. (gb) n. 22. (gc) n. 22. (gd) n. 22. (ge) n. 22. (gf) n. 22. (gg) n. 22. (gh) n. 22. (gi) n. 22. (gj) n. 22. (gk) n. 22. (gl) n. 22. (gm) n. 22. (gn) n. 22. (go) n. 22. (gp) n. 22. (gq) n. 22. (gr) n. 22. (gs) n. 22. (gt) n. 22. (gu) n. 22. (gv) n. 22. (gw) n. 22. (gx) n. 22. (gy) n. 22. (gz) n. 22. (ha) n. 22. (hb) n. 22. (hc) n. 22. (hd) n. 22. (he) n. 22. (hf) n. 22. (hg) n. 22. (hh) n. 22. (hi) n. 22. (hj) n. 22. (hk) n. 22. (hl) n. 22. (hm) n. 22. (hn) n. 22. (ho) n. 22. (hp) n. 22. (hq) n. 22. (hr) n. 22. (hs) n. 22. (ht) n. 22. (hu) n. 22. (hv) n. 22. (hw) n. 22. (hx) n. 22. (hy) n. 22. (hz) n. 22. (ia) n. 22. (ib) n. 22. (ic) n. 22. (id) n. 22. (ie) n. 22. (if) n. 22. (ig) n. 22. (ih) n. 22. (ii) n. 22. (ij) n. 22. (ik) n. 22. (il) n. 22. (im) n. 22. (in) n. 22. (io) n. 22. (ip) n. 22. (iq) n. 22. (ir) n. 22. (is) n. 22. (it) n. 22. (iu) n. 22. (iv) n. 22. (iw) n. 22. (ix) n. 22. (iy) n. 22. (iz) n. 22. (ja) n. 22. (jb) n. 22. (jc) n. 22. (jd) n. 22. (je) n. 22. (jf) n. 22. (jg) n. 22. (jh) n. 22. (ji) n. 22. (jj) n. 22. (jk) n. 22. (jl) n. 22. (jm) n. 22. (jn) n. 22. (jo) n. 22. (jp) n. 22. (jq) n. 22. (jr) n. 22. (js) n. 22. (jt) n. 22. (ju) n. 22. (jv) n. 22. (jw) n. 22. (jx) n. 22. (jy) n. 22. (jz) n. 22. (ka) n. 22. (kb) n. 22. (kc) n. 22. (kd) n. 22. (ke) n. 22. (kf) n. 22. (kg) n. 22. (kh) n. 22. (ki) n. 22. (kj) n. 22. (kk) n. 22. (kl) n. 22. (km) n. 22. (kn) n. 22. (ko) n. 22. (kp) n. 22. (kq) n. 22. (kr) n. 22. (ks) n. 22. (kt) n. 22. (ku) n. 22. (kv) n. 22. (kw) n. 22. (kx) n. 22. (ky) n. 22. (kz) n. 22. (la) n. 22. (lb) n. 22. (lc) n. 22. (ld) n. 22. (le) n. 22. (lf) n. 22. (lg) n. 22. (lh) n. 22. (li) n. 22. (lj) n. 22. (lk) n. 22. (ll) n. 22. (lm) n. 22. (ln) n. 22. (lo) n. 22. (lp) n. 22. (lq) n. 22. (lr) n. 22. (ls) n. 22. (lt) n. 22. (lu) n. 22. (lv) n. 22. (lw) n. 22. (lx) n. 22. (ly) n. 22. (lz) n. 22. (ma) n. 22. (mb) n. 22. (mc) n. 22. (md) n. 22. (me) n. 22. (mf) n. 22. (mg) n. 22. (mh) n. 22. (mi) n. 22. (mj) n. 22. (mk) n. 22. (ml) n. 22. (mm) n. 22. (mn) n. 22. (mo) n. 22. (mp) n. 22. (mq) n. 22. (mr) n. 22. (ms) n. 22. (mt) n. 22. (mu) n. 22. (mv) n. 22. (mw) n. 22. (mx) n. 22. (my) n. 22. (mz) n. 22. (na) n. 22. (nb) n. 22. (nc) n. 22. (nd) n. 22. (ne) n. 22. (nf) n. 22. (ng) n. 22. (nh) n. 22. (ni) n. 22. (nj) n. 22. (nk) n. 22. (nl) n. 22. (nm) n. 22. (nn) n. 22. (no) n. 22. (np) n. 22. (nq) n. 22. (nr) n. 22. (ns) n. 22. (nt) n. 22. (nu) n. 22. (nv) n. 22. (nw) n. 22. (nx) n. 22. (ny) n. 22. (nz) n. 22. (oa) n. 22. (ob) n. 22. (oc) n. 22. (od) n. 22. (oe) n. 22. (of) n. 22. (og) n. 22. (oh) n. 22. (oi) n. 22. (oj) n. 22. (ok) n. 22. (ol) n. 22. (om) n. 22. (on) n. 22. (oo) n. 22. (op) n. 22. (oq) n. 22. (or) n. 22. (os) n. 22. (ot) n. 22. (ou) n. 22. (ov) n. 22. (ow) n. 22. (ox) n. 22. (oy) n. 22. (oz) n. 22. (pa) n. 22. (pb) n. 22. (pc) n. 22. (pd) n. 22. (pe) n. 22. (pf) n. 22. (pg) n. 22. (ph) n. 22. (pi) n. 22. (pj) n. 22. (pk) n. 22. (pl) n. 22. (pm) n. 22. (pn) n. 22. (po) n. 22. (pp) n. 22. (pq) n. 22. (pr) n. 22. (ps) n. 22. (pt) n. 22. (pu) n. 22. (pv) n. 22. (pw) n. 22. (px) n. 22. (py) n. 22. (pz) n. 22. (qa) n. 22. (qb) n. 22. (qc) n. 22. (qd) n. 22. (qe) n. 22. (qf) n. 22. (qg) n. 22. (qh) n. 22. (qi) n. 22. (qj) n. 22. (qk) n. 22. (ql) n. 22. (qm) n. 22. (qn) n. 22. (qo) n. 22. (qp) n. 22. (qq) n. 22. (qr) n. 22. (qs) n. 22. (qt) n. 22. (qu) n. 22. (qv) n. 22. (qw) n. 22. (qx) n. 22. (qy) n. 22. (qz) n. 22. (ra) n. 22. (rb) n. 22. (rc) n. 22. (rd) n. 22. (re) n. 22. (rf) n. 22. (rg) n. 22. (rh) n. 22. (ri) n. 22. (rj) n. 22. (rk) n. 22. (rl) n. 22. (rm) n. 22. (rn) n. 22. (ro) n. 22. (rp) n. 22. (rq) n. 22. (rr) n. 22. (rs) n. 22. (rt) n. 22. (ru) n. 22. (rv) n. 22. (rw) n. 22. (rx) n. 22. (ry) n. 22. (rz) n. 22. (sa) n. 22. (sb) n. 22. (sc) n. 22. (sd) n. 22. (se) n. 22. (sf) n. 22. (sg) n. 22. (sh) n. 22. (si) n. 22. (sj) n. 22. (sk) n. 22. (sl) n. 22. (sm) n. 22. (sn) n. 22. (so) n. 22. (sp) n. 22. (sq) n. 22. (sr) n. 22. (ss) n. 22. (st) n. 22. (su) n. 22. (sv) n. 22. (sw) n. 22. (sx) n. 22. (sy) n. 22. (sz) n. 22. (ta) n. 22. (tb) n. 22. (tc) n. 22. (td) n. 22. (te) n. 22. (tf) n. 22. (tg) n. 22. (th) n. 22. (ti) n. 22. (tj) n. 22. (tk) n. 22. (tl) n. 22. (tm) n. 22. (tn) n. 22. (to) n. 22. (tp) n. 22. (tq) n. 22. (tr) n. 22. (ts) n. 22. (tt) n. 22. (tu) n. 22. (tv) n. 22. (tw) n. 22. (tx) n. 22. (ty) n. 22. (tz) n. 22. (ua) n. 22. (ub) n. 22. (uc) n. 22. (ud) n. 22. (ue) n. 22. (uf) n. 22. (ug) n. 22. (uh) n. 22. (ui) n. 22. (uj) n. 22. (uk) n. 22. (ul) n. 22. (um) n. 22. (un) n. 22. (uo) n. 22. (up) n. 22. (uq) n. 22. (ur) n. 22. (us) n. 22. (ut) n. 22. (uu) n. 22. (uv) n. 22. (uw) n. 22. (ux) n. 22. (uy) n. 22. (uz) n. 22. (va) n. 22. (vb) n. 22. (vc) n. 22. (vd) n. 22. (ve) n. 22. (vf) n. 22. (vg) n. 22. (vh) n. 22. (vi) n. 22. (vj) n. 22. (vk) n. 22. (vl) n. 22. (vm) n. 22. (vn) n. 22. (vo) n. 22. (vp) n. 22. (vq) n. 22. (vr) n. 22. (vs) n. 22. (vt) n. 22. (vu) n. 22. (vv) n. 22. (vw) n. 22. (vx) n. 22. (vy) n. 22. (vz) n. 22. (wa) n. 22. (wb) n. 22. (wc) n. 22. (wd) n. 22. (we) n. 22. (wf) n. 22. (wg) n. 22. (wh) n. 22. (wi) n. 22. (wj) n. 22. (wk) n. 22. (wl) n. 22. (wm) n. 22. (wn) n. 22. (wo) n. 22. (wp) n. 22. (wq) n. 22. (wr) n. 22. (ws) n. 22. (wt) n. 22. (wu) n. 22. (wv) n. 22. (ww) n. 22. (wx) n. 22. (wy) n. 22. (wz) n. 22. (xa) n. 22. (xb) n. 22. (xc) n. 22. (xd) n. 22. (xe) n. 22. (xf) n. 22. (xg) n. 22. (xh) n. 22. (xi) n. 22. (xj) n. 22. (xk) n. 22. (xl) n. 22. (xm) n. 22. (xn) n. 22. (xo) n. 22. (xp) n. 22. (xq) n. 22. (xr) n. 22. (xs) n. 22. (xt) n. 22. (xu) n. 22. (xv) n. 22. (xw) n. 22. (xx) n. 22. (xy) n. 22. (xz) n. 22. (ya) n. 22. (yb) n. 22. (yc) n. 22. (yd) n. 22. (ye) n. 22. (yf) n. 22. (yg) n. 22. (yh) n. 22. (yi) n. 22. (yj) n. 22. (yk) n. 22. (yl) n. 22. (ym) n. 22. (yn) n. 22. (yo) n. 22. (yp) n. 22. (yq) n. 22. (yr) n. 22. (ys) n. 22. (yt) n. 22. (yu) n. 22. (yv) n. 22. (yw) n. 22. (yx) n. 22. (yy) n. 22. (yz) n. 22. (za) n. 22. (zb) n. 22. (zc) n. 22. (zd) n. 22. (ze) n. 2

pena est, quibus praefertim fat esse, dixerimus ossa naturae similitudinem, & quibus perinde sit, molles partium fibras in illam converti, aut ipsa incrustari, & denique absumi, modo quod negari non potest, id saltem detur, quae mollium erat antea fibrarum sedes, ab illa occupari. Altera autem ratio, inde petita quod durae concretiones raro, si unquam, in aliis quam seniorum, corporibusprehendantur, quorum videlicet sanguis terrea materia abundat, morari nos minime potest, non oblitus, quot exempla attulerit Vir, dum viveret, Eruditissimus Crellius (g), ut evinceret, arterias, de quibus hic potissimum quærimus, non in senibus tantum, sed quavis ætatis periodo in os esse mutatas; quamvis eandem illam, sed alio explicatam modo, sequeretur sententiam. Quam explicationem, quippe ad arterias præcipue attinentem, hic prætermittere nullo pacto possum.

21. Crellii igitur explicatio, siue mavis peculiaris sententia est (r), quæ in arteriis ossæ bractæ dicuntur, revera non esse ossas, sed tephaceas ex pure concretiones, cuius tenuiore parte dissipata, restitans crassior induretur. Cum enim exiliora quæ intra arteriarum substantiam perrepunt, vascula lentis viscidisque obstruuntur fucis, quorum in senibus, aut intemperantibus etiam junioribus copia est, facile fieri, ut obstructionem inflammatio, inflammationem suppuratio consequatur: pus autem effundi in cellulofum contextum, quo carneæ arteriæ tunicæ ab intima separatur, perque eas cellulas, quippe inter se communicantes, defluere modo plures, modo pauciores, ut ipsius copia major, aut minor est, in iisque subsistens concretescere. Hinc autem esse, cur hæ squamulæ inter duas illas tunicas inveniantur, nisi major, aut diutius persistens suppuratio eas denique tunicas etiam corrumpat, & obruat. Nec sibi obstat idem illum quem injectæ in prunas reddunt eæ squamulæ; agnoscit enim, non negat, ut alii de quibus supra (f) indicatum est, ut sane Vernouius quoque (z), & Kühnus (u) eundem non secus ac nos, observant. Sed quod hi, & ante ipsos alii, in quibus Schrockius (x), & Scheidius (y) eo tanquam nota ut fuerant ad ossas concretiones a calculosis internoscendas, id vero suæ repugnare sententiæ, negat (z) propterea quia pus quoque, ex quacunque corporis parte acceptum, si in prunas injectum, induratur, fetidumque sumum, ejus omnino similem quem ossa diffundat. Quæ ego, atque alia cum legerem, quæ adversus tum Boerhaavii, tum cæterorum sententias ipse quoque objicit, & quæ jam tibi Epistola XVIII. (a) magna ex parte indicavi, non sine mea, qualis ea cuncte est, ad singula responsione, non possum non mearum, quarum pleraque ad te scriptæ sunt; Observationum recordari, & singularum qui plerumque est inter ea quæ ego videram, & quæ Crellius ponebat, consensum agnoscere. Quod enim ossæ lamellæ, nec raro, etiam longius a corde aut incipiunt, aut crebriores, majoresque fiunt, & quod illas tunica arteriæ intima ipsa non habeat, sed operiat, præsertim vero quod sæpe cum ipsa lamellis erosionis atque exulcerationis non obscura conjungantur indicia, atque alia ejusdemmodi in tot nostris Observationibus legisti, ut longum, & supervacuum esset hic tibi singulas designare. Juvat potius quæ dum earum nonnullas haberemus, diligentius inspiciendo tunc adnotavimus, nunc autem huc attinere potissimum credimus, hic tecum ingenue communicare.

22. Atque ut ab eo Sene incipiamus, de quo speciatim hoc tibi promississe (b) meminimus; tot illas, etiam ampliores, laminas tunica intima non modo operiebat, sed archissime ad omnem earum cavam, siue interiorem faciem adhærebat integra quidem & illæsa, nisi quod ad unam dumtaxat earum hiabat: quo in hiatus materia erat, seu major humor crassiusculus ex albo flavus. A facie autem illius, & plerumque laminarum convexa nihil negotii erat annulare carneæ tunicæ fibras sejungere, easque illæsas. Erant tamen quædam laminæ quibus ab eadem convexa facie materia ejusdemmodi ac modo descripsi, ex albo flava adhærebat: ibi autem vix, ac ne vix quidem ullæ supererant carneæ fibræ, quippe exelæ ad extimam usque tunicam, quæ integra erat. Hic tibi velim alterius Senis veniat in mentem, de quo scripsi Epistola VII. (c). Ejus Aorta, quæ exterius propria ostendebat sanguiferam vasculam multum distenta, indicium videlicet peritantis inflammationis, erat interius tum squamulis ossis prædita, tum quibusdam locis ita exulcerata, ut non solum tunica intima, sed proxima etiam carneæ exelæ, in rubram putridamque substantiam quæ frustillatim prodibat, con-

versa esse videretur. In quadam autem Anicula, quam alias (d) describemus, cum in ventre, tota passim esset Aorta, pluresque ejus rami flavis sub tunica intima lamellis ossis distincta, passim quoque erat intus fœda ab humore crassiusculo fusco, & sanguinolento, qui hic illic, quasi exulceratis stillasset ex locis, adhærebat. Mitto alias ejusmodi Observationes, & toties adnotata simul cum ossis bractæ quasi erosionis, & exulcerationis in arteriis indicia, id est exulcerationis sui generis. Satis enim jam propofita facere videntur ad fidem adiungendam sententiæ novæ, quippe cum inflammatio, erosio, purulentus humor, unde ossæ lamellæ concreverant, simul inveniantur. Una etiam apparet, si hæc sic fiant, posse ipsas nonnunquam tum ad interiora pervenire, tum ad exteriora se extendere ita continuata, ut in Chomelii Observatione (e) lapideas illas concretiones alicubi fuisse, legimus, tunicis videlicet per erosionem utrinque tandem absumptis; qua ratione qui sententiam hanc sequerentur, conjicere fortasse possent, explicandam esse Sculteti (f) Observationem quæ truncus Aortæ proponitur ad minimi digiti longitudinem totus ossis, aliasque hujus similes, & eam quoque, sed hanc difficultus ob multo longiore arteriæ tractum sine ullis propositis tunicarum reliquis, quam ex Harvejo acceptam Observationem nos huic sententiæ obijcisse (g) meminimus.

23. Verum hæc tria quæ postremo diximus, siue profusione sanguinis ex erosa arteria, perfici nequaquam potuissent. Cætera autem est plurimum videntur facere ad confirmandam, tuendamque novam sententiam, num propterea plabum est, concretiones istas quæ post inflammationem & suppurationem orta creduntur, tephaceas semper esse, non ossas? Mihi certe, vel in iis omnibus cadaveribus quæ paulo ante memorabam, non tephaceæ sunt visæ, sed ossæ, & quas disrupi, eæ non aliter ac ossis lamellæ, ruptæ sunt, eodemque sono edito. Aliud autem est, post inflammationem & suppurationem squamas istas oriri, aliud, ipsas, cæterasque non esse ossas. Illud sæpe fieri, agnoscere quidem possum, hoc, nisi interdum, non possum. Et sane quid est, quod Majores (b) Aorta basim, in vetulis cervis induratum, os constantissime vocaverint, aut quod Ingraffias (i) eandem in bove conversam in exquisitissimum os invenisse se, dixerit? Num Aristoteles, Galenus, alique exercitissimi Anatomi, ne dicam Pharmacopoei ipsi, qui per tot sæcula illud os subinde in scobem redigere consueverunt, tephaceum ab osseo internoscere nesciebant? Aut quid est, quod ubi ista in Aorta lamellæ, simul quoque in iisdem corporibus alia partes in verum os mutata sæpenumero inveniantur? Sic Vieussenius (k) qua in Matrōna tot arterias enumerat magna ex parte ossas factas, in eadem etiam annulos bronchiorum fuisse, narrat, in os conversos. Idemque, Epistolæ nostras relegens (l), visum a nobis reperies in duobus, in quibus ossæ lamellæ habuit arteria Magna. In his autem ipsis Litteris (m) mulier illa descripta est, quæ simul, in arteriis id vitii ostendit, simul os in cordis substantia, & novi ossis additamentum in calvaria facie interiore. Omisso sciens meas alias huc attinentes Observationes, in iisque aliquas, olim inveniēte hoc faculo habitas, cum iisdem in corporibus ossas bractæolas tum in arteriis, tum in pericardio conspexi. Ex te igitur quæro, num veri similis sit, quæ in iisdem cadaveribus eadem esse variis in partibus omnes dicerent qui viderent, & contrectarent, in cæteris quidem partibus fuisse ossæ, in arteriis solis tephaceas, an ubique pariter ossæ? Tibi certe proclivius erit quibus in corporibus abundet sanguis certis quibusdam salinis, terreis, aliisque ex quibus plerique ossa censent compingi particulis, proclivius, inquam, erit iis in corporibus existimare, easdem particulas iis in sedibus resistentes, quæ siue natura, seu morbi vi magis sint dispositæ ad eas particulas retinendas, in sedibus iis omnibus concretiones demum facere ejusdem generis, quam in cæteris unius, in arteriis solis alterius.

24. Vides igitur, novam a me hætenus sententiam accipi, ne ortæ in arteriis squamæ pro tephacis, sæpius saltem, habeantur. Præterea illarum ortum vel siue prævia inflammatione, aut cæte suppuratone interdum accidere, non dubito. Inspice, quæso, in Epistola XVIII. (n) ut Magna arteria a corde ad primum usque officium ramorum, superiora petentium, ea parietum duritie fuerit, ut vix summa etiam vi adhibita incidi posset propter ejus substantiam, quæ, ut in sectionibus apparuit, naturam jam nacta erat mediam inter ligamentum, & cartilagineum. Quantum deerat, si vixisset homo, ut ossæ tandem fieret? Num vero credemus, totum illum præcipuum, & tantum ar-

arteriæ tractum inflammatione, & suppuratione omnem ejus substantiam occupante potuisse jam antea laborare, ut mors, aut acutissimi saltem morbi signa non adessent eo tempore? Ejusmodi autem morbus utique non præcesserat. Quid vero, si tot in cadaveribus, in quibus erosiones & exulcerationes arteriæ deprehendimus, non hæ semper, nec sæpius fortasse, antecesserunt productionem ossæ squamarum; sed istas potius sunt consecutæ? Num ex purulenta, quam tunc vidimus, materia, ex erosis locis destillante, easdem squamas extitisse, putabimus? Imo hæc suis asperis, & sæpe extantibus plus minus oris intum tunicam perumpendo, erosiones illas, & exulcerationes fecerunt. Neque enim potest arteria se contrahere, quin asperitates, & quasi aculeos officulorum contra eam tunicam urgeat, neque sanguis, a corde impulsus, arterias distendere, quia eandem tunicam ad aculeos illos apprimat. Vide, ut Bellinus (o) ab hisce officulis, quæ lapides, ut alibi (p) diximus, appellabat, & inflammationem, & exelationem ejus tunicæ diserte repetat. Lapidem vidimus, inquit, in intima arteriarum tunica, qui hic illic eandem exederant, & veluti phlogosi inflammaverant, & ad loca inflammata veluti crusta affigebantur: dolor inde satis acer, & contractio arteriarum. Sic etiam Abrahamus Væterus (q), qui officula ab arteriæ motu disrupa esse in pluram frustula, credebatur, horum, inquit, extremitates intum tunicam perforaverant. Et quoniam Brunnerus (r) dum Soceri Aortam describens ossibus pluribus distinctam, proponit ejusdem variis in sedibus tunicam interiorem disrupam, laceram ac frigidam, non citra ruptionis metum, ambigit, utrum vi & evulsionem, an erosionem factum id fuerit; tamen qui animadvertat, eam arteriam ossæ asperitatem intrusus offendisse digitos, & pupugisse prominentia quadam acuta; non ab erosione solum id esse factum, intelliget. Quod autem non sine ruptionis periculo fuisse rem dicit; nimirum sic reapse accidit in Sene, & Muliere, de quibus scriptum est Litteris superioribus (s). Vidimus enim ex dilatata utriusque, & Mulieris præsertim, Aorta viam sibi ad erumpendum fecisse sanguinem qua inter confertas asperasque lamellas ossas internæ tunicæ erant exelæ; usque adeo a vero aberravit Paræus (t) ut quod obstaculum, & quasi aggerem ossæ crustæ naturæ providentia in dilatata arteria opponi consuevit ad impetum sanguinis retardandum, id ipsum, arteriæ tunicas perforando, sicuti in ejus quoque Observatione facile contigit, sanguini exitum citiorem pareret. Quod si tunicarum exelæ, inter ossa innata, levior sit, ut magis infirmare eas possit, quam pertundere, sanguis autem validius urgeat; laxari ibi aliquando poterit arteriæ latus, & in faciforme aneurysma extuberare, cujus parietibus illa intus ossa affixa sint. Quo posito, minus fortasse erit difficile quam credebatur (u), rationem modumque invenire quo intra ejus generis aneurysma, cujus vi claviculæ ductæ fuerant, frustum ossis conclusum videri posset quod sterno deerat. Conspicies enim, eam quidem sterni particulam fuisse, ut sit, a proximo aneurysmate sensim consumptam; quæ autem intra hoc erat, fortuito eam formam magnitudinemque habuisse, ut eam quæ sterno deerat, quadanties repræsentaret. Cujusmodi conjectura in illud quoque forsan convenit fustum costæ, quod ab Lætilio (x) intra alterum aneurysma reperit legimus.

25. Cavé tamen credas, me omnes arteriarum siue leviores, siue graviore erosiones repetere ab officulorum asperitate. Hæc enim sicuti interdum tanta est, ut facis sit internam arteriæ faciem aspicere, aut tangere, ne dubites, inde vulneratam, laceratamque fuisse, ita alias nulla officulorum extat asperitas, aut inæqualitas, & erosio tamen se ostendit. Quin aliquando nihil adhuc est offesei, cum jam erosa apparet arteria. Sic in Nauta, quem tibi alias (y) describam, nulla erat in Magna arteria bractæola ossæ, maculæ dumtaxat subalbæ occurrerant; erosio autem, si paulo attentius inspiceres, jam erat inchoata. Sic ne ab iis recedam quos descriptos habes in Epistolis antea missis; relegi sic XXIII; idem in Viro (z) a me adnotatum reperies: præsertim vero in XXVI. Venetam Mulierem (a) vides, cui nihil in Aorta ossuum, tanta autem hujus supra Semilunares valvulas fuit exulceratio, ut illac sibi viam fecerit sanguis per quam in pericardium prodiret. Nec mihi uni, sed & aliis contigit similia deprehendere. Vide enim, exempli gratia, ut Littrius (b) in eadem Aortæ fede ulcus invenit, causam, ut puto, cur una earum valvularum,

quæ illi erat subiecta ulceri, ad arteriæ parietem se agglutinasset. Nullam tamen in illa arteria, nullam in valvulis vel minimam ossæ commemorat squamulam, ut nesciam, quo casu acciderit, ut aliqui inter plura exempla ossærum valvularum primo loco posuerint istam ipsam Littrii Observationem. Esti igitur in arteriis tunc maxime erosiones spectantur, cum intus ossis squamis distinctæ sunt; tamen ne tunc quidem erosiones sunt omnes iisdem quamvis imputandæ, præsertim ubi hæc leves sunt, nullisque extantibus asperitatibus; sed non paucæ erodentibus iisdem humorum particulis, quorum effectus vel antequam ulla oriantur officula, non raro conspici, ostensum est, & quorum in arteriarum tunicis multiplex genus, & origo alias (c) a nobis cum Lancisio sunt memorata. Præterea si forte accidat, ut sanguinis multitudo ingens vim faciat trunco alicui arterioso adjuvante peculiari corporis, aut partis situ; non est dubium, quin adhuc integris cæteris tunicis, intima agat rimas, id confirmante experimento Illustris Viri Senacii (d), in Carotide habito. A rimis autem illis non sulcorum modo quorundam exiis quos sæpe in arteriarum facie interiore commemoravi, sed & aliquarum exulcerationum originem deducere proclive est.

26. Quod si erosiones igitur in arteriis interdum sunt, ut dicebam, priusquam ullæ oriantur ossæ squamulæ; harum utique poterunt aliqua ex ea purulenta materia fieri, quæ antequam intima tunica erodatur, inter hanc & proximam subsistit tunicam, ut ab novæ sententiæ Cl. Auctore propositum est (e). Neque huic facile obijciendæ sunt quædam aut Leprotti, aut nostræ Observationes circa sedem, aut naturam macularum, quæ horum solum officulorum inchoamenta. Nam quod maculas describit Leprotus, (f) quæ internam Aortæ superficiem tum exasperabant, tum per eam liquido exterius perlucebant, tunica vero ipsa arteria interna seorsum ab aliis dissociata, facile ille abradebatur; nempe aut hæc ita accipienda sunt, ut macularum materiam contingeret ea tunica, itaque per hanc transpicerentur, & hac sublata, tunc denique illa abradi posset; aut sic etiam sunt fortasse ab aliquo intelligenda, ut materia illa in ea tunica inhæreret, eamque sublata sequeretur. Quorum illud mirifice convenit cum sententia novæ: hoc autem explicari sic potest, ut cum eadem conveniat, quippe celluloso contextu in quo materia illa est, intimam cui adhæret, tunicam facile sequente. Certe autem ossæ squamulæ hæc tunica obductæ inveniri solent, non modo secundum inspectiones meas, verum etiam aliorum, nec in arteriis tantum, ut adnotavit Væterus (g), sed in venis quoque, ut Furstius (h); hic enim in cordis venis Coronariis ossis facis, vestigi utrinque os vidit tenui membrana: ille autem, manifeste apparere, non intimam arteriæ ossæ factæ tunicam induratum esse, sed mediam. Neque ab hac Væteri multum observationes meæ discrepant in duabus Mulieribus, quarum alterius morbum, & diffusionem in extrema Epistola descripsi XIX. (i), alterius autem in alia fortasse describam. In prima cum ex flexuosa illa Aorta ossæ squamulam elegissem, cujus sedem examinarem, visæ sunt inter ipsam, & tunicam intimam fibræ intercedere, annularibus incessu perfimiles, sed ex subflavo albescentes, molles præterea non secus ac materia illa quæ adhærebat ejusmodi ossis lamellis solet. In altera autem Muliere cum arteriam Magnam a corde ad septum usque Transversum aperissem, & subalbis maculis passim distinctam animadvertissem majoribus, minoribusque, quales pro bractæarum ossærum initiis habere consuevi-mus, majorum complures diffecui, omnesque factas deprehendi ex substantia minime in se, aut circum oras humida, eademque magis alba, magisque compacta, quam illa esset ex qua sani arteriæ parietes constabant. Sedem vero hanc habebat, ut ab intima incipiens arteriæ lamina, quam nonnihil introrsum attollebat, inde se extenderet versus arteriæ faciem, quam utique non attingebat; non plurimum tamen ab ipsa aberat. Quoniam autem ex observationibus hisce intelligis, non semper materiam unde ossæ concreverant lamellæ, in contextu illo subsistere arteriarum celluloso, sed & circumjectæ carneæ tunicæ parte occupare; non hinc tamen consequitur, non multo sæpius intra contextu illius fines se continere. Sed ab sede ad naturam macularum transeamus.

27. Dictum est modo, substantiam ex qua maculæ constant, magis esse compactam, magisque albam, quam sana sit arteriæ substantia, exsuccam præterea: qui meas Epistolæ relegendo invenire etiam poteris, indicia futuri in

(g) Obs. de arteria cordis Coronar. inflat ossis indurata §. 2. (r) Ibid. §. 8. & 9. (f) n. 20. (e) citatos cod. a. (u) Disput. de Tend. Achill. &c. c. 1. (x) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 19. in Schol. (y) De duob. Offic. in cerebr. &c. qu. 2. (z) §. 9. (a) n. 32. (b) Eph. 24. n. 16. (c) n. 9. (d) Eph. 20. n. 24. (e) Vid. supra. (f) Ibid. (g) Traité de Queur ch. 36. (h) VII. n. 11. & XXIV. n. 16. (i) n. 24. (j) n. 24.

(a) De Morb. Peß. ubi de Internit. Puls. (b) Eph. 24. n. 17. (c) Oseogen. th. 20. (d) in Append. ad A. 3. Dec. 3. Eph. N. C. (e) XXVI. n. 19. & 27. (f) Oper. 1. 6. c. 32. (g) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 6. (h) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 99. n. 14. (i) Eph. 43. n. 34. (j) n. 11. (k) n. 23. (l) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. Anat. 3. (m) Eph. 18. n. 27. (n) Traité du Cœur 1. 1. ch. 4. n. 34. (o) Vid. supra. n. 21. (p) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc. (q) loc. cit. supra, ad n. 24. (r) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 175. (s) n. 38.

in arteria ossis, id est maculas, sæpe ad substantiam accedere ligamentorum (k), & se in Viro quodam (l) prodidisse duritie quasi tendinea. Hæc autem sane videntur minus congruere cum purulenta, ex qua ossa istiusmodi conficiantur, materia, quam cum Boerhaaviana illa (m) vasculorum, quæ sensum fugiunt, compressione, eorum cava obliterante, & plura in unum solidum corpus firmum, ac durum magis, magisque consistant. Quod etiam verisimilius, atque adeo verum in multis videri potest; in multis enim simul ex fusca proflus macularum exigua inchoamenta, non modo maculas, deprehendimus, simul harum aliquas pariter exluccas jam offescentes, alias vero ex parte ossæ factas animadvertimus, qualia exempla apud Illustrem quoque Hallerum (n) invenies, iisque objicies, qui maculas, aliasque ejusmodi arteriarum indurationes pro callis habent sic semper manfuris. Et igitur in multis id quod diximus, verum, non modo verisimile, videri potest; in aliis tamen vel nostræ Epistolæ indicant posse aliter rem se habere. Inspice enim III. ubi in Basilari Mulieris cuiusdam (o) arteria albam describimus maculam, magis ad ejus interiores, quam exteriores, parietes attinentem, quam non firmior efficiebat substantia, sed mollior. Inspice deinde Epistolam IV. inveniesque in Sene (p) arterias duas ad illius quam modo nominavimus, extrema pertinentes, corpusculum singulas habuisse album, subdum, & jam ferme cartilagineum, quod non ab exterioribus, sed ab interioribus eorum facie extuberabat. Nonne verisimile videri potest, ex molli materia, qualis in prima Observatione reperta est, subductis progredientem tempore, particulis tenuioribus, corpusculum extitisse jam firmius, quale in secunda conspeximus? aut certe, si hoc malis ad Boerhaavii rationem reducere, nonne apparet, aliqua saltem futura durioris concretionis initia ex molli fieri, inter tunicas arteriarum, materia? Quam ut in iis albam, sic in aliis ex albo flavam, adherentemque ossis lamellis, & has ipsas aliquando flavas, a me fuisse repertas, ex his etiam ipsis Litteris (q) cognoscere potuisti. Crellius quoque (r) ex albo flavescens invenerat tum concretionem, quæ inter arteriarum tunicas jam consistentiam lamina ossæ referebat, tum circumjectam materiam, ex qua concrevisse, non dubitabat, hancque illi, quæ in abstermato vel meliceride alia continetur, similem. Quod & mihi magis probandum videtur postquam nuper legi ab laudato Hallero (s) in callosis & flavescensibus Aortæ sedibus succum flavum esse conspectum pulcrum, non dissimilem ejus qui in abstermato reperitur, in eodemque corpore alias simillimas flavas sedes jam coriaceas, alias cartilagineas, alias denique ossæ, hujusque progressionis a molli ad varios duritie gradus sæpe ab eo observationem esse repetitam: quam inde etiam confirmare possis (t) quod convexa earum squamarum facies indicium fervet originis ex molli materia suæ, nempe transversam directionem ab adnatis carneis arteriarum fibris sibi totidem sulcis inscriptam: quos quidem sulcos, cum ossæ squamas olim transversas arteriarum fibris evolverem, a me quoque in illarum quibusdam animadversos fuisse, memini. Nec dissimili argumentum Hallerum (u) utitur ad ostendendum, amplas laminas ossæ, in exteriori facie natas Crassioris meningis, ex succo pariter coaluisse. Porro etiam censet (x), primam calculi renalis materiem sibi aliquoties conspectam esse quæ plurimum cum crustarum arteriosarum primis rudimentis habeat affinitatis, flavum videlicet mucum in Bellini, ut vocitant, canaliculis, eundemque gradatim durior factum; ut mihi in mentem veniat progressionis illius, quam in Pinealis glandulæ calculis a flavamucosa ad arenosam, & denique ad concretam, subduramque materiam animadvertis, & tecum alias (y) communicavi. Certe autem quæ materia e renalibus illis extremis ductibus sæpe a Cl. Bertinio (z) exprimebatur, & crassitie, & colore, & terreis denique particulis cum Halleri convenit observatione. Quæ omnia etsi digna laude sunt, & facile etiam, ut in plerisque, probanda, mihi tamen quam varia occurrere nobis soleant in iis quæ secundum, longe autem magis quæ præter naturam sunt, sæpenumero animadvertenti, measque omnes cum aliorum observationibus conferenti, veniam datam iri, spero, si in aliis aliter rem contingere, præsertim quod ad eas atzinet, quas hic perpendimus, arteriarum concretiones, iterum dixero. Mito succi colorem, quem alium interdum vidi. At multos fuisse, confirmo, quorum cum esset arteria Magna illic officulis, illic maculis majoribus, minoribus, crassioribus, tenuioribus passim distincta, nusquam, ne in exiguis quidem harum inchoamentis,

quidquam succi licuit deprehendere. Si in omnibus offeas arteriarum brachæas effusio præcederet succi flavi, intumescunt tunicam intorsum versus attollentis, & passim convexam, eminentemque reddentis; certe intelligis, eas sedes meos attente inspectantes oculos effugere non potuisse. Neque ideo hoc dico, quod censeam, sine succo morboso plerisque, & si vis, omnes maculas incipere, augeri, efflescere; sed ideo dico, quod in aliis corporibus effundi utique, in aliis autem sine effusione sensum dumtaxat a tunicarum arteriis cum succum afferri, & apponi, meæ mihi observationes significant. Qui succus si fœtus sit particulis ejus generis, cujus ad os nutriendum a plurimis requiruntur, sique ex particulæ ad firmiores inter se contactus magis, magisque contrahantur, inde fore concretiones, puto, quales mihi occurrere consueverunt, ossa referentes: ut topheas, gypseas, aut alterius ejusmodi naturæ futuras, si alterius generis particulis succus sit plenus, eaque citius ad contactus qualescunque perveniant. Cujusmodi fuisse suspicor quas extrema pars indicabit Observationis præclaræ Jani Planci, quam mecum Vir Solertissimus paucis postquam habuerat diebus per litteras fuisse, ac diligenter communicavit sub finem A. 1728. Eam ego totam, nam plura, & varia continet, ut propterea ipsam pollicitus sim tibi Epistola superiore (a) cum de sanguinis ex Magna arteria in pericardium eruptione verba facerem; totam, inquam, ex iis litteris excerptam summa fide, nec minori quam fidei effect, cura proponam.

28. VIR nobilis, qui ab anno undecagesimo non longe aberat, nigra facie, sed bona corporis habitudine, quamvis ab adolescentia ad id tempus rebus veneris deditus, unde bubonibus, neque id semel, laboraverat, crassius quidem & vulgaribus cibis, sed generoso vino, hujusque spiritui, ut vocant, cupide utebatur. Multum quoque erat in alea: narrabantque collufores, quotidie vespertino tempore sternutatione corpi solitum, ut horæ quadrantem aliquando, aut eo amplius sternuaret, idque a biennio, aut triennio. Quo tempore extenuari etiam cepit, nec parum, & interno quodam sensu affici non secus, ut novissimis ajebat mensibus, ac si deliceret. Verum non alio, ut se refocillaret, uti volebat remedium, nisi eodem quem diximus, vini spiritu. Itaque die quodam sub vespere domum reversus, cum de eo semel, iterumque bibisset, familiares autem post id domo exiisse, crederent; ibi accidit, ut de improvviso, nemine sentiente, moreretur, horaque demum post quintâ, gelidum, ut hyems erat, cadaver inveniretur. CRANIO postmodum recluso, & meningibus; nam Tenuis quoque tota trahentem undique sequebatur; nullo negotio diductis, nihil intus quod esset præter naturam, deprehensum est præter multum in cerebri ventriculis serum, idque subviride. Sed in Tenui meninge arteriarum trunci omnes, omnesque item earum rami, ique præsertim qui plexum Choroideum versus contendunt, multo erant crassiores aquo, & duriores; exsiccatique ossæ pluribus in locis naturam ostenderunt. Quia etiam per Duram meningem idem ferme in ejus arteriis, quæ crassiusculæ ipsæ quoque factæ erant, conspectum est. In Thorace autem pulmones flaccidi, & majori ex parte nigri. Sinister præterea ad pleuram quæ costas, & septum Transversum convellit, archæ erat annexus undique, nisi quæ copia aliqua animadversa est sanguinis concreti. Hujus multo major in pericardio copia fuit, quo irruerat, ut mox diceretur, ex Magna arteria. Cor aliquanto majus quam æquum esset, ob nimiam sinistri ventriculi magnitudinem, & capacitatem, quæ duabus tertiis partibus capacitatem dexteri superabat, cum hic præter magnam parietis propriam tenuitatem, lacertos intus haberet sic intricatos, vix ut finis esse videretur. Arteria Magna, & Pulmonaris ampliores erant aliquanto quam soleant. Cæterum hæc sana: illa vero primum rupta intervallo a corde digiti circiter transversa. Et ruptio quidem non erat magna; sed prope ipsam, & circa omnem Aortæ basim vetus quasi fugillatio apparebat a nigro sanguine sub exteriori tunica relictante; quæ fugillatio per universum pulmonem se extendebat, præsertim vero circum majores Pulmonaris arteriæ ramos. Præterea facies interior arteriæ Magnæ tota erat prominentis, & pulsus plena, quarum utraq; per ejus omnes, quotquot aperti sunt, ramos pergebat, & nominatim per subclavias arterias, & Carotides, & cordis ipsius Coronarias: quæ postremæ erant insuper valde dilatæ, una præsertim, ut æquaret propemodum sinistram Carotidis latitudinem. In

Ven-

Ventre lien parvus, & valde laxus, cum jecur sic satis bene se haberet; nam quod in ejus vesicula esset exigua bilis portio, id erat fortasse ex eo quod paucis a prandio horis mors intervenerat. Renes exterius valde flaccidi, interius autem sine ullo, quod rarissimum est, pelvi, hujus locum obtinente spongiosa quadam substantia. Cum intra Ventrem nihil esset præterea adnotatione dignum, minime autem lateret tum id quod diximus, hominem venere lue, nec semel, affectum fuisse, tum ipsi ante annos triginta plumbeum globulum, tormento jactum, in sinistro femore inhæsisse; urethra, & femur incisa sunt. Et in illa quidem unum, aut duo, non amplius, eorum canaliculorum officia reperta sunt, quos in I. Adversariis (b) habes descriptos, & pictos. In femore autem circum illum globulum membraneous folliculis, qui archæ ipsum undique complectebatur. His ita conspectis, placuit Aortæ bonam partem eximere, ut diligentius posset intus, extraque perlustrari. Animadversumque est, exteriorem tunicam a trunco, ramisque perfacile detrahi non secus ac si diu in aqua esset macerata. Exillis autem interioribus prominentiis cum major aliqua incideretur, intus quoddam cavum, & in hoc aliquid molliusculæ materiæ instar pulcritudine, ostendit. Minorum autem complures posteaquam exsiccatæ erant, ossæ apparuerunt.

29. Eorum quæ sunt in proposita historia, alia alio atzinent. Et sane plura superioribus Litteris exposita sunt. Ad has vero id potissimum spectare, vides, quod possumus loco adnotatum est. Scilicet quid prominentiæ minores continerent, majoris dissectio indicavit, id est materiam pulcritudine similem. Quando igitur ex hac, assumptis per exsiccationem humidioribus particulis, oses factum, apparuit, simul intelliges, ex molli materia initium cepisse concretiones quæ os referrent, albedine, opinor, & duritie; neque enim eo tempore hæc agitabatur controversia; simul tam cito ejusdem materiæ induratione spectata, mecum facile suspicaberis, si concretiones illæ fuissent majores, ut experimento multiplici tentari possent, futurum fuisse, ut topii, aut indurati gypsi, quam ossis revera similiores, deprehenderentur. Nec mihi alia de arteriis per meningis repentibus opinio est, quæ post exsiccationem ossæ hic illic apparuerunt. Veri enim simillimum est, idem prominentiarum genus quod ex trunco Aortæ in majores hujus ramos propagabatur, ex his porro per minores quoque illos pertransisse, eundemque effectum ostendisse.

30. Quod vero idem Cl. Vir qui Observationem illam communicavit, iidem me litteris certior fecit, se aliquos dissectuisse aliquando, repentina morte sublato, in quibus Aortam neque perruptam, neque dilatam, sed ejusmodi solum pulsulis, & prominentiis affectam invenisset; id neque multum abulit ab aliis quæ a me tibi alias missæ sunt, minorum ad speciem ejusdem materiæ vitiorum Observationibus, quæ tamen funesti casus sunt consecuti. Quo magis opera danda est, nequando temere negligantur siqua demum forte indicia se prodant, unde in suspicionem quanto magis liceat probabilem deducamur pulsularum, aut erosionum in Aorta latentium: Et erosionum quidem signa nonnulla, a Bellino indicata, cum lapideas, five ossæ brachæ quæ illas fecerant, simul memoraret, supra (c) non omnia a nobis videre potuisti. Sed & ea confirmare oportet, & alia adjungere. Et quoniam Medicos adjuvat in dignoscendo, non ignorare quæ morbos præcedere haud raro soleant; attendas velim, quid laudatus Plancus postquam alio ex ægro (d) arteriam Magnam proposuit intus veluti ulcerosam, & corrosam, variisque pulsulis scatentem, continuo subiecerit: quod sæpe observari, inquit, in aliis cadaveribus, eorum præsertim, qui syphilide laborarunt, & ad Aneurysma Aortæ, vel ad Pectoris Hydropem sunt dispositi. Cæterum cum ejus arteriæ exulcerationes ab officulis sæpius fiant, quemadmodum supra (e) indicatum est, pulsulæ autem interdum adeo similes ossium concretiones producant; vides profecto, quam sæpe in Aortæ vitii ea convenire præsidia possint quæ adversus interna ulcera ex usu esse sine sanguinis concitatione, vel certe cum modica, solita sunt. Nam aut ossium effectui quo ad ejus fieri potest, obstant ad funestas Aortæ disruptiones, & sanguinis internas effusiones, si altius pervadat, disponent, aut causæ obstituerint ob quam duræ istæ concretiones gignantur, eoque ipsas, si non tolleret, saltem augeri prohiberent. Sed jam satis de Repentinis Mortibus scripsisse videor, & de ar-

teriarum in os conversione, qua de agendi causam ipsa dedit illarum tractatio.

31. Nunc de aliis ossibus præter naturam se habentibus scribendi occasionem præberet Sectio XII. qua Sepulchreti libro II. finis imponitur, inscripta de Gibbositate, & dissectiones proferens gibbosorum, & rachiticorum. Sed ego rachitide affectos secuisse non memini, ut neque Val-salam, neque ullum in Italia Amicum, si Experientissimum Virum excipias Antonium Benevolam (f), qui suas ipse, me quoque hortante, Observationes edidit, ingenue, & perspicue scriptas, cum eorum quæ incidendo animadverit, tum eorum quæ curando utilia in perdifficili alioquin morbo expertus est. Sed ab Exteris Scriptoribus plures habebis rachiticorum dissectiones, quas pariter ad Sepulchretum adjungas. Namque ut veres dumtaxat libros a Cæsarea Academia editos, ut Dec. III. A. 9. (g), Centur. III. (h), & Ador. I. (i), & V. (k) Volumen; non unam invenies. Quod tamen ad duas atzinet ultimas; vide, num retractio, seu defectus ille pulmonis sinistri, ut cor, five potius mediastini partem pericardium concludentem, totam non tegeret, ad vitium spectaret conformationis in rachitico, an idem effect quod secundum naturam delineavit Eustachius (l), descripsitque postea Santorinus (m). Gibbosorum autem plures quidem ego dissectui; sed quæ in iis vidi ad gibber attinentia, alia alibi exposita sunt tibi, aut exponuntur, quippe cum alius alio morbo interierit. Quorum historias si legeris; proclive erit primum perspicere, id vitii nonnunquam (n) haud ante se prodere, quam circa annum quadragesimum: deinde recte Severinum, ut in supra dicta Sepulchreti Sectione (o) videris, adversus Cardanum admonuisse, non semper vitii quæ in situ ossium sterni, & huic se annectentium costarum inveniuntur, necessarium esse, ut pravus situs vertebrarum quoque dorsi respondeat: quod nostras Observationes in Muliere præsertim quadam (p), & ex parte in Sene (q) confirmant: quibus addes animadversa in rachitico puero de quo Acta Nat. Cur. paulo ante citata (r), & quæ ex alio pullo accuratissime descripsit Cel. Hallerus (s). Cæterum vera, ut in plerisque, docuisse Cardanum, cum Severino fatendum est: imo vertebrarum vitiosum situm multo frequentissimam causam esse, ut costarum, & sterni perverfus positus consequatur, & aliorum, & meæ cæteræ ostendunt Observationes. Quas inter si eam potissimum relegeris, quam Epistola IV. (t) proposui; simul intelliges, ut Spinæ distortionem sequeretur non costarum modo, & sterni, sed & plurium thoracis, & ventris viscerum, ac vasorum incongruus, & perverfus positus, simul conjicies, quantum a consueto aberrare debuerint situ cum vasa alia tenuiora, ut Thoracicus in primis Ductus, tum nervi plurimi, aliaque ejusmodi, quæ sigillatim persequi nec tempus, nec locus, neque præcipuum tunc propositum nostrum sinebant. Porro etiam Præcl. Helwichius (u) docebit, quantas in angustias distorta antrosum Spina omnia thoracis viscera in Matræna quadam compegisset; laudatque Hallerus (x), ut longe ab sua sede dimota esset arteria Magna in altera foemina, cujus Spinam in alias ac secundum naturam videmus, serpentinæ flexiones gravia onera incurvaverant, quibus dorso gestandis vitam alebat. Ejusmodi autem vitæ genus inter externas causas gibberis alioquin esse, in junioribus præsertim, cum ratio indicat, tum Cl. Nebelii (y) Observatio confirmat.

32. De cæteris autem causis a quibus plerumque Spinæ distortionem fieri incipiunt, augentur, servantur, si Veteres confulas; vereor ut invenire possis quæ satis faciant, ubi videlicet ab eo recesseris causarum genere quæ evidenter ab extrinsecus accidente injuria, violentiæ proveniunt. Nec mirum, cum antiquitus hominum corpora non secarentur, multo autem minus gibbosorum. Postea vero quam secari tandem cœperunt, si in ejusmodi corpora forte incidebant; aut verbo malam ossium compositionem indicasse satis ipsis videbatur, ut Vesalio (z), cum puellam secuit gibbosam, annum decimum septimum prætergressam, aut Spinæ laterales flexus in serpentis modum descripsisse, ac pinxisse, ut Hildano (a), a quo primam fortasse hujusmodi vitii Iconem habemus ex puella altera annorum octo. Inter hos duos tamen, præter Falloppium (b), Pinæus extitit, qui, ut in Sepulchreti quoque Sectione hac leges XII. (c), animadverit, se-pissime Spinæ vertebrae nunc plures, nunc pauciores simul

con-

(k) Epist. 26. n. 28. (l) Epist. 18. n. 25. in fin. (m) Vid. Epist. ejusd. n. 31. 32. (n) Opusc. Pathol. Obs. 51. (o) n. 6. (p) n. 19. (q) n. 22. & 25. (r) Obs. ad n. 20. supra cit. §. 1. & 9. (s) Opusc. Pathol. Obs. 47. (t) Ibid. & Obs. 17. (u) Obs. 49. (x) Obs. 34. (y) Epist. 3. n. 13. (z) Hicm. de l'Ac. R. des Sc. A. 1734. (a) n. 18. (b) n. 10. & Tab. 4. Fig. 4. (c) n. 24. (d) Epist. de Monstr. (e) n. 24. (f) Osservazioni 38. e seg. (g) Obs. 24a. (h) Obs. 11. (i) Obs. 33. (j) Obs. 146. & 147. (k) Tab. 9. & Tab. 15. Fig. 1. (l) Obs. Anat. 6. 8. §. 1. (m) Epist. 10. n. 13. 14. (n) in Schol. ad Obs. 6. (o) Epist. 45. n. 23. (p) Epist. 7. n. 11. (q) Tom. 1. Obs. 53. (r) Opusc. Pathol. Obs. 10. (s) n. 16. (t) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 31. (u) Opusc. modo cit. Obs. 21. (v) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 109. (w) Epist. de Rad. Chyn. (x) Cent. 6. Obs. 75. (y) Vid. hujus verba Epist. 26. n. 36. (z) Obs. 6.

(b) n. 10. & Tab. 4. Fig. 4. (c) n. 24. (d) Epist. de Monstr. (e) n. 24. (f) Osservazioni 38. e seg. (g) Obs. 24a. (h) Obs. 11. (i) Obs. 33. (j) Obs. 146. & 147. (k) Tab. 9. & Tab. 15. Fig. 1. (l) Obs. Anat. 6. 8. §. 1. (m) Epist. 10. n. 13. 14. (n) in Schol. ad Obs. 6. (o) Epist. 45. n. 23. (p) Epist. 7. n. 11. (q) Tom. 1. Obs. 53. (r) Opusc. Pathol. Obs. 10. (s) n. 16. (t) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 31. (u) Opusc. modo cit. Obs. 21. (v) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 109. (w) Epist. de Rad. Chyn. (x) Cent. 6. Obs. 75. (y) Vid. hujus verba Epist. 26. n. 36. (z) Obs. 6.

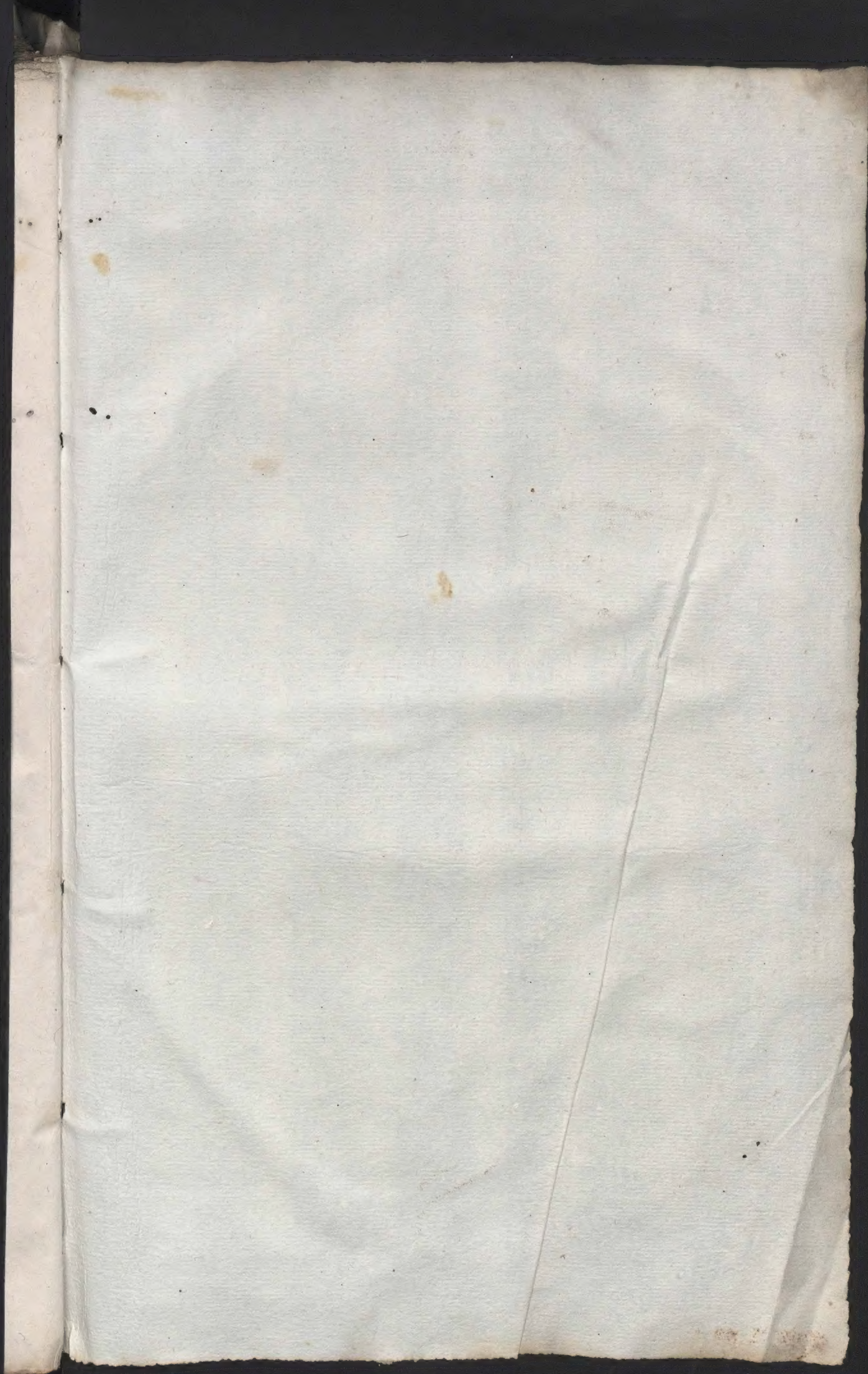
conjunctas, Et tanquam in unum os redactas, easdemque intro, vel extra, vel ad alterum latus (id quod frequentius esse, infra docet) inclinatum habentes, unde omnes, quas nominat, gibberis species fiant. Quod autem dixi, infra docere Pinæum, non in Sepulchreto, sed eo capite apud ipsum videbis, quod ibi indicatur, IX. (d), ubi de elatiore & tumidiore in puellis Gallicis scapula dextera, ejusque rei causis pleraque scripsit, quæ sua postea fecit in Encheiridio (e) Riolanus. Post Pinæum alii, in quibus nuper laudati Viri Helwichius (f) & Hallerus (g) plurimum vertebrarum in unum os coalitum adnotarunt in gibberosis, Ruyschius autem in primis, qui (h) in his plures vidit vertebrarum aliquot corpora adeo inter se unita, & adacta, ut quædam ex ipsis non modo imminuta, sed in nihilum redacta viderentur. Palfinius (i) vero initia tantæ imminutionis in sceletis animadvertit gibbosorum infantum, videlicet vertebrarum corpora ad curvaturæ sedem valde complanata, interjectasque his cartilagineas ibi tenuissimas.

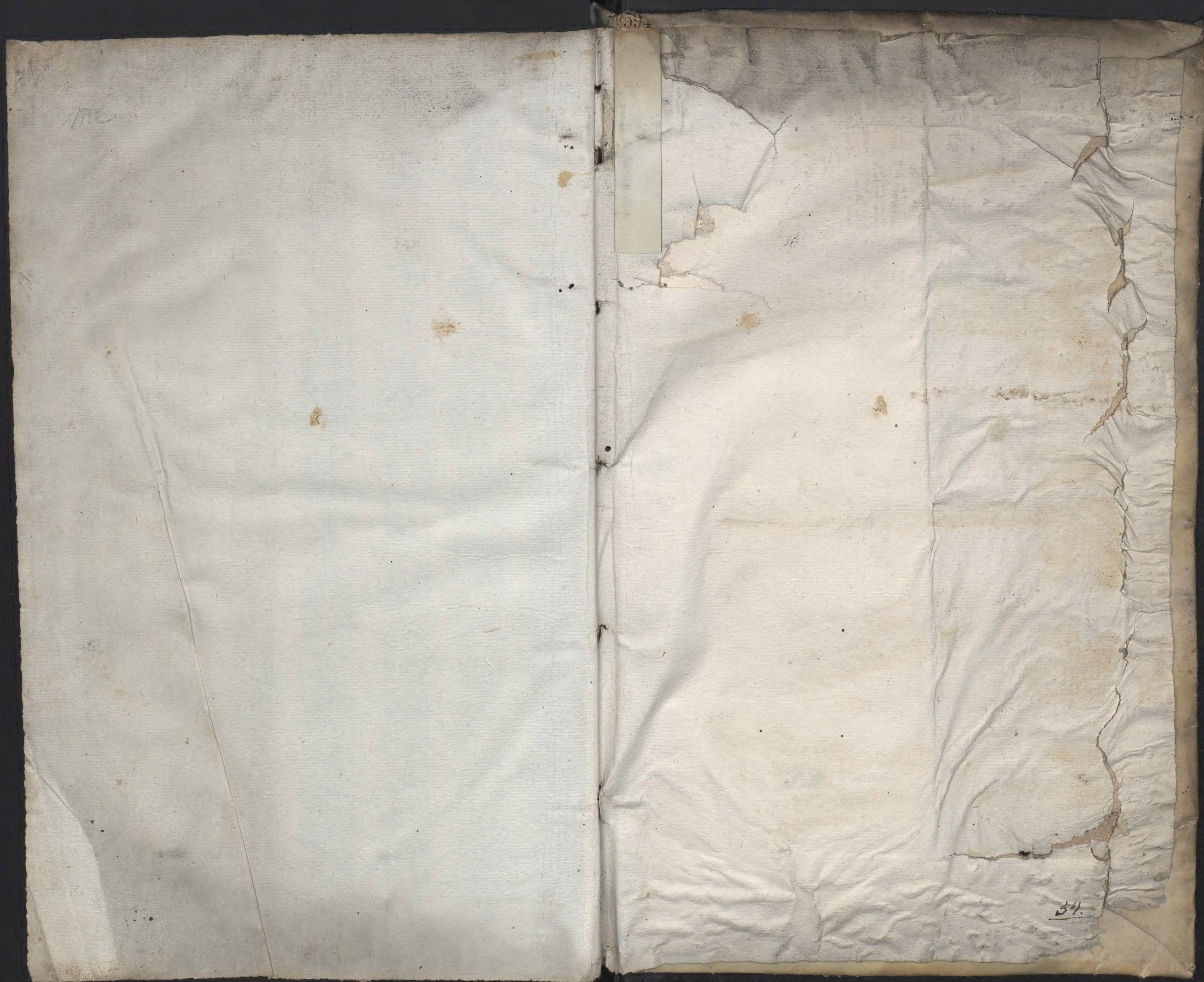
33. Post observationes minus difficile videtur de causis inflexionis ossium artuum, & Spinæ ipsius judicare. Quorum habes duo genera in Sepulchreto (k) proposita, ex Glissonio unum, ex Mayovvio alterum. Utrumque genus in uberiore nutritione consistit, primum quidem unius ossium lateris, quam alterius, secundum vero ossium, quam attensorum musculorum. Scilicet si alterum ossium latus diutius nutrirî pergat, quam oppositum, ut Haversius (l) maluit, siue utrumque pari tempore, sed alterum uberius nutriatur, ut Glissonius posuerat, nempe res eodem recidit, ut diutius, aut magis nutritum latus se se inclinet ad oppositum. Sic puta, si dexterum vertebrarum latus altius creverit, quam sinistrum, Spinam inflexum iri sinistrorsum: idemque futurum, si vertebris interposita ligamenta, seu mavis cartilagineas minus auctam habeant, aut habeant imminutam altitudinem in latere sinistro. Atque ad hunc fere modum intelliges primum causarum genus. Alterum autem, si musculos qui sint ad latus sinistrum, minus augeri quam ossa, posueris, aut magis contrahi quam musculi qui sint ad dexterum latus, siue hoc a convulsione, siue a majori vi sit qua præpolleant dexteris, eaque aut ab ortu, aut ob dexterorum vim, paralyti, aut alia quacunque causa imminutam. Juvat enim hæc omnia ad Mayovvii cogitatum addere, eodem redeuntia. Nec me fugit quid ei cogitato Haversius (m) objecerit, probantibus Cl. Viris, nimirum cum inter musculorum extrema interponatur articulus, fore, ut musculi breviores os trahendo in quod inferuntur, ejus quidem situm mutant, ut solent; sed non figuram. Verum; ut alia præmittam: ubi de vertebris, & Spinæ agitur, velut hic, idem est vertebrarum situm, ac Spinæ figuram mutare. Sic in musculis erat vitium in proceræ staturæ viro adeo incurvato, ut Kerckringii Observatio ostendit quam hic habes in Sepulchreto (n). In quo (o) illud quoque invenies quod probes, vel sola musculorum dorsi imbecillitate fieri, ut nutans Spina curvetur, eamque fortasse causam esse unam qua senes omnes gibbosi existant. Quin etiam ubi diutissime musculi servare perrexerint vel sponte curvatam Spinam; vertebrarum quoque ipsarum, non modo interjectarum cartilagi-

num, figuram mutabunt; crescent enim vertebræ secundum altitudinem ab ea parte qua curvaturæ convexum erit, decrescent autem, aut certe minus augebuntur ab opposita, quippe in hac archius inter se contractæ; in illa, convexa videlicet, multo minus altera ad alteram appressæ, quam requirant naturæ leges. Hæc autem eo facilius contingent, quo magis ob teneram ætatem distabunt vertebræ a termino incrementi sui, & quo minus erunt duræ, siue hoc sit ab eadem ætate, siue etiam a morbo, ut in gibbosa illa Hildani puella (p) cui ossa ipsa adeo erant mollia, ut nonnulla ad instar cere tractarentur; Spina autem erat emollita: itemque in gibbo adolescente annos nato XVI. de quo hic est II. in Sepulchreto Observatio, ad eundem fere modum se habebant præcipue vertebræ. Primum igitur causarum genus etiam per se ipsum nonnunquam existere, & gibbum posse facere, non negaverim; sæpius tamen esse illud existimo effectum causarum secundæ generis, hoc est contractorum musculorum.

34. Et sane ipse quoque Meryus (q), a quo Spinæ in serpentis modum lateraliter inflexæ descriptionem, delineationem, & explicationem habemus, facile omnium quæ ad hoc tempus prodierint, optimam, quod in singulis vertebris vitii esse poterat, id pro effectu accepit adistorum Spinæ musculorum, ab altera parte trahentium, cum oppositi, ob nervorum obstructionem resoluti, nihil agerent. Veruntamen in hac quoque explicatione aliquid est, cujus possis causam quærere. Si enim Spina unam dumtaxat, puta sinistrorsum, curvaturam habuisset; minime difficile effet rem intelligere, ponendo tantummodo, ut paulo ante indicatum est, resolutos musculos ab opposito, id est a curvaturæ convexo latere. Nunc autem cum infra primam curvaturam altera succedat, ut in Hildani (r), & aliorum quoque non infrequentibus Observationibus, superiori curvaturæ omnino contraria; apparet quidem, si ista explicatione standum est, hic etiam resolutos musculos ad convexum inferioris curvaturæ latus esse ponendos: sed quomodo resolutio ista alterne, id est quæ supra a dextris esse dicebatur, infra contingat a sinistris, non facile apparet. Ego vero in re ardua velim cogites, an forte curvatura superior, quæ resolutioni debetur musculorum dexterorum, causa esse ipsa possit resolutionis musculorum qui inferius sunt a sinistris. Nervi enim, per foramina egressi quæ vertebrarum lateribus intercipiuntur, oblique magna ex parte descendunt, ut se in musculos immittant qui subjectas vertebras movent. Igitur si curvatura superior archæ adeo vertebras in cavo latere inter se urgeat, molliores præsertim ab ætate, aut etiam a morbo, ut illa foramina non paulo minora fiant; nervi aliqui, per hæc egredientes, ita comprimî fortasse poterunt, ut musculi in quos se inferunt descendunt, resolvantur. At hi a sinistris sunt. Erit igitur resolutio hæc inferior in latere illi opposito in quo erat superior; ut propterea prævalentibus musculis dexteris, fiat curvatura inferior, quæ effectus sit curvaturæ superioris, & contra atque hæc, conversa spectetur. Verum hæc, cum plures non modo in sanis, sed in gibbis quoque Observationes requirant, addidisse me, putabis, non ut ipse quidquam statuerem; sed potius ut te ad meliora excogitanda incitarem. Vale.

(d) l. 2. (e) l. 6. c. 17. (f) (g) Obs. cit. supra, ad n. 31. in Sn. (h) Obs. Anat. Chir. 68.
(i) Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 9. (k) in Append. ad Additum, ad hanc Sect. 11. (l) Osteolog. Nov. Diss. 2. vers. fin.
(m) Ibid. (n) Append. 1. ad Obs. 7. (o) in Schol. ad Obs. 1. (p) Vid. supra, n. 31.
(q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1766. (r) supra cit. ad n. 31.

me

54.

